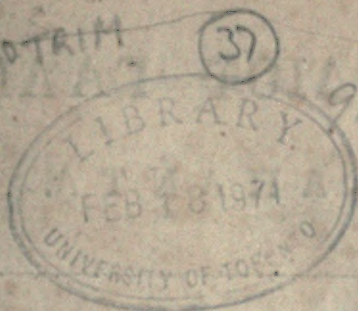

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00845752 5

NO TRIM
37
I
455
912
LIBRARY
FEB 18 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ

ΑΠΑΝΤΑ.

CLAVDII GALENI

OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

TOMVS I.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1821.

MEDICORVM GRAECORVM

OPERA

QVAE EXSTANT.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

VOLVMEN I.

CONTINENS

CLAVDII GALENI T. I.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1821.

FRIDERICO AVGVSTO

REGI

PIO IVSTO PATRI PATRIAE

LITERARVM FAVTORI

SCIENTISSIMO

LITERATORVM PATRONO

MVNIFICENTISSIMO

HANC

CLAVDII GALENI

EDITIÓNEM

PIA GRATAQVE MENTE

D. D. D.

EDITOR.

PRAEFATIO.

Haud paucos fore arbitror, qui, cum hunc primum *Galeni* operum tomum conſpexerint, me audaciae et temeritatis adeo accuſent. Etenim ſcriptoris, tanta operum ubertate, quantam in *Galeno* deprehendimus, conſpicui, editionem nos, qui id aetatis ſumus, moliri, hominis eſſe judicabunt ſuis viribus nimium ſidentis et ſpem longioris, quam fata ſinunt, vitae alentis. Quam quidem reprehenſionem etſi haud omnino vanam eſſe ipſe ſentio, tamen haec vitae meae jam provectioris, et magnitudinis operis ſuſcepti cogitatio adeo me a conſilio edendorum *Galeni* ſcriptorum avocare non potuit, ut me ad illud ſtudioſe perſequendum acrius inſtigaret. Nam certiſſime mihi perſuaſum eſt, non defuturum eſſe, qui, me humanis rebus erepto, laborem hunc, a me inchoatum, non ſolum profliget, ſed etiam, fortuna magis favente, feliciter abſolvat.

Caesarem igitur imitatus, qui cum ad Rubiconem dubius, an flumen trajiceret, nec ne, aliquamdiu stetisset, subito exclamans: Jacta alea esto! exercitum Rubiconem transire jussit, bono animo hujus editionis curandae laborem aggressus sum.

Qui me propius norunt, eos me a levitatis crimine liberaturos esse spero, quod suscepti operis difficultatem haud accurate ponderaverim, onusque mihi ipse imposuerim, cui ferendo humeri sint impares. Nam si quis alius, equidem probe intelligo, quid ab editore *Galeni* novo exspectari, nec exspectari solum, sed postulari adeo possit. Cum enim temporum injuria *Galenus* valde mutilatus fuerit, editorem novum ante omnia bibliothecarum publicarum thesauros perscrutari oportebat, ut exemplo potiretur pleniore, quod aut lacunas expleret, quibus deturpata conspiciuntur *Galeni* opera, aut ea illius scripta, quae nunc non nisi in latinum sermonem translata legi possunt, graece contineret. Praeterea contexta *Galeni*, quae in editionibus ejus obveniunt, scribarum et ignorantia, et nimia sedulitate valde depravata et corrupta deprehenduntur,

ad quae vitia removenda magno apparatu opus eſt et codicum manuſcriptorum, et editionum ſingulorum librorum, quarum, inprimis ſeculo decimo ſexto, tantus prodiit numerus, ut plus quam unius hominis vita, quamvis diuturna, requiratur ad omnes illas editiones cum textibus *Galeni* Baſileenſibus aut Charterianis conferendas. Neque minor difficultas oboritur ab editionum plurimarum raritate, quae ſaepius tanta eſt, ut iis etiam opulentiſſimae Germaniae careant bibliothecae. Hoc enim ita eſſe ab iis edoctus ſum, qui non expletam deſiderii mei exſpectationem reſpondendo ſaltem conſolari ſtuduerunt; quod humanitatis officium alii ſuſque deque habuerunt.

Quas quidem difficultates cum penitus ſuperare mihi datum non eſſet, feci quod potui. Contuli ſcilicet cum editione Baſileenſi codices manuſcriptos, quos inſpicere atque cum editis conferre mihi licuit, nec in hoc ſolo acquievi, ſed conſului quoque editiones ſingulorum *Galeni* librorum, quae ad manus erant, ex quibus nonnullae rarius obviae, et aut ad codices manuſcriptos expreſſae, aut a viris graecae linguae et me-

dicae artis aeque peritis curatae deprehenduntur. Praeter hunc textui *Galeni* emendando inſervientem apparatum contigit mihi, ut duplicis exempli operum Galeni, ab Andreae de Torreſanis ab Aſula filiis et quondam Aldi Manutii heredibus typis excuſi, copiam nanciſcerer, quorum alteri, quod in bibliotheca Guelferbytana publica ſervatur, *Joſephus Scaliger* multa adſcripſit, quae partim codicum, ab ipſo cum Aldina editione collatorum, varias lectiones, partim conjecturas continent, quibus corrupta a librariis loca integritati ſuae reſtituere conatus eſt. Alterum Aldinae *Galeni* editionis exemplum exſtat in bibliotheca regia Dresdenſi, de quo Eruditiſſimus atque Amiciſſimus *Ebertus,* qui bibliothecae huic a literis eſt, in opere laboris immenſi et vere Herculei et vaſtiſſimae cognitionis literariae[a]) expoſuit. Continet et haec editio multa, quibus apparatus *Galeni* criticus augeri commode poſſit. Praeter haec duo tertium ejusdem editionis exemplum reperitur in acade-

a) *Allgemeines bibliograph. Lexicon.* Lieſer. IV. p. 643. No. 8054. ubi notatur, omnibus tomis, excepto tertio, manu ignoti Viri eruditi, ſeculo XVI. ineunte viventis, emendationes ſive varias lectiones eſſe additas.

mica bibliotheca Jenenſi, quod ſuis in *Galenum* conjecturis *Janus Cornarius*, magnum quondam Germaniae decus, auxit ornavitque. Harum ſpecimen nuper *Chriſt. Godofr. Grunerus* peculiari libello edidit [b]). Continet autem illud eas tantum, quae primi voluminis primis centum et quatuor foliis adſcriptae leguntur, de quarum pretio quid ſit ſtatuendum, harum rerum intelligentes, me non monente, ex ipſius auctoris nomine facile judicabunt. Longe plures autem editis a *Grunero* emendationes et conjecturas illo Corariano *Galeni* exemplo contineri, laetus perſpexi, ex quo inſigni Viri Excellentiſſimi, *Güldenapfelii*, Jenenſis bibliothecae academicae bibliothecarii, benivolentia atque favore hac editione, quod gratiſſimus agnoſco, utor. Haec de *Galeno* bene merendi ſubſidia aucta ſunt editione graeca Baſileenſi, cujus margini manus erudita varias adjecit et emendationes et conjecturas, inter quas multae occurrunt omni attentione animi dignae.

Neque vero in his ſolum continui et quaſi concluſi ſtudium meum omnia dili-

b) IAS. CORNARII *conjecturae et emendationes Galenicae. Nunc primum edidit* D. CH. G. GRUNER. Ien. 1789. 8.

genter colligendi, quae ad emaculanda Galeni contexta aliquid conferre possunt. Sed anxie conquisivi undique, quae in observationum criticarum libris, et in animadversionibus virorum eruditorum, quibus varios scriptores graecos illustrare sunt conati, dispersa reperiuntur. Quae quidem omnia apte disposita et accurate dijudicata suo tempore prodibunt, ubi *Galenus* ipse totus typis fuerit exscriptus.

Animus ab initio erat, textum Galeni repetere, qualem *Charterius* dederat, e codicibus manuscriptis Parisinis correctum et versioni latinae emendatiori junctum. Cum enim *Charterius* libros *Galeni* cum e codicibus pleniores [c]), tum numerosiores [d]) edidisset, quam in ulla operum *Galeni*, quae suam antecederent, editione comparuerant,

---

c) Pleniores prodiere in Charteriana editione libri Galeni hi: definitiones medicae, septimus de usu partium liber, de partu septimestri libellus, et qui sunt alii, infra in historia operum *Galeni* literaria, ubi de hac editione pluribus ab *Ackermanno* expositum est, commemorati.

d) Primus in operum *Galeni* collectionem recepit *Charterius* librum de ossibus, qui latine tantum tanquam ἐπίμετρον graecae Basileensis editionis tomo quinto adjectus erat; commentarii in *Hippocr.* de humoribus latinam tantum versionem; libros de fasciis, de comate secundum *Hippocr.* de praenotione etc.

et ita etiam lectorum commodis prospexisset, ut Juntinarum inprimis editionum exemplum secutus, *Galeni* textum in capita distingueret, illius editio merere videbatur, ad quam ego meam curarem exprimendam. Sed vidi, provinciam editoris operum Galeni a Charterio haud ita fuisse semper administratam, ut ille ab omni reprehensione liber videri haberique posset. Multa enim reliquit, quae cum linguae graecae rationi manifesto repugnarent, etiam codicibus manuscriptis invitis, corrigenda erant. Versio praeterea latina saepe minus respondet verbis graecis, quamvis eam diligenter emendatam praedicet. Quamobrem Vir Excellentissimus, *Godofr. Henr. Schaeferus*, de cujus amicitia, a multis inde annis culta, mihi gratulor, quique taedii plenum laborem typothetarum errores emendandi, meis precibus commotus, in se recepit, in ea fuit sententia, lectoribus melius fore consultum, si contexta Galeni graeca jam nunc a mendis liberarentur, quibus a librariis, graecae orationis rationem haud satis intelligentibus, saepe deturpata reperiuntur, aut si orationis difficultas, mutata interpunctione,

removeretur. Promiſit ſimul pro inſigni erga me benivolentia, ſi talia inter legendum deprehenderet, me conſentiente ea ſe eſſe emendaturum; quae Viri graece doctiſſimi promiſſio non potuit non mihi accidere gratiſſima. Si igitur Galenus nunc multo emendatior prodit, quam in prioribus editionibus, hoc Lectores inprimis *Schaefero*, Viro Eruditiſſimo, referent acceptum.

Praeter hoc ſtudium contexta *Galeni* graeca emendatiora Lectoribus offerendi in eo quoque laboravi, ut ejus opera, quae non niſi e latina verſione hactenus cognita erant, graece e codicibus manuſcriptis ederem. Id mihi feliciter ceſſit in *Galeni* commentario in *Hippocratis* de humoribus libellum, quem in regia bibliotheca Pariſienſi latere noram. *Bosquillonium* quoque, qui editione ſua Aphoriſmorum Hippocratis optime de hoc medicinae rationalis parente meritus eſt, acceperam, codicem illum jam deſcripſiſſe, ipſum cum alio contuliſſe, qui in bibliotheca Coisliniana quondam ſervabatur, et ad futuram editionem, multis emendationibus et conjecturis ornandam, praeparaſſe. Cujus quidem editionis

ſpem cum praematura *Bosquillonii* mors nobis eripuiſſet, metuendum erat, ne viri hujus eruditi labor omnino periret. Sed hoc cavit viduae ejus liberalitas, quae omnem apparatum literarium mariti quondam ſui facultati medicae Pariſinae dono obtulerat. Rogavi igitur amicum integerrimum, Virum Generoſum atque Eruditiſſimum operum Hippocraticorum interpretem, Equitem *de Mercy*, facultatis medicae Pariſienſis doctorem, et medicinae graecae profeſſorem, ut illum codicem meis ſumtibus deſcribendum curaret. Annuit is precibus meis humaniſſimis, et eo usque benivolentiae et de medicis graecis bene merendi ſtudii proceſſit, ut codicis deſcribendi ſumtuum partem ipſe ſolveret. De quo inſigni, quo me adſecit, beneficio ut publice Ipſi gratias agam, libenter et ex animi ſententia facio. Neque vero minus obſtrictum me ſentio *Fr. Jacobſio*, eruditiſſimo Anthologiae graecae editori, qui e codice Monacenſi inſignem lacunam ſupplevit, quae in fine libelli, *Ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται*, in editionibus cum Aldina, tum Baſileenſi conſpicitur. Quamquam autem non eram neſcius,

Charterium e ſuis codicibus manuſcriptis hanc Galeno jam adhibuiſſe medelam, tamen videre cupiebam, an forte plura Pariſinis contineret Bavaricus codex. Precibus igitur meis benevole hoc dedit Illuſtris *Jacobſius*, ut elegantiſſime deſcriptum mecum communicaret pleniorem libelli iſtius ſinem.

Nihil praeterea magis in votis habeo, quam ut ea, quam hoc ipſo volumine inchoavi, Galeni operum editio peritis harum rerum arbitris haud omnino displiceat, atque plauſu virorum eruditorum honorifico excepta, feliciter ad finem deducatur. Honeſtiſſimus librarius, Carolus Cnoblochius, nullis ſumtibus pepercit, ut *Galenus* ſatis comte atque ornate in publicum prodire poſſet. Faxit Deus, ut feliciſſime ipſi cedat ſuſceptum opus!

Scribebam Lipſiae ipſis Calendis Novembribus A. R. S. CIƆIƆCCCXX.

HISTORIA LITERARIA

CLAVDII GALENI,

CONSCRIPTA AB JO. CHR. GLI. ACKERMANNO, EX JO. ALB. FABRICII BIBL. GRAEC. EX ED GLI. CPH HARLES, VOL. V. P. 377 — 500. DESVMTA ET HINC INDE AVCTA ET EMENDATA.

I. *Vita Galeni.* II. *Galeni in medicinalem scientiam merita generatim.* III. *Medicinae status iis temporibus, quibus Galenus universam ejus scientiam mutabat.* IV. *Quid in singulis medicinalis scientiae disciplinis invenerit Galenus rectiusque dixerit.* V. *Systema Galeni medicum.* VI. *Libri a Galeno conscripti. Eorum ratio.* VII. *Classes, ordo librorum Galeni.* VIII. *Institutum in ordine librorum Galeni a me servatum.* IX. *Singulorum librorum Galeni, et quidem genuinorum, recensio.* 1. De sectis ad eos, qui introducuntur. 2. De optima secta ad Thrasybulum. 3. De optima doctrina. 4. De sophismatis seu captionibus penes dictionem. 5. Quod optimus medicus sit quoque philosophus. 6. Suasoria ad artes oratio. 7. De constitutione artis medicae ad Patrophilum. 8. De elementis ex Hippocrate libri II. 9. De temperamentis libri III. 10. De atra bile. 11. De inaequali intemperie. 12. De optima corporis nostri constitutione. 13. De bono habitu. 14. De facultatibus naturalibus libri III. 15. De substantia facultatum naturalium. 16. De anatomicis administrationibus libri IX. 17. De ossibus ad tirones. 18. De venarum arteriarumque dissectione. 19. De nervorum dissectione. 20. De musculorum dissectione. 21. De uteri dissectione. 22. An in arteriis natura sanguis contineatur. 23. De motu musculorum libri II. 24. Vocalium instrumentorum dissectio. 25. De caussis respirationis. 26. De Hippocratis et Platonis decretis libri IX. 27. Fragmentum in Timaeum Platonis, vel ex IV. commentariis, quos inscripsit: De iis, quae medice dicta sunt in Platonis Timaeo. 28. De semine libri II. 29. De usu

Michaele Ephesio. 16. Ex *Moyse Maimonide.* 17. E *Rhase.* 18. Quos, quibus purgantibus medicamentis quando purgare oporteat. 19. Fragmentum de Homeric medicatione.

XIII. *Commentarii Galeni in Hippocratis libros.* 1. Librum Hippocratis de natura humana commentarii 2. In Hippocratem de salubri diaetae ratione privatorum 3. In Hippocratem de aëre, aquis et locis commentarii 4. In Hippocr. de alimento commentarii IV. 5. In Hippocr. de humoribus commentarii III. 6. In Hippocrat prognosticon commentarii III. 7. In Hippocr. praedictionum libr. I. commentarii III. 8. In Hippocr. de morb. popular. libr. I. commentarii III. 9. In Hippocr. de morb popul. libr. II. comment. 10. In Hippocr. de morb popul. libr. III. commentarii III. 11. In Hippocr. de morb pop. libr. VI. comment. VI. 12. In Hippocr. aphorism. libros VII. comment. VII. 13. Galeni adversus Lycum liber 14. Galeni contra ea, quae a Juliano in aph. Hippocr. dict sunt. 15. In Hippocr. de diaeta acutor. libr. comment. I 16. In Hippocr. de officina medici librum comm. III. 17. Hippocr. libr. de fracturis comm. III. 18. In Hippocr, lib de articulis comm. IV.

XIV. *Libri, qui sub Galeni nomine in bibliothecis latent, nondum typis excusi.*

XV. *Libri Galeni medicinales, qui interierunt.*

XVI. *Libri Galeni, ad alias disciplinas pertinente deperditi.*

XVII. *Codices MSS. operum Galeni omnium, aut librorum plurium graeci et latini.*

XVIII. *Editiones operum Galeni omnium graeca graeco-latinae, latinae*

XIX. *Collectiones librorum Galeni, at non omnium graecae, graeco-latinae, latinae.*

XX. *Galenus in epitomen redactus. Specula Galen Theatrum, Indices.*

XXI. *Index auctorum, qui Galeno edendo, interpretando, illustrando operam dederunt. Commentarii plures Galeni libros.*

XXII. *Libri, in quibus Galenus defenditur, confutatur, in quibus loca quaedam Galeni explicantur.*

XXIII. *Editiones operum Galeni graecae, graeco-latinae, et latinae, quae lucem non viderunt.*

I.

VITA GALENI[a]).

Claudius Galenus, medicorum omnium poſt Hippocratem princeps, ſyſtematisque in medici-

---

a) In vita Galeni recte ſcribenda qui verſari volunt, ipſius ejus auctoris libris, ceu genuinis maxime ſontibus, uti debent. Multa enim de ſe narravit expoſuitque in permultis libris, a ſe conſcriptis, maxime in arte medica, in cujus cap. 39. libros, quos ante hunc librum conſcripſit, recenſet; in libris IX. anatomicarum adminiſtrationum; in libris XVII. de uſu partium; in libro quod animi mores corporis temperaturam ſequantur; in libr. de cognoſcendis curandisque animi morbis, quos perturbationes Latini adpellant; in libr. de cujusque animi peccatorum notitia atque medela; in libr. VI. de locis adfectis, in quibus ad vitam Galeni, quam egit medicus practicus, facientia permulta enarrantur; de praecognitione ad Epigenem, qui ſcriptus eſt a Galeno ideo, ut medicinalis vitae ſuae poſteris rationem redderet; in libr. II. de antidotis et in libr. de theriaca ad Piſonem, nec non in libris de medicamentorum compoſitionibus. In conſilio etiam, puero epileptico dato, quaedam ad ejus vitam occurrunt. Librum etiam ſcripſerat Galenus *περὶ τῆς διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου*, quem memorat in libr. de libr. propriis cap. 13. qui vero interiit. In libro etiam: *μέχρι πόσου τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς καὶ δόξης φροντιστέον ἐστὶ*, de quo loquitur de libr. propr. cap. 13., quaedam ſaltim fuerant contenta ad vitam Galeni; verum et is liber interiit. Multa etiam, quae ad vitam Galeni pertinent, leguntur in ejus libris *περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων* et *περὶ τῆς τάξεως τῶν ἰδίων βιβλίων πρὸς Εὐγενιανόν*, qui uterque liber legitur in editione operum Hippocratis et Galeni Charteriana tom. I. pag. 35. et 49. Galenum etiam memorarunt inter Graecos Stephanus de urbibus, Jo. Tzetzes chil. XII. hiſtor. 397. et Suidas.

nali ſcientia conditor, quod noſtris temporibus medici ex parte adhuc amplectuntur, atque

---

Scripſerunt etiam vitam Galeni, aut potius de ejus vita aliqua memoriae tradiderunt Symphorianus Champerius, in libr. de medicinae claris ſcriptoribus, qui cum aliis lucem vidit in 4. ſine loc et anno, nec non in vita Galeni, quae prolixius elaborata ab eodem auctore legitur in operum Galeni editione quarta Papienſi, cura Reſtici Placentini, 1516. fol 2 — 4. Jac. Milichius in orat. de vita Galeni in Phil. Melanchthon praefat. et orat. tom II. p. 395. Antonius Fumanellus, in operibus multis et variis, cum ad tuendam ſanitatem, tum ad profligandos morbos plurimum conducentibus. Tigur. 1557. fol. Abr. Wernerus, in orat. de vita Galeni, Viteb. 1570. Jo. Mart. Eustachius (Gambatenſanus, in regno Neapolitano) de vita Galeni. Neapol. apud Horatium Salvianum, 1577. 4. E. de Villa, in libro: Las vidas de doze principes de la medicina. Burgos. 1647. 8. cap. 7. p. 148. Praefixa etiam eſt vita Galeni, cum aliis, lectu digniſſimis, ad hiſtoriam librorum Galeni pertinentibus, auctore Conr. Gesnero editioni operum Galeni Frobenianae tertiae. Baſil 1562. fol. Sed hi omnes parum accurate in hoc argumento ſunt verſati, ut recte Mentelius teſtatur, in epiſtola ad Labbeum, mox citanda, dicens: aliam vitam, alios ſcriptores eum auctorem poſtulaſſe, quem aetati ejus tantum non ſuppar Euſebius in libr. V. hiſtor. cap. ult. teſtatur, etiam a nonnullis adoratum fuiſſe et Alexander Trallianus θειότατον appellat. Elogium Galeni chronologicum Philippus Labbeus, velut ſpecimen bibliothecae ſuae univerſalis, miſit ſtrenae loco ad Jacobum Mentelium, et praefixa Mentelii epiſtola edidit Pariſ. 1660. ex typographia Claudii Cramoiſy, in 8. Alium praeterea libellum eodem anno 1660. Labbeus miſit ad Guidonem Patinum et Pariſiis, apud Guil. Benard. excudi fecit in 8. hoc titulo: Vita Claudii Galeni Pergameni, medicorum principis, ex propriis operibus collecta. Hoc paginarum 83 opuſculum conſtat meris Galeni locis, ex editione Iuntarum latine deſcriptis atque per intervalla quatuor ab ortu Galeni ad annum aetatis 21. 29. 40. et obitum usque diſtinctis, adſcripto ſubinde in margine anno Chriſti et aetatis Galeni. Ea loca omnia Jo. Alb. Fabricius adnotaverat in elogio Galeni chronologico Lab-

optimi imperatoris judicio γνήσιος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος, a posteris tanti habitus, quanti alio-

bei, quod praefixerat in Bibliotheca Graeca capiti de scriptis Claudii Galeni. Videtur etiam tertiam opusculum promisisse Labbeus, chronologiam operum Galeni, sdtem eorum, quae exstare nefcuntur, quae scilicet primo loco, quae deinde in decursu aetatis, quae tandem in senectute conscripta fuerint. Sed illa numquam vidit lucem, neque editores operum Galeni de libris ejus auctoris ad hunc ordinem digerendis cogitarunt. Vitam Claudii Galeni Pergameni, medicorum omnium at Hippocrate principis, ex ipso et probatis auctoribus colectam digestamque scripsit Renatus Charterius, eamque in operum Hippocratis et Galeni tom. 1. a pag. 53. usque ad pag. 98. excudi fecit. Verum profusissimo sermone in hac vita longe pulcherrima dicta sunt, minime ad Galeni vitam referenda: neque ordo, quo argumentum suum pertractavit, cuiquam placere potest. Elogium Galeni conscripsit Julius Alexandrinus, quod lucem vidit Venetiis, apud Juntass. 1548. 8. Vitam et audes Jo. H. Acker in opuscul. eloquent. Jen. 171. 8. fasc. 3. Vitam etiam Galeni, at succinctam, scripsere scriptores de medicinae historia quidam, v. g. Jo. Bernier, in libr. Essays de medicine, où il est traité de l'histoire de la medecine et des medecins, Paris. 689. 4. part. 1. cap. 4. pag. 105. Dan. Clericus, in libr. Histoire de la medecine part. III. libr. III. pag. 660 q. edit. Hagae Comit. 1729. 4. in quo universo libro de Galeni vita, scriptis atque iis, quae is ad medicinam amplificandam contulit, doctissime atque copiosissime tractatur. *Gottlieb Stolle, in der Anleitung zur Histori der medicinischen Gelahrtheit, Jena,* 1731. 4. cap. 1. §. 91. pag. 85. *Kurt Sprengel,* in libr. *Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneykunde.* tom II. Halae Saxon. 1793 sect. V. 5. §. 53. sq. pag. 89 sq. Vitam Galeni ego quoque scripsi in Institut. histriae medicinae, Norimb. 1792. 8. cap. XXI. pag. 197 sq. et cap. XXII. exponendo systemati Galeni medicinal operam dedi, quo labore ante me jam functus fuerat Joh. Conr. Barchusen in diss. de medicinae origine et progressu, Traject. ad Rhen. 1723. 4. dissertat. XVI. pag. 246 sq. Caeterum conferendi adhuc sunt

nali scientia conditor, quod nostris temporibus medici ex parte adhuc amplectuntur, atque

---

Scripserunt etiam vitam Galeni, aut potius de ejus vita aliqua memoriae tradiderunt Symphorianus Champerius, in libr. de medicinae claris scriptoribus, qui cum aliis lucem vidit in 4. sine loc et anno, nec non in vita Galeni, quae prolixius elaborata ab eodem auctore legitur in operum Galeni editione quarta Papiensi, cura Rustici Placentini, 1516. fol 2 — 4. Jac. Milichius in orat. de vita Galeni in Phil. Melanchthon praefat. et orat. tom II. p. 395. Antonius Fumanellus, in operibus multis et variis, cum ad tuendam sanitatem, tum ad profligandos morbos plurimum conducentibus. Tigur. 1557. fol. Abr. Weaserus, in orat. de vita Galeni, Viteb. 1570. Jo. Mart. Eustachius (Gambatensanus, in regno Neapolitano) de vita Galeni. Neapol. apud Horatium Salvianum, 1577. 4. E. de Villa, in libro: Las vidas de doze principes de la medicina. Burgos. 1617. 8. cap. 7. p. 148. Praefixa etiam est vita Galeni, cum aliis, lectu dignissimis, ad historiam librorum Galeni pertinentibus, auctore Conr. Gesnero editioni operum Galeni Frobenianae tertiae. Basil 1562. fol. Sed hi omnes parum accurate in hoc argumento sunt versati, ut recte Mentelius testatur, in epistola ad Labbeum, mox citanda, dicens: aliam vitam, alios scriptores eum auctorem postulasse, quem aetati ejus tantum non suppar Eusebius in libr. V. histor. cap. ult. testatur, etiam a nonnullis adoratum fuisse et Alexander Trallianus θειότατον appellat. Elogium Galeni chronologicum Philippus Labbeus, velut specimen bibliothecae suae universalis, misit strenae loco ad Jacobum Mentelium, et praefixa Mentelii epistola edidit Paris. 1660. ex typographia Claudii Cramoisy, in 8. Alium praeterea libellum eodem anno 1660. Labbeus misit ad Guidonem Patinum et Parisiis, apud Guil. Benard, excudi fecit in 8. hoc titulo: Vita Claudii Galeni Pergameni, medicorum principis, ex propriis operibus collecta. Hoc paginarum 83 opusculum constat meris Galeni locis, ex editione Iuntarum latine descriptis atque per intervalla quatuor ab ortu Galeni ad annum aetatis 21. 29. 40. et obitum usque distinctis, adscripto subinde in margine anno Christi et aetatis Galeni. Ea loca omnia Jo. Alb. Fabricius adnotaverat in elogio Galeni chronologico Lab-

optimi imperatoris judicio γνήσιος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος, a posteris tanti habitus, quanti alio-

---

bi, quod praefixerat in Bibliotheca Graeca capiti de scriptis Claudii Galeni. Videtur etiam tertium opusculum promisisse Labbeus, chronologiam operum Galeni, sistem eorum, quae exstare nescuntur, quae scilicet primo loco, quae deinde in decursu aetatis, quae tandem in senectute conscripta fuerint. Sed illa numquam vidit lucem, neque editores operum Galeni de libris ejus auctoris ad hunc ordinem digerendis cogitarunt. Vitam Claudii Galeni Pergameni, medicorum omnium ab Hippocrate principis, ex ipso et probatis auctoribus collectam digestamque scripsit Renatus Charterius, eamque in operum Hippocratis et Galeni tom. 1. a pag. 53. usque ad pag. 98. excudi fecit. Verum profusissimo sermone in hac vita longe pulcherrima dicta sunt, minime ad Galeni vitam referenda: neque ordo, quo argumentum suum pertractavit, cuiquem placere potest. Elogium Galeni conscripsit Julius Alexandrinus, quod lucem vidit Venetiis, apud Juntass. 1548. 8. Vitam et laudes Jo. H. Acker in opuscul. eloquent. Jen. 171. 8. fasc. 3. Vitam etiam Galeni, at succinctam, scripsere scriptores de medicinae historia quidam, v. g. Jo. Bernier, in libr. Essays de medicine, où il est traité de l'histoire de la medecine et des medecins, Paris. 1689. 4. part. 1. cap. 4. pag. 105. Dan. Clericus, in libr. Histoire de la medecine part. III. libr. III. pag. 660 sq. edit. Hagae Comit. 1729. 4. in quo universo libro de Galeni vita, scriptis atque iis, quae is ad medicinam amplificandam contulit, doctissime atque copiosissime tractatur. *Gottlieb Stolle, in der Anleitung zur Histori der medicinischen Gelahrtheit, Jena,* 1731. 4. cap. 1. §. 91. pag. 85. *Kurt Sprengel,* in libr. *Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneykunde.* tom II. Halae Saxon. 1793 sect. V. 5. §. 53. sq. pag. 89 sq. Vitam Galeni ego quoque scripsi in Institut. historiae medicinae, Norimb. 1792. 8. cap. XXI. pag. 197 sq. et cap. XXII. exponendo systemati Galeni medicinali operam dedi, quo labore ante me jam functus fuerat Joh. Conr. Barchusen in diss. de medicinae origine et progressu, Traject. ad Rhen. 1723. 4. dissertat. XVI. pag. 246 sq. Caeterum conferendi adhuc sunt

rum medicorum nullus [b]), Niconis, philosophi, architecti, viri eruditissimi ac moribus sedatissimi, ex matre admodum iracunda acerbaque in suos [c])

---

de Galeno ejusque doctrina et scriptis Vossius de philosophia cap. XII. §. 19. pag. 99. Jonsius libr. III. cap. XI. § 3. pag 62. Pope Blount in censur. celebrior. auctor. pag. 163 sq. Jac. Brucker in histor. critic. philosoph. tom. II. period. II. part. I. libr. I. cap. II. sect. III. §. 13. pag. 183 sq. et in adpendic. p. 359. (inprimisque *Chr. Kramp Kritik der praktischen Arzneykunde mit Rücksicht auf die Geschichte derselben*. L. 1795. 8. qui cap. 12. p. 454 — 675. Galeni exponit laudes. Beck) Ad rem literariam et scripta Galeni facit J. Abr. Merklini Lindenius renovatus, libr. I. p. 183. sq. Maxime autem utiles sunt Halleri labores et ad vitam doctrinamque Galeni intelligendam, et ad librorum, qui ab eo auctore conscripti sunt, historiam, editionum notitiam, cet. De botanicis et pharmaceuticis Galeni scriptis disseruit is clarissimus in medicinali re literaria auctor in bibliothec. botanic. libr. I. cap. 51. tom I. pag. 111. sq. de scriptis anatomicis, ac de iis, quae in anatome a Galeno inventa sunt, in bibliothec. anatomic. libr. I. §. 59. tom. I. pag. 82. de externa medicina, quam fecit, et de libris, ad eam pertinentibus, in bibliothec. chirurgica libr. I. §. 39. tom. I. pag. 85. Denique copiosissime egit de Galeno Hallerus, omni paene rei literariae, ad eum pertinentis, materia exhausta, in bibliotheca medicinae practicae libr. 1. §. 80. tom. I. pag. 228. usque ad pag. 273.

b) In vita Galeni scribenda sequutus ego summaxime ipsum Galenum, qui permulta de se ipso in libris suis proposuit, et Labbeum, cujus elogium chronologicum Galeni Jo. Alb. Fabricius in priore bibliothecae graecae editione capiti de Galeni scriptis praemiserat. Integrum Labbei librum excudi non jussi, utilia vero ex eo, meis additis, excerpsi.

c) Galen. de dignoscendis animi morbis, capite 8. tom. VI. edit. Chart. pag. 531. *ἔχων μητέρα ὀργιλωτάτην, ὡς δάκνειν μὲν ἐνίοτε τὰς θεραπαίνας, ἀεὶ δὲ κεκραγέναι τε καὶ μάχεσθαι τῷ πατρὶ μᾶλλον, ἢ Ξανθίππη Σωκράτει.*

filius, natus eſt Pergami [d]) in Aſia, nobili quondam Attalorum regia, anno poſt Chriſtum natum CXXXI. Hadriani imperatoris XIV. vel XV. A patre, non geometra tantum, atque architecto, ut tradit Suidas, ſed mathematicis omnibus ceteriſque litteris excultiſſimo, (vid. Galen. de probis praviſque alimentor. ſuccis cap. 1. pag. 419. tom. VI.) [e]) et quibusdam aliis eximiae notae praeceptoribus in pueritia [f]) artes liberales adprime edoctus, atque ad omnem elegantiam humanitatemque informatus, abſoluto XIV. ſeu, quod eodem redit, aetatis anno XV. ineunte anno poſt Chriſtum CXLV. Antonini Pii, poſt Hadrianum imperantis, anno VII. philoſophicis ſtudiis ſub Caio, Platonico, et quodam Philopatoris, Stoici, diſcipulo, aliisque operam navare coepit: tum

---

d) Hinc etiam in codd. ſcriptis editisque ſemper vocatur Pergamenus. Pergamum patriam ſuam diſerte vocat in libr X. de ſimplic. medicamentor. facult. cap. 2. nr. 9. de caſeo, tom. III. pag. 282. ed. cit.

e) Patrem effert laudibus maximis in permultis locis librorum ſuorum, v. g. in libr. de dignoſcendis animi morbis cap. 8. tom. VI. pag. 531.

f) Egregie ſe a patre inſtitutum eſſe refert, paedagogo maxime idoneo, libr. II. de different. pulſ. cap. 5. pag. 46. tom. VIII. neque impenſis cujuscunque generis patrem in eo inſtituendo pepercisse docet in libr. VIII. de method medendi cap. 3. pag 188. tom. X. Statim ab adoleſcentia ſe philoſophiae amore fuiſſe captum dicit, uſumque praecepteribus optimis libr. IX. de methodo medendi, cap. 4. pag. 205. tom. X. conf. libr. Galeni de ordine librorum ſuorum ad Eugenianum pag. 52. tom. I. de libris propriis cap. 2. pag. 38. et cap. 11. pag. 45. tom. I. ubi de ſtudio philoſophiae a ſe agitato permulta refert.

anno vitae XVII. christianae aerae CXLVII. a patre, per somnium admonito, deductus ad medicos g) Satyrum, Quinti discipulum, Stratonicum, Sabini Hippocratici discipulum, et Aeschrionem empiricum aliosque nactus est in patria sua praeceptores.

Post obitum parentis Smyrnam se Galenus contulit, anno aetatis suae XXI. Christi CLI. Pelopis, celeberrimi medici e Quinti discipulis, et Albini, Platonici philosophi, audiendi causa [h]), tum Corinthum, ad Numisianum, non inferiorem Pelope, Quinti ejusdem auditorem. Sic aliis provinciis pluribus peragratis [i]), Alexandriam tandem,

---

g) Galen. de praenot. ad Posthum. cap. 2. p. 832. tom. VIII. libr. IX. de method. medendi, cap. 4. pag. 205. tom. X. Praeceptores, quibus et in philosophia, et in medicina usus est, copiose enarrat in libr. I. de anatomic. administrat. cap. 1. p. 26. tom. IV. conf. libr. de ordine libror. suor. ad Eugenian. pag. 52. tom. I. de medicament. facult. libr. XI. cap. 1. 24. pag. 310. tom. XIII. de atra bile cap. 4. pag. 170. tom. III. libr. I. de alimentor. facult. cap. 1. pag. 308. tom. VI.

h) Galen. de probis pravisque alimentor. succ. cap. 1. pag. 418. tom. VI. de libris propriis cap. 2. pag. 38. tom. I. Pelopem secundum post Satyrum ipsi obtigisse praeceptorem et Smyrnae quidem, postea Numisianum Corinthi, ipse refert libr. I. de anatom. administrat. cap. 1. pag. 26. tom. IV. conf. de ordine libror. suor. ad Eugenian. pag. 51. tom. I. de atra bile cap. 3. pag. 168. tom. III.

i) Conf. de itineribus, a Galeno institutis, priusquam Alexandriam adiret, et ea urbe relicta in patriam rediret, libr. III. de composit. medicament. per genera, cap. 2 p. 713 719. tom. XIII. libr. VI. de composit. medicam. sec. loc. cap. 2. pag. 490. tom. XIII. libr. V. de sanitate tuenda cap. 1. p. 138. tom. VI. comment. III.

Aegypti nobilissimum emporium ac metropolim, venit, in qua prae ceteris urbibus medicinae florebat studium. Unde anno aetatis XXVIII. Christi CLVIII. digressus, in patriam remeavit, ibique Pontificum [k]) annuorum jussu curationem gladiatorum suscepit per quinque aut sex annos. Quibus elapsis Romam cogitavit [l]), anno aetatis XXXIV. instante, aut jam inchoato, Christi CLXIV. imperatorum Marci Aurelii Antonini philosophi et Lucii Veri, fratris ejus, anno IV. [m]) Anno sequenti jugulum ei ab humero motum est, a quo

---

in Hippocr. de diaeta acutor. text. 8. pag. 85. tom. XI. libr. IX. de simplic. medicam. facult. cap. 1. nr. 2. pag. 247. tom. XIII.

k) Galen. comment. III. in Hipp. de fracturis text. 21. pag. 213. tom. XII Curam gladiatorum Pergamenorum sibi a pontifice commissam quonam cum successu gesserit, ipse refert in libr. III. de composit. medicament. secundum genera, cap. 2. pag. 718. sq. tom. XIII.

l) Galen. de libr. propriis cap. 1 et 2. Liber de praenotione ad Posthumum ideo scriptus est, ut ostenderet, qua fortuna in formandis praesagiis Romae prae aliis medicis fuerit usus. Prostat is liber in edit. Paris. tom. VIII. pag. 829. lib. I. de anatomic. administrat. cap. 1. pag. 26. tom. IV. cf. Galen. adversus eos, qui de typis scripserunt, cap. 1. pag. 157 158. tom. VII. de venaesectione adversus Erasistrateos, Romae degentes, cap. 1. pag. 406. tom. X comment. I. in Hipp. libr. de artic. text. 22 pag. 303. tom. XII.

m) Lucii meminit cap. 2. libri de praenotione ad Posthumum, cum primum suum in urbem Romanam adventum describit; Antonini vero initio libri primi de anatomicis administrationibus, neque enim interpretes recte ista reddiderunt: ἄρχειν ἠργμένου κ. τ. λ.

decubuit per dies quadraginta, ut ipse narrat n). Multis postea felicissimo successu sanitati redditis, magnum sibi nomen apud omnes plebeios et optimates fecit, ut etiam a plerisque, ob admirandam in praedictionibus atque curationibus sagacitatem et felicitatem o), modo παραδοξολόγος, modo propter stupendam remediorum, opportune adhibitorum, vim atque efficaciam παραδοξοποιὸς diceretur. Grassante post aliquod tempus atrocissima illa peste, quam Capitolinus in Lucii vita aliique scriptores Romanarum historiarum describunt p), urbe se subduxit in Campaniam, ac Brundusio in patriam vela fecit, anno aetatis non tam exeunte, quam completo XXXVII. christianae aerae CLXVIII. Verum diu in patria subsistere atque optato perfrui otio ei non licuit: namque sub exitum ejusdem anni, aut sequentis CLXIX. principium ab imperatoribus, Marco Antonino ac Lucio Vero, a Parthica expeditione paulo ante reverso, qui tum Aquilejae morabantur, delectus

---

n) Historiam ejus morbi, quem perpessus est, copiose describit in comment. I. in Hipp. libr. de articulis text. 62. pag. 322. tom. XII.

o) Conf. librum de locis adfectis integrum, in quo permulta exponit de fortuna, qua usus est et in praesagiendo et in curandis morbis. Vid. inprimis de loc. adfect. libr. V. cap. 7 tom. VII. pag. 497. Multa quoque refert de laude sua apud omnes, et de invidia medicorum et philosophorum, in quam incurrit, in libr. de praenot. ad Epigenem tom. VIII. pag. 829. et in libro de libris propriis.

p) In cap. 1 et 2. de libris propriis. De praenot. ad Epigenem tom. VIII. pag. 829. et in permultis aliis locis.

militum habendi causa, omniumque comparandorum, quae ad bellum germanicum necessaria futura essent, in Italiam revocatus est. Romam itaque secundum venit q), atque Aquilejam profectus est: unde paullo post, ob saevientem acrius luem fugientibus imperatoribus, ipsoque Lucio Vero prope Altinum, dum cúrru cum fratre veheretur, ictu sanguinis exstincto, hiberno, ut videtur, tempore, sub finem scilicet anni CLXX. ipse quoque Galenus vix cum quibusdam aliis evasit Romamque incolumis reversus est, quae tertia ejus in urbem profectio numerari potest. Marco Aurelio in Germaniam r) adversus Quados, Marcomannos ac Sarmatas cum exercitu abeunte, ipse in Italia haesit, multosque tum, procul negotiis fere omnibus, et usque ad obitum ejusdem Aurelii, totoque filii ejus, Commodi, tempore, quo imperante conflagravit Pacis templum, et Galeni opera plurima incendio perierunt, vel

q) De libr. propriis cap. 2. in quo capite Galenus etiam enarrat, quos libros eo tempore scripserit. De praenot. ad Epigenem cap. 9. Meminit etiam sui ex Cypro et Syria pedestris itineris Romam versus per Thraciam et Macedoniam in libro IX. de simplic. medicament. facultatibus cap. 1. nr. 2. pag. 246. tom. XIII. Et inter ambulandum se dormivisse memorat in libr. II. de motu musculorum cap. 4.

r) Saepe refert Galenus in libris suis, se Caesaris jussu, ut imperatoris valetudinem curaret in hoc bello, evocatum esse a Marco Aurelio: sed Galenus, belli labores periculaque aliis cedere cupiens, somnio admonitum se esse divinitus aiebat, ut Romae maneret. Vid. de libr. propr. cap. 2. de composit. medicament. secundum genera lib. II. cap. 13. et in permultis aliis locis.

Romae [s]), vel in patria, (quando enim in eam remigraverit, non amplius reversurus in Italiam, omnino nescimus) multos inquam libros cujusque generis conscripsit vulgavitque, atque in iis librum de praecognitionibus suis πρὸς Ἐπιγένην [t]), anno vitae LII., elapsis a disputatione adversus Stoicos et Peripateticos de voce et respiratione XV. annis. Sub Helvio quoque Pertinace, qui anno Christi CXCII. die Decembris XXXI. sublato e vivis Commodo principe a frequenti senatu nuncupatus est imperator, et paullo post a militibus interfectus, floruisse Galenum, ex eo discimus, quod capit. XIII. de propriis libris meminit libri unius ad sectarum professores de concionibus, publice habitis sub Pertinace. (Sic enim vertendum puto πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων, non, ut alii quidam: Adversus sectarios de publice dictis coram Pertinace.) Neque sane ulterius progressus videtur, quisquis in Suidae lexico Galeni elogium

---

s) In hac periodo Romae et docuit medicinam, et plurimos longe librorum suorum composuit, et medicinam aegrotantibus cum summo Romanorum plausu fecit. Ad hanc periodum vitae Galeni conf. de praenot. ad Epigenem cap. 9. et 11. et plurima alia loca tam in hoc libro, quam in sex libris de locis adfectis, de alimentor. facultatibus lib. II. cap. 40. de compos. medicamentor. per genera lib. I. cap. 1. lib. III. cap. 3. de simplic. medicamentor. facult. lib. IX. cap. 3. De antidotis lib. I. cap. 1. 2. 4. 13. et libr. II. cap. 17. Method. medendi libr. III. cap. 2. et lib. V. cap. 15.

t) Ad Posthumum in editis permultis inscribitur is libellus, sed rectius vertas ad Epigenem, quod propria nomina Graecorum latina facere non licet.

texuit, dum ſcribit: *γεγονέναι ἐπὶ Μάρκου καὶ Κομμόδου καὶ Περτίνακος τῶν Καισάρων ἐν Ῥώμῃ.* (Niſi forte ultimum illud *ἐν Ῥώμῃ* non ad imperatores romanos referas, ſed ad Galenum, qui, cum ſub his imperatoribus Romae vixiſſet, poſt Pertinacis necem in patriam ſeſe receperit, ibique reliquum vitae in otio litterario procul ab aula ſtrepituque litterario transegerit, quae videtur fuiſſe mens interpretum Wolfii atque Porti.)

Hactenus quae de Galeno diximus usque ad aetatis annum LXIII. ex ejusdem *πολλάκις ἑαυτολογοῦντος* variis ſcriptis depromta ſunt, nec in dubium a quoquam ulla ratione revocari poſſe videntur. Quod ſupereſt, an ſub Didio Juliano, Clodio Albino, Peſcennio Nigro, ac praecipue ſub Severo, ejusque filio, Antonino Baſſiano, pariter floruerit, et quamdiu vitam Romae, aut Pergami traduxerit, quove anno aetatis atque aerae Chriſtianae exſpiraverit, quia eruditis viris nondum ſatis exploratum ſcimus, ex ejusdem libris, vel veterum ſcriptorum monumentis disquirendum eſt.

Gerardus Joannes Voſſius in poſtumo de philoſophia opere cum medicorum ſeriem legit, Claudium Galenum ſub Marco Antonino philoſopho, item filio, Commodo, quin et Helvio Pertinace, Didio Juliano, Clodio Albino, ac denique Severo floruiſſe teſtatur. Sed nihil probat, et ab aliis iſta mutuatus eſt. In opere etiam de hiſtoricis graecis atque alibi non ſemel idem auctor Galenum ad Antonini Pii aetatem refert. Joannes Martinus Euſtachius, qui in libro, de vita Galeni ſcripto,

historiam ejus viri, foedatam antehac multis fabulis erroribusque, summo cum studio illustravit, multa tamen etiam, quae ad rem minus pertinent, intexuit, contendit, Galenum sub Severo et Antonino Bassiano Caracalla vixisse, his ductus argumentis, quod ipse Galenus libro I. de antidotis cap. XIII. testetur, se theriacam imperatori Severo, ipsius imperatoris jussu, confecisse, eodem modo, quo Antonino Augusto eamdem medicinam paraverat, ac quod auctor libri de theriaca ad Pisonem, qui vulgo Galeno adscribitur, cap. 2. tom. XIII. pag. 932. referat, theriacam a Marci imperatoris temporibus aestimari coepisse, opinionemque de ejus utilitate majorem fidem accepisse, ejus medicamenti vero usum sub maximis imperatoribus, nunc viventibus, communem evasisse (ἐπὶ τῶν νῦν μεγίστων αὐτοκρατόρων ἡ χρῆσις εἰς τὸ κοινὸν ἔφθασε). Utrumque vero argumentum Eustachii quibusdam infirmius visum est, ac primum quidem, quod ex familiari multorum auctorum consuetudine Severus imperator pro Lucio Vero subrogatus sit, et ipsemet Eustachius fateatur, pro Vero mendose cap. I. libri adversus eos, qui de typis scripserunt, haberi Severum. Alterum vero, quod in libro de theriaca per maximos illos imperatores, quorum mentio est facta, non Severus pater, ejusque filius Bassianus, dictus de militari tunica Caracalla, sed Marcus Aurelius et Lucius Verus, Divi, ut loquebantur, fratres intelligendi sint, ut necesse non videatur, fidem libri de theriaca ad Pisonem, quem Julius Alexandrinus,

etrus Andreas Matthiolus, aliique viri pereruti abjudicare Galeno moliuntur, sollicitare.

Isque liber, Galeno adscriptus, de theriaca Pisonem, etsi pro tali non existimandus est, nem Galenus scripserit, quod multa in eo occurrunt, a Galeni ingenio prorsus aliena, tamen minem fore arbitror, qui, postquam attento imo libros de antidotis perlegerit, non illico in rtes Eustachii transeat fateaturque, Galenum on tantum sub Pertinace, sed etiam sub Severo nperatore vixisse. Proponam, quoniam Eustaius quaedam, ad quaestionem pertinentia, praermisit, in nonnullis peccavit, atque obscure adodum et intricate omnia pertractavit, ipsa Galeni rba eaque observationibus in eis illustrabo, ut emo in posterum ea de re ambigere possit. Libri im duo de antidotis ab omnibus usque ad hunc em tamquam genuini sincerique Galeni partus abentur, nec ullus eos, quod sciam, inter nolos rejecit.

Quae capitibus primo et quarto libri primi e antidotis habentur, praemittenda sunt, ut ceera, quae ex capite XIII. adferentur, firmius onsistant. Primo vero capite libri primi de anidotis pag. 866. tom. XIII. de Aurelio Antonino nperatore, ipsius tempore vivente, expresse refert, ὁ καθ᾽ ἡμᾶς γενόμενος αὐτοκράτωρ Αὐρήλιος ντωνῖνος,) qui quotidie antidotum sumserit. Deinde addit: Fuit autem hoc, quo tempore, uscepto adversus Germanos bello, et ille (impetor Aurelius Antoninus) in regionibus circa strum degeret, et ego me illum eo posse subse-

qui excuſaveram. Quia vero imperator theria cam, a Demetrio archiatro ſibi confectam, ha bebat commendatiſſimam, poſt mortem Demetri ad Euphratem Catholicum ſcripſit, ut is certio rem faceret eum, quis Demetrio adſtitiſſet i componenda antidoto caeſarea. Cumque intel lexiſſet, me ſemper Demetrio in componend theriaca adſtitiſſe, a me antidotum ſibi para juſſit. Capite vero quarto ejusdem libri prim de antidotis, pag. 872. refert, theriacam eo tem pore, quo Antoninus imperabat, a multis divit bus, in privatos eorum uſus, fuiſſe praeparatam divites enim principum morem aut imitari, au ſaltim imitari videri velle. Poſt obitum vero An tonini a paucis theriacam aut mithridatium i privatos uſus parari. Capite vero ejusdem libr de antidotis primi XIII. pag. 884. refert, ſe the riacam in privatos uſus Marci Antonini compo fuiſſe, Commodum vero, Antoninum ſubſequen tem, nec theriacae, nec ſimplicium medicamen torum, ad eam parandam idoneorum, inprimi cinnamomi, quod prae ceteris vetuſtate vim a efficaciam ſuam amitteret, ullam curam habuiſſ ὥστε τοῦ νῦν ὄντος ἡμῶν αὐτοκράτορος Σεβή ρου, κελεύσαντος αὐτῷ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπο ὃν ἐσκεύαζον Ἀντωνίνῳ, συνθεῖναι τὴν ἀντίδο τον, ἠναγκάσθην κ. τ. λ. Coactum ſcilicet ſ fuiſſe refert vilius cinnamomum, quodque vetu ſtate ſua virtutis aliquantulum perdidiſſet, eli gere, his verbis: τῷ μὲν οὖν νῦν ἡμῶν αὐτο κράτορι Σεβήρῳ τὴν ἀντίδοτον ἐσκεύασα τῶ Ἀδριανείων ἐκλέξας κινναμώμων, κ. τ.

(cinnamomi, a temporibus Adriani inde in vasis ligneis studiose asservati). Refert etiam aliquot cinnamomi species, a se studiose collectas, conflagrasse cum scrinio, in quo optima ac pretiosa quaeque reposuisset, eo tempore, quo templum Pacis Romae incendio flagraret.

Ex his aliisque, quae in libro Galeni de libris propriis, et in libro de ordine librorum suorum ad Eugenianum occurrunt, et quae in germanis Galeni operibus occurrunt plurima, ad illius vitam aetatemque indagandam plane necessaria, discimus, Antoninum Pium, quem a Marco Aurelio ea nota distinguit, quod eum post Adrianum imperatorem fuisse expresse dicit, non illum fuisse, qui singulis diebus theriacam sumeret; sed Marcum Aurelium Antoninum, philosophum, de quo tam saepe et tam multa referre consuevit: et Demetrium, archiatrum, sub belli germanici initiis obiisse, eique tum in imperatoria antidoto paranda suffectum fuisse Galenum: atque Commodo, Marci Aurelii Antonini, philosophi, filio, sub quo aedes Pacis conflagravit, aliisque usque ad Severum imperantibus neglectam fuisse theriacae confectionem, quam Severus, tum imperator (*τοῦ νῦν ὄντος ἡμῶν αὐτοκράτορος Σεβήρου*: filium, observes velim, hic taceri: ideoque scriptos illos de antidotis libros videri ante annum CXCIX.) iterum a Galeno, jam sene, voluit confici, necdum elapsis XXX. annis ab expeditione germanica: proinde Severum hunc, de quo hic agitur, penitus alterum diversumque esse a Lucio Vero, qui anno exeunte CLXIX. aut ineunte CLXX.

apoplexia periit, licet is quoque aliquando Severus vocatus reperiatur.

De theriaca ad Pisonem, unde alterum probationis argumentum ducere voluit Eustachius, tria obiter observare liceat. Ac primum quidem: auctorem libelli illius vixisse sub Severo, et quidem inter annum aerae Christianae CXCIX. quo Severus majorem natu filium Bassianum in imperii consortium elegit, atque annum CCXI. quo idem Severus, qui cum filio imperabat, Eboraci in Britannia mortuus est, die IV. Februarii: ideoque non mediocriter hallucinatos, qui cum Hieronymio Mercuriali Lucium Verum hic accipiendum esse somniarunt. Verum praestat ipsum ejus libri auctorem loquentem audire. Alios refert is auctor, singulis diebus, incolumitate corporis ductos, theriacam adsumere: id fecisse Marcum Antoninum, qui paullo ante Romanum imperium summa integritate administravit, eumque theriaca abunde, et velut alimenti instar esse usum. Existimationem vero virtutis ejus medicamenti ab hujus imperatoris temporibus magnam apud homines evasisse, iis scilicet, salute imperatoris et conservata et restituta hujus medicamenti ope, eadem ab eo sperantibus. Sub isto vero principe theriacae componendae opus solum ad eos pertinuisse, qui in eo versati essent: verum sub imperatoribus nunc regnantibus (*ἐπὶ δὲ τῶν νῦν μεγίστων αὐτοκρατόρων*) usum ejus vulgatum fuisse, ipsis imperatoribus permittentibus, ut quisque aegrotans ea medicina ex ipsorum penu uteretur, eamque benigne omnibus, qui ea egere

viderentur, difpenfantibus, uti et Antipatro, cui fcriptura epiftolarum graecarum commiffa erat, (de quo vide vitas Sophiftarum, a Philoftrato confcriptas) viro ob morum gravitatem et rhetorices peritiam longe aeftimatiffimo, cum in renalem morbum incidiffet [u]). Ex quibus hoc texitur argumentum: auctor libri de theriaca ad Pifonem Demetrium archiatrum et Marcum Antoninum imperatorem novit, eum fcilicet, (ne ad Pium confugias,) qui fingulis diebus theriacam adfumebat; quod uni duntaxat Marco Aurelio Antonino, philofopho, convenire ex libr. I. de antidotis oftendimus. Ac deinde vixit fub duobus imperatoribus, qui Antipatrum fophiftam graecis Augustalibus epiftolis praefecerunt, *τὸν τὰς ἑλληνικὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν πράττειν πεπιστευμένον*, et theriacae ufum publicum liberalitate fua, atque in omnes, qui egebant, communicatione frequenti induxerunt. Iis autem notis atque infignibus alii defignari nequeunt imperatores praeter Severum, ejusque filium Caracallam; quod mihi probandum erat.

Alterum eft, Galenum non videri ejus libri auctorem, fed alium quemdam medicum, qui Galeno fuperftes fuerit, et fub imperatoribus Severo et Caracalla theriacam compofuerit in ufum imperatorum: aut certe ab aliquo nugatore, exercendi ftili gratia, ex iis, quae apud Galenum in libris de antidotis legerat, plerisque, etiam

---

u) De theriac. ad Pifon. cap. 2. pag. 932. tom. XIII. cf. initium cap. 3. pag. 933.

ſagacibus viris, ſucum ſactum ſuiſſe. Non quidem ignoro, Actium Amidenum, Paulum Aeginetam, et poſt eos Arabes omnes, Glycamque, quem mox memorabimus, hunc librum, tamquam genuinum Galeni, citaviſſe. Attamen, quo tempore ſcripſerit Galenus eum librum, non video. Si a Galeno ſcriptus eſt, eum is auctor ſcripſit Severo atque Caracalla imperantibus, annum vitae minimum ſeptuageſimum agens. Sed ſtilus juvenem redolet, a ſenili gravitate plane alienus. Multa praeterea ipſi libro inſunt, a Galeni indole abhorrentia: citationes parcae, quum in aliis libris ubique et ſe laudet, et alios tum laudet, tum culpet. Neque adeo librorum de antidotis meminit, imo potius iis contradicit, quae aliis in libris dixerat. Hinc etiam Hieronymi Mercurialis de hoc libro judicium, quod in Juntinis operum Galeni editionibus pleriſque legitur, quoque eum Galeno vindicare ſtudet, eum ab hoc auctore, juvene adhuc, eſſe ſcriptum contendens, veritati minus reſpondere exiſtimandum eſt. Non ſane juvenis vocandus eſt, qui Marcum Antoninum imperatorem noverit, annum aetatis XXXIV. aut XXXIX. jam ſupergreſſus, atque deinde ſub Severo ejusque filio theriacam in uſum imperatorum compoſuerit.

Poſtquam perſpeximus, Galenum vitam usque ad Severi tempora protraxiſſe, de morte Galeni, cujus tempus hactenus nondum ſatis exploratum eſt, quaedam proferenda ſunt. In his tamen non eſt mihi animus refellendi inſulſitatem eorum, qui medicorum iſti coryphaeo vitam ad-

tribuunt, ſine ulla valetudine adverſa ad annum aetatis CXL. protractam. Ex quo vulgare forſitan illud adagium enatum eſt, ut Galenica valetudo diceretur pro ea, quae ultra quam ſolenne eſt, proſpera ſit atque inoffenſa. Neque eos confutabo, qui eum volunt ſermonem cum Maria Magdalena familiariter contuliſſe. Michael ſane Glycas, qui anno Chriſti circiter MCL. ſcribebat annales ſuos ab orbe condito ad annum Chriſti MCXVIII. parte tertia pag. 231. edit. graeco-latinae, quae Pariſiis prodiit, refert, famam eſſe apud multos, quod medicus ille, Galenus, in Magdalenam inciderit et audiverit ex ea, Chriſtum quendam a nativitate caecum ſanaſſe: cui Galenus reſponderit, neceſſe fuiſſe, ut Chriſtus terrae metalla bene cognita habuerit, alioquin viſum caeco reſtituere non potuiſſe. Verum ejusmodi rumorem fabularum in ordinem referemus. Nam fieri prorſus nequit, ut ipſorum de ſententia Galenus cum Magdalena ſit collocutus, qui Marci imperatoris in eis meminerit, quae ad Piſonem perſcripſit, itemque Commodi mentionem fecerit in primo de moribus libro. Nam inter aetatem D. N. I. C. et imperium Commodi propemodum anni CL. intercedunt. Imo ferme CC. aut etiam plures, ſi ad Severi, adeoque et Caracallae, poſt patris obitum, imperium cum quibusdam revocare volueris. Anonymus auctor libri de vita et moribus philoſophorum, annon is fuit Gualtherus Burlaeus, Anglus, Joannis Dunſii cum Guilelmo Ochamo ſedulus auditor, deinde impugnator acerrimus, et nominalis philoſophiae bonus adſer-

tor: qui prius Oxonii, poſt Pariſiis ad annum MCCCXXXVII. theologiae doctor? ut poſt Lelandum aliosque Baleus et Pitſeus, opere ſuo de illuſtribus Britanniae majoris ſcriptoribus, referunt: quibus noſtra aetate ſubſcripſit Joannes Gerardus Voſſius, libro de hiſtoricis latinis; is, inquam, auctor, opuſculo illo laudato, (unde, ſed hallucinando, Guido de Cauliaco celebrium ſuorum de chirurgia ſcriptorum ſtatim initio notat, Galenum anno aetatis LXXX. diem extremum cluſiſſe:) quod plane ſine ulla exceptione, inſignis, ſi quis umquam fuit, nulliusque pudoris plagiarius, Antonius a Sala, Mombellenſis Juriſconſultus, Caſali in Italia, apud Bernardum Groſſum, impreſſorem ducalem, anno MDCCCIII. in 4. ut vocant, tamquam ingenii ſui vigiliarumque partem publicavit dicavitque Vincentio Guerrerio, Montisbelli comiti. Porro, anonymus, ſeu Burlaeus ille, poſtquam de ſecundo philoſopho, (in quo deſinit plagiarii noſtri codex,) Apollonio Chalcidenſi, Baſilide Scythopolitano, ac Tauro Berytio egit, Galienum (ſic enim ſcribit, ex vulgi, ni fallor, quocum verſatus fuerat, Gallorum loquendi conſuetudine, quod non Galen, ſed Galien pronunciare ſolet,) celebrem toto orbe medicum, apud Pergamum Aſiae natum, Hippocratis ſtudioſiſſimum interpretem, vixiſſe docet annos LXXXVII. cum librorum multorum, praeſertim medicinalium, conſcriptioni inſudaſſet. Hic autem annorum numerus, non quidem, ut vult Guido Cauliacus, octogeſimus tantum, praeſcribitur in codice MS. locupletiſſimae bibliothecae Alexandri

Petavii, exarato in membranis, anno Christi MCCCCLII. ut in fine adscriptum est; ex quo vel solo, etiamsi cetera deessent plagii indicia, manifeste patent. Eumdem quoque numerum LXXXVII. annorum praefert vetus ejusdem libri editio, in primis fere typographiae incunabulis, Lutetiae, et id in monte D. Hilarii, in aedibus Rudulfi Lalifeau suscepta, Eustachio incognita. Unde patet, Guidonem non somniasse, quod scripsit: et librum de vita et moribus philosophorum, (sac, ut plebeius sit atque vulgaris,) ante Eustachium alicubi adparuisse. Mortuus ergo fuerit Galenus, ex hujus racematoris philologi sententia, si subductas supra a nobis de ejus anno natali rationes amplecti velimus, anno salutis restauratae CCXVII. quo Antoninus Caracalla, Severi imperat. filius ac successor, die IV. Aprilis, inter Edessam et Charras, a Martiale centurione interfectus est. Quod si verum sit, non aberravit Joannes Tzetzes v), qui in chiliadibus suis prodidit, Galenum adhuc sub Caracalla vixisse. Verum mihi longe probabilius visum est semper, quod anonymus alter, a Suida in dictionarium suum relatus, adfirmat, Galenum annos demum LXX. vixisse, ἐβίω ἔτη ό. proinde obiisse postremo saeculi tertii post Christum natum anno, a morte Lucii Veri uno supra tricesimum. Parcior enim foret, multoque, quam par sit, adstrictior, quisquis breviorem in gyrum Galeni annos revocare vellet, eumque anno Christi CXCIII. quo Per-

v) Tzetzes chiliad. XII. histor. 397.

tinax occiſus eſt: fatendum enim eſt, eum per ſex aut ſeptem annos ſub Severo, a quo in aulam revocatus dicitur, floruiſſe.

Fabularum ceterum Galeni hiſtoria pleniſſima eſt. Ei enim viro, quem ſequebantur medici, poſt ejus aetatem viventes, inprimis Arabes et Arabiſtae, quemque Dei inſtar ſuſpiciebant Chriſtiniorum ſectae, in quam vehementer in operibus ſuis invectus eſt [w]), favere videretur, in quem errorem, praeter alios multos, incidit Renatus Charterius [x]), qui Galenum in Judaeam profectum eſſe adſerit, ut Chriſti miracula exactius cognoſceret perſpiceretque. Alii Galenum in Hiſpania natum eſſe adfirmarunt, Serenique nomen in Galeni nomen mutatum [y]), quod utrumque falſum eſt. Multa alia, plane efficta, Arabes de eo re-

w) Acerrimus eſt Galenus contra Chriſtianos et Judaeos eisque ſuccenſet, quod legibus nulla earum demonſtratione facta obtemperant. Sic libr. II. de different. pulſuum cap. 4. pag. 43. tom. VIII. dicit: *Κάλλιον δ' ἂν ἦν πολλῷ προσθεῖναί τινα εἰ καὶ μὴ βεβαίαν ἀπόδειξιν, παραμυθίαν γ' οὖν ἱκανὴν τῷ λόγῳ περὶ τῶν ὀκτὼ ποιοτήτων, ἵνα μή τις εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ὡς εἰς Μωϋσοῦ καὶ Χριστοῦ διατριβὴν ἀφιγμένος νόμων ἀναποδείκτων ἀκούῃ, καὶ ταῦτα ἐν οἷς ἥκιστα χρή.* Libro vero de different. pulſuum II. cap. 3. pag. 68. tom. VIII. haec dicit: *Θᾶττον ἄν τις τὰς ἀπὸ Μωυσοῦ καὶ Χριςοῦ μεταδιδάξειεν, ἢ τοὺς ταῖς αἱρέσεσι προςτετηκότας ἰατρούς τε καὶ φιλοσόφους.*

x) Ren. Charterius in vita Galeni cap. 43. pag. 97. in Oper. Hippocr. et Galeni tom. I. Retulit haec ex Mundino et Schedelio nimis credulus Charterius.

y) Vid. Nicolaus Antonius in bibliothec. veteris Hiſpaniae libr. I. cap. 20. ubi de Claudio, Galeni praenomine.

tulere, praefertim Gregorius Abul-Phurajus in hift. dynaft. pag. 77. conf. Affemanni bibl. oriental. Clementin. Vatican. tom. II. pag. 315. Neque mirum eft, Arabes de eo viro, a quo univerfa eorum medicina proceſſerat, permulta eſſe fabulatos, mira et inaudita alias. Galeni effigies ex vetuftiffimo codice Diofcoridis, qui exftat in bibliotheca Vindobonenfi, poft Lambecium, II. pag. 551. Neffelium, ac Bellorium dat Jac. Gronovius, tom. III. antiq. graecar. lit. k. k. k. k. Alia effigies, quam repetiit Charterius, eft in iconibus Sambuci nr. 19. Galeni effigiem hoc elogio ornavit Magnus medicus (vid. Antholog. Graec. lib. IV. pag. 485. Cl. Ofterhaufen in hiftor. fectae medicor. pneumaticor. fect. I. §. 4.)

Ἦν χρόνος, ἡνίκα γαῖα βροτοὺς διὰ σεῖο, Γαληνὲ,
Δέχνυτο μὲν θνητούς, ἔτρεφε δ' ἀθανάτους.
Χήρευσαν δὲ μέλαθρα πολυκλαύτου Ἀχέροντος,
Σῇ παιηονίῃ χειρὶ βιαζόμενα.

Id vero in vita Galeni non omittendum eft, eum plura itinera, eaque paene omnia rei medicinalis exactius cognofcendae cauffa, inftituiffe. Afiae partem magnam peragravit. In Cyprum navigavit, videndorum, quae in ea infula funt, metallorum cauffa: in Coelefyriam, Palaeftinae partem, profectus eft, bituminis, et aliorum infpiciendorum cauffa: in Lemnum infulam enavigavit, ut cognofceret, num fanguis hircinus terrae ifti admifceretur, quae, impreffo ei facro Dianae figno, Lemniae terrae nomine divendebatur. Quum enim iterum ex Afia Romam peteret, pedeftre iter fecit per Thraciam, Macedoniam et a

Troade Alexandria in Lemnum adnavigavit, nactus illic navem, quae ad Theſſalonicam curſum dirigebat. Adpulit quidem ad inſulam, verum finem ſibi propoſitum non conſequutus eſt, nauclerus enim ad eam partem inſulae, quae vocatur Hephaeſtias et in qua ejus terrae copia eſt, non adpulit, ſed ad contrariam: hinc quum Roma in Aſiam rediret, cum demum finem conſequutus eſt. Nam poſtquam ex Italia in Macedoniam trajecerat, eamque paene totam pedeſtri itinere pertransierat, Philipposque pervenerat, quae urbs eſt finitima Thraciae, ad mare deſcendit, quod proximum aberat CXX. ſtadiis: primumque Thaſon petiit, atque illinc Lemnum, ex qua inſula Alexandriam Troada trajecit, eoque itinere ea loca adiit, ipſeque perſcrutatus eſt, ex quibus Lemnia terra petebatur [z]). Gagatis etiam lapidis in ſolo, quo reperitur, videndi et explorandi cauſſa totius Lyciae littora parva navicula circumnavigavit, Gagatis fluvii, in cujus littoribus is lapis reperiri dicebatur, videndi cauſſa: lapides vero, Gagatem referentes, cruſtaceos, nigros et qui in ignem conjecti exilem flammam ederent, complures ex Coeleſyria aſportavit, natos in colle, mortuum mare circumdante, ubi et bitumen reperit [a]). Peragraſſe eum Aſiae regiones quamplurimas, locus

z) Galen. libr. IX. de ſimplic. medicam. facult. cap. 1. nr. 2. pag 247. tom. XIII.

a) Gal. libr. IX. de ſimplic. medicam. facult. cap. 2. nr. 10. pag. 257. tom. XIII. Ut opobalſamum ſtillare videret, Palaeſtinam adiit. conf. de antidotis lib. I. cap. 4.

imprimis docet in commentariis in Hippocratis de diaeta in acutis [b]), ubi dicit: *ἐγὼ γοῦν καὶ κατὰ τὴν Κιλικίαν, καὶ Φοινίκην, καὶ Παλαιστίνην, καὶ Σκύρον, καὶ Κρήτην εὗρον οἴνους τοιούτους. ἀλλ' ὅμως οἷον εἴρηκα, καὶ κατὰ πάντα τὰ χωρία τεθέαμαι, καὶ τό γε θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ κατ' Αἴγυπτον.* Italiae etiam partes plures peragravit. In Campania se fuiſſe teſtatur in opere de ſanitate tuenda [c]).

II. Ut autem accuratius intelligatur, quaenam Galenus, quem ipſi poſteriores inter Graecos medici vehementer coluerunt, quemque Arabes et Arabiſtae omnes preſſo pede ſequuti ſunt, cujus etiam poſt reſtauratas litteras inter medicos fuit ea et admiratio, et veneratio, ut ſyſtematis, quod in medicinali ſcientia condidit, partem non exiguam medicina noſtrorum etiam temporum receperit, permultasque medicinales doctrinas eodem modo adhuc proponat, quo ab ipſo, primo earum auctore, proponebantur, quem *θαυμάσιον καὶ πολυμαθέστατον ἄνδρα* [d]) antiquitas dixit, alii *θειότατον* adpellare eumque adeo adorare non erubuerunt: ut, inquam, intelligatur, quid Galenus ad medicinam amplificandam contulerit, primum diſpiciendum eſt, quae-

---

b) Gal. Comment. IIII. in Hippocr. de victu acutor. text. 8. pag. 85. tom. XI.

c) Gal. de ſanitate tuenda libr. VI. cap. 11. pag. 180. tom. VI.

d) Simplic. IV. phyſic. conf. Alexander Trallianus.

nam medicinae facies ratioque fuerit iis temporibus, quibus Galenus scriptis permultis libris ei scientiae aliam formam dabat, deinde quaenam systematis medicinalis; quod tradidit perfectius limatiusque antiquioribus omnibus, ab eo conditi, ratio fuerit.

III. Medicina, quam Hippocrates Cous a sapientiae studio primus absciderat [e]), et practica, et imprimis theoretica, a philosophorum placitis intemeráta post Hippocratem non diu mansit. Hinc nati sunt medici dogmatici, qui rationem omnium in medicina dare volebant, ex elementorum qualitate ad corpus humanum et in sano et in aegro statu adplicata: nati sunt medici methodici, qui, Epicuri systemate philosophico in medicinam illato, auctore Asclepiade, Themisone atque Thessalo, communia in morbis intuentes eorum duo summa genera esse statuerunt, alterum adstrictum, alterum fluens, tertiumque ex utroque compositum, ac morborum omnium, uti et sanitatis rationem in difficili facilive molicularum per poros transitu fluxuque posuerunt. Nata erat centum circiter ante Galenum annis, Nerone aut Vespasiano Romanis imperantibus, auctoribus Athenaeo, Theodoro, Agathino, Archigene, Herodoto, Magno et Leonide, secta medicorum pneumaticorum, quae in prospera et adversa valetudine omnia a spiritu Stoicorum philosophorum, cuncta penetrante, deducebat, et

---

e) Celsus in praef. ad libr. I. de re med. pag. 3. edit. Kraus.

contemplativam medicinam singulari modo, per definitiones atque divisiones subtilissimas tractabat. Erant praeterea in Graecia, Italia, aliisque terris, Romanorum, quod tunc latissime patebat, imperio subditis, aliae medicorum scholae, hunc vel illum antiquiorem auctorem maxime sequentium. Sic Romae atque Alexandriae Galeni temporibus exstabant scholae medicorum Herophileorum, Erasistrateorum. Disceptatio vero ista medicorum dogmaticorum, eorumque de abditis morborum, quas statuebant, caussis, diversae sententiae effecere, ut mox in curandis morbis non de morborum originibus, sed de medicinis, ad eos curandos idoneis, medici fierent solliciti. Hinc, multiplicata etiam post Alexandri Magni tempora medicamentorum ad morbos curandos copia, auctore Philino Coo, qui primus medicinam a rationali disciplina abscidit, occasione ab Herophilo, praeceptore suo, accepta, empiricorum medicina nata est, sectae nobilissimae, quae Heraclide praesertim Tarentino auctore effecerit, ne omnis medicina in vanas aut saltim parum utiles contemplationes abiret, utque in morbis minus ad abditas eorum caussas, quae semper ambiguae atque incertae sunt, magis ad caussas eorum manifestas et sensuum ope percipiendas et ad medicinas iis depellendis efficaces respiceretur.

Galeni temporibus sectarum studium inter medicos tantum erat, ut inter medicos non essent nisi sectae suae, aut dogmaticorum, aut methodicorum, aut pneumaticorum, aut empi-

ricorum addicti, aut Erafiftratum, Herophilum, aut quemcunque alium auctorem fequentes. Neque eorum, qui, Agathino auctore, condita fecta epifynthetica five eclectica, optima quaeque quarumcunque fectarum placita in fyftematis cohaerentis formam redigere volebant, fortuna magna fuit.

Omnes vero hae fectae medicorum a prifcis fuis inftitutis vehementer defciverant, ut, veri neglecto amore, actique fectarum ipfarum ftudio, extrema quaeque tueamur. Dogmatici, qui poft eorum fectam, ducibus medicis Hippocrateis, exortam, manifeftas morborum cauffas in eorum curatione inftituenda non neglexerant, miffis his, abditis tantum inhaerebant, prouti eas ratiocinium fuppeditabat: hinc pleni eorum libri fiebant definitionum, diftinctionum, explicationum, fubtilitatum: idem fubtilitatis et in definiendo et diftinguendo ftudium, quo pneumatici medici, Stoicorum philofophia ducti, inclaruerunt, effecit, ut ne Galenus quidem, etfi fenex ac magno ingenio praeditus, ac in lectione librorum ejus fectae diligenter verfatus, libros omnes ab Archigene fcriptos poffet intelligere [f]). Methodicorum fecta, Theffalo Tralliano auctore, alios medicos omnes vituperans et fola fibi fapere vifa, communitatibus fuis fefe continebat, medicinalisque fcientiae fuppellectilem tam curtam efficiebat, ut idem, quem dixi, Theffalus, fe quemque fex menfium fpatio medicum effecturum, profiteri haud dubitaret. Em-

---

f) Galen. de loc. adfect. libr. II. cap. 9.

pirici etiam a prifco fuo inftituto, eoque nobiliffimo, deflexerant: rati enim, medicamenta morborum cauffa exiftere, his, non vero morbis, ftudebant.

Multa tamen etiam incrementa medicinam cepiffe temporibus, quibus Galenus animum ad eam applicuit, non negandum eft. Anatome, Ariftotele atque Herophilo auctoribus primum nata, regum Ptolemaeorum ftudio vehementer adjuta, Alexandriae maxime floruit, mox auctoribus Marino, Rufo Ephefio, Quinto, Lyco, Satyro, Numifiano fubtilius culta eft. Pathologiam, ratiociniis medicorum dogmaticorum maxime auctam, dilatarunt novi permulti morbi, ex Africa in Italiam relati: medicinalem vero materiam et mercatura, quae Romanis cum aliis gentibus his temporibus copiofa erat, et empiricorum ftudium, quod maximum erat in medicamentorum natura exquirenda. Contulit etiam ad venenorum et antidotorum poft Nicandri et Mithridatis tempora naturam exquirendam ingenium Romanorum, ad veneficia caedesque veneno factas proclive. Medicorum his temporibus ftudia diverfa erant inter cauffarum latentium indagationem et medicamentorum compofitiones excogitandas, parcumque erat, quod medicina, homini utilis futura, inde acciperet emolumentum. Rixis et contentionibus partim inter fectas, partim inter medicos, uni fectae addictos, inprimis dogmaticos, cauffa multiplex anfam dabat, verum haec non ad medicinam utiliorem certioremque reddendam, fed potius ad diftin-

ctionum, divisionum, hypothesium copiam augendam et ad rigorem quendam contulerunt quem singulae sectae servabant, quique vix permittebat, ut, quae utilia aliae, collecta ad unam redirent g).

IV. Galenus, Hippocratem se sequi in omnibus, quae ad medicinam pertineant, adfirmans hinc nulli sectae addictus videri volens, etsi dogmatici medici speciem in omnibus libris prae se ferebat, enisus id maxime est, ut singulas medicinae disciplinas exactius digereret, absurda a sectarum studio profecta, rejiceret, vera quae ipsi viderentur et probata in systematis formam redigeret, dictisque his a prioribus medicis sua cogitata, sua inventa adderet. Quod non solum in singulis medicinae disciplinis effecit, sed etiam ex singulis systemate medicinae composito, omnium, quae aetas ante eum tulerat, temporaque post eum latura, perfectissimo, plenissimo, cohaerentissimo.

Anatomen, scriptis libris novem plenioribus, postquam priores interciderant, de anatomicis administrationibus, librisque aliis permultis de ossibus, musculis, venis, arteriis, nervis, utero, vocalibus instrumentis, cet., quos infra curatius enarrabo, studio maximo excoluit, usumque, quem partes singulae corporis humani habeant, primus exacte docuit, scriptis XVII. de usu partium libris, ad optimos, quos Gale-

g) Vid. meas institutiones historiae medicinae cap. XX. §. 275.

ius reliquit, referendis, in quibus et primus omnium physiologiae corporis humani systema condidit, creatorisque summi admirandum demonstravit artificium, quo hominis partes singulas concinnavit. Etsi quidem Vesalio, aliisque anatomicis et priorum, et nostrorum temporum, recte monentibus, homines non incidit[h]), verum potius, quod ex innumeris ejus locis patet, de animalibus tantum loquitur, simiis praeserim, quas inciderit, quarumque partes humanis proxime accedant, ac humani corporis internas partes non vidit, nisi ossium compagem, quam in humano sceleto medici demonstrabant, qui Alexandriae medicinam docebant, aut viscera, quae subinde in gladiatoribus aut barbaris militibus vulneratis nuda deprehenderentur, in animalibus tamen, potissimum in simiis, sectiones et copiosissimas et non raro artificiosissimas instituit. Suas incisiones, Romae factas, passim citat, et testes Eudemum Peripateticum, Alexandrum Damascenum, consulem Boethum, alios permultos. In brutorum dissectionibus non modice versatus fuit, et potissimum difficillima in vivis animalibus experimenta suscepit, quae ne nostro quidem aevo facilia forent, ut nervorum subtiles sectiones, qui musculos intercostales adeunt[i]). Multa etiam invenit rectinsque dixit, praesertim in nervorum enumeratione, ac in de-

h) Haller in biblioth. anatomic. libr. I. §. 59. tom. I, pag. 83.

i) Haller ibid. pag. 83.

ſcriptione curſus, quem ſervant, ubi quoque ne ſubtiliſſimos quidem nervos ab eo praetermiſſos eſſe deprehendas: verum tamen paſſim, ubi plurima luce eſſet opus, prolixo ſermone atque aliqua nebula ſe involvit, et veterum monumenta cum ſuis ita miſcuit, ut et quae ipſius ſint, quae aliorum, quae hominis ſint monumenta, quae beſtiae, non diſtinguas. Eadem etiam in aliis libris aliter tradit, quod inde pendet, quoniam, quae ſenex ſcribebat, politiora erant, atque ex iteratiore obſervatione ac experimento petita, neque tamen, propriae laudis vehementer ſtudioſus, quae juvenis ſcripſerat, his volebat confutare.

Nullam aliam medicinae partem, medicis ſuo aevo notam, intactam reliquit. Botanices etſi minus ſtudioſus, aliquanto pauciores plantas, quam Dioscorides, recenſuit, plura tamen et animalia habet, et mineras numeroſiores. In reliqua materia medica, inque mineris miſy et terra Lemnia recte cognoſcendis proprium laborem poſuit, rariora quaeque, ad medicinalem materiam pertinentia, collegit, et ingenti mercede conduxit, a quibus medicamentorum rectam praeparationem acciperet.

Pharmaciae fuit peritiſſimus, et ipſe medicamenta ſollicita cura ſua manu praeparavit, ſaepe etiam ruri et per inopiam receptorum medicamentorum nova et ſimpliciora compoſuit. Porro medicamentorum componendorum artem, ut videtur, exquiſite didicit. Chemiam, nondum inventam, utique ignoravit, ſenſit tamen, ſibi deeſſe.

Felici morborum curatione diagnosique exacta ac praesagio futurorum eventuum maximam Romae gloriam consecutus est, talemque, ut prae omnibus aliis medicis graecis, Romae suo tempore degentibus, maximi haberetur [k]). Sequutus est, quem et dogmatici et empirici ne-

k) Conf. inprimis Galeni librum de praenotione ad Epigenem, in quo mira permulta de eventu praenotionum, a se factarum, enarrat. Exstat is liber in tom. VIII. edit. Paris. p. 829. Vid. etiam Galen. de crisib. libr. I. cap. 20. p. 406. tom. VIII. de different. febr. libr. I. cap. 7. p. 114. tom. VII. In praesagiis formandis ne per totam suam vitam unquam offendisse, per ipsos Deos testatur in comment. III. in Hippocr. libr. I. de morb. vulgarib. text. 17. pag. 97. tom. IX. Multos existimasse, se numine quodam afflatum futura in morbis praedicere, refert in commentar. III. in prognost. Hippocr. text. 37. pag. 685. tom. VIII. conf. de different. febr. libr. II. cap. 7. pag. 133. tom. VII. de simplic. medicament. facultat. libr. X. cap. 2. nr. 6. p. 279. tom. XIII. de loc. adfect. libr. V. cap. 7. 8. pag. 495 sq. tom. VII. quibus capitibus permulta de felicitate, qua in praesagiis usus sit, refert. Vid. etiam de sanitate tuenda libr. I. cap. 8. pag. 54. tom. VI. De fama, quam in morborum curationibus consecutus est, vid. de loc. adfect. libr. IV. cap. 2. pag. 454. tom. VII. ubi refert, ex Iberia etiam, Celtica, Asia, Thracia, aliisque regionibus per epistolas aegrotantes oculorum suffusione ab eo medicamenta petiisse. Qua ratione vero in medicinalis scientiae studio usus sit, perspicitur ex methodi medendi libr. VII. cap. 4. p. 157. tom. X. de composit. medicamentor. per genera libr. III. cap. 2. pag. 717 sq. tom. XIII. de succorum bonitate et vitio cap. 5. pag. 428. tom. VI. Sanata a gravi morbo conjuge Boethi consulis is quadringentos aureos ad eum misit, auxitque medicorum invidiam, quod is laudibus eum extolleret. Quin etiam ipse Boethus, quemadmodum et Severus, opera a se gesta haud detrectabat indicare Marco Aurelio Antonino, Romae urbis imperatori. vid. Galen. de praenot. ad Epigenem cap. 8. p. 484. tom. VIII.

glexerant in ea medicinalis artificii parte, Hippocratem in morborum adnotatione, neque tamen in morborum historiis, quas scripsit, adeo solers fuit curansque etiam minutissimorum, quam Hippocrates; deceptus sine dubio abditarum caussarum, quas adfectabat, studio, animoque ejus per id inter sedulam observationem atque de altiore origine et indole morbi ratiocinia diviso. Multas sanationum historias a se peractarum ipse enarravit, probantes, eum maxima felicitate in artis exercitio esse usum. Marcum Antoninum, ex esu casei febricitantem, unguento nardino, vino et pipere sanavit. Commodum, derisa a matre medicorum methodicorum diatrito, narium haemorrhagiam passurum praevidit et sanavit. Boethi, consulis, uxorem, fluxu muliebri laborantem, nihil proficientibus celeberrimis medicis, purgando restituit. Eudemum, philosophum, quartana multiplici media hieme liberavit, praedixitque accurate, quo tempore quaeque conjunctarum febrium eum esset relictura. Pulsum subtiliter tetigit et per plurimas divisiones distinxit, eoque etiam et aliis signis medicis adeo perite se usum fuisse sibi testis est, ut potissimum ex agnoscendis morbis eorumque eventibus praedicendis inclaruerit. Ita nobilis feminae amorem detexit, quae Pyladem, saltatorem, deperibat, et servum, ob criminis detecti metum melancholicum, et Boethi consulis filiam, clam vetitos cibos vorantem, culpae redarguit, unde ei febris nocturna accedebat. Pulsum etiam intermittentem nonnullis naturalem esse sensit. In

se ipso, quum floccos carperet, phrenitidem imminere sensit et de periculo medicos monuit, jecur sibi adfectum esse continuo agnovit, quum alii medici vitium in pulmone quaererent[l]).

In chirurgia etiam fuit versatus, tamen post gladiatorum curam, quam Pergami gesserat, postquam Romae sedem sibi fixerat, curationes, quae manu fiunt, ut plurimum chirurgis reliquit. Mitem curationem amavit, hinc masculam chirurgiam neglexisse videtur. Operationes tamen, quas vocant, chirurgicas instituit, sternum perforavit, ad materiam, sub eo collectam, educendam, ac de curationibus vulnerum, ulcerumque, nec non de ossium fractorum curatione atque de deligatione vinculisque plura eaque utilissima tradidit. Ipse multos morbos chirurgici generis tulit. Illicionibus ulcus femoris in seipso sanavit, cum jam videretur incidendi esse necessitas. Acromium sibi elapsum et agnovit, et male curantem aliptam correxit, et se ipse restituit. Quum pelle laboraret, scarificato crure se servavit. Jugulum sibi incurvatum sensit, et ad humerum adductum, cum maximo frigoris sensu, et convulsionis motu in cervicis musculis[m]).

V. Maxime autem inclaruit condito a se systemate scientiae medicinalis novo, plenissimo, quod medici omnium gentium per mille et quod

---

l) Haller bibliothec. medic. practic. libr. I. §. 81. tom. I. pag. 229 sq.

m) Haller bibliothec. chirurg. libr. I. §. 39. tom. I. pag. 85 sq.

excurrit annos unice ſequuti ſunt. Finis autem in eo ſyſtemate condendo ei praecipuus is erat, ut ad obſervationis ſtudium, quo Hippocrates maxime inclaruerat, medicos reduceret, ut eos doceret, plurimi intereſſe in morborum curationibus medico, ut eos recte cognoſceret, ſimul vero medicinam rationalem efficeret, ſive eam, quae ſingulorum eventuum, et in ſano et in aegro corpore, rationem rectam et ſubtilem etiam redderet. Hinc etſi dogmaticorum partes ſequebatur, maxime in ratione de omnibus rebus medicinalibus reddenda, tamen Hippocraticus medicus dici maxime amabat, Hippocratem a ſe primum inter omnes medicos recte eſſe intellectum atque explicatum gloriabatur. Ejus vero libros medicinales permultos maximo ſtudio commentariis illuſtravit, quorum pars longe maxima ad nos pervenit. Hinc etſi a partibus dogmaticorum erat, non tamen dogmaticus, verum potius Hippocraticus medicus et eclecticus dici maluit.

Elementa et univerſae naturae, et ſingulis corporibus eſſe ſtatuit cum dogmaticis antiquis, Empedoclem ſequentibus, ignem, aquam, aërem, terram: igni vero eſſe qualitatem calidam, aëri frigidam, aquae humidam, terrae ſiccam. Eas vero qualitates puras in corpore non exiſtere, ſed pro mixtura elementorum in partibus compoſitionem qualitatum naſci, quae temperamentum, *τὴν κρᾶσιν*, conſtituat. Hinc evenire, ut in particula alia alia ſit calidior, frigidior, humidior, ſiccior, aut ut binae qualitates componantur, calidum et ſiccum, calidum et humidum, frigi-

dum et ſiccum, frigidum et humidum. Inde compoſitiones naſci tot, quot per quatuor has qualitates poſſibiles ſint, totidemque temperamenta.

Eſſe vero in animali corpore etiam quatuor humores, ſanguinem, pituitam, bilem flavam et atram. Sanguinem materiam generationis et nutritionis humano corpori ſuppeditare: reliquos tres humores naturales quidem eſſe corpori humano, attamen excrementitios. His humoribus certas ſuas qualitates eſſe, pro elementi, ex quo maxime compoſiti ſint, abundantia, ſanguini calidam et humidam, pituitae frigidam et humidam, bili flavae calidam et ſiccam, bili atrae frigidam et ſiccam. Movens in corpore animali principium ſpiritus eſſe ſtatuit, eorumque materiam in aëre contineri. Spiritus in naturales, animales et vitales diviſit. Naturales ex ſanguine elevari ac in hepate maxime contineri docuit; vitales in corde, ex quo vitae calorisque principium per corpus diffundatur, animales in cerebro, ex quo motus et ſenſus principia procedant. Hinc triplex quoque genus actionum in corpore humano ſtatuit, naturalium, vitalium, animalium.

In ſanitatis ſtatu elementorum et qualitatum, quibus gaudeant, mediam temperaturam adeſſe, *εὐκρασίαν* vocavit, et debitam convenientiam, *συμμετρίαν* ipſi dictam. Ut itaque ſanitate proſpera fruamur, opus eſſe, ut partes ſimilares debita calidi, frigidi, humidi, ſicci temperie ſint dotatae: compoſita vero ex his ſi-

milaribus partibus organa debitum ſitum, magnitudinem, ſiguram, numerum habeant. Hominem, his gaudentem, optimo habitu, *εὐεξίαν* dixit, eſſe praeditum, quem in ſimplicem et athleticum, in quo carnis juſto major copia adſit, diviſit.

Corpus ſemper adſici dixit, in quocunque ſtatu exiſtat: hinc adſectus (*πάθος*) et in ſano et in aegro corporis ſtatu exiſtere docuit. Morbum dixit adſectum contra naturam, in quo functio ſeu actio laedatur. In morbis vero ſemper ad haec reſpiciendum eſſe: 1) ad functionem vitiatam; 2) ad id, quod hunc adſectum peperit; 3) ad cauſſas, quae ipſum adſectum praecedant; 4) ad ſymptomata, quae adſectum neceſſario ſequantur. Morborum genera ſumma duo poſuit, alia in ſimilaribus partibus, alia in inſtrumentalibus. Similarium partium morbi ratio Galeno in ipſarum intemperie (*δυσκρασίᾳ*) erat, eaque intemperies ipſi erat duplex, aut cum materia, aut ſine illa. Sine materia ſimilarium partium morbi erant, ſi pars calidi, frigidi, ſicci, humidi exceſſu defectuve laboraret. Cum materia morbi harum partium erant, ſi humor quidam ejusdem cum intemperie naturae ſimul in parte adſecta congeſtus eſſet. Talis intemperies et ſimplex eſſe poterat, et compoſita. Simplex erat, ſi una alterave ex his quatuor qualitatibus aut excederet, aut deficeret: compoſita, ſi duae junctae ſimul eſſent, calidum et ſiccum, calidum et humidum, frigidum et ſiccum, frigidum et humidum. Morbos organicarum ſive inſtrumentalium

partium ſtatuebat 1) ratione ſiguræ, 2) ratione numeri particularum, 3) ratione quantitatis, 4) poſituræ.

Morbi cauſſas in internas et externas diviſit. Externas occaſionalium ſive procatarcticarum nomine primus inſignivit, eosque in ſex rebus non naturalibus, quae quoque nomen ſuum ab eo acceperunt, ſitas potiſſimum eſſe exiſtimavit. Has in actionem concitare internas cauſſas docuit, quarum duplex genus ſtatuit, antecedentis morbum, ſeu προηγουμένης, et cum morbo conjunctae. Internas has cauſſas duplicem naturam habere, aut in inaequali elementorum mixtura ab eaque pendente inaequali temperie, vel etiam in exceſſu vel defectu elementorum et qualitatum, quas habere debent: aut in quatuor iſtis humoribus, quos ſupra diximus, quos triplici vitio poſſe laborare dicebat, abundantia, defectu, cacochymia. Abundantiam et defectum ad ſanguinem maxime retulit, cacochymiam ad tres reliquos humores. Eam ſic explicavit, ut ſingulis humoribus, ex ſuis elementis compoſitis, pro horum ratione qualitatem ſuam, non vero ſimplicem, ſed compoſitam, tribueret. Bilem calidam et ſiccam, atram bilem frigidam et ſiccam, pituitam frigidam et humidam, ſanguinem calidum et humidum eſſe. Cacochymiam naſci, ubi harum qualitatum in humoribus quaedam vel excedat, vel deficiat. Symptomata diviſit in tres claſſes: 1) in ſymptomata actionis laeſae; 2) in ſymptomata qualitatis vitiatae; 3) in ſymptomata excretionis vel retentionis.

In curatione morborum Galeno regula erat,

naturam convenientium ope conſervandam, contrariis vero medicinis morbos curandos eſſe. In omni morbo exſpectandum eſſe cenſebat, ut morbus abigeretur, vires vero conſervarentur. Illud per contraria, hoc per convenientia eſſe peragendum. Omnibus, quae curanda morbi indicarent, ſatisfacere diaeteticen, pharmaceuticen, chirurgicen. In diaeta Hippocratem, in quibusdam etiam Aſclepiadem ſequutus eſt. In medicamentis vero adhibendis hoc ratiocinio uſus eſt: naturalia corpora omnia ex quatuor ſuis elementis compoſita eſſe, hinc etiam quatuor qualitates, quibus diſtinguantur elementa, habere debere, calorem, ſiccitatem, frigus, humiditatem. Quum vero ſingula corpora naturalia modo diverſo ſint compoſita, neceſſe eſſe, ut in altero haec, in altero alia qualitas emineat. Sanum itaque hominis ſtatum ſervari optime per alimenta, quae efficiant, ne id nimis incaleſcat, frigeſcat, ſiccetur, humectetur. Quumque inaequalitas quaedam in temperie ſanorum etiam locum habeat, quibus calida haec eſt, frigefacientia, quibus frigida, calefacientia, quibus humida, ſiccantia, rel. convenire, perque eam diaetam temperamentorum vitia optime corrigi. Eamdem rationem medicamentorum in morbis eſſe, frigida calidis, humida ſiccis, contrariis contraria curari. Omnium hinc medicamentorum primam qualitatem ad calidum, ſiccum, humidum, redire. Quumque ſimilarium partium et inſtrumentorum morbi per easdem qualitates, aut ſimplices, aut compoſitas, excedentes fiant, adparere, calidam

intemperiem per frigus, humidam per ficcitatem inductam curari, et contra: compofitas vero adfectiones per medicamenta, quibus contrariae compofitaeque fint qualitates. Inde quia morborum genera conftituerat intemperiei fimplicis et compofitae, conftituit quoque medicamenta qualitatis fimplicis, calidae, frigidae, humidae, ficcae, et compofitae, humidae v. g. et calidae, humidae et ficcae, cet.

Virtutem vero medicamentorum per gradus divifit. Gradus fcilicet in intemperie quaecunque ftatuens, gradus etiam in virtute medicamentorum primus ftabilivit a primo usque ad quartum eumque ultimum, ut medicus, ubi intemperiem ejusque gradum cognoverat, medicamenta ad eum valentia eorumque gradus eo commodius invenire poffet. Talesque gradus etiam in compofitae virtutis medicamentis effe tradidit. Haec medicamenta, qualitates mutantia, alterantia dixit. Purgantia, quorum fingula certum humorem educere putavit, alteram medicamentorum claffem conftituebant [n]).

Etfi quidem id, quod expofui, Galeni fyftema bono ordine, fimplicitate, gravitate ac perfpicuitate in quibusdam ejus partibus non carebat, multaque in eo ita propofita funt, ut noftrorum temporum medicina non habeat meliora probatioraque, iis fubftituenda; tamen, Boerhaavio jam monente, id fyftema medicinae plus

n) Excerpfi haec de Galeni medicinali fyftemate ex inftit. mear. hiftoriae medicinae cap. 22. §. 288 — 309.

damni quam utilitatis adtulit. Id enim habet vitii, ut, ejus virtutis, quae vitam corporis nostri regit et actiones ejus impellit, nulla ratione habita, in eo paene omnia ex humorum *δυσκρασία* explicentur, atque ex eadem inaequali elementorum, quae animale corpus constituunt, intemperie. Medici graeci auctorem ejus systematis quidem sequuti sunt, minus tamen in exponendo universo hoc systemate insudarunt, locos tantum ex Galeni libris aut descripserunt, aut quae Galenus fuse dixerat, in epitomen redegerunt. Excerpserunt etiam alios, aliarum sectarum medicos, ut ideo non statuendum sit, medicos graecos latinosque, mox post Galenum viventes, ejus systema penitus esse amplexos. Amplexi vero sunt Arabes atque Arabistae, quumque per hos inprimis medicos medicina Arabum in occidentem transiret, factum est, ut Galeni medicina, qualis penes Arabes fuerat, in occidentem transiret, floreretque sola, una cum Hippocratis medicina post renascentes litteras in Europa aliquantulum restaurata, usque ad chemicorum sectam, auctore Theophrasto Paracelso exortam.

VI. Librorum copiosissimorum, in quibus nullam medicinae partem intactam reliquit, Galenus auctor est. Adsuetus erat jam a pueritia, omnia, quae vel audiverat, vel legerat, vel cogitando fuerat adsequutus, in commentarios referre, quem morem etiam ad senectutem usque tenuit. Non tamen scripsisse se libros dicit, nisi rogatum ab amicis vel familiaribus, praeci-

pue longum iter ſuscipientibus, qui commentarios eorum habere cupiebant, quae ab eo acceperant, aut qui memoria retinere volebant, quae ipſe eos in ſecando, aut in curationibus morborum docuerat o). Maxime autem ad ſcribendos libros ea de cauſſa animum adpulit, quod multas ſchedas amicis aut diſcipulis dederat ſine inſcriptione, non ad editionem, ſed ut eorum, quae apud eum audierant, commentarios haberent. Talibus libellis permultis quum poſtea Galeni nomen inſcriberetur, in iisque multa eſſent diſcrepantia a Galeni doctrina, pars ipſorum ad Galenum delata eſt, ut eos corrigeret. Sed hi manci erant, neque ad editionem, ſed ad ingenium et uſum eorum ſcripti, qui eos deſideraverant, neque titulo inſtructi, quem tamen alii iis adſcripſerant, eos *ὑποτυπώσεις*, *ὑπογραφὰς*, *εἰσαγωγὰς*, *συνόψεις*, aut *ὑφηγήσεις* adpellantes. Eaque res movit Galenum, ut ipſe libros ſcriberet, doctrinae ſuae curatius atque plenius exponendae cauſſa p).

Talesque libros et ſcripſit prius, quam Pergamo Romam primum adiret, paucos tamen, et Romae, maxime poſtquam, relicta Roma, peſtis, quae in ea urbe et in univerſa Italia graſſabatur, cauſſa, et in patriam profectus, in Italiam a Marco Antonino et Lucio Vero eſſet re-

---

o) Galen. Commentar. II. in III. Hippocr. libr. de morb. popularibus pag. 230. tom. IX. conf. method. medendi libr. VII. cap. 1. p. 154. tom. X.

p) Galen. de libris propriis in praefat. p. 36. tom. I.

vocatus, ipseque, Marco Aurelio Germanis bellum inferente, Romae remansisset, quod otium omne libris scribendis impendit q). Postea docendo medicinam, aegrotantium curam in se suscipiendo, et libros de medicinali scientia et philosophia scribendo tempus Romae consumsit, magnaque pars librorum, a se conscriptorum, jam in lucem prodierat, pars vero etiam in scriniis latebat, quum templum Pacis Romae incendio conflagraret, quod cum alias etiam aedes absumeret, simul pretiosa quaeque ac rariora, quae Galenus collegerat, et librorum ab eo conscriptorum non paucos absumsit r). Hinc etsi magna copia librorum Galeni est, qui ad nos pervenerunt, major tamen fere periit, inprimis philosophici argumenti, et medici etiam, quorum quosdam, quos infra memorabo, etiam restituit.

VII. Hos libros editores operum Galeni non eo ordine ediderunt, quo eos Galenus conscripsit, aut conscripsisse eum saltim credibile est: sed potius eos in classes quasdam redegerunt, collectosque hoc modo et in systematicum, quem vocant, ordinem redactos ediderunt. Quod institutum quum vehementer reprehendendum sit ea maxime de caussa, quod, eo observato, libri a Galeno et juvene et sene conscripti in unam

---

q) Locus, qui id maxime probat, est in libro de praenotione ad Epigenem, cap. 9. pag. 845. tom. VIII. conf. Galen. de libr. propr. cap. 1. pag. 37. tom. I.

r) Galen. de antidotis lib. I. cap. 13. pag. 884. tom. XIII.

classem redacti leguntur, iique non raro prius, in quibus, in decursu aetatis scriptis, meliora atque probatiora tradidit iis, quae juvenis tradiderat, chronologicus, quem vocare ita liceat, operum Galeni ordo commodo lectorum magis inserviet, cujus ope, ut reliqua ejus commoda silentio praetermittam, lectores demum veram atque genuinam Galeni doctrinam intelligent, quam non juvenis statim literis prodidit, verum potius ab eo tempore, quo Marco Aurelio Marcomannis, Quadis ac Sarmatis bellum inferente ipse, dei nutum praeferens, contra voluntatem imperatoris, Romae remansit eoque tempore literis et scribendis libris maxime operam dedit. Et in his etiam operibus, quae provectior jam aetate scripsit, aliter dicta reperies quaedam, quae junior, alia, quae senior scripsit. Labbeus etiam, praeter elogium Galeni chronologicum et vitam Claudii Galeni ex propriis operibus collectam, tertium opusculum promisisse visus est, chronologiam operum Galeni, saltim eorum, quae exstare noscuntur, quae scilicet primo loco, quae deinde, decursu aetatis, quae tandem in senectute conscripta fuerint. Sed illa numquam vidit lucem [s].

VIII. Hinc eodem instituto servato, quod

---

s) Jacobus Sylvius, Ambianus, Parisinus professor, jam anno 1539. in 8. edidit librum de ordine et ordinis ratione in legendis Hippocratis et Galeni libris. Galeni libros maxime secundum argumenta libri Galeni de arte medica digessit Recusus est is liber in Opp. Sylvii editore Ren. Moreau.

Philippus Labbeus fibi propofuerat, at non fuerat exfequutus, fingulos libros Galeni eo ordine recenfebo, quo confcripti effe videntur, adjecto ordine, ad fyftematis medicinalis cancellos adacto, eoque, quem Jo. Alb. Fabricius in priore bibliothecae graecae editione fervaverat, quo in fingulis libris Galeni enarrandis litterarum numerum fequebatur. Refpiciam fimul ad ea, quae Galenus in cap. 37. artis medicinae tom. II. pag. 230. et in de libris propriis libello fcribit de ordine, quem ipfe in legendis libris fuis obfervandum effe volebat. Genuinos primum dicam, deinde fufpectos fpuriosque. Libros editos, quos ipfe oculis meis ufurpavi, notabo figno afterisci.

IX.

G[enui]nis Galeni libris accenfendi funt:

1. *Περὶ αἱρέσεων, τοῖς εἰσαγομένοις. De fectis, ad e[o]s, qui introducuntur.* Exftat in edit. princ. Ald. to. I. p. 6. in graeca Baf. 1538. to. I. p. 10. in R. Chart. ed. opp. Hipp. et Gal. to. II. p. 286. in fept. ed. lat. oper. Ven. ap. Junt. in ifag. fect. 15.

Contin[e]tur in eo fectarum dogmaticae, empiricae et methodicae enarratio, ac principiorum, quibus empirica ac method. ica nititur, confutatio, eorum vero, quae dogmaticorum fecta tuetur, laudatio. Eum librum fcripfiffe Galenum in u[fum] recens in medicina initiatorum, ipfe refert in hujus li[br]i c. 9. ad fin. p. 298. to. II. ed. Chart. Ex ore ejus hauferant, quae in hoc libro publicata funt, et literis mandaverant auditores. Galenus, poftquam Romam fecundum venerat, *διορθώσεως ἕνεκεν* infcriptionem libro, qui forte ipfi adferebatur eam adpofuit, quam nunc habet. Nullum aliud Galeni opus in [e]o citatur: genuinum vero effe, probat teftimonium, quod ipfe de hoc libro Galenus exhibet in praef. libri de libris propriis et c. 1. ejusd. libri p. 36. to. I.

CODD. MSTI hujus libri exftant in bibl. D. *Marci Ven.* cod. 282. (catal. p. 136.) in *Medic.* Bandin. III. p. 52. plut. 74. et in *Vindob.* Lamb. I. p. 181.

EDITIONES. Graece is liber non prodiit. Graece et lat. in *Opufc. var.* a THEOD. GOULSTONO editis. Lond. 1640. 4.

VERSIONES. *Latina* mfta latet in bibl. reg. Paris. no. 1865. facta a LUD. BELLISARIO, med. Mutinenfi (v. Edit. lat. opp. Gal. Baf. ap. Frob. 1549. f. fub ifagog. libr. p. 57.) Vertit etiam AUGUSTIN. RICCIUS, HORAT. LIMANUS, NIC. RHEGINUS f. de Regio de Calabria (v. Opp. Galen. lat. Papiae 1515. f. to. I. f. 6.).

E versione LAUR. VALLAE prodiit Paris. ap. Henr. Steph. sen. 1518. 4. cum Alex. Aphrod. de febrib. et Hipp. libro de nat. hum. e versione Adr. Brentii. E versione denique Jo. GUINTHERII, Andernac., prodiit c. aliis Galeni Bas. 1529. 4. Eam, Prateoli et [illegible] studio emendatiorem factam, recepit Charter.

Arabica facta ab ISAACO HONANINI fil. exstat in bibl. reg. Paris. no. 1043.

Hebraica, ex arabica expressa a R. CHAIM BEN ISAAC, latet in bibl. Vind. Lamb. ed. Kollar. to. I. p. 290.

COMMENTARII. In hunc librum scholia sunt *Palladii*, quorum codex est in biblioth. Med. Band. III. p. 99.

Commentarius arabicus HALY BEN REDWAN est in bibl. Escor. Casiri no. 847.

Commentarius Jo. Alexandrini fusissimus in hunc librum exstat in ed. opp. Gal. lat. Pap. 1515. f. quem doctissimum dicit Charter. to. II. p. 404. sed est medici Arabistae.

4. Προς Θρασύβουλον περὶ ἀρίστης αἱρέσεως. *De optima secta ad Thrasybulum liber.* Exst. in ed. Ald. to. I. f. 9. in ed. Bas. to. I. p. 16. in ed. Chart. to. II. p. 299. in sept. Junt. ed. lat. in isagog. f. 19.

Est itidem liber ab auditoribus Galeni calamo exceptus, et a Galeno hac inscriptione donatus. Pertinet ad prima Galeni opera, cum nec ullum alium librum suum, nec adeo librum de sectis ad eos, qui introducuntur, in eo citet, cui alteras curas adhibuerat belli germanici temporibus. Neque de praesagiis suis et curationibus quaedam refert, etsi occasionem habuisset c. 18. p. 315. to. II., quam, propriae laudis studiosissimus et vanus in se ipso gloriando, alias non omittit. Hinc scriptus est utique a Galeno, in praxi minus adhuc exercitato. Confutavit maxime hoc libro empiricam et methodicam sectam, et quidem

iisdem argumentis, nisi omnibus, saltem permultis, quibus usus fuit in libro praecedente, quod ex exemplo c. 12. p. 308. de canis rabidi morsu, contra empiricos prolato, inprimis patet. Hinc quod hujus libri Galenus neque in libro de libris propriis, neque in libro de ordine librorum suorum ad Eugenian. *) meminit, neque in alio libro ullo, a se scripto, hunc librum profectum quidem esse a Galeno, sed non *πρὸς ἔκδοσιν* scriptum esse puto. Pro genuino Galeni eum habet Chart. to. II. p. 404.

CODEX mst. hujus libri est in *b. Medic.* Band. III. p. 49.

EDITIONES. *Graece* singulatim haud prodiit hic liber, neque latine. *Graece et lat.* cura THEOD. GOULSTONI editus Lond. 1640. 4.

VERSIONES. *Latina* interpr. *Junio Paulo Crasso* et quidem saepius recognita. Quartum recognita a Ricco exst. in sept. ed. Junt. Vertit etiam NIC. RHEGINUS, quae versio est in ed. opp. Gal. Pap. et DOMINICUS CASTELLUS, nec non JO. GUINTHERIUS, Andern., quam versionem, paululum, ut quidem dicit, emendatam, Ren. Chart. recepit.

3. *Περὶ ἀρίστης διδασκαλίας. De optima doctrina liber.* Exst. in ed. Ald. to. I. f. 4. in ed. graec. Bas. to. I. p. 6. in ed. Chart. to. II. p. 16. in sept. Junt. lat. ed. in isag. f. 30.

Scriptus est in Phavorinum **), philosophum, qui *τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν ἀρίστην εἶναι διδασκαλίαν* dixerat, a Galeno juvene, ut videtur, non *πρὸς ἔκδοσιν*. Ipse enim eum libellum non memorat neque

---

*) At vid. statim initium p. 49. to. II. edit. Chart. K.

**) Damnant hanc hujus nominis scribendi rationem, praeeunte Jonsio, OLEAR. ad Philostr. de vitis soph. I. c. 8. p. 489. et REITZ. ad Luc. Demon. II. p. 380. not. 62. Nomen enim Favorini a favore derivandum esse docuerunt. K.

in libro de libris propr. neque in libr. de ord. libr. ſuor. *) Citantur in eo libri περὶ ἐπιδείξεως.

CODICES. [Nullum equidem in catalogis codd. inveni. K.]

EDITIONES. *Graec. et lat.* in *Opuſc. Gal. var. a* THEOD. GOULSTONO *recenſitis, mendisque quam plurimis repurg. et in lingu. lat. clarius puriusque quam antehac traduct.* etc. Lond. 1640. 4. p. 31—39. [E mſtis codd. Adelphi, Lonicin. vet. interprete et impreſſis invicem collatis graecum textum aliquanto purgatiorem exhibitum eſſe, contendit GOULST. Sed ſcatet innumeris typothetarum mendis. K.] De opt. docendi genere libell. Novae med. graec. edit. ſpecim. exhib. CA. GLO. KÜHN Lipſ. 1818. 8.

VERSIONES. *Latina* NIC. DE RHEGIO, quae eſt in ed. Oper. Gal. Papienſi (1515. f. Vol. I. p. 3.) ERASMI ROTEROD., quae eſt in Opp. Eraſmi to. I. p. 1058. et in editt. Gal. Juntinis. In ſeptima ed. in iſagog. Acceſſit haec Eraſmi interpretatio Sext. Emp. oper. Paris. 1621. f. Prodiit etiam c. Sexti Emp. Pyrrh. hypotyp. lib. III. — Galeni de opt. doc. genere liber, in quo adverſus veteres Academicos Pyrrhoniosque disputat, D. Eraſmo interpr. in edit. Steph. Paris.

---

*) Quod quomodo Ackermanno excidere potuerit, haud video. Enumerat enim Galenus hunc libellum diſertis verbis inter eos, quos poſt ampliſſimum *de demonſtratione* opus, libris XV. conſtans, fuſius elaboratos edidit, c. XII. to. IV. ed. Baſ. p. 367. lin. 45. ed. Chart. to. I. p. 47. qui locus in Baſ. aliter, quam in Chart. ed. legitur. Videtur Chart. duos libros, ad Favorinum ſcriptos, in unum contraxiſſe. Verba enim ed. Baſ. περὶ ἀρίστης διδασκαλίας π. Φ. ὑπὲρ Ἐπικτήτου π. Φ. ἕν, leguntur in Chart. ed. ita, ut π. Φ. poſt διδασκαλίας omittantur, et locus vertatur: *de optima doctrina pro Epicteto adverſus Favor. liber unus.* Videtur autem mihi primo Φαβωρίνου nomen per ω ſcribendum eſſe, et dein poſt priora πρ. Φαβ. interpunctio major ponenda. Cum enim Favorinus ſcripſerit librum ad Epictetum, hunc peculiari commentario refutandum ſibi ſumſiſſe videtur Galenus. K.

1562. 8. Seorſim extat: Cl. Galeni contra Academicos et Pyrrhonios, interprete Eraſmo Roter. Antw. 1569. 4. Prateoli, doct. med. Par., verſionem edidit Ren. Charter. [quam exprimendam curavi. K.] Jani Cornarii extat in ed. Galen. opp. lat. Conr. Gesneri in iſag. p. 115. [Th. Goulston denique libr. laud. graeco textui verſionem latinam adjunxit novam eamque probabilem. K.]

4. *Περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων.* *De ſophismatis ſ. captionibus penes dictionem.* Extat in ed. Ald. to. IV. f. 17. in ed. Baſ. gr. to. IV. p. 32. in ed. Ren. Chart. to. II. p. 73. in VII. Juntar. latina in iſagog. f. 7.

Non citat Galenus hunc librum inter proprios; ejus tamen eſſe videtur, juvenilis autem foetus. Neque alius in eo liber citatur. Scriptus eſt maxime in Ariſtotelem.

VERSIO *lat.* Horat. Limani extat in Juntinis et in Conr. Gesn. edit. Emendatiorem edidit Ren. Charter.

5. *Ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος.* *Quod optimus medicus ſit quoque philoſophus.* Extat in ed. Ald. to. I. f. 5. in graec. Baſ. to. I. p. 8. in ed. Chart. to. II. p. 356. in VII. Junt. ed. in iſag. f. 6. Scriptus eſt is liber *πρὸς ἔκδοσιν*, quod Galen. notat l. de propr. libr. c. 6. p. 44. to. I. Alius Galeni liber in eo non citatur. Laudatur in eo medicina Hippocratis; hinc eum Galenus ad eos refert, quos ad explicandum Hippocratem ſcripſerit.

CODEX graecus eſt in bibl. reg. *Par.* no. 2169. in *Medic.* Band. III. p. 49. 50.

EDITIONES. *Graece* ex off. Fr. Morelli 1577. 4. et cum libro: Exhortat. ad diſc. bon. art. ſtud. Jo. Posselii. Roſtoch. 1591. 4. *Graeco-lat.* c. verſione Erasmi Roterod. Par. 1544. 4. c. aliis Galeni libellis cura Thd. Goulstoni (v. no. 3.), et Curt. Sprengelii: Ph. Fr. Meckelio, *cum faſces acad. obti-*

neret, *gratulabundus* Cl. Gal. *tract. de optimo medico philosopho gr. et lat. recudi curav. K. S.* Hal. 1788. 4. Cum Hippocratis lib. de aëre, aquis etc. et lege, interpretationi gallicae junctis, Galeni librum hunc graeco edid. Coray, additis notis graecis, Paris. 1816. 8.

VERSIONES *latinae* funt Lud. Belisarii, quae eft in edd. Juni., Erasmi Roter. quae exftat in Ej. Opp. to. I. p. 1062. fq. Emendatiorem interpretationem Riccus effecit. Sixti Arcerii c. not. ejusd., in quibus textus graec. partim emendatur, partim illuftratur, c. or. adhort. Galeni ad artes. Franeck. 1616. 4. [Charter. to. II. p. 405. fuam interpretationem reliquis haud deteriorem pronuntiat. K.]

6. *Γαληνοῦ Περγαμηνοῦ Παραφράστου τοῦ Μηνοδότου προτρεπτικὸς λόγος ἐπὶ τὰς τέχνας. Gal. Pergam. Paraphraftae Menodoti fuaforia ad artes oratio.* Vid. ed. Ald. to. I. p. 1. ed. Baf. gr. to. I. p. 1. ed. Chart. to. II. p. 3. in VII. Junt. ed. lat. in ifag. f. 2.

Menodotus, empiricae fectae auctor, ad artes adipifcendas exhortationem rudi mole exftruxerat, eamque Galenus oratoria paraphrafi adumbratam expreffit. In athletas maxime invehitur eosque, qui in gymnafio totam vitam degunt, artium caetera rudes. Medicinam effe artium optimam. Jo. Bapt. Montanus eum librum non ad Galenum, Niconis filium, fed ad alium Galenum, Menodoti filium, refert. Sed erravit Montanus: Galenus vero, tefte l. de libr. propr. c. 9., fcripfit de Menodoti ad Severum libris libros XI. additque, libris aliis allatis, in commentarium Menodoti ad Severum orat. fuafor. ad medicinam [non *ad artes*. Poterat igitur omnino diverfa effe oratio fuafor. ad artes a Menodoti commentario, h. l. laudato. Id quod etiam adferuit Cp. Hofmann. in Reinesii ep. ad Cp. Hofmann. et Rupert. p. 90. K.]

CODICEM fingularem haud legi ullibi exftare.

EDITIONES. *Graece*, editore Jo. Posselio (v. no. 5.). Quae tamen editio nil proprii continet, ad

Basil. graecam expressa. *Galeni admonitio ad literas addiscendas. Primum graece separatim edid. editt. princip. inter se contulit, locos quam plur. emend. explicav. illustr. Jan. Cornarii correct. adjec. indic. locupl. addid.* Jo. Gl. Gu. Koehler. Lipſ. 1778. 8. De qua edit. vid. omnino Wyttenbach. in *Bibl. crit. Amstel.* Vol. II. Pa. 2. p. 98. ff. ubi et variae conjecturae in hunc libellum proponuntur. — *Graece et lat.* Gal. paraphrasis in Menodoti exhortat. ad artes. Cum Fred. Jamotii annotation. Lutet. 1581. 4. Cum aliis Galeni in ed. Goulſtoniana [vid. no. 3.]. *Gal. adh. ad art. Cum sua annotatione et verſ. Erasmi edid.* Abr. Willet. L. B. 1812. 8. *Callimachi hymni et epigrammata. — His adjuncta est Galeni suasoria ad artes.* Gr. lat. *Notas* (Callimacho) *addid. atque omn. emendate imprimenda curavit editor.* Lond. 1711. 8. 1751. 8. *Gal. suasor. ad art. gr. et lat. c. selectior. Aesopi Phrygis fabulis* etc. *In usum Scot. juvent.* Edinb. 1747. 12. 1767. 12.

VERSIONES. *Latina* Lud. Bellisarii legitur in editt. Gal. Juntinis; Erasmi Roter. seorsim prodiit Basil. 1526. 8. Eam Jamotius adnotationib. explicavit (vid. paullo ante). Sixti Arcerii [vid. no. 5.] et Ren. Charterii. Is enim priores versiones ita emendavit, ut nova ejus interpretatio videri possit. — *Italica:* Orazione di Galeno, nella quale si essortano i giovani alla cognitione delle buone arti. Tradotta p. Lodov. Dolce. Venez. 1548. 12. Eadem versio extat quoque in Frid. Sansarino orazione diverse 1561. et 1569.

7. *Πρὸς Πατρόφιλον περὶ συστάσεως ἰατρικῆς. De constitutione artis medicae ad Patrophilum liber.* Extat in ed. Aldin. to. I. f. 18. in ed. graec. Baſ. to. I. p. 34. in ed. Chart. to. II. p. 170. in VII. Juntar. lat. ed. in isag. f. 35.

Galenus adhuc alium librum scripserat, ad eundem finem pertinentem, qui vero interiisse videtur. vid. c. 1. ejus libri p. 171. to. II. Erat id opus duobus libris comprehensum, tituloque *περὶ τεχνῶν συστάσεως*

in lucem emissum, notante ipso Galeno in arte med. c. 37. p. 230. to. II. Continentur in eo elementa systematis elaboratiora jam, quod Galenus condidit. Videtur Galenus hunc librum conscripsisse eo tempore, quo jam consilium operis *de usu partium* scribendi ceperat: c. 2. enim p. 172. 173. dicit de fine, quo singulae corporis partes a Deo factae sint, ac de proposito id argumentum ulterius prosequendi, quod perfecit in immortali opere de usu partium. Liber ceterum scriptus est in tironum usum, ut epitomen universae medicinae haberent, et theoreticae, et practicae, forsan etiam non ad editionem, quod saltim credibile est ex eo, quod Galenus ejus nullam mentionem fecit, neque in libro de libr. propr. neque in altero de ordine libr. suor. Confecit eum librum fere eo tempore, quo pestilentia Romae et in Italia saeviente ipse se in Campaniam subduxerat, deinde in patriam fuerat profectus. Citat in eo c. 9. p. 181. libros *π. κράσεων* et *π. ἀποδείξεως*, c. 10. p. 182. *θεραπευτικὴ μέθοδος* et *ὑγιεινῶν λόγοι*, c. 12. p. 154. *π. ζωογονίας* et *π. τῶν φυσικῶν δυνάμεων*, c. 13. p. 185. *π. φαρμάκων*, qui est, quem c. 18. p. 194. citat *π. τῶν ἁπλῶν φαρμάκ. δυνάμεως*, c. 17. p. 192. *π. κρίσεων*, p. 193. *π. σφυγμῶν* et *π. κρισίμων*, c. 18. p. 191. *π. τῆς λεπτυνούσης διαίτης*

CODEX mst. est in bibl. *Med.* Baud. III. p. 49.

EDITIONES. *Gr. et lat.* ex interpret. JANI ANTONIACI (i. e. GUINTERII). Paris. 1531.

VERSIONES *lat.* BARTHOL. SYLVANI, JANI ANTONIACI, quo interprete seorsim prodiit Paris. 1528. 8. c. aliis, NIC. DE RHEGIO in editt. Galeni latin. antiquioribus, VICTOR. TRINCAVELLI, qui et recognovit suam versionem. Ea legitur in edd. Junt. operum Gal. in VII. inter isagog. f. 35. CHARTER. priores versiones emendavit suamque textui effecit magis respondentem.

COMMENTARII. Extat in eum CHR. HEYLII *artificialis medicatio s. paraphrasis.* Mogunt. 1534. 4.

Cum tabb. et comment. THD. ZWINGERI. Baf. 1561. f. 1568. f. cum aliis. FRC. VALLERIOLAE *artis medicae fundamenta in Galeni libr. de conftit. art. med.* (Genev.) 1577. 8. [An idem liber fit FRC. VALL. *comment. in libr. Gal. de conft. art. med.* qui f. l. (in meo exemplo Aug. Taurin. adfcripta eft) prodiit ap. Abel. Rivary 1577. 8. nefcio. K.]

8. *Περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων βιβλία β'. De elementis fec. Hippocratem libr. II.* Extant in ed. Ald. to. I. f. 1. in gr. Baf. to. I. p. 46. in ed. Chart. to. III. p. 1. in VII. Junt. cl. 1. f. 2.

Galenus fe hujus libri, quem et faepe citat, auctorem effe fatetur cum *de libr. propr.* c. 2. p. 38. to. I. tum in *arte med.* c. 37. p. 250. to. II. vultque, ut inter fuos ab iis, qui mentem fuam penitius adfequi velint, primus omnium legatur. In primo libro exponuntur, quae medici ac philofophi de elementis fenferunt: is maxime contra Athenaeum, et fimul ideo fcriptus eft, ut demonftretur, quatenus poffint qualitates elementorum in humano corpore ipforum elementorum loco effe. In altero libro quatuor humores tuetur, qui fint animalium, fanguine praeditorum, propria elementa.

CODICES *graeci* reperiuntur in bibl. reg. Parif. no. 1097. in Taurin. in bibl. Cai. Gonvil. et in bibl. mont. S. Mich. in Mertonenfi no. 685. in Ven. S. Marc. no. 275. (cat. p. 134.) *Latini* in bibl. Vind. Caef. et in bibl. mon. Gaybac. fol. no. 255.

EDITIONES *graecae.* GAL. *de elem. fec. Hipp. libr. II. Ejusd. de opt. corp. noftri conftitut. Ejusd. de bono habitu. graec.* Parif. ap. Sorbon. 1530. 8. Graece quoque c. aliis prodiiffe Par. 1546. f. refert HALL. *bibl. an.* I. p. 86.

VERSIONES: *arabica* dicitur exftare in bibl. *Efcur.* no. 869. 878. et in reg. *Parif.* facta ab Honain Ben Ifchar, titulo: *Ketab al Mezage*; ex arab. *hebraice* verfus a R. Chanin Ben Ifaac reperitur in bibl. Caef.

Vind. (Lamb. ed. Koll. lib. I. p. 290.) *Latinae* sunt Jo. GUINTHER. Andern. quae prodiit una c. libris, corp. temperatur. animi mores sequi; de vitiis animi et eor. remediis; de sectis; introductor.; de plenitud.; de opt. corp. statu; de bono habitu; de atra bile; de tumorib. pract. natur. Bas. ap. Frob. 1529. 4. Eadem versio prodiit c. libr. de nat. facult. Lugd. 1548. 12. Eadem versio solius libri de elementis. Par. 1541... VICTOR. TRINCAVELLI, quae prodiit Lugd. 1550. 12. seorsim, et in VII. Juntar. editione quoque extat. NIC. LEONICENI, quae in antiquis editt. opp. Gal. Papiensi, et Jani Cornarii reperitur. — *Anglice* versus a JOA. JONES, adhaeret ejusdem discourse of the natural beginning of all growing and livings things, Lond. 1574. 4.

COMMENTARII mst. NICOLAI DE ANGLIA sunt in bibl. Vindob. Caes. — JAC. SYLVII in Hippocr. elementa comment. Par. 1542. f. 1561. 8. Ven. 1543. 8. Bas. 1556. 16. et in Opp. stud. REN. MOREAU. Genev. 1630. f. 1635. f. JO. MONTANI in Galeni libros de element., de nat. hum., de atra bile, de temperam. perioche methodica, edente Jo. Cratone, Hanov. 1595... Denique et GUINTHERIUM Andern. horum libror. periochen scripsisse refert CONR. GESNER. in enumerat. libr. Galeni, tertiae editioni Froben. praemissa.

9. *Περὶ κράσεων βιβλία γ'.* *De temperamentis libri tres.* Exstant in ed. Aldin. to. I. f. 9. in graec. Bas. to. I. p. 59. in Charter. to. III. p. 32. in VII. Junt. lat. class. I. f. 10. Verterunt multi etiam *de complexionibus.*

Meminit Galenus hujus libri de libr. propr. c. , et in art. med. c. 37. to. II. nec non in permultis aliis libris, v. c. de opt. corp. nostri constitut., de sanit. tuenda, de simpl. medic. facult. etc. Primo libro de temperamentis agitur eorumque formis ac de homine temperatissimo. In altero signa cujusque temperamenti expo-

nuntur, ubi memorabilis historia Eudemi philosophi legitur, cui bilis per unum ductum in intestinum descendebat. Tertio libro de temperamentis medicamentorum agitur, quae vel interne sumuntur, vel corpori applicantur. Eaque diversi argumenti pertractatio plures movit, qui in his libris de temperamentis elaborarunt, ut duos tantum priores in lucem emitterent.

CODICES *graeci* sunt in bibl. reg. *Paris.* no. 2267. in bibl. *Coislin.* Montfauc. II. p. 447. in *Ven. D. Marc.* no. 275. (cat. p. 134.)

EDITIONES *graeco-latinae.* GALENI *de temperam. libri III. Ej. de inaequali temperie libellus. C. his Hippocratis juramentum. Adjecimus eorund. libellorum* lat. quoque vers. et in praedictos Galeni libellos introductionem. Basil. 1538. 8. (Edit. SEB. SINCKHELER, prof. Basil.) Primum prodiit ea editio Cantabr. 1521. 4. dein Paris. 1523. f.

VERSIONES: *Arabica* exstat in bibl. reg. *Paris.* no. 1097. cum Gregor. Abul-Pharagii commentario. Interpretatio Honaini c. titulo Ast hacksat reperitur in bibl. *Escurial.* no. 874. et liber II. et III. in ead. bibl. no. 845. et 876. c. not. anonymi. *Hebraica*, ex arabica facta a R. Chanin Ben Isaac, est in bibl. Caes. *Vindob.* Lamb. ed. Kollar. I. p. 290. *Latina.* Venet. 1498. 8. Lugd. 1588. 8. THOM. LINACRI et in ed. Basil. adducta, et in editt. Opp. Gal. latinis. Msta versio latina exstat in bibl. reg. Paris. no. 7005. in *Merton.* Oxon. no. 685. in *Medicea*, in bibl. eccl. cathedr. *Wigorn.* no. 715.

COMMENTARII. Mstus in hunc librum Jo. ROCHON exstat in bibl. reg. Paris. no. 725. Expositio super complexiones Galeni est in bibl. coll. Cai. Gonvil. no. 960. — HIER. THRIVERI novi et integri comment. in omn. Galeni libros de temperam. Lugd. 1547. 12. — Acroamaton in libr. Hippocr. de nat. hom. lib. I. EUSTATHIO QUERCETANO auctore. Ej. auctor. in Gal. de temperam. libr. III. scholia. Bas.

1549. 8. — GASP. LOPEZ CANARIO in Gal. libr. de temperam. novi et integri comment. Complut. 1565. f. — FRC. VALLESII comm. in Galeni libr. ars med., de inaequali temperie, de temperam., V. priores de fimpl. medic. facult., libr. II. de differ. febr., libr. VI. de locis affect. Venet. 1591. 8. Colon. 1594. f. — JO. PT. AYROLDI. Frcf. 1645. f. — LEONH. FUCHSII comment. prodiit c. comm. in libr. II. de differ. febr. Par. 1554. f. — FEL. ACORAMBONI et JAC. SEGARTAE commentarii. Valent. 1596. f. 1598. f. — Exftat etiam epitome horum librorum, a JOAN. MORISOTO condita, JO. BAPT. MONTANI periocha et SYLVII ifagoge.

10. *Περὶ μελαίνης χολῆς. De atra bile liber.* Eft in ed. Ald. Vol. III. f. 85. in graec. Baf. Vol. III. p. 357. in ed. Chart. to. III. p. 165. in VII. Juntar. claff. I. f. 34.

Duplex humoris ejus origo indolesque demonftratur in libro, quem Galenus non memorat inter proprios c. 37. art. medicae, citat vero in libro: An fanguis natura in arteriis contineatur c. 8. p. 163. to. III. et in comm. II. in Hipp. libr. de humor. text. 28. ac faepius. Scripfit hunc librum poft libros de elementis fec. Hippocr. quos citat c. 5.

CODICES *graeci* funt in bibl. reg. *Parif.* no. 2269. 2271. alii quatuor in bibl. D. Marc. *Ven.* (v. cat. p. 134. no. 276. p. 135. no. 279. de atra bile ex libris Galeni, Rufi, Pofidonii et Aetii, et p. 136. no. 282. p. 137. no. 284.)

EDITIONES. *Graece.* Parif. 1530. 8. Baf. (?) 1546. f. refert HALL. *bibl. an.* to. I. p. 86.

VERSIONES *latinae.* Interprete JO. GUINTHERIO, Andern. c. aliis libr. Baf. 1529. 4. [v. 8.] Prodiit etiam c. aliis Parif. 1534. f. — Vertit quoque JUL. MARTIANUS et BARTH. SYLVANIUS.

COMMENTARII. Paraphrafis in hunc librum exftat PROSP. ALCUCANI. Lugd. 1538. 8. JO. BAPT.

MONTANI in Galeni libros de elementis, de nat. hum. de atra bile, de temperam. periocha methodica, ed. Jo. CRATONE. Hanov. 1595. . . CASP. HOFMANNI comm. in hunc libr. prodiere Fref. 1630. f.

11. *Περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας. De inaequali intemperie.* Est in ed. Ald. Vol. I. f. 125. in graec. Baf. vol. I. p. 249. in ed. Chart. to. VII. p. 170. in VII. Junt. edit. cl. III. f. 43.

Meminit hujus libri Galen. inter fuos de libr. propr. et art. med. c. 37. Citat in eo libros de admin. anat.

CODICES exftant in bibl. D. Marc. *Ven.* no. 282. (cat. p. 136.), in *Medic.* Bandini III. p. 52.

EDITIONES. *Graeco-latina* prodiit Baf. 1538. 8. [v. no. 9. plenum ejusdem titulum.]

VERSIONES. *Arabica* mfta, interprete HONAIN, exftat in bibl. Efcur. no. 844. *Latina* mfta eft in bibl. reg. *Parif.* no. 6765. in bibl. coll. *Mertonens.* no. 685. in bibl. *Auguft.* c. libr. de pulfib. (cat. p. 301.). — Galen. de inaequali distemperantia c. Galeni et Graec. quorumd. libris, GEO. VALLA interprete. Ven. 1498. f. (vid. Foffii cat. codd. impr. bibl. Magliab. to. I. p. 720. et II. p. 232. ff.) — Galeni opera NIC. LEONICENO interpr. fc. de differ. morbor. lib. III. de inaequali intemperatura lib. I. de arte cur. ad Glauc. lib. II. de crifib. lib. III. Par. ex off. H. Steph. 1514. 4. — THOM. LINACRO vertente c. libr. de temper. Cantabr. 1521. 4. Par. 1523. f. — Galeni de opt. corp. noftri conftitut.; de pleniore habitu; de inaequ. intemp.; quomodo fimulantes morb. fint deprehendendi; 5. de ptifana. It. et Jo. Lalamantii de ptifana fui temp. libell. Emendata p. eund. LALAMANTIUM verf. lat. (Heduae 1578.) 8. Genev. 1579. 8.

COMMENTARII. PROSP. CALANII comm. in hunc libr. prodiere c. al. Lugd. 1538. 8. — Gal. de inaequ. intemp. Th. Linacro interpr. c. comm. familiar. Jo. AGRICOLAE. Acc. concordantiae fimpl. medic.

in auct. praecip. etc. Baſ. 1539. 8. — ANT. BUSENNII in Gal. libr. de inaequ. intemp. Antw. 1561. 8. — FR. VALLESII comm. in Gal. libros, ſc. art. med.; de inaequ. intemp. lib.; de temper. III. de ſimpl. med. fac. libr. V. prior.; de differ. febr. II.; de loc. affect. lib. VI. nec non ejusd. de urinis compend. tract.; de pulſ. libell.; de febrib.; meth. med. lib. III. op. Jo. PT. AYROLDI Marcellini. Colon. 1594. f. Frcſ. 1645. f. Prodierant Compluti 1567. 8. — Exſtat etiam Jo. Moriſoti epitome in hunc librum.

12. *Περὶ ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἡμῶν. De optima corporis noſtri conſtitutione.* Exſtat in ed. Ald. vol. I. f. 115. in graec. Baſ. vol. I. p. 247. in ed. Chart. to. VI. p. 1. in VII. Junt. claſſ. 1. f. 37.

Meminit ejus libri Gal. in art. med. c. 37. Citat vero in hoc libello de temper. de elem. ſec. Hippocr. de uſu part. libros.

CODICES. Reperitur unus in bibl. D. Marc. *Ven.* no. 282. (cat. p. 136.)

EDITIONES. *Graeca.* Pariſ. 1530. 8. [Pleniorem titulum vid. ſupr. n. 8.]

VERSIONES. Jo. LALAMANTII [v. paulo ante n. 11.]. FERD. BALAMIUS et Jo. GUINTHER. eundem librum interpretati ſunt.

13. *Περὶ εὐεξίας. De bono habitu.* Exſtat in ed. Ald. to. I. f. 116. ed. gr. Baſ. to. I. p. 248. in ed. Chart. to. VI. p. 6. in VII. Junt. claſſ. 1. f. 39.

Meminit Galen. art. med. c. 37.

CODICES nulli.

EDITIONES. *Graeca* Pariſ. allata eſt pleno titulo ſupr. n. 8.

VERSIONES. *Latina* GEO. VALLAE prodiit Venet. 1498. f. [vid. no. 11. plenum titulum] Pariſ. 1534. f. 1546. f. Jo. GUINTHERII prodiit Baſ. 1529. 4. et Heduae 1578. 8. [v. tit. plen. no. 11.]

14. *Περὶ δυνάμεων φυσικῶν βιβλία γ΄. De facultatibus naturalibus* libri III. Exſtant in ed. Ald.

vol. I. f. 25. in graec. Basil. Vol. I. p. 87. in ed. Chart. to. V. p. 8. in VII. Junt. Pa. I. f. 290.

Memorat Galenus hunc librum inter suos de libr. propr. c. 3. et in art. med. c. 37. p. 230. to. II. Scripsit illum, exhortante Boëtho, post libellos de dissectione arteriarum et nervorum. Hinc etiam citat tantum in hoc opere librum, qui interiisse videtur: περὶ των κατὰ Πραξαγόραν τον Νικάρχου χυμῶν libr. II. c. 9. p. 53. Scripsit hos libros maxime contra Erasistratum atque Asclepiadem, adfirmans, attractionem alimenti et excrementi in renibus etiam per experimenta, dein quatuor elementorum qualitatibus contra Erasistratum defensis. Libro II. tractat de facultate coctrice, libr. III. de retentrice.

CODICES exstant in bibl. reg. *Paris.* no. 2267. in bibl. *Ven. St. Marc.* no. 275. (v. catal. p. 134.) in *Medic.* et in *Lugd. Bat.*, in *Vind. Caes.* (v. Lamb. part. I. p. 181.), in *Coislin.* Montf. part. II. p. 447.

EDITIO *graeca.* Antwerp. 1547. 8.

VERSIONES. *Arabica* mssta, vertente Honaino, exstat in bibl. *Escurial.* no. 841. 842. 844. 840. in bibl. *Lugd. Bat.* no. 747. (v. cat. bibl. ejusd. p. 441.). *Hebraica*, ex arabica facta a R. Chanin ben Isaac, in bibl. *Vindob.* (vid. Lambec. edit. Kollar. I. p. 290.). *Latina* msta exstat in bibl. *coll. Cai. Gonvil.* no. 947. Prodiit etiam cum nonnullis aliis, interprete LINACRO, seorsim Lond. 1523. 4. Paris. 1528. 8. Lugd. 1540. f. 1548. 12. 1550. 12. Vertisse etiam GUINTHERIUM Par. 1528. 8. 1534. f. 1541. f. 1547. 12. in elogio adfirmat Herissant, quae vix concilies.

COMMENTARII NIC. DE ANGLIA mst. exstant in bibl. r. *Par.* no. 7015. JOAN. ROCHON mst. ibid no. 7025. JAC. SEGARRAE comm. in libros III. Galeni de nat. fac. Valent. 1525. 8. Galeni de nat. fac. libr. III. Th. Linacro interpr. Acc. JAC. SYLVII scholia doctissima c. epitome in eosdem libros. Lugd. 1550. 12. 1560. 12. LAUR. JOUBERTI annotat. in Galeni libr. de

facult. nat. exſtant in Ej. Opp. Frcf. 1599. f. MELCH. SEBITZII diſputatt. VIII. libros III. Galeni de fac. nat. exponentes. Argent. 1644. et 1645. 4. — Epitome de facult. rer. natur. JO. BAIULII PACUVII. Toloſ. 1554. 4.

15. *Περὶ οὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων. De ſubſtantia facultatum naturalium fragmentum.* Exſtat in ed. Ald. vol. I. f. 167. in graec. Baſil. vol. I. p. 342. in ed. Chart. to. V. p. 3. in VII. Junt. cl. I. fragm. f. 50.

Breve eſt fragmentum majoris operis.

CODEX ſervatur in bibl. *D. Marci Ven.* (v. Jac. Morelli bibl. mſt. Ven. to. I. n. 275.)

EDITIO gr. lat. curata eſt a THEOD. GOULSTONO (vid. plen. tit. ſupra.)

VERSIONES *latinae* BARTHOL. SYLVANII prod. in edit. oper. Galeni Junt. Ven. 1551. JO. GUINTH. Andern. Pariſ. 1528. 8. Lugd. 1551. et 1552. 12. VICT. TRINCAVELLII hoc titulo: Gal. de natur. fac. libri III. TH. LINACRO interpr. Accedunt ſchol. doctiſſ. et epitome JAC. SYLVII in eosd. libr. Acc. de nat. fac. ſubſtantia liber et an ſanguis natura in arter. contineatur, VICT. TRINCAV. interpr. Lugd. 1550. 12.

16. *Περὶ ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων βιβλία ἐννέα. De anatomic. adminiſtration. libri IX.* Exſtant in ed. Ald. vol. I. f. 45. in graec. Baſ. vol. I. p. 119. in ed. Chart. to. IV. p. 25. in VII. Junt. cl. 1. f. 63.

Refert de hoc opere Galen. de libr. propr. et in art. med. c. 37. p. 230. to. II. Citat quoque illud libr. XII. *de uſ. part.* c. 8. *de inaequ. temper.* c. 5. *comm. in VII. Hippocr. aph.* 58. Sed quamnam ejusdem editionem citet, incertum eſt. Scripſit enim Galenus ter adminiſtrationum anatom. libros. Primum elaboravit opus hoc, duobus libris comprehenſum, ad Marini ordinem concinnatum, ſub initio principatus Antonini. Petente vero conſule, Flav. Boëtho, cui multas oſtenderat adminiſtrationes, majus opus elabo-

ravit. Id opus haud dubie citat in *arte med.* et in aliis libris. Quod vero ubi conflagrasset in saevo isto incendio templi Pacis, studiosis viris flagitantibus, alios libros anatomicarum administrationum elaboravit, tertio hoc labore politiores atque auctiores. Citantur in eo administrationum anatomicarum opere libri *de usu partium*, *de thoracis et pulmonum motu*, *de musculorum anatome*, *de ossibus*, *anatomicarum dissensionum*, *de Hippocratis et Platonis decretis*, alii. Est plenissimus et perfectissimus omnium librorum, a Galeno de anatomica scientia conscriptorum, ostendit vero simul, quam arcta fuerit veteribus anatomes discendae occasio. Ossium fabricam Alexandriae jubet condiscere, ubi medici auditoribus ossa ostendant: se vel ex sepulcris ossa habuisse (quum librum de ossibus scriberet, humana ossa non habebat), vel ubi casu favente fluvius sepulcrum quoddam eluisset. Quaedam etiam in latronum cadaveribus, in publicum projectis, alia in pueris expositis observasse. A libro I. usque ad VI. de musculis et vasis, maxime de musculis agitur, quorum plures primus accuratius descripsit. Libro VI. de organis ad cibum digerendum, libro VII. de cordis fabrica, libro VIII. de organis ad spiritum trahendum facientibus, libro IX. de cerebro agit. Multa in his libris leguntur descripta, quae postera aetas sibi vindicavit. Reliqua libri IX. pars de medullae spinalis anatome periit. Periere etiam lib. X. de oculo, lingua, pharynge, lib. XI. de larynge, osse hyoide, lib. XII. de arteriarum venarumque historia, lib. XIII. de nervis cerebri, lib. XIV. de nervis medullae spinalis, lib. XV. de partibus genitalibus. Ita enim Galenus hos libros in sua propriorum librorum historia c. 3. recenset.

CODICES exstant in bibl. reg. *Par.* no. 1819. in bibl. *Ven.* D. Marci no. 279. in bibl. ac. Lugd. Bat. ἀνατομικῃ ἐγχειρήσεις usque ad libri III. partem e leg. Bonav. Vulcanii (v. *Cat.* ejus *bibl.* p. 347. no. 57.), in bibl. *Medic.* aliqua excerpta. Galeni anatomica, qui-

bus intercurrunt variae paginae vacuae, ut non ſit opus integrum, exſtant graece inter libros Voſſii in bibl. ac. Lugd. Bat. p. 392. — E Golii *arabico* cod. libros XI. usque ad XV. editurum ſe promiſerat TH. BARTHOL. *d. libr. leg.* diſſ. 3. p. 75. Erant Galeni de admin. an. libri VI. poſtremi cum adnotationibus Jac. Golii in bibl. Narciſſi, Archiepiſcopi Dublin. n. 1787.

EDITIONES *graecae* dicuntur Hallero (Bibl. anat. to. I. p. 92.) Pariſ. 1531. f. Baſ. 1531. f. (Ibidem autem latina quoque Pariſina verſio ejusdem anni et formae laudatur. Quamobrem mihi videtur graeca editio Pariſ. 1531. f. dubia.) — *Galeni* libri aliquot graeci, partim hactenus non viſi, partim mendis repurgati et reſtituti et adnot. illuſtr. p. JO. CAIUM (de decret. Hipp. et Plat.; de medicamentis, quae inter ſe commutantur; anat. libri IX.; de muſculor. motu libri II. libri VII. de utilitate part. fragm. in codd. gr. impreſſ. deſideratum, denique *Hippocr.* de medicam. lib. pgg. 354. et 91.) Baſ. 1544. 4.

VERSION. *latinae: Gal.* de adminiſtr. anat. libri IX. vert. JO. GUINTHERIO. Pariſ. 1531. f. — *Gal.* ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων, i. e. de anat. admin. libr. IX. JO. GUINTHERIO interpr. infinitis in locis ad vetuſtiſſ. exempl. emend. atque adnotat. et argum. illuſtr. Pariſ. 1546. f. — *Gal.* de anat. admin. libr. IX. JO. ANDERNACO interpr. Lugd. 1551. 12. Quae verſio lat., ab ANDR. VESALIO correcta, in VII. Juntar. edit. lat. recepta eſt. — *Gallica* agnoſcit *Dalechamp.* auctorem. Hanc autem praeceſſit alia Lugd. 1512. 8. Etiam JO. GUILLEMIN hos libros gall. vertiſſe ſub titulo dicitur: *Introduct. ſur l'anatom. part. de la phyſiologie.* Par. 1555... (Sed hoc opus minime ad Galenum pertinet, ſed potius ad JAC. SYLVIUM ejusque iſagog. Par. 1555. 8.)

COMMENTARII. Multa huc faciunt A. VESALII (de corp. hum. fabr. lib. I. et in epiſt. de rad:

Chinae usu. Bas. 1546. f.) et Jo. GUINTHERII, Andernac. (instit. anat. sec. *Gal.* sentent. Bas. 1536. 8.).

17. *Περὶ ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις. Liber de ossibus ad tirones.* Exstat latine in ed. gr. Bas. Pa. V. p. 719. In Ald. desideratur. *Graece* legitur in ed. *Chart.* to. IV. p. 9. *Latine* in VII. Junt. ed. cl. I. f. 39.

Galen. se auctorem ejus libri profitetur in l. de libr. propr. c. 1. et 3. nec non in libr. de ord. libr. suor. et in art. med. c. 37. to. II. p. 230. Citat etiam hunc librum de admin. anat. lib. I. c. 3. 9. vultque, ut anatomes studium ab eo incipiat. Est accurata sceleti descriptio, non tamen humani, sed simiarum, quod e descriptione ossis coccygis aperte patet.

CODICES: *graecus* exstat in bibl. reg. Par. no. . . et in *Nicetae* collect. Vid. *Cocchi* in pr. ad *Nicet.* collect. chir. graec. p. 12. — *hebraicus*, ex arab. versus a R. CHANIN BEN ISAAC in Bibl. Vind. comm. *Lambecii* ed. *Kollar.* I. p. 190.

EDITIONES: *graecae.* *Γαλ. περὶ ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις.* *Gal.* de oss. ad tyron. nunquam hactenus impressus. Par. ex off. Vascosan. (Par. 1535.) 1543. 4. MART. GREGOR. hunc libellum Venet. descripserat. Praefationem ad h. lib. scripsit JAC. SYLVIUS, in qua de *Gregorii* studio in conquirendis Galeni libris scriptis plura profert. — *Graece* exstat cum libro de' septimestri partu, brevi designatione dogmatum Hippocr., cum lib. de ptissana, emend. p. Jo. CAIUM. Bas. 1557. 8. — Gal. de ossib. lib. graec. c. praef. SAL. ALBERTI. Vit. 1579. 8. — *Graece et lat.* *Gal.* de ossib. ad tyr. lib. Gr. lat. FERD. BALAMIO interpr. c. not. perpet. CASP. HOFMANNI. Frcft. a. M. typ. Wechel. 1630. f. — *Gal.* de ossib. gr. et lat. Acc. VESALII, SYLVII, HENERI, EUSTACHII ad Galeni doctrinam exercitationes (*Hipp.* de oss. natur. *Celsi* de oss. figura). Ex bibl. Jo. VAN HORNE. L. B. 1665. 12.

VERSIONES: *latinae* factae a FERD. BALAMIO, Siculo, JAC. SYLVIO et Jo. RIOLANO. *Balamii* versio,

ad fidem codd. expurgata ab *Augustino Gadaldino*, legitur in VII. Juntar. editione. *Galeni* de ossibus, FERD. BALAMIO interpr. Lugd. 1535. 8. Par. 1535. 4. Par. 1546. f. Lugd. 1549. 12. Par. 1548. 4. Cum libris de venarum, nervorum, arteriarum, vocalium instrumentorum et vulvae dissectione et de musculorum motu. Lugd. 1551. 12. (c. icon. admodum rudibus). Hafn. c. praef. JO. FRANC. RIPENSIS et sceleto Vesaliano. 1579. 8. Vertente SALOM. ALBERTI. Viteb. 1579. 8. (In mea editione nullam invenio versionem latinam.) Rostoch. 1636. L. B. 1627. 8. *Gallica* facta a JO. CANAPE prodiit Lugd. 1541. 12. 1583. Aliam gallicam confecit JO. LOYNE c. SYLVII comment. Orleans 1571...

COMMENTARII. Anonymi commentarius in hunc *Galeni* librum servatur in Reg. bibl. Paris. no. 6816. — LUDOV. COLLADO (*Vesalii* discipulus) in *Gal.* libr. de ossibus ad tyron. scripsit enarrationes. Valent. 1555. 8. — JAC. SYLVII in Gal. de ossib. commentar. Paris. 1561. 8. (Probare conatus est, *Galenum* in ossibus describendis usum fuisse humanis sceletis.) — GABR. FALLOPII expositiones in *Galeni* libr. de ossibus, quibus additae sunt a F. MICHINO figurae venarum. Venet. 1570. 8. et in collect. oper. posthuma. to. III. p... Est expositio longa et controversiarum plena. Prodiit etiam c. al. *Fallopii*. Fref. 1584. f. — Gal. de ossib. ad tiron. liber lat. marginalibus et tabulis illustratus a JO. SIGFRIDO. Helmst. 1599. 8. — JO. PHIL. INGRASSIAE in *Gal.* libr. de ossib. commentaria, nunc primum in luc. edita, et icom. insignita; appositus etiam est graec. *Galeni* contextus, una c. nova latina versione. Panormi 1603. f. (*Hallerus aliam de anno* 1604. *Panormi suis oculis conspexisse fatetur.*) Editus is liber post mortem auctoris a nepote ejus: icones sunt Vesalii: commentarius est fusissimus cum minutissima et accuratissima ossium descriptione. — Osteologia ex veterum et recentiorum

praeceptis descripta, in qua continentur isagogica de ossibus tractatio per Jo. Riolanum. Cl. Galeni lib. de ossibus, et in eundem Jac. Sylvii commentarii. Jo. Riolani explanationes apologeticae pro Galeno. Par. 1614. 8. — Sim. Pauli orat. cum Galen. de ossib. ad sceleton publice in coll. Finckiano esset interpretaturus. Hafn. 1641. 4.

18. *Περὶ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομῆς. De venarum ărteriarumque dissectione liber.* Exstat in ed. Ald. pa. I. f. 89. in graec. Bas. I. p. 197. in Charter. to. IV. p. 225. in VII. Junt. class. I. f. 55.

Citat hunc librum Gal. in libr. de libr. propr. c. 1. et 3. et in arte med. c. 37. refertque ad eos, quos juvenis scripserit. Hinc genuinum esse Galeni non dubitandum. Primus est is liber omnium de venarum arteriarumque fabrica ac decursu tractantium, in quo adeo multa proponantur, quibus postera aetas, ceu a se inventis dictisque, usa sit. Primum de venis agitur, dein de arteriis. Incisiones in brutis tantum fecisse Galenum, is etiam liber probat. Conf. *Hall.* bibl. anat. I. p. 89.

COD. *graec.* hujus libri est in bibl. reg. Paris. n. 2164. in bibl. Venet. D. Marci no. 279. de venae sectione. *Hebraicus* cod. ex arab. versus a R. Chanin ben Isaac est in bibl. Vindob. (v. Comm. Lambec. ed. *Kollar.* lib. I. p. 290. 91.)

VERSIONES. In *latinam* linguam translatus est ab Ant. Fortolo, cujus versionem Andr. Vesalius castigavit, eamdemque plerisque in locis ad exemplarium graecorum fidem emendavit Augustin. Gadaldinus.

EDITIONES. *Latina:* Galeni dissectionis venarum arteriarumque commentarium. Ejusd. de nervis compendium. Anton. Fortolo interprete. Paris. 1526. 4. Repetita est ea editio Bas. 1529. 8. Paris. 1546. f. Prodiit etiam cum parte commentarii de iis, quae medice dicta sunt in Plat. Timaeo. Lugd. 1550. 8. et c. aliis libellis 1551. 16.

19. *Περὶ νεύρων ἀνατομῆς. De nervorum diſſectione.* Exſtat in ed. Ald. P. I. f. 93. in gr. Baſ. P. I. p. 204. in Chart. to. IV. p. 241. in VII. Junt. cl. I. f. 53. Reſtituit Charterius graecum textum, qui hactenus defuerat, dimidiae partis capitis 10. 11. 12. usque ad cap. 17.

Citat eum librum Galenus ceu proprium in libro de libris propr. c. 3. et in arte med. c. 37. p. 230. to. II. Ad optimos Galeni libros pertinet, in quo primum ſanioris neurologiae elementa fuerint tradita. Homines tamen non inſecuit, ſed ſimias et alia animalia; hinc decurſus ejus nervorum, qui in homine peculiaris eſt, ignarus. Habet jam acceſſorium nervum, intercoſtalem aliosque, quibus demonſtratur, eum nervorum anatomen ſubtilius excoluiſſe. — Libellum *περὶ νεύρων διανομῆς Oribaſius* ex hoc maxime Galeni libro compoſuit.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2164. 2219. *Hebraicus* exſtat cod. ex arabico verſus a R. CHANIN BEN ISAAC in bibl. Vind. caeſ. (Lamb. comm. ed. Kollar. I. p. 190.)

EDITIONES. *Graece* ſeorſim haud prodiit, *latine* vero. Galeni diſſ. ven. etc. ANT. FORTOLO interprete. (Plenum titulum vid. no. 18.) Repetita eſt haec editio Baſ. 1529. 8. Pariſ. 1546. f. — Prodiit etiam *latine* interprete *Auguſtino Gadaldino* cum libr. de muſculor. diſſect. (Plenum tit. attuli infr. no. 24.)

20. *De muſculorum diſſectione*, ab AUGUST. GADALDINO ex graeco verſus liber et ab eodem exquiſite recognitus eſt in VII. Junt. edit. in claſſ. I. f. 44. *Latine* tantum exſtat, graecusque textus adhuc deſideratur.

Meminit Galen. ejus libri in ſcripto de libr. propr. c. 3. et in art. med. c. 37. p. 230. to. II. Scriptus eſt ab eo poſt conſcriptos libros de anat. adminiſtr. et de uſu part. Scopus fuit addere, quae Lycus praetermiſiſſet. Simiarum anatomen tradit, humana tamen

non neglecta penitus. Multos in hoc libro musculos primum descriptos sibi Galenus vindicat.

CODEX *graecus* est in bibl. reg. Paris. no. 2119.

VERSIONES. Prodiit *latine* interprete AUGUST. GADALDINO in collectione opusc. Galen. Lugd. 1556. 8. cujus plenus titulus exhibitus est no. 24. (HALL. l. c. habet etiam aliam ed. Lugd. 1551. 16.) — *Gallice* vertit JAC. DALECHAMP, edEditque Lugd. 1564. . . — *Oribasii περι μυων εκ του Γαληνου βιβλιον* edidit REN. CHARTER. to. IV. p. 250.

21. *Περὶ μήτρας ἀνατομῆς. De uteri dissectione.* Exstat in Ald. ed. P. I. f. 96. in gr. Bas. I. p. 210. in Chart. to. IV. p. 276. in VII. Junt. class. I. f. 108. Galenus illum inter suos neque de arte med. neque de libr. propr. citat. Humanos uteros non incidit, sed simiarum aliorumque animalium. Graeca, quae textui deerant, Charter. restituit. Vid. ej. concisas notas ad to. IV. p. 710.

CODEX *graecus* exstat in bibl. reg. Paris. no. 2269. alius no. 2271.

EDITIONES *latinae* tantum prodiere. Gal. de uteri dissectione lib. I. de foetus formatione lib. I. et de semine lib. II. cum aliis Galeni. *Jano Cornario* interprete. Bas. 1536. f. — Prodiit quoque ex versione Jo. GUINTHERII, Andernac. Paris. 1536. f. c. aliis Lugd. 1551. 16. — Jo. BERNARDO FELICIANO interpr. c. aliis Galeni. Basil. 1535. f. Francof. 1604. 12.

22. *Γαληνου εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται. An in arteriis natura sanguis contineatur.* Exstat in ed. Ald. P. I. f. 102. in gr. Bas. I. p. 221. in Chart. III. p. 154. in VII. Junt. class. I. f. 60.

Refert de eo libro Galen. in lib. de libr. propr. c. 9. et in art. med. c. 37. p. 230. to. II. Scriptus est contra Erasistratum, qui spiritus in arteriis contineri putaverat, et multum continet experimentorum. Elabora-

tus est a Galeno post scriptos de Hipp. et Plat. decretis, et ad utiliores Galeni libros refertur ab HALLERO bibl. anat. I. p. 90.

EDITIONES *latinae* tantum exstant. Vertente Jo. GUINTHERIO, Andern. c. aliis quibusdam Galeni libris prodiit Paris. 1536. f. — Interprete *Victore Trincavellio*, c. libris III. de natur. facult. TH. LINACRO interpr. et libro de substant. facult. natural. Lugd. 1550. 12. — Versio JUL. MARTIAN. ROTAE legitur in VII. Juntar. edit.

23. *Περὶ μυῶν κινήσεως βιβλία β'. De motu musculorum libri II.* Exstant in Ald. P. I. f. 1. in graec. Bas. I. p. 553. in Chart. ed. to. V. p. 364. in VII. Junt. class. I. f. 308.

Memorat hunc librum Galen. in libr. de libr. propr. et in libr. de arte med. c. 37.

CODICES *graeci* exstant in bibl. reg. Paris. no. 1849. et 2778. in bibl. Ven. D. Marc. no. 279. (p. 235. catal.)

EDITIONES *graecae:* Galeni libri aliquot graeci partim hacten. non visi, part. mendis repurg. et restituti c. annotatt. Jo. CAII. Basil. 1544. 4. (Cont. autem de decret. Hipp. et Plat.; de comate apud Hippocr.; de medicam., quae inter se commutantur; de anatom. admin. libri IX. et de musculor. motu, de usu part. fragm. libri VII. et Hipp. de medicam.) — *Latinae. Cl. Galeni* Pergam. de motu musculor. libr. II. NIC. LEONICENO interpr. acc. ejusd. quos oporteat purgare medicamentis et quando. Lond. 1522. 4. Paris. 1528. 8. Versio est NIC. LEONICENI, quae prodiit c. libro, quos purgare oporteat, et qualib. medicam. et quando. — *Gallice* vertit J. ČANAPE. Par. 1541. 4. Lugd. 1552. ... — Jo. CONR. STETTER censura argumentor. Gal. de motu musculor. Frcf. 1665. 8.

24. *Vocalium instrumentorum dissectio.* Exstat *latine* tantum in Chart. ed. to. IV. p. 219. in VII. Jun-

tur. inter fragmenta Galeni f. 48. interpr. AUGUSTINO GADALDINO.

Meminit Galenus talis libri, quem scripserit, in libro de libr. propr. et in aliis locis, idque fragmentum, quod ad nos pervenit, Galeni esse videtur. Continetur in eo exacta cartilaginum, quae cartilaginem efficiunt, descriptio.

EDITIO *latina* est: Galeni aliquot opuscula, quae nunc primum Venetor. opera inventa et excusa latine, sc. de musculor. dissectione ad tyr. ib.; de nervorum dissect. ad tyr. liber integer; de vocalium instrument. dissect. *Augustino Gadaldino* interprete; brevis denotatio dogmat. Hippocr. *Conr. Gesnero.* Fragment. ex IV. Comment., quos ipse Galenus inscripsit de iis, quae medice dicta sunt in Platonis Timaeo, *Augustino Gadaldino* interpr. Principium comm. I. in libr. I. Hippocr. epidem. *Nic. Machello;* Oribasii de cucurbit. hirudin. derivat. revulf. sermo, *Aug. Gadaldino* interpr. Lugd. 1550. 8.

25. *Περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτιῶν. De caussis respirationis.* Exstat in ed. Ald. P. III. f. 88. in gr. Bas. P. I. p. 165. in Chart. to. V. p. 127. in VII. Juntor. class. I. f. 226.

Citat hunc librum Galen. de libr. propr. et in arte med. c. 37. Juniorem se eum edidisse dolet. Sed vix videtur genuinus esse is, quem Galen. citat, sed fragmentum tantum. Putant quidam, eum esse compositum ex aliis libris, quos Galen. de hoc argumento scripserit.

CODEX exstat *latinus* in bibl. reg. Paris. no. 7015.

EDITIONES. Prodiit cum libro de utilit. respirationis et al. Galeni, ex interpr. JANI CORNARI. Bas. 1556. f. — Interprete Jo. VALSAEO c. libro de diffic. respirat. Par. 1553. f..

26. *Περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων βιβλία θ'. De Hippocratis et Platonis decretis*

libri IX. — Exſtant in ed. Ald. P. I. f. 129. in gr. Baſ. P. I. p. 253. in Chart. to. V. p. 78. in qua editione primi libri fragmentum reſtitutum a cap. 5. legitur, quod in utraque editione priore deeſt. In VII. Junt. claſſ. I. f. 231.

Memorat Galen. hunc librum de libris propr. c. 1. et in arte med. c. 37. to. II. p. 230. *Συμφωνίαν* dictam eſſe apud antiquos hoc Galeni opus, memorat Hier. Mercurialis in var. lect. libr. IV. c. 4. Confecit illud eo tempore, quo Roma ob peſtilentiam gravem in ea graſſantem relicta in patriam properaverat, mox, quieſcente peſtilentia, Romam redux, adhortante Boetho. Sed tum libros tantum ſex confecerat: reliquos compoſuit aetate jam provectior. *Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ περὶ μὲν τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ς' βιβλία, προτρεψαμένου με τοῦ Βοηθοῦ. περὶ δὲ μορίων χρείας ἓν τὸ πρῶτον. ἃ λαβὼν ὁ Βοηθὸς ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἐμοῦ πρότερος, ἄρξων τότε τῆς Παλαιστίνης Συρίας, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανεν. καὶ διὰ τοῦτο μετὰ πολὺν χρόνον ἑκατέραν τὴν πραγματείαν συνετέλεσα, προσγενομένων μοι κωλυμάτων μετὰ τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον.* de libr. propr. c. 2. p. 37. to. I. Citat Galen. in hoc de Hipp. et Plat. decret. opere libros de admin. anat. de uſu part. de thor. et pulm. motu, de muſcul. de voce, de natur. facult.; commentarios de Hipp. anatome, de olfact. inſtrumento, de uſu reſpirat. de cauſſa reſpirat. — Dialecticum eſt opus, Chryſippo oppoſitum, Ariſtoteli, Eraſiſtrateis, aliis, de corde, nervis, tendinibus, animae et rationis ſede, de iecinore, venarum principio, de nervorum originibus, de quatuor elementis.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 2278., cui tamen liber I. deeſt, in bibl. Ven. D. Marci no. 284. (catal. p. 137.). Libri IV. ſunt in bibl. Cai. Gonvil. *Cantabr.*

EDITIONES *graecae.* Editio princeps eſt Jo. Caii. Baſ. 1544. 4. cuius titulum plenum et contenta

exhibui no. 23. — *Latine* prodiit vertente Jo. BERN. FELICIANO cum aliis. Bas. 1535. f. Solus 1550. 16? Lugd. 1550. 16. — Vertente Jo. GUINTHERIO. Par. 1534. f. Galeni de Hipp. et Pl. dogmat. lib. IX. JAN. CORNARIO interprete. Acc. adnot. quaed. c. indice. Lugd. 1550. 12. Lib. I. prodiit latine: Jo. CAII opera aliquot et verſiones partim jam nata, partim recognita et aucta, ſc. CAII de med. methodo libr. II.; de ephemera Britannica lib. I. Acc. Galeni de libris ſuis lib. I. de ordine libr. ſuor. lib. I. de ratione vict. ſec. Hippocr. in morb. ac. lib. I. antea non editus, de plac. Hipp. et Platon. lib. I. eod. CAIO interpr. Lovan. 1556. 8.

27. *Fragmentum in Timaeum Platon. vel e quatuor comm., quos ipſe inſcripſit de iis, quae medice ſcripta ſunt in Platon. Timaeo.* — Exſtat *latine* tantum in ed. Chart. to. V. p. 275. Additi tamen a Charterio ſunt *graeci* e Platonis Timaeo loci, cum Marſ. Ficini verſione. — Exſtat etiam, interpr. AUGUST. GADALDINO, in VII. Junt. ed. inter fragmenta f. 43. *Galen.* in libro VIII. de Hipp. et Plat. decret. c. 5. p. 256. et c. 7. libri de tremore pollicetur, ſe facturum commentarios de medicis rebus in Timaeo, et in libro de propr. libr. ſe hac de re IV commentarios feciſſe adfirmat. — *Galeni* aliquot opuſcula etc. Lovan. 1556. 8. (Plenum titulum vide no. 24.) Alia editio hujus collectionis exſtare dicitur Lugd. 1550. 8.

28. *Περὶ σπέρματος βιβλία β'. De ſemine libri II.* Exſtant *graece* in ed. Ald. P. I. f. 105. in Baſil. gr. P. I. p. 226. in edit. Chart. to. III. p. 185. in VII. Junt. claſſ. I. f. 328.

Citat hos libros Galenus inter ſuos de art. med. c. 37. p. 230. to. II. de elem. ſec. Hippocr. c. 5. de uſu part. libr. XIV. c. ult. et in comm. in Aphor. I. 15. V. 48. Duo ſunt tantum libri. Tertium, ſpurium, et notante ipſo Charterio, credulo alias, multa abſona continentem, addidit Charterius, eumque *latinum* tantum

In primo libro multa occurrunt de nutritione et formatione foetus in utero materno; in altero inprimis de formatione foetus in utero matris agitur.

CODEX *latinus* exstat in bibl. reg. Parif. no. 6865.

EDITIONES *latinae* funt: *Galeni* de femine libr. II. Jo. GUINTERO interpr. Adiectae funt castigationes exempl. graeci. Par. ap. Sim. Colin. 1533. 8. — *Galeni* in libr. Hipp. de victus ratione in morb. ac. comment. IV. Jo. VALSAEO interpr. nec non ejusd. de femine libr. II. Jo. GUINTERO interpr. Bas. 1533. f. — *Galeni* de uteri diffectione lib. I. de foetus formatione lib. I. et de femine libri II. et alia Galeni prodiere cum Marcello, *Jano Cornaro* interpr. Baf. 1536. f. — L. B. ap. Elzev. ex interpr. GUINTHERII, 1634. 16. — A Jo. BERN. FELICIANO interpretati et ad vett. exemplar. fidem recogniti leguntur.

29. *Περὶ χρείας τῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι μορίων λόγοι ιζ'.* *De ufu partium corporis humani* libri XVII. Exftant in ed. Ald. P. I. f. 1. in gr. Baf. P. I. p. 367. in Chart. to. IV. p. 284. in VII. Junt. claff. I. f. 113.

Meminit ejus libri, qui integer ad nos pervenit, *Galen.* de libr. propr. c. 3. et in arte med. c. 37. to. II. Citat etiam frequentiffime, v. c. de fem. lib. II. c. 2. de adm. anat. I. c. 1. de opt. corp. noftri conftit. c. 2. in comm. in Hippocr. II. aphor. 1. in comm. I. in Hipp. prognoft. text. 23. et faepiffime alias. Scripfit eum librum *Galen.*, cum M. Antoninum, in bello Germanico occupatum, Romae expectaret, valetudini Commodi praefectus, et poft confulis Boëthi difceffum. cui tamen primum de ufu part. librum jam dederat. tefte c. 2. de libr. propr. Ex optimis Galeni libris hoc opus effe, HALLERUS in bibl. anat. to. I. p. 93. teftatur. Ad optimos etiam ejusdem Galeni libros retulit cum libris de loc. adfect. meth. med. et de fimpl. medic. facultatibus THOM. BARTHOL. diff. III. de libr. leg. p. 85. Conf. de hoc libro Theodoret. lib. V. de haeret. fa-

byl. c. 9. et CONR. DIETERICUS in anat. facr. p. 774. — Defcribitur in eo opere partium corporis hum. fabrica et ufus, ita, ut ab externis partibus ad internas tranfitus fit. Hinc de fabrica manus, pedis incipit, progreffu facto ad abdominis, pectoris, capitis vifcera, ad oculos, ad externas faciei partes, ad medullam fpinalem, genitales virorum mulierumque partes, tandemque ad nervos. Finis fimul Galeno is eft, ut admirandum opificis naturae artificium, quo in fingulis partibus componendis ufus fit, demonftret. — Citat *Galen.* in his libris Lib. I. c. 16. opus de Hippocr. et Plat. decr. Lib. V. c. 4. librum de natur. facult. Lib. VI. c. 12. fcriptum *περὶ πάσης τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς διαφωνίας.* Lib. X. c. 9. de motu mufculor. Lib. XII. c. 8. adminiftr. anatom. priores libros, quibus perfectiores poftea fubftituit. Lib. XIV. c. ult. libros de femine.

CODEX ejus operis anno 1609. ex legato ad facultatem med. Parifin. pervenerat, tefte GUID. PATINO Lettres I. p. 52. Alii codd. graeci exftant in bibl. reg. Paris. no. 2148. 2281. et alius, in quo tres libri poftremi defunt, no. 2154. Pars libri XIV. et XV. eft graece in ead. bibl. no. 2252. Exftat quoque cod. in bibl. Ven. D. Marci no. 287. et in Medic. duo. Erat etiam in bibl. MICH. CANTACUZENI. Imperfectus cod. no. 946. in Coll. Cai. Gonvil. *Cantabr.* — Galeni de partib. libr. VIII. funt in bibl. Coislin. Montfauc. P. II. p. 447.

Arabice exftat in bibl. reg. Paris. fub titulo: *Galinus te menafe' al aadha*, vertente et commentante *Honain*, filio Ifaaci, cognomine Al Ebadi, I. no. 988. In bibl. *Narciffi*, archiepifcopi Armaghienfis, no. 1709. Alius cod. arab. vertente *Abdulrahman* Ali ben Abu Sadir, qui et fcholia adiecit, eft in bibl. r. Parif. no. 1044. De eo cod. vid. *Herbelot* in bibl. orient. Novem libri a decimo usque ad decimum feptimum funt in bibl. Efçurial. no. 845.

EDITIONES. *Graece* hunc librum integrum prodiisse, curante Jo. Caio, Bas. 1544. f. refert Haller. bibl. anat. I. p. 96. Sed prodiit tantum fragmentum libri VII. — Partem libri III. priorem graece prodiisse, curante eodem Caio, Bas. 1544. f. idem refert. Decem libros graece seorsim prodiisse Paris. 1543. f. idem auctor est. — Quartus liber seorsim prodiit graece: ' *Galeni* de usu part. corp. hum. liber IV. graece, p. *Vitum (Ortelium)* Winsemium. Viteb. exc. Jo. Luft. 1549. 8. (Vid. Cat. bibl. Krohnii p. 213.) — *Latine* prodiit Nic. Calabro interpr. Par. 1528. 4. 1531. f. cum aliis, Bas. 1533. f. — *Cl. Galeni* de usu partium corp. hum. libri XVII. Nic. Regio Calabro interpr. Denuo exactiore cura ad graec. exempl. veritatem castigati p. Jac. Sylvium et Mart. Gregorium. Par. ap. Wechel. 1538. f. Lugd. 1550. 12. — Interpr. Guintherio, Andern. Bas. 1531. f. Versio Nic. Regii est in editt. oper. Galeni Papiensibus. Eam versionem emendarunt Augustin. Gadaldinus et Jo. Caius. — *Gallice* excusi sunt, vertente *Dalechampio:* De l'usage des parties du corps humain, livres XVII. Par Claude Galien, traduits fidellement du Grec en François. à Lyon 1565. 8. Repetita est haec editio 1566. Par. 1608. 8. 1659. 4. 1664. 4. — *Germanica* quoque prodire coepit: Vom Nutzen der Theile des menschlichen Körpers, aus d. Griech. übers. u. mit Anmerk. begleitet von G. F. F. Noeldeke (etiam c. inscriptione: Galen's sämmtliche Werke. Th. 1.) Oldenb. 1805. 8. Nihil praeterea prodiit.

COMMENTARII. Jo. Loniceri erotemata in Galeni de usu partium libr. XVII. acc. ejusd. compendium de meteoris. Frcft. 1548. 8. — Casp. Hofmanni comment. in Galeni de usu part. corp. hum. libr. XVII. Cum var. lect. in utrumque cod., graec. et lat. et indice gemino. Frft. typ. Wechel. 1625. f. (Addidit Hofmann. argumenta singulor. libror., multaque utilia congessit in commentariis pro more suo, et mul-

ta etiam nimis fuse in iis dicta sunt prolixeque, pro seculi, quo vixit, genio. Adpendix, in qua continentur variae lectiones graeci codicis, itemque hallucinationes interpretum, utilissima est, et permulta continet ad textum hujus libri integriorem efficiendum. Dolendum autem est, Hofmannum codices graecos, quibus usus est, plane non descripsisse. Multa enim mutavit et emendavit ex ingenio. In pagina tituli aversa legitur Hofmanni consilium de edendo Galeno, ac sponsio publica eaque solennis de reddendis cuique codd. mss. Galeni ad ipsum transmissis.) In catal. bibl. Chr. Gfr. Gruneri no. 320 [b]. reperiuntur hi commentarii in Gal. de usu part. msti, qui utrum sint, qui typis excussi prostant, an curas novas contineant, quas Hofmannus isti operi impenderit, id comperire haud potui. Totus Hofmanni apparatus, quo promissam omnium Galeni operum editionem augere atque exornare voluit, centum voluminibus formae maximae constans, in bibliothecam Askewianam migravit. Vid. Reiskens *Leben u. Briefe.* — Augustae laudes divinae majestatis cunctis pensandae mortalibus, a centum undequadraginta miraculis in homine e divinis Galeni de usu partium libris XVII. selectae — a Sebast. Meyero. Frib. Brisg.. 1627. 12. — Exstat in hoc Galeni opus Theophili Protospatharii in Galeni de usu part. libros epitome, quam de corpor. hum. fabrica inscripsit, Jun. Pa. Crasso, Patav. interpr. Par. 1540. 8. Vertit Crassus hunc librum e graeco codice. Utilissimam esse hanc epitomen, omniaque referre, quae Galenus dixit, testatur Crassus. — Jac. Sylvius reliquit commentarios in Galeni libros de usu partium, quorum in isagoge sua anatomica aliquoties meminit, eosque typographus, qui isagogen Parisiis impressit, Jo. Hulpetan, anno 1555. brevi se publicaturum esse promiserat quidem, sed promissis non stetit.

30. *Περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνου. De instrumento odoratus.* Exstat in Ald. ed. P. I. f. 94. in gr. Bas. P.

I. p. 206. in Chart. to. V. p. 354. in VII. Juntar. claſſ. I. f. 110.

Haud meminit hujus libri Galenus neque de libr. propr., neque art. med. c. 37. Citat vero eum in libro VII. de Hipp. et Pl. decr. c. 6. p. 218. to. V. Libros de uſu part. in ipſo hoc libello commemorat. Scriptus igitur fuerit, poſtquam uterque liber de uſu partium et de Hippocr. et Plat. decret. jam editus erat, neceſſe eſt. Videtur hinc eſſe Galeni opus aetate provectioris.

CODEX *graecus* eſt in bibl. reg. Pariſ. no. 2164.

VERSIO *latina* debetur Lud. Belisario, Trincavellio et Ricco. Prodiit lat. cura Guintherii. Pariſ. 1536. f. cum aliis.

31. *Περὶ τῶν πεπονθότων τόπων ϛ'.* *De locis adfectis libri ſex.* Exſtant in ed. Aldin. P. III. f. 27. in graec. Baſil. P. III. p. 248. in Charter. to. VII. p. 378. in VII. Junt. claſſ. IV. f. 2.

Refert Galenus, ſe hos ſcripſiſſe libros, de libr. propr. et in art. med. c. 37. Omnibus aliis Galeni operibus Haller. (bibl. med. pr. to. I. p. 245.) hoc praefert, quod maturioris aetatis partus ſit, quod expreſſe memorat Galen. in libro III. de loc. adf. c. 3. p. 427. et omnibus fere aliis Galeni ſcriptis nuperius, quodque mira ſagacitate, quoties in aliqua corporis parte dolor erat, aut convulſio, aut paralyſis, aut aliud ſymptoma, ſtudioſe inquirebat, quo loco morbi cauſam quaerere oporteret. Eſt ſane liber pathologiae ac ſemiotices ſtudio maxime inſerviens. Citat Galenus in his libris libr. de Hipp. et Plat. decret. de pulſibus, de ſymptomat. cauſſis, de dignoſcendis oculorum adfectibus, de reſpirationis cauſſis, de voce, de vivorum diſſectione, de ſpirandi difficultate, de motu muſculorum, de marcore.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 2157. in bibl. Caes. Vindob. Lamb. comm. VI. p. 100.

in Medicea. Montfauc. I. p. 387. *Bandini* III. p. 131. et alius codex de *dignotione* locor. adfect. Bandini III. p. 115. in bibl. Lugd. Bat. περὶ διαγνώσεως τῶν πεπονθότων τόπων libri VI. integri. (v. Cat. ejus bibl. p. 394. no. 53.) In biblioth. G. Laudi. Cat. mſt. Angl. no. 709. in Voſſian. Cat. bibl. Britann. no. 2164. Erat etiam codex apud Mich. Cantacuzenum. Varias lectiones ex mss. Pariſinis exhibuit Charterius in conciſis notis ad to. VII. oper. Hippocr. et Galen. p. 886. Eclogae ex his libris ſunt *graece* in bibl. Caeſ. Vind. de Neſſel III. p. 26. no. 15. In biblioth. D. Marci Ven. cod. 280. (catal. p. 135.) — *Latini* in bibl. reg. Pariſ. no. 6865. a. et b. in Mertonenſi no. 685. in bibl. Iſ. Voſſii no. 2162.

VERSIONES. *Arabica* libror. IV. priorum verſio eſt in bibl. Eſcurial. no. 843. *Hebraica* ex arabica facta a R. Chanin ben Iſaac eſt in bibl. Caeſ. Vindob. Lamb. ed. Kollar. I. 291.

EDITIONES. *Graece* prodiit cura Th. Plateri. Baſ. 1554. .. *Latine*: De affector. locor. notitia libr. IV. Guil. Copo interpr. Venet. p. Jo. Hertzog. 1500. f. (vid. Panzer ann. typogr. III. p. 472.) — Galeni de aff. loc. notit. libr. VI. lat. Gu. Copo interpr. Par. p. H. Steph. 1513. 4. (Is annus notatus eſt in fine praef. Gu. Copi ad Ludov. XII. Gallor. regem.) Repetita eſt haec Copi verſio Paris. 1520. f. — *Gal.* de aff. loc. notitia lib. VI. Gu. Copo interpr. Ex ſecunda recognitione. S. l. 1527. 12. Lugd. 1547. 12. Lugd. 1549. 16. Lugd. 1562. 16.

COMMENTARII. Commentarius Avicennae in hunc librum exſtat in bibl. Eſcurial. no. 797. — Nota mſtae in Galen. de locis adf. ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 7032. — Cod. graec., isque integer, cum anonymi cujusd. auctoris ſcholiis graec. marginalibus eſt in bibl. Caeſ. Vindob. (vid. de Neſſel P. III. no. 22. p. 33.) — Jo. Agricolae comment. novi in Cl. Gal.

libr. VI. de loc. adfect. Norimb. 1537. 4. — Leonh. Fuchs commentar. tomum III. efficiunt fuorum commentarior. in Galeni libros. Par. 1554. f. — Frc. Dureti comment. Venet. 1557. 8. — Th. Roderic. a Veiga opera omnia in Gal. libros edita, fc. in libr. III. artis medic., in libr. VI. de loc. adf., in libr. II. de febr. differentiis commentarii. Lugd. 1594. f. — Jo. Wolfii exercit. femiot. in Cl. Galeni de loc. adf. libros VI. difputationibus XII. comprehenfae. Helmft. 1620. 4. — Fr. Vallesii comm. in Cl. Galeni 1. art. med. 2. de inaequ. temperie, 3. in tert. de temperamentis librum, 4. in V priores de fimplicium medic. facultatib. libros, 5. in duos de differentia febrium, 6. in VI de loc. patientib. libros. Acc. tractat. medicin. etc. opera Jo. Pt. Ayroldi. Frcf. 1645. f. — Ejus comm. in VI. libr. de locis adf. etiam feorfim prodierunt. Lugd. 1559. 8. — Pt. Schotani compend. ex Galeni libr. VI. de loc. adf. Franeck. 1616. 8. — Praelectionum, a Jo. Steph. Strobelbergero Monte pelio publice habitarum, brevis recapitulatio, continens fummariam libri I. Galeni de loc. adfect. notitia explanationem. Norimb. 1614. 12. — Just. Gfr. Gunzius de derivatione puris ex pectore in bronchia ad Gal. de loc. adf. lib. V. c. 3. Lipf. 1738. 4. — Huc facit etiam: Methodus VI. libror. Galeni de fignis omnib. medic. p. Jac. Sylvium. Par. 1539. f. — Liber quintus contradictionum Cardani quaed. ad hunc librum explicandum continet.

42. *Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν βιβλία β'. De differentiis febrium* lib. II. Exftant in ed. Ald. P. III. f. 65. in Baf. gr. P. III. p. 320. in Chart. to. VII. p. 106. in VII. Juntar. claff. III. f. 30.

Meminit ejus libri Galen. de plac. Hipp. et Plat. VIII. 6. p. 240. de cauff. procatarct., de pulfib., libros XVI. commentarior. in Archigenis de pulfib. libr. VII., de nominibus med., de typis, de natur. fac. —

In libro autem de libr. propr. illum haud commemorat.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Paris. no. 1883. 2156. 2157. 2158. 2216. 2260. 2267. 2272. 2276. In Vindob. Lambec. VI. p. 88. 94. to. I. p. 161. Sed in principio et fine mutili ſunt. Vid. de NESSEL P. III. p. 27. no. 5. Alius cod., isque integer, eſt no. 28. vid. de NESSEL P. III. p. 38. In Medicea Plut. 73. 75. Bandini III. p. 161. In bibl. D. Marci Ven. cod. 282. (v. catal. p. 136.); in bibl. Caj. Gonvil. Cantabr. no. 949. — Galenus de febri exſtat graece in bibl. Caes. Vind. vid. de NESSEL P. III. no. 19. p. 29. — *Latinus* cod. eſt inter Mſſ. bibl. Jacobeae no. 8617.

EDITIONES. *Graeca* cum al. Galenicis prodiit Paris. ap. G. Morell. 1557. 8. *Latinas* vide inter VERSIONES.

VERSIONES. *Arabice* in bibl. Eſcur. Caſiri no. 793. *Hebraice* ex arabic. verſ. a R. Chanin ben Iſaac in bibl. Vindob. (Lamb. comm. ed. Kollar. to. I. 291.) *Latinae:* Libri de different. febrium a Galeno editi tres translationes cum antiqua LEONICENI et LAURENTIANI: breviter ac faciliter expoſitae: et digreſſionibus ſcientificis Thaddei, Dyni et Th. de Garbo illustrate a *Ruſtico placentino* ordinate et cura ejus impreſſe in Papienſi gymnaſio. Papie p. Mag. Bernardinum de Garaldis 1519. 4. Exſtabat et in bibl. Günziana p. 45. — Galeni de differ. febr. libr. II. interpr. LAURENTIO LAURENTIANO. Colon. 1526. 8. Par. 1532. f. Lugd. 1547. 12. 1548. 12. — Galeni de diff. febr. accurate reviſi a Sim. Thomas. Lugd. 1548. 12. 1550. 16. 1557. 12. — Exſtabat etiam hujus libri antiqua verſio *latina*, ex arabico, ut puto, facta. Eam in commentariis ſuis exhibuit TH. a GARBO. *Germanice:* Galens Fieberlehre von KURT SPRENGEL. Bresl. u. Leipz. 1788. 8.

COMMENTARII ſcripti in hunc librum

ſunt: Galeni de febr. differ. ex Paulo et Alexandro, graece in bibl. reg. Pariſ. no. 2178. — TH. A GARBO commentaria in libros Galeni de febr. differ. c. textu Galeni. Lugd. 1514. 4. — *Laurentii Laurentiani* commentarius. Lugd. 1550. 12. — *Pamphili Montii* commentarii Bonon. 1550. 8. 1565. 8. — Cph. a Vega comm. Complut. 1553. 8. Lugd. 1626. f. — LEONH. FUCHSII verſio et commentarii. Par. 1554. f. — JAC. SYLVII commentarius. Lugd. 1556. 16. 1561. 8. — H. GIBAITI commentar., quae ad febr. cognitionem ſpectant, univerſa paene complectens. Lugd. 1561. 8. 1562. 12. — FR. VALLESII comment. in Galeni artem medic. etc. (Plenum titulum invenies paulo ante no. 31.) 1594. f. Prodierat jam ante comm. in libr. Galeni de differ. febr. Complut. 1569. 8. Colon. 1590. f. — VICT. TRINCAVELLI commentarius. Venet. 1575. f. — JO. BRAVI comment. Salamant. 1585. 4. — TH. ROD. A VEIGA opera omnia in Galeni libros edita etc. (plen. titul. ſupra no. 31.) Coimbr. 1582. 4. — JO. BAPT. NAVARRI comment. Valent. 1628. 8. — SIM. A CAMPI comm. Neap. 1642. 4. — In cap. 2. et 3. exſtant commentarii ANT. NUNNEZ, Salamant. — ROD. A VEGA adnotationes mſtae latent in bibl. reg. Pariſ. no. 7048.

33. *Περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν. De morborum temporibus.* Exſtat in ed. Aldina P. III. f. 97. in gr. Baſil. P. III. p. 379. in Chart. to. VII. p. 292. in VII. Junt. cl. III. f. 85.

Haud meminit hujus libri Galenus de libr. propr. Citat vero in eo libros de pulſib., de criſib., de febrium differentiis.

CODEX *graecus* eſt in bibl. D. Marc. Ven. no. 282. in Medicea plut. 74. *Latinus* eſt in bibl. r. Pariſ. no. 6861.

EDITIONES. *Latine* prodiit: Galeni de dieb. decretor. libr. III. de morbor. tempor. lib. I. de genera-

lib. morbor. temporib. liber (Jo. GUINTHERIO interpr.) Parif. 1529. 8.

VERSIONES *latinae* factae funt a NIC. RHEGIO, GUINTHERIO, cujus verfionem recognitam edidere AUGUSTIN. GADALDINUS et RICCIUS.

34. *Περὶ χρείας ἀναπνοῆς. De refpirationis ufu.* Exftat in ed. Aldina P. III. f. 85. in graec. Baf. P. III. p. 153. in Chart. to. V. p. 413. in VII. Junt. cl. I. f. 223.

Refert de hoc libro Galen. de libr. propr. et in art. med. c. 37. promittit etiam, fe fcripturum librum de refpirationis ufu in libro de fpirandi difficultate. Citat hunc librum praeterea de Hippocr. et Plat. decr. VIII. 9. p. 246. Laudat in hoc libro libros de pulfuum cauffis et de decr. Hipp. et Plat. Contra Erafiftratum et fpiritum, ex hujus fententia per fpirationem in arterias tractum, maxime fcriptus eft.

CODEX *graecus* exftat in bibl. Medicea. — *Latinus* in bibl. D. Marc. Ven. et in bibl. reg. Par. n. 6865.

VERSIONES. Interpr. JAN. CORNARIO c. libro de cauff. refpiration. et aliis. Baf. 1536. f.

COMMENTAR. ANT. LUDOVICI erotemata de ufu refpirat. Olyfip. 1540. f. c. aliis Galeni.

35. *Περὶ χρείας σφυγμῶν. De ufu pulfuum.* Exftat in ed. Ald. P. III. f. 80. in gr. Baf. to. I. p. 154. in Chart. to. V. p. 433. in VII. Junt. cl. I. f. 227.

Citat Galenus hunc librum inter proprios in arte med. c. 37. de Hipp. et Plat. decr. VIII. c. 9. p. 246. Contra Erafiftratum fcriptus eft, qui docuerat, fpiritum arteriarum per infpirationem trahi.

CODEX *latinus* exftat in bibl. reg. Par. no. 7011. Et in coll. Cai. Gonvil. Cantabr. no. 948.

EDITIONES. *Graece* prodiit Parif. 1543. f. *Latine*, THOM. LINACRO interpr. Lond. 1522. 4. Par. 1528. 8. Lugd. 1547. 12. 1549. 12. 1550. 12.

36. *Περὶ τῶν σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις. De pulfibus libellus ad tirones.* Eft in Ald. ed. P. III. f. 1.

in gr. Baf. to. III. p. 1. in Chart. to. VIII. p. 1. in VII. Junt. cl. IV. f. 43.

CODEX exftat in bibl. D. Marc. Ven. no. 281. de pulfibus ad eos, qui introducuntur.

37. *Περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν λόγοι δ'. De pulfuum differentiis libri IV.* Exftat in ed. Ald. P. III. f. 1. in gr. Bafil. P. III. p. 7. in Chart. to. VIII. p. 14. in VII. Junt. claff. IV. f. 46.

CODEX. In bibl. D. Marc. Ven. no. 287. funt de differ. pulfuum lib. IV. de pulf. dignot. lib. IV. de cauff. pulf. lib. IV. et de praenot. ex pulfib. libri IV.

38. *Περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν λόγοι δ'. De dignofcendis pulfibus libri IV.* Exftant in Ald. ed. P. III. f. 28. in gr. Bafil. P. III. p. 52. in Chart. to. VIII. p. 105. in VII. Junt. cl. IV. f. 70.

39. *Περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων λόγοι δ'. De cauffis pulfuum libri IV.* Exftant in ed. Ald. Pa. III. f. 45. in gr. Baf. P. III. p. 84. in Chart. to. VIII. p. 167. in VII. Junt. cl. IV. p. 86.

40. *Περὶ προγνώσεως σφυγμῶν λόγοι δ'. De praefagitione ex pulfibus libri IV.* Exftant in ed. Ald. Pa. III. f. 62. in graec. Baf. Pa. III. p. 117. in Chart. to. VIII. p. 236. in VII. Junt. cl. IV. f. 104.

Confulto in unum collegi libros *de pulfibus* Galeni, quos auctor etiam faepiffime, excepto tamen de pulfibus ad tirones libro, quem fcripfit poft XVI. de pulfibus libros, quippe cum in eo libros de pulfibus dignofcendis citet, conjunctim laudat titulo librorum XVI. de pulfibus. Omnes hos libros et eum de pulfibus ad tirones Galenus inter fuos refert, tam in libro de libr. propr. et de ordine libror. fuor., quam in arte med. c. 37. Scripfit eos poft alios permultos libros exaratos: citat enim in iis libr. de tumore, palpitatione, rigore, in Ariftotelem de demonftratione commentarios, de optima corporis conftitutione, de fymptomatum cauffis, de differentiis febrium, de marcore, de decr. Hipp. et Plat. Suntque maximae in femiotice dignitatis,

quod ex iis omnis fere de pulfibus doctrina, noſtrorum etiam temporum profluxit, ut adeo et noſtrae aetatis ſemiotices ſcriptores ſubtilia iſta permulta, quae Galenus habet, ex iis in libros ſuos transſcribere non dubitarent.

CODEX *graecus* libri de pulſuum differentiis c. libro de pulſibus exſtat in Medicea. Duo codices ejus libri in bibl. reg. Pariſ. n. 2157. 2161. *Latinus* cod. hujus libri ſervatur in ead. bibliotheca no. 6865. — Codices *graeci* libri de dignoſcendis pulſibus ſunt in bibl. Medicea, in bibl. D. Marc. Ven. et in bibl. reg. Pariſ. no. 2157. 2158. 2161. — Codices *graeci* libri de cauſſis pulſuum exſtant in bibl. Medic. c. libro de dignoſcendis pulſibus. In bibl. r. Par. no. 2157. 2161. In bibl. D. Marci Ven. — Codices *graeci* libri de praeſagitione ex pulſibus ſunt in bibl. D. Marc. In Medicea Bandini III. p. 121. et in bibl. r. Pariſ. no. 2157. 2161. *Θεοφίλου ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ Γαληνοῦ περὶ σφυγμῶν* eſt in bibl. Caeſ. Vind. de Neſſel no. 28. — Codices *latini* ſunt in bibi. r. Pariſ. n. 6865. — Codices librorum Galeni de pulſibus ſunt in bibl. Medic. In bibl. Caſſinenſi. Galenus *περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν*, qui a cap. 3. libri I. incipit, item *περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν* libri IV. Item *περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτιῶν* libri IV. ubi nomen Galeni praeſcribitur, totidem *περὶ τῆς προγνώσεως*, ubi in fine multae lacunae, exſtant in bibl. ac. L. B. ex leg. Bonav. Vulcan. Vid. cat. bibl. ejusdem p. 346. no. 43. Duo codd. *graeci* ſunt in bibl. D. Marc. Ven. in reg. Pariſ. no. 2157. 2276. in Bodlei. in Vindob. lib. VI. p. 94. in bibl. Gu. Landi (cat. mſſ. Anglic. no. 707.). — Excerpta de pulſibus ex Galeni et Theophili libris ſunt *graece* in bibl. r. Par. no. 2178. Excerpta ex Galeno de urinis et pulſu exſtant graece, ſed barbaro ſermone ſcripta, in bibl. Vindob. de Neſſel III. p. 53. *Latine* exſtant in bibl. r. Par. no. 7015. et lib. de pulſibus olim fuit in bibl. Auguſt. Vid. catal. p. 301.

VERSIONES. *Arabice* ab Honaino converſ
ſunt in bibl. r. Par. no. 1043. *Hebraicus* cod. eſt in
bibl. Vindob. lib. VI. p. 94. Galeni de pulſibus ex arab
in hebraic. verſus a R. Chanin ben Iſaac eſt in eadem
cf. Lamb. comm. ed. Kollar. I. p. 290. *Latini* inter-
pretes ſunt HERM. CRUSERIUS, MART. GREGORIUS,
AUGUSTIN. GADALDINUS, JO. GUINTHERIUS, Andern.

EDITIONES *graecae* libri de pulſibus ad tirones.
Galeni lib. de pulſib. introductorius. graec. Par. 1529. 8.
Colon. 1529. 8. Par. 1543. f. — Galeni introductio
in pulſus ad Theutram, vertente MART. GREGORIO.
De pulſuum uſu, TH. LINACRO interpr. Lugd. 1556.
12. Prodiit etiam *lat.* cum aliis, vertente GUINTHERIO.
Par. 1531. f. — FR. VALLESII comment. in Galeni
libros etc. Colon. 1594. f. (Plen. titul. vid. no. 31.)

COMMENTARII. Galeni introductio in pulſus,
c. commentario MART. GREGORII et ejus interpreta-
tione. Lugd. 1550. 12. — LEON. ROGANI in Galeni
libell. de pulſib. ad tirones commentar. acc. ejusd. de
uriuis libri III. — e Galeno collecti. Neap. 1556. 8.
Rom. 1560. 8. Venet. 1571. 8. 1575. 8. 1597. 8. —
FERD. MENA Galeni de pulſibus libell. *lat.* verſus c.
commentar. et caſtigationibus. Compl. 1553. 4. —
JO. BPT. NAVARRO comment. in Galeni libr. de diffe-
rentiis febrium, in libr. de pulſib. ad tiron. et in ſpu-
rium librum de urinis. Valent. 1651. 8. 1693. 4. —
FRC. SANCHEZ comment. in hunc libellum prodiere
Toloſae 1636. 4. De HERM. CRUSERII omnibus Ga-
leni de pulſibus operib. mox dicetur. — Omnes hi
de pulſibus libri Galeni prodierunt junctim *latine*, TH.
LINACRO interpr. Par. 1532. f. — Galeni de pulſib.
ad tiron. et XVI. de pulſib. libri, interpr. H. CRUSERIO,
c. commentariis ejusd. Pariſ. 1532. 4. — De differ.
pulſuum, de dignoſc. pulſib., de cauſſis pulſuum, de
praeſagitione e pulſib., H. CRUSERIO interpr. prodiere
c. aliis Galeni. Baſ. 1535. f. — Galeni de pulſibus
libri XVI. in compendium redacti opera H. CRUSERI.

Ven. 1575. 8. Pertinet huc quoque: De pulſibus libellus, paſſim e Galeno collectus, a Gesnero editus. Tigur. 1555. 8. — Clariſſimor. quorund. medicor. libri IV. 1) de pulſibus e Galeno collect. et quaſi in formulam redactus; 2) *Vaſſaei* de judiciis urinarum; 3) JAC. SYLVII morbor. intern. cur. med.; BRUTI LUSITANI de ratione victus in febribus. Col. 1579. 8. — Jo. E. HEBENSTREIT d. d. pulſu inaequali ad mentem Galeni de cauſſ. pulſ. lib. II. Lipſ. 1741. 4.

41. *Galeni ſynopſis librorum ſuorum ſexdecim de pulſibus.* Exſtat in ed. Chart. to. VIII. p. 309. in VII. Junt. cl. IV. f. 123. *Graecus* textus deſideratur. *Verſio* eſt ab AUG. GADALDINO ex graeco facta. In ipſo libro non occurrunt, quae efficiant, ut dubitemus, quin ſit genuinus. Promiſerat quoque Galenus in c. 37. artis med., ſe ſcripturum eſſe tale compendium, ac in c. 5. libri de propr. libr. ipſe de hoc compendio, a ſe ſcripto, refert.

42. *Περὶ κρισίμων ἡμερῶν βιβλία γ'. De diebus decretoriis libri III.* Exſtant in ed. Ald. P. III. f. 120. in gr. Baſ. Pa. III. p. 423. in Chart. to. VIII. p. 450. in VII. Junt. cl. IV. f. 145.

Inter ſuos refert hos libros *Galenus* de libr. propr. et de arte med. c. 37. Defendit dies criticos, etiam lunae influxus in eos haud ignarus.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. r. Pariſ. no. 2272. 2246. in bibl. D. Marc. Ven. in Caeſ. Vind. Excerptum ex his eſt in Medicea. Bandin. III. p. 100. In colleg. Mertonenſi *latinus* no. 685.

VERSIONES. *Arabicus* cod. eſt in Eſcurial. no. 793. in bibl. r. Par. exſtat etiam arabice, vertente *Honain. Hebraicus* ex arabico factus a R. Chanin ben Iſaac eſt in bibl. Vind. (Lamb. ed. Kollar. I. p. 291.) — Galeni de dieb. decretor. libri III. de morbor. temporibus lib. I. de general. morbor. tempor. liber (Jo. GUINTHERIO interpr.) Pariſ. 1529. 8. Pariſ. 1530. 8. Lugd. 1550. 16. Baſil. 1554. — Galeni

de dieb. decretor. libr. III. Jo. Guintherio interprete. Lugd. 1550. 12. 1553. 12. — Verſionem Guintherii, recognitam ab August. Gadaldino, exhibent editiones operum latinae.

COMMENTARII. Recens latini facti et comm. illuſtrati a Jo. Lallemant. Heduae 1578. Lugd. 1579. 4. Genev. 1579. 4. — Jo. Planerii dubitationum et ſolutionum in III. Galeni de dieb. crit. lib. I. acc. ejusd. in eundem III. Galeni de diebus criticis ſcholia. it. ejusd. conſilium in curatione morbi Gallici cet. Venet. 1574. 4. — Jo. Ant. Magini de aſtrologica ratione ac uſu dierum criticor. opus, duobus libris diſtinctum, quorum primus complectitur comment. in Galeni libr. III. de dieb. decretor., alter agit de legitimo aſtrologiae in medicina uſu. Venet. 1607. 4. — Hippol. Obicii comment. in libr. III. exſtat etiam. — Epitome per Jo. Morisot. Baſil. 1547. 8. Reperitur etiam ea epitome inter annotationes Moriſoti in aphor. Hippocratis.

43. *Περὶ κρίσεων βιβλία γ'. De criſibus libri III.* Eſt in ed. Ald. P. III. f. 103. in gr. Baſ. to. III. p. 389. in Chart. to. VIII. p. 377. in VII. Junt. cl. IV. f. 125.

Eſt genuinus, de quo ipſe Galenus refert de libr. propr. et in arte med. c. 37. et de Hipp. et Plat. plac. VIII. c. 6. p. 240. Eſt fere commentarius in Hippocratem. Citat Galenus in hoc ſcripto libros de arte curativa, de facultat. natural. comm. in Hippocr. aphor. de febris ſignificatione, de typis, de pulſibus.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. D. Marc. Ven. no. 282. (catal. p. 136.), in Vindob. Lambec. I. p. 181. in Voſſian. bibl. ac. Lugd. Bat. (v. cat. ejusd. bibl. p. 397. no. 45.) in bibl. r. Pariſ. no. 2266. et 2272. in Medic. plut. 73. in bibl. eccleſ. Weſtmonaſt. no. 1100. — *Latini* codd. ſunt in bibl. coll. Mertonenſ. no. 685. in reg. Par. no. 6865.

VERSIONES mſtae. *Arabice* exſtat in bibl. Eſcurial. n. 797. 843. *Hebraice* ex arab. translatus a

R. Chanin ben Isaac est in bibl. Vind. (Lamb. ed. Koll. I. p. 291.)

EDITIONES. Galeni opera, Nic. Leoniceno interpr. de differ. morb. lib. II. de inaequali temperatura lib. I. de arte curat. ad Glauc. lib. II. de crisib. libr. III. Par. p. H. Steph. 1514. 4. Seorsim 1528. 8. 1550. f. 1542. f. Lugd. 1543. 16. 1555. 12. — Galeni libri de crisib. interpr. Hier. Boniperto, cum adnotation. errator. fere CCC, quae in aliis hor. libr. version. reperiuntur. Acc. ejusd. Boniperti quaestio: an expediat humores non concoctos, neque furiosos, sed multitudine ac mala qualitate etiam peccantes inter morbor. initia c. purgante medicamento minorare. Ven. 1547. Interpretationem Nic. Leoniceni emendaverunt Augustinus Gadaldinus et Ren. Charterius.

COMMENTARII. Nic. de Anglia commentarius latinus in hunc librum est in bibl. reg. Paris. no. 7015. — Hier. Boniperti comm. in hunc librum prodiit Venet. 1543. 8. — Ant. Ludovici comm. in hunc librum. Ulyssip. 1540. f. — Fr. Sanchez comm. Tolet. 1636. 4. — Lucae Gaurici, Geophonens., super dieb. decretor. axiomata s. aphorismi grandes. Enucleavit idem pleraque Hippocr. et Galeni theoremata, quae medici rerum coelestium expertes vix olfecerant. Rom. 1546.

41. *Περὶ δυσπνοίας βιβλία γ'. De difficultate respirationis libri III.* Exstant in ed. Ald. P. III. f. 89. in gr. Bas. P. III. p. 166. in Chart. to. VII. p. 219. in VII. Juntar. class. III. f. 56.

Meminit ejus libri Galen. art. med. c. 39. Citat libros de pulsuum differentiis, de optima secta, *περὶ τῶν ἁπλῶν διαθέσεων.* Scriptus est a Galeno ad loca Hippocratis de difficultate respirationis explicanda.

CODICES *graeci* sunt in bibl. Bodlei. *Latini* in bibl. reg. Paris. no. 6865. Codices libri de juvamento anhelitus, qui forte idem est cum hoc, sunt in bibl. r. Par. no. 7047. 6865. Lib. II. et III. est in bibl. Barocc.

no. 220. cat. mſſ. Angl. et Hib. Codex, ut puto, latinus eſt in Vatic. Montf. p. 34.

EDITIONES *latinae* vertente TH. LINACRO. Baſ. 1536. f. Cum libro de cauſſ. reſpirationis, JO. VASSAEO interpr. 1553. f. Vertit etiam hunc librum e graeco JAN. CORNARIUS. Ejus verſionem recognovit AUGUST. GADALDINUS. Cornarii verſio prodiit cum aliis Galeni. Baſ. 1536. f.

COMMENTARII. ANT. LUDOVICI erotemata de difficili reſpiratione. Olyſſip. 1540. f. c. al. Galeni.

45. *De cauſſis procatarcticis.* Exſtat latine tantum in ed. Chart. to. VII. p. 347. in VII. Junt. claſſ. III. f. 95. — Citat hunc librum περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων Gal. in art. med. c. 37.

CODEX *latinus* eſt in bibl. r. Par. no. 6865. — Ex Graeco vertit NIC. RHEGINUS.

46. *Περὶ πλήθους. De plenitudine.* Exſtat in Ald. P. III. f. 77. in gr. Baſ. P. III. p. 342. in Chart. to. VII. p. 322. in VII. Junt. cl. III. f. 76.

Refertur a Galeno inter proprios in art. med. c. 39. Citat in eo libros de facultatibus natur., de Hipp. et Pl. decr., de elem. ſec. Hippocr., de tumor. praet. nat.

EDITIONES *latinae:* Galeni de plenitudine. *Polybus* de ſal. vict. rat. privator. JO. GUINTHERIO, Andern. interpr. *Apulejus* Platonic. de herbar. virtut. ANT. BENIVENII libell. de abdit. nonnull. ac mirand. morbor. et ſanat. cauſſis. Exc. Chr. Wechel. 1528. f. — Galeni aliquot libelli, ſc. corporis temperaturam animi mores ſequi; de vitiis animi et eorum remediis; de ſectis; introductorius; de plenitudine; de optimo corporis ſtatu; de bono habitu; de elementis libri II. de atra bile; de tumor. praet. natur. p. JO. GUINTHERIUM. Baſ. 1529. 4. — Prodiit etiam Pariſ. 1531. 8. Baſ. e verſione JO. GUINTHER. 1539. 8. Verterunt etiam BARTH. SYLVANIUS, VICT. TRINCAVELLIUS.

47. *Περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. De tumoribus praeter naturam.* Eſt in ed. Ald. P. III. f. 83. in gr. Baſ. P. III. p. 353. in Chart. to. VII. p. 312. in VII. Junt. cl. III. f. 82.

Citat hunc librum inter proprios Galen. in art. med. c. 37. Laudat in eo librum de oculorum malis, qui interiit.

CODEX eſt in bibl. reg. Pariſ. no. 2164. in bibl. Ven. D. Marc. no. 281. cum nota: Scinditur in duas partes, ſecunda inſcribitur de iis, quae conſiſtunt ex humore cholerico.

EDITIONES. Prodiit *graece.* Par. 1557. 8. Vitemb. 1589. 8. *Latine* vertente Jo. GUINTHERIO. Baſ. 1529. 4. (Titulum plenum invenies no. 46.) Verterunt etiam praeter GUINTHERIUM NIC. RHEGINUS, HORAT. LIMANUS, AUG. RICCIUS. Meliores effecit priores verſiones *Charterius.*

VERSIONES. *Gallice* prodiit auctore PT. COLET. Lugd. 1540. 8.

COMMENTARIUS in hunc librum eſt SIM. A CAMPI. Neap. 1642. 4.

48. *Περὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ ῥίγους. De tremore, palpitatione, convulſione et rigore.* Exſtat in ed. Aldin. P. III. f. 89. in gr. Baſil. P. III. p. 364. in Chart. to. VII. p. 199. in VII. Junt. cl. III. f. 51.

Haud meminit hujus libri Galen. in art. med. c. 37. Citat vero in eo libros de pulſibus.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. r. Pariſ. n. 2771. 2269. in Medic. Band. III. p. 100. in bibl. Ven. D. Marc. no. 282. (catal. p. 136.)

EDITIONES. Prodiit *latine:* Galeni lib. de palpitatione, tremore, rigore, convulſione, interpr. NIC. LAVACHIO. Ven. 1536. 8. — Verterat olim PT. DE APONO. — Reliqui interpretes ſunt GUINTHERIUS, DOM. MONTESAURUS, PETR. DE CHANO VETUSTUS.

Jan. Cornarius. Priores verſiones emendavit *Charterius.*

49. *Περὶ κράσεως καὶ δυνάμεως τῶν ἁπλῶν φαρμάκων βιβλία ια΄. De ſimplic. medicamentor. temperamentis et facultatib. libri XI.* Exſtat in ed. Ald. c. inſcriptione: *περὶ κράσεων τῶν ἁπλῶν φαρμάκων*, P. II. f. 1. in gr. Baſ. P. II. p. 1. in Chart. to. XIII. p. 1. in VII. Junt. el. V. f. 2. — Hi cum tertio de temperamentis libro ii libri ſunt, in quibus Galenus medicamentorum temperamenta theoriae ſuae de IV. elementorum qualitatibus accommodavit, eorumque virtutem omnem eſſe aut calefacientem, aut frigefacientem, aut ſiccantem, aut humectantem propoſuit. In IV. gradus etiam ſingulas harum virtutum in ſingulis medicamentis diviſit, quod inſtitutum omnes, qui Galenum ſequuti ſunt, medici obſervarunt atque ſubtilius excoluerunt. Quae res omnes, una cum ratiociniis de medicamentorum virtute, generatim ſpectata, exponuntur in libris prioribus usque ad ſextam, in quo ſcriptores enumerantur, qui ante Galenum de medicamentis ſcripſerunt. Medicamentorum ſimplicium virtutes deinde ad literarum ordinem, qui cuique ſimplici medicamento competit, enumerantur.

Meminit horum librorum Galenus in art. med. c. 37., monetque ſimul, hos libros intelligi non poſſe, niſi ab eo, qui de temperamentis librum tertium, in quo temperamenta medicamentorum exponuntur, prius legerit.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 2157. 2159. 2160. 2170. Galeni ſcripta de ſimplic. medicam. facultatibus exſtant *graece* in bibl. Lugd. Bat. Codex erat olim Th. Linacri, mox *Vulcanii.* Vid. Cat. ejus bibl. p. 334. Libri V. priores exſtant *graece* in bibl. reg. Pariſ. no. 2156. 2158. Duo tantum libri ſunt in eadem bibl. no. 2279. 2280. Omnes hi codd. a recentiore manu ſunt exarati. *Graece,* ſed mutili, exſtant in bibl.

August. Lib. VI. VII. VIII. IX. in epitomen alphabeticam redacti, sunt in bibl. Caes. Vind. de Nessel P. III. n. 25. p. 35. liber VI. initio mutilus, lib. VII. VIII. IX. X. XI. exstat *graece* in bibl. Vind. n. 35. de Nessel Pa. III. p. 46. lib. VI. VII. et VIII. est in eadem bibl. Vind. no. 48. de Nessel P. III. p. 53. Excerpta ex iis exstant graece in bibl. Coislin. Montf. P. II. p. 418. cod. graec. XV. seculi est in bibl. D. Marc. Ven. — CODD. *latini* exstant in bibl. D. Marc. Ven. Libri VI. posteriores sunt in bibl. r. Par. n. 6865. Libri V. de virtutibus medicamentor. simplicium sunt in bibl. coll. Mertonens. Ox. no. 685.

VERSIONES horum librorum duas habent *Arabes*. Herbel. p. 963. ISAAC BEN HONAIN epitome Galeni de simplic. exstat in bibl. Huntingt. cat. mss. Angl. no. 6207. — Cod. *arabicus* ex versione Honain Casir. n. 789. Libri V—X. ibid. no. 801. Libr. I. n. 748. — *Latine* prodierunt Jo. GERARDO, Goudano, interprete, c. libro de natur. facult. substantia. Paris. 1530. f. 1543. 8. Lugd. 1547. 12. Lugd. 1552. 12. Argent. 1561. 8. — *Gallice* totum opus vertisse dicitur HERVE FAVARD, cum annotationibus Fuchsii, Sylvii, aliorum. Limoges . . . . 8.

COMMENTARII. LEONII. FUCHSII comment. prodierunt Paris. 1554. f. FR. VALLESII comment. in Galeni libros — Opera J. Pt. Ayroldi. Col. 1594. f. (Plenum titulum vid. no. 31.) Prodiere antea Frcf. 1645. f. — MICH. SEBITZ V. priores libri Galeni de simplicium medicam. facultatibus in XVI. disputationes resoluti. Arg. 1647. 8. 1651. 4. — Jo. DANZII tabulae simplicium medicam., quae apud Dioscoridem, Galenum et Plinium inveniuntur. Bas. 1513. f. — Epitomen in hos libros scripsit GUIL. BELLONIUS.

50. *Τέχνη ἰατρική. Ars medica.* Exstat in ed. Ald. P. III. f. 147. in gr. Bas. P. III. p. 471. in Chart. to. II. p. 196. in VII. Junt. in isagog. f. 61. Librum

Microtechni, microtegni, tegni Galieni vocarunt arabiſtae ac latino-barbari, eumque fere in tres partes ſ. libros diviſerunt. Eſt is in Galeni libris, quem grata erga tantum virum poſteritas aeſtimavit longe maximi, quem omnes ſcholae explicabant, quem medici diurna nocturnaque manu verſabant, quem legiſſe debebant, ceu librum Galeni maxime authenticum, omnes, cujusque puncta debebant explicare ſpeciminis cauſſa prius, quam licentiam praxeos medicae exercendae conſequerentur. (vid. Ant. Mazza in hiſt. urb. Salern. c. 9. p. 68. 69. in Theſ. hiſt. ital. Graevio-Burm. to. IX. part. 4.) Quam ob cauſſam is liber etiam ſaepiſſime eſt editus et a medicis notationibus quibuscunque atque commentariis illuſtratus. Scriptus eſt a Galeno, poſtquam iam permultos alios de re medicinali libros ſcripſerat, quos omnes ipſe citat c. 37. ejus libri p. 230. to. II. nondum tamen ſcripſerat libellum de libr. propr., etſi ejus ſcribendi propoſitum habebat. Continetur in eo, poſt expoſitionem uberiorem de medicinae definitione recte tradenda, tractatio de ſignis ſanitatis, inprimis vero et temperamentorum tam generatim, quam eorum, quae ſingulae partes habeant, et in naturali et in praeternaturali ſtatu conſtitutae. Quo facta transitus eſt ad ſigna corporum, morbo adfectorum, et partium laborantium, poſtea ad prognoſtica ſigna. Denique agitur de cauſſis, quae ſanitatem conſervant, et quae labefactatam valetudinem reſtituunt; in qua tractatione non ſolum ſumma curationis morborum in partibus organicis atque ſimilaribus exiſtentium exponitur, ſed etiam regulae de avertendis cauſſis procatarcticis, de vita in quocunque morbo conſervanda, ac de convaleſcentium ex morbo cura gerenda exponuntur. Continentur hinc in hoc libello ſuccincta ſyſtematis Galeni expoſitio, quatenus id ſanitatis cognitionem et conſervationem, morborum vero cognitionem et curationem reſpicit, ac omnium, quotquot exiſtunt, primum habendum eſt, in quo curandorum

morborum regulae generaliores (therapeuticen vocant) ad ſyſtematis cohaerentis normam traditae ſint.

CODICES hujus libri *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 1883. 2175. 2278. 2304. 2306. Exſtat etiam *graece* in bibl. D. Marc. Ven. n. 275. art. medicae lib. I. (cat. p. 134.) Inter Voſſianos in bibl. ac. Lugd. B. (v. Cat. ejus bibl. p. 396. n. 16.) In bibl. Caeſ. Vind. c. aliis excerptis de Neſſel P. III. p. 23. In bibl. Bodlei. cat. mſſ. Angl. no. 1552. 1355. — *Latini* codd. exſtant in bibl. r. Pariſ. n. 6868. 6871. 7029. 7030. in bibl. Bodlei. n. 1052. in Voſſ. n. 2002. in coll. Norvic. Oxon. n. 1130. in bibl. Cai. Gonvill. n. 962.

EDITIONES *graecae* ſunt: Galeni ars medicinalis. gr. c. lection. var. exc. Chr. Wechelius. Par. 1548. 4. — *Γαληνοῦ τέχνη ἰατρική.* Galeni ars medica graece et lat. interpr. Nic. Leoniceno. In uſum ſchol. Argentor. ſeparatim expreſſa. Argent. 1586. 8. (In meo tamen exemplo verſio latina deſideratur.)

VERSIONES. *Hebraice* exſtat in bibl. Caeſ. Vind. translata ex arab. a R. Chanin ben Isaac. Lambec. ed. Kollar. I. 290. *Latinae* verſionis hujus libri duo genera exiſtunt. Exſtant enim verſiones ex arabico factae in latinam linguam, et e graeco in latinam linguam factae. Ad illas translationes referri debent: *Tegni galieni. Incipit liber I. tegni Gal.* quae verſio incogniti auctoris exſtat in Articella Ven. 1483. 4. primum edita. In mea editione Articellae, Lugd. p. Joan. de la place, impenſis Barth. troth impreſſa 1515. 8. haec antiqua verſio legitur a fol. 109. ad fol. 125. refertque magis excerptum ex arte med. Galeni, quam verſionem. Eadem verſio, ex arabico facta, exſtat in *Ruſtici placentini* collectione. Ven. 1507. 8. Exſtat etiam in commentariis Arabiſtarum in librum tegni. Eadem legitur in quarta editione oper. Galeni. Papiae p. Jacob. Paucidrapenſ. de Burgofranco 1516. f. a fol. 1. usque ad f. 18. una cum duabus aliis verſioni-

bus e graeco factis LAURENTII LAURENTIANI et NIC. LEONICENI. — Verſiones ex graeco factae ſunt: 1. LAUR. LAURENTIANI. Ea invenitur cum in quarta edit. oper. Galeni, tum in Articella. 2. NIC. LEONICENI. Ea prodiit Ven. 1508. f. p. Jac. Bentium de Leucho, c. praef. in libros Galeni e graeco in lat. a ſe translatos, c. praef. ejusd. in art. med. Galeni, cum opere de tribus doctrinis ordinatis ſec. Galeni ſententiam, et aliis. Repetita eſt haec editio Ferrariae 1509. f. eique in ea acceſſ. Galeni comm. in Hippocr. aphor. — Verſio *Leoniceni* libri de arte medica repetita eſt ſola Baſ. 1549. f. Antverp. 1549. 8. Helmſt. 1587. 8. Venet. 1606. 12. Eam maxime probarunt medici. Recepta ea legitur in Opp. Galeni latin. ed. JAN. CORNARII et in editt. Junt. ubi vero ad graecor. exemplorum fidem aliquot locis emendata deprehenditur ab AUGUSTINO GADALDINO. — 3. MART. AKAKIAE, Prof. Paris. Eam laudat Chart. in conciſis notis ac varr. lectt. ad to. II. p. 404. Edita eſt Pariſ. 1538. et 1543. 4. Venet. 1544. 4. (Mea editio hujus anni et loci eſt forma 8. K.) 1587. 8. Lugd. 1548. 16. 1561. 12. Baſ. 1549. 8. — Charter. praeſtantiora interpretamenta ab eo eſt mutuatus. — 4. JO. MANARDI. Ea prodiit c. verſione NICOL. LEONICENI et comment. JO. AGRICOLAE AMMONII. Baſ. 1541. 8. — Verſio *latina*, neſcio cujus, prodiit c. Hippocrat. aphor. Hipp. praeſagior. lib. III. Hippocr. de vict. rat. in morb. acut. et ejusd. de nat. hum. Lugd. 1543. 12. 1545. 12.

COMMENTARII in hunc librum exſtant numeroſiſſimi; eo enim c. aphor. Hippocr. medici ad inſtitutionem tironum prae aliis omnibus uſi ſunt. Primum eos enumerabo, qui manuſcripti in bibliothecis latent, deinde eos, qui typis vulgati in lucem prodiere. — Commentarius in librum Tegni exſtat in bibl. Pembrock. Cantabr. no. 2055. et in bibl. Norv. Oxon. no. 1130. in Bodlei. 2753. et imperfectus in Medicea. — Ars parva c. comment. exſtat in Vatic.

Montf. p. 36. Joannis X, pontif. rom., commentarius exſtat in bibl. patr. canon. Lateran. — Commentarii HALI RODOHAM (Redhoam) exſtant *arabice* in bibl. Eſcurial. n. 799. 878. in bibl. r. Pariſ. n. 6868. 6869. 6870. 6871. 7029. 7030. in colleg. nov. n. 1130. 1134. Cum comment. Haly in Mertonenſi no. 687. 688. in coll. D. Petri Cantabrig. 1866. in coll. omn. animar. n. 1430. in Bodl. n. 2753. in bibl. monaſt. Gaybac. f. no. 285. — Commentarios PHIL. DE SOLDECILLA, Catalauni, citat Symphor. Campegius in libro de claris Gall. Hiſp. ineditos hactenus. — *Ars parva Galeni* c. commento exſtat, ſed non integra, in bibl. Auguſt. teſte catal. p. 301. — Quaeſtiones ſuper Tegni Galeni ſunt in bibl. Digbaei. Catal. mſſ. Angl. no. 2184. — Cum comment. Haly, ſed non integris, in bibl. colleg. univerſ. Oxon. no. 89. — Imperfectus commentarius in hunc librum exſtat in bibl. Medicea. — Quaeſtiones SIMON. DE GRAVENER in hunc librum exſtant in bibl. Cai. Gonvill. Cantabr. n. 960. — Gloſſula ſuper tegni Galeni ſec. Magiſtr. Benedictum in eadem no. 960. — Honaini ſ. Joannitii, celeberrimi ex Obaditarum familia medici Arabis, (de quo vid. meas inſtitutiones hiſt. med. §. 379. 380.) hyſagoge ſ. introductio in medicinam ſcripta eſt in hanc artem. — JOANNITII commentarius in art. parv. Galeni exſtat *hebraice* in biblioth. Vind. Lamb. edit. Kollar. I. p. 295. Conf. 395. — Latine exſtat in biblioth. Bodl. n. 2753. in bibl. coll. S. Trin. Dubl. n. 502. — Prodiit in articella ſaepius. Etiam Ven. 1501. f. 1507. 8. 1519. f. Alia introductio eſt NIC. LEONICENI in opus de tribus doctrinis ordinatis ſecund. Galenum praef. ad Frc. Caſtellum, ducis Ferrariae medicum. Editiones ſupra jam allatae ſunt, ubi de NIC. LEONICENI verſione diximus. Exſtat hoc opus de tribus doctrinis etiam in Galeni edit. lat. Papienſi. — CONR. STÖCKLIN introductorium in art. parv. Galeni. Lugd. 1516. 8. Hagen. 1533. f. — Commentarii exſtant numeroſiſſimi. —

Commentum HALY RODOAN in veterem librorum Techni Galeni translationem. Expofitio JAC. FORLIVIENSIS in novam librorum Techni Galeni translationem. Quaeftiones JAC. FORLIVIENSIS fuper tribus Techni Galeni libris. In fine: Expliciunt — revifae a Ruftico placentino. Impreffa arte Mich. et Bernardini, fratr. de Garaldis Papie d. 2 Mart. 1501. f. mai. — Trufiani *), monachi Carthufienfis, qui plus quam commentator dicitur, commentarii prodierunt Bonon. 1489. f. Ven. ap. Ph. Pincium 1511. f. (Vixit tefte *Campegio* circa ann. 1300.) — THADDEI Flor. commentarius prodiit editore Thom. Dionyf. Polio. Neap. 1522. f. — HUGONIS Senenfis commentar. in microtechni prodiit Ven. 1491. f. 1498. f. 1508. f. Papiae 1518. f. — JOAN. SERMONITAE commentar. Venet. 1498. f. — BAPT. FIERAE comm. Mantuae 1515. f. Ven. 1548. f. — SYMPHOR. CAMPEGII paradoxa in art. parv. Galeni prodiere cum aliis Lugd. 1516. 8. — JAC. FOROLIVIENSIS interpretatio c. quaeft. ejusd. Venet. p. JAC. BENTIUM DE LEUCHO, impenf. Juncte de Junctis. Flor. 1508. f. — Antiquior exftat ed. etiam Ven. p. BAPT. DE TORTIS. 1491. f. max. Pap. 1519. f. Ven. 1520. f. 1547. f. — ANT. CITADINI aufcultationes in parvam art. Galeni. Favent. 1523. f. — GALEATII DE SANCTA SOPHIA libellus introductorius in art. parv. Galeni prodiit in opus opere medicinae pract. faluberrimo in IX. tract. libri Rhafis ad reg. Almanfor., cura G. KRAUT, c. Jo. Ketam fafc. medicinae. Venet. 1522. f. Hagen. 1533. f. — Jo. MANARDI luculenta expofitio in artem parv. Gal. Baf. 1529. 8. 1536. 4. Patav. 1553. 8. — Prodiit etiam c. *Pfelli* de vict. rat. lib. II. et Rhafe de peftilentia. Baf. 1529. 8. — Commentarios MART. AKAKIAE memoravi fupra fub editt. lat. — ANT.

*) Legi quoque titulum fic: Turifani, medici praeftantiffimi, plus quam commentatoris, in parv. Galeni art. Venet. ap. Junt. 1557. f. K.

Ludovici erotematum numeri ternarii libri VI. in quibus tota fere ars medica continetur cum aliis Galeni. Ulyssip. 1540. f. — Lib. absolutissim., quem Galen. art. medicinal. inscripsit, latinit. donat. partim a Nic. Leoniceno Vicent., part. a Jo. Manardo, Ferrar. Idem lib. art. medicin. pro bona sui parte *graece* additus, quantum videl. interpr. capit. difficilior. exigere videbantur. Comment. perbreves et familiar. in eund. libr. jam nunc primum in lucem editi p. Jo. Agricol. Ammonium. Bas. 1541. 8. 1543. 4. — Hier. Thriveri Bruchelii in τέχνην Galeni clarissimi commentarii. Lugd. 1547. 8. — Jul. Argenterii comment. III. in art. medicin. Galeni. Par. 1553. 8. 1578. 8. Monteregali 1566. f. — Jo. Bapt. Montani in art. parv. Gal. explanationes a Valent. Lublino editae Venet. 1554. 8. Lugd. 1556. 12. et tabulae Ven. 1558. f. — Jul. Delphini in III. Galeni artis medicin. libros explanatio. Acc. ejusd. de ratione medic. praescribend. liber. Ven. 1557. 4. — Nic. Biesii in art. med. Galeni commentarii. Antwerp. 1560. 8. — Theod. Zwingeri tabulae et commentarii in art. med. Galeni. Bas. 1561. f. (Commentarii sunt in tabularum formam redacti, quales etiam in Hippocratis libros XXII. confecit. Versionem expressit Nic. Leoniceni.) — Frc. Vallesii comm. in art. medicin. additis comm. in libr. de inaequali temperie. Complut. 1567. 8. Ven. 1591. 8. Prodierunt etiam ejusd. comment. in Gal. art. med. c. libro de temperamentis et aliis quibusd. etc. Colon. 1590. f. et 1594. f. (Titulum plenum vide no. 31.) — Jo. Argenterii in art. medic. Galeni commentar. III. tom. II. Montereali, 1568. 8. Paris. 1578. 8. — Galeni ars medica, J. P. Ingrassia interpr. et enarratore. Venet. ap. Junt. 1574. f. — Oddi de Oddis in librum art. medicin. Galeni minutissima et dilucidissima expositio, a Marco filio edita et castigata. Venet. 1574. 4. Brix. 1607. 4. Venet. 1608. 4. Addidit filius totum id, quod ex interpre-

tatione ob intempeſtivam patris mortem deerat. — VINC. MUNDINI expoſitio in Galeni libr. art. med. Bon. 1586. 4. — JAC. SCHEGK praelect. in Gal. libr. de arte parva, edidit Seb. Bloſs. Frcft. 1589. 8. — ROD. A VEIGA opera omnia in Galeni libros edita, ſc. in libr. III. art. med., in libr. VI. de loc. adfect., in libr. II. de febr. diff. commentarii. Lugd. 1594. f. — SANCTII SANCTORII commentaria in art. med. Galen. part. III. Venet. 1612. f. 1630. 4. Lugd. 1631. 4. 1632. 4. — ANDR. LAURENTII annotat. in parv. art. Galeni, in ea, quae ſpectant ad ſemioticam medicinae partem. (Sunt in Laurentii oper. therapeut. Frcf. 1627. f.) — Galeni ars parva in diſputationes XXX. reſoluta et in Argent. academia exercendi cauſſa propoſita praeſ. MICH. SEBIZIO. Argent. 1633. 8. — SIM. A CAMPI comm. in art. parv. et quid. tantum in textus XIII. nempe a textu 46. usque ad 58. libri III. prodiere c. ejusd. comm. in Gal. de differ. febr. Neap. 1642. 4. — LUC. TOZZI in librum art. medic. Galeni παραφραστικὴ ἀνακεφαλαίωσις. Efficit operum part. V. Patav. 1711. 4. — Ad artem Galeni pertinet etiam GALEATII DE STA. SOPHIA in nov. tract. libri Rhaſis ad regem Almanſorem de curatione morbor. particularium. Libellus introductor. in art. parvam Galeni de principiis univerſalibus totius medicinae, tam theor., quam pract., ex doctrina Avicennae et alior. philoſ. congeſtus. Reſtit. correx. et public. GE. KRAUT. Hagen. 1533. f. — ANDR. PLANER de utilitate art. parv. Tub. 1579. 4. — JO. PA. GALLUCII de uſu tabularum, in quibus diſciplinae deſcriptae ſunt. Additus eſt typus trium libror. art. parv. Galeni — a Jo. Bapt. Montano. Patav. 1580. f. — BEN. VICTORII in Hippocr. progn. comm. Acc. Theoricae latitudinum medicinae liber, ad Galeni ſcopum in arte medicinali. Flor. 1551. f. — Collectio comm. in artem proſtat, titulo: *Plus quam commentum in parv. Galeni artem Truſiani, c. duplici textus interpr., quod olim Jul. Martianus Rota auxit et emendav. Addita ſunt Haly,*

qui eand. Galeni artem primus expoſuit. Joannitii ad eandem introductio. Gentilis, qui primum ejusd. art. libr. declaravit. Nic. Leoniceni quaeſt. de tribus doctrinis. Venet. ap. Junt. 1557. f.

51. *Περὶ διαφορᾶς νοσημάτων. De differentiis morborum liber.* Exſtat in edit. Ald. P. III. f. 1. in graec. Bas. III. p. 199. in Chart. to. VII. p. 1. Ariſtoteli tribuebat hos libros Duretus absque ulla cauſſa.

CODEX *graecus* in bibl. D. Marc. Ven. n. 275.

52. *Περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων. De morborum cauſſis liber.* Exſtat in ed. Ald. III. f. 4. ubi vero is liber inſcriptus eſt: *περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων, βιβλίον β'.* unde patet, eum librum c. libro praecedente: *π. διαφορᾶς νοσημάτων* cohaerere. In ed. Bas. III. p. 205. ubi eodem modo is liber inſcriptus eſt; in ed. Chart. to. VII. p. 16.

CODEX *graecus* in bibl. D. Marci Ven. n. 275.

53. *Περὶ συμπτωμάτων διαφορᾶς βιβλία γ'. De differentia ſymptomatum libri III.* Exſtant in ed. Ald. f. 7. cum inſcriptione: *περὶ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς βιβλίον γ'. δ'. ε'.* qui primus, ſecundus et tertius eſt de ſymptomatum differentiis, *βιβλίον* vero *δ'.* inſcriptionem habet *περὶ αἰτίων συμπτωμάτων.* Eandemque inſcriptionem habent duo reliqui, quos poſteri editores in III. libros diviſerunt. In ed. graec. Bas. III. p. 212. eadem inſcriptio legitur, quae in Aldina. In ed. Chart. to. VII. p. 29. In VII. Junt. et in reliquis latinis editionibus hi III. libri in unum redacti ſunt, titulo: Galeni de differentiis morbor. cauſſar. ſymptomatumque libri VI. Sunt in hujus edit. cl. III. f. 1.

Citat Galenus hos libros inter proprios c. 37. et de libris propr.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. r. Par. n. 2169. in Medicea plut. 74. Bandini III. p. 115. in Vindob. Lamb. I. p. 181. Galen. de cauſſ. ſymptom. eſt in bibl. acad. Lugd. Bat. inter libros Voſſian. n. II. ſed poſt fol.

XXIV. ſequitur alia manus, et videtur aliquid deeſſe, cum non conveniant ſequentia. Vid. cat. ej. bibl. p. 391. In bibl. Ven. D. Marci n. 275. de differentia ſymptomat. lib. I. de cauſſ. ſymptom. libri III. (Catal. p. 134.) — *Latinus* codex eſt libri de differentiis et cauſſ. ſympt. in bibl. Cai. Gonv. Cantabr. n. 948. Galenus de morbo et accidente eſt in eadem biblioth. n. 955. in bibl. coll. Merton. Oxon. n. 685. et in bibl. r. Par. n. 6865. Excerpta ex his libris ſunt in bibl. Medicea, Band. III. 101.

EDITIONES *graecae:* Galeni de morbor. differentiis lib. I. de cauſſ. morb. lib. I. de differentiis ſympt. lib. I. de cauſſ. ſympt. lib. III. graece. Antw. 1550. 8.

VERSIONES. *Arabice* exſtat lib. de ſympt. cauſſ. in bibl. Eſcur. no. 896. 799. vertente *Honain.* Lib. I. et II. ſolus ibid. n. 855. 843. De cauſſ. et ſympt. morbor. ex arabico in *hebraic.* translat. a R. Chanin ben Iſaac eſt in bibl. Vind. Lamb. ed. Koll. I. 292. *Latinae:* Galeni opera, Nic. Leoniceno interpr. de differ. morb. lib. II. de inaequali temperatura lib. I. de arte curativa ad Glaucon. libr. II. de criſibus libri III. Paris. 1514. 4. — Galeni de differ. ſymptom. libr. I. de cauſſ. ſymptom. lib. III. Thom. Linacro interpr. Lond. 1524. 4. Par. 1528. 8.— Galeni de morbor. et ſymptomatum differentiis et cauſſ. lib. VI. Guil. Copo interpr. ab eoque collati et caſtigati. Paris. 1523. 12. (1527. 12. K.) Lugd. 1530. 16. Lugd. 1547. 16. Bas. 1560. 12. Ejus verſionem textui graeco minus reſpondere, refert Chart. in conciſ. not. ad to. VII.

COMMENTARII. *Avicennae* comment. in Galen. de cauſſ. et ſymptomatibus apud Caſir. n. 797. — Aegid. Gaudini adnotat. in libr. de ſymptomatum different. et de morbor. cauſſ. ſcriptae reperiuntur in bibl. r. Pariſ. n. 7032. — Steph. Dutemplaei tabulae in VI Galeni libros de morbis et ſymptomatib. Lugd. 1530. f. max. — Fr. Valleriolae comment. VI. in Galeni libros de morbis et

ſymptom. Lugd. 1540. 4. 1548. 8. — JAC. SYLVII methodus VI. libror. Gal. de different. et cauſſ. morbor. et ſymptom. in tabellas VI ordine ſuo coniecta. Acc. ejusd. de ſign. omnib. med. commentar. Par. 1539. f. Paris. 1548. f. Et prodiit quidem hoc anno Paris. bis in f. nempe ap. Jac. Gazellum et ap. Chr. Wechelum. Ven. 1554. 4. Et in SYLVII operib. — Methodum in hos libros etiam condidit LEONH. FUCHSIUS. — LAUR. JOUBERTI annotat. in Galen. de differ. morbor. Ej. annotation. in Galen. de differ. ſympt. exſtant (in Opuſc. ol. diſcipulis ſuis publice dictatis, quae nunc Jo. POSTIUS excudere curavit. Lugd. 1571. 4. K. et) in ej. Opp. Frcſt. 1599. f. — JAC. BORDING in III. priores Galeni libr. de morb. et ſymptom. commentar. Roſtoch. 1605. 4. (Vid. infr. n. 65.) — Jo. FR. ROSSELLI ad VI. libr. Galeni de differ. et cauſſ. morbor. et ſymptom. commentarii. Subjunctae ſunt ejusd. epitolae. Barcinon. 1627. f. — Jo. ALB. SEBIZ in libr. II. de different. morb. et cauſſ. ſympt. commentarii. Argent. 1630. 4. — Exſtat etiam LAUR. JOUBERTI commentarius. — MELCH. SEBIZ diſſ. lib. Galeni de morb. differentiis. Arg. 1670. 4. — *Ejusd.* diſſ. Galeni lib. de morb. cauſſis. Arg. 1630. 4.

54. *Περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους βιβλία ι. De compoſitione medicamentorum ſecund. locos libri X.* Exſtant in ed. Ald. Pa. II. f. 87. in graec. Bas. P. II. p. 152. in Charter. to. XIII. p. 319. in VII. Junt. claſſ. V. f. 121.

Citat Galenus hunc librum inter proprios in art. med. c. 37. ſcripſitque, poſtquam libros de uſu partium, de methodo medendi, et de medicam. ſimplic. ſcripſerat. JAN. CORNARIUS putabat, hos libros omnium a Galeno ſcriptorum poſtremos eſſe. Ampliſſimus in iis continetur recenſus medicamentor. compoſitor. et Galeno proprior., et alior., maxime Archigenis, cujus libri de medicamentis ex hoc Galeni libro fere reſtitui poſſent. Laudatiſſimus is liber erat Arabibus et Ara-

biſtis. Inſcriptionem habebat apud eos Liber Miramir, ſeu decem tractatuum.

CODICES mss. *graeci* ſunt in bibl. r. Par. n. 2123. 2156. in bibl. Medicea, in bibl. D. Marci Ven. n. 280. de compoſitione medicaminum per ſingulas corporis partes libri X. ſcripti manu Jo. presbyteri Rhoſi Creteuſ. — a. 1470. (vid. cat. p. 135.) et cod. 288. c. eadem inſcriptione (cat. p. 137.). Libri VI. VII. VIII. codex eſt in bibl. Vindob. Lamb. II. c. 6. Octo ejus operis libri ſunt in bibl. r. Paris. n. 2158. Duo libri priores in ead. n. 2158. — Galen. de compoſ. pharmacor. ſimplic. eſt in bibl. r. Par. n. 2167. Et inter codd. mss. cathedr. eccleſ. Wigornienſis n. 745. in Vatic. Montf. p. 28.

VERSIONES. *Arabice*, vertente HONAIN, c. notis ejus. Caſiri n. 791. et lib. 5. 6. 7. no. 792. *Latine* prodierunt Par. 1530. Interpr. Jo. GUINTHERIO, Andern. Par. 1535. f. — Galeni de compoſitione pharmacor. local. ſ. ſecundum locos libri X. recens fideliter converſi a Jan. Cornario, una c. ejusd. Cornarii commentar. medicor. in eosd. libros libris X. Bas. 1537. f. — Galenus de compos. pharmacor., c. ejusd. et alior. ſylvula experimentor. p. CONR. GESNERUM. Tig. 1541. 8. — Galeni de compoſ. pharmacor. local. libri X. JANO CORNARO interpr. Lugd. 1549. 12. — Praeter Cornarum interpretatus eſt etiam hos libros NIC. MARCHELLUS. — FR. ROTAE comm. in hunc librum cum graeco textu. Bonon. 1553. 8. — Compendium ex Actuarii Zachariae libris de differentiis urinarum, iudiciis et praevidentiis. Univerſalis doctrina Galeni de compos. pharmacor. ſec. locos adfectos a capite ad calcem. Sylvula Galeni experimentor. et aliorum aliquot. Omnia per CONR. GESNERUM. Tigur. ap. Froſchov. ſ. a. 8. — JAC. HOLLERII ad libros Galeni de compoſitione medic. κατὰ τόπους periochae VIII. Frft. 1589. f. 1603. 12. Prodierunt etiam c. Jac. Hollerii de morb. int. lib. II.

Par. 1571. 8. Lugd. 1578. 8. Frft. 1589. 12. 1603. 12.

55. *Περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ γένη βιβλία ζ. De compositione medicamentor. per genera libri VII.* Exstant in ed. Ald. P. II. f. 1. in gr. Basil. II. p. 312. in Chart. to. XIII. p. 640. in VII. Junt. cl. V. f. 209.

Comprehendisse videtur hos libros sub libris de medicamentis, quos citat de arte med. c. 39. Continetur in iis et modus pharmacor., externorum morborum curandorum usui accommodatorum, praeparandorum, et ipsa eorum medicamentorum tam propriorum Galeno, quam ab aliis petitorum, copiosissima enarratio.

CODICES *graeci* sunt in bibl. r. Par. n. 2158. 2156. Libri VI. sunt in bibl. Medicea; in bibl. Ven. D. Marc. n. 285. de compositione medicaminum per genera libri VII. quorum postremus mutilus est. Vid. cat. p. 137. — *Latini* exstant in bibl. r. Par. 6865.

EDITIONES *latinae* prodiere Jo. GUINTHERIO interpr. c. libr. de compos. medic. sec. loc. Par. 1530. f. — Galeni de compos. medicament. *κατὰ γένη* libri VII. p. Jo. GUINTHERIUM latinitate donati. Ejusd. de ponder. et mensur. lib. Andr. Alciato interpr. Bas. 1530. f. Alia editio Par. 1535. f. — Recognita legitur Guintherii versio in editt. oper. Galeni latinis ab AUG. GADALDINO. — FR. ROTAE lib. de introducendis Graecor. medicaminibus commentarium quasi fecit in libr. I. de compos. medic. sec. genera. Bonon. 1553. f. — CONR. GESNERUS compendium etiam ex his libris composuit, particularibus omissis medicamentis. — In libr. III. de la composition des medicaments en géneral epitome exstat MART. GREGORII. Lugd. 1552. 12. — Compositiones aliquot ex Galeni I. et V. Catageni (*κατὰ γένη*), quae nunc ab aromatariis in usu habentur, prodiere cum Mesues operibus saepius, v. c. Ven. ap. Junt. 1549. f.

56. *Θεραπευτικῆς μεθόδου βιβλία ιδ΄. Methodi medendi libri XIV.* Exſtant in ed. Ald. P. IV. f. 1. in gr. Bas. Pa. IV. p. 1. in Chart. to. X. p. 1. in VII. Juntar. cl. VII. f. 2.

Refert de his libris, a ſe ſcriptis, Galenus in art. med. c. 37. et de libr. propr. c. 4. Citat in iis libros de temperamentis, de ſimplic. medic. facultat., de compos. med., de element. ſec. Hippocr., de locis adfect., artem med., de differ. febrium, de ſanit. tuenda, de criſibus, de pulſib., de Hipp. et Plat. decret., de maraſmo, de natural. facultatibus. Sex priores ad Heronem ſcripti ſunt, quo mortuo reliqui ſcripti ſunt ad Eugenianum. Scripſit hos libros ad dogmaticorum, ſeu, quam vocat, Hippocratis medicinam, per methodicos contemptam, reſtituendam. Eſt opus Galeni jam ſenis, in quo et plurimos ſuos libros citat. Is liber maximi aeſtimatus eſt ab omnibus Galeni ſectatoribus, et fere in eadem dignitate habitus, quam ars medica.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. r. Pariſ. n. 2160. 2262. 2171. in bibl. D. Marc. Ven. n. 284. (cat. p. 137.) in Medicea. Bandin. III. p. 53. Codicis meminit MAZUCCHELLI, ex quo perfici poſſit, quod deerat in verſione Burgundionis. Liber III. ſolus *graece* exſtat in bibl. r. Par. n. 2232. Libri IV. ſunt in eadem bibliotheca n. 2232. in bibl. G. Laudi ſunt omnes. Vid. Catal. mss. Angl. n. 706. — *Latini* ſunt in bibl. Norfolk. n. 3443. in bibl. Cai. Gonvil. n. 946. 947. in bibl. r. Par. n. 6865. Libri VII. uſque ad XIV. inclus. et XVI. pars eſt in bibl. Cai. Gonvil. n. 947. Libri XVI. pars iſta ex libris de methodo medendi ad Glaucon. eſſe videtur. — Megategni Galeni codex eſt in bibl. Mertonenſi n. 685. Megatechnes Galeni codex eſt in libris Car. Theyer. Cod. Britann. n. 6605. et in bibl. Cai. Gonvil. n. 955. Flores ſeptem poſteriorum librorum de methodo medendi ſunt *latine* in B. R. Par. n. 747. Libri quidem, ſed initio et fine im-

perfecti, *θεραπευτικῶν* Galeni ſunt inter Voſſianos in bibl. ac. Lugd. B. (Vid. Catal. p. 402. n. 11.) — *Hebraici* ſunt in bibl. Vindob. Factus eſt hebraicus ex arabico a R. Chanin ben Iſaac. Lamb. ed. Koll. I. p. 291. Libri VI. priores ſunt in bibl. Eſcur. Caſiri n. 798. Eſt etiam in illa bibliotheca paraphraſis in libros de arte medendi auctore *Abu Amram Moyſe Ben Obeidalla ben Maimon, Cordub.*

EDITIONES *graecae.* *Γαληνοῦ θεραπευτικῆς μεθόδου λόγος πρῶτος* etc. Ven. 1500. f. De qua rara editione vide infra §. XIX. *Latinae,* Th. Linacro interpr. Par. 1514. f. — Galeni method. med. vel de morb. curand. Th. Linacro, Anglo, interpr. libri XIV. In fine appoſuimus, quae ipſe Linacer recognovit in opere de ſanitate tuenda. Lutet. ſumt. Gfr. Hittorp. 1519. f. Appoſitis in fine, quae ipſe Linacer recognovit etc. Lipſ. 1519. f. (niſi in loco, ubi prodiit haec editio, error ſubſit. K.) Par. 1526. 8. — Galeni method. med. vel de morb. curand. Th. Linacro interpr. libri XIV. poſt gallicam impreſſionem II. 1525. caſtigationibus decorati, quos idem interpres recognovit. Ven. 1527. 4. Bas. 1529. 8. Paris. 1530. 8. 1538. 8. Lugd. 1546. 16. 1549. 8. Par. 1530. 8. 1538. 8. Verſionem Linacri recognovit Augustin. Gadaldinus.

VERSIO, praeter allatam latinam Linacri, *gallica* librorum VI. priorum prodiit Paris. 1554. 16. — Liber IV. *anglice* verſus a Rob. Copland exſtat in: The queſtionary of Cyrurgyens. Lond. 1541. 4. et liber III. *anglice* verſus a Geo. Bakero in ejusd. opere: The compoſition or making of the moſt excellent pretious oil, called oleum magiſtrale. Lond. 1574. 8. Utriusque vero libri verſio repetita in Guidos queſtions newly corrected. Lond. 1574. 8. K.

COMMENTARII. Jo. Agricolae ſcholia copioſa in therapeuticam method. i. e. abſolutiſſimam Galeni curandi artem. Aug. Vind. 1534. 8. — Me-

thodus θεραπευτικὴ ex ſententia Galeni et Jo. Bpt. Montani a Jo. Cratone. Acc. idea Hippocratica de generatione pituitae, de humore melancholico, de victus ratione eod. auct. Bas. p. Oporin. 1555. 8. — Jo. Cratonis in Galeni libros methodi therapeutices perioche methodica. Acc. demonſtratio, quo modo ex generali methodo ſingulor. morbor. curatio petenda ſit. Bas. 1563. 8. — Lud. Lemosii in libros XII. methodi medendi Galeni commentaria. Salamant. 1582. f. — Fab. Pacii comment. in VI. priores libr. Galeni methodi medendi c. triplici indice. Vicent. 1597. f. 1598. f. — Fab. Pacii comm. in VII. libr. medendi. Acc. ej. de morbo Gallico per methodum curando liber. Vicent. 1588. f. 1599. f. — Melch. Sebiz colleg. therapeuticum 25 diſputationum ex Galeni methodo medendi deſumtum. Argent. 1634. 1638. 4. Reſolvit etiam methodum medendi in XIV. diſputationes, ediditque cum prolegomenis idem Sebizius. Argent. 1639. 4. — Matth. de Clera clavis totius medicinae dentibus VIII. acutiſſimis fabrefacta, ſpecioſiora arcana magisque recondita penitiſſime expendens per VIII. videl. libros methodi medendi Galeni a VII. ad XIV. uſque. Acc. manus medica dextra V. digitos continens etc. Lugd. 1674. f. — Casp. Hofmanni praxis medica curioſa h. e. Galeni methodi med. libr. XIV. nova accuratiſſima verſione et perpetuis comment. et caſtigationib. illuſtrati. Adjecta ſunt nonnulla in epidorpiſmatum vicem, cumprimis de dicterio illo, medice vivere eſſe peſſime vivere, c. orat. Jo. Geo. Volkameri, cura Seb. Schefferi. Frft. 1680. 4. — Ant. de Mery perioche in VII. libros priores methodi medendi Galeni. Par. 1534. 12. — Jo. Caii de medendi methodo libri II. e Claud. Galeni et Jo. Bpt. Montani ſententia. Bas. 1544. 8. — Jac. Sylvii morbor. internor. paene omnium curatio brevi methodo comprehenſa ex Galeno praecipue et M. Gattinaria. Par. 1545. 8. et ſaep. Etiam in Sylvii operib. Ratio

medendi morbis internis prope omnibus C. Galeni et M. Gattinariae practica p. JAC. SYLVIUM. Lugd. 1549. 12. — Tabulae curationum et indicationum ex prolixa Galeni med. meth. in ſumma rer. capita contractae. Lugd. 1554. 4. — BLAS. HOLLERII morbor. curandor. brevis inſtitutio juxta Galeni ſententiam libri III. Bas. 1556. 8. — HIER. CARDANI liber V. contradictionum quaedam ad illuſtrandos ultimos libros methodi medendi continet. — HERM. CONRING. commentariolum in Galeni libr. XIII. methodi med. de ratione curandi inflammationes. Helmſt. 1662. 4.

57. *Τῶν πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικῶν βιβλία β΄. Ad Glauconem de medendi methodo libri II.* Sunt in ed. Aldin. P. IV. f. 100. in gr. Bas. P. IV. p. 295. in Chart. to. X. p. 344. in VII. Junt. cl. VII. f. 98.

Suos eſſe hos libros, profitetur Galenus de libr. propr. c. 4. non vero refert de hoc in arte med. In generalibus magis verſatur, quam in libris de meth. medendi. Diſci ex hoc libro plus frugis, quam ex omnibus Arabibus, Mart. Akakia teſtatur. Citat libros de pulſibus, de temperamentis, de medicamentor. ſimplic. facultat. Promittit lib. II. c. 13. ſe ſcripturum aliud magnum opus de methodo totius curationis. Hinc ſcripti hi libri ſunt ante libros de med. methodo.

CODICES *graeci* ſunt in B. R. Par. n. 2156. 2157. 2166. 2265. 2269. 2270. in bibl. ac. Lugd. Bat. inter Voſſianos. vid. cat. illius bibl. p. 394. n. 53. in bibl. D. Marc. Ven. n. 280. in Medicea plut. LXXV. et ap. Bandin. III. p. 156. 164. In bibl. ac. Lugd. Bat. eſt quoque in mss. Voſſ. Galeni de arte cur. ad Glauc. libri II. pars, et tertius (quisnam is ſit, incertum eſt) integer. Vid. catal. bibl. L. B. p. 374. n. 85. Graecus codex, at in principio lib. I. et in fine II. mutilus, eſt in bibl. Vind. de Neſſ. P. III. no. 18. p. 28. Alius cod., pariter mutilus in principio libr. I. et in fine II. in eadem bibliotheca ſervatur, de Neſſel P. III.

n. 19. p. 29. — *Latinus* codex est in B. R. Parif. n. 6865. in bibl. Voff. n. 2162. 2406. — *Arabice*, vertente *Honain*, exftat in B. R. Parif. n. 1043. interprete *Ali Ben Redvan*, qui et commentatus eft in hunc librum, ap. Cafir. n. 877. *Hebraice* in B. R. Parif. n. 315.

EDITIONES. Graece prodiit Ven. 1500. f. (de qua editione vid. infr. §. XIX. K.) Galeni de ratione medendi lib. II. graece, c. praef. Jo. GUINTHERII de veteris medicinae interitu. Par. 1536. 8. — Galeni opera *latina* NIC. LEONICENO interpr. Parif. ap. H. Steph. 1514. 4. (Plenum titulum vid. fupra no. 11.) Prodiere etiam foli ex verfione NIC. LEONICENI. Ven. 1538. 12. Lugd. 1549. 12. Paris. 1528. 8. 1537. 8. Lugd. 1551. 8. — STEPHANI Athen. explanationes in Galeni libr. I. therapeuticum ad Glaucon. AUGUST. GADALDINO interprete, c. ind. locupletiffimo et fcholiis, quibus caftigationes in his explanationib. explicantur. Venet. 1534. 8. ap. Junt. 1554. 8. Lugd. 1550. 8. 1558. 8. cum medicis antiquis graecis latinitate donatis p. PA. CRASSUM. Bas. 1581. 4. Lugd. 1555. 8. Sunt paraphrafticae. — Galeni de ratione curandi ad Glauc. libri II. MART. AKAKIA interpr. c. ejusd. commentariis. Paris. 1538. 4. Venet. 1547. 8. Lugd. 1547. 8. 1551. 16. Paris. 1587. 8.

COMMENTARII. Praeter paulo ante commemoratos huc pertinent: Jo. BPT. MONTANI in libros Galeni de arte curandi ad Glauc. explanationes. Ven. 1554. 8. Lugd. 1556. 12. Referri etiam debent ad commentarios in hunc librum Jo. CAII de medendi methodo libri II. ex Galeni et Jo. Bapt. Montani fententia. Bas. 1544. 8. — VICTOR. TRINCAVELLI comment. in libr. I. methodi therapeutices ad Glaucon. Ven. 1575. f. — PT. CAMANIS comm. in Galen. de curandi rat. ad Glauc. Valent. 1625. 4. — HIER. CARDANI contradict. lib. IV. continet quaedam ad illuftrationem hujus libri.

58. *Περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασίστρατον. De venae ſectione adverſus Eraſiſtratum liber.* Exſtat in ed. Ald. Pa. IV. f. 1. in gr. Baſ. to. IV. p. 1. in Chart. to. X. p. 392. in VII. Junt. claſſ. VI. f. 5.

Confutat Eraſiſtratum, venae ſectionis mentionem una tantum vice in ſuis libris facientem, eamque damnantem. Refertur a Galeno inter ſuos libros cap. 37. artis med. et c. 4. de libris propr.

VERSIO *latina* facta a Jos. TECTANDRO, Cracov. Prodiit eo interpr. c. libro de venae ſectione adverſus Eraſiſtrateos et de curandi rat. p. ſangu. miſſionem. Lugd. 1549. 12. — *Germanice* prodiit: Galen vom Aderlaſſen gegen den Eraſiſtrat. Ueberſ. u. m. Anmerkk. verſeh. v. D. M. v. Sallaba. Wien. 1791. 8.

59. *Περὶ φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασιστρατείους τοὺς ἐν Ῥώμῃ. De venae ſectione adverſus Eraſiſtrateos Romae degentes.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 4. in gr. Baſil. P. IV. p. 7. in Chart. to. X. p. 406. in VII. Junt. cl. VI. f. 9.

Venae ſectionis uſum et neceſſitatem maxime per exempla commendat. Citatur a Galeno inter tres iſtos libros, quos de venae ſectione ſcripſerit, de libr. propr. c. 4.

CODEX *graecus* eſt in bibl. D. Marc. Ven. n. 279. (catal. p. 235.)

VERSIO *latina* facta a Jos. TECTANDRO, Cracov. Prodiit ea c. verſione libri de venae ſectione adverſ. Eraſiſtratum et de curandi rat. p. venae ſect., ab eod. auctore confecta. Lugd. 1549. 12.

COMMENTARII. Jo. BPT. PERSONAE ſchol. in Galeni libr. de venae ſectione extiant (Bergam. 1611. 4. K.).

60. *Περὶ φλεβοτομίας θεραπευτικὸν βιβλίον. De curandi ratione per venae ſectionem.* Exſtat in ed. Aldin. P.

IV. f. 9. in gr. Basil. P. IV. p. 17. in Chart. to. X. p. 428. in VII. Junt. cl. VI. f. 19.

Refert hunc librum Galenus inter tres eos, quos de venae sectione scripserit, cap. 4. de libr. propr. Agit in eo de plethora et de usu venae sectionis ad eam, quam abstinentia, etiam quam maxime severa, ideoque morbos concitans, tamen non curet, de inflammatione et aliis morbis, qui venae sectionem requirant, de variis modis sanguinem evacuandi, etiam de arteriis incidendis. Pertinet ad meliores Galeni libros plenosque experimenti proprii. Citat Galen. in hoc libro libros (de Hipp. et Plat. decr. VIII. 9. p. 206. K.), de methodo medendi, de venae sectione adversus Erasistratum et Erasistrateos, Romae degentes, de sanitate tuenda, de demonstratione, de Asclepiadis placitis, de medicamentis purgantibus, de elementis, de plenitudine, de attenuante diaeta.

CODICES *graeci* sunt in bibl. D. Marc. Ven. n. 279. (catal. p. 139.), in Medicea, Bandin. III. p. 122. Galeni de venae sectione est *graece* inter Voss. bibl. ac. L. B. (v. catal. ej. bibl. p. 397.). Excerpta ex Galeno de phlebotomia sunt *graece* in bibl. Barocc. Cat. mss. Angl. et Hib. n. 224. — *Latinus* est in B. R. Paris. n. 6865.

EDITIONES. Prodiit *graece* Par. 1530. 8. *Latine*, vertente THEODORICO GOUDANO, c. lib. de sanguisugis, revuls. cucurbitulis et scarific. Ven. 1537. 12. Prodiit etiam Bas. 1532. f. — vertente LEONH. FUCHSIO, qui longe emendatiorem versionem suam fecit adhibitis codd. Vatic. Lugd. 1546. 8. 1550. 12. — vertente GUID. PATINO, curante LUD. BAVOT, in Guiberti collectione. Par. 1649. 8. — Prodiit etiam JO. TECTANDRO interpr. c. libris de venae sectione adv. Erasistratum et Erasistrateos, Romae degentes. Lugd. 1549. 12.

VERSIONES aliae. Le livre de Galien de l'art de guérir par la saignée, trad. du grec, ensemble un

discours sur les causes, pour les quelles on ne saigne pas encore tant d' allieurs qu' à Paris, et pourquoy quelques médecins mesme ont detracté de cette pratique de Paris. Par. 1603. 12. Versionis hujus auctor est LUD. BAVOT.

COMMENTARIUS mstus EMAN. FERNANDEZ de MOURA exstat Cap. de Vil. — Commentarius FERD. MENAE prodiit Turini 1587. 8. 1589. 12. — Scholia latina in hunc libellum c. not. HIER. NUNNII RAMIREZ. Lisbon. 1608. 4. — Commentarius MELCH. SEBIZ Argent. 1652. 4. — MELCH. SEBIZ problemata phlebotomiae ex Galeno de curandi ratione p. venaesectionem deprompta et ad materiae genera divisa. Argent. 1631. 4.

61. *Περὶ μαρασμοῦ. De marasmo liber.* Est in Ald. Pa. III. f. 94. in gr. Bas. P. III. p. 373. in Charter. to. VI. p. 178. in VII. Junt. cl. III. p. 45.

Non citat Galenus hunc librum inter suos de libr. propr. et arte med. Est scriptus maximam partem advers. Philippi de marcore librum. Citantur in eo a Galeno libri de admin. anat., de temperamentis, de pulsibus, de differ. febrium, de facult. naturalib.

CODICES *graeci* sunt in bibl. D. Marc. Ven. in Vind. Lamb. I. p. 181. — *Latinus* est in B. R. Paris. n. 6865. — *Hebraicus* cod. ex arabico versus a R. *Chanin ben Isaac* exstat in bibl. Vind. Lamb. ed. Koll. I. p. 290.

EDITIONES. *Graece* prodiit c. nonnullis aliis, cura G. MORELLI. Paris. 1557. 8. — *Latine*, HERM. CRUSERIO interpr. Par. ap. Ch. Wechel. 1533. 4. Interpretes hujus libri etiam sunt AUG. GADALDINUS, JAN. CORNARIUS et VICT. TRINCAVELLIUS.

62. *Τῷ ἐπιληπτικῷ παιδὶ ὑποθήκη. Pro puero epileptico consilium.* Exstat in ed. Ald. Pa. IV. f. 15. in graec. Bas. P. IV. p. 28. in Charter. to. X. p. 487. in VII. Junt. cl. VII. f. 175.

Refert Galenus hunc librum inter proprios c. 4. de libris propr.

CODEX *graecus* eſt in bibl. D. Marc. Ven. — in cod. 282. (catal. p. 136.) de coena puero morbo comitiali laboranti.

EDITIONES. Prodiit ſeorſim cum nonnullis aliis Galeni libris. Baſ. 1531. f.

VERSIONES *latinas* confecerunt NIC. LEONICENUS et AUG. RICCIUS.

63. *Πρὸς Θρασύβουλον βιβλίον, πότερον ἰατρικῆς, ἢ γυμναστικῆς ἐστι τὸ ὑγιεινόν. Ad Thraſybulum liber, utrum medicinae ſit vel gymnaſtices hygieine.* Exſtat in ed. Ald. Pa. IV. f. 37. in gr. Baſ. P. IV. p. 287. in Chart. to. VI. p. 8. in VII. Junt. cl. II. f. 101.

Citat eum librum Galenus in libro II. de ſan. tuend. c. 8.

CODEX graecus eſt in B. R. Pariſ. n. 2164. in Medicea, Bandin. I. p. 49.

VERSIONEM *latinam* confecit JUN. PA. CRASSUS.

64. *De attenuante victus ratione.* Eſt in ed. Chart. to. VI. p. 411. in VII. Junt. edit. cl. II. f. 43.

Exſtat hodie tantum latine, etſi genuinus eſt et ab ipſo Galeno inter proprios citatur de arte med. c. 37. Citat etiam hunc librum Galenus in libro VI. de ſan. tuend. c. 3. et in aliis libris.

CODEX *latinus* eſt in B. R. Pariſ. n. 6865. in bibl. D. Marc. Ven. codd. lat. p. 137. n. 317. ſub titulo: de regimine ſanitatis.

EDITIONES. *Latine* prodiit vertente MART. GREGORIO, c. libris de alim. facult. Lugd. 1549. 16.

VERSIO, praeter latinam, exſtat *gallica* auctore JO. le BON. Paris 1556. 16.

65. *Ὑγιεινῶν λόγοι ς΄. De ſanitate tuenda libri VI.* Exſtant in ed. Ald. P. IV. f. 1. in gr. Bas. P. IV. p. 220. in Chart. to. VI. p. 40. in VII. Junt. cl. II. f. 62.

Memorat Galenus inter ſuos in art. med. c. 37. et de libr. propr. c. 4. Citat Galenus in his de ſanitate tuenda

libris libros de Hipp. et Plat. decr., de temperamentis, ad Thrafyb. utr. medic. an gymn. fit hygieine, de marafmo, de arte med., de aliment. fac., de cibis boni et mali fucci, de attenuante vict. rat. Eftque referendus inter Galeni optimos atque elaboratiffimos libros, quos, monente noftris adhuc temporibus Tiffoto, nemo medicorum fuerit adfecutus.

CODEX *graecus* eft in bibl. D. Marc. Ven. fec. XII. n. 276. Alius eft ibid. fec. XVI. n. 282. *Hebraicus* ex arabico verfus a R. *Chanin ben Ifaac* fervatur in bibl. Vind. Lamb. ed. Koll. I. p. 291. *Latinus*, et quidem ex arab. verfione factus, vertente NIC. de RHEGIO et BURGUNDIONE, indice Pifano, eft in B. R. Paris. n. 6867. Galenus de fanitate fruenda eft in Vatic. Montf. p. 28.

EDITIONES. *Graece* prodiit: Galeni de tuenda valetud. libri VI. graece, ad vetufta exempl. caftigati p. Jo. CAIUM. Bas. 1549. 8. — Cum aliis et *Profp. Gelenii* prodiit 1538. 8. *Latine*, interpr. TH. LINACRO. Paris. p. Gu. Rubeum 1517. f. Venet. 1523. 4. Colon. 1526. 8. Paris. 1526. 4. 1530. f. 1538. f. Lugd. 1518. 12. 1559. 12. TH. LINACRI verfionem recognovit et ad graec. exempl. fidem emendav. AUGUST. GADALDINUS. Emendavit eandem et HIER. DOUZELLINUS. — Vertente ALBANO TORINO. Baf. 1538. 8. Novam verfionem latinam eamque optimam confecit CASP. HOFMANNUS in comment. in hunc librum mox dicendis.

VERSIONES praeter *latinas*, quae commemoratae funt, exftat *italica* integri operis: Di Galeno delli mezzi, che fi poffono tenere per confervarfi la fanità. Recato in quefta lingua noftra da GIOV. TARCAGNOTA. Venez. 1549. 8. Compendium modo, non integri operis verfio, ut putat Ackermannus, eft: Del conservare la fanità libri fei di Galeno. Compendio e traduzione di *Giuf. Galeano*. Palerm. 1650. 8. K. — *Germanice* libri I. c. 7. ufque ad 11. prodiit, vertente

Jo. Ca. Osterhausen in Wittweri Arch. f. d. Gefch. d. Arzneyk, B. I. St. 1. p. 56. Molitus eft is interpretationem germanicam hujus libri, quae hactenus tamen lucem haud vidit.

COMMENTARII in hunc librum funt: Galeni de fanitate tuenda libri fex a Th. Linacro, Anglo, latinitate donati et nunc recens annotationibus fane luculentis et quae commentarii vice effe poffint, a Leonh. Fuchsio illuftrati. Tub. 1541. 8. Annotationes Fuchfii titulum peculiarem habent. — Ant. Raberii comment. in libr. I. prodierunt Baf. 1547. f. — Jac. Bording comment. in VI. libr. Galeni de fanitate tuenda et in III. prior. de morbis et fymptom. It. confilia aliqua. Roftoch. 1605. 4. K. — Vita medica h. e. Galeni ὑγιεινῶν, five meth. fanit. tuend. libri VI. nova eaque omnium accuratiffima verfione et perpetuis commentar. et caftigation. illuftrati a Casp. Hofmanno. Curante Sebast. Scheffero. Frft. 1680. 4. Boni funt hi comment. minus tamen ad libri ipfius interpret., magis ad diaeteticen generatim facientes.

66. *Περὶ τροφῶν δυνάμεως βιβλία γ'. De alimentor. facultatibus libri III.* Sunt in ed. Ald. P. IV. p. 45. in gr. Baf. P. IV. p. 303. in Charter. to. VI. p. 300. in VII. Juntar. cl. II. f. 7.

Non citat hunc librum inter fuos Galenus in libro de libr. propr. et in arte med. c. 37. Citat vero in ipfis his de alim. facult. libris libros de fimplic. medic. facult. de temperamentis, de diaeta fanor. commentar. in Hippocr. libr. de diaeta acut. de methodo medendi, de fanitate tuenda. Hinc eft Galeni opus confcriptum ab eo, quum aetate jam effet provectior.

CODICES. Epitome *graeca* ex hoc libro exftat in bibl. Taurin. cod. VI. catal. p. 70. Cod. graecus eft in bibl. D. Marc. Ven. n. 279. (catal. p. 135.) — Cod. *latinus* de virtutibus natural. cibariorum exftat in bibl. coll. Merton. Oxon. n. 685. Exftat et *latine* p. fratrem G. de Morbecka in bibl. D. Marc. Ven. n. 317.

Catal. codd. lat. p. 137. Galenus de alimentis *arabice* Casiri n. 798.

EDITIONES. *Graece* prodiit ap. Fed. Morell. Par. 1557. 8. *Latine* interpr. et enarratore MART. GREGORIO. Lugd. 1547. 16. 1549. 16. 1550. 12. Galeni de alimentor. facult. libri III. ex Mart. Gregorii interpr. pluribus in locis emendata. Subjunctus est alimentor. index graec. lat. gall. et belgic. Lugd. 1633. 12. Partem libri III. περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων ζώων τροφῆς p. 344 — 49. ed. Bas. edidit una c. Xenocrate A. CORAY. Par. 1814. 8. K. — AUG. GADALDINUS interpretationem Gregorii ad exempl. graec. fidem expurgavit. Eandem etiam emendav. *Riccius.*

VERSIONES. *Italice* prodiit: Galeno della natura e virtù di cibi, tradotto per HIER. SACCHETTO. Ven. 1562. 8. K. *Gallica* versio inscribitur: L'oeuvre de Cl. Galien des choses nutritives, trad. p. J. MASSÉ. Par. 1552. 12. K.

67. *Περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας τροφῶν. De probis pravisque alimentorum succis.* Est in ed. Ald. P. IV. f. 69. in gr. Bas. P. IV. p. 351. in Chart. to. VI. p. 416. in VII. Junt. cl. II. f. 33.

Haud citat Galenus hunc librum inter suos. Scripsit vero hunc librum, cum senio jam appropinquaret, teste ipso ejus libri textu c. 1. p. 420. Multa in hoc libello occurrunt scitu utilia de noxiis alimentor. quorund. qualitatibus, fungorum v. c. Ex esu frugum et fructuum horaeorum morbum ipse Galenus contraxit, quem describit.

CODEX *graecus* est in bibl. D. Marc. Ven. n. 285. (catal. p. 137.) et in Medic. Bandin. III. p. 127. Libri de cruditate, quem hunc esse puto, cod. *graecus* est in B. R. Paris. n. 2256.

EDITIONES. Prodiit *graece* Paris. 1536. *latine,* vertente FERD. BALAMIO, c. aliis Galeni. Bas. 1535. f. — vertente SEB. SCROFA. Lugd. 1547. 12. Galeni de bono et malo succo liber I. a SEB. SCROFA in

lat. converſus. Par. ap. Ch. Wechel. 1546. 8. Vertit etiam Jul. Alexandrinus, med. Trident. Gal. de cib. boni et mali ſucci, interpr. Jul. Alexandr. Roſtoch. 1694. 8. K. Riccius et Seb. Sirop.

VERSIO, praeter allatas latinas, exſtat et *italica*: Il libro di Galeno dei buoni e triſti cibi, tratto dal greco p. Fr. Imperiale. Genova 1560. 8. K.

68. *Ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται. Quod animi mores corporis temperamenta ſequantur.* Exſtat in ed. Ald. P. I. p. 168. in gr. Baſ. P. I. p. 344. in Charter. to. V. p. 444. in VII. Junt. cl. I. f. 231.

Eſt ex optimis Galeni, qui ab iis non diſſentire videtur, qui adſerunt, animum humanum a materia quadam eſſe conflatum. Liber erat mancus et ultima parte mutilus in edd. Ald. et Baſ. Charterius eum primus integrum exhibuit in operibus Galeni poſt Fed. Morellum. Librum integrum ſcriptum, a Caſaubono acceptum, adhibuit ad eum librum reſtituendum Charterius.

EDITIONES. *Graece* prodiit p. Fed. Morellum, qui hunc librum integriorem edidit Par. 1528. 8. Graece et latine c. aliis Galeni cur. Theod. Goulston. Lond. 1640. 4. Cum aliis Guinthero interpr. . . . 1617. 12. (Vid. infra no. 83. alius editionis titulum plenum. K.) Exſtat etiam Pa. Jun. Crassi verſio in Galeni opp. latin. — Jo. Bapt. Personae in Galeni librum, cui titulus eſt, quod animi mores corporis temperamenta ſequantur, comment. ſingularis. Berg. 1602. 4.

69. *Γαληνοῦ τῶν Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξήγησις. Linguarum ſ. dictionum exoletarum Hippocratis explicatio ad Theutram ſcripta.* Exſtat in ed. Ald. P. V. ad fin. in gr. Baſ. P. V. p. 705. in Charter. to. II. p. 79. in VII. Junt. in libr. extra ord. claſſ. f. 71.

Ejus meminit Galen. de libr. propr. c. 6. p. 44. to. I. Scriptus eſſe videtur ab eo, poſtquam jam com-

mentarios in Hippocratem, ſaltem plures. elaboraverat: monet enim, ſe longe plures adhuc voces Hipp. collegiſſe. Complectitur is liber non ſolum antiquas voces, in Hippocratis libris obvias, ſed etiam eas, quibus Hippocrates proprio aliquo modo, et praeter conſuetudinem Graecorum uſus fuerat.

CODEX *graecus* exſtat in bibl. Mosquenſi, teſte Matthaei in catal. mſſ. bibl. patriarch. Mosqu. Conf. FRANZII praef. in Erot. Gal. et Herodiani gloſſ. in Hippocr. p. 19. Aliud mſ. gloſſarum Galeni in Hippocr. habebat CANGIUS. (Cod. mſt. chartac. titulo et initiali prima miniata, c. variantibus et notis marginal. c. lacunulis, ſcriptus anno 1531. Inc. *ἀγχορομήλη* (ita), *ἄγκιστρον*. Fin. *ὅτι καὶ ὥρα ἡ φροντίς*. Vid. Morell. bibl. gr. p. 159. K.) Cod. Amſtelodamenſem contulit Jo. PH. DORVILLIUS, quae collatio proſtat in miſcell. obſerv. crit. in auct. vett. et recentior. in Belgio collectis et proditis in ann. 1749. to. IX. Amſtel. 1749. Verba Dorvillii haec ſunt: „Tertio loco exhibentur collationes binae lexici medici, ab Erotiano conſcripti, illa gloſſarum Hippocraticarum, quas Cl. Galenus collegit, eas meo rogatu confecit ad cod. meum medicus apud Amſtelodamenſes literatiſſimus, Jo. STEPH. BERNARDUS. Is codex ſane bene exaratus continet praeterea quosd. Oribaſii libros. Collatio lexici Galeni incipit a p. 1020. ad p. 1056." Vid. FRANZII praef. ad Erot. p. 16. Editio H. Stephani in duplo proſtat in bibl. ac. Lugd. Bat. Alteri exemplari Is. VOSSIUS quaedam adſcripſit, alterum eſt c. not. BONAV. VULCANII mſtis. Vid. Catal. ejusd. bibl. p. 135. (Utriusque viri adnotata poſſideo deſcripta. Voſſii usque ad p. 112. pertinent, Vulcanii autem per integrum librum ſunt diſperſa. K.) Lexicon Hippocr. Galeni eſt inter codd. mſſ. Iſ. Voſſii n. 2171.

EDITIONES. *Graece* prodiit c. principe Erotiani editione H. Stephani, titulo: Dictionarium medicum vel expoſitiones voc. medicin. ad verbum excerptae

ex Hippocrate, Aretaeo, Galeno, Oribas., Rufo Eph., Aetio, Alex. Trall., Paulo Aegin., Actuar., Corn. Celſo. Cum latina interpr. Lexica duo in Hippocr. huic editioni praefixa ſunt, unum Erotiani, nunquam antea editum, alterum Galeni, multo emendatius, quam antea excuſum. Exc. H. Stephan. Pariſ. 1564. 8. Edidit H. Steph. Galeni gloſſarium emendatius, emendatum ſc. e codd. vett. ſtudio Pt. Gillii. Addidit H. Steph. obſervationes quorund. Hippocratis dictorum, ad ejus ſeculum peculiariter pertientium, ex Galeno p. 181. ſequ. in quibus loca de ſtilo Hippocratis, de lectione Hippocr. cet. e Galeno collegit. — *Graece* et *latine* prodiit in ed. J. G. Fr. Franzii, titulo: Erotiani, Galeni et Herodoti gloſſaria in Hippocr. ex rec. H. Steph. gr. lat. Acc. emendationes H. Steph. Barth. Euſtach. Adr. Heringae. Rec. var. lection. e mſſ. codd. Dorvill. et Mosquenſi, nec non ex ed. Ald. oper. Hippocr. Additae etiam ſunt Jan. Cornarii emendationes et conjecturae, quas ed. Ald. quae in bibl. ac. Jenenſi ſervatur, Cornarius adſcripſerat, quosque Gruner. edidit in progr. I—IV. (et junctim Jen. 1788. 8. K.) Addidit etiam obſerv. marginales ex ultima Junt. editione.

VERSIONES *latinae*. Marii Nizolii, Brux., interpretationem multis locis emendavit Aug. Gadaldinus. Ea legitur in editt. Junt. — Jani Cornarii verſio reperitur in ejusd. viri edit. lat. oper. Galeni. Baſ. 1549. f. — Uti Marii Nizolii verſionem poſt Gadaldinum emendavit Charterius, ita in Cornarii verſione emendanda laboravit Franzius.

Ad hujus libri interpretationem faciunt: Otton. Brunsfels onom. med. Argent. 1543. f. Anut. Foesii oecon. Hippocr. alphab. ſerie diſtincta. Frcf. 1588. f. de qua vid. Fabr. bibl. graec. lib. II. c. 23. §. 33. vol. II. p. 609. — Jo. Gorraei definition. med. lib. XXIV. Frcf. 1578. f. — Multa quoque ad explicationem hujus libri occurrunt in Jo. Conr. Dieterichii iatreo

Hippocratico juxta duct. aphor. Ulm. 1661. 4. — VARINUS PHAVORINUS plurimas gloſſas in lexicon ſuum graecum tranſtulit et quaedam emendatius edidit. — Illuſtravit plura loca hujus gloſſarii BARTH. EUSTACHIUS in not. ad Erotian., quem latine edidit ap. Luc. Ant. Juntam Venet. 1566. 4. — Multa quoque eaque utiliſſima habet, huc pertinentia, ADR. HERINGA in obſ. crit. Leovard. 1749. 8.

70. *Περὶ ἑπταμήνων βρεφῶν. De ſeptimeſtri partu.* Non exſtat hic liber in editt. Ald. et gr. Baſil.: eſt vero in Charter. to. V. p. 347. in VII. Junt. cl. 1. f. 340.

Galenus in comm. in VI. epid. Hippocr. ſect. VII. text. 27. ſcribit, ſe commentarium in Hippocr. librum de ſeptimeſtri partu edidiſſe, qui hic liber eſſe videtur.

CODEX *graecus* eſt inter mſſ. Voſſianos no. 2324.

EDITIONES. Prodiit *graece:* Galenus de ſeptimeſtri partu; brevis deſignatio dogmatum Hippocr.; de ptiſſana; de oſſibus libri. *Graece*, emendati p. Jo. CAIUM. Baſ. 1557. 8. Prodiit et graece ibidem 1549. 8.

VERSIONES latinae factae ſunt a RICCIO, Jo. BERN. FELICIANO, JANO CORNARIO. Prodiit et vertente Jo. GUINTHERIO. Pariſ. 1536. f.

71. *Περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων γραφή. De libris propriis liber.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 1. in graec. Baſ. P. IV. p. 361. in ed. Chart. to. I. p. 35. in VII. Junt. cl. iſagog. f. 10.

Textus multas lacunas habet, quas optandum fuiſſet ut Charterius reſtituiſſet. Referri debet is liber et ad Galeni genuinos et ad eos, qui maxime inſerviunt ad vitae, quam egit, rationem ſtudiorumque. Scripſit eum librum jam ſenex: maximam enim partem librorum, a ſe profectorum, recenſet, quod facit ordine quodam, quo vult ut a tironibus medicisque legantur.

VERSIONES et EDITIONES *latinae.* Jo. CAII

opera aliquot et verſiones, partim jam nata, partim recognita et aucta; ſcil. Caii de medendi methodo libri II. de ephemera Britannica lib. I. Acc. Galenus de libris ſuis liber I. a Jo. Fichario latinitate donatus, nunc ad graeci exempl. fidem emendatior, Jo. Caio, Brit. interpr. de ordine librorum ſuorum lib. I. non antea editus, de placitis Hippocr. et Plat. lib. I. eodem Caio interpr. Lovan. 1556. 8.

72. *Περὶ τῆς τάξεως τῶν ἰδίων βιβλίων πρὸς Εὐγενιανόν. De ordine librorum ſuorum ad Eugenianum.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 4. in graeca Baſil. P. IV. p. 368. in Chart. to. I. p. 49. in VII. Junt. cl. iſagog. f. 14.

Pertinet huc ob argumenti ſimilitudinem, etſi librorum multo minor copia in iis recenſetur. Scripſit vero hunc librum Galenus, cum aetate jam eſſet provectior: monet enim, ſe in longe plures libros Hippocratis commentarios ſcripturum, ubi longior vita ipſi conceſſa fuerit.

EDITIONES. Prodiit latine cum priore in Caii collectione. — Vertit eum Jo. Fichardus. Verſionem utriusque libri (71. et 72.) recognovit August. Gadaldinus.

73. *Περὶ πτισσάνης. De ptiſſana liber.* Exſtat in ed. Ald. P. II. f. 104. in graec. Baſil. P. II. p. 489. in Chart. to. I. p. 499. in VII. Junt. cl. II. f. 46.

Non meminit Galenus hujus libri inter proprios. Hinc opus jam ſenis eſſe vero ſimile eſt. Accurate docet modum ptiſſanae parandae, menſuram cet.

EDITIONES. Prodiit *graece* Baſ. 1557. 8. (Titulum plenum vide no. 70.) — *Latine* cum aliis Galeni, interpr. Ant. Ludovico. Olyſſip. 1540. f. Latine c. nonnullis aliis, interpr. Ipolito. Baſ. 1533. f. Par. 1544. 4. — Galeni 1. de optima corporis noſtri conſtitutione, 2. de pleniore habitu, 3. de inaequali temperie, 4. quomodo morbum ſimulantes ſint deprehendendi, 5. de ptiſſana; item Jo. Lalamantii de

ptiſſana ſui temporis libellus, emendata per eundem LALAMANTIUM verſio latina. Heduae 1578. 8. Repetita eſt haec editio Genevae 1579. 8. — Vertit etiam HIER. DOUZELLINUS et REN. CHARTERIUS, et jam prius Jo. POLITUS, qui etiam emendavit et ſupplevit quaedam, in graeco exemplari deſiderata.

COMMENTARII. MAXIMI LUCII (LUZ) DE CLAF. commentarius in libr. Galeni de ptiſſana. Ven. 1575. 8. Pertinet huc quoque: TH. MINADOI Philodicus ſ. de ptiſſana ejusque cremore pleuriticis propinando dialogus. Mant. 1584. 4. Venet. 1587. 4. Lugd. 1591. 4.

74. *Περὶ τοῦ διὰ μικρᾶς σφαίρας γυμνασίου. De parvae pilae exercitio.* Eſt in ed. Ald. P. IV. f. 44. in graec. Baſ. P. IV. p. 301. in Chart. to. VI. p. 505. in VII. Junt. cl. I. f. 48.

Haud meminit ejus libelli Galenus inter proprios.

CODEX *graecus* eſt in bibl. Medicea. Bandin. III. p. 50. in bibl. D. Marc. Venet. cod. no. 276. (cat. p. 134.) — *Latinus* in B. R. Pariſ. n. 6865.

EDITIONES. Prodiit *graece* Pariſ. ap. Fed. Morellum 1563. 8.

VERSIONES. *Latini* interpretes ſunt VAL. CENTANNIUS, JAN. CORNARIUS. (Verſio *italica* prodiit hoc titulo, interpr. anonymo: Il libro di Cl. Galeno dell' eſercizio della palla, nuovamente tradotto della lingua latina nella noſtra volgare. Milano. 1542. 4. K.)

75. *Περὶ βδελλῶν, ἀντισπάσεως, σικύας, καὶ ἐγχαράξεως, καὶ κατασχασμοῦ. De hirudinibus, revulſione, cucurbitula, inciſione et ſcarificatione.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 15. in graec. Baſ. P. IV. p. 27. in Chart. to. X. p. 453. in VII. Junt. cl. VI. f. 2.

Non commemorat hunc libellum Galenus in arte med. et de libr. propr. hinc, ſi genuinus eſt, eſt Galeni ſeneſcentis.

CODEX *graecus* eſt in B. R. Pariſ. no. 2269. Galeni de urinis liber, nec non de boni et mali ſucci cibis liber et de hirudinibus, revulſione, cucurbitula

et ſcarificatione libellus. Graece. Pariſ. ap. Sim. Colinaeum ſine anni mentione, 8.

VERSIONES. Prodiit *latine*, interpr. LEONH. FUCHSIO. Lugd. 1550. 16. — Prodierat et antea: *Galeni* de curandi ratione per ſanguinis miſſionem. Ejusd. de ſanguiſugis, revulſione, cucurbitula et ſcarificatione tractatulus. *Theodorico* Goudano interpr. Ven. 1537. 12. Interpretati etiam ſunt hunc librum FERD. BALAMIUS, JANUS CORNARIUS.

COMMENTARIUS MELCH. SEBIZII in hunc librum prodiit Argent. 1652. 4.

76. *Πῶς δεῖ ἐξελέγχειν τοὺς προσποιουμένους νοσεῖν. Quomodo morbum ſimulantes ſint deprehendendi.* Exſtat in Ald. P. III. f. 102. in graec. Baſil. P. III. p. 388. in Chart. to. VIII. p. 916. in VII. Junt. claſſ. I. p. 61.

Non citatur a Galeno inter ſuos: ſed genuinus eſt, et a Galeno jam ſene ſcriptus.

CODEX *graecus* eſt inter Voſſ. in bibl. ac. Lugd. B. vid. catal. hujus bibl. p. 397. n. 45. *Latinus* eſt in B. R. Pariſ. n. 6865.

EDITIONES. Galeni l. de optima corporis noſtri conſtitutione etc. Heduae 1578. 8. (Plenum titulum habes no. 73.) Genev. 1579. 8. — VERSIO *germanica* exſtat in *Pyl's* Repertor. B. I. p. 39. K.)

77. *Περὶ τῆς ἐξ ἐνυπνίων διαγνώσεως. De dignotione ex inſomniis.* Exſtat in ed. Ald. P. III. f. 140. in graec. Baſ. to. III. p. 463. in Chart. to. VI. p. 517. in VII. Junt. claſſ. IV. p. 213.

Non meminit ejus libri Galenus.

CODEX *graecus* eſt inter Voſſ. in bibl. acad. Lugd. B. vid. Catal. hujus bibl. p. 397. n. 45.

EDITIO *latina:* AUGERII FERRERII, Toloſatis medici, liber de ſomniis. Hippocr. de inſomniis liber. Galeni lib. de inſomniis. Syneſii lib. de ſomniis. Lugd. 1549. 12.

78. *Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν. De propriorum animi cujusque adfectuum dignotione et curatione.* Exſtat in ed. Ald. P. I. f. 172. in gr. Baſ. P. I. p. 272. in Chart. to. VI. p. 519. in VII. Junt. claſſ. II. f. 50.

Non citat Galenus hunc librum inter ſuos, hinc poſt librum de libr. propr. et de arte med. ſcriptus eſſe videtur. Eſt ethici argumenti et multa de vita ſua in eo enarrat, praeſertim puerili et juvenili.

CODEX *graecus* eſt in bibl. Medic. Bandin. III. p. 50. in biblioth. D. Marc. Venet. no. 281. vid. cat. p. 136.

EDITIONES. *Γαληνοῦ περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν.* Galeni aureolus libellus: quomodo quis et dinoſcat et ſanet proprios animi ſui adfectus: ex emendatione accurata Jo. Caselii. Helmſt. 1592. 4. Textus longe recedit ab Aldino et Baſileenſi, quem Charterius iterum edidit, ignorata hac Caſelii editione, qui textum, verum maxime ex ingenio, longe emendatiorem edidit. — Graece et latine c. aliis edidit Theod. Goulston. Lond. 1640. 4. — *Γαληνοῦ περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν.* Galeni libellus, quomodo quis animi ſui adfectus dinoſcat et corrigat. Jo. Caselio interpr. In ſtudioſae juvent. uſum iterum edidit Jo. Henr. Acker. Rudolſt. et Jen. 1715. 4. — *Latine* prodiit c. aliis. Par. 1528. 8. — Ex Guintherii verſione c. aliis. Baſ. 1529. 4. Vertit etiam Bernardin. Donatus, Veron. Galeni libellus: quemadmodum quis animi ſui adfectus dinoſcat et corrigat. Jo. Caselio interpr. Helmſt. 1596. 8. Eſt verſio lucubratiſſima, c. ſcholiis maxime ethicis.

VERSIO *gallica* prodiit Pariſ. 1557. 16. (*italica* autem hoc titulo: Di Galeno a che guiſa ſi poſſano e conoſcere e curare le infermita del animo. Recato in queſta lingua noſtra p. Giov. Tarchagnota. Venez.

1549. 8. item interprete ANNIB. FIRMANO: Rom. 1558. 8. quae verſio etiam adhaeret ejusd. Firmani tractatui: Della giocondità dell' animo. Ven. 1574. 8. item interprete FRC. BETTI. Baſ. 1587. 8. K.)

79. *Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ ἁμαρτημάτων. De cujuslibet animi peccatorum dignotione atque medela.* Exſtat in ed. Ald. P. I. f. 177. ſed in initio mutilus, in Chart. to. VI. p. 537. in VII. Junt. cl. II. f. 56.

Eſt pars poſterior libri de propriorum animi cujusque adfectuum dignotione et curatione, notante jam CONR. GESNERO in enumerat. librorum Galeni.

CODEX mſt. *graecus* eſt in bibl. Med. Bandin. III. p. 56. 51.

EDITIO. Graece et latine exſtat cum aliis Galen. cura THEOD. GOULSTON. Lond. 1640. 4.

VERSIO *latina* facta a JUL. PA. CRASSO et JO. GUINTHERIO, Andern.

80. *Περὶ τοῦ προγινώσκειν πρὸς Ἐπιγένην. De praenotione ad Epigenem liber.* Exſtat in edit. Ald. P. III. p. 135. in gr. Baſil. P. III. p. 451. in Chart. to. VIII. p. 829. in VII. Junt. cl. IV. f. 213.

Ad Poſthumum de praenotione male inſcripſerunt editores. Eſt liber omnino memorabilis, in quo Galenus, qua felicitate in praeſagiis uſus ſit, ſuſe enarrat, et hiſtorias plane mirabiles refert. Scripſit hunc librum editis jam libris de art. med. et de libr. propr. Citat in eo libros XV de pulſibus.

CODEX *latinus* eſt in bibl. r. Pariſ. n. 6865.

INTERPRETES ſunt JUL. MARTIAN. ROTA et JO. GUINTHERIUS, cujus verſionem CHARTERIUS emendavit.

EDITIONES. Galeni de praeſagitura, GE. VALLA interpr. prodiit c. aliis Galeni et alior. Graecor. Ven. 1498. f. Prodiit etiam LEONH. JACCHINO interpr. c. explanationibus. 1540. 4.

81. *Περὶ ἀντιδότων βιβλία β'. De antidotis libri II.* Exſtat in ed. Ald. P. II. f. 65. in gr. Baſ. P. II. p. 423. in Chart. to. XIII. p. 865. in VII. Junt. cl. V. f. 99.

Haud meminit quidem horum librorum inter proprios Galenus, ſed non potuit meminiſſe, quia viri ſenis ſunt opus, et ſcripti fere, poſtquam ſuos reliquos libros omnes ſcripſerat. Enarrat ipſe, quonam modo fuerit uſus in componenda theriaca in uſum imperatorum, inprimis Marc. Aurel. Antonini atque Severi, de quo vide nos ſupra in vita Galeni. Primo libro de theriaca tantum loquitur, rationemque ejus parandae fuſiſſime ac ſubtiliſſime exponit; altero vero antidoti permultae aliorum auctorum exponuntur.

CODICES *graeci* ſunt in B. R. Pariſ. n. 2164. in bibl. Medicea. Fragmentum et in eo carmen Andromachi de theriaca eſt in bibl. caeſ. Vind. Lamb. VI. p. 143. Cf. de Neſſ. P. III. p. 53. Libri duo integri ſunt in biblioth. D. Marc. Venet. no. 281. Cf. cat. p. 136.

EDITIONES. Prodiit latine, c. not. Fr. Tidicaei. Thorun. 1607. 4. In compendium redacti ab Andr. Lacuna prodierunt Antwerp. 1575. 12. cum libro de theriaca ad Piſon.

VERSIONES factae a Jo. Guinthero et Jul. Martian. Rota. Antidotos quasdam excerptas latino carmine Joach. Camerarius reddidit, ut Galenen Andromachi, theriacam Antiochi cet. (L'antidoto di Cl. Galeno, interpretato da *Michelangelo Angelico*, Vicentino, nel quale ſi contengono i due libri degli antidoti, quello della theriaca a Panfiliano, il trattato di eſſa a Piſone e il diſcorſo de' ſali theriacali. Vicenza 1613. 4. K.)

82. *Περὶ κυουμένων διαπλάσεως. De foetuum formatione libellus.* Exſtat in edit. Ald. P. I. f. 98. in gr. Baſ. P. I. p. 213. in Chart. to. V. p. 285. in VII. Junt. cl. I. f. 322.

Esse ex novissimis optimisque Galeni operibus refert Haller. in bibl. anat. to. I. p. 101. Foetus generationem et formationem cum plantarum formatione ingeniose comparat, epigeneseos systema in foetus formatione adferens. Contra Chrysippum multa in eo libro proponuntur.

VERSIONES. JAN. BERNARD. FELICIANI versio prodiit cum aliis Galeni libris. Bas. 1535. f. JANI CORNARII cum aliis Galeni. Bas. 1535. f. (An in hisce duabus editionibus error subsit, videant ii, qui illas inspicere possunt.) JO. GUINTHERII cum nonnullis aliis Paris. 1536. f. *Gallica* versio hunc titulum prae se fert: De la formation des enfans au ventre de la mère. Par. 1559. 8.

X. Libri, de quorum originibus, num ab ipso Galeno, vel aliunde repetendae sint, non satis constat, hi sunt:

83. *Εἰσαγωγὴ ἢ ἰατρός. Introductio s. medicus.* Ita invenit Charterius titulum in octo codd. mss., quos ipse contulit, quorumque collationem exhibet in concisis not. et var. lectt. ad tom. II. p. 405. Exstat is liber in ed. Aldina P. IV. in isagog. f. 1. in gr. Bas, P. IV. p. 371. in Chart. to. II. p. 360.

Haud meminit Galenus hujus libri, qui quam plurima eaque utilissima ad sectarum historiam continet, ac in tabula velut totius fere medicinae vocabula exponit. Hinc non creditur esse proprius Galeni, sed Herodoti potius. Galenus enim in sect. II. comment. in VI. epid. Hippocr. text. 42. librum Herodoti citat, qui inscriptus est medicus. Galeno adscribit Charterius, quia concisa oratione universa medicinae praecepta complectitur. Si a Galeno scriptus est, ad eos saltim non pertinet, quos Galenus *πρὸς ἔκδοσιν* scripsit; sed ad eos, quos ad tironum usum conscripsit, postea ab iis evulgatos.

CODICES *graeci* sunt in B. R. Paris. no. 2113. 2156. 2160. 2169. 2171. 2246. 2271. 2280. 2282.

2304. 2306. Fragmentum amplum ifagoges Galeni erat in Coislin. Montf. P. II. p. 281. Exftant quoque codd. in Medicea. Bandin. III. p. 115. — *Latini* codd. funt in B. R. Parif. n. 6863. 7030. — Ifagoge Galeni, interpr. HONAIN BEN ISAAC, eft *arabice* in bibl. Norfolk. n. 3383.

EDITIONES. *Graeco-latina* editio eft: SEB. SINGKELERI medicorum fchola h. e. Cl. Galeni ifagoge f. medicus. Ejusd. definition. medicin. liber. Graece et lat. Baf. p. Th. Platter. et Balth. Lafium 1537. 8. Graece et lat. prodiiffe Parif. 1536. 8. teftatur Haller. bibl. anat. to. I. p. 84. — Prodiit *latine* G. VALLA interpr. c. aliis Galeni et aliorum Graecorum. Venet. 1498. f. — Prodiit etiam latine in FRC. PHILELPHI epift. oratt. et aliis opufculis. Ven. p. Phil. de Pineis 1492. f. p. 77. (it. in edit. fine not. typograph. min. 4. et ed. Ven. p. Barth. de Zanis de Portefio 1491. min. 4. vid. FOSSII cat. bibl. Magliabech. to. II. coll. 330. feq.) — Verfio etiam latina eft Jo. GUINTHERII, Andern.: Galeni aliquot libelli, fcil. corpor. temperatur. animi mores fequi; de vitiis animi et eor. remediis; de fectis; introductorius; de plenitudine; de optimo corporis ftatu; de bono corporis habitu; de elementis libri II.; de atra bile; de tumoribus praeter naturam; p. Jo. GUINTHERIUM partim recogniti, partim nunc primum verfi. Baf. ap. Froben. 1529. 4. Hanc Guintherii verfionem emendatiorem atque politiorem ediderunt, qui edd. Juntin. Galeni curam gefferunt. In VII. earum editione caftigatiorem legere eft, collatis graecis exemplaribus. Corrector fuit Barth. Sylvanius. Charterius eam verfionem correctiorem reddidiffe fe ipfe perhibet. Prodiit et verfio Guintherii Par. 1558. 8. Lugd. 1552. 16. — Vertente *Califto Procacini*. Rom. 1627. 4.

84. *De fubfiguratione empirica.* Exftat in ed. Charter. to. II. p. 340. in VII. Juntar. in ifagog. f. 31. Graeca defiderantur. Videtur genuinus effe, et ex-

hibet rationem pleniorem medicinae empiricorum. — Interpretes ſunt DOMIN. CASTELLUS et NIC. RHEGINUS.

85. *De voce et anhelitu.* Exſtat in ed. Chart. to. V. p. 429. in VII. Juntar. inter ſpurios f. 62. *Latine* tantum habetur, et ſubſtitutus eſt, ut videtur, vero et antiquo Galeni de voce libro. Anatome laryngis traditur. Ductus ſalivales linguae deſcribuntur.

86. *De reſpirationis uſu.* Exſtat *latine* tantum in Charter. to. V. p. 429. in VII. Junt. inter ſpurios f. 62. contra Ariſtotelem maxime ſcriptus.

87. *Εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός. An animal ſit, quod eſt in utero.* Eſt in ed. Ald. inter libros, Galeno adſcriptos, P. IV. f. 19. Baſil. gr. P. IV. p. 406. in Chart. to. V. p. 334. in VII. Junt. cl. I. f. 326.

Spuriis Galeni adnumeratur ab omnibus editoribus graecis; receptus tamen inter genuinos in VII. Juntar. editione. Contra Aſclepiadem ſententiam ſuam auctor tuetur, foetum etiam per os nutriri. Interpretes ſunt HORAT. LIMANUS. — MATTH. THEOD. MELARELIUS, e cujus verſione ſeorſim prodiit Antwerp. 1540. 4. — Galenus de eo, quod ſit animal id quod utero continetur, interpr. ANT. LUDOVICO. Ulyſſip. 1540. f. cum al. Galeni.

88. *Galeni liber, an omnes partes animalis, quod procreatur, fiant ſimul.* Latine tantum exſtat in ed. Charter. to. V. p. 326. et in VII. Junt. cl. I. f. 326.

Eſt brevis libellus, in quo negatur, omnes partes una formari.

INTERPRETES ſunt NIC. RHEGINUS, Calab. — JO. GUINTHERIUS, cujus verſio prodiit cum aliis. Pariſ. 1536. f. et Baſ. 1536. f.

89. *De conſuetudine.* Exſtat in edit. Charter. to. VI. p. 541. et in VII. Juntin. cl. II. f. 60.

Latine tantum exſtat. Dubitabat JO. BAPT. MONTANUS, num genuinus ſit is liber.

CODEX *graecus* in bibl. Medic. Bandini III. p. 50. 51.

INTERPRETES sunt Nic. Rheginus, Calab., cujus versionem Jo. Bpt. Rasarius restituit, et Augustin. Gadaldinus. Nic. Rhegini versionem emendatiorem (et absque graeco textu emendatiorem) se edidisse refert Charterius.

90. *De motu thoracis et pulmonis.* Exstat latine tantum in ed. Chart. to. V. p. 407. in VII. Junt. inter fragm. f. 47.

Est exiguae molis libellus, fragmentum forsan eorum trium librorum, quos Galenus de hoc argumento composuit. Vid. de admin. anat. libr. VIII. c. 2. Gadaldinus putabat, eum ab Oribasio aliove ex Galeni genuinis libris esse excerptum.

CODEX msf. *latinus* est in B. R. Paris. n. 6865.

EDITIONES. Prodiit cum nonnullis aliis. Par. 1536.

91. *Περὶ τῶν ὅλου τοῦ νοσήματος καιρῶν. De totius morbi temporibus.* Est in ed. Ald. P. III. f. 100. in gr. Bas. P. III. f. 385. in Chart. to. VII. p. 304. in VII. Junt. cl. III. f. 86.

Non dicitur a Galeno inter proprios, neque ad eos pertinet, quos certo liceat Galeno adscribere.

CODICES *graeci* sunt in B. R. Paris. n. 2170. 2272. 2269. in Medicea. Bandin. III. p. 139. *Latinus* cod. est in B. R. Paris. n. 6865.

INTERPRETES latini sunt Nic. Rheginus et Guintherius. Hujus versio prodiit cum libris III. de diebus decretoriis et cum libro de morbor. temporibus. Par. 1529. 8. Guintherii versionem emendavit Riccius, et emendatiorem adhuc edidit *Charterius.*

92. *Περὶ τύπων. De typis.* Exstat in ed. Ald. P. III. f. 145. in gr. Bas. P. III. p. 470. in Chart. to. VII. p. 152. in VII. Junt. cl. III. f. 90.

Haud meminit hujus libri utilissimi Galenus, hinc, quin genuinus sit, saltim dubium est.

CODICES *graeci* sunt in B. R. Paris. n. 2170. 2272. 2269. in Medicea. Band. III. p. 139. Ex Galeno

excerptorum de typis brevis codex eſt in bibl. Medic. plut. 74. Band. III. p. 99. Codex *latinus* eſt in biblioth. r. Pariſ. n. 6865.

INTERPRETES *latini* ſunt NIC. RHEGINUS, Calab., GADALDINUS, RICCIUS et JO. GUINTHERIUS, cujus verſionem ceteris eſſe praeſtantiorem, refert *Charterius*.

93. *Πρὸς τοὺς περὶ τύπων γράψαντας, ἢ περὶ περιόδων. Adverſus eos, qui de typis ſcripſerunt, vel de circuitibus.*

Eſt in ed. Ald. P. III. f. 141. in gr. Baſ. P. III. p. 464. in Chart. to. VII. p. 156. in VII. Junt. cl. III. f. 91.

INTERPRETES *latini* ſunt VICTOR TRINCAVELLUS et JO. GUINTHERIUS, cujus verſio priore melior eſt.

94. *Περὶ τοῦ παρ' Ἱπποκράτη κώματος. De comate ſecundum Hippocr. liber.* Exſtat gr. et lat. in Chart. edit. to. VII. p. 191. in VII. Junt. claſſ. III. f. 48.

Monet Galenus in comm. in III. epid. Hippocr. ſe librum de comate ad explicandam Hippocratis de eo ſententiam ſcripſiſſe, qui interiiſſe videtur. Jo. enim CAIUS librum Galeni, quem edidit, de comate e variis textibus Hippocratis et Galeni collegit, ut ipſe fatetur; RICCIUS vero notat, ſe hunc librum omnino reſtituiſſe. Reſtituit etiam Dominic. Monteſaurus. Operam ſuam quoque ei impendit Charterius.

CODEX *graecus* eſt in bibl. Medicea. Band. III. p. 50. Codd. *latini* ſunt in B. R. Pariſ. n. 6865.

EDITIO *graeca* eſt Jo. CAII: Galeni libri aliquot partim hactenus non viſi, partim mendis repurgati et reſtituti c. annotatt. Jo. CAII. Galeni de Hipp. et Plat. decr., de comate ſec. Hippocr., de ſuccedaneis. Hippocrat. de pharmacis. Baſ. 1544. 4.

INTERPRETES *latini* ſunt NIC. RHEGINUS, cujus verſionem correxit RICCIUS. Exſtat quoque NIC.

LEONICENI. Charterius meliorem atque correctiorem verſionem edidit latinam.

95. *Περὶ τῆς κατὰ τὸν Ἱπποκράτην διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων. De victus ratione in morbis acutis ex Hippocr. ſententia.* Exſtat graec. et lat. in ed. Charter. to. XI. p. 184. *Latine* in VII. Juntar. cl. VII. f. 153.

Mentionem talis libri fecit Galen. in c. 4. et 6. de libr. propr. Sed num is Galeni ſit, vehementer dubitandum eſt: accedere enim videtur ad methodicorum doctrinam, cui Galenus minime favebat.

Interpretatus eſt hunc librum AUGUSTIN. GADALDINUS, tribus codd. mſſ. graecis uſus, ſed mancis et lacunarum plenis. Hinc is, quae deficiebant, ſupplevit. Edidit poſtea Jo. CAIUS verſionem pleniorem. Charterius ex utraque hac verſione textum graec. ipſe confecit ediditque. Poſtea, cum genuinum codicem Charterio obtuliſſet REN. MOREAU, is eum typis, ut ait, quam celerrime mandavit.

CODICES *graeci.* In bibl. D. Marc. Ven. no. 281. in librum Hippocr. de ratione victus acutor. morborum, n. 278. 282. et 285. in libr. Hipp. de ratione victus ſalubris.

96. *Περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως. De purgantium medicamentorum facultate.* Exſtat in ed. Ald. P. II. f. 101. in gr. Baſ. P. II. p. 484. in Chart. to. X. p. 462. in VII. Junt. cl. V. f. 86.

Non meminit Galenus hujus libri in art. med. c. 37. et de libr. propr., resque ita in eo traditae ſunt, praeſertim c. 6., ut eum opus Galeniſtae cujusdam potius eſſe putem, quam Galeni.

CODEX *graecus* libri de purgant. med. facult. eſt in B. R. Pariſ. n. 2165. et in bibl. Med. Bandin. III. p. 122.

EDITIONES. Prodiit *graece* Pariſ. 1557. 8.

VERSIONES. *Latine* vertit PT. LOMBARDUS ſub titulo: De qualitate purgationis, prodiit c. ejus

ſynopſi de balneis Puteolanis, in Graevii Theſ. Ital. to. IX. P. IV. — Prodiit etiam latine Pariſ. 1528. 8. et c. libello de his, quos purgare oporteat, quibus medicamentis, et quo tempore, interpr. Jo. Polito. Pariſ. 1544. 4. Baſ. 1544. 4. — Vertit etiam Jul. Martian. Rota.

97. Περὶ εὐποϱίστων βιβλία β'. *De remediis parabilibus libri II.* In ed. Ald. exſtat liber primus tantum, et quidem initio mutilus, quem Charterius e mss. B. R. Pariſ. reſtituit P. II. f. 95. in gr. Baſ. pariter liber I. initio mutilus P. II. p. 422. Liber uterque eſt in Chart. ed. to. X. p. 574. In VII. Junt. hi duo libri dividuntur in cl. VII. f. 153. primusque inter geminos refertur: alter vero inter ſpurios f. 161. Idem etiam factum eſt in Aldina, ubi P. IV. f. 35. alter parabiliorum medicamentorum liber ad Solonem archiatrum legitur inter ſpurios, et in ed. gr. Baſ. P. IV. p. 438. — Περὶ εὐποϱίστων βιβλίον γ'. *De remediis paratu facilibus liber III. Galeno adſcriptus.* Exſtat in Ald. ed. P. IV. f. 41. inter ſpurios; in gr. Baſil. pariter inter ſpurios P. IV. p. 448. in VII. Junt. claſſ. VII. f. 161.

Non citat umquam Galenus, etſi occaſio ipſi non defuiſſet, hos libros de parabilibus medicamentis, quod eo magis mirum, quia Galenus ſuos libros alias citare ſolet quam ſaepiſſime. Neque ſe ſcripſiſſe monet tales libros nec in c. 37. de art. med. nec in libello de libr. propr. Hinc jam hac de cauſſa, niſi putes; Galenum eos ſcripſiſſe, poſtquam ceteros omnes libros jam ſcripſerat, ad ſpurios referendi ſunt. Referendi vero ſunt etiam ideo ad ſpurios, quod plane ad empiricorum morem, et quidem ad eum morem compoſiti ſunt, quem ſervare ſolebat haec ſecta, poſtquam a priſtina ſua integritate deſciverat, quod fere poſt Galeni tempora eſt factum. Neque hi libri tres ab uno auctore compoſiti ſunt. *Primus* ad Glaucon., in quo etiam de methodo medendi ad Glaucon. librum citat, et anti-

quior, et ad Galeni ingenium magis compofitus. Multa continet medicamenta ex Archigene, cujus libris Galenus in aliis libris de medicamentis crebro ufus eft. Tamen, quod, morbi nulla plane ratione habita, ejusque cauffae, tantum medicamenta alia atque alia proponuntur, non exftimandum eft, Galenum, feveriorem dogmaticum, et empiricorum oforem acrem, hunc librum confcripfiffe. Spurium effe hunc librum, etiam ex Oribafio colligere licet. *Alter* de medicamentis paratu facilibus liber, ad Claud. Solonem, archiatrum, fcriptus, cujus Galenus alias non meminit, empiriam longe minus coctam redolet, morborumque, nullo eorum facto difcrimine, remedia a capite usque ad calcem complectitur. Multa etiam fuperftitiofa et abfurda in eo proponuntur, quae ab ingenio Galeni plane abhorrent. *Tertius* liber peffimus eft. Galenus ipfe in eo paffim citatur. Eft plenus ignorantiae et fuperftitionum, et fcriptus a Chriftiano, qui vires adeo adfcripferit candelae ad ignem in facello Pauli Apoftoli accenfae, atque de fanctis anargyris loquitur. Incidere hunc librum in tempora imperatorum Conftantinopolitanorum, Haller. in bibl, bot, to. I. p. 151. recte monet. Integriores edidit hos libros e mss. Parifin. Charterius. Quidam haec euporifta Galeni ad Oribafium retulere; fed omnia faltim ad eum referre haud licet.

EDITIONES *graecae.* Galeni de facilibus paratu remediis liber. Graece. Lut. Paris. 1530. 8. Repetita dicitur Paris. 1536. 8. *Latinae.* Baf. 1576. 8. — curante J. Hollerio. Paris. 1543. 16. 1549. 8. — c. verfione Sebast. Scrofae. Par. 1548. 8. — Interpres primi libri eft Hubert. Bartlandus. Libri fecundi et tertii interpres eft Jun. Paul. Crassus, qui hiulca graeci textus fupplevit. Interpretatus quoque eft Jo. Guintherius.

98. *Πρὸς Πίσωνα περὶ τῆς θηριακῆς. De theriaca ad Pifonem liber.* Exftat in ed. Ald. P. II. f. 85.

in gr. Bas. P. II. p. 455. in Charter. to. XIII. p. 930. in VII. Junt. claff. V. f. 89.

Non Galeni opus effe, fed alius medici, ejusdem fere cum Galeno aetatis, fupra in vita Galeni e Labbeo tradidimus. Hier. Mercurialis fcriptum effe putat à Galeno iuvene, quod effe nequit, quia in eo memorantur, quae Galenus, provectior jam aetate, peregerat effeceratque. Galeni effe, non dubitarunt Aetius, Paulus Aegineta, Arabes medici. Scriptus maxime eft ad theriacae ufum commendandum, quae vero recte compofita effe debeat, minus recte compofitae enim ad venena animalium virtutem nullam effe. Legitur in hoc libro Andromachi fenioris, Neronis archiatri, carmen de theriace et viperis, Galene appellata, c. 6. fequ. p. 937. Chart. Idem carmen legitur etiam in libro de antidotis. (Vide de Andromacho hoc feniore et de aliis theriacarum fcriptoribus J. A. Fabric. bibl. gr. libr. III. c. 26. §. 8. K.)

CODEX ms. eft in B. R. Paris. n. 2164. et in bibl. Medicea. *Γαληνοῦ πρὸς Πίσωνα περὶ θηριακῆς* eft inter Voffian. ac. Lugd. B. (vid. Cat. p. 394. n. 58.) in bibl. D. Marc. Ven. n. 281. (De cod. *arabico* mfto, in quo defcriptio hujus theriacae continetur, vid. Lambec. comment. VI. p. 143. K.)

EDITIONES. Prodiit Paris. 1531. f. 1534. f. 1536. f. Galeni de theriaca ad Pifon., interpr. et commentat. Jo. Juvene, medico. Ejusd. de antidotis libri II. ab Andr. Lacuna in epitomen redacti. Acc. Jo. Juvenis epift. complect. medicamenta bezoardica, quorum ufus a pefte praefervat. Antwerp. 1575. 12. — De herba panacea, quam alii tabacum, alii pedum vocant, ab Aegid. Everato in ordinem redactus. Antwerp. 1587. 12. Continentur fimul in hoc libro: Galenus de theriaca ad Pifon. et ejusd. de antidotis libri II. ab Andr. Lacuna in compendium redacti.

INTERPRETES *latini* funt Jul. Martian. Rota et Jo. Guintherius. Andromachi fenioris anti-

quiffimum de theriaca carmen ad imperat. Neronem. Norimb. 1754. 4. JOACH. CAMERARIUS jam antea Andromachi et aliorum carmina ex Galeno latine ediderat.

99. *Περὶ θηριακῆς πρὸς Παμφιλιανόν. De theriaca ad Pamphilianum.* Exftat in ed. Ald. P. II. f. 93. in gr. Baf. P. II. p. 469. in Chart. to. XIII. p. 960. in VII. Junt. cl. V. f. 98.

Eft brevis et practici argumenti.

CODICES *graeci* funt in B. R. Parif. n. 2164. feculi XV. codex eft in bibl. D. Marc. Ven. n. 279. et ejusd. feculi n. 281.

INTERPRETES *latini* funt JUL. MARTIAN. ROTA et JOACH. CAMERARIUS. (Hujus et proxime praecedentis libri verfio italica haec exftat: Della theriaca libri II. di Cl. Galeno a Panfiliano ed a Pifone. Tradotti da MICHELANGELO ANGELICO, Vicentino. Vicenza 1608. 8. Aliam editionem, eamque pofteriorem citavi fupra no. 81. K.)

100. *Περὶ τῶν ἐπιδέσμων. De fafciis libér.* Deeft is liber in editt. Ald. et gr. Bafil. Exftat vero in Chart. to. XII. p. 469. et in VII. Junt. cl. VII. f. 293.

Promiferat Galenus in comm. II. in Hipp. libr. de officina medici, fe libellum fcripturum de fafciis; num vero hic liber is fit de quo loquitur Galenus, dubitare aliquantulum licet. Citatur enim in eo Oribafius de machinamentis, qui fi Oribafium auctorem habet, neque antiquiorem auctorem, isque locus, in quo Oribafius de machinamentis citatur, genuinus eft, liber de fafciis Galeni effe nequit, fed recentioris auctoris effe debet. Quae quomodocunque fe habeant, Galeno non indignum opufculum hoc de fafciis eft, in quo non folum deligationum modi omnium corporis partium, a capite ad pedes ufque, fed et multa alia proponuntur, quae ad chirurgiae hiftoriam pertinent.

CODICES *graeci*. Sunt in B. R. Paris. n. 2245. et 2247. duo codices, e quorum alterutro Charterius

textum graecum primus typis vulgavit, eo fortaſſe, quo Vidius fuerat uſus. Eſt etiam cod. graecus in bibl. Medicea et in coll. *Nicetae*. Vid. Cocchi in praef. ad Graecor. chirurgicos libros p. 12. — Cod. *latinus* eſt in B. R. Paris. n. 6866.

INTERPRES *latinus* hujus libri eſt *Vidus Vidius*. Ejus verſio exſtat in Chirurgia e graec. in lat. converſa, *Vido Vidio* interpr. c. nonnullis ejusd. Vidii commentariis. Lut. Par. 1544. f. p. 415. c. figuris buxo inciſis copioſiſſimis. Ad interpretationem ſuam Vidius uſus eſt codice mſto e B. R. Pariſina, in quo etiam Soranus et Heliodorus continebantur. Ex his in interpretatione ſupplevit Vidius quaedam, quae ſibi aut omiſſa a Galeno, aut interiiſſe viſa erant. — Galeni de faſciis libellus, a Vido Vidio latinitate donatus, congruisque iconibus illuſtratus in 12. ſine loco et anno. — Repetita eſt ea editio Lugd. 1553. 16. — Prodiit etiam in CONR. GESNERI ſcriptoribus chirurg. Tigur. 1555. f. — Ἐκ τῶν Γαληνοῦ ὑπομνημάτων περὶ ἐπιδέσμων βιβλίον. *Ex Galeni commentariis de faſciis libellus.* Exſtat in ed. Chart. to. XII. p. 500. Pertinet huc. Eſſe videtur excerptum ex libro de faſciis, compoſitum a Galeniſta, rerum ſuarum guaro. Eſt fragmentum tantum, cui finis deeſt.

XI. Libri manifeſte ſpurii, qui inter Galeni opera recepti leguntur, hi ſunt:

101. *Περὶ φιλοσόφου ἱστορίας. De hiſtoria philoſophica.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 28. inter nothos, in gr. Baſ. P. IV. f. 42. in Chart. to. II. p. 21. in VII. Junt. in claſſe ſpurior. f. 2.

Eſt Plutarchi liber de placitis philoſophorum, in principio tantum aliquantulum mutatus. JUL. MARTIAN. ROTA hunc librum tribuit Aetio, quem de placitis philoſophorum ſcripſiſſe teſtatur Theodoritus therapeut. Vide quae dicta ſunt in bibl. gr. JO. ALB. FABRI-

est ad Plutarch. libr. de placitis philosophor. — *Graece* etiam exstat in Aristotelis opp. Ven. 1497. f.

VERSIONES. Jul. Mart. Rota interpretatus est, sed minus feliciter. — Andr. Lacunae interpretatio prodiit Colon. 1543. 8.

102. Ὅροι ἰατρικοί. *Definitiones medicae ad Theutram scriptae.* Exstant in ed. Ald. P. IV. in isagog. f. 11. Aldus vero eas inter nothas refert. In gr. Bas. P. IV. p. 390. ubi etiam spuriis adnumerantur. In ed. Chart. to. II. p. 232. In VII. Junt. in isagog. f. 43.

Vix etiam pro genuino Galeni opere hae definitiones haberi possunt, et si conscriptas ab eo putes, non πρὸς ἔκδοσιν scriptas esse existimandum est. Continentur in iis multa excerpta ex antiquioribus medicis, quorum scripta periere, eamque ob rem magni aestimandae sunt. Auctor etiam in prooemio p. 232. 233. ed. Chart. to. II. candide profitetur, se definitiones suas ex aliis exscripsisse, addidisse vero, quas scriptas non invenerit. Ordo ceterum nullus est, ex quo etiam intelligitur, hunc librum non Galeni esse, ordinis amantissimi. Genuinum tamen putat Charter. in concisis not. ac var. lectt. ad hunc librum p. 404.

CODICES *graeci* exstant mss. in B. R. Par. n. 2151. 2175. 2252. Exstant etiam in Augustana et Vind. Lamb. libr. VI. p. 196 et 145. Cf. de Ness. P. III. p. 27. n. 8. in bibl. reg. Lond. Casiley p. 216. in bibl. Cai. Gonvill. n. 948. Fragmentum definitionum medicar. exstat graece in bibl. August. Alius codex, isque integrior omnibus, exstat in bibl. Vindob. graece. Vid. de Ness. P. III. n. 19. 9. p. 30. Galenus de definitionibus est, ut puto, latine inter mss. bibl. Jacobeae n. 8484.

EDITIONES. Prodiit *graece* et *latine* in Seb. Singkeleri schola med. Bas. 1537. 8. (Titulum plenum vide supr. no. 83.) — *Latine:* Galeni definitiones medicae, interpr. Jona Philologo. Par. ap.

Sim. Colinaeum 1528. 8. Repetita eſt ea editio Colon. 1529. 8. — Verſus latine is quoque liber eſt a BARTHOL. SYLVANIO, et quidem ita, ut Sylvanius ex codicum veterum collatione hunc librum pluribus locis auxerit. Emendatior et ex collatis codd. graecis accuratior facta haec verſio exſtat in VII. Junt. opp. Galeni editione.

103. *De partibus artis medicae.* Exſtat in ed. Chart. to. II. p. 282. in VII. Junt. in claſſ. ſpurior. f. 16.

Latine tantum exſtat e verſione NIC. RHEGINI. — Exſtat Galenus de duplici medicina, qui forte is liber eſt, latine ſcriptus in bibl. Taurin. Montf. II. p. 1397. (In catal. codd. latinor. bibl. Taurin. p. 291. n. 939. membran. ſaec. XIV. f. 32. citatur *liber tegni Galeni*, mutilus in fine: praeter hunc nullus alius liber Galeni inter codd. latin. invenitur.)

104. *De anatomia vivorum liber.* Exſtat latine tantum in ed. Chart. to. IV. p. 194. et in VII. Junt. inter ſpurios f. 44.

Ediderat Galenus librum περὶ τῆς ἀνατομῆς ἐπὶ τῶν ζώντων, quem memorat de arte med. c. 37. p. 230. quem etiam in aliis pluribus locis περὶ ζωοτομίας dixit. Sed is liber de vivorum anatome, qui adhuc proſtat, Galeni genuinus foetus non eſt, quippe in quo ipſe Galenus citetur, et Iſaac, et in quo omnia ad Saracenorum indolem religionemque propoſita ſunt, ut eum itaque ab Arabe quodam conſcriptum eſſe recte putes. Neque reſpondet titulo; ſed compendium anatomicum eſt, cui poſteritas, gnara Galeni libri περὶ τῆς ἀνατομῆς τῶν ζώντων, eum titulum dedit. Quaedam tamen habet ſatis bona, v. c. de corde, de pulmonum ſenſu exiguo vel nullo, de diaphragmatis nervo cet.

CODEX erat in bibl. MICH. CANTACUZENI. Verdier p. 62. Galen. de interioribus membris eſt *latin.* in bibl. Merton. coll. n. 685. Anatomia Galeni eſt in bibl. dom. St. Petri Cantabr. n. 1862. Galeni anatomia eſt inter libr. Voſſ. n. 2127.

De anatomia parva liber. Exſtat latine tantum in ed. Chart. to. IV. p. 218. in VII. Junt. inter ſpurios f. 42.

Eſt quoque Arabis opus, ex Galeno, quod ipſe ejus auctor fatetur, excerptum. Deridendum opus Conr. Geſnerus dicit. Quaedam ex animalium anatomia continet, inprimis porci, cujus viſcera auctor humanis putat eſſe ſimillima. Liber inſcriptus etiam reperitur *de anatomia parva ſive anatomia porci.*

De anatomia oculorum. Exſtat latine in ed. Chart. to. IV. p. 223. in VII. Juntar. in ſpurior. claſſe f. 57. Galenum auctor libri citat, quem ex Galeni libris compoſuit. Vitioſa multa habet, tamen et quaedam utilia, v. c. nervum opticum utrumque coire, eoque modo effici, ut utroque oculo homo unum tantum obiectum conſpiciat. — *Latine* vertit olim DEMETRIUS, et NICOL. RHEGINUS, Calab. — Prodiit Paris. 1536. Vertit etiam et edidit MATTH. THEOD. MELANELLUS. Antwerp. 1540. 4.

105. *De compage membrorum ſ. de natura humana.* Legitur in ed. Chart. to. V. p. 330. in VII. Junt. inter ſpurios f. 58.

Eſt liber ſpurius, qui *latine* tantum exſtat, rudem Galeni pathologiam ac phyſiologiam complectens. Vid. Arabiſtae eſſe opus, aſtrologiae deliramentis indulgens. — Erat inter libros MICH. CANTACUZENI.

106. *De natura et ordine cujuslibet corporis.* Eſt liber ſpurius, qui latine tantum exſtat in ed. Chart. to. V. p. 327. in VII. Junt. in ſpuriis f. 42. Latine ſcriptus eſt, quod patet ex cap. 1. Auctor Apollonium ſaepe citat, et multos Hippocratis libros ſe latinos feciſſe perhibet.

107. *Ὅτι αἱ ποιότητες ἀσώματοι. Quod qualitates incorporeae ſint, Galeno adſcriptus liber.* Exſtat in Ald. P. IV. inter ſpurios f. 27. in gr. Baſil. P. IV. p. 493. in Chart. to. II. p. 60. in VII. Junt. in claſſ. iſagog. f. 8.

Spurius eſt ex ſenſu omnium. Scriptus eſt ad Pindarum, quem c. 8. alloquitur, contra Stoicorum philoſophiam. — Interpres eſt Horat. Limanus.

108. *De motibus manifeſtis et obſcuris.* Exſtat *latine* tantum in ed. Chart. to. V. p. 397. in VII. Junt. in ſpur. f. 66.

Is liber, referente Conr. Gesnero in enumeratione librorum Galeni, a Joannitio f. Honain ex graeco arabicus, et ex arabico a Marco Toletano latinus factus eſt. Ad meliores Galeni libros pertinet, aut ſaltim ex Galeni libris factos. Compilatus eſt ex Galeni libris a gnaro eorum homine, Chriſtiano, neque enim alius hominem pro Titio Petri nomine citaverit. Occurrunt enim in illo errores anatomici, quos commiſſos a Galeno eſſe vix credas. Excerptus forſan eſt ex libro de obſcuris motibus, quem compoſuiſſe refert Galenus in libro de muſculorum diſſectione.

109. *De facultatibus corpus noſtrum diſpenſantibus.* Exſtat *latine* tantum in ed. Chart. to. V. p. 7. et in VII. Junt. in ſpur. f. 60. et in aliis editt. Galeni latinis inter ſpurios. Eſt liber Arabiſtae, ex Galeno collectus. — CODD. *latini* exſtant in B. R. Pariſ. n. 6865. et 7015.

110. *De diſſolutione continua ſ. de alimentorum facultatibus.* Exſtat in ed. Charter. P. VI. p. 403. et in VII. Junt. inter ſpurios f. 71. Proſtat tantum latine. Ex Galeno compoſitus eſt, ut videtur, ab Arabiſta.

111. *Διαθήκη περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπείου σώματος κατασκευῆς. Περὶ τῆς τεσσάρων τῶν ὡρῶν τε καὶ ιβ' μηνῶν διαίτης. Praeceptum Galeni de humani corporis conſtitutione; de diaeta quatuor anni tempeſtatum et duodecim menſium.* Ex codd. mss. B. R. Pariſ. primus graece edidit et latinam verſionem confecit Charterius. Eſt opus Neo-Graeci, arabici ſaporis.

CODEX *graecus* exſtat in bibl. Vind. n. 32. de Neſſel P. III. p. 43.

112. *Περὶ χυμῶν. De humoribus liber.* Graece non exſtat neque in Aldin. neque in Baſil. Eum primus graece edidit Chart. to. III. p. 150. refertque eum inter eos, quos graece in lucem prodire primum curaverit. Eſt opus Galeniſtae graeci recentioris, in quo inprimis influxum tempeſtatum in quatuor humores corporis noſtri demonſtrat rudi pathologia et a Galeni ingenio abhorrente. Relatus etiam eſt is liber inter ſpurios in edit. VII. Junt. ubi legitur in cl. ſpurior. f. 118. AUGUSTIN. GADALDINO, Mutinenſi, interpr. An eſt is liber *περὶ χυμῶν ἐκ τῶν Ἱπποκράτους*, quem recenſet inter codd. gr. bibl. Vind. de Neſſ. P. III. n. 28. p. 39? Galeni de humoribus liber, diverſus ab edito, erat in bibl. Coisl. Montf. P. II. p. 418. — Galeni de humorib. liber graece nunquam antea typis excuſus c. verſ. lat. notis margin. et tabella totius libri BERNARDI BERTRANDI, Rhegini. Arg. 1558. 8. Saragoſſae prodiit, vertente RASARIO, 1567. 4. — ARCHANG. PICCOLHOMINI in librum Galeni de humoribus commentarii. Pariſ. ap. Bern. Turriſan. in Ald. bibl. 1556. 8.

113. *Περὶ προγνώσεως. De praenotione liber.* Eſt in ed. Chart. graec. et lat. to. VIII. p. 890. Charterius primus e codd. B. R. Pariſ. edidit. Non videtur genuinus Galeni eſſe. CODEX *graecus* Galeni de praenotione exſtat inter Voſſ. bibl. ac. Lugd. B. vid. cat. ej. bibl. p. 397. n. 45. in bibl. D. Marc. Ven. n. 281. cf. cat. p. 136. — *Latinus* exſtat in bibl. monaſt. Gaybac. n. 285. f.

114. *Πρόγνωσις πεπειραμένη καὶ πανυλήθης. Galeni omnino vera expertaque praeſagitio.* In ed. Chart. to. VIII. p. 895. graece et lat. ex Ms. B. R. Par.

Eſt liber omnino malae notae ac ſpurius. Eſt etiam inter ſpurios edit. VII. Junt. f. 45. — Galeni lib. de praeſagitione GEO. VALLA interpr. prodiit c. aliis Galeni et alior. Graecor. Ven. 1498. f. Bas. 1542. 8.

115. *Περὶ φλεβοτομίας.* *De venae ſectione.* Graece et latine exſtat in ed. Chart. to. VIII. p. 898. e cod. B. R. Paris.

Eſt ſpurius. Paulus enim Aegineta in eo citatur, et excerpta e Galeno tantum continet.

116. *Περὶ κατακλίσεως προγνωστικὰ ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.* *Prognoſtica de decubitu ex mathematica ſcientia.* Exſtat in Chart. to. VIII. p. 901. graec. et lat. ex cod. mſt. B. R. Paris. — Galeni iatromathematica in cod. n. 336. bibl. D. Marc. Ven. (cat. p. 155.) In VII. Junt. inter ſpurios f. 112. Interpretatus eſt Jos. Struthius, quo interpr. Jac. Ant. Marescottus edidit. Eſt abſurdum opus Neograeci, in arabica aſtrologiae ſcientia delirantis.

CODEX *graecus* in B. R. Pariſ. n. 2139. in bibl. Vatic. Montfauc. p. 10.

117. *Περὶ οὔρων.* *De urinis liber Galeno adſcriptus.* Eſt in ed. Ald. P. IV. inter ſpurios f. 22. in ed. Baſ. P. IV. p. 410. in Charter. to. VIII. p. 337. in VII. Juntar. cl. IV. f. 122.

Etſi Galenus in comm. I. in Hipp. libr. de humoribus ſcribit, ſe librum de urinis ſcripſiſſe, hic tamen de urinis, qui adhuc ſupereſt, Galeni genuinus non eſt, etſi Galeni doctrinam refert.

CODEX *graecus* eſt in B. R. Pariſ. n. 2260. in bibl. Med. plut. 74. bis. Bandin. III. p. 122. 131. 132. Excerpta ex Galeno de urinis ſunt in Medicea. Urinarum diviſio Galeni eſt in bibl. Bodl. no. 261. Galeni de optimis ſecundum naturam urinis eſt in bibl. Vindob. graece. Vid. de Neſſel III. n. 19. 10. p. 30. Galeni *σύνοψις περὶ τῆς τῶν οὔρων διαφορᾶς* eſt in bibl. Vindob. Cf. de Neſſ. P. III. 19. 11. p. 30. Galeni de urinis eſt in bibl. Caſinenſi. Montf. p. 222. — Cod. hebraicus, ex arabico verſus, eſt in bibl. Vind. Lamb. ed. Kollar. I. p. 290.

EDITIONES. Galeni de urinis liber, nec non de boni et mali ſucci cibis liber, et de hirudinibus, re-

vulſ. cucurb. et ſcarif. Par. ap. Sim. Colinaeum ſ. a. 8. An is liber de urinis eſt Galeni *περὶ τοῦ οὐρογιγνώσκειν*, qui prodiit Pariſ. ap. Morellum 1550. 8.? Prodiit etiam ſeorſim ab innumeris mendis repurgatus, graece et lat. ſtudio SALOM. ALBERTI. Viteb. 1586. 8. *Latina* interpretatio exſtat JOS. STRUTHII, Poloni, quae utplurimum legitur in Galeni opp. latinis. Ea etiam uſus eſt Charterius.

COMMENTARII. LEONH. ROGANI in Galeni libell. de pulſib. ad tiron. commentarius. Acc. ejusd. de urinis libri III. ex Hippocr. et Galeno collecti. Venet. 1575. 8. 1597. 8. — FR. VALLESII commentaria in Galeni libros continent quoque librum de urinis ex Galeni ſententia. (Titulum libri integrum vid. ſupr. n. 31.) — JO. BPT. NAVARRO commentarius in hunc librum ſupra no. 40. titulo pleno adductus eſt. — J. A. BELLOFORTI in eum librum commentarius prodiit Par. 1566. 8. et FERD. MENAE Complut. 1553. 4.

118. *Περὶ οὔρων ἐν συντόμῳ. De urinis compendium.* Exſtat in ed. Chart. to. VIII. p. 349. Ex mſto cod. B. R. Pariſ. hoc opuſculum primus graece et latine edidit Charter. Verſionem Patellus confecit. — Summa urinarum ſecundum Galenum eſt in libr. R. Burscough. n. 7673.

119. *Περὶ οὔρων ἐκ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Γαληνοῦ καὶ ἄλλων τινῶν. De urinis ex Hippocrate, Galeno aliisque quibusdam.* Exſtat in ed. Charter. to. VIII. p. 352. in VII. Junt. in ſpuriorum claſſe f. 78. GEORG. VALLA interprete.

CODEX *graecus* eſt in B. R. Pariſ. n. 2269. *Περὶ οὔρων ἐκ τῶν τοῦ Γαληνοῦ* eſt in bibl. Coislin. Montf. II. p. 447. in bibl. Taurin. *Ἰδικῶς περὶ οὔρων ἐκ τῶν Γαληνοῦ Μάγνου τοῦ καὶ πρωτοσπαθαρίου Θεοφίλου βασιλέως περὶ οὔρων* exſtat ſcriptus in foliis quatuor in bibl. ac. Lugd. B. inter libros Voſſian. Vid. cat. hujus bibl. p. 392. n. 31. Excerpta ex Galeno et aliis nonnullis antiquis auctoribus de urinis et

pulſu exſtant in graeco et barbaro idiomate in bibl. Vind. n. 47. de Neſſ. P. III. p. 53. Alia excerpta de Neſſ. P. IV. n. 178. p. 99. Galeni urinarum diviſio eſt inter libros Th. Roe. Catal. mss. Angl. n. 261. Excerpta ex Galeno et Theophilo protoſpathario de urinis exſtant in bibl. Auguſt. cat. p. 27. — Collectanea ex Galeno de variis urinae quoad colorem generibus exſtant inter libros legati Warneriani in bibl. ac. Lugd. B. p. 407. no. 53.

120. *Quaeſita in Hippocratem de urinis.* Exſtant latine in ed. Chart. to. VIII. p. 918. et in VII. Junt. inter ſpurios f. 113.

Sunt Arabiſtae cujusdam. — Geo. Vallae de urinae ſignificatione ex Hipp. Paulo Aegineta ac Theophilo. It. Galeni quaeſtiones in Hippocr. Dioclis epiſt. de bona valetud. tuenda. Argent. ſ. a. 8.

121. *Περὶ σφυγμῶν πρὸς Ἀντώνιον φιλομαθῆ καὶ φιλόσοφον. De pulſibus ad Anton. diſciplinae ſtudioſum ac philoſophum.* Exſtat graece et latine in ed. Chart. to. VIII. p. 333. Charterius ex mſto cod. B. R. Pariſ. hunc libellum primus edidit. Eſt ſpurius et ex Galeni de pulſibus libris compoſitus.

122. *Compendium pulſuum Galeno adſcriptum.* Exſtat latine in Chart. ed. to. VIII. p. 330. Eſt Arabiſtae opus.

123. *Περὶ τῆς τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν διαγνώσεως καὶ θεραπείας. De adfectuum renibus inſidentium dignotione et curatione liber adſcriptitius.* Eſt in Ald. ed. P. IV. inter nothos f. 13. in gr. Baſ. P. IV. pariter inter nothos, in Charter. to. X. p. 526. in VII. Junt. cl. VII. f. 191.

Eſt ſpurius. Demetrii Pepagomeni eſſe Fabricius autumabat, ad imperatorem ſcriptus, cujus archiatrum *σύνδουλον* ſuum vocat, ipſum vero principem ſic alloquitur: *ἥλιε τῆς ἐμῆς ψυχῆς.* Dicit enim: *δεῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς* etc.

CODEX *graecus* eſt in bibl. D. Marc. Ven. n. 282. (catal. p. 136.). Galeni de renum adfectuum dignotione et medicatione liber. CHPH. SOTERE (Heyl) interprete. Mog. ap. Jo. Schoeffer. 1530. 8. cum aliis. Baſ. 1533. f. Hanc Heylii verſionem repetierunt editores operum Galeni latinorum.

124. *De colico dolore libellus.* Exſtat latine tantum in ed. Charter. to. X. p. 522. et in VII. Junt. cl. ſpurior. f. 125. Graeca deſiderantur.

CODICES *latini* ſunt in B. R. Pariſ. n. 6865. 6867.

EDITIO. Prodiit c. libro de clyſteribus et colica liber a *Johannitio* e graeca in arabicam et inde a *Kalonymo* in hebraicam linguam translatus, jam primum editus (interpr. FRC. RAPHELENGIO) L. B. 1591. 8. ex off. Plant.

125. *Galeni introductorius liber varias morbor. curas complectens*, prodiit cura JO. DE TORNAMIRA c. Valeſco de Taranta philoſ. pharmaceutico. Lugd. 1535. 8. — Propleumata Ariſtot. Avic. Gal. vnd Alb. M., darinn menſchlicher u. thieriſcher Natur u. Eigenſchaften durch Fragſtücke begriffen. Auch mancher Handt Artzneyen den Menſchen zu Gut angezeigt werden. Strasb. 1545. 4.

126. *De cura icteri Galeno adſcriptus liber.* Exſtat latine in ed. Chart. to. X. p. 524. in VII. Junt. in ſpurior. cl. f. 110. Exſtat latine tantum, ſpurius manifeſte.

CODEX *latinus* eſt in B. R. Pariſ. n. 6865.

127. *Περὶ μελαγχολίας ἐν τῶν Γαληνοῦ καὶ Ῥούφου καὶ Ποσειδωνίου καὶ Μαρκέλλου Σικαμίου τοῦ Ἀετίου βιβλίον. De melancholia ex Galeno, Ruſo, Poſidonio et Marcello Sicamii Aetii libellus.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. inter ſpurios f. 50. in gr. Baſ. P. IV. p. 469. in Chart. to. X. p. 496. in VII. Junt. cl. ſpur. f. 109.

Capita ſunt 9. 10. et 11. ex Aetii tetrab. II. ſerm. 2. p. 250. coll. H. Steph. ad verbum, quod vocant, expreſſa.

CODEX *graecus* eſt in bibl. D. Marc. Ven. no. 279. cat. p. 135. et in cod. 276. 282. et 284. de atra bile.

128. *Galeni de oculis lib. adſcriptitius in VI ſectiones diſtributus.* Exſtat *latine* tantum in ed. Chart. to. X. p. 504. in VII. Junt. cl. VII. f. 182.

Paulus citatur in eo, citantur et nuperiores alii. Citatur adeo Galenus ipſe auctor.

Vertit in latinam linguam ex Graeco, quod deſideratur, DEMETRIUS. Vertit etiam et edidit MATTH. THEODOR. MENALENIUS. Antw. 1540. 4. — Liber de oculis et de anatome oculorum prodiit Pariſ. 1536.

129. *De pica, vitioſo appetitu, ex Galeno per Aetium.* Eſt in ed. Chart. to. VII. p. 873. Graeca deſunt.

130. *De gynaeceis,* i. e. *de paſſionibus mulierum, Galeno adſcriptus liber.* Eſt in ed. Chart. to. VII. p. 873. et in VII. Junt. in claſſ. ſpur. f. 95. Graeca deſiderantur. Interpretatus eſt NIC. RHEGINUS.

131. *De cura lapidis Galeno adſcriptus liber.* Exſtat in ed. Chart. to. X. p. 546. in VII. Junt. inter ſpurios f. 111.

Videtur eſſe Arabiſtae opus, ex Arabico compoſitum, uti titulus docet libri: Canon, quem ſcripſit Alguazir Albuleizor, filius Abumelech Filuzer, imperatori Saracenor. Aly filio Joſeph, filii Reſaphim, de curatione lapidis.

132. *Liber ſecretorum ad Monteum, Galeno adſcriptus.* Exſtat in edit. Chart. to. X. p. 459. in VII. Junt. claſſ. ſpur. f. 96. latine tantum.

Eſt Arabiſtae opus. Spiritus vini deſtillatio in eo deſcribitur.

CODEX *graecus* eſt in B. R. Par. n. 2230. Galeni de variis morborum generibus remediisque ad illor.

curationem maxime idoneis. COD. *latinus* eſt in ead. bibl. n. 7046. 7831. — An is liber Sylva experimentorum a CONR. GESNERO edita? Tig. 1541. 8.

133. *De medicinis expertis Galeno attributus liber.* Exſtat *latine* in edit. Chart. to. X. p. 561. in VII. Junt. inter ſpurios f. 103.

Eſt Arabis opus latine ab Arabiſta factum. Arabum medici plures in eo citantur.

134. *De incantatione, adjuratione et ſuſpenſione, Galeno adſcriptus liber.* Exſtat *latine* in edit. Chart. to. X. p. 571. in VII. Junt. in ſpurior. claſſe f. 41.

Liber ſuperſtitionum plenus, ſeculi V. vel VI. foetus. Auctor Cleopatrae libros citat, multos Graecos et Galenum ipſum.

135. *Fragmentum libri I. de dunamidiis Galeno adſcripti.* Exſtat *latine* tantum in edit. Chart. to. X. p. 670. in VII. Junt. inter ſpurios f. 19.

Ad Maecenatem is ſcriptus eſt. Eſt Arabiſtae liber, uterque plenus ſuperſtitionum et rerum Galeno plane indignarum. Compoſitus eſſe videtur ex Galeni et aliorum euporiſtis, tamen ſubinde cum theoria quadam. TH. REINESIUS hos libros adſcribebat Garioponto. CONR. GESNERUS autumabat, a methodico quodam medico eos eſſe compoſitos. Vid. ej. enumer. libr. Gal. in ed. opp. Froben. tertia.

CODEX *latinus* eſt in bibl. r. Pariſ. n. 7028. in bibl. Cai. Gonvil. n. 966. 976. Prodiere p. Hier. Surianum. Ven. 1520.

137. *Γαληνοῦ τοῦ σοφωτάτου περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν διδασκαλία. Galeni ſapientiſſimi de ponderibus et menſuris doctrina.* Exſtat in Ald. inter ſpur. P. IV. f. 48. in gr. Baſ. P. IV. p. 466. in Chart. to. XIII. p. 974. in VII. Junt. cl. V. f. 235.

Eſt manifeſte ſpurius et compilatus ex aliis libris.

CODICES *graeci* ſunt in Medic. Band. III. p. 51. in bibl. Britann. n. 3637. in bibl. D. Marc. Ven. 288. (cat. p. 138.) quaedam de menſuris et ponder.

EDITIONES. *Graece* edidit MORELLUS, teſte Charterio in conc. not. ad hunc libr. to. XIII. Galeni libellus de ponderibus et menſuris, ex collat. c. iis, quae apud Paulum Aeginet. et ſcholiaſten Nicandri leguntur, emendatus eſt graece et lat. in append. ad theſ. gr. lingu. H. Stephani p. 214. — *Latine* prodiit vertente Jo. GUINTHERIO. Baſ. 1530. f. — *Σύνοψις* menſurarum et ponderum ponderationisque menſurabilium ſec. Roman. Athenienſ., *γεωργοὺς καὶ ἱππιατροὺς*, ex praeſtantiſſimis authorib. hujus generis contracta opera MICH. NEANDRI. Acc. etiam, quae ap. Galenum hactenus exſtabant, de ponderum ac menſurarum ratione valde depravata, nunc gr. et lat. multo correctiora ejusd. Mich. Neandri opera. Baſ. p. Oporin. 1555. 4. — Vertit etiam in linguam latin. AUGUST. GADALDINUS.

138. *Περὶ ἀντεμβαλλομένων.* *De ſuccedaneis liber.* Exſtat in ed. Ald. P. IV. f. 51. ſub titulo *ἀντιβαλλομένων*, inter ſpurios, in edit. gr. Baſ. P. IV. p. 484. in ed. Chart. to. XIII. p. 965. in VII. Junt. cl. V. f. 84.

Spuriis Galeni libris jam ſuperioris aevi viri docti adnumerarunt, ſed fere ad optimos inter ſpurios referendus eſt. Erat jam Pauli Aeginetae temporibus notus, qui ex eo multa excerpſit in libr. de remed. VII. ex quibus totus is de ſuccedaneis liber eſt compoſitus. Facem etiam is liber praebuit Arabibus et Arabiſtis in medicinas, quae aliis ſubſtitui poſſunt, diligentius inquirentibus.

CODICES *graeci* ſunt in B. R. Pariſ. n. 2312. 2319. Excerpta ex eod. n. 2208. Codex graecus eſt quoque in bibl. Vind. de Neſſ. P. III. p. 22. Alius *περὶ τῶν ἀντεμβαλλομένων ἐκ τῶν Γαληνοῦ* eſt in bibl. Vind. de Neſſ. P. III. p. 32. n. 20. Alius adhuc in ead. bibl. de Neſſ. p. 36. n. 26. Excerpta ex Pauli Aeginetae libro VII. de medicamentis ſuccedaneis ſecund. Galen. ſunt in bibl. Vind. no. 28. de Neſſ. III. p. 39. Alii codices duo ſunt in eadem biblioth. n. 32. p. 44.

Alius denique cod. graec., qui multum discrepat ab editis, est in bibl. Coislin. Montf. P. II. p. 448. — *Cod. latinus* in B. R. Paris. n. 7056. Galeni epistola in antemballomenon librum in bibl. Bodl. cat. mst. Angl. n. 3637.

EDITIONES. Prostat *graece:* Galeni libri aliquot partim hactenus non visi, partim mendis repurgati et restituti c. annotat. Jo. Caii. Basil. 1544. 4. (vid. supra titul. plen. n. 26.) — *Latine* Ge. Valla interpr. c. aliis Galeni et alior. Graec. libris. Venet. 1498. f. Paris. 1530. 8. Paris. 1557. 8. — Interpretes latini sunt Jul. Martian. Rota, Jo. Guintherius et Joach. Camerarius.

139. *De simplicibus medicamentis ad Paternianum, Galeno attributus lib.* In ed. Chart. to. XIII. p. 984. in VII. Junt. inter spurios f. 79. *Latine* tantum exstat, neque ad graecum alphabetum, neque ad latinum unice scriptus. Nomina permulta corrupta leguntur ab auctore, graecae linguae plane ignaro.

140. *Galeno adscriptus liber de plantis.* Exstat in ed. Chart. to. XIII. p. 1004. in VII. Junt. in spur. classe. *Latine* tantum exstat. Est synopsis libror. de simplic. medicam. facultat. ab Arabe medico collecta, deinde ab Johannitio, filio Isaac, locupletata commentariis a Grumero, judice Placentino, et ab Abrahamo med. ex Arabico in lat. translata. Arabistae, ut Jac. de Forolivio et Gentilis de Fulgineo, eum inter bonos et genuinos Galeni libros referunt. — Est forsan lexicon botanicum in bibl. Medicea, et de qualitate herbarum et aromatum in B. R. Paris. n. 6837.

141. *Galeno adscriptus liber de virtute centaureae.* Exstat in ed. Charter. to. XIII. p. 1010. et in VII. Junt. cl. spurior. f. 92.

Exstat *latine* tantum, et scriptus est ad fratrem suum, Papiam. Est empirici liber.

CODEX reperitur in bibl. Escur.

EDITIONES. Galenus de centaurea. Lugd.

1525. 4. — In hoc volumine continentur Jo. Sera pionis de fimpl. medic. Averrois de iisdem. Rafis fil. Zacchariae, de iisd. Incerti item auctor. de centau reo libellus, hactenus Galeno adfcriptus. Dictionum arabicar. juxta atque latinar. index. In quorum emen data excufione ne quid omnino defideraretur, Othon Brunsfelfii fingulari fide cautum eft. Argent. exc. Thd Ulricher 1531. f. — Prodiit quoque feorfim Venet 1497. f. Argent. 1541. f.

142. *Galeno adfcriptus liber de clyfteribus.* Exftat *latine* tantum in ed. Chart. to. XIII. p. 1013. in VII. Junt. cl. fpurior. ad finem.

CODICES *latini* funt in B. R. Parif. n. 6865. 6867. — Galeni de clyfteribus et colica liber latin. *Raphelengio* interpr., a *Johannitio* e graeca in arabicam et inde a Kalonymo in hebraeam linguam translatus. L. B. 1591. 8. — SYMPHOR. CAMPEGII clyfteriorum camporum fec. Galeni mentem libellus prodiit c. Galeno de phlebotom. et Campegii campis hiftorial. Baf. 1532. f.

143. *Galeni de catharcticis* exftat in VII. Junt. claff. fpurior. f. 94.

144. *Galenus de pefte,* manifefte fpurius. Exftat in Jo. BAPT. VAN HELMONT opufc. medic. inauditis de lithiafi, de febrib. de humor. Galeni lib. de pefte. Amft. 1648. 4.

XII. Fragmenta:

1. *Περὶ ὑδάτων ἐκ Γαληνοῦ, Ὀριβασίου, Ῥούφου, Διόκλους καὶ Ἀθηναίου. Ἐκ τοῦ ιδ κεφαλαίου τοῦ πρώτου πρὸς Εὐνάπιον Ὀριβασίου. De aquis ex Galeno, Oribafio, Rufo, Dioclę et Athenaeo. Ex libro I. Oribaf. ad Eunap. c.* 14. Eft in ed. Chart. to. VI. p. 489. in VII. Junt. claff. fpur. f. 75. Edidit graecum textum Charterius ex cod. mft. ab H. Memmio ipfi fuppeditato.

2. *Galeni de vinis* ex Oribaf. ad Eunap. c. 12. Charter. to. VI. p. 494.

3. *Galeni de vinis* ex Athenaei libro I. deipnoſ. Charter. to. VI. p. 497.

4. *Galeni de pane* ex Athen. libr. III. Charter. l. c. p. 498.

5. *Galenus de aquarum natura et balneis* exſtat in collectione: *De balneis omnia, quae exſtant apud Graec. Lat. Arab. tam medic., quam quoscunque ſcriptores.* Ven. 1553. f.

6. *Fragmentum Galeno adſcriptum, ſ. ſermo adverſus empiricos medicos.* Exſtat *latine* in ed. Chart. to. II. p. 339. in VII. Junt. in claſſ. fragmentor. f. 51. Interpretatus eſt AUG. GADALDINUS.

7. *Fragmentum Galeni ex incerto de morſu, qui in aegritudine percipitur,* exſtat in VII. Junt. inter ſpur. f. 63.

8. *Γαληνοῦ περὶ ἀφροδισίων. Galeni de venereis.* Chart. to. VI. p. 509. edidit hoc fragmentum gr. et lat. e mſſ. B. R. Pariſ. Eadem verba fere in aliis Galeni libris et in Oribaſio leguntur.

9. *Fragmentum Galeni, ex Joanne Grammat. Alexandr., cognomento Philopono, quod caput eſt quintum ſolutionis quaeſtionis decimae ſeptimae Procli de mundi aeternitate.* Eſt ex libris de demonſtratione, quod non, quidquid interitus, omnino id et ortus expers eſſe neceſſe ſit. Exſtat in ed. Chart. to. II. p. 59. graece et latine.

10. *Fragmentum Galeni ex comment. XL. Simplicii in IV. libr. phyſicae auſcultationis Ariſtotelis* exſtat gr. et lat. in edit. Chart. to. II. p. 67. — Aliud fragmentum e comment. CIII. exſtat ibid. p. 68. — Aliud denique e comment. CVI. ibid. pag. eadem.

11. *Fragmentum Galeni ex Averroe libro priorum Ariſtot. primo* c. 8. exſtat in ed. Chart. to. II. p. 69. Gr. et lat. — Aliud fragmentum ex eod. c. 23. legitur ibid. p. ead. — Ex libro phyſicor. Ariſtot. IV. comm. 97. exſtat p. 70. — Ex eodem libro phyſicor. Ariſtotelis VII. text. 1. exſtat p. ead. — Ex eodem

VII. text. 4. invenitur pag. ead. — ex eodem diſp. III p. ead. — ex eodem libro de anima Ariſtotelis III text. 6. pag. ead. — ex eodem libro I. Ariſtotelis de coelo text. 22. p. 71. — ex eod. libro de ſenſu et ſenſili p. 71.

12. *Γαληνοῦ χαρακτηριάζοντα εἰς Ἱπποκράτην* *Galeni notae in Hippocratem* ex Jo. Stobaei ſerm. XCIX. exſtant gr. et lat. in edit. Chart. to. II. p. 72.

13. *Galeni de anima fragmentum ex cap. 2. libri Nemeſii de nat. hominis.* Exſtat gr. et lat. in edit. Chart. to. V. p. 1. in VII. Junt. inter fragm. f. 62. — Galeni fragmentum ex Nemeſii de timore c. 20. exſtat in ed. Chart. to. V. p. 3. et in VII. Junt. inter fragm. f. 62.

14. *Galeni fragmentum ex Themiſtio in paraphraſi quarti de phyſica auſcultatione.* Exſtat graec. et lat. in ed. Chart. to. V. p. 405. in VII. Junt. in fragm. f. 63. — Aliud Galeni fragmentum ex ead. Themiſtii paraphraſi invenitur in Chart. ed. to. V. p. 406.

15. *Galeni fragmentum ex Mich. Epheſio de inſomniis* exſtat in ed. Charter. to. V. p. eadem.

16. *Galeni fragmenta ex aphoriſmis Raby Moyſis* collecta ſunt in Chart. ed. to. IX. P. II. p. 395. Sunt aphoriſmi 139.

17. *Fragmenta Galeni ex Raſis libro continente* collecta exſtant in Chart. to. IX. P. II. p. 406.

18. *Τίνας δεῖ ἐκκαθαίρειν, καὶ ποίοις καθαρτηρίοις, καὶ πότε.* *Quos, quibus catharticis medicamentis et quando purgare oporteat?* Exſtat in ed. Ald. P. II. f. 103. in graec. Baſil. P. II. p. 487. in Chart. to. X. p. 470. in VII. Junt. claſſ. V. f. 88.

Etiam hujus libri haud meminit Galenus: fragmentum eſt libri VII. collect. medicin. Oribaſii.

CODICES ſunt cum libro de purgant. medic. facultatibus. Eſt forſan is liber de medicam. evacuant., qui reperitur in bibl. Med. Band. III. p. 152. — Codex libri: Qui ſunt purgandi? exſtat inter Voſſian. in bibl.

ac. L. B. Vid. cat. hujus biblioth. p. 397. n. 45. — Exſtat etiam in bibl. Auguſt. Catal. p. 26. et in bibl. Med. Band. III. p. 152.

EDITIONES ex parte dictae ſunt ſupra n. 36. — Prodiit *graece* apud Morellum cum aliis. Par. 1557. 8. *Latine*, Galeni de motu muſculor. libr. II. Nic. Leoniceno interpr. Item quos oporteat purgare etc. Pariſ. 1528. 8. — latine interpr. *Polluto*. Pariſ. 1544. 4. — Galeni libellus: quos, quibus et quando purgare oporteat. A Sebast. Coquillato Scipione in lingu. lat. converſus, ejusdemque commentariis illuſtratus. Lugd. 1553. 12. Repetita dicitur ea edit. 1557. 16. — Vertit etiam Jul. Mart. Rota.

COMMENTARII. Eustachii de Pernis in libr. Galeni: Quos purgare conveniat, quibus modis et quo tempore commentaria. Neap. 1547. 4. — Ferd. Mena comment. prodiit cum comment. in libr. de ſanguinis miſſione. Aug. Taur. 1587. 8.

19. *Τόμιον ἐξαίρετον τοῦ βιβλίου Γαληνοῦ περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς πραγματείας. Ἐκ τοῦ κεφαλαίου δ' τοῦ βιβλίου θ' τοῦ Τραλλιανοῦ προβληθέν. Fragmentum egregium Galeni libri de Homerica medicatione. Ex cap. 4. libri IX. Tralliani depromptum.* Exſtat in ed. Chart. to. X. p. 573.

XIII. Galenus etſi dogmaticus erat, nulli tamen ſectae medicorum, quae ſuis temporibus florebat, addictus eſſe, ſed Hippocraticus medicus dici volebat, Hippocratemque ſolum omnium de medicinalibus rebus recte ſtatuiſſe adfirmabat. Hinc quoniam putabat, Hippocratem a nemine fere medicorum, et ſuorum temporum, et ſuperioris aevi, recte eſſe intellectum, Hippocratis vero lectionem omnibus, qui rationalem medicinam amplecterentur, eſſe maxime neceſſariam, et exegeſin vocum ſcripſit obſoletarum, aliarumque difficilium, in Hippocratis operibus obviarum, et permultos Hippocratis libros commentariis illuſtravit, illuſtraſſetque omnes, niſi morte praeventus eo propoſito

excidiſſet. Permulti horum commentariorum in Galeni operibus adhuc leguntur, quorum editiones et codices mſſ. quamquam allati ſunt, ubi de Hippocrate expoſitum fuit in Fabric. B. G. Vol. II. p. 522. ſequ., tamen etiam hoc loco enumerandi ſunt, ne deeſſe quid videatur, quod ad hiſtoriam literariam operum Galeni pertinet.

Commentarii autem Galeni in Hippocratis libros hi exſtant:

1. *in librum Hippocratis de natura humana commentarii duo.* Exſtat in ed. Ald. to. V. f. 1 — 14. in gr. Baſ. to. V. p. 1 — 29. in Chart. to. III. p. 91 ſeq.

Galenus, qui ad hunc librum illuſtrandum non ſolum commentarios duos ſcripſit, verum etiam peculiarem librum *περὶ τῶν καθ᾽ Ἱπποκράτην στοιχείων* compoſuit, in defendendis genuinis originibus prioris partis hujus libri acerrimus eſt, quae ſuo tempore 240 *στοίχους* continebat, humorumque naturam et conſtitutionem corporum e calido, frigido et ſicco docebat.

CODICES *latini* horum Galeni commentariorum exſtant in bibl. Medicea plut. 59. Montf. I. p. 356. et in bibl. D. Marc. Ven. *Arabice* cum expoſitione Galeni verſus Hippocratis liber ab *Honaino* ben Iſaac exſtat in bibl. Pal. Medicea. Vid. Aſſemanni codd. orientales bibl. Pal. Med. Flor. 1742. f. n. 226. p. 354. Ejusdem Honaini commentarius ſ. potius paraphraſis in laudatum Hippocr. librum et Galeni comm. in eodem codice legitur.

EDITIONES. Prodiere Galeni comm. II. in hunc librum Hipp. latine cum libro ipſo, HERMANNO CRUSERIO interprete. Par. 1531. 4. iterumque c. ipſo libro et Hipp. de victus ratione ſalubri. Par. 1534. 12. Venet. 1538. 12. 1539. 12. (Catal. muſ. Brit.) Vertente ANDR. BRENTIO. Lugd. 1549. 16. BLAS. HOLLERIUS edidit Hippocratis librum gr. lat. fecitque Galeni commentarios latine. Baſil. 1536. 8. 1562. 8. et in Opp. Macerat. 1582. f.

2. *in Hippocratem de salubri diaeta ratione privatorum.* Exstat in ed. Ald. to. V. f. 14—18. in gr. Bas. to. V. p. 29—37. in Chart. to. VI. p. 220.

CODICES. *Graeci* sunt in B. R. Paris. n. 2276. in bibl. Vind. Lamb. VI. p. 86. Cf. de Ness. cat. mss. graec. bibl. Vind. P. III. n. 34. p. 45. *Latinus* in bibl. Laur. Medic. plut. 59. Montf. I. p. 356.

EDITIONES. Galeni commentarius c. ipso textu editus est vertent. Jo. VASSAEO et Jo. GUINTHERIO. Bas. 1533. f. Quam versionem Charterius emendatiorem repetiisse contendit in concisis notis ad hunc librum to. VI. p. 548.

3. *in Hippocratem de aëre, aquis et locis commentarii III.* Exstant solummodo in ed. Chart. to. VI. p. 187. sqq. in VII. Junt. ed.

Fatetur ipse Galenus de libris propriis c. 6., se in hunc Hippocr. librum commentarios edidisse. Latine tantum exstant, interprete MOSE ALATINO, medico Hebraeo, sed sunt hi, quos possidemus, adeo exigui, ut aut in compendium tantum a MOSE ALATINO missi esse, aut plane non ad Galenum pertinere videantur.

4. *in Hippocratem de alimento commentarii IV.* Exstant in ed. Chart. to. VI. p. 238.

Aetate provecta hos commentarios composuisse Galenum vero simile est. Admodum mutili ad nos pervenerunt. RASARIUS hos commentarios graece et latine primus edidit. Codicem ipsorum accepit ab adolescente nobili Sigismundo Cracoviensi, qui ipsum e bibliotheca Matthiae Corvini regis possidebat, et ob vetustatem carie, et ob negligentiam possessorum situ corruptum et valde mutilum. *Chart.* l. c. p. 548.

5. *in Hippocratem de humoribus commentarii III.* Exstat hactenus *latine* tantum in ed. Chart. to. VIII. p. 508—582.

CODICES graeci reperiuntur in bibl. C. de Montchal, in B. R. Paris. n. 120. Montf. II. p. 902. Alius, sed recens, et anno 1560. scriptus, est in bibl. Coislin.

n. 163. Montfauc. bibl. Coisl. I. p. 222. (Hunc ipſum commentarium e codd. illis deſcriptum editurus erat Frc. Mar. Bosquillon, niſi mors ipſum orbi literario eripuiſſet. Legavit librum ejus vidua facultati medicae Pariſienſi. Apographum hujus cod. mihi faciendum curavit, cui ſummas ob hoc mihi Galenoque praeſtitum humanitatis officium gratias ago habeoque, Generoſiſſ. Eques de Mercy, medic. Doct., Prof. med. graecae etc. Laudat hunc comment. mſtum Villoison in Schol. Homer. Marc. proleg. p. xxxix. K.)

EDITIONES. *Ἱπποκράτους περὶ χυμῶν.* Hippocratis Coi liber de humorib. *Γαληνοῦ εἰς τὸ περὶ χυμῶν Ἱπποκρ. ἢ περὶ καιρῶν.* Galeni in eundem librum comment. graec. nunc primum in lucem editus, idque cum latina Nic. Vigorei Metodun. D. med. interpretatione. Lutet. 1555. 4. — Galeni in Hippocr. libr. de humorib. commentar. III. Ejusd. reliquum ſexti comm. in VI. de vulg. morb. itemque VII. et VIII. Jo. Bpt. Rasario interprete. Ven. 1562. 8. (Cum de utraque editione varias Germaniae fruſtra adiſſem bibliothecas publicas, tandem rogavi Virum Amiciſſimum de Mercy, ut videret, an ſint in regia bibl. Pariſienſi, nec ne. Ex ejus ad me hac de re datis literis vidi, utrumque librum ibi exſtare; vidi quoque, commentarium Galeni, a Vigoreo editum, quatuordecim paginas in 4. explere, et totum quantum differre ab illo, quem Rasarius in latinum transtulit ſermonem. Quamobrem Ackermann. in *bibl. gr. Fabr.* vol. II. p. 568. putat, brevem commentarium, a Vigoreo promulgatum, eſſe illum, cujus Galenus ipſe, inprimis in comm. II. in III. epid. text. 1. p. 230. to. IX., mentionem injicit, quemque *διὰ ταχέων ἐν ἡμέραις ὀλίγαις* abſolutum eſſe teſtatur. K.) Raſarii verſionem ſecutus eſt Charterius.

6. *in Hippocratis prognoſticon commentarii tres.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 58—80. in gr. Baſil. p. 117—166. in Chart. to. VIII. p. 583.

CODICES *graeci* horum commentariorum ſunt in B. R. Par. n. 2168. 2266. 2757. in bibl. D. Marc. Ven. et in Medicea, plut. 74. c. aphoriſm. *Montf.* I. p. 385. et ap. Bandin. III. p. 94. in bibl. Vind. de Neſſel cat. mſ. graec. n. 44. Pa. III. p. 50. *Latinus* in bibl. regin. Suec. Vatic. n. 396. Montf. I. p. 23. et n. 974. p. 94. et in bibl. Cai. Gonvill. n. 951. in B. R. Pariſ. 6860. Commentum Galeni ſuper prognoſtica Hipp. et ejusd. aphor. translat. a GERARDO Cremon. eſt in bibl. cathedr. Metenſ. n. 229. Montf. II. p. 1386. *Arabicus* in bibl. Bodlei. n. 439. Montf. I. p. 649.

EDITIONES. Prodierunt Pariſ. 1526. f. 1527. f. interprete Vaſſaeo 1535. f. Cum comment. et adnotat. CPH. DE VEGA. Lugd. 1551. 8. — Ad prognoſticon *latina* paraphraſis, ad mentem Galeni, P. BLONDELLI. Lutet. 1575. 4. — Cl. Galeni in Hippocr. Coi prognoſticum commentar. in III. libros diviſus, interpr. Jo. GORRAEO. Lugd. 1552. 12. — Ex verſione H. BLACVODEI. Pariſ. 1625. — THADDAEI expoſ. in divin. libr. prognoſticor. Cum Galeni comment. Venet. 1527. f.

7. *in Hippocratis praedictionum librum I. commentarii III.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 81 — 109. graec. Baſil. to. V. p. 167 — 219. Chart. to. III. p. 692.

CODEX *latinus* Comment. Galeni in praedictiones in bibl. reginae Suec. Vat. n. 947. Montf. I. p. 34.

VERSIO *latina* praedictionum LAURENTII LAURENTIANI c. comment. Galeni prodiit Pariſ. 1520. 8. 1543. 8.

8. *in Hippocratis de morbis popul. librum I. commentarii III.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 163 - 186. *a.* in gr. Baſ. to. V. p. 345 — 392. in Chart. to. IX. p. 1.

CODICES. Cum commentariis Galeni libri I. et III. *ἐπιδημιῶν* ſcripti *graece* exſtant in B. R. Pariſ. n. 2174. Pars ejusd. commentarii c. textus parte eſt *graece* in eadem bibl. n. 2165. Aliud exemplar graecum exſtat in bibl. D. Marc. Ven. Montf. I. p. 472. —

Arabicus codex, et quidem textus atque commentar. Galeni in utrumque librum exſtat in Scoriol. bibl. teſte CASIRI (cat. cod. mſſ. bibl. Scorial. p. 250.). Vid. et HALLER. biblioth. pract. med. to. I. p. 33. qui horum codd. mentionem fecit.

EDITIONES. Libri epid. Hippocr. I. III. et VI. cum Galeni in eos comment. JO. VASSAEO interpr. Lugd. 1550. 12. Pariſ. 1557. 12. Principium comment. I. in libr. I. Hipp. epid. interpr. NIC. MACHELLO prodiit c. Galeni aliquot et aliis. Lugd. 1556. 8.

9. *in Hippocratis de morbis popular. libr. II. commentarius.* Exſtat in ed. Chart. to. IX. p. 563.

10. *in Hippocratis de morb. popul. libr. III. commentarii III.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 186 [a] — 210. in graec. Baſ. to. V. p 392 — 441. in Chart. to. IX. p. 193.

CODICIS *graeci* mentio facta ſub no. 8. Galeni commentarius in hunc Hippocr. librum, ſed non in integrum, exſtat graece in bibl. D. Marc. Ven. — *Arabice* reperitur in bibl. Scorial. n. 801. Decem ſunt commentarii.

EDITIONES. VASSAEI editio Lugd. 1550. 12. commemorata eſt ſub no. 8.

11. *in Hippocratis de morbor. popul. libr. VI. comm. VI.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 211 — 244. graec. Baſil. to. V. p. 442 — 524. in Chart. to. IX. p. 353.

EDITIO. Galeni in Hipp. epid. libr. VI. commentarii ſex, itemque VII. et VIII. c. commentariis III. in libr. de humorib. interpr. JO. BAPT. RASARIO. Ven. 1562. 8.

12. *in Hippocratis aphor. libros VII. commentarii ſeptem.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 110 — 155. in gr. Baſil. to. V. p. 219 — 329. in Chart. to. IX. Pa. II. p. 1.

(Commemoravit hos ipſos commentarios Galen. de Hipp. et Plat. decret. libr. VIII. c. 7. p. 243. ed. Chart. K.)

CODICES ſunt *graeci* in bibl. D. Marc. Venet. (Montf. I. 472.) in B. R. Pariſ. n. 1884. 2161. 2168. 2266. 2278. 3142. (Montf. I. p. 739.) in Med. plut. 74. manu Caeſ. Strategi. Montf. I. p. 385. et Bandin. III. p. 93. 102. et quidem tam integer, quam in ſect. I. et partem ſect. II. auctore tamen in hoc non nominato. Integer in bibl. Vindob. vid. Lamb. VI. p. 86. 87. de Neſſel P. III. p. 45. no. 34. in bibl. Paul. Lipſ. vid. Feller de bibl. Paul. orat. Lipſ. 1676. 4. — *Latini* codd. exſtant in B. R. Pariſ. n. 6869. 6871. 7030. 6860. Anonymi verſio in B. R. Pariſ. n. 846. in bibl. regin. Suec. Vat. interpr. *Conſtantino Africano*, no. 396. Montf. to. I. p. 23. in domo S. Petri Cantabr. cod. Brit. n. 186. in coll. Merton. n. 689. in coll. nov. Oxon. n. 1134. Vertente GERARDO Carmonenſi in biblioth. eccleſ. cathedr. Metenſ. (Montfauc.). Interprete ignoto homine in bibl. Taurin. Montf. II. p. 1398. Exſtant quoque *latine* in bibl. Laudunenſi n. 63. Montfauc. II. 1294. et c. aliis opuſc. in bibl. Sti Gratiani Turonenſi n. 395. Montf. II. p. 1277. Galeni in Hippocr. aphor. p. Conſtantinum Africanum e graeco in latinum translati et gloſſis illuſtrati exſtat in biblioth. Scorial. Vid. Büſchings Magaz. to. V. p. 129. — *Arabice*, vertente HONAINO, Iſaaci fil., eſt in bibl. Scorial. Caſir. n. 785. 786. (Büſching.) et in B. R. Par. n. 866. l. m. n. o. Montf. II. p. 719. Pars commentarii in bibl. Scorial. n. 814. 786. 787. — *Hebraice* c. commentario in bibl. Vind. Lamb. I. 2. p. 185. Ex arab. verſi in B. R. Par. n. 396. et *arab.* n. 395. no. 100. 101. 102. 103. Montf. II. p. 711. nec non 252. 253. p. 712. E graeca lingua in *ſyriacam* ab Honaino ben Iſaac, et e ſyriaca in *arabicam* converſi a Caſtha, filio Lucae, exſtant in bibl. Palat. Medic. n. 260. Cf. Aſſemann. p. 375.

EDITIONES. Galeni commentarii in aphor. Hippocr. e verſ. *Conſtantini Africani* ex Arabico. Ven. 1493. (Maittaire). — Vertente LAURENTIO LAURENTIANO. Venet. 1494. (Maittaire). — Vertente

Theod. Gaza. Venet. 1495. f. — Particulae VII. aphor. Hippocr. c. duplici translatione antiqua et cum expoſ. magni Galeni, nec non Jac. Forlivienſ. et additam. Marſilii — Induſtria et lab. D. Hieron. Bompili de oleariis de Verona. Ven. 1508. f. — Vertente Nic. Leoniceno. Pariſ. 1526. 8. Recogniti a Daviano. Pariſ. 1542. 8. Lugd. 1517. 12. cum Jo. Signoreti excerptis aphoriſticis et ſymbolis. Lugd. 1668. 12. c. Thaddaei expoſ. Ven. 1527. f. — Vertente Constantino, Laurentiano, Leoniceno et Theod. Gaza c. Galeni commentar. in Articella. Lugd. 1527. 4. Gr. et lat. ex verſ. Nic. Leoniceni cura Jo. Davioni c. commentar. Galeni. Pariſ. 1542. 8. Lugd. 1668. 12. — Aphoriſmi c. comment. Galeni, lat. interpr. Nic. Leoniceno. Par. 1526. 8. — Hippocr. aphoriſmor. genuina lectio gr. lat. c. Galeni cenſura in eos omnes, qui minus erant abſoluti. — Per Joann. Morisotum. Baſ. 1547. 8. — Interpr. Guil. Plantio c. ej. notis. Lugd. 1552. 8. 1573. 12. Genev. 1580. — Cum Galeni comm. in epitomen redactis p. Jo. Butinum. Lugd. 1555. 12. et Lugd. 1580. 12. Genev. 1625. 12. — Cum aphor. in ordinem digeſtis. Genev. 1628. 12. — Galen. in aphor. Hippocr. L. B. 1613. 4. (Cat. bibl. L. B.) — Aphor. Hippocr. vertente An. Foesio, commentarii Galeni, G. Plantio, cur. Adr. Tollii. L. B. 1633. 12. — Primus lib. comm. vertente Jo. Breche. Lugd. 1585. 16. Rouen 1646. 12. — Galeni comm. in aphoriſm. in compendium redegit Symphor. Campegius. Lugd. 1516. 8.

COMMENTARII. Jac. Foroliviensis in Hippocr. aphor. et Galeni ſuper eisdem commentar. expoſ. et quaeſtion. p. Cph. de Castanea. Papiae 1488. f. Venet. 1490. Papiae 1501. f. 1512. f. Ven. 1495. f. 1501. f. 1520. f. Catal. muſ. Brit. c. Marſilii de St. Sophia interpret. in eos aphor., qui a Jacobo expoſiti non fuerant. Ven. 1508. f. [Cum verſ. dupl. antiqua, et Theod. Gazae expoſit. Galeni, Jac. Foroliv.

et MARSIL. FICINI, et quaeſt. eorund. p. HIER. POMPILUM DE OLEARIIS. Ven. 1508. f. In 8. et in f. Catal. muſ. Brit.] 1547. f. 1556. 4. — Verſionem Conſtantini, THEOD. GAZAE et NIC. LEONICENI comment. Galeni et fuſiſſimam expoſitionem Jacobi continet Cod. mſ. eſt in bibl. Taur. — Cod. expoſit. JAC. DE FORLIVIO exſtat in B. R. Par. n. 4861, Montf. II. p. 753. — THADDEI Florent. expoſit. in arduum aphor. Ipocratis volumen, in divinum pronoſtic. Ipocr. libr. in praeclarum regiminis acutori Ipocrat. opus, in ſubtiliſſimum Joannitii iſagogar. libell. JO. BAPT. NICOLLINI SABODIENSIS opera in lucem emiſſe. Ven. 1527. f. cum verſione THEOD. GAZAE, NIC. LEONICENI, Conſtant. Afric. et Galeni comment., quibus ſuos addidit Thaddeus. — ANT. MUSAE BRASSAVOLI in VIII. libros aphor. Hipp. et Galeni comment. et adnotationes. Baſ. 1541. f. cum comm. in text. Hipp. et comment. Galeni. Ferrar. 1594. Venet. 1721. 4. cum Muſae tantum commentario in aphor. Interjectorum aphor. octavam ſectionem ſe primum addidiſſe, quae tamen in antiquis jam et optimae notae codd. legitur, memorat Muſa p. 1138. ſeq. Ceterum locos plurimos Philothei, et quidem graece, et permultos ex commentariis, Oribaſio adſcriptis, edidit.

13. Huc referri quoque debet *Galeni adverſus Lycum liber, quod nihil in eo aphoriſmo peccet Hippocrates, cujus initium: Qui creſcunt, plurimum habent caloris innati.* Exſtant in ed. Ald. to. V. f. 155 — 159ᵃ. graec. Baſ. to. V. p. 329 — 337. Chart. to. IX. P. II. p. 358.

14. *Galeni contra ea, quae a Juliano in aphor. Hippocr. dicta ſunt, libellus.* Exſtant in edit. Ald. to. V. f. 159ᵇ — 162. Chart. to. IX. P. II. p. 376.

15. *In Hippocr. de diaeta acutorum librum commentarii IV.* Extant in ed. Ald. to. V. f. 19 — 57. graec. Baſ. to. V. p. 37 — 117. Charter. to. XI. p. 1.

CODICES *graeci.* Libri I. comment. Galeni in

hunc Hipp. librum codex est in bibl. Vind. Lamb. et de Neff. P. III. et in Medic. plut. 75. n. 5. Bandin. III. p. 144. Vid. Montf. I. p. 387. Graecus quoque forte est Galeni in Hippocr. de diaeta in B. R. Par. n. 3147. Montf. II. p. 739. at 600 circiter annorum cum commento Galieni est in biblioth. cathedr. Metens. n. 226. Montf. II. p. 1380. *Latini* codd. sunt in bibl. coll. nov. Oxon. n. 1134. et 1130. in bibl. coll. Merton. n. 687. 689. et in bibl. aul. Pembrok. n. 2055. in B. R. Paris. n. 7030.

EDITIONES. Epitomen comment. Galeni dedit SYMPHOR. CAMPEGIUS. Lugd. . . . Latine prodierunt studio NIC. LAVACHII. Flor. 1533. 4. PAULO JULIARIO interpr. Veron. 1542. 8. JO. VASSAEO interpr. c. annotation. JO. MOLINI. Lugd. 1565. 12. Hippocr. de diaet. acut. c. Galeni commentar. et Galen. de semine libr. II. Bas. 1533. f. Cat. bibl. Bunav. to. I. p. 93. Bas. 1542. 8. 1543. 8. 1551. f. Lugd. 1565. 12. c. JO. MARTINI adnotat.

COMMENTARIUS. ANT. MUS. BRASSAVOLI in libros de rat. vict. in acut. morb. Hippocr. et Galeni comment. et adnotationes. Ven. 1546. f. Post textum, ab A. M. BRASSAVOLO latinitate donatum, sequuntur Musae commentarii. Deinde Galeni legitur commentar. JO. VASSAEO interprete, et denique in hunc commentar. A. M. BRASSAVOLI copiosissima enarratio.

16. *In Hippocr. de officina medici librum commentarii III.* Exstant in edit. Ald. to. V. f. 305 — 317. gr. Bas. to. V. p. 661 — 705. Chart. to. XII. p. 1.

EDITIO. Convertit hos commentarios JO. BERN. FELICIANUS et VID. VIDIUS in Chirurg. script. antiqu. Par. 1544. f.

17. *In Hippocratis librum de fracturis commentarii III.* Exstant in ed. Ald. to. V. f. 245 — 268. graec. Basil. to. V. p. 524 — 577. Charter. to. XII. p. 151.

CODICES *graeci* horum commentariorum copiosissimorum sunt in B. R. Paris. n. 1849. 6866. nec non in bibl. Medic. vid. Bandin. III. p. 44.

VERSIO *latina*, a Jo. Bern. Feliciano et a Vido Vidio facta, exstat in hujus chirurgia, e graeco in lat. versa. Paris. 1544. f.

18. *In Hippocratis librum de articulis commentarii IV.* Exstant in edit. Ald. to. V. f. 269—304. in graec. Bas. to. V. p. 578—661. in Chart. to. XII. p. 287.

CODICES *graeci* sunt in B. R. Paris. n. 1849. et 2248. in bibl. Medicea.

Ex Hippocratis sententia et ad illustrandum eundem scripsit Galenus libros de diebus criticis, de crisibus, de difficultate respirationis, de ratione victus in acutis secund. Hippocr. et quod optimus medicus sit etiam philosophus. Ex Hippocratis mente scriptos a se esse libros XIV. methodi medendi, ipse refert de libr. propr. c. 7. to. II. p. 43. ed. Chart.

Scripsit praeterea commentarios, qui interiere, in Hippocr. libros: 1. in libr. de ulceribus, de libr. propr. c. 7. et 2. in libr. de capitis vulnerib. ibid.

Indolem commentariorum Galeni in Hippocratem quod attinet, notandum est, quod et nuper doctissime exposuit *Preu* in diss. inaug. de interpretibus Hippocr. graecis, Altorf. 1795. 8. p. 52., Galenum in textu Hippocratis emendando, ac ita constituendo, uti Hippocratem ipsum scripsisse credibile fuisset, omni studio elaborasse. Hinc in ejus commentariis multa sunt, quibus futurus operum Hippocratis editor ad ipsum hujus textum emendandum uti poterit, quibusque saltim non omnibus usi sunt operum, aut etiam singulorum librorum Hippocratis, in quos Galeni commentarii exstant, editores. Multa etiam congessit Galenus in suis commentariis ad historiam singulorum librorum, in quos commentatus est, illustrandam, et ad judicium rectum de eorum aut genuinis, aut spuriis originibus

ferendum, in qua re quam ſtudioſe fuerit verſatus ipſe ego ſtudioſe probavi in *Fabr.* bibl. graec. lib. II c. 23. §. 12. vol. II. p. 518. et in pluribus longe aliis locis. Multa etiam ex interpretibus Hippocratis, ſuo aevo ſuperioribus, adduxit, quae quanta ſint, colligere licet ex diſſ. *Preu*, ſupra citata.

Ipſos vero Hippocratis textus mira et ſagacitate et ſubtilitate expoſuit, praeſertim ratione habita ingenii conſiliique, quo Hippocrates in ſuis libris componendis uſus fuerit. Id tamen vitii habent omnes ejus commentarii, ut nimis copioſi ſint, ac verborum inani copia laborent, utque minus rei Galeno ſit in recte explicandis iis, quae aut ad hiſtorias morborum, aut ad praeſagia pertinent, plus vero in farragine rerum ac verborum congerenda, quae legentis animum fallit, neque ſemper confirmandis, illuſtrandis, aut refellendis iis, quae ab Hippocrate fuerunt dicta, conducit.

XIV. Exſtant etiam permulta Galeni, aut Galeno adſcripta, aut e Galeni libris hauſta, in bibliothecis, nondum typis vulgata, quae hic notanda ſunt. — *Galeni de ſero lactis* exſtat in bibl. Medic. Bandini III. p. 122.

Selecta e Galeno de variis morbor. generibus, remediisque ad illorum curationem maxime idoneis ſunt graece in B. R. Pariſ. n. 2230. et latine in ead. n. 7831.

Galeni de corporibus, cauſſis, ſignis ſanis, aegris, neutris. Codex eſt in bibl. cathedr. Wigornienſ. n. 760. et in libr. Rob. Burscough n. 7675.

Galenus de natura hominis exſtat in Vatic. Montfauc. p. 28. — *Idem de motu animalium* eſt in ead. bibl. Vat. l. c. p. 34. — *Galenus de medicina* eſt in bibl. Caſſinenſi. Montfauc. p. 221. — *Iſagoge ad regimen Galeni* erat in libr. Burscough codd. n. 7673.

Eclogae ex Hippocrate et Galeno, a Busbequio

crintae, funt in bibl. Vind. Lambec. libr. VI. Pa. II. p. 100. Sunt graecae; conf. de Neff. P. III. p. 25. — *Compendium ex Galeno* exftat in bibl. Bavarica.

Anonymi tabulae divifionum in plufculis libris Galeni funt in bibl. Vind. Lambec. VI. p. 151. — *Galenus de paffione uniuscujusque particulae* eft in bibl. fratr. min. Cefenae. Montf. p. 433. — *Eclogae ex Galeno* funt in bibl. Vind. Lamb. VI. p. 153. — *Excerptum de pleuritide* eft in bibl. Vindob. Lamb. VII. c. 25. — *Excerpta ex Galeno* funt in eadem, Lamb. VI. p. 93.

Collectio, in qua Galeni, Xenonis, Meletii et Crateuae libri de materia medica, erat in bibl. Cantacuzeni. (Vid. quae paulo poft monui, ubi idem liber in bibl. caef. Vind. praefens commemoratur. K.)

Excerpta ex Oribafio et Galeno funt in B. R. Parif. graece n. 2149. — Excerpta ex Galeno funt in bibl. Vind. Lambec. VI. p. 100. — *Galenus de fimplicibus* eft in bibl. canon. regular. Bonon. Montf. p. 432.

Galeni theoria et practica medicinae erat in libris Frc. Bernardi n. 3651. — *Hippocratis liber refolutionis, quem Galenus explicat, et Galenum Mich. Pfellus.* Verdier. — *Galeni in libr. Hippocr. de aetatum aegritudinibus* eft in bibl. D. Marc. Ven.

Galeni liber de cauffis et eventibus interpr. Nicol. Rhegino. Codex eft latinus in B. R. Parif. n. 6865.

Galeni medicinale ad Hippocratem in catal. bibl. Conftantinop. Verdier II. p. 57. — *Galenus de quatuor elementis* exftat in bibl. reg. Taurin. Montfauc. p. 1397. — *Galenus de duplici medicina cum commentario* exftat latine in bibl. r. Taurin. Montfauc. p. 1397.

Galeni fragmentum, problema de cauffis rarior. morbor. eft in bibl. Bodl. n. 131.

Galeni antidotarium citat Cph. Geo. de Honeſtis. Negat Galeni eſſe Sylvius ad Meſuen libr. III.

Galeni ſynopſin medicamentorum ſimplicium exhibet Paulus Aegin. ex libris de ſimpl. medicam. facultatibus. — *Galeni de fine medicinae.*

Galeni de ſymptomatib. criticis. — *Galeni iatricor. uſus.* — *Galeni de corporis humani fabrica.* Codex graecus eſt in B. R. Pariſ. n. 2097. — *Collectiones ex Galeno fratr. Joann. ordin. minor.* exſtant in bibl. S. Petri Corbeienſis. Montfauc. p. 1407.

Galeni de membris hominis et equi in bibl. Mich. Cantacuzeni.

Galeni anatomia eſt ſcripta inter codd. Car. Theyer n. 6603.

Galeni de abortivo foetu in bibl. Cai. Gonvil. Cantabr. n. 946. 6605. et in bibl. Voſſ.

Galeni epiſt. de humano corpore in ead. bibl. Cantabr. n. 956.

Galeni chirurgia ſ. capitula varia, ex Galeni operibus collecta, erant inter codices Bodlei. bibl. Brit. n. 3500.

Galeni lexicon botanicon eſt in bibl. Medicea. Aliud *λεξικὸν τῆς τῶν βοτανῶν ἑρμηνείας κατὰ στοιχεῖον* erat inter libros, quos bibl. Upſal. dedit Jo. Gabr. Sparuenfeld. Vid. cat. ejus bibl. p. 57.

Galeni de fractis, nempe libri VI. method. med. c. 5. et 6. *De oſſib., de faſciis Hippocr., Dioclis, Perigenis, Molpicae, Amyntae, Menecratis, Soſtrati, Apollonii junior., Apollonii Feri* ſunt in Nicetae collect. Vid. *Cocchi* in praef. ad ſcript. chir. e collect. Nicetae p. 12.

Ἱπποιατροσοφηνοῦ τοῦ σοφοῦ ῥήτορος. Ἱερακλέου καὶ Ὑποκράτους καὶ τοῦ σοφοῦ Γαληνοῦ. In fine *πληρώθη τὸ παρὸν ἱπποιατροσώφην διὰ χειρὸς ἐμοῦ Δημητρίου τοῦ Δρωσινοῦ.* Is codex eſt inter Voſſ. bibl. acad. Lugd. Bat. Vid. catal. bibl. p. 398. n. 50.

Tractat. ex libro Gallieni Alpachimi et ex ſen-

tentiis Hermetis collectus eſt in bibl. Jeneuſ. vid. Mylii memor. bibl. Jen. p. 397.

Liber ſecreti Gallieni de elixis ſolis et lunae eſt in bibl. acad. Jen. latine ſcriptus cum Hermetis, Cliſopatrae et alior. Vid. Mylii mem. bibl. Jeneuſ. p. 398. — *Galenus de cura ſenectutis* eſt lat. in bibl. coll. corp. Chriſt. Oxon. n. 1592. — *Signa mortis ſecundum Galen.* ſunt in bibl. Cai. Gonv. n. 956. — *Iſagoge Joannitii ad legend. Galeni libros prognoſticorum* eſt in bibl. cathedr. Wigorn. n. 760. — *De diſcrepantia pulſuum, quor. cognitio clarior facta eſt poſt Galenum* eſt in bibl. Iſ. Voſſ. n. 2168. — *Gode medicines for divers evils drawn out of Galien and Aſclepius* ſunt inter mss. Frc. Bernardi. Cat. mss. Angl. n. 3632. — *Galeni de ſymptomatib. mulier.* lingua gallica eſt inter mss. Ed. Tyſon. Catal. mss. Angl. n. 4155. — *Galeni anatomia et de interioribus* eſt inter mss. Car. Theyer. n. 6605. — *Iſagoge ad regimen Galeni.* — *Regimen Galeni de corporib. ſignis et cauſſis* ſunt in bibl. R. Burscough. n. 7671.

Ἰατροσόφιον Γαληνοῦ καθ' Ἱπποκράτην. Galeni medicinale ad Hippocr. exſtat graece in bibl. Vind. Lamb. ed. Kollar. I. p. 272.

Τοῦ Ἱπποκράτους εἰς τὰ ἀναλυτικὰ βιβλία δεκατέσσαρα. καὶ ἐξηγεῖται αὐτὰ ὁ Γαληνός. Hippocratis in reſolutionis libros XIV. quos Galenus explicat. Exſtat graece in bibl. Vind. Lambec. ed. Kollar. To. I. p. 273.

Galeni, Xenonis (Xenocratis), *Meletii ſapientis, et pars Grateiae Riſotomi* (Cratevae Rhizotomi) *in materiam medicam.* Exſtat in bibl. Vind. Lamb. ed. Kollar. I. p. 275. (An in biblioth. Caeſar. Vindob. migravit e bibl. Mich. Cantacuzeni, ex qua paulo ante liber cum ead. inſcriptione commemoratus eſt? K.) — Deſcriptio plantarum, ex Cratevae, Pamphili Alexandrini, et Claud. Galeni operibus collecta, cum

figuris plantarum, ad vivum depictis, eſt cum cod. antiquiſſ Dioſcorid. in bibl. Vind. de Neſſel. P. III. p. 9.

Anonymi cujusd. auctoris eclogae ſ. excerpta ex variis Hippocratis et Galeni operib: et ex Ariſtot. problemat. phyſ., in quib. eclogae ex Galeni de loc. adfect. libris locum primum tenent, ſunt in bibl. Vind. vid. de Neſſel P. III. p. 26. n. 15. — *Opera Galeni et Hippocr de chirurgia* exſtant hibernice in bibl. coll. S. Trin. Dublin. n. 601. — *Fragmenta medica ex Galeno et Hippocrate* exſtabant in bibl. Narciſſi, archiep. Dubl. n. 1218. — *Excerpta ex Galeno de remediis* ſunt in bibl. Coisl. Montfauc. II. p. 448. — *Excerpta ex Hippocr., Galeno, Meletio de morbis* ſunt graece in eadem bibl. Vid. Montfauc. l. c.

Miſcellanea medica ex Galeno, quorum principium: Ἱερὰ Γαληνοῦ, ἣ σύνθεσιν ἔχει οὕτως, κ. τ. λ. ſunt in bibl. Vind. de Neſſel P. III. n. 20. 5. p. 32.

Excerpta varia ex Galeno, inter quae eſt praecipue epitome alphabetica libri VI. VII. VIII. IX. libror. de ſimpl. medic. facult. ſunt in bibl. Vind. de Neſſel P. III. n. 25. p. 35.

Παύλου λόγος ἐκ τῶν Γαληνοῦ περὶ πάσης φλεβοτομίας eſt ex Paulo Aegin. lib. VI. c. 40. in bibl. Vind. n. 28. 29. bis. Vid. de Neſſel Pa. III. p. 40.

Γαληνοῦ ἐκ τοῦ τῆς πρὸς Πατρόφιλον περὶ πλευρίτιδος. Exſtat in bibl. Vind. de Neſſel P. III. p. 42.

Miſcellanea quaedam medica, ex Galeno aliisque auctoribus excerpta, inprimis ex libro περὶ τῶν ἐξ ἐνυπνίων διαγνώσεως, ſunt in bibl. Vind. n. 30. de Neſſel Pa. III. p. 42. — *Miſcellanea medica e Galeno et aliis antiquis auctoribus* collecta in uſum xenodochior et noſocom. ſunt in ead. bibl. de Neſſel l. c. p. 47.

Theophili et Stephani Athenienſis libell. de febrium differentiis ex Hippocrat. et Galeno eſt in bibl. Vind. de Neſſ. P. III. n. 52. p. 55.

Διαθήκη τῶν τριῶν ἰατρῶν Γαληνοῦ, Ἱπποκρά-

τοῦς καὶ Μελετίου τοῦ σοφοῦ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς exſtat in bibl. Vind. n. 53. de Neſſel P. III. p. 56.

Anonymi auctoris eclogae graeco-barbarae ex Galeno in capp. 176. diviſa ſunt in eadem bibl. de Neſſel l. c. — *Excerpta quaed. ex Galeno et aliis de morbis et medicamentis variis* ſunt in bibl. Barocc. n. 88. catal. mss. Angl. et Hibern. — *Galeni fragmentum protheoriae de cauſis varior. morbor.* eſt in ead. bibl. n. 131. — *Antidota et medicamenta ex Hippocr. et Galeno collecta* ſunt in bibl. G. Laudi. Cat. mss. Angl. n. 877. — *The virtues of herbs, which are hot or cold and for how manoy things the are good, after Platon, Galen and Hippocrates*, exſtat in bibl. Bodlei. Cat. mss. Angl. n. 2062. — *Secreta glorioſiſſimi Galeni* ſunt in ead. bibl. Cat. mss. Angl. n. 2461.

Galeni liber de XII. portis eſt in bibl. Aſhmol. Vid. Cat. laud. mss. Angl. n. 7638. 7787. — *Galeni fragmentum* exſtat lat. in bibl. coll. univ. Oxon. n. 118.

Rabbi Nathan Joel Palkeira ſententiae ex Hipp. Gal. Avicenna, R. Maimonide, citantur a Wolfio in bibl. Hebr. — *Anonymi introductio ad ea, quae Galenus de re med. ſcripſit* exſtat hebraice in B. R. Pariſ. n. 401. — *Galeni de medicinis experimentatis a Joannitio* in ead. bibl. eſt n. 6893. — *Galeni de qualitate herbarum et aromatum* ibid. n. 6837.

Magnum volumen, contin. XXXI. tract. med., converſos ex auctorib. arabic. et graec. Ibn Zohar, Ibn Sina, Ibn Ruſjd, Abu Walid Ibn Ruſjd, Mohamm. Ibn Ruſjd, Ali Ibn Ruſwan, Honain f. Iſaac, Hippocr. Galeno, exſtat inter mss. leg. Scaliger. in bibl. acad. L. B. Vid. Catal. hujus bibl. p. 404. n. 2.

Commentarius in libr. philoſoph. et medicum, adornatus ex Ariſtotele, Galeno, Ibn Sina, Iſaaco Iſraelita etc. exſtat hebraice in libris Warnerianis bibl. acad. L. B. Vid. catal. huj. bibl. p. 407. n. 39.

— *De remediis quorundam morbor. ex Galeno, Ibn Zohar* cet. exſtat inter ejusd. legati libros. Cat. laud. p. 407. n. 40. — *Galenus de arte med. et conſervanda valetudine verſus ab Abul Fergi Abdallah* exſtat arab. in bibl. ac. L. B. n. 748. Catal. p. 441.

Galenus de prohibenda ſepultura in certo morbor. ſ. mortis dubiae genere ad iuſtum tempus verſus et explicatus ab Abu Said Abdallah exſtat arabice in bibl. ac. L. B. n. 749. p. 441.

Galenus de vocibus in medica arte uſitatis tractatus ex graeco idiomate in ſyriacum, et ex hoc in arabicum verſus exſtat in bibl. ac. L. B. no. 762. p. 441. — Mordechai f. Schelomo de remediis morbor. ex Razeo, Meſue, Galeno et authorib. latinis exſtat hebraice in ead. bibl. n. 794. p. 442.

Ibn Beitar medicamenta ſimplicia ordine alphabetico. Auctor collegit hoc opus ex Galeno et Dioſcoride. Exſtat arab. in ead. bibl. n. 805. p. 443. Arabice etiam inter libros, quos bibl. Upſal. dedit Jo. Gabr. Sparuenfeld. Vid. catal. illor. libr. p. 4. n. 5. ubi permulta leguntur ad hiſtoriam hujus libri celeberrimi facientia.

Galeni de medicamentis expertis, c. tabulis medicamentor. ſimplicium. Exſtat ex Honaini verſ. arab. in bibl. Eſcorial. Caſiri n. 846. Citat Avicennam. (An idem ſit liber, qui paulo ante ſub titulo: Galeni de medicinis experimentatis verſus a Joannitio, videndum. K.)

XV. Praeter hos libros Galeni, qui aut integri ad nos pervenerunt, aut laceri, mutili, interpolati, vel etiam plane ſuppoſititii, ac alium auctorem habentes, multos Galenus ſcripſit, qui temporum injuria interierunt. Enarrabo primum libros Galeni, qui interierunt, ad medicinam pertinentes, deinde eos, qui ad aliarum diſciplinarum genera ab eo ſcripti ſunt.

Περὶ τῆς τεχνολογίας librum citat ipſe in comm. I. in prognoſt. Hipp. text. 11.

Περὶ τῆς τῶν αἰτίων διαφορᾶς citat in lib. I. de loc. affect. c. ult.

Τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας libros citat in libr. I. admin. anat. c. 4. *περὶ πάσης τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς διαφωνίας* occurrit in ejusd. oper. VI. c. 72.

Περὶ σφαλμάτων ἀνατομικῶν καὶ τῶν ἐκείνων αἰτίων citatur in libro III. de uſu part. c. h.

Περὶ ζώντων ἀνατομῆς β'. De vivorum anatome. Citat eos de libr. propr. c. 3. et ſaepius.

Περὶ τεθνεώτων ἀνατομῆς. De anatome mortuorum. Citat hunc librum de libr. propr. c. 3.

De partibus ſimilaribus ſe ſcripſiſſe refert in libro VIII. de Hipp. et Plat. decret. c. 5. et in praef. comm. in Hippocr. de nat. hum.

Περὶ τῶν κατὰ Πραξαγόραν τὸν Νικάρχου χυμῶν citat in libr. II. de nat. facult. c. 9. ad fin.

Περὶ τῶν ἰδιότητι τῆς ὕλης οὐσίας ἐνεργούντων liber citatur in libr. XI. de ſimpl. med. facult.

Περὶ τῶν γνησίων Ἱπποκράτους συγγραμμάτων. De genuinis ſcriptis Hippocr. citat in comm. I. in Hippocr. de humor. Chart. ed. to. VIII. p. 509.

Commentarios de Hippocratis anatome citat in libr. VII. de Hippocr. et Plat. decr. c. 4. et in comm. in V. Hippocr. aph. 48. Erant libri VI., de quibus loquitur de libr. propr. c. 1. Scripſit eos anno aetatis XXXIV.

Κενουμένων αἰτίαι citantur in libro IV. de ſimpl. med. fac. c. 1.

Commentarios in Archigenis de pulſibus libros citat in libro II. de diff. febr. c. 8. Erant libris VIII. comprehenſi. Galen. de libr. propr. c. 5.

Περὶ τῆς τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος κινήσεως βιβλία γ'. Libri III. de motu pulmonum et thoracis. Citat eos in c. 2. de libr. pr. et libr. VI. de uſu part.

Fragmentum hunc titulum habens, quod adhuc exſtat, recenſui ſupra.

Περὶ ἰατρικῶν ὀνομάτων citatur in libro II. de diff. febr. c. 9. Sed hic liber forte eſt is, qui exſtat definitionum medicar. titulo.

Περὶ κρισίμων συμπτωμάτων citatur in comm. II. in Hippocr. de diaet. acutor.

Περὶ τῶν ἁπλῶν διαθέσεων citatur in libr. II. de diffic. reſp. c. 7.

Περὶ μηχανημάτων citatur ap. Oribaſ. de machinam. c. 6. to. XII. Chart. ed. p. 560.

Περὶ ζωοτομίας citatur in libr. IV. de loc. adfect. c. 9. (Forte idem liber, qui paulo ante ſub titulo *περὶ ζώντων ἀνατομῆς* adductus fuit. K.)

Περὶ τῆς ὁμοιομερῶν σωμάτων διαφορᾶς citatur in libr. VIII. c. 5. p. 235. to. V. ed. Chart.

Ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματεία, in qua totus liber de vocabulo *στοιχείου*. Citat hunc librum in libr. VII. de Hipp. et Pl. decr. et ſaepius. (An cum illo unus idemque, cujus aut arabicam verſionem aut ſimilem titulum paulo ante adduxi? K.)

Ὀπτικοὶ λόγοι citantur in libro X. de uſu part.

Διάγνωσις τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν citatur de libr. propr. c. 2. et ſaepius. De fragmentis ex hoc libro vid. ſupra.

In Herophili artem de pulſibus libri citantur in libr. II. de praeſag. ex pulſ. c. 3.

Προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν. Citatur de libr. propr. c. 9. Eſt forte non diverſus a *προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας*, quem ſupra inter Galeni libros recenſui n. 6.

Περὶ φωνῆς βιβλία δ'. Scripſit hos libros ad Boethum, conſularem virum, peripateticum. Vid. de libr. pr. c. 1. et de ord. libror. ſuor. Citat Galenus hos libros ſaepius.

De febrium ſignificatione citatur in libro II. de criſib. c. 8.

Περὶ χρωμάτων. De Hipp. et Plat. libr. VI.

De ſemitertiana citatur in comm. II. in VI. Hipp. epid.

Commentarii de methodica ſecta citantur in libro adv. Julian. c. 5. et de libr. propr. c. 9.

De Aſclepiadis placitis citatur in libr. XII. meth. med. c. 7. et de curandi rat. p. venae ſect. c. 2. Erant libri VIII. de libr. propr. c. 8.

De morbis oculor. citantur in libr. de humor. p. 11. (An idem cum illo, qui paulo ante ſub ſimili titulo adducitur? K.)

De Eraſiſtrati anatome libri III. citantur de libr. propr. c. 1. et 7. Scripſit eos annum XXXIV. aetatis agens.

Ignorata a Lyco in anatome. De his refert de libr. propr. c. 2. (Non pertinet huc, cujus meminit de Hipp. et Pl. decr. VIII. 7. p. 243. *βιβλίον ἄλλο — πρὸς τοῦ Κοΐντου μαθητὴν Λύκον*, quippe quo potius Galenus intelligit librum adverſus Lycum, quod nihil Hippocr. peccet in aphor. cujus initium: Qui creſcunt, habent plurimum caloris. Hic enim aphor. p. 242. expreſſis verbis commemoratur. K.)

Epitome libror. XX. anatomicor. Marini in IV. libris. De libr. propr. c. 3.

Librorum anatomicor. Lyci omnium epitome. De libr. pr. c. 3.

Περὶ τῶν συνεκτικῶν. De libr. pr. c. 3.

Περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν. Ibid. c. 4.

In librum I. Eraſiſtrati de febribus libri III. Ibid. c. 7.

De Eraſiſtrati curandi ratione libri V. Ibid.

De ſubſtantia animae ſecundum Aſclepiadem. Ibid. c. 8.

Τῆς Θεοδᾶ εἰσαγωγῆς ὑπομνήματα ε'. Ibid. c. 9.

Περὶ τῶν Μηνοδότου Σεβήρῳ ἕνδεκα βιβλία. Ibid.

Τῶν Σεραπίωνος πρὸς τὰς αἱρέσεις δύο. Ibid.

Περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας. Ibid.

Περὶ τῆς τῶν ἐμπειρικῶν διαφωνίας βιβλία γ'. Ibid.

Πρὸς τὰ ἀντειρημένα τῆς διαφωνίας τῶν ἐμπειρικῶν, τοῦ δὲ Θεοδᾶ κεφαλ. ὑπομνήματα γ'. Ibid.

Εἰς τὸ Μηνοδότου Σεβήρῳ. Ibid.

Σύνοψις τῶν Ἡρακλειτείων περὶ τῆς ἐμπειρικῆς αἱρέσεως ζ'. Ibid.

XVI. Libros praeterea multos etiam ſcripſit, ad alias diſciplinas, praeter medicinam, pertinentes, inprimis ad philoſophiam, in quam ſingulari plane ſtudio incubuit. Eorum inſcriptiones hic exhibebo: nullus enim eorum ad nos pervenit.

Περὶ ἀποδείξεως βιβλία πεντεκαίδεκα. De demonſtratione libri XV. Quibus rationibus fuerit motus ad hos libros ſcribendos, quos modo geometrarum compoſuit, fuſe enarrat de libr. propr. c. 11. Voluit ſcilicet his libris probare, nullam eſſe demonſtrationem validam, niſi geometrarum, utiliaque ipſi viſa ea, quae ex inſtitutione philoſophorum e diverſis ſectis audiverit, in his libris in unum collegit. Citavit etiam hos libros in libris ſuis medicinalibus ſaepiſſime. Exſtare adhuc hos Galeni libros de demonſtratione graece in Walachia, refert *della Valle* viaggi II. Vide de hoc libro Hier. Mercurial. var. lect. IV. c. 4. Fragmentum ejus libri e Joanne Philopono recenſui inter fragmenta.

Εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας Ἀριστοτέλους βιβλία γ'. In librum de interpretatione Ariſtotelis libri III. De libr. propr. c. 11.

Εἰς τὸ πρότερον περὶ τῶν συλλογισμῶν βιβλία δ'. In priorem de ſyllogiſmis libri IV. Ibid.

Εἰς τὸ δεύτερον περὶ τῶν συλλογισμῶν βιβλία δ'. In alterum de ſyllogiſmis libri IV. Ibid.

In primum Ariſtotelis librum de ſyllogiſmis commentarii VI. Ibid.

In alterum Ariſtotelis de demonſtratione librum commentarii V. Ibid. Is liber, uti et commentarius in librum de ſyllogiſmis, non ad editionem erat ſcriptus. Commentarium III. et IV. in Ariſtotelis alterum de

demonſtratione librum citat tamen in libro IV. de pulſuum diff. c. 17. Galenum Ariſtotelis ἐξεταστὴν dici a Themiſtio, notavit Pt. Petitus. Conf. Menag. ad Diog. Laërt. p. 208. ed. Wetſten.

Εἰς τοῦ Θεοφράστου περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως βιβλία ϛ'. In Theophraſti librum de affirmatione et negatione libri VI. Ibid.

Εἰς τὸ πρότερον λέξεως Εὐδήμου. In priorem dictionis Eudemi. Ibid.

Commentarii in libros X. praedicamentorum Ariſtotelis. Ibid. Compoſuit hos ad uſum eorum, qui hos libros legerent, neque voluit, ut publici juris fierent.

Commentarii in libros Chryſippi συλλογιστικῶν. Ibid. Confecit hos commentarios in puerili aetate, cum a patre praeceptori traditus eſſet, a quo in Chryſippi diſciplina et Stoicorum philoſophia inſtitueretur.

Περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις. De neceſſariis ad demonſtrationes. Ibid. c. 12.

Περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων. De propoſitionibus praetermiſſis in lectione demonſtrationum. Ibid.

Περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων. De aequipollentibus propoſitionibus. Ibid.

Περὶ τῶν κατὰ διότι ἀποδείξεων. De demonſtrationibus propter quod. Ibid.

Περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ. De ſyllogiſmor. numero. Ibid.

Περὶ παραδείγματος βιβλία β'. De exemplo libri II. Ibid.

Περὶ ἐπαγωγῆς. De inductione. Ibid.

Περὶ εἰκόνος. De imagine. Ibid.

Περὶ εἰκότος. De veroſimili. Ibid.

Περὶ ὁμοιότητος βιβλία γ'. De ſimilitudine libri III. Ibid.

Περὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεως ἀρχῶν. De principiis ex ſuppoſitione. Ibid.

Περὶ τῶν κατὰ γένος, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς, σημαινομένων ἡμῖν, κατὰ τὴν αὐτόματον φωνήν. De iis, quae ſecundum genus, et ſecundum ſpeciem, et conjugatis ipſis, ſignificatis nobis ſpontanea voce. Ibid.

Περὶ τοῦ δυνατοῦ. De poſſibili. Ibid.

Περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομενων βιβλία γ΄. De iis, quae multifariam dicuntur, libri III. Ibid.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν καὶ ἰδίων. De communibus et propriis in artibus. Ibid.

Περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων. De ſermonibus, qui ſe ipſos evertunt. Ibid.

Περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων. De propoſitionibus contingentibus. Ibid.

Περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων καὶ συλλογισμῶν. De mixtis propoſitionibus et ſyllogismis. Ibid.

Ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν, τό κατ᾽ ὄνομα καὶ τὸ σημαινόμενον. Quomodo diſcernenda ſit negotialis quaeſtio ab ea, quae nominis et ſignificati. Ibid.

Περὶ Κλειτομάχου καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων. De Clitomacho et demonſtrationis ejus ſolutionibus. Ibid.

Περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου βιβλ. β΄. De communi ratione libri II. Ibid.

Περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας ὑπὲρ Ἐπικτήτου πρὸς Φαβωρῖνον. De optima doctrina pro Epicteto adverſus Phavorinum. Ibid.

Περὶ χρείας συλλογισμῶν. De uſu ſyllogiſmorum. Ibid.

Περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων βιβλ. β΄. De uſu praeceptorum ad ſyllogiſmos. Ibid.

Περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως. De optima ſecta. Ibid. Non confundendus eſt is liber cum eo de optima ſecta qui adhuc exſtat, et ad medicinales ſectas ſpectat.

Περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος βιβλ. γ΄. De nominum rectitudine. Ibid.

Περὶ τοῦ τῶν ὄντων ἕκαστον ἕν τε εἶναι καὶ πολλά. De eo, quodque eorum, quae ſunt, et unum eſſe, et plura. Ibid.

Περὶ τοῦ ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις ἓν καὶ ταὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν ἀδύνατόν ἐστιν. De eo, quod oppoſitis unum et idem ex neceſſitate conſequens eſſe impoſſibile ſit. Ibid.

Περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως. De demōnſtrativa ſecta. Ibid.

Περὶ τῆς λογικῆς δευτέρας καὶ θεωρίας. De ratione altera et ſpeculatione. Ibid.

Διάλογοι πρὸς φιλόσοφον, ἰδίως τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. Dialogi ad philoſophum, et ſeorſim de eo, quod ſecundum communes notiones. Ibid.

Πρὸς τοὺς ἐπηρεαστικῶς ἀκούοντας τῶν ὀνομάτων. Adverſus eos, qui contumelioſe accipiunt nomina. Ibid.

Περὶ τῶν ἰδίων καὶ κοινῶν ἐν ταῖς τέχναις. De propriis et communibus in artibus. Ibid.

Περὶ τῆς τῶν τεχνῶν συστάσεως βιβλ. γ΄. De artium conſtitutione libri III. Ibid.

Περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς κατ᾽ εἶδος καὶ γένος φωνῆς, καὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς. De ſignificatis ex voce ſpeciei et generis, et ipſis adiacentibus. Ibid.

Σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας. Synopſis demonſtrativae contemplationis. Ibid.

Περὶ τῆς κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασιν. De judicio diſcrepantium in decretis. Ibid.

Ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης. Quod a prima ſubſtantia inſeparabilis ſit quantitas. Ibid.

Περὶ τοῦ προτέρου. De priori. Ibid.

Περὶ τῆς δι᾽ ἀδυνάτου ἀποδείξεως. De demonſtratione per impoſſibile. Ibid.

Περὶ τῶν ἕνεκ᾽ αὐτοῦ γινομένων. De iis, quae ſui cauſſa fiunt. Ibid.

Περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων. De iis, quae multipliciter dicuntur. Ibid.

Περὶ τῆς κατ᾽ ὄνομα καὶ σημαινόμενον ζητήσεως. De quaestione secundum nomen et significatum. Ibid.

Περὶ τῶν ἰδίων ἑκάστῳ παθῶν καὶ ἁμαρτημάτων τῆς διαγνώσεως. De propriorum cuique affectuum et peccatorum dignotione. De libr. propr. c. 13.

Περὶ ἠθῶν. De moribus libri IV. Ibid.

Πρὸς τὸν Φαβωρῖνον κατὰ Σωκράτους. Adversus Phavorinum pro Socrate. Ibid.

Περὶ ἀλυπίας. De indolentia. Ibid.

Περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τέλους. De fine secundum philosophiam. Ibid.

Περὶ τῆς τῶν ἐπιδεικνυμένων τοὺς ἀκούοντας συνουσίας. De eorum congressu, qui demonstrant, ad auditores. Ibid.

Περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα. De clam legentibus. Ibid.

Περὶ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος. De peccatorum et poenae aequalitate. Ibid.

Περὶ παραμυθίας. De consolatione, Ibid.

Περὶ τῆς ἐν αὔλῃ Μενάρχου διατριβῆς, πρὸς Βακχίδην καὶ Κῦρον. De commoratione Menarchi in aula ad Bacchidem et Cyrum. Ibid.

Περὶ τῆς ἐν τοῖς διαλόγοις συνουσίας. De congressu in dialogis. Ibid.

Πρὸς τοὺς ἀγοραίους ῥήτορας. Ad forenses oratores. Ibid,

Περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου. De voluptate et labore, Ibid.

Περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστου. De his, quae quodque sequuntur. Ibid.

Περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων. De publice dictis adversus sectarios. Ibid.

Περὶ αἰδοῦς βιβλ. β΄. De pudore libri II. Ibid.

Περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων κατὰ κολάκων. De publice dictis contra adulatores. Ibid.

Περὶ τῆς διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου, De calumnia, in quo et de vita sua. Ibid.

Χρονίσκοι ζ. *Saturnales ſeptem.* Ibid.

Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων. *Adverſus ſectarios.* Ibid.

Περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων. *De publice dictis coram Pertinace.* Ibid.

Μέχρι πόσου τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς καὶ δόξης φροντιστέον ἐστί. *Quatenus parvi ducere oporteat honorem et gloriam apud vulgus.* Ibid.

Περὶ διαθηκῶν ποιήσεως. *De teſtamentorum confectione.* Ibid.

Περὶ τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως. *De Platonis ſecta.* Ibid. c. 14.

Πρὸς τοὺς ἑταίρους ἢ Πλάτων. *Ad ſodales ſeu Plato.* Ibid.

Περὶ τῶν ἰδίων δοξῶν. *De propriis opinionibus.* Ibid.

Περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα λογικῆς θεωρίας. *De ea, quae ſecundum Platonem eſt, rationali contemplatione.* Ibid.

Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως η'. *Platonicorum dialogorum compendia octo.* Ibid.

Περὶ τῶν ἐν Φιλήβῳ μεταβάσεων. *De transitionibus in Philebo.* Ibid.

Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν καὶ δυνάμεων γ'. *De animae partibus et facultatibus libri III.* Ibid.

Ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς ἕπονται δυνάμεις. *Quod corporis temperamenta animi facultates ſequuntur.* Ibid. Duplex erat ejus libri editio. An idem cum eo, qui ad nos pervenit: *Quod animi mores corporis temperamenta ſequantur?*

Εἰς τὸ Ἀριστοτέλους περὶ ἑρμηνείας ὑπομνήματα γ'. *In Ariſtotelis de interpretatione commentarii tres.* Ibid. c. 15.

Προτέρων ἀναλυτικῶν τοῦ προτέρου περὶ ς'. *Priorum reſolutionum Ariſtotelis in priorem ultra ſex.* Τοῦ δευτέρου ὑπομνήματα ε'. *Poſterioris commentarii quinque.* Ibid.

Εἰς τὰς ί κατηγορίας ὑπομνήματα δ'. *In decem praedicamenta commentarii quatuor.* Ibid.

Εἰς τὸ περὶ τῶν ποσαχῶς ὑπομνήματα γ'. *In Ariſtotelis de eo, quot modis, commentarii tres.* Ibid.

Εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. *In primum movens immotum.* Ibid.

Εἰς τὸ περὶ λέξεως Εὐδήμου ὑπομνήματα γ'. *In eum de dictione Eudemi comment. tres.* Ibid.

Περὶ τῶν κατὰ τὸ διότι ἀποδείξεων. *De demonſtratione quare.* Ibid.

Περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων καὶ συλλογισμῶν. *De contingentibus propoſitionibus et ſyllogiſmis.* Ibid.

Περὶ τῆς κατὰ Χρύσιππον λογικῆς θεωρίας. *De rationali ſecundum Chryſippum contemplatione.* Ibid. c. 16.

Τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης ὑπομνήματα γ'. *Chryſippi ſyllogiſticae primae comment. III.* δευτέρας ἕν. *Secundae unus.* Ib. c. 16.

Περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεωρίας βιβλ. ζ. *De rationali facultate et contemplatione libri VII.* Ib.

Περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τους συλλογισμοὺς θεωρημάτων. *De uſu praeceptorum ad ſyllogiſmos.* Ibid. [Vid. ſupra et paulo poſt.]

Ὅτι ἡ γεωμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν. *Quod geometrica reſolutio praeſtantior ſit, quam Stoicorum.* Ibid.

Περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων βιβλ. β'. *De uſu praeceptorum ad ſyllogiſmos libri II.* Ibid.

Περὶ τοῦ κατ' Ἐπίκουρον εὐδαίμονος καὶ μακαρίου βίου βιβλ. β'. *De felici ſecundum Epicurum et beata vita.* Ibid. c. 17.

Περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον ἀμυδροῦ ἡδονῆς βιβλ. β'. *De caduca voluptate ſecundum Epicurum libri II.* Ib.

Ὅτι τὰ ποιητικὰ τῆς ἡδονῆς ἐλλιπῶς Ἐπικούρῳ λέλεκται. *Quod efficientia voluptatem imperfecte ab Epicuro dicta ſunt.* Ibid.

Περὶ τῆς ἡδονικῆς αἱρέσεως. De voluptuaria secta. Ibid.

Εἰ ἡ φιλολογία χρήσιμος εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν. An philologia utilis ad moralem philosophiam. Ibid.

Περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστάς. De iis, quae adversus sophistas. Ibid.

Μητροδώρου ἐπιστολὴ πρὸς Κέλσον Ἐπικούρειον. Metrodori epistola ad Celsum Epicureum. Ibid.

Ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ Ἐπικουρείου. Epistola Pudentiani Epicurei. Ibid.

Τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων μή. De vocabulis, quae apud Atticos scriptores occurrunt, libri XLVIII. Ibid. c. 18. Libri hujus saepius meminit in medicinalibus libris suis.

Περὶ τῶν Ἰωνικῶν ὀνομάτων se scripturum promittit in libro III. de differ. pulf. c. 1.

Τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων γ'. Civilium apud Eupolin vocabulorum libri III. Ibid. c. 18.

Τῶν παρὰ Κρατίνῳ πολιτικῶν ὀνομάτων βιβλ. β'. Civilium vocabulorum, quae apud Cratinum, libri II. Ibid.

Τῶν παρὰ Ἀριστοφάνει πολιτικῶν ὀνομάτων βιβλ. ε'. Civilium vocabulorum, quae apud Aristophanem occurrunt, libri V. Ibid.

Τῶν ἰδίων κωμικῶν ὀνομάτων παραδείγματα. Propriorum comicis vocabulorum exempla. Ibid.

Εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς παιδευομένοις ἡ παλαιὰ κωμῳδία. An utilis lectio sit illis, qui erudiuntur, vetus comoedia. Ibid.

Πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ. Ad eos, qui voce soloecissantes reprehendunt. Ibid.

Ἀττικῶν παράσημος. Atticorum insigne. Ibid.

Περὶ σαφηνείας καὶ ἀσαφείας. De perspicuitate et obscuritate. Ibid.

Εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικὸς καὶ γραμματικός. An possit aliquis esse criticus et grammaticus. Ibid.

Περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς εὑρέσεως. De demonſtrativa inventione, citat in libro VII. method. med. c. 5.

XVII. *Codices manuſcripti* librorum Galeni omnium, aut plurium, qui exſtant, hi ſunt, et quidem 1) *graeci.* GALENI libri omnes graeci ſunt in archivo Baſilicae S. Petri *Romano*. Montfauc. p. 157. — GALENI *opera varia, voluminibus XVIII. comprehenſa* exſtant *graece* in bibl. Ambroſ. Mediol. Montfauc. p. 497. — Codex erat in bibliotheca MARC. AUREL. SEVERINI. Vid. ej. Zootomia Democr. p. 168. — JOS. SCALIGER Galeni editiori Aldinae multa adſcripſit, partim e collatione librorum mſtorum, partim ex ingenio hauſta, quibus Galeni contexta emendari poſſunt. Dolendum autem eſt, libros mſtos, quos cum Aldina editione contulit, plane non deſcriptos eſſe, nec, ubi inveniantur, indicatum. Tres autem, niſi quatuor, fuiſſe colligo e triplici aut quadruplici ſigno, quo varias lectiones notavit; et quae ſine omni ſigno adponuntur, eas pro conjecturis habeo, ex ingenio depromtis. Exemplum hujus editionis, quod ſibi MARQ. GUDIUS comparaverat, nunc ſervatur in bibliotheca Guelferbytana. K. — In Mosquenſibus bibliothecis olim exſtabant Galeni libri plures graece, mſti, qui an incendium Mosquenſe, cui occaſionem praebuit Napoleo, evaſerint, nondum conſtat. Poſſideo e venditione publica librorum CHR. GODOFR. GRUNERI codicem membranaceum GALENI *therapeut. ad Glaucon.*, cui MATTHAEI collationem codicis adſcripſit, qui haud dubie in bibliotheca Moſquenſi Metropolitana ſervabatur. Videtur MATTHAEI apud animum conſtituiſſe ſuum, plures adhuc ejusdem libri codices cum ſuo codice conferre. Nam omnes lectiones varias notavit numero 1. K.

CL. DE MURR, Patricius Noribergenſis, poſſidebat codicem ms. Caſp. Hofmanni, qui inſcriptus eſt: *Analecta correctionum graeci codicis Galeni impreſſi Baſil. 1538.*, *et reſpondent quidem folia et lineae ci-*

tatae foliis et lineis dicti codicis: verum tributi sunt in VII. classes, ut vulgo in Juntarum editionibus et ultima Basileensi latina a Montano habemus. Inchoata Cal. Nov. 1619. Absoluta d. XVII. Cal. Sept. 1622. Casp. Hofmann, M. D. et P. P. Altorfii Norimbergensium. Hunc codicem cl. GRUNERO cl. de MURR ea conditione dederat, ut, quae in eo contineantur, in publicum prodire is vir doctissimus juberet. Edidit hinc programmate academico *Specimen correctionum Galenicarum ab* CASP. HOFMANNO *olim conscriptarum.* Jen. 1776. 4. (Qui quidem codex quo pervenerit, nescio. Nam in catal. biblioth. Grunerianae non occurrit. Ibi tantum p. 26. no. 320. b. commemorantur CP. HOFMANNI commentarii in Gal. de usu part. mspt. Illustr. HARLES, Bonnensis literarum universitatis professor, possidet editionem Galeni Basileensem, CP. HOFMANNI notis msstis multum auctam. Quae an sit illud MURRII exemplum, HARLESIUS omnium optime sciet. K.)

(Idem clar. de MURR dono obtulit GRUNERO d. 5. Dec. 1774. alium codicem msstum chartaceum forma 4., quem olim EL. EHINGERUS possedit, manu minus elegante exaratum. Continet hic liber, qui mortuo GRUNERO meum librorum ad GALENUM pertinentium apparatum auxit, GALENI *artem parvam.* K.)

Galeni opera, cum scriptis libris comparata, sunt, ut puto, graece inter libros ED. BERNARDI. Vid. cat. mss. Angl. n. 7562. — In bibliotheca academiae Jenensis est editio graeca operum Galeni, Venet. ap. Aldum, a JANO CORNARIO anno 1532. nummis aureis XXX. emta, cum notis msstis ejusdem CORNARII. Vid. MYLII memorab. bibl. Jenens. p. 58. et GRUNERI progr. I—IV. quae postea collecta prodiere sub titulo: JANI CORNARII *conjecturae et emendationes Galenicae.* Jen. 1789. 8. Sunt, GRUNERO teste, ita comparatae, ut et prodant ingenium CORNARII, et prodesse possint novam editionem Galeni aggressuro. (De alio Aldinae

editionis exemplo, quod multis quoque viri eruditi conjecturis et emendationibus auctum eſt, vide meae editionis praefationem. K.)

Galeni de methodo ſanandi libri XIV. non tamen integri; ej. de uſu partium. Ej. de Hippocratis et Platonis decretis libri IV. Ej. de abortivo foetu tractatus. Ej. de elementis ſecundum Hippocratem libri II. De naturalibus libri III. De differentia ſymptomatum. De cauſſis eorundem. De uſu pulſuum. De terminis medicis. De differentia febricitantium; ſunt graece in bibl. coll. Cai. Gonvil. Cantabr. n. 946. 947. 948. 949. — Galeni libri multi ſunt, ut puto, graece, in bibl. Vatic. Montfauc. p. 10. — Galeni opuſcula multis in locis partim graece ſunt in Vaticana. Montf. p. 96. Numeros codd. vid. ibidem. — Galeni opera quaedam ſunt, neſcio an graece, in bibliotheca Caſſinenſi. Montf. p. 221.

Galenus de pulſibus et urinis cum aliis libris, ad medicinam pertinentibus, eſt, ut puto, in biblioth. monaſter. Caſſin. Montf. p. 222. — Galeni opera diverſa ſunt, ut puto, *latine*, in bibl. fratr. min. Ceſenae. Montf. p. 433. — Galeni microtechne et alia ſunt in bibl. D. Marc. Venet. Vid. Catal. pagg. ſaepe citatis. — Galeni libri permulti, graece ſcripti, recenſentur cum aliis, quorum titulus literis non proditus eſt, a Montf. p. 472. ceu exſtantes in bibl. D. Marc. Venet.

Galeni opera quaedam ſunt in bibl. Ambros. Mediol. at recenti manu ſcripta. Montf. p. 529. — Galeni codices bene multi ſunt in bibl. Ducis Mutinenſis. Montf. p. 531. — Galeni opera multa graece ſunt in biblioth. Auguſt. Vid. catal. ejus biblioth. in fol.

Galeni opera multa graece ſunt in bibl. univ. lit. Lipſ. Paulina, et ſenatus Lipſ. (In Paul. bibl. continentur *τέχνη*, no. 1095. de locis affect. libr. VI. n. 1100. de ſanitate tuenda libr. VI. n. 1100. de ſym-

ptom. differ. et cauffis n. 1101. ἰατρὸς, εἰσαγωγὴ f. methoḋ. med. n. 1102. ὅροι ἰατρικοὶ n. 1102. ἀνατομικαὶ ἐγχειρήσεις n. 1102. Sunt omnes papyracei, recentis aetatis. K.)

Galeni opufcula exftant graece in bibl. reg. Taurin. Montfauc. p. 1397. et cat. cit. — Galeni et Erotiani quaedam in bibl. Naniana. Vid. cat. codd. graec. p. 442. cod. 249.

Anonymi cujusd. antiqui auctoris tabulae divifionum, quae exftant in Cl. Galeni libris περὶ αἱρέσεων five de fectis; in libris duobus de curatione ad Glaucon.; in libro de pulfibus ad Theutranem; in libro de differentia morborum; in libro de cauffis morborum; in libro de differentia fymptomatum; et in libris III. de cauffis fymptomatum, qui fex pofteriores libri, tanquam partes unius ejusdemque πραγματείας, ibi generaliter infcribuntur lib. I — VI. περὶ αἰτίας. Exftat in bibl. caef. Vind. Lamb. lib. VI. p. 151. feq. de Neffel Pa. III. n. 16. p. 28.

Galeni quaedam opufcula, quae Jul. Caef. Scaliger defcripfit, fine titulo, praemiffis de fe duobus carminibus graecis, funt in bibl. acad. Lugd. B. et quidem ex hujus viri legato. Vid. cat. ill. biblioth. p. 339. 340.

(His fubjungam, quae partim ex Ign. Hardtii *cat. cod. mftor. bibl. r. Bavar.* partim ex Jac. Morellii *bibl. mfta Venet.* to. I. Baffani 1802. 4. huc facientia excerpfi. Continentur autem in illa:

Galeni definitiones medicae. cod. chart. n. 109. in fol. cum correctionibus marginalibus, conftans f. 61. cum lacunulis, poffeffus a Victorio, Seculi XVI. Vid. Hardt To. II. p. 13.

Galeni medicus. cod. chart. n. 109. in f. qui quondam fuit P. Victorii, cum correction. marginal. conftans f. 61. cum lacunulis, ubi inde a f. 22 — 49. reperitur laudatus Galeni liber. Cap. 5. et 11. defunt.

Galenus ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν etc. cod. chart. n. 109. in f. cum correction. margin. Inde a f. 50. hic Galeni liber, auctior in fine, quam in Aldina et Bafil. graeca; nam in Chart. edit. illa particula legitur.

Galeni comm. in Hipp. epidem. cod. chart. n. 231. initialibus et titulis miniatis, literis minutis et nitidis in 4. foliis 228. conftans, mutilus, fec. XVI. Incipit Μόνον προγνώσεται τὰς γενομένας νόσους ἐν ἑκάστῃ etc. Finit τῶν ἔνδον τοῦ περιτοναίου μορίων. Deeft titulus et initium. Eft vero Galeni comment. de epidemiis Hippocratis. Non fit in hoc cod. eadem femper et textus et commentarii diftinctio, ficut in ed. graeca Baf. 1535. f. v. c. in hypomnemate tertio libri 1. poft haec καὶ ἐνναταίων ἐκ τουτέου τοῦ κόσμου (quae in edit. Pa. V. p. 383. adhuc in contextu funt) hic titulus occurrit: περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημίων γεγραμμένων ἀῤῥώστων. πρὸς τῆς τῶν κατὰ μέρος. Editio autem omiffo titulo pergit. Quibus finitis fine alia infcriptione codicis minio diftincta fequuntur: πυθίων, οἳ κατῴκει παρὰ γῆς ἱερόν. In edit. autem γαληνοῦ εἰς τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημίων ὑπόμνημα ᾱ. Notandum, hic titulos occurrere, qui in edit. non funt, quamvis eadem fint. Definit vero in tertio commentario in tertium librum epidem. Eft proin tantum hic in primum et tertium epidem. librum: reliqua defunt. In veteri catalogo eft compendium medicinae. Ign. Hardt to. II. p. 502. feq.

Cod. 39. continet varia Galeni, v. c. f. 80. fragmentum de hominis natura, quod Ign. Hardt Galeni forte effe autumat. f. 81. ἐκ τοῦ φλεβοτομίας Γαληνοῦ. Incipit: ὅτι τοῖς τὰ συνήθη πράττουσι. Fin. καὶ αὖθις ἐπαφαίρειν. — Περὶ ἀρτηριοτομίας. Incipit: ὅτι τὰς ἐν τοῖς κροτάφοις ἀρτηρίας. Fin. μόριον παντός. — Περὶ πέψεως. Inc. ἡ πέψις ἀλλίωσίς ἐστι. Fin. τὴν γαστέρα ναρδίνῳ μύρῳ. — f. 86. Γαληνοῦ προοίμιον περὶ τροφῶν δυνάμεως κατὰ στοιχεῖον. Inc. πολλῶν καὶ λο-

γίων, ὦ μέγιστε βασιλεῦ. Fin. *περὶ ὠτίδων. λόγου διαγνωσθήσεται.* Addit HARDT p. 204. to. I. „Editum Galeni opufculum de alimentorum facultatibus. At hoc totum quantum differt, uti ex collatione intellexi." — f. 121. *Σύνοψις τοῦ περὶ τροφῶν, Γαληνοῦ.* Inc. *περὶ πυρῶν ἤτοι ἄρτων.* Fin. *εἰς δὲ οὔρησιν χείρους τῶν λευκῶν.* Addit HARDT p. 205. „Eft haec fynopfis defumta ex tribus libris de alimentis, uti obvii tituli declarant. Nec haec cum editis conveniunt. Sequuntur varia remedia contra varios morbos. In bibl. Taurin. ap. Pafinum p. 70. a Meletii opere, quod his Galenicis praecedit, ufque huc eadem haberi videntur. Verba enim ipfius haec innuunt. Adduntur in fine pauca quaedam de variis morbis ex eodem forte Galeno defumta."

Cod. 68. chartaceus, titulis et initialibus miniatis cum marginalibus notis variis f. 334. in fol. feculi XVI. continet f. 298. *Παύλου αἰγινήτου ἰατροσοφίστου κεφ. κε. ἐκ τοῦ ζ βιβλίου τοῦ ἐπιγραφέντος ἐκ τῶν Γαληνοῦ περὶ τῶν ἀντεμβαλλομένων.* Inc. *ἐν Ἀλεξανδρίᾳ φησὶν ἐπιτίνιος.* Fin. *ἀντὶ ὠκίμου σισύμβριον.*

Cod. 105. chartaceus cum correctionibus marginalibus feculi XVI. in fol. habet *Γαληνοῦ περὶ κατακλίσεως νοσουντων προγνωστικὰ ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.* Init. *περὶ μὲν τοῦ υπαρκτικὴν εἶναι.* Fin. *ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὺς τῇ ☾ ἐπιθεωρήσῃ.* Exftat in Galen. oper. Vol. IV. p. 476. b. ed. Bafil. In fine mutilum.

Galeni ad Glauconem. Incip. *ὅτι μὲν οὐ τὴν κοινήν.* Fin. *ὑπομνημάτων ἕκαστον.* IGN. HARDT notavit, hunc codicem, chartaceum, fec. XV. fcriptum, mutilum, e libris P. VICTORII migraffe in bibl. reg. Bav. ubi n. 236. infignitur. Sunt libri II. Therapeuticorum in plura capita, quae tituli minio exarati innuunt, divifi. Id quod non eft in ed. graec. Baf. to. IV. p. 247. — *Cod. mft. bibl. Bav.* to. III. p. 6.

Ἀρχὴ σὺν θεῷ τῆς παρούσης δέλτου καὶ ἑρμηνεία καὶ

διδασκαλία καὶ ἐξήγησις τοῦ θαυμασιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἀρχιήτρου τοῦ Γαληνοῦ τοῦ σπεύσαντος εἰς τὰ τῶν μορίων πάθη ἀνίατα καὶ δυσίατα λέγω ἅμα καὶ εὐίατα γενέσθαι ὠφέλειαν καὶ ἴασιν. Cod. 288. Init. *πρῶτον μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ καὶ* etc. Finis: *καὶ μίξας μετ᾽ ὄξους ἄλειφε.* Addit J. HARDT to. III. p. 211. haec: Praemittitur index c. 249. in cujus autem fine leguntur haec: *ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ περιέχονται κεφάλαια θεραπευτικὰ τῶν ἀδήλων καὶ φανερῶν ἐπιποδότων τόπων* C͞N. Ex ipſo jam titulo patet, non ipſius Galeni opus eſſe, ſed commentarium in Galenum. Id quod confirmatur per id, quod in fine prooemii legitur: *λόγος καὶ ποίημα Ἰωάννου ἀρχιήτρου περιέχων συνοπτικῶς πάντων τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδήλων τὰς θεραπείας. πρὸς ὀξὺν πόνον κεφαλῆς κισσὸν ξηρὸν, ἢ χλωρὸν κοπανίσας ἀπόβρεχε εἰς ἔλαιον.* Ex iſto enim clare videtur, eſſe commentarium Joannis Archiatri, continentem morborum omnium curationem. In bibl. r. Pariſ. n. 126. idem mſt. habetur, cujus titulus eſt: Joannis iatroſophiſtae *λόγος καὶ ποίημα πάντων τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδήλων τὰς θεραπείας πρὸς ἓν ἕκαστον τὴν τάξιν.* Capitulis 252. conſtat teſte *Fabricio* vol. XII. p. 781. Ultimum hic caput eſt:

Τοῦ σοφωτάτου Γαληνοῦ περὶ τῆς τῶν τροφῶν δυνάμεως. Cod. n. 551. bombycinus in 4., qui ſeculo XV. ſcriptus fol. 296. conſtat. Prooemium incipit verbis: *Ποιήσας πᾶσαν θεὸς τὴν ὁρωμένην*, et deſinit: *προπυρίων ἐπιτίθει.* Praemittitur index cap. 160., quorum primum eſt *περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, et ultimum *περὶ σκλήρου.* At in ipſo libro ultimum eſt *περὶ στεατωμάτων*, adeoque 161. Ad cap. 11. legitur titulus: *Ἑρμηνεία περὶ τῆς τῶν τροφῶν δυνάμεως. προοίμιον. πολλῶν καὶ λογίων, ὦ μέγιστε,* ut in eodem cod. 39. Videtur proin IGN. HARDTIO l. c. to. V. p. 403. e Galeno potiſſimum compoſitum.

Ἀρχὴ σὺν θεῷ συνοπτικοῦ ἰατροσοφίου τοῦ σοφω-

τάτου Γαληνοῦ. Prooemium incipit: *Σύντομος διδασκαλία τοῦ θαυμασιωτάτου* etc. et desinit verbis *λουθῆναι καλῶς.* Praemittitur index cap. 216. quorum primum est *πρὸς ὀξὺν πόνον κεφαλῆς,* et ultimum *εἰς ὀδύνην ἰσχίου.* Inter codd. bibl. r. Bav. n. 551. f. 336 — 353. Vid. *Cat. cod. mst. bibl. r. Bav.* to. V. p. 403.

Ἑρμηνεία περὶ τῆς ποδάγρας τοῦ σοφωτάτου Γαληνοῦ. Prooemium incipit verbis: *ἐπεὶ ὥρισε πρός με ὁ κράτιστος,* et desinit expositio *καὶ τοῦ ἄρτου προπραχέντος μετὰ τοῦ ....* Inter codd. bibl. r. Bav. n. 551. f. 354 — 359. Vid. *Cat. codd. mst. bibl. reg.* To. V. p. 403.

In *Morellii* autem catalogo bibl. mst. Ven. tres codd. Galeni reperiuntur.

Galeni ars medica et alia quaedam, in indice impresso denotata, Mich. Apostoli manu exscripta. Cod. 275. in 4. seculi XV.

„Ad hunc ipsum codicem, nisi fallor, respexit Jo. Rhodius, cum ad Cp. Hofmanuum 1626. e Patavio ita scriberet: Anno superiore Venetiis incidi inter alia mst. in Artem parvam, charta et charactere vere graecam, polite scriptam. Vestri non immemor, assumto Bucretio, cum codice graeco Aldi singula diligenter contuli. Quaedam deprehendi diversa, nec tamen, quantum in transitu observare licuit, semper meliora. Ista, qualiacunque sunt, nunc cum D. Meyero mitto. Interstinctiones etiam notavi, ne quid curiositati deesset. Adhibito codice Basil., quo hic destituimur, minus fortasse discriminis erit. Nonnullis in locis supplementa videbis, quae num in sola Aldina editione, an vero etiam in Basileensi desint, scire aveo. (Inter Epist. Geo. Richteri. Norimb. 1662. p. 805.)

Galeni libri anatomici IX. et alia ejus quaedam opera, ut in indice impresso, in quibus tamen lib. I.

de alimentorum facultate a capite VII. incipit. Cod. 279. membranac. ſeculi XV. fol.

„Libros anatomicos IX. omnium primus latine reddidit *Demetrius Chalcondylas*, Athenienſis, unus e graecarum literarum in Italia inſtauratoribus: quam interpretationem non Fabricius, non Hodius, non Boernerus, non Argelatus, non alii praecipui de Chalcondyla ſcriptores noverunt. Typis eam tum commiſit Bonon. 1529. JAC. CARPUS ſeu Jac. Berengarius Carpenſis, anatomicorum ſui temporis ſi non princeps, nemini certe inferior: eaque in editione etiam PETRI POMPONATII, LAZ. BONAMICI et FRC. FURNII opera uſus ipſe eſt, quemadmodum in eleganti ad *Herculem Gonzagam* Cardinalem epiſtola ſcripſit. Latuit BERENGARII editio, quae penes me eſt, bibliographos primae notae omnes, ac etiam TIRABOSCHIUM, dum fuſe de Berengario disſereret (*Bibl. dei ſcrittori Modeneſi* To. I. p. 215.); minime vero Jo. Cajum, Britannum, qui in annotationibus ad libros *Galeni* anatomicos, ad fidem hujus cod. Marc. a ſe emendatos (CAJUS *de libr. propr.* p. 141. ed. Lond. 1719.) et cum aliis ejus nonnullis ann. 1544. Baſil. impreſſos, Demetrius, inquit, a verbis nunquam recedit, ſed verbum verbo fideliter reddit. Etiam vett. *Galeni* editiones varietates verſionis *Demetrii* in margine afferunt. Liber *Galeni* ſpurius de oculorum anatome inter ejus opera ed. Chart. to. X. p. 504. impreſſus, ex latina Demetrii Graeci verſione, et ipſe Chalcondylam interpretem habuiſſe omnino videtur.

Galeni de temperatura medicamentor. ſimpl. libri V. priores manu Mich. Apoſtolii ſcripti ſunt, ſex poſteriores a. 1470. Aer. V. ſe ſcripſiſſe Coſm. Hieromachus prodidit hac adnotatione in fine poſita: *Τὰ ὄπισθεν γραφέντα βιβλία ἐξ τοῦ Γαληνοῦ γέγραπται παρ' ἐμοῦ Κοσμᾶ ἀναξίου ἱερομάχου, μηνὶ Αὐγούστῳ ιγ' τῷ ͵αυο' ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.* Cod. 286. membr. in 4. K.)

2. *Latini.* — Galeni opera omnia exſtant latine in bibl. collegii Baliolenſis Oxon. n. 216. — Galeni opera voluminibus V comprehenſa, exſtant latine in bibl. Ambroſiana Mediol. Vid. Montfauc. p. 514. — Galeni opera medica, ſeculo XIV. ſcripta, exſtant latine in bibl. monaſt. Gaybacenſis.

Galenus de elementis ſec. Hippocr. Ejusd. de complexionibus. Ejusd. de malicia complexionis diverſae. Ej. de virtutibus medicinar. ſimplic. lib. V. Idem de morbo et accidente. Megategni ejusd. particulae XIV. Ejusd. de criſi libri III. Ejusd. de dieb. crit. libri III. Idem de interioribus membris part. VI. Id. de virtutibus naturalibus cibariorum. Eſt inter codd. mſſ. coll. Mertonens. n. 685. — Varii tractatus Galeni ſunt inter eosd. n. 686. — Galeni ars parva cum aliis opuſculis eſt inter eosd. n. 689. — Galeni ars magna. Idem de morbo et accidente. Id. de interioribus. Tabula librorum Galeni. Epiſtola Galeni de humano corpore. Antiballomena Galeni. Signa mortis ſec. Galenum ſunt in bibl. colleg. Cai. Gonv. n. 955. 956. — Opera quaedam Galeni translata per varios ſunt in bibl. domus S. Petri Cantabr. n. 1865.

Tractatus aliquot Galeni ſunt in libris Iſ. Voſſii n. 2157. — Galenus de differentia morborum. De eorum cauſis. De praenotione. Qui ſunt purgandi. Quomodo coarguendi, qui fingunt morbos. Quomodo per ſomnia dignoſcendum. De criſibus libri III. De ſectione venae eſt in libr. mss. Iſ. Voſſii n. 2243. — Galeni epiſt. de febribus, latin. cod. membr. ſec. VIII. et cod. membr. ſec. XIV. in Galeni artem parvam *Joannitii*, Joh. Alexandrini diſcipuli. In bibl. Bern. Vid. *Sinneri* catal. p. 382.

(Cod. membran. cujus aetas initium ſec. XV. transire non videtur, in duo volumina, quae conjunctim continent folia 616. numerata, ſerius divulſus, ſervatur in bibl. reg. Dresd. Scrin. D. n. 223. 224. Literis minio pictis et deauratis eſt ornatus, rubricis-

que et columnarum titulis diſtinctus. Quaelibet pagina in duas columnas diviſa. In ultimo ſecundi voluminis folio haec leguntur: Tabula libror. Galieni in hoc volumine contentorum. De prognoſticationibus et quibusd. curis pulcherrimis f. 1. interprete non nominato, quod ſemper intelligi volo, niſi interpres additus ſit. De introductionibus medicorum f. 9. Liber de ſententiis f. 12. Yconomica Galieni, interprete Armengando Blazii de arabico in latinum f. 16. De cognitione propriorum defectuum, interpr. eod. f. 17. Quomodo omnes arguere ſimulantes aegritudines f. 19. De motu thoracis et pulmonis f. 19. De cauſſis reſpirationis f. 20. De utilitate reſpirationis f. 20. De voce et anhelitu f. 24. De innamento anhelitus f. 26. De introducendis in pulſu, interpr. Burgundione, judice Piſano, f. 30. Prohemium Marci Toletani in librum Galieni de tactu pulſus f. 34. Liber Galieni de tactu pulſus, interpr. eod. M. Toletano de arabico in lat. f. 34. De utilitate pulſus, interpr. eod. f. 39. De ſpermate, interpr. Nicolao de Regio f. 43. De utilitate particularum, interpr. eod. f. 59. Liber cathagenarum f. 181. De medicinis expertis et probatis contra quosdam morbos f. 193. Liber dictus Miamir, aliter decem tractatuum, et aliter de paſſionibus unius cujusque particulae, interpr. Nic. de Regio f. 196. Geneſiae Galieni de paſſionibus mulierum f. 256. De experimentis f. 258. De aegritudinibus puerorum in prima aetate, quem compilavit Rhaſis, f. 268. Liber dinamidiarum Galieni f. 272. De formatione foetus, interpr. Nic. de Regio f. 295. De conſtitutione artis medicae, interpr. eod. f. 296. De ſequela animae ad corpus, interpr. eod. f. 304. De ſubtiliante diaeta, interpr. eod. f. 309. De eucnimia et cacochymia, int. eod. f. 312. De phlebotomia, int. eod. f. 320. De ſimplici medicina f. 330. Liber pharmacorum f. 390. De uſu pharmacorum f. 392. De clyſteribus atque colica f. 392. Sex ultimi libri

de fimplici medicina, int. Nic. de Regio f. 397. De cauffis contentivis, interpr. eod. f. 443. De cauffis procatarcticis, int. eod. f. 445. De difpina, int. eod. f. 451. Liber epidemiarum Hippocratis f. 458. Galenus de marasmo f. 461. De cura yctericia f. 465. Liber megategni Galieni f. 467. De motibus liquidis, interpr. Marco Toletano f. 504. Liber pallionum Galeni f. 509. Therapeutica Galieni f. 565. Tegni Galieni f. 608. Liber Galeni de fomnis f. 42.

In bibliotheca academica Vratislavienfi duo continentur codices mfti, quorum alter eft maximi folii, membranaceus, antiquus et bonus, continetque fequentia Galeni fcripta: 1. libr. III. de compleffionibus. 2. de interioribus. 3. de accidenti et morbo. 4. libri de virtutibus naturalibus. 5. de differentiis pulfuum à burgundione judice pifano de graeco in latinum translatus. 6. de malicia compleffionis diverfae. 7. de ingenio fanitatis. — Alter codex pergamenus, antiquus et optimae notae, plenior priore eft. Continet enim 1. de complexione. 2. de fimplici medicina. 3. de elementis fecundum fummam ypocratis. 4. de differentiis febrium. 5. de juvamento. 6. de regimine fanitatis, cujus in fine: Explicit liber Galeni de regimine fanitatis. Finis fexti fermonis hygyenae: 1. fanitatis cuftoditivae a burgundione cive Pifano de graeco in latinum translati. 7. de juvamento membrorum. 8. de creticis (fic) diebus. 9. de motibus liquidis, cujus in fine: Completus eft tractatus Galeni de motibus liquidis translatus a Joannicio de graeco in arabicum, et a Marcho toledano de arabico in latinum. 10. de voce. 11. de virtutibus naturalibus. 12. de interioribus. 13. de malicia complexionis diverfae. 14. de morbis et accidenti. 15. Incipit liber Galeni de cibis. Rubrica: Viro provido et difcreto magiftro rofello de Aricio medico praecipuo ffr Guill's de Morbecha ordinis praedicator. bene valere et fp obtime agere. In hiis quae per me ex graeco transferuntur operibus hoc in-

tendere consuevi, ut latinitati luminis adjiciat labor meus, qm fiem si in hoc opere attigi, illi gratias habeo agere qui dedit consumare. Si autem alicui forte videatur, quod ea, quae in hoc libro traduntur copiosius, in aliis plerisque habentur exposita, et ita superfluus videatur labor esse, excuset me nostra instantia, qm cum quanto affectu id exegeritis vos ipse nostis. (Eandem inscriptionem mutilam e cod. Colbertino posuit Echardus script. ord. praedicat. to. I. p. 389. n. 5.) 16. de caussis principalibus alterantibus pulsum. Incipit liber Galeni de utilitate (margo atramento *tactu* scriptum habet, deleta rubrica *utilitate*) pulsus; quem transtulit Joannicius filius Ysaac e graeco in arabicum et marchus tol'an' (Toledanus) de arabico in latinum. 17. de virtutibus alimentorum: in fine, explicit liber Galeni de virtute alimentorum. 18. Sequitur rubrica: *Explicit liber VI. incipit VII.* et sic pergit lib. VIII. IX. XI. XII. XIII. in cujus fine est: *explicit liber Galeni de ingenio sanitatis,* et supra VII—XIII. in superiore pagina rubrica scriptum in singulis paginis *de ingenio sanitatis.* 19. de crisi. 20. de XII. partis. 21. de peryodis febrium. K.)

XVIII. Galeni operum omnium *editiones graecae* hae sunt:

Γαληνοῦ α'. β'. γ'. δ'. ε'. Galeni librorum pars I. II. III. IV. V. *Venet. ap. Aldum*, sine anni mentione, qui tamen est ad finem privilegii Clementis Papae VII. quod datum est Romae sub annul. piscat. d. 27. Jan. ann. 1525. Idque privilegium ejusdem mensis et anni singulis partibus praefixum legitur. Forma est in fol. min. — Voluminibus V, ut plurimum in bibliothecis comprehensa opera Galeni in hac editione exstant. Molesta est, quod libri in capita divisi non sunt, et quod foliorum numeri in singulis partibus toties incipiunt. Quae etiam caussa est, cur exemplaria, non omnes Galeni libros continentia, ideoque manca, in bibliothecis prostent. Cui tamen incommodo sub-

venit et regiſtrum in ſingulas operum Galeni partes, a prima ad quintam, quod exſtat in principio partis quintae, et index librorum, qui in ſingula parte continentur, cuique parti praefixus. Multa de opera, quam in hac editione paranda adhibuerit, gloriatur *Aſulanus*, in praefatione dedicatoria part. I. ad Clementem VII., ſe incredibili ſtudio omnes codices Galeni, quotquot in Italia et in ipſa Graecia potuiſſent reperiri, conquiſiviſſe; ſuppleviſſe multiplici labore, quae in ſingulis Galeni libris deſiderarentur; redegiſſe in commodum ordinem libros ſingulos Galeni, eſſeque uſum in hoc labore judicio operaque Jo. Bapt. Opizonis, Papienſis, qui eum ad ſuſcipiendum hoc munus apprime fuerat hortatus. Alteram partem operum Galeni dedicavit Aſulanus Alberto Pio, Carporum principi: tertiam Jo. Matthaeo Giberto, epiſcopo Veronenſi, Clementis VII. Datario: quartam Hier. Aleandro, antiſtiti Brunduſino: quintam Jo. Bpt. Opizoni, Patricio Papienſi et medico. Hunc Aſulanus ſummopere laudat ob operam Galeno impenſam. *In eo reſtituendo,* ſcribit ad eum, *tantum tibi laboris ac pervigiliarum impenſum eſt, uti me ſaepe deſperatio coepti ſubiret operis.* Ea editio Aldina, in qua, quae ad externum nitorem ſpectant, non ſunt, quae poſſis deſiderare, continet opera Galeni, paucis exceptis, quae Charterius ſuae editioni ex mſſ. bibl. reg. Pariſ. addidit. Etſi ſummum ſtudium in reſtituendis lacunis in Galeni libris impenderunt Opizo et Aſulanus, collatis pluribus mſtis exemplaribus, tamen multas adhuc lacunas textus Aldinus habet, quarum magnam partem explevit Ren. Charterius ex mſſ. regiis Pariſinis, ex parte etiam expleverant jam antea editores ſingulorum operum. Hinc, etſi non omnia praeſtitiſſe Opizonem et Aſulanum in hac editione perficienda exiſtimandum eſt, eos tamen multa atque praeclara praeſtitiſſe certum eſt, eosque, qui hanc editionem non ſatis emendatam et vitiis laborantem perhibent, non quidem errare, nimis tamen acerba cenſura

notare utrumque hunc virum, longe meritissimos de Galeno, ac sine quorum opera dubium foret, quin Galeni textus talis hodie existeret, qualis exstat *).

Γαληνοῦ ἅπαντα. Galeni Pergameni, summi semper viri, quique primus artem medicinae universam, apud priores homines obscuram et veluti errantem, in perspicuam quandam et propriam expositionem traduxit, opera omnia, ad fidem complurium et perquam vetustorum exemplarium ita emendata ac restituta, ut nunc primum nata atque in lucem edita videri possint. Basil. ap. Andr. Cratandr. 1538. fol. Voll. V.

Huic editioni alteri graecae operum Galeni omnium operam impenderunt aliquot viri docti, qui conquisitis exemplaribus mstis non unius generis solum, sed diversis, curarunt primo, ut diligens fieret collatio prioris editionis ad haec msta exemplaria: deinde adhibitis viris diligentibus ac industriis, opus ingens instaurarunt. His negotium est datum, ut judicium suum adhiberent collationi exemplarium factae, quibusque in locis emendatio aut restitutio textus esset necessaria, utque universum opus diligenter ac religiose perpurgarent. Id factum esse sedulo, restitutis locis innumeris, qui corrupte legebantur, atque expletis etiam permultis, qui fuerant mutili, quibusd. etiam expunctis atque obelisco notatis: omnia haec religiose esse facta, nihil temere, nec sine multa praemeditatione aut absque magna fide esse factitatum, monet Hieronymus Gemusaeus, cui tertia et quinta operum Galeni pars corrigenda et restituenda obveniret, in fine praefationis ad partem I. eorum operum Galeni. Alterius partis emendationem curavit Leonh. Fuchsius, qui postquam in praefat. ad part. II. de erroribus mendisque editionis Aldinae valde conquestus est, ipse fatetur, se in emendandis his alterius partis Galeni libris (sunt vero

---

*) Vide de hac editione F. A. Ebert's *allgem. bibliograph. Lexic. IVte Liefer.* p. 643. no. 8054.

libri maximam ad partem de medicamentis) magis ingenio ſuo et latinis verſionibus, minus aliis, iisque praeſtantioribus auxiliis eſſe uſum. In praefatione ad part. III. maxima laus laboris, in hac editione impenſi, tribuitur JOACH. CAMERARIO et LEONH. FUCHSIO: particula etiam laudis tribuitur HIER. GEMUSAEO a typographis. Quartam partem curavit JOACH. CAMERARIUS, paucis etiam, ut videtur, codicibus mſſ. adjutus, magis vero verſionibus latinis. Editio haec eſt longe emendatior Aldina quidem, at ob cauſſas, quas adduxi, non omnibus numeris abſoluta. Typographos nec operae, nec ſumtibus pepercisse ad efficiendum, ut ea editio prodiret quam emendatiſſima, eam tamen innumeris in locis eſſe depravatiſſimam, teſte etiam JAC. SYLVIO adducto, refert CONR. GESNERUS in embl. I. de operum Galeni edit., quod praefixum eſt editioni Frobenianae operum Galeni latinae tertiae. Continentur in ea ii tantum libri, quos Aſulanus prelo mandaverat, quae Aſulani editio, quidquid contradixerint ii, qui hanc curarunt, ei pro fundamento fuit. Additus eſt tantum parti quintae Galeni liber de oſſibus, et quidem latine. Textus in capita non diſtinctus eſt. Externa ceterum facies hujus editionis talis eſt, ut vix multa queas deſiderare, ſive chartae teneritudinem, ſive firmitatem, ſive albedinem ſpectes *).

Graeca et latina unica tantum editio prodiit, eaque voluminoſiſſima quidem, etſi non optima. — *Hippocratis Coi et Claud. Galeni Pergameni Archiatrων opera. Renat. Charterius, Vindocinenſis, Doct. med. Pariſ. Reg. chriſtianiſſ. conſiliar. medicus, ac profeſſor, plurima interpretatus, univerſa emendavit, inſtauravit, notavit, auxit, ſecundum diſtinctas medicinae partes in XIII. tomos digeſſit, et conjunctim graece et latine primus edidit. Lutet. Paris. ap. Jac. Villery, bibliop.* 1679. *f. mai.*

---

*) Vid. EBERT *l. c.* p. 643. no. 8055.

Tomi XIII. omnes annum 1679. in titulo notatum exhibent: tomus IX. in duas partes divifus eft. Altera pars ejus tomi paginarum numerum peculiarem habet. Molitus eft Charterius eam editionem molis maximae ab anno 1639. Ad finem perducta eft demum poft mortem Charterii anno 1679. Quaedam hinc eft, etfi una tantum impreffio fingulorum tomorum eft, in iis, praefertim in prioribus tomis, diverfitas. Duas tabulas aeri incifas addidit Charterius tomo primo, quae vero, quoniam incidebantur, poftquam tomi primi exemplaria multa erant divendita, in permultis exemplaribus defunt. (Defunt etiam in meo exemplari, in quo tomi primi titulus tantum ornatus eft effigiebus, aeri incifis, Hippocratis et Galeni.) Tomus primus, qui jam anno 1639. editus eft, aliquá habet propria, quae in eodem tomo, ubi editus eft anno 1679., defunt, in eoque quaedam funt, quae in priore editione defiderantur. Sic antiquior editio duabus fchedis gaudet, quae in ultima defiderantur, in editione vero ejus tomi anni 1679. fcheda eft, quae in editione anni 1639. non reperitur. Magni tamen momenti hanc diverfitatem, quae inter editionem tomi primi anni 1639. et anni 1679. intercedit, non effe, monet DE VILLIERS in epiftola de editione operum Hippocratis et Galeni, per Ren. Charterium emiffa, quae legitur in *Mémoires de Goulin*, et prodiit etiam feorfim: *Lettre de Mr. Villiers fur l'édition grecque et latine des oeuvres d'Hippocrate et de Galene publiée par Ren. Chartier. à Par.* 1746. 4. Medicinam per 39 annos jam exercuerat Charterius, quum anno 1639. primam operum Hippocratis et Galeni partem emitteret, edideratque jam anno 1607. paranymphum in gratiam V. laureae candidatorum. Non Renatum, fed potius Joannem Charterium Palladii fynopfin de febribus edidiffe, a Renato Charterio indicem in Galenum effe compofitum, qui et lucem viderit (nos hunc indicem nunquam vidimus), refert idem *de Villiers.*

Ceterum Ren. Charterius ad edenda haec Hippocratis et Galeni opera ſumtus impendit 50,000 imperialium. Exemplaria operis, quae fiſcus regius ſibi mancipavit poſt obitum Charterii, ab eo divendita ſunt, cum idem fiſcus Tournefortii elementa, ipſi quoque mancipata, poſt factas impenſas 100,000 imperialium, anno 1694. non divenderet, ſed dono daret doctis viris, aliisque. Ceterum multa ſunt, quae laudat Villiers in hac editione, inprimis verſiones latinas, a Charteria fere omnes emendatas, optatque, ut ea Hippocratis et Galeni editio, iterato labore ad novam editionem impenſo, vulgatior fiat. — De labore, quem Charterius Hippocrati impendit, dictum eſt a Jo. Alb. Fabricio in biblioth. graec. lib. II. c. 23. §. 30. to. II. p. 605. ſequ. ed. Harles. Neque felicior fuit Charterius in Galeno edendo, quam in Hippocrate, imo minus adhuc felix, quod in Galeno edendo longe plura erant praeſtanda, quam in Hippocrate. Negandum quidem non eſt, habitum externum hujus editionis, niſi ſplendidum, tamen et talem eſſe, qui oculos, delicatorum etiam, non laedat; libros Galeni eo ordine eſſe diſpoſitos, quo facile poſſint a legentium quoque reperiri; textum eſſe expreſſum ſecundum Baſileenſem graecam editionem (Aldina ipſi defuit), et quidem multis locis mutatum ex codicibus mſtis bibliothecae reg. Pariſ. et aliarum bibliothecarum; verſionem correctiorem edidiſſe, non quidem omnium, tamen plurium librorum Galeni Charterium; addidiſſeque in conciſis notis ac variis lectionibus, quae tomis non quidem omnibus, tamen pluribus additae ſunt, multas lectiones e manuſcriptis codicibus, editori operum Galeni olim uſui futuras; ſed etiam non negandum eſt, multa eſſe facta a Charterio oſcitanter: textum, verſionem, omnia eſſe minus ſtudioſe correcta, quam par eſt, eumque et in emendando textu, et in hiatibus explendis minus ingenio eſſe uſum, magis vero ea fortuna, qua recepit bona malaque, prouti ea in codicibus mſtis reperire

ipſi contigerit. Graecum textum ſingulorum librorum ſecundum latinas verſiones praeſertim editionum Juntinarum in capita et ſectiones diſtinxit, quod uſui lectorum apprime inſervit. Judicium etiam de Galeni libris longe plurimis tulit in conciſis notis, ſed et minus ſubtile, et ſubinde a veritate alienum. Addidiſſe ſe editioni ſuae multos libros Galeni, in operum omnium editionibus graecis deſideratos, refert Charterius, ſed horum tituli etſi ſatis numeroſi ſunt, libri tamen quos primus addidit, quique legentibus utilitatem quandam promittunt, valde numeroſi non ſunt. Praecipui libri, quos primum in hac operum Galeni collectione edidit, ſunt liber Galeni de humoribus; de oſſibus; de ſeptimeſtri partu; de faſciis; de clyſteribus. Correctiores ac reſtitutas magna ex parte edidit definitiones medicas; ſeptimum de uſu partium librum; librum de ſeptimeſtri partu; librum de comate ſecundum Hippocratem; de praenotione librum. *)

Editiones *latinae* proſtant numeroſiſſimae, libris Galeni a diverſis interpretibus ex graeco in latinam linguam translatis atque in unum collectis.

Galeni Pergamenſis, Medicorum omnium principis, opera edita ſtudio Diomedis Bonardi, phyſici Brixienſis. Praecedit *tabula librorum Galieni cum praefatione editoris.* Tum rubro: *Galieni Pergameni, medicorum omnium principis, opera feliciter inchoant. Et primo liber de ſectis: inſtruens introducendos, in medicina quam ſectam debeant imitari.* In fine: *Explicit liber galieni, qui communiter dicitur liber X. tractatuum* etc. Deinde: *Que in primo volumine continentur Galieni opera, feliciter expliciunt: venetiis per Phil. Pintium de Caneto impreſſa. Anno* 1490. *die vero* 27. *Auguſti. Auguſtino barbadico ſereniſſimo*

---

*) (Dav. Ruhnkenius ad *Timaei Lex. Plat.* p. 97. edit. II. Charterium judicat prope infinitos errores, emendandi ſpecie, in Galenum introduxiſſe. K.)

Venetorum principe. Accedit *Joann. pet. Pintii mantuani carmen in laudem galieni nuper integro volumine reparati.* Regiſtr. et ſymbol. typographor. Secundo volumini praefixus eſt titulus ſequens rubro: *Galieni principis medicorum Liber de elementis ſoeliciter incipit.* In fine: *Explicit liber galieni ad Glauconem. Tabula librorum galieni, qui in ſecundo volumine continentur.* Character gothicus cum ſignatura foliorum. — Vide de hac principe latina editione operum Galeni *Foſſium* in catal. codd. ſaeculo XV. impreſſorum bibl. Magliabech. to. I. col. 717 ſeqq. et *Panzerum* in annal. typogr. vol. III. p. 291. et auctores, quos ibi citat. Ignota fuit haec editio Conr. Gesnero. Vid. ejus emblema II. de Galeni operum editionibus latinis ed. III. Frobenianae praemiſſum. Conf. et de hac editione Jo. Herrmanni *progr. acad. de Galeni editione Veneta* 1490. *ad* Jo. Fr. Ehrmanni *orationem.* Argent. 1782. f. (Ita titulus ſeſe habet, nec uti Ackermann. eum exhibuit, qui Ehrmannum auctorem programmatis fecit. K.)

Pars ſecunda operum Galieni impreſſione ſecunda. fol. mai. Charact. Goth. Nulla ſignat. fol. In fine leguntur haec: *Hujus conſummatione omnia clauduntur hac ſola impreſſione G. opera tali munita a Sereniſſ. Venetor. Ducali Dn̄io gratia et privilegio: ut ſi qs i decenium aliena fuerit auſus impreſſione deferre Venetias vel ſub Venetorum dominium Galeni opa vel delata quomodo libet mercari noverit, ſe X ducator. penam pro eor. ſingulo volumine incurriſſe.*

Secundae partis ejus editionis mihi tantum copia eſt: primam tamen exiſtere, ſuadet et prima *latina* editio, in II. volumina diviſa, et inſcriptio libri. Adverſa pagina tituli haec verba leguntur: *Incipit ſecunda pars operum Galeni in qua poſt determinationem rerum naturalium cum annexis: Ad res praeter nām eisque annexa accedit. Incipit liber Galieni, quomodo oportet redarguere ſimulantes aegritudinem.*

Lego hanc editionem prodiisse cura HIER. SURIANI, Venet. p. Bernh. Benalium 1502. Circa annum 1511. prodiisse notat CONR. GESNERUS in emblem. II. de Galeni editionibus. Operum Galeni pars prima emendata opera HIER. SURIANI. Ven. 1502. f. reg. erat in biblioth. Gunzii p. 379.

Tertiam impressionem ego nunquam vidi: exstare tamen eam, patet et ex titulo editionis quartae latinae, tertio volumine auctae, quam *Rusticus Placentinus* *) curavit, et ex dedicatione voluminis primi *quartae* impressionis, in qua Rusticus Placentinus id volumen Magistro Ambrosio Varisio Rosato inscripsit. Ejus verba haec sunt: *Chalcographi Papienses libros Galeni jam ter in duobus voluminibus impressos reimprimere statuentes, me enixe rogaverunt, ut illis in memoriam aliquid meo adducerem consilio, quo quarta eor. impressio Galeni doctrinam amantibus gratior redderetur et utilior.* Notat deinde Rusticus, se, cum Gelani opera, tribus editionibus antea expressa, duobus voluminibus fuerint comprehensa, tertium volumen addidisse.

---

*) Diu quaesivi, quisnam hic *Rusticus Placentinus* fuerit. Nuper autem amiciss. M. F. A. EBERTUS, bibliothecae reg. Dresd. a secretis, me docuit, PTR. ANT. RUSTICUM, lectorem publicum medicinae in universitate literar. Papiensi, trium librorum auctorem: 1) Obligationes *Strodi* cum commento Rustici. Papiae p. Ant. de Carcano, d. 9. Maii 1494. 4. 2) Liber hysagoge *Joannitii;* liber *Phylareti* de pulsibus; liber *Theophili* de urinis; jus jurandum Hippocratis etc. . . . . liber techni *Galieni* etc. Papiae p. Jac. de Burgo franco 1506. 8. (vid. PANZER *l. c.* IX. 553. no. 3b.) Duellum epistolare, Galliae et Italiae antiquitates summatim complectens. Trophaeum Christianissimi Galliarum regis, Francisci hujus nominis primi. Item complures illustrium virorum epistolae ad dominum Symphorianum Camperium. (Venet.) per Joan. Phiroben et Joann. Divineur, 10. Oct. 1519. 8. Cons. (Gaetano *Poggiati*) memorie per la storia letteraria di Piacenza. Vol. I. Piacenza 1789. 4. p. 20. not. B. K.

Quarta impreſſio ornatiſſima: continens omnes Galeni libros a l's impreſſos: melius, qm. prius ordinatos, et magis qm. antea emendatos. Emittensque alios ejusdem libros nunquam cum aliis impreſſos: impreſſione tamen dignos, doctrinam ipſius decorantes atque perficientes: in tertio volumine noviter imprimendo. In fine legitur: *Habes, humaniſſime lector, hoc primum volumen operum Galeni artium et medicinae doc. praefulgentiſſimi qm. plurimis erroribus emendatum: ac omni fere menda (ut humanitus fieri potuit) purgatum: Papiaeque ſummo cum ſtudio elaboratum: per* Jacob. *Paucidrapium de Burgofrancho. Anno Domini* 1515. *prid. Calend. Octobris.* Alterum volumen impreſſum eſt Papiae, eod. anno et per eundem, Id. Octobr. Voluminis tertii titulus in ultima parte differt a titulis duorum priorum voluminum. — *doctrinam ipſius decorantes atque perficientes: hoc tertio volumine aureo nuperrime impreſſo contentos.* In fine hujus voluminis tertii haec leguntur: *Habetis ſacre philoſophiae ac medicinae cultores candidiſſimi in hoc Tertio praeclaro volumine diverſa collectanea oper. Galeni, medicor. Monarche, variis verſionibus dilucidata: exactiſſimaque cura per ſolertem virum Jacob Paucidrapenſem: de Burgofranco:* Papiae abſoluta Anno A virgineo partu 1516. Pridie Idus Junii. fol. — Tribus voluminibus conſtat haec editio. Ruſticus Placentinus, medicinae cultor, editionem curavit. Verſiones antiquas, ex arabico factas, et recentiores Laurentii Laurentiani, Nic. Leoniceni, Guil. Copi librorum Galeni non mutavit.

Primi voluminis Galeni impreſſio quinta. Quinta et ultima impreſſio continens omnes libros: quos prima, ſecunda, tertia et quarta continebat: verum longe melius, qm. unqm antea diſpoſitos: et emendatos. Cui addita fuere ſecundum varias traductiones, omnia nova, quae in aliis impreſſionibus habentur. Ad lectoris autem prorſus ambiguitatem tollendam, ac omnium

contentorum faciliorem inventionem, pulcherrimus index in fronte cujuscunque voluminis positus est, videlicet (Nunc sequuntur tituli primi voluminis Galeni). In fine: *Anno dni* 1522. *die quinto Januarii Venet. expensis Luce Anto. de giunta Florentini.* fol. maj.

Secundi voluminis impressio quinta. In fine: *Ven. Expens. Luc. Ant. de giunta Florentini. Anno* 1522. *die quinto Januarii.* fol. maj.

Tertii voluminis Galeni impressio quinta. In fine: *Habetis sacre philosophie ac medicine cultores candidissimi in hoc Tertio praeclaro volumine diversa collectanea oper. Galeni medicorum Monarche variis versionibus dilucidata: exactissima cura, mandato et Expensis D. Luce Ant. de giunta florentini. Venet. impressa anno a nativitate dni* 1522: *die* 5. *Januarii.* fol. maj. — Editionem curavit *Scipio Ferrarius*, Venetus, naturae, uti se ipsum vocat in praef., sermocinator et minister, rationalium medicorum, Venetiis habitantium, collega. Editio voluminis tertii est ad quartam Papiensem expressa. Post titulum vol. III. legitur etiam Rustici Placentini dedicatio ad Symphor. Campegium, quae et in Papiensi quarta in principio voluminis III. legebatur.

Galeni operum impressio novissima summo labore diligentique studio ab innumeris ferme erroribus asserta: omnes tam veteres qm. novas interpretationes continet: ac quatuor voluminibus digesta est: eos libros habet: quos index sequenti pagina collocatus significabit. 1528.

Secundum Galeni volumen novissime post omnes impressiones exactius emendatum: ac longe magis qm. unquam antea in melius redactum: in quo res praeternaturales praecipue continentur: quemadmodum index a tergo hujus pagine constitutus facillimo ordine demonstrabit. 1528.

Galeni terti voluminis impressio novissima: latina omnia ejus in Hippocr. commentaria: nec non alia quaedam ejusdem opuscula continens. modo post omnes

impreſſiones exactius emendata. Aphoriſmor. praeterea index ad Nicolai leoniceni translationem faciens noviter additus. Opera autem que in hoc volumine comprehenduntur ex indice qui a tergo hujus pagine deſcriptus eſt lector optime ſigillatim cognoſces. 1528.

Quartum Galeni volumen, in quo nove translationes: quaecunque ad hanc usque diem in lucem exiere: nec in ſuperioribus tribus continentur collecta ſunt: opus aureum: ſumma diligentia: omnique ſtudio nuperrime caſtigatum: atque unde quaque perpolitum: velut deinceps ab epiſtola poſitus index dilucide commonſtrabit. 1528. fol. maj. Charact. Goth.

Ad finem voluminis primi haec verba leguntur, poſtquam editor cauſſas tradidit, cur in primum volumen etiam libros de prognoſi in morbis receperit: *Praedicto ergo de pronoſticatione libro finito totam terminari volumus partem primam operum Galieni: ea que naturalia non naturaliave ſunt cum eor. annexis apprehendentem: quam cum ſequentibus correctam, erroribusve qm plurimis emendatam: ut humanitus fieri potuit tibi tradidit Scipio Ferrarius Venetus nature ſermocinator et miniſter rationalium medicor. Venet. Expenſis vero d. Luce Ant. de giunta Florentini Impreſſam.* — In praefatione voluminis primi excuſat Luc. Ant. de Giunta inſtitutum ſuum, quod in Galeno edendo tam ſedulus elaboret: id fieri ob librariorum Baſileenſium et Gallicorum moram, quibus parva Galeni opuſcula ſat magno pretio venalia ſint: ſe vero effecturum, ut omnia Galeni ſcripta vilius etiam, quam unum aut alterum baſileenſem et gallicanum librum, comparari poſthac opera ſua poſſint. In praefatione ad volumen tertium Jul. Martian. Rota refert, ſe ejus editionem curaſſe, antiquis verſionibus rejectis novas easque politiores recepiſſe, addidiſſe etiam librum de oculis. Idem Jul. M. Rota novarum interpretationum praeſtantiam et in praefatione ad quartum volumen tuetur. Rariſſima eſt haec editio et paucis viſa.

Ignota erat CONR. GESNERO, neque Hallerus de ea refert. — Hactenus enarratas editiones latinas operum Galeni excepere, quae Venetiis apud Juntas prodierunt.

Primus Luc. Ant. Junta, magni animi vir, et in magna apud Venetos exiſtimatione, diſperſa Galeni opera, multa etiam in latinum ſermonem vel nondum, vel male translata, ac ſine ordine tam numeroſa, in unum colligi curavit, et vel de integro vertenda, vel, quae minus bene verſa erant, ad exemplaria graeca, quorum multa manuſcripta habuit, per doctiſſimos viros, Martianum Rotam, Ludov. Beliſarium, Jo. Bernardum Felicianum, Auguſtinum Gadaldinum et alios quosdam emendari, denique a celeberrimo medico et philoſopho Jo. Bpt. Montano in certum ordinem omnes redigi. Quum vero in media hujus primae editionis parte Luc. Ant. Junta ſatis conceſſiſſet, filii ejus, Thomas et Jo. Maria, inchoatum opus abſolverunt. Prodiit haec *prima* editio operum Galeni Ven. ap. Juntas 1540. f. Conf. de ea CONR. GESNERUS in emblem. II. de Gal. op. editt. lat., quae hactenus typis ſunt publicatae, praefixo edit. Froben. tertiae. Alii referunt, eam primam operum Galeni editionem Juntinam prodiiſſe anno 1541.

Thomas et Joan. Maria, fratres Juntae anno 1550. *alteràm* editionem edidere, et novo labore multa denuo et emendanda, et quaedam, non impreſſa prius, imprimenda curarunt atque adjicienda: tum quoque primo volumine, quae adhuc erant continua, a Jo. Bpt. Suſio aptiſſime in capita diſſecta ſunt. Index copioſiſſimus, a praeſtante medico, Ant. Muſa Braſſavolo, contextus eſt. Prodiit ea editio, ut prior, in folio. Curam ejus geſſit Auguſtinus Gadaldinus.

Tertia operum Galeni editio latina prodiit Venetiis apud Juntas, ann. 1556. in fol. Acceſſere ei editioni pauca quaedam, a Jo. Bpt. Raſario accepta, praeſertim quae librum de conſuetudine compleant.

Quarta operum Galeni editio Venet. ap. Junt. prodiit anno 1563. f.

Quinta editio prodiit 1570. f. Utrique huic editioni nova quaedam accesserunt: alia facta emendatiora.

Galeni opera ex VI. Juntar. editione. Ven. ap. Junt. 1586. f. — Accessit huic editioni commentarius II. Galeni in libr. II. Hipp. de morb. vulgar. Galeni in libros Hippocr. de humoribus commentarii III. Adjecta sunt etiam libris singulis loca parallela ex Hippocrate, Avicenna cet. Curavit hanc editionem Jo. Costaeus. Praefixa est Hier. Mercurialis tractatio de Galeni libris, Jo. Bpt. Montani ad Luc. Ant. Juntam de ordine librorum Galeni, et hujus vita. Consiat haec editio ex isagogicorum classe, ex classibus librorum Galeni VII. quas sequuntur extra ordinem classium libri, libri spurii et fragmenta.

Galeni opera ex VII. Juntar. editione. Venet. ap. Junt. 1597. f. — Complectitur haec editio, ut sexta, praemissis libris, quos vocant, isagogicis, opera Galeni in VII. classes divisa. Deinde sequuntur extra ordinem classium libri, spurii libri et fragmenta. Omnia ipsius Galeni opera cum graecis codicibus et impressis exemplaribus graecis contulit atque emendavit Fabius Paulinus, medicus et graecarum literarum professor Venetus. Additus vero est huic editioni liber de clysteribus et de colica. Accessit etiam ad hanc editionem eique accommodatus est Brassavoli index in omnes Galeni libros, omnium longe plenissimus perfectissimusque. Hinc ea editio, ac eam sequentes, mox memorandae, prioribus longe praeferendae sunt.

Octava latina operum Galeni editio prodiit Venet. ap. Junt. 1600. f.

Nona prodiit ibidem ap. Junt. 1609. f.

Decima, qua tamen nona tantum iterum impressa est, Ven. ap. Junt. 1625. fol. His omnibus editionibus additus est index Brassavoli, qui tomum peculiarem, eumque ultimum, constituit. — Conf. de his operum Galeni editionibus *Bandinii* histor. typographicam Juntarum et operum, quae ex ea prodierunt, nec non Clar.

Baldingeri libros: *Medicinifches Journal* part. 28. p. 90. et *Neues Magaz. f. Aerzte* Bd. 14. St. 6. p. 519. feq.

Poft enarratam hanc *editionum latinarum* operum Galeni familiam, quae ap. Junt. Venet. prodierunt, enarranda eft alia, aeque, inprimis ob editionem tertiam, nobilis familia editionum *latinarum*, quae Bafileae apud Frobenium prodierunt.

Omnia Cl. Galeni, Pergameni, opera, quotquot apud Graecos in hunc usque diem extiterunt tum olim, tum non ita pridem hominum doctiffimorum diligentia in latinam linguam converfa, deinde recognita et priftinae integritati reftituta. Quibus praemiffa eft praefatio dedicatoria, medicinae primam inventionem ejusque incrementa, tum ipfam quoque Galeni vitam, ex ejus operibus partim decerptam, prolixe depingens. Duplex praeterea adjectus eft index totius operis. Baf. ap. Froben. 1542. f. —

Continet primum ifagogicos libros, dein operum Galeni to. I. II. III. IV, V. VI. VII, VIII. et indicem, fuo peculiari titulo inftructum. Hier. Frobenius et Nicol. Epifcopius, typographi incomparabiles, et per univerfam Europam merito celeberrimi, qui (verba funt Conr. Gesneri) ut ipfi doctrina atque virtutibus excellunt, ita doctiffimorum hominum opera libenter ac liberaliter utuntur, ut ea, quaecunque fuis prelis committunt, quam caftigatiffime fummaque fide, diligentia ac induftria publicentur, viri profecto literis illuftrandis nati, et praeclare magnificeque de univerfa republica literaria meriti, nec unquam fatis laudati, in hac prima editione operum Galeni latina primam Juntarum editionem fecuti funt.

Cl. Galeni opera, quae ad nos extant, omnia, partim jam pridem, partim jam penitus recens a viris doctiffimis in latinam linguam converfa, et nunc multis recentiffimis translationibus p. Janum Cornarium, medicum phyficum, exornata: ab eodemque recognita ex toto, et innumeris locis reftitutis abfolutiffima

Accesserunt etiam nunc primum capitum numeri et argumenta per Conr. Gesnerum Medicum, in omnes libros, quae cum in alios multos, tum illos plerosque omnes, qui medicinae candidatis apprime necessarii lectu sunt, ita copiose ac methodice tractantur, ut legitimae epitomes instar haberi possint. His omnibus subjunctus est index foecundissimus, ab artis medicae peritissimo conscriptus. Basil. ap. Froben. 1549. f.

Constat haec *altera* editio FROBENIANA isagogicorum librorum peculiari classe, et operum tomis VIII. — Index habet peculiarem titulum. Curavit hanc editionem JANUS CORNARIUS, qui translationes aliorum ad graecum exemplar contulit recognovitque, ipsas versiones locis innumeris correxit, tantaque praestitisse in illa editione ipse refert, ut singulatim exponere cum vellet, quanta in hac editione adornanda praestiterit, aliud opus ipsi esset instituendum, quod omnium operum Galeni magnitudinem longe esset superaturum, etiamsi levi saltem brachio id agendum ipsi esset, ut, ubi, unde, quare alia atque alia mutasset, substituisset et reposuisset, indicaret. Promittit etiam Cornarius, se brevi graecum Galenum editurum. In ordine librorum Galeni Jo. BAPT. MONTANUM et JUNTINAS editiones secutus est. Versiones Galeni librorum, quas antea confecerat, recepit Cornarius emendatiores, novas quoque permultorum librorum versiones composuit, quae in hac editione primum leguntur. Quosdam etiam Galeni libros addidit, qui in editionibus hactenus desiderabantur. Capitum argumenta singulorum librorum, et quidem non secundum latinas versiones, sed secundum graecum textum, CONR. GESNERUS ubique addidit, adjutus in eo labore a MART. MICRONIO, Gandavensi. Ceterum, etsi non negandum est, Cornarium multum operae in hac editione adornanda impendisse, eam tamen magna ex parte Juntinis prioribus respondere, jam notavit CONR. GESNERUS in praef. et prolegom. ad edit. III. Frobenianam.

Cl. Galeni Pergameni omnia, quae extant, in latinum ſermonem converſa. Quibus poſt ſummam antea adhibitam diligentiam multum quoque nunc ſplendoris acceſſit, quod loca quam plurima ex exemplarium emendatorum collatione et illuſtrata fuerint, et caſtigata. His accedunt nunc primum Conr. Gesneri *praef. et prolegom. tripartita de vita Galeni ejusque libris et interpretibus. Ex III. off. Frobenianae editione. Baſ. ap. Froben.* 1562. f.

Claſſes ſunt poſt iſagogicam ſeptem. Deinde ſequuntur extra ordinem claſſium libri, libri Galeno adſcripti ac tandem index in omnia Galeni opera, a Guil. Gratarolo compoſitus. Index, titulo peculiari inſtructus, annum habet, uti titulus operum omnium, 1562. Reliquarum claſſium tituli annum in fronte gerunt 1561. — Ea editio eſt inter praeſtantiſſimas referenda ob Conr. Gesneri prolegomena in Galenum, in quibus is egit de vita Galeni, 1) de graecis Galeni operum editionibus, 2) de latinis editionibus eorundem, 3) de libris quibusdam Galeni non exſtantibus, et quinam in illorum vicem uſurpari poſſint, 4) de noſtri ſaeculi ſcriptoribus, qui communia quaedam argumenta circa Galeni libros tractarunt. Catalogum etiam exhibuit, ſive enumerationem librorum Galeni eo ordine, quo in hac editione et prius ex Jo. Bapt. Montani fere ſententia excuſi ſunt. Singulis etiam libris adſcripſit Gesnerus, qui et quot interpretes eos latinos fecerint. In multis etiam argumenta protulit admonuitque, qui quovis modo ſingulos commentariis, annotationibus, ſcholiis, compendiis illuſtraverint. Enarravit etiam catalogo alphabetico ipſos ſcriptores, qui in Galenum ſunt commentati, aut ejus libros latinos fecerunt. Sequutus eſt in ea editione Conr. Gesnerus tertiam Juntarum editionem, indice tantum excepto ac ſuis prolegomenis. Succenſet enim iis, non raro indoctis et ad talem laborem minus idoneis viris, qui latinas verſiones aliorum corrigendo perpetuo in-

ſudant, quae cum dixit, Cornarium in mente forſan habuit: optat vero, ut graeca operum Galeni editio, textum exhibens, quam fieri poteſt, emendatiſſimum, in lucem emittatur.

Praeter has antiquas quinque ac Juntinas et Frobenianas editiones latinas operum Galeni ſequentes adhuc notandae ſunt:

Galeni omnia opera latine prodierunt in octo claſſes digeſta. Venet. 1541. 8. Curata eſt haec editio a VICTORE TRINCAVELLIO et AUGUSTO RICCIO.

Aliam *latinam* editionem operum Galeni, quae anno 1561 et 1562. Venetiis a Vinc. Valgriſio cudebatur, notante CONR. GESNERO in emblem. II. de oper. Gal. editt. lat., non vidi. Exſtat vero haec editio Valgriſiana, et de ea *Vdenis Vtopienſis* (ſine dubio Jo. BPT. RASARII) judicium ſ. l. 1565. Eſt ſcilicet id judicium pro editione hac Valgriſiana contra Juntinam 1565. Titulus hujus editionis Valgriſianae eſt: *Galeni omnia, quae exſtant, latine converſa, diligentia et ſtudio* JO. BPT. RASARII *emendata, novo ordine, claſſibus ſcil. ſex diſpoſita, librorum nuper inventorum aucta; acc. et illi, quos non claſſicos exiſtimavit, nec non libri Galeno adſcripti a Raſario, tum nova interpretatione, tum plerisque correctionibus illuſtrati.* Venet. 1562. f.

Galeni opera omnia latine. Lugd. ap. Jo. Frellonium 1550. f. — Vid. de ea Conr. Geſnerus in embl. II. de oper. Gal. editt. lat. Expreſſa eſt haec editio ad alteram Frobenianam. — HALLERUS refert de editionibus operum Galeni Lugd. 1536. f. et 1554. f. Priorem non vidi, neque Geſnerus de ea refert, hinc etiam eam non exſtare exiſtimo. Altera ab anno 1554. eſt ea, quae ad alteram Baſileenſem Lugduni prodiit.

XIX. *Collectiones* etiam exſtant librorum Galeni, at non omnium. Partem earum jam enumeravi ſingulos Galeni libros recenſendo. Hic vero omnes eas collectiones in unum colligam, et ita quidem, ut pri-

mum *graecas*, deinde *graeco-latinas*, postremo verò loco *latinas* enarrem.

Graecae: *Γαληνοῦ θεραπευτικῆς μεθόδου λόγος πρῶτος.* In fine: *Γαληνοῦ πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικῶν τῶν εἰς δύο τὸ δεύτερον. Ἐνετίησιν ἐτυπώθη ἡ παροῦσα βίβλος, ἀναλώμασι τοῦ εὐγενοῦς καὶ δοκίμου ἀνδρὸς, κυρίου Νικολάου βλαστοῦ τοῦ κρῆτος, ἐπὶ ἄρχοντος Αὐγουστίνου Βαρβαδίκου τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων νασίην δεξιῶς ἡνιοχοῦντος. οὐκ ἄνευ μέντοι προνομίου. ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γενέσεως χιλιοστῷ πεντεκοσιοστῷ πυανεψιῶνος πεμπτῃ ἱσταμένου.* f. mai. — Conf. de hac editione, graecarum omnium prima, quibus aliquot Galeni libri excusi sunt, *Panzerum* in ann. typogr. vol. III. p. 479. et auctores, quos ibi citat. Character graecus est valde difficilis, typi sunt rudes. Paginarum et foliorum numeri desunt. Post ea, quae in fine leguntur, sequitur registrum operis, pariter graecum. Insigne typographi librum claudit. Continentur in hac editione, quod et principium et finis indicat (titulus enim alius plane deest) libri Galeni de methodo medendi et libri II. ad Glauconem. (Vid. Cat. bibl. Lugd. Bat. p. 140. K.)

Galeni de urinis liber, nec non de boni et mali succi cibis liber, et de hirudinibus, revulsione, cucurbitula, scarificatione libellus. graece. Lutet. Paris. ap. Sim. Colinaeum. s. a. 8.

Galeni de elementis secundum Hippocr. libri II. Ejusd. de optima corporis nostri constitutione. Ejusd. de bono habitu. Graece. Paris. ap. Sorbonam 1530. 8.

Cl. Galeni libri aliquot graeci, partim hactenus non visi, partim a mendis, quibus scatebant, innumeris ad vetustissimos codices repurgati et integritati suae restituti, annotationibus illustrati per Jo. Cajum, Britannum, medicum. Basil. ap. Froben. 1544. 4. Continentur in hac Caji collectione: 1. lib. I. de decretis Hippocr. et Platon. graece et lat. interprete Joa. Cajo. 2. *περὶ τοῦ παρὰ Ἱπποκράτην κώματος*, graece. 3.

περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων libri IX. graece c. adnotation. et argumentis Jo. Caji. 4. περὶ ἀντεμβαλλομένων, graece. 5. περὶ μυῶν κινήσεων libri II. c. annotationib. Jo. Çaji. 6. περὶ χρείας μορίων libri VII. fragmentum. 7. Hippocratis liber περὶ φαρμάκων, graece.

Galeni de ſeptimeſtri partu. Brevis deſignatio dogmatum Hippocratis. De ptiſana. De oſſibus libri. graece, emendati per Joan. Cajum. Baſil. ap. Jo. Oporinum. 1537. 8.

Graecae et *latinae* editiones librorum quorundam Galeni collectorum in unum volumen hae ſunt:

Medicorum ſchola, h. e. Claud. Galeni iſagoge ſeu medicus. Ejusd. definitionum medicinalium liber. Uterque graece pariter et latine ſummo ſtudio ac diligentia in artis medicae tyronum gratiam excuſus, adiecto duplici indice. Baſil. 1537. 8. Editor eſt SEB. SINGKELER.

Galeni de temperamentis libri III. Ejusd. de inaequali intemperie libell. c. Hippocr. juramento. Graece c. verſione lat. Th. Linacri. Baſ. p. Th. Platterum 1538. 8.

Galeni liber de optimo dicendi genere. Quod optimus medicus idem ſit et philoſophus. Graece et lat. Baſil. 1556. 4.

Galeni opuſcula varia a D. Theod. Goulſtono graece recenſita, mendisque quamplurimis repurgata et in linguam latinam clarius puriusque, quam antehac, translata. Acceſſere ab eod. lectiones variae et annotationes criticae. Lond. 1641. 4. Continentur in ea collectione: 1. Oratio ad artes et medicinam hortatoria; 2. Quod optimus medicus idem et philoſophus; 3. de optimo dicendi genere; 4. de ſectis; 5. de optima ſecta; 6. de dignoſcendis curandisque animi adfectibus; 7. de curandis animi erratis; 8. de ſubſtantia facultatum naturalium; 9. Quod animi mores ſequantur temperamentum corporis.

Collectiones latinae librorum Galeni hae ſunt:

Nicolai Leoniceni in libros galeni e graeca in latinam linguam a ſe translatos praefatio communis.

Ejusd. in artem medicinalem Galeni praefatio. Galeni ars medicinalis nicolao leoniceno interprete que et ars parva dicitur. Ejusd. ad Franc. Castellum in opus de tribus doctrinis ordinatis ſecundum Galeni ſententiam prefatio. Ejusd. de tribus doctrinis ordinatis ſecund. Gal. ſentent. opus. Gal. de differentiis ſebrium libri II. Interprete Laurentio Laurentiano Florentino. S. l. et a. f.

Libri etiam quidam Galeni prodierunt in collectione, quam *Articellam* vulgo nominant, ſaepius edita. *Articella. Iſta ſunt opera, que in hoc preclaro libro continentur. Primo eſt liber Johannitii qui dicitur iſagoge in greco. Secundo libellus de pulſibus philareti. Tertio eſt libellus Theophili de urinis. Quarto ſunt hyppocratis aphoriſmi in ordinem collecti. Quinto ſunt aphoriſmi ejusd. cum commento Galieni. Sexto liber pronoſticorum c. translatione nova et antiqua. Septimo liber regiminis acutorum, continens quattuor particulas. Octavo liber epidimior. Hyp. cum comen. VII. partic. continens. Nono eſt libellus hyp. qui intitulatur de natura fetus. Decimo liber Galieni qui dicitur tegni. Undecimo libellus Gentilis de fulgineo de diviſione etc. Duodecimo libellus de lege hyp. et libellus qui dicitur jusjurandum. Venet.* 1513. Longe auctior, pluribus etiam Galeni libris. Lugd. 1515. 8. Proſtant et antiquiores editiones.

Geo. Valla, Placentino, interprete, in hoc volumine continentur: Nicephori logica. Geo. Valla de argumentis. Euclidis libri XIV. elementorum. Hypſiclis interpretatio ejusdem libri Euclidis. Nicephorus de aſtrolabio. Proclus de aſtrolabio. Ariſtarchi Samii de magnitudinibus et diſtantiis ſolis et lunae. Timaeus de mundo. Cleonidis muſica. Euſebii de quibusdam theologicis antiquitatibus. Cleomedes de mundo. Athenagorae de reſurrectione. Ariſtoteles de coelo. Magna ethica. Ars poetica. Rhazes de peſtilentia. Galenus de inaequali distemperantia; de bono

habitu; de confirmatione corporis humani; de praesagitura; de praesagio; introductorium; de succedaneis. Alexander Aphrodis. de caussis febrium. Psellus de victu humano. Venet. p. *Simon. Papiensem, dictum Bevilaquam.* 1498. f. Vid. *Fossium* l. c. II. c. 232. seqq.

Geo. Vallae de urinae significatione ex Hippocrate, Paulo Aegineta ac Theophilo. Item Galenii quaestiones in Hippocratem. Dioclis epistola de bona valetudine. Argentor. s. a. 8.

Johannici ad Galieni tegni liber ysagoge cum libro Philareti de pulsibus et libro Theophili de urinis; acc. Hippocratis libri afforismorum a Theodoro Gaza e greco in latinum de novo translatorum. Item Hipp. afforismi c. III. libris pronosticor. ejusd. et IV. regiminis acutor. et IV. Tegni Galeni; nec non aphorismi ad unam quamque egritudinem collecti, una cum aphorism. Jo. Damasceni et flosculis medicinalibus ex Corn. Celso extractis. Lugd. p. Fr. Fradin. 1505. 8. Idem liber prodiit cum quibusdam Avicennae et novo tractatu Almansoris et collectis Jac. de Partibus. Venet. p. Pt. Bergomensem 1507. 8. Fere respondet haec collectio Articellae.

Nicolai Leoniceni in libros Galeni e gr. in lat. linguam a se translatos Praef. ejusd. in artem medicinalem Galeni Praef. Galeni ars medicinalis, Nicol. Leoniceno interprete, ejusd. opus de tribus doctrinis ordinatis sec. Galeni sententiam c. praefat. Galeni de differentiis febrium libri II. interprete Laur. Laurentiano. Venet. p. Jac. Pentium de Leucho. 1508. *f.* — *Idem liber. Acc. Galeni in aphorismos Hippocratis, c. ipsis aphorismis, eod. Nic. Leoniceno interprete.* Ferrar. p. Joa. Macciochium Bondenum 1509. f.

Galeni opera Nic. Leoniceno interprete; scil. de differentia morborum libri II. de inaequali intemperatura liber I. de arte curativa ad Glauconem libri II. de crisibus libri III. Paris. in offic. H. Stephani 1514. 4.

Galeni de morbis et ſymptomatis libri VI. de morborum differentia liber unus. de morborum cauſis liber I. de ſymptomatum differentia liber I. de ſymptomatum cauſis libri III. Guil. Copo Baſil. interprete. Lutet. 1523. f.

Galeni diſſectionis venarum arteriarumque commentarium. Ejusd. de nervis compendium Antonino Fortolo interprete. Pariſ. ex off. S. Colinaei 1526. 4.

Galeni exhortatio ad bonas artes, praeſertim medicam; de optimo dicendi genere, et qualem oporteat eſſe medicum. Eraſmo Roterodamo interprete. Baſil. ap. Froben. 1526. 8.

Galeni de morbis et ſymptom. libri ſex. De morborum differentia liber I. De morborum cauſis lib. I. De ſympto. differentia lib. I. De ſymptomatum cauſis lib. III. Guil. Copo Baſil. interprete. Pariſ. in aedib. Hier. Denis 1527. 12.

Galeni de motu muſculorum libri II. Nic. Leoniceno interprete. Item quos oportet purgare et qualibus medicamentis purgantibus et quando. Pariſ. 1528. 8.

Galeni de differentiis ſymptomatum liber I. De cauſis ſymptomatum libri III. Thoma Linacro interprete. Pariſ. ap. Colinaeum 1528. 8.

Galeni aliquot libelli, ſcil. corporis temperaturam animi mores ſequi; de vitiis animi et eorum remediis; de ſectis; introductorius; de plenitudine; de optimo corporis ſtatu; de bono corporis habitu; de elementis libri II.; de atra bile; de tumoribus praeter naturam p. Jo. Guinterum partim recogniti, partim nunc primum verſi. Baſil, ap. Froben. 1529. 4.

Galeni de diebus decretoriis libri III. de morborum temporibus liber I. de generalibus morborum temporibus (Jo. Guintero interpr.). Pariſ. ap. Sim. Colinaeum 1529. 8.

Galeni diſſectionis venarum arteriarumque commentarium; ejusd. de nervis compendium, Anton. Fortolo interprete. Baſil. in aedib. Thom. Wolfii 1529. 8.

Galeni opera nunc demum a clariffimis juxta et eruditis viris latinitate donata jam vero ordine juſto et ſtudio exquiſitiore in lucem recens edita. Baſil. ap. Andr. Cratandrum 1529. f. min. Continentur in hac collectione Eraſmo interprete: Ad bonas artes exhortatio. De optimo dicendi genere. Quod optimus medicus ſit et philoſophus. Th. Linacro interprete: De temperamentis. De inaequali temperie. Method. medendi libri XIV. De ſanitate tuenda libri VI. De natural. facult. lib. III. De pulſuum uſu. Guil. Copo interprete: De locis affectis lib. VI. De morborum differentiis. De morborum cauſſis. De ſymptomatum differentia. De ſymptomatum cauſſis lib. III. Laurentio Laurentiano interpr. In Hippocratis praedictionum lib. III. Nicol. Leoniceno interpr. In Hippocratis aphoriſmos libr. VII. Ars medicinalis. Artis curativae ad Glauconem lib. II. De differentiis febrium lib. II. De criſibus lib. II. De motibus muſculorum lib. II. Anton. Fortolo interpr. De venarum arteriarumque diſſectione lib. I. De nervorum diſſectione, Theodorico Goudano interprete. De ratione curandi per ſanguinis miſſionem. De hirudinibus, revulſione, cucurbitula, ſcarificatione. Jona Philologo interpr. Medicarum definitionum lib. I. Jo. Pt. Valla, Placentino, interpr. Succidanea lib. I.

Galeni de compoſitione medicamentorum κατὰ γένη lib. VII. p. Jo. Guinterium latinitate donati. Ejusd. de ponderibus et menſuris liber. Andr. Alciato interprete. Baſil. 1530. f.

Cl. Galeni de anatomicis adminiſtrationibus lib. IX. De conſtitutione artis medicae liber. De theriaca ad Piſonem commentariolus. De pulſibus ad medicinae candidatos liber. Per Joa. Guinterium, Andernacum, latinitate jam recens donata. Baſil. ap. Andr. Cratandr. 1531. f.

Hiſtoriales campi per Symphorianum Campegium in IV. libros digeſti. Acc. Symphor. Campegii clyſteriorum ſecundum Galeni mentem libellus, et

ejusd. de phlebotomia libri II. Basil. ap. Andr. Cratandrum et Jo. Bebel. 1532. f.

Galeni in Hippocratis de victus ratione in morbis commentarii IV. Jo. Vassaeo interpr. nec non ejusd. de semine libri II. Jo. Guinterio interpr. Basil. ap. Andr. Cratandrum 1533. f.

Galeni de usu partium corporis humani libri XVII. Nic. Rhegio interprete. De Ptisana, interprete Jo. Poleto. De renum affectus dignotione et medicatione interpr. Chr. Heyl. Bas. 1533. f.

Galeni de Hippocratis et Platonis decretis latine Jo. Bernh. Feliciano interpr. Acc. Galeni de anatomia matricis et de foetuum formatione lib. I. eod. Feliciano interpr. De cibis boni et mali succi interpr. Ferdinando (Balamio) Siculo. De differentiis pulsuum. De dignoscendis pulsibus. De caussis pulsuum. De praesagitione ex pulsibus. Hermanoo Cruserio interpr. Basil. ap. Cratandr. 1535. f.

Marcelli de medicamentis empiricis, physicis ac rationalibus liber, emendatus opera Jani Cornarii medici. Et Cl. Galeni libri novem latine facti opera ejusd. Cornarii, nempe de caussis respirationis lib. I. de utilitate respirationis lib. I. de difficultate respirationis libr. III. de uteri dissectione lib. I. de foetus formatione lib. I. de semine libr. II. Basil. 1536. f.

Galeni de caussis respirationis lib. I. de utilitate respiration. lib. I. de difficult. respiration. libr. III. jam primum in latinam linguam conversi Jano Cornario interpr. Bas. ap. Froben. 1536. f.

Galeni de uteri dissectione lib. I. de foetus formatione lib. I. et de semine libr. III. Jano Cornario interprete. Bas. ap. Froben. 1536. f.

Cl. Galeni opera omnium utilissima, a doctissimis viris partim nunc primum latinitate donata, partim vero ad exemplaria graeca diligenter recognita. Bas. ap. Cratandr. 1536. f. — Editor est *Joseph. Tectander.* Continentur in hac collectione: Jo. Guinterio inter-

prete: De facultatum natural. fubftantia. Quod animi mores temperamenta fequuntur. De propriorum animi cujusque affectuum agnitione et remedio. De fectis. De elementis libri II. De optima corporis humani conftitutione. De bono habitu. De plenitudine. De atra bile. De tumoribus praeter naturam. Introductio f. medicus. In librum Hippocr. de natura hominis comment. III. De antidotis libri II. *Jo. Vaffaeo*, Meldenfi: De caufis refpiration. de utilitate refpir. de fpirandi difficultate libr. III. Hermanno CrusERIO, Campenfi: In I. libr. Hippocr. de morbis vulgaribus commentarius. Joach. Camerario: De theriaca ad Pamphilianum. Huberto Barlandio Philiatrio: de paratu facilibus. Jos. Struthio: De aftrologia f. prognoftica de decubitu infirmorum. De urinis. Ferd. Balamio: de offibus ad tyrones. Jos. Tectandro: De venaefectione adverfus Erafiftratum; et de venaefectione adverfus Erafiftrateos Romae degentes.

Galeni de curandi ratione per fanguinis miffionem liber. Ejusd. de fanguifugis, revulfione, cucurbitula, fcarificatione tractatulus Theodorico Gaudano interprete. Venet. in off. Divi Bernardini. 1537. 12.

Geo. Vallae de fimplicium natura lib. unus. Ejusd. de urinae fignificatione ex Hippocr. Paulo Aegin. et Theophilo. Item Galeni quaeftiones in Hippocratem. Dioclis epift. de bona valetudine tuenda. Chph. Baliftae in podagram concertatio. Argent. 1538. 8.

Alexandri Aphrodifei de febrium caufis et differentiis opufculum, Geo. Valla interpr. acc. Galeni praefagium experientia confirmatum, eod. interpr. Jo. Damafceni de exquifita febrium curatione compendiofum diegema, Albano Torino auctore. Ejusd. aphorismorum libellus, eod. Torino paraphrafte. Ad haec Sim. Grynaei medicinae commendatio f. encomium. Baf. in offic. Rob. Winther, 1542. 8.

Chirurgia e graeco in latinum converſa, Vido Vidio, Florentino, interprete, cum nonnullis ejusd. Vidii commentariis. Pariſ. 1544. f. — Continentur in eo Hippocr. libri de fracturis, de articulis et de officina medici cum commentariis Galeni. Galenus de faſciis.

Oribaſius de muſculorum diſſectione ex Galeno, Junio Paulo Craſſo interprete. Eſt autem pars libri XXV. Galeni diſſectionis venarum et arteriarum commentarium. Ejusd. Galeni de nervis compendium. Anton. Fortolo Joſerienſi interpr. Pariſ. ex typogr. Jo. Barbaei 1546. f.

Augerii Ferrerii Toloſatis medici liber de ſomniis. Hippocr. de inſomniis liber. Galeni liber de inſomniis. Syneſii lib. de ſomniis. Lugd. 1549. 12.

Galeni aliquot opuſcula, nunc primum Venetorum opera inventa et excuſa, lat. ſcil. de muſculorum diſſectione ad Tyrones liber integer; de vocalium inſtrumentorum diſſectione, Auguſtino Gadaldino interprete; brevis denotatio dogmatum Hippocr. Conr. Gesnero; fragmentum ex IV. commentariis, quos ipſe Galenus inſcripſit, de iis, quae medice dicta ſunt in Platonis Timaeo, Aug. Gadaldino; principium commentarii I. in libr. I. Hippocr. epidemiorum, Nic. Machello interpr.; Oribaſii de cucurbitulis, ſcarificatione, hirudinibus, derivatione, et revulſione ſermo, Aug. Gadaldino interprete. Lugd. ap. Gul. Bouillium 1550. 8. Prodiit et Lugd. 1556. teſte cat. bibl. Platner.

Galeni aliquot opera a Leo. Fuchſio, Tubingenſis ſchol. prof. publ., latinitate donata et commentariis illuſtrata. De inaequali intemperie liber. De differentiis et cauſis morborum ſymptomatumque libr. VI. De judiciis libri III. De curatione per ſanguinis misſionem liber unus. Pariſ. ap. Arn. Birkmann et Jac. Dupuys 1550. f. Eſt tomus primus commentariorum L. Fuchſii in Galenum. Alter comment. in libb. de diffe-

rentiis febrium et de temperamentis continet, editusque est Paris. ap. Jac. Dupuys 1554. f. Tertius continet comm. in libb. de locorum adfectorum notitia. Paris. 1554. f.

Galeni de natural. facultat. libr. III. Th. Linacro interpr. Acc. Jac. Sylvii cum scholia, tum epitome in eosd. libros in tabulis expressa. Additus est de naturalium facultatum substantia liber et an sanguis in arteriis contineatur, Vict. Trincavello interpr. Lugd. 1550. 12.

Galenus de ossibus ad tyrones. De nervorum, musculorum, venarum et arteriarum, vocalium instrumentorum, vulvae dissectione libri. De motu musculorum libri II. Acc. Oribasii de musculorum dissectione libellus. Lugd. ap. Rouillium 1551. 12.

Galeni de temperamentis libri III. De differentiis febrium a Leonh. Fuchsio latinitate donati et commentariis illustrati. Par. ap. Jac. Dupuys 1554. f.

Chirurgia. De chirurgia scriptores optimi quique veteres et recentiores plerique, in Germania antehac non editi, nunc primum in unum conjuncti volumen. Tiguri p. Andr. et Jac. Gesner. fratres. 1555. f. Continentur in ea collectione Galen. de fasciis, Oribas. de machinamentis.

Jo. Caji opera aliquot et versiones, partim jam nota, partim recognita et aucta, scil. Caji de medendi methodo libr. II. de ephemera Britannica lib. I. acc. Galen. de libris suis lib. I. de ordine librorum suorum lib. I. de ratione victus sec. Hippocr. in morbis acutis lib. I. non ante editus, de placitis Hipp. et Plat. liber I. eod. Cajo interpr. Louan. ap. Ant. Mar. Bergagno 1556. 8.

Galeni de theriaca ad Pisonem, interpr. et commentatore Jo. Juvene, una cum Galeni de antidotis libris II. ab Andr. Lacuna in epitomen redactis; acc. Jo. Juvenis epist. de medicamentis bezoardicis, quorum

uſus a peſte praeſervat. Antwerp. ap. Jo. Bellerum 1575. 12.

Galeni 1) *de optima corporis noſtri conſtitutione,* 2) *de pleniore habitu,* 3) *de inaequali intemperie,* 4) *quomodo ſimulantes morbum ſint deprehendendi,* 5) *de ptiſana, item et Joa. Lalamentii de ptiſana ſui temporis libellus; emendata per eund. Lalamantium verſio latina.* Heduae 1578. 8.

Iidem tractatus ex Jo. Lalamantii recognitione et caſtigatione graeci codicis locis innumerabilibus; acc. ejusd. Lalamantii de ptiſana ſui temporis libellus. Genev. ap. Santandreanum. 1579. 8. Titulus eſt: Cl. Galeni operum omnium latine propediem edendorum ſpecimen. Galeni tractatus, quos Lalamantius edidit, conſignati ſunt in pagina averſa.

De herba panacea, quam alii tabacum, alii pedum aut nicotianam vocant, ab Aegidio Everato in ordinem redactus. Antwerp. 1587. 12. Continentur in hoc libro ſimul Galeni liber de theriaca ad Piſon. Jo. Juvene interpr. et commentatore, et Galeni de antidotis libr. II. ab Andr. Lacuna in compendium redacti. Repetita eſt haec de tabaco Everati tractatio Ultraj. 1644. 8. in qua vero hi Galeni libelli deſiderantur.

Galeni hiſtoriae medicinales, a Jo. Bpt. Sylvatico, Mediolanenſi medico, Jo. Pt. ſilio enarratae. Acc. hiſtoriar. et rer. memorab. ind. copioſiſſ. Hanov. typogr. Wechel. 1605. f.

Cl. Galeni adhortatio adhortatoria ad artium liberal. ſtudium capeſſendum. Idem quod optimus medicus, niſi etiam philoſophus, non ſit. Ex interpr. nova Sixti Arcerii cum notis ejusd., in quibus partim textus graecus emendatur, partim illuſtratur. Franeck. 1616. 4.

(*Anglica* plurium Galeni opuſculorum verſio haec exſtat: *Certaine workes* of Galens, called methodus medendi, with a brief declaration of the worthie art of

medicine, the office of a chirurgeon and an epitome of the third book of Galen of natural faculties: all translated into English by Thom. Gale. Lond. 1548. f.)

XX. *Epitomen* quidam etiam e Galeni operibus confecerunt, nimis voluminofis, quum ut fperari potuiffet, fore, ut omnes ea legant. Hinc redacti in fpatium anguftius medicis melius arridebant. Primum laborem epitomes Galeni operum componendae fufcepit Andr. Lacuna. Prima editio eft: *Epitome Galeni operum in IV. partes digefta, pulcherrima methodo univerfam illius viri doctrinam complectens, p. Andr. Lacunam.* Baf. 1551. f. Altera ejus epitomes editio eft: *Epitomes omnium Galeni operum fectio prima p. Andr. Lacunam.* Lugd. 1553. 12. *Sectio altera.* ibid. eod. 12. *Tertia* ib. eod. 12. Tria funt volumina fatis fpiffa.

Alia editio, cui acceſſerunt *Andr. Lacunae annotationes in Galeni interpretes, it. de ponderibus et menfuris medicinalibus,* prodiit Baf. 1571. f.

Epitome Galeni Pergameni operum in IV. partes digefta, pulcherrima methodo univerfam illius viri doctrinam complectens, p. Dnum Andr. Lacunam fumma fide ftudioque collecta. Acceff. ejusd. A. Lacunae annotationes in Galeni interpretes, quibus varii loci, in quos hactenus impegere lectores, et explicantur, et fumma fide reftituuntur. It. de ponderibus et menfuris utilis commentarius. Argent. 1604. f. Non in capita divifa eft haec epitome, fed in margine argumenta adfcripta funt apte et diligenter. Laudata haec epitome eft a multis, ob omnia in ea tradita, quae ad Galeni doctrinam ullo modo facere poffint, omiffa vero, quae Galenus aut contentiofe aut nimis prolixe protulerat. — Exftat quoque *A. Lacunae epitome omnium rer. et fententiar. memorab., commentarior. Galeni in Hippocratem, digeftis in alphabetic. ordinem, ceu aphorifmis ....*

Theatrum Galeni h. e. univerfae medicinae a

medicor. principe Galeno diffuſe ſparſimque traditae promptuarium, quo vel indicis loco in omnes Galeni libros, vel locorum communium inſtar in re medica lector utatur. Aloyſii Mundellae, Brixienſis, ſtudio et labore per multos annos conditum, nunc demum editum. Baſ. ap. Epiſcop. 1568. f. — Praebet hoc theatrum operum Galeni, quae genuina ſunt, epitomes ſimul juſtae, et indicis alphabetici copioſi utilitatem, et ſimul fere locorum communium. Seorſim et in ſpurios libros elenchum condidit *Mundella.*

De Symphoriani Campegii ſpeculo Galeni dictum eſt ſupra. Eſt, quem ipſe Symphorianus adpellabat, Galenus abbreviatus vel inciſus.

Galeni tot libris uti commode non poſſumus, niſi indice bono atque continente notanda omnia adjuti. Ad primam editionem Baſileenſem index eſt ab Hier. Gemuſaeo confectus, ſatis bonus utilisque. Separavit is genuinorum Galeni operum indicem a ſpuriorum, quem ſeparatim compoſuit. Indicem in ſecundam editionem Baſileenſem alius quidam vir doctus confecit, etiam boni ac facilis uſus. Ad tertiam editionem Baſileenſem index eſt a Guil. Gratarolo compoſitus cum ſummo ſtudio atque uſus hinc commodi. Attamen hi indices multa quidem, nec omnia notanda continent. Hinc praeferendus index eſt in Galeni opera ab Ant. Muſa Braſſavolo compoſitus, et nimia vero prolixitate laborans, atque omnium longe copioſiſſimus. Is Juntarum editioni ſecundae primum acceſſit: acceſſit quoque, ut puto, reliquis Juntarum editionibus: ad ſextam ſaltem ſeptimamque, quas ad manus habeo, exſtat. Reperitur etiam editionibus Juntarum poſt ſeptimam adaptatus. Id quoque ad commendandum hunc indicem Braſſavoli, Juntarum editionibus additum, facit magnopere, quod, qui has editiones curarunt, praecipua ex libris Galeni, qui ſingulis editionibus acceſſerunt, excerpſerunt, atque in indice ac ſuis locis quaeque notarunt. Lugdunenſis editio Jo. Frellonii indicem Gemuſaei uſurpavit.

LEONH. LEGIUS, Papienfis medicus, anno 1519. edidit collectas a fe propofitiones ex Galeni libris quam plurimas, et fimul indicem alphabeticum fecundum libros et capita, fed non valde copiofum.

Etfi quidem de vero rectoque ordine Galeni librorum nemo cogitavit, (is autem alius effe non poteft, nifi chronologicus) praeter Labbeum: multi tamen de ordine librorum Galeni et cogitarunt et fcripferunt. — Primus de ordine librorum Galeni fyftematico cogitavit JAC. SYLVIUS in libro: *Ordo et ordinis ratio in legendis Hippocratis et Galeni libris.* Parif. 1549. f. Deinde JO. BPT. MONTANUS duabus epiftolis, altera fcripta ad Luc. Ant. Juntam, altera ad lectores, quae epiftolae leguntur in fronte editionum Juntinarum. Fatetur autem, fi per otium licuiffet, fe diligentius, accuratius et eruditius omnia fuiffe confcripturum. CONR. GESNERUS in catalogo operum Galeni, tertiae editioni Frobenianae latinae praefixo, paffim de librorum Galeni ordine dixit, et, ubi eum immutavit, id non fecit, nifi caufa tradita. JUL. ALEXANDRINUS etiam in libro V. c. 5. dialogi fui de medicina et medico idem argumentum tractavit, et Gentilis olim libellum edidit de divifione librorum Galeni eorumque ordine et numero. Ait autem in epilogo, fe collegiffe fuum libellum e dictis fpeculatoris in medicina.

XXI. *Commentarios* fcripfere in plura Galeni opera, in unum collectos, permulti auctores, quorum partem maximam longe enumeravi in recenfione fingulorum Galeni librorum. Notandum vero eft, omnes fere Arabes Galenum effe fecutos, praefertim in ea medicinae parte, quae internos morbos refpicit, nec non in ea parte theoretices, quae explicationi originis morborum operam dat, ac in anatome. Eadem et Arabiftarum omnium ratio eft. — Galeno operam impendit laudabilem fuo tempore *Symphorianus Champerius* (Champier, etiam Campegius appellatus) fuoque exemplo, fuaque commendatione effecit, ut loco Arabum atque Arabiftarum Galenus a medicis diligen-

tius legeretur. Is permulta ſcripſit, quae huc faciunt, et ad illuſtrandum Galenum, et ad efficiendum, ut Galenus in anguſtius ſpatium contractus medicis magis arrideret. Huc referenda ſunt ejus ſcripta ſequentia:

Epitome Galeni. Galenus conciſus, quae in ſpeculo D. Symphoriani continebantur, apprehendens: acc. Galeni opera cum argumentis Symphoriani. Ejus propugnaculum medicinae in ſpeculum medicum Galeni. Lugd. 1512. 8. Cum aliis Symphoriani libellis, ibid. eod. an. 8.

Roſa Gallica, omnibus ſanitatem affectantibus utilis et neceſſaria, quae continet praecepta ex Hippocratis, Galeni, Eraſiſtrati, Aſclepiadis, Dioſcoridis, Rhazis, Haly Abbatis, Iſaac, Avicennae, multorum aliorum clariſſ. virorum libris collecta. Par. 1514. 8.

Speculum ſ. epitome Galeni, ejus vita, epitome libror. de elementis, ſylva febrium, de gynaeceis, de dynamidiis ſ. myarmir, de oculor. morbis. Conſtantini Africani magna techne ſuper l. de ingenio ſanitatis Galeni. Lugd. 1516. 1517. 8.

Ej. medicinale bellum inter Ariſtotelem et Galenum. Lugd. 1516. 8.

Ej. practica in artem parvam Galeni. Epitome commentarii Galeni in Hippocratis aphoriſmos, prognoſtica, epidemica, regimen acutorum. Centiloquium iſagogicum. Categoriae medicinales. Lugd. 1516. 8.

Ej. ſymphonia Platonis cum Ariſtotele, Galeni cum Hippocrate. Hippocratica philoſophia ejusd. Platonica medicina in duplici mundo cum ſcholiis ejusd. Speculum medicinale Platonicum. Pariſ. 1516. 8.

Cribratio, lima et annotamenta in Galeni, Avicennae et Conciliatoris opera. Pariſ. 1516. 8. Venet. 1565. f.

Catalogus librorum Galeni. Medulla philoſophiae naturalis et medicinae. Lugd. 1534. 8.

Maxime meriti ſunt, praeter Symphorianum, de Galeno:

ANDR. LACUNA, inprimis ob epitomen operum Galeni. — ANDR. VESALIUS, anatomes inſtaurator, qui Galenum longe plurimis locis illuſtravit. — ANT. MUSA BRASSAVOLUS, ob indicem in Galeni opera ab eo confectum. — AUGUSTIN. GADALDINUS, ob verſos longe multos Galeni libros. — CONR. GESNERUS, ſummus vir, maxime ob prolegomena ad edit. Froben. tertiam. — FRANC. VALLERIOLA, maxime ob locos med. communes, qui compendium e Galeno conſtituunt. — HERM. CRUSERIUS, ob libros Galeni de pulſibus omnium optime explicitos. — HIER. GEMUSAEUS, ob curatam ab eo ſecundae edit. graec. operum Galeni partem maximam. — JAC. SYLVIUS, vir omnium judicio eloquentia et doctrina ſummus, medicinae a barbarie verus vindex, cujus opera cujusque exemplo factum eſt, ut Galenus medicis Arabiſtarum et Paracelſiſtarum loco eſſet. — JANUS CORNARIUS, ob longe plurimos Galeni libros verſos, correctos et quosdam illuſtratos commentariis. — NIC. RHEGINUS, Calaber, ob verſos multos Galeni libros, et ſatis bene quidem, barbariei temporibus. — JO. ARGENTERIUS. — JO. BPT. MONTANUS, qui primus Galeni libros in claſſes digeſſit. — JO. BERN. FELICIANUS, interpres Galeni, et interpretationum ante ſe factarum emendator. — JO. CAJUS, Britannus, vir doctiſſimus, ac de Galeno vel ea de cauſa longe meritiſſimus, quod, quum, qui ſua aetate vivebant, Galeno in latinam linguam vertendo operam dabant maximam, is Galeni plures libros, mancos antea, aut graece non proſtantes, graece integros edidit. — JO. CRATO DE KRAFTHEIM, vir non quidem inſigniter doctus, at acer Galeniſta, qui auctoritate ſua (erat medicus cubicularius imperatoris Rom.) multos movit, ut, repudiato Paracelſo, Galenum ſequerentur. — JO. GUINTHERIUS, Andernacus, (Jani Antoniaci aut Jani Philologi nomine interdum uſus) vir in ſolida doctrina plane praeſtans, ob verſos multos Galeni libros, et quidem egregie, quosdam commentariis illuſtratos. — JOS. STRUTHIUS, ob operam impenſam libris de pulſi-

bus, quibus a paucis labor eſt impenſus, quo in aliis Galeni libris eſt inſudatum. — JUL. MARTIANUS ROTA, ob correctas priorum, ac factas novas interpretationes librorum Galeni. — LAURENTIUS LAURENTIANUS, ob idem meritum. — LEONH. FUCHSIUS, vir pulchre doctus, at contentioſus, ob verſos et doctiſſimis commentariis illuſtratos multos Galeni libros. — LUD. BELLISARIUS. — MART. GREGORIUS. — NIC. LEONICENUS, ad primos principesque inſtauratores medicinae Graecorum, inprimis Galenicae referendus. — THEORIC. GERARDUS GAUDANUS, memorandus ideo inter praecipuos Galeni interpretes, quod ejus inprimis ſtudio medicamenta ſimplicia, poſt Arabum atque Arabiſtarum compoſitiones artificioſas, vulgatiora facta ſunt. — THEOD. ZWINGERUS, ſcitus tabularum artifex, in quas, uti Hippocratis libros permultos, ita et Galeni redegit. — THOM. LINACER, vir doctiſſimus, celeberrimus et ſtili politiſſimus. — VICT. TRINCAVELLUS ſ. TRINCAVELIUS, clarus, quod Galeni editionem curavit, et aliquot libros vertit. — CASP. HOFMANNUS, medicinae profeſſor Altorfinus, ſaeculi ſui Symphorianus atque Cajus, de Galeno omnium fere longe meritiſſimus. — DAN. CLERICUS, ob vitam Galeni ſcriptam et ejus ſyſtema melius digeſtum. — JO. CONR. BARCHUSEN, ob dogmata Galeni melius expoſita. — ALB. HALLERUS, ob ea, quae ad rem literariam Galeni pertinent, praeclare digeſta.

COMMENTARII praecipui, praeter dictos in ſingulorum Galeni recenſione, hi ſunt:

ANT. LUDOVICI, *medici Olyſiponenſis, de re medica opera, nempe* 1) *erotematum ſ. commentariorum in libros de criſibus Galeni libri III.* 2) *erotematum numeri ternarii libri VI., in quibus tota ſere ars medica continetur;* 3) *erotemata de difficili reſpiratione;* 4) *erotemata de uſu reſpirationis liber alius;* 5) *de corde liber unus, in quo tam Ariſtotelis, quam alior. plurimi errores explicantur, tum vero plurimae quaeſtiones enodantur;* 6) *Galeni liber de ptiſſana;* 7) *Galeni de eo,*

quod animal ſit, quod utero continetur; 8) *de eo, quod Galenus animam eſſe immortalem dubitaverit, liber unus.* Olyſiponae 1540. f.

Galeni operum omnium pars ſecunda ſectionis VII. continens commentariorum in Hippocr. I. de morb. vulgar. libri III. Commentarior. in III. Hippocr. de morb. vulgar. libb. III. Commentarior. in VI. de iisd. libb. VI. Commentarior. in Hippocr. de his, quae in officina medica, libb. III. Commentarior. de fractur. libb. III. de faſciis lib. I. Oribaſii de laqueis lib. I. Herm. Cruſerio Campenſi interpr. Venet. 1545. 8.

(Alph. Lupeyi in omnia opera Galeni annotationes. Caeſarauguſtae 1548. f. K.)

Methodus Jo. Bpt. Montani *de elementis. Acc. ejusd. auctoris de ſyphillidos lue tractatus.* Vienn. 1553. 4. Continet methodos in libris de elementis, de humana natura, de atra bile, de temperamentis, de facultatibus naturalibus.

Andr. Lacunae *annotationes in Galeni interpretes.* Lugd. 1553. 12.

Galeni aliquot opera a Leonh. Fuchsio *latinitate donata et commentar. illuſtrata. De inaequali intemperie lib. I. de differentiis et cauſis morbor. ſymptomatumque libri VI. De judiciis III. De curatione per ſanguinis miſſionem lib.* Pariſ. 1550. f. *Commentarii to. II. in libr. III. de temperamentis et libb. de different. febr.* Pariſ. 1554. f. *To. III. Commentar. in libr. de laborantium locorum notitia.* ib. eod. f.

De febribus commentarius ex libris aliquot Hippocratis et Galeni parte plurima ſelectus a Jac. Sylvio. *Denuo p. Alex. Arnaudum caſtigatus.* Venet. 1555. 8. Baſ. 1556. 12. Ven. 1556. 8.

Jo. Cratonis *ad artem medicam iſagoge. Additae ſunt in libros Galeni de temperamentis, de natura humana, de atra bile, et de temperamentis ac facultatibus naturalibus periochae* Jo. Bpt. Montani. *Cum epiſt.* Jo. Cratonis, *qua recte Galenum legendi*

ratio breviter oſtenditur. Venet. ex off. Valgrifiana 1560. 8. Hanov. 1595. 4.

ALPH. DE CORELLA *in omnia Galeni opera commentarii.* Saragoſſ. 1565. f. Matr. 1582. 4.

VICT. TRINCAVELLII *in Galeni libros de differentiis febr. atque in priorem de arte curandi ad Glaucon. explanationes.* Ven. 1575. f.

Achillis Gaſſari aphor. Hipp. nova methodus libr. V. opera CONR. GESNERI *illuſtrata; acc.* JO. MORISOTI *adnotat. in aphor. Hipp.* 61. *libri IV. adverſ.* CORN. CELSUM *de dieb. crit.; it.* CP. WOLPHII *vett. et recentior. ſeriptt. in Hippocr. opera exſtantium catalogus; it.* CONR. GESNERI *perioche III. libri Galeni de temperamentis; it. de ſimplic. medicam. ex I. Galeni libro — ſtudio* CP. WOLPHII. Sangalli 1584. 8.

FERD. MENA *commentaria in libros Galeni de ſanguinis miſſione et purgatione, quib. additur libell. de ratione permiſcendi medicamenta.* Aug. Taur. 1587. 8.

FRC. VALLESII *comm. in Galeni libros XXIII. opera et induſtria Jo. Pt. Ayroldi.* Colon. 1594. f.

De pulſibus tractatus abſolutiſſ., in quo expon. libell. de pulſib. ad tyron. et omnia, quae de pulſibus, differentiis, dignotione, cauſis deque praeſagitione XVI. plane libris perſcripſit Salenus (ſic). Auctore Leone Rogano, medico. Nec non de urinis libri III. ex Galeni et Hippocr. doctrina quam diligentiſſime excerpti. Venet. 1597. 8.

SIM. A CAMPI, *Neapol., comm. in libr. Galeni de diff. febr. in text. XIII. nempe a textu XLVI. usque ad text. LVIII. tertii libri art. medicin. In libr. de tumoribus praeter natur. A* SIM. A CAMPO *juniore, A. M. D. et ſacerd. Neap. recognita et in luc. edita.* Neap. 1642. 4.

FR. VALLESII comm. illuſtria in Galeni libros etc. Colon. 1594. f. Francf. 1645. f. (Pleniorem titulum vid. ſupr. p. LXXX. An non idem cum paulo ante laudato libro? K.)

Commentarius in libellos Galeni de curandi ratione per ſanguinis miſſionem: de hirudine: de revul-

ſione: de cucurbitula: de ſcarificatione, publice olim Argentoratenſium univerſitate praelectus authore Melch. Sebizio. Argent. 1652. 4.

Magno cum detrimento anatomiae et ſcientiae medicinalis factum eſt, ut ANDR. VESALIUS, calumniis adverſariorum inceuſus, ſuas in Galenum annotationes flammis traderet.

Catalogum compoſuit CONR. GESNER., eumque editioni Frobenianae tertiae praefixit, in quo continentur ordine alphabetico ſcriptores, qui libros Galeni quoquo modo illuſtrarunt interpretando, adnotationibus, ſcholiis, paraphraſibus, problematis, enantiomatis, epitomis, indicibus, tabulis cet. Expoſuit ſimul Gesnerus ſingulatim, quid quisque horum praeſtiterit, quos et quot numero quisque Galeni libros transtulerit, aut aliter illuſtrarit.

Locis in diverſis Galeni libris emendandis, explicandis, illuſtrandis, operam dedere permulti viri, qui correctionum, animadverſionum, antiquarum, variarum lectionum libros conſcripſerunt.

HIER. MERCURIALIS in variar. lectionum libris. (Pariſ. 1585. 8.) — MARSIL. CAGNATUS in variar. obſervat. libr. IV. Rom. 1587. 8. — JO. MANARDUS in epiſt. medicin. Baſil. 1535. f. 1549. f. etc. — JO. LANGIUS in epiſtol. medicinal. Baſ. 1554. 4. Hanov. 1605. 8. — TH. REINESIUS in epiſt. ad Cp. Hofmann. et Chr. Ad. Rupertum. Lipſ. 1660. 4. et in epiſtol. ad Daumium. — *Idem* in variar. lection. libris. Altenb. 1640. 4. — CP. HOFMANNUS in variar. lection. libris VI. (Lipſ. 1619. 8.) — D. W. TRILLER. in obſervat. critic. in var. auctores graec. et latinos libr. IV. Francf. ad Moen. 1742. 8.

XXII. Ad *Galeni* loca quaedam explicanda multa ſcripta ſunt a diverſis auctoribus. Praecipuos eorum enumerabo. Alii ſcripſerunt aut ad defendendum, aut ad confutandum Galenum: alii animadverſiones in vel omnes, vel ſaltim permultos libros Galeni compoſuerunt. Enarrabo ſingulos.

Paſſionarius Galeni. Galeni Pergameni paſſionarius a doctis medicis multum deſideratus: egritudines a capite ad pedes usque complectens: in quinque libros particulares diviſus, cum febrium tractatu earumque ſintomatibus. Lege igitur: et ni tibi mens hebes fuerit, eundem Galeni, et non alterius, ut falſo quidam credunt, eſſe perpendes. Editio mea prodiit Lugduni in aedib. Ant. Blanchardi ſumtu Barth. Trot. 1526. 4. Epitome eſt librorum Galeni de medendi methodo, aliorum medicor. Graecor. et Arabum ſcriptis ſimul uſurpatis. Auctor eſt *Gariopontus*, quod probavit Th. Reineſ. in var. lection. — Codices ejus libri, qui exſtant, citantur ab Haller. in bibl. med. pract. to. I. p. 267.

Matth. Sylvaticus in opere pandectarum, quod prodiit Tridini 1499. f. et ſaepius. Galeno et Plinio maxime uſus eſt ad illuſtranda permulta Arabum et Arabiſtarum loca. Hinc hae pandectae ad intelligendum, quid Arabes et Arabiſtae de Galeno ſenſerint, et qua ratione eo uſi ſint, perutiles ſunt.

Nic. Leoniceni *de* Plinii *et plurium aliorum medicorum in medicina erroribus opus primum ad Angelum Politianum. De iisd. opus novum ad Frc. Tottum.* In fine: *Ferrar. p. Jo. Macioch.* 1509. 4.

Leonh. Leghii *floſculi e Galeni libris.* Venet. 1514. f. — *Symphoriani Camperii ſymphonia* etc. ejusque *Medicin. bellum* jam commemorata ſunt §. XXI.

Phil. Beroaldi *varia opuſcula, nempe de VII. ſapientum ſententiis, ſymbola Pythagorae moraliter explicata, de optimo ſtatu et felicitate, declamationes aliquot et oratio proverbialis, item opuſc. de terrae motu et peſtilentia. Et annotationes in Galenum.* Baſ. 1517. 4.

Nic. Leoniceni *opuſcula, ſc. de Plinii aliorumque in medicina erroribus libr. IV. de trib. doctrinis ordinatis ſecund. Galeni ſententiam lib. I. de virtute formativa lib. I. de dipſade et pluribus aliis ſerpentibus lib. I. de Tiro ſ. vipera lib. I. de morbo Gallico lib. I. Apologia contra ſuarum translationum obtrectatores,*

et medici Romani, NIC. LEONICENI *discipuli*, *antisophista.* Baſ. 1532. f.

Novae academiae Florentinae opuſcula adverſus Avicennam et medicos neotericos, qui Galeni diſciplina neglecta barbaros colunt. Lugd. 1534. 8.

FR. EMERICI *medicor. auxilior. dexter uſus, ad veram Hippocratis et Galeni mentem depromptus.* Norimb. 1537. 4.

Medicinae herbariae libri II., quorum primus habet herbas hujus ſeculi, communes cum veteribus, Dioſcoride, Galeno — ſecundus a recentibus inventas continet herbas. Baſ. 1539. 8.

Methodus ſ. ratio compendiaria perveniendi ad veram ſolidamque medicinam, mirifice ad Galeni libros recte intelligendos utilis, nec recens in lucem edita LEONH. FUCHSIO *autore.* Baſ. 1541. 8. Pariſ. 1550. 8.

Compendium ex Actuarii libris de differentiis urinarum. it. Galeni univerſalis doctrina de compoſ. pharmacor. ſec. locos affectos. it. Galeni ſylva experimentor. et alior. aliquot opera CONR. GESNERI. Tigur. 1541. 8.

Syruporum univerſa ratio ad Galeni cenſuram diligenter expolita — MICH. VILLANOVANO *auctore.* Ven. 1545. 8. Eſt liber rariſſimus et ob auctoris ſui, MICH. SERVETI, fatum infelix memorabilis.

ALOYS. TRISSINI *problematum e Galeni ſententia libr. VI.* Baſ. 1546. 8.

Galeni enantiomaton aliquot liber, JUL. ALEXANDRINO, *medico Tridentino, auctore. Ejusd. Galeni encomion.* Ven. ap. Junt. 1548. 8.

HIER. CARDANI *contradicentium medicorum lib. II.* Lugd. 1548. 8. Pariſ. 1565. 8. ſaep.

Ex Hippocrate et Galeno, omnium medicorum κορυφαίοις, excerpta quaedam univerſis ferme hominibus omnique paene tempore ad ſanitatem tuendam utilia, praecipue magnatibus, nec non hypocraticae diſciplinae candidatis ſcitu tum jucunda, tum neceſſaria. Per JO. KARZSCHIUM *in ſex res non natural. congeſta. Lipſ. Mich. Blum imprimebat.* 1549. 4.

Vesani cujusd. calumniar. in Hippocr. Galenique rem anatomic. depulsio p. JAC. SYLVIUM. Paris. 1551. f.

Epitome omnium rerum et sententiarum, quae annotatu dignae in Galeni commentar. in Hippocr. exstant, p. ANDR. LACUNAM *in elenchum minime poenitendum congesta.* Lugd. 1554. 8.

DOM. BUCII CARMIGNOLII *quaesita IV. medicinalia juxta Hippocrat. Galeni et probatissimor. medicor. sententiam discussa.* (*Acc. M. Ant. Montisiani s. Geminianensis quaestion. medicin. XXIV.* Venet. 1551. 4. Paris. 1556. 16. K.) Lug. 1554. 8. 1557. 12.

De febribus commentarius ex libris aliquot Hipp. et Galeni parte plurima selectus a JAC. SYLVIO. Ven. 1555. 8.

DOMIN. BELLII *quaesita IV. juxta Hippocr. et Galeni sententiam discussa.* Lugdun. 1555. 8. (Est idem c. antecedente proxime Bucii libro, nomine auctoris p. scribendi errorem in Bellii mutato. K.)

In Hippocr. et Galeni physiologiae partem anatomicam isagoge a JAC. SYLVIO *conscripta.* Venet. 1556. 8.

BLASII HOLLERII *morbor. curandor. brevis institutio juxta Galeni sententiam.* Bas. 1556. 8. saep.

ALPH. BERTOLII *methodus general. et compendiaria, ex Hippocr. Galeni et Avicennae placitis depromta ad omnes morb. curand.* Venet. 1556. 8.

LEONH. FUCHSII, *num morbifica aliqua de Galeni sententia sit causa continens, disceptatio ad* FR. VALLERIOLAM. Bas. 1557. 8.

GEO. PICTORII *medicinae — ex Hippocr. Galeno, Avicenn. Aegin. et aliis conscriptae cum aliis.* Basil. 1560. 8.

JAC. PELETARII *de conciliatione locorum Galeni sectiones duae.* Paris. 1560. 4.

JAC. SYLVII *in Hippocr. et Galeni physiologiae partem anatomicam isagoge.* Paris. 1561. 8.

GABR. CUNEI *apologiae* FR. PUTEI *pro Galeno in anatome examen.* Ven. 1564. 4.

Jul. Alexandrini *Antargentericorum suorum defensio adversus Galeni calumniatores.* Ven. 1564. 4.

Thaddaei Duni *muliebrium morbor. omnis gener. remedia ex Dioscor. Gal. Plin. barbarisque et Arab. collecta.* Argent. 1565. 8.

Ferrarii de regulis medicinae libr. III. ex Hipp. Gal. et Avicenna summa c. diligentia collecti. Brix. 1566. 8.

Bern. Baldini *problemata ex Galeni commentariis in Hippocratem.* Ven. 1567. 8.

Oddi de Oddis *de pestis — causis, signis, praecautione, curdtione libri IV. Apologiae pro Galeno tum in logica, tum in philosophia, tum etiam in medicina libri III. De coenae et prandii portione libr. II. illustrati opera* Marc. Oddi, *filii.* Ven. 1570. 4.

Melch. Guilandini *papyrus sive commentarius in III. Plinii de papyro capita. Acc.* Hier. Mercurialis *repugnantia, qua pro Galeno strenue pugnatur. it.* Guilandini *assertio sententiae, in Galen. a se pronunciatae p.* 224. Ven. 1572. 4.

Institutionum medicinae, ad Hippocr. Gal. aliorque vett. scripta recte intelligenda mire utilis libr. V. Leonh. Fuchsio *auctore.* Bas. ex off. Opor. 1572. 8. Lugd. 1555. 8. 1560. 8. 1566. 8.

Jo. Stratiandri *elenchus rerum et voc. in Galeni suppositititiis ann.* 1562. *primum Bas. c. Galeno editus.* — *Contradictiones, dubia et paradoxa in libros Hippocr. Celsi, Galeni, Aetii, Aeginetae, Avicennae. Cum eorund. conciliationib.* Nicol. Rorario *auctore.* Ven. 1566. 8. 1572. 8.

Jo. Planerii *febrium omnium simplicium divisio et compositio ex Galeno et Avic. excerpta, et in arbores redacta.* Ven. 1574. 4.

Hippocratis aphorismi gr. et lat. Cl. Campensio interprete, c. ejusd. annot. quibus Galeni errata illustrantur. Acc. ejusd. animadv. c. apolog. in Galenum. Lugd. 1579. 8.

Rabbi Moysis, *medici antiquiss. aphor. ex Galeno*

collecti et locorum quorund. ap. Galenum ſibi ipſis contradicentium caſtigatio et notatio. Jo. DAMASCENI *aphor. ad filium.* Baſil. 1579. 8. Editio etiam ad manus eſt Bononiae impreſſa impenſa Bened. Hectoris, opera Platonis, impreſſor. Bonon. 1489. 4. — [DAN. MOEGLING *Galeni doctrina de didaſcaliis, ſ. methodo, qua is totam medicinam pertractavit.* Heidelb. 1584.]

FRC. VALLERIOLAE *loci medicinae communes ex Galeno collecti.* Lugd. 1604. 8. Prodiere jam antea ſaepius. — *Apologia pro Hippocr. et Galeni medicina adverſus Quercetani librum de priſcorum philoſoph. verae medicinae materia, praeparationis modo atque in curandis morbis praeſtantia.* Pariſ. 1603. 12. *Ad famoſam Turqueti apologiam reſponſio.* Pariſ. 1603. 12. Jo. AUDARUETI *apologia pro judicio ſcholae Pariſ. de alchimia.* Pariſ. 1604. 12. *Brevis excurſus in Battologiam Quercetani.* Pariſ. 1604. 12. *Comparatio veteris medicinae c. nova, auct.* Jo. RIOLANO. Pariſ. 1605. 12. *Incurſionum Quercetani depulſio.* 1605. 12. *Cenſura demonſtrationum Harveti pro veritate alchimiae.* Pariſ. 1606. 12. huc pertinent.

ADM. ZULUZANII A ZULUZANIIS *animadverſion. medic. in Galen. et Avicenn. libr. VII.* Francof. 1607. 8.

JO. BPT. SYLVATICI *hiſtoriae* 86 *Galeni medicinales.* Hanov. 1605. f.

Controverſiarum medicar. et philoſoph. Frc. Valleſii libri X. Acc. libell. de locis manifeſte pugnantib. ap. Galenum eod. Valleſio auctore. Ed. III. Francof. 1590. f. *Ed. IV.* Hanov. typ. Wechel. 1606. f. — H. LAVATER. *defenſio Galenicor. medicor. adverſ. calumn. Ang. Salae.* Hanov. 1610. 8. — *De morbis nobiliores animae facultates obſidentibus libri III. Cart. Marinello authore. Quib. acc. liber patefaciens Galenum et omnes alios, qui poſt ipſum medicinam fecerunt — omnia aut majorem partem eor., quae de his morbis pronuntiaverunt, ab antiquioribus deſumſiſſe. Denique opuſculum quodd., cont. nonnullas controver-*

ſias, inconſtantias atque admirationes, in dictis Galeni adinventas. Ven. ap. Junt. 1615. 4.

Cp. Hofmann *de thorace ejusque partibus commentar. in quo diſcutiuntur praecipue, ea, quae inter Ariſtotelem et Galen. controverſa ſunt.* Frcf. 1617. f.

Jo. Scaligeri *loci cujusd. Galeni difficillimi explicatio ex muſ.* Joach. Mersi. L. B. 1619. 4.

Jo. Ca. Amati *fructus medicinales ex Galeni libris.* Lugd. 1623. 12. — *Apologia pro Germanis contra Galenum inſtituta a* Cp. Hofmanno *in promotione* Pt. Heygii. Amberg. 1625. 4. Contra locum Galeni, in quo adverſus Germanos invehitur. — *Apologia apologiae pro Germanis contra Galenum.* Amberg. 1626. 4. — *Apologia dictor. Ariſtot. de origine et principatu membrorum adverſ. Galen. Caeſaris Cremonini.* Ven. 1627. 4.

Compendium abuſuum autoritate Galeni et Hippocr. damnator. cum pro novitiis medicis, tum pro illis, qui medicina et ſanguinis detractione utuntur. Auct. Jo. Fuchſio. Monach. 1629. 8. — *Cp. Hofmanni collatio doctrinae Ariſtot. c. doctrina Galeni de anima.* Helmſt. 1637. 8. — *Galeni et Botalli placita de via ſanguinis a dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum.* Ven. 1640. 4. — *Relatio hiſtor. judicii acti in campis Elyſiis coram Rhadamantho contra Galen. c. approb. Apollinis in Parnaſſo communicata p. Mercurium Cp. Hofmanno.* Norimb. 1642. 12. — *Jo. Bpt. van Helmont opuſc. med. inaudita* 1) *de lithiaſi,* 2) *de febrib.* 3) *de humorib. Galeni,* 4) *de peſte.* Col. Agripp. 1644. 8. — *Cp. Hofmanni opuſc. medica, quor. prima habentur pro veritate opellae tres; nimir. Adraſtea Galeni. Exercitatt. juveniles contra Aemil. Pariſanum. Antargenterius. Secunda parte continentur Aug. Buccii de principatu partium corporis quaeſtiones. Collatio doctrinae Ariſtot. c. doctr. Galeni de anima. Cp. Hofmanni pathologia parva. Ejusd. rejectanea pathologica. Prodiere c. Cp. Hofmanni inſtitut. medicc. libr. VI.* Lugd. 1645. 4.

Cp. Hofmanni pathologia parva, qua methodus Galeni practica explicatur, quam olim Fr. Frisimelica promiserat. 1647. 8.

Hier. Franzosii de motu cordis et sanguinis in animalibus pro Aristotele et Galeno adversus anatomicos neotericos libr. II. Veron. 1651. 4.

Cp. Hofmanni de partibus similaribus lib. sing., defectum quoque modo suppleturus ejusd. prorsus argumenti libri, quem Galen. scripsisse se ait VIII. sentent. Hippocr. et Plat. S. 1. nat. hum. praef. Frcf. 1667. 4. *Ej. apologiae pro Galeno s. χρηστομαθειῶν libri III. To. I. contin. isagogica et physiologica. Ex bibl. Guidon. Patini. Liber tertius, quo continentur pathologica. To. II.* Lugd. 1668. 4.

Fr. Ant. Stebler or. an et quomodo verum sit: Dat Galenus opes. Ingolst. 1738. 4. *Ej. orat. Galenus, p. anagramma Angelus, an bonus, an malus in medicina habendus sit.* Ingolstad. 1739. 4. — *G. F. Sigwart fragmenta dynamices Hippocratico-Galenicae, sparsis monumentis memoriae prodita.* Tubing. 1759. 4. et in Baldingeri sylloge opusc. — *Demetrii Polychronii epist., qua Galen. adversus Vesalium defenditur.* Lipf. 1777. 4.

XXIII. *Editiones* operum Galeni omnium quidam viri docti moliti sunt, quae vero lucem non viderunt. Th. Goulston, medicus e Londinensium collegio, aggressus fuerat opus, Galeni, quotquot supersunt, universa, in classes certas digerere, graeca recensere, exemplaribus tam scriptis, quam excusis, secum invicem collatis, scripturam mentemque Galeni genuinam elicere, latinis auribus gratiora purioraque exhibere, omnia analysi accurata, notisque criticis adjectis illustrare. Sed mors acerba et immatura intercepit eum, priusquam ad finem perduxerat, quae erat molitus, et in ipso fere laborum suorum limite. Quae ad edendum elaborata erant, tradita sunt Th. Gatackero, qui ea edidit titulo: *Cl. Galeni opuscula varia a viro clariss.* Theod. Goulstono *graeca recensita, mendisque, quibus scatebant, quam plurimis repurgata et in*

linguam latinam clarius puriusque, quam antehac, traducta. Quorum titulos ſequens pagina indicabit. Acceſſ. ab eodem variae lectiones et annotationes criticae. Lond. 1640. 4. Sunt vero in hac opuſ. Galeni collectione: Oratio ad artes et medicinam hortatoria. Quod optimus medicus idem et philoſophus. De optimo docendi genere. De ſectis. De optima ſecta. De dignoſcendis curandisque animi adfectibus. De dignoſcendis curandisque animi erratis. De ſubſtantia naturalium facultatum. Quod animi mores ſequantur temperamentum corporis. Praemiſſa eſt Goulſtoni praefatio de Galeni operibus, ex qua ſi judicium de labore ferre licet, quem Galeno impendit, eum ſyſtemati nimis adhaeſiſſe et omnia ſtudio nimis ſevero diſpoſiturum atque digeſturum fuiſſe in operum Galeni editione, vero ſimile eſt. Variae tamen lectiones, operi additae, multum eum inſudaſſe et in colligendis iis, et in lectione Galeni meliore reddenda, demonſtrant. Conf. etiam de hac editione operum Galeni TH. GATACKERUM in adverſ. c. 12.

Graecam operum Galeni editionem paratam habebat JAN. CORNARIUS, ut ſcribit ipſe in praef. ad alteram latinam editionem operum Galeni Frobenianam, quam curavit. Ejus emendationes textus Galeni adſcriptae ſunt editioni operum Galeni Aldinae, quae Jenae in bibl. univerſitatis adſervatur.

CP. HOFMANNUS, medicinae profeſſor Altorfinus, vir ſuo aevo longe celeberrimus, et eorum omnium, qui Galeno a reſtauratis literis operam dederunt, facile princeps, non ſolum plures libros Galeni, v. g. de ſanitate tuenda, de uſu partium et de methodo medendi, partim interpretatus eſt, partim vero commentariis, adnotationibus, cet. auxit; verum etiam conſilium cepit Galeni operum omnium, et quidem graece et latine edendorum. Ejus conſilii ipſe rationem reddit in commentariis in Galeni de uſu partium corporis humani libr. XVI. ubi in averſa parte ejus folii, cui titulus impreſſus eſt, haec verba leguntur. *Bonum factum.*

Viri integerrimi, typographorum eximii, iidemque non propria tantum, ſed et paterna, avita, abavita induſtria clari, D. D. Daniel et David Aubrii, fratres, nec non D. Schleich, et poſtquam jam bis dederunt Hippocratem graeco-latinum, opera et ſtudio D. Anutii Foeſii, non emendatiſſimum tantum, ſed et maxime perſpicuum, cogitationes inſtituerunt de Galeno quoque. Eam in rem cum diu quaeſiviſſent Foeſium aliquem, occaſione horum commentariorum inciderunt in Cp. Hofmannum, quem orarunt et exorarunt, ut boni publici cauſſa hunc laborem in ſe reciperet. Recepit ille quidem, nec hactenus pepercit ulli operae et ſumtui, ut Galenus fiat quam ornatiſſimus: verum cum cupiat opus eſſe (ſi pote) omnibus numeris abſolutiſſimum, voluit is publice hoc ſignificatum rogatumque omnes bonos et cordatos, per ſalutem et incolumitatem methodi Galenicae, ut, ſi quae habeant Galeni ſcripta, ſive nunquam edita, ſive edita ſeorſim, ſive cum, ſive ſine emendationibus, qua graecae, qua latinae orationis, ad ſe (vel ad typographos) mittant, certi, de hoc ipſorum facto publice olim conſtiturum. Si qui etiam ſint, in quorum manibus correctiones nondum editae Veſalii, Dodonaei, Cornarii, Lalamantii, Gregorii, Budaei, Riccii, Falckenburgii, aliorum, immo vero ſi qui emendationes habeant, ex collatione mſſ. in Germanicis, Italicis, Gallicis, Hiſpanicis, Anglicis bibliothecis reconditorum, eos pariter rogat et obſecrat, uti ſecum communicent, certi, unicuique ſua ſine livore tributum iri. Hoc ille ſpondet fide ſua. Actum Altorfii XVIII. Calend. April. MDCXXIII.

Diligentiſſime vero Hofmannus in ſuo opere verſatus eſt, et reliquit, poſtquam fato fuerat functus, Galeni opera omnia, ſuo labore emendata atque digeſta, cum verſione latina ſingulorum librorum, aut ab ipſo compoſita, aut, ubi bona verſio latina proſtaret, ea emendata et commentariis illuſtrata, in viginti ſex voluminibus in folio manu ſua ſcripta. Haec Galeni opera erant primo Norimbergae, in theſauro librario Jo.

Geo. Volcameri, qui Galenum ab Hofmanno, de hoc opere valde sollicito, justae pecuniae summa redemit, e quo transierunt hereditatis jure in bibliothecam Chr. Thomasii. Quae cum sub hasta divenderetur, transiere ea XXVI. immensi et laboris et doctrinae volumina ad Cl. Askew, Anglum, quo fato functo incertum est, in cujus manus pervenerint. Pt. Laurembergius ait, se cum Cp. Hofmanno eam editionem praeparasse, in laur. Delphic. p. 34. 40. Conf. ceterum de hoc Hofmanni labore Cph. Mart. Meelfuhreri accessiones ad Almeloveenii bibliothecam promissam et latentem p. 139. seq. Wagenseilii peram libror. juvenil. pa. IV. 2. p. 782. Morhof. in polyhist. lib. I. p. 306. Jo. Jac. Baier in vit. profess. med. Altorf. p. 60 seq. — Dolendum sane est, Hofmannum in Galeno elaborando idem fere effecisse, quod nostro saeculo Trillerus in Hippocrate, eum nimis indulsisse ingenio suo, congessisse omnia, eoque modo opus quidem summe doctum, at mole sua ipsa laborans composuisse. Si enim indolem commentariorum, quos in libros Galeni de usu partium et de sanitate tuenda composuit Hofmannus, respicimus, menteque nostra cogitamus, commentàrios in singulos Galeni libros, qui in his XXVI. voluminibus scriptis cum Galeni textu et versione ejus continebantur, ejusdem fuisse indolis ac naturae, tunc sane non adeo invehendum est in bibliopolarum prudentiam, quod in communi hoc literarum contemtu non ausi sunt sumtu in tantum opus impenso rem familiarem suam disperdere. Sed e re literaria utique fuisset, praecipuas Hofmanni adnotationes a docto aliquo viro excerpi, et relatas ad paginas editionis vel Charterii, vel Basileensis cum locis Galeni hactenus male intellectis enotari, tum descriptis quoque medicis observationibus, quae in illo Hofmanni opere occurrunt singulares et non contemnendae, uno mediocri volumine tot tantorumque laborum fructus cum lectoribus communicari.

Latinam operum Galeni editionem Jo. Lalamantius molitus est, teste praefatione libri: *Operum Ga-*

leni omnium latine propediem edendorum ſpecimen. Ex Jo. Lalamantii *recognitione et caſtigatione Graeci codicis locis innumerabilibus. Ejusd. Lalamantii de ptiſana ſui temporis libellus.* Genev. 1579. 8. Volebat ipſas graecas editiones primum corrigere, quo facto verſionem *latinam* librorum graecorum longe correctiorem et textui longe magis reſpondentem conficere. Specimen etiam edidit interpretationum ſuarum librorum Galeni de optima corporis noſtri conſtitutione, de pleniore habitu, de inaequali intemperie, quomodo ſimulantes morbum ſint deprehendendi et de ptiſana, in hoc ſpecimine editorum, ex quibus ſi judicium ferre de toto hoc inſtituto Galeni verſionum corrigendarum licet, verſiones latinae Galeni librorum utique correctiores fuiſſent editae. Sed ſexageſimum quartum annum jam agebat Lalamantius, quum hoc conſilium cepiſſet, a ſenili languore in hoc propoſito exſequendo impeditus. — Conſilium Galeni operum, prouti latine verſa deprehenduntur in editione Charterii, in 8. edendorum nuper communicavit cum erudito orbe Aug. Fr. Heckerus, medicinae (tunc temporis) profeſſor in ſtudio Erfordenſi. Sed non adridere videtur doctis viris id propoſitum, neque poteſt adridere, in tanta latinarum editionum operum Galeni, quarum partem haud exiguam curarunt viri doctiſſimi et in emendandis latinis verſionibus diligentiſſimi, copia. Neque Charterius is eſt reputandus, a quo latinae verſiones omnibus numeris abſolutae atque textui ad omnem partem reſpondentes proficiſci potuerint. (Simile conſilium cepit J. F. Pierer, qui in bibliotheca iatrica poſt Hippocratem, cujus III. volumina in forma 8. Altenburg. 1806. prodiere, edere conſtituerat Galenum. Sed promiſſo non ſtetit Vir Illuſtris. K.)

(Cujus libri Galeni ſequens verſio italica ſit, ignorat mecum Clar. Ebertus, utrum no. 125. an 132. aut 133. Ne tamen quid in hiſtoria operum Galeni literaria deſit, eam coronidis loco addere lubuit: Recetta-

rio de Galieno optimo e probato a tutte le infermità, che achadeno a homeni et a donne e di fuori li corpi. Tradutto in volgare per Juane Saracino. Venez. 1514. 4. Brescia 1537. et 1545. 8. Ven. 1542. 1547. 1551. et 1619. in 8. et ibid. 1670. 12. quae postrema editio omnium dicitur teterrima. K.)

(Sequentium codicum manuscriptorum notitiam gratus debeo Excellentissimo et amicissimo SPOHNIO. In coenobiis montis Atho varii et omnium operum Galeni, et singulorum librorum codices servantur manuscripti, v. c. in coenobio Batopaidi Galenus mstus et Hippocrates mstus (Vid. WALPOLE memoirs on Turkey. Lond. 1817. 4. p. 202.); in coenobio Iveron selecta Galeni et Aristotelis, ibid. p. 209. in conventu Stae Laurae duo codices manuscripti, bene conservati, ibid. p. 211. denique in conventu Dionysio Aphorismi Hippocratis MS. ibid. — Praeter hos HARLESIUS (introduct. in lingu. graec. vol. I. praefat.) gratus agnoscit, SIEBENKEESIUM hanc sibi notitiam mss. codicum singulorum librorum Galeni et Hippocratis, Romae in bibliotheca Barberina latentium, suppeditasse, nempe no. 137. Galenus de diebus criticis; no. 205. Galen. in aphor. Hippocratis; no. 245. Galeni judicia de infirmo; no. 273. 274. Idem de ossibus; no. 274. Idem de generatione pilorum; no. 136. 145. Hippocratis aphorismi; 205. Ejusd. prognost. — Denique in GAISFORDI catal. codd. Clarkianor. Vol. I. p. 62. adfertur cod. 26. qui no. X. continet *Γαληνοῦ περὶ σφυγμοῦ πρὸς Ἀντώνιον* f. 74b. usque ad f. 83a. extr. et no. XVI. *Γαληνοῦ περὶ ἰβένου* f. 95. K.)

HOC PRIMO VOLVMINE CONTINENTVR:

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΟΥ

ΤΟΥ ΜΗΝΟΔΟΤΟΥ

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ ΤΑΣ ΤΕΧΝΑΣ.

Ed. Chart. to. II. [p. 3.] Ed. Baf. to. I. (p. 1.)

Κεφ. α'. Εἰ μὲν μηδόλως λόγου μέτεστι τοῖς ἀλόγοις ὀνομαζομένοις ζώοις, ἄδηλόν ἐστι. ἴσως γὰρ εἰ καὶ μὴ τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν, ὃν καὶ προφορικὸν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ τοῦ γε κατὰ τὴν ψυχὴν, ὃν ἐνδιάθετον καλοῦσι, μετέχει πάντα, τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον. Ὅτι μέντοι

GALENI PARAPHRASTAE

MENODOTI

ADHORTATIO AD ARTES ADDISCENDAS.

Cap. I. An animantia, quae dicuntur bruta, prorſus expertia ſint rationis, nondum ſatis liquet. Fortaſſis enim, tametſi non habent eam rationem, quae in voce ſita eſt, nobiscum communem, quam vocant *enuntiativam*, certe eam, quae eſt in anima, quam *mente conceptam* appellant, nobiscum habent communem omnia, licet alia magis, alia minus. Perſpicuum ſane eſt hominem hac

πλεῖστον ὅσον αὐτῶν διενηνόχασιν οἱ ἄνθρωποι, πρόδηλον ἡμῖν ἐστιν, ὁρῶσι τό τε πλῆθος τῶν τεχνῶν, ὧν μεταχειρίζεται τὸ ζῶον τοῦτο, καὶ ὅτι μόνος ἄνθρωπος ἐπιστήμης ἐπιδεκτικὸς, ἣν ἂν ἐθελήσῃ, τέχνην μανθάνει. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῶα σχεδὸν ἄτεχνα πάντ᾽ ἐστὶ πλὴν ὀλίγων δή τινῶν ἐν αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ ταῦτα φύσει μᾶλλον, ἢ προαιρέσει τεχνῶν εὐτύχηκεν. Ὁ δ᾽ ἄνθρωπος οὔτέ τινος τῶν παρ᾽ ἐκείνοις ἀμελέτητος· ἀλλὰ καὶ τὴν ὑφαντικὴν ἐμιμήσατο τὰς ἀράχνας, καὶ πλάττει, καθάπερ αἱ μέλισσαι, καὶ τοῦ νεῖν οὐκ ἀνάσκητός ἐστι, καίτοι πεζὸς ὤν· ἀλλὰ καὶ τῶν θείων τεχνῶν οὐκ ἀπολείπεται, ζηλῶν μὲν Ἀσκληπιοῦ τέχνην ἰατρικὴν, ζηλῶν δ᾽ Ἀπόλλωνος αὐτήν γε ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ἃς ἔχει, τοξικὴν, μουσικὴν, μαντικήν· ἔτι τε τῶν Μουσῶν τὴν ἑκάστης ἰδίαν. Οὐδὲ γὰρ γεωμετρίας, οὐδ᾽ ἀστρονομίας ἀφίσταται, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γῆς νέρθεν, καὶ τὰ ὕπερθε τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ Πίνδαρον, ἐπισκοπεῖ. ἐξεπορίσατο δὲ

parte longe caeteris animantibus antecellere, cum ex illo, quod cernimus, quanta ſit artium multitudo, quas hoc animal tractat: tum ex hoc, quod ſolus homo, ſcientiae capax, quamcunque velit, artem percipit. Caetera enim animalia fere omnia ſunt artium expertia, ſi pauca quaedam hinc excipias. Quin his etiam ipſis natura magis, quam inſtituto contigerunt artes. Caeterum nec apud illa quicquam eſt artium, quod homo non meditetur. Sed in arte texendi imitatus eſt araneas, in arte fingendi, quam plaſticen vocant, apes: nec imperitus eſt natandi, cum ſit animal terreſtre. Jam nec divinis artibus deſtituitur, imitans et Aeſculapii, quae eadem eſt Apollinis, medicam artem, ac caeteras item omnes, quas habet Apollo, jaculandi, canendi, divinandi; ad haec quam unaquaeque Muſarum habet peculiarem. Nec geometriae, nec aſtronomiae expers eſt. Verum et *ea, quae ſubter terram ſunt, et ea, quae ſupra coelum ſunt*, ut ait Pindarus, *contemplatur*. Deni-

ὑπὸ φιλοπονίας καὶ τὸ μέγιστον τῶν θείων ἀγαθῶν, φιλοσοφίαν. Διὰ ταῦτα τοίνυν, κᾂν λόγου μέτεστι τοῖς ἄλλοις ζώοις, κατ᾽ ἐξοχὴν αὐτῶν καὶ ὁ ἄνθρωπος μόνος ὀνομάζεται λογικός.

Κεφ. β΄. [4] Πῶς οὖν οὐκ αἰσχρὸν, ᾧ μόνῳ τῶν ἐν ἡμῖν κοινωνοῦμεν θεοῖς, τούτου μὲν ἀμελεῖν, ἐσπευκέναι δὲ περί τι τῶν ἄλλων, τέχνης μὲν ἀναλήψεως καταφρονοῦντα, τύχῃ δ᾽ ἑαυτὸν ἐπιτρέποντα; ἧς τὴν μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοὶ, γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν, οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν· (καίτοι τοῦθ᾽ ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον) ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν· ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. Ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι, καὶ κινδυνεύειν βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν, ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον κᾂν τῷ βίῳ, μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς

que bonorum divinorum maximum ſua ſibi paravit induſtria, philoſophiam. Has igitur ob cauſas, quamquam caeteris animantibus non deeſt ratio, tamen ſolus homo vocatur ratione praeditus, quod omnibus antecellat.

Cap. II. Quomodo igitur non turpe eſt, id, quod unum nobis ineſt commune cum Diis, negligere, aliarum vero rerum ſtudio teneri, ac ſpreta artium perceptione, fortunae nos ipſos committere? Cujus improbitatem nobis ob oculos ponere volentes priſci, non ſat habuere, eam repraeſentare muliebri ſpecie (quamquam hoc ipſum ſatis magnum erat amentiae ſignum) et picturis et ſtatuis: verum et clavum ei dederunt in manibus, ac pedibus ſubjecerunt baſim figura ſphaerae: tum et oculis eam privarunt; nimirum his omnibus declarantes illius inconſtantiam. Quemadmodum igitur in navi vehementer jactata tempeſtate, adeo, ut periculum ſit, ne procellis ac fluctibus obruta demergatur in profundum, perperam fecerit, qui coeco gubernatori clavum commiſerit; itidem, opinor, in vita,

οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκοντος ἐστὶν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μήδ᾽ αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ. Ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους· οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ᾽ ὅσον πάλιν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. Ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης. Ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ· μόνη δ᾽ ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται, καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ᾽ οὐδὲν ὄφελος. Τὰ μὲν δὴ τῆς τύχης ἔργα τοιαῦτα.

Κεφ. γ΄. Τὸν δ᾽ Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης, θέασαι πάλιν, ὅπως ἐξ

cum hic in permultis aedibus (familiis) graviora fiant naufragia, quam fcaphis accidunt in mari, non recte judicarit, qui femet ipfum in tantis negotiis, undique circumftantibus ac vallantibus, coecae commiferit Deae, nec huic fatis ftabili. Adeo enim ftupida ac demens eft, ut plerumque bonis viris praeteritis, quorum oportebat haberi rationem, locupletet indignos, ac ne id quidem conftanter, fed tantisper, donec rurfus (pari, qua dederat, temeritate) eripiat donata. Hanc Deam fequitur turba non mediocris hominum ineruditorum, nunquam eodem in ftatu manentem, propter bafis, cui infiftit, volubilitatem, quae illam huc illuc agit rapitque perque praecipitia nonnumquam, et in mare. Ibi pariter intereunt omnes, illam fequentes: at ipfa fola evadit illaefa atque incolumis, ridens interim plorantes et ipfius opem fruftra implorantes. Atque hujusmodi funt Fortunae facta.

Cap. III. Porro Mercurium, tamquam rationis dominum omnisque artis auctorem, confidera rurfum, quam

ὑπεναντίου τῇ τύχῃ κεκοσμήκασι πάλιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. Νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον, οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ᾽ εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι᾽ αὐτοῦ. ἔστι δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. Ἴδοις δ᾽ ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δ᾽ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ᾽ ἀπολειπομένους πότ᾽, οὐδὲ χωριζομένους· ἀλλ᾽ ἑπομένους τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ.

Κεφ. δ΄. Τοὺς δέ γε τῆς τύχης συνεπομένους ἅπαντας μὲν ἀργοὺς θεάσῃ καὶ τεχνῶν ἀμαθεῖς· ὀχουμένους δ᾽ ἐπ᾽ ἐλπίδων ἀεὶ, καὶ θεούσῃ τῇ δαίμονι συνθέοντας· ἐνίους μὲν ἐγγὺς, ἐνίους δὲ [5]ποῤῥωτέρω, τινὰς δὲ καὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐξημμένους. Ἐν τούτοις ἅπασι καὶ τὸν Κροῖσον

diverfa; quamque pugnante cum Fortunae fimulacro forma repraefentarunt illi prifci, tum picturis, tum ftatuis. Adolefcens eft maturus, nequaquam habens pulchritudinem adfcititiam, aut artificio comptorum additam, fed nativam quamdam, ut ex ea reluceat animi virtus. Eft autem hilari vultu, oculis acribus. Bafis autem, cui infiftit, eft omnium figurarum firmiffima, minimeque volubilis, videlicet undique quatuor angulis nitens teffera. Interdum et ipfum Deum hac figura repraefentant. Videas autem et hujus cultores fimiliter hilares, quemadmodum eft is, quem fequuntur, nec unquam de illo querentes, quod folent ii, qui fequuntur Fortunam. Nec deftituuntur unquam, nec fejunguntur ab eo, fed perpetuo fequuntur illum et illius providentia fruuntur.

Cap. IV. Contra, qui Fortunam fequuntur, videre licet inertes ac difciplinarum rudes, fpe femper duci cumque currente Dea currere, alios quidem propius, alios vero procul: nonnullos vero etiam ab illius manu pendere. Inter hos omnes videbis et Croefum illum

ἐκεῖνον τὸν Λυδὸν ὄψει, καὶ τὸν Πολυκράτην τὸν Σάμιον, καὶ ἴσως θαυμάσεις, τῷ μὲν τὸν Πακτωλὸν ἰδὼν ῥέοντα χρυσὸν, τῷ δὲ καὶ τοὺς θαλαττίους ὑπηρετοῦντας ἰχθῦς. Μετὰ τούτων δὲ καὶ Κῦρον θεάσῃ, καὶ Πρίαμον καὶ Διονύσιον. Ἀλλὰ καὶ τούτων ὀλίγον ὕστερον ὄψει Πολυκράτην μὲν ἀνεσταυρωμένον, ὑπὸ Κύρῳ δὲ Κροῖσον, αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ὑπ᾿ ἄλλοις. Ὄψει δὲ καὶ Πρίαμον καθειργμένον καὶ Διονύσιον ἐν Κορίνθῳ. Εἰ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκέψαιο τοὺς ἀπωτέρω μὲν αὐτὴν θέουσαν διώκοντας, οὐ μὴν τυχόντας γε, μισήσεις ὅλως τὸν χορόν. εἰσὶ γὰρ ἐνταῦθα καὶ δημαγωγοὶ πολλοὶ, καὶ ἑταῖραι καὶ πόρνοι καὶ προδόται φίλων· εἰσὶ δὲ καὶ φονεῖς καὶ τυμβωρύχοι, καὶ ἅρπαγες· πολλοὶ δὲ μηδὲ τῶν θεῶν αὐτῶν πεφεισμένοι, ἀλλὰ καὶ τούτων ἱερὰ συλήσαντες.

Κεφ. ε΄. Ὁ δὲ ἕτερος τῶν χορῶν, πάντες μὲν κόσμιοι καὶ τεχνῶν ἐργάται. οὐ θέουσι δὲ, οὐδὲ βοῶσιν, οὐδ᾿ ἀλ-

Lydum et Polycratem Samium, ac fortaffis miraberis alteri quidem Pactolum fluentem (ferentem) aurum, alteri vero marinos etiam pifces fervientes. Cum his rurfum et Cyrum videbis et Priamum et Dionyfium. Verum paulo post ex his ipfis haud eodem in ftatu confpicies Polycratem cruci affixum, tum Cyro fubactum Croefum: rurfus Cyrum aliorum imperio fubjectum: videbis et Priamum inclufum et Dionyfium Corinthi. Quodfi contempleris reliquos, qui procul infequuntur eam currentem, nec tamen affequuntur, nimirum prorfus oderis eum chorum. Sunt enim hic demagogi permulti, meretrices et fcortatores et amicorum proditores: funt et homicidae, et monumentorum perfoffores ac rapaces. Complures item, qui ne Diis quidem pepercerint, verum et horum templa fpoliaverint.

Cap. V. Alter autem chororum *eft hujusmodi: in hoc* omnes modefti et artium opifices, neque currunt, neque vociferantur, neque inter fe decertant: fed inter

λήλοις μάχονται· ἀλλ' ἐν μέσοις μὲν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀμφ' αὐτὸν δὲ ἅπαντες ἐν τάξει κεκόσμηνται, χώραν ἕκαστος, ἣν ἐκεῖνος ἔδωκεν, οὐκ ἀπολιπόντες. Οἱ μὲν ἔγγιστα τῷ θεῷ, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ κεκοσμημένοι, γεωμέτραι καὶ ἀριθμητικοὶ καὶ φιλόσοφοί τε καὶ ἰατροὶ καὶ ἀστρονόμοι καὶ γραμματικοί. Τούτων δ' ἐφεξῆς ὁ δεύτερος, ζωγράφοι, πλάσται, γραμματισταὶ, τέκτονές τε καὶ ἀρχιτέκτονες, καὶ λιθογλύφοι, καὶ μετ' αὐτοὺς δὲ ἡ τρίτη τάξις, αἱ λοιπαὶ τέχναι πᾶσαι, κατὰ μέρη μὲν οὕτω κεκόσμηται· πάντες δὲ πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσι, κοινῷ τῷ παρ' αὐτοῦ προστάγματι πειθόμενοι. Θεάσῃ δὲ κἀνταῦθα πολλοὺς μετ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, τετάρτην δέ τινα τάξιν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἔκκριτον, οὐχ οἷοί τινες ἦσαν οἱ μετὰ τῆς τύχης. οὐ γὰρ ἀξιώμασι πολιτικοῖς, οὐδὲ γένους ὑπεροχαῖς, οὐδὲ πλούτῳ (2) τοὺς ἀρίστους ὁ θεὸς οὗτος εἴθισται κρίνειν· ἀλλὰ τοὺς καλῶς μὲν βιοῦντας, ἐν δὲ ταῖς ἑαυτῶν τέχναις πρωτεύοντας, ἑπομένους δὲ τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ νομίμως τὰς τέχνας ἐργαζομένους τιμᾷ τε καὶ πρὸ τῶν ἄλλων

illos medius eft Deus, et circum hunc fuo quisque loco difpofitus, nec ordinem, quem cuique dedit Deus, deferunt. Alii quidem Deo proximi funt, et hunc ordine compofito cingentes, videlicet geometrae, arithmetici, philofophi, medici, aftronomi et grammatici. Hos fequitur alter chorus, pictores, plaftae, grammatiftae, fabri et architecti, lapicidae. Poft hos fequitur ordo tertius, reliquas artes omnes continens, fic in ordinem digeftis fingulis, ut omnes tamen ad Deum vertant oculos communibus illius mandatis obtemperantes. Confpicies autem et hic multos cum ipfo Deo, quartum quendam ordinem e caeteris felectum *efficientes*, non quales erant illi, qui Fortunam comitabantur. Non enim ex dignitatibus civilibus, neque ex generis claritate, neque ex divitiis confuevit Deus hic praeftantiffimos judicare, fed qui cum virtute vitam agunt, quique in fuis artibus excellunt, ipfiusque obfequuntur praeceptis ac legitime fuas artes exercent: hos et magni facit et cae-

ἄγει, περὶ αὐτὸν ἔχων ἀεί. Τοῦτον, οἶμαι, τὸν χορὸν νοήσας, ὁποῖός ἐστιν, οὐ μόνον ζηλώσεις, ἀλλὰ καὶ προσκυνήσεις. Σωκράτης ἐστὶν ἐν αὐτῷ καὶ Ὅμηρος, καὶ Ἱπποκράτης καὶ Πλάτων, καὶ οἱ τούτων ἐρασταὶ, οὓς ἴσα καὶ τοῖς θεοῖς σέβομεν, οἷον ὕπαρχοί τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ. Τῶν δ' ἄλλων ἁπάντων οὐκ ἔστιν ὅστις ἠμελήθη ποτὲ πρὸς αὐτοῦ. οὐ μόνον γὰρ τῶν παρόντων πεφρόντικεν, ἀλλὰ καὶ πλέουσι σύμπλους ἐστὶ καὶ ναυαγούντων οὐκ ἀπολείπεται. Ἀρίστιππος γοῦν ἐπειδή ποτε πλέων, τοῦ σκάφους ἀπολομένου, ἐπὶ τὰς Συρακουσίων ἠϊόνας ἐξεβράσθη, πρῶτον μὲν ἐθάῤῥησε θεασάμενος ἐπὶ τῆς ψάμμου διάγραμμα γεωμετρικόν· ἐλογίσατο γὰρ εἰς Ἕλληνάς τε καὶ σοφοὺς ἄνδρας, οὐκ εἰς βαρβάρους ἥκειν. Ἔπειτα παραγενόμενος εἰς τὸ Συρακουσίων γυμνάσιον καὶ ταυτὶ τὰ ἔπη φθεγξάμενος,

[6] Τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπουν καθ' ἡμέραν
Τὴν νῦν σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασι;

προσιόντας τέ τινας ἔσχεν αὐτῷ καὶ γνωρίζοντας ὅστις εἴη,

teris anteponit, eos femper fibi habens conjunctiffimos. Hunc, ni fallor, chorum fi cognoveris, qualis fit, non modo admiraberis, verum etiam adorabis. In hoc et Socrates et Homerus et Hippocrates et Plato et horum ftudiofi, quos pari cum Diis honore dignamur, tamquam legati ac miniftri quidam Dei. Caeterorum autem omnium nemo eft, qui ab eo unquam eft neglectus. Non folum enim praefentium curam habet, verum etiam et navigantibus adeft, nec in naufragio deftituit. Ariftippus faltem, cum aliquando navigans, fracta fcapha, in littus Syracufanum ejectus effet, primum quidem bono animo effe coepit, cum in arena vidiffet defcriptas lineas geometricas: reputabat enim fefe ad Graecos ac fapientes viros, non ad barbaros veniffe. Poft cum veniffet in Syracufiorum gymnafium, et hosce verfus pronuntiaffet:

Quis Oedipum in diem vagantem et exulem
Bonis recipiet hoc die rariffimis?

et habuit, qui ipfum convenirent et agnito protinus omnia,

καὶ πάντων, ὧν ἐδεῖτο, μεταδιδόντας εὐθέως. Ὡς δ' εἰς Κυρήνην, αὐτοῦ τὴν πατρίδα, μέλλοντές τινες πλεῖν ἐπυνθάνοντο, μή τι τοῖς οἰκείοις ἐπιστέλλει, κελεύειν αὐτοῖς ἔφη ταῦτα κτᾶσθαι τὰ κτήματα, ἃ καὶ ναυαγήσαντι συνεκκολυμβήσει.

Κεφ. ς'. Πολλοὶ δὲ τῶν κακοδαιμόνων καὶ πάντα πρὸς τὸν πλοῦτον ἀποβλεπόντων, ἐν τοιαύταις πραγμάτων περιστάσεσι γενόμενοι, χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἐξαψάμενοί τε καὶ περιθέμενοι τῷ σώματι, προσαπώλεσαν αὐτοῖς καὶ τὴν ψυχὴν, οὐδὲ τοῦτο δυνάμενοι συνιδεῖν, ὅτι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων αὐτοὶ πρῶτοι τὰ ταῖς τέχναις κεκοσμημένα μᾶλλον ἀσπάζονται. Καὶ γὰρ τοὺς πολεμικοὺς ἵππους καὶ τοὺς θηρατικοὺς κύνας πρὸ τῶν ἄλλων τιμῶσι, καὶ τοὺς μὲν οἰκέτας ἐκδιδάσκονται τέχνας, πάμπολυ πολλάκις εἰς αὐτοὺς ἀργύριον ἀναλίσκοντες· ἑαυτῶν δ' ἀμελοῦσι. Καίτοι οὐκ αἰσχρὸν τὸν οἰκέτην μὲν ἐνίοτε δραχμῶν εἶναι μυρίων ἄξιον, αὐτὸν δὲ τὸν δεσπότην αὐτοῦ μηδὲ μιᾶς; καὶ τί λέγω μιᾶς; οὐδ' ἂν

quibus opus erat, impertirent. Deinde cum essent, qui Cyrenen, illius patriam, navigaturi percunctarentur, *numquid suis renuntiari vellet: Jubete*, inquit, *illos has sibi parare possessiones, quae, navi fracta, simul enatant cum possessore.*

Cap. VI. At multi miseri omnia ad divitias referentes, quum in talia tempora inciderint, aurum vel argentum arripientes, illoque corpus circumdantes, suam sibi animam perdiderunt: ne id quidem apud se reputantes, quod ipsi ex brutis animantibus ea potissimum amplectuntur, quae sunt artibus ornata. Siquidem equos ad bellum edoctos, et canes venandi peritos caeteris anteponunt, quin et servos curant artibus instituendos, et frequenter in eos plurimam impendunt pecuniam: se vero ipsos negligunt. Quid? annon turpe videtur, famulum nonnumquam aestimari drachmarum decem millibus, ipsum autem dominum ne unius quidem haberi? Quid autem dixi unius?

Ed. Chart. II. [6.] Ed. Bas. I. (2.)

προῖκά τις τὸν τοιοῦτον λάβοι. Μή ποτε αὐτοὺς μόνους ἠτιμήκασιν ἐκ πάντων μηδεμίαν ἐκμαθόντες τέχνην; Ὅταν γὰρ καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἐν τεχνικοῖς ἐπιτηδεύμασι παιδεύωσι, καὶ οἰκέτην ἀργὸν καὶ ἄτεχνον οὐδενὸς ἄξιον εἶναι νομίζωσιν· ἐπιμελῶνται δὲ καὶ τῶν χωρίων, καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων, ὅπως ἕκαστον εἰς δύναμιν ὅτι βέλτιστον ᾖ· μόνων δ' ἑαυτῶν ἀμελῶσι, μηδ' εἰ ψυχὴν ἔχουσι γιγνώσκοντες, εὔδηλον, ὅτι τοῖς ἀποβλήτοις τῶν οἰκετῶν ἐοίκασιν. ὥστε τὶς ἐπιστὰς ἀνδρὶ τοιούτῳ προσηκόντως ἂν εἴποι πρὸς αὐτόν· ὦ ἄνθρωπε, οἰκία μέν σοὶ εὖ ἔχει, καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα, καὶ ἵπποι δὴ καὶ κύνες, καὶ χωρία, καὶ ὅσα κέκτησαι διάκειται καλῶς· αὐτὸν δὲ σὲ οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει. Καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ ὁ Διογένης, ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων τε γὰρ τὸν καρπὸν οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν, τούτων τε τὰ χρήματα μηδὲν μὲν ὄφελος

nemo talem vel gratis acceperit in famulitium. Annon tandem se solos vilissimos omnium reddiderunt, qui soli nullam artem didicerint? Etenim quum bruta quoque artium exercitationibus erudiant, et servum ignavum nulliusque peritum artis nullo pretio dignum judicent: curent autem et agros et reliquas possessiones, ut quaeque, quantum fieri potest, sit quam optima, seipsos solos negligant, ne hoc quidem intelligentes, animam habeant, nec ne: perspicuum est, eos similes esse famulis contemtissimis, ut jam aliquis tali homini adstans merito verbis hujuscemodi illum alloquatur: O homo, familia quidem tua tibi recte habet, mancipia omnia, et equi et canes et agri et quidquid possides bene compositum est: at ipse tu parum curatus es. Praeclare igitur Demosthenes et Diogenes, quorum alter divites indoctos appellavit *oves onustas aureo vellere*: alter dixit eos similes ficis arboribus, in praeruptis locis stantibus. Nam harum fructibus non homines, sed corvos et graculos vesci: sic horum pecunias nulli esse usui viris probis, verum ab

εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν κολάκων, οἵτινες, ἐὰν οὕτως τύχῃ, πάντων αὐτοῖς ἀναλωθέντων, ἀπαντῶντες παρέρχονται, μὴ γνωρίζειν προσποιούμενοι. Ὅθεν οὐδ' ὁ ταῖς κρήναις τοὺς τοιούτους εἰκάσας ἄμουσός τις ἦν. καὶ γάρ τοι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν κρηνῶν ὑδρευόμενοι πρόσθεν, ἐπειδὰν μηκέτ' ἔχωσιν ὕδωρ, ἀνασυράμενοι προσουροῦσι. καὶ ἔστιν εὔλογον, τοὺς διὰ μηδὲν ἀλλ' ἢ τὰ χρήματα περιβλέπτους, ἅμα τῷ στερηθῆναι τούτων, εὐθὺς καὶ τῶν ἄλλων, ἃ διὰ ταῦτ' εἶχον, ἐστερῆσθαι. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν ἀγαθὸν κεκτημένοι, ἀεὶ δ' ἐπ' ἀλλοτρίοις καὶ τοῖς παρὰ τῆς τύχης ἐπαιρόμενοι;

Κεφ. ζ'. [7] Τοιοῦτοι δέ τινές εἰσι καὶ οἱ τὴν εὐγένειαν προβαλλόμενοι καὶ φρονοῦντες ἐπ' αὐτῇ μέγα. Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι σπάνισι τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἐπὶ τὸ γένος ἥκουσιν· οὐδὲ τοσοῦτον γιγνώσκοντες, ὅτι ἄρα ἡ εὐγένεια αὕτη, ἐφ' ᾗ σεμνύνονται, τοῖς κατὰ πόλιν νομίσμασιν

assentatoribus consumi, qui quidem, si sic acciderit, ut nihil sit reliquum, forte obvios factos praetereunt, perinde quasi ne nossent quidem. Unde quidam non inelegans dixit istos similes fontibus. Etenim qui prius e fontibus aquari solent, simulatque fontes aquam non amplius habeant, sublatis vestibus iisdem admingere solent. Et sane videtur aequum, qui nulla re suspiciendi sunt, nisi ob divitias, simulatque his spoliati fuerint, pariter et illis spoliari, quae ob divitias habeant. Quid enim isti facerent, qui nullum proprium possident bonum, sed perpetuo pendent ab alienis et a rebus fortuitis?

Cap. VII. Tales autem et ii sunt, qui generis nobilitatem venditant et hinc sibi placentes tollunt cristam. Nam et isti, quoniam propriis bonis carent, ad majorum imagines confugiunt, non saltem hoc intelligentes, quod ista generis nobilitas, qua gloriantur, similis est singularum urbium numismatibus, quae

ἔοικεν, ἃ παρὰ τοῖς θεμένοις ἰσχύοντα, παρ᾽ ἄλλοις ἐστὶ κίβδηλα.

Οὐδ᾽ εὐγένειά σ᾽ ἦρεν εἰς ὕψος μέγα;

Κακὸν τὸ μὴ 'χειν, τὸ γένος οὐκ ἔβοσκέ με.

καλὸς οὖν, ἥ φησιν ὁ Πλάτων, θησαυρὸς αἱ τῶν πατέρων ἀρεταὶ, κάλλιον δ᾽ ἀντιθεῖναι δύνασθαι τὸν τοῦ Σθενέλου λόγον·

Ἡμεῖς τῶν πατέρων μέγ᾽ ἀμείνονες εὐχόμεθ᾽ εἶναι.

Ταύτην γὰρ μόνην ἔχοιμεν ἂν, εἰ δή τις ἐστὶν εὐγενείας χρεία, πρὸς οἰκεῖον παράδειγμα τὸν ζῆλον ἡμῖν γίγνεσθαι· ὡς εἴγε καταπολὺ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ἀπολειπόμεθα, λύπη μὲν ἂν εἴη κἀκείνοις, εἴ τις αὐτοῖς ἐστιν αἴσθησις· αἰσχύνη δ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς τοσῷδε μείζων, ὅσῳ καὶ τὸ γένος περιφανέστατον. Οἱ μὲν γὰρ ἀμαθεῖς, παντάπασιν ἄσημοι τῷ γένει, τοῦτο γοῦν αὐτοὶ κερδαίνουσι, τὸ μὴ γινώσκεσθαι τοῖς πολλοῖς, ὁποῖοί τινές εἰσιν. Ὅσοις δὲ τὰ λαμπρὸν καὶ διάσημον τοῦ γένους οὐδὲ τοῦ λαθεῖν ἐξουσίαν δίδωσι, τί

apud eos quidem valent, qui inftituerunt, apud alios vero adulterina habentur.

Annon te in altum generis evexit decus?

Malum eft egere: non alebat me genus.

Praeclarus igitur, ut ait Plato, *thefaurus eft parentum virtutes:* fed praeclarius eft huic opponere poffe Stheneli dictum:

Atqui nos patribus longe praeftamus avisque.

Nam fi qua omnino eft nobilitatis utilitas, ea fola eft, quod, propofito exemplo domeftico, hinc accenditur ftudium imitandi. Proinde fi degeneremus a majorum virtute, merito discrucientur illi, fi quis modo fenfus infit defunctis; nobis autem tanto plus eft dedecoris, quanto genus eft illuftrius. Si quidem imperiti, qui genere funt prorfus obfcuro, hoc lucrifaciunt, quod plerique nefciunt, quales fint. Caeterum quos decus et claritudo generis non finit latere, quid fructus ferunt

ἄλλο ἢ περιφανέστερον οὗτοι δυστυχοῦσι; καὶ μέν γε καὶ καταγινώσκονται μᾶλλον οἱ ἀνάξιοι τοῦ γένους. ὥστ᾽ εἰ καί τις ἠλίθιος ὢν ὑπομιμνήσκοι τὸ λαμπρὸν τοῦ γένους, ἀσυγγνωστότερον ἑαυτῷ τὸ κακὸν ἀποφαίνει. οὐ γὰρ ὁμοίως ἐξετάζομέν τε καὶ βασανίζομεν τοὺς ἐπιτυχόντας ἀνθρώπους τοῖς ἐκ γένους λαμπροῦ· ἀλλὰ τοὺς μὲν, κἂν μέτριοί τινες ὦσιν, ἀποδεχόμεθα, τῇ δυσγενείᾳ τῆς ἐνδείας τὴν αἰτίαν ἀναφέροντες· τοὺς δὲ, εἰ μηδὲν τῶν προγόνων ἄξιον ἔχοιεν, οὐδέπω θαυμάζομεν, ἂν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων πολὺ διαφέρωσιν. ὥστ᾽ εἴ τις εὖ φρονεῖ, τέχνης ἀσκήσει προσίτω, δι᾽ ἣν, κἂν εὐγενὴς ᾖ, τοῦ γένους οὐκ ἀνάξιος φανεῖται· κἂν μὴ τοιοῦτος ὑπάρχῃ, τὸ γένος αὐτὸς ἐπικοσμήσει, μιμησάμενος τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον Θεμιστοκλέα, ὃς ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῷ γένει, Ἀλλ᾽ ἐγὼ τοῖς ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ, ἔφη, τοῦ γένους ἄρξω, καὶ τὸ ἐμὸν ἀπ᾽ ἐμοῦ γένος ἄρξεται· τὸ δὲ σὸν εἰς σὲ τελευτήσει. Ὁρᾷς, ὡς οὐδὲν κωλύει τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ θαυμά-

ex nobilitate, niſi ut illorum infelicitas ſit illuſtrior? Et ſane qui generi ſuo non reſpondent, majore reprehenſione digni ſunt, quam obſcuro loco nati. Itaque ſit, ut, ſi vecors praedicet claritatem generis, declaret, ſuum ipſius vitium minus venia dignum eſſe. Neque enim eadem trutina aeſtimamus aut exploramus plebejos homines, qua claro genere natos. Sed illos, ſi vel mediocri virtute praediti ſint, probamus et amplectimur, quod deeſt eorum virtuti, generis obſcuritati attribuentes. Rurſus hos, qui nihil habent dignum imaginibus majorum, etiamſi caeteris omnibus antecellant, nondum tamen ſuſpicimus. Proinde, ſi quis ſapit, ad exercendam artem ſeſe conferat, per quam, ſi nobilis fuerit, videbitur genere non indignus: ſin minus, ipſe genus ornabit ſuum: veterem illum Themiſtoclem imitatus, cui quum probro objiceretur, quod nothus eſſet, *At ego*, inquit, *poſteris meis auctor ero generis; ac meum quidem genus a me incipiet, tuum vero in te deſinet.* Vides, non obſtitiſſe Anacharſidi Scythae, quominus eſſet in admiratione et inter

ζεσθαί τε καὶ σοφὸν ὀνομάζεσθαι, καίτοι βάρβαρος ἦν τὸ γένος. οὗτός ποτε πρός τινος ὀνειδιζόμενος, ὅτι βάρβαρος εἴη καὶ Σκύθης, Ἐμοὶ μὲν ἡ πατρὶς ὄνειδος, σὺ δὲ τῇ πατρίδι· πάνυ καλῶς ἐπιπλήξας τῷ μηδενὸς ἀξίῳ λόγου, μόνον δ' ἐπὶ τῇ πατρίδι σεμνυνομένῳ. Εἰ γὰρ ἐπιστήσαις τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, οὐ διὰ τὰς πόλεις εὕροις ἂν ἐν δόξῃ τοὺς πολίτας γιγνομένους· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοὐναντίον, διὰ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν ταῖς τέχναις καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν μνημονευομένας. Τίς γὰρ ἦν Σταγείρων λόγος, εἰ μὴ δι' Ἀριστοτέλην; τίς δ' ἂν Σόλων, εἰ μὴ δι' Ἄρατόν τε καὶ Χρύσιππον; ὅπου καὶ τῶν Ἀθηνῶν αὐτῶν μέχρι πόῤῥω τοὔνομα πεφοίτηκεν, οὐ διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν, λεπτόγεως γάρ, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ φύντας, οἳ πλεῖστοί τε καὶ ἄριστοι γενόμενοι, μετέδοσάν τι καὶ τῇ πα(3)τρίδι τοῦ σφετέρου κλέους. Μάθοις δ' ἂν ἐναργέστατα τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ὄν, εἰ τὸν Ὑπέρβολον ἢ [8] τὸν Κλέωνα λογίσαιο τοσοῦτον ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν κερ-

ſapientes numeretur, tametſi genere barbarus eſſet. Huic quum quidam exprobraret, quod genere barbarus eſſet ac Scytha, *Mihi quidem*, inquit, *patria dedecori eſt, tu vero patriae:* egregie admodum increpans hominem nihili, nec alia re, quam patriae nomine gloriantem. Quod ſi fixius et attentius contempleris res hominum, comperies, non homines factos illuſtres ex civitatibus, ſed contra per viros bonos et artibus praeſtantes horum patrias fuiſſe nobilitatas. Etenim quod nomen, aut quam dignitatem habuiſſent Stagira, niſi per Ariſtotelem contigiſſet? Rurſus quae Solorum fuiſſet dignitas, niſi per Aratum et Chryſippum? quin et Athenarum nomen unde tam procul dimanavit? non ob terrae foecunditatem: habuit enim agros parum feraces: ſed per eos potius, qui illic nati ſunt, quorum plerique, dum in viros optimos evaſerunt, nonnullam ſuae gloriae portionem impertierunt et patriae. Hoc autem eſſe veriſſimum evidentiſſime perſpicies, ſi tecum reputes Hyperbolum et Cleonem, quibus ad nihil aliud profuit Athenarum

δήσαντας, ὅσον ἄν τις εἰς περιφάνειαν κακῶν ἐπικτήσαιτο.

Ἦν ὅτε σύας βοιώτιον ἔθνος ἔνεπον,

ὁ Πίνδαρος φησί. καὶ πάλιν ὁ αὐτός·

Εἰ ἐκφεύγομεν βοιωτίαν
Σῦν.

ἀξιῶν, ὅλου σχεδὸν ἔθνους τὸν ἐπ᾽ ἀμαθίᾳ ψόγον ἀπολύεσθαι διὰ τὴν ἑαυτοῦ μουσικήν.

Κεφ. η΄. Ἐπαινέσῃ δ᾽ ἄν τις καὶ τὸν Ἀθήνησι νομοθέτην, ὃς τὸν μὴ διδάξαντα τέχνην ἐκώλυε πρὸς τοῦ παιδὸς τρέφεσθαι. τέχνης ἁπάσης κατ᾽ ἐκεῖνον μάλιστα τὸν χρόνον ἀσκουμένης, ἡνίχ᾽ ὡραιότατα φαίνηται τὰ σώματα, πολλοῖς συνέβη περιβλέπτοις διὰ κάλλος γεγενημένοις ἀμελῆσαι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, εἶθ᾽ ὕστερον, ὅτ᾽ οὐδὲν ὄφελος, λέγειν·

Εἴθ᾽ ὤφελεν τὸ κάλλος, ὅ με διώλεσε,
Κακῶς ὀλέσθαι.

nobilitas, nifi ut illorum maleficia nobilitata magis effent atque teftata:

Quondam Boeotios vocabant fues,

inquit Pindarus. Et idem rurfus:

An effugimus Boeotiam
Suem?

volens totius fere gentis de imperitia probrum aboleri per fuam poëticam.

Cap. VIII. Jam vero et legislatorem Athenienfem fortaffe laudarit aliquis, qui vetuit parentem alimoniae jus a filio petere, quem nullam artem docuiffet. Cum id potiffimum temporis omnis ars exerceatur, quum corpora maxime vigent, multis ufu venire folet, ut ob corporis formam confpicui animum negligant, deinde fero fruftraque deplorent, dicentes:

Utinam forma, quae me perdidit,
Pereat male!

Τηνικαῦτα δ' αὐτοὺς καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος εἰσέρχεται, σκοπεῖσθαι κελεύοντος ἐν τοῖς μάλιστα τὸ τέλος τοῦ βίου: εἶτα καὶ τῷ γήρᾳ λοιδοροῦνται, δέον ἑαυτοῖς· καὶ τὸν Εὐριπίδην ἐπαινοῦσι λέγοντα·

οὐ γάρ ἐστιν ἀσφαλὲς
Περαιτέρω τὸ κάλλος ἢ μέσῳ λαβεῖν.

Ἄμεινον οὖν ἐστὶν ἐγνωκότας τὴν μὲν τῶν μειρακίων ὥραν τοῖς ἠρινοῖς ἄνθεσιν ἐοικυῖαν, ὀλιγοχρόνιόν τε τὴν τέρψιν ἔχουσαν, ἐπαινεῖν τε τὴν Λεσβίαν λέγουσαν·

Ὁ μὲν γὰρ καλὸς ὅσον ἰδεῖν πέλεται·
Ὁ δὲ κἄγαθος αὐτίκα καὶ καλὸς ἔσται.

πείθεσθαι δὲ καὶ Σόλωνι τὴν αὐτὴν γνώμην ἐνδεικνυμένῳ· τὸ δὲ γῆρας καθάπερ χαλεπὸν ἐφεδρεύοντα χειμῶνα, δεόμενον οὐχ ὑποδημάτων μόνον καὶ ἐσθῆτος, ἀλλὰ καὶ οἰκήσεως ἐπιτηδείας καὶ μυρίων ἄλλων, παρασκευάζεσθαι πρὸς αὐτὸ, καθάπερ ἀγαθὸν κυβερνήτην ἐκ πολλοῦ πρὸς χειμῶνα. Μοχθηρὸν γὰρ τὸ

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.

Tum illis et illud Solonis in mentem venit, qui jubet inprimis *fpectari vitae finem.* Deinde et fenectutem incufant, cum fe ipfos debuiffent incufare: Euripidemque laudant dicentem:

non enim tutum eft,
Pulchritudinem fupra quam mediocrem paraffe.

Praeftat igitur intelligere, adolefcentium formam vernis floribus fimilem effe, ut quae voluptatem habeat temporariam, fimulque laudare Lesbiae dictum:

Nam qui formofus eft, tantisper eft, dum cernitur:
At quisquis bonus eft, protinus et formofus erit.

Parendum autem et Soloni, eandem fententiam proferenti: Adverfus fenectutem, quae tanquam procella vehemens irruit, quaeque non calceamentis folum et veftitu, verum et domicilio commodo aliisque innumeris rebus eget, adverfus hanc igitur nos probi gubernatoris exemplo multo ante velut in venturam tempeftatem oportere praeparatos effe. Miferum enim illud eft:

Vecors intelligit acta.

Πρὸς τί γὰρ ἂν καὶ φαίη τις εἶναι χρήσιμον ἀνάσκητον νέου κάλλος; ἆρά γ' εἰς πόλεμον; καὶ μὴν οὐκ ἀστόχως τις ἐπιφωνήσειε τοῖς τοιούτοις·

> Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
> Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε.

καὶ γὰρ ὁ Νιρεὺς

> κάλλιστος μὲν ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
> Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἔην.

καὶ διὰ τοῦθ' ἅπαξ αὐτοῦ μόνον ἐμνημόνευσεν Ὅμηρος ἐν νεῶν καταλόγῳ, πρὸς ἐπίδειξιν, ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς τῶν καλλίστων ἀνδρῶν ἀχρηστίας, ὅταν αὐτοῖς ὑπάρχῃ μηδὲν ἄλλο τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων. Οὐδὲ μὴν εἰς πόρον χρημάτων, εἴ τινες τῶν κακοδαιμόνων λέγειν τολμῶσι, τὸ κάλλος ἐστὶ χρήσιμον. Ὁ μὲν γὰρ ἐλευθέριός τε καὶ ἔνδοξος καὶ βέβαιος χρηματισμὸς ἀπὸ τέχνης γίγνεσθαι πέφυκεν· ὁ δ' ἀπὸ σώματος καὶ κάλλους αἰσχρός ἐστι, καὶ διὰ παντὸς ἐπονείδιστος. Χρὴ τοίνυν τὸν νέον, πειθόμενον τῷ παλαιῷ

Ad quid enim dixeris utilem esse formam adolescentis nulla excultam arte? Num ad bellum? Atqui non abs re quis illud Homericum in tales jaculetur:

> *Quin tu conjugii tractas mulcentia facta!*
> *Ito domum et tracta tibi convenientia facta!*

Siquidem Nireus

> *Venerat ad Trojam cunctis formosior unus,*
> *Verum mollis erat.*

Eoque non nisi semel hujus meminit Homerus in recensendis navibus, haud quidem ob aliud, mea sententia, nisi ut declararet, quam sint inutiles viri forma praestantissimi, quoties illis praeter formam nihil adest, quod ad usum vitae conducat. Neque vero ad parandas opes, quod improbi quidam et perditi homines dicere non verentur, utilis est forma: cum liberalis honestus firmusque pecuniarum census ex arte parari soleat: reditus vero ex corporis forma turpis semper et infamis sit. Oportet igitur adolescentem juxta vetus praeceptum

παραγγέλματι, τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεα[9]σάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι, τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν· εἰ δ' αἰσχρὸς αὑτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς, ἵν' ἔχῃ λέγειν τὸ Ὁμηρικόν·

Ἄλλος μὲν γάρ τ' εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνήρ·
Ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει· οἱ δέ τ' ἐς αὐτὸν
Τερπόμενοι λεύσσουσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύει
Αἰδοῖ μειλιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, εἰσορόωσιν.

Ἐξ ἁπάντων τοίνυν τῶν εἰρημένων τοῖς γε μὴ παντάπασιν ἀνοήτοις ἐναργῶς φαίνεται, μήτ' ἐπὶ γένους λαμπρότητι, μήτ' ἐπὶ πλούτῳ τε καὶ κάλλει θαῤῥήσαντα καταφρονῆσαι τέχνης ἀσκήσεως. αὐτάρκη μὲν οὖν καὶ ταῦτα. Κάλλιον δ' ἴσως προσθεῖναι καὶ τὸ τοῦ Διογένους, οἷον ἀγαθόν τινα ἐπῳδόν. Ὃς ἑστιώμενος παρά τινι τῶν μὲν ἑαυτοῦ πάντων

suam ipsius formam ad speculum contemplari, qui si se conspexerit facie pulchra, advigilandum est, ut talis sit et animus, existimetque vehementer absurdum in formoso corpore animum habitare deformem; rursus si se viderit forma corporis infelici, tanto majori studio animum excolet, ut dicere possit illud Homericum:

Est alius, cui forma parum sit corpore felix,
Sed comptis formam verbis Deus ornat, et illi
Defixis oculis vultum hujus cernere gaudent.
Ille sine offensa loquitur, placido ora rubore
Suffusus, reliquosque foro toto eminet inter,
Utque Deum adspiciunt, incedit quando per urbem.

Ex his igitur perspicuum est, iis, qui non prorsus mente carent, non esse negligenda artium studia, nec in divitiis aut formae venustate aut denique splendore generis spem esse ponendam rerum nostrarum. Atque haec quidem sufficiebant. Attamen melius, opinor, fuerit ceu pulchrum epodon accinere Diogenis illud. Is cum apud

ἀκριβῶς προνενοημένῳ, μόνου δ' ἑαυτοῦ παντάπασιν ἠμεληκότι, χρεμψάμενος, ὡς πτύσων, εἶτ' ἐν κύκλῳ περισκοπήσας, εἰς οὐδὲν μὲν τῶν πέριξ ἔπτυσε, αὐτῷ δὲ μόνῳ προσέπτυσε τῷ δεσπότῃ τῆς οἰκίας. ἀγανακτοῦντος δ' αὐτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτῶντος· Οὐδὲν, ἔφησεν, ὁρᾷν, οὕτως ἠμελημένον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν, ὡς ἐκεῖνον. τοὺς γὰρ τοίχους ἅπαντας ἀξιολόγοις γραφαῖς κεκοσμῆσθαι, τὸ δ' ἔδαφος ἐκ ψήφων πολυτελῶν συγκεῖσθαι, θεῶν εἰκόνας ἔχον ἐξ αὐτῶν διατετυπωμένας, ἅπαντα τὰ σκεύη λαμπρὰ καὶ καθαρὰ, καὶ τὴν στρωμνὴν καὶ τὰς κλίνας εἰς κάλλος ἐξησκῆσθαι· μόνον δ' ἐκεῖνον ὁρᾷν ἠμελημένον· εἰθίσθαι δ' ἅπασιν ἀνθρώποις εἰς τοὺς ἀτιμοτάτους τῶν παρόντων τόπων ἀποπτύειν. Μὴ τοίνυν ἐάσῃς, ὦ μειράκιον, ἄξιον τοῦ προσπτύεσθαι γενέσθαι σεαυτὸν, μήδ' ἂν ἅπαντά σοι τἄλλα κάλλιστα διακεῖσθαι δοκῇ. σπάνιον μὲν γάρ ἐστι καὶ τὸ τυχεῖν αὐτῶν ὁμοῦ πάντων, ὡς εὐγενῆ τε καὶ πλούσιον

quemdam acciperetur convivio, qui res omnes, quas possidebat, accurata providentia nitidas et instructas habebat, caeterum sui ipsius nullam curam habuerat, screans veluti sputum ejecturus, cum undique circumspexisset, nihil vidit, in quod exspueret, sed in ipsum solum domus herum exspuit. Ille cum indignaretur, rogaretque, quam ob causam id faceret, respondit, se nihil in tota domo tam sordidum ac neglectum videre, quam esset ipse: nam parietes omnes egregiis picturis ornatos esse, pavimentum autem ex tessellis pretiosis esse concinnatum, deorumque variis imaginibus distinctum, vasa omnia pura ac nitentia, quin stragulas et lectos pulchre magnificoque artificio elaboratos esse: solum ipsum videri neglectum et incompositum: omnibus autem esse morem, ut in locum omnium, qui adsunt, inhonestissimum exspuant. Ne committas igitur, adolescens, ut te praebeas dignum, in quem sputum ejiciatur, etiamsi reliqua omnia pulcherrima tibi videantur adesse. Rarum enim est istis simul universis potiri, ut idem pariter et nobilis sis et

εἶναι καὶ καλὸν ἅμα τὸν αὐτόν· εἰ δ' ἄρα καὶ συνέλθοι ποτὲ, δεινὸν ἂν εἴη μόνον ἐν ἅπασι τοῖς ὑπάρχουσιν ἑαυτὸν κατάπτυστον εἶναι.

Κεφ. θ'. Ἄγετ' οὖν, ὦ παῖδες, ὁπόσοι τῶν ἐμῶν ἀκηκοότες λόγων, ἐπὶ τέχνης μάθησιν ὥρμησθε, μή τις ὑμᾶς ἀπατεὼν καὶ γόης ἀνὴρ παρακρουσάμενός ποτε, ματαιοτεχνίαν διδάξηται, γιγνώσκοντας, ὡς ὁπόσοις τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἐστὶ τὸ τέλος βιωφελὲς, ταῦτ' οὐκ εἰσὶ τέχναι. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ὑμᾶς καὶ πάνυ πέποιθα γιγνώσκειν, ὅτι μηδὲν τούτων ἐστὶ τέχνη, οἷον τό τε πεττευριπτεῖν καὶ βαδίζειν ἐπὶ σχοινίων λεπτῶν, ἐν κύκλῳ τε περιδινεῖσθαι μὴ σκοτούμενον, οἷα τά τε Μυρμηκίδου τοῦ Ἀθηναίου καὶ Καλλικράτους τοῦ Λακεδαιμονίου. Τὸ δὲ τῶν ἀθλητῶν ἐπιτήδευμα μόνον ὑποπτεύω, μήποτ' ἄρα τοῦτο καὶ ῥώμην σώματος ἐπαγγελλόμενον, καὶ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν ἐπισπώμενον, δημοσίᾳ παρὰ τοῖς πατράσι τετιμημένον ἡμερησίαις ἀργυρίου δόσεσι, καὶ ὅλως ἴσα τοῖς ἀρι-

dives et formofus. Quodfi tibi fane fimul illa contingant aliquando, tamen abfurdum fuerit, te unum in omnibus tuis facultatibus videri confpuendum.

Cap. IX. Agite igitur, o pueri, quicumque, audita mea oratione, ad cognofcendas artes animum appuliftis, videte, ne quis unquam veterator et impoftor homo vos aut inutiles artes aut improbas doceat: fed certum vobis exploratumque fit, quibus artibus nullus eft propofitus finis ad vitam utilis, has artes non effe. Ac plane perfuafum habeo, de caeteris quidem vos ipfos perfpicere, quod nihil iftiusmodi rerum artis nomine fit dignum, veluti jacere talos, ire per extentum funem, et rotatu circumagi in gyrum fine vertigine: qualia fuerunt ftudia Myrmecidae Athenienfis et Callicratis Lacedaemonii. Tantum athletarum exercitium fufpectum habeo, ne veluti corporis robur pollicens, et gloriam apud vulgus concilians, publicitus etiam apud majores diurnis pecuniae largitionibus honoratum, parique in pretio habitum cum

στεῦσι [10] τετιμημένον, ἐξαπατήσῃ τινὰ τῶν νέων, ὡς προκριθῆναι τινὸς τέχνης. Ὅθεν ἄμεινον προδιασκέψασθαι περὶ αὐτοῦ· εὐεξαπάτητος γὰρ ἕκαστος ἐν οἷς ἐστιν ἀπρόσκεπτος. Τὸ δὴ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὦ παῖδες, ἐπικοινωνεῖ τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις· τοῖς μὲν καθ᾽ ὅσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθ᾽ ὅσον θνητόν. Βέλτιον οὖν ἐστὶ τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας αἰσθανόμενον, ἐπιμελήσασθαι παιδείας, ἧς τυχόντες μὲν, τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν· ἀποτυχόντες δὲ, οὐκ αἰσχυνούμεθα τῶν ἀχρήστων ζώων ἐλαττούμενοι. Σώματος δ᾽ ἄσκησις ἀθλητικὴ, ἀποτυγχανομένη μὲν αἰσχίστη, ἐπιτυγχανομένη δὲ, τῶν ἀλόγων ζώων οὐδέπω κρείττων· τίς γὰρ λεόντων ἢ ἐλεφάντων ἀλκιμώτερος; τίς δ᾽ ὠκύτερος λαγωοῦ; Τίς δ᾽ οὐκ οἶδεν, ὡς καὶ τοὺς θεοὺς δι᾽ οὐδὲν ἄλλ᾽ ἢ διὰ τὰς τέχνας ἐπαινουμένους; ὡς καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀρίστους θείας ἀξιω-

praestantissimis viris, decipiat aliquem adolescentem, eoque seducat, ut hoc arti cuipiam anteponat. Unde satius est adversus haec praeparatum et praemeditatum esse. Nam facile quisque fallitur in his, quae non paulo ante praemeditatus secum mente pertractavit. Sane genus hominum, o pueri, communionem habet cum Diis et cum brutis animalibus. Cum illis quidem, quatenus utitur ratione; cum his vero, quatenus est mortale. Satius est igitur, ut, animis ad meliorem communionis partem adjectis, curemus eruditionem: quam assecuti, quod est in bonis summum, habebimus: sin eam non fuerimus assecuti, non tamen hoc nomine pudescemus, quod brutis ignavissimis simus facti inferiores. Athletica vero corporis exercitatio, si non contingat affectanti, turpissimum est: si maxime contingat, nihilo tamen praestantior est brutis animantibus. Quis enim robustior leonibus aut elephantis? Quis lepore velocior? Quis vero nescit, ipsos etiam Deos non ob aliud laudari, quam propter artes? adeo, ut ob has etiam eximios homines dignati simus divinis honoribus, non quod bene

θῆναι τιμῆς, οὐχ ὅτι καλῶς ἔδραμον ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ἢ δίσκον ἔῤῥιψαν, ἢ διεπάλαισαν, ἀλλὰ διὰ τὴν (4) ἀπὸ τῶν τεχνῶν εὐεργεσίαν. Ἀσκληπιός γέ τοι καὶ Διόνυσος, εἴτ᾽ ἄνθρωποι πρότερον ἤστην, εἴτ᾽ ἀρχῆθεν θεοὶ, τιμῶν ἀξιοῦνται μεγίστων, ὁ μὲν διὰ τὴν ἰατρικὴν, ὁ δ᾽, ὅτι τὴν περὶ τὰς ἀμπέλους ἡμᾶς τέχνην ἐδίδαξεν. Εἰ δ᾽ οὐκ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, τόν γε θεὸν αἰδέσθητι τὸν Πύθιον. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν Σωκράτην εἰπὼν ἀνδρῶν ἁπάντων σοφώτατον εἶναι, καὶ τῷ Λυκούργῳ προσφωνήσας, ὧδ᾽ εἶπεν·

Ἥκεις, ὦ Λυκόεργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν.
Δίζω, ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
Ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόεργε.

Ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος θεὸς καὶ τὸν Ἀρχίλοχον τεθνεῶτα φαίνεται τιμῶν οὐ τὰ μέτρια. τὸν γοῦν φονέα, βουλόμενον εἰςελθεῖν εἰς τὸν νεὼν αὐτοῦ, διεκώλυσεν εἰπών·

Μουσάων θεράποντα κατέκτανες, ἔξιθι νηοῦ.

cucurrerint in stadiis, aut discum scite jecerint, aut in palaestra probe luctati sint, sed propter artium beneficium. Profecto Aesculapius et Bacchus, sive quondam homines fuerunt, sive Dii ab initio, summos honores promeruerunt: alter ob monstratam artem medendi, alter, quod nos docuerit vitium colendarum rationem. Quod si mea fidem tibi non facit oratio, certe Pythii dei te moveat auctoritas. Hic est ille, qui et Socratem virorum omnium sapientissimum pronuntiavit, et Lycurgum affatus, hunc in modum salutat:

Huc advenisti ad mea ditia templa, Lycurge,
Grate Iovi et cunctis, quibus altus habetur Olympus.
At dubito, anne Deum te dico hominemve, Lycurge:
Spero tamen, magis esse Deum numenque verendum.

Hic rursum idem videtur honorem haud mediocrem habuisse Archilocho mortuo. Cum enim hujus interemptor vellet illius templum ingredi, vetuit dicens:

Occisor clari vatis, ne templa subito.

Κεφ. ί. Λέγε δή μοι καὶ σὺ τὰς τῶν ἀθλητῶν προσηγορεύσεις· ἀλλ' οὐκ ἐρεῖς, ὅτι μηδ' ἔχεις εἰπεῖν, εἰ μή τι τοῦ μάρτυρος, ὡς οὐκ ἀξιόχρεω, κατέγνωκας· ἐμφαίνειν γὰρ ἔοικάς τι τοιοῦτον, ὅταν ἐπὶ τοὺς πολλοὺς τὸν λόγον ἄγῃς μάρτυρας, καὶ τὸν παρὰ τούτων ἔπαινον προχειρίζῃ. Καίτοι οὔτε νοσῶν, εὖ οἶδ', ὅτι τοῖς πολλοῖς ἂν ἐπιτρέψαις σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξ ἁπάντων, καὶ τούτοις τοῖς ἰατρικωτάτοις· οὐδ' ἂν πλέων ἅπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κυβερνήτῃ· ἤδη δὲ κἀπὶ τῶν σμικροτάτων, τέκτονι μὲν, τεκταινόμενος, ὑποδημάτων δὲ χρήζων τῷ σκυτοτόμῳ. Πῶς ἂν οὖν, ἔνθα περὶ πρωτείων ὁ ἀγών ἐστι, σαυτῷ δίδοις τῆς κρίσεως τὴν ἐξουσίαν, ἀφελόμενος αὐτὴν τῶν σοφωτέρων, ἢ κατὰ σαυτόν. παρίημι γάρ τό γε νῦν εἶναι μεμνῆσθαι τῶν θεῶν. ἄκουσον οὖν, ὅπως Εὐριπίδης φρονεῖ περὶ τῶν ἀθλητῶν.

Κακῶν γὰρ ὄντων μυρίων καθ' Ἑλλάδα,
Οὐδὲν κάκιόν ἐστιν ἀθλητῶν γένους,

Cap. X. Nunc mihi tu refer athletas hujusmodi titulis honoratos: at non facies, non enim habes, quod dicas, niſi forte teſtem aſpernaris, velut indignum, cui credatur. Videris enim tale quiddam ſubindicare, dum ſermonem refers ad vulgi teſtimonia, et nobis objicis hujus laudationem. Et tamen neque morbo laborans, ſat ſcio, te ipſum vulgo commiſeris, ſed ex omnibus paucis aliquot, atque his quidem medicae rei peritiſſimis: neque navigans cuivis e numero vectorum, ſed uni videlicet gubernatori. Denique in rebus minimis, ſi aedificas, fabro credis, ſi calceamentis egeas, coriario. Qui fit igitur, ut, ubi de rebus ſummis contentio eſt, tibi vindices judicandi poteſtatem, adimens eam his, qui plus ſapiunt, quam tu? Nam in praeſentia quidem omitto de diis facere mentionem. Audi igitur, quid de athletis ſentiat Euripides:

Innumera cum ſint mala per omnem Graeciam,
Haud aliud ullum eſt pejus athletis genus.

Οἳ πρῶτα μὲν ζῆν οὐδὲ μανθάνουσιν εὖ,
Οὐδ' ἂν δύναιντο· πῶς γὰρ, ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
[11] Γνάθου τε δοῦλος, νηδύος θ' ἡττημένος,
Κτήσαιτ' ἂν ὄλβον εἰς ὑπεκτροφὴν πατρός;
Οὐδ' αὖ πένεσθαι κἀξυπηρετεῖν τύχαις
Οἷοί τ'· ἔθη γὰρ οὐκ ἐθισθέντες καλὰ,
Σκληρῶς μεταλλάσσουσιν εἰς τἀμήχανον.

Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδευομένων αὐτοῖς ἕκαστον ἄχρηστόν ἐστιν, ἄκουε πάλιν, εἴπερ θέλεις, ἅ φησι·

Τίς γὰρ παλαίσας εὖ, τίς ὠκύπους ἀνὴρ,
Ἢ δίσκον ἄρας, ἢ γνάθον πλήξας καλῶς,
Πόλει πατρῴᾳ στέφανον ἤρκεσεν λαβών;

Τὶ δὲ καὶ τούτων ἔτι λεπτομερέστερον ἀκούειν ἐθέλεις, ἄκουε πάλιν, ἅ φησι·

Πότερα μαχοῦνται πολεμίοισιν, ἐν χεροῖν
Δίσκους ἔχοντες, ἢ δι' ἀσπίδων ποσὶ
Θέοντες, ἐκβαλοῦσι πολεμίους πάτρας;

Primum ii domi fibi confulunt parum bene,
Nec liceat: etenim quomodo vir, qui fiet
Gulaeque fervus, atque ventri deditus,
Opes pararet, unde viveret domi?
Egere rurfus non poteft, nec cafibus
Servire: pravis nam affueti moribus,
Sunt duriores ad ferenda incommoda.

Jam ut intelligas, et omnia, quorum ftudio tenentur ifti, nihil habere utilitatis, audi rurfus, quae dicit, fi libet:

Quis enim in palaeftra, quis pedum curfu valens,
Feliciter verfatus, aut difco bene
Miffo, aut probe fciteque mala icta viri,
Patriae corona opem tulit parta fuae?

Quod fi cupis audire his etiam expreffiora, aufculta:

Num adverfus hoftes praeliabuntur, manu
Difcos ferentes, five vibrata afpide,
Pedibus citi hoftem fubmovebunt patria?

Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας.

Πότερον οὖν Εὐριπίδου μὲν καὶ τῶν τοιούτων καταγνῶμεν, τοῖς δὲ φιλοσόφοις ἐπιτρέψομεν τὴν κρίσιν; ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτων ἁπάντων, ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος, ὡμολόγηται, φαῦλον εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα. Οὐδὲ μὴν οὐδὲ τῶν ἰατρῶν τὶς ἐπήνεσεν αὐτό. Πρῶτον μὲν τοῦ Ἱπποκράτους ἀκούσῃ λέγοντος· *Διάθεσις ἀθλητικὴ οὐ φύσει, ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων*· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν μετ᾽ αὐτὸν ἀρίστων ἰατρῶν. Ὅλως μὲν οὖν ἐπὶ μάρτυρος οὐκ ἐβουλόμην κρίνεσθαι· ῥητορικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον μᾶλλον ἢ τιμῶντος ἀλήθειαν ἀνδρός· ὅμως δ᾽ ἐπειδή τινὲς ἐπὶ τὸν τῶν πολλῶν ἔπαινον καταφεύγουσι καὶ τὴν παρὰ τούτων κενὴν δόξαν, ἀφέντες αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα γυμνὸν τῶν ἔξωθεν σκοπεῖν, ἠναγκάσθην κἂν τούτοις προχειρίζεσθαι τοὺς μάρτυρας, ἵν᾽, ὅτι μηδ᾽ ἐνταῦθα πλέον ἔχουσί τι, γιγνώσκωσιν. Ὅθεν δὲ τὸ τῆς Φρύνης εὔκαιρον ἤδη μοι

Nullus profecto: vana fiunt omnia haec,
Ubi cominus ferrum micare coeperit.

Utrum igitur Euripidem et hujus generis alios auctores rejiciemus, philofophis autem permittemus judicandi jus? Imo vero horum omnium fuffragio, velut uno ore loquentium, damnatur iftorum ars, adeo, ut eam nec medicorum quisquam probarit. Primum enim audies Hippocratem ita dicentem: *Affectio athletica non eft fecundum naturam, melior eft habitus falubris:* deinde optimos quosque medicos, qui Hippocratis aetatem fecuti funt. Equidem nolim a teftibus pendere judicium. Nam id oratorum eft potius, quam hominis, apud quem in pretio fit ipfa veritas. Attamen, quoniam nonnulli confugiunt ad multitudinis approbationem, et hinc inanem captant gloriam, nec curant hoc exercitium rebus externis nudatum quale fit ipfum confiderare, coactus fum et hic objicere teftes, quo videlicet intelligant, fe ne hic quidem effe nobis fuperiores. Unde mihi non intempeftivum videtur commemorare, quod fecit Phryne. Haec

διηγήσασθαι. αὕτη ποτ' ἐν συμποσίῳ, παιδιᾶς τοιαύτης γενομένης, ὡς ἕκαστον ἐν μέρει προστάξαι τοῖς συμπόταις, ἃ βούλοιτο, θεασαμένη παρούσας γυναῖκας ἀγχούσῃ τε καὶ ψιμμυθίῳ καὶ φύκει κεκαλλωπισμένας, ἐκέλευσεν, ὕδατος κομισθέντος, ἀρυσαμένας ταῖς χερσὶ, προσενεγκεῖν ἅπαξ αὐτῷ τῷ προσώπῳ, καὶ μετὰ τοῦτο εὐθέως ἀπομάξασθαι σινδονίῳ, καὶ αὐτὴ πρώτη τοῦτ' ἔπραξε· ταῖς μὲν ουν ἄλλαις ἁπάσαις σπίλου τὸ πρόσωπον ἐπληρώθη, καὶ ἦν ὁμοιοτάτας ἰδεῖν τοῖς μορμολυκείοις· αὐτη δὲ καλλίων ἐφάνη· μόνη γὰρ ἦν ἀκαλλώπιστός τε καὶ αὐτοφυῶς καλη, μηδεμιᾶς πανουργίας κομμωτικῆς δεομένη. Ὥσπερ οὖν τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται μόνον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, τῶν ἔξωθεν αὐτῷ προσιόντων ἁπάντων γυμνωθὲν, οὕτω καὶ τὴν ἀθλητικὴν ἐπιτήδευσιν ἐξετάζεσθαι προσήκει μόνην, εἴ τι φαίνοιτο ἔχειν χρήσιμον, ἢ κοινῇ ταῖς πόλεσιν, ἢ ἰδίᾳ τοῖς μεταχειριζομένοις αὐτήν.

Κεφ. ια'. Ἀγαθῶν οὖν τῶν ἐν τῇ φύσει τῶν μὲν περὶ

cum effet in convivio quodam, in quo ludus hic agebatur, ut finguli per vices convivis imperarent, quae vellent, vidiffetque adeffe muliere anchufa, ceruffa et fuco pictas, juffit inferri aquam, moxque praecepit, ut omnes aquae immerfas manus femel admoverent ad faciem, deinde, ut illico linteo abstergerentur. Atque hoc ipfa prima omnium fecit. Ac caeteris quidem omnibus foeminis facies maculis opplebatur: diceres, te videre quasdam ad terrorem arte factas imagines. Ipfa vero pulchrior apparebat, quam antea: fola enim carebat artificio formae, fed fpeciem habebat nativam, non ad formae commendationem malas artes adhibens. Quemadmodum ergo vera pulchritudo certe exploratur ipfa per fe fola, rebus omnibus foris accidentibus nudata: fic et athletarum exercitationem expendi convenit folam, an videatur aliquid utilitatis afferre vel publice civitatibus, vel privatim iis, a quibus exercetur.

Cap. XI. Cum igitur variae fint bonorum fpecies,

ψυχὴν ὄντων, τῶν δὲ περὶ σῶμα, τῶν δ' ἐκτὸς, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδενὸς ἄλλου γένους ἀγαθῶν ἐπινοουμένου· ὅτι μὲν τῶν ψυχικῶν ἀγαθῶν οὐδ' ὄναρ ποτὲ μετειλήφασιν οἱ ἀθλοῦντες, εὔδηλον παντί. τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδ' εἰ ψυχὴν [12] ἔχουσι γιγνώσκουσι, τοσοῦτον ἀποδέουσι τοῦ λογικὴν αὐτὴν ἐπίστασθαι. Σαρκῶν γὰρ ἀεὶ καὶ αἵματος ἀθροίζοντες πλῆθος, ὡς ἐν βορβόρῳ πολλῷ τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν ἔχουσι κατεσβεσμένην, οὐδὲν ἀκριβὲς νοῆσαι δυναμένην, ἀλλ' ἄνουν, ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Ἴσως δ' ἀμφισβητήσειαν, ὡς τῶν περὶ τὸ σῶμα τινὸς ἀγαθῶν ἐπήβολοι. πότερον οὖν τῆς τιμιωτάτης ὑγιείας ἀμφισβητήσουσιν; ἀλλ' οὐδένας ἄλλους ἂν εὕροις ἐν σφαλερωτέρᾳ διαθέσει σώματος, εἴπερ Ἱπποκράτει δεῖ πιστεύειν εἰπόντι· Τὴν καὶ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαν σφαλερὰν ὑπάρχειν, ἣν μεταδιώκουσιν οὗτοι· καὶ δὴ καὶ ὅτι ἄσκησις μὲν ὑγιείης, ἀκορίη τροφῆς, ἀοκνίη πόνων, Ἱπποκράτει καλῶς εἰρημένον, ἐπαινεῖται πρὸς ἁπάντων.

quae insunt naturae, puta quae pertinent ad animum, quae ad corpus, quae ad externa, nec praeter haec ullum aliud bonorum genus possit excogitari; cuivis perspicuum est, quod athleticam exercentes animi bona ne in somnis quidem affecuti sint, quando prorsus illud ignorant, an habeant animum: tantum abest, ut illum sciant esse rationis participem. Etenim cum semper aggerant vim carnium et sanguinis, habent animum suum veluti multo immersum coeno, ut nihil exploratum cognitumque habeat, verum non minus stupidus sit, quam brutorum animae. At fortassis contendent athletae, tamquam aliquod ex bonis corporis adepti sint. Num igitur bonam valetudinem, qua nihil pretiosius, vindicabunt? Atqui non alios reperies corporis affectione magis periculosa: siquidem Hippocrati fides habenda, qui dixit, *summe bonam corporis habitudinem periculosam esse*, quam affectant isti. Quin et illud ab Hippocrate recte dictum, quod *sanitatis studium est non satiari cibis, et impigrum esse ad labores*, laudatur ab omni-

Οἱ δὲ τοὐναντίον ἐπιτηδεύουσιν, ὑπερπονοῦντές τε καὶ ὑπερπιπλάμενοι, καὶ ὅλως τὸν τοῦ παλαιοῦ λόγον, ὡς κορυβαντιῶντες, κατεγνωκότες. Ὁ μὲν γὰρ ὑγιεινὴν δίαιταν ὑποτιθέμενος ἔλεγε· Πόνοι, σιτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. Οἱ δὲ τὰ γυμνάσια πέρα τοῦ προσήκοντος ἑκάστης ἡμέρας διαπονοῦσι, τροφάς τε προςφέρονται σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις ἄχρι μέσων νυκτῶν ἐκτείνοντες τὴν ἐδωδήν· ὡς προσηκόντως ἄν τινα ἐπ᾽ αὐτῶν εἰπεῖν·

Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ
Εὗδον παννύχιοι, μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ·
Ἀλλ᾽ οὐκ ἀθλητὰς κακοδαίμονας ὕπνος ἔμαρπτεν.

(5) Ἀνάλογον τοίνυν τούτοις καὶ ἡ τῶν ὕπνων αὐτοῖς ἔχει συμμετρία. ἡνίκα γὰρ οἱ κατὰ φύσιν βιοῦντες ἀπὸ τῶν ἔργων ἥκουσιν ἐδεσμάτων δεόμενοι, τηνικαῦθ᾽ οὗτοι διανίστανται τῶν ὕπνων. ὥστε ἐοικέναι τὸν βίον αὐτῶν ὑῶν διαγωγῇ· πλήν γε ὅσον οἱ μὲν ὕες οὐχ ὑπερπονοῦσιν, οὐδὲ

bus. At iſti contra faciunt, dum et ſupra modum laborant, et iidem ſupra modum explentur, et omnino ſenis illius ſermonem, ceu Corybantum furore correpti, contemnunt. Nam ille demonſtrans, quae vitae ratio ſit accommodata tuendae bonae valetudini, dixit: *Labores, cibi, potus, ſomni, venus, omnia moderata.* Iſti vero quotidie, ſupra quam convenit, laboribus exercentur, et ingurgitant ſe nonnumquam e vi, et ad mediam usque noctem producunt comeſſationes, ut aliquis non immerito torſerit in illos illud Homeri:

Dormibant reliqui Divique hominesque per omnem
Noctem praedulci reſoluti corpora ſomno:
At nullus miſeros athletas ſomnus habebat.

Itaque quemadmodum ſe habent in cibis et laboribus, eodem modo moderantur et ſomnum. Etenim quo tempore caeteri juxta naturam viventes ab opere veniunt, et cibum requirunt, tum iſti ſurgunt a ſomno: ut illorum vita ſimilis videatur ſuillae: niſi quod ſues non

πρὸς ἀνάγκην ἐσθίουσιν· οἱ δὲ καὶ ταῦτα πάσχουσι καὶ ῥοδοδάφναις ἐνίοτε τὰ νῶτα διακναίονται. Ὁ μὲν οὖν παλαιὸς Ἱπποκράτης, πρὸς οἷς εἶπεν ἔμπροσθεν, ἔτι καὶ ταῦτα φησί· Τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης πληροῦν ἢ κενοῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλερόν. πᾶν γαρ, φησὶ, τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. Οἱ δ' οὔτε τούτων ἐπαΐουσιν, οὔτε τῶν ἄλλων, ὅσα, καλῶς εἰπόντος ἐκείνου, παραβαίνουσιν· ἀλλὰ πάντ' ἐξ ὑπεναντίου τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασιν ἐπιτηδεύουσιν. καὶ διὰ τοῦτ' ἂν ἔγωγε φαίην, ἄσκησιν οὐχ ὑγιείας, ἀλλὰ νόσου μᾶλλον εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα. Τοῦτο δ' οἶμαι καὶ αὐτὸν τὸν Ἱπποκράτην φρονεῖν, ἐπειδὰν λέγῃ· Διάθεσις ἀθλητικὴ οὐ φύσει, ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων. Οὐ γὰρ μόνον τοῦ κατὰ φύσιν ἐστερῆσθαι τὸ ἐπιτήδευμα δι' ὧν εἶπε ἐδήλωσεν· ἀλλ' οὐδ' ἕξιν ὠνόμασε τὴν διάθεσιν αὐτῶν, ἀφαιρούμενος καὶ τῆς προσηγορίας αὐτῶν, ᾗ προσαγορεύουσι ἅπαντες οἱ παλαιοὶ τοὺς ὄντως ὑγιαίνοντας. ἡ μὲν γὰρ ἕξις ἔμμονός

ultra modum laborant, neque coguntur ad edendum: isti vero et haec faciunt, et nonnumquam iisdem rhododaphnis terga perstringuntur. Proinde priscus ille Hippocrates praeter haec, quae dicta sunt, addit et illa: *Universim ac repente corpus explere vel inanire, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quocunque modo movere, periculosum est. Quicquid enim*, inquit, *est nimium, inimicum est naturae.* Isti vero nec his auscultant, nec aliis, quae bene ab hoc dicta transgrediuntur: quin potius utuntur omnibus, quae pugnant cum his praeceptis. Quapropter ego sane dixerim, istud vitae institutum non esse sanitatis, sed morbi potius studium. Nam id, ni fallor, sentit Hippocrates, cum ait: *Affectio athletica non est secundum naturam, sed habitus saluber melior.* His dictis non solum palam negavit, illorum exercitationem esse naturalem, verum ne habitum quidem appellavit eorum affectionem, spolians illos etiam nominis honore, quo cuncti veteres appellare solent homines, qui vere sint bonae valetudinis. Siqui-

τις καὶ δυσαλλοίωτος διάθεσις· ἡ δὲ τῶν ἀθλητῶν ἐπ' ἄκρον εὐεξία σφαλερά τε καὶ εὐμετάπτωτος. οὔτε γὰρ πρόσθεσιν ἔτι διὰ τὴν ἀκρότητα χωρεῖ, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι μένειν ἐπὶ ταὐτοῦ, μηδ' ἀτρεμεῖν, λοιπὴν ἔχει τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁδόν. Οὕτως μὲν ἀθλοῦσιν αὐτοῖς διάκειται τὸ σῶμα· καταλύσασι δὲ πολὺ δή τι χεῖρον. Ἔνιοι μὲν γὰρ μετ' ὀλίγον ἀποθνήσκουσιν· ἔνιοι δ' ἐπὶ πλέον ἥκουσιν ἡλικίας, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ γηρῶσιν, οὐδὲ, [13] κἂν ἐφίκωνται ποτὲ εἰς τοῦτο, τῶν Ὁμηρικῶν οὐδὲν ἀπολείπονται Λιτῶν,

Χωλοί τε ῥυσοί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμὼ

ἀποτελούμενοι. Ὡς γὰρ τὰ διασεισθέντα τῶν τειχῶν ἀπὸ μηχανημάτων ἑτοίμως ὑπὸ τῆς τυχούσης διαλύεται βλάβης, οὔτε σεισμὸν, οὔτ' ἄλλην τινὰ βραχυτέραν δυνάμενα φέρειν περίστασιν· οὕτω καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν σώματα σαθρὰ καὶ ἀσθενῆ ταῖς κατὰ τὴν ἐπιτήδευσιν γεγονότα πληγαῖς, ἑτοι-

dem habitus eſt affectio quaedam ſtabilis ac perpetua: contra athletarum ad ſummum progreſſa bona corporis habitudo tum obnoxia periculo eſt, tum facile in diverſum mutabilis. Neque enim recipit acceſſionem eo, quod ad ſummum pervenit; tum ex eo, quod eodem in ſtatu conſiſtere non poteſt, nihil reſtat, niſi ut vergat in deterius. Atque hoc quidem in ſtatu corpus eſt ipſis, dum athleticam exercent. Caeterum ubi disceſſerint ab exercitiis, multo pejus habent. Etenim nonnulli paulo poſt emoriuntur, alii vero diutius quidem vivunt, at ne ipſi quidem perveniunt ad ſenectutem. Et ut jam aliquando perveniant, nihil differunt a Litis Homericis,

Claudi, rugoſi, luſcioſi, oculis orbi.

Quemadmodum enim moenia tormentis concuſſa quovis incommodo corruunt, nec terrae motum, nec alium ullum graviorem inſultum ferre poſſunt: itidem et athletarum corpora attrita atque convulſa plagis ac vulneribus in arena acceptis, facile ad quamlibet levem occa-

μα πρὸς τὸ πάσχειν ἐστὶν ἐπὶ ταῖς τυχούσαις προφάσεσιν. Οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμοὶ περιορυγμένοι πολλάκις, ὅτ᾽ ἡ δύναμις οὐκέτ᾽ ἀντέχει, πληροῦνται ῥευμάτων· οἱ δ᾽ ὀδόντες, ἅτε διασεσεισμένοι πολλάκις, ἐπιλειπούσης ἐν τῷ χρόνῳ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἑτοίμως ἐκπίπτουσι· τὰ δὲ λυγισθέντα τῶν ἄρθρων ἀσθενῆ πρὸς πᾶσαν τὴν ἔξωθεν βίαν γίνεται, καὶ πᾶν ῥῆγμα καὶ σπάσμα ῥᾳδίως κινεῖται. Σωματικῆς μὲν οὖν ὑγιείας ἕνεκα φανερὸν, ὡς οὐδὲν ἄλλο γένος ἀθλιώτερόν ἐστι τῶν ἀθλητῶν. ὥστ᾽ εἰκότως ἄν τις εἴποι εὐφυῶς ὀνομάζεσθαι, τῶν ἀθλητῶν προσαγορευθέντων, ἢ ἀπο τοῦ ἀθλητοῦ τὴν προσηγορίαν τῶν ἀθλίων ἐσχηκότων, ἢ κοινῶς ἀμφοτέρων καθάπερ ἀπὸ πηγῆς μιᾶς τῆς ἀθλιότητος ὠνομασμένων.

Κεφ. ιβ'. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ περὶ τοῦ μεγίστου τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν, τῆς ὑγιείας, ἐσκέμμεθα, μεταβῶμεν ἐπὶ τὰ λοιπά. Τὰ μὲν δὴ περὶ κάλλους οὕτως αὐτοῖς ἔχει, ὡς μὴ μόνον ὠφελεῖσθαί τι πρὸς τῆς ἀθλήσεως τὴν φύσιν·

ſionem laeduntur. Proinde oculi plerumque ceu foſſis cavati, quando jam vis abeſt reſiſtendi, complentur deſtillationibus; dentes vero frequenti concuſſione labefactati, progreſſu temporis deſtituti virtute, facile decidunt. Caeterum articulorum compages, ut frequenter intortae, adverſus omnem violentiam foris incidentem redduntur invalidae: quicquid ſemel ruptum fuit aut contractum, facile movetur. Itaque, quod ad bonam valetudinem attinet, palam eſt, nullum eſſe genus miſerius, quam athletarum. Unde non injuria quis eos appoſito cognomine vocatos dixerit athletas, vel quod ab athleta cognomen habeant ἄθλιοι, i. e. miſeri, vel quod utrique communiter ab ἀθλιότητι, i. e. miſeria, velut ab uno fonte cognomen ſortiti ſint.

Cap. XII. Poſteaquam igitur de eo, quod in bonis corporis ſummum eſt, tractavimus, nimirum de bona valetudine, transeamus ad reliqua. Jam quod ad formam attinet, ſic illis habet res, ut non ſolum exercitatio athletica nihil conferat ad pulchritudinem, verum

ἀλλὰ καὶ πολλοὺς αὐτῶν πάνυ συμμέτρως ἔχοντας τῶν μελῶν οἱ γυμνασταὶ παραλαβόντες, ὑπερπιάναντές τε καὶ διασάξαντες αἵματί τε καὶ σαρξὶν, εἰς τοὐναντίον ἤγαγον. Ἐνίων δὲ καὶ τὰ πρόσωπα παντάπασιν ἄμορφα καὶ δυσειδῆ κατέστησαν καὶ μάλιστα τῶν παγκράτιον ἢ πυγμὴν ἀσκησάντων. Ὅταν δὲ καὶ τῶν μελῶν τι τελέως ἀποκλάσωσιν, ἢ διαστρέψωσιν, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψωσι, τότ᾽, οἶμαι, τότε καὶ μάλιστα τὸ τῆς ἐπιτηδεύσεως αὐτῶν ἀποτελούμενον κάλλος ἐναργῶς ὁρᾶσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῖς ὑγιαίνουσιν εἰς κάλλος εὐτύχηται· καταλύσασι δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοῦ σώματος αἰσθητηρίων προσαπόλλυται, καὶ πάνθ᾽, ὡς ἔφην, τὰ μέλη διαστρεφόμενα παντοίας ἀμορφίας αἴτια γίνεται.

Κεφ. ιγ'. Ἀλλ᾽ ἴσως τῶν εἰρημένων οὐδενὸς, ἰσχύος δ᾽ ἀντιποιήσονται, τοῦτο γὰρ, εὖ οἶδα, ἓν φήσουσιν ἰσχυρότατον πάντων εἶναι. Ποίας, ὦ πρὸς θεῶν, ἰσχύος καὶ ποῦ χρησίμης; πότερον τῆς εἰς τὰ γεωργικὰ τῶν ἔργων; πάνυ

etiam multos ex iftis optime compofito corpore gymnaftae, qui eos curandos fusceperant, fupra modum faginantes et infarcientes carnibus et fanguine, in diverfam corporis fpeciem perduxerint: nonnullos quoque facie prorfus deformi foedaque reddiderint, eos potiffimum, quos ad pancratium aut pugilum certamen inftituiffent. Caeterum ubi tandem et membrum aliquod fregerint, aut distorferint, aut oculos extuderint, tum, opinor, tum vel maxime fructus artis ipforum evidenter apparet, videlicet pulchritudo. Hunc ad modum illis res fucceffit ad formae commodum, quamdiu fani funt. Caeterum ubi defierint exerceri, fimul et reliqua fenfuum corporis organa pereunt, cunctaque, ut dixi, membra distorta nihil non reddunt deforme.

Cap. XIII. At fortaffe nihil quidem ex his omnibus, quae dicta funt, fed robur fibi vindicabunt. Nam hoc, fat fcio, dicturi funt, unum illud effe omnium efficaciffimum. Quod, per deos, robur? aut ad quid utile? num ad agri-

Ed. Chart. II. [13. 14.] Ed. Baf. I. (5.)

μὲν οὖν καλῶς ἢ σκάπτειν, ἢ θερίζειν, ἢ ἀροῦν, ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν κατὰ γεωργίαν δύνανται. Ἀλλ᾽ ἴσως εἰς τὰ πολεμικά; τὸν Εὐριπίδην αὖθις μοι κάλει, ὅστις αὐτοὺς ὑμνήσει λέγων·

Πότερα μαχοῦνται πολεμίοισιν, ἐν χεροῖν
Δίσκους ἔχοντες;

[14] τῷ γὰρ ὄντι

Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας.

Ἀλλὰ πρὸς κρύος καὶ θάλπος ἰσχυροὶ, αὐτοῦ γε τοῦ Ἡρακλέους ζηλωταὶ, ὡς ἑνὶ καὶ χειμῶνι καὶ θέρει σκέπεσθαι δέρματι, ὡς ἀνυπόδετοι διατελεῖν, ὑπαίθριοι κοιμᾶσθαι, χαμευνεῖν; ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις τῶν νεογνῶν παίδων εἰσὶν ἀσθενέστεροι. Ἐν τίνι τοίνυν ἔτι τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξονται; ἢ ἐπὶ τίνι μέγα φρονήσουσιν; οὐ γὰρ δή που ὅτι τοὺς σκυτοτόμους, ἢ τέκτονας, ἢ τοὺς οἰκοδόμους οἷοί τ᾽ εἰσὶ καταβάλλειν ἐν παλαίστρᾳ τε καὶ σταδίῳ. Τάχ᾽ οὖν ἐπὶ τῷ δι᾽ ὅλης ἡμέρας κονίεσθαι δικαιοῦσιν· ἀλλὰ τοῦτό γε καὶ

colationem? Perpulchre igitur vel fodere, vel metere, vel arare, aut aliud quippiam, quod ad agricolationem pertinet, poſſunt. Sed fortaſſis ad res bellicas valent. Rurſus Euripidem huc mihi cita, qui laudes illorum canet his verbis:

Num adverſus hoſtes proeliabuntur, manu
Diſcos ferentes?

Revera

Vana fiunt omnia haec,
Ubi cominus ferrum micare coeperit.

Caeterum adverſus rigorem et aeſtum validi ſunt, hoc ipſo ſane Herculem referentes, ut tum hieme, tum aeſtate, una pelle tegantur: ut incalceati perpetuo ſub dio dormiant, humi cubantes. At enim in his omnibus pueris nuper natis ſunt imbecilliores. Qua tandem igitur in re roboris ſui ſpecimen edent? aut unde ſibi placebunt et criſtas erigent? Non ſane in hoc, quod coriarios, fabros, domorum aedificatores vel in palaeſtra dejiciant, vel in ſtadio. Fortaſſis itaque in hoc, quod tota die pulvereſcunt, merito ſibi gloriandum putabunt.

τοῖς ὄρτυξι καὶ τοῖς πέρδιξιν ὑπάρχει. καὶ εἴπερ ἐπὶ τούτῳ μέγα χρὴ φρονεῖν, ἐπὶ τῷ δι' ὅλης ἡμέρας βορβόρῳ λούεσθαι. Ἀλλὰ νὴ Δία τῶν ἱερουργημένων ἕνα ταύρων ἀναθέμενος τοῖς ὤμοις ὁ Μίλων ἐκεῖνος ὁ Κροτωνιάτης διεκόμισέ ποτε τὸ στάδιον. ὢ τῆς ὑπερβαλλούσης ἀνοίας, ὡς μηδὲ τοῦτο γιγνώσκειν, ὅτι πρὸ βραχέος τὸ αὐτὸ τοῦτο σῶμα, τοῦ ταύρου ζῶντος, ἐβάσταζεν ἡ ψυχὴ τοῦ ζώου, καὶ πολλῷ γ' ἀκοπώτερον ἢ ὁ Μίλων ἦγε, καὶ θεῖν ἐδύνατο βαστάζουσα· ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς ἦν ἀξία παραπλησίως τῇ Μίλωνος. Ἐδήλωσε δὲ καὶ ἡ τελευτὴ τἀνδρὸς, ὅπως ἦν ἀνόητος, ὅς γε θεασάμενός ποτε νεανίσκον σχίζοντα κατὰ μῆκος ξύλα ἐνθέσει σφηνῶν, ἐκεῖνον μὲν ἀπώθησε καταγελάσας, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν μόνων ἐτόλμησε διασπᾷν αὐτό· κᾄπειθ' ὅσον εἶχεν ἰσχύος εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ πληρώσας, διέστησε μὲν ἑκατέρωσε τὰ μέρη τοῦ ξύλου· τῶν σφηνῶν δ' ἐκπεσόντων ἐν τῷδε, τὸ λοιπὸν τοῦ ξύλου μέρος ἀδυνατῶν διαστῆσαι, μέχρι πολλοῦ μὲν ἀντεῖχεν, ὕστερον δὲ νικηθεὶς, οὐκ ἔφθασε κομίσασθαι

Verum iſta laus adeſt et coturnicibus et perdicibus, ſiquidem par eſt, ut hinc tollant criſtas, quod toto die luto laventur. Sed age, per Iovem, Milo ille Crotoniates ſublatum in humeros unum ex immolatis tauris olim per ſtadium bajulavit. O inſignem dementiam iſtorum, qui ne hoc quidem intelligunt, quod paulo ante idem corpus vivi animantis geſtavit illius anima; multoque ſane minore labore portavit, quam Milo. Nam et currere poterat, cum geſtaret: attamen ea nullius erat pretii, quemadmodum nec Milonis anima. Declaravit autem et exitus hominis, quam nihil habuerit mentis. Cum enim aliquando conſpiceret adoleſcentem cuneis immiſſis findentem ligna, illum quidem irriſum ſubmovit: ipſe non alio uſus inſtrumento quam ſuis ipſius manibus, auſus eſt lignum deducere: mox, quidquid habebat roboris, in primo impetu colligens, diduxit arboris partes. Interim elapſis cuneis, cum reliquam arboris partem diducere non poſſet, diu quidem obnixus eſt, tandem victus non po-

τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὑπὸ τῶν μερῶν τοῦ ξύλου συνελθόντων ἀλλήλοις καταλειφθεῖσαι, συνετρίβησαν μὲν αὗται πρῶται, θανάτου δ' οἰκτροῦ τῷ Μίλωνι κατέστησαν αἴτιαι. Πάνυ γοῦν ὤνησεν αὐτὸν εἰς τὸ μηδὲν παθεῖν ὁ νεκρὸς ταῦρος ἐν τῷ σταδίῳ βασταχθείς; ἢ τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἔσωσεν ἄν, ἡνίκα πρὸς τὸν βάρβαρον ἐπολέμουν, ἡ τοιαύτη τοῦ Μίλωνος ἐνέργεια περὶ τὸν ταῦρον, ἀλλ' οὐχ ἡ Θεμιστοκλέους σοφία, πρῶτον μὲν ὑποκριναμένου καλῶς τὸν χρησμὸν, εἶτα στρατηγήσαντος ὡς ἐχρῆν;

Σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα πολλὰς χεῖρας νικᾷ·
Σὺν ὅπλοις δ' ἀμαθία χεῖρον ἢ κακόν.

Ὅτι μὲν εἰς οὐδὲν τῶν κατὰ τὸν βίον ἔργων χρήσιμος ἡ τῶν ἀθλητῶν ἄσκησις, εὖ οἶδ' ὅτι σαφὲς ἤδη γέγονεν· ὅτι δὲ καὶ ἐν ἑαυτοῖς, οἷς (6) ἀσκοῦσιν, οὐδενός εἰσιν ἄξιοι λόγου, μάθοιτ' ἄν, εἰ διηγησαίμην ὑμῖν τὸν μῦθον ἐκεῖνον, ὃν τῶν οὐκ ἀμούσων ἀνδρῶν τις ἐντείνας ἔπεσι διεσκεύασεν.

tuit educere manus, fed a trunci partibus in fe coëuntibus comprehenfae, primum ipfae quidem contritae funt, mox et Miloni miferandi exitii fuere caufa. Plurimum igitur illi profuit in hoc, ne quid mali pateretur, in ftadio geftare taurum mortuum. An Graecorum rempublicam fervare potuiffet id temporis, cum adverfus barbarum bellum gerebant, Milonis vis, quam in geftando tauro declaravit, potius quam Themiftoclis fapientia, qui primum recte interpretatus eft oraculum, deinde bellum, quemadmodum oportebat, geffit.

Unicum enim confilium prudens multas fuperat manus,
Caeterum infcitia cum armis pejor eft quovis malo.

Arbitror itaque jam perfpicue declaratum, athletarum exercitationem nihil utilitatis afferre ad vitae functiones. Caeterum quod nec in ipfis, quibus exercentur, ullius pretii fint, cognofcetis, fi vobis retulero fabulam illam, quam vir quidam non inelegans epico carmine ornavit.

ἔστι δὲ οὗτος· Εἰ Διὸς γνώμη πᾶσι τοῖς ζώοις ὁμόνοια κα κοινωνία γένοιτο πρὸς τὸν βίον, ὡς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ κη ρυκα μὴ μόνον ἀνθρώπους τοὺς ἀγωνιουμένους καλεῖν, ἀλλ καὶ πᾶσιν ἐπιτρέπειν τοῖς ζώοις εἰς τὸ στάδιον ἥκειν ἕ οὐδένα ἂν ἄνθρωπον οἶμαι στεφθήσεσθαι. Ἐν μὲν γά δολιχῷ ὑπέρτατος, φησὶν, ὁ ἵππος ἔσται·

Τὸ στάδιον δὲ λαγωὺς ἀποίσεται· ἐν δὲ διαύλῳ
Δορκὰς ἀριστεύσει· μερόπων δ' ἐναρίθμιος οὐδεὶς
Ἐν ποσίν. ὦ κοῦφοι ἀσκητῆρες, ἄθλιοι ἄνδρες.

Ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους τὶς ἐλέφαντος ἢ λέοντ ἰσχυρότερος ἂν φανείη. Οἶμαι δ', ὅτι καὶ ταῦρος πυγμ στεφθήσεται. καὶ [15] ὄνος, φησὶ, λὰξ ὅτι εἰ βούλετ ἐρίσας, αὐτὸν τὸν στέφανον οἴσεται. Αὐτὰρ ἐν ἱστορίῃ πο λυπείρῳ γράφεται ὄνος, ὅτι παγκράτιον νίκησέ ποτε ἄνδρα εἰκοστὴ δὲ καὶ πρώτη Ὀλυμπιὰς ἦν, ὅτ' ἐνίκα ὀγκητή

Eſt autem hujusmodi: „Si Jovis voluntate cunctis ani mantibus conſenſus ac ſocietas contingeret in degend vita, ut in Olympia praeco non ſolum homines ad cer tamen vocaret, ſed omnibus etiam animalibus permitte ret ad unum venire ſtadium, nullus, opinor, hominum coronaretur. In eo enim certamine, in quo curſus a viginti tria ſtadia porrigitur, unde et *δολιχὸν* appellan equus, inquit, longe ſuperabit: in curſu vero brevior qui non ultra ſtadium profertur, lepus feret praemium Caeterum in diaulo, in quo curſus ac recurſus du plicat ſtadium, primas feret caprea. Neque quisquam hominum in aliquo numero futurus eſt curſu pedum O leves exercitationes veſtras, *ἄθλιοι*, id eſt, miſer viri! Imo ne Herculis quidem poſterorum quisquam ele phanto aut leone robuſtior apparebit. Arbitror autem futurum, ut in pugilum certamine taurus coronam laturu ſit. Et aſinus, inquit, ſi velit calcibus contendere, co ronam auferet. Et in hiſtoria variorum eventuum ſcribere tur, quod aſinus in pancratio aliquando vicerit viros. *Era autem Olympias prima ac vigeſima, cum vinceret ruditor.*

Πάνυ χαριέντως οὗτος ὁ μῦθος ἐπιδείκνυσι τὴν ἀθλητικὴν ἰσχὺν οὐ τῶν ἀνθρωπίνων οὖσαν ἀσκημάτων. καίτοι γ᾽ εἰ μηδὲν ἰσχύϊ πρωτεύουσι τῶν ζώων οἱ ἀθληταὶ, τίνος ἂν ἔτι τῶν ἄλλων ἐπήβολοι γενηθεῖεν ἀγαθῶν;

Κεφ. ιδ΄. Εἰ δὲ καὶ τὴν ἡδονὴν σώματός τις ἀγαθὸν εἶναι φαίη, οὐδὲ ταύτης αὐτῆς αὐτοῖς μέτεστι, οὔτ᾽ οὖν ἀθλοῦσιν οὔτε καταλύσασιν, εἴγε παρὰ μὲν τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον ἐν πόνοις τε καὶ ταλαιπωρίαις εἰσὶν, οὐ γυμναζόμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνάγκην ἐσθίοντες· ἡνίκα δὲ καὶ καταλύσαντες τύχοιεν, ἀνάπηροι τὰ πλεῖστα μέρη τοῦ σώματος γίνονται. Τάχ᾽ οὖν ἐπὶ τῷ χρήματα πάντων ἀθροίζειν πλεῖστα σεμνύνονται; καὶ μὴν ἐστὶν ὑμῖν θεάσασθαι πάντας αὐτοὺς ὀφείλοντας, οὐ μόνον ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καθ᾽ ὃν ἀθλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ καταλύσαντας τὴν ἄσκησιν, οὐδ᾽ ἂν εὕροις ἀθλητὴν οὐδενὸς πλουσιώτερον ἑνὸς τῶν ἐπιτυχόντων οἰκονόμων ἀνδρὸς πλουσίου. ἔστι δὲ οὐδ᾽ αὐτὸ

Admodum venuſta fabula haec declarat, robur athleticum non eſſe de numero eorum, quibus homines decet exerceri. Atqui ſi ne robore quidem antecellunt animantibus athletae, quodnam ex caeteris bonis ſibi vindicabunt?

Cap. XIV. Quod ſi quis dicat voluptatem corporis inter bona numerandam, ne hujus quidem compotes ſunt, neque quum exercentur, neque poſtquam ab exercitatione diſceſſerint: quandoquidem, dum exercent athleticam, in laboribus ac miſeriis agunt, non tantum ob exercitia, verum etiam ob id, quod coguntur ad edacitatem. Quod ſi contigerit eos ab arte miſſionem accipere, plerisque corporis membris mutili ſunt ac debiles. Ergo fortaſſis inde gloriantur, quod prae caeteris plurimum colligunt et coacervant pecuniarum. Atqui videre licet iſtos omnes aere alieno obſtrictos, non ſolum id temporis, quo exercent artem athleticam, verum etiam quum ab ea dimiſſi ſunt, nihilo invenias athletam ditiorem quovis viri divitis oeconomo. Quamquam ne id

τὸ πλουτεῖν ἐξ ἐπιτηδεύματος ἀξιόλογον ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ τοιαύτην ἐπίστασθαι τέχνην, ἣ καὶ ναυαγήσασι συνεκκολυμβήσει, ὅπερ οὔτε τοῖς διοικοῦσι τὰ τῶν πλουσίων, οὔτε τοῖς τελώναις ἢ τοῖς ἐμπόροις ὑπάρχει. καίτοι πλουτοῦσιν ἐξ ἐπιτηδευμάτων οὗτοι μάλιστα, ἀλλ᾽ ἐὰν ἀπολέσωσι τὰ χρήματα, συναπολλύουσιν αὐτοῖς καὶ τὰς πράξεις, ἀφορμῆς μέν τινος χρημάτων εἰς αὐτὰς δεόμενοι, τῷ δὲ οὐκ ἔχειν ταύτην αὔξασθαι τῆς ἀρχαίας πράξεως ἀδυνατοῦντες. οὐδὲ γὰρ δανείζει τις αὐτοῖς χωρὶς ἐνεχύρων ἢ ὑποθηκῶν. ὥστε εἰ καὶ πρὸς χρηματισμὸν ἀσφαλῆ τε καὶ οὐκ ἄδοξον ἀξιοῖ τις ἡμᾶς παρασκευάσθαι, τέχνην ἀσκητέον ἐστὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου καὶ παραμένουσαν. Ἀλλὰ διττῆς οὔσης διαφορᾶς τῆς πρώτης ἐν ταῖς τέχναις· ἔνιαι μὲν γὰρ αὐτῶν λογικαί τ᾽ εἰσὶ καὶ σεμναί, τινὲς δ᾽ εὐκαταφρόνητοι καὶ διὰ τῶν τοῦ σώματος πόνων, ἃς δὴ βαναύσους τε καὶ χειρωνακτικὰς ὀνομάζουσιν· ἄμεινον ἂν εἴη τοῦ προτέρου γένους τῶν τεχνῶν μετέρχεσθαί τινα. τὸ γάρ τοι δεύτερον γένος αὐτῶν ἀπολείπειν

quidem per se praeclarum est ex arte parare divitias, sed talem potius artem scire, quae fracta navi simul cum domino enatet e naufragio. Quod quidem nec his contingit, qui res procurant divitum, neque publicanis neque negotiatoribus, et tamen hi maxime ditescunt e suis artibus. Caeterum si pereant illis pecuniae, simul et perit negotiatio, ad quam opus quidem habent aliqua forte pecuniae. Caeterum si haec desit, non possunt instaurare pristinam negotiationem. Nemo enim iis mutuum credit absque pignoribus et hypothecis. Proinde si quis vestrum studet viam rationemque invenire ad parandas pecunias et tutam, nec infamem, ars aliqua exercenda est per omnem vitam permansura. Porro cum prima divisione in geminum discrimen artes distribuantur: quaedam enim ex his ratione constant, suntque liberales et honestae quaedam contra illiberales, quod corporis laboribus constent, quas sedentarias ac manuarias vocant: praestiterit ex illo priore genere quampiam discere: nam posterius illud genus destituere solet senectute gravatos artifices

είωθε γηρῶντας τοὺς τεχνίτας. εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ προτέρου γένους ἰατρική τε καὶ ῥητορικὴ καὶ μουσικὴ, γεωμετρία τε καὶ ἀριθμητικὴ, καὶ λογιστικὴ, καὶ ἀστρονομία, καὶ γραμματικὴ, καὶ νομική. πρόσθες δ', εἰ βούλει, ταύταις πλαστικήν τε καὶ γραφικήν· εἰ γὰρ καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργοῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἰσχύος νεανικῆς δεῖται τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἐκ τούτων οὖν τινὰ τῶν τεχνῶν ἀναλαμβάνειν τε καὶ ἀσκεῖν χρὴ τὸν νέον, ὅτῳ μὴ παντάπασιν ἡ ψυχὴ βοσκηματώδης ἐστί· καὶ μᾶλλόν γε τὴν ἀρίστην ἐν ταύταις, ἥτις, ὡς ἡμεῖς φαμὲν, ἐστὶν ἰατρική· τοῦτο δ' αὐτὸ δεικτέον ἐφεξῆς.

Prioris autem generis sunt Medicina, Rhetorica, Musica, Geometria et Arithmetica, Dialectica, Astronomia, Grammatica ac Legum prudentia. Adde his, si velis, fingendi pingendique artificium: quamquam enim haec manuum constant opera, tamen earum exercitatio non eget robore juvenili. Ex his igitur artibus aliquam deligere convenit, et exercere juventutem, cui mens non sit omnino hebes ac rudis; vel harum potius optimam, quae quidem mea sententia est ars medendi. Hoc autem deinceps nobis erit demonstrandum.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

Ed. Chart. II. [16.] Ed. Bal. I. (6.)

Κεφ. α'. [16] Τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν ἀρίστην εἶναι διδασκαλίαν ὁ Φαβωρῖνος φησίν. ὀνομάζουσι δ' οὕτως οἱ Ἀκαδημιακοὶ, καθ' ἣν τὴν ἀντικειμένην προςαγορεύουσι. οἱ μὲν οὖν παλαιότεροι τελευτᾷν αὐτὴν εἰς ἐποχὴν ὑπολαμβάνουσι, ἐποχὴν καλοῦντες τὴν, ὡς ἂν εἴποι τὶς, ἀοριστίαν, ὅπερ ἐστὶ περὶ μηδενὸς πράγματος ὁρίσασθαι, μηδὲ ἀποφήνασθαι βεβαίως. οἱ νεώτεροι δὲ, οὐ γὰρ μόνος ὁ Φαβωρῖνος, ἐνίοτε μὲν εἰς τοσοῦτον προάγουσι τὴν ἐποχὴν, ὡς μηδὲ τὸν ἥλιον ὁμολογεῖν εἶναι καταληπτόν· ἐνίοτε δὲ εἰς τοσοῦ-

GALENI DE OPTIMA DOCTRINA LIBER.

Cap. I. Argumentationem in utramque partem optimam esse doctrinam censet Favorinus. Sic autem nominant Academici eam, secundum quam oppositum enunciant. Antiquiores igitur eam in epochen terminari autumant, epochen vocantes, ac si quis dixerit indefinitionem, *ancepsque judicium*, quod est nulla de re determinare, nec certo enunciare. Recentiores autem (non enim solus Favorinus) aliquando eo promovent epochen, ut ne solem quidem fateantur esse comprehensibilem: aliquando vero in tantum cognitionem promo-

τον τὴν γνῶσιν, ὡς καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπιτρέπειν αὐτὴν, ἄνευ τοῦ διδαχθῆναι πρότερον ἐπιστημονικὸν κριτήριον. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ἐστιν, ὃ Φαβωρῖνος εἴρηκεν ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀκαδημιακῆς διαθέσεως, ὃ Πλούταρχος ἐπιγέγραπται. λέγει δὲ αὐτὸ ἐν τῷ πρὸς Ἐπίκτητον, ἐν ᾧ δήπουθεν ἐστὶν Ὀνήσιμος ὁ Πλουτάρχου δοῦλος Ἐπικτήτῳ διαλεγόμενος. καὶ μέντοι κἀν τῷ μετὰ ταῦτα γραφέντι βιβλίῳ Ἀλκιβιάδη καὶ τους ἄλλους τοὺς Ἀκαδημιακοὺς ἐπαινεῖ, προσαγορεύοντας μὲν ἑκατέρῳ τῶν ἀντικειμένων ἀλλήλοις λόγων, ἐπιτρέποντας δὲ τοῖς μαθηταῖς αἱρεῖσθαι τοὺς ἀληθεστέρους· ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν εἴρηκε, πιθανὸν ἑαυτῷ φαίνεσθαι, μηδὲν εἶναι καταληπτόν. ἐν δὲ τῷ Πλουτάρχῳ συγχωρεῖν ἔοικεν, εἶναί τι βεβαίως γνωστόν. ἄμεινον γὰρ οὕτως ὀνομάζειν τὸ καταληπτὸν, ἀποχωροῦντας ὀνόματι Στωϊκῷ. καὶ ἔγωγε ἐθαύμαζον νὴ τοὺς θεοὺς, ὅπως ὁ Φαβωρῖνος εἰς τὴν τῶν Ἀττικῶν φωνὴν εἰωθὼς μεταλαμβάνειν ἕκαστα τῶν ὀνομάτων, οὐ παύεται λέγων, οὔτε τὸ καταληπτὸν, οὔτε τὴν κατάληψιν, οὔτε τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, οὔτε τὰ τούτοις ἀντικείμενα· οἷον στερητικῶς λεγόμενα,

vent, ut diſcipulis eam permittant nondum prius edoctis de ſcientifico judicandi inſtrumento. Nec enim aliud eſt, quod Favorinus dixit in libro de conſtitutione Academica, qui Plutarchus inſcribitur. Idem autem dicit in libro ad Epictetum, in quo ſcilicet eſt Oneſimus, Plutarchi ſervus, cum Epicteto disputans; ac certe eo in libro, quem poſtea ſcripſit, Alcibiadem et caeteros Academicos laudat, disputantes quidem inter ſe contrariis rationibus, permittentes autem diſcipulis ex his eligere veriores; ſed in hoc quidem ipſo dixit, probabile ſibi videri, nihil eſſe comprehenſibile; in Plutarcho vero concedere videtur, aliquid certo poſſe cognoſci; praeſtat enim ſic appellare comprehenſibile, abstinentes a Stoico nomine. Atque ego per Deos mirabar, quomodo Favorinus aſſuetus Atticae dictioni ſingula nomina commutare non deſinat, dicens neque comprehenſibile, neque comprehenſionem, neque comprehenſivam imaginationem; neque his oppoſita, ut quae privative dicuntur,

ἀκα[17]τάληπτον φαντασίαν, ἢ τὴν ἀκαταληψίαν αὐτήν. ὡς δὲ καὶ τρία βιβλία γράψας, ἓν μὲν πρὸς Ἀδριανὸν, ἕτερον δὲ πρὸς Δρύσωνα, καὶ τρίτον πρὸς Ἀρίσταρχον, ἅπαντα περὶ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας ἐπέγραψε. καὶ καθ' ὅλα γε αὐτὰ γενναίως ἀγωνίζεται, πειρώμενος ἐπιδεικνύναι τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἀνύπαρκτον.

Κεφ. β'. Ἐγὼ δ' οὔτ' ἄλλο τι καταληπτὸν ἡγοῦμαι σημαίνειν παρὰ το γνωστὸν, οὔτ' ἄλλο τι τὸ κα(7)ταλαμβάνεσθαι τοῦ βεβαίως γιγνώσκειν, ἀνάλογον δ' αὐτοῖς λέγεσθαι τήν τε κατάληψιν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. ἐπειδὴ γὰρ ἔνια μὲν οἰόμεθα ἢ βλέπειν, ἢ ἀκούειν, ἢ ὅλως αἰσθανεσθαι, καθάπερ ἐν ὀνείροις καὶ μανιαις, ἔνια δὲ οὐκ οἰόμεθα μόνον, ἀλλα καὶ κατ' ἀλήθειαν ὁρῶμεν, ἢ ὅλως αἰσθανόμεθα, ταυτὶ μὲν τὰ δεύτερα πάντες ἄνθρωποι πλὴν Ἀκαδημιάκῶν τε καὶ Πυῤῥωνείων εἰς βεβαίαν γνῶσιν ἥκειν νομίζουσιν, ἃ δ' ὄναρ ἢ παραπαιόντων ἡ ψυχὴ φαντάζεται, ψευδῆ ταῦθ' ὑπάρχειν. εἰ μὲν δὴ

incomprehensibilem imaginationem, vel ipsam incomprehensionem. Ut autem tres libros scripsit, unum ad Adrianum, secundum ad Drusonem, et tertium ad Aristarchum; hos omnes inscripsit dc imaginatione comprehensiva, et per omnes hos libros strenue disputat, conatus demonstrare, non dari comprehensivam imaginationem.

Cap. II. Ego vero nihil aliud comprehensibile puto significare, quam cognoscibile; neque aliud comprehendere, quam certo cognoscere; similem vero his dici comprehensionem et comprehensivam imaginationem. Cum enim quaedam putamus vel videre, vel audire, vel omnino sentire, quemadmodum in somniis et deliriis; quaedam vero non arbitramur solum, sed revera videmus, vel omnino sensu percipimus: haec quidem posteriora omnes homines, praeter Academicos ac Pyrrhonios, ad certam cognitionem venire credunt; quae vero per somnia, aut quae delirantium fingit animus, falsa esse haec omnia. Si autem sic rem se habere concedant,

συγχωροῦσιν αὐτὸ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχειν, ἐξαλειψάτωσαν, ἐν οἷς γράφουσι, μήτε τοῦ μαινομένου τὸν σωφρονοῦντα, μήτε τοῦ νοσοῦντος τὸν ὑγιαίνοντα, μήτε τοῦ κοιμωμένου τὸν ἐγρηγορότα πιστότερον ὑπάρχειν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν. εἰ δ᾽ οὐδὲν μᾶλλον ἐκείνοις ἐστὶν ἢ τοῖς ἐναντίως διακειμένοις γνωστὸν, συγκέχυται μὲν δήπου τὰ τῆς ἀληθείας κριτήρια, οὔτ᾽ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ὁ Ἀκαδημιακὸς, οὔτ᾽ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ δυνήσεται κρῖναι τοὺς εἰς ἑκάτερα τῶν ἀντικειμένων εἰρημένους λόγους. ἔτι δὲ οὐ δεησόμεθα τὴν ἀρχὴν τοιούτων διδασκάλων, δυνάμενοί γε καὶ αὐτοὶ τὰ γεγραμμένα τοῖς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων ἀντιδιῃρημένων ἀναγινώσκειν, καὶ οὐδὲν ἧττον τῶν Ἀκαδημιακῶν εἰδέναι. κἂν ἀσαφές αὐτῶν τὶ ᾖ, τὸ μὲν παρὰ τῷ Χρυσίππῳ τοῖς Στωϊκοῖς διδασκάλοις ἀσφαλέστερον ὀνομάζειν ἐστὶ, τὸ δὲ παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ἀριστοτέλει τοῖς περιπατητικοῖς. οὕτω δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων, ὥστ᾽ οὐδὲν ἄν τι λείποιτο πρὸς διδασκαλίαν τοῖς Ἀκαδημιακοῖς, ὅσον ἐπὶ τῷ Φαβωρίνου λόγῳ. τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις αὐτὸ δὴ τοῦτο ἦν δίδαγμα, τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἀνθρώπῳ δεδομένον ὑπὸ τῆς φύσεως,

deleant ea, quae funt in libris, in quibus fcribunt, neque fapientem infano, neque fanum aegro, neque vigilantem dormiente, fide digniorem ad rerum cognitionem effe. Si vero nihil magis ipfis, quam contrario modo affectis cognofcibile, confufa funt certe cognofcendae veritatis inftrumenta; neque ipfe praeceptor Academicus, nec ejus difcipulus poterit judicare de rationibus dictis in utramque partem oppofitorum. Praeterea non indigebimus a principio ejusmodi praeceptoribus, cum et ipfi poffimus fcripta, quae a fectarum auctoribus funt ex oppofito divifa, perlegere, nec minus quam ipfi Academici dignofcere; et fi quid ipforum obfcurum fit, id quod apud Chryfippum, Stoicis praeceptoribus; quod autem apud Theophraftum et Ariftotelem, ipfis Peripateticis certius nominare liceat; et fic de caeteris, ita ut nihil Academicis ad doctrinam fit reliquum juxta Favorini rationem. Senioribus enim hoc erat praeceptum, nullum effe judicandi inftrumentum homini conceffum a natura, quo cuncta, compara-

ᾧ παραβάλλων ἕκαστον τῶν ὄντων ἀκριβῶς διαγνώσεται. διὸ μήδ᾽ ἀποφήνασθαι περὶ μηδενὸς ἠξίουν, ἀλλὰ περὶ πάντων ἐπέχειν ἀεί. ἀλλ᾽ εἰ δὴ τοῖς φυσικοῖς κριτηρίοις αἴσθησιν ἱκανῶς συγχωρήσουσιν ἡμῖν, οὐδὲν ἔτι δεησόμεθα τῆς εἰς ἑκάτερα ἐπιχειρήσεως, ἀλλ᾽ ἑτέρου τινὸς ἀπαιτήσεως, μᾶλλον μὲν τοὺς τεχνίτας παρέχοντας τοῖς μαθηταῖς εὐθέως, ἀλλ᾽ ἕτερον τὸ λογίζεσθαι, τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν ψηφίζειν. τοῦτο δ᾽ ἔστι τὸ ἐπισταθῆναι τῷ γυμναζομένῳ, καὶ τούτῳ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐν οἷς σφάλλεται, καὶ ταῦτα ἐπανορθούμενον μόνα. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐπανορθοῦται τὰ τῶν παλαιόντων ἁμαρτήματα. καὶ ὁ γραμματικὸς, καὶ ὁ ῥήτωρ, καὶ γεωμέτρης, καὶ μουσικὸς, οὕτω διδάσκουσιν οὐ διασείοντες, οὐδὲ σαλεύοντες τῶν μαθητῶν ἣν ἔχουσι πίστιν ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς κριτηρίοις, ἀλλ᾽ ἐφεστῶτες αὐτοῖς γυμναζομένοις, ἄχρι περ ἂν ἀναμαρτήτους ἀποδείξωσι, τὰς κατὰ μέρος ἐνεργείας, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὴν ἐποχὴν εἰσάγοντες. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ καὶ ταῖς ἐνεργείαις σὺν αἰσθήσεσιν ἀπιστεῖν ἀνατιθέντες, ἢ τοῖς ὑπὸ

tione facta, accurate cognofceret. Quapropter nihil de ulla re volebant affirmare, fed de omnibus femper anceps ferre judicium. Sed fi nobis concedant, ut decet, naturalibus judicandi inftrumentis fenfum fufficienter inesse, nulla jam nobis opus erit argumentatione in utramque partem, fed alia quadam repetitione, ut artifices non ftatim artem difcipulis praebent, fed aliam argumentationem, a multis dictam calculis computationem, hoc eft, praeesse ei, qui exercetur, et attendere, in quibus hic fallitur, eaque fola corrigere. Similiter et puerorum gubernator luctantium errores emendat, et grammaticus et rhetor et geometra et muficus fic docent, non labefactantes, neque convellentes, quam difcipuli fidem habent de naturalibus inftrumentis judicandi, fed ipfis exercendis praefecti, donec fingulas actiones edant inculpatas; non vero ad epochen adducunt. Ipfi enim funt, qui in actionibus cum fenfibus diffidentiam afferunt,

του βεβαίως γιγνωσκομένοις καταφρονεῖν. ὁ γοῦν Καρνεάδης οὐδὲ [18] τοῦτο τὸ πάντων ἐναργέστατον συγχωρεῖ πιστεύειν, ὅτι τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα μεγέθη καὶ ἀλλήλοις ἴσα γίγνεται. τοὺς μὲν οὖν λόγους, οἷς ἐπιχειρεῖ λύειν καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν ἐναργῶς τὶ εἶναί σοι φαινομένων τε καὶ πιστευομένων, ἔτι καὶ εἰς τόδε σωζομένους ἔχομεν. ἀπόκεινται γὰρ ἐν γράμμασιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συναθροισθέντες. αἱ λύσεις δ' οὔθ' ὑπ' ἐκείνων, οὔθ' ὑπ' ἄλλου τινὸς εἴρηνται τῶν μετ' αὐτὸν Ἀκαδημιακῶν. ἆρ' οὖν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐδήλωσε μόνον, ὅτι σοφίσματά εἰσιν οἱ λόγοι πάντες οὗτοι, καὶ ζητητέον τὴν λύσιν αὐτῶν ὑμῖν, ὦ μαθηταί. μοχθηρὸν μὲν γὰρ τοῦτο, σμικρότερον δ' ὅμως οὐ πεποιήκασιν οἱ γράψαντες μὲν αὐτοὺς, μὴ δηλώσαντες δ' ὑμῖν, ὁποῖοί τινές εἰσι.

Κεφ. γ'. Ἡδέως δ' ἂν ἠρόμην, εἴπερ ἦν ὁ Φαβωρῖνος, ἆρά κελεύει με πείθεσθαι αὐτοῖς ἅπασι τοῖς λόγοις, ἢ σκοπεῖσθαι, πότερον ἀληθεῖς εἰσὶν, ἢ ψευδεῖς. ἓν δὴ γὰρ

vel ea contemnunt, quae ab aliquo certo cognofcuntur. Carneades igitur neque id, quod eft omnium evidentiffimum, credendum effe concedit, quod magnitudines uni aequales funt et aequales inter fe. Habemus igitur rationes, quibus haec folvere contendit, et alia quam plurima eorum, quae evidenter exfiftere tibi apparent ac creduntur, adhuc ad id confervatas. Ab ejus enim difcipulis collectae fcriptis mandatae fuerunt; folutiones vero neque ab ipfis, nec ab ullo alio Academicorum poft eum allatae fant. Igitur fi nihil aliud, faltem hoc unum demonftravit, quod fallaces ejusmodi fint rationes, et quaerendam effe nobis harum folutionem, o difcipuli. Improbum illud eft, nec tamen minus improbe fecerunt, qui has fcripfere rationes, nec, quales effent, nobis indicarunt.

Cap. III. Libenter quaererem, fi Favorinus adeffet, an jubeat omnibus his rationibus affenfum me praebere, vel confiderare, utrum verae fint, vel falfae; unum

σκοπεῖσθαι συνεχώρησεν. ἠρόμην δ' ἂν ἐπὶ τῷδε πάντως, εἰ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει διακρίνειν ἀληθεῖς λόγους ψευδῶν, ἢ μέθοδός ἐστι τῆς ἑκατέρων γνώσεως. εἰ μὲν γὰρ φύσει, πῶς οὐχ ὁμολογοῦμεν ἀλλήλοις ἅπαντες, οὐδ' ὡσαύτως ἀποφαινόμεθα περὶ τῶν αὐτῶν; εἰ δὲ μέθοδός τίς ἐστιν, αὐτὴν πρώτην μαθεῖν ἐδεήθην. ἑξῆς δὲ ἐπιστατοῦντας αὐτοὺς γυμνάσασθαι πολυειδῶς ἐπὶ παραδειγμάτων πλειόνων, ὥσπερ οἱ παλαίειν μανθάνοντες, ἢ σκυτοτομεῖν, ἢ οἰκοδομεῖν, ἢ ναυπηγεῖν, ἢ ῥητορεύειν, ἢ ἀναγιγνώσκειν, ἢ γράφειν, ἢ ὅλως ὁτιοῦν ἐνεργεῖν κατὰ τέχνην. εἰ μὲν οὖν ἔγραψέ τις τῶν Ἀκαδημιακῶν, οἷον μέν τι χρῆμά ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, οἷον δὲ σόφισμα, καὶ ὡς χρὴ διαγιγνώσκειν αὐτὰ, καὶ ὡς χρὴ γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα, ὡς ὁ Φαβωρῖνος ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν, ὡς εἰς ἑκάτερα ἐπιχειρουμένων τῶν μαθητῶν, πλὴν ὅτι περιττός ἐστιν, ἐδίδασκεν ὁ Ἀκαδημιακὸς ἕκαστον τῶν εἰρημένων, ἔχομέν τε ἡμεῖς τοὺς ἰδίων τῶν δογμάτων διδασκάλους. εἰ δ' οὔτ' ἔγραψέ τις

enim confiderandum effe conceffit. Quaererem autem in univerfum, num a natura fingulis hominibus infitum fit discernere veras rationes a falfis; vel fit aliqua ratio artificiofa ad utrarumque cognitionem. Si enim a natura, quidni omnes inter nos confentimus et eadem de iisdem rebus pronunciamus? Si vero fit quaedam methodus, ipfam primo oportuit addifcere, deinde ludo praefectos ipfos difcipulos vario modo, exemplis quamplurimis exercere; ut eos, qui luctandi artem difcunt, vel futoriam, vel aedificatoriam, vel naves compingendi, vel rhetoricam, vel legendi, vel fcribendi, vel alio quovis modo fecundum artem operari. Si igitur quispiam Academicus fcripferit, quid fit demonftratio, quid fophisma, et quomodo oporteat ea dignofcere, et quemadmodum circa ea fefe deceat exercere, ut Favorinus permittit judicium difcipulis, in utramque partem difputantibus, nifi cum aliquid fupervacaneum fuerit; docuerit Academicus fingula, quae dicta funt: nos vero habemus fingularum praeceptionum doctores. Si vero nullus de ipforum differentia fcripferit,

ὑπὲρ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, οὔτ᾽ ἐγύμνασεν, ὅμοιόν τι ποιεῖ τέκτονι κελεύοντι τῷ μαθητῇ μετρῆσαί τε καὶ στῆσαι καὶ ἀποτεῖναι, καὶ κύκλον γράψαι, χωρὶς τοῦ πῆχυν δοῦναι, καὶ ξυστὸν, καὶ κανόνα, καὶ κιρκίνον. ἀλλ᾽ ἴσως φησὶ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ δόγμασι. μὴ τοίνυν ἔτι προσποιοῦ γιγνώσκειν τι, μηδ᾽ ἀποφάναι, μηδ᾽ ἀποδίδρασκε τὴν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἀκαδημιακῶν εἰσαγομένην ἐποχὴν, μηδὲ σεμνύνου γραμματικοῦ ποιῶν ἔργον, ἃ μὲν εἰρήκασιν οἱ πρόσθεν ἐκμεμελετηκώς. ὅτι δὲ αὐτῶν ὑγιές ἐστιν οὐδὲν, εὔδηλον ἐννόῳ. οὐδὲ γὰρ διδασκάλου τόγε τοιοῦτον ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἀδολεσχία τις ἢ λῆρος. πόθεν οὖν ἐλπὶς ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀληθῶν εὑρέσεως; ᾧ γὰρ οὐδὲν ὑπάρχει κριτήριον ἀληθῶν καὶ ψευδῶν, ἀνέλπιστος ἡ γνῶσις αὐτοῦ. ἐγχείρησον δὲ διδάξαι μόνον σοφιστὰς, μηδὲν ἡμῖν ὑπάρχειν κριτήριον σύμφυτον, ὥστε γε μετὰ τοῦτο τολμηρῶς. ἡμῖν μέντοι ἴσως φησὶν, αἴσθησίν τε καὶ νόησιν ἐναργῆ κριτήρια τοῦ ἀληθοῦς εἶναι, συγχωρήσειεν ἄν τις ἐν λογικαῖς

aut exercitationem formaverit, simile quid agit, ac faber praecipiens discipulo, ut metiatur, dirigat, extendat, ac circulum describat, nec illi praebet cubitum, libram, regulam, aut circinum. Sed nihil fortassis, inquit, in philosophia et praeceptis inest simile. Ne igitur assimules te aliquid cognoscere, aut enunciare, aut discedere ab allata a veteribus Academicis epoche, nec te jactes, dum grammatici opus perficis, qui te exerces in iis, quae antiqui dixerunt. Apud ipsos autem nihil esse praeclari manifestissimum est animadvertenti. Neque enim id proprium praeceptoris est, sed nugacitas quaedam et deliramentum. Unde igitur spes veritatis inveniendae relinquitur? Cui enim nullum est veri et falsi judicandi instrumentum, ejus est insperata cognitio. Aggredere autem solum sophistas docere, nobis a natura nullum insitum esse judicandi instrumentum, ut certe postea audacter asseverasti. Nobis autem fortasse dicit, sensum et intellectum certa esse veri judicandi instrumenta, quod quis concederet in logicis volens inani

κυλινδεῖσθαι βουλόμενος ἐλπίσι ματαίαις. ὅσοι [19] δ' ἀνῃρήκασιν ὅλην τὴν ἐλπίδα, καθάπερ ἐκεῖνος, μάτην φλυαροῦσι. εὔδηλος οὖν ἐστὶν ὁ Φαβωρῖνος, αἰδοῖ μὲν ἀνατρέπων πάντα, καὶ ἀγνοεῖν ὑπάρχειν ὁμολογῶν, ὅθεν ὑπάρχειν οἱ πρόσθεν ἔλεγον Ἀκαδημιακοί τε καὶ Πυῤῥώνειοι· προσποιούμενος δ' ἐπιτρέπειν τὴν κρίσιν τοῖς μαθηταῖς, ἣν οὐδὲ ἑαυτοῖς ἐπέτρεψαν οἱ πρὸ αὐτοῦ.

Κεφ. δ'. Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη διδασκαλία τῶν μανθανόντων ὁτιοῦν, οἵαν ἐννοεῖται Φαβωρῖνος, οὐ μόνον οὐκ ἔστιν ἀρίστη τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλία την ἀρχὴν, ἐναργῶς οἶμαι δεδιδάχθαι. ἂν δ' οἱ λοιποὶ πάντες, διδασκαλίαι μέν εἰσιν, εἰ δ' ἄρισται, σκοπῶμεν, ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὖθις ἀρξάμενοι. φαίνεται γὰρ ἡμῖν ἐναργῶς τοῦτο, κἂν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς ἄπιστον ἐργάσασθαι σπουδάζουσιν οἱ σοφισταὶ, μηδὲν εἶναι κριτήριον φυσικόν. ὁ μὲν γὰρ κιρκίνος γράφει τὸν κύκλον, ὁ δὲ πῆχυς διακρίνει τὰ μήκη, καθάπερ ὁ ζυγὸς τὰ βάρη. ταῦτα (8) δὲ αὐτὸς κατεσκεύασεν

quadam fpe volutari. Quicumque autem omnem fpem fustulerunt, quemadmodum ipfe, fruftra nugantur. Confpicuus igitur eft Favorinus, quem pudet, dum omnia fubvertit, et fatetur fe ignorare, unde orta fint ea, quae veteres Academici et Pyrrhonii dixere, fimulans difcipulis fe judicium permittere, quod nec fibi ipfis illi, qui ante ipfum fuere, permiferunt.

Cap. IV. Quod vero haec via docendi eos, qui aliquid addifcunt, qualem Favorinus intelligit, non folum inter caeteras non fit optima, fed nec doctrinam effe, ab initio abunde demonftratum arbitror. Reliquae vero omnes doctrinae quidem funt; an vero fint optimae, videamus, primum ab iisdem rurfus incipientes: id enim nobis et manifeftum apparet, quamvis illud incredibile reddere conentur fophiftae, nullum videlicet effe naturale judicandi inftrumentum. Circinus enim circulum defcribit, cubitus magnitudinem discernit, ut libra, quae pondus habent. Haec autem omnia ipfe fibi paravit

ἄνθρωπος, ἐκ τῶν φυσικῶν ὀργάνων τε καὶ κριτηρίων ὁρμώμενος, ὧν ἀπωτέρω κριτήριον, οὔτε πρεσβύτερον, οὔτε σεμνότερον ἔχομεν. εἰ τοίνυν ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι δεῖ, λέγει γὰρ πάλιν ὁ νοῦς, ὅτι πιστεῦσαι μὲν ἢ ἀπιστῆσαι ὡς τῷ φυσικῷ κριτηρίῳ δυνατὸν ἡμῖν ἐστι, κρῖναι δ' οὐ δυνατὸν αὐτὸ δι' ἑτέρου τινός. ᾧ γὰρ κρίνεται τἄλλα πάντα, πῶς ἂν τοῦτο πρὸς ἄλλου κριθείη; πιστεύειν βούλει τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐναργῶς ὁρῶσι, καὶ τῇ γλώσσῃ γευομένῃ, τουτὶ μὲν μῆλον εἶναι, τουτὶ δὲ σῦκον, ἢ μὴ πιστεύειν; ὑπείσομαι ὃ βούλει ποιεῖν ἐφ' ἡμῖν, εἰ μέντοι σπεύδεις διαλέγεσθαί μοι. μὴ πιστεύοντος δὲ, ὡς παρὰ φύσιν ἔχοντος ἀφίσταμαι. κείσθω πρότερον ἀπιστεῖν σε, μηδὲν ἐλπίζειν μαθήσεσθαι παρ' ἐμοῦ. τοῦτο γὰρ ἄρτι πέπαυμαι λέγων. ὑποκείσθω δέ σε πιστεύειν, ἐλπίζεσθαι μαθήσεσθαι παρ' ἐμοῦ κρίνειν. ἀλλ' ἐγὼ τὰ μὲν αἰσθητὰ τοῖς ἐναργῶς αἰσθήσει φαινομένοις, τὰ δὲ νοητὰ τοῖς ἐναργῶς νοουμένοις. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν φυσικῶν κριτηρίων αἱ τέχναι πᾶσαι κατασκευάζουσιν ὄργανά τε

homo naturalibus organis, et judicandi impulſus inſtrumentis, ultra quae judicandi inſtrumentum nec antiquius habemus, nec praeſtantius; hinc igitur oportet auſpicari. Rurſus enim dicit animus, quod nobis poſſibile eſt credere, vel non credere naturali judicandi inſtrumento, hoc vero non eſt poſſibile alio inſtrumento judicare; quo enim judicantur caetera omnia, quomodo et illud ab alio judicaretur? vis credere oculis clare videntibus, et linguae guſtanti, hoc eſſe pomum, illudſi cum, vel non credere? Concedam quicquid nobiscum volueris facere, ſi cupias mecum disputare: a te vero non credente recedam tamquam affecto praeter naturam. Primo ſupponatur, te non credere, nec quicquam ſperare ex me diſcere (hoc enim nuper abstinui dicere). Supponatur vero, te credere, ſperare ex me judicium addiſcere. Ego vero ſenſilia per ea, quae evidenter a ſenſibus percipiuntur, intelligibilia vero per ea, quae intellectu concipiuntur, credibilia judico. Cum autem ex naturalibus inſtrumentis judicandi artes omnes conſtituantur, organa vero et

καὶ κριτήρια τεχνικὰ, δι᾽ ὧν τὰ μὲν αὐτοῖς συντιθέασι, τὰ δὲ ὑφ᾽ ἑτέρων συγκείμενα κρίνουσιν, κἀγὼ διδάξω ὅλως, ὄργανά τε καὶ κριτήρια, τὰ μὲν οἷς κατασκευάσεις τοὺς ἀληθεῖς λόγους, τὰ δ᾽ οἷς τοὺς ἐφ᾽ ἑτέρων κρινεῖς γεγονότας. ἔχει γὰρ οὕτως τὸ πᾶν. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ τι φαίνοιτο πρὸς αἴσθησιν ἢ νόησιν ἐναργῶς, οὐ χρήζει τοῦτο ζητήσεως. εἰ δὲ μήτε τι τοιοῦτον ὑπάρχῃ, τῆς ἐξ ἑτέρου προσδεῖται γνώσεως. ἐγὼ μὲν ἐπαγγέλλομαί σοι διδάξειν ἔνια μὲν τοῖς κατὰ τὰς τέχνας ὀργάνοις ἀνάλογα, ἐξ ὧν εὑρήσεις τὸ ζητούμενον· ἔνια δὲ τοῖς κριτηρίοις, ἐξ ὧν τὸ δοκοῦν εὑρῆσθαι κρινεῖς. ἐπειδὰν δὲ μάθοις ταῦτα, ἐπὶ πολλῶν παραδειγμάτων γυμνάσω σε ταχέως τε ἅμα καὶ ἀκριβῶς εὑρίσκειν, καὶ κρίνειν τὸ ζητούμενον, ὥστ᾽ οὐδὲ βιβλίου δεήσει τινὸς ἔτι ἤδη πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν εὕρεσιν, οὔτε διδασκαλίας ἑτέρας, εὐθύς τε δήπου καὶ τοὺς ἄλλο τι λέγοντας ὧν εὕροις, ἑτοίμως γνωρίσειας. [20] ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν γιγνώσκων εὐθεῖαν οὖσαν οὐ δεῖται δι-

inftrumenta judicandi artificialia, per quae alia ipfi fibi componunt, alia autem ab aliis compofita judicant, et ego oftendam in univerfum, organa et inftrumenta judicandi, tum ea, quibus parabis veras rationes, cum ea, quibus ab aliis allatas judicabis. Totum enim fic fe habet. Siquid enim ex fe ipfo appareat fenfui vel intellectui manifefte, disquifitione non indigebit; at fi quid tale non exfiftat, quae ab alio fumitur, eget cognitione. Ego vero me polliceor te docturum quaedam inftrumentis, quae ab arte fiunt, refpondentia, quibus quaefitum invenias; alia vero judicandi inftrumentis, quibus, quod tibi videbitur, inventum fuiffe judicabis. Cum autem haec didiceris, multis te exemplis exercebo, ut celeriter et perfecte invenire poffis, et judicare id, quod quaeritur; ita ut nullo jam amplius libro indigeas ad inventionem veri, nullave alia inftitutione, et ftatim dignofcas eos, qui dicunt alia ab iis, quae inveneris. Quemadmodum enim, qui cognofcit rectam viam effe rectam, non indi-

δασκαλίας ἑτέρας εἰς ἔλεγχον τῶν πεπλανημένων, οὕτω καὶ ὁ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς ἀποδείξεως ἐκμαθὼν, εὐθὺς ἅμα ταύτῃ καὶ τὰς πεπλανημένας γνωρίζει.

Κεφ. ε΄. Φαβωρῖνος δέ μοι δοκεῖ παραπλήσιόν τι ποιεῖν τῷ φάσκοντί σε εἶναι τυφλὸν, δύνασθαι δὲ κρίνειν, πότερος ἡμῶν ἐστι ῥυπαρώτερος ἢ λευκότερος· οὐκ ἐννοῶν, ὅτι τῷ μὲν μέλλοντι τὰ τοιαῦτα κρίνειν ὑπάρχειν χρὴ πρότερον ὄψιν. οὐ μὴν οὐδὲ διαφέρει πρὸς τὴν κρίσιν, ἢ μήδ᾽ ὅλως ἔχειν ὄψιν, ἢ ἔχοντα μὴ πιστεύειν αὐτῇ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅτι ᾧ κρίνομεν, ὁποῖόν ἐστί τι, καὶ ὅτι τῷ αὐτῷ ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἴσα ὑπάρχει, καθάπερ τοῖς ὄνοις οὐκ ἄν τις ἐπιτρέψειεν, ὅτι μήδ᾽ ὅλως ἔχουσι νοῦν, οὕτως οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις, εἰ μηδὲ οὗτοι πιστὸν ἔχουσι τὸν νοῦν. οὐδὲν γὰρ διαφέρει πρὸς τὴν τῶν κρινομένων διδασκαλιῶν ἀπιστίαν, ἢ μήδ᾽ ὅλως ἔχειν τὸ κριτήριον, ἀλλ᾽ ἢ ἀπιστεῖν αὐτῷ. γελοῖος οὖν ἐστιν ὁ Φαβωρῖνος ἐπιτρέπων κρίνειν τοῖς μαθηταῖς, ἄνευ τοῦ συγχωρῆσαι τὴν πίστιν τοῖς κριτηρίοις. εἰ γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐναργὲς τῷ νῷ,

get alia doctrina ad redarguendum eos, qui aberrant: ſic et qui rectam demonſtrationis viam didicit, ſtatim ſimul per ipſam cognoſcit erroneas.

Cap. V. Favorinus vero mihi videtur ſimiliter facere, ac ſi quis diceret, te eſſe coecum, poſſe vero judicare, quis noſtrum ſit ſordidior, aut candidior, non cogitans, quod, qui talia judicaturus eſt, ei prius oporteat ineſſe viſum: atqui nihil refert ad judicandum, non omnino viſum habere, aut, cum habeas, ei non credere. Eodem quoque modo, quoniam id, quo judicamus, tale aliquid eſt, et, quoniam, quae eidem ſunt aequalia, inter ſe ſunt aequalia. Quemadmodum aſinis nemo judicare permittet, quia mente carent; ita nec hominibus, ſi mentem habeant, cui fides non poſſit haberi. Nihil enim differt ad judicandum doctrinarum incertitudinem, vel nullo modo habere inſtrumentum judicandi, vel ipſi non credere. Ridiculus eſt igitur Favorinus, permittens judicium diſcipulis, niſi concedat fidem ipſis inſtrumentis judicandi. Si enim nihil evidens intellectui, quamvis ex ſe credibile, rerum

ᾖ πιστὸν ἐξ ἑαυτοῦ, διέφθαρται πάντων ἡ κρίσις. εἰ δ' ἔστι μὲν, ὥσπερ ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τοιοῦτος ἐν τῇ ψυχῇ νοῦς, οὐ μὴν ἅπασί γε ὁμοίως ὀξὺς, ἐγχωρεῖ, καθάπερ ὁ βλέπων ὀξύτερον ἐπάγει πρὸς τὸ θέαμα τὸν ἀμβλύτερον ὁρῶντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν νοημάτων, ὑπὸ τῶν φθασάντων ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ νοητὸν, ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν θέασιν αὐτοῦ τὸν ἀμβλύτατον, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὡς ὁ Πλάτων τε φησὶ, κἀγὼ πείθομαι. καὶ γέγραπταί γέ μοι περὶ τούτων ἐπὶ πλέον ἐν τῇ τῆς ἀποδείξεως πραγματείᾳ, ὅτι τοιαύτη τις οὖσα ἦν πρὸς τὴν νόησιν ἐναργὴς ἡ διδασκαλία. γέγραπται δὲ καὶ, ὅπως ἄν τις ὁρμώμενος ἀπὸ τῶν ἐν ἑκάστῳ στοιχείων τε καὶ ἀρχῶν ἀποδεικνὺς εἴη μάλιστα πᾶν, ὅσον ἀποδειχθῆναι δυνατὸν, οὐχ ὡς ὁ θαυμαστὸς Φαβωρῖνος, ἓν ὅλον γράψας βιβλίον, ἐν ᾧ δείκνυσι μηδὲ τὸν ἥλιον εἶναι καταληπτὸν, ὡς ἐπιλήσμοσιν ἡμῖν ἑτέρωθι διαλέγεται, συγχωρεῖ τέ τι βεβαίως εἶναι γνωστὸν καὶ τοῦτ' ἐπιτρέπων αἱρεῖσθαι τοῖς μαθηταῖς.

omnium perit judicium; ſi autem ſit quidem, ut oculus in corpore, ita mens in anima, non equidem omnibus aeque perſpicax, conſentaneum eſt, quemadmodum, qui cernit acutius, adducit ad viſibile eum, qui videt obſcurius, ſimili modo in intellectionibus; qui enim caeteris antecellit in evidenti cognitione rei intelligibilis, ad ejus contemplationem adducit maxime caecutientem, et hic eſt praeceptor, ut inquit Plato, et ego fateor, et de his ſcriptum eſt a me ſuſius in tractatu de demonſtratione, quoniam talis eſt quaedam evidens doctrina ad intellectionem. Scriptum eſt autem, quomodo quis exorſus in unaquaque re ab elementis et principiis poſſit maxime demonſtrare, quicquid poſſibile eſt demonſtrari; non ut mirandus ille Favorinus, qui totum unum librum ſcripſit, in quo oſtendit, ne ſolem quidem eſſe comprehenſibilem, et quaſi cum obliviosis nobiscum alibi disputat, conceditque aliquid certo eſſe cognoſcibile, et illud diſcipulis eligere permittit.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΟΤΙ ΑΡΙΣΤΟΣ ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

Ed. Chart. To. II. [p. 356.] Ed. Baf. To. I. (p. 8.)

Οἷόν τι πεπόνθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀθλητῶν, ἐπιθυμοῦντες μὲν ὀλυμπιονῖκαι γενέσθαι, μηδὲν δὲ πράττειν, ὡς τούτου τυχεῖν, ἐπιτηδεύοντες, τοιοῦτόν τι καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἰατρῶν συμβέβηκεν. ἐπαινοῦσι μὲν γὰρ Ἱπποκράτην, καὶ πρῶτον ἁπάντων ἡγοῦνται, γενέσθαι δὲ αὐτοὺς ἐν ὁμοίοις ἐκείνῳ, πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο πράττουσι. ὁ μὲν γὰρ οὐ μικρὰν μοῖραν εἰς ἰατρικήν φησι συμβάλλεσθαι τὴν ἀστρονομίαν, καὶ δηλονότι τὴν ταύτης ἡγουμένην ἐξ ἀνάγκης γεωμετρίαν. οἱ δ᾽ οὐ μόνον αὐτοὶ μετέρχονται τούτων οὐδέ-

GALENI QVOD OPTIMVS MEDICVS SIT QVOQVE PHILOSOPHVS.

Quod moris patiuntur athletarum plerique, cupientes quidem Olympiorum victores evadere, nihil autem moliri, quo id consequantur, studentes: idem et multis medicis accidit. Nam Hippocratem quidem laudant, ac omnium principem existimant. Ut autem fiant illi inter similes, ipsi omnia potius quam id agunt. Is etenim non exiguam partem ad medicinam ait astronomiam conferre; ac omnino eam, quae ipsam necessario praecedit, geometriam. Ii vero non solum ipsi ab his utrisque ab-

Ed. Chart. II. [356.] Ed. Baf. I. (8.)

τερον, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετιοῦσι μέμφονται. καὶ μὲν δὴ καὶ φύσιν σώματος, ὃ μὲν ἀκριβῶς ἀξιοῖ γιγνώσκειν, ἀρχὴν εἶναι φάσκων αὐτὴν τοῦ κατ' ἰατρικὴν λόγου παντός. οἱ δ' οὕτω καὶ περὶ τούτων σπουδάζουσι, ὡς οὐ μόνον ἑκάστου τῶν μορίων οὐσίαν ἢ πλοκὴν, ἢ διάπλασιν, ἢ μέγεθος, ἢ τὴν πρὸς τὰ παρακείμενα κοινωνίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν θέσιν ἐπίστανται. καὶ μέν γε ὡς ἐκ τοῦ μὴ γιγνώσκειν κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρεῖσθαι τὰ νοσήματα, συμβαίνει τοῖς ἰατροῖς ἁμαρτάνειν τῶν θεραπευτικῶν σκοπῶν, Ἱπποκράτει μὲν εἴρηται προτρέποντι τὴν λογικὴν ἡμᾶς ἐξασκεῖν θεωρίαν. οἱ δὲ νῦν ἰατροὶ τοσοῦτον ἀποδέουσιν ἠσκῆσθαι κατ' αὐτὴν, ὥστε καὶ τοῖς ἀσκοῦσιν, ὡς ἄχρηστα μεταχειριζομένοις, ἐγκαλοῦσι. οὕτω δὲ καὶ τοῦ προγιγνώσκειν τε τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι τῷ κάμνοντι νοσήματα, πολλὴν χρῆναι πεποιῆσθαι πρόνοιαν, Ἱπποκράτης φησίν. οἱ δὲ καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδάκασιν, ὥστ', εἴ τις αἱμοῤῥαγίαν ἢ ἱδρῶτα προείπη,

horrent, fed eas fectantes coarguunt. Ille idem naturam corporis, quam totius medicinae ordinis principium ftatuit, optime cognofcendam effe praecipit: at iidem ifti in ea re ita ftudium ponunt, ut non modo nullius ex partibus corporis fubftantiam, aut formationem, aut magnitudinem, aut nexum, aut quae eft cum propinquis communicatio, fed ne pofituram quidem nofcant. Idemque, quod per genera fpeciesque ignota fit morborum divifio, idcirco medicis a curandi fcopis errare contingat, animadvertit Hippocrates, quum nos ad rationalem contemplationem adhortatur: noftrae vero aetatis medici ita ab ejus ftudio averfi funt, ut eos etiam, qui in ea re operam confumant, quafi inutilia tentantes reprehendant. Sic et ille idem Hippocrates ad praecognitionem morborum, et qui praeteriere, et qui praefentes, et qui futuri aegro corpori fint, multam nobis parari oportere providentiam admonuit: at iidem medici huic etiam artis parti usque adeo operam navant, ut, fi quis fluxum fanguinis e naribus aut fudorem praedixerit, eum et

γόητά τε καὶ παραδοξολόγον ἀποκαλοῦσιν. σχολῇ γ' ἂν οὗτοι τἄλλα προλέγοντός τινος ἀνάσχοιντο· [357] σχολῇ δ' ἄν ποτε τῆς διαίτης τὸ σχῆμα πρὸς τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι τοῦ νοσήματος ἀκμὴν καταστήσαιντο· καὶ μὴν Ἱπποκράτης οὕτως γε διαιτᾷν κελεύει. τί δὴ οὖν ἐστι τὸ ὑπόλοιπον εἰς ὃ ζηλοῦσι τἀνδρός; ὁ γὰρ δὴ τήνδε τῆς ἑρμηνείας δεινότητα, τῷ μέν γε καὶ τοῦτο κατώρθωται. τοῖς δ' οὕτω τοὐναντίον, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ἔστιν ἰδεῖν καθ' ἓν ὄνομα δὶς ἁμαρτάνοντας, ὃ μηδ' ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον. διόπερ ἔδοξέ μοι (9) ζητῆσαι τὴν αἰτίαν, ἥ τίς ποτ' ἐστὶ, δι' ἣν, καίτοι θαυμάζονται ἅπαντες τὸν ἄνδρα, μήτ' ἀναγινώσκουσιν αὐτοῦ τὰ συγγράμματα, μήτ', εἰ καί τῳ τοῦτο παρασταίη, συνίησι τῶν λεγομένων, ἢ, εἰ καὶ τοῦτο εὐτυχήσειεν, ἀσκήσει τὴν θεωρίαν ἐπεξέρχεται, βεβαιώσασθαί τε καὶ εἰς ἕξιν ἀγαγεῖν βουλόμενος, εὑρίσκων δὴ καὶ σύμπαντα κατορθούμενα βουλήσει τε καὶ δυνάμει τοῖς ἀνθρώποις παραγιγνόμενα. θατέρου

magum et admirabilia contraque opinionem omnium loquentem exclament: ut iidem isti multo etiam minus, si quid aliud praedictum sit, sustineant: multo minus formam rationis victus ad morbi futurum vigorem constituant, quanquam ejusmodi rationem ciborum habendam censet Hippocrates. Quid igitur reliquum est, in quo virum aemulantur? siquidem non in dicendi gravitate, cujus laudem ille assecutus est: hi vero ita sunt ab ea virtute remoti, ut eorum multos videre liceat bis verbo in uno peccantes, quod ne intelligi quidem facile potest. Quibus de rebus quaerendam causam putavi, ob quam isti, quanquam omnes virum admirantur, a lectione tamen ejusdem scriptoris sese avertant; vel, si quis ejus scripta legit, non tamen ea intelligat, quae ab auctore dicuntur; vel, etiamsi intelligat, non tamen ad eam intelligentiam exercitationem adjungat, ut disciplinam confirmet, atque ad habitum perducat, compertum habens, nos eam laudem, quae in quocunque rerum genere summa est, voluntate simul et potentia consequi,

δ᾽ αὐτῶν ἀτυχήσαντι τὸ καὶ τοῦ τέλους αὐτῶν ἀναγκαῖον ἀποτυχεῖν. αὐτίκα γέ τοι τοὺς ἀθλητὰς, ἢ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀφυΐαν, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀμέλειαν ὁρῶμεν ἀποτυγχάνοντας τοῦ τέλους. οὕτω δ᾽ ἂν καὶ ἡ τοῦ σώματος φύσις ἀξιόνικος ᾖ, καὶ τὰ τῆς ἀσκήσεως ἄμεμπτα, τίς μηχανὴ μὴ οὐ πολλῷ ἀνελέσθαι τόνδε στεφανίτας ἀγῶνας; ἆρ᾽ οὖν ἐν ἀμφοτέροις οἱ νῦν ἰατροὶ δυστυχοῦσιν, οὔτε δύναμιν, οὔτε βούλησιν ἀξιόλογον ἐπιφερόμενοι, περὶ τὴν τῆς τέχνης ἄσκησιν, ἢ τὸ μὲν ἕτερον αὐτοῖς ὑπάρχει, θατέρου δ᾽ ἀπολείπονται. τὸ μὲν δὴ μηδένα φύεσθαι δύναμιν ἔχοντα ψυχικὴν ἱκανὴν καταδέξασθαι τέχνην οὕτω φιλάνθρωπον, οὔ μοι δοκεῖ λόγον ἔχειν. ὁμοίου γὰρ τοῦ κόσμου καὶ τότ᾽ ὄντος, καὶ νῦν, καὶ μήτε τῶν ὡρῶν τῆς τάξεως ὑπηλλαγμένης, μήτε τῆς ἡλιακῆς περιόδου μετακεκοσμημένης, μήτ᾽ ἄλλου τινὸς ἀστέρος, ἢ ἀπλανοῦς, ἢ πλανωμένου μεταβολήν τινα ἐσχηκότος. εὔλογον δὲ διὰ μοχθηρὰν τροφὴν, ἣν οἱ νῦν ἄνθρωποι τρέφονται, καὶ διὰ τὸ τὸν

ut, quisquis earum altera careat, eum a fine, quem exfpectat, fruftrari neceffe fit. Etenim ne ab athletarum exemplo discedam, aut, quia carent innata corporis habilitate, aut, quia fine exercitatione id languefcere finunt, idcirco, quod optant, id confequi non poffe videmus. At illis iisdem athletis fi corporis habitus dignus victoria fit, fi exercitatio reprehenfione careat, quid eft, quod eos impedire poffit, ne coronam e certamine ferant? Num igitur utriusque rei inopes noftri temporis medici funt, ut neque voluntatem fatis dignam in artis ftudium conferant? an, quum alteram habeant, altera carent? Nunc igitur nafci neminem, qui artis capax tam humanae fit, alienum a ratione mihi videtur, quum mundus idem fit, qui olim fuit, anni tempora eundem ordinem fervent, fol circuitus fuos nulla ex parte mutatos percurrat, denique quaeque ftella, five fixa, five errans eandem omnino ftatus rationem retineat. Verum rationabile eft tum propter malam educationem, qua temporibus his utuntur homines, tum propter

πλοῦτον ἀρετῆς εἶναι τιμιώτερον, οὔθ᾽ οἷος Φειδίας ἐν πλάσταις, οὔθ᾽ οἷος Ἀπελλῆς ἐν γραφεῦσιν, οὔθ᾽ οἷος Ἱπποκράτης ἐν ἰατροῖς, ἔτι γενέσθαι τινά. καίτοι τό γε ὑστέροις τῶν παλαιῶν ἡμῖν γεγονέναι, καὶ τὸ τὰς τέχνας ὑπ᾽ ἐκείνων ἐπὶ πλεῖστον προηγμένας παραλαμβάνειν οὐ μικρὸν ἦν πλεονέκτημα. τὰ γοῦν ὑφ᾽ Ἱπποκράτους εὑρημένα χρόνῳ παμπόλλῳ ῥᾷστον ην ἐν ὀλιγίστοις ἔτεσιν ἐκμαθόντα τῷ λοιπῷ χρόνῳ τοῦ βίου πρὸς την τῶν λειπόντων εὕρεσιν καταχρήσασθαι. ἀλλ᾽ οὐκ ἐνδέχεται πλοῦτον ἀρετῆς τιμιώτερον ὑποθέμενον, καὶ τὴν τέχνην οὐκ εὐεργεσίας ἀνθρώπων ἕνεκεν, ἀλλὰ χρηματισμοῦ μαθόντα, τοῦ τέλους τοῦ κατ᾽ αὐτὴν ἐφίεσθαι. φθάσουσι γὰρ ἕτεροι πλουτῆσαι, πρὶν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ τέλος αὐτῆς ἐξικέσθαι. οὐ γὰρ δὴ δυνατὸν ἅμα χρηματίζεσθαί τε, καὶ οὕτω μεγάλην ἐπασκεῖν τέχνην, ἀλλ᾽ ἀνάγκη καταφρονῆσαι θατέρου τον ἐπὶ θάτερον ὁρμήσαντα σφοδρότερον. ἆρ᾽ οὖν ἔχομέν τινα τῶν νῦν ἀνθρώπων εἰπεῖν, εἰς τοσοῦτον μόνον ἐφιέμενον χρημάτων κτησεως, εἰς

divitias virtuti praepofitas, vel qualis Phidias inter plaftas, vel qualis inter pictores Apelles, vel qualis inter medicos Hippocrates, talem hac aetate effici neminem, quanquam nobis, quibus poft antiquos illos nafci contigit, et ab iisdem artes plurimum provectas accipere, non paulo plus commodi ad artes ipfas datum eft. Facillimum ergo erat, nos ea, quae ut inveniret, diu elaboravit Hippocrates, brevi tempore edoctos, quod vitae fupererat, id in iis, quae arti deerant, inveniendis confumere. At quisquis plus divitiis quam virtuti tribuit, artemque non de hominibus bene merendi, fed quaeftus gratia petit, eum non licet artis finem expetere; quem fi expetimus, ante ditefcent alii, quam nos ad id, quod habemus animo, perveniamus: non enim fimul poffumus et pecuniam congerere, et arti tam magnae operam dare; fed qui alteram vehementius appetat, alteram contemnat neceffe eft. Quid igitur? an noftris faeculis quemquam memorare poffumus, qui tantum habere cu-

ὅσον ὑπηρετεῖν ἐξ αὐτῆς ταῖς ἀναγκαίαις χρείαις τοῦ σώματος; ἔστι τις ὁ δυνάμενος οὐ μόνον λόγῳ πλάσασθαι, ἀλλ' ἔργῳ διδάξασθαι τοῦ κατὰ φύσιν πλούτου τὸν ὅρον, ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν, μὴ διψῆν, μὴ ῥιγοῦν προϊόντος; καὶ μὴν εἴ τις γ' ἐστὶ τοιοῦτος, ὑπερόψεται μὲν Ἀρταξέρξου τε καὶ Περδίκκου. καὶ τοῦ μὲν οὐδ' ἂν εἰς ὄψιν ἀφί[358]κοιτό ποτε· τὸν δ' ἰάσεται μὲν, τοσοῦντα νόσημα τῆς Ἱπποκράτους τέχνης δεόμενον, οὐ μὴν ἀξιώσει γε διὰ παντὸς συνεῖναι, θεραπεύσει δὲ τοὺς ἐν Κρανῶνι καὶ Θάσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις πολίχναις πένητας. ἀπολείψει δὲ Κώοις μὲν καὶ πολίταις Πόλυβόν τε, καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς, αὐτὸς δὲ πᾶσαν ἀλώμενος ἐφέξει τὴν Ἑλλάδα. χρὴ γὰρ αὐτὸν γράψαι τι καὶ περὶ φύσεως χωρίων. ἵν' οὖν κρίνῃ τῇ πείρᾳ τὰ ἐκ λόγου διδαχθέντα, χρὴ πάντως αὐτὸν πόλεως γενέσθαι αὐτόπτην τῆς πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένης καὶ τῆς πρὸς ἄρκτον, καὶ τῆς πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα καὶ τῆς πρὸς

piat, quantum fatis fit ad ufum vitae neceffarium? an reperiri liceat, qui non verbis tantum effingere, fed etiam propriis vitae exemplis docere poffit divitiarum terminum, qui quidem fit fecundum naturam, non ultra, quam ut fames, fitis, frigus abfit, progredi? fed fi quis ejusmodi eft, is et Artaxerxis et Perdiccae poteftatem contemnet, nec unquam in confpectum illius ibit, huic vero fic aegrotanti, ut Hippocratis artem defideret, medebitur quidem, non tamen femper cum eo effe volet, fed Cranonem et Thafum, aliaque ad oppida multa proficifcetur, ut pauperibus his locis aegrotantibus curationes adhibeat. Cois hominibus civibusque fuis Polybum aliosque difcipulos relinquet: ipfe Graeciam peragrans omnem perquiret: nam eum fcribere aliquid de natura locorum oportet, quam ut, quemadmodum ratione didicit, fic experimentis comprobet, eum urbes intueri propriis oculis neceffe eft, nunc eam, quae verfa ad meridiem eft, nunc, quae ad feptentrionem, nunc quae ad folis ortum, nunc, quae ad occafum; cernere etiam,

δυσμάς· ἰδεῖν δὲ καὶ τὴν ἐν κοίλῳ κειμένην, καὶ τὴν ἐφ᾽ ὑψηλῷ, καὶ τὴν ἐπακτοῖς ὕδασι χρωμένην, καὶ τὴν πηγαίοις, καὶ τὴν ὀμβρίοις, καὶ τὴν ἐκ λιμνῶν καὶ ποταμῶν· ἀμελῆσαι δὲ καὶ μήδ᾽ εἴ τις ψυχροῖς ἄγαν ὕδασι, μήδ᾽ εἴ τις θερμοῖς χρῆται, μήτε νιτρώδεσι, μήτε στυπτηριώδεσιν, ἤ τισιν ἑτέροις τοιούτοις· ἰδεῖν δὲ καὶ ποταμῷ μεγάλῳ πρόσοικον πόλιν, καὶ λίμνῃ, καὶ ὄρει, καὶ θαλάττῃ, καὶ τἄλλα πάντα νοῆσαι, καὶ περὶ ὧν αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὥστε οὐ μόνον ἀνάγκη χρημάτων καταφρονεῖν τὸν τοιοῦτον ἐσόμενον, ἀλλὰ καὶ φιλόπονον ἐσχάτως ὑπάρχειν. καὶ μὴν οὐκ ἐνδέχεται φιλόπονον εἶναί τινα μεθυσκόμενον, ἐμπιπλάμενον, ἢ ἀφροδισίοις προσκείμενον, ἤ, συλλήβδην εἰπεῖν, αἰδοίοις καὶ γαστρὶ δουλεύοντα. σωφροσύνης γοῦν φίλος, ὥσπερ γε καὶ ἀληθείας ἑταῖρος, ὅ γ᾽ ἀληθὴς ἰατρὸς ἐξεύρηται. καὶ μὲν δὴ καὶ λογικὴν μέθοδον ἀσκεῖν χάριν τοῦ γνῶναι, πόσα τὰ πάντα κατ᾽ εἴδη τε καὶ γένη νοσήματα

quae humili loco, quaeve excelſo poſita ſit: eam contemplari, quae aquis obnoxia, ſive ea littoribus maris ſuperfluant, ſive de fontibus ſcaturiant, ſive de coelo decidant, ſive ex ſtagnis fluviisque redundent, alluatur: viſere eam etiam, quae ad magnum flumen, quaeve ad ſtagnum, quae ad mare, aut ad montes ſita eſt: quaerere, ſi qua algens aquis vehementer frigidis, ſi qua calidis utatur, et ſi qua nitroſis, aluminoſisve, aut ſi quae aliae ejus generis ſunt: ad ſummam, ne agam de ſingulis, caetera omnia conſiderare oportet, quae nos et ipſe Hippocrates edocuit. Quas ob cauſas, ſi quis talis futurus eſt, eum non modo aſpernari divitias, ſed etiam ſummo labore atque induſtria uti neceſſe eſt: at non licet induſtrium eſſe quemquam, qui ſe aut vino obruat, aut cibis expleat, aut Veneri dedat: denique qui pudendis ventrique indulgeat. Ex quo efficitur, ut, ſi quis verus medicus eſt, idem ſit ut veritatis, ſic etiam temperantiae amicus: illudque intelligitur, eundem eſſe methodi rationalis ſtudioſum, ut, morborum quot genera ſint ſpeciesque, coguoſcat, utque, in ſingulis illis quo pacto ſu-

ὑπάρχει, καὶ πῶς ἐφ' ἑκάστου ληπτέον ἔνδειξίν τινα ἰαμάτων. ἡ δ' αὐτὴ μέθοδος ἥδε καὶ τὴν τοῦ σώματος αὐτὴν διδάσκει φύσιν, τήν τ' ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, ἃ δι' ἀλλήλων ὅλα κέκραται, καὶ την ἐκ τῶν δευτέρων τῶν αἰσθητῶν, ἃ δὴ καὶ ὁμοιομερῆ προσαγορεύεται, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, τὴν ἐκ τῶν ὀργανικῶν μορίων. ἀλλὰ καὶ τίς ἡ χρεία τῷ ζώῳ τῶν εἰρημένων ἑκάστου, καὶ τίς ἡ ἐνέργεια, δέον μὲν ἄγειν καὶ ταῦτα μὴ ἀβασανίστως, ἀλλὰ μετ' ἀποδείξεως πεπιστεῦσθαι, πρὸς τῆς λογικῆς δήπου διδάσκεται μεθόδου. τί δὴ οὖν ἔτι λείπεται πρὸς τὸ μη εἶναι φιλόσοφον τὸν ἰατρὸν, ὃς ἂν Ἱπποκράτους ἀξίως ἀσκήσῃ τὴν τέχνην; εἰ γὰρ, ἵνα μὲν ἐξεύρῃ φύσιν σώματος, καὶ νοσημάτων διαφορὰς, καὶ ἰαμάτων ἐνδείξεις, ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γεγυμνάσθαι προσήκει, ἵνα δὲ φιλοπόνως τῇ τούτων ἀσκήσει παραμένῃ, χρημάτων τε καταφρονεῖν καὶ σωφροσύνην ἀσκεῖν, πάντα ἤδη τῆς φιλοσοφίας ἔχοι τὰ μέρη, τό τε λογικὸν, καὶ

menda fit indicatio remediorum, intelligat. atque hac eadem methodo ipfam corporis naturam docemur, et quae ex primis conftant elementis, quae tota inter fe temperata funt, et quae ex fecundis compofita funt, quae et fenfibilia funt, et (ut eo nomine utar) fimilaria appellantur: et quae tandem ex partibus organicis expletur; quin etiam et quae utilitas ex omni harum partium genere, et quae actio animalibus eft, ex illa eadem methodo cognofcimus: quandoquidem et eas oportet non inexploratas negligere, fed demonftratione perceptas habere. Quid igitur? an aliquid jam reftat, cur medicus non philofophus fit, is, inquam, medicus, qui arti operam Hippocrate dignam impendat? Si enim, ut corporis naturam cognofcat, et morborum differentias, et praefidiorum indicationes, eum rationalem contemplationem exercere oportet, ut autem in harum rerum ftudio induftriam ponat retineatque, divitias contemnere et temperantia uti neceffe eft, hic jam omnes philofophiae partes habebit, et quae ad differendi rationem, quam

τὸ φυσικὸν, καὶ τὸ ἠθικόν. οὐ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ χρημάτων καταφρονῶν, καὶ τὴν σωφροσύνην ἀσκῶν, ἄτοπόν τι πράξῃ. πάντα γὰρ, ἃ τολμῶσιν ἀδίκως ἄνθρωποι, φιλοχρηματίας ἀναπειθούσης, ἢ γοητευούσης ἡδονῆς, πράττουσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἀναγκαῖον ἔχειν αὐτόν. σύμπασαι γὰρ ἀλλήλαις ἕπονται, καὶ οὐχ οἷόν τε μίαν ἡντιναοῦν λαβόντι μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας εὐθὺς ἀκολουθούσας ἔχειν, ὥσπερ ἐκ μιᾶς μηρίνθου δεδεμένας. καὶ μὴν εἴ γε πρός τὴν ἐξ ἀρχῆς μάθησιν, καὶ πρὸς τὴν ἐφεξῆς ἄσκησιν, ἀναγκαία τοῖς ἰατροῖς ἐστιν ἡ φιλοσοφία, δῆλον ὡς, ὅστις ἂν ἰατρὸς ᾖ, πάντως οὗτός ἐστι καὶ φιλόσοφος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὅτι πρὸς τὸ χρῆσθαι καλῶς τῇ τέχνῃ φιλοσοφίας δεῖ τοῖς ἰατροῖς, ἀποδείξεως ἡγοῦμαί τινος [359] χρῄζειν, ἑωρακότας γε πολλάκις, ὡς φαρμακεῖς εἰσιν, οὐκ ἰατροί· καὶ χρῶνται τῇ τέχνῃ πρὸς τοὐναντίον, ἢ πέφυκεν, οἱ φιλοχρήματοι. πότερον οὖν ὑπὲρ ὀνομάτων ἔτι διενεχθήσῃ καὶ ληρήσεις

logicam, et quae ad rerum naturam, quam phyficam, et quae ad mores, quam ethicam Graeci dicunt, attinet. Nec vero timendum eft, ne, qui pecuniam contemnat, et temperantiam fervet, is turpe quicquam aut vitiofum committat: quidquid enim homines injufte audent, id aut avaritia impellente, aut voluptate perftringente committunt: fic et reliquas virtutes eundem habere neceffe eft: quandoquidem omnes inter fe connexae funt: nec poteft, qui unam habet, non caeteras omnes ftatim habere, tanquam ex uno fune revinctas. Si igitur, ut et artem primum intelligant, et eandem deinde exerceant, philofophia medicis neceffaria eft, haud dubium relinquitur, quin, fi quis medicus eft, idem omnino fit et philofophus; non enim illud demonftrationem defiderare arbitror, fi quis arte medica probe ufurus fit, ei opus philofophia effe, quum non defint, quos tam pecuniarum cupidos faepe videamus, ut venefici, non medici fint, artemque in contrarium fcopo ejusdem abufum detorqueant. Num igitur jam de nominibus certabis nugisque

Ed. Chart. II. [359.] Ed. Bal. I. (9. 10.)
ἐρίζων ἐγκρατῆ μὲν, καὶ σώφρονα, καὶ χρημάτων κρείττονα, καὶ δίκαιον ἄξιον εἶναι τὸν ἰατρὸν, οὐ μὴν φιλόσοφόν γε, καὶ φύσιν γιγνώσκειν τῶν σωμάτων, καὶ ἐνεργείας ὀργάνων, καὶ χρείας μορίων, καὶ διαφορὰς νοσημάτων, καὶ θεραπειῶν ἐνδείξεις, οὐ μὴν ἠσκῆσθαί γε κατὰ τὴν λογικὴν θεωρίαν, ἢ τὰ πράγματα συγχωρήσας, ὑπὲρ ὀνομάτων αἰδεσθήσῃ διαφέρεσθαι; καὶ μὴν ὀψὲ μέν· ἄμεινον δὲ νῦν γοῦν σωφρονήσαντά σε, μήδ' ἢ καθάπερ κολοιὸν ἢ κόρακα περὶ φωνῶν ζυγομαχεῖν, ἀλλ' αὐτὴν τῶν πραγμάτων σπουδάζειν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ὑφάντης μέν τις, ἢ σκυτοτόμος ἀγαθὸς ἄνευ μαθήσεώς τε καὶ (10) ἀσκήσεως οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, δίκαιος δέ τις, ἢ σώφρων, ἢ ἀποδεικτικὸς, ἢ δεινὸς περὶ φύσιν ἐξαιφνίδιον ἀναφανήσεται, μήτε διδασκάλοις χρησάμενος, μήτ' αὐτὸς ἐπασκήσας ἑαυτόν. εἰ τοίνυν καὶ τοῦτ' ἀναίσχυντον, καὶ θάτερον οὐ περὶ πραγμάτων ἐστὶν, ἀλλ' ὑπὲρ ὀνομάτων ἐρίζοντος, φιλοσοφητέον ἡμῖν ἐστι πρότερον, εἴπερ Ἱπποκρά-

contendes, ut temperatum, continentem, divitias infra ſe ducentem, juſtum debere eſſe medicum dicas, non tamen philoſophum? eundemque corporum naturas cognoſcere, inſtrumentorum actiones, partium uſus, morborum differentias, curationumque indicationes, non tamen operam diſciplinae rationali dediſſe? an rebus conceſſis te contendere de ſolis nominibus pudebit? at ſero quidem: ſatius tamen, ut jam reſipiſcas, nec ut graculus aut corvus de vocibus contendas, ſed in inquirenda rerum veritate operam conſumas: non enim habes, cur ſutorem bonum aut textorem ſine diſciplina et exercitatione quemquam effici poſſe neges, juſtum vero aliquem, aut temperantem, aut demonſtrationis peritum, aut rerum naturam ſcientem repente apparere dicas, quanquam neque doctoris eruditione, neque ſui ipſius exercitatione ſit uſus. Itaque ſi hoc impudentiae eſt, illud hominis non de rebus, ſed de nominibus altercantis, certe nos primum ſtudium debemus in philoſophia conſumere, ſi veri Hippocratis aemuli

Ed. Chart. II. [359.] Ed. Bas. I. (10.)

τους ἀληθῶς ἐσμεν ζηλωταί· κἂν τοῦτο ποιῶμεν, οὐδὲν κωλύει μὴ παραπλησίους, ἀλλὰ καὶ βελτίους αὐτοῦ γενέσθαι, μανθάνοντας μὲν, ὅσα καλῶς ἐκείνῳ γέγραπται, τὰ λείποντα δ' αὐτοὺς ἐξευρίσκοντας.

esse volumus: quod si fecerimus, nihil impediet, quo minus eo meliores efficiamur, nedum similes, si cognitis iis, quae ab illo bene dicta sunt, caetera, quae arti desunt, ipsi inveniamus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΤΟΙΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙΣ.

Ed. Chart. To. II. [p. 286.] Ed. Baſ. I. (10.)

Κεφ. α'. Τῆς ἰατρικῆς τέχνης σκοπὸς μὲν ἡ ὑγεία, τέλος δὲ ἡ κτῆσις αὐτῆς. ἐξ ὧν δ' ἄν τις ἢ μὴ παροῦσαν ὑγείαν ἐργάζοιτο, ἢ παροῦσαν διαφυλάττοι, γινώσκεσθαι μὲν ἀναγκαῖον τοῖς ἰατροῖς. καλεῖται δὲ τὰ μὲν ἐργαζόμενα μὴ οὖσαν ὑγείαν, ἰάματά τε καὶ βοηθήματα, τὰ δὲ φυλάττοντα τὴν οὖσαν ὑγείαν, ὑγιεινὰ διαιτήματα. ταῦτ' ἄρα καὶ αὐτὴν τὴν ἰατρικὴν, ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν ἐπιστήμην ὁ παλαιὸς λόγος φησίν· ὑγιεινὰ μὲν καλῶν, τά τε φυλάσσοντα τὴν οὖσαν ὑγείαν, καὶ τὰ τὴν διεφθαρμένην ἀνασώζοντα·

GALENI DE SECTIS AD EOS QVI INTRODVCVNTVR.

Cap. I. Medicae artis ſcopus ſanitas eſt; finis ipſius adeptio. At medicis neceſſarium eſt cognoſcere, ex quibus quis aut abſentem ſanitatem reſtituat, aut praeſentem tueatur. Vocantur autem ea, quae abſentem revocant, remedia et auxilia; quae vero praeſentem conſervant, ſalubris victus ratio. Hac igitur ratione et ipſam medicinam ſalubrium inſalubriumque ſcientiam priſca definitio afferit: ſalubria quidem vocans, tum quae praeſentem ſanitatem tuentur, tum quae deperditam

νοσερὰ δὲ τἀναντία τούτων. δεῖται γὰρ ἀμφοῖν ὁ ἰατρὸς τῆς γνώσεως, ὑπὲρ τοῦ τὰ μὲν ἑλεῖν, τὰ δὲ φυγεῖν. ὅθεν δὲ τὴν τούτων ἐπιστήμην εὐπορίσαιντο, οὐκέθ᾽ ὁμοίως παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηται, ἀλλ᾽ οἱ μὲν τὴν ἐμπειρίαν μόνην ἀρκεῖν φασι τῇ τέχνῃ, τοῖς δὲ καὶ ὁ λόγος οὐ μικρὰ δοκεῖ συντελεῖν. ὀνομάζονται δὲ, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας μόνης ὁρμώμενοι, παρωνύμως ἐκείνῃ ἐμπειρικοί· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λόγου, λογικοί. καὶ δύο εἰσὶν αὗται πρῶται τῆς ἰατρικῆς αἱρέσεις, ἡ μὲν ἑτέρα, διὰ πείρας ἰοῦσα πρὸς τὴν τῶν ἰαμάτων εὕρεσιν, ἡ δὲ ἑτέρα, δι᾽ ἐνδείξεως. καὶ ὀνόματά γε ταῖς αἱρέσεσιν ἔθεντο, ἐμπειρικήν τε καὶ λογικήν. καλεῖν δέ εἰσιν εἰθισμένοι, τὴν μὲν ἐμπειρικὴν, τηρητικήν τε καὶ μνημονευτικήν· τὴν δὲ λογικὴν, δογματικήν τε καὶ ἀναλογιστικήν. καὶ τοὺς ἄνδρας ὁμοίως ταῖς αἱρέσεσιν ἔθεντο, ἐμπειρικούς τε καὶ τηρητικοὺς καὶ μνημονευτικοὺς τῶν φαινομένων, ὅσοι τὴν ἐμπειρίαν εἵλοντο· λογικους δὲ καὶ δογματικοὺς καὶ ἀναλογιστικοὺς, ὅσοι τὸν λόγον προσήκαντο.

restituunt: insalubria vero, quae his contraria sunt. Amborum enim cognitione medicus indiget, ut illa eligat, haec vitet. Unde vero horum scientiam facile comparet, nondum peraeque ab omnibus concessum est. Sed alii quidem solam experientiam satis esse arti pronuntiant; aliis vero et ratio non exigua videtur conferre. Nominantur autem, qui experientiam solam profitentur, Empirici nomine ab illa deducto; similiter, qui ratione nituntur, Rationales. Atque hae duae principes artis medendi sectae sunt; una quidem experimentis ad remediorum inventionem tendit; altera vero per indicationem. Et sectis etiam nomina imposuerunt, Empiricen et Rationalem. Vocare autem consuerunt Empiricen quidem observatricem, et memorem et mnemoneuticen, Rationalem vero dogmaticam et analogisticam. Atque viros peraeque ac sectas constituebant; eosque vocitabant et Empiricos, et observatores, et apparentium memores, quicunque experientiam sectabantur; qui vero rationem profitebantur, eos Rationales, et dogmaticos, et analogisticos.

Κεφ. β. Συστήσασθαι δὲ τὴν τέχνην οἱ μὲν Ἐμπειρικοὶ τόνδε τὸν τρόπον φασίν. ἐπειδὴ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις ἑώρων πάθη τὰ μὲν ἀπὸ ταυτομάτου γινόμενα νοσοῦσί τε καὶ ὑγιαίνουσιν, οἷον αἵματος ῥύσιν ἐκ ῥινῶν, ἢ ἱδρῶτας, ἢ διαῤῥοίας, ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο βλάβην ἢ ὠφέλειαν φέρον, οὐ μὴν τόγε ποιῆσαν αἴτιον αἰσθητὸν ἔχον· ἕτερα δὲ, ὧν τὸ μὲν αἴτιον ἐφαίνετο, οὐ μὴν ἐκ προαιρέσεως ἡμετέρας, [287] ἀλλὰ κατά τινα συντυχίαν, οἷον συνέβη πεσόντα τινὰ ἢ πληγέντα, ἢ ἄλλως πως τρωθέντα αἷμα ῥυῆναι, καὶ πιεῖν ἐν νόσῳ, χαρισάμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ, ψυχρὸν ὕδωρ, ἢ οἶνον, ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο, ὧν ἕκαστον εἰς ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἐτελεύτα· τὸ μὲν οὖν πρότερον εἶδος τῶν ὠφελούντων ἢ βλαπτόντων, ἐκάλουν φυσικὸν, τὸ δὲ δεύτερον, τυχικόν· ἑκατέρου δ᾽ αὐτῶν τὴν πρώτην θέαν περίπτωσιν ὠνόμαζον ἀπὸ τοῦ περιπίπτειν ἀβουλήτως τοῖς πράγμασι τοὔνομα θέμενοι. τὸ μὲν οὖν περιπτωτικὸν εἶδος τῆς ἐμπειρίας, τοιόνδ᾽ ἐστί. τὸ δὲ αὐτοσχέδιον, ὅταν ἑκόν-

Cap. II. Enimvero artem Empirici hunc in modum conftitutam effe pronuntiant, quoniam multos hominibus affectus viderent oboriri, nonnullos quidem fua fponte communes tum aegris, tum fanis, ut fanguinis fluxum ex naribus, vel fudores, vel alvi profluvia, vel aliud hujusmodi quippiam, quod vel noxam, vel opem afferat, non tamen caufam effectricem fenfibus objectam habeat; alios vero, quorum caufa quidem apparuit, non tamen ex noftro inftituto, fed cafu aliquo; ut fi cui collapfo vel icto, aut aliter vulnerato, contigerit fanguinem fluere, et aviditati quum obfequitur, in morbo frigidam aquam bibere, aut vinum, aut id genus alia, quorum quodque ad utilitatem noxamve ceffit. Priorem itaque fpeciem juvantium vel laedentium naturalem vocabant; alteram vero fortuitam. Utriusque autem ipfarum primam infpectionem, fortuitam occafionem, feu incidentiam nominabant, quod rebus inconfulto incidat, nomen imponentes. Incidens igitur experientiae fpecies talis eft. Ultranea vero eft, quum ultro vel fomniis ad-

τες ἐπὶ τὸ πειράζειν ἀφίκονται, ἢ ὑπὸ ὀνειράτων προτραπέντες, ἢ ἄλλως πως δόξαντες. ἀλλὰ καὶ τρίτον τῆς ἐμπειρίας εἶδός ἐστι τὸ μιμητικὸν, ὅταν τῶν ὠφελησάντων ἢ βλαψάντων ὁτιοῦν, ἢ φύσει, ἢ τύχῃ, ἢ αὐτοσχεδίως, αὖθις ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν, εἰς πεῖραν ἄγοιτο. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ μάλιστα τὴν τέχνην αὐτῶν συστησάμενον. οὐ γὰρ δὶς μόνον, η τρὶς, ἀλλα καὶ πολλάκις μιμησάμενοι τὸ πρόσθεν ὠφελῆσαν, εἶτα ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν τὸ αὐτὸ ποιοῦν εὑρίσκοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὴν τοιαύτην μνήμην, θεώρημα καλέσαντες, ἤδη πιστὸν ἡγοῦνται καὶ μέρος τῆς τέχνης. ὡς δὲ πολλὰ θεωρήματα τοιαῦτα ἠθροίζετο αὐτοῖς, ἰατρικὴ μὲν ἦν τὸ σύμπαν ἄθροισμα, καὶ ὁ ἀθροίσας ἰατρός. ἐκλήθη δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν αὐτοψία τὸ τοιοῦτον ἄθροισμα, μνήμη τις οὖσα τῶν πολλάκις καὶ ὡσαύτως ὀφθέντων. ὠνόμαζον δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐμπειρίαν· ἱστορίαν δὲ, τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τῷ μὲν τηρήσαντι, αὐτοψία, τῷ δὲ μαθόντι τὸ τετηρημένον, ἱστορία ἐστίν. ἐπεὶ δὲ καὶ νοσήμασί τισιν

moniti, vel alia ducti opinione ad experientiam accefferint. Quinetiam tertia experientiae fpecies eft imitatoria, quum ex iis, quae quodcunque juverint aut laeferint, vel natura, vel cafu, vel fuomet inftinctu, ftatim in ipfis affectibus ad experientiam ducitur. Atque haec eft, quae artem ipforum potiffimum conftituerit; non enim bis duntaxat, aut ter, verum faepius id, quod ante profuit, imitati funt; poftea in iisdem affectibus idem facere ut plurimum comperientes talem memoriam, praeceptum vocantes, jam id probabile, artisque partem ducunt. Quum autem multa ejusmodi praecepta ab ipfis collecta fuiffent, univerfa illa collectio erat equidem medicina; qui vero collegiffet, medicus. At ejusmodi collectio propria cujusque infpectio ab ipfis appellata eft, quae memoria quaedam eft eorum, quae multoties fimilique modo confpecta funt. Id vero ipfum experientiam quoque nominabant: ejus autem documentum, hiftoriam. Nam id ipfum ei, qui obfervaverit, ipfa infpectio eft: difcenti vero, quod obfervatum eft, hiftoria. At quia

Ed. Chart. II. [287.] Ed. Baſ. I. (10.)

ἐνετύγχανον ἔστιν ὅτε πρόσθεν οὐχ ἑωραμένοις, ἤ τισιν ἐγνωσμένοις μὲν, ἀλλ᾽ ἐν χωρίοις, ἐν οἷς οὐκ ἦν ἰαμάτων εὐπορία τῶν διὰ τῆς πείρας τετηρημένων, ὄργανόν τι βοηθημάτων εὑρετικὸν ἐποιήσαντο, τὴν τοῦ ὁμοίου μετάβασιν. ᾧ χρώμενοι πολλάκις καὶ ἀπὸ πάθους ἐπὶ πάθος ὅμοιον τὸ αὐτὸ βοήθημα μεταφέρουσι, καὶ ἀπὸ τόπου ἐπὶ τόπον, καὶ ἀπὸ τοῦ πρόσθεν ἐγνωσμένου βοηθήματος ἐπί τι παραπλήσιον ἔρχονται. ἀπὸ μὲν πάθους ἐπὶ πάθος, ὡς εἰ ἀπὸ ἐρυσιπέλατος ἐπὶ ἕρπητα μεταβαίνοιεν. ἀπο δὲ τόπου ἐπὶ τόπον, ὡς ἀπὸ βραχίονος ἐπὶ μηρόν. ἀπὸ δὲ βοηθήματος ἐπὶ βοήθημα, ὡς ἐν διαῤῥοίαις ἀπὸ μήλου κυδωνίου ἐπὶ μέσπιλον. ἅπασα δὲ ἡ τοιαύτη μετάβασις, ὁδὸς μέν ἐστιν ἐπὶ τὴν εὕρεσιν· εὕρεσις δὲ οὐδέπω πρὸ τῆς πείρας, ἀλλ᾽ ἡνίκα ἂν τὸ ἐλπισθὲν εἰς πεῖραν ἀχθῇ, πιστὸν ἤδη τὸ μαρτυρηθὲν ὑπ᾽ αὐτῆς ἐστιν, οὐδὲν ἧττον ἢ εἰ καὶ πλειστάκις ὡσαύτως ἔχον ἐτετήρητο. τὴν δὲ πεῖραν ταύτην τὴν ἑπομένην τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει τριβικὴν καλοῦσιν, ὅτι χρὴ τετρίφθαι

etiam in morbos quosdam incidebant interdum antea non viſos, vel aliquos cognitos quidem, ſed in iis locis, ubi nulla eſſet remediorum copia, quae experientia obſervarint, inſtrumentum aliquod auxiliis inveniendis fecerunt, nempe ad ſimilia transitum; quo plerumque uſi etiam ab affectu ad affectum ſimilem idem praeſidium transferunt; item a loco ad locum, a remedio prius cognito ad ſimile aliquod deveniunt. Ab affectu quidem ad affectum, ut ſi ab eryſipelate ad herpetem transcant. A loco vero ad locum, ut a brachio ad femur. Ab auxilio ad auxilium, ut in alvi profluviis a cydonio malo ad meſpilum. Atqui omnis hujusmodi transitus ad inventionem via eſt. Verum inventio nondum ante experientiam eſt; ſed ſtatim ubi, quod ſperatur, in experimentum deductum eſt, id jam fide dignum eſt, cujus teſtimonium experientia perhibuit, non minus ac ſi plerumque pari modo ſe habere obſervatum fuerit. Porro experientiam hanc, quae ſimilium transitum ſequitur, exercitatoriam vocant, quod eum, qui hac ratione quid inventurus ſit, in arte exercitatum ac

κατὰ τὴν τέχνην τὸν μέλλοντά τι οὕτως εὑρήσειν. αἱ δὲ ἔμπροσθεν ἅπασαι πεῖραι, αἱ πρὸ τῆς ἐμπειρίας, ὧν εἰς σύστασιν ἐδεῖτο ἡ τέχνη, καὶ περὶ τὸν τυχόντα δύνανται γενέσθαι. τοιαύτη μὲν ἡ διὰ τῆς πείρας πρὸς τὸ τέλος τῆς τέχνης ὁδός.

Κεφ. γ'. Ἡ δὲ διὰ τοῦ λόγου φύσιν ἐκμαθεῖν παρακελεύεται, τοῦ τε σώματος, οὗ ἐπιχειρεῖ ἰᾶσθαι, καὶ τῶν αἰτίων ἁπάντων τὰς δυνάμεις, οἷς ὁσημέραι περιπίπτον τὸ σῶμα ἢ ὑγιεινότερον ἢ νοσερώτερον αὐτὸ ἑαυτοῦ γίγνεται. μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη καὶ ἀέρων φύσιν, καὶ ὑδάτων, καὶ χωρίων, καὶ ἐπιτηδευμάτων, καὶ ἐδεσμάτων, καὶ πομάτων, καὶ ἐθῶν ἐπιστήμονά φασι δεῖν εἶναι τὸν ἰατρὸν, [288] ὅπως τῶν τε νοσημάτων ἁπάντων τὰς αἰτίας εὑρίσκῃ, καὶ τῶν ἰαμάτων τὰς δυνάμεις, καὶ παραβάλλειν οἷός τε ᾖ καὶ λογίζεσθαι, ὅτι τῷ τοιῷδε τῆς αἰτίας εἴδει τὸ τοιόνδε δύναμιν ἔχον προσαχθὲν φάρμακον τοῖόν τι ἐργάσασθαι πέφυκε. πρὶν γὰρ ἐν τούτοις γυμνάσασθαι πολυειδῶς ἅπασιν, οὐχ οἷόν τέ φασιν, ἰαμάτων εὐπο(11)ρήσειν αὐτόν. οἷον, ἵνα ἐκ

aftrictum eſſe oporteat. Ac priora cuncta experimenta, quae experientiam praeceſſerunt, quibus ars ad ſui conſtitutionem indigebat, etiam in quibuslibet fieri poſſunt. Talis equidem per experimentum ad artis finem via eſt.

Cap. III. At quae ratione procedit, corporis naturam, cui mederi conatur, jubet perdiſcere; ad haec omnium cauſarum vires, quibus affectum quotidie corpus aut ſalubrius, aut inſalubrius evadit. Poſt haec jam et aëris, aquarum, regionum, ſtudiorum, ciborum, potuum et conſuetudinum naturam noſſe medicum oportere proferunt; quo morborum omnium cauſas, et remediorum facultates inveniat; praeterea conjicere poſſit, et ratiocinari, medicamentum hujusmodi facultate praeditum, ſi tali cauſae ſpeciei adhibeatur, tale quippiam effecturum eſſe. Nam priusquam in his omnibus varie ſe exercuerit medicus, fieri non poſſe ajunt, ut remediorum copiam conſequatur. Eſto ſcilicet, ut exiguo exem-

μικροῦ παραδείγματος ἴδῃς τὸ πᾶν, ἔστω τι μέρος τοῦ σώματος ὀδυνώμενόν τε καὶ σκληρὸν, καὶ ἀντίτυπον, καὶ ἐν ὄγκῳ μείζονι· ἐνταῦθα χρὴ τὸν ἰατρὸν ἐξευρεῖν τὴν αἰτίαν. πρῶτον μὲν, ὅτι ῥυὲν ὑγρόν τι πλέον τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ μέρος, ἐξῆρέ τε αὐτὸ. καὶ διατεῖνον, εἰς ὀδύνην ἤγαγεν. ἐφεξῆς δὲ, εἰ μὲν ἔτι ἐπιῤῥέοι, εἴργειν τοῦ ἐπιῤῥεῖν. εἰ δὲ μὴ, τοῦτο κενοῦν ἤδη τὸ μέρος. πῶς οὖν τὸ μὲν ἐπιῤῥέον ἔτι κωλύσεις, τὸ δ' ἤδη περιεχόμενον κενώσεις; ψύχων μὲν καὶ στύφων σὺ τὸ μέρος, κωλύσεις τὸ ἐπιῤῥέον. ὑγραίνων δὲ καὶ χαλῶν, κενώσεις τὸ ἠθροισμένον. οὕτω μὲν οὖν ἐπ' αὐτῆς τῆς διαθέσεως ἡ ἔνδειξις αὐτοῖς τοῦ συμφέροντος γίνεται. οὐ μὴν ἀρκεῖν ταύτην γε μόνην φασὶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς δυνάμεως τοῦ νοσοῦντος ἑτέραν ἔνδειξιν εἶναι, καὶ παρὰ τῆς ἡλικίας ἄλλην, καὶ παρὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος φύσεως ἄλλην. οὕτω δὲ καὶ παρὰ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. καὶ τοῦ χωρίου τῆς φύσεως, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ τῶν ἐθῶν, ἔνδειξιν ἀφ' ἑκάστου τούτων γίγνεσθαι τοῦ συμφέροντος ἰδίαν. οἷον, ἵνα καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐπὶ παραδείγματος ἐκμάθῃς, ἔστω τινὰ πυρέττειν ὀξέως,

plo totum id condifcas, pars corporis aliqua dolens, et dura, et renitens, et in tumore majori. Hic caufam medicum invenire oportet, primum quidem, quod humor aliquis naturali copiofior in eam partem fluens ipfam extulit, et distendens in dolorem adduxit. Deinde vero, fi quid adhuc influat, prohibere ab influxu; fin minus, partem jam evacuare. Qua igitur ratione, quod influit, adhuc fiftes, et, quod continetur, vacuabis? Hoc itaque pacto ab ipfo affectu ejus, quod confert, indicatio ipfis oboritur. Non tamen hanc folam effe fatis ajunt, fed et ab aegrotantis viribus alteram indicationem fumi; et ab aetate aliam; et a propria ipfius aegri natura aliam: ita vero et ab anni tempeftate, et regionis natura, et a ftudiis, et a confuetudine peculiari fingulis, ejus, quod confert, indicationes fieri. Verbi gratia, (ut hoc quoque exemplo fiat dilucidius,) concedatur aliquem acute febricitare, ad

ὀκνοῦντά τε κινεῖσθαι καὶ βαρέως τοῦ σώματος αἰσθανόμενον. ἔστω δὲ καὶ εὐογκότερος νῦν ἢ πρόσθεν, καὶ ἔρευθος πλέον ἐχέτω, ἔστωσαν δ' αὐτῷ καὶ φλέβες ἐν ὄγκῳ μείζονι. παντί που δῆλον, ὡς τῷ τοιούτῳ πλῆθος αἵματος θερμοτέρου πλεονάζει. τίς οὖν ἡ ἴασις; ἢ δῆλον ὅτι ἡ κένωσις; ἐναντίον γὰρ τοῦτο τῷ πλήθει. τὰ δὲ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰάματα. πῶς οὖν αὐτὸ κενώσομεν, ἢ μέχρι πόσου; τοῦτο οὐκέτι δυνατὸν ἀπὸ τῆς αἰτίας μόνης εἰδέναι. χρὴ γὰρ καὶ δύναμιν, καὶ ἡλικίαν, καὶ ὥραν, καὶ χώραν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα προςεπισκοπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἰσχυρότερος εἴη τὴν δύναμιν, καὶ ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἐαρινὴ, καὶ τὸ χωρίον εὔκρατον, οὐκ ἂν ἁμάρτοις, εἰ φλέβα τεμὼν κενώσεις τοῦ αἵματος, ὅσον ἡ αἰτία κελεύει. ἀῤῥώστου δὲ τῆς δυνάμεως οὔσης, καὶ τῆς ἡλικίας, ἢ παιδὸς κομιδῇ μικροῦ, ἢ πρεσβύτου πάνυ, καὶ τοῦ χωρίου κατεψυγμένου, οἷα τὰ περὶ τὴν Σκυθίαν, ἢ διακεκαυμένου, οἷα τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους ἢ σφόδρα ψυχρᾶς, ἢ σφόδρα θερμῆς, οὐκ ἄν τις ἔτι τολμήσειε φλεβοτομεῖν.

motum fegnem effe, gravitatem corporis fentire; fit vero tumidus magis nunc, quam prius, et rubicundior appareat, ad haec fint et ipfi venae tumidiores; cuique patet, fanguinis calidioris plenitudinem huic redundare. Quod igitur remedium? an conftat, evacuationem id effe? hoc namque remedium plenitudini contrarium. At contrariorum contraria funt remedia. Quomodo igitur ipfum evacuabimus, aut quousque? Hoc nondum a caufa fola conftare poteft. Nam vires, aetas, anni tempeftas, regio, aliaque paulo ante commemorata prius infpicienda funt. Nam fi validis fit viribus, et aetate florente, et tempus anni vernum, et regio temperata, non erraveris, fi vena incifa tantum vacues fanguinis, quantum caufa poftulet. Imbecillis autem viribus, aetate vel puero admodum parvo, vel feni multum, in regione frigidiore, qualis eft Scythia, aut calidiore, ut Aethiopia, et anni tempore vel infigniter frigido, vel admodum calido, nemo adhuc

οὕτω δὲ καὶ ἔθη, καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ φύσεις σωμάτων ἐπισκοπεῖσθαι κελεύουσι. γίνεσθαι γὰρ αυτοῖς ἐξ ἁπάντων αὐτῶν ἔνδειξιν τοῦ συμφέροντος ἰδίαν.

Κεφ. δ'. Ἀφ' ὧν δὲ ἡ ἔνδειξις τοῦ συμφέροντος τοῖς δογματικοῖς, ἀπὸ τούτων ἡ τήρησις τοῖς ἐμπειρικοῖς. τὸ γὰρ προειρημένον ἄθροισμα τῶν συμπτωμάτων ἐπὶ τοῦ πυρέττοντος, ὃ συνδρομὴν καλεῖν εἰσιν εἰθισμένοι, τῷ μὲν δογματικῷ τὴν κένωσιν ὑπαγορεύει, τῷ δὲ ἐμπειρικῷ τὴν ὑπόμνησιν τῆς τηρήσεως. [289] ἐπὶ γὰρ τῶν οὕτως ἐχόντων πολλάκις ἑωρακὼς τὴν κένωσιν ὠφελοῦσαν, ἐλπίζει καὶ νῦν χρησάμενος ὀνήσειν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκμάζοντας τῇ ἡλικίᾳ την ἱκανην κένωσιν ἀλύπως φέροντας οἶδεν, ἐξ ὧν πολλάκις ἑώρακεν. οὕτω δὲ καὶ ηρος μᾶλλον ἢ θέρους, καὶ ἐν χωρίῳ εὐκράτῳ, καὶ εἰ ἔθος δέ τι κενώσεως εἴη τῷ κάμνοντι, οἷον δι' αἱμοῤῥοΐδος, ἢ δια ῥινῶν, ὁ μὲν δογματικὸς ἀφέλοι ἂν καὶ διὰ τοῦτο πλέον τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ὁρμώμενος· ὁ δ' ἐμπειρικὸς, ὅτι οὕτω τετήρηκεν. καὶ

venam incidere auſus fuerit. Ita vero et conſuetudinem, et ſtudia, et naturas corporum inſpicere praecipiunt, ſiquidem ejus, quod ipſis conducit, propriam ex omnibus illis indicationem fieri volunt.

Cap. IV. A quibus autem rei conferentis indicatio Methodicis eſt, ab iisdem Empiricis obſervatio. Praedicta enim ſymptomatum congeries in febricitante, quam ſyndromen vel concurſum vocare conſueverunt, Dogmatico quidem vacuationem indicat, Empirico obſervationis recordationem. Etenim in hujusmodi affectibus quum evacuationem ſaepe profuiſſe viderit, nunc quoque, ſi utatur, eandem profuturam ſperat. Quin etiam florentes aetate idoneam vacuationem haud moleſte ferre conſpexit, ex quibus id crebro advertit. Sic vere magis, quam aeſtate, et in loco temperato, tum ſi conſuetudo quaepiam vacuandi aegro fuerit, nempe per haemorrhoidas, vel per nares, Dogmaticus quidem eam ob rem plus ſanguinis a rei natura incitatus adimit; Empiricus autem, quod

καθόλου φάναι, τὰς αὐτὰς ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν ἰάσεις οἵ τε δογματικοὶ καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ παραλαμβάνουσι, περὶ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως αὐτῶν ἀμφισβητοῦντες. ἐπὶ γὰρ τοῖς αὐτοῖς φαινομένοις κατὰ τὸ σῶμα συμπτώμασιν ἔνδειξις μὲν τῆς αἰτίας γίνεται τοῖς δογματικοῖς, ἐξ ἧς τὴν θεραπείαν εὑρίσκουσιν· ὑπόμνησις δὲ τοῖς ἐμπειρικοῖς τῶν πολλάκις ὡσαύτως τετηρημένων. ἐφ᾽ ὧν δὲ μηδὲν ἔχουσιν οἱ δογματικοὶ φαινόμενον σύμπτωμα τὸ τὴν αἰτίαν ἐνδεικνύμενον, ἐπὶ τούτων ἐρωτᾷν οὐκ ὀκνοῦσι τὸ προκαταρκτικὸν καλούμενον αἴτιον· οἷον, εἰ κύων λυττῶν ἦν ὁ δάκνων, ἢ ἔχιδνα, ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο. τὸ μὲν γὰρ ἕλκος αυτο οὐδὲν ἀλλοιότερον μέχρι παντὸς φαίνεται τῶν ἄλλων ἑλκῶν ἢ πάντως γε κατ᾽ ἀρχάς. ἐπὶ μὲν γαρ τοῦ λυττῶντος κυνὸς μέχρι παντος ὅμοιον φαίνεται τοῖς ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς δηχθεῖσιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐχιδνῶν, ἐν μὲν ταῖς πρώταις ἡμέραις ὅμοιον τοῖς ἄλλοις, ὕστερον δὲ, ἡνίκα ηδη μοχθηρῶς ἔχωσι, παθήματά τινα περὶ τὸ σῶμα ὀλέθρια προσγίνεται αὐτοῖς. τὰ δὴ τοιαῦτα συμπτώματα πάντα, ὅσα ὑπὸ τῶν

ita obfervaverit. Ac univerfe loquendo, eadem remedia in eisdem affectibus et Dogmatici et Empirici affumunt, de ipforum inventionis modo diffentientes. Nam in ipfis apparentibus in corpore fymptomatis indicatio quidem caufae fit Dogmaticis, ex qua curationem inveniunt; Empiricis vero recordatio eorum, quae multoties eodem modo obfervata funt. In quibus autem nullum evidens fymptoma, quod caufam indicet, Dogmatici habent, in his non verentur quaerere caufam evidentem, quam procatarcticam nominant, ut fi canis rabidus momorderit, aut vipera, aut aliud quid ejusmodi. Siquidem ulcus ipfum nihilo magis ab aliis ulceribus diverfum femper apparet, quam omnino per initia. Nam in rabido cane perpetuo fimile iis, qui ab alio quodam morfi funt; verum in viperis primis diebus aliis fimile; poftea, quum jam deterius habuerint, affectiones quaedam corporis ipfis perniciofae oboriuntur. Et hujusmodi fymptomata omnia,

ἰοβόλων καλουμένων ζώων γίγνεται, μὴ θεραπευόμενα καλῶς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐσχάτως ὀλέθρια καθίσταται. τίς οὖν ἡ ὀρθὴ θεραπεία; ἡ δηλονότι κενῶσαι τὸν ἰὸν τὸν ἅμα τῇ δήξει τοῦ σώματος τοῦ δηχθέντος ἐμπεσόντα; οὐκ οὖν ἐπ᾽ οὐλὴν ἄγειν δεῖ καὶ κλείειν τὰ τοιαῦτα σπεύδειν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπιτέμνειν πολλάκις, εἰ μικρὰ παντελῶς· ἤδη δὲ καὶ θερμοῖς καὶ δριμέσι καὶ δυναμένοις ἕλκειν καὶ ξηραίνειν τὸν ἰὸν φαρμάκοις χρῆσθαι, διὰ την αὐτὴν αἰτίαν. τὰ δ᾽ αὐτὰ φάρμακα καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ προσφέρουσιν, οὐχ ὑπὸ τῆς φύσεως αυτοῦ τοῦ πράγματος ποδηγούμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν δια τῆς πείρας φανέντων μεμνημένοι. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ ταῖς ἡλικίαις, καὶ ταῖς ὥραις, καὶ ταῖς χώραις, ἑκάστου τῶν εἰρημένων ἡ θεραπεία δι᾽ ἐμπειρίας ἐγινώσκετο αὐτοῖς, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῖς προκαταρκτικοῖς ὀνομαζομένοις αἰτίοις. εἰ μὲν δὴ οὖν συνεχώρουν ἀλλήλοις τὰς ὁδοὺς τῆς εὑρέσεως ἀμφοτέρας ἀληθεῖς εἶναι, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἔδει μακροτέρων λόγων.

quae ab animalibus virus jaculantibus fiunt, fi non probe ftatim ab initio curentur, extreme perniciofa evadunt. Quae igitur recta curatio? An videlicet venenum, quod fimul cum morfu corpori incidit, evacuandum eft? Non itaque cicatrix obducenda, neque ejusmodi vulnera fubito claudenda funt; fed e contrario, fi parva fuerint, faepe omnino incidenda; imo jam et calidis, et acribus, et iis, quae trahere ficcareque virus poffunt, medicamentis ob eandem caufam uti convenit. Eadem vero medicamenta et Empirici adhibent, non a rei ipfius natura ad ipforum inventionem ducti, fed recordatione eorum, quae per experientiam comperta funt. Quemadmodum enim in aetatibus, et anni tempeftatibus, et regionibus uniuscujusque dictorum curatio per experientiam ipfis nota ac comperta erat: fic etiam caufis evidentibus, quas vocant procatarcticas. Itaque fi jam utrasque inventionis vias effe veras invicem concederent, ipfis haud pluribus verbis opus effet.

Κεφ. ε΄. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἐμπειρίας οἱ δογματικοὶ κατηγοροῦσιν, οἱ μὲν ὡς ἀσυστάτου, οἱ δὲ ὡς ἀτελοῦς, οἱ δὲ ὡς ἀτέχνου, τοῦ λόγου δὲ πάλιν οἱ ἐμπειρικοὶ ὡς πιθανοῦ μὲν, οὐκ ἀληθοῦς δὲ, διὰ τοῦτο διπλοῦς ἑκατέροις ὁ λόγος καὶ μακρὸς πάνυ περαίνεται, κατηγοροῦσί τε καὶ ἀπολογουμένοις ἐν μέρει. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ Ἀσκληπιάδου κατὰ τῆς ἐμπειρίας εἰρημένα, δεικνύντος, ὡς οἷόν τε μηδὲν πλειστάκις ὡσαύτως ὀφθῆναι δύνασθαι, παντάπασιν αὐτὴν ἀσύστατον εἶναι βούλεται, μηδέ τι σμικρότατον εὑρεῖν οὖσαν ἱκανήν. τὰ δ᾽ ὑπὸ Ἐρασιστράτου, τὰ μὲν ἁπλᾶ, καὶ ἐφ᾽ ἁπλοῖς εὑρίσκεσθαι, διὰ τῆς ἐμπειρίας ὁμολογοῦντος, [290] οἷον ὅτι καὶ ἡ ἀνδράχνη τῆς αἱμωδίας ἴαμά ἐστιν, οὐ μὴν τάγε σύνθετα καὶ ἐπὶ συνθέτοις ἔτι συγχωροῦντος, οὐκ ἀδύνατον μὲν αὐτὴν τὸ παράπαν εὑρίσκειν, οὐ μὴν εἰς ἅπαντά γε ἱκανὴν εἶναι βούλεται. τὰ δὲ, τῶν μὲν τοιαῦτα συγχωρούντων εὑρίσκεσθαι διὰ τῆς ἐμπειρίας, αἰτιωμένων δὲ αὐτῆς τὸ ἀπεριόριστόν τε καὶ μακρὸν, καὶ, ὡς αὐτοί φασιν, ἀμέθοδον,

Cap. V. Quoniam vero experientiam Dogmatici damnant, alii tanquam inconftantem, alii ut imperfectam, reliqui ut artis expertem, rationem autem rurfus Empirici tanquam probabilem, non autem veram reprehendunt; proinde duplex utrisque fermo longusque admodum protenditur, dum fe mutuo partim accufant, partimque defendunt. Nam quae contra experientiam ab Afclepiade, demonftrante, nihil faepe eodem videri modo poffe, dicta funt, inconftantem prorfus ipfam effe, neque vel minimum quicquam poffe invenire idoneam effe declarant. Quae vero ab Erafiftrato dicta funt, qui fimplicia quidem etiam in fimplicibus experientia inveniri fatetur, ut portulacam quoque dentium ftupori remedium effe, non tamen compofita quoque in compofitis itidem concedat, haud ineptam quidem ipfam toti inveniendo, fed non ad omnia fufficere affirmant. Haec vero dicta eorum, qui per experientiam quidem talia inveniri concedunt, fed vituperant eandem, quod incerta vagetur, ac in nullo fiftat praefcripto; tum quod longa et ametho-

Ed. Chart. II. [290.] Ed. Bal. I. (11. 12.)

εἶθ᾽ οὕτω τὸν λόγον εἰσαγόντων, οὐκ ἀσύστατον μὲν, οὐδὲ ἀνύπαρκτον, οἷον δ᾽ ἄτεχνόν τι πρᾶγμα τὴν ἐμπειρίαν εἶναι βούλεται. πρὸς ταύτας οὖν τὰς ἐφόδους τῶν λόγων ἀπολογούμενοι καὶ συστατικὴν καὶ αὐτάρκη καὶ τεχνικὴν ἐπιδεικνύναι πειρῶνται τὴν ἐμπειρίαν, καὶ αὐτοὶ δὲ τοῦ ἀναλογισμοῦ καθάπτονται πολυειδῶς, ὥστε πάλιν ἀπολογεῖσθαι πρὸς ἕκαστον εἶδος τῆς κατηγορίας τοῖς δογματικοῖς, ἀναγκαῖον. ἐπαγγελλομένοις γὰρ αὐτοῖς τοῦ τε σώματος τὴν φύσιν ἐπίστασθαι, καὶ τῶν νοσημάτων ἁπάντων τὰς γενέσεις, καὶ τῶν ἰαμάτων τὰς δυνάμεις, ὁμόσε χωροῦν(12)τες οἱ ἐμπειρικοὶ πάντα διαβάλλουσιν, ὡς ἄχρι μὲν τοῦ πιθανοῦ καὶ εἰκότος προϊόντα, βεβαίαν δὲ γνῶσιν οὐδεμίαν ἔχοντα. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ τὴν γνῶσιν αὐτῶν συγχωρήσαντες, τὸ ἄχρηστον αὐτῶν ἐπιδεικνύναι πειρῶνται· καὶ τοῦτό ποτε δόντες, αὖθις τὸ περιττὸν ἐξελέγχουσιν. τοιαῦτα μὲν δὴ καθόλου πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητοῦσιν ἐμπειρικοί τε καὶ δογματικοί. ἐν μέρει δὲ πολλὰ καθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν, οἷον ἐν ταῖς περὶ

dos, ut ipsi ajunt, id est, sine via et ratione consistat; deinde sic rationem inducunt, non ceu inconstantem, neque infirmam, sed experientiam veluti rem quandam inartificiosam esse arguunt. Vicissim Empirici rationalium dicteria revellentes, experientiam consistentem, artificiosam, et quae satis cuique faciat, ostendere conantur rationem multis adeo modis reprehendere, ut rursus ad singulas accusationis species Dogmaticos respondere sit necessarium. Nam hi quum et naturam corporis, et morborum omnium generationes, et remediorum facultates cognoscere se profiteantur, Empirici cominus progressi, omnia *illorum* calumniantur, tanquam probabilia, similiaque vero tantum, nullam autem firmam cognitionem habentia. Nonnunquam vero, quum ipsorum cognitionem concedunt, eorum nullum esse usum ostendere nituntur. Et si quando id esse permiserint, rursus ut supervacaneum reprehendunt. Talia sane generatim sibi mutuo objiciunt, contenduntque et Empirici et Dogmatici. Particulatim vero multa in unoquoque

τῆς εὑρέσεως τῶν ἀφανῶν ζητήσεσιν, τῶν μὲν τὴν ἀνατομὴν, καὶ τὴν ἔνδειξιν, καὶ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν ἐπαινούντων· ὄργανα γὰρ αὐτοῖς ταῦτα τῶν ἀδήλων θηρευτικά· τῶν δ' ἐμπειρικῶν μήθ' εὑρίσκειν τι τὴν ἀνατομὴν συγχωρούντων, μήτ', εἰ καὶ εὑρίσκοιτο, ἀναγκαῖον εἰς τὴν τέχνην εἶναι τοῦτο, ἀλλὰ μήτε ἔνδειξιν ὑπάρχειν τοπαράπαν, μήθ' ἕτερον ἐξ ἑτέρου δύνασθαι γνωσθῆναι. πάντα γὰρ δεῖσθαι τῆς ἐξ αὐτῶν γνώσεως, μηδ' εἶναί τι σημεῖον ἀδήλου φύσει πράγματος οὐδενός· ἀλλὰ μηδὲ διαλεκτικῆς δεῖσθαι μηδεμίαν τέχνην. εἶτα καὶ πρὸς τὰς ὑποθέσεις τῆς διαλεκτικῆς λέγουσί τι, καὶ πρὸς τοὺς ὅρους, καὶ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι ἀπόδειξίν φασιν ἀδήλου φύσει πράγματος οὐδενός. ἤδη δὲ καὶ περὶ τῶν μοχθηρῶν τρόπων τῆς ἀποδείξεως, οἷς εἰώθασιν οἱ δογματικοὶ χρῆσθαι, λέγουσί τι, καὶ περὶ παντὸς ἀναλογισμοῦ· καὶ ὡς τοῦτο μὲν ἀδύνατος εὑρίσκειν, ὃ ἐπαγγέλλεται· καὶ οὔτ' ἄλλη τις τέχνη συνίσταται κατ' αὐτὸν, οὐδὲ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων πρόεισιν. ὁ δὲ ἐπιλογισμὸς, ὃν

ipſorum, ut in quaeſtionibus de abditarum cauſarum inventione, dum hi disſectionem corporum et indicationem et dialecticam ſpeculationem commendant; inſtrumenta enim haec ipſis ſunt, quibus abdita indagantur; Empirici vero neque inveniri quicquam disſectione admittunt, neque, ſi etiam inveniatur, neceſſarium ad artem hoc eſſe; imo neque indicationem omnino exſiſtere, neque alterum ex altero cognoſci poſſe contendunt. Omnia enim ſui cognitionem requirere, neque eſſe aliquod ullius rei natura obſcurae indicium; imo ne dialecticen quidem ullam artem deſiderare. Poſtea etiam adverſus dialecticae ſuppoſitiones atque deſinitiones quippiam commentantur. Ad haec neutiquam rei cujusvis natura latentis demonſtrationem eſſe pronuntiant. Jam vero et de vitioſis demonſtrationis modis, quibus Dogmatici uti conſuerunt, de omnique ratiocinatione nonnulla dicunt, et quod non poſſit invenire, quod promittat, et quod neque alia quaedam ars ex ea conſtituatur; neque vita hominum ſecundum eam transigatur. At epilogismus,

δὴ φαινόμενον εἶναί φασι, χρήσιμος μὲν εἰς εὕρεσιν τῶν προσκαίρων ἀδήλων, οὕτω γὰρ αὐτοὶ καλοῦσιν, ὅσα τοῦ γένους μέν ἐστι τῶν αἰσθητῶν, οὐ μὴν ἤδη γέ πω πέφηνε. χρήσιμος δὲ καὶ πρὸς ἔλεγχον τῶν κατὰ τοῦ φαινομένου τι λέγειν τολμώντων. χρήσιμος δὲ καὶ τὸ παρορώμενον τοῖς φαινομένοις δεῖξαι, καὶ σοφίσμασιν ἀπαντῆσαι, μηδαμοῦ τῶν ἐναργῶν ἀφιστάμενος, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀεὶ διατρίβων, οὐ μὴν ὅγε ἀναλογισμὸς, φασὶν, ἀλλὰ ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν φαινομένων, λήγει δὲ ἐπὶ τὰ διαπαντὸς ἄδηλα, καὶ διὰ τοῦτο πολυειδής ἐστιν. ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν φαινομένων ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ τῶν ἀδήλων παραγίνεται. καὶ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα προχειρίζονται τὴν ἀνεπίκριτον, ἣν δὴ σημεῖον εἶναι τῆς ἀκαταληψίας φασίν. οὕτω γὰρ αὐτοὶ καλοῦσιν τὴν μὲν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν γνῶσιν κατάληψιν, ἀκαταληψίαν δὲ τὸ ἐναντίον ταύτῃ, καὶ τὴν μὲν ἀκαταληψίαν αἰτίαν εἶναί φασι τῆς διαφωνίας τῆς ἀνεπικρίτου, τὴν διαφωνίαν δ' αὖ πάλιν τῆς ἀκαταληψίας σημεῖον. ἀνεπίκριτον δὲ τὴν ἐπὶ

quem evidentem rationem esse proferunt, latentium insignium caussarum utilis est; sic enim hi vocant, quae quidem ex sensilium genere sunt, nondum tamen apparuerunt. Utilis etiam est arguendis iis, qui adversus manifesta quicquam audent pronunciare. Sed et utilis est ad indicandum, quod in apparentibus praetermittitur; et ad occurrendum falsis argumentationibus; ut qui ab evidentibus nunquam recedat, verum in his perpetuo versetur. Non tamen hujusmodi est analogismus, ajunt, sed a manifestis incipit, in obscura vero semper desinit, ob idque multiformis est. Nam ab evidentibus ipsis ad abdita alia atque alia proficiscitur. Atque hic controversiam injudicatam proponunt, quam indicium esse dicunt incomprehensionis. Sic enim ipsi veram quidem firmamque cognitionem vocant comprehensionem, incomprehensionem vero contrariam. Atque incomprehensionem discordiae injudicatae caussam esse ajunt; discordiam rursus incomprehensionis signum; injudicatam

τῶν ἀδήλων ἀγωνολογίαν εἶναί φασιν, [291] οὐ τὴν περὶ τῶν φαινομένων. ἐνταῦθα γὰρ ἕκαστόν φαμεν οἷόν ἐστι, μαρτυρεῖ μὲν τοῖς ἀληθεύουσιν, ἐξελέγχει δὲ τοὺς ψευδομένους. τοιαῦτα μυρία πρὸς ἀλλήλους ἐρίζουσιν ἐμπειρικοί τε καὶ δογματικοὶ τὴν θεραπείαν ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν τὴν αὐτὴν ποιούμενοι, ὅσοι γε νόμῳ καθ' ἑκατέραν τὴν αἵρεσιν ἤσκηνται.

Κεφ. ς'. Οἱ δὲ μεθοδικοὶ καλούμενοι, οὕτω γὰρ ἑαυτοὺς ὠνόμασαν, ὥσπερ οὐχὶ καὶ τῶν ἔμπροσθεν δογματικῶν μεθόδῳ τὴν τέχνην μεταχειρίζεσθαι φασκόντων, οὐ μέχρι λόγου μοι δοκοῦσιν ἀμφισβητεῖν ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσιν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἔργων τῆς τέχνης πολλὰ μετακοσμεῖν· οἵ γε οὔτε τόπον πεπονθότα χρήσιμον οὐδὲν ἔχειν φασὶν εἰς θεραπείας ἔνδειξιν, οὔτε αἴτιον, οὔτε ἡλικίαν, οὔτε ὥραν, οὔτε χώραν, οὔτε τοῦ νοσοῦντος τῆς δυνάμεως τὴν ἐπίσκεψιν, ἢ τῆς φύσεως, ἢ τῆς ἕξεως αὐτοῦ. παραιτοῦνται δὲ καὶ τὰς ὥρας, καὶ τὰς χώρας, καὶ τὰ ἔθη, παρὰ μόνων τῶν παθῶν τὴν ἔνδειξιν τοῦ συμφέροντος ἀρκεῖν αὐτοῖς φάσκοντες. οὐδὲ παρὰ τούτων κατ' εἶδος, ἀλλὰ κοινῇ καὶ καθόλου τιθέμενοι,

vero de latentibus quae eft disfenfionem, non quae de perfpicuis, enunciant. Nam unumquodque hic apparens vera loquentibus teftimonium exhibet, mentientes coarguit. Hoc genus fex millia Empirici et Rationales mutuo fibi objiciunt; curationem in eisdem affectibus eandem molientes, qui in utraque fecta legitime exercitati funt.

Cap. VI. Qui Methodici vocantur (fic enim feipfos nominarunt, tanquam non etiam priores Dogmatici artem methodo tractare profiteantur) ne verbotenus quidem cum prifcis fectis contendere videntur, fed etiam multa artis opera innovare; qui neque locum affectum ad curationis indicationem prodeffe quicquam ajunt, neque caufam, neque aetatem, neque tempus, neque regionem, neque virium aegrotantis infpectionem, vel naturae, vel ipfius habitus, refpuunt autem anni tempeftates, loca et confuetudines, a folis affectionibus remedii indicatione petita contenti, eamque fufficere dicentes; nihil autem ab his fpeciatim, fed communiter univer-

καὶ δὴ καὶ καλοῦσι κοινότητας, αὐτὰ δὴ ταῦτα τὰ διὰ πάντων διήκοντα τῶν ἐν μέρει. καὶ πειρῶνται τῶν γε οἱ μὲν κατὰ δίαιταν νοσημάτων ἁπάντων, ἔνιοι δὲ καὶ πάντων ἁπλῶς δύο κοινότητας ἐπιδεικνύναι, καί τινα τρίτην μικτήν. ὀνόματα δὲ αὐταῖς στέγνωσιν καὶ ῥύσιν ἔθεντο, καὶ πᾶν νόσημά φασιν ἢ στεγνὸν ἢ ῥοῶδες εἶναι, ἢ ἐξ ἀμφοῖν ἐπιπεπλεγμένον. εἰ μὲν γὰρ αἱ φυσικαὶ κενώσεις τῶν σωμάτων ἴσχοιντο, στέγνωσιν καλοῦσιν· εἰ δέ τι μᾶλλον φέροιντο, ῥοῶδες· ἡνίκα δὲ καὶ ἴσχοιντο, καὶ φέροιντο, τὴν ἐπιπλοκὴν ἐν τούτῳ συνίστασθαι, καθάπερ ἐπ᾽ ὀφθαλμοῦ φλεγμαίνοντός τε ἅμα καὶ ῥευματιζομένου. τὴν γὰρ φλεγμονὴν στεγνὸν οὖσαν πάθος, ὅτι μὴ μόνη ἦν, ἀλλὰ σὺν τῷ ῥεύματι, περὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἐγένετο τὸ σύμπαν ποιεῖν πάθος ἐπιπεπλεγμένον. ἔνδειξιν δὲ τοῦ συμφέροντος ἐπὶ μὲν τῶν στεγνῶν τὴν χάλασιν, ἐπὶ δὲ τῶν ῥοωδῶν τὴν στάλσιν ὑπάρχειν. γόνατος μὲν γὰρ, εἰ τύχοι, φλεγμήναντος, χαλᾷν φασι χρῆναι· ῥέουσαν δὲ τὴν κοιλίαν,

ſimque ſtatuunt. Atque jam communitates vocant, quae ſimul ipſa particularia omnia comprehendunt. Nonnulli quidem morborum omnium, qui ex victus ratione proveniunt, nonnulli vero omnium ſermone abſoluto duas communitates, et tertiam aliquam mixtam indicare nituntur. Nomina vero ipſis impoſuerunt aſtrictionem et fluorem, et quemlibet morbum dicunt vel aſtrictum vel fluentem eſſe, vel ex ambobus compoſitum. Si enim naturales corporum evacuationes retinentur, aſtrictionem; ſi autem magis efferuntur, fluorem vocant; quum autem et retinentur et efferuntur, complexus morborum in hoc conſtituitur; quemadmodum in oculo inflammatione ſimul et defluxione laborante. Inflammationem enim, quae aſtrictus eſt affectus, quoniam non ſola nunc, ſed cum fluore circa unum eundemque locum oborta eſt, totum facere affectum complexum ſeu compoſitum. Conferentis vero remedii indicationem in aſtrictis laxationem, in fluidis ſuppreſſionem eſſe. Genu, verbi gratia, ſi inflammationem patiatur, laxandum; ventriculum vel oculum pro-

ἢ τὸν ὀφθαλμὸν, ἐπέχειν τε καὶ στέλλειν· ἐν δὲ τοῖς ἐπιπεπλεγμένοις πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἵστασθαι. τῷ γὰρ μᾶλλον δυοχλοῦντι, καὶ τὸν κίνδυνον ἐπιφέροντι, τοῦτο δέ ἐστιν, ὡς τῷ ἰσχυροτέρῳ ἐναντιοῦσθαί φασι δεῖν μᾶλλον ἢ θατέρῳ. τί οὖν δὴ οὐχὶ δογματικοὺς ἑαυτοὺς ἐκάλεσαν, ἐνδείξει τὰ βοηθήματα ποριζόμενοι; διότι, φασὶν, οἱ δογματικοὶ τὸ ἄδηλον ἐρευνῶσιν, ἡμεῖς δὲ ἐν τοῖς φαινομένοις διατρίβομεν. ἀμέλει καὶ ὅλην τὴν αἵρεσιν ἑαυτῶν οὕτως ὁρίζονται γνῶσιν φαινομένων κοινοτήτων. καὶ ἵνα μὴ κοινὸς ὁ ὅρος εἶναι δοκῇ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις τέχναις, καὶ γὰρ κἀκείνας γνώσεις εἶναι νομίζουσι φαινομένων κοινοτήτων, διὰ τοῦτο προστιθέασιν, ἀκολούθων τῷ τῆς ἰατρικῆς τέλει. τινὲς δὲ αὐτῶν, οὐκ ἀκολούθων, ἀλλὰ συμφώνων προσέθεσαν, οἱ πλεῖστοι δ' ἄμφω συντιθέντες, γνῶσιν εἶναί φασι τὴν μέθοδον φαινομένων κοινοτήτων συμφώνων τε καὶ ἀκολούθων τῷ τῆς ἰατρικῆς τέλει. τινὲς δὲ, ὥσπερ καὶ ὁ Θεσσαλὸς, προσεχῶν τε καὶ ἀναγκαίων πρὸς ὑγείαν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ

fluentem comprimendum, tenendumque esse praecipiunt. Si mixtum implexumque vitium habet, ei, quod urget, resistendum, ut magis infestanti periculumque inferenti. Hoc autem est, quod vehementiori occurrendum esse potius quam alteri dictitant. Cur igitur non Dogmaticos se nuncuparunt, quum indicationi praesidia tribuant? Quia, inquiunt, id, quod abditum est, scrutantur Dogmatici; nos autem in manifestis versamur. Denique et sectam suam totam ita definiunt, communitatum, quae omnibus apparent, cognitionem. Et ne aliis omnibus artibus eadem conveniat definitio, (etenim et illas communitatum apparentium notitias esse judicant) ideo apponunt, medicinae finem consequentium. Quidam illorum non consequentium, sed ipsius fini consonantium adjecerunt. Complures utrisque addicti methodum esse ajunt manifestarum communitatum, concordantium et consequentium medicinae finem notitiam. Nonnulli, sicut Thessalus quoque, cohaerentium et necessariarum ad sanitatem. Atque haec jam est ratio, cur se Dogmaticos

ἀξιοῦσι, μήτε δογματικοὶ καλεῖσθαι, [292] μὴ γὰρ δεῖσθαι τοῦ ἀδήλου, καθάπερ ἐκεῖνοι, μήτε ἐμπειρικοὶ, κἂν ὅτι μάλιστα περὶ τὸ φαινόμενον διατρίβωσιν, τῇ γὰρ ἐνδείξει κεχωρίσθαι αὐτῶν. οὐ μὴν ἐν αὐτῷ τῷ τρόπῳ τῆς περὶ τὸ φαινόμενον διατριβῆς ὁμολογεῖν ἑαυτούς φασι τοῖς ἐμπειρικοῖς. ἐκείνους μὲν γὰρ ὡς ἀγνώστων ἀποχωρῆσαι τῶν ἀδήλων, ἑαυτοὺς δὲ ὡς ἀχρήστων· καὶ τοὺς μὲν ἐμπειρικοὺς τήρησιν ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, αὑτοὺς δὲ ἔνδειξιν ἔχειν. ἔν τε οὖν τούτοις διαφέρειν ἑαυτῶν ἑκατέρους φασὶ, καὶ μάλιστα ἐν οἷς ὥρας, καὶ ἡλικίας, καὶ χώρας, καὶ τοιαῦτα σύμπαντα περικόπτουσιν, ἄχρηστα μὲν ὄντα φανερῶς, ὡς ἐκεῖνοι νομίζουσι, δόξης δὲ χάριν τοῖς ἔμπροσθεν ἰατροῖς τετιμημένα. καὶ τοῦτ᾽ εἶναι τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τῆς μεθοδικῆς αἱρέσεώς φασι καὶ σεμνοῦσθαί γε δι᾽ αὐτὸ καὶ θαυμάζεσθαι δικαιοῦσι. καὶ τῷ γε βραχὺν εἶναι εἰπόντι τὸν βίον, τὴν δὲ τέχνην μακρὰν, ἐπιτιμῶσι· τοὐναντίον γὰρ ἅπαν, αὐτὴν μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δὲ βίον μακρόν.

appellari nolint; quippe latentibus ac obſcuris ſe non indigere, ut illi profitentur; neque Empiricis annumerari volunt, etſi quammaxime in evidenti verſentur. Nam indicatione ab ipſis ſeparati ſunt. Nec tamen in ipſo circa evidens exercendi modo ſe cum Empiricis convenire dicunt. Illos enim ab obſcuris tanquam incertis et dubiis recedere; ſe vero quaſi ab inutilibus. Praeterea Empiricos in apparentibus obſervationem, ipſos indicationem habere. Atque in his utrosque a ſe ipſis diſſentire dicunt, et maxime, in quibus anni tempora, aetates, loca, et hoc genus univerſa tollunt, quae nullum plane, ut ipſi putant, medicinae uſum exhibent, ſolum vero prioribus medicis oſtentationis gratia plurimi ſunt aeſtimata. Et hoc ſummum methodicae ſectae bonum eſſe praedicant. Quin etiam ob hoc gloriantur, ſeque admiratione dignos cenſent. Inſuper eum, qui vitam eſſe brevem, longam vero artem dicat, increpant. E contrario namque artem quidem eſſe brevem, vitam vero

Ed. Chart. II. [292.] Ed. Baf. I. (12. 13.)

ἀφαιρεθέντων γὰρ πάντων τῶν ψευδῶς ὑπειλημμένων τὴν τέχνην ὠφελεῖν, καὶ πρὸς μόνας τὰς κοινότητας ἀποβλεπόντων ἡμῶν, οὔτε μακρὰν ἔτι τὴν ἰατρικὴν, οὔτε χαλεπὴν εἶναι, ῥᾴστην δὲ καὶ σαφῆ, καὶ μησὶν ἓξ ὅλην τάχιστα γνωσθῆναι δυναμένην. οὕτω μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν δίαιταν νοσημάτων, ὡς στενὸν (13) κομιδῇ συνῆχθαι τὸ πᾶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ χειρουργίαν τε καὶ φαρμακείαν. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις καθόλου τινὰς κοινότητας ἐξευρίσκειν πειρῶνται, καὶ σκοποὺς ὑποτίθενται τῶν ἰαμάτων ὀλίγους τὸν ἀριθμὸν, ὥστ' ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, οὐδὲ ἐν τοῖς πολυθρυλλήτοις ἓξ μησὶν, ἀλλὰ καὶ πολὺ θᾶττον ὅλην αὐτῶν τὴν τέχνην ἐκμαθεῖν ὑπῆρξεν. καὶ χρὴ χάριν οὕτω γινώσκειν αὐτοῖς τῆς συντόμου διδασκαλίας, εἴγε μὴ ψεύδονται· ψευδομένοις δὲ ὀλιγωρίαν ἐγκαλεῖν.

Κεφ. ζ'. Ὡς δ' ἄν τις μάλιστα δοκοίη μοι κρῖναι δικαίως, ἢ τυφλώττοντας αὐτοὺς περὶ τὸ χρήσιμον, ἢ μόνους τὸ περιττὸν ὀρθῶς φεύγοντας, ἤδη φράσω. καὶ γὰρ οὐδὲ σμικρὸν ἔοικεν εἶναι τοῦτο τὸ σκέμμα, οὐδὲ μέχρι λόγου μοι

longam. Siquidem omnibus, quae artem juvare falfo putata funt, ablatis, et ad folas communitates nobis refpicientibus, neque longam adhuc medicinam, neque difficilem, fed facillimam et perfpicuam effe, quae tota fex menfibus promptiffime perdifci queat. Hoc pacto enim in morbis, qui victus ratione fanantur, univerfum in anguftum adeo coactum effe; fimiliter in iis, qui ex manu et medicamentis auxilium capiunt. Quin in illis quoque generatim quasdam communitates adinvenire ftudent, ad haec remediorum fcopos numero paucos ftatuunt. Unde mihi non in decantatis fex illis menfibus, fed multo etiam citius tota illorum ars difci poffe videtur. Atque gratia illis habenda eft de tam compendiofa difciplina, fi modo non mentiantur. Mentientes autem negligentiae accufandi funt.

Cap. VII. Verum ut potiffimum aliquis jufte mihi videatur judicare, ipfos vel in utilibus hallucinari, vel folos fupervacua recte fugere, jam aperiam. Enimvero neque exigua confideratio haec mihi effe videtur, neque ad

Ed Chart. II. [292.] Ed. Bas. I. (13.)

προϊέναι μόνον, ὥσπερ τοῖς ἐμπειρικοῖς τε καὶ δογματικοῖς, ὅσα περὶ τῆς πρώτης τῶν βοηθημάτων εὑρέσεως φιλονεικοῦσι, περὶ τῆς νῦν χρήσεως ὁμολογοῦντες ἀλλήλοις, ἀλλ᾽ ἤτοι μεγάλα βλάπτεσθαι τὰ τῆς τέχνης ἔργα πρὸς τῆς μεθοδικῆς αἱρέσεως ἀναγκαῖον, ἢ μεγάλ᾽ ὠφελεῖσθαι. διττῆς δὲ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι κρίσεως οὔσης, τῆς μὲν διὰ λόγου μόνου, τῆς δὲ διὰ τῶν φαινομένων ἐναργῶς, ἡ μὲν ἑτέρα, ἡ διὰ μόνου τοῦ λόγου, μείζων ἢ κατὰ τοὺς εἰσαγομένους ἐστίν· οὐκ οὖν αὐτῆς νῦν ὁ καιρός· ἡ δὲ ἑτέρα, ἡ διὰ μόνου τοῦ φαίνεσθαι, κοινὴ πάντων ἀνθρώπων ὑπάρχει. τί οὖν κωλύει ταύτῃ πρώτῃ χρήσασθαι, σαφεῖ τε ἅμα τοῖς εἰσαγομένοις οὔσῃ, καὶ πρὸς αὐτῶν τῶν μεθοδικῶν τετιμημένῃ; διαπαντὸς γοῦν οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ φαινόμενον ὑμνοῦσι, καὶ τοῦτο πρεσβεύουσιν ἐπὶ παντὶ, καὶ τὸ ἄδηλον ἅπαν ἄχρηστον εἶναι λέγουσι. φέρε δὴ πρῶτον ἐπισκεψώμεθα περὶ τῶν προκαταρκτικῶν λεγομένων αἰτίων, κανόνα τῆς κρίσεως τὸ φαινόμενον τιθέμενοι. καὶ πρῶτός γε ὁ μεθοδικὸς παρελθὼν οὐδέ πως λεγέτω· Τί δή ποτε ψύξεις

verba tantum procedere, quemadmodum Empiricis et Dogmaticis, quum de prima auxiliorum inventione contendunt, de praesenti usu invicem convenientes, verum Methodicam sectam vel artis opera multum offendere, vel juvare multum necesse est. Quum autem duplex in rebus judicium sit, unum a ratione sola, alterum ab evidenter manifestis profectum, prius majus est, quam medicinae candidatis conveniat. Quare de hoc dicere nunc opportunum non est. Alterum, quod in sola evidentia consistit, omnium hominum commune est. Quid igitur prohibet hac priore uti, quae simul et medicinae candidatis sit manifesta, et ab ipsis Methodicis in pretio habita? Nihil enim aliud, quam quod apparet, semper laudibus extollunt, atque hoc ubique profitentur, latentia vero omnia in nullo usu esse referunt. Age nunc primum causas procatarcticas dictas inspiciamus, pro judicii regula, id quod sensibus apparet, constituentes, primusque Methodicus in medium progressus hunc in

τε καὶ ἐγκαύσεις, καὶ μέθας, καὶ ἀπεψίας, καὶ πλησμονὰς, καὶ ἐνδείας, καὶ κόπους, καὶ ἐνεργείας, καὶ ἐδεσμάτων ποιότητας, καὶ ἐθῶν ὑπαλλαγὰς, ὦ δογματικοί τε καὶ ἐμπειρικοὶ, μάτην πολυπραγμονεῖτε; [293] πότερον ταῦτ' ἰᾶσθαι μέλλετε, τὰς ἐν σώματι παρέντες διαθέσεις, ἃ τὴν ἀρχὴν οὐδε πάρεστιν, οὐκέτι τῶν τοιούτων ουδὲν, ἀλλὰ αὐτὰ μὲν οἴχεται, τὸ δ' ὑπ' αὐτῶν γενόμενον ἐν τῷ σώματι μένει, καὶ τοῦτο χρὴ ἰᾶσθαι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πάθος. ἐπισκεπτέον οὖν αὐτὸ, οἷόν τί ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ στεγνὸν χαλαστέον, εἰ δὲ ῥοῶδες, σταλτέον, ὑφ' ὅτου ἂν αἰτίου γεγονὸς ἑκάτερον ᾖ. εἰς τί δὴ οὖν ἔτι τὸ αἴτιον ὠφελεῖ, μήτε τοῦ ῥοώδους ποτὲ χαλάσεως δεομένου, μήτε τοῦ στεγνοῦ στάλσεως, ἢ πάντως εἰς οὐδὲν, ὥς γε τὸ πρᾶγμα αυτὸ δείκνυσιν. ὅμοιος δὲ ὁ λόγος τοῖς μεθοδικοῖς καὶ περὶ τῶν ἀδήλων καὶ συνεκτικῶν ὀνομαζομένων αἰτίων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα περιττά φασιν εἶναι, τοῦ πάθους τὴν οἰκείαν θεραπείαν ἐνδεικνυμένου, καὶ χωρὶς τοῦ γνωσθῆναι τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ἐγένετο. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ τῶν λόγων ἐπί τε

modum loquatur: Quid tandem, o Dogmatici et Empirici, frigus, aeſtum, ebrietatem, cruditatem, plenitudinem, indigentiam, laſſitudines, operationes, ciborum qualitates, et conſuetudinum mutationes fruſtra tam curioſe inquiritis? Utrum haec, affectionibus corporum neglectis, medicaturi eſtis, quae nequaquam adſunt amplius, ſed ipſa quidem abeunt? quod autem ab ipſis generatum eſt, in corpore manet, atque huic (affectus enim eſt) remedium exhibere oportet. Inſpiciendum igitur eſt, qualenam exiſtat. Si enim aſtrictus morbus, ſolvendum corpus eſt; ſi fluens, retinendum, a quacunque cauſa generatus ſit uterque. Ad quid igitur adhuc cauſa confert, quum fluidum ſolutione nunquam indigeat, neque aſtrictum retentione? Prorſus ad nihil, ut res ipſa declarat. Similia de obſcuris et continentibus cauſis Methodici loquuntur. Nam illas quoque ſupervacuas eſſe affirmant, morbo videlicet propriam curationem indicante, etiam cauſa, quae ipſum fecit, incognita. Eodem

τὰς ὥρας, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰ χωρία μεταβαίνουσι, θαυμάζοντες κἀνταῦθα τῶν παλαιῶν ἰατρῶν, εἰ μὴ συνίασιν οὕτως ἐναργοῦς πράγματος. ἡ γάρ τοι φλεγμονὴ, πάθος οὖσα στεγνὸν, ὥς φασιν, οὐ δήπου, θέρους μὲν εἰ γένοιτο, τῶν χαλώντων δεῖται βοηθημάτων, χειμῶνος δὲ ἄλλων τινῶν, ἀλλ᾽ ἀμφοτέραις ὥραις τῶν αὐτῶν. οὐδ᾽ ἐπὶ μὲν τῆς τῶν παίδων ἡλικίας τῶν χαλαστικῶν, ἐπὶ δὲ τῆς τῶν πρεσβυτέρων τῶν στελλόντων. οὐδ᾽ ἐν Αἰγύπτῳ μὲν τῶν χαλώντων, Ἀθήνησι δὲ τῶν ἐπεχόντων. ἀνάπαλιν δὲ τῇ φλεγμονῇ τὸ ῥοῶδες πάθος ὑπάρχον οὐδέποτε τῶν χαλώντων, ἀλλ᾽ ἀεὶ τῶν στελλόντων δεῖται, καὶ χειμῶνος, καὶ θέρους, καὶ ἦρος, καὶ φθινοπώρου, καὶ παιδὸς ὄντος τοῦ νοσοῦντος, καὶ ἀκμάζοντος, καὶ γέροντος, καὶ εἰ τύχοι περὶ τὴν Θρᾴκην ἢ τὴν Σκυθίαν ἢ την Αἰθιοπίαν εἶναι ὁ ἀῤῥωστῶν. οὐκ οὖν οὐδὲν τῶν τοιούτων εἰς ουδὲν χρήσιμον εἶναί φασι, ἀλλὰ μάτην ταῦτα πάντα πολυπραγμονεῖσθαι. τί δὲ καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος ἐπισκοπῆσαι; ἆρ᾽ οὐ καὶ ταῦτα μάταια πρὸς ἔνδειξιν θεραπείας; ἢ τολμησάτω τις

dicendi modo ad anni tempestates, aetates et loca descendunt, admirantes, et hic veteres medicos rem tam claram ignorare. Nam inflammatio, quum morbus sit adstrictus, ut inquiunt, non quidem, aestate si oboriatur, laxantibus auxiliis opus habet, hieme vero aliis quibusdam, sed in utroque tempore eisdem. Neque in pueritia relaxantibus, in senectute reprimentibus, neque in Aegypto resolventibus, Athenis cohibentibus. Contra quum inflammationi fluens morbus adsit, nunquam solventibus, verum perpetuo reprimentibus, et hieme, et aestate, et vere, et autumno, et quum aegrotus puer est, et quum juvenis, seu florens aetate, et quum senex, sive in Thracia, vel Scythia, vel Aethiopia fuerint. Quare nullum ex talibus ad quidvis conducere pronuntiant, scilicet omnia haec frustra disquiri investigarique. Quid jam corporis partium inspectio? Nonne et haec ad curationis indicationem supervacua est et inutilis?

εἰπεῖν, ὡς ἐν μὲν τῷ νευρώδει μορίῳ τὴν φλεγμονὴν χαλαστέον, ἐν δὲ τῷ ἀρτηριώδει, ἢ φλεβώδει, ἢ σαρκώδει σταλτέον. ἢ ὅλως, εἴ τι στεγνὸν ἔν τινι μέρει τοῦ σώματος γένοιτο, τολμησάτω τις εἰπεῖν, ὡς οὐ χαλαστέον αὐτὸ, ἢ οὐ σταλτέον τὸ ῥοῶδες. εἰ τοίνυν ἡ τοῦ μέρους φύσις οὐδὲν ὑπαλλάττει τῆς θεραπείας τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ γένος τοῦ πάθους ἡ τῶν βοηθούντων εὕρεσις, ἄχρηστος φανερῶς ἡ τοῦ μέρους ἐπίσκεψις. ὁ μὲν δὴ μεθοδικὸς τοιοῦτος, ὡς τύπῳ φάναι.

Κεφ. η'. Παρίτω δ' ἐπ' αὐτῷ δεύτερος ὁ ἐμπειρικὸς, ὧδέ πως λέγων· Ἐγὼ τῶν φαινομένων πλέον οὐδὲν οἶδα, οὐδὲ ἐπαγγέλλομαί τι σοφώτερον, ὧν πολλάκις ἐθεασάμην. εἰ μὲν δὴ ἀτιμάζοις τὸ φαινόμενον, ὥσπερ τινὸς ἔμπροσθεν ἀκοῦσαί μοι δοκῶ σοφιστοῦ, καὶ ἡμῖν ὥρα πρὸς τοὺς τιμῶντας αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἀπαλλάττεσθαι, οὐδ' ἂν ἤδη νικῴης νίκην Καδμείαν. εἰ δ', ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ἤκουσά σου, το μὲν ἄδηλον ἅπαν ἄχρηστον εἶναι φάσκοντος, ἐπε-

Quisquamne audeat dicere, inflammationem in nervosa parte solvendam esse, in arteriosa, aut venosa, aut carnosa comprimendam? An omnino tam impudens quispiam sit, qui astrictam corporis partem non digerendam esse, profluvio laborantem non continendam dictitet? Si igitur partis natura nihil curationis modum immutat, sed auxilia ex affectus genere inveniuntur, inutilis plane est partis inspectio. At Methodicus quidem talis est, ut formula quadam loquendi utar.

Cap. VIII. Accedat autem post hunc secundus Empiricus, hunc in modum inquiens: Ego quidem evidentibus nihil novi praestantius, nec sapientius quicquam profiteor iis, quae saepenumero conspexi. Si equidem, quod evidens est, id parvi ducas, quemadmodum prius aliquem sophistam audisse mihi videor, et nobis ad eos, qui evidens ipsum celebrant, discedendi tempus sit, non utique Cadmeam victoriam referas. At si, ut ab initio abs te audivimus, cujuslibet abditi nullum esse

σθαι δ᾽ ὁμολογοῦντος τοῖς ἐναργέσι, τάχα ἂν σοι δείξαιμι τὸ παρορώμενον, ὑπομνήσας τοῦ φαινομένου. δηχθέντες ὑπὸ κυνὸς λυττῶντος ἄνθρωποι δύο πρὸς τοὺς συνήθεις ἰατροὺς ἐπορεύθησαν ἰάσεως δεόμενοι. μικρὸν δ᾽ ἦν ἑκατέρων τὸ ἕλκος, ὡς μηδὲ τὸ δέρμα πᾶν διῃρῆσθαι. καὶ την θεραπείαν ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν ἐποιεῖτο τοῦ ἕλκους μονον, μηδὲν ἄλλο πολυπραγμονῶν, καὶ ὀλίγων γε ἡμερῶν ὑγιὲς ἀπέφηνε τὸ μέρος. [294] ὁ δὲ ἕτερος, ἐπειδὴ λυττῶν ἔγνω τον κύνα, τοσοῦτον ἀπέδει τοῦ σπεύδειν εἰς οὐλὴν ἄγειν τὸ ἕλκος, ὥστε αὐτὸ τοὐναντίον ἀεὶ καὶ μᾶλλον εἰργάζετο μεῖζον, ἰσχυροῖς τε καὶ δριμέσι χρώμενος φαρμάκοις ἕως χρόνου συχνοῦ, καὶ πίνειν προσηνάγκαζεν αὐτὸν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ φάρμακα, καὶ λύττης ἰάματα, ὡς ἔφασκεν αυτός. καὶ δὴ καὶ οὕτως ἐτελεύτα τὸ συμβὰν ἀμφοτέροις. ὁ μὲν ἐσώθη τε καὶ ὑγιὴς ἐγένετο, ὁ πίνων τὰ φάρμακα· ὁ δὲ ἕτερος, οὐδὲν ἔχειν οἰόμενος κακὸν, ἐξαίφνης ἔδεισέ τε τὸ ὕδωρ, καὶ σπασθεὶς ἀπέθανεν. ἆρά σοι δοκεῖ μάτην τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἐν τούτοις ἐρευνᾶσθαι; ἢ δι᾽ ἄλλο τι ἀπέθανεν

nfum dicas, evidentia fequi confeffus, forfan oftendero in manifefti mentione, quod tu praeterifti. Homines duo a rabiofo cane morfi ad medicos familiares fibi remedia petituri concefferunt. Sed exiguum adeo utriusque vulnus erat, ut ne cutis quidem tota effet divifa. Alter itaque medicorum folius vulneris curationem moliebatur, de nulla re alia folicitus; et quidem paucis diebus partem fanam reddidit. Alter vero, quum rabire canem cognoviffet, contrarium a priore femper egit, vulnus multo majus faciens, validis diu acribusque medicamentis ufus, tum medicamentum interim adverfus rabiem confectum, ut ipfe dicebat, aegrum affumere coëgit, tantum abeft, ut cicatricem vulneri ftatim induxerit. Tu nunc, quem utriusque curatio eventum habuerit, audi. Qui medicamenta bibit, fanitati priftinae reftitutus eft. Alter, qui nihil fe mali habere putabat, fubito aquam expavit, et convulfus periit. Numquid hic evidens caufa in iis fupervacuo tibi inquifita effe videtur?

ὁ ἄνθρωπος, πλὴν διὰ τὴν ὀλιγωρίαν τοῦ ἰατροῦ, μήτε πυνθανομένου περὶ τῆς αἰτίας μηδὲν, μήτε τὴν τετηρημένην ἐπ᾽ αὐτῇ θεραπείαν παραλαβόντος; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ δι᾽ ἄλλο τι οὐδὲν φαίνεται, ἢ διὰ τοῦτο. ἐπεὶ δὲ τῷ φαινομένῳ ἕπομαι, παρελθεῖν οὐ δύναμαι τοιοῦτον οὐδὲν αἴτιον. οὕτω δὲ καὶ ἡλικίαν οὐ δύναμαι παραδραμεῖν, οὐδὲ ἀτιμάζειν. καὶ γὰρ κᾀνταῦθ᾽ ἀναγκάζει με πιστεύειν τὸ φαινόμενον, τῶν αὐτῶν κατὰ πάντα παθῶν οὐ πάντη τὴν αὐτὴν θεραπείαν ἐχόντων, ἀλλ᾽ ἔστιν ὅτε τοσοῦτον διαφέρουσιν ἐν ταῖς διαφόροις ἡλικίαις, ὥστε μηδὲ ποσότητι μόνον, ἢ τρόπῳ βοηθημάτων διαλλάττειν, ἀλλ᾽ ὅλῳ τῷ γένει. πλευριτικοὺς γοῦν πολλοὺς ἀκμάζοντάς τε καὶ ἰσχυροὺς εἶδον ἐγὼ πολλάκις, καὶ ὑφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν φλεβοτομουμένους, ἀλλ᾽ οὐδένα τῶν ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ, ἢ κομιδῇ σμικρὸν παῖδα· οὐθ᾽ ὑμεῖς ἐτολμήσατε διὰ φλεβὸς κενοῦν, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδεὶς οὐδεπώποτε. τί δὲ, ὅταν Ἱπποκράτης εἴπῃ, ὑπὸ (14) κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι; καὶ ὅταν αὖ πάλιν, θέρεος φαρμακεύειν τὰς ἄνω, χειμῶνος

An ob aliam vir ille mortuus eſt, quam medici negligentiam, qui nihil de morbi cauſa ſciſcitatus ſit, neque remedium ad eam obſervatam adminiſtrarit? Haec ſola, non alia, meo quidem judicio, cauſa mortis illius extitit. Quoniam vero manifeſta ſector, id genus cauſarum nullam praeterire poſſum, pari modo nec aetatem omittere, aut parvi facere. Nam et hic quoque mihi fidem facit id, quod apparet, dum iidem plane affectus non eandem ſemper curationem habeant, ſed interim in diverſis aetatibus tantum differre, ut non quantitate ſolum, vel modo auxiliorum, ſed toto genere varient. Novi namque ſaepius multis aetate florentibus, pleuriticis et validis etiam a nobis ſanguinem miſſum, verum nulli vel ſenio plane confecto, vel adhuc puero admodum. Neque vos auſi eſtis per venam vacuare, nec ullus alius unquam. Quid autem ſibi vult Hippocrates, quum ait: *Sub canicula, et ante eam purgationes difficiles.* Rurſus: *Aeſtate ſuperiores, per hyemem infe-*

δὲ τὰς κάτω; πότερον ἀληθεύειν ὑμῖν, ἢ ψεύδεσθαι δοκεῖ; καθ' ἑκάτερον γὰρ ἀπορήσειν ὑμᾶς ἀποκρίσεως οἴομαι. ψεύδεσθαι μὲν γὰρ εἰ φαίητε, τὸ φαινόμενον ἀτιμάζετε, ὃ τιμᾷν προσποιεῖσθε· φαίνεται γὰρ οὕτως ἔχειν τἀληθὲς, ὡς Ἱπποκράτης λέγει. εἰ δ' ἀληθεύειν εἴποιτε, προσίεσθε τὰς ὥρας, καὶ τὰς χώρας, ἃς ἀχρήστους ἀπεφήνασθε. νομίζω δὲ ὑμᾶς μηδὲ πόῤῥω που τῆς οἰκείας ἀποδημῆσαι πατρίδος, μήτ' ἐν πείρᾳ γενέσθαι χωρίων διαφορᾶς. πάντως γὰρ ἂν ἠπίστασθε τοὺς μὲν ὑπὸ ταῖς ἄρκτοις οὐ φέροντας τὰς ἀθρόας τοῦ αἵματος κενώσεις, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς κατ' Αἴγυπτον, καὶ ὅλην τὴν μεσημβρίαν· τοὺς δ' ἐν μέσῳ τούτων ἐναργῆ πολλάκις ὠφέλειαν ἐπὶ ταῖς φλεβοτομίαις λαμβάνοντας. τὸ δὲ μηδὲ τὰ μέρη τοῦ σώματος ἐπισκοπεῖσθαι πάνυ μοι θαυμαστὸν ἐφ' ὑμῶν καταφαίνεται, καὶ δεινῶς ἄτοπον, οὐ τοῖς ἀληθέσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν πραττομένοις ἐναντίον. ὢ πρὸς τῶν θεῶν, ἔνθα ἂν φλεγμονὴ γένηται, τῆς αὐτῆς δεῖται θεραπείας, κἂν ἐν

riores partes expurgare convenit. Verane an falfa vobis dicere videtur? Ad utrumque enim quid refpondeatis, non habere vos arbitror. Nam fi mentiri eum dixeritis, evidentia minus aeftimabitis, quae vobis in pretio effe fingitis. Apparet enim, fic veritatem habere, ut Hippocrates fcribit. Sin autem vera loqui eum cenfeatis, tempora quoque et loca, quae fupervacanea effe contendiftis, admittetis. At puto, vos nunquam a patria veftra longe peregrinatos effe, neque locorum diverfitatem ufu didiciffe. Sciretis utique, eos, qui feptentrioni fubjacent, copiofas fanguinis evacuationes ferre non poffe, ficut nec illos, qui Aegyptum aut meridianam plagam totam incolunt. Qui vero medii hos interjacent, iis venae incifionem faepe magno fuiffe praefidio. Porro quod nec corporis partes infpicitis, non poffum non demirari, vehementerque abfurdum eft, nec veris modo, fed etiam illis, quae vosmet agitis, contrarium. Quaefo per deos, fi inflammatio contingat vel in crure,

σκέλει, κἂν ἐν ὠτὶ, κἂν ἐν στόματι, κἂν ἐν ὀφθαλμῷ; τί δή ποτ' οὖν πολλάκις ὑμᾶς ἐθεασάμην τὰς μὲν ἐν τοῖς σκέλεσι φλεγμονὰς καὶ ἀποσχίζοντας σμίλῃ, καὶ ἐπιβρέχοντας ἐλαίῳ; τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς οὐδεπώποτε; τί δὲ, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς τοῖς στύφουσιν ἰᾶσθε φαρμάκοις φλεγμαίνοντας, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ σκέλη τοῖς αὐτοῖς ἐπαλείφετε; τί δ' οὐχὶ καὶ τὰ ὦτα φλεγμαίνοντα τοῖς τῶν ὀφθαλμῶν ἰᾶσθε βοηθήμασι; τί δ' οὐχὶ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν ὤτων; ἀλλ' ἕτερον μὲν ὤτων φλεγμονῆς, ἕτερον δὲ ὀφθαλμῶν ἐστι φάρμακον. ὄξος μὲν γὰρ μετὰ ῥοδίνου φλεγμονῆς ὤτων ἀγαθὸν φάρμακον. ἀλλ' οὐκ οἶμαί τινα τολμήσειν ἐγχεῖν αὐτὸ φλεγμαίνουσιν ὀφθαλμοῖς. εἰ δὲ καὶ τολμήσειεν, οὐ μετὰ μικρᾶς εὖ οἶδ' ὅτι ζημίας πειράσεται τῆς τόλμης. [295] καὶ γαργαρεῶνος φλεγμαίνοντος, ἀγαθὸν φάρμακον ἀκάνθης Αἰγυπτίας ὁ καρπὸς, ἀγαθὸν δὲ καὶ ἡ σχιστὴ στυπτηρία. ἆρ' οὖν ταῦτα καὶ ὀφθαλμῶν φλεγμαινόντων, καὶ ὤτων, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐσχάτη βλάβη; καὶ ταῦτα πάντα λέγω, συγχω-

vel in aure, vel in oro, vel in oculo, eademne erit curandi ratio? Curnam igitur crurum inflammationes fcalpello vos dividentes crebro confpexi, oleoque perfundentes, oculos non item? Cur rurfus oculos inflammatione laborantes adftringentibus medicamentis curatis, non tamen eisdem crura perungitis? Cur non itidem aures inflammatione vexatas oculorum auxiliis fanatis? Cur non oculos aurium praefidiis? Sed aliud aurium, aliud oculorum inflammationis medicamentum eft. Acetum fiquidem cum oleo rofaceo aurium inflammationis praefens eft remedium. Neminem tamen puto idem exhibiturum oculis inflammatis. Quodfi quis tam fit temerarius, non mediocri offenfa certo novi temeritatem fuam experturum. Et gurgulioni inflammatione obfeffo pulchre fuccurrit fpinae Aegyptiae fructus: fic quoque alumen fiffile. Num igitur haec quoque oculis inflammationi obnoxiis et auribus profuerint? An plane e contrario magnum detrimentum attulerint? Atque haec omnia dico, primam

ρήσας ὑμῖν τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ὡς χρὴ τὴν μὲν ἐν τοῖς σκέλεσιν ἢ ταῖς χερσὶ φλεγμονὴν χαλᾷν, οὐ μὴν τήν γε τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τοῦ γαργαρεῶνος, ἢ τῶν ὤτων. εἰ δ', ὅτι καὶ τὴν ἐν τοῖς σκέλεσι καὶ ταῖς χερσὶν οὐκ ἐξ ἅπαντος τρόπου χαλαστέον, ὑπομνήσαιμι, τάχα ἂν γνοίητε, εἰ σωφρονήσετε, ὅσον ἁμαρτάνετε. ἔσται δὲ καὶ νῦν ὁ λόγος ἀνάμνησις τοῦ φαινομένου. τῶν γὰρ ἐπὶ μηδεμιᾷ πληγῇ φλεγμηνάντων ὁτιοῦν μέρος, ἀλλ' αὐτομάτως ὑπαρξαμένων, τῆς πληθωρικῆς διαθέσεως καλουμένης παρούσης, οὐδεὶς χρῄζει χαλάσεως τοῦ μορίου πρὸ τῆς τοῦ ὅλου σώματος κενώσεως· οὐ μόνον γὰρ οὐδὲν μειώσεις, ἀλλὰ καὶ προσαυξήσεις τὴν οὖσαν φλεγμονὴν, εἰ τοῦτο δράσειας· ὅθεν ἐν τούτῳ μὲν τῷ καιρῷ τὰ στύφοντα καὶ ψύχοντα τῷ μέρει προςφέρομεν, ἡνίκα δ' ἂν τὸ ὅλον σῶμα κενώσωμεν, τηνικαῦτα καὶ τὸ φλεγμαῖνον μόριον ἀνέχεται τῶν χαλώντων. εἰ δ' ὑμᾶς μὴ πείθω ταῦτα λέγων, ὅπερ ἔφην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, καιρὸς ἂν εἴη μοι πρὸς τοὺς τιμῶντας τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἀπαλλάττεσθαι.

vobis hypothefin concedens, crurum videlicet et manuum inflammationes digerendas effe, nec tamen oculorum, aut gurgulionis, aut aurium. Jam vero fi crurum manuumque inflammationes non quovis modo laxandas effe monuero, forfan in mentem vobis veniet, fi fapiatis, quantum a fcopo aberraveritis. Erit autem praefens fermo ejus, quod apparet, commemoratio. Qui enim ex nullo ictu, fed ultro in parte quacunque inflammationem fortiuntur, ubi plethorica adfit affectio, nullius partis laxationem prius defiderat, quam corpus totum evacuatum fit. Non enim inflammationem praefentem, fi id feceris, imminues, fed potius augebis. Unde hoc tempore adftringentia refrigerantiaque parti admovemus. Simulatque vero totum corpus evacuaverimus, tunc etiam pars inflammatione affecta fuftinebit laxantia. Sin autem haec vobis non perfuadeo, quod in orationis exordio dixi, ad illos, a quibus in pretio eft id, quod apparet, digredi nos tempus poftulat.

Κεφ. θ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἐμπειρικοῦ παρελθὼν ὁ δογματικὸς ὧδέ πως λεγέτω· Τάχα μὲν εὖ φρονοῦντί σοι καὶ ταῦτα ἦν ἱκανὰ, περὶ τοῦ μήθ' ἡλικίαν, μήθ' ὥραν, μήτε χώραν, ἀλλὰ μηδὲ προκαταρκτικὸν αἴτιον, ἢ μέρος τι τοῦ σώματος ἄχρηστον ὑπολαμβάνειν. εἰ δέ σε μήπω πέπεικεν ὁ ἐμπειρικος, ὑπομιμνήσκων τῶν φαινομένων, ἀλλά τινος ἔτι καὶ λόγου δέοι, τοῦτόν μοι δοκῶ προσθήσειν ἐγὼ, καὶ τὴν ὑπόθεσίν σου τῆς αἱρέσεως ἀποδείξω σαθράν. ἀκούω μὲν γὰρ ὑμῶν λεγόντων γνῶσιν φαινομένων κοινοτήτων, ἐρωτῶ δὲ ἑκάστοτε, περὶ τί μάλιστα ἡ κοινότης αὕτη συνίσταται, καὶ πῶς αὐτὴν γνωριοῦμεν, οὐδέπω καὶ νῦν μοι δοκῶ γνῶναι δύνασθαι. τὸ δ' αἴτιον ἄχρι τῶν ὀνομάτων ἀλλήλοις ὁμολογεῖτε, περὶ τῶν πραγμάτων διαφερόμενοι. τινὲς γὰρ ὑμῶν ταῖς παρὰ φύσιν ἐκκρίσεσι παραμετροῦσι τὸ στεγνὸν καὶ τὸ ῥοῶδες, ἰσχομένων μὲν αὐτῶν, στέγνωσιν ὀνομάζοντες τὸ πάθος, ἀμέτρως δ' ἐκκρινομένων, ῥύσιν. ἄλλοι δέ τινες ἐξ ὑμῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν σωμάτων διαθέσεσι

Cap. IX. Haec Empirico commemorante, Dogmaticus accedat, et hunc in modum orationem instituat: Nimirum si quid mentis haberes, haec abunde satis te erudirent, nec aetatem, nec loca, nec causas procatarcticas, nec aliquam partem corporis inutilem existimari. Caeterum si nondum Empiricus evidentium enarratione hoc tibi persuasit, sed alia adhuc oratione opus est, eam apponere nunc ego cogito, quo sectae tuae hypothesin infirmam esse demonstrem. Audio enim, vos dicere cognitionem apparentium communitatum. Interrogavi autem crebro, in qua re potissimum haec communitas consistat, quoque modo eam cognoscamus: siquidem cognoscere me etiamnum posse non videor. Causam verbotenus eandem omnes tractatis, rebus vero non consentitis; nonnulli enim vestrum excretionibus secundum naturam adstrictum et fluens adnumerant. Quum quidem retinentur excrementa, adstrictionem; quum immoderate excernuntur, fluorem affectionem appellant. Alii quidam e vestro coetu inter reliquas corporum con-

τὰ πάθη φασὶν εἶναι, καὶ μέμφονταί γε δεινῶς τοῖς εἰς τὸ κενούμενον ἀποβλέπουσιν. ἐμοὶ δὲ ὅπη δοκοῦσιν ἑκάτεροι σφάλλεσθαι, τάχα ἂν ἤδη δηλώσαιμι. γινέσθω δὲ ἡμῖν ὁ λόγος πρὸς ἐκείνους πρότερον, ὅσοι ταῖς παρὰ φύσιν ἐκκρίσεσι κρίνουσι τὰ πάθη. θαυμάζω γὰρ αὐτοὺς, εἰ μήθ' ἱδρῶτάς ποτε, μήτε οὖρα, μήτ' ἐμέτους, μήτε διαχωρήματα πλείω τῶν κατὰ φύσιν εἶδον ἐν ταῖς νόσοις χρηστῶς κενούμενα, καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, εἰ μηδ' ἐκ ῥινῶν αἱμοῤῥαγίαν ποτὲ κρίνασθαι ἐθεάσαντο. ταύτης μέν γε οὐ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλ' ὅλον τὸ γένος παρὰ φύσιν ὑπάρχει. ἱδρώτων δὲ, ἢ οὔρων, ἢ ὅσα κατὰ γαστέρα, ἢ δι' ἐμέτων ὁρμᾷ, τὸ μὲν γένος οὐ παρὰ φύσιν, οὕτοις γε μὴν ἄμετρόν ἐστί ποτε τὸ πλῆθος, ὥςτε ἐγὼ μὲν οἶδά τινας εἰς τοσοῦτον ἱδρώσαντας, ἄχρι τοῦ καὶ γνάφαλα διαβρέξαι, καὶ ἄλλους κατὰ γαστέρα κενωθέντας ὑπὲρ τριάκοντα κοτύλας, [296] ἀλλ' οὐκ ἐδόκει τούτων οὐδὲν παύειν, ὅτι τὸ λυποῦν ἐκενοῦτο. καίτοι τῷ γε ταῖς κατὰ φύσιν ἐκκρίσεσιν εἰς ἅπαντα κανόνι χρωμένῳ,

ſtitutiones affectus eſſe pronuntiant, queruntur que de iis vehementer, qui ad corpus, quod evacuatur, reſpiciunt. At quomodo mihi utraque pars errare videatur, fortaſſis jam oſtendero. Ad eos autem ſermo noſter prius dirigatur, qui excretionibus praeter naturam affectus attribuunt. Nam demiror ipſos, ſi neque ſudores unquam, neque urinas, neque vomitus, neque dejectiones plures, quam naturalis ſtatus exigit, in morbis probas vacuari viderunt, et quod omnium abſurdiſſimum eſt, ſi neque ex naribus fluorem aliquando morbum judicaſſe conſpexerunt. Hujus ſiquidem non modo quantitas, ſed totum genus praeter naturam eſt. Sudorum, urinarum, et eorum, quae per alvum aut vomitum proruunt, genus non praeter naturam eſt. Sic tamen immodica eſt interdum copia, ut ego viderim nonnullos tantum ſudorem profudiſſe, ut etiam culcitras madefecerint, alios rurſus ſupra heminas triginta per ſedem dejeciſſe. Sed nihil horum videbatur ceſſare, quia id, quod offendebat, evacuabatur, etſi haec ſymptomata naturalibus excretionibus ubi-

κωλυτέα ἦν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα. διὸ καὶ πιθανώτεροί πως εἶναι δοκοῦσιν οἱ τὰς διαθέσεις ἐν τοῖς σώμασιν αὐτοῖς τὰς κοινότητας ἐπιτιθέμενοι. θαυμάζω δὲ καὶ τούτων, ὅπως αὐτὰς φαινομένας ἐτόλμησαν εἰπεῖν. εἰ γὰρ μὴ τὸ ῥέον ἐκ τῆς κοιλίας ἡ ῥύσις ἐστὶν, ἀλλ' ἡ διάθεσις τῶν σωμάτων, ἐξ ἧς τὸ ῥέον, οὐκ ἐνδέχεται δὲ ταύτην οὐδεμιᾷ τῶν αἰσθήσεων φαίνεσθαι, πῶς ἂν αἱ κοινότητες ἔτι φαινόμεναι λέγοιντ' ἄν; καὶ γὰρ ἐν κώλῳ δυνατον τὴν τῆς ῥύσεως διάθεσιν εἶναι, καὶ ἐν λεπτοῖς ἐντέροις, καὶ περὶ την νῆστιν, καὶ περὶ τὴν γαστέρα, καὶ τὸ μεσάραιον, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐντὸς, ὧν οὐδὲν οὐδὲ αὐτὸ δυνατὸν αἰσθήσει λαβεῖν, οὔτε τὸ πάθος αὐτοῦ. πῶς οὖν ἔτι φαινόμεναι λέγοιντ' ἂν αἱ κοινότητες, εἰ μήπω καὶ τὸ διὰ σημείων γνωρίζεσθαι φαίνεσθαί τις ἐθέλοι καλεῖν; ἀλλ' εἰ τοῦτο, τίνι τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἔτι διαφέρουσιν, οὐκ οἶδα. πῶς δὲ ταχέως καὶ ἐν ἓξ μησὶν ἐπαγγέλλονται τὴν τέχνην ἐκδιδάσκειν; οὐ γὰρ ἄν, οἶμαι, σμικρᾶς δέοιντο μεθόδου πρὸς τὸ γνῶναί τι τῶν ἐκφευγόντων τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ τῷ τοῦτο

que regula utenti evitanda erant. Quamobrem probabiliores quodammodo efſe videntur, qui affectiones corporum ipſorum communitates ſtatuunt. Sed hos quoque demiror, quomodo apparentes eas appellare auſi ſint. Nam ſi, quod ex alvo pro fluit, non eſt fluxus, verum corporis affectio, ex quo ipſum eſt fluens, nulli autem ſenſui haec apparere poteſt, qua ratione adhuc communitates dixeris evidentes? In colo enim fluoris dispoſitio eſſe poteſt, et tenuioribus inteſtinis, et jejuno, et ventre, et meſaraeo, aliisque multis interaneis, quorum nullum neque ipſum, neque ipſius affectum ſenſu poſſis percipere. Quomodo igitur adhuc apparentes dici poſſint communitates, niſi etiam per ſigna cognoſci apparere quis volet vocare? Sed ſi hoc ita eſt, quonam discrimine a veteribus medicis adhuc differrent, ignoro. Quomodo rurſus ſtatim et in ſemeſtri artem ſe perdocere promittunt? Etenim non methodus exigua ad aliquid, quod ſenſum effugit, cognoſcendum deſideratur.

καλῶς ἐργαζομένῳ καὶ ἀνατομῆς χρεία τῆς ἕκαστον τῶν ἐντός, ὡς ἔχει φύσεως, διδασκούσης, καὶ φυσικῆς θεωρίας οὐ σμικρᾶς, ἵνα τό τ᾽ ἔργον ἑκάστου καὶ τὴν χρείαν ἐπισκέψηται. πρὶν γὰρ εὑρεθῆναι ταῦτα, τῶν ἐν βάθει τοῦ σώματος μορίων οὐδενὸς οἷόν τε διαγνῶναι τὸ πάθος. τί δεῖ λέγειν, ὅτι καὶ διαλεκτικῆς μὲν ἐνταῦθα χρεία μεγάλη, ἵν᾽, ἐκ τίνων τί περαίνεται, σαφῶς εἰδῇς, καὶ μὴ παρακρουσθῇς ποτε σοφίσμασι, μήθ᾽ ὑπ᾽ ἄλλου, μήθ᾽ ὑφ᾽ αὑτοῦ; καὶ γὰρ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς (15) ἄκοντάς ἐστιν ἰδεῖν, ὅτε σοφιζόμεθα. καὶ μὴν καὶ οἷόν τί ἐστιν ἡ ῥύσις, ἡδέως ἂν αὐτοὺς ἐροίμην, εἰ διαλέγεσθαι μεμαθήκασιν. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε μόνον ἀρκεῖν ἡγοῦμαι τό τισιν ἐξ αὐτῶν εἰρημένον, ὅτι διάθεσίς τις παρὰ φύσιν ἡ ῥύσις ἐστί. τίς γὰρ ἡ διάθεσις, εἰ μὴ μάθοιμεν, οὐδὲν ἂν οὐδέπω πλέον εἰδείημεν, ἆρά γε χάλασίς τις, ἢ μαλακότης, ἢ ἀραιότης. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἀκοῦσαί τι σαφὲς οὐδὲ αὐτῶν λεγόντων, ἀλλ᾽ ὅ, τι ἂν ἐπέλθοι, νῦν μὲν τοῦτο, αὖθις δὲ ἐκεῖνο, πολλάκις δὲ καὶ

Quin etiam anatomes ufus pulchre hoc adminiftranti neceffarius eft, ut quae cujusque partis interioris naturam ut habet, edoceat, et naturalis fpeculationis haud parum fingularum munus et ufum infpiciat. Priusquam enim haec inveneris, nullius in alto fitae partis corporis affectum licet cognofcere. Quid opus eft verbis, quod etiam hic dialecticae ufus magnus eft, ut ex quibus quid colligitur, palam comprehendas, nec fophismatibus circumveniaris aut ab aliis, aut abs te ipfo: quoniam interdum nobismet vel invitis illudi videre licet. Atqui profluvium quid fibi velit, lubens ex eis quaererem, fi differendi facultatem didiciffent. Non enim hoc folum credo fatis effe, quod a quibusdam illorum dictum eft, profluvium videlicet affectum nominari praeter naturam. Nam nifi, quis fit affectus, teneamus, nihil amplius adeo cognoverimus, an relaxatio, aut mollities, aut raritas fit. Nihil fiquidem vel ipfis dicentibus manifefti audies; fed quod eis in mentem venerit, nunc hoc, nunc illud,

Ed. Chart. II. [296.] Ed. Baf. I. (15.)

πάντα ἅμα, ὥσπερ οὐδὲν διαφέροντα. καὶ εἴ τις ἐπιχειρήσειε διδάσκειν αὐτοὺς, ὅπως διαφέρει ταῦτα ἀλλήλων, καὶ ὡς ἕκαστον αὐτῶν ἰδίας δεῖται θεωρίας, οὐχ ὑπομένουσιν ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παλαιοῖς ἐπιπλήττουσιν, ὡς μάτην τὰ τοιαῦτα διοριζομένοις. οὕτως ἀταλαιπώρως ἔχουσι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν. ἀλλ' οὐδ' ὅτι τῷ μὲν χαλαρῷ τὸ συντεταμένον ἐστὶν ἐναντίον, τῷ δὲ μαλακῷ τὸ σκληρὸν, τῷ δ' ἀραιῷ τὸ πυκνὸν, ἀκούειν ἀνέχονται· καὶ ὡς παρὰ ταῦτα πάντα ἕτερόν τί ἐστι τὸ ἐπέχεσθαι τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις καὶ τὸ ῥεῖν· καὶ ὡς ὑφ' Ἱπποκράτους ταῦτα πάντα διώρισται. προπετῶς δὲ περί τε τούτων αὐτῶν ἀποφαίνονται, καὶ τὴν φλεγμονὴν, οὕτω δὲ καλοῦσι τὸν σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον καὶ ὀδυνηρὸν καὶ θερμὸν ὄγκον, ἑτοίμως πάνυ καὶ ἀσκέπτως, στεγνὸν εἶναι πάθος φασίν. εἶτ' αὖθις ἑτέρας φλεγμονὰς ἐπιπεπλεγμένας ὀνομάζουσι, ὥσπερ τὰς ἐν ὀφθαλμοῖς, ὅταν μετὰ ῥεύματος ὦσι, καὶ τὰς ἐν παρισθμίοις, καὶ γαργαρεῶνι, καὶ οὐρανίσκῳ, καὶ οὔλοις.

plerumque fimul omnia, tanquam nihil differentia. Quod fi quis ipfos, quomodo haec inter fe varient, quodque fingula propriam requirant infpectionem, docere conetur, eum nullo pacto audire fustinent, fed veteres inceffunt calumnianturque, tanquam fruftra hujusmodi definientes: tam otiofi ac fegnes in veritatis inquifitione reperiuntur. Imo nec quod laxo denfum, molli durum, raro denfum exiftat contrarium, dicere nos patiuntur. Infuper ad haec omnia, aliud effe naturales excretiones contineri, aliud fluere; quemadmodum ab Hippocrate etiam universa haec definita funt; verum temere, nullo judicio, et claufis oculis de his fententiam proferunt, et inflammationem (fic autem vocant durum, renitentem, dolore plenum et calidum tumorem) prompte admodum et inconfulto affectum effe aftrictum pronunciant. Deinde porro inflammationes alias nominant implicitas, velut oculorum inflammationes, ubi cum fluore fuerint, item tonfillarum, gurgulionis, palati et gingivarum. Poftea fup-

εἶθ᾽ ὑποτίθενται πόρους, τοὺς μὲν ἀραιοὺς γεγονέναι, τοὺς δὲ μεμυκέναι, καὶ διὰ τοῦτο ἀμφότερα τὰ πάθη πεπονθέναι. τινὲς δὲ οὐκ ὀκνοῦσι περὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἅμα πόρον συνίστασθαι λέγειν ῥύσιν τε καὶ στέγνωσιν, ὃ μηδ᾽ ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον· οὕτως ἐπίπαν τόλμης ἥκουσιν. [297] ὀλίγοι δέ τινες ἐξ αὐτῶν, ὑπομεῖναι δυνηθέντες ἐπιπλέον ὑπὲρ ἁπάντων τούτων ἀκοῦσαί τε καὶ διασκέψασθαι, μόλις ποτὲ μεταγνόντες ἐπὶ τὸ ἀληθὲς τρέπονται. τούτοις μὲν οὖν, καὶ ὅσοι μετ᾽ ἀκριβείας τινὸς βούλονται μαθεῖν τι περὶ τῶν πρώτων καὶ γενικῶν παθῶν, ἰδίᾳ γέγραπται. τὸ δὲ νῦν εἶναι τοῖς εἰςαγομένοις χρήσιμον, πρὸς αὐτοὺς βραχέα εἰπεῖν δίκαιον. ηὐξάμην δ᾽ ἄν τι κἀκείνοις ἀπ᾽ αὐτῶν ὄνασθαι. γένοιτο δ᾽ ἂν τοῦτο, εἰ τοῦ φιλονεικεῖν ἀποστάντες, αὐτὸν τὸν λόγον ἐξετάσαιεν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς. ἔχει δὲ ὁ λόγος, ὡς ἡ καλουμένη καὶ πρὸς αὐτῶν ἐκείνων φλεγμονὴ παρὰ φύσιν ὄγκος ἐστὶν ὀδυνηρὸς, καὶ ἀντίτυπος, καὶ σκληρὸς, καὶ θερμὸς, οὐδέν τι μᾶλλον ἀραιότερον ἐργαζομένη κατὰ τὸν

ponunt meatus alios raros, alios patentes; ideoque utrosque affectus fubiiffe. Quosdam vero non pudet dicere, in uno eodemque meatu et fluorem et aftrictionem poffe confiftere; quod ne cogitare quidem facile eft. Tam funt in omni re audacter temerarii. At pauci quidam ex ipfis, ubi paulo copiofius de his omnibus tum audire, tum disceptare pro viribus fuftinuerint, vix tandem poenitentia ducti ad veritatem fe convertunt. His igitur, qui accuratius de primis generalibus affectibus cupiunt difcere, feorfum commentarios fcripfimus. Porro ut praefens recentioribus medicinae candidatis frugem aliquam adferat, pauca adverfus eos dicere aequum fuerit. Optarem fane et illos fructum aliquem inde referre: et referrent haud dubie, fi, contentione relicta, fermonem ipfum apud fe paulisper examinarent. Sermo ita habet. Inflammatio, ut ipfi vocant, tumor eft praeter naturam, dolorificus, renitens tactui, durus, et calidus, nullam magis partem pro fua ipfius ratione vel

αυτῆς λόγον, ἢ σκληρότερον, ἢ πυκνότερον ἑαυτοῦ το μέ-
ος, ἀλλὰ μεστὸν ῥεύματος περιττοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τετα-
ένον. οὐ μὴν, εἴ τι πάντως τέταται, τοῦτο πυκνότερον
έγονεν, ἢ σκληρότερον ἑαυτοῦ. μάθοις δ᾽ ἂν ἐπί τε βυρ-
ῶν αὐτὸ καὶ ἱμάντων, καὶ πλοκάμων, εἰ πάντη διατείνειν
πιχειρήσαις. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἴασις τῶν πεπληρωμένων
ελῶν κένωσίς ἐστιν· ἐναντίον γὰρ τοῦτο τῇ πληρώσει.
ενουμένοις δὲ αὐτοῖς εὐθὺς ἕπεται τοῖς μορίοις χαλαρω-
έροις γίνεσθαι. τάσις μὲν δὴ τοῖς πεπληρωμένοις ἐξ ἀνάγ-
ης, ὥσπερ τοῖς κενουμένοις ἡ χάλασις ἕπεται. πύκνωσις
ὲ, ἢ ἀραίωσις, οὐδέτερον ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ᾽ οὐδὲ ῥύσις, ἢ
πίσχεσις. οὔτε γὰρ, εἰ ἀραιὸν ἤδη τι, καὶ ῥεῖν ἐξ αὐτοῦ
άντως ἀναγκαῖον· τί γὰρ, εἰ παχυ καὶ ὀλίγον εἴη τὸ πε-
ιεχόμενον; οὔτ᾽, εἰ πυκνὸν, ἴσχεσθαι. τὸ γὰρ πολὺ καὶ
επτὸν καὶ διὰ πυκνῶν ἐκρεῖ τῶν πόρων. βέλτιον οὖν ἦν
αὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν παλαιῶν ἀναγνόντας τὰς βίβλους με-
αθηκέναι, κατὰ πόσους τρόπους τὸ πρότερον ἐν τῷ μορίῳ
τεγόμενον αὖθις ἐκκρίνεται. καὶ γὰρ ἀραιουμένου τοῦ

ariorem, quam fuit antea, vel duriorem, vel denfiorem
eddens, fed humore fuperfluo repletam, eoque inten-
am. Non tamen, fi quid omnino tenfum eft, id quo-
ue denfius aut durius, ac antea, evadit. Difcas hoc in
oriis, loris et crinibus, fi vehementer diftendere co-
eris. Pari ratione humorum, qui inflammatam partem
ccuparunt, remedium eft evacuatio. Haec enim reple-
ioni contraria eft. Nam, evacuatis humoribus, partes
tatim laxiores fiunt. Tenfio certe repletas neceffario,
icut relaxatio evacuatas, fequitur. Denfitas autem vel
aritas neutrum ex neceffitate comitatur, quin nec fluor,
ec retentio. Neque enim, fi rarum jam quippiam, id
nde quoque fluere prorfus neceffitas poftulat. Quid
nim, fi craffum et modicum fuerit id, quod contine-
ur? Neque, fi denfum, retineri: qui acopiofum et tenue
tiam per denfos effluit meatus. Satius igitur effet ipfos
x veterum libris relectis didiciffe, quot modis id, quod
rius in parte continebatur, denuo excernitur. Etenim

Ed. Chart. II. [297.] Ed. Baf. I. (15

περιέχοντος αὐτὸ, καὶ αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου τε καὶ πλείονο γενομένου, καὶ σφοδρότερον κινουμένου, καὶ ὑπό τινος τῶ ἐκτὸς ἐφελκομένου, ἢ πρός τινος τῶν ἐντὸς ὠθουμένου, κα οἷον ἀναῤῥοιβδουμένου πρός τινων τῶν ἐντός. εἰ δέ τι ταῦτα πάντα παρεὶς, μίαν αἰτίαν κενώσεως ἡγοῖτο εἶναι τὴ ἀραίωσιν τῶν πόρων, δόξει μηδὲ τὰ φαινόμενα γινώσκει ἔριον γοῦν, ἢ σπογγίον, ἤ τι τῶν οὕτως ἀραιῶν ἐναργῶ ὁρῶμεν, εἰ μὲν ὀλίγον ἐντὸς ἑαυτῶν ὑγρὸν ἔχοι, στέγοντ καὶ μὴ μεθιέντα, τὸ πλέον δ' ἀποχέοντα. τί δή ποτ' οὐ οὐχὶ κἀπὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν μυκτήρων, καὶ τοῦ στό ματος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν οὕτως ἀραιῶν τὸ αὐτὸ τοῦτ ἐνενόησαν, ὡς ἐνδέχοιτό ποτε τῷ πλήθει τῆς περιεχομέ νης ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος, οὐκ ἀραιώσει τῶν πόρων, ἐκρεῖ τι; καὶ μὲν δὴ καὶ κεράμους εἴδομεν πολλάκις ἀραιοὺς οὕ τως, ὡς διηθεῖσθαι τὸ ὕδωρ. ἀλλ' εἰ μέλιτος ἐγχέοις, ο διηθεῖται, παχυτέρα γὰρ ἡ τοῦ μέλιτος οὐσία τῶν τοῦ κε ράμου πόρων. οὔκουν οὐδὲ τοῦτο ἀπεικὸς ἦν ἐννοῆσαι, ὡ διὰ λεπτότητα πολλάκις ἐκρεῖ τι, κἂν μηδὲ αὐτὸ τὸ πε

rarefcente eo, quod ipfum continet, et eo, quod conti netur, attenuato, majoreque redcito, et vehementiu moto, tum ab exteriorum aliquo attracto vel ab aliqu interiorum impulfo, et velut a quibusdam internis re forpto. Jam vero fi quispiam, his omnibus neglecti unam vacuationis caufam meatuum raritatem effe puta verit, is ne apparentia quidem cognofcere videbitu Nam lanam, vel fpongiam, vel huiusmodi rarum quip piam manifefto videmus, fi parum intus in fe humori habeant, retinere id, nec dimittere, fi multum, refun dere. Cur igitur non de oculis quoque, et naribus, e ore, aliisque non minus raris id ipfum confiderarunt nempe fieri poffe, et in humoris, qui ipfis ineft, copia nunquam nifi ob meatuum raritatem quippiam effluere Quin etiam figulares ollas fubinde videmus adeo rara ut aqua in eas infufa percoletur: non perinde me Craffior etenim mellis fubftantia eft ollae meatibus. A igitur vero diffimile erat, fi frequenter tenuitatis cauf

ριέχον σῶμα τετρημένον ἐκ τῆς φύσεως ᾗ· ἀλλ' οὐδ' ὅτι πολλάκις, ἥπερ διοικεῖ τὸ ζῶον, ὁρμῇ σφοδροτέρᾳ χρησαμένη, τὸ περιττὸν ἅπαν ἐκένωσε δι' αὐτοῦ, καθάπερ ἐκθλίψασά τε καὶ ἀπωσαμένη. τί οὖν χαλεπὸν ἦν ἐννοῆσαι τῷ γε ἀκριβῶς τοῖς τέχνης ἔργοις ὡμιληκότι τὰ πολλά; αἱ γὰρ κρίσεις τῶν νοσημάτων ὧδέ πως γίνονται. καὶ παρίημι τὰς λοιπὰς τῶν κενουμένων αἰτίας· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἰσχομένων ἴσας τὸν ἀριθμὸν, ἐναντίας ταύταις οὔσας. οὐ γάρ ἐστι τῶν ἐκείνων ἀκοῦν ὁ τοιοῦτος λόγος ἄκουσμα. ὃ δέ μοι δοκοῦσι τάχα ἄν ποτε συνήσειν, ἐπὶ τοῦτ' αὖθις ἐπάνειμι. τὸ δύνασθαί ποτε ῥευματίζεσθαι τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ πολλοῦ τοῦ ῥεύματος, ἢ λεπτοῦ γεγονότος, ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τοῦδε τοῦ μέρους ἀπωθουμένου, μηδὲν αὐτῶν τῶν σωμάτων παρὰ τὸ κατὰ φύσιν ἀλλοιότερον ἐχόντων, καὶ χρὴ δηλονότι τὸ μὲν λεπτὸν ῥεῦμα παχύνειν, τὸ δὲ πολὺ [298] κενοῦν. τὴν δὲ ὁρμὴν τῆς φύσεως, ἂν ἐν καιρῷ γένηται, δέχεσθαι, μηδὲν περὶ τὰ σώματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτὰ πραγματευόμενον, ἅτε μηδὲ τῆς φύσεως ἦν αἴτια. τὸ

quid effluere dixerim, licet corpus ipfum continens a natura perforatum non fit? Sed nec, quod natura faepe, quae animal gubernat, impetu vehementiore ufa, omne fupervacuum expurgat, quafi exprimens propulfansque, quae igitur difficultas eft in artis operibus diligenter verfato diu hoc intelligere? Quippe morborum judicia hac fere ratione fiunt. Praetereo nunc reliquas evacuationum caufas; fimiliter retentionum, pares numero, his contrarias. Non enim talis fermo de illis pertractare accommodus eft. Quod autem profuturum aliquando putem, eo revertor; nempe oculum interim poffe flere, vel humore copiofo, vel tenui reddito, vel a natura per hanc partem expulfo, nihil ipfis corporibus fupra naturalem habitum magis immutatis. Oportet fane tenuem humorem craffum reddere, craffum attenuare: naturae impetum, fi opportune contingat, excipere, nihil circa oculorum corpora ipfa molientem, ut quae fluoris caufam non praebuerint. Caeterum aliam

δ᾽ οἴεσθαί τινα μὲν φλεγμονὴν στεγνὸν εἶναι πάθος, ἑτέραν δὲ ἐπιπεπλεγμένην, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως σωφρονούντων ἐστί. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπελάθοντο τῶν σφετέρων λόγων, ὡς οὐ τῇ κενώσει κριτέον τὸ ῥοῶδες, ἢ ταῖς ἐπισχέσεσι τὸ στεγνὸν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὰς τῶν σωμάτων τὰς διαθέσεις χρὴ βλέπειν. ὅταν οὖν καθ᾽ ἅπαν ὅμοιαι τυγχάνωσιν αὗται, καὶ μηδενὶ φαίνηται διαφέρειν ἡ νῦν φλεγμονὴ τῶν πρόσθεν, ἄλλῳ γε ἢ τῷ το μὲν ἀποῤῥεῖν τι, το δὲ οὔ· πῶς οὐ δεινὸν ἄτοπον, ἐπιπεπλεγμένην μὲν ταύτην, στεγνὴν δ᾽ ἐκείνην εἶναι νομίζειν; ἔπειτα δὲ, πῶς οὐδὲ τοῦθ᾽, ὅπερ ἦν προχειρότατον, ἐπῆλθεν αὐτοῖς λογίσασθαι, ὅτι μήτε ἐν χειρὶ, μήτ᾽ ἐν ποδὶ, μήτ᾽ ἐν πήχει, μήτ᾽ ἐν βραχίονι, μήτ᾽ ἐν κνήμῃ, μήτ᾽ ἐν μηρῷ, μήτ᾽ ἐν ἄλλῳ τινὶ μέρει τοῦ σώματος ὤφθη ποτὲ φλεγμονῆς εἶδος τοιοῦτον, οἷον ἐκτὸς ἀποχεῖν τι· μόναις δὲ ταῖς ἐν τῷ στόματι, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῖς ῥισὶν ὑπάρχειν τοῦτο; πότερον ὁ Ζεὺς προσέταξε ταῖς κοινότησιν ἁπάσαις ταῖς ἐπιπεπλεγμέναις, ὥστε μηδὲ πώποτε

inflammationem aftrictum effe affectum arbitrari, aliam implicitam, infignis eft dementiae; quandoquidem primum orationis fuae obliti funt, fcilicet fluens non evacuatione aeftimandum effe, aut retentionibus aftrictum, verum ad ipfas corporum affectiones refpiciendum. Quum itaque fimiles omnino inter fe exiftant, et nullo praefens inflammatio a priore differre videatur alio nomine quam quod ex his quippiam defluit, ex illa non, quo modo non infigniter abfurdum eft, aliam inflammationem implicitam, aliam aftrictam nominare? Deinde quo pacto nec hoc, quod erat promptiffimum, illis in mentem venit ratiocinari, nec in manu videlicet, nec in pede, nec in cubito, nec in brachio, nec in tibia, nec in femore, nec in alia qualibet corporis parte talem aliquando inflammationis fpeciem, qua foras aliquid efflueret, inventam effe; folis autem, quae os, oculos et nares infeftant, hoc evenire? Utrum Jupiter omnibus implicitis communitatibus inftituit, ut earum nulla un

μηδεμίαν αὐτῶν εἰς ἄλλο μηδὲν τῶν τοῦ σώματος ἀφικνεῖσθαι μορίων, ἀλλ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς μόνον, καὶ ῥινὶ, καὶ στόματι πολεμεῖν; ἡ φλεγμονὴ μὲν γὰρ ἅπαντα δύναται καταλαμβάνειν, ὅσα γε τὰ τῆς γενέσεως αὐτῆς αἴτια δέχεσθαι πέφυκεν. τῷ δὲ εἶναι τὰ μὲν ἀραιὰ τὴν φύσιν, τὰ δὲ πυκνά· (16) τῶν μὲν ἀποχεῖταί τι τοῦ ῥεύματος, ἐν δὲ τοῖς ἴσχεται. καὶ γὰρ εἰ πληρώσειας ἀσκὸν η ἄλλο τι τῶν οὕτως στεγανῶν ὑγρᾶς οὐσίας, οὐδὲν ἀποῤῥεῖ· σπογγίαν δὲ καὶ τῶν οὕτως ἀραιῶν εὐθὺς ἅπαν τὸ περιττὸν ἀποχεῖται. τί δὴ οὖν χαλεπὸν ἦν, ἐννοήσαντας αὐτοὺς, ὅσον γε τὸ ἄλλο δέρμα πᾶν στεγνότερόν ἐστι τοῦ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τους μυκτῆρας, καὶ τὸ στόμα, τῇ τῶν μορίων φύσει τὴν αἰτίαν ἀναθεῖναι, παρέντας ἐπιπλοκὴν καὶ λήρους μακρούς; ὅτι γὰρ οὕτω τοῦτ᾽ ἔχει, δηλοῦσιν αἱ μεθ᾽ ἑλκώσεως ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις γινόμεναι φλεγμοναί· καὶ γὰρ κἀκείνων ἀποῤῥεῖ τὸ λεπτομερὲς, ὥσπερ ἐν ὀφθαλμοῖς, καὶ ῥινὶ, καὶ στόματι· ἕως δ᾽ ἂν ἀπαθὲς ᾖ, καὶ πάντως στεγνὸν τὸ δέρμα, τοῦ μηδὲν ἀποχεῖσθαι τοῦτο αἴτιον, οὐ τὸ τῆς

quam in aliam corporis partem se immittat, sed oculos folum, et nasum et os infestet? Inflammatio siquidem omnia potest occupare, quae ejus generationis causae recipiendae sunt idonea. Quoniam vero quaedam natura sunt rara, quaedam densa, ex his quidem aliquid fluoris manat, in illis retinetur. Nam si utrem vel aliud quid ita obstructum humida substantia repleas, nihil effluet. Si vero spongiam, aliud id genus rarum, quicquid est superflui, effundetur. Quid negotii ergo est, si cognoscas, quanto omnis alia pellis sit astrictior ea, quae oculos, nares et os contegit, particularum naturae causam attribuere, multis verborum ambagibus et nugis omissis? Quod enim hoc sic habet, innuunt cum exulceratione in aliis partibus factae inflammationes; quia illarum quod tenuius est et subtilius, emanat, quemadmodum in oculis, naso et ore. Donec autem cutis inoffensa et astricta prorsus fuerit, ejus, quod nihil re-

φλεγμονῆς εἶδος. ὥσπερ αὖ πάλιν, εἰ μέλιτι δεύσειας ἢ ὑγρᾷ πίττῃ πάνυ τὸ πλῆθος ἀμέτρῳ σπογγίαν ἢ ἔριον, οὐδὲν ἀποῤῥεῖ διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος πάχος, ἢ ὕδατι μὲν, ἤ τινι τῶν οὕτω λεπτῶν, ἀλλ᾽ ἐλαχίστῳ τούτῳ· κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, λόγον οὐ διὰ παντὸς ἐκχεῖταί τινι τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ διὰ τὸ πάχος τῆς ὑγρότητος, ἢ τῷ μὴ περιττεύειν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων. ὥστ᾽ ἐνδέχεται ταὐτὸν εἶδος τῆς φλεγμονῆς, μηδενὶ διαφέρον ἄλλῳ γε, πλὴν τῷ πάχει τῆς ἐπιῤῥεούσης οὐσίας, ὀφθαλμίαν ἐργάσασθαι χωρὶς ῥεύματος, ἣν οἱ σοφώτατοι Μεθοδικοὶ στεγνὴν ὀνομάζουσι, καὶ διαφέρειν οἴονται τῆς ἐπιπεπλεγμένης, ἐπιλανθανόμενοι τῶν ἰδίων λόγων, οὓς ἄνω καὶ κάτω μεταφέρουσι, σωματικὰς ἀξιοῦντες εἶναι τὰς κατασκευὰς τῶν παθῶν, οὐκ ἐν τοῖς ὑγροῖς συνίστασθαι. πῶς οὖν, ὅταν εἰ μὲν ἐν τοῖς σώμασιν ἡ αὐτὴ διάθεσις ᾖ, οὐδενὶ ἄλλῳ γε διαφέρουσα, μόνῃ δὲ τῇ τῶν ὑγρῶν φύσει λεπτῶν ἢ παχέων ὄντων, ἕπηται, ποτὲ μὲν ἀποῤῥεῖν τι, ποτὲ δὲ ἴσχεσθαι,

fundit; haec cauſa, non inflammationis ſpecies eſt; quemadmodum rurſus, ſi melle, aut pice liquida, non ita, ſi copiam ſpectes, immodica ſpongiam aut lanam imbuas, nihil propter liquidi craſſitiem effluit, vel ſi aqua, vel aliquo tam tenui, ſed hoc pauciſſimo, eadem, arbitror, ratione ex oculis non usquequaque aliquid profunditur, aut propter humorum craſſitiem, aut quod non redundent, quemadmodum in iis, qui ſecundum naturam habent. Quare eadem inflammationis ſpecies non alia re discrepans, quam ſubſtantiae influentis craſſitie, lippitudinem ſine fluxu generare poteſt, quam ſapientiſſimi Methodici aſtrictam nominant, creduntque cum implicita huic eſſe discrimen verborum ſuorum obliti, quae ſurſum et deorſum transferunt, corporeas affectuum praeparationes eſſe, non in humoribus conſiſtere autumantes. Quonam igitur pacto, ſi in corporibus eadem ſit affectio, nulla re alia differens, ſolam vero humorum tenuium vel craſſorum naturam ſequatur, ut interdum aliquid effluat, interdum retineatur, diverſas

διαφερούσας ὑπολαμβάνετε εἶναι τὰς κοινότητας; οὕτω μὲν δὴ καὶ τὸ ἐπιπεπλεγμένον ὑμῶν ἀδιανόητόν ἐστι. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ μέρος, οὐκ ἐν τοῖς κατὰ δίαιταν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κατὰ χειρουργίαν τε καὶ φαρμακείαν, ὅσα σφάλλεσθε, τάχα ἂν αὖθις μαθήσετε, εἰ μηδέπω διὰ τούτων ἐπείσθητε. νυνὶ δὲ, ἐπεὶ καὶ τοῖς εἰσαγομένοις ἱκανὰ ταῦτα, καταπαύσω τῇδε τὸν παρόντα λόγον.

esse communitates existimatis? Haud secus implicitum mixtumque vestrum non est intelligibile. Quantum vero jam particulatim non solum in ea medicinae parte, quae victum curat, sed etiam in ea, quae manu, et quae medicamentis medetur, aberretis, iterum forsan discetis, si iis nondum fidem adhibeatis. In praesentia vero, quoniam haec medicinae recens initiatis sufficiunt, libro huic praesenti finem imponam.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΡΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΝ ΠΕΡΙ ΑΡΙΣΤΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ.

Ed. Chart. II. [299.] Ed. Baſ. I. (16.)

Κεφ. α΄. Ἕκαστον τῶν ἰατρικῶν θεωρημάτων, καὶ καθόλου πᾶν θεώρημα, πρῶτον μὲν ἀληθὲς εἶναι δεῖ, εἶτα χρήσιμον, εἶτ᾽ ἀκόλουθον ταῖς ὑποτεθείσαις ἀρχαῖς. ἐκ γὰρ τῶν τριῶν τούτων τὸ ὑγιὲς θεώρημα κρίνεται, ὡς, ἐάν τι τῶν εἰρημένων τῷ θεωρήματι μὴ προσῇ, οὐδὲ θεώρημα τοῦτο τὴν ἀρχὴν ἂν εἴη ῥητέον. ἐπειδὴ γὰρ αἱ τέχναι ἐκ θεωρημάτων εἰσὶ, καὶ τούτων οὐχ οἵων ἔτυχεν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν σύστημά τι δεῖ ἔχειν τὰς καταλήψεις, εἶτα καὶ πρὸς χρήσιμόν τι φέρειν, διὰ τοῦτ᾽ ἀναγκαῖόν ἐστι, πᾶν

GALENI DE OPTIMA SECTA AD THRASYBVLVM LIBER.

Cap. I. Unumquodque medicorum praeceptorum, ac univerſe omne praeceptum, primum ſane verum eſſe debet, deinde utile, poſtremo propoſitis principiis conſentaneum. Nam ex his tribus ſanum judicatur praeceptum, ut, ſi quod ex praedictis praecepto deſit, ne praeceptum quidem hoc prorſus ſit dicendum. Siquidem artes ex praeceptis conſtant, iisque non quibuslibet, ſed primum ſane convenit, ut conſtitutio aliqua perceptiones animi habeat: deinde etiam ad utile aliquid deducat. Idcirco neceſſarium

θεώρημα καὶ ἀληθὲς εἶναι, καὶ χρήσιμον, καὶ ἀκολουθίαν τινὰ ἔχειν, οὐ μόνον περὶ τὰς ὑποτεθείσας ἀρχὰς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ θεωρήματα. καθ᾽ ὅσον μὲν γὰρ ὑπὸ κατάληψιν πίπτει πᾶν θεώρημα, ἀληθὲς αὐτὸ ὑπάρχειν δεῖ· ψευδῶν γὰρ οὐκ εἰσι καταλήψεις. καθ᾽ ὅσον δὲ πρός τι τέλος συντείνει εἰς τὸν βίον φέρον, δεῖ ἕκαστον τῶν θεωρημάτων χρήσιμον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ σύστημα τῶν καταλήψεων πρὸς τὴν ἄλληλα συμφωνίαν τῶν θεωρημάτων, καὶ πρὸς τὴν ὑποτεθεῖσαν ἀρχὴν ἐπιζητεῖν δεῖ. ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ὑπὸ ἕνα ἄρχοντα τὸ σύστημα νοεῖται τῶν ἀρχομένων, οὕτω καὶ πρὸς τὴν ὑποτεθεῖσαν ἀρχὴν τὸ θεώρημα ἀναφέρεται. διὰ τοῦτο πᾶν θεώρημα ἀληθὲς καὶ χρήσιμον καὶ ἀκόλουθον εἶναι δεῖ. εἰ δὲ τοῖς τρισὶ τούτοις πᾶν θεώρημα τεχνικὸν κρίνεται, δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἰατρικὰ θεωρήματα τοῖς αὐτοῖς τούτοις κρίνοιντο ἄν. δεῖ τοίνυν, ἐπειδήπερ ἀεὶ μήτε τὸ ἀληθὲς ὁποῖόν τί ἐστι, καὶ ὅπως ἂν κρίνοιτο, πρόδηλον ὑπάρχει, μήτε τὸ χρήσιμον, μήτε τὸ ἀκόλουθον, εὐκατά-

est, omne praeceptum et verum exiſtere, et utile, et conſequentiam quandam non modo circa propoſita principia, ſed etiam ad reliqua praecepta obtinere. Quatenus enim ſub animi perceptionem omne cadit praeceptum, verum ipſum eſſe oportet: falſorum namque perceptiones non ſunt: quatenus autem ad finem aliquem tendit vitae commodum, unumquodque illorum utile et neceſſarium eſſe debet. Collectio autem comprehenſionum ſeu perceptionum tum ad mutuam praeceptorum concordiam, tum ad propoſitum principium examinanda eſt. Quoniam vero ut ſub uno principe ſubditorum congeries intelligitur, ita quoque ad propoſitum principium praeceptum refertur: idcirco omne praeceptum verum, utile et conſentaneum eſſe convenit. At ſi tribus his quodlibet praeceptum artificiale judicatur, conſtat et medica praecepta his ipſis eſſe judicanda. Fuerit igitur operae pretium, quoniam ſemper neque verum, quale ſit et quomodo judicari debeat, manifeſtum exiſtit, neque utile,

ληπτά ἐστι, γνωρίσματα τούτων τινὰ καὶ κριτήρια πρὸ τῶν ἄλλων παραδοῦναι.

Κεφ. β'. Το μὲν οὖν ἀληθὲς κρίνεται τῇ τοῦ λόγου συμφωνίᾳ πρὸς τὰ ὑποκείμενα. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ὑποκειμένων ἃ μὲν φαίνεται, ἃ δὲ κρύπτεται, καὶ τῶν φαινομένων ἃ μὲν εἰσὶν ἐξ [300] αὐτῶν καταληπτὰ, ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἃ δ' οὐκ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐστὶ καταληπτὰ, ὡς τὰ διὰ σημείων καταλαμβανόμενα· πάλιν δ' αὖ τῶν κεκρυμμένων ἃ μὲν ἐναργῆ ἐστι καὶ λέγεται, ὡς τὰ δὶς δύο τέτταρα, ἃ δὲ δια ἀποδείξεως καταλαμβάνεται, ὡς τὸ, ᾧ ἐστιν εὖ καὶ κακῶς χρήσασθαι, καὶ τὰ ἑξῆς· δεῖ ἐπαναφέρειν ἀεὶ τὸν λόγον καὶ τὸ θεώρημα ἐπὶ τὸ εἶδος τοῦ ὑποκειμένου πράγματος, περὶ οὗ ἐστι καὶ ὁ λόγος, ἢ ἐφ' ᾧ γέγονε τὸ θεώρημα. καὶ ἐὰν μὲν περί τινος τῶν φαινομένων ᾖ, πρὸς ἐκεῖνο ἁρμόζειν· ἐὰν δὲ περί τινος τῶν κεκρυμμένων, σκοπεῖν χρὴ, εἰ σύμφωνόν ἐστί τινι τῶν κεκρυμμένων. κρίσεις δὲ τῶν φαινομένων καὶ τῶν κεκρυμμένων διάφοροι. ὅσα μὲν γὰρ τῶν φαινομένων ἐξ ἑαυτῶν

neque conſentaneum, facilia ſunt cognitu, notas quasdam horum et judicandi inſtrumenta ante alia tradere.

Cap. II. Itaque verum ſermonis cum ſubjectis conſenſu judicatur; ſed quia ſubjectorum alia apparent, alia latent, ac eorum, quae apparent, quaedam ex ſeipſis percipiuntur, ut album, et nigrum: quaedam non ex ſeipſis, ſed ex aliis, ut quae ſignis comprehenduntur: rurſus occultorum nonnulla evidentia ſunt et dicuntur, ut bis duo quatuor: nonnulla ex demonſtratione percipiuntur, ut hoc ſuo licet bene et male uti, et reliqua: convenit ſemper ſermonem ac praeceptum ad rei ſubjectae, de qua etiam agitur, aut propter quam factum eſt praeceptum, ſpeciem referre. Ac ſi quidem de aliquo apparenti ſit, ad illud accommodare: ſin autem de aliquo latenti, conſiderandum eſt, an alicui latenti conſonum ſit: judicium vero apparentium et latentium diverſum eſt. Quae enim inter apparentia ex ſeipſis com-

ἐστι καταληπτὰ, αἰσθήσει κρίνεται, ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. ὅθεν καταγελᾶν δεῖ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι τὴν τῶν φαινομένων κρίσιν οὐχὶ τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλ᾿ ἀποδείξει τινὶ πειρῶνται ποιεῖσθαι· ὥσπερ ἀμέλει καὶ Ἀσκληπιάδης περὶ τῶν ἐπιπεφυκότων τῇ καρδίᾳ ὑμένων διαλεγόμενος Ἐρασίστρατον πεπλανῆσθαί φησιν· Ἡρόφιλον γὰρ πολλὰ ἀνατετμηκότα μὴ ἑωρακέναι, παρὸν αὐτὸν ἐπὶ τὴν τῶν φαινομένων ἐξέτασιν κατὰ τὸ προσῆκον ἐλθόντα ἀποφήνασθαι περὶ τοῦ πράγματος, καὶ μὴ δόξαις ἠλιθίαις ἀπο πιστεῦσαι. τῶν τοίνυν φαινομένων, ὅσα οὐκ ἐξ ἑαυτῶν καταλαμβάνεται, κριτήρια, ὡς ἔφην, ἐστὶ τὰ αἰσθητήρια. τῶν δὲ φαινομένων μὲν, μὴ ἐξ ἑαυτῶν δὲ, ἀλλ᾿ ἐξ ἑτέρων καταλαμβανομένων, κριτήριόν ἐστιν ἡ συμπαρατήρησις. λέγω δὴ τῶν διὰ σημείων καταλαμβανομένων. πάλιν αὖ τῶν κεκρυμμένων, ὥσπερ πλείους αἱ διαφοραὶ, οὕτω καὶ τὰ κριτήρια διάφορα. ἐπὶ δὲ τῶν κεκρυμμένων ἃ μὲν ἐναργῆ ἐστιν, ὡς τὸ ἀδύνατόν ἐστι τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἅμα ἐν Ἀθήναις τε εἶναι καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ἃ δὲ δι᾿ ἀποδείξεως καταλαμβάνεται. τῶν μὲν

prehenduntur, ſenſu judicantur, ut album et nigrum. Unde ridendi ſunt medici, qui apparentium judicium non ſenſoriis, ſed demonſtratione quadam moliri conantur. Quemadmodum profecto Aſclepiades de adnatis cordi membranis disputans Eraſiſtratum erraſſe dicit. Herophilum enim, quum multa diſſeruiſſet, non vidiſſe, ubi liceret ipſi, ad apparentium disquiſitionem, ut par eſt, profectum, de re pronunciare, et opinionibus veris fidem non derogare. Apparentium igitur, quae non ex ſeipſis comprehenduntur, judicatoria, ut dixi, ſunt ſenſoria: quae vero non ex ſe, ſed ex aliis cognoſcuntur, judicatorium eſt obſervatio: dico autem eorum, quae ſignis percipiuntur. Rurſus occultorum ut plures ſunt differentiae, ita etiam judicatoria diverſa. In occultis alia evidentia ſunt, exempli cauſa, fieri non poteſt, ut idem homo ſimul Athenis ſit et in Aegypto; alia demonſtratione intelliguntur. Jam evidentium ſane judicium

ἐναργῶν ἐπίκρισις ἡ κοινὴ πάντων ἀνθρώπων ἔννοια· τῶν δὲ δι᾽ ἀποδείξεως καταλαμβανομένων ἐπίκρισις ἡ πρὸς τὰ ὁμολογούμενα συμφωνία. σχίζεται δ᾽ αὖ πάλιν ἡ τοῦ ὁμολογουμένου ἐπίκρισις εἰς πλείονα. ἤτοι γὰρ τῇ πρὸς τὰ φαινόμενα τὸ ὁμολογούμενον κρίνεται, ἢ τῇ πρὸς τὰ ἐναργῆ, ἢ τῇ πρὸς τὰ ἀποδεδειγμένα. πῶς μὲν οὖν δεῖ κρίνειν τὸ ἀληθές τε καὶ τὰ φέροντα πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς (17) κρίσιν, εἴρηται.

Κεφ. γ΄. Ἑξῆς δὲ περὶ τοῦ χρησίμου θεωρήματος ῥητέον. κρίνεται τοίνυν τὸ χρήσιμον θεώρημα τῇ πρὸς τὸ τέλος τῆς τέχνης ἀναφορᾷ. δεῖ δὲ αὐτὸ πρῶτον μὲν καταληπτὸν εἶναι. ἐὰν γὰρ ἀδύνατον ᾖ, ὡς τὸ, τοῦ ἱπποκενταύρου χολὴ λύει τὴν ἀποπληξίαν, διότι ἀκατάληπτόν ἐστι, διὰ τοῦτο γίνεται ἄχρηστον. εἶτα δεῖ τὴν κατάληψιν αὐτοῦ μὴ κοινὴν πρὸς τοὺς ἰδιώτας ὑπάρχειν, ἀλλ᾽ ἰδίαν τῶν τεχνιτῶν. διὰ τοῦτο γάρ τοι φαμὲν ἡμεῖς πεπλανῆσθαι τοὺς οἰομένους ἀρχὴν τῆς τέχνης τὰ φαινόμενα εἶναι. οὔτε γὰρ συνέστηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ἡ τέχνη, οὔθ᾽ ἡ παρά-

eft communis omnium hominum notitia. Eorum, quae demonftratione comprehenduntur, judicatio confenfus eft cum iis, quae in confeffo habentur. Scinditur autem rurfus confeffi judicium multifariam: vel enim confenfu, quem cum apparentibus obtinet, confeffum judicatur: vel eo, quem cum evidentibus, vel illo, quem cum demonftratis. Quomodo igitur judicare conveniat verum, et quae ad veri judicium ducunt, expofuimus.

Cap. III. Deinceps autem de utili praecepto dicendum. Judicatur itaque utile artis praeceptum relatione ad finem: oportet autem ipfum primum fane effe, quod percipi poffit: fi enim fieri nequit, ut hippocentauri bilis apoplexiam folvat, eo, quod percipi nequit, idcirco redditur inutile: deinde convenit praeceptionem feu comprehenfionem ipfius non communem cum idiotis exiftere, fed artificum propriam; ideo enim nos dicimus erraffe, qui artis principium apparentia effe arbitrantur: neque enim ars ex apparentibus conftat, neque traditio

δοσις τῆς τέχνης ἀπὸ φαινομένων γίγνεται. οὐδεὶς γὰρ τὰ φαινόμενα παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις θεωρήματα, ἅπερ οὐ φαίνεται. ταῦτ᾽ οὖν καὶ ἀρχὴ τῆς τέχνης, εὐλόγως ἄν τις εἴποι. τὰ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις λέγω θεωρήματα, δηλονότι ἀρχὴ τῆς παραδόσεως τῆς τέχνης ἀπὸ φαινομένων γίνεται. εἰ γάρ τοι φαίη τις τὰ φαινόμενα τῆς τέχνης ἀρχὴν εἶναι, λήσεται ἑαυτὸν [301] οὐδὲν διαφέρειν οἰόμενος τέχνην ἀτεχνίας. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῶν φαινομένων κατάληψις ὁμοία ἐστὶ τεχνίτῃ τε καὶ ἰδιώτῃ, δῆλον ὡς κατὰ τοῦτο οὐδὲν πλέον ὁ τεχνίτης ἔχων τοῦ ἰδιώτου ἔσται, ἀλλ᾽ οὐδὲ τέχνην ἔχων, εἴπερ τῶν αὐτῶν καὶ ἡ αὐτὴ κατάληψίς ἐστι τεχνίτῃ τε καὶ ἰδιώτῃ. ἀρχὴ μὲν οὖν εὑρέσεως τῶν θεωρημάτων τὰ φαινόμενα λέγοιτ᾽ ἂν δικαίως· τῆς δὲ τέχνης ἀρχὴ τὰ φαινόμενα οὐκ ἔστιν. ὡς γὰρ τὰ ἴχνη τοῦ λαγωοῦ εὑρέσεως ἄν τις ἀρχὴν εἴποι εὐλόγως, ἀρχὴν δὲ τοῦ λαγωοῦ οὐκ ἄν τις εἴποι νοῦν ἔχων· οὐδὲ γὰρ συνέστηκεν ἐκ τῶν ἰχνῶν ὁ λαγωός· οὕτω καὶ τὰ φαινόμενα ἀρχὴν τῆς εὑρέσεως τῶν θεωρημάτων καλῶς ἄν τις εἴποι,

artis ex illis fit: quippe nemo apparentia tradit, fed de apparentibus praecepta, quae non apparent. Haec igitur etiam initium artis jure quis dixerit, quae de apparentibus dico praecepta, quoniam traditionis artis initium ex evidentibus efficitur. Si quis enim dixerit, apparentia artis effe initium, fui ipfius oblivifcetur, nihil putans differre artem a non arte. Quandoquidem enim apparentium perceptio fimilis eft artifici et imperito, conftat hac ratione artificem nihilo plus idiota futurum, imo ne artem quidem habiturum: fiquidem eorundem etiam eadem comprehenfio eft artifici et idiotae. Quare praeceptorum inventionis principium merito dicetur: artis autem initium apparentia non funt. Ut enim veftigia leporis inventionis initium merito aliquis dixerit, initium autem leporis nemo compos mentis dixerit (neque enim lepus ex veftigiis conftat), ita et ea, quae apparent, praeceptionum inventionis initium recte dixeris,

ὅτι ἀπὸ τούτων ὁρμηθέντες οἱ συστησάμενοι αὐτὴν συνεστήσαντο, τῆς δὲ τέχνης οὐκ ἔτι. δεῖ γὰρ ἀναφέρειν τὰς ἀρχὰς ἐπὶ την ποιότητα ἐκείνου, οὗπερ εἰσὶν αἱ ἀρχαί. καὶ τῆς τέχνης οὖν τὰς ἀρχὰς μὴ φανερὰς εἶναι τοῖς ἰδιώταις προσήκει, οὐδὲ γὰρ αἱ τέχναι πᾶσαι πρόδηλοί εἰσιν αὐτοῖς, εἶτα δὲ καὶ ἀρχαὶ τῶν τεχνῶν παραδίδονται, τὰ δὲ φαινόμενα οὐ παραδίδονται. διόπερ οὐκ ἄν τις εὐλόγως τὰ φαινόμενα τῆς τέχνης ἀρχὴν εἴποι.

Κεφ. δ'. Συνίσταται γὰρ τὰ θεωρήματα ἤτοι ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐξ ἑτέρων καταλαμβανομένοις, ἢ ἐπὶ τοῖς προαποδεδειγμένοις, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐναργέσιν, κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον. ἐπὶ μὲν τοῖς φαινομένοις οὕτως. ἐντυχών τις πλείοσι καρδιοτρώτοις ἀποθνήσκουσιν, ἐζήτησε τοῦ θανάτου τὴν αἰτίαν. λογιζόμενος οὖν εὕρισκε μήτε δι' ἔνδειαν δυνάμεως, μήτε δι' ἀπορίαν ὕλης βοηθημάτων ἀποθνήσκοντας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπίκαιρον χρείαν τοῦ μέρους. ἐπιγνοὺς οὖν, ὅτι ἄνευ τῆς τοῦ μέρους τούτου ἐνεργείας καὶ τῆς περιγινομένης ἀπ' αὐτοῦ

quoniam auctores ipfius ab his exorfi eam conftituerunt: artis vero non item. Convenit enim principia ad qualitatem illius, cujus funt principia, referre. Artis igitur initia non idiotis manifefta elle oportet, neque enim artes omnes ipfis confpicuae funt, deinde et initia artium traduntur: at quae apparent, non traduntur. Quocirca nulla ratio eft, cur apparentia artis initium elle dixerit aliquis.

Cap. IV. Confiftunt enim praecepta vel in apparentibus, vel in iis, quae ab aliis fumuntur, vel prius demonftratis, vel in evidentibus, hujusmodi quodam modo. In apparentibus quidem ita. Occurrens aliquis pluribus in corde vulneratis commorientibus, mortis caufam quaefivit. Confiderans igitur reperit neque ob facultatis defectum, neque propter inopiam materiae praefidiorum intereuntes, fed propter infignem membri ufum. Intelligens igitur, citra partis hujus actionem et ufum corpori ab eo obvenientem animal fervari non poffe,

Ed. Chart. II. [301.] Ed. Bas. I. (17.)

τῷ σώματι χρείας σώζεσθαι τὸ ζῶον οὐ δύναται, συνθείς τε τῷ λογισμῷ τὰ ἐπὶ τῶν φαινομένων εὑρημένα, πεποίηκε τοῦτο τὸ θεώρημα· εἴ τίς ἐστι καρδιότρωτος, ἐκεῖνος ἀποθανεῖται. το ουν κατ᾽ ἀκολουθίαν τῶν φαινομένων τῷ λογισμῷ εὑρεθὲν καὶ καθολικῶς ἐξενεχθέν ἐστι θεώρημα. μᾶλλον δ᾽ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις συνίσταται τὸ θεώρημα, ὡς ἀπὸ τῶν φαινομένων ἐν τῇ φλεγμονῇ· εἴ τις φλεγμονὴν ἔχει, ἐκεῖνος ὄγκον ἔχει ἀντίτυπον, σφυγματῶδες ἄλγημα ἐπιφέροντα. γίνεται οὐν τὰ φαινόμενα ἀρχὴ εὑρέσεως τῶν θεωρημάτων. τὰ δὲ θεωρηματα ἐπὶ τοῖς φαινομένοις κατ᾽ ἀκολουθίαν εὑρεθέντα αρχη συστάσεως τέχνης. καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φαινομένοις κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον συνίσταται τὸ θεώρημα. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξ ἑτέρων καταλαμβανομένοις τὸ θεώρημα οὕτω συνίσταται· εἴ τινι τάδε τὰ συμπτώματά ἐστιν, ἐκεῖνος ἐν πλήθει αἵματός ἐστιν. ᾧ τάδε παρέπεται, ἐκείνῳ ἧπαρ, ἢ νεφρὸς, ἤ τι τοιοῦτον ἔπαθεν. ἐπὶ δὲ τοῖς προαποδεδειγμένοις οὕτω συνίσταται τὸ θεώρημα. ἀπο-

componensque cum ratione, quae in apparentibus inventa ſunt, praeceptum hoc condidit: Si quis in corde vulnus acceperit, ille moritur. Hoc igitur ſecundum eorum, quae apparent, conſequentiam ratione inventum et univerſe pronunciatum praeceptum: imo ex apparentibus praeceptum conſtituitur, ut ex apparentibus in phlegmone. Si quis phlegmonem habet, ille tumorem habet renitentem, qui dolorem pulſatilem inferat. Apparentia igitur inventionis praeceptorum fiunt initium: praecepta autem ex apparentibus per conſequentiam inventa artis conſtitutionis principium; et ex apparentibus quidem hujusmodi quodam modo praeceptum conſtituitur: ex iis vero, quae ex aliis comprehenduntur, praeceptum hoc pacto conſtituitur. Si alicui haec obveniunt ſymptomata, ille ſanguinis redundantia laborat, quam haec comitantur, illi jecur aut renes, aut hujusmodi quippiam affectum eſt. At ex prius demonſtratis in hunc modum praeceptum conſtituitur. Ubi demonſtratum eſt,

δειχθέντος γὰρ τοῦ ὅτι πέψις ἐστὶ, καὶ τὰ πεπτόμενα χεῖταί τε καὶ ὑγραίνεται, ἔπειτα οὕτως ἀναδίδοται, καὶ ὅτι οἱ νοσοῦντες δέονται τῶν μὴ πολλῆς κατεργασίας δεομένων τροφῶν, ἐπὶ τούτοις γίγνεται τὸ θεώρημα τοῦτο· αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσαι τοῖσι πυρεταίνουσι συμφέρουσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐναργέσιν οὕτω, καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, καὶ οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς, [302] οὐδ' ἄλλο ἀγαθὸν οὐδὲν, ὅ τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεώς ἐστι. καὶ ὅκου πλησμονὴ τίκτει νοσήματα, κένωσις ἰῆται. ἐναργοῦς γὰρ ὄντος, ἐφ' ὧν μὲν, ὅτι τῶν ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ἐφ' ὅτι τοῦ ποιοῦντος περιαιρεθέντος, οὐκ ἂν γένοιτο τὸ γιγνόμενον, συνετέθη τὰ εἰρημένα θεωρήματα. ἔστι δὲ πᾶν θεώρημα καθολικόν τε καὶ βέβαιον. πεπλάνηνται οὖν οἱ τὴν τέχνην στοχαστικὴν εἶναι λέγοντες, διότι στοχαστικὰ ἔχει τὰ θεωρήματα. οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ θεωρήματος στοχαστικὴ λέγεται, ἕστηκε γὰρ ταῦτα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πράξεως, καὶ τῆς τῶν ἰατρευόντων ἐνεργείας. αὐτὴ γὰρ ἄστατον ἔχουσα τὴν ἐπιτυχίαν, στοχαστικὴν τὴν τέχνην ποιεῖ, ἐπεὶ τὰ θεωρήματα ἁπασῶν τῶν τεχνῶν ὁμοίως βέβαιά

coctionem exiftere, et ea, quae coquuntur, fundi et humectari, deinde ita diftribui: item aegrotantes alimentis, quae non magnam elaborationem requirant, indigere, ex his iftud fit praeceptum: *Humidi victus omnes febricitantibus conducunt.* Ex evidentibus ita: Quicquid multum, naturae inmicum; ac non fatietas, non fames, neque aliud quodvis bonum, quod naturae nimium eft. Item, ubi repletio morbos parit, inanitio medetur. Quum enim evidens fit, in illis fane, quod iis, quae fupra vires funt, in hoc autem, quod, efficiente adempto, non utique fieret id quod fit, dicta praecepta funt compofita. Eft autem omne praeceptum et generale et firmum; quocirca errant, qui artem conjecturalem effe dicunt, eo quod praecepta habet conjecturalia. Non enim ex praeceptis conjecturalis dicitur (firma enim haec funt), fed a praxi et medicantium opera. Nam ipfa quum inftabilem habeat eventum, artem reddit conjecturalem, quoniam praecepta omnium artium fimiliter et firma

τέ ἐστι καὶ ἑστηκότα. παρὰ δὲ τὸ μὴ βεβαίους εἶναι τῶν τεχνῶν ἁπασῶν τὰς ἐπιτυχίας, στοχαστικαί τινες τῶν τεχνῶν εἶναι λέγονται, ὅσαι ἄστατον ἔχουσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐπιτυχίαν. ἐπειδὴ δὲ τὸ χρήσιμον τῇ πρὸς τὸ τέλος ἀναφορᾷ ἔφαμεν δεῖν κρίνεσθαι, ἀναγκαῖον ἂν εἴη ὑποδεῖξαι τὸ τῆς τέχνης τέλος, ἵνα, προδήλου τούτου γεγονότος, πρόδηλον ᾖ, ἐφ᾽ ὅπερ χρὴ ἀναφέροντα κρίνειν τὸ χρήσιμον.

Κεφ. ε΄. Τῶν τεχνῶν τοίνυν αἱ μὲν ποιητικαὶ τῶν οὐκ ὄντων εἰσὶν, ὡς ἡ ναυπηγική, αἱ δὲ συντηρητικαὶ τῶν γεγονότων, ὡς ἡ κυβερνητική, αἱ δὲ ἀμφότεραι, ὡς ἡ οἰκοδομική. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ποιουσῶν ἢ συντηρουσῶν τεχνῶν εἷς τρόπος ἐστὶ τῆς ἐπιτυχίας. διὰ τοῦτο ἁπλῆ ἐστιν ἡ τοῦ χρησίμου κρίσις· ἐπὶ δὲ τῶν ποιουσῶν τε καὶ συντηρουσῶν οὐκ εὐχερές. οὐ γὰρ δεῖ ἄχρηστον νομίζειν τὸ μὴ φέρον ἐπὶ συντήρησιν, ἀλλὰ πολυπραγμονεῖν, εἰ συντελεῖ τι πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ μὴ ὄν. ἰατρικὴ τοίνυν τῶν ποιουσῶν καὶ συντηρουσῶν ἐστιν· οὐ μέντοι χρὴ ὑπολαβεῖν διπλοῦν εἶναι τῆς τέχνης τὸ τέλος, τό τε μὴ ὂν ποιῆσαι, οἷον

ſunt et ſtabilia. Inde autem, quod omnium artium eventus ſtabiles non ſunt, quaedam artium conjecturales eſſe dicuntur, quae inſtabilem, ut dixi, habent ſucceſſum. Porro, quia utile ad finem relatione judicandum eſſe diximus, neceſſarium fuerit artis finem indicare, ut, manifeſto hoc reddito, conſtet, ad quid referendo utile judicare oporteat.

Cap. V. Artium igitur aliae factrices ſane exiſtunt eorum, quae non ſunt, ut navium compactoria: aliae factorum conſervatrices, ut gubernatoria: aliae utraeque, ut aedificatoria. In factivis igitur aut conſervantibus artibus una eventus ratio eſt ac modus: ideo ſimplex eſt utilis judicium: at in ambabus et factivis et conſervatricibus non facile, quippe non utile exiſtimandum eſt, quod non ducit ad obſervationem. Verum curioſe ſcrutari convenit, an aliquid ad id quod non eſt faciendum conducat. Medicina igitur ex factivarum et conſervatricum numero eſt: non tamen duplicem artis finem eſſe cenſere convenit, ſed id, quod non eſt,

τὴν ὑγείαν καὶ τὸ ὑπάρχον αὐτῆς διαφυλάξαι. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν, φασὶ, ῥημάτων ποιοῦσα τὴν ὑγείαν, καὶ συντηροῦσα, διπλοῦν ἂν ἔχοι τὸ τέλος. εἰ μὲν οὖν φανερῶς μὴ ἦν τὰ αὐτὰ θεωρήματα, ἐπ᾽ ἄμφω τὰ τέλη ἄγοντα, διαφερόντων καὶ τῶν τελῶν, διάφοροι ἂν ἦσαν καὶ αἱ τέχναι, καὶ δύο ἰατρικαί· ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν αὐτὰ θεωρήματα, οἱ δὲ σκοποὶ διαφέρουσι, μία οὖσα τέχνη διαφέροντας ἂν ἔχοι τοὺς σκοπούς. ἀγνοοῦσι δ᾽, ὅτι ὁ μὲν σκοπὸς τῆς τέχνης εἷς ἐστιν ἡ ὑγεία, καὶ τὸ τέλος ἓν τὸ τυχεῖν ὑγείας, οἱ δὲ τρόποι τῆς ἐπιτυχίας διαφέροντες. οὐκ ἐξαλλάττεται οὖν ὁ σκοπὸς, οὐδὲ τὸ τέλος παρὰ τὸν τρόπον τῆς ὑγείας. ἐπιστήμονες γὰρ ἡμεῖς ὄντες τῶν βλάπτειν πεφυκότων, ὅπου μὲν τὰ βλάπτοντα περιαιροῦντες, περιποιοῦμεν τὴν ὑγείαν, ὅπου δ᾽ ἐκκλίνοντες, συντηροῦμεν αὐτήν. τὸ χρήσιμον τοίνυν ἐν ἰατρικῇ δεῖ κρίνειν, σκοποῦντας, ὅτε μὲν, εἰ πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν ὑγείαν φέρει, ὅτε δὲ, τὸ συντηρῆσαι.

Κεφ. ϛ΄. Τὸ δ᾽ ἀκόλουθόν τινες μὲν τῇ συνυπάρξει κρίνεσθαι οἴονται, ἀγνοοῦντες, ὅτι πολλὰ μὲν συνυπάρχει

efficere, utpote ſanitatem et ejus ſubjectum tueri. Nam eisdem, inquiunt, verbis ſanitatem efficiens et conſervans, duplicem habere poſſit finem. Si igitur manifeſto praecepta eadem non eſſent, ad utrumque ducentia finem, differentium etiam finium diverſae eſſent artes et duae medicinae: quoniam vero eadem ſunt praecepta, ſcopi autem differunt, una ars quum ſit, diverſos habebit ſcopos. Verum ignorant, unum artis ſcopum eſſe ſanitatem, unumque finem hanc conſequi, at modos conſequutionis differentes. Itaque ſcopus aut finis a ſanitatis modo non evariat. Nos enim quum ea, quae nocere poſſunt, ſciamus, nunc ſane noxia auferentes, ſanitatem molimur: nunc autem declinantes, ipſam conſervamus. Utile igitur in medicina judicare nos oportet, quando ſane ad ſanitatem faciendam ducit, quando ad conſervandam.

Cap. VI. Conſequentiam vero nonnulli ex eo, quod ſimul exiſtant, judicari arbitrantur, ignorantes, multa

ἀλλήλοις, οὐ μὴν ἀκολουθία τις ὁρᾶται ἐν (18) αὐτοῖς· ὥσπερ φαμὲν καὶ τὸ ἡμέραν εἶναι συνυπάρχειν, καὶ τὸ ἀναπνεῖν, οὐ μὴν [303] ἀκολουθία ἐστὶν αὐτῷ. οὐ τῇ συνυπάρξει τοίνυν κριτέον τὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' οὗ ἀνασκευαζομένου, ἐξ ἀνάγκης τι συνανασκευάζεται, καὶ τιθεμένου τίθεται, ἐκείνῳ ἐκεῖνο ἀκόλουθον ἡγητέον εἶναι. καὶ καθόλου δὲ κατὰ συνάρτησιν συνημμένα κρίνοντι ἐπικρίσει κριτέον, ἐφ' ὧν ἂν δέοι ἐπίκρισιν ἀκόλουθον ποιήσασθαι. πρὸς μὲν οὖν ἐνίων λόγων ἐπίκρισιν ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἀκολουθία ἐπιζητουμένη. εἰ δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἰατρικῶν θεωρημάτων κρίσιν συμβάλοιτο, ἴσως ἄν τις ἐπιζητοῖ. οὐ γὰρ ἐπαρκεῖ ἐπιγνῶναι, εἰ ἰατρικόν ἐστι θεώρημα τὸ χρήσιμόν τε καὶ ἀληθὲς ὑπάρχον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔχεσθαι ἀεὶ τοῦ ἀκολούθου δεῖ.

Κεφ. ζ. Ἐπεὶ οὖν πᾶς λόγος καὶ πᾶν θεώρημα τοῖς τρισὶ τούτοις κρίνεται· τρεῖς δ' εἰσὶν ἐν ἰατρικῇ αἱρέσεις, ἥ τε τῶν Λογικῶν καὶ τῶν Ἐμπειρικῶν καὶ τῶν Μεθοδικῶν, φέρε, τοῖς κριτηρίοις τούτοις χρώμενοι ἐπισκεψώμεθα καὶ τὰς

quidem simul existere, non tamen consequentiam quandam in iis conspici: quemadmodum dicimus, et diem esse et respirare simul esse, non tamen consequentia ei inest: quare ea ex eo, quod simul existunt, judicari non debent, sed quo asserto necessario aliquid simul asseritur, et quo posito aliquid necessario ponitur, illi illud consequens esse censebitur. Atque in universum ea, quae per consequentiam connexa sunt, judicanti praejudicio aestimandum est, in quibus consequens praejudicium moliri conveniat. Proinde ad sermonum quorundam dijudicationem necessaria est consequentia inquisita. Num autem ad medicorum etiam praeceptorum judicium feratur, forsan aliquis rogabit: neque enim satis est cognoscere, num praeceptum sit medicum id, quod utile et verum est, sed nihilominus consequens semper habere oportet.

Cap. VII. Quoniam igitur omnis ratio omneque praeceptum tribus his judicatur, tres autem sunt in medicina sectae, nempe Rationalium, Empiricorum et Methodicorum, age, his judicandi instrumentis utentes in-

αἱρέσεις, ἵνα τῇ ὑγιεῖ προσθώμεθα. ἀναγκαῖον δὲ τὰ κοινὰ τῶν αἱρέσεων πρῶτον ἐκθέσθαι, καὶ τὰ ἴδια ἐκείνων ἑκάστης, εἶθ᾽ οὕτως ἑξῆς τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν ποιήσασθαι. ἔστι τοίνυν κοινὰ τῶν τριῶν αἱρέσεων ταῦτα. ὅτι χρήσιμα τὰ φαινόμενα θεωρήματα, ἀναλογισμὸς, τήρησις, ἱστορία, ὁμοίου μετάβασις. ὅτι ἄκριτος ἱστορία, οὐ παραδεκτέα τὰ ὄργανα, ὁ τρόπος τῆς προσαγωγῆς τῶν βοηθημάτων, ὅτι ἐξ ἄλλων ἄλλα καταλαμβάνεται. ὅτι, τῶν αὐτῶν περιστάντων, τὰ αὐτὰ ποιητέον. τὸ, διὰ προσθέσεων καὶ ἀφαιρέσεων τὴν ὑγείαν τηρεῖσθαι, καὶ τὰς νόσους θεραπεύεσθαι. τὸ, δεῖν ἐκκλίνειν τὴν τῶν βλαπτόντων χρῆσιν πρός τε ὑγείας τήρησιν καὶ νόσων ἀπαλλαγήν. τὸ, τὴν πεῖραν δυνατὴν καὶ χρήσιμον εἶναι πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς προσαγομένης ὕλης. τρόφιμα γὰρ καὶ ἄτροφα καὶ καθαρτικὰ καὶ φθαρτικὰ πείρᾳ κατείληπται.

Κεφ. η'. Ἐπὶ τούτῳ τῷ κοινῷ οἱ μὲν Ἐμπειρικοὶ μεμενήκασιν, οὐ μόνον τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τὰ συμφέροντα

ſpiciamus etiam ſectas, ut ſaniori adhaereamus. Verum neceſſarium eſt communia ſectarum et uniuscujusque propria primum exponere, deinde ordine judicium de iis pronunciare. Sunt igitur communia trium ſectarum haec, quod utilia quae apparent praecepta, analogismus, obſervatio, hiſtoria, ad ſimilia transitus, quod hiſtoria ſine delectu, non recipienda inſtrumenta, modus praeſidii adhibendi: quod ex aliis alia comprehenduntur: quod, eisdem remanentibus, eadem ſieri debent: quod ſanitas ſervatur ex appoſitione et ablatione, et morbi curantur: quod oportet noxiorum uſum declinare, tum ad ſanitatis tuitionem, tum ad morborum ſolutionem: item quod experientia potens utilisque ſit ad materiae, quae adhibetur, comprehenſionem: nutritoria enim ſunt et non nutritoria: purgantia et corrumpentia experientia percepta ſunt.

Cap. VIII. In hoc communi Empirici ſane conſiſtunt, qui non modo vires, ſed etiam quae conducunt,

πείρᾳ εὑρῆσθαι λέγοντες. οἱ δὲ Μεθοδικοὶ ἐπὶ κοινῷ τῷ προειρημένῳ λέγουσί τι διαφέρον παρὰ τοὺς Ἐμπειρικούς. φασὶ γὰρ, πλὴν τοῦ τὰς δυνάμεις τῶν προσφερομένων ἐκμαθεῖν, ἕτερον οὐδὲν χρήσιμον ἐκ τῆς πείρας περιγίνεσθαι. οὐδὲν γὰρ, τῶν συμφερόντων αὐτῶν ἐκ τηρήσεως δύναται λαμβάνεσθαι ἁπλῶς, τῶν συμφερόντων ἀπό τινων φαινομένων τετηρημένων. οἱ δὲ Λογικοὶ μέσοι τούτων κεχωρήκασιν. οὕτω γὰρ πάντα τὰ συμφέροντα ἐκ τηρήσεώς φασι λαμβάνεσθαι, ὡς λέγουσιν οἱ Ἐμπειρικοὶ, οὐ μὴν οὐδ' ἐκ τῆς ἐνδείξεως εὑρίσκεσθαι, ὡς οἴονται οἱ Μεθοδικοὶ, ἀλλ' ἃ μὲν ἐκ τηρήσεως εὑρίσκεσθαι, ὡς τὰ θανάσιμα καὶ ἰοβόλα, ἃ δ' ἐξ ἐνδείξεως, ἐφ' ὧν τὰ αἴτια εὑρίσκεται. ὁμογνωμονοῦσι τοίνυν οἱ Μεθοδικοὶ τοῖς Λογικοῖς, καθ' ὅσον οἴονται ἐξ ἐνδείξεως τὸ συμφέρον λαμβάνεσθαι· ᾗ δὲ ἀπὸ διαφερόντων, διαφωνοῦσιν. [304] οἱ μὲν γὰρ Μεθοδικοὶ ἀπὸ φαινομένων τινῶν ἐνδεικνύμενα οἴονται τὰ συμφέροντα λαμβάνεσθαι· οἱ δὲ Λογικοὶ, ἀπὸ φαινομένων μὲν οὐδαμῶς, ἀπὸ δὲ κεκρυμ-

experientia inveniri dicant. Methodici autem ad commune praedictum diverſum quid ab Empiricis afferunt: quippe dicunt, praeterquam quod vires eorum, quae adhibentur, ediscas, aliud nihil utile ab experientia provenire. Nihil enim ex remediorum ipſorum obſervatione ſumi poteſt abſolute, quum remedia ex quibusdam apparentibus ſint obſervata. Rationales inter hos medii incedunt: ita enim omnia, quae conducunt, ex obſervatione accipi dicunt, quemadmodum Empirici affirmant, non tamen ex indicatione inveniri, ut Methodici putant, ſed alia ex obſervatione reperiri, ut lethalia et virus jaculantia, alia ex indicatione, in quibus cauſae inveniuntur. Conſentiunt igitur Methodici Rationalibus, quatenus ex indicatione id, quod conducit, ſumi arbitrantur: quatenus autem a diverſis, diſſentiunt. Etenim Methodici ea, quae conferunt, ab apparentibus quibusdam indicata deſumi arbitrantur: Rationales vero ab apparentibus quidem nequaquam, verum ab occultis. Quia enim a

μένων. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ αἰτίων τὰς ἐνδείξεις ἀξιοῦσι γίνεσθαι, τὰ δ᾽ αἴτια, ᾗ αἰτιά ἐστιν, οὐ φαίνεται, δῆλον ὡς οὐκ ἀπὸ φαινομένων αὐτοῖς αἱ ἐνδείξεις γένοιντ᾽ ἄν, ὁδηγεῖν τέ φασι τὰ φαινόμενα πρὸς την τῶν ἐπιδείκνυσθαι δυναμένων κατάληψιν. κατ᾽ αὐτο οὖν πάλιν συμφωνοῦσιν οἱ Ἐμπειρικοὶ τοῖς Λογικοῖς, ἀπὸ μηδενος φαινομένου τοῦ συμφέροντος ἔνδειξιν γίγνεσθαι λέγοντες. ἕτερον δὲ κοινὸν τοῦτο καὶ ὁμολογούμενον ἅπασιν ἰατροῖς, τὸ τὰ φαινόμενα εὔχρηστα εἶναι. οἱ μὲν Ἐμπειρικοὶ ἐπὶ το τηρῆσαι τα ἐπὶ τοῖς φαινομένοις φασὶν ευχρηστα ὑπάρχειν τα φαινομενα, διὰ τὸ εἶναι τήρησιν ἐπί τισιν αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐστὶν ἐξ αὐτῶν τὰ ἐνδείκνυσθαι δυνάμενα καταλαβεῖν. οἱ δὲ Μεθοδικοὶ ὡς ὄντα συμφέροντα τὰ φαινόμενα εὔχρηστα εἶναί φασιν. πάλιν ἐνταῦθα κοινὸν μὲν Ἐμπειρικοῖς καὶ Μεθοδικοῖς, τὸ μὴ κεκρυμμένον ἐκ τῶν φαινομένων καταλαμβάνεσθαι, ἀφ᾽ οὗ τὴν ἔνδειξιν τῶν συμφερόντων γίγνεσθαι. τῶν δ᾽ Ἐμπειρικῶν πρὸς τοὺς Λογικους κοινόν ἐστι τὸ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις τὰ συμφέροντα τηρεῖν. τοῖς δὲ Λογικοῖς καὶ

caufis indicationes fieri cenfent, caufae autem, quatenus caufae funt, non apparent, conftat indicationes non ex apparentibus ipfis fieri poffe: deducereque ajunt apparentia ad eorum, quae judicari poffunt, comprehenfionem. Hac igitur ratione rurfus Empirici cum Rationalibus confentiunt, a nullo apparente ejus, quod conducit, indicationem fieri affirmantes. Aliud autem commune hoc etiam omnibus medicis in confeffo, nempe, quae apparent, effe utilia. Empirici autem ad obfervandum ea, quae in apparentibus funt, commoda effe pronunciant, eo quod obfervatio ipforum in quibusdam exiftit: item quod licet ex ipfis ea, quae auxilium indicare poffunt, comprehendere. Methodici tanquam conferentia ea, quae apparent, utilia effe tradunt. Rurfus hic commune fane Empiricis et Methodicis, occultum non ex apparentibus comprehendi, a quo conducentium auxiliorum fiat indicatio. At Empiricis cum Rationalibus commune eft, quod in apparentibus auxilia obfervant: Rationalibus autem et

Μεθοδικοῖς κοινὸν τὸ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις χρήσιμα καταλαμβάνεσθαι. οἱ μὲν οὖν Μεθοδικοὶ αὐτό φασι τὸ συμφέρον ἐκ τῶν φαινομένων καταλαμβάνεσθαι, οἱ δὲ Λογικοὶ τὰ ἐνδείκνυσθαι τὸ συμφέρον δυνάμενα ἐκ τῶν φαινομένων φασὶν εὑρίσκεσθαι, συμφέρον δὲ μηδέν. πρὸς δε τοὺς οἰομένους ἐκ τῶν προδήλων αἰτιῶν συμφέρον εὑρίσκεσθαί τι, ὡς ἐπὶ τοῦ σκόλοπος, ῥητέον, ὅτι οὐχ ὡς ἀπὸ τῶν φαινομένων, ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ αἰτιῶν εὑρισκεσθαι τὸ συμφέρον ἐπὶ τούτων. τὸ δ᾽ αἴτιον, ῇ αἴτιόν ἐστιν, οὐ φαίνεται, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν συμπτωμάτων καταλαμβάνεται. ἐὰν γοῦν τῇ ἐπιφανείᾳ προσκείμενον ψαμμίον ἢ σκολόπιον μὴ λυπῇ, μηδ᾽ εἰς αἴσθησιν ἡμᾶς ἄγῃ, οὐ καταλαμβάνομεν. οὐ γάρ ἐστιν αἴτιόν τινος ὅ τι δὴ ποιοῦν. ὅ τι μέν ἐστιν αἴτιον, φαίνεται ὡς αἴτιον. τὰ γὰρ πρός τί πως ἔχοντα, καθ᾽ ὃ πρός τί πως ἔχει, οὐ φαίνονται· αὐτὰ δὲ τὰ πρός τι φαίνεται, οἷον πατηρ, δοῦλος, ἀδελφὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα, αὐτὰ μὲν ἕκαστα φαίνεται, αἱ δὲ πρὸς ἕτερα σχέσεις αὐτῶν οὐ φαίνονται.

Methodicis commune in apparentibus utilia comprehendi. Itaque Methodici id dicunt, auxilium ex apparentibus comprehendi. Rationales vero ea, quae auxilium indicare possunt, ex apparentibus inveniri affirmant, praesidium autem nullum. Ad eos p~rro, qui ex manifestis causis praesidium quoddam inveniri opinantur, ut in aculeo, dicendum est auxilium, non tanquam ab apparentibus, sed tanquam ex causis in his inveniri; at causa, qua causa est, non apparet, sed ex symptomatis comprehenditur. Si igitur cuti adhaerens arena aut aculeus non infestet, neque in sensum nos perducat, non percipimus. Causa enim alicujus non est quodlibet efficiens, sed quod, causa quum sit, apparet ut causa. Nam quae ad aliquid quodammodo spectant, quatenus ad aliquid quodam pacto spectant, non apparent: ipsa autem, quae ad aliquid referuntur, apparent, ut pater, servus, frater, atque hujusmodi: singulaque ea apparent, habitus autem ipsorum ad alia non apparet.

Ed. Chart. II. [304. 305.] Ed. Baſ. I. (18.)

Κεφ. θ'. Ἐπεὶ τοίνυν τά τε κριτήρια παραδεδώκαμεν τῶν λόγων, καὶ τὰ κοινὰ καὶ ἴδια τῶν αἱρέσεων ἐπεληλύθαμεν, ἑξῆς ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἐπίκρισιν ἑκάστης τῶν αἱρέσεων ποιήσασθαι, ἔπειθ' οὕτως τῇ ὑγιεῖ δόξῃ προσθέσθαι. οἱ μὲν οὖν Ἐμπειρικοὶ καὶ Μεθοδικοὶ ἀντιλέγοντες τοῖς Λογικοῖς ἄχρηστόν φασιν εἶναι τὴν τῶν κεκρυμμένων κατάληψιν· μηδὲν γὰρ ἀπὸ κεκρυμμένων χρήσιμον εὑρίσκεσθαι. πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαντῶσιν οἱ Λογικοὶ ἰδίως πρὸς ἑκατέραν αἵρεσιν· καὶ πρῶτόν γε πρὸς τοὺς Ἐμπειρικούς φασιν, ὅτι οὐκ ἐπαρκεῖ τὰ φαινόμενα πρὸς τὸ τηρῆσαι ἐπ' αὐτοῖς τὰ συμφέροντα· χρεία γὰρ καὶ τῶν κεκρυμμένων· ἀπὸ γὰρ τούτων αἱ τῶν συμφερόντων ἐνδείξεις γίνονται. τεκμήριον δὲ, (αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς οὐκ ἐπὶ πᾶσι τοῖς φαινομένοις τηρεῖτε, ἀλλ' ἐπί τισιν) ὡς ἂν πλέον τι ἐχόντων τῶν φαινομένων, ἐφ' οἷς τηρεῖν χρὴ, ὃ οὐ φαίνεται. [305] εἰ δὲ τοῦτο, εὔχρηστα ἂν εἴη τὰ κεκρυμμένα. τὰ οὖν φαινόμενα, ἤτοι ὡς φαινόμενα πρὸς εὕρεσιν τῶν συμφερόντων λαμβάνεται καὶ πάντα ἔσται χρήσιμα, ἢ οὔ. τὸ μὲν οὖν πάντα λέγειν

Cap. IX. Quum igitur judicatoria ſermonum inſtrumenta tradiderimus, et communia et propria ſectarum perſecuti, neceſſarium deinceps fuerit uniuscujusque ſectae dijudicationem moliri, deinde ita ſanae opinioni adhaerere. Empirici ſane et Methodici Rationalibus contradicentes inutilem eſſe abditorum comprehenſionem afferunt: nihil enim ex occultis utile inveniri. Ad hoc Rationales utrique privatim ſectae reſpondent: ac primum ad Empiricos inquiunt, apparentia auxiliis ipſis inquirendis non ſufficiunt, quippe et occultorum uſus eſt. Nam ab his auxiliorum indicationes fiunt, indicium vero (vos enim ipſi non in omnibus apparentibus, ſed in quibusdam obſervatis) tanquam amplius quiddam quam apparentia habeant, ob quae obſervare convenit, quod non apparet: ſin autem hoc, certe abdita erunt utilia: quae igitur apparent, vel tanquam apparentia ad auxiliorum inventionem capiuntur, etiam omnia erunt utilia, vel non. Dicere igitur, omnia eſſe utilia, perſua-

χρήσιμα εἶναι, ἀπίθανον. εἰ δὲ μὴ πάντα ἐστὶ χρήσιμα, ἀνάγκη τοῦ φαίνεσθαι πλέον τι τὰ χρήσιμα ἔχειν, ὅπερ οὐκ αἰσθήσεώς ἐστι καταλαμβάνειν, ἀλλὰ λόγου. τῷ δὲ λόγῳ τὰ κεκρυμμένα καταλαμβάνεται, χρήσιμος ἄρα λόγος, καὶ τὰ κεκρυμμένα. εἰ γὰρ τὰ φαινόμενα, ᾗ φαινόμενά ἐστι, μὴ διαφέρει ἀλλήλων δηλονότι, ἢ ὁμοίως ἅπαντα πρὸς τήρησιν, ὃ καὶ ἐφ᾿ ἑαυτοῖς χρησιμεύει, ὥστε καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλαχίστοις, τοῖς τε παρεληλυθόσι καὶ τοῖς ἐνεστῶσιν εἴη ἂν, εἰ τοῦτο ἀδύνατον. πῶς γὰρ ἂν ἐπὶ τῇ στρωμνῇ, καὶ τῇ κλίνῃ, ἐφ᾿ ᾗ κατεκλίθη ὁ νοσῶν, καὶ τοῖς ὁμοίοις, τήρησίς τις; φανερὸν οὖν, ὡς οὐκ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, ὡς φαινόμενά ἐστιν, ἡ τήρησις γίγνεται. ὁμοίως γὰρ ἂν ἐπὶ πᾶσιν (19) ἐγίνετο, ἀλλ᾿ ἐφ᾿ ἑτέρῳ τινὶ, ὃ οὐ φαίνεται. εἰ δὲ τοῦτο, χρήσιμα ἂν εἴη τὰ κεκρυμμένα. ἀλλὰ καὶ πόθεν, φασὶ, καταλαμβάνεται, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῖσδέ τισι τοῖς φαινομένοις δυνατόν ἐστι τηρεῖν, ἐπὶ δὲ τοῖσδ᾿ οὐκ ἔτι; οὐ ῥᾴδιον γὰρ τοῦτο ἀπ᾿ αὐτῶν τῶν φαινομένων, καθ᾿ ὅσον φαίνεται, ἐστὶν εἰδέναι. πάντες γὰρ ἂν ἐγίνωσκον καὶ οἱ ἰδιῶται, ἐφ᾿ οἷς φαινομένοις

deri non poteſt: ſi autem omnia non ſunt utilia, neceſſe eſt utilia amplius quid obtinere, quam quod apparent, quod non ſenſus eſt comprehendere, ſed rationis: ratione vero abdita comprehenduntur; utilis igitur ratio eſt ſimul et abdita. Si enim apparentia, quatenus apparentia ſunt, invicem non differunt, nimirum vel ſimiliter omnia ad obſervationem conducunt, quantum in ipſis eſt, quare et in minimis tum praeteritis tum praeſentibus erunt, ſi hoc eſt impoſſibile. Quomodo enim de ſtrato lectoque, in quo decumbit aeger, et ſimilibus aliquis obſervaret? Conſtat igitur, non in apparentibus, ut apparentia ſunt, obſervationem fieri (ſimiliter enim in omnibus fieret), ſed in alio quodam, quod non apparet; quod ſi hoc eſt, utilia erunt abdita. Sed unde, inquiunt, comprehenduntur? quoniam in aliis quibusdam apparentibus obſervare licet, in aliis non item: quippe haud facile hoc eſt ſcire in ipſis apparentibus, quatenus apparent. Nam omnes cognoſcerent etiam id idiotae, in quibus appa-

χρὴ τὴν τήρησιν ποιεῖσθαι, καὶ οὐδὲν διέφερεν ὑμῶν ἡ ἐμπειρία τῆς τῶν ἰδιωτῶν ἀπειρίας. εἰ δὲ μὴ προσπίπτει πᾶσιν, ἐφ᾽ οἷς φαινομένοις δεῖ τας τηρήσεις ποιῆσαι, μόνοις δὲ τοῖς τεχνίταις καταληπτόν ἐστι τοῦτο, τὰ συμφέροντα ἐπὶ τοῖς φαινομένοις, οὐχ ὡς φαινόμενά ἐστι, τηρεῖται. ὅτι γὰρ τόδε μὲν τὸ φαινόμενον, ἐφ᾽ οὗ τηρεῖν ἐστι, τόδε οὐκ ἔτι φαίνεται, ἀλλὰ κέκρυπται. χρήσιμον δὲ πάνυ ἐστὶ τοῦτο εἰδέναι, διόπερ χρήσιμά ἐστι τα κεκρυμμένα. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις, ἐπειδήπερ οἱ Ἐμπειρικοὶ λέγουσιν ἐπὶ τοῖςδε τοῖς προγεγενημένοις καὶ τοῖςδε τοῖς ἐνεστῶσι δεῖν τὰς τηρήσεις ποιεῖσθαι. διὰ τοῦτο γάρ τοι καὶ πολυπραγμονοῦσι τὰ παρεληλυθότα. ἄπειρα δέ ἐστι καὶ τὰ παρόντα, ἐπ᾽ ἀπείροις δὲ τηρεῖν οὐ δυνατὸν, δηλονότι ἀδύνατον ἂν εἴη ἡ τοιαυτη τήρησις. πρὸς δὲ τοὺς Μεθοδικοὺς τὰ φαινόμενα ἐνδεικτικὰ τῶν συμφερόντων εἶναι οἰομένους ταῦτα λέγουσιν οἱ Λογικοί. τὰ φαινόμενα ἐξ ἑαυτῶν ἐστι καταληπτα, καὶ τοῖς ἰδιώταις οὖν φανεῖται. ἐπειδη δὲ καὶ ἐνδείκνυνται αἱ κοινότητες, συμπροσπίπτει δὲ τοῖς ἐνδεικνυμένοις τὰ ἐξ

rentibus obfervationem liceat moliri, ac nihil veftra experientia ab idiotarum imperitia differret. Si autem non obvium eft omnibus, in quibus apparentibus obfervationes moliri oportet, folis autem artificibus id percipitur, auxilia in apparentibus non ut apparentia funt obfervantur; quoniam enim aliud apparet, de quo obfervare licet, aliud non amplius apparet, fed abditum eft. Verum hoc admodum utile fcire eft, cur utilia fint abdita. Praeter commemorata autem quum Empirici dicant in his praeteritis et illis praefentibus obfervationes fieri oportere (idcirco enim et praeterita ftudiofe perfcrutantur, infinita porro funt etiam praefentia, de infinitis autem obfervare non licet), conftat hujusmodi obfervationem fieri non poffe. At contra Methodicos, qui apparentia auxiliorum indicatoria effe opinantur, Rationales haec adferunt. Apparentia ex feipsis comprehendi poffunt, ac idiotis igitur apparebunt: quoniam vero communitates etiam indicant, coincidunt autem cum iis, quae indicant illa,

αὐτῶν λαμβανόμενα, δηλονότι τοῖς ἰδιώταις ἐνδείξονται αἱ κοινότητες, καὶ οὐδὲν τῶν ἰδιωτῶν διοίσετε. ὅτι δ' ἀπὸ τῶν παθῶν ἡ ἔνδειξις τῶν συμφερόντων οὐ γίγνεται, διὰ τούτων ἐστὶν ἐπιδεῖξαι. τοῦ αὐτοῦ πάθους, οἷον φλεγμονῆς περὶ διαφέροντας τόπους ὑπαρχούσης, οἷον περὶ ὀφθαλμοὺς, ἢ ἧπαρ, ἢ στόμαχον, οὐ τῆς αὐτῆς θεραπείας, ἀλλὰ διαφόρων δέονται. ὀφθαλμῷ μὲν γὰρ φλεγμαίνοντι ὄπιόν ἐστι κατάλληλα, στομάχῳ δὲ καὶ ἥπατι ἄλλο τι. το δ' ἔλαιον τῷ ὀφθαλμῷ κακωτικὸν, τὰ δ' ἄλλα μέρη φλεγμαίνοντα παρηγορεῖ. δῆλον οὖν, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῶν παθῶν συμφέροντα λαμβάνεται. τὸ γὰρ αὐτὸ ἐπὶ πάντων παρελαμβάνετο ἂν βοήθημα, τοῦ αὐτοῦ πάθους ὄντος, εἴπερ τὸ πάθος ἐνδεικτικὸν ἐγίνετο τῶν συμφερόντων. ἔστι δὲ καὶ οὕτως ἀνασκευάσαι τὸ ἀρέσκον τῷ Μεθοδικῷ· τοῦ αὐτοῦ πάθους περὶ τὸν αὐτὸν ὄντος τόπον, περὶ τὴν διαφορὰν τῆς αἰτίας διαφόρου θεραπείας οἱ ἄνθρωποι δέονται, οἷον ἐπὶ ἰσχουρίας. ἐὰν μὲν γὰρ ᾖ λίθος, λιθοτόμῳ χρώμεθα· ἐὰν δὲ πλῆθος οὔρου, καθετῆρι· ἐὰν δὲ φλεγμονὴ, καταπλάσματι.

quae ex ipfis capiuntur, nimirum idiotis communitates indicabunt, ac nihil ab idiotis differetis. Quod autem ab affectibus indicatio auxiliorum non fit, hinc eft oftendere. Eodem affectu, nempe inflammatione, in diverfis locis fubfiftente, ut circa oculum, aut jecur, aut ftomachum, non eadem curatione, fed diverfis indigent. Oculo enim inflammationem experienti opium eft congruens, ftomacho autem et hepati aliud quippiam. Oleum oculo noxium, alias partes inflammatas mitigat. Manifeftum igitur eft, non ab affectibus auxilia fumi: nam idem in omnibus affumeretur praefidium, quum idem effet affectus, fi is conferentium effet indicativus. Licet igitur ita aftruere, quod Methodico placet. In affectu circa eundem exiftente locum, ob caufae diverfitatem, curatione diverfa homines indigent: ut in urinae retentione: fi etenim calculus fit, fcalpello inciforio utimur; fi urinae copia, injecto clyftere, qui catheter dicitur; fin inflammatio, cataplasmate. At fi ab affectibus indi-

[306] εἰ δ' ἀπὸ τῶν παθῶν αἱ ἐνδείξεις τῶν συμφερόντων ἐγίνοντο, ἑνὸς ὑποκειμένου πάθους, μία ἂν καὶ ἡ αὐτὴ θεραπεία παρελαμβάνετο. οὐ παραλαμβάνεται δὲ μία θεραπεία τοῦ αὐτοῦ πάθους ὑποκειμένου, οὐκ ἄρα ἀπὸ τῶν παθῶν αἱ ἐνδείξεις τῶν συμφερόντων γίνονται.

Κεφ. ί. Τούτων δὲ κεφαλαιῶδες τῶν νῦν ἐκτεθέντων, χρήσιμον ἂν εἴη ὑπογράψαι, τί ἐστιν ἔνδειξις, καὶ πῶς ἀπὸ ἐνδείξεως τὸ χρήσιμον καταλαμβάνεται· καὶ τί τήρησις, καὶ ὅπως ἀπὸ τηρήσεως τὰ χρήσιμα τηρεῖται· καὶ τί ἀναλογισμὸς, καὶ ὅπως ἀπὸ αὐτοῦ τὸ χρήσιμον καταλαμβάνεται. ὥσπερ τοίνυν τῶν φαινομένων τὰ μὲν ἐξ ἑαυτῶν εἰσι καταληπτὰ, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν· τὰ δὲ τῇ συμπαρατηρήσει καταλαμβάνεται, ὡς τὰ διὰ σημείων γιγνωσκόμενα· οὕτω καὶ τὰ συμφέροντα μὲν ἐνδείξει καταλαμβάνεται. συμπροσπίπτει γὰρ τοῖς ἐνδεικνυμένοις τὰ συμφέροντα, καὶ οὐδενὸς λογισμοῦ χρείαν ἔχει. διὰ τοῦτο γάρ τοι καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἀπὸ ἐγκαύσεως καὶ κρύους καὶ ἁπλῶς ἀπὸ πάντων βλάπτειν πεφυκότων ἀναχωρεῖ, συμπροσπίπτοντος

cationes remediorum fierent, uno affligente affectu, una et eadem curatio affumeretur: non affumitur autem una curatio, eodem fubfiftente affectu; non igitur ab affectibus remediorum indicationes fiunt.

Cap. X. Porro, his nunc fummatim expofitis, non abs re fuerit, quid fit indicatio, et quomodo ab indicatione utilitas desumitur: item quid obfervatio, et quomodo ab obfervatione utilitas petitur: item quid analogismus, et quomodo ab eo utile comprehenditur, explicare. Quemadmodum igitur apparentium quaedam ex feipfis comprehenduntur, ut album et nigrum: alia obfervatione percipiuntur, ut quae per figna cognofcuntur: ita fane et praefidia indicatione comprehenduntur, quippe auxilia cum iis, quae indicant, coincidunt, ac nullius ratiocinationis ufum habent. Idcirco et animalia irrationalia ab aeftu, frigore, et fummatim omnibus nocere natis recedunt, ad id, quod condu-

δηλονότι τοῦ συμφέροντος. καὶ ἐπὶ σκόλοπος ἐμπεπηγότος, ἢ ἄλλου τινὸς, οὐδεὶς κατὰ λογισμὸν τὴν αἵρεσιν ποιεῖται. ὅπερ οὖν ἐπὶ τῶν ἐναργῶς συγκατατεθέντων, πᾶσιν γὰρ ὑπερβαίνουσιν ἔνδειξιν ἡ διάνοια ἡμῶν συγκατατίθεται τῷ ἐναργεῖ, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἐνδείξεως καταλαμβανομένων γίγνεται. σώζεται οὖν ἀναλογία τις τῇ ἐνδείξει πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ τὰ ἐναργῆ. ὅταν γὰρ τοῖς βλάπτουσι συμπίπτῃ τὸ συμφέρον, τότε οὔτε παρατηρήσει, οὔτε λογισμῷ χρώμεθα· αὐτὰ γὰρ τὰ βλάπτοντα ἐνδείκνυται τὸ συμφέρον. ἡ δὲ τήρησις ἀναλογίαν τινα ἔχει πρὸς τὰ διὰ σημείων καταλαμβανόμενα. ὡς γὰρ ἐκεῖ τῇ συμπαρατηρήσει καταλαμβάνεσθαι λέγομεν, οὕτω κἀνταῦθα τοῦ συμφέροντος ἡ τήρησις γίγνεται. ἐπὶ γάρ τισι πλειστάκις κατὰ το αὐτὸ ἀπηντηκόσιν, ἄνευ τῆς καταλήψεως τῶν ποιούντων αἰτίων, ἡ τοῦ συμφέροντος τήρησις γίγνεται, ὡς ἐπὶ αἱμωδίας ἡ ἀνδράχνη. οὔτε γὰρ τὸ συνεκτικὸν αἴτιον ἐνταῦθά γε δηλοῖ, οὔτε λογισμῷ τινι τὸ συμφέρον εὕρηται ἐπὶ τῶν ὑοσκύαμον εἰληφότων, ἤ τι τοιοῦτον δηλητήριον προσενεγκαμένων, κα-

cit, nimirum inclinantia, ac in aculeo infixo, aut alio quodam, nullus ex ratiocinatione molitur extractionem. Quod itaque in iis, quae evidenter approbata funt (omnibus enim demonftrationem excedentibus intellectus nofter ipfa evidentia affentit), hoc etiam in iis, quae ex indicatione capiuntur, confit. Itaque fervatur proportio quaedam indicationi ad apparentia evidentiaque. Quum enim noxiis utile coincidit, tunc neque obfervatione neque ratiocinatione utimur: ipfa enim noxia id, quod conducit, indicant. At obfervatio proportionem quandam obtinet cum iis, quae per figna comprehenduntur. Nam in quibusdam faepe circa idem occurrentibus fine efficientium comprehenfu caufarum ejus, quod conducit, obfervatio efficitur, ut in dentium ftupore portulaca. Neque enim caufa conjuncta hic indicat, neque enim ratiocinatione quadam remedium inventum eft in iis, qui quum hyoscyamum affumpferunt, aut hujusmodi aliquid deleterium: per initia

Ed. Chart. II. [306.] Ed. Bas. I. (19.)

ταρχὰς μὲν ἡ θεραπεία ἔκ τε τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ τόπου παραλαμβάνεται, ἀπορίᾳ δὲ τοῦ αἰτίου ὕστερον ἤδη τοῖς τετηρημένοις χρώμεθα. τὸν μὲν γὰρ ἔμετον ἐν ἀρχῇ παραλαμβάνομεν, τοῦ αἰτίου ἐνδεικνυμένου τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ τοῦ τόπου τὸν τρόπον τῆς προαιρέσεως ἐπιλαμβάνοντος. ὕστερον δὲ δὴ ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν, τοῖς τετηρημένοις, οἴνῳ καὶ γάλακτι χρώμεθα. ἀναλογισμῷ δὲ τὸ χρήσιμον καταλαμβάνεται, ὅταν ἀγνοῆται μὲν ἡ αἰτία, τήρησίς τε μηδεμία ὑπάρχῃ, ὁμοιότατον δ' ἐκ τῶν συμπτωμάτων ῇ. ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἀπὸ μὲν ἐνδείξεως τὸ χρήσιμον ληφθῆναι οὐ δύναται, ἀγνοεῖται γὰρ τὸ αἴτιον· τηρήσεως δὲ οὐδεμιᾶς γεγενημένης, ἀναγκαζόμεθα τῇ ὁμοιότητι τῶν συμπτωμάτων προσέχοντες μεταβαίνειν ἐπὶ τὸ ὅμοιον. ὑπὸ γὰρ αἱμόῤῥου τινὸς δηχθέντος, ἔπειτα αἱμοῤῥαγοῦντος, τὴν αἰτίαν, καθ' ἣν τοῦτο πάσχει, μὴ εἰδότες, μηδὲ τετηρηκότες, τοῖς πρὸς τὰς ἐκ διαιρέσεως αἱμοῤῥαγίας ποιοῦσι χρώμεθα. κατὰ τοιοῦτον δή τινα λόγον οἱ Κνιδιακοὶ ἰατροὶ τοὺς ἐν πνεύμονι πύον ἔχοντας θεραπεύειν ἐπειρῶντο, τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει χρώμενοι.

ſane curatio ex cauſa et loco aſſumitur, inopia vero cauſae poſtea jam obſervatis utimur. Etenim vomitum per initia adhibemus, cauſa voluntatem ipſius indicante et loco voluntatis modum aſſumente; poſtea vero jam ignorantes cauſam, obſervatis vino et lacte utimur. Ex collectione autem rationum, quem analogismum dicunt, utile deprehenditur, cum cauſa quidem ignoratur, obſervatio ne una quidem eſt, ſimillimum autem ex ſymptomatis eſt: nam in hujusmodi ab indicatione utile capi non poteſt, quippe cauſa ignoratur: obſervationeque nulla facta, ſymptomatum ſimilitudini attendentes, ad ſimile digredi cogimur. Nam ab haemorrho ſi quis ſit morſus, deinde ſanguis fundatur, cauſam, ex qua ita afficitur, ubi ignoremus, neque obſervaverimus, iis, quae ad ſanguinis profuſionem ex vulnere faciunt, utimur. Hac ſane ratione etiam Cnidiaci medici eos, qui in pulmone pus habebant, curare conabantur, ad ſimile tranſitu utentes.

[307] ἐπεὶ γὰρ πᾶν τὸ ἐν πνεύμονι ὑπάρχον διὰ βηχὸς ἀναφέρεται, ἐξέλκοντες τὴν γλῶτταν, ἐνίεσάν τι εἰς την ἀρτηρίαν ὑγρὸν τὸ σφοδρὰν βῆχα κινῆσαι δυνάμενον, ἵνα διὰ τῆς ὁμοιότητος τοῦ συμπτώματος ἀνενεχθῇ τὸ πύον. ὁ γοῦν ἀναλογισμὸς γίνεται ἐπὶ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει. ἀναλογιζόμενοι γὰρ μεταβαίνομεν ἀπὸ τῶν ὁμοίων εἰς τὰ ὅμοια. οἱ δ' Ἐμπειρικοὶ ἑτέρως, καὶ οὐχ ὡς ἡμεῖς τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει κέχρηνται. φασὶ γὰρ γίγνεσθαι τὴν τοῦ ὁμοίου μετάβασιν ἀπὸ βοηθημάτων εἰς βοηθήματα, ἢ ἀπὸ παθῶν ἐπὶ πάθη. ἀπὸ μὲν βοηθημάτων ἐπὶ βοηθήματα, οὕτως. ὅταν γὰρ τὰ αὐτὰ συμπτώματα τοῖς παραλαμβανομένοις προσῇ, τότε τὴν τοῦ ὁμοίου μετάβασιν ποιούμεθα, ὡς ἀπὸ μήλου ἐπὶ μέσπιλον. ἀλλὰ ῥητέον πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἡ τοιαύτη τοῦ ὁμοίου ὑμῖν μετάβασις. πότερον γὰρ λογισμῷ χρώμενοι μεταβαίνετε ἀπὸ τοῦ ὁμοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον, ἢ τηρήσει; εἰ μὲν γαρ τηρήσει, τήρησίς ἐστι τὸ γινόμενον, καὶ γινωσκόμενον, καὶ οὐχ ὁμοίου μετάβασις. εἰ δὲ λογισμῷ, ἐρωτητέον αὐτοὺς, πότερον τῇ πάντων τῶν (20) συμπτω-

Quoniam enim, quicquid in pulmone eſt, per tuſſim egeritur, linguam exſerentes, liquorem quendam in arteriam indiderunt, qui vehementem movere tuſſim poteſt, ut per ſymptomatis ſimilitudinem pus educatur. Fit itaque analogismus in transitu ad ſimile. Nam rationem ineuntes a ſimilibus ad ſimilia deſcendimus. Empirici autem alio modo, quam nos, transitu ad ſimile utuntur. Dicunt enim a ſimili digreſſum, ab auxiliis ad auxilia fieri, aut ab affectibus ad affectus Ab auxiliis ſane ad auxilia in hunc modum. Quum enim eadem ſymptomata iis, quae aſſumuntur, adfuerint, tunc ſimilis transitum molimur, ut a malo ad mespilum. Verum contr eos dicendum eſt, fieri non poſſe, ut hujusmodi ſimilis transitum faciatis. Utrum enim ratiocinatione utentes a ſimili ad ſimile transitis? an obſervatione? Si enim obſervatione, obſervatio eſt, quod fit et noſcitur, non ſimilis transitus: ſin autem ratiocinatione, rogandi ſunt, num omnium

μάτων ὁμοιότητι προσέχοντες μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ὁμοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον, ἢ τινων. εἰ μὲν οὖν τῇ πάντων φήσουσιν, οὐδὲν εὑρεθήσεται κατὰ πάντων τινὶ ὅμοιον. τὰ γαρ κατὰ μηδ' ὁτιοῦν διαφέροντα ἀλλήλων ταὐτά ἐστι, καὶ οὐχ ὅμοια. εἰ δὲ τῇ τινων συμπτωμάτων ὁμοιότητι φήσουσιν ἀρκεῖσθαι, πότερον ταῖς κατὰ τὸ σχῆμα ἢ χρῶμα ὁμοιότησι, φήσομεν, προσέχετε, ἢ ταῖς κατὰ σκληρότητα, ἢ μαλακότητα, ἢ μᾶλλον ταῖς κατὰ γεῦσιν, ἢ κατά τι τοιοῦτον την ὁμοιότητα κρίνετε; ἂν δ' ἢ τῇ κατὰ γεῦσιν λέγωσιν, ἢ κατ' ἀλλ' ὁτιοῦν, προδήλως ὁμολογήσουσι τὰ ὠφελοῦντα, καθ' ὅ τι ὠφελεῖ, καταλαμβάνειν. ἐξ οὗ δῆλον, ὡς καὶ τὰ βλάπτοντα, καθ' ὅ τι βλάπτει, ἀναγκασθήσονται ὁμολογεῖν εἰδέναι. τῇ γὰρ ἐναντιότητι τῇ πρὸς τὰ βλάπτοντα τὰ ὠφελοῦντα ὠφελεῖ. εἰ τοίνυν τὸ μέσπιλον κατὰ τὸ ἐμφερῆ τῷ μήλῳ τὴν γευστὴν ἔχειν ποιότητα ἐπὶ τῶν δυσεντερικῶν αἱρεῖται, ἰστέον ὅτι τῇ κατὰ την γεῦσιν ὠφελεῖ ποιότητι. καὶ ἐπεὶ αὕτη πρόδηλός ἐστι στύφουσα, συμπροσπίπτει τῇ καταλήψει ταύτῃ το ἐναντίας εἶναι ποιότητος ἢ δυνάμεως τὰ βλά-

fymptomat m fimilitudini attendentes, a fimili ad fimile digrediuntur, an quorundam? Si igitur omnium dicent, nihil omnibus alicubi fimile invenietur. Quae enim in nullo invicem differunt, eadem funt, et non fimilia. At fi aliquorum fymptomatum fimilitudinem abunde effe dicent, utrum figurae, an coloris fimilitudini, dicemus, attenditis, an duritiei, aut mollitiei, aut potius guftatui odoratuique, aut hujusmodi alicujus fimilitudini advertentes judicabitis? At fi vel guftus fimilitudini dicant, vel alterius cujusdam, manifefto fatebuntur ea, quae juvant, quatenus juvant, percipere. Unde conftat, quod etiam noxia, quatenus nocent, fcire fe fateri cogentur. Etenim quae profunt, contrarietate, quam cum noxiis habent, auxiliantur. Si igitur mefpilum eo, quod fimilem malo cotoneo in guftu qualitatem obtinet, in dysentericis affumitur, fciendam eft, qualitate in guftu opitulari: et quia haec palam aftringit, fimul coincidit comprehenfioni huic, ea, quae offendunt, contraria effe qualitate, aut facultate.

πτοντα εἰ δὲ καταληπτῇ αἰτίᾳ ὑπεναντιοῦται τὰ βοηθήματα, δῆλον ὅτι καταληπτά ἐστι τὰ κεκρυμμένα, καὶ χρήσιμα γιγνώσκεσθαι.

Κεφ. ια'. Πῶς μὲν οὖν ἀπὸ ἐνδείξεως τὸ χρήσιμον καταλαμβάνεται, εἴρηται. νῦν δὲ τὰς ὑπογραφὰς ἑκάστου αὐτῶν ἐκθησόμεθα. ἔστι τοίνυν ἔνδειξις ἡ συμπροσπίπτουσα κατάληψις τοῦ ὠφελοῦντος ἅμα τῇ τοῦ βλάπτοντος καταλήψει, ἄνευ τηρήσεως ἢ λογισμοῦ. πεῖρα δ' ἐστὶ τοῦ πλειστάκις ἢ κατα τὸ αὐτὸ ἑωραμένου κατάληψις καὶ μνήμη. η οὕτως· ἔνδειξίς ἐστιν, ὅταν καταλαμβανομένοις πράγμασι συμπροσπίπτῃ τὸ συμφέρον ἄνευ ἀποδείξεως καὶ παρατηρήσεως. πεῖρα δ' ἐστὶν η τοῦ πλειστάκις καὶ κατὰ τὸ αὐτο ἑωραμένου τήρησίς τε καὶ μνήμη. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ τήρησις ὅ τι καὶ πεῖρα. ἀναλογισμὸς δ' ἐστὶ σύγκρισις καὶ κατάληψις αἰτίων ὠφελούντων ὁμοιότησιν. ἑξῆς τοίνυν τὰ ἴδια ἑκάστης αἱρέσεως ἐκθέμενοι, τὴν ἀντίῤῥησιν προς ἑκάστην αὐτῶν, λέγω δη τῶν Ἐμπειρικῶν καὶ Μεθοδικῶν, ποιησόμεθα. [308] ἔστι δε ἴδια τῶν Ἐμπειρικῶν ταῦτα· ἡ ἐπὶ ταῖς

Sin autem comprehenſae cauſae praeſidia adverſantur, clarum eſt, abdita comprehendi poſſe, et utilia cognoſci.

Cap. XI. Quomodo igitur utile ab indicatione comprehenditur, expoſitum eſt Nunc autem deſcriptiones ſingulorum explicabimus. Eſt igitur indicatio auxilii comprehenſio una cum noxii perceptione, ſine obſervatione vel ratiocinatione incidens. Experientia porro eſt ejus, quod ſaepe et in eodem viſum eſt, comprehenſio et memoria. Vel in eum modum. Indicatio eſt, cum id, quod conducit, rebus perceptis coincidit, ſine demonſtratione et obſervatione. Experientia eſt ejus, quod ſubinde et in eodem viſum eſt. obſervatio et memoria. Eſt autem idem obſervatio, quod et experientia. Analogismus autem, *collectio rationum*, eſt dijudicatio comprehenſioque cauſarum ſimilitudine juvantium. Deinceps igitur propria cujusque ſectae interpretati, unicuique ipſorum, Empiricorum dico et Methodicorum, contradicemus. Sunt autem propria Empiricorum haec: concurrentium ſymptomatum, quae

συνδρομαῖς τήρησις τῶν ὠφελούντων, ἡ ἱστορία, ἡ τοῦ ὁμοίου μετάβασις, ὡς ἐκεῖνοι γίνεσθαι ἀξιοῦσιν. ἄλλῳ γὰρ τινι τρόπῳ οἱ Λογικοὶ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει κέχρηνται, ὡς προϊόντες δείξομεν τὴν διαφοράν.

Κεφ. ιβ'. Δεῖ δὲ τὸν ἀντιλέγοντα τοῖς Ἐμπειρικοῖς κατὰ δύο τρόπους τὴν ἐπὶ ταῖς συνδρομαῖς τήρησιν ἀποκτᾶσθαι. ἡ μὲν γὰρ τῶν δυναμένων τήρησις κοινή· ἡ δὲ ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν ἰδία ἐκείνων. ἤτοι γὰρ χρὴ ὡς ἀδύνατον αὐτὴν παντάπασιν ἀναιρεῖν, ἢ συγχωρεῖν μὲν εἶναι δυνατὸν, ἄνευ δὲ λόγου ἀποφαίνειν αὐτὴν ἀδύνατον. πρῶτον τοίνυν, ὅτι καὶ ἄνευ λόγου ἀποφαίνειν αὐτὴν ἀδύνατος ἡ τήρησις, διὰ τούτων ἄν τις ἐπιδείξειεν. ὁμολογοῦσιν οἱ Ἐμπειρικοὶ, ὅτι οὐκ ἐπὶ πᾶσι τοῖς φαινομένοις συμπτώμασι τὴν τήρησιν ποιοῦνται. οὔτε γὰρ ἐπὶ ξανθότητος, φέρε, ἢ λευκότητος, ἢ σιμότητος, ἢ γρυπότητος τηρεῖν φασι. καίτοι καὶ ἐπὶ χρωμάτων διαφορὰν τηροῦσί τινα, ὡς ἐπὶ τῶν ἰκτερικῶν, καὶ ἐπὶ σχήματος, ὡς ἐπὶ τῶν καταγμάτων καὶ τῶν ἐξαρθρήσεων. ἀλλ' οὔτοι γε καὶ ἐπὶ τοῖς προειρημένοις· ὥσπερ γὰρ, φασὶν,

fyndrome appellatur, obfervatio, auxiliorum hiftoria, fimilis transitus, ut illi fieri volunt. Alio namque modo quodam Rationales fimilis transitu utuntur, ut procedente fermone differentiam indicabimus.

Cap. XII. Convenit porro eum, qui Empiricis contradicet, duplici modo concurfuum obfervationem moliri. Etenim poffibilium obfervatio communis eft, in fymptomatis autem illorum propria. Vel enim tanquam impoffibilem ipfam prorfus tollere oportet, aut fateri quidem, poffibilem effe, verum fine ratione ipfam proferri non poffe. Primum igitur obfervationem absque ratione proferri non poffe his aliquis oftenderit. Fatentur Empirici, fe in omnibus apparentibus fymptomatis obfervationem moliri. Neque enim in flavo, fi libet, aut albo, aut fimo, aut adunco obfervare fe pronunciant, etfi etiam in coloribus differentiam quandam obfervent, ut in ictericis, et in figura, ut in fracturis et luxatis, fed neque etiam in praedictis. Quemadmodum enim, in-

οἱ ὑπὸ ἐνδείξεως τὰ συμφέροντα λαμβάνειν λέγοντες οὐ πάντα ἐνδείκνυσθαι λέγουσιν· οἵ τε γὰρ Μεθοδικοί τινα τῶν φαινομένων ἐνδείκνυσθαί φασι, καὶ οὐ πάντα· οἵ τε Λογικοὶ τῶν κεκρυμμένων, καὶ οὐ πάντα· οὕτω καὶ οἱ Ἐμπειρικοὶ οὐκ ἐπὶ πᾶσι τοῖς συμπτώμασι τὴν τήρησιν, ἀλλ' ἐπί τισι ποιεῖσθαί φασιν. οὔτε γὰρ τὰ γεγονότα πάντα, οὔτε τὰ παρόντα χρήσιμα οἴονται πρὸς τήρησιν εἶναι. οἷον, δέδηκταί τις ὑπὸ κυνὸς λυττῶντος· πολυπραγμονεῖ παρελθὼν ὁ Ἐμπειρικὸς μόνον, εἰ ὑπὸ λυττῶντος, τῶν δ' ἄλλων τῶν προγεγονότων ἐξετάζει οὐδὲ ἕν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς παροῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ἁπλότητι τριχῶν, ὡς ἔφην, ἢ οὐλότητι. ἐπιζητεῖν οὖν ἄξιον παρ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐκ ἐπὶ πάντων τῶν συμπτωμάτων, ἀλλ' ἐπί τινων τὰ συμφέροντα τηροῦσιν, μηδὲν διαφερόντων τῶν συμπτωμάτων, καθὰ φαινόμενά ἐστι, τῶν τε ἐφ' οἷς ἡ τήρησις γίγνεται, καὶ τῶν ἄλλων ἀχρήστων. τί οὖν ἐστι τὸ ἐνδεικνύμενον τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων, εἰπάτωσαν, πότερον φαινόμενον, ἢ κεκρυμμένον; εἰ μὲν οὖν φαινόμενον φήσουσιν εἶναι, ᾧ

quiunt, qui ab indicatione auxilia capi affirmant, non omnia indicari docent; si quidem Methodici quaedam apparentia indicare asserunt, et non omnia; Rationales abdita, et non omnia: ita et Empirici non in omnibus symptomatis observationem, sed in quibusdam fieri dictitant. Neque enim praeterita omnia, neque praesentia utilia ad observationem arbitrantur. Utpote morsus aliquis est a cane rabioso. Empiricus aggressus tantum curiose scrutatur, an a rabioso: aliorum vero praeteritorum ne unum quidem petit; similiter etiam in praesentibus: neque enim in pilis simplicibus, ut dixi, aut crispis. Qua de causa ab ipsis quaerendum est, cur non in omnibus symptomatis, sed in quibusdam auxilia observent, quum symptomata nihil differant, quatenus apparentia sunt, tum ea, in quibus fit observatio, tum alia inutilia. Quid igitur est, quod utilia symptomata indicat? dicant, num apparens an occultum? Si igitur appa-

διακρίνεται τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων, καὶ ἐφ᾽ οἷς δεῖ την τήρησιν γίγνεσθαι, φήσομεν πάλιν τοῦτο, φαινόμενον μηδενὶ διαφέρειν τῶν συμπτωμάτων, καθ᾽ ὃ φαίνεται, τῶν ἀχρήστων συμπτωμάτων. εἰ δ᾽ αὖ κεκρυμμένον φήσειεν εἶναι τὸ ἐνδεικνύμενον τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων, ὁμολογήσουσι τὰ κεκρυμμένα πρὸς την τήρησιν τῶν συμπτωμάτων χρήσιμα εἶναι. ἀλλὰ μην τὰ κεκρυμμένα οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ λόγῳ καταληπτά εἰσιν. ὥστε, εἰ χρήσιμον μὲν ἡ ἐπὶ ταῖς συνδρομαῖς τήρησίς ἐστι τῶν κεκρυμμένων, καὶ οὐδενὶ ἢ λόγῳ ταῦτα καταλαμβάνεται, δῆλον ὡς ἀδύνατος ἄνευ λόγου ἡ τήρησις γίνεται. διὰ τούτου μὲν οὖν τοῦ λόγου προσαναγκάζειν αὐτοὺς ὁμολογεῖν, χρήσιμον εἶναι πρὸς τήρησιν τὸν λόγον. οἱ δὲ, ἀπαντῶντες πρὸς ἡμᾶς, λέγουσι καὶ τῶν συμπτωμάτων τὰ χρήσιμα εἶναι πείρᾳ κατειληφέναι· καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν τοῖςδε τοῖς συμπτώμασι χρὴ τηρεῖν, ἐπὶ δὲ τοῖςδ᾽ οὐκ ἔτι, καὶ τοῦτο τετηρηκέναι. πρὸς τοῦτο βραχὺς ἐστιν ὁ λόγος. ἀπείρων γὰρ ὄντων συμπτωμάτων, [309] ἐφ᾽ οἷς οὐ χρη τηρεῖν, ἀδύνατον ἦν τετηρηκέναι ἐφ᾽ ἅπασι

rens esse dicunt, quo utilia ab accidentibus discernuntur, et in quibus observationem fieri conveniat, inferemus rursus hoc. Apparens nullo differre symptomate, quatenus apparet, ab inutilibus symptomatis. Si rursus abditum esse dixerint id, quod indicat utilia symptomata, fatebuntur abdita ad symptomatum observationem utilia. Attamen abdita nullo alio quam ratione comprehendi possunt. Quare si utilis quidem fuerit in concursibus observatio abditorum, et nulla alia re quam ratione haec comprehenduntur, constat, observationem sine ratione fieri non posse. His igitur verbis coguntur ipsi fateri, rationem ad observationem esse accommodatam: refragantes autem nobis dicunt, etiam symptomata utilia esse, experientiaque comprehendisse. Item, quod in aliis symptomatis observare convenit, in aliis non item, id quoque observasse. Ad hoc brevis est responsio. Quum enim infinita sint symptomata, in quibus observandum non est, fieri nequivit, ut hoc idem in omnibus observaverit,

τοῦτο αὐτὸ, ὅτι οὐ χρὴ ἐπ' αὐτοῖς τηρεῖν, ἐπ' ἀπείροις γὰρ τηρεῖν ἀδύνατον. τελευταῖον οὖν αὐτοῖς πάντοθεν συνελαυνομένοις λείπεται λέγειν, κατὰ ἀποκλήρωσιν ἐληλυθέναι, ἐπὶ μὲν τοῖςδέ τισι συμπτώμασι τηρεῖν, ἐπὶ δὲ τοῖςδε μηκέτι· οὗ τί ἂν εἴη γελοιότερον; οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ταύτῃ τελευτᾷ.

Κεφ. ιγ'. Ὅτι δ' ἀδύνατός ἐστιν ἡ ἐπὶ ταῖς συνδρομαῖς τήρησις, διὰ τούτων ἐπιδείξομαι. φασὶ τοίνυν οἱ Ἐμπειρικοὶ, ὅτι ἡ τήρησις οὐκ ἐφ' ἑνὶ, οὔτ' ἐπὶ δύο ἀλλ' ἐπὶ πλείστοις καὶ πλειστάκις τεθεωρημένοις καὶ ὡσαύτως ἔχουσι γίνεται. πυνθανομένων οὖν αὐτῶν, εἰ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς γένεσι τῶν συμπτωμάτων τὰ συμφέροντα τηροῦσιν, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς γένεσι τηρεῖν φήσουσιν. ἐὰν γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦδε πυρετὸς, φέρε, ἢ καὶ φλεγμονὴ, ἐπὶ δὲ τοῦδε ἀπόκρισις χολῆς δι' ἐμέτου ἢ δι' ἕδρας γένηται, οὐχ οἷόν τὴν αὐτὴν ποιήσασθαι τήρησιν. ὅτι οὖν ἐξαρκεῖ κατὰ τὸ γένος τὰ αὐτὰ εἶναι συμπτώματα, οὐδαμῶς φήσουσιν, ἀλλὰ

quod in ipsis observare non oportet: quippe in infinitis observare impossibile est. Postremo ipsis undequaque agitatis, ut dicant, superest, casu ac fortuito se procedere, in aliis quibusdam symptomatis ut observent, in aliis non item: quo quid erit magis ridiculum? Haec igitur disputatio ita finiat.

Cap. XIII. Quod autem in concursibus observatio esse nequit, his demonstrabo. Ajunt igitur Empirici, observationem non in uno, neque in duobus, sed in plurimis et subinde visis ac eodem modo habentibus fieri. Quum itaque ipsi interrogentur, num in ipsis generibus symptomatum auxilia observent, necessario in ipsis generibus observare dicent. Si enim in hoc febris, verbi gratia, sit et inflammatio, in alio bilis per vomitum aut sedem excretio fiat, eadem observatio fieri non potest. Quod igitur sufficit genere eadem esse symptomata, nequaquam dicent, verum numero paria esse opor-

κατὰ τον ἀριθμὸν ἴσα εἶναι δεῖ. ἐὰν γὰρ τὰ αὐτὰ μένῃ συμπτώματα, μὴ πάντα δὲ, ἢ πλείω, ἐξαλλάσσεται ἡ συνδρομὴ, καὶ ἑτέρας χρεία τηρήσεως. δεῖ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς γένεσι καὶ τοῖς ἴσοις ἀριθμοῖς την τήρησιν γίγνεσθαι. ὅπως δ' ἐξαλλάσσεται ἡ πᾶσα θεραπεία περὶ τοῦ πλεονασμοῦ καὶ ἐνδείας συμπτωμάτων, ἐντεῦθεν σκεπτέον. ἔστιν οὖν τις ἐπὶ τῆς φλεγμονῆς τετηρημένη θεραπεία. ἂν οὖν ἕν τι σύμπτωμα περιέλῃ τῆς φλεγμονῆς, οἷον τὴν αἴσθησιν, ἐξαλλάσσεται καὶ ἡ θεραπεία. ἀντὶ γὰρ φλεγμονῆς σκίῤῥος γίνεται, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ θεραπεία ἁρμόζει. οὕτω (21) μὲν οὖν παρὰ ἔνδειαν συμπτώματος ἐξαλλάσσεται ἡ θεραπεία, παρὰ δὲ πλεονασμὸν οὕτως. ἂν τῇ φλεγμονῇ πυρετὸς ἢ συγκοπὴ προσγένηται, ἅμα τῷ πλεονασμῷ τῶν συμπτωμάτων διαφέρουσα μὲν γίνεται ἡ συνδρομὴ, διαφέρουσα δὲ καὶ ἡ θεραπεία παραλαμβάνεται. καὶ οὐ μόνον κατὰ γένος ταὐτὰ εἶναι δεῖ συμπτώματα, καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἴσα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ μέγεθος δεῖ μήθ' ὑπερβάλλειν, μήτ' ἐλλείπειν. καὶ γὰρ παρὰ τὰ μεγέθη τῶν συμπτωμάτων

tet. Si enim eadem manent fymptomata, non omnia vero aut plura, turbabitur concurfus, et alterius ufus eft obfervationis. Convenit enim in eisdem generibus et paribus numeris obfervationem fieri: quomodo autem evariat tota curatio ob copiam indigentiamque fymptomatum, hinc confiderandum eft. Eft igitur curatio quaedam in inflammatione obfervata. Si unum aliquod fymptoma ab inflammatione fuftuleris, utpote fenfum, evariat etiam curatio. Nam in vicem inflammationis fcirrhus nafcitur, et non eadem curatio convenit. Ita igitur propter fymptomatis defectum curatio mutatur; ob copiam vero in hunc modum. Si inflammationi febris aut fyncope accefferit, una cum fymptomatum copia diverfus fane concurfus oritur, diverfa quoque curatio adhibetur. Ac non modo genere eadem effe convenit fymptomata, et numero paria, fed etiam magnitudine oportet neque excedere, neque deficere. Si quidem ob fymptomatum

ἐξαλλάσσεται ἡ θεραπεία. τὰς μὲν γὰρ ἐπιπολῆς διαιρέσεις οὐ ῥάπτομεν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀσιτίᾳ ἄν τις χρήσαιτο. διαιρέσεως δὲ μεγάλης γεγενημένης, καὶ ἀσιτίαν παραλαμβάνομεν, καὶ φλεβοτομίαν, καὶ ἀγκτῆρας, καὶ τὰ ὅμοια. καὶ οὐκ ἐπαρκεῖ τῷ γένει τὰ αὐτὰ εἶναι συμπτώματα, καὶ τῷ ἀριθμῷ ἴσα, καὶ τῷ μεγέθει ὅμοια, ἀλλὰ καὶ χρόνον δεῖ τηρήσει παραλαμβάνεσθαι. ἄλλα γὰρ ἀρχομένων τῶν νοσημάτων βοηθήματα παραλαμβάνεται, ἄλλα δ᾽ ἀκμαζόντων. ἀρχομένων γὰρ τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινέειν, κινέειν· ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίην ἔχειν, ἔφη Ἱπποκράτης. καὶ φλεγμονῆς δὲ ἀρχομένης μὲν, τοῖς ἀποκρουστικοῖς χρώμεθα, μετὰ δὲ τοῦτο καταπλάσμασι καὶ τοῖς διαφορεῖν τὸ ἐπενεχθὲν δυναμένοις. δεῖ δὲ καὶ τὴν τάξιν τοῖς εἰρημένοις συμπαρατηρεῖν, καὶ γὰρ παρὰ την τάξιν ἐξαλλάσσεται ἡ συνδρομή. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἐξαλλάσσεσθαι ἀναγκαῖον. ἄλλως γὰρ τοὺς μανέντας, εἶτα πυρέξαντας θεραπεύομεν, καὶ ἄλλως τοὺς πυρέξαντας, εἶτα μανέντας. καὶ γὰρ ὀλέθρια καὶ οὐκ ὀλέθρια παρὰ τὴν τάξιν τῶν συμπτωμάτων, ὡς

magnitudinem curatio variat. Etenim fuperficiarias divifiones non fuimus, imo neque inedia quis uteretur. At ubi magna eft facta divifio, inediam, fanguinis detractionem, fibulas et fimilia adhibemus. Ac non fufficit genere eadem effe fymptomata, ac numero paria, et magnitudine fimilia, fed etiam tempus obfervationi adjungere oportet. Alia enim incipientibus morbis remedia adhibentur, alia vigentibus. *Etenim incipientibus, fiquid movendum eft, moveto; quum vigent, quiefcendum eft,* inquit Hippocrates; ac in inflammatione, quum incipit quidem, repellentibus utimur: poft hoc cataplasmatis et iis, quae, quod impactum eft, poffunt discutere. Jam ordinem praedictis apponere oportet. Etenim ob ordinem concurfus immutatur: idcirco etiam curationem evariari eft neceffum. Aliter enim infanientes, deinde febricitantes curamus; ac aliter febricitantes, deinde infanientes. Etenim lethales et non lethales ex ordine fympto-

ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐστὶ δῆλον, τὰ πάθη γίνεται. πυρετὸς μὲν ἐπὶ σπασμοῦ οὐ μόνον ἀκίνδυνος, [310] ἀλλὰ καὶ λύει τὸ νόσημα· ἐπὶ πυρετοῦ δὲ σπασμὸς ὀλέθριος. ἐξαλλασσομένης δὲ τῆς συνδρομῆς, παρὰ τὴν τάξιν τῶν συμπτωμάτων, ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐστὶ δῆλον, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν, καὶ τὴν θεραπείαν διαφέρειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐ μόνον ταυτὰ τῷ γένει τὰ συμπτώματα, καὶ τῷ ἀριθμῷ ἴσα τε καὶ τῷ μεγέθει ὅμοια εἶναι δεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὴν τάξιν τὴν αὐτὴν φυλάττεσθαι ἀναγκαῖον, εἰ μέλλοι ὑγιὴς ἡ τήρησις ἔσεσθαι, ἀδύνατον δ᾽ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ, μὴ ὅτι πλείοσιν, ἀλλὰ καὶ δύο ἀῤῥώστοις τὰ εἰρημένα πάντα ὁμοίως συμβῆναι, δῆλον ὡς ἀδύνατος ἔσται ἐπὶ τῇ συνδρομῇ τήρησις. ὅτι δ᾽ ἀδύνατον τὰ εἰρημένα πάντα ἐπὶ πᾶσιν ἢ πλείοσι συγχωρῆσαι, διὰ τούτων ἄν τις ἐπιδείξειε. παρὰ τὴν αἰτίαν, καὶ τοὺς πάσχοντας τόπους, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ παρὰ τὰ ἔθη, καὶ παρὰ τὰ μεγέθη τῶν συμπτωμάτων, καὶ παρὰ τὰς φύσεις, καὶ παρὰ τὰς ὥρας, καὶ τὰς χώρας διαφέροντα τὰ πάθη γίγνονται· ἀδύνατον

matum, ut ex eventis conftat, affectus oriuntur: febris fane in convulfione non modo periculi expers eft, fed etiam morbum folvit; in febri autem convulfio lethalis eft. Variato jam concurfu propter ordinem fymptomatum, ut ex eventis confpicuum eft, neceffario fateri oportet, etiam curationem differre: quoniam non folum eadem genere fymptomata, et numero paria, ac magnitudine fimilia effe oportet, fed etiam idem tempus eundemque ordinem fervare neceffarium eft, fi fana obfervatio futura eft. At non poffunt in omni vita duobus aegrotis, nedum pluribus, praedicta fimiliter omnia accidere. Unde conftat, in concurfu obfervationem fore impoffibilem. Quod autem omnia commemorata in omnibus aut pluribus fimul evenire nequeunt, his aliquis demonftraverit. Ob caufas, locos affectos, aetates, confuetudines, fymptomatum magnitudinem, naturas, anni tempora et regiones diverfi affectus oriuntur: ac impoffibile prorfus eft, duo-

πάντως δυσὶ συγχωρῆσαι ἀνθρώποις, ὡς ὁμοίως κατὰ πάντα ἔχουσι. διόπερ ἀδύνατός ἐστιν ἡ ἐπὶ ταῖς συνδρομαῖς τήρησις. κἂν δύο δ' ἀπαράλλακτοι εὑρεθῶσιν, οὐδ' οὕτως ἡ τήρησις δυνατὴ, διότι ἐπὶ πλειόνων αὐτὴν γενέσθαι δεῖ. ἀλλὰ πῶς, φασὶ, τὸ ἑαυτῶν ὑμεῖς κατασκευάζετε δόγμα; δοκοῦμεν γὰρ αὐτοῖς ἀδυνατοῦντες τηρεῖν, καὶ ἐπὶ τοῖς συμπτώμασι, καὶ ἐπὶ ταῖς δυνάμεσι. ὅτι γὰρ ὁ ἐλλέβορος καθαίρει καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἰοβόλων, τηρήσει κατείληπται. καὶ ἐπὶ τῇ αἱμωδίᾳ ἡ αἰτία οὐ μὴν κατείληπται, ὅτι δ' ἀνδράχνη λύει αὐτὴν, τετήρηται. ῥητέον οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἡμεῖς μὲν τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων περιορίζοντες τῇ πρὸς τοὺς σκοπους ἀναφορᾷ, καὶ τῇ χρείᾳ τὸ χρήσιμον κρίνομεν. κατειληφότες οὖν καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αἰτιῶν ἐπιφερόμενα ἅπαντα συμπτώματα, ὡς τὸ βάρος, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν τόπων, ὡς τὸ δυσπνοεῖν, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ὡς τὸ λειποθυμεῖν, εὑρίσκομεν, ὅτι ταῦτα μὲν χρήσιμα, τὰ λοιπὰ δ' ἄχρηστα. ἐπεὶ οὖν περιεγράψαμεν τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων τῇ πρὸς τους σκοπους ἀναφορᾷ,

bus hominibus evenire, ut similiter in omnibus habeant; quapropter impossibilis est in concursibus observatio. Et si duo impermutabiles inveniantur, neque sic observatio possibilis est, eo quod in pluribus ipsam fieri oporteat. Sed quomodo, inquiunt, vestrum vos dogma astruitis? videmur enim ipsi non posse observare et in symptomatis et in facultatibus. Quod enim veratrum venenum in virulentis animalibus purgat, observatione comprehensum est; ac in dentium stupore causa non sane percepta est; quod autem portulaca eum solvat, observatum est. Respondere itaque ipsis oportet, nos sane utilia symptomata relatione ad scopos circumscribentes etiam usu utilitatem judicare. Quum igitur perceperimus omnia symptomata, quae a causis inferuntur, ut gravitatem: et a locis, ut spirandi difficultatem: et quae a virtute, ut animae defectum: invenimus sane haec utilia, reliqua inutilia. Quoniam igitur utilia symptomata circumscripsimus rela-

ὅσα μὲν αἰτίας, ἢ τόπου, ἢ δυνάμεώς ἐστι συμπτώματα, ταῦτα χρήσιμα νομίζομεν, ὅσα δὲ μὴ, ἄχρηστα. κἂν μὴ καταλαμβάνωμεν οὖν μήτε τὰς νοσαζούσας αἰτίας, μήτε τοὺς πεπονθότας τόπους, τῷ δύναμιν ἔχειν διακριτικὴν, ὡς ἔφην, συμπτωμάτων χρησίμων τε καὶ ἀχρήστων, κἂν μὴ δυνάμεθα τὰς τηρήσεις ποιεῖσθαι ἐπὶ τοῖς ποιήσασιν, ὡς ἐπ' αἰτίοις, ἢ πεπονθόσι τόποις, οἷον αἵματος ἐνοχλοῦντος, μὴ κατειληφότες, ὅτι αἷμά ἐστι τὸ νοσάζον, ἀπὸ δὲ τοῦ βάρους τοῦ ἐπιφερομένου συμπτώματος, ὅτι αἰτία ἐστὶ τὸ βάρος, ὁρμώμενοι τηρεῖν ἐπ' αὐτοῖς δυνάμεθα. οὕτω καὶ ἐπὶ τῇ δυσπνοίᾳ, οὐκ εἰδότες, ὅτι κοιλίας, ἢ πνεύμονος, ἢ ἥπατος, ἢ διαφράγματος, ἢ τινος ἑτέρου τόπου πάσχοντός ἐστι σύμπτωμα, μόνον δ', ὅτι τόπος ἐστὶ, εἰδότες, τηρῆσαι ἐπ' αὐτοῖς δυνάμεθα, ὡσεὶ καὶ ἐπὶ τῷ τόπῳ αὐτῷ. ὅσα δὲ μήτε τόπου ἐστὶ συμπτώματα, μήτε αἰτίας, μήτε δυνάμεως, ὡς παρέλκοντα παραιτούμεθα. τὴν εὐχρηστίαν οὖν καὶ τὴν ἀχρηστίαν, ἐφ' οἷς τηροῦμεν σκοποῖς, πρὸς τοὺς Ἐμπειρικοὺς ῥητέον· ὅτι ἡμεῖς ἐπὶ μόνοις τοῖς γένεσι τῶν συμπτω-

tione ad fcopos, quae fane caufae, aut loci, aut facultatis funt fymptomata, haec utilia cenfemus: quae vero non funt, inutilia. Si igitur neque caufas morbiferas, neque locos affectos comprehendimus, eo quod facultatem habeamus discretricem, ut dixi, fymptomatum utilium et inutilium: etfi non poffimus obfervationes moliri in efficientibus, vel caufis, vel locis affectis, utpote fanguine moleftante, non percipientes fanguinem effe, qui morbum inferat: a gravitate autem illato fymptomate, quod gravitas caufa fit, commoti quaerere in ipfis poffumus: ita et in difficultate fpirandi, ignari ventris, aut pulmonis, aut hepatis, aut diaphragmatis, aut alterius cujusdam loci affecti fymptoma effe, folum vero, quid locus fit, fcientes, in ipfis obfervare poffumus, veluti et in ipfo loco. Quae vero neque loci funt fymptomata, neque caufae, neque virtutis, tanquam adjectitia averfamur. Itaque commoditas incommoditasque, ufus eorum, in quibus obfervamus fcopis, adverfus Empiricos producenda: quoniam nos in folis fymptomatum generibus ob-

μάτων τηροῦμεν, ἐφ᾽ ὧν μήτε δυνάμεως, μήτε καιροῦ, μήτε μεγέθους, μήτε τάξεως, μήτ᾽ ἄλλου τινὸς χρεία, ὡς ἐπὶ αἱμωδίᾳ τὴν ἀνδράχνην. τί οὖν κωλύει, φήσουσιν ἴσως, καὶ ἡμᾶς οὕτω τηρεῖν; [311] ἂν ἐπὶ τούτων, φήσομεν, ἐφ᾽ ὧν γένος συμπτωμάτων τηρεῖται, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἔμπροσθεν, τῶν λοιπῶν, ἐφ᾽ ὧν χρεία καιροῦ καὶ μεγέθους καὶ δυνάμεως, μηκέτι συμφωνεῖτε ἡμῖν. ἐὰν δὲ λέγωσιν, ὅτι ἐπὶ αἱμόῤῥου δήγματος πλείονα παρακολουθεῖ συμπτώματα, καὶ οὐδὲν ἐπὶ τούτων τετηρήκατε, τίν᾽ ἂν φήσομεν, ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ προκαταρκτικῷ αἰτίῳ τηροῦμεν; ἐπιζητοῦμεν δὲ τὰ συμπτώματα εἰς κατάληψιν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων, ἐφ᾽ οἷς τετηρήκαμεν. ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν αἰτίαν, καὶ ἀποροῦντες κατ᾽ ἔνδειξιν θεραπείας, τὴν ἐπὶ ταῖς προκαταρκτικαῖς αἰτίαις τήρησιν παραλαμβάνομεν. τηροῦμεν δὲ οὐ μόνον ἐπὶ αἰτίοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τόπῳ ἑνί. ἐπὶ οὖν τῇ τοῦ ἥπατος πείσει καὶ ἐπὶ σπληνὸς πείσει τετηρήκαμέν τινα. ἂν δὲ λέγωσιν, ἓν ἑκάστῳ τούτων σύμπτωμα παρακολουθεῖ, φήσομεν, ἔστιν ὅτε οὐχ ἕν, ἀλλὰ

servamus, in quibus neque virtutis, neque temporis, neque magnitudinis, neque ordinis, neque alterius cujusdam usus, ut in dentium stupore portulacam. Quid igitur prohibet, inquiunt, forte et nos ita observare? Si in his dixerimus, in quibus symptomatum genus observatur, sicut et nos antea reliquorum, in quibus usus temporis, magnitudinis, virtutis, non amplius nobis suffragatur. Si autem dixerint, in haemorrhi morsu plura subsequi symptomata, et nihil in his observatis, quaenam dicemus? quoniam non in symptomatis, sed in primitiva causa observamus. Inquirimus autem symptomata ad primitivarum causarum, in quibus observamus, comprehensionem. Ignorantes enim causam, et curatione secundum indicationem destituti, observationem in causis primariis factam adhibemus. Observamus autem non solum in causam, sed etiam in loco uno. Itaque in jecinoris affectu et lienis nonnulla observavimus. At si dixerint, unum singulos hos symptoma comitatur, adferemus interim non unum, sed multa. Scru-

Ed. Chart. II. [311.] Ed. Bas. I. (21. 22.)

πολλά. πολυπραγμονοῦμεν δὲ τὰ πολλὰ, καὶ οὐχ ἵνα ἐπ᾽ αὐτοῖς τηρήσωμεν, ἀλλ᾽ ἵν᾽, ἐφ᾽ ᾧ τηροῦμεν, καταλάβωμεν· ἐπὶ τῶν ἡπατικῶν πεπονθέναι τὸ ἧπαρ, ἐφ᾽ ᾧ τήρησις γίγνεται, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὡς ἐπὶ τὸ πολυ δὲ ἐπὶ τῇ προκαταρκτικῇ αἰτίᾳ τήρησις γίγνεται. οὐ γὰρ ἐπὶ τῇ αἱμωδίᾳ ἡ ἀνδράχνη τετήρηται, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ ἀπὸ τῶν ὀξέων ἢ στρυφνῶν γεγενημένῃ διαθέσει. τοὺς γοῦν ἀπὸ ῥεύματος αἱμωδιῶντας, ἢ δι᾽ ἔμετον, ἢ πριόντων τινῶν, οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ ἀνδράχνη. ἐπιζητήσαντες οὖν πρότερον τὴν αἰτίαν, ἐφ᾽ ἧς γέγονεν ἡ αἱμωδία, ἔπειθ᾽ οὕτως αὐτῇ χρώμεθα. τὰ δὲ παραλαμβανόμενα ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐκ ἐναντιοῦται ταῖς προκαταρκτικαῖς αἰτίαις. οὐ γάρ ἐστιν ἄλλα ταῖς συνεκτικαῖς. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὸ ταῖς ἐπιδρομαῖς τήρησιν ἔχειν εὐλόγως ἂν λέγοιτο. προσπυθέσθαι δὲ δεῖ (22) τὸν Ἐμπειρικὸν, πῶς οἱ καιροὶ τῆς προσαγωγῆς τῶν βοηθημάτων τηροῦνται, ἢ τὰ μέτρα τῶν βοηθημάτων, ἢ οἱ καιροὶ τῶν προσφόρων, ἢ τὸ ποσὸν αὐτῶν.

Κεφ. ιδ΄. Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἱστορία ἡ κατ᾽ αὐτοὺς ἄχρηστός τε καὶ ἀδύνατός ἐστι, νῦν ἐπιδείξομαι. προσχρῶνται

tamur autem multa, non ut in ipsis observemus, sed ut, in quo observamus, comprehendamus. In jecorariis jecur affici, in quo fit observatio; ac in aliis similiter. Nam magna parte in causa primitiva fit observatio; non enim in dentium stupore portulaca observata est, sed in dispositione ab acidis aut acerbis facta. Etenim ex fluore stupentes, aut vomitu, aut serrantibus quibusdam, nihil portulaca juvat Ubi igitur prius disquisierimus causam, a qua stupor factus est, deinde sic ipsa utimur. Quae vero assumuntur in ejusmodi, non adversantur causis primariis: non enim sunt aliae a continentibus. Haec igitur praeter concursum observationem merito habere dicentur. Interrogare autem oportet Empiricum, quomodo tempora adhibendi remedii observentur, vel modus praesidiorum, vel tempus, vel ipsorum qualitas.

Cap: XIV. Porro quod historia ab illis asserta sit inutilis et impossibilis, nunc demonstrabo. Utuntur Empi-

δὲ τῇ ἱστορίᾳ οἱ Ἐμπειρικοὶ διὰ τοιαύτην τινὰ αἰτίαν. πολλάκις γίνεταί τινα νοσήματα, ἐφ᾽ οἷς οὐδὲν βοήθημα αὐτοῖς τετήρηται. ἵν᾽ οὖν ἔχοιεν καὶ ἐν τούτῳ εὐπορεῖν τινων, καὶ μὴ τὸ αὐτόματον παραμένειν, τῇ ἱστορίᾳ προσχρῶνται, καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ συντόμου ἕνεκα παραδόσεως. ἀδύνατον γάρ ἐστι τὸν μανθάνοντα πᾶσι τοῖς συμπτώμασιν ἐντυχεῖν, καὶ αὐτὴν τὴν τήρησιν ἐπὶ τούτων ποιήσασθαι. ἵν᾽ οὖν μὴ τῷ αἰῶνι μανθάνῃ τις, ἀλλὰ χρήσαιτό ποτε καὶ τῇ τέχνῃ, διὰ τοῦτο χρήσιμον πρὸς τὸ ἰατρεύειν τὴν ἱστορίαν φασὶν εἶναι. γίνεται δὲ ἡ ἱστορία, ἤτοι τῶν παρόντων, ὡς τὸ

Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πολὺ δέ τε πῦρ ἀμαθύνει.

ἢ τῶν προγεγενημένων, ὡς τὸ

Κουρῆτές τ᾽ ἐμάχοντο, καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι.

οὐδέποτε δὲ τῶν μελλόντων. τὸ γὰρ

Ἔσσεται ἦμαρ, ὅταν ποτ᾽ ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή.

οὐχ ἱστορία, ἀλλὰ πρόγνωσις μᾶλλόν ἐστι. κέχρηνται οἱ Ἐμπειρικοὶ ὡς τὸ πολὺ τῇ προγεγενημένῃ ἱστορίᾳ. λέγουσι

rici hiſtoria ob hujusmodi quandam cauſam. Subinde morbi quidam oboriuntur, in quibus nullum praeſidium ipſis obſervatum eſt. Ut igitur et in hoc quorundam ipſis facultas suppetat, et quod non ſua ſponte permaneant, hiſtoria utuntur: idque non ob hoc ſolum, ſed compendioſae traditionis gratia; impoſſibile enim eſt, ut diſcens in omnia ſymptomata incidat, ac eandem obſervationem in omnibus moliatur. Ne igitur perpetuo quis diſcat, ſed aliquando etiam arte utatur, idcirco ad medendum utilem eſſe hiſtoriam pronunciant. Fit autem hiſtoria vel praeſentium, ut

Occidunt homines, ignis quoque plurimus ardet.

vel praeteritorum, ut

Proelia Curetes atque Aetoli ſubierunt.

nunquam vero futurorum, nam

Illa dies aderit, qua concidet Ilion olim.

non hiſtoria, ſed praeſagium potius eſt. Uſi autem ſunt Empirici magna ex parte hiſtoria praeteriti. Dicunt

γὰρ ἱστορίαν εἶναι τὴν τῶν πεπειραμένων πολλάκις κατὰ ταὐτὰ διήγησιν. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι, εἰ μὲν πάντα τὰ ἱστορούμενα λέγουσιν ἀληθῆ, τινὰ κριτὴν εἶχεν καλῶς ἂν περιδέχεσθαι [312] τὴν ἱστορίαν. ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, δεῖ κριτήριόν τι εὑρῆσθαι τῆς ἱστορίας, ᾧ διακρινοῦμεν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῶν ψευδῶν. καὶ γὰρ δὴ οὐ μόνον οὐχ ὁμογνωμονοῦσι περὶ τοῦ αὐτοῦ οἱ ἰατροὶ, ἀλλὰ καὶ τἀναντία δοξάζουσι. τοὺς γὰρ πυρέττοντας οἱ μὲν διὰ λιμοῦ ἦγον, καὶ οὐδὲ ὕδωρ προσέφερον, οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς πτισάνην ἐδίδοσαν· ἄλλοι δ' ἐφυλάσσοντο, μή ποτε κριθὴν καταπίῃ ὁ ἀῤῥωστῶν. Πετρονᾶς δὲ καὶ κρέα ὕεια ὀπτὰ διδοῖ, καὶ οἶνον μέλανα ἀκρατέστερον, ἐμεῖν ἠνάγκαζε, καὶ ὕδωρ ψυχρὸν ἐδίδου πίνειν, ὅσον ἤθελον. Ἀπολλώνιος δὲ καὶ Δέξιππος, οἱ Ἱπποκράτους ἀκροαταὶ, οὐχ ὅπως οἶνον, ἀλλ' οὐδὲ ὕδωρ ἐδίδοσαν· κατασκευασάμενοι δὲ κηρίνους κυάθους, οἳ ἦσαν δώδεκα εἰς τὸν ἑκτημορίτην τῆς κοτύλης, κυάθων τούτων δύο ἢ τρεῖς παρεμέτρουν τοῖς ἀῤῥωστοῦσι. τοσαύτης οὖν

enim, historiam esse eorum, quae subinde in iisdem comperta sunt, enarrationem. Verum contra eos agendum est: quod si omnia, quae per historiam commemorantur, vera dicunt, judicem aliquem recte possent recipere historiam: quia vero hoc non ita habet, convenit judicandi historiam aliquod instrumentum invenire, quo veritatem a falsis discernamus. Etenim medici in hoc non modo non consentiunt, sed etiam contraria opinantur. Siquidem febricitantes inedia traducunt, et ne aquam quidem propinant. Alii per initia ptisanam exhibent. Reliqui cavent, ne unquam hordeum devoret aeger. Petronas porro etiam carnes suillas tostas et vinum nigrum meracius praebet, vomere cogit, frigidamque potui exhibet, quantam volunt. Apollonius autem et Dexippus, Hippocratis auditores, non modo non vinum, sed ne aquam quidem dederunt. Quum vero cerini cyathos duodecim liquoris praeparassent, in sextam heminae partem duos cyathos aut tres aegrotantibus quotidie propinarunt. Cum itaque tanta sit contrarietas,

οὔσης ἐναντιότητος, πῶς οὐχὶ δεῖ κριτήριον τῆς ἱστορίας πεποιῆσθαι; προσαναγκάσαντες οὖν αὐτοὺς ὁμολογῆσαι, ὅτι οὐδὲ ἄχρηστον παραδέχεσθαι τὴν ἱστορίαν, ἄχρηστον γὰρ οὕτως ἐπιδείξομεν τὴν ἱστορίαν, ἐρωτήσομεν, πότεροι λόγῳ ἢ πείρᾳ κρίνουσι τὴν ἱστορίαν. ἀλλὰ τῷ μὲν λόγῳ οὐ δύνανται. ἐκβάλλουσί τε γὰρ αὐτὸν, καὶ ἄλλως, ᾧ καταλαμβάνεται ἕκαστον, τούτῳ καὶ κρίνεται. πείρᾳ δὲ τὰ ὠφελοῦντα κατειλῆφθαι λέγουσι· πείρᾳ γ᾽ οὖν καὶ κριθῆναι δεῖ. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἱστόρησέ τις, ὅτι ἡ χιὼν ψύχει. εἰ μέλλει κριθήσεσθαι ἡ ἱστορία, δεῖ τῷ αὐτῷ κριτηρίῳ χρήσασθαι, ὥσπερ ὁ ἱστορῶν κατέλαβεν. ὁ μὲν οὖν λογικὸς ἀπὸ τῆς αἰτίας ἱστορίαν κρῖναι δυνήσεται. ἱστορήσαντος γάρ τινος, ὅτι ἀνθρώπῳ διατεταμένα τὰ ἀγγεῖα ἔχοντι καὶ βαρυνόμενα αἱμοῤῥαγία ἐγγινομένη περιέγραψε τὸ δυσαρέστημα, καὶ τὸ βάρος ἐπικρίνει τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀληθὲς, εἰς τὴν αἰτίαν ἀφορῶν τὴν ἐπιφέρουσαν τὰ συμπτώματα, καὶ σκοπῶν, εἰ οἵα τε εἴη ἡ αἱμοῤῥαγία ὑπεναντιοῦσθαι τῇ αἰτίᾳ. εὑρίσκων δ᾽, ὅτι τὸ μὲν βάρος

quomodo igitur non hiſtoriae judicatorium inſtrumentum praebere convenit? Hos igitur fateri coactos, quod neque inutilis recipienda ſit hiſtoria, inutilem enim ſic hiſtoriam oſtendemus, rogabimus, num ratione aut experientia hiſtoriam judicent. Sed ratione haud poſſunt, quam ipſam tollunt, qua haec ſingula judicantur comprehenduntarque; experientia autem remedia comprehenſa dicunt. Itaque experientia etiam judicari convenit. Ut enim in aliis habet, ita et hic aliquis in hiſtoriam colligat, nivem refrigerare. Si hiſtoriam judicanda eſt, oportet eodem judicandi inſtrumento uti, ut hiſtoriae auctor comprehendit: Rationalis igitur a cauſa hiſtoriam judicare poterit. Quum enim ſcripto mandaverit aliquis homini, qui vaſa diſtenta gravataque habeat ſanguinis profluvium obortum, id quod offendebat, circumſcripſit: gravitatem hanc dijudicat, num vera ſit ad cauſam, quae ſymptomata infert, reſpiciens conſideransque, an ſanguinis eruptio cauſae adverſari poterit. Ubi

καὶ ἡ διάτασις ἐκ πλήθους συμβαίνει, ἡ δ' αἱμοῤῥαγία μειωτικὴ τοῦ πλήθους ἐστὶ, κατείληφεν, ὅτι ἡ ἱστορία ἀληθής ἐστι, καὶ οὐδενὸς ἑτέρου πρὸς τὴν ἐπίκρισιν προςδεῖται. ἐφ' ὧν δὲ τὴν αἰτίαν οὐ καταλαμβάνομεν, τὴν ἱστορίαν αὕτη ἡ πεῖρα κρίνει. ἂν γὰρ ἱστορεῖν τις αὐτῷ φαίνηται, ὅτι αἱμωδίαν ἀνδράχνη ἔλυσε, τῇ πείρᾳ πρὸς τὴν κρίσιν χρήσεται. οὕτως οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὸν Ἐμπειρικὸν τῇ πείρᾳ τὴν κρίσιν τῆς ἱστορίας ποιήσασθαι. εἰ δὲ πεῖρα τὴν ἱστορίαν κρίνει, περιττὴ γίγνεται ἡ ἱστορία καὶ ἄχρηστος. ἀλλὰ λέγουσί τινες τῶν Ἐμπειρικῶν, ὅτι τῇ ἀξιοπιστίᾳ τῶν ἱστορούντων προσέχοντες κρίνομεν τὴν ἱστορίαν. πυνθανομένων δὲ ἡμῶν, πῶς τὴν ἀξιοπιστίαν κρίνετε, ἄλλων ἐν ἄλλοις διαμαρτανομένων καὶ κατορθούντων, ὅτι μὴ διὰ φιλοδοξίαν τινὰ, φασὶν, ὁ ἱστορῶν ἱστορῇ, μήτε διὰ δόγματα προσπαθῶς, μήτε διὰ φιλονεικίαν τινὰ, τότε ἀληθὲς εἶναί φαμεν ἡμεῖς τὸ ἱστορούμενον. πρὸς τοῦτο δὲ ῥητέον, πρῶτον μὲν διὰ μηδὲν τῶν εἰρημένων, ἐξαπατη-

autem invenit gravitatem et distentionem ex copia evenire, sanguinis autem eruptionem copiam imminuere, deprehendit historiam esse veram, ac nullo alio ad dijudicationem indigere. At in quibus causam non comprehendimus, historiam ipsa experientia judicat; si enim colligere eam quis videtur, nempe dentium stuporem portulacam solvere, experientia ad judicium utetur. Quare necessarium sic est, ut etiam Empiricus historiae judicium experientia moliatur: sin autem experientia historiam judicat, superflua est historia et inutilis. Sed dicunt nonnulli Empiricorum, nos fide dignis scriptoribus attendentes historiam judicare. Quum autem quaerimus, quomodo fidei dignitatem judicatis, quum alii in aliis aberrent, et recte se gerant, quoniam, dicunt, non ob quoddam opinionis statuendae studium historiae auctor haec scriptis mandat, neque ob decreta ad affectum, neque ob contentionem quandam, tunc verum nos esse dicimus, quod commemoratur: ad hoc dicendum est, primum sane propter nullum dictorum, sed qui histo-

θεὶς δ' ὁ ἱστορῶν ἱστορεῖ· ἆρά γε, διότι, μήτε διὰ δόξαν, μήτε διὰ δόγματα προσπαθῶς, μήτε διὰ φιλονεικίαν τινὰ ἱστορεῖται, ἀληθές ἐστι τὸ ἱστορηθέν; δεύτερον δ', ὅταν ἰατρὸν σοφὸν ἀξιῶσι τὸν ἱστοροῦντα εἶναι. ἐκβάντες μὲν τὸ κρίνειν τὴν ἱστορίαν, κρίνουσιν ἄνδρα σοφόν· ἡ δὲ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις καὶ ἰατροῖς ἐπιβάλλει. πόθεν δὲ καὶ δυνατόν ἐστι κρῖναι, ὅτι μήτε διὰ δόξαν, μήτε διὰ δόγματα πρὸς τὸ πάθος, [313] μήτε διὰ φιλονεικίαν ἱστορεῖται τὸ ἱστορούμενον; πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἀξιοπιστίας κέχρηνται κριτηρίῳ ἀποδοκιμαζομένῳ ἐπ' αὐτῶν· λέγοντες γάρ, ὅτι, ἐπειδὰν μήτε διὰ δόξαν, μήτε διὰ φιλονεικίαν ἱστορῆται, αἰτίας ἐκτίθενται, δι' ἃς χρὴ πιστεύειν τῷ ἱστοροῦντι. ὥστε, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἕτερον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο χρήσιμοί εἰσιν αἱ ἐπιζητούμεναι αἰτίαι. καὶ ἡμεῖς οὐδὲν πλέον ποιοῦμεν, ἀλλά φαμεν δεῖν τὸ διότι πολυπραγμονεῖν, ὅπερ καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ τῆς ἱστορίας κρίσει φαίνονται ποιοῦντες. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν τῷ διότι χρώμεθα, καὶ

riam condit, deceptus commentatur. Num ideo, quod neque propter opinionem, neque dogmata ad affectum, neque ob contentionem commemoratur, verum eſt, quod in hiſtoria conſcriptum eſt? Deinde quod ſapientem medicum eſſe cenſent, qui illius auctor eſt? Aggreſſi ſane qui hiſtoriae judicium virum ſapientem judicant; tale autem judicium philoſophis et non medicis incumbit. Unde abunde licet colligere, neque ob opinionem, neque ob dogmata ad affectus, neque ob contentionem commemoratur id, quod in hiſtoriam colligitur. At commemorato judicatorio fidei dignitatis inſtrumento ab ipſo probato uſus eſt: dicentes enim, quod cum neque propter opinionem, neque ob contentionem hiſtoriae mandatur, cauſas exponunt, ob quas narranti credere oportet. Quare ſi propter nihil aliud, certe propter hoc utiles ſunt cauſae inquiſitae: at nos nihil amplius molimur, ſed dicimus, oportere (propter quid) inveſtigare, quod etiam in ipſo facile hiſtoriae judicio videntur, verum nos quidem (propter quid) et (in

τὸ σύνολον τῇ αἰτίᾳ εἰς τὴν τοῦ λεγομένου πράγματος κρίσιν, οἱ δ' Ἐμπειρικοὶ εἰς τὸ ἐπικρῖναι τὸν τοῦ ἱστοροῦντος τρόπον. τὸ δὲ κρίνειν τὰ ἤθη, οὐ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ τῶν φιλοσόφων ἐστὶν ἴδιον. ἔτι καὶ τοῦτο λέγουσιν οἱ Ἐμπειρικοὶ, πρὸς τὸ μὴ δεῖν τῇ πείρᾳ κρίνειν τὴν ἱστορίαν. φασὶ γὰρ, ὅτι, ὥσπερ ὑμεῖς, διότι Κρήτη νῆσός ἐστιν, ἱστορούντων τινῶν, κατειλήφατε, ὅτι ἐστί τις Κρήτη νῆσος, καίτοι αὐτόπται τῆς Κρήτης οὐ γεγόνατε, οὕτω καὶ ἡμεῖς, πολλῶν περὶ τῶν αὐτῶν συμφωνούντων, οὐ δεόμεθα πείρᾳ κρίνειν τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ πεπιστεύκαμεν τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, φήσομεν, πεπιστεύκαμεν περὶ τῆς Κρήτης, ὅτι ἔστι, ἀπὸ τούτων τῶν εὐλόγων γοῦν ὁρμώμενοι, ὅτι πλεῖ τις ἐκεῖθεν δεῦρο, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ ὅτι φίλοι τινὲς Κρῆτές εἰσιν ἐνταῦθα, ἢ καὶ πάλιν οἷς ἐπιστέλλομεν, καὶ παρ' ὧν γράμματα ἡμῖν διακομίζεται. ἔτι τε ὅτι καὶ πάντες ἄνθρωποι περὶ τῆς αὐτῆς ὁμολογοῦσι, καὶ οἱ ἔχθιστοι. περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν σχεδὸν περὶ

totum) caufa, ad rei, quae dicitur, judicium utimur: Empirici ad ejus, qui hiftoriam condit, modum dijudicandi. At mores judicare non medicorum, fed philofophorum eft proprium. Praeterea hoc dicunt Empirici, non oportere experientia hiftoriam judicare; ajunt enim, quoniam, ficut nos, eo, quod Creta infula eft, quibusdam commemorantibus, percepiftis, quod infula quaedam Creta exiftat, etfi Cretam veftris ipfi oculis non videritis; ita et nos, quum multi de iisdem confentiunt, non opus eft experientia hiftoriam judicare, fed multorum opinioni credimus. Verum nos fane dicemus, qui credidimus de Creta, his rationalibus certe moti, quod aliquis illinc huc naviget, et rurfus hinc illuc: item quoniam amici quidam Cretenfes hic fint, vel etiam contra quibus fcribimus, vel etiam a quibus literae nobis deferuntur: praeterea quod etiam omnes homines de ea confentiunt, etiam inimiciffimi. At in medicina fere in nullo conveniunt, idque pauci quum

ουδεν συμφωνοῦσι, καὶ ταῦτα ὀλίγοι πρὸς τοὺς ἅπαντας ἀνθρώπους ὄντες οἱ ἰατροὶ, καὶ οὐ μόνον οὐ συμφωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐναντιώτατα δοξάζουσιν, ὡς μικρῷ πρόσθεν ὑπεδείξαμεν· διὰ ταῦτα οὖν κριτηρίου (23) τινος ἐστι χρεία, προς τὸ ἐπικρίνειν τὴν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἱστορίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ λέγουσιν οἱ Ἐμπειρικοὶ, ὅτι τὰ καταλαμβανόμενα, ἃ μὲν αἰσθήσει καταλαμβάνεται, ὡς τὸ ἔρευθος, ἃ δὲ ὑπομνηστικῶς, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα· ἐνδεικτικῶς δὲ οὐδὲν καταλαμβάνεται, οὔθ᾽ ἑτέρῳ τῶν ἐκκρινομένων ὑπ᾽ αὐτῶν τρόπῳ· ὅτι δὲ Κρήτη νῆσός ἐστι, καταλαμβάνουσι, δῆλον ὡς ἤτοι οὐ κατειλήφασιν, ὅτι Κρήτη νῆσος ἐγένετο. εἰ δὲ κατειλήφασιν, ἐστί τις ὁ τρίτος καταλήψεως τρόπος. ταῦτα μὲν οὖν εἰς παράστασιν τοῦ περιττὴν εἶναι την ὑπ᾽ αὐτῶν θρυλλουμένην ἱστορίαν, εἴρηται.

Κεφ. ιε΄. Ὅτι δὲ καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἀπὸ ἱστορίας ὠφελοῦντός τινος ἔχειν κατάληψιν, διὰ βραχέων ἄν τις παραστήσειεν. ἐπεὶ γὰρ δεῖ τὴν τήρησιν, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδείκνυμεν, οὐ μόνον ἐπὶ γένει συμπτωμάτων καὶ ἀριθμῶν

ſint medici ad univerſos homines; ac non ſolum non concordant, ſed etiam maxime contraria opinantur, ut paulo ante oſtenſum eſt. Quapropter judicatorio quodam inſtrumento opus eſt ad hiſtoriam in medicina dijudicandam. Quoniam vero et Empirici dicunt, ea, quae comprehenduntur, partim ſenſu deprehendi, ut ruborem; partim memoria, ut quae ſignis quibusdam percipiuntur; indicatorie autem nullum deprehenditur, neque alio modo ab ipſis tradito. At quod Creta inſula ſit, comprehendunt; nimirum tanquam non comprehenderint, Cretam inſulam fuiſſe: ſin autem comprehenderunt, tertius quidam modus comprehenſionis exiſtit. Haec igitur dicta ſunt ad judicandum, hiſtoriam ab ipſis celebratam eſſe ſupervacaneam.

Cap. XV. Porro quod etiam impoſſibile ſit remedii cujusdam comprehenſionem ab hiſtoria habere, paucis aliquis aſtruxerit. Quoniam enim obſervationem, ut prius oſtendebamus, non modo in ſymptomatum et nu-

γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μεγέθει καὶ καιρῷ· ταῦτα δ' ἀναγράφεσθαι ἀδύνατον ἄνευ τῶν σκοπῶν, δῆλον ὡς καὶ ἡ ἱστορία ἀδύνατος ἂν εἴη. ὅτι δὲ καὶ παρὰ τὰ μεγέθη καὶ τοὺς καιροὺς καὶ την τάξιν διαφέρουσαι θεραπεῖαι γίγνονται, δέδεικται, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν κατεσκευάσαμεν, ὅτι ἀδύνατον ἐπὶ συνδρομῇ τήρησιν ποιήσασθαι, δυνατόν ἐστιν ἐκ τῶν αὐτῶν κατασκευάσαι, ὅτι οὐδὲ ἱστορίαν ποιήσασθαι δυνατόν ἐστιν. οὐ γὰρ δή που τήρησιν μὲν ποιήσασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀναγράψαι δὲ τὰ μὴ τετηρημένα δυνατόν ἐστιν.

Κεφ. ιϛ'. [314] Ἑξῆς δὲ περὶ τῆς τοῦ ὁμοίου μεταβάσεως ῥητέον. ἐδεήθησαν δὲ τῆς τοῦ ὁμοίου μεταβάσεως οἱ Ἐμπειρικοὶ διὰ τάδε· ἐπεὶ γὰρ πλεῖστα καὶ σχεδὸν ἄπειρα ἦν, ἐφ' οἷς ἔδει τὰς τηρήσεις γίγνεσθαι, ἄπειρα δὲ καὶ τὰ ὠφελοῦντα, ἀδύνατον δ' ἦν ἐφ' ἅπασιν ἢ τοῖς πλείστοις αὐτόν τινα τηρεῖν, διὰ τοῦτ' ἐδεήθησαν καὶ τῆς ἱστορίας, καὶ τῆς τοῦ ὁμοίου μεταβάσεως. ἔτι τε ἐπειδὴ οἱ Λογικοὶ ἀντιλέγοντες αὐτοῖς φασὶν, ὅτι εἰ καί τινος ἄλλου οἱ τεχνῖταί εἰσιν ἐστοχασμένοι καὶ τοῦ εὐπόρου· ὑμεῖς δ' ἐν

merorum genere fieri, sed etiam magnitudine et tempore oportet, haec autem in commentarium referri impossibile est sine scopis, constat, historiam quoque non posse admitti. Porro quod curationes penes magnitudines et tempora et ordinem fiunt diversae, demonstratum est. Quin etiam ex quibus observationem in syndrome fieri non posse astruximus, inde quoque licet affirmare, quod ne historiam quidem facere sit possibile; quippe non licet observationem moliri: perscribere autem non observata licet.

Cap. XVI. Deinceps de transitu ad simile agendum est. Indiguerunt autem transitu ad simile Empirici propter has causas; quoniam enim plurima et prope infinita erunt, in quibus observationes fieri conveniat, infinita erunt et remedia: impossibile autem in omnibus aut plurimis eundem quaedam observare, idcirco opus habuerunt et historia, et transitu ad simile. Praeterea quoniam Rationales eis refragantes inquiunt, si quid aliud artifices, maxime quod facile est sibi proponunt:

ἐφ᾽ ἑνὶ τετηρηκότες ἄπειροι πρὸς τὰς θεραπείας ἔσεσθε, ἢ πλείονα ἀναγκαζόμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τηρεῖν, οὐδέποτε χρήσεσθε τῇ τέχνῃ, ἀλλ᾽ ἐτηρήσατε, φασὶν, ὅτι τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει χρώμεθα, ἐξ ἧς ἡ εὐπορία ὑμῖν παραγίνεται. σκοτωματικοῦ γὰρ, φέρε, ἀπὸ καταπτώσεως αἱμοῤῥαγήσαντος, εἶτ᾽ ἀπαλλαγέντος τοῦ πάθους, τηρήσαντες τοῦτον, ἐφ᾽ ἑτέρου φλεβοτομίᾳ χρώμεθα. πρῶτον μὲν οὖν πύθοιτο ἄν τις αὐτοὺς, πόθεν κατειλήφασιν, ὅτι διὰ τῆς αἱμοῤῥαγίας ἀπήλλακται ὁ σκοτωματικὸς, καὶ οὐ διὰ τὴν κατάπτωσιν ταύτην, ἀλλ᾽ οὐδέπω λέγειν πρὸς αὐτοὺς χρὴ, πρὶν ἢ ἀποδεῖξαι, κατὰ πόσους τρόπους κέχρηνται τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει. κεχρῆσθαι τοίνυν φασὶ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει, ὁτὲ μὲν ἀπὸ βοηθημάτων εἰς βοηθήματα, ὁτὲ δ᾽ ἀπὸ τόπων εἰς τόπους, ὁτὲ δ᾽ ἀπὸ παθῶν ἐπὶ πάθη. ἀπὸ μὲν οὖν βοηθημάτων ἐπὶ βοηθήματα, ὡς ὅταν μέσπιλον ἀντὶ μήλου ἐπὶ τῶν δυσεντερικῶν παραλαμβάνωσιν, ἀπὸ δὲ τόπων ἐπὶ τόπους, ὡς ὅταν τι ἐπὶ τῶν μυωδῶν ἢ νευρωδῶν τετηρημένον, οἷον, φέρε, ἀπὸ τοῦ μηροῦ μεταφέρωμεν ἐπὶ τὸν βραχίονα· ἀπὸ παθῶν δὲ ἐπὶ πάθη,

vos unum in uno obſervantes infinitas curationes editis, aut plura coacti in eodem obſervare nunquam arte utimini, ſed obſervaſtis, inquiunt, quod transitu ad ſimile utamur, unde facultas vobis ſuppeditatur. Age enim; vertiginoſus ex caſu ſanguinem profundat, deinde affectu liberetur; hoc obſervato, in alio ſanguinis miſſione utimur. Deinde aliquis roget ipſos, unde comprehenderint vertiginoſum ſanguinis profuſione liberatum, et non ex ipſo caſu? Sed nondum dicere adverſus ipſos oportet, priusquam demonſtravero, quot modis transitu ad ſimile utantur. Uſos igitur ſe eſſe transitu ad ſimile dicunt, nonnunquam ab auxiliis ad auxilia, aliquando a locis ad locos, nonnunquam ab affectibus ad affectus. Itaque ab auxiliis ad auxilia, ut quum mespilum loco mali cotonei in dysentericis aſſumunt: a locis autem ad locos, ut quum quid in muſculoſis aut nervoſis obſervatum, verbi cauſa, a femore ad brachium transferimus: ab af-

ὡς ὅταν τοῖς ἐπὶ τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τετηρημένοις χρήσωνται ἐπὶ αἱμόῤῥου δήγματος. κατὰ τοσοῦτον μὲν οὖν τρόπον τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει χρῶνται.

Κεφ. ιζ. Ἐρωτᾷν οὖν ἄξιόν ἐστιν αὐτοὺς, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν βοηθημάτων, πῶς κέχρηνται, πότερον τῇ ὁμοιότητι τῆς δυνάμεως προσέχοντες, ἢ τῇ τῶν προσόντων συμπτωμάτων ὁμοιότητι, οἷον ὅταν τὸ μέσπιλον ἀντὶ τοῦ μήλου παραλαμβάνωσιν, πότερον κατὰ τὴν στύψιν ὁμοίως ταῦτα εἶναι νομίζοντες παραλαμβάνουσιν, ἢ ὁρῶντες, ὅτι στρογγύλα ἐστὶν ἄμφω, καὶ τῇ χροιᾷ καὶ τῇ ἁφῇ ὅμοια; εἰ μὲν γὰρ τῇ δυνάμει, λέγω δὴ τῇ στύψει προσέχοντες, μεταβαίνειν φήσουσιν, ὁμολογοῦσιν ἐπιζητεῖν στύψεως τὰς αἰτίας, καθ᾽ ἃς ὠφελεῖ τὰ ὠφελοῦντα. συγκαταλαμβάνεται δὴ τῇ τῶν ὠφελούντων δυνάμει καὶ ἡ τῶν βλαπτόντων δύναμις. ἀλλὰ καὶ πλέον τι ἐπιζητῆσαι αὐτοὺς δεῖ, οὐ μόνον ὅτι στύφει, πολλὰ γὰρ στύφει μὲν, οὐ τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ, ὡς ἡ λεπὶς στύφουσα καθαίρει καὶ τὰ μόρια. ἐὰν γὰρ γνωσθῇ, ὅτι πέπερι κατὰ τὸ θερμαίνειν ὠφελεῖ, κατείληπται, ὅτι τὸ

fectibus autem ad affectus, ut quum in fanguinis profufionibus obfervatis utuntur in haemorrhoi morfu. Tot itaque modis transitu ad fimile utuntur.

Cap. XVII. Quare ipfos interrogare convenit, primum fane in praefidiis, quomodo utuntur, num facultatis fimilitudini attendentes, aut fymptomatum praefentium fimilitudini, ut quum mespilum loco cotonei affumunt, utrum fecundum aftrictionem eadem effe putantes fimiliter exhibeant, an quod ambo rotunda, colore et tactu fimilia effe confpiciunt. Si enim facultati, dico autem aftrictioni, attendentes digredi fe dicant, fatentur aftrictionis caufas fe inquirere, fecundum quas juvant praefidia; ac cum auxiliorum facultate comprehenditur et noxiorum virtus. Imo etiam amplius quid inquirere ipfos convenit, non modo quod aftringunt, multa fiquidem aftringunt quidem, non idem vero efficiunt: ut fquama aftringens purgat etiam partes. Si enim cognitum eft, quod piper calfaciendo juvat, nunc comprehen-

Ed. Chart. II. [314. 315.] Ed. Bas. I. (23.)

βλάπτον νῦν κατὰ τὸ ψύχον βλάπτει. εἰ δὲ τῇ ὁμοιότητι τῶν συμπτωμάτων φήσουσι προσέχοντες αἱρεῖσθαι τὰ ὅμοια, πότερον, φήσομεν, ἂν πάντα τὰ συμπτώματα ὅμοια ᾖ, οὕτω τὴν ὁμοιότητα λογίζεσθε; ἀλλ' ἀδύνατόν ἐστι πάντα τὰ συμπτώματα ὅμοιά τινων εἶναι. [315] οὕτω γὰρ ἂν τὰ αὐτὰ εἴη, καὶ οὐχ ὅμοια. ἀλλὰ δηλονότι τῇ τινων συμπτωμάτων ὁμοιότητι προσέχοντες, φήσουσι. ἤτοι οὖν τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς ἴσοις, ἢ τοῖς ἐλάττοσι προσέχοντες, φήσομεν, μεταβαίνετε. εἰ μὲν τοῖς ἐλάττοσι, πάντα σχεδὸν ὅμοια ἂν εἴη· κατά τι γάρ ἐστιν ἐμφερῆ πάντα· εἰ δὲ τοῖς ἴσοις, καὶ τοῖς πλείοσι, διὰ τί ἐπὶ τῶν αἱμοῤῥαγούντων, φήσομεν, ὥσπερ κόμῃ πράσου κέχρησθε, οὕτως οὐχὶ καὶ σκορόδου καὶ κρομμύου κέχρησθε κόμῃ; ὅμοια γὰρ ταῦτα κατὰ τὰ πλεῖστα. καὶ ἐπὶ τῶν χειμέθλων, διὰ τί, ὥσπερ γογγύλῃ, οὐχὶ καὶ ῥαφανίσι; καὶ ἐπὶ τῶν στομαχικῶν, διὰ τί, ἀψινθίου μὴ παρόντος, κἀνταῦθα χυλῷ οὐ κέχρηνται πρασίου; σχεδὸν γὰρ ἀπαράλλακτα ταῦτα· καὶ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν, διὰ τί ἀντὶ ῥαφανίδος πολλάκις γογγυλίδι οὐ κέχρηνται; καὶ

sum est, quod nocet, qua frigidum est, nocere. Sin autem symptomatum similitudini attendentes similia proferri dicant: rogabimus, an omnia symptomata similia sint, ac ita de similitudine ratiocinentur. Sed fieri non potest, ut omnia symptomata quorundam similia existant; ita enim eadem fuerint et non similia. At quorundam symptomatum similitudini attendentes, inquiunt. Vel igitur pluribus, vel paribus, vel paucioribus attendentes, dicemus, digredimini. Si quidem paucioribus, omnia fere similia erunt; in aliquo enim similia sunt omnia. Si autem paribus, et pluribus, cur in iis, qui sanguinem fundunt, dicemus, sicut coma porri usi estis, ita non allii et cepae coma utimini? similia enim haec magna ex parte; et in pernionibus, cur, ut rapa, non etiam raphani radiculis? et in stomachicis, cur absinthii penuria hic quoque succo porri non utuntur? haec enim fere discerni nequeunt; et in hydropicis, cur raphanidis loco saepe rapo non utuntur? In universum confide-

ἁπλῶς σκοπεῖσθαι χρὴ τοῖς τετηρημένοις ὅμοιόν τι ἐναντίον δυνάμενον, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰ διὰ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρηστέον τούτοις· κρῖναι δὲ τὴν ὁμοιότητα ταῖς αἰσθήσεσιν, ὡς ἐκεῖνοι ἀξιοῦσιν. τῷ δ' αὐτῷ ἄν τις ἐπιχειρήματι χρήσαιτο ἐπὶ τῶν λοιπῶν. αὐτίκα γὰρ παραδεικτέον αὐτοῖς, ὅτι οὐδ' ἀπὸ συμπτωμάτων ἐπὶ συμπτώματα, οὔτ' ἀπὸ παθῶν ἐπὶ πάθη μεταβῆναι δύνανται. πότερον γὰρ, φήσομεν, τῇ κατὰ τὴν δύναμιν ὁμοιότητι τῶν συμπτωμάτων προσέχετε; ἀλλ' οὐ φήσουσιν. οὐ γὰρ ἐξετάζουσι τὴν δύναμιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὴν αἴσθησιν τῶν συμπτωμάτων ὁμοιότητα. πότερον οὖν, ἐὰν κατὰ πλείω, ἢ κατὰ τὰ ἴσα τῶν συμπτωμάτων ὅμοια ᾖ; ἀλλὰ κατὰ τὰ πλεῖστα ὅμοιά ἐστι φλεγμονὴ καὶ σκίῤῥος. ἐναντίας δὲ σχεδὸν, καὶ κατ' οὐδένα ὁμοίας δεῖται ἀγωγῆς. καὶ οἴδημα, καὶ κήλη, καὶ χοιρὰς, καὶ μελικηρὶς, πολλὴν μὲν ὁμοιότητα σώζει πρὸς ἄλληλα, ὅμως δ' ἡ θεραπεία πάμπολλα διαλλάττει. ἔτι τε οἱ διὰ ῥῆξιν αἷμα ἀνάγοντες τοῖς κατὰ ἀνάβρωσιν ἢ ἀναστόμωσιν ὁμοιότατα πάντα σχεδὸν

rare oportet, in obſervatis ſimile quiddam contrarias vires habere: et quaerere ab ipſis, num propter ſimilitudinem in iisdem his utendum ſit: judicare autem ſimilitudinem ſenſibus, ut illi cenſent. Eodem aliquis argumento uti poſſit in reliquis, verbi cauſa, exemplo oſtendentum eſt ipſis, quod neque a ſymptomatis ad ſymptomata, neque ab affectibus ad affectus transire poſſunt. Num enim, dicemus, accidentium ſimilitudini poteſtate attenditis? ſed non dicent: nequaquam enim disquirunt facultatem, ſed accidentium ſimilitudinem ſecundum ſenſum. Utrum igitur, ſi in pluribus, aut in paribus ſymptomatis ſimilia ſunt: ſed in plurimis ſimilia ſunt inflammatio et ſcirrhus, verum contrariam fere et in nullo ſimilem curationem requirunt: jam oedema, et hernia, et ſtruma, et meliceris, multam ſane invicem ſimilitudinem ſervant, attamen curatio permultum diſtat. Praeterea, qui ob disruptionem ſanguinem rejiciunt, ſimillima fere cum iis habent accidentia, qui propter eroſionem aut apertionem,

ἔχουσι τὰ συμπτώματα, οὐ μὴν ἡ αὐτὴ θεραπεία ἁρμόζει πᾶσιν. οὕτω μὲν οὖν ἐστιν ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἀδύνατος κατὰ τοὺς Ἐμπειρικοὺς ἡ τοῦ ὁμοίου μετάβασις.

Κεφ. ιη΄. Ἑξῆς δ' ἀκόλουθόν ἐστιν ἐπιδεῖξαι, πῶς οἱ Λογικοὶ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει κεχρῆσθαι δύνανται, ὅπερ τινὲς οὐχ ὁμοίου μετάβασιν, ἀλλ' ἀναλογισμὸν καλοῦσιν. τὴν μὲν γὰρ τοῦ ὁμοίου μετάβασίν φασι τοῖς Ἐμπειρικοῖς προσήκειν. τὸν δὲ παρακείμενον τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει τρόπον ἀναλογισμὸν καλοῦσιν, ᾧ τοὺς Λογικοὺς φασι κεχρῆσθαι. ἡμεῖς δὲ οὐδὲν διαφερόμεθα πρὸς τοὺς τὰ ὀνόματα ἐξαλλάττοντας· τὸ δὲ πρᾶγμα αὐτὸ ὑποδείξομεν, ὅπερ ἔξεστι τῷ (24) βουλομένῳ ὡς αν ἐθέλοι καλεῖν. φαμὲν τοίνυν, ἄλλα μὲν συμπτώματα παρακολουθεῖν τοῖς αἰτίοις, ἄλλα δὲ τοῖς πάσχουσι τόποις, ἄλλα δὲ ταῖς δυνάμεσιν, ἄλλα δὲ τοῖς πάσχουσιν αὐτοῖς. ταῦτα ὁ Λογικὸς διακρίνει πάντα, καὶ οἶδεν, ἐφ' οἷς τε δεῖ τοῦ τηρεῖν, καὶ ἐφ' οἷς μή. παρόντων μὲν οὖν τῶν ἄλλων, καὶ μὴ παρόντων, οὐ πεφρόντικεν τῶν μηδὲν χρήσιμον εἰς θεραπείαν ἐχόντων.

non tamen eadem curatio convenit omnibus. Hoc itaque modo licet oftendere, impoffibilem effe fecundum Empiricos transitum ad fimile.

Cap. XVIII. Deinceps autem confequens eft demonftrare, quo modo Rationales transitu ad fimile uti poffunt, quod nonnulli non transitum ad fimile, fed analogismum vocant. Etenim transitus ad fimile Empiricis convenire pronunciant, vicinum vero transitui ad fimile modum analogismum appellant, quo Rationales uti dicunt: nos nihil contendimus cum iis, qui nomina immutant, rem ipfam vero indicabimus, quam licet unicuique pro arbitrio appellare. Dicimus igitur, alia quidem fymptomata caufas fubfequi, alia locos affectos, alia facultates, alia affectus ipfos. Haec Rationalis omnia discernit, ac novit, in quibus obfervatione, in quibus non opus eft. Aliorum igitur praefentium et non praefentium, quae nihil ad curationem conferunt, nullam habet rationem: ac cum

καὶ παραλλάττειν δοκούσης τῆς συνδρομῆς παρά τι τῶν οὐ χρησίμων συμπτωμάτων, τοῖς αὐτοῖς κέχρηται, ὡς ὁμοίας οὔσης τῆς συνδρομῆς. ὁ δ' Ἐμπειρικὸς, ἐπειδὴ ἐπὶ ἀθρόᾳ τῇ συνδρομῇ τηρεῖ, καὶ οὐκ ἔχει δύναμιν διακριτικὴν συμπτωμάτων, παντὸς ουτινοσοῦν ἐλλείποντος ἢ πλεονάζοντος συμπτώματος, [316] ὡς ἀλλασσομένης τῆς συνδρομῆς, διαφόρῳ θεραπείᾳ χρήσασθαι ὀφείλει, ἀγνοῶν, ὅτι ἐπὶ μὲν τινων συμπτωμάτων πλεονασμῷ ἢ ἐλλείψει τῷ ὄντι ἀλλάσσεται ἡ συνδρομὴ, ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς, καὶ σκίῤῥου, καὶ οἰδήματος, καὶ κήλης, ἐπὶ δέ τινων οὐκέτι. ἐπὶ γὰρ οπισθοτονικῶν καὶ ἐμπροσθοτονικῶν διαφέρειν μὲν δοκεῖ ἡ φλεγμονη, ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πάσχοντός ἐστι τὸ σύμπτωμα, οὔτ' αἰτίας, οὔτε τόπου, οὔτε δυνάμεως, οὐκ ἐξαλλάσσεται ἡ θεραπεία. ἀγνοεῖ δ' ὁ Ἐμπειρικὸς καὶ τοῦτο, ὅτι ἐνίοτε ἡ μὲν συνδρομὴ ὁμοία ἐστὶν, οὐ τῇ αὐτῇ δὲ θεραπείᾳ χρήσασθαι δεῖ. ἰδοὺ γαρ ἴσα καὶ ὅμοια τὰ συμπτώματα ἐπὶ τῶν διὰ ῥῆξιν καὶ ἀναστόμωσιν καὶ ἀνάβρωσιν ἀναγόντων αἷμα. ἔστω δὲ καὶ βῆχα εἶναι ἐπὶ παντος τὴν αὐτὴν καὶ τὸ τοῦ

ſyndrome variare videtur in aliquo ſymptomatum non utilium, eisdem utitur, tanquam concurſus ſimilis exiſtat. Empiricus autem quoniam in cumulata ſyndrome obſervat, nec habet vim discernendi ſymptomata, quum quodlibet vel deficit vel redundat: quod, variante ſyndrome, diverſa curatione uti debet, ignorans, quoniam in quibusdam ſane ſymptomatis exceſſu aut defectu ſyndrome diſſidet, ut in inflammatione, ſcirrho, oedemate et hernia, in quibusdam autem non ita. Etenim in opiſthotonicis et emprosthotonicis differre quidem videtur inflammatio, ſed quoniam affecti eſt ſymptoma, neque cauſae, neque loci, neque facultatis curatio mutatur. At Empiricus hoc quoque ignorat, quod nonnunquam ſyndrome quidem ſimilis ſit, non eadem vero curatione uti licet. Ecce enim paria et ſimilia ſymptomata in iis ſunt, qui ſanguinem educunt per vaſorum disruptionem, apertionem et eroſionem. Finge etiam tuſſim perpetuo eandem eſſe, et ejus, quod educitur, co-

ἀναγομένου πλῆθος. ταῦτά καὶ τἄλλα ὅμοια, ἀλλὰ καὶ ἡ θεραπεία διάφορος παραλαμβάνεται. ὁ οὖν Λογικὸς τήν τ' εὐχρηστίαν καὶ τὴν ἀχρηστίαν τῶν συμπτωμάτων εἰδὼς, πολλάκις ἀνομοίου δοκούσης εἶναι τοῖς πολλοῖς τῆς συνδρομῆς, τοῖς αυτοῖς χρήσεται, οἷον ὀπισθοτονικοί τινες λέγονται, καὶ ἐμπροσθοτονικοὶ, καὶ τετανικοί· ουτοι διαφέρουσαν τὴν συνδρομὴν ἔχειν δοκοῖσιν. ἀλλ' εἰδὼς ὁ Λογικος, φέρε, ὅτι πλῆθος αἵματος τὸ αἴτιον, καὶ μυῶν τὸ πάθος, καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. φλεμονῇ γὰρ τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρήσεται. τοῖς γὰρ εἰρημένοις μόνοις προσέχει συμπτώμασιν. τὸ δὲ τοῦ πάσχοντος σύμπτωμα ὡς ἄχρηστον παραιτεῖται. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν ἢ ἐξ ἴσου συντείνεσθαι, τοῦ πάσχοντός ἐστι σύμπτωμα. προς δὲ τὴν θεραπείαν οὐδὲν χρήσιμον ἔχει παραφυλαττόμενον, ὡς οὐδὲ τὸ δακρύειν. καὶ ὁμοίας δὲ τῆς συνδρομῆς εἶναι δοκούσης, οὐδὲ παρὰ τὴν διάνοιαν τῆς αἰτίας, διαφόρῳ χρῆται θεραπείᾳ, ὡς ἐπὶ τῶν δι' ἀνάβρωσιν ἢ διὰ ῥῆξιν αἷμα ἀναγόντων. διαιρῶν γὰρ τὰ συμπτώματα ὁ Λογικὸς, κατὰ την πρὸς τὰ ἐνδεικνύμενα τὸ

piam, eademque etiam alia et fimilia, attamen curatio diverfa affumitur. Rationalis igitur utilitatem inutilitatemque fymptomatum nofcens, fubinde, quum diffimilis vulgo fyndrome videbitur, iisdem utetur: utpote opifthotonici quidam dicuntur, emprofthotonici et tetanici: hi diverfam fyndromen habere videntur: verum Rationalis fciens, copiam fanguinis effe caufam, et mufculorum affectum, ipfumque effectum inflammationem; eadem cum illa utetur curatione. Etenim praedicta fola notat fymptomata, affecti autem accidens tanquam inutile averfatur; nam in anteriorem partem, vel in utramque ex aequo intendi, patientis eft accidens: ad curationem vero nihil habet utile refervatum, ut nec lacrymas emittere. At quum fimilis effe videtur fyndrome, ne ex caufae quidem notione diverfa utuntur curatione, ut in iis, qui ex erofione aut disruptione fanguinem rejiciunt. Etenim fymptomata dividens Rationalis, juxta relationem ad ea factam, quae

συμφέρον ἀναφορὰν, καὶ τὰ χρήσιμα τῶν συμπτωμάτων ἐκλαμβάνων, καὶ τοῖς πρὸς ταῦτα τὰ συμπτώματα ἐναντιοῦσθαι δυναμένοις βοηθήμασι χρώμενος, πολλάκις διαφόρου εἶναι δοκούσης συνδρομῆς, ὁ δὲ τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρήσεται. καὶ πάλιν ὁμοίας εἶναι δοκούσης, διαφέρουσαν θεραπείαν παραλήψεται. ἡ γὰρ θεραπεία σύμπτωμά ἐστι τοῖς ἐναντιοῦσθαι δυναμένοις τοῖς ἐπιφέρουσιν τὰ συμπτώματα αἰτίοις. ὁ μὲν οὖν Λογικὸς καταλαμβάνει ἕκαστον τῶν ἐναντιουμένων τοῖς νοσοποιοῖς αἰτίοις βοηθημάτων, καὶ πρὸς ὅ τι σύμπτωμα ἐναντιοῦσθαι πέφυκεν, οὐκ ἀγνοεῖ, διὰ τὸ καταδιαιρεῖν, ὡς ἔφημεν, τὴν συνδρομήν. ὁ δὲ Ἐμπειρικὸς ἐπὶ ἀθρόᾳ συνδρομῇ τὰ ὠφελοῦντα τηρῶν, τί τίνι ἐναντιοῦσθαι πέφυκεν, οὐ δύναται εἰδέναι. τοῦτο δὲ ἀγνοῶν, οὐδὲ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει χρήσασθαι οἷός τέ ἐστιν. κατὰ τί γὰρ τὸ ὠφελοῦν ὠφέλησε, καὶ αὐτὸς ἀγνοεῖν ὁμολογεῖ.

Κεφ. ιθ'. Πόθεν οὖν, φαίη τις ἂν, τὰ χρήσιμα καὶ τὰ ἄχρηστα τῶν συμπτωμάτων διαγιγνώσκει ὁ Λογικός; ῥητέον, ὅτι τῇ πρὸς τοὺς ἐνδεικνυμένους σκοποὺς ἀναφορᾷ. εἰδὼς

utile indicant, et ex ſymptomatis commoda deligens, utensque remediis, quae his adverſari accidentibus poſſunt, quum ſyndrome diverſa eſſe videtur, hic eadem curatione utetur: ac contra, ubi ſimilis eſſe cenſetur, diverſam curationem aſſumet; etenim curatio ſymptoma eſt, quae adverſari poſſit cauſis ſymptomata inferentibus. Itaque Rationalis ſingula comprehendit remedia, quae cauſis morbificis adverſantur: et cui ſymptomati adverſari nata ſint, non ignorat, eo quod ſyndromen, ut diximus, diviſerit. Empiricus autem in cumulata ſyndrome remedia obſervans, quid cui adverſari natum ſit, ſcire non poteſt: id autem ignorans, ne quidem transitu ad ſimile uti poteſt; ſecundum quid enim remedium juverit, etiam ipſe neſcire ſe fatetur.

Cap. XIX. Unde igitur, dixerit aliquis, utilia et inutilia ſymptomata Rationalis internoſcit? Dicendum, relatione, quae ſit ad ſcopos indicantes: quum enim

γὰρ, ὅτι τάδε μὲν τὰ συμπτώματα δηλωτικά ἐστι τῶν τὸ συμφέρον ἐνδεικνυμένων σκοπῶν, τὰ δὲ οὐκ ἔστι τοιαῦτα, τὰ μὲν χρήσιμα παραφυλάττει, τὰ δ' ἄλλα παραιτεῖται. [317] ἐκ δὲ τῆς τῶν χρησίμων συμπτωμάτων καταλήψεως καὶ τὸ δύνασθαι τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει κεχρῆσθαι παραγίνεται. ἔστι δ' ὅτε οὐχ ὅλην τὴν θεραπείαν μεταφέρει, ἀλλὰ μέρος τι αὐτῆς. ὡς γὰρ τὰς συνδρομὰς καταδιαιρεῖ, οὕτω καὶ τὰς θεραπείας. καὶ οἶδε, τίνα μὲν τῶν ἐν τῇ θεραπείᾳ βοηθημάτων ὑπεναντιοῦται τοῖς ἀπὸ τῶν αἰτίων ἐπιφερομένοις συμπτώμασι, τίνα δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν τόπων ἢ τῶν δυνάμεων. εἰδὼς γὰρ, ὅτι τόδε μὲν ἀπὸ τῶν αἰτιῶν ἐστι τὸ σύμπτωμα, τόδε δὲ ἀπὸ τῶν τόπων, τόδε δὲ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, καὶ ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ αἰτίου τὸ γένος τῶν βοηθημάτων ὑπαγορεύεται, ἀπὸ δὲ τοῦ τόπου ὁ τρόπος τῆς χρήσεως, ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰπεῖν, τὸ μέτρον, τοῦ μὲν αὐτοῦ αἰτίου ὄντος, καὶ τῶν δηλωτικῶν τοῦ αἰτίου συμπτωμάτων φαινομένων, τοῦ δὲ αὐτοῦ τόπου μὴ ὄντος, μηδὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, τὸ μὲν αὐτὸ γένος παραλήψεται τοῦ βοηθήματος, τὸν δὲ τόπον καὶ τὸν τρόπον οὐκ ἔτι. εἰ δ' αἴτιον μὲν μὴ εἴη τὸ αὐτὸ,

fciat, alia fymptomata oftendere fcopos utiles indicantes, alia non elfe hujusmodi, utilia fane obfervat, reliqua autem averfatur. Ex utilium vero fymptomatum comprehenfione accidit etiam, ut transitu ad fimile uti poffit: interdum non totam curationem transfert, fed aliquam ejus partem. Ut enim fyndromas fubdividit, ita curationes: ac novit, quaenam in curatione remedia renituntur fymptomatis, quae a caufis inferuntur, quae vero iis, quae a locis aut facultatibus proveniunt. Expertus enim, aliud accidens a caufis oriri, aliud a locis, aliud a facultatibus: item quod a caufa quidem auxilii genus fubindicatur: a loco utendi modus: a facultate, in praefenti ut ita dicam, menfura. Siquidem quum eadem fit caufa et fymptomata caufam indicantia appareant, locus autem non fit idem, neque eadem virtus, idem fane auxilii genus affumet, locum et modum non item. At fi

ὁ δὲ τόπος ὁ αὐτὸς, καὶ ἡ δύναμις ἡ αὐτὴ, τὸ μὲν γένος οὐ τὸ αὐτὸ παραλήψεται τοῦ βοηθήματος, τὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ μέτρον τὸ αὐτό. ἐπεὶ οὖν ἱκανός ἐστι μερίζειν ὁ Λογικὸς τάς τε συνδρομὰς καὶ τὰς θεραπείας, δύναται κατὰ τὰς ὁμοιότητας τῶν συνδρομῶν κινούμενος μέρη τινὰ τῆς θεραπείας κατὰ τὸ ἐοικὸς μεταφέρειν. ὁ δ' Ἐμπειρικὸς μήτ' αἰτίαν, μήτε δηλωτικὰ αἰτιῶν συμπτώματα, ἢ τόπου, ἢ δυνάμεως πολυπραγμονῶν, τοῦτο ποιεῖν οὐχ οἷός τε ἔσται. διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει κεχρῆσθαι δύναται. κατὰ τί γὰρ αἱ συνδρομαὶ ἀλλήλων προσεοίκασιν, ἀγνοεῖ. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τὴν θεραπείαν καταδιαιρεῖν δύναται, καὶ προσαγαγεῖν τὸ δυνάμενον ὑπεναντιωθῆναι τῷ παρόντι συμπτώματι βοήθημα. ἐὰν γὰρ τοῦτο φῇ δυνατὸς εἶναι, λέγω δὴ μερίζειν τά τε τῶν συνδρομῶν συμπτώματα, καὶ τὴν θεραπείαν ἐπιστάμενος, καθ' ὅ τι ἕκαστον ὠφελεῖ καὶ βλάπτει, αἰτιῶν κεκρυμμένων καταληπτικὸς εἶναι ὁμολογήσει. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀπ' ἐνδείξεως τὰ βοηθήματα δυνατὸς εἶναι λαμβάνειν ὁμολογήσει.

caufa non fuerit eadem, locus autem idem et facultas eadem, non idem remedii genus utique ufurpabit, modum vero et menfuram eandem. Quoniam igitur Rationalis et fyndromas et curationes metiri poteft, nimirum etiam ex concurfuum fimilitudinibus motus partes quasdam curationis, ut par eft, transferre poteft. Empiricus neque caufam, neque fymptomata caufas indicantia, aut locum, aut facultatem, connitens magno ftudio id efficere, non poterit: idcirco neque transitu ad fimile uti poterit. Quatenus enim fyndromae inter fe conveniunt, ignorat: quo fit, ut neque curationem diftinguere poffit, et remedium, quod praefenti fymptomati adverfatur, adhibere. Si enim hoc, inquit, poffet, dico fane concurfuum fymptomata partiri, et curationem nofcens, quatenus unumquodque juvat aut offendit, caufarum occultarum notitiam habere fatebitur: fi autem hoc, etiam ab indicatione praefidia capere poffe concedet.

Κεφ. κ΄. Ἀδυνάτων οὖν ὄντων τῶν εἰδοποιούντων τὴν τῶν Ἐμπειρικῶν αἵρεσιν, τηρήσεως, καὶ ἱστορίας, καὶ τῆς ὁμοίου μεταβάσεως, τὴν μὲν τήρησιν ἄχρηστον ἄνευ λόγου καὶ ἀδύνατον καθ' αὑτὸ ἐπεδείξαμεν. ἄχρηστον μὲν, ἐπειδήπερ λόγου χρεία τοῦ διακρίνοντος, ἐφ' οἷς δεῖ συμπτώμασι τὰς θεραπείας ποιεῖν. οὐδὲ γὰρ ἐφ' ἅπασι τοῖς προγεγενημένοις τε καὶ παροῦσι τῷ νοσοῦντι οἴονται δεῖν τηρεῖν. ἀδύνατον δ', ὅτι πλειόνων ὄντων ταῦτα πάντα οὐκ οὕτως τυχεῖν δυνατόν ἐστιν, ἵν' ἡ αὐτὴ γένηται συνδρομή. λέγω δὲ γένος συμπτωμάτων καὶ ἀριθμὸν τὸν αὐτὸν, καὶ μέγεθος, καὶ τάξιν, καὶ καιρὸν, καὶ τὰ ὅμοια. τὴν δὲ ἱστορίαν περιττὴν μὲν, διότι τῇ πείρᾳ ἐπικρίνει τὰ ἱστορούμενα, ἀδύνατον δὲ, διότι μήτε μεγέθη συμπτωμάτων, μήτε καιροὺς δύναται προσιστορεῖν, ὧν ἄνευ τοῦ ὠφελοῦντος κατάληψις γενήσεσθαι οὐ δύναται. τὴν δὲ τοῦ ὁμοίου μετάβασιν διαβεβλήκαμεν, δι' ὧν ἐπεδείξαμεν, ὅτι ἐξ ἀνάγκης δεῖ αὐτὴν καταστῆναι, ἐπὶ (25) τὴν τῶν δυνάμεων βλαπτουσῶν ἢ ὠφελουσῶν ἐξέτασιν.

Cap. XX. Quum itaque impoſſibilia ſint, quae Empiricorum ſectam conformant, obſervatio, hiſtoria, tranſitus ad ſimile: obſervationem ſane inutilem ſine ratione et impoſſibilem per ſe oſtendimus: inutilem ſane, quoniam rationis uſus eſt dijudicantis, in quibus ſymptomatis curationem moliri conducat, neque enim in omnibus praeteritis et iis, quae aegrotanti adſunt, obſervandum eſſe arbitrantur: impoſſibilem vero, quoniam quum plura ſint, haec omnia non prorſus aſſequi licet, ut idem fiat concurſus. Dico autem genus ſymptomatum et numerum, magnitudinem, ordinem, tempus, ſimiliaque: hiſtoriam vero ſupervacuam ideo, quod ea, quae commemorantur, experientia indicat: impoſſibilem vero, eo quod neque magnitudinem ſymptomatum, neque tempora poteſt praeterea commemorare, ſine quibus auxilii comprehenſio fieri nequit. At tranſitum ad ſimile pertractavimus in iis ſcilicet, quibus oſtendimus, quod neceſſario ipſum conſtituere oporteat ad facultatem noxiarum aut juvantium disquiſitionem.

Κεφ. κα'. [318] Ἐπεὶ οὖν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἀντειρήκαμεν τοῖς Ἐμπειρικοῖς, ἑξῆς πρὸς τοὺς Μεθοδικοὺς ῥητέον. χρὴ δὲ τὸν ἀντιλέγοντα αὐτοῖς τα μὲν κοινὰ τῶν αἱρέσεων συγχωρεῖν, τὸ δὲ διαλλάττον ἐκείνων ἀναιρεῖν. οἱ μὲν οὖν Ἐμπειρικοὶ τὸ ἀπὸ ἐνδείξεως τὰ συμφέροντα λαμβάνεσθαι πειράσονται ἀδύνατον ἀποφαίνειν, ἀντιλέγοντες τοῖς Μεθοδικοῖς· ἡμεῖς δὲ τὸ ἀπὸ ἐνδείξεως τὰ συμφέροντα λαμβάνειν δυνατὸν εἶναι συγχωρήσομεν. τὸ μέντοι ἀπὸ φαινομένων τὴν ἔνδειξιν γίγνεσθαι οὐκ ἔτι συγχωρήσομεν αὐτοῖς. ἔτι κἀκεῖνο συγχωρήσομεν τοῖς Μεθοδικοῖς, τὸ ἀπὸ συμπτωμάτων, μήθ' ἑνος, μήτε πλειόνων ἔνδειξιν γίγνεσθαι. ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἔτι συγχωρήσομεν, τὸ παντάπασιν ἄχρηστ' εἶναι τὰ συμπτώματα. δοκεῖ γὰρ ἡμῖν πολλάκις δηλωτικὰ γίγνεσθαι τὰ συμπτώματα τῶν τὸ συμφέρον ἐνδείξασθαι δυναμένων, εἰς δὲ ἔνδειξιν παντάπασιν ἄχρηστ' εἶναι τὰ συμπτώματα. τοιούτους τινὰς οἱ Μεθοδικοὶ προφέρονται λόγους. φασὶ γὰρ, ὅτι, τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων ὄντων, διαφερόντων δὲ τῶν παθῶν, ἐφ' οἷς τὰ συμπτώματα, οὐ τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρώμεθα, οἷον ἐπὶ

Cap. XXI. Quoniam igitur ceu in fumma Empiricis contradiximus, reliquum fuerit, ut ad Methodicos digrediamur. Convenit porro, eum, qui illis refragatur, quae fectis communia funt, admittere, quod autem in illis diverfum eft, convellere. Itaque Empirici, ut ab indicatione fumantur remedia, fieri non poffe contra Methodicos pronunciare conabuntur: nos autem ab indicatione auxilia peti concedemus, verum ab apparentibus indicationem fieri, ncn item concedemus. Praetera et illud donabimus Methodicis, a fymptomatum neque uno neque pluribus indicationem fieri: illud autem non ita donabimus, fymptomata prorfus effe inutilia. Videntur enim nobis fubinde fymptomata fieri indices eorum, quae, quod confert, poffunt indicare: ad indicationem vero prorfus effe inutilia fymptomata. Hujusmodi quosdam fermones proferunt Methodici. Dicunt enim, quod, quum eadem funt fymptomata, differunt autem affectus, in quibus funt fymptomata, non eadem curatione utimur, ut

φρενίτιδος, τῆς τε κατὰ στέγνωσιν, τῆς τε κατὰ ῥοῶδες. καὶ πάλιν τῶν αὐτῶν ὄντων παθῶν, διαφερόντων δὲ τῶν συμπτωμάτων, τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ, φασὶ, χρώμεθα, ὡς ἐπὶ πλευρίτιδος καὶ φρενίτιδος, ἐὰν ἀμφότερα κατὰ στέγνωσιν τὰ πάθη ὑπάρχῃ. ἐπεὶ οὖν καὶ τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων ὄντων διαφερούσῃ ἀγωγῇ χρώμεθα, καὶ διαφερόντων, ἔστιν ὅτε τῇ αὐτῇ, διὰ τοῦτο ἄχρηστα παντάπασιν εἶναι πρὸς θεραπείαν τὰ συμπτώματα. ἀναιρουμένων γὰρ τῶν παθῶν, συναναιρεῖται καὶ τὰ συμπτώματα, καὶ συνισταμένων, συνίσταται. καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν πάθη χρήσιμα εἶναί φασιν, ἐφ' οἷς συνισταμένοις ταῦτα γίνεται, καὶ λυομένοις λύεται· τὰ δὲ συμπτώματα ἄχρηστα, οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐπὶ αὐτῶν ἔχονται. εἰ δὲ καὶ ἐνδεικνύναι φασὶ τὰ συμπτώματα, οὐδὲν συμφέρον, ἀλλὰ βλαβερόν τι μᾶλλον ἐνδείκνυται, ὡς ὁ πυρετὸς τὸ ψύχειν, ἢ νὴ Δία γε προσφέρειν ποτὸν, ἢ ἐπιθυμία οἴνου καὶ βαλανείου, τὸ διδόναι οἶνον, καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπάγειν. ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν συμπτώματα ἤτοι οὐδὲν ἐνδείκνυται, ἢ οὐδὲν τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιβλαβὲς, διὰ τοῦτο τὰ μὲν

in phrenitide, tum ea, quae ex aſtricto eſt, tum ea, quae ex fluxo. Ac contra quum iidem ſunt affectus, differunt autem ſymptomata, eadem, inquiunt, curatione utimur, ut in pleuritide et phrenitide, ſi utraeque ex aſtrictione affectus ſunt. Quoniam igitur, et quum eadem ſunt ſymptomata, diverſa ratione medemur, et quum ſunt differentia, interim eadem, idcirco ſymptomata ad curationem inutilia prorſus eſſe. Nam quum affectus tolluntur, ſymptomata etiam tolluntur: et quum conſiſtunt illi, haec quoque conſiſtunt, ideoque affectus quidem utiles eſſe pronunciant, ob quos conſtitutos haec generantur, ſolutos ſolvuntur. Symptomata vero inutilia nullam vim in iis habent. At ſi indicare ſymptomata dicant nihil utile, ſed noxium quid potius indicant, ut febris, refrigerare, aut per Jovem potum afferre: cupiditas vini et balnei, vinum dare et in balneum deducere. Quoniam igitur ſymptomata vel nihil indicant, vel nihil utile, imo potius incommodum noxiumque, idcirco ſym-

συμπτώματα, φασὶ, διωθούμεθα, τὰ δὲ πάθη, ὡς τὸ συμφέρον ἐνδείξασθαι δυνάμενα, προσιέμεθα. ἐρωτῶσι δὲ καὶ τοιούτους τινὰς λόγους πρὸς ἔνδειξιν τοῦ μὴ εἶναι τὰ συμπτώματα τῶν συμφερόντων. εἰ τὸ αὐτὸ ἐναντίον οὐκ ἐνδείκνυται, οἱ δὲ δυσφοροῦντες ἐπὶ στεγνώσει καὶ ῥύσει τῶν ἐναντίων δέονται· ἀπὸ δυσφορίας ἔνδειξις τῶν συμφερόντων οὐ γίνεται. ἀναστρέψαι δὲ πρὸς αὐτούς ἐστι τοῦτον τὸν λόγον, καὶ δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ πάθος ἐνδείκνυται οὕτως. εἰ οἱ στεγνούμενοι τὸ σῶμα ὑπὸ κρύους καὶ διαφθορᾶς διαφόρων δέονται, τὸ δ' αὐτὸ διαφόρων ἐνδεικτικὸν οὐ γίνεται, οὐχ ὑποδείκνυσιν ἡ στέγνωσις τὸ συμφέρον. ἄλλως ἐρωτῶσιν οὕτως οἱ Μεθοδικοί. εἰ τὰ διάφορα τὸ αὐτὸ οὐκ ἐνδείκνυται, οἱ δὲ πυρέσσοντες καὶ βήσσοντες τὸ αὐτὸ ἔστιν ὅτε ἐνδείκνυνται, ἀπὸ πυρετοῦ καὶ βηχὸς ἔνδειξις οὐ γίνεται. ἡμεῖς δὲ οὕτως ἀναστρέψομεν. εἰ καὶ οἱ στρεβλούμενοι καὶ χαλώμενοι ὑπὸ χολῆς τῶν αὐτῶν δέονται, [319] τὰ δὲ διάφορα τὸ αὐτὸ οὐκ ἐνδείκνυται, ὑπὸ στεγνώσεως καὶ ῥύσεως τὸ συμφέρον οὐχ ὑποδείκνυται. τοιαῦτα μὲν οὖν τινα

ptomata quidem, inquiunt, aftruimus: affectus autem, ut qui, quod conducit, indicare poffint, recipimus. Caeterum proponunt ejusmodi quasdam rationes ad indicandum, fymptomata non effe utilia. Si idem contrarium non indicat: et qui aegre ferunt aftrictionem et fluorem, contraria requirunt: a tolerandi difficultate remediorum non fit indicatio. Verum retorquere in ipfos hunc fermonem licet, ac oftendere, ne affectum quidem indicare, hoc pacto. Si, qui aftrictum corpus habent a frigore et corruptione, diverfis indigent: idem vero diverfa non indicat; haud igitur oftendit conftrictio id, quod faciendum eft. Aliter disputant Methodici in hunc modum. Si diverfa idem non indicat, febricitantes autem et tuffientes idem interim indicant: a febre et tuffi indicatio non fit. Nos autem ita retorquebimus. Quod fi agitati laxatique a bile eadem defiderant, diverfa autem idem non indicat: ab aftrictione et fluore id, quod conducit, non

πρὸς τὸ ἄχρηστα ἐπιδεῖξαι τὰ συμπτώματα προφέρονται οἱ Μεθοδικοί.

Κεφ. κβ'. Ἡμεῖς δὲ πρῶτον μὲν ἐπιδείξομεν, ὅτι δι' ὧν πράττουσιν αὐτοὶ, ὁμολογοῦσιν μὴ εἶναι ἄχρηστα παντάπασι τὰ συμπτώματα. τὴν δὲ χρείαν, ἣν παρέχεται τὰ συμπτώματα, προηγουμένως ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Λογικῆς αἱρέσεως ὑποδείξομεν. ὅτι τοίνυν χρήσιμα πρὸς θεραπείαν τὰ συμπτώματα νομίζουσιν εἶναι οἱ Μεθοδικοὶ, ἐκ τῶνδ' ἂν γένοιτο δῆλον. ἀξιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς ὁπωσοῦν παραπαίοντας ἐν σκότῳ κατακλίνειν, ἐάν τε διὰ ῥύσιν, ἐάν τε διὰ στέγνωσιν παραπαίωσιν. τὸ γὰρ φῶς οἴονται παραύξειν τὴν παρακοπήν. τοὺς δὲ ληθαργικοὺς οὐκ ἐν αὐτῷ κατακλίνειν φασὶ δεῖν, ἐάν τε διὰ στέγνωσιν, ἐάν τε διὰ ῥύσιν καταφέρωνται. τὸ γὰρ σκότος οἴονται συλλαμβάνειν τῇ καταφορᾷ. πῶς ποτ' οὖν, φαμὲν, εἰ μηδὲν ἐνδείκνυται τὰ συμπτώματα, τοὺς διὰ στέγνωσιν παραπαίοντας ἐν σκότει κατακλίνετε, τοῦ σκότους ἐπιτείνοντος τὴν στέγνωσιν; καὶ

ostenditur: hujusmodi igitur nonnulla, ut indicent, symptomata esse inutilia, Methodici proferunt.

Cap. XXII. Nos primum sane ostendemus, quod per ea, quae ipsi faciunt, fatentur, symptomata non esse prorsus inutilia: usus vero, quem exhibent, consequenter, ubi rationalem sectam exponemus, indicabitur. Quod igitur utilia ad curationem symptomata esse putent Methodici, hinc constabit. Volunt ipsi quomodocunque mente captos in tenebris decumbere, sive ob fluorem, sive ob astrictionem delirent; etenim lumen turbationem mentis augere arbitrantur: lethargicos non in eodem decumbere oportere dictitant, sive propter astrictionem, sive propter fluorem tam profundo somno corripiantur; tenebras enim putant una cum profunda animi in somnum delatione comprehendere. Quomodo igitur, dicimus, si nihil symptomata indicant, eos, qui ob astrictionem delirant, in tenebris collocant, quum hae astrictionem intendant, ac contra eos, qui ob fluorem

πάλιν τοὺς διὰ ῥύσιν ληθαργικοὺς ἐν αὐγῇ, ὑπὸ ταύτης ἐπιτεινομένης τῆς ῥύσεως. ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἀμελεῖν μὲν ἐοίκασι παντάπασι τῶν παθῶν, προσέχειν δὲ ψιλοῖς τοῖς συμπτώμασι. πῶς οὖν εἴη ἂν ἄχρηστα, ἅγε τοσαύτην φαίνεται ἰσχὺν ἔχοντα, ὥστε καὶ ἀμελεῖν ἀναγκάζει τῶν ὑποκειμένων σκοπῶν, καὶ οὐ μόνον ἀμελεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον πράττειν τῶν ἀπὸ τῶν σκοπῶν ἐνδεικνυμένων; ἡ μὲν γὰρ στέγνωσις χαλᾷν ἐνδείκνυται· οἱ δ᾽ εἰς τὸ σκότος παραπαίοντας συγκλείοντες οὐ χαλῶσι, στεγνῶσι δὲ τὸ ἐναντίον, καὶ τῆς ῥύσεως στέλλειν ἐνδεικνυμένης. οἱ δὲ τοὺς διὰ ῥύσιν ληθαργικοὺς εἰς αὐγὴν ἄγοντες τοῖς αὐτοῖς ἐπιτείνουσι τὴν ῥύσιν. πρὸς ταῦτα λέγουσιν· οὐκ, ἐπειδὴ τὸ σύμπτωμα ἐνδείκνυται, ταῦτα παραλαμβάνομεν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἀντεδείκνυτο ἡμῖν τὸ σύμπτωμα, καὶ οὐ κωλύει παραλαμβάνειν, ὅπερ ὁ σκοπὸς ἐπιδείκνυσι. τὸ γὰρ ἀντιδεικνύμενον λέγουσιν, ἐνδείκνυσθαι μὲν τὸ συμφέρον, μὴ ἐπιτρέπειν δὲ πράττειν, ὅπερ ὑπαγορεύει τὸ πάθος. πρὸς τοῦτό φαμεν ἡμεῖς, ὅτι, εἰ τὰ ἀντιδεικνύμενα ἄχρηστά ἐστι, καὶ ἡ δύ-

lethargici funt, in luce, quum ab hac fluor augefcat? In hujusmodi enim negligere quidem prorfus affectus videntur, attendere autem nudis fymptomatis. Quomodo igitur inutilia fuerint, quae tantam vim habere videntur, ut etiam negligere fubjectos fcopos cogant, et non folum negligere, fed etiam contrarium efficere iis, quae a fcopis indicantur? Etenim aftrictio laxare indicat: qui vero in tenebras delirantes concludunt, non laxant, fed aftringunt e contrario, quum fluor deprimere indicet. At qui lethargicos ex fluore in lucem deducunt, iisdem fluorem augent. Ad haec refpondent, non, quia fymptoma hoc indicat, haec affuminius, fed quoniam e contrario fymptoma nobis indicabatur, ac nihil probibet affumere, quod fcopus oftendit. Etenim, quod contraindicatur, dicunt oftendere quidem id, quod confert, non autem permittere fieri, quod affectus fuggerit. Ad hoc nos dicimus, fi, quae e contrario indi-

ναμις ἡ μὴ ἐῶσα πολλάκις, ὃ ἐνδείκνυται ὁ σκοπὸς, παραλαμβάνειν, ἄχρηστος ἂν εἴη. ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἐπισκοπεῖν δεῖ, χρησίμου τινὸς ἡμῖν ἐξ αὐτῆς εἰς θεραπείας παραγενομένου, καίτοι ἀντενδείκνυται καὶ ἡ δύναμις. ὥσπερ οὖν τὴν δύναμιν ἀντενδεικνυμένην εὔχρηστον εἶναι νομίζετε, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑμῖν καὶ τὰ συμπτώματα ὁμολογεῖν χρήσιμα εἶναι. πρὸς τούτῳ δὲ καὶ γελοίως τὸ σκότος ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν παραλαμβάνουσιν. εἰ γὰρ τὸ σκότος ἐπιτείνει τὴν στέγνωσιν, ἐπιτεινομένη δὲ ἡ στέγνωσις ἐπιτείνει τὴν παρακοπήν· ἐπιτείνεται γὰρ καὶ ἀνίεται τὰ συμπτώματα τοῖς πάθεσιν· δηλονότι τὸ ἐναντίον πράττουσιν, ἢ δεῖ. παραύξοντα γὰρ τὸ πάθος παραύξουσι καὶ τὴν παρακοπήν. ὁ μὲν οὖν περὶ τῶν συμπτωμάτων τοιοῦτός ἐστι λόγος.

Κεφ. κγ'. [320] Ὅτι δὲ οὐκ ἐνδείκνυται τὰ πάθη τὸ συμφέρον, ὡς οἴονται οἱ Μεθοδικοὶ, δι' ὧν αὐτοὶ ἐπειρῶντο ἀποφαίνειν ἄχρηστα τὰ συμπτώματα, διὰ τῶν αὐτῶν ἡμεῖς, ὅτι μηδ' ἐνδείκνυται τὰ πάθη τὸ συμφέρον, ὑποδείξομεν. φαμὲν γὰρ, ὅτι τῶν αὐτῶν ὄντων παθῶν, διαφερουσῶν δὲ

cant, inutilia funt, etiam virtus, quae non finit frequenter, quod fcopus indicat, affumere, erit inutilis: fed virtutem infpicere convenit, quum utile quippiam vobis inde ad curationem proficifcatur, etfi contra etiam indicet virtus: ficut igitur vim contraindicantem utilem effe cenfetis, neceffarium eft vobis etiam fymptomata fateri effe utilia. Ad hoc etiam ridicule tenebras in phreneticis affumunt; fi enim tenebrae aftrictionem adaugent, intenfa item aftrictio mentis turbationem auget; fiquidem intenduntur augenturque fymptomata, affectibus nimirum contrarium facientibus, quam convenit; aucta enim affectum adaugent, et mentis turbationem. Itaque de fymptomatis talis eft disputatio.

Cap. XXIII. Quod autem affectus id, quod conducit, non indicant, ut arbitrantur Methodici, quibus ipfi rationibus fymptomata inutilia declarare conabantur, iisdem nos, quod neque affectus id, quod confert, indicant, oftendemus. Dicimus enim, quum iidem affectus

τῶν αἰτιῶν, οὐ τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρώμεθα. ἰσχουρία γὰρ ἕν τι πάθος ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἂν μὲν διὰ λίθον γένηται, λιθοτομοῦμεν, ἂν δὲ διὰ φλεγμονὴν, καταπλάσσομεν, ἂν δὲ δι᾽ ὑπερδιάτασιν κύστεως, καθετῆρι χρώμεθα, ἢ, ὥσπερ ὁ Ἐρασίστρατος, ἀναστήσαντες ἐπὶ γόνατα τὸν ἀῤῥωστοῦντα, ἀφρονίτρῳ ἄκρον τοῦ οὐρητῆρος προσαψάμενοι, καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ δέ γε ἀπὸ τῶν παθῶν αἱ ἐνδείξεις τῶν (26) συμφερόντων ἐγγίγνονται, τοῦ αὐτοῦ ὄντος πάθους, καὶ συμφέροντος τοῦ αὐτοῦ αἱ αὐταὶ ἐνδείξεις ἐγγίγνονται. οὐ γίνονται δὲ, οὐκ ἂν τὰ διαφέροντα πάθη τὸ αὐτὸ ἐνεδείκνυντο. νυνὶ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς οὔσης αἰτίας, τῶν δὲ παθῶν διαφερόντων, τὴν αὐτὴν θεραπείαν παραλαμβάνομεν. χολέρα γὰρ καὶ ἴκτερος, διαφέροντα πάθη, σχεδὸν ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ, ὅτι τὸ μὲν στεγνὸν, τὸ δὲ ῥοῶδες, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων κένωσιν παραλαμβάνομεν. ἐπεὶ οὖν, ἀναιρουμένων τῶν αἰτιῶν, συναναιρεῖται καὶ τὰ παθήματα, καὶ συνισταμένων, συνίσταται. καὶ ἔτι διαφόρων μὲν ὄντων τῶν αἰτίων, κἂν τὰ αὐτὰ πάθη ᾖ, διαφόρῳ χρώμεθα τῇ θεραπείᾳ. τῶν

ſunt, diverſae autem cauſae, non eadem nos uti curatione. Urinae retentio unus affectus eſt, verum, ſiquidem ex calculo orta eſt, excifionem ipſius molimur: ſin autem ex inflammatione, cataplasmate obducimus: quodſi ex immoderata veſicae tenſione, cathetere utimur, vel, quemadmodum Eraſiſtratus, aegrotante in genua erecto, aphronitro extremum ureteris attingimus: et quae ſequuntur. At ſi ab affectibus indicationes auxiliorum fiunt, quum idem eſt affectus, etiam remedii ejusdem eaedem fiunt indicationes: non fiunt autem, ſi diverſi affectus idem indicarent. Nunc quum eadem eſt cauſa, affectus autem diverſi, eandem curationem aſſumunt. Cholera enim et icterus diverſos affectus eſſe, etiam ipſi fere concedunt, quoniam hic aſtrictus, ille fluxilis eſt: attamen in utrisque vacuationem aſſumimus. Quoniam igitur, cauſis ſublatis, tolluntur etiam ſimul affectus, et, conſiſtentibus illis, hi conſiſtunt; etſi iidem ſint affectus, diverſa tamen utimur curatione.

δ' αυτῶν ὄντων αἰτίων, κἂν τὰ πάθη διάφορα ᾖ, τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρώμεθα. διὰ τοῦτο τά τε πάθη καὶ τα αἴτια, καὶ τοὺς πεπονθότας τόπους ἐξετάζομεν. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε ὑποδεῖξαι το ὅμοιον ὑπὸ διαφερουσῶν αἰτιῶν τὸ αὐτὸ πάθος γιγνόμενον, οἷον στεγνόν. πῦρ τε γὰρ προσπεσὸν ὑποπυκνοῖ την ἐπιφάνειαν, καὶ κρύος ὁμοίως. ἀλλὰ, καίτοι τοῦ αὐτοῦ πάθους ὄντος, διαφόρῳ θεραπείᾳ χρώμεθα διὰ τὴν διαφορὰν τῶν αἰτιῶν. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ πυρὸς καταντλήσεσι καὶ καταπλάσμασι τοῖς τὰς ἐσχάρας ἀποστῆσαι δυναμένοις ἰώμεθα· τὸ δ' ἀπο κρύους πυριάμασι, γογγύλης ἀποξέσμασι, καὶ ὁμοίοις τισίν. εἰ δὲ χαλαστικὴν φήσουσιν ἀπ' ἀμφοτέρων καὶ την αὐτὴν ἀγωγὴν παραλαμβάνεσθαι, φήσομεν, ὅτι, εἰ μηδὲν διαφέρουσα η ἀγωγη, καὶ εναλλάττοιτες οὐδὲν ἁμαρτήσομεν· ἀλλὰ καὶ τον ἀπο πυρὸς πυριάσομεν τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὸν ἀπὸ κρύους καταπλάσομεν, καὶ τοῖς προς τας ἐσχάρας ποιοῦσι φαρμάκοις χρησόμεθα ἐπ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐ ποιοῦμεν τοῦτο· βλάπτονται γάρ· διόπερ οὐ τὴν αὐτὴν θεραπείαν ειναι ῥητέον. ἔτι καὶ τὸ αὐτὸ αἴτιον διάφορα ἀπο-

Caufis porro iisdem fubfiftentibus, etfi affectus funt diverfi, eadem curatione utimur. Idcirco affectus, caufas. et locos affectos examinamus. Jam ex his licet oftendere fimile, a diverfis caufis eundem gigni affectum, nempe aftrictum. Ignis enim elapfus fuperficiem denfat, item frigus fimiliter: attamen licet idem fit affectus, diverfa tamen utimur curatione propter caufarum differentias. Etenim ex igne orto affectui perfufionibus et cataplasmatis, quae cruftas feparare poffunt, medemur: ex frigore autem contracto, fotibus, linimentis, abrafionibus, fimilibusque. At fi laxatoriam in utrisque profevant eandemque curationem, dicemus, quod, fi nihil evariat curandi ratio, etiamfi immutemus, nihil peccabimus. Imo etiam ab igne laefum iisdem fovemus, et a frigore affectum oblinimus, ac iis, quae cruftas faciunt, medicamentis utemur in ipfo. Verum non hoc facimus, quippe offenduntur; quapropter non eadem effe curatio dicetur. Praeterea eadem caufa diverfos efficit affectus;

τελεῖ πάθη. διὰ γὰρ πλῆθος οἱ μὲν φλεγμαίνουσιν, ἡ δὲ φλεγμονὴ στέγνωσίς ἐστιν· ἄλλοι δ' αἱμοῤῥαγοῦσιν, αἱ δ' αἱμοῤῥαγίαι ῥύσεις εἰσί· ἀλλὰ παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν παθῶν οὐκ ἐξαλλάσσεται ἡ θεραπεία. κένωσις γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων λύσις, ἐναντία τῷ πάθει. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν ἀποτελούντων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀποτελουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι, χρὴ τὰς ἐνδείξεις γίγνεσθαι. τὰ δὲ παραδέχονται μὲν ὡς αἴτια οἱ Μεθοδικοὶ, ἐπειδὴ τῶν συμπτωμάτων ἐστὶ ποιητικὰ, ἀλλ' οὐχὶ ὡς αἴτια εἶναι, φασὶν, ἐνδείκνυται, ἀλλ' ὡς κοινότητες. οὐδὲν δὲ κωλύει το αὐτὸ, φασὶ, καὶ ὡς αἴτιον εἶναι, καὶ ὡς κοινότητα, καὶ ὡς ἕτερα. ὡς γὰρ τὸ μῆλον γευστὸν καὶ ὁρατὸν καὶ ἁπτόν ἐστιν, ὅταν δὲ λέγωμεν γλυκυ εἶναι, οὐ, καθ' ὅσον τῇ ἁφῇ ὑποπίπτει, γλυκὺ λέγομεν, οὕτω καὶ τὰ πάθη οὐδὲν κωλύει εἶναι μὲν ἑτέρων ἀποτελέσματα, εἶναι δε καὶ ποιητικά τινων. [321] αλλ' ὅταν, φασὶ, λέγωμεν ἐνδεικνυσθαι αὐτὰ, οὔτε ᾗ ἀποτελέσματά ἐστιν, οὔτε ᾗ ποιητικά τινων, ἐνδείκνυσθαι λέγομεν, ἀλλ' ὡς κοινότητας. ὡς οὖν τὰ συμπτώματα οἱ

nam ex plenitudine alii inflammationem experiuntur, inflammatio autem adftrictio eft: alii fanguinem profundunt, fanguinis autem profluvium fluor eft: fed propter affectuum differentiam curatio non mutatur. Nam vacuatio, in utrisque folutio, affectui contraria. Non enim ab efficientibus, fed ab his, quae fiunt, ut etiam ipfi fatentur, indicationes fieri oportet. At affectus quidem recipiunt ut caufas Methodici, quoniam fymptomatum fiunt effectrices. Verum non ut caufae fint, inquiunt, indicant, fed ut communitates. Nihil autem vetat idem, inquiunt, et ut caufam effe, et ut communitatem, et ut alia. Sicut enim malum guftabile, vifibile et tangibile eft; at quum dicimus dulce effe, non quatenus tactui occurrit, dulce appellabimus: ita et affectus, nihil prohibet, aliorum fane effe opera, quorundam etiam effe opifices. Quum vero, inquiunt, indicare ipfos dixerimus, neque quae opera funt, neque qua opifices quorundam, indicare pronunciamus, fed ut communitates. Quemadmodum itaque

Μεθοδικοὶ, διὰ τὸ ἀπὸ διαφερόντων γίνεσθαι τα αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῶν αυτῶν διαφέροντα, οὐδεν ἐνδείκνυσθαι συμφέρον λέγουσιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἐπειδήπερ ὁρῶμεν ὑπὸ διαφερόντων αἰτίων τὰ αὐτὰ πάθη γινόμενα, καὶ ἀπο τῶν αὐτῶν διαφέροντα, ἄχρηστά φαμεν αὐτὰ πρὸς ἔνδειξιν τῶν συμφερόντων εἶναι. ου γὰρ ἓν ἐνδείκνυται ἀεὶ τὸ αὐτό. ἰσχουρίας οὖν οὔσης δηλονότι, ἀεὶ ἂν τῇ αυτῇ θεραπείᾳ χρώμεθα. ὡς ουν αυτοὶ το ἔρευθος μὴ ἐνδείκνυσθαι λέγουσι, τὸ εἶδος ἀποτελέσματος εἶναι νομίζοντες, οὕτω καὶ ἡμεῖς τα πάθη ἄχρηστα εἶναι προς ἔνδειξιν ἐροῦμεν, ὁτὲ μὲν αἰτιῶν, ὁτὲ δε ἀποτελεσμάτων. καίτοι φαίη ἄν τις πρὸς αὐτους. πῶς οὐκ ἐνδείκνυται το ἔρευθος την αλλοίωσιν αυτοῦ; καὶ γὰρ καὶ κοινότητα θεωρεῖσθαι ὑπ᾽ αυτοῦ, ἐπὶ πλειόνων γαρ διαφερόντων ὁρᾶσθαι. ἔστι δ᾽ ἡ κοινότης ταυτότης ἐν πλείοσιν. εἰ τοίνυν καὶ ἐνδείκνυται, καὶ κοινόν ἐστι πλειόνων, διὰ τί οὐκ ἀπὸ τούτου καὶ τῶν τοιούτων συμπτωμάτων σαφῶς φαινομένων ποιεῖσθε τας ἐνδείξεις, ἀλλ᾽ ἀπο τῶν παθῶν, στεγνότητος καὶ ῥύσεως ουδαμῶς φαι-

ſymptomata Methodici eo, quod eadem a diverſis fiunt, et ab iisdem diverſa, nullum indicare praeſidium dictitant: ita et nos, quum videamus a diverſis cauſis eosdem oriri affectus, et ab iisdem diverſos, inutiles ipſos ad auxiliorum indicationem eſſe pronuntiamus. Non enim unus indicat ſemper idem: alioqui, difficultate urinae orta, eadem ſemper uteremur curatione. Ut igitur ipſi ruborem non indicare dicunt, ſpeciem eſſe operis arbitrantes: ſic nos quoque affectus inutiles eſſe ad indicationem affirmamus, nunc ſane cauſarum, nunc operum: etſi aliquis adverſus ipſos dicere poſſit, quomodo rubor alterationem non indicat; etenim et communitatem ab ea ſpectari, ut quae in pluribus diverſis cernatur. Eſt autem communitas idem in pluribus. Si igitur et indicat, et commune eſt plurium, cur non ab hoc et hujusmodi ſymptomatis manifeſto apparentibus indicationes facitis, ſed ab affectibus, aſtrictione et fluore nequaquam

νομένων; καὶ ἀνεπιδείκνυται, ὅπερ πάθος ἐστὶ, γελοιότατον, πάθος ἀναίσθητον εἶναι λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἡ ῥύσις καὶ ἡ στέγνωσις μόναι ἦσαν κοινότητες, εἶχεν ἄν τινα πιθανότητα τὸ ταύτας λέγειν ἐνδείκνυσθαι μόνας. ἐπειδὴ καὶ τὰ συμπτώματά ἐστι κοινὰ πλειόνων, διὰ τί μὴ καὶ ἀπὸ τῶν συμπτωμάτων ἔνδειξις γίνεται συμφερόντων; οἱ δέ φασιν, ἀλλ᾽ ὅτι μή εἰσι προσεχῆ καὶ ἀναγκαῖα τοῖς ἰατρεύουσι κοινότητες, διὰ τοῦτο παραιτούμεθα τὰ συμπτώματα. τῶν γὰρ αὐτῶν ὄντων παθῶν, διαφερόντων δὲ τῶν συμπτωμάτων, τῇ αὐτῇ θεραπείᾳ χρώμεθα. καὶ διαφερόντων τῶν παθῶν, διαφερούσῃ ἀγωγῇ χρώμεθα, ὥς που δέδεικται. διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες, φήσομεν, καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τὸ ὅμοιον τυγχάνειν, ὅπερ ὑμεῖς ἐπὶ τῶν συμπτωμάτων παρεφυλάξατε, ὡς ἄχρηστα νῦν αὐτὰ παραιτούμεθα. ἐκ περιουσίας γάρ ἐστι καὶ τοῦτο κατασκευάσαι, ὅτι ἄχρηστος ἡ κατάληψις τῶν παθῶν. ἐπαρκεῖ γὰρ πρὸς θεραπείαν αἰτίας κατάληψις, τόπου ἐπίγνωσις τοῦ ἐνοχλουμένου, καὶ δυνάμεως μέτρον. εἰ δὲ στέγνωσις, ἢ ῥύσις, περιττὸν

apparentibus? Ac quia non oftenditur, qui affectus fit, maxime ridiculum eft dicere, affectum effe infenfibilem. Si igitur fluor et adftrictio folae effent communitates, aliquid probabile haberent dicere, has folas indicare, quoniam et fymptomata plurium funt communia, quidni etiam a fymptomatis auxiliorum fit indicatio? Illi autem, inquiunt, eo, quod communitates non funt proximae et neceffariae medicis, idcirco fymptomata averfamur. Quum enim iidem funt affectus, differentia autem fymptomata, eadem curatione utimur: et quum differunt affectus, diverfa utimur medendi ratione, ut alibi comprehenfum eft. Hac de caufa etiam nos, quum videamus, dicemus, in affectibus quoque fimile accidere, quod vos in fymptomatis obfervaftis, ut inutilia nunc ipfa averfamur. Ex fuperfluo enim eft et hoc aftruere, quod affectuum comprehenfio fit inutilis; fufficit enim ad curationem caufae comprehenfio, loci, qui moleftatur, agnitio, virtutis menfura: fin autem aftrictio, aut fluor, fuperfluum

φημι καταλαμβάνειν. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ὕστερον εἰρήσεται, ὅταν διεξίωμεν, ἥντινα χρείαν ἡ κατάληψις τῶν παθῶν παρέχεται.

Κεφ. κδ'. Ἐκεῖνο δὲ χρὴ λέγειν πρὸς τοὺς Μεθοδικοὺς, ὅτι τὰ πάθη τὸ ποιητέον οὐκ ἐνδείκνυται, ἀλλὰ τὴν ἄρσιν ἢ περιαίρεσιν ἑαυτῶν, ὅπερ ἄν τις καὶ εὔξαιτο. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἰδιώταις ἐστὶ πρόδηλον, καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, ὅτι τὰ μὲν πάθη τὴν περιαίρεσιν ἐνδείκνυται, ἡ δὲ ὑγιεία τὴν τήρησιν. οἱ δὲ τεχνῖται οὐ ταύτης τῆς ἐνδείξεως δέονται, ἀλλὰ βούλονται εἰδέναι ταῦτα, δι' ὧν ἡ περιαίρεσις τῶν παθῶν ἔσται, καὶ ἡ τῆς ὑγείας τήρησις. χρείαν οὖν ἔχουσι τῶν ἐνδεικνυμένων τὰ κατὰ μέρος συμφέροντα, καὶ δι' ὧν ἄν τις ὑγείας τύχοι, καὶ συντηρήσειεν αὐτήν. τούτῳ γάρ τοι καὶ οἱ τεχνῖται τῶν ἰδιωτῶν διαφέρουσιν, εἰ ταῦτα καταλαμβάνουσιν, ἅπερ ἐνδείκνυται τὰ κατὰ μέρος συμφέροντα. εἰ δέ γε ἀπὸ τῶν παθῶν ἡ ἔνδειξις τῶν συμφερόντων ἐγίνετο, αὐτοὶ ἂν οἱ ἔχοντες αὐτὰ, δι' ὧν ἔδει τὴν

(dico) est comprehendere, Sed haec quidem ratio facile postea explicabitur, ubi ostenderimus, quem usum affectuum comprehensio exhibeat.

Cap. XXIV. Illud autem dicendum est contra Methodicos, quod affectus id, quod faciendum est, non indicant, sed ablationem aut circumcisionem sui, quod sane et quis etiam optaverit. Id autem constat idiotis et imperitis, animalibusque ratione carentibus, quod affectus quidem ablationem sui indicant, sanitas autem conservationem. Artifices non hac indigent indicatione, sed scire volunt, per quae ablatio affectuum et sanitatis conservatio praestabitur. Usum itaque habent indicantium ea, quae particulatim conferunt. Et per quae quis sanitatem adipiscitur, iisdem etiam eandem conservaverit. Hac etenim re etiam artifices ab idiotis discrepant, si haec comprehendunt, quae particularia praesidia indicant. Sin autem ab affectibus auxiliorum indicatio facta est, ipsi utique, qui ea habent, quibus sanitatem moliri oportet,

Ed. Chart. II. [321. 322.] Ed. Baf. I. (26 27.)

ὑγείαν περιποιήσασθαι, ἠπίσταντο. [322] ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀγνοοῦσιν· ὃ δ᾽ ἐνδείκνυται τὸ πάθος, ἴσασιν. ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἄρσιν ἐνδείκνυται, οἵδε πέμπουσιν ἐπὶ τοὺς ἰατροὺς τοὺς δυναμένους ἀνελεῖν τὰ πάθη.

Κεφ. κε'. Ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν προσαγομένων βοηθημάτων ἐπιγνῶναι, ὅτι οὐ τὰ πάθη, ἀλλὰ τὰ αἴτια τὴν θεραπείαν ἐνδείκνυται. τὰ γὰρ βοηθήματα ὑπεναντιοῦται οὐ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ τοῖς ποιοῦσιν· ὡς ἡ κένωσις τῷ πλήθει ἐναντία ἐστὶ, πάθει δὲ οὐδενὶ, οἷον φλεγμονῇ, ἢ πυρετῷ. ἀναιρουμένου δὲ τοῦ πλήθους ὑπὸ τῆς κενώσεως, συναναιρεῖται καὶ τὸ γενόμενον ὑπὸ τοῦ πλήθους πάθος. οὐκ ἐπειδὴ δὲ συναναιρεῖται τῷ ποιοῦντι τὸ πάθος, τὸ βοήθημα τῷ πάθει ὑπεναντίον ἦν. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπιφερομένων συμπτωμάτων, ἀπό τε τοῦ πλήθους καὶ τῆς κενώσεως γνῶναι, ᾧτινι τὸ βοήθημα ὑπεναντίον ἐστί· τὸ μὲν γὰρ πλῆθος τῇ περιουσίᾳ βαρεῖ, ἡ δὲ κένωσις, μειοῦσα τὴν περιουσίαν, ἀναιρεῖ τὸ βάρος, ἔπειτα τὸ πλῆθος, ὃ (27) διατείνει τὰ ἀγγεῖα, ἡ δὲ κένωσις εἰς σύμπτωσιν ἄγει. καὶ τὰ ἄλλα βοηθήματα πρὸς τὰ αἴτια

noverunt. Verum hoc quidem ignorant: quod autem affectus indicat, intelliguut. Quoniam enim fublationem indicat, illi ad medicos mittunt, qui affectus poffunt tollere.

Cap. XXV. Porro licet etiam ex adhibitis praefidiis cognofcere non affectus, fed caufam curationem indicare. Non enim praefidia adverfantur his quae fiunt, fed efficientibus: ut evacuatio copiae contraria eft, nulli autem affectui, utpote inflammationi, aut febri. Sublata autem ab evacuatione copia, tollitur etiam fimul affectus a copia fubortus. Non autem, quoniam affectus una cum efficiente fubmovebatur, auxilium affectui contrarium erat. Poffumus enim ex fymptomatum, quae a multitudine et evacuatione contingunt, collatione, cui opponatur auxilium, dignofcere; etenim copia exfuperantia gravat: vacuatio autem, exfuperantiam imminuens, gravitatem tollit, deinde copiam, quae vafa distendit; vacuatio autem in confidentiam deducit. Ac alia praefidia caufis adverfari inve-

εὕροις ἂν ὑπεναντιούμενα, πρὸς δὲ τὸ πάθος οὐδέν. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τούτου ἄν τις μάθοι, ὅτι, εἰ μὲν ἡ στέγνωσις βοήθημα οὐδὲν, οὐδ' ἡ ῥύσις, ἀλλὰ μᾶλλον πάθος τι ἐνδείκνυται, τῇ δὲ στεγνώσει ἐναντία ἐστὶν ἡ ῥύσις, οὐ κένωσιν, ἀλλὰ ῥύσιν ἐνδείκνυται ἡ στέγνωσις. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ῥύσις στέγνωσιν ἐνδείξεται. ὅπερ οὖν παραλαμβάνομεν, ταὐτὸν ἐνδείκνυται πάθος. τὰ δὲ αἴτια τὰ βλάπτοντα τὸ ἐναντίον αὐτῶν ἐνδείκνυται· καὶ ὅπερ ἐνδείκνυται ταῦτα, παραλαμβάνομεν. διόπερ οὐ τὰ πάθη, ἀλλὰ τὰ αἴτια τὸ συμφέρον ἐνδείκνυται. ὅτι μὲν οὖν τὰ συμπτώματα οὐκ ἔστιν ἄχρηστα παντάπασι, καὶ τὰ πάθη οὐχ οἷά τέ ἐστιν ἐνδείκνυσθαι τὸ συμφέρον, τὰ δ' αἴτια ἐνδείκνυται, αὐτάρκως ὑποδέδεικται.

Κεφ. κς'. Ἑξῆς ἐπισκεπτέον, εἴτε φαίνονται αἱ κοινότητες, ἃς ὑποτίθενται οἱ Μεθοδικοὶ, εἴτε καὶ μή· καὶ εἰ αἱ ἐνδείξεις ἀπὸ τῶν κοινοτήτων δύνανται γίνεσθαι, ἢ οὔ. ὁριζόμενοι τοίνυν την ἰατρικὴν κατὰ τὴν αὐτῶν δόξαν γνῶσιν εἶναι τῶν φαινομένων κοινοτήτων, τὸ δὲ φαινόμενον

nias, affectui autem nulli. Praeterea etiam hinc aliquis didicerit, quod, si quidem astrictio nullum auxilium, neque fluor, sed potius affectum aliquem indicat, astrictioni autem contrarius est fluor, non vacuationem, sed fluorem astrictio indicat; similiter autem et fluor astrictionem indicabit. Quod igitur assumimus, idem indicat affectus, causae autem offendentes contrarium ipsorum indicant, et, quod hae indicant, assumimus; quapropter non affectus, sed causae remedium indicant. Quod itaque symptomata non sunt prorsus inutilia, et affectus non possunt remedium indicare, causae autem indicant, abunde satis demonstratum est.

Cap. XXVI. Deinceps inspiciendum erit, num communitates, quas Methodici statuunt, appareant, an minus: ac utrum indicationes a communitatibus fieri possint, an secus. Itaque definientes Medicinam secundum illorum sententiam, cognitionem esse communitatum

οὐχ ὡς δι' αἰσθήσεως καταληπτὸν εἶναι λέγουσι. οὐδεμία γὰρ διάθεσις δι' αἰσθήσεως καταλαμβάνεται, ἀλλὰ φαινόμενον ἐκεῖνοι λέγουσι τὸ ἐξ αὐτοῦ καταληπτὸν, κἂν μὴ ὑποπίπτῃ ταῖς αἰσθήσεσι· σχεδὸν γὰρ τὸ ἐναργὲς ἐκεῖνοι φαινόμενον λέγουσι. δεῖ μὲν οὖν τὸν ἀντιλέγοντα καὶ τοῦτο παραδεικνύειν, ὅτι οὐκ ἴσασι τοῖς ἑλληνικοῖς ὀνόμασι χρήσασθαι. ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν λέξει προσπλέκεσθαι, συγχωρήσαντες αὐτοῖς τὸ φαινόμενον, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἐπιδείξομεν, ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῶν εἰσιν αἱ κοινότητες καταληπταί. καὶ πρῶτόν γε τὸν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἄρξαντα Θεσσαλὸν ἐπιδείξομεν, σημεῖα ἐκθέμενοι τῶν κοινοτήτων, ὡς οὐκ ἐξ ἑαυτῶν δηλονότι καταλαμβάνεσθαι πεφυκυιῶν. ἐν γὰρ τῷ κάμνοντι τὴν στέγνωσιν, φησὶ, καταλαμβάνειν ἐστὶν ἐκ τοῦ δυσδιαφόρητα εἶναι τὰ σώματα. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ῥύσεώς τινα γνωρίσματα ἐκτίθεται. ἀλλ' ἴσως φήσουσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα, καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἀντιλέγετε. ἐάσαντες οὖν τὸν Θεσσαλὸν, ἐπιδείξομεν τὸ προκείμενον. πρῶτον [323] οὖν κοινῷ τινι ἐπιχειρήματι ἐπὶ τῶν δύο διαθέσεων

apparentium, apparens autem non ut fenfu perceptibile elle pronunciant. Nulla enim dispolitio fenfu percipitur, verum illi apparens dicunt, quod ex fe percipitur, etfi non fenfibus exponatur; fi quidem illi apparens propemodum evidens appellant. Convenit igitur eum qui contra illos agit, hoc quoque oftendere, quod nefciant Graecis uti nominibus. Ne autem videamur dictioni adhaerere, concedentes ipfis apparens, ut libet, appellare, oftendemus, non ex fe comprehendi communitates: ac primum fectae ipforum auctorem Theffalum demonftrabimus figna exponere communitatum, quod ex fe videlicet percipi non foleant *Etenim in aegrotante aftrictionem*, inquit, *percipere licet inde, quod corpora aegre diffllentur.* Similiter et fluoris quasdam notas exponit. Sed forfan dicent, quod viro, non fectae ipforum contradicitis. Dimiffo igitur Theffalo, rem propofitam profequamur. Primum igitur communi quodam

χρησόμεθα, ὑποδεικνύντες, ὅτι οὐ φαίνονται, οὐδ' ἐξ ἑαυτῶν εἰσι καταληπταί· ἔπειτα καὶ ἰδίᾳ ἑκατέραν τῶν διαθέσεων δείξομεν μὴ ἐξ ἑαυτῶν καταλαμβανομένην. ὁμολογοῦσι τοίνυν καὶ αὐτοὶ, ὅτι οὐ πᾶσα πύκνωσις σώματος, οὐδ' ἐποχὴ ἀποκρίσεως, στέγνωσίς ἐστιν. οἱ γὰρ ἀγροῖκοι ἐν ταῖς συγκρίσεσίν εἰσιν, οὐ μὴν ἐν στεγνότητί εἰσιν. καὶ ἡ ἐποχὴ δὲ τῶν οἰκείων οὐκ ἔστι στέγνωσις, ἐπειδὰν καὶ κάθαρσις γυναικὸς διὰ τὴν κύησιν ἐπέχηται, ἐποχὴ μέν ἐστι συνήθους ἀποκρίσεως, στέγνωσις δ' οὐκ ἔστι. ἔτι δ' οὐ πᾶσα ἀραίωσις σωμάτων καὶ ἀπόκρισις ῥύσις ἐστίν. οἱ γὰρ παῖδες, καὶ τὰ γύναια, καὶ οἵτινες ἁβροδίαιτοι ἄνδρες, κατὰ φύσιν εἰσὶν ἀραιοὶ, καὶ ἀπόκρισίς τις, οὐ ῥύσις ἐστὶν ἡ τῶν περιττωμάτων. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς διὰ κοιλίας, ἢ οὔρων, ἢ ἱδρώτων, ἢ αἱμοῤῥαγιῶν κρινομένους, ἐν ῥύσει εἶναι ἐροῦσιν· ἐνίστασθαι γὰρ αὐτοὺς τῇ ἐκκρίσει ἔδει. ἐπεὶ οὖν οὐ πᾶσα πύκνωσις, καὶ ἐποχη στέγνωσίς ἐστιν, οὐδὲ πᾶσα ἀραίωσις, ἢ ἔκκρισις, ῥύσις, δῆλον, ὅτι αὐτοῖς μὲν τοῖς συμπτώμασι προσέχοντι

argumento in duabus dispofitionibus utemur, oftendentes ipfas non apparere, neque ex ipfis percipi: deinde etiam peculiarem utramque dispofitionem non ex fe comprehendi. Fatentur itaque et ipfi, non omnem corporis denfationem, neque excrementi retentionem aftrictionem effe; etenim agricolae in concretionibus funt, non tamen in aftrictionn: et retentio familiarium non eft aftrictio. Ubi vero purgatio mulieris propter conceptum cohibetur, retentio quidem confuetae excretionis eft, non autem aftrictio. Infuper non omnis corporis raritas vel effluxio fluor eft; etenim pueri, mulieres et delicati viri natura funt rari, et excretio quaedam, non fluor eft excrementorum. Sed neque eos, qui per alvum, aut urinas, aut fudores, aut fanguinis eruptiones excernunt, in fluore effe dicent; adverfari enim ipfos excretioni oporteret. Quoniam igitur non omnis denfatio, et retentio, adftrictio eft; neque omnis raritas aut effluxio, fluor; conftat fieri non poffe, ut nudis ipfis fymptomatis atten-

ψιλοῖς, ἀδύνατόν ἐστιν ῥύσιν ἢ στέγνωσιν καταλαβεῖν, ἐξ ἑτέρων δ' ἐπικρίνειν αὐτὰ δεῖ. ὡς γὰρ καὶ τὰ ἄλλα συμπτώματα, εἴτε κατὰ φύσιν ἐστὶν, εἴτε παρὰ φύσιν, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων καταλαμβάνεται, οὕτως οὐδὲ στέγνωσις καὶ ῥύσις. τὸ δὲ λεγόμενον διὰ τούτων ἂν γένοιτο δῆλον. τὰ κατὰ φύσιν συμπτώματα πρὸς τὰ παρὰ φύσιν πολλὴν ἔχει τὴν ὁμοιότητα. τὰ γὰρ αὐτὰ, οἷς μὲν κατὰ φύσιν, οἷς δὲ παρὰ φύσιν. οἷον τὸ μέλαν χρῶμα τὸ παρὰ φύσιν ὅμοιόν ἐστι τῷ κατὰ φύσιν. ἡμῖν μὲν γὰρ παρὰ φύσιν, τοῖς Ἰνδοῖς δὲ κατὰ φύσιν. καὶ τὰ σχήματα δὲ τὰ παρὰ φύσιν ἔοικε τοῖς κατὰ φύσιν. ἄλλοι γὰρ ἄλλων ἔξαρθροι πεφύκασι μᾶλλον. καὶ ῥὶς ὀξεῖα, καὶ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, οἷς μὲν θανατικὰ συμπτώματα, ἄλλοις δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα κατὰ φύσιν. καὶ κίνησις καὶ ἀκινησία, ἂν μὲν ὑπὸ προαιρέσεως γένηται, κατὰ φύσιν, ἂν δ' ἀπροαιρέτως, παρὰ φύσιν. ἐκ δὲ τούτων εὔδηλον, ὅτι αὐτοῖς μὲν τοῖς συμπτώμασι μόνοις οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ προσέχοντας γνωρίζειν τὸ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ

dens, fluorem aut aſtrictionem percipias: ex aliis autem decernere ipſa oportet. Ut enim alia ſymptomata, ſive ſecundum naturam ſunt, ſive praeter naturam, non ex ſe ipſis, ſed ex aliis percipiuntur: ita neque aſtrictio et fluor. Quod autem dicitur, ex his manifeſtum evadet. Symptomata, quae ſecundum naturam ſunt, cum his, quae praeter naturam, multam habent ſimilitudinem. Nam eadem aliis ſecundum naturam, aliis praeter naturam ſunt, ut niger color praeter naturam ſimilis eſt ei, qui ſecundum naturam exiſtit: nobis etenim praeter naturam, Indis autem ſecundum naturam. Item figurae praeter naturam reſpondent naturalibus. Alii enim magis, quam alii, laxis articulis nati ſunt, item nares acutae et oculi concavi aliis ſane lethalia ſymptomata, aliis autem eadem haec ſecundum naturam. Jam motus et immobilitas, ſiquidem a voluntate fiat, ſecundum naturam; ſi contra voluntatem, praeter naturam. Ex his conſtat, non poſſe eos, qui ſymptomatis ipſis attendunt, naturalem modum et ei contrarium cognoſcere. Verum

παρὰ φύσιν, ἀλλὰ δεῖ ἐπ᾽ ἐνίων μὲν τὴν ἐπιφέρουσαν αἰτίαν ἐξετάσαι, ὡς ἐπὶ τῆς κινήσεως, πότερον ὑπὸ προαιρέσεως, ἢ ἀπροαιρέτως· καὶ ἐπὶ τοῦ χρώματος. ἐπεὶ γὰρ τὸ χρῶμα ἀπὸ τῶν χυμῶν, ἐπιφαίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ χρώματος τὸ αἷμα, δεῖ σκοπεῖν, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει τὸ αἷμα. ὄψει δὲ ἐκ τῆς χρείας. ἂν γὰρ τὴν λοιπὴν ἅπασαν χρείαν τὸ αἷμα ἀνεμπόδιστον παρέχηται καὶ μήτε διατείνῃ, μήτε βαρῇ, φήσεις κατὰ φύσιν εἶναι τὸ χρῶμα. τὸ σχῆμα εἰ κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἀπὸ τῆς τοῦ μέλους χρείας καταλήψῃ, ὡς ἐπὶ τοῖς ἐξαρθρηθεῖσιν. ἔνια δὲ ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γίνεται, εἰ κατὰ φύσιν ἐστὶ, καταλαμβάνεται. οὕτω καὶ ἡ πύκνωσις καὶ ἡ ἀραίωσις οἷς μὲν κατὰ φύσιν ἐστὶν, οἷς δὲ παρὰ φύσιν. ἡ μὲν γὰρ τῶν γερόντων πύκνωσις, αὐτοῖς μὲν κατὰ φύσιν, παιδίοις δὲ παρὰ φύσιν. ἡ δ᾽ αὖ τῶν παιδίων ἀραίωσις, αὐτοῖς μὲν κατὰ φύσιν, γέρουσι δὲ παρὰ φύσιν. καὶ διαγωγῇ βίων πεπύκνωνταί τινες, ὡς οἱ ἀγροῖκοι, καὶ κατὰ προστάσεις ἄλλοι, καὶ ὅμως κατὰ φύσιν διάκεινται. διὰ τοῦτο οὐχ οἷόν

convenit in nonnullis fane caufam inferentem examinare, ut in motu, num a voluntate, an fine illa fiat; item in colore. Quoniam enim humorum color eft, apparet autem ex colore fanguis, confiderandum eft, an fecundum naturam fanguis habeatur. Videbis autem ex ufu; fi enim reliquum omnem ufum fanguis liberum praebeat, neque distendat, neque gravet, dices fecundum naturam effe colorem. At figuram, num fecundum naturam fit, ex membri ufu percipies, ut in luxationibus. Nonnulla vero ex loco, in quo fiunt, an fecundum naturam fint, deprehenduntur. Sic etiam denfitas raritasque aliis fecundum naturam eft, aliis contra. Etenim fenum denfitas ipfis quidem fecundum naturam, pueris autem praeter naturam. Jam ipforum puerorum raritas ipfis quidem fecundum naturam eft, fenibus autem praeter naturam. Item ratione vitae alii denfati funt, ut agricolae: nec non ex negotiis alii, attamen fecundum naturam affecti funt. Idcirco non licet

τε εἰς τὴν πύκνωσιν τῶν σωμάτων ψιλὴν, καὶ τὴν ῥύσιν ἀποβλέποντας, καταλαμβάνειν τὰς διαθέσεις. δεῖ δὲ καὶ πρὸς ἕτερόν τι καὶ ταῦτα ἀναφέροντας ἐπικρίνειν, εἴτε κατὰ φύσιν, εἴτε πάθη ἐστίν. [324] λέγουσι γὰρ, ὅτι τῇ συμμετρίᾳ καὶ ἀμετρίᾳ διακρίνομεν τὰ κατὰ φύσιν συμπτώματα ἀπὸ τῶν παρὰ φύσιν. ὅταν μὲν γὰρ συμμέτρως τὸ σῶμα πυκνώσεώς τε καὶ ἀραιώσεως ἔχῃ, ὑγιαίνει τὸ ζῶον· ὁπόταν δέ τι αὐτῶν ἐπιταθὲν ἐκβῇ τὴν συμμετρίαν, νοσεῖν ἀνάγκη. ῥητέον οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τὸ σύμμετρον καὶ ἄμετρον, ἕτερον παρὰ τὰς διαθέσεις. εἰ δὲ τῇ ἀμετρίᾳ κρίνοιτο τὰ πάθη, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν καταληπτὰ εἶναι ὁμολογεῖται. εἶτα οὕτως· εἰ τὸ σύμμετρον καὶ τὸ ἄμετρον οὐ φαίνεται, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καταλαμβάνεται. ἂν μὲν γὰρ ὠφελῇ, σύμμετρόν ἐστι· ἂν δὲ βλάπτῃ, ἄμετρον. πῶς οὖν τοῦτο σύμμετρον καὶ ἄμετρον μὴ φαινόμενον, τὰ ἐκ τούτου καταλαμβανόμενα φαίνοιτ' ἄν; εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τὸ σύμμετρον καὶ ἄμετρον κρίνοιτο, οὐδ' οὕτω πρόδηλον ἂν

ad nudam corporum denſationem et fluorem reſpicientes, affectus percipere. Convenit autem et ad aliud quippiam haec referentes dijudicare, ſecundum naturamne ſint, an affectus. Dicunt enim, quod commoderatione et immoderatione naturalia ſymptomata ab his, quae praeter naturam ſunt, nos discernimus. Quum enim mediocriter corpus denſum rarumque fuerit, animal ſanum eſt: quum autem vel denſitas vel raritas intenſa mediocritatem exceſſerit, aegrotare cogitur. Reſpondebimus itaque ipſis, mediocre et immoderatum diverſum a diſpoſitionibus eſſe. Sin autem immoderatione affectus judicentur, non ex ſe ipſis percipi in confeſſo eſt: deinde ita: ſi moderatum et immoderatum non apparet, ſed ex effectis deprehenditur. Si enim juvat, moderatum eſt; ſin offendit, immoderatum, Quomodo igitur, quum hoc moderatum et immoderatum non appareat, quae ex eo percipiuntur, apparebunt? Quodſi etiam ad vim moderatum et immoderatum judicetur, nec ſic quidem immode-

εἴη τὸ ἄμετρον· ἡ γὰρ δύναμις οὐ φαίνεται· τοῦ δ' ἀμέτρου μὴ φαινομένου, δηλονότι οὐδὲ αἱ κοινότητες φαίνονται, καὶ γὰρ αὗται ἀμετρίαι τινές εἰσιν. ἔτι τε ῥητέον πρὸς αὐτοὺς, ὅτι οὐδὲν τῶν κατὰ φύσιν παρὰ φύσιν φαίνεται, ἀλλ' ὡς μὲν κατὰ φύσιν, ἢ παρὰ φύσιν φαίνεται. τὸ γὰρ ἄλγημα καὶ ἄλλα τοιουτότροπα παρὰ φύσιν φαίνεται. οἱ δ' ἰατροὶ βούλονται καταλαβεῖν, οὐχ οἷά ἐστι παρὰ φύσιν, ἀλλ' ὡς ἔστι. ῥὶς γὰρ ὀξεῖα καὶ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι πᾶσιν ἀνθρώποις φαίνεται· εἰ δὲ κατὰ φύσιν, ἢ παρὰ φύσιν, τοῖς ἰατροῖς μόνον. ταύτῃ γὰρ διαφέρουσιν οἱ ἰατροὶ τῶν ἰδιωτῶν (28), ὅτι ἐπὶ τοῖς φαινομένοις κεκρυμμένον τι καταλαμβάνειν δύνανται, ὃ οὐκ ἔτι δύνανται οἱ ἰδιῶται καταλαβεῖν. ἔπειτα παρὰ φύσιν οὐ φαίνεται, καὶ αἱ κοινότητες παρὰ φύσιν εἰσὶν, δηλονότι οὐ φαίνονται. ἄξιον δὲ κἀκεῖνο ἐννοῆσαι, εἴ τις πώποτε τῶν ἀνθρώπων μετεπέμψατό τινα τῶν ἰατρῶν, ὡς ὑπὸ πυκνότητος ἢ ἀραιότητος ἀμέτρου ἀνιώμενος. εἰ δὲ μηδεὶς εἰς αἴσθησιν ἦλθε τῶν κοινοτήτων, πῶς εὔλογον

ratum constabit; nam vis non apparet. Quum autem immoderatum non apparet, nimirum nec communitates apparent, siquidem hae immoderationes quaedam sunt. Praetereaque dicendum ipsis est, nullum ex his, quae secundum naturam sunt, praeter naturam apparere, sed tanquam secundum naturam aut praeter naturam apparet. Nam dolor aliaque ejusmodi praeter naturam apparent. Medici autem percipere cupiunt, non qualia sunt praeter naturam, sed quod sunt. Nares enim acutae, et oculi concavi omnibus hominibus apparent; num autem secundum naturam, an praeter naturam, solis medicis. Hac enim re medici ab idiotis differunt, quod in apparentibus abditum quid possunt percipere, quod non item possunt idiotae deprehendere. Deinde praeter naturam non apparet, et communitates praeter naturam sunt: constat igitur, eas non apparere. Dignum vero est et illud consideratione, si quis unquam hominum medicum aliquem adiit, tanquam a densitate aut raritate immodica molestaretur: sin autem nullus communitates sensit, quae ratio

ἐστι λέγειν φαίνεσθαι αὐτάς; μὴ φαινομένων δὲ τῶν κοινοτήτων, πῶς οἴονται τὴν τέχνην τὴν γνῶσιν εἶναι φαινομένων κοινοτήτων;

Κεφ. κζ. Νῦν δὲ ἰδίως πρὸς ἑκατέραν τῶν διαθέσεων ἐροῦμεν, καὶ πρῶτον περὶ τῆς στεγνώσεως ῥητέον. τὴν τοίνυν στέγνωσιν πύκνωσίν φασιν εἶναι καὶ ἐποχὴν τῶν ἐκκρίσεως δεομένων. ἀνάγκη τοίνυν τὰ ἐπεχόμενα ἢ ὠφέλιμα εἶναι ἢ βλαβερὰ ἢ μηδέτερα. ἐὰν μὲν οὖν ὠφέλιμα ᾖ, ἄλογόν ἐστιν ἐκκρίνειν αὐτά. ἐὰν δὲ μηδέτερα, δηλονότι οὐδὲ πάθος ἐστίν. λείπεται οὖν λέγειν, ὅτι, ἐπειδὰν βλάπτῃ τὰ ἐπεχόμενα, στέγνωσίς ἐστιν. ἃ δὲ βλάπτει, αἴτιά ἐστιν. ἐκ προκαταλήψεως οὖν τῶν αἰτιῶν τὸ στεγνὸν καταλαμβάνεται. ἵνα γὰρ εἰδῶμεν, ὅτι στεγνὸν, δεῖ προεγνωκέναι, ὅτι τὰ ἐπεχόμενα βλάπτει. τῇ δὲ τῶν βλαπτόντων καταλήψει καὶ ἡ τῶν αἰτιῶν συμπροσπίπτει ἐπίγνωσις. μᾶλλον δ' ἡ τῶν βλαπτόντων ἐπίγνωσις αἰτιῶν ἐστι κατάληψις. πάλιν δὲ αὐτὰ τὰ βλάπτοντα, ἅπερ ἐστὶν αἴτια, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν καταλαμβάνεται. οὐ μόνον οὖν ἡ στέγνωσις

eſt dicere, ipſas apparere? Quum autem communitates non apparent, quomodo arbitrantur, artem cognitionem eſſe communitatum apparentium?

Cap. XXVII. Nunc autem privatim de utraque diſpoſitione agemus, ac primum de aſtrictione. Hanc igitur denſitatem eſſe dictitant, et excretionum neceſſariarum ſuppreſſionem. Itaque neceſſe eſt ea, quae continentur, aut utilia eſſe, aut noxia, aut neutra. Quare ſi utilia ſunt, rationi pugnat ea excernere: ſin neutra, conſtat ne affectum quidem eſſe; reliquum igitur eſt dicere, quod, quum, quae retinentur, offendunt. aſtrictio eſt: quae autem offendunt, cauſae ſunt; ex perceptione igitur cauſarum praecedenti aſtrictum deprehenditur. Ut enim videamus aſtrictum, praenoviſſe oportet, retenta nocere; laedentium autem perceptione etiam cauſarum dignotio ſimul coincidit; magis autem laedentium cognitio cauſarum eſt perceptio; e contrario ipſa laedentia, quae cauſae ſunt, non ex ſeipſis percipiuntur: non ſolum

φαίνεται, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνα, ἐξ ὧν ἡ στέγνωσις καταλαμβάνεται.

Κεφ. κη'. [325] Τὴν δὲ ῥύσιν ὁριζόμενοί φασιν εἶναι ἄμετρον ἀραίωσιν τῶν σωμάτων, καὶ ἀπόκρισιν τῶν ὑπομονῆς δεομένων. ὅτι μὲν οὖν ἄμετρος ἀραίωσις ἐξ αὐτῆς οὐ καταλαμβάνεται, δέδεικται. τὰ δὲ ἀποκρινόμενα, εἴτε δεῖ ὑπομένειν, εἴτε καὶ μὴ, πόθεν καταλαμβάνουσιν; ἐξ ἑαυτῶν γὰρ οὐ πέφυκε καταλαμβάνεσθαι· δῆλον ὅτι οὐδὲ ἡ ῥύσις αὐτόθεν ἂν καταλαμβάνοιτο. ἵνα μὲν γὰρ τὴν ῥύσιν ἐπιγνῶμεν, δεῖ προκαταλαβεῖν τὸ οἰκεῖον· τὸ δ' οἰκεῖον ἐκ τῆς χρείας κριθῆναι δεῖ· τὴν δὲ χρείαν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων πολλῶν, καὶ τούτων ἐξ ἑαυτῶν, μὴ καταλαμβανομένης τῆς ῥύσεως γιγνωσκομένης. πῶς οὖν εὔλογον φαίνεσθαι αὐτὴν λέγειν; καὶ σχεδὸν ὅπερ οἱ Λογικοὶ δυσκολώτατόν φασιν εἶναι καταλαμβάνειν, τοῦτο οἱ Μεθοδικοὶ φαίνεσθαι λέγουσιν. οὐδενὶ γὰρ, ἢ ὀνόματι διαφέρει ἡ ὑπο τούτων καλουμενη ῥύσις τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συντήξεως ὀνομαζομένης.

igitur astrictio apparet, sed neque illa, ex quibus astrictio percipitur.

Cap. XXVIII. Porro fluorem definientes, immodicam corporum raritatem esse dicunt, et excretionem eorum, quae manere debuerant. Quod igitur immoderata raritas non ex se percipitur, ostensum est. Quae autem excernuntur, sive permanere oporteat, sive minus, unde percipient? ex seipsis enim non solent percipi: unde neque fluor ex se percipietur. Ut enim fluorem agnoscamus, prius familiare percipiendum est. Familiare autem ex usu judicari debet: usum vero ex effectis multis, iisque ex seipsis, non percepto fluore cognito. Quomodo igitur rationi consentaneum dicere, ipsum apparere? Ac quod Rationales fere difficillimum perceptu esse dicunt, id Methodici apparere affirmant. Nulla enim re, quam nomine, distat fluor ab his vocatus a dicta colliquatione antiquorum. Ita vero discreta

οὕτω δὲ δυσδιάκριτα οἱ ἀρχαῖοι ἐνόμιζον εἶναι σύντηξίν τε καὶ ἔκκρισιν, ὡς ὁ μὲν Ἐρασίστρατος καὶ ἄντικρυς τὴν χαλεπωτάτην τῆς κρίσεως ὁμολογεῖ. λέγει δὲ οὕτως· χαλεπὸν δὲ πάνυ ἐστὶ διακρίνειν ἔκκρισίν τε καὶ σύντηξιν. ὁ δ' Ἱπποκράτης περὶ τὴν εὐφορίαν καὶ δυσφορίαν ἀναπέμπει τὴν κρίσιν, λέγων· ἢν μὲν, οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι. δύο οὖν παλαιῶν ἀνδρῶν, περὶ τῶν πρωτείων ἁμιλλωμένων, καὶ ἀμφοτέρων ὁμογνωμονούντων περὶ τοῦ δυσδιάκριτον εἶναι ἔκκρισιν ἀπὸ συντήξεως, καὶ τοῦ μὲν οὐδὲ σημεῖον τῆς ἐκκρίσεως ἐκθεμένου, ἀλλὰ μόνην τὴν χαλεπότητα τοῦ πράγματος ὑποδείξαντος, τοῦ δ' ἐπὶ κανόνα δυσκατάληπτον ἀνενεγκόντος τὴν κρίσιν, οἱ Μεθοδικοὶ τοῦτο φαίνεσθαι νομίζουσιν. ἔτι δ' ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ ἄδηλον διαφορουμένων, πόθεν καταλαμβάνειν φήσουσι τὴν ῥύσιν; ἀπὸ γὰρ τῆς συμπτώσεως οὐ δύνανται, ὅτι σύμπτωσις οὐ μόνον ἐπὶ ῥύσει κενουμένων τῶν σωμάτων γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ στεγνώσει ἐμμήνων ἐπεχομένων. καὶ γὰρ διόγκωσις οὐκ ἐπὶ

difficilia veteres cenfebant colliquationem et excretionem; ut Eraliftratus quidem etiam palam difficillimam judicatu fateatur. Dicit autem in hunc modum: *Difficile admodum eft excretionem et colliquationem discernere.* Hippocrates autem ad ferendi facilitatem et difficultatem judicium remittit inquiens: *Si, qualia convenit purgare, purgentur, conducit, et facile ferunt.* Quum itaque duo viri veteres de principatu certent, et ambo confentiant in hoc, quod difficulter discerni poffit excretio a colliquatione; et quum hic ne fignum quidem excretionis expofuerit, fed folam rei difficultatem oftenderit, ille vero ad regulam perceptu difficilem judicium retulerit: Methodici hoc apparere arbitrantur. Eft autem in iis, quae per latentem perfpiratum digeruntur. Unde fluorem fe percipere dicent? nam a corporis confidentia non poffunt; quoniam non folum confidentia ex fluore vacuatis corporibus accidit, fed etiam ob aftrictionem menfibus retentis. Etenim tumida moles non ob aftri-

στεγνώσει μόνον ἐπεχομένων τῶν ἀποκρίσεως δεομένων γίγνεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ῥύσει χεομένων τῶν ὑγρῶν καὶ διατεινόντων τὰ σώματα. ὅτι δ᾽ οὐ ταὐτόν ἐστι σύμπτωσις αἰσθητὴ καὶ ῥύσις, δῆλον ἂν ἐκ τοῦδε γένοιτο. εἰ ἡ σύμπτωσις αἰσθητὴ, τῇ δὲ συμπτώσει ἐναντία ἐστὶν ἡ διόγκωσις, καὶ ἓν ἑνί ἐστιν ἐναντίον· τῇ ῥύσει οὐχ ἡ διόγκωσις, ἀλλ᾽ ἡ στέγνωσις ἐναντίον ἔσται. ἐὰν δὲ λέγωσιν, ὅτι ταὐτόν ἐστι τῇ στεγνώσει ἡ διόγκωσις, ἐπιδεῖξαι δεῖ αὐτοῖς τὴν τῶν ὅρων ἐναντιότητα. λέγουσι γὰρ, τὴν στέγνωσιν πίλησιν καὶ σφίγξιν τῶν σωμάτων εἶναι. ἔστι τοίνυν σφίγξις καὶ πίλησις τῶν σωμάτων ἡ στέγνωσις. ἡ δὲ διόγκωσις χύσις καὶ διάτασίς ἐστι τῶν σωμάτων. διατείνεται δὲ τὰ σώματα ἢ διὰ πλῆθος, ἢ διὰ χύσιν. φαίνεται οὖν, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι στέγνωσις καὶ διόγκωσις. ἐὰν δ᾽ ὁμολογῶσιν, ἕτερόν τι τὴν σύμπτωσιν τῆς ῥύσεως εἶναι, καὶ τὴν διόγκωσιν τῆς στεγνώσεως εἶναι, λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐκ τούτων καταλαμβάνονται αἱ κοινότητες, καὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἐξ ἑτέρων καὶ οὐκ ἐξ ἑαυτῶν αἱ διαθέσεις καταλαμβάνονται, εἴπερ ἐκ συμπτώ-

ctionem tantum, retentis his, quae excretionem desiderant, efficitur, sed etiam ob fluorem fusis humoribus ac corpora distendentibus. Quod autem non idem sit sensibilis considentia corporis et fluor, hinc evadit manifestum. Si considentia sensibilis est, considentiae autem contrarius est tumor, et unum uni repugnat, fluori non tumor, sed astrictio erit contraria. Sin autem dicant, tumorem idem esse cum astrictione, docere ipsos oportet definitionum contrarietatem; dicunt enim, astrictionem, coarctationem et densationem corporum existere. Est igitur coarctatio et condensatio corporum astrictio: tumor autem fusio et corporum distentio: distenduntur autem aut ob copiam, aut ob fusionem: itaque apparet, non idem esse astrictionem et tumorem. Quod si fateantur, considentiam corporis aliud quid ac fluorem esse, et tumorem quam astrictionem, dicent, non ex his percipi communitates, assentienturque, ex aliis, et non ex seipsis dispositiones percipi,

σεως καὶ διογκώσεως καταλαμβάνουσιν, ἅπερ ἕτερά ἐστι τῶν διαθέσεων.

Κεφ. κθʹ. [326] Λέγουσι δέ τινες ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ ἄδηλον διαφορουμένων καταλαμβάνειν τὴν ῥύσιν ἐκ τοῦ μαλακὰ καὶ εὔθρυπτα καὶ ἐκτεθηλυσμένα εἶναι τὰ σώματα. πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι οὐκοῦν, ἐὰν σκληρὰ ᾖ τὰ σώματα καὶ περιτεταμένα, οὐκ ἐροῦσι μὲν ῥύσιν, ἀνάγκη δὲ αὐτὴν ὁμολογῆσαι. ἐὰν οὖν τοιοῦτοί τινες ὦσιν ἄῤῥωστοι, οἵους ἐκτίθεται ὁ Ἱπποκράτης, ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας εἰς τοῦτο περιηγμένοι, ὥστε τὸ δέρμα ἔχειν σκληρὸν καὶ περιτεταμένον, καὶ τὰ ἄλλα, οἷα ἐπὶ τῶν διαφορουμένων ὑπάρχει, ἆρά γε τῇ ἐπὶ τῶν διαφορουμένων ἀγωγῇ χρησόμεθα, ὁμολογῆσαι ἀνάγκη. πῶς οὖν ἐκ τῆς μανότητος ῥύσις καταλαμβάνεται; καὶ γὰρ περιτάσεως καὶ σκληρότητος ὑπαρχούσης, οὐδὲν ἧττον ῥύσις ἐστίν.

Κεφ. λʹ. Ἑξῆς δ᾽, ὅτι, κἂν φαίνωνται αἱ κοινότητες, οὐδὲν συμφέρον ἐνδείκνυνται, διὰ τούτου ἄν τις ἐπιδείξειε,

ſiquidem ex conſidentia et tumore deprehendunt, quae ab affectibus ſunt diverſa.

Cap. XXIX. Nonnulli dicunt in his, quae per latentes meatus diſſipantur, fluorem percipere, inde, quod corpora ſint mollia, delicata et effeminata. Quibus objicietur, quod, ſi dura ſint corpora et intenta, non dicent quidem fluorem eſſe, ſed ipſum fateri coguntur. Si igitur tales quidem ſint aegroti, quales Hippocrates exponit, ab extrema inedia huc perducti, ut cutis dura ſit, et intenta, ac alia, quae in diſſipatis digeſtisque exiſtunt, an ea, quae jam commemoratis adhibetur, medendi ratione utemur, fateri neceſſe eſt. Quomodo itaque ex raritate fluor percipitur? etenim, intentione et duritie ſubſiſtente, nihilominus fluor eſt.

Cap. XXX. Deinde, quod, etſi communitates appareant, nihil tamen utile indicent, ex eo demonſtraverit

διαφέρειν λέγων τὸ αὐτὰ τὰ κοινὰ ἐνδείκνυσθαι ἢ ἀπὸ τῶν κοινῶν καταλαμβάνεσθαι τὰ ἐνδείξασθαι δυνάμενα. οἱ μὲν οὖν Μεθοδικοὶ λέγουσιν, αὐτὰ τὰ κοινὰ ἐνδείκνυσθαι· ἡμεῖς δέ φαμεν, τὴν τῶν κοινῶν κατάληψιν χρησιμεύειν πρὸς τὴν τῶν ἐπὶ μέρους ἐνδείξασθαι δυναμένων ἐπίγνωσιν. καὶ τὰ θεωρήματα τρόπον τινὰ κοινὰ ὄντα τὴν τῶν ἐπὶ μέρους κατάληψιν ὑποδείκνυσιν. ἐν γὰρ τῷ, κόποι αὐτόματοι φράζουσι νούσους, καταλαμβάνομεν τὴν σχέσιν τοῦ ἐπὶ μέρους αὐτομάτου κόπου πρὸς τὸ πλῆθος. μεταλαμβάνειν γὰρ δεῖ τὸ νόσους κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸ πλῆθος. ἡ οὖν τοῦ καθόλου ἐπίγνωσις τὴν τοῦ ἐπὶ μέρους κατάληψιν παρέχεται τοῦ ἐνδείξασθαι τὸ συμφέρον δυναμένου.

Κεφ. λα΄. Οὐ δεῖ δὲ οἴεσθαι, ὅτι ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν διὰ τῶν θεωρημάτων ἀντικρὺ τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν συμφερόντων καταλαμβάνεσθαι. οὐ γὰρ τὰ θεωρήματα τῶν κεκρυμμένων ἐστὶ δηλωτικὰ, ὧν χρείαν πρὸς τὴν θεραπείαν ὡς ἐνδεικνυμένων ἔχομεν, ἀλλὰ τὴν σχέσιν μηνύει τῶν κεκρυμμένων πρὸς τὰ φαινόμενα. οὕτω δ᾽ ἂν ἐπιμελέστερον

aliquis, differre dicens ipfa communia indicare, vel a communibus percipi ea, quae indicari poffunt. Methodici igitur ipfi communia indicare affirmant: nos autem, communium perceptionem conferre ad dignotionem eorum, quae particulatim indicari poffunt. Ac praecepta quodammodo communia cum fint, particularium perceptionem fubindicant. Nam in hoc, *laffitudines fpontaneae morbos denunciant*, percipimus laffitudinis in particula fpontaneae difpofitionem ad copiam; referre enim oportet morbos in praefentia ad plenitudinem. Itaque univerfalis cognitio particularis perceptionem praebet ejus, quod remedium indicare poteft.

Cap. XXXI. Non autem putandum eft, nos exiftimare, ex praeceptis manifefto auxiliorum indicatoria percipi. Non enim praecepta abditorum funt indicia, quorum ufum ad curationem ut indicantium habemus: verum difpofitionem abditorum ad apparentia fignant. Ita

τὴν τῶν θεωρημάτων χρείαν καταμάθοιμεν, ἐπ᾽ αὐτοῦ τοῦ, κόποι αὐτόματοι φράζουσι νούσους, στήσαντες τὸν λόγον. ὅτι τοίνυν κόπος αὐτόματός ἐστιν ἐναργὴς, καὶ οἱ ἰδιῶται ἴσασιν. ὅτι δὲ διὰ τοῦ αὐτομάτου κόπου πλῆθος δηλοῦται, οἱ μὲν ἰδιῶται ἀγνοοῦσι, κέκρυπται γὰρ, οἱ δὲ τεχνῖται ἴσασιν, ἐκ τοῦ θεωρήματος κατειληφότες τὴν τοῦ αὐτομάτου πρὸς τὸ πλῆθος σχέσιν. ἀπὸ γὰρ τῆς (29) σχέσεως αὐτοῦ τοῦ αὐτομάτου κόπου κινηθεὶς, πρὸς τὸ πλῆθος συνιστῶν τὸ θεώρημα καὶ καταλαμβάνων, ὅτι ἀποτέλεσμά ἐστι τοῦ πλήθους ὁ αὐτόματος κόπος, συνέστησεν αὐτό. ἐπεὶ γὰρ τῶν αἰτιῶν διττήν τινα γενικωτάτην διαφορὰν ἠπίστατο, καὶ ὅτι τῶν αἰτίων ἃ μὲν ἐκτός ἐστιν ἡμῖν, ἃ δ᾽ ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ἀναγκαῖον ἐνόμισεν εἶναι, ὁπόταν τι τῶν ἐκτὸς παραλυπῇ, μὴ ἂν ἄλλως ἡμᾶς ἐνοχλεῖσθαι, εἰ μὴ ἐν τοῖς σώμασιν ὑπάρχει τὸ αἴτιον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν τῷ σώματι τὰ βαροῦντα κατὰ πλεονασμὸν οὐσίας βαρεῖ, ὥστε, εἰ σύμμετρον, οὔτε βαρεῖ, οὔτε λυπεῖ,

vero diligentius praeceptorum usum didicerimus, de ipso hoc, *lassitudines spontaneae morbos denunciant*, sermonem instituentes. Quod igitur lassitudo spontanea sit evidens, etiam idiotae norunt; quod autem ex lassitudine spontanea copia indicatur, idiotae quidem ignorant, ut quae abdita sit, artifices autem norunt, qui ex praecepto lassitudinis spontaneae ad copiam dispositionem perceperunt; nam ipsius spontaneae lassitudinis ad plenitudinem dispositione motus constituit praeceptum, comprehendensque, plenitudinis effectum esse spontaneam lassitudinem, ipsum condidit. Quoniam igitur causarum duplicem quandam universalem maxime cognovit differentiam, item quod causarum aliae extra nos sunt, aliae in ipsis corporibus, necessarium esse censuit, quum aliquid extrinsecus infestaverit, non alioquin nos infestari, nisi in corporibus nostris subsistat causa. Quia vero inter ea, quae insunt gravantia, ex substantiae superfluo gravant: ut, si mediocris, neque gravet, neque molestet: collectis

συνθεὶς εἰς ἕνα λογισμὸν ταῦτα, [327] ἐποίησε τὸ θεώρημα τοῦτο, κόποι αὐτόματοι φράζουσι πλῆθος. ἀφ' ὧν γὰρ λογισμῶν κινηθεὶς ὁ συστήσας τὸ θεώρημα συνέστησεν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρὴ καὶ τὴν χρείαν τοῦ θεωρήματος ὑποδείκνυσθαι. τοῦτο τοίνυν τὸ καθολικὸν δηλοῖ, ὅτι, ὅπου ἂν ᾖ κόπος αὐτόματος, ἐκεῖ παντὸς πλῆθος. οὐ μέντοι ἀπὸ τοῦ θεωρήματος κατέλαβε τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν σχέσιν τοῦ κόπου πρὸς τὸ πλῆθος· ἐκ δὲ τῆς σχέσεως τὸ πλῆθος. τρόπον οὖν τινα διὰ τοῦ κόπου κατέλαβε τὸ πλῆθος· ἵνα δὲ δι' αὐτοῦ καταλάβῃ, τὸ θεώρημα γέγονεν αἴτιον. καὶ τῶν ἄλλων δὲ θεωρημάτων τὴν αὐτὴν χρείαν σκοποῦντες εὑρήσομεν. ἡμεῖς μὲν οὖν οὕτω καθόλου καὶ οἱονεὶ κοινὴν κατάληψιν ἡγούμεθα χρησιμεύειν.

Κεφ. λβ'. Οἱ δὲ Μεθοδικοὶ τὰς κοινότητας αὐτὰς οἴονται ἐνδείκνυσθαι τὰ συμφέροντα. τὸ μὲν γὰρ στεγνὸν πάθος ἐνδείκνυσθαί φασι τὸ δεῖν χαλᾷν, τὸ δὲ ῥοῶδες τὴν σταλτικὴν ἀγωγὴν ἐπιζητεῖν, καὶ τὰς λοιπὰς δὲ κοινότητας ὑποτίθενται διαφέροντα φανερὰ ἐνδείκνυσθαι,

his in unam ratiocinationem, praeceptum hoc confecit, lassitudines spontaneae plenitudinem testantur: quibus enim ratiocinationibus motus auctor praeceptum constituit, ab iisdem etiam praecepti usum subindicari oportet. Hoc igitur generale indicat: ubicumque lassitudo sit spontanea, illic totius esse plenitudinem: non tamen a praecepto plenitudinem comprehendit, sed dispositionem lassitudinis ad copiam: ex dispositione vero plenitudinem. Itaque ex lassitudine quodammodo copiam percepit: ut autem ex ipsa comprehenderit praeceptum, causa fuit. Jam aliorum praeceptorum eundem usum, si inspiciamus, inveniemus. Nos itaque ita universalem et veluti communem perceptionem conferre arbitramur.

Cap. XXXII. Methodici vero communitates ipsas praesidia indicare arbitrantur. Etenim astrictum affectum indicare dicunt, laxandum esse, fluidum vero continendi rationem requirere, ac reliquas communitates statuunt

περὶ ὧν εἰρήσεται· ὅτι δ' οὐκ ἐνδείκνυνται αἱ κοινότητες, διὰ τούτων παραστήσομεν. ὧν ἀναιρεθέντων οἱ νοσοῦντες ὑγιεῖς γίγνονται, τούτων ἐστὶν ἀναιρετικὰ βοηθήματα. ὧν δ' ἐστὶν ἀναιρετικὰ προηγουμένως βοηθήματα, ἀπὸ τούτων ἔνδειξις τῶν συμφερόντων γίνεται· ἀναιρετικὰ δ' ἐστὶ προηγουμένως τὰ βοηθήματα τῶν ἐπὶ μέρους αἰτίων, καὶ εἰ ἄρα νοσημάτων, τὰ ἐπὶ μέρους ἄρ' αἴτια, καὶ εἰ ἄρα νοσήματα ἐνεδείκνυντο ἂν τὸ συμφέρον, καὶ οὐχ αἱ κοινότητες τῷ εἶναι κοινότητες τὸ συμφέρον ἐνδείκνυνται. καὶ εἰ τὰ παραλαμβανόμενα βοηθήματα ἀναιρετικὰ τῶν ἐνδειξαμένων, ἀπὸ τῶν ἐπὶ μέρους βοηθημάτων ἀναιροῦνται αἱ κοινότητες. τῆς δὲ κοινότητος ἀναιρουμένης οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὑπὸ τῆς αὐτῆς κοινότητος νοσήσαντες ὑγιεῖς ἂν ἐγένοντο, οὐδενός τινος ὑπ' αὐτῆς ἀναιρεθέντος. εἰ δὲ, ὅπερ ἐνδείκνυται, τοῦτο ἀναιρεῖται, αἱ δὲ κοινότητες ἐνδείκνυνται, δῆλον, ὅτι αἱ κοινότητες ἀναιρεθήσονται. πρὸς τοῦτο λέγουσιν οἱ Μεθοδικοὶ, ὅτι τὴν κοινότητα ἡμεῖς τὴν αὐτὴν καὶ μίαν λέγομεν εἶναι, οὐχ ὅτι ἕν τί ἐστι σῶμα συναφὲς

diverfa manifefta indicare, de quibus dicetur. Quod autem communitates non indicant, his confirmabimus. Quibus fublatis aegrotantes fiunt fani, horum funt auferentia praefidia: quorum autem funt auferentia deinceps remedia, ab his indicationes remediorum fumuntur. Auferentia autem funt confequenter particularium caufarum praefidia, ergo utique morborum particulares erunt caufae: et morbi utique indicabunt, quod conducit, et non communitates eo, quod communitates fint, remedium indicant: et fi, quae affumuntur praefidia, tollunt ea, quae indicantur, a particularibus remediis communitates tolluntur. At communitate fublata, qui illo tempore ab ipfa communitate aegrotarunt, fani evaderent, nullo quopiam ab ipfa fublato. At fi, quod indicat, hoc tollitur, communitates autem indicant, nimirum ipfae tollentur. Ad hoc Methodici refpondent: communitatem nos eandem et unam effe dicimus, non quod unum eft corpus fibi con-

αὐτὸ ἑαυτῷ, εἴ τις ἐπὶ πλειόνων θεωροῖτο, ἀλλ' ᾗ τὸ αὐτὸ εἶδός ἐστιν. ὡς γὰρ καὶ ἡ ἀνθρωπότης κοινότης τις λέγεται εἶναι, οὐκ ἔτι δὲ σῶμα ἓν ἡνωμένον, εἶτα ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων θεωρεῖται, ἀλλ' ὁμοιότης τις ἐν πλείοσιν, οὕτω καὶ περὶ τῆς κοινότητός φασι δεῖν ὑπολαμβάνειν. ὥσπερ οὖν, φασὶν, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀναιρουμένου, οὐ συναναιρεῖται ἡ ἀνθρωπότης, ἣν ἐπὶ πάντων ὁρῶμεν, ἀλλ' ἄρα ἡ ἑνός τινος ἀνθρωπότης· οὕτως καὶ ἐπὶ μέρους κοινότητος ἀναιρουμένης, οὐχ ἡ ἐπὶ πάντων κοινότης ἀναιρεῖται, ἀλλ' ἡ ἐπὶ μέρους μόνον. ῥητέον οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι, εἴπερ αἱ κοινότητες, καθ' ὃ κοινότητές εἰσιν, ἐνδείκνυνται τὸ συμφέρον, καὶ ἡ ἀνθρωπότης, κοινότης οὖσα, ἐνεδείκνυτο ἂν τὸ συμφέρον. οὐδὲν δὲ ἡ ἀνθρωπότης ἐνδείκνυται, οὐδ' οὖν ἄλλη τις κοινότης ἐνδεικτικὴ ἂν εἴη συμφέροντος. ἔτι δὲ, εἴπερ ἡ κοινότης ταυτότης ἐστὶν ἐν πλείοσι, καὶ αἱ κοινότητες, καθ' ὃ κοινότητές εἰσιν, ἐνεδείκνυντο· καὶ ἡ δυσφορία καὶ ἡ ἐρυθρότης ἐπὶ πλειόνων παθῶν θεωρουμένη, ἐνεδείκνυντο ἂν

tinuum, fi quis in pluribus fpeculetur, fed quatenus eadem fpecies eft. Ut enim et humanitas communio quaedam effe dicitur, non adhuc corpus unum unitum, deinde in omnibus hominibus fpectatur, fed fimilitudo quaedam in pluribus, id etiam de communitate exiftimandum effe dicunt. Quemadmodum igitur, ajunt, uno homine fublato, non aufertur fimul humanitas, quam in omnibus confpicimus, fed unius cujusdam humanitas: ita et particulari communitate fublata, non in omnibus communitas tollitur, fed particularis duntaxat. Dicendum itaque ipfis eft, quod, fi communitates, qua communitates funt, remedium indicant, etiam humanitas, quum fit communitas, id, quod conducit, indicaret; nihil autem humanitas indicat; neque alia igitur quaedam communitas remedii index erit. Praeterea fi communitas identitas eft, in pluribus etiam communitates, qua communitates funt, indicarent, ac difficultas tolerandi et rubor cum in pluribus fpectetur affectibus, conduci-

τι συμφέρον, οὐδὲν δὲ ἐνδείκνυνται· οὐδ᾽ αἱ λοιπαὶ ἄρα κοινότητες φύσιν ἔχουσιν ἐνδεικτικήν. ἐπιζητῆσαι δὲ χρὴ καὶ τοῦτο παρ᾽ αὐτῶν, πότερον αἱ κοινότητες πάθη εἰσὶν, ἢ οὔ. εἰ μὲν πάθη, πῶς οὐδεὶς πώποτε ᾔσθετο αὐτῶν; [328] ἀλλὰ πυρετοῦ μὲν, καὶ φλεγμονῆς, καὶ βάρους, καὶ διατάσεως ἀντιλαμβάνονται ἄνθρωποι, καὶ τοὺς ἰατροὺς διὰ ταῦτα μεταπέμπονται, στεγνότητος δὲ καὶ ῥοωδίας οὐδεὶς πώποτε ᾔσθετο. οὐδὲ μὰ Δία ἔπεμψέ τις καὶ πρὸς ἰατρὸν, ὡς ὑπὸ ἀμέτρου στεγνώσεως ἢ ἀραιώσεως ἐνοχλούμενος. εἰ δὲ μή ἐστι πάθη, πῶς ἀπὸ τῶν παθῶν τὰς ἐνδείξεις γίγνεσθαι λέγουσι, τῆς στεγνώσεως καὶ ῥοωδίας οὐκ ὄντων παθῶν; ἔτι τε κἀκεῖνο ῥητέον, ὅτι, εἴπερ αἱ κοινότητες φύσιν εἶχον ἐνδεικτικὴν, πάντων ἂν μάλιστα ἡ τῶν κοινοτήτων κοινότης ἐνεδείκνυτο ἄν. καὶ γὰρ τῆς στεγνώσεως καὶ ῥύσεως ὁμοιότης τις, καθ᾽ ὃ κοινότητές εἰσιν ἀμφότεραι. οὐδὲν δ᾽ ἐνδείκνυται αὕτη· οὐδ᾽ ἄρα αἱ λοιπαί. οὐ μόνον δὲ δύο κοινότητάς φασιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ πλείους, καὶ ἄλ-

bile aliquid indicarent, nihil autem indicant, quare nec reliquae communitates naturam habent indicandi. Quaerendum autem hoc ab iis eft, num communitates affectus fint, an non; fiquidem affectus quodammodo nullus unquam ipforum fenfit. Sed febrium quidem inflammationem, gravitatem, distentionem homines percipiunt, ac medicos propterea accerfunt: aftrictionem vero et fluorem nemo unquam fenfit, neque per Jovem aliquis ad medicum mifit, tanquam ab immodica aftrictione aut raritate vexatus. At fi non funt affectus, quomodo ab affectibus indicationes fieri dicunt, ubi aftrictio et fluor non fint affectus? Praeterea illud quoque dicendum, quod, fi communitates naturam haberent indicatoriam, omnium maxime communitatum communitas indicaret; etenim aftrictionis et fluoris similitudo quaedam, quatenus communitates funt ambae: nihil autem haec indicat, quare nec reliquae. Caeterum non modo duas communitates effe praedicant, fed etiam plures, et alias fane in victus

λας μὲν ἐν διαίτῃ, ἄλλας δὲ ἐν χειρουργίᾳ· καὶ ἐν μὲν διαίτῃ, τὸ στεγνὸν καὶ τὸ ῥοῶδες, καὶ τὸ ἐπιπεπλεγμένον μέγεθος. καὶ καιροὺς τῶν νοσημάτων εἶναι τέσσαρας, ἀρχὴν, ἐπίδοσιν, ἀκμὴν, καὶ παρακμήν. καὶ τὸ ὀξὺ, καὶ τὸ χρόνιον, καὶ τὴν ἐπίτασιν, καὶ τὸ διάλειμμα. ἐν δὲ χειρουργίᾳ, τὸ φύσει ἀλλότριον, τόπῳ, καιρῷ, καὶ ἄλλα πλείονα. ἀλλ' οὐ νῦν ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τῶν ἐν χειρουργίᾳ σκοπῶν χρή· ἀποχρήσει γὰρ πρὸς τὸ προκείμενον οἱ ἐν διαίτῃ αὐτῶν ἐκτεθέντες σκοποί.

Κεφ. λγ'. Παρεισήγαγον δὲ τὰς εἰρημένας κοινότητας, οὐκ ἔχοντες ἐν τοῖς πράγμασι διεξαγωγήν. ἐπεὶ γὰρ ἠκολούθει αὐτῷ ᾡτινιοῦν χρῆσθαι σταλτικῷ ἐπὶ πάσης ῥύσεως, καὶ ᾡτινιοῦν χαλαστικῷ, ἐπὶ πάσης στεγνώσεως, οὐχ εὑρίσκοντες δὲ ἐνδεικτικὸν τῆς διαφορᾶς τῶν βοηθημάτων, παρεισήγαγον καὶ τὰς εἰρημένας κοινότητας, ἵνα παρὰ τὴν τούτων διαφορὰν διαφέρουσα θεραπεία εὑρίσκηται. λέγουσιν οὖν, ὅτι τὴν διαφορὰν τῶν βοηθημάτων αὗται αἱ κοινότητες ἐνδείκνυνται. περὶ γὰρ τήν τινων τούτων σύνοδον διαλλάττουσα ἡ θεραπεία εὑρίσκεται.

ratione alias in chirurgia. Ac in victus ratione aſtrictum et fluidum et adjunctam magnitudinem: item tempora morborum eſſe quatuor, initium, augmentum, ſtatum, et declinationem: jam acutum et diuturnum, acceſſionem et intermiſſionem: in chirurgia autem natura aliena, loco, tempore, aliaque plura. Verum de ſcopis in chirurgia exactius disputare in praeſentia non convenit; ſufficiunt enim rei propoſitae ſcopi in victus ratione ipſorum expoſiti.

Cap. XXXIII. Invexerunt autem enumeratas communitates, cum non haberent in rebus pertractationem. Quoniam enim conſentaneum erat adſtringente quolibet uti in omni fluore, et quocunque laxante in omni aſtrictione: quum autem non invenirent, quod auxiliorum differentiam indicaret, invexerunt etiam dictas communitates, ut ex harum differentia diverſa inveniretur curatio. Dicunt igitur, praeſidiorum differentiam communitates has indicare. Nam ex harum quarundam congreſſu varians curatio reperitur.

Κεφ. λδ΄. Δείξομεν δὲ, ὅτι οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἐνδεικτικὸν εἶναι δύναται βοηθημάτων. καὶ πρῶτόν γε, ὅτι τὸ μέγεθος τῶν κοινοτήτων οὐκ ἐνδείκνυται μέγεθος βοηθημάτων, ἐκ τῶνδε ἄν τις μάθοι. ἐν ταῖς θεραπείαις δεόμεθα οὐχ ἁπλῶς μεγέθους βοηθημάτων (πάντα γὰρ τὰ βοηθήματα σὺν ποσῷ μεγέθει εἰσὶν), ἀλλὰ τοῦδε τοῦ μεγέθους. τὸ δὲ μέγεθος τῶν κοινοτήτων οὐκ ἐνδείξεται τὸ τοῦδε τοῦ βοηθήματος μέγεθος, ἀλλὰ ἁπλῶς μέγεθος. δεῖ δὲ, ὡς ἔφην, οὐχ ἁπλῶς μέγεθος τῶν βοηθημάτων παραλαμβάνειν, ἀλλὰ πηλίκον τόδε τι μέγεθος. ἂν γὰρ ἁπλῶς μέγεθος παραλαμβάνωμεν, ἐπειδὴ πάντα βοηθήματα σὺν ποσῷ μεγέθει νοεῖται, πάντα τὰ βοηθήματα παραληψόμεθα καὶ ἀδιαφορήσομεν, ὅπερ ἐστὶν ἀλογώτατον. εἰ δὲ, τοῦ μεγέθους τῶν κοινοτήτων ἁπλῶς μέγεθος βοηθήματος ἐνδεικνυμένου, αὐτοὶ τόδε τι τὸ μέγεθος παραλαμβάνουσι, οὐχ, ὅπερ ὁ σκοπὸς ἐνδείκνυται, τοῦτο παραλήψονται. ὁ γὰρ σκοπὸς κοινῶς μέγεθος ἐνδείκνυται· αὐτοὶ δὲ τόδε τι τὸ μέγεθος παραλαμβάνουσιν.

Cap. XXXIV. Oſtendemus autem, nullum ex praedictis praeſidiorum eſſe indicatorium poſſe. Ac primum magnitudinem ex communitatibus non indicare auxiliorum magnitudinem, hinc aliquis didicerit. In curationibus non abſolute auxiliorum magnitudines requirimus (omnia enim remedia cum certa ſunt magnitudine), ſed hanc magnitudinem. Indicabit enim magnitudo ex communitatibus non hujus auxilii magnitudinem, ſed ſimpliciter magnitudinem. Convenit autem, ut dixi, non abſolute magnitudinem auxiliorum aſſumere, ſed certam aliquam magnitudinem. Si enim abſoluto ſermone magnitudinem aſſumimus, quandoquidem omnia praeſidia cum certa magnitudine conſiderantur, omnia praeſidia adhiberemus, idque citra discrimen, quod eſt abſurdiſſimum. Quod ſi, magnitudine inter communitates abſoluta magnitudinem praeſidii indicante, ipſi aliquam magnitudinem asſumunt, non, quam ſcopus indicat, hanc aſſument; ſiquidem ſcopus communiter magnitudinem indicat, ipſi

[329] ἐροῦσι δ᾽ ἴσως, ὅτι οὐκ, ἐπειδὴ κατὰ μέρος ἐστὶ τὸ μέγεθος, προσάγομεν, ἀλλ᾽ εἰ κοινότης ἐστί. τὸ δ᾽ αὐτὸ συμβέβηκε καὶ (30) κοινὸν εἶναι καὶ ἐπὶ μέρους. πρὸς τοῦτο δὲ καὶ ἐροῦμεν, ὅτι, εἰ ἡ κοινότης ἐπιδείκνυσι, καὶ ὃ ἐνδείκνυται, οὐκ ἐπὶ μέρους ἀδιαφορεῖν δεῖ, ἐπειδὴ μέγεθος παρέπεται παντὶ βοηθήματι. τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον λόγον ἐστὶ καὶ ἐπὶ τὰς κοινότητας μεταφέρειν.

Κεφ. λε΄. Ἑξῆς δ᾽, ὅτι οὐδὲ οἱ τῶν νοσημάτων καιροὶ ἐνδείκνυνται τὸ συμφέρον, ὑποδείξομεν. πρὸς δὲ τοῦ λόγου τούτου περὶ τῆς τῶν καιρῶν διαφορᾶς ὀλίγα χρὴ διεξελθεῖν. δύο τοίνυν καιρῶν διαφοραὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς λέγονται, οἱ μὲν νοσημάτων, οἱ δὲ βοηθημάτων. ἐντεῦθεν ἂν εὔδηλος καὶ ἡ θεραπεία γένοιτο· τὰς κινήσεις τῶν αἰτιῶν καιροὺς εἶναι λέγουσιν. εἰσὶ δὲ κινήσεως διαφοραὶ τέσσαρες, ἀρχὴ, ἐπίδοσις, ἀκμὴ, καὶ παρακμή. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ καὶ τῶν καιρῶν ὀνόματα. τοὺς δὲ τῶν βοηθημάτων καιροὺς τοὺς ἐπιτηδείους χρόνους εἰς παράληψιν αὐτῶν εἶναι

vero talem aliquam aſſumunt. Dicent autem forſan, non, quia particularis eſt magnitudo, adducimus, ſed, ſi communitas eſt, hanc ipſam et communem eſſe et particularem contingit. Ad hoc autem reſpondemus. Ad id, quod communitas oſtendit, etiam quod indicatur non particulare indifferens eſſe convenit, quoniam magnitudo comitatur quodvis praeſidium. Hanc autem ipſam rationem etiam ad communitates transferre licet.

Cap. XXXV. Deinceps autem ne morborum quidem tempora id, quod conducit, indicare demonſtrabimus, ſed ante orationem hanc de temporum differentia pauca tractare oportet. Duae igitur temporum differentiae apud medicos referuntur, haec morborum, illa praeſidiorum: unde manifeſtum evadit, quod et motus cauſarum tempora eſſe dicunt. Sunt autem motus differentiae quatuor, initium, incrementum, vigor, et declinatio; haec ſunt et temporum nomina. Auxiliorum vero occaſiones tempora eis aſſumendis idonea eſſe pronun-

Ed. Chart. II. [329.] Ed. Baf. I. (30.)

λέγουσιν. εἰσὶ δὲ ἐπιτήδειοι χρόνοι, ἐν οἷς τὰ μὲν ἀπαιτοῦντα τὴν παράληψιν τοῦ βοηθήματος πάρεστι, τῶν δὲ κωλυόντων οὐδέν ἐστι.

Κεφ. λϛ'. Οἴονται δὲ οἱ πολλοὶ, τοὺς τῶν βοηθημάτων καιροὺς καὶ νοσημάτων ὑποστάσεσι μὲν μὴ διαφέρειν, ἐπινοίᾳ δὲ μόνον. φασὶ γὰρ, ὅτι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τοῦ βοηθήματος καιρὸς καὶ ὁ τοῦ νοσήματος συνίσταται. ἔν τινι γὰρ καιρῷ ὄντος τοῦ νοσήματος ὁ τοῦ βοηθήματος καιρὸς εὑρίσκεται. ἐνδέχεται δὲ, φασὶ, τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο ἀναφερόμενον διαφόρως λέγεσθαι. ὡς γὰρ ἀνάβασις καὶ κατάβασις μία οὖσα καὶ ἡ αὐτὴ ὁδὸς παρὰ τὴν σχέσιν τῶν ἀναβαινόντων καὶ καταβαινόντων ὁτὲ μὲν ἀνάβασις καλεῖται, ὁτὲ δὲ κατάβασις, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν καιρῶν ἔχει. εἷς μὲν γὰρ καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ὅ τε τοῦ νοσήματος καιρὸς καὶ ὁ τοῦ βοηθήματος. ἄλλως μὲν γὰρ πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ αἰτίου ἐστὶν ἀναφέροντα λέγειν καιρὸν νοσήματος· ἄλλως δὲ πρὸς τὴν εὐκαιρίαν τῆς προσαγωγῆς τῶν βοηθημάτων καιρὸν τοῦ βοηθήματος. συμβαίνειν δέ φασιν ἀμφοτέρους τοὺς

ciant; funt autem tempora idonea, in quibus, quae quidem auxilii affumptionem poftulant, adfunt; ex his autem, quae prohibent, nullum.

Cap. XXXVI. Plerique autem praefidiorum et morborum tempora non re ipfa, fed cogitatione folum differre arbitrantur; quippe dicunt, eodem tempore et auxilii opportunitatem et morbi confiftere. Nam cum morbus in aliqua eft opportunitate, praefidii occafio invenitur. At, inquiunt, fieri poteft, ut idem ad aliud et aliud relatum multifariam dicatur. Ut enim defcenfus et afcenfus unus cum fit eadem via, ex difpofitione afcendentium vel defcendentium alias afcenfus, alias defcenfus appellatur: ita etiam in temporum occafionibus habet; una fiquidem et eadem eft et morbi opportunitas, et remedii; aliter enim ad caufae motum referendo dicere licet morbi tempus; aliter ad praefidiorum adhibitionis opportunitatem tempus praefidii. Jam vero contingere dicunt, ut ambo tempora fimul

καιροὺς ἅμα συνίστασθαι, καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ καιροῦ νοσήματος ἐκλαμβάνειν καιρὸν βοηθήματος.

Κεφ. λζ. Ῥητέον οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι, εἰ οἱ αὐτοί εἰσι καιροὶ τῶν βοηθημάτων καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ ὑποστάσει μὴ διαφέρουσιν, ἐχρῆν ἐν ἅπαντι καιρῷ νοσήματος εἶναι καὶ καιρὸν βοηθήματος· οὐκ ἐν ἅπαντι δὲ καιρῷ νοσήματος προσάγομεν τὰ βοηθήματα· ἀρχομένων γὰρ, φησὶ, τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινέειν, κίνει· ἀκμαζουσῶν δ', ἡσυχίην ἔχειν βέλτιον. οὐκ ἄρα οἱ αὐτοὶ καιροί εἰσι νοσημάτων καὶ βοηθημάτων. πολλάκις δὲ παραλαμβάνομεν βοηθήματα, οἷον κάθαρσιν, ἢ φλεβοτομίαν, οὐκ ὄντος μὲν νοσήματός τινος, ὑποπτευομένου δὲ ἔσεσθαι. ὥσπερ ὁμέλει οἱ χειρουργοὶ ἐπὶ τῶν κηλοτομουμένων, ὅταν ὁρῶσιν αὐτοὺς περιπληθεῖς ὄντας, παραλαμβάνουσι φλεβοτομίας. [330] καὶ ὁ Ἱπποκράτης δὲ παραινεῖ λύειν τὴν ἄκραν εὐεξίαν μὴ βραδέως, ἡ δὲ λύσις διὰ βοηθημάτων γίγνεται. εἰ δ', ἀκμῆς παρούσης τῶν νοσημάτων, οὐκ εἰσὶ καιροὶ τῶν

coëant: ac fieri nequit, ut citra morbi tempus praefidii tempus excipias.

Cap. XXXVII. Refpondendum igitur ipfis eft, quod, fi eadem praefidiorum et morborum tempora exiftunt, nec re ipfa differunt, conveniebat in quolibet morbi tempore etiam praefidii effe tempus: non autem in quolibet morbi tempore praefidia admovemus. Etenim, *Incipientibus*, ait, *morbis, fi quid movendum videtur, move: dum vigent autem, quiefcere fatius eft.* Non igitur eadem tempora funt morborum et praefidiorum. Frequenter autem auxilia adhibemus, utpote purgationem, aut fanguinis detractionem, cum morbus quidem non eft, fed futurum fufpicamur. Quemadmodum fane chirurgi in fecandis herniis, cum aegros fanguine repletos confpiciunt, fectionem venae moliuntur. Ac Hippocrates adhortatur, *fumme bonam habitudinem folvere non lente.* Solutio vero ex praefidiis accidit. At fi in morborum ftatu auxiliorum tempora non funt,

βοηθημάτων, καὶ μὴ ὄντων νοσημάτων, εἰσὶ καιροὶ βοηθημάτων, φανερὸν, ὅτι οὐκ ἐπινοίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑποστάσει διαφέρουσιν. ἔτι δὲ ἐν ἑνὶ καιρῷ νοσήματος πλείονας παραλαμβάνει τις βοηθημάτων καιρούς. ἐν γὰρ παρακμῇ, φέρε, νοσήματος κλυστὴρ παραλαμβάνεται, καὶ ἄλειμμα, καὶ κατάπλασμα καὶ τροφή. τούτων δ' ἑκάστου ἴδιός ἐστι καιρός. καὶ ἐν πλείοσι δὲ νοσημάτων καιροῖς τὸ αὐτό ἐστιν ὅτε βοήθημα ἐκκρίνομεν. ἐν ἀρχῇ γὰρ τῶν νοσημάτων φλεβοτομία παραλαμβάνεται καὶ ἐν ἐπιδόσει. ἐκ τούτων οὖν φαίνεται, ὅτι κατα τὴν ὑπόστασίν ἐστί τις τῶν καιρῶν διαφορά. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις κἀκεῖνο γιγνώσκειν δεῖ, ὅτι τῶν μὲν νοσημάτων τέσσαρές εἰσι καιροὶ, ἀρχὴ, ἐπίδοσις, ἀκμὴ, καὶ παρακμή. τῶν δὲ βοηθημάτων οὐκ εἰσὶν οὗτοι καιροί. οὔτε γὰρ ἀρχὴ, οὔτ' ἐπίδοσις, οὔτ' ἀκμὴ, οὔτε παρακμὴ καιροί εἰσιν βοηθήματος. ἔτι τε οἱ μὲν καιροὶ τῶν νοσημάτων γράφονται, οἱ καθόλου καὶ οἱ ἐπὶ μέρους. οἱ δὲ τῶν βοηθημάτων, οἱ μὲν καθόλου ἀναγράφεσθαι δύνανται, οἱ δ' ἐπὶ μέρους οὐκ ἔτι διὰ τοι-

et ubi morbi non ſunt, tempora praeſidiorum existunt: conſtat, non intellectu modo, ſed etiam re ipſa differre: praeterea in uno morbi tempore plures praeſidiorum occaſiones aſſumi. Nam in declinatione, verbi cauſa, morbi clyſter adhibetur, inunctio, cataplasma, et alimentum. Horum vero ſingulorum peculiare tempus eſt: ac in plurimis morborum temporibus idem eſt quum auxilium decernimus; per initia ſiquidem morborum ſanguinis miſſio adhibetur, et in incremento. Hinc igitur apparet, quandam temporum differentiam re ipſa exiſtere. Jam illud praeterea noſſe convenit, quatuor morborum eſſe tempora, initium, incrementum, vigorem et declinationem. At auxiliorum haec tempora non ſunt; neque enim principium, neque augmentum, neque ſtatus, neque inclinatio auxiliorum ſunt tempora. Inſuper morborum ſane tempora ſcribuntur univerſalia et particularia: auxiliorum vero univerſalia ſane ſcribi poſſunt, particularia non item, propter hu-

αιτην τινὰ αἰτίαν. οἱ μὲν τῶν νοσημάτων καιροὶ τῶν τε καθόλου καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἐπικρίνονται κριτηρίῳ, καὶ τὸ κριτήριον ἀναγράφεσθαι δύναται. οἱ δὲ τῶν βοηθημάτων καιροὶ οὔτε τὸ αὐτὸ κριτήριον ἔχουσιν, οὔτε τῶν ἐπὶ μέρους καιρῶν δυνατόν ἐστιν ἀναγράψαι τὰ κριτήρια. ὅπως δὲ, νῦν ὑποδείξομεν. οἱ καιροὶ τῶν νοσημάτων κρίνονται τῇ ποιᾷ κινήσει τοῦ αἰτίου, καὶ ἔστιν ἀρχὴ, ἀνάβασις, ἀκμὴ καὶ παρακμὴ, ἅπερ τῶν νοσημάτων καιροὺς καλοῦμεν, ὀνόματα τῆς ποιᾶς κινήσεως τοῦ αἰτίου. ἐὰν δὲ ἡ μὴ οὖσα πρότερον κίνησις ἐν ἡμῖν ἄρχηται συνίστασθαι, καὶ ἀνιᾷ συνισταμένη, τὴν τοιαύτην κίνησιν ἀρχὴν νοσήματος λέγομεν· ἐὰν δ' ἐπὶ τὸ μεῖζον ἡ κίνησις προκόπτῃ, ἐπίδοσιν· ἐὰν δὲ στάσιν λάβῃ ἡ ἐπίδοσις, ἀκμὴν ὀνομάζομεν· ἐὰν δὲ μειῶνται αἱ κινήσεις, παρακμὴν προσαγορεύομεν. ἐπεὶ οὖν τῶν καιρῶν τὰ αὐτά ἐστιν ὀνόματα, τῶν τε καθόλου νοσημάτων, καὶ τῶν ἐπὶ μέρους παροξυσμῶν, καὶ τὰ αὐτά ἐστι κριτήρια, ἐκ γαρ τῆς ποιᾶς κινήσεως τοῦ αἰτίου

jusmodi quandam caufam. Morborum tempora tum univerfalium tum particularium uno et eodem judicandi inftrumento decernuntur: ac inftrumentum fcribi poteft. At remediorum tempora neque idem judicandi inftrumentum habent, neque particularium temporum inftrumenta judicatoria fcribere licet. Porro in praefentia oftendemus, quomodo morborum tempora judicantur certo caufae motu: ac funt initium, incrementum, ftatus, et declinatio, quae morborum tempora vocamus, certi caufae motus vocabula. At fi motus, qui prius non eft in nobis, conftitui incipit, et conftitutus divexat, hujusmodi motum morbi principium dicimus: fin autem motus magis procedat, incrementum: fi ftatum incrementum acceperit, vigorem nominamus: quod fi motus imminuuntur, declinationem. Quia igitur temporum eadem funt nomina et univerfalium morborum et particularium acceffionum, etiam eadem funt judicandi inftrumenta; nam ex certo caufae motu nafcuntur. Unde

γίνονται, δῆλον ὡς οἷόν τ᾽ ἐστὶν ἀμφοτέρους τοὺς καιροὺς ἀναγράφειν. οὕτω γὰρ λέγομεν ἀναγράφεσθαι ἕκαστα, οἷον τὰ αἴτια, τοὺς πεπονθότας τόπους, καὶ τὰ ὅμοια, ὅταν οἱ σκοποὶ, ἐξ ὧν καταλαμβάνεται τὰ ἐπὶ μέρους, ἀναγράφεσθαι δύνωνται. ὅτι δὲ τὰ διαστήματα τῶν νοσημάτων οὐκ εἰσὶν οἱ καιροὶ, οὐδ᾽ ἐκ διαστημάτων οἱ καιροὶ λαμβάνονται. οὔτε γὰρ τῶν καθόλου νοσημάτων, οὔτε τῶν ἐπὶ μέρους, ἐκ τοῦ μὴ ἐπὶ πάντων καιρῶν ταὐτὰ διαστήματα εἶναι, τὸ δ᾽ αὐτὸ καιροὺς λέγεσθαι, δῆλόν ἐστιν. ὅτι δὲ διαφέρουσιν οἱ καιροὶ τῶν τε ὅλων νοσημάτων καὶ τῶν ἐπὶ μέρους παροξυσμῶν, δῆλον ἐκ τοῦ ἐν ἑνὶ καιρῷ τοῦ καθόλου νοσήματος πλείονας συνίστασθαι καιροὺς τῶν ἐπὶ μέρους παροξυσμῶν. ἐν ἀρχῇ γὰρ εἰσβολῆς νοσήματος ἐπὶ μέρους τις παροξυσμὸς καὶ ἄρχεται, καὶ ἐπιδίδωσι, καὶ ἀκμάζει, καὶ παρακμάζει. καὶ ἀκμάζοντος δὲ ἤδη τοῦ ὅλου νοσήματος, ἐπὶ μέρους παροξυσμοῦ τις ἀρχὴν λαμβάνει. πῶς μὲν οὖν οἱ τῶν νοσημάτων καιροὶ ἀμφότεροι ἀναγράφεσθαι δύνανται, εἴρηται. τοὺς δὲ τῶν βοηθημάτων καιροὺς πῶς οὐκ ἔστιν ἀμφοτέρους ἀναγράψαι, νῦν ὑποδείξομεν.

conſtat, utraque tempora ſcribi poſſe. Sic enim dicimus ſcribi ſingula, ut cauſas, locos affectos, et ſimilia, quando ſcopi, ex quibus concipiuntur particularia, deſcribi poſſunt. Quod autem morborum intervalla tempora non ſunt, neque ex intervallis tempora capiuntur vel univerſalium morborum vel particularium, inde quod non ad omnia temporum haec intervalla ſunt, idem vero tempora dici manifeſtum eſt. At quod tempora univerſalium morborum et particularium acceſſionum inter ſe differunt, liquet inde, quod non in uno tempore univerſalis morbi plura particularium acceſſionum tempora conſtituuntur. Nam initio inſultus morbi particularis quaedam acceſſio incipit, augeſcit, viget et declinat: ac ubi totus jam morbus viget, particularis acceſſionis principium aliquis accipit. Quomodo igitur morborum tempora utraque ſcribi poſſint, comprehenſum eſt. At auxiliorum tempora quomodo non liceat utraque ſcripto mandare, nunc oſtendemus.

Κεφ. λη΄. [331] Οἱ τῶν βοηθημάτων καιροὶ λαμβάνονται οὐκ ἐκ τῆς τοῦ αἰτίου κινήσεως καὶ οὐσίας· τὸ αὐτὸ γὰρ ἂν ἀεὶ παρελαμβάνετο, οἷον ἐν πάσῃ ἀρχῇ νοσήματος φλεβοτομία. καὶ ὁ εἰπὼν δὲ, ἀρχομένων τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινεῖν, κίνει, ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίην ἔχειν, οὐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ ὁρμώμενος ἐκκρίνει τὰ βοηθήματα. ᾔδει γὰρ, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων ἡ δύναμις οὐ καθῄρηται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐμποδίζει τῇ παραλήψει τῶν βοηθημάτων, ἐν δὲ τῇ τοῦ νοσήματος ἀκμῇ κεκμηκυῖα ἤδη τὴν ἀπὸ τῶν βοηθημάτων κίνησιν οὐ φέρει. οὐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοίνυν ὁρμώμενος ὁ Ἱπποκράτης, ἀλλὰ παρὰ τῆς δυνάμεως την τῶν βοηθημάτων ἐκκρίνει παράληψιν. οὐδὲ μην ἐκ τοῦ διαστήματος τῶν κατὰ νοσήματα καιρῶν, ὥς τινες οἴονται, ὁ τοῦ βοηθήματος καιρὸς εὑρίσκεται. κατὰ πολὺ γὰρ διαφερόντων τῶν διαστημάτων, ποίων ἄν τις ὑπαγόρευσιν διάστημα (31) φαίη, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. λαμβάνονται τοίνυν οἱ καιροὶ τῶν μὲν καθόλου βοηθημάτων ἔκ τε τῆς παρουσίας τῶν ἀπαιτούντων τὰ βοηθήματα· ταῦτα δ᾽ ἐστὶ

Cap. XXXVIII. Auxiliorum tempora capiuntur non ex cauſae motu et ſubſtantiae, idem enim ſemper auxilium aſſumeretur, ut in omni morbi principio ſanguinis miſſio: ac cum Hippocrates dixerit, *Morbis incipientibus, ſi quid movendum videtur, move: ubi vigent, quieſcere praeſtat:* non ex tempore inductus praeſidia decernit: quippe noverat, per morborum initia vires non eſſe ſublatas: idcirco non impedit remedia aſſumere: in ſtatu autem morbi vires jam defatigatae motum ab auxiliis venientem non tolerant. Quare Hippocrates non a tempore, ſed viribus remediorum aſſumptionem deligit: neque tamen ex temporum in morbis intervallo, ut nonnulli arbitrantur, praeſidii occaſio invenitur. Multum enim quum intervalla differant, qualium quis appellationem intervallum dixerit, explicatu non eſt facile. Capiuntur igitur tempora univerſalium ſane remediorum tum ex eorum, quae remedia poſtulant, praeſentia (hae autem ſunt cauſae),

τὰ αἴτια· καὶ ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ κωλῦσαι δυναμένου· τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἀσθένεια δυνάμεων. οἱ δ᾽ ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους βοηθημάτων καιροὶ οὐκ ἐκ τούτων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρων, ἅπερ γράφεσθαι ἀδύνατόν ἐστι. ἐπεὶ γὰρ μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ἀνέσεσι παραλαμβάνεται τὰ βοηθήματα, τότε γὰρ τὸ ἀπαιτοῦν πάρεστιν, καὶ ἡ δύναμις ἀνέχεται, οὐ τὸ αὐτὸ δὲ τῆς ἀνέσεώς ἐστι διάστημα ἐπὶ πάντων. ἀλλ᾽ ἔστω γε ἓξ ὡρῶν τὸ διάστημα τῆς ἀνέσεως. ποῖον οὖν τινα τούτων ὡρῶν τάξομεν καιρὸν τοῦ ἐπὶ μέρους βοηθήματος, οὐχ ὁμοίως ἁπάντων διακειμένων; ἔστω γὰρ ἀπαιτεῖν τὴν περίστασιν φλεβοτομίαν, καὶ ἡ δύναμις μὴ ἐναντιούσθω, ὅσον ἐπὶ τούτῳ χρὴ παραλαβεῖν την φλεβοτομίαν; ἅμα δέ τινα μετὰ τὴν φλεβοτομίαν καὶ τροφὴν παραθεῖναι, διὰ τὸ μὴ φέρειν ἀσιτίαν τὸν κάμνοντα, ἑτέρῳ δ᾽ ἀσιτῆσαι συμφέρει, ἄλλοι δ᾽ ὕπνου πρὸ τῆς φλεβοτομίας δέονται, ἄλλοι δ᾽ ἄλλως, ἅπερ ἅπαντα ἀναγράφειν ἐστὶν ἀδύνατον. ἐν οὖν τοσαύτῃ ποικιλίᾳ, ποῖόν τις μέρος ὥρας καιρὸν ἁρμόζοντα παντὶ ἐπιτάξει

tum ex abſentia ejus, quod prohibere poteſt; hoc autem eſt virium imbecillitas. At in particularibus praeſidiorum tempora non ex his ſolum, ſed etiam ex aliis, quae ſcribi non poſſunt, exiſtunt. Quoniam enim, praeſertim in remiſſionibus, remedia aſſumuntur, (nam et id, quod poſtulat, adeſt, et vires ſuſtinent), non idem remiſſionis eſt intervallum in omnibus. Sed eſto ſex horarum intervallum remiſſionis, quale igitur harum horarum tempus ſtatuemus, cum particulare praeſidium non ſimiliter omnibus ſit diſpoſitum? Fingamus enim, caſum venae ſectionem requirere, ac vires non adverſari: quantum in hoc ſanguinis detractionem aſſumere convenit? Simul autem quaedam poſt ſanguinis miſſionem et alimentum adjicienda, eo, quod aeger inediam ferre non poſſit: alteri autem cibo abstinere convenit, alii ſomno ante miſſionem ſanguinis indigent, alii alio ſeſe habent modo, quae omnia ſcribere non eſt. Itaque in hujusmodi varietate qualisnam pars horae tempus omnibus congruam conſtituet praeſidio,

βοηθήματι, ἢ ποῖόν τις σκοπὸν ἀναγράφοι, ἐξ οὗ ληφθείη ἂν ὁ ἐπὶ μέρους καιρὸς, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἄλλα γαρ ἐπ' ἄλλων τὰ συμπίπτοντά ἐστιν. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὰ διαστήματα τῶν ἀνέσεων, ἐν οἷς παραλαμβάνομεν τὰ βοηθήματα, οὐκ ἴσα ἐπὶ πασῶν ἀνέσεων, καὶ αἱ περιστάσεις ἀνόμοιαι, καὶ τὰ συμπτώματα διαφέροντα, καθ' ἕκαστον δὲ τούτων ἐξαλλάσσεται καὶ ὁ ἐπὶ μέρους καιρὸς τοῦ βοηθήματος, δῆλον ὡς ἀναγράφειν μὲν σκοπόν τινα, ἐξ οὗ ληφθείη ἄν, ἀδύνατόν ἐστιν. ὁ δ' ἐφεστηκὼς ἐκ τῶν παρόντων τε καὶ ἀπαιτούντων τὰ βοηθήματα ὁρμώμενος, καὶ ἐκ τῆς ἀπουσίας τῶν ἐμποδίζειν δυναμένων, καὶ ἐκ συλλογισμῶν τῶν μετὰ τοῦτο ὀφειλόντων παραλαμβάνεσθαι βοηθημάτων, ἐκλήψεται στοχασμὸν τῶν ἐπὶ μέρους καιρῶν τοῦ βοηθήματος, μήποτε οὖν σκοποὶ ὑποστάσει οὐ διαφέρουσι. ἐπεὶ οὖν οἱ σκοποὶ, ἐξ ὧν μὲν οἱ καθόλου καιροὶ τῶν βοηθημάτων λαμβάνονται, ἀναγράφονται, ἐξ ὧν δ' οἱ ἐπὶ μέρους καταλαμβάνονται, ἀναγράφεσθαι οὐ δύνανται, διὰ τοῦτ' εὐλόγως λέγουσι, τῶν μὲν καθόλου βοηθημάτων τοὺς καιροὺς ἀνα-

aut qualem quis fcopum fcribet, unde particulare tempus fumi queat, dicere non licet: alia enim in aliis fymptomata exiftunt. Quoniam igitur et intervalla remiffionum, in quibus affumimus praefidia, non paria in omnibus remiffionibus, ac circumftantiae diffimiles, ac fymptomata diverfa, in fingulis autem his immutatur etiam particulare tempus praefidii, clarum eft, fcopum fane quendam, ex quo capi queant, fcribi non licere. Praefens autem medicus tum ex praefentibus, tum poftulantibus praefidia incitatus, et ex iis, quae impedire poffunt, abfentibus, et ex ratiocinationibus praefidiorum, quae poft hoc affumi debent, conjecturam particularium temporum remedii accipiet, ne quandoque fcopi reipfa differant. Quoniam igitur fcopi, ex quibus fane univerfalia auxiliorum tempora capiuntur, fcribi poffunt; illi autem, ex quibus particularia capiuntur, fcribi non poffunt: iccirco cum ratione dicunt, univerfalium fane auxiliorum tempora fcri-

γράφεσθαι, τῶν δ' ἐπὶ μέρους μηκέτι. τούτου δὲ φανεροῦ γεγονότος, εὔδηλος ἂν εἴη καὶ κατὰ τοῦτο ἡ διαφορὰ τῶν κατὰ τὰ νοσήματα καιρῶν καὶ τῶν κατὰ τὰ βοηθήματα [332] εἰ γὰρ καὶ μηδ' ὑποστάσει διέφερον, ὁμοίως ἂν τοῖς τῶν νοσημάτων καιροῖς καὶ οἱ τῶν βοηθημάτων ἀμφότεροι ἀναγράφεσθαι ἐδύναντο. διαφερόντων δὲ τῶν σκοπῶν, ἐξ ὧν οἱ καιροὶ λαμβάνονται, κατὰ πολὺ καὶ τοὺς καιροὺς διαφέρειν ἀλλήλων εὔλογον. ὡς γὰρ οἱ σκοποὶ τῶν κατὰ τὰ νοσήματα καιρῶν ὑποστάσει διαφέρουσι τῶν κατὰ τὰ βοηθήματα σκοπῶν, οὕτω καὶ αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ὑποστάσει διαφέρειν πιθανόν ἐστι. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν καιρῶν ἐχρῆν προεγνωκέναι.

Κεφ. λθ'. Ἐνδείκνυσθαι δὲ τοὺς καιροὺς οἱ Μεθοδικοὶ ᾠήθησαν ἀπὸ τοιαύτης τινὸς αἰτίας. ἑώρων τοὺς καιροὺς μὴ πάντας ἐπιτηδείους ὄντας πρὸς παράληψιν τροφῆς ἢ βοηθήματος, ἀλλὰ κατὰ μὲν καιρούς τινας ὠφελίμως ταῦτα παραλαμβανόμενα, κατ' ἄλλους δέ τινας ἐπιβλαβῶς ᾠήθησαν κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καιρῶν τοῦτο ἀπαντᾷν. αὐτόθεν οὖν καὶ σκοποὺς τροφῆς, καὶ βοηθημάτων καιροὺς ὑπέλα-

bi, particularium autem non item. Quo manifefto reddito, conftat etiam in hoc differentia temporum et in morbis et in auxiliis. Si enim ne reipfa quidem differrent, fimiliter ut morborum tempora etiam auxiliorum tempora amborum fcribi poffent. At cum fcopi discrepent, ex quibus tempora fumuntur, multum etiam tempora inter fe differre confentaneum eft. Ut enim fcopi temporum in morbis reipfa differunt a fcopis auxiliorum, ita et ipfa tempora reipfa differre credibile eft. Haec igitur de temporibus praenoviffe oportebat.

Cap. XXXIX. At tempora indicari Methodici putarunt ab hujusmodi quadam caufa. Videbant, tempora non omnia effe idonea, in quibus cibus aut auxilium affumeretur: verum in temporibus quibusdam fane utiliter haec affumi, aliis autem noxie, ex temporum differentia hoc venire funt arbitrati. Illinc igitur et fcopos alimenti et praefidii tempora effe cenfuerunt. Verum

Ed. Chart. II. [332.] Ed. Baf. I. (31.)

βον εἶναι. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τὸν Θεσσαλὸν Ἱπποκράτης εἰπών· ὁκόταν ἀκμάζῃ τὸ νόσημα, τότε καὶ τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρῆσθαι. ὑπέλαβε γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ καιροῦ ὁρμώμενον τὴν ποιότητα τῆς τροφῆς εἰληφέναι, μὴ συνειδὼς τὸν τρόπον τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβολῆς. οὐ γὰρ τὸν καιρὸν σκοπὸν ποιησάμενος, τὴν τοιαύτην ἐξήταζε προσφοράν. ἀλλ᾽ ἀπὸ μὲν καιροῦ τὰ μέτρα τῆς δυνάμεως, ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως τὴν ποιότητα τῆς τροφῆς εἰληφέναι. τοῦτο δὲ δῆλον, ἐξ ὧν ἐπιφέρει, πεποίηκε. συντεκμαίρεσθαι γὰρ ἔφη τὸν νοσέοντα, εἰ ἐξαρκέσει. κωλύουσι μὲν γὰρ οἱ καιροὶ πολλάκις παραλαμβάνειν τὸ ἀπαιτούμενον ὑπὸ δυνάμεως], - οὐδέποτε δὲ καιρὸς ὑποδείκνυσι τὸ ποιητέον.

Κεφ. μ'. Ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν ἀπαιτητικόν τινος σκοπός ἐστι τοῦ ἀπαιτουμένου, τὸ δὲ κωλῦον ἡμᾶς παραλαβεῖν τὸ ἀπαιτούμενον οὐκ ἂν εἴη σκοπός· διὰ τοῦτο καὶ ὁ καιρὸς κωλύων ἡμᾶς ἔστιν ὅτε παραλαμβάνειν τὸ ἀπαιτούμενον οὐκ ἂν εἴη σκοπός. εἰ γάρ τις τὰ κωλυτικὰ πάντα σκο-

Hippocrates Theffalum fefellit his verbis: *Quum morbus viget, tunc etiam tenuiffimo victu uti neceffe eft.* Putabat enim, ipfum ex tempore fumptam qualitatem cibi accepiffe, non confcius modi, quo vir ille dolum ftruit; non enim tempus fcopum faciens hujusmodi oblationem examinavit, fed a tempore quidem virium menfuram, a viribus cibi qualitatem cepit. Id quod conftat ex his, quae inducit: *Si quidem conjectare,* inquit, *decet, num aeger fuffecturus eft.* Etenim tempora impediunt fubinde id, quod virtus poftulat, affumere, nunquam autem tempus oftendit, quid faciendum fit.

Cap. XL. Quoniam igitur id, quod poftulat aliquid, fcopus eft ejus, quod poftulatur: quod autem nos prohibet affumere id, quod poftulatur, non utique erit fcopus: propterea etiam tempus, quod nos interdum prohibet affumere poftulatum, minime fit fcopus. Si enim aliquis ea, quae prohibent, omnia fcopos po-

ποὺς φήσεται, καὶ τὴν δύναμιν σκοπὸν κενώσεως ἀναγκασθήσεται λέγειν εἶναι, καὶ διὰ δειλίαν τοῦ κάμνοντος, καὶ πατέρα, καὶ δεσπότην. καὶ γὰρ ταῦτα πολλάκις πλήθους ὄντος κωλύει παραλαμβάνειν κένωσιν, καὶ δύναμις μὴ φέρουσα τὴν ἀφαίρεσιν, καὶ διὰ δειλίαν ὁ νοσῶν μὴ ἐπιτρέπων, καὶ πατὴρ κωλύων καὶ ἀδελφὸς η δεσπότης. ὥσπερ οὖν ταῦτα σκοποὺς οὐκ ἄν τις εἴποι νοῦν ἔχων, οὕτω οὐδὲ τοὺς καιροὺς, διότι βοηθήμασιν ἢ προσφοραῖς χρῆσθαι κωλύσουσιν ἡμᾶς πολλάκις, σκοποὺς φήσομεν εἶναι. κακῶς οὖν, ἐρεῖ τις, φησὶν ὁ Ἱπποκράτης, ἐν ἀρχῇ τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινέειν, κίνει, ἀκμαζουσῶν δ', ἡσυχίην ἄγειν βέλτιόν ἐστιν. οὐ κακῶς, φήσομεν. οὐ γὰρ τὴν ἀρχὴν σκοπὸν ποιησάμενος, ἀξιοῖ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν νοσημάτων τὰ βοηθήματα προσφέρειν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι μηδέπω μεμείωται τὰ μέτρα τῆς δυνάμεως, σημειοῦται, καὶ ὅτι φέρειν δύναται τὴν ἀφαίρεσιν, τεκμαίρεται. ἡ δὲ ἀκμὴ ἀσθένειαν ὑπαγορεύει τῆς δυνάμεως. κατὰ γὰρ τὰς ἀκμὰς ἰσχυρὰ μὲν τὰ αἴτια, ἀσθενὴς δὲ ἡ δύναμις· διὰ τοῦτο ἡσυχίαν ἄγειν ἀξιοῖ.

fuerit, etiam vires fcopum evacuationis effe dicere cogetur, ac ob aegrotantis metum, patrem, et dominum. Etenim haec fubinde, quum copia fubeft, prohibent vacuationem affumere, ac virtus non ferens fanguinis ablationem, etiam propter timiditatem aeger non permittens, pater prohibens, item frater aut dominus. Quemadmodum igitur haec nemo fanae mentis fcopos dixerit, ita neque tempora eo, quod praefidiis aut oblationibus uti prohibent nos fubinde, fcopos effe dicemus. Male igitur (dicet quis) ait Hippocrates: in principio morborum, fi quid movendum videtur, moveto; cum vigent, quiefcere fatius eft: non male, dicemus; quippe haud principium fcopum efficiens, cenfet per morborum initia remedia offerenda: fed ab initio, quod nondum imminutus fit modus virium, indicat, item quod ablationem ferre poffit: at vigor virtutis imbecillitatem infinuat: nam per vigorem validae quidem caufae, imbecilla autem virtus eft: iccirco con-

δόξει μὲν γὰρ εὔλογον εἶναι κατὰ τὰς ἀκμὰς τῶν νοσημάτων, ὁπότε μάλιστα ἐνισχύει τὰ αἴτια, τὴν περιαίρεσιν αὐτῶν ποιεῖσθαι. [333] ἀλλ' εἰ μὲν ἦν πάντη ἀβλαβὲς τὸ βοήθημα προσφέρειν, τοῦτο ἂν ἐγένετο. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως. τὰ γαρ βοηθήματα πρῶτον μὲν, διότι πάντα παρα φύσιν ἐστὶν, ἀναγκαίως καὶ τὴν δύναμιν παραλυπεῖ προσαγόμενα. δεύτερον δὲ, ἐπειδη λυπεῖ τὰ οἰκεῖα. συμπέπλεκται τοῖς νοσοποιοῖς αἰτίοις. κατὰ τὰς περιαιρέσεις τῶν αἰτίων, οὐδὲν ἧττον τῶν ἀλλοτρίων, ἢ τῶν οἰκείων μείωσις γίνεται.

Κεφ. μα'. Πρῶτον δὲ δεῖ τὴν φύσιν τῶν βοηθημάτων, καὶ τὴν χρείαν, ἣν παρέχεται, μὴ ἀγνοεῖν. τὰ γὰρ βοηθήματα καθ' αὐτὰ οὐχ οἷά ἐστι ποιεῖσθαι τὴν τῶν αἰτιῶν ἀναίρεσιν, δεῖται δὲ συνεργαζούσης τῆς φύσεως· καὶ σχεδὸν μόνην τὴν ἀφορμὴν καὶ την ἀρχὴν τῇ φύσει ἐνδίδωσι· τὰ δὲ λοιπὰ ἡ φύσις δι' ἑαυτῆς ἐκτελεῖ. ἰσχυρὰ μὲν οὖν ὑπάρχουσα, καὶ τῆς τῶν βοηθημάτων κακίας ανέχεται, καὶ τὴν τῶν οἰκείων περιαίρεσιν ευφόρως φέρει, καὶ τα λυ-

quiefcendum cenfet. Videbitur enim rationi effe confentaneum, per morborum ftatus, cum maxime caufae invalefcunt, fublationem ipfarum moliri. Verum fiquidem omnino effet innoxium auxilium, offerre id oporteret; habet autem fecus: nam praefidia primum fane, quoniam omnia praeter naturam exiftunt, necessario etiam vires moleftant adhibita: deinde quoniam familiaria afficiunt, commiscenturque caufis morbificis in ipfarum ablatione, nihilo minus alienorum, quam familiarium, fit imminutio.

Cap. XLI. Primum autem naturam auxiliorum, ac ufum, quem exhibent, non ignorare oportet. Etenim praefidia per fe caufarum fublationem moliri non poffunt, indigent autem adjuvante natura: ac fere folam occafionem ac principium naturae concedunt, reliqua vero natura per fe efficit. Valida igitur quum eft, et auxiliorum malignitatem fuftinet, et familiarium imminutionem facile tolerat, ac quae ipfam offendunt,

ποῦντα αὐτὴν ἐξωθεῖν δύναται· θλιβομένη δὲ, ὅπερ συμβαίνει κατὰ τὰς ἀκμὰς μάλιστα, ὑπὸ τῶν προσαγομένων βοηθημάτων μᾶλλον κακοῦται, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν οἰκείων περιαιρέσεως ἀσθενεστέρα γίνεται, καὶ ὑποπίπτει μᾶλλον τοῖς αἰτίοις, καὶ ἐξωθεῖν τὰ νοσάζοντα κατ᾽ οὐδένα δύναται τρόπον. ὅταν δ᾽ ἡ φύσις ἐνταθεῖσα τὰ λυποῦντα ἐξῶσαι μὴ δυνηθῇ, μεγάλως ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἐντάσεως ἐκλύεται. διὰ ταῦτα τοίνυν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων ὁ (32) Ἱπποκράτης, ἤν τι δέῃ κινεῖν, κινεῖν ἀξιοῖ, κατὰ δὲ τὰς ἀκμὰς ἡσυχίην ἄγειν.

Κεφ. μβ΄. Τάχα οὖν ἐκ τούτου τις οἰηθήσεται τὴν δύναμιν ὑπαγορεύειν τὸ συμφέρον. μάθοι δ᾽ ἄν τις, ὅτι μηδὲν ἡ δύναμις δείκνυται βοήθημα, διὰ τούτων. εἴπερ ἡ δύναμις αὐτάρκης ὑπάρχουσα βοήθημά τι ἐνδείκνυται ἐπὶ τῶν ὑγιαινόντων, διότι αὐτάρκης ἐστὶν, ἐνδείξεται τὸ βοήθημα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐπὶ τῶν ὑγιαινόντων βοήθημα ἐνδείκνυται. οὐδ᾽ ἄρα ἐπὶ τῶν νοσούντων καὶ ἡ σύμμετρος συμφέρον ἐνδείξεται. ἐπεὶ τοίνυν, ἐφ᾽ ὧν ἐνδείξεται δύναμις,

potest propellere. At ubi premitur, quod in statu potissimum accidit, a praesidiis adhibitis magis laeditur, ac familiarium detractione fit imbecillior, necnon caussis magis succumbit, adhaec morbifica nullo modo potest propellere: at ubi natura incumbens noxia protrudere nequit, plurimum ab ipso conatu dissolvitur. Iccirco per morborum initia Hippocrates, si quid movendum est, movere praecipit, in statu autem conquiescere.

Cap. XLII. Forsan igitur hinc aliquis opinabitur, virtutem id, quod conducit, suggerere. Discas autem, nullum virtutem auxilium indicare, hinc nimirum: si virtus sufficiens auxilium aliquod indicat in sanis, eo, quod sufficiens est, praesidium indicabit. Attamen neque in sanis auxilium indicat, neque igitur in aegrotantibus etiam moderata id, quod convenit, indicabit. Quia igitur, ubi virtus indicabit, non adest id, quod

οὐ πάρεστι τὸ ἀπαιτοῦν, οὐ παραλαμβάνομεν βοήθημα, δῆλον δὲ, ὅτι οὐδὲν ἐνδείκνυται συμφέρον ἡ δύναμις. δεῖ γὰρ τὸν σκοπὸν τὰ παρόντα ἐνδείκνυσθαι. ὅτι δὲ κωλῦσαι μὲν, ὡς ἔφην, τὸ ἀπαιτούμενον παραλαβεῖν, ἡ δύναμις δυναται, σκοπος δὲ βοηθήματος οὐκ ἔστιν.

Κεφ. μγ'. Ὃν δὲ λόγον ἡ δύναμις ἔχει ἐπὶ τῶν βοηθημάτων, τοῦτον ἐπὶ τῶν προσφορῶν οἱ καιροί· ὃν δὲ ἐπὶ τῶν βοηθημάτων ἔχει τὰ ἀπαιτοῦντα αἴτια, τοῦτον ἐπὶ τῶν προσφορῶν ἡ δύναμις. ὅτι δ' ἡ δύναμις τὴν ὀλίγην προσφορὰν ὑπαιτεῖ καὶ οὐχ ὁ καιρὸς, ἡ ἐπίτασις δηλοῖ· ἐξ ὧν τοῖς ἐξ ἀῤῥωστίας ἀναλαμβάνουσιν ὀλίγην τροφὴν προσφέρομεν, εἴπερ ἀπαιτεῖ ἡ δύναμις. εἰ δέ γε ἡ ἐπίτασις τὴν ὀλίγην ἐνδείκνυται τροφὴν, ἔδει τούτους ἐᾷν ἐμφορεῖσθαι. μὴ γὰρ παρόντος τοῦ ὑποδεικνύντος τὴν ὀλίγην τροφὴν σκοποῦ, γελοῖος ὁ παραλαμβάνων τὸ μὴ ἀπαιτούμενον, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ἐνδείκνυσθαί φασι τὸ δεῖν συστέλλειν. ἐπὶ πάντων οὖν δῆλον, ὅτι τὴν συστολὴν παραληψόμεθα κατ' ἀρχὰς, καὶ

postulatur, non assumimus auxilium, constat, neque ullum remedium virtutem indicare: nam scopum praesentia indicare convenit. At vero prohibere, id, quod postulatur, assumere virtus potest, scopus autem auxilii non est.

Cap. XLIII. Porro quam virtus rationem habet in praesidiis, hanc in oblationibus tempora: quam vero in praesidiis causae postulantes obtinent, hanc in oblationibus vires. Quod vero paucam oblationem virtus postulat, et non tempus, intensio declarat. Ex quibus ab imbecillitate se recipientibus paucum cibum offerimus, si vires postulant: quodsi intensio paucum indicat cibum, hos sinere impleri oportebat. Nam ubi scopus, qui paucum alimentum subindicat, non adest, ridiculus foret, qui assumeret, quod non expeteretur. At initium indicare, inquiunt, adstringendum esse. In omnibus igitur constat astrictionem nos per initia as-

ἐπὶ τῶν τοὺς ἀλφοὺς καὶ τὰς λεύκας ἐχόντων μέχρι τῆς ἐπιτάσεως. [334] παρατεινούσης δ' ἐπὶ χρόνον τῆς ἀρχῆς, δηλονότι κατατακήσεται ὁ τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ χρώμενος. ἀλλ' ἴσως φήσουσι πρὸς ἡμᾶς. διὰ ποίαν αἰτίαν ὑμεῖς ἐν ἀρχῇ, φέρε, τοῖς περιπνευμονικοῖς, καὶ τοῖς ὁμοίως τούτοις νοσοῦσιν ὀξέως κατ' ἀρχὰς οὐ προσφέρετε, καίτοι κατ' ἀρχὰς ἡ δύναμίς ἐστιν ἱκανή; ὅτι, φήσομεν, κωλύει ἡμᾶς προσφέρειν ὁ καιρὸς ἀπαιτούσης τῆς δυνάμεως. οὐχὶ συστέλλειν οὖν ἐνδείκνυται, ἀλλ' ὅπερ ἀπαιτεῖ ἡ δύναμις, οὐκ ἐῶσα ἡμᾶς παραλαμβάνειν, ἐνδεικτικὸν τοῦ ἐναντίου, οὐκ ἄν τις ἀλόγως θεῖτο. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι καιροὶ κωλύουσιν ἢ ἐπιτρέπουσι χρῆσθαι τοῖς ἀπαιτουμένοις, ἐπειδὴ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐν αὐτοῖς ἡ δύναμις ἤμειπται. οὐ μέντοι αὕτη ἐνδείκνυταί τι συμφέρον. ὅταν δὲ λέγωσι τὴν μὲν ἀκμὴν ὀλίγην ἀπαιτεῖν τροφὴν, τὴν δὲ παρακμὴν ποικιλωτέραν, πυνθάνεσθαι δεῖ αὐτοὺς, πῶς χρήσονται τοῖς σκοποῖς, ἂν δύο τινὲς ὦσιν οἱ νοσοῦντες, ὁ μὲν ὑπὸ περιπνευμονίας καὶ ἐν

ſumpturos, etiam in iis, qui vitiligines experiuntur, quas alphos et leucas vocant, usque dum increſcat. Ubi vero principium longius protenditur, nimirum contabeſcet, qui hujusmodi ratione utitur. Sed forſan dicent ad nos, quam ob cauſam vos per initia peripneumonicis et ſimiliter his aegrotantibus acute inter initia non adhibetis, etſi tunc vires ſint ſufficientes? Quoniam, dicemus, tempus virtute poſtulante, offerre nos prohibet. Non igitur comprimere ac contrahere indicat, ſed quod vires poſtulant non ſinentes nos adhibere, quod contrarium indicat, non citra rationem aliquis ſtatuerit. Similiter et alia tempora prohibent aut permittunt iis, quae expetuntur, uti, quandoquidem magis aut minus in ipſis virtus reſpondet, non tamen ea quippiam, quod conducit, indicat. Quando autem dicunt, ſtatum quidem pauxillum alimenti poſtulare, declinationem vero magis varium: rogandi veniunt, quomodo ſcopis utentur, ſi duo quidem aegrotantes fuerint, alius peripneumonicus et in declinatione, alius lippi-

παρακμῇ, ὁ δ᾽ ὑπ᾽ ὀφθαλμίας, ἔτι δ᾽ ἀκμάζει τὸ νόσημα, πότερον τῷ περιπνευμονικῷ πλείονα θαῤῥήσουσι δοῦναι καὶ ποικιλώτερα μᾶλλον τοῦ ὑπ᾽ ὀφθαλμίας ἐνοχλουμένου; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν θαῤῥήσειαν προσενεγκεῖν τὴν ποικιλωτέραν τροφήν. εἰ δὲ τοῦτο δῆλον, ὡς οὐκ ἐκ τῶν καιρῶν ἡ ποικιλία καὶ ἡ ὀλίγη τροφὴ λαμβάνεται, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν μέτρων τῆς δυνάμεως.

Κεφ. μδ'. Ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις κἀκεῖνο, πῶς οἴονται τὸν καιρὸν τοῦ νοσήματος, ποτὲ μὲν τὴν ποσὴν, ποτὲ δὲ τὴν ποιὰν τροφὴν ἐνδείκνυσθαι. καθὼς ἀξιοῦσιν οἱ Μεθοδικοὶ, ποτὲ μὲν τὴν διαφορὰν ἐνδείκνυσθαι τῶν βοηθημάτων, ποτὲ δὲ τὴν διαφορὰν ἀπαιτεῖν τῶν βοηθημάτων. ὅταν γὰρ φῶσι, τὴν μὲν ἐπίδοσιν ὀλίγην ἀπαιτεῖν τροφὴν, τὴν δ᾽ ἀρχὴν φιλανθρωποτέραν, τὴν δὲ παρακμὴν ποικιλωτέραν, τήν τε ποιότητα καὶ ποσότητα τῆς τροφῆς ἐνδείκνυσθαι τοὺς καιροὺς τῶν νοσημάτων φασίν. ὅταν δὲ φῶσιν, ἡ μὲν ἀρχὴ κωλύειν αὔξεσθαι ἐνδείκνυται, ἡ δ᾽ ἐπίδοσις τὸ ἀπερίεργως στέλλειν καὶ χαλᾷν, ἡ δ᾽ ἀκμὴ ἐπὶ τὸ παρηγορικώ-

tudine et morbo vigente: utrum peripneumonico pleniorem et magis varium cibum dare audebunt, quam ei, qui lippitudine molestatur? Sed non audebunt cibum varium magis offerre. Quod si est, constat non ex temporibus varietatem et paucitatem cibi sumi, sed ex virium mensura.

Cap. XLIV. At dubitare aliquis etiam de illo possit, quomodo arbitrantur morbi tempus interim quantum, interim quale alimentum indicare: quemadmodum Methodici autumant, nunc differentiam auxiliorum indicare, nunc differentiam praesidiorum exposcere. Quum enim dicunt, augmentum sane paucum exposcere alimenti, principium vero pleniorem, declinationem magis varium, et qualitatem et quantitatem alimenti morborum tempora indicare pronunciant. At ubi dicunt, principium, ut prohibeamus augescere, indicat, incrementum vero non segniter reprimere, et laxare,

τερον ἄγειν, ἡ δὲ παρακμὴ τὸ συνεργεῖν τῇ λύσει, διαφορὰν τῶν βοηθημάτων τοὺς καιροὺς ἀπαιτεῖν ὁμολογήσουσι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπόν ἐστι λέγειν, τὸ αὐτὸ καὶ διαφέρον μηδεμίαν διαφορὰν προσειληφὸς ἐνδείκνυσθαι; πρὸς τοῦτο δ' ἐροῦσιν ἴσως, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς λογικοὺς τὸ αὐτὸ τὰ διαφέροντα ἐνδείκνυται. ἡ γὰρ χολὴ παρακειμένη τὴν περιαίρεσιν ἑαυτῆς βλάπτουσα ἐνδείκνυται. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τὴν ἀναίρεσιν ἑαυτῆς ἡ χολὴ μόνον ἐνδείκνυται, πλείονες δὲ τρόποι ἀναιρέσεως. ἢ γὰρ περιαιροῦμεν ἢ κατακίρναμεν αὐτήν. ἔπειτα δὲ ἡ μὲν χολὴ, φήσομεν, κατ' ἄλλο διαφόρων φαίνεται εἶναι ἐνδεικτικὴ, καθὰ μὲν γὰρ βαρεῖ, τὴν περιαίρεσιν, καθὰ δὲ δάκνει, τὴν κατάκρασιν. οἱ δὲ καιροὶ οὐδεμίαν τοιαύτην διαφορὰν ἔχοντες πῶς ἂν ἀπαιτοῖεν τὰ διαφέροντα, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.

Κεφ. με'. [335] Ὅτι δὲ καιρὸς οὐκ ἐνδείκνυται ποιότητα τροφῆς ἢ ποσότητα, μαθεῖν ἐντεῦθέν ἐστιν, ὅπερ ἐνδείκνυται τὸ γένος, τοῦτο καὶ τὴν ποσότητα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐνδείκνυσθαι. ἄνευ μὲν γὰρ διαφορᾶς ἕκαστον τῶν ἐνδει-

flatus admiffius deducere, declinatio folutionem adjuvare, auxiliorum differentiam tempora poftulare confitebuntur. Quo modo igitur abfurdum non eft dicere, idem et diverfum nulla differentia affumpta indicare? Ad hoc forfan dicent, quod etiam Rationalibus auctoribus idem diverfa indicat; nam bilis infeftans ablationem fui indicat. Refpondendum vero eis eft, bilem fublationem fui tantum indicare, modos autem fublationis effe plures; etenim vel detrahimus, vel contemperamus ipfam. Deinde bilis fane, dicemus, in alio diverforum videtur effe indicatrix: quatenus enim gravat, detractionem; quatenus autem mordet, contemperationem. Tempora vero quum ne unam quidem hujusmodi habeant differentiam, quo modo diverfa pofcent, non eft dicere.

Cap. XLV. Porro quod tempus qualitatem aut quantitatem alimenti non indicat, hinc licet difcere. Quod genus indicat, hoc etiam quantitatem indicare neceffe eft: quippe fine differentia unumquodque eorum,

ἀνυμένων τοῦ ἀπαιτουμένου γένος ἐνδείκνυται. διαφορὰν δὲ προσειληφὸς τὸ αὐτῷ γένει διαφέρον ἐνδείξεται. ἐπεὶ οὖν τὸ γένος τῆς προσφορᾶς ἐνδείκνυται, κατ᾽ ἐκείνην ἡ δύναμις καὶ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα ἐνδείξεται. χωρὶς μὲν γὰρ διαφορᾶς τὸ γένος τῆς προσφορᾶς ἐνδείκνυται. διαφορὰν δὲ προσειληφυῖα, καὶ τὸ ἐν τῷ γένει διάφορον ἐνδείξεται. φαίνεται δὲ καὶ Ἱπποκράτης σκοπὸν τῆς ποσῆς τροφῆς τὴν δύναμιν ποιῶν, δι᾽ ὧν τα αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει, φησὶ, τὸ ἔμφυτον θερμὸν, πλείστης ουν δεῖται τροφῆς. εἰ δὲ μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται, καὶ τὴν ποιοτητα ἐκ τῆς κατὰ δύναμιν διαφορᾶς λαμβάνειν δῆλόν ἐστιν. φησὶ γάρ που, σῖτος νέοισι μὲν ἄχρις ἀκμάζουσιν ἀμετάβλητος, γέρουσι δ᾽ ἐς τέλος μεταβεβλημένος. ἐκ τούτων μὲν οὖν φανερόν ἐστιν, ὡς ἡ δύναμις ἄνευ μὲν διαφορᾶς τὸ γένος τῆς προσφορᾶς ἀπαιτεῖ· μετὰ διαφορᾶς δε την ποιότητα. καιρὸς δ᾽ οὔτε ποιότητα τροφῆς ἐνδείκνυται, οὔτε ποσότητα. ἔτι τοίνυν, εἴπερ οἱ καιροὶ τῶν νοσημάτων ἐνδείκνυνται τὴν

quae, quod requiritur, indicant, genus oſtendit. Ubi vero differentiam aſſumpſerit, ab ipſo genere diverſum indicabit. Quoniam igitur oblationis genus indicat, ſecundum illam virtus et quantitatem et qualitatem indicabit. Etenim citra differentiam oblationis genus indicatur: differentia autem aſſumpta etiam, quod in genere differens eſt, indicabit. Porro Hippocrates quanti alimenti ſcopum virtutem facere videtur, ubi eos, qui creſcunt, plurimum habere caloris innati ſcribit, plurimum igitur indigent alimento. At ſi corpus non conſumitur, etiam qualitatem ex virium differentia ſumere apparet. In hac ſcilicet ſententia cibus juvenibus quidem in ſummo vigore conſiſtentibus non permutandus eſt, extreme vero ſenibus mutatus convenit. Hinc igitur liquet, virtutem ſine differentia genus oblationis poſtulare, cum differentia vero qualitatem. At tempus neque alimenti qualitatem, neque quantitatem indicat. Quoniam igitur ſi morborum tempora qualitatem et

ποιότητα καὶ τὴν ποσότητα τῆς τροφῆς, ἤτοι ἐπὶ τῇ αὐτῶν υπομονῇ, ἤτοι ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει τοῦτο ἐνδείξονται. τὸ γὰρ ἐνδεικνύμενον ἢ τὴν τήρησιν ἑαυτοῦ, ἢ τὴν ἀναίρεσιν ἐπιδείκνυται. εἰ μὲν τοίνυν τὴν ἔνδειξιν οἱ καιροὶ τῆς ποσῆς καὶ ποιᾶς ποιοῦνται τροφῆς, κατὰ τὸ διαμένον, πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι λέγειν, τὴν ποσὴν καὶ ποιὰν τροφὴν προσφέρειν, ἵνα συντηρήσωμεν τοὺς καιροὺς τῶν νοσημάτων; εἰ δ' ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει τῇ αὐτῶν τὴν ἔνδειξιν οἱ καιροὶ ποιοῦνται, δεῖ τὴν ποσὴν καὶ ποιὰν τροφὴν ἐναντιότητά τινα φαίνεσθαι πρὸς τοὺς καιροὺς ἔχουσαν. μόνα γὰρ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰσὶν ἀναιρετικά. τοῖς δὲ καιροῖς οὐκ ἔστιν οὔθ' ἡ ποσὴ οὔθ' ἡ ποιὰ τροφὴ ἐναντία, οὔτε ἀρχὴ, οὔτε ἐπίδοσις, οὔτε ἀκμὴ, οὔτε παρακμή. πλείοσι γὰρ τὸ αὐτὸ αἴτιον οὐκ ἐναντιοῦται· ἓν γὰρ ἑνὶ πέφυκεν ἐναντιοῦσθαι μόνον. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον δείξομεν, μηδὲ τὴν τῶν βοηθημάτων διαφορὰν ἐνδείκνυσθαι τοὺς καιροὺς τῶν νοσημάτων. εἰ γὰρ μήτε ἐπὶ τῇ ὑπομονῇ αὐτῶν τὴν ἔνδειξιν οἱ καιροὶ

quantitatem alimenti indicant, vel ad fui confervationem vel ad ablationem hoc indicabunt. Nam quod indicat, aut fui confervationem, aut ablationem indicat. Si igitur tempora quanti qualisque cibi indicationem moliuntur, ut ipfa permaneant, quomodo non ridiculum eft dicere, quantum et quale alimentum offerre, ut morborum tempora obfervemus? Si autem ex ablatione ipforum indicationem tempora faciunt, convenit quantum et quale nutrimentum contrarietatem quampiam cum temporibus, ut habet, apparere. Sola enim contrariorum contraria funt fublatoria. Temporibus autem non ineft neque quantum, neque quale alimentum contrarium, neque initium, neque incrementum, nec ftatus, neque inclinatio. Pluribus enim eadem caufa non adverfatur, unum nempe uni adverfari folet duntaxat. Eadem ratione oftendemus, neque praefidiorum differentiam morborum tempora indicare. Si enim neque ob ipforum permanentiam indicationem

ποιοῦνται, μήτε ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει, διότι πλείοσιν οὐκ ἂν γένοιτο ἓν ἐναντίον, καὶ ἄλλος τρόπος οὐκ ἔστιν ἐνδείξεως, δῆλον, ὡς οὐδὲν οἱ καιροὶ συμφέρον ἐνδείκνυνται. (33) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν ἐναντίων ἀποβλέψας τις εἴσεται, ὅτι μηδ᾽ ἐναντίον. τὰ γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεστῶτα ἐναντία ἐστί. καιρὸς δὲ τροφῆς ἢ ποσότητος οὐχ ὑπὸ τὸ αὐτὸ τάσσεται γένος. ὅτι μὲν οὖν οὔτε τὴν ποιότητα, οὔτε τὴν ποσότητα, οὔτε τὰς διαφορὰς τῶν βοηθημάτων ἀπὸ τῶν καιρῶν ἐστι λαβεῖν, αὐτάρκως ἡμῖν ἀποδέδεικται.

Κεφ. μς΄. [336] Νῦν δὲ ἐνδείξομεν τὴν ἀρχὴν τὴν τὸ κωλῦον αὔξεσθαι μὴ ἐνδεικνυμένην, ὅπερ ἐνδείκνυσθαι νομίζουσιν οἱ Μεθοδικοί. πολλῶν γὰρ νοσημάτων ἅμα τῇ ἀρχῇ τὴν ἀκμὴν ἀπολαμβανόντων, ὡς ἀποπληξίας καὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων, τί ἄν τις φαίη τὴν ἀρχὴν ἐν τοῖς τοιούτοις νοσήμασιν ἐνδείκνυσθαι; τὸ μὲν γὰρ κωλύσειν αὔξεσθαι οὐκ ἐνδείξεται, ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ τὴν ἀκμὴν ἀπειληφέναι τὸ

tempora efficiunt, nec ob fublationem, eo quod pluribus unum non erit contrarium, ac alius indicationis modus non eft, manifeftum tempora nihil utile indicare. Sed in naturam contrariorum aliquis refpiciens fciet, ne contrarium quidem indicare, nam ex eodem genere plurimum invicem remota contraria exiftunt: tempus autem alimenti aut quantitatis non fub eodem genere collocabitur. Quod igitur neque qualitatem, neque quantitatem, neque auxiliorum differentias a temporibus capere licet, abunde a nobis demonftratum eft.

Cap. XLVI. Nunc autem demonftrabimus, principium non indicare id, quod prohibet, ne augeatur, quod indicare arbitrantur Methodici. Cum enim multi morbi una cum initio ftatum recipiant, ut apoplexia acutique morbi, quis utique dixerit, aliquid principium in hujusmodi morbis indicare? Etenim quod prohibiturum eft, ne augeatur, non indicabit, nam una cum prin-

νόσημα λέξει, ἢ μηδὲν ἐνδείκνυσθαι τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νοσήμασιν, ἢ ἄλλο τι, καὶ οὐχὶ τὸ κωλύειν αὔξεσθαι· μηδὲν οὖν ἐνδείκνυσθαι λέγειν γνόντα τὸν σκοπὸν, γελοιότατον. εἰ δὲ ἄλλο τι ἐνδείξεται, καὶ οὐχ ὅπερ αὐτοὶ νομίζουσιν, ἀτόπως ἔφασαν αὐτοὶ, τὴν ἀρχὴν τὸ κωλύειν αὔξεσθαι ἀπαιτεῖν.

Κεφ. μζ. Αὕτη δὲ ἡ ἀπάτη γέγονεν αὐτοῖς ἀφ᾽ ἑτέρας ψευδοῦς ὑπολήψεως· νομίζοντες γὰρ, πᾶν νόσημα διὰ τῶν τεσσάρων ἀπιέναι, καὶ τοῦτο ὡς ἀληθὲς ἑαυτοῖς θέμενοι, τοῦτο ἀκόλουθον ᾠήθησαν δεῖν εἶναι τὸ τὴν ἀρχὴν τῶν νοσημάτων ἀπαιτεῖν τὴν κώλυσιν τῆς ἐπιδόσεως. καὶ τοῦτο οὖν λέληθεν αὐτοὺς, ὅτι οὐ πᾶν νόσημα καὶ ἄρχει τε καὶ ἐπιδίδωσι καὶ ἀκμάζει καὶ παρακμάζει. τὰ μὲν γὰρ ὀξέα τῶν νοσημάτων, ὡς ἡ ἀποπληξία, ἅμα τῇ προσβολῇ τὴν ἀκμὴν ἀπολαμβάνει. καὶ τα κρινόμενα δὲ τῶν νοσημάτων ἕνα καιρὸν τὴν παρακμὴν ἀποτέμνεται. αἱ γὰρ κρίσεις περὶ τὴν ακμην λύουσι τα νοσήματα, ἔτι ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐπιδιδόντα· καὶ διὰ βοηθημάτων ἐστὶν ἐν ἀρχῇ λῦσαι τὸ νόσημα,

cipio vigorem accepiffe morbum dicet, aut nihil indicare principium in hujusmodi morbis, aut aliud quidpiam, et non id, quod prohibet, ne augeatur; nihil igitur indicare dicere eum, qui fcopum norit, maxime ridiculum. At fi aliud quidpiam indicabit et non, quod ipfi arbitrantur, abfurde ipfi dixerunt, initium poftulare id, quod prohibeat, ne augeatur.

Cap. XLVII. Hic autem error ipfis obortus eft ab alia falfa opinione: quippe putantes, omnem morbum per quatuor procedere, atque hoc ceu verum fibi proponentes, horum confequens effe oportere autumarunt, ut morbi principium incrementi aut augmenti inhibitionem poftulet. Atque hoc igitur ipfos latuit, nempe non omnem morbum incipere, augefcere, vigere et declinare. Siquidem acuti morbi, ut apoplexia, una cum invafione vigorem recipiunt, ac morborum, qui judicantur, unum tempus, nempe declinatio, refcinditur: quippe judicia circa vigorem morbos adhuc magis augefcentes folvunt. Item auxiliis per initia morbum

καὶ ὑποτέμνεσθαι τοὺς λοιποὺς καιροὺς τῶν νοσημάτων. εἰ τοίνυν ἐστὶν ἐν ἀρχῇ κενῶσαί τε τὸ νόσημα, καὶ λῦσαι δια βοηθημάτων, διὰ τί ποτε τὴν ἀρχὴν τὸ κωλύειν αὔξεσθαι οἴδασιν ἐνδείκνυσθαι, καὶ οὐχὶ την μείωσιν μᾶλλον ἢ τὴν ἀναίρεσιν; ἐὰν δὲ λέγωσιν, την μείωσιν καὶ την ἀναίρεσιν τῶν νοσημάτων ἐνδείκνυσθαι μὴ την ἀρχην, ἀλλὰ τὴν διάθεσιν, διὰ τί οὖν, φήσομεν πρὸς αὐτους, οὐχ ὅπερ ἡ διάθεσις, ἀλλ' ὅπερ ἡ ἀρχὴ ἐνδείκνυται, παραλαμβάνετε; διὰ γὰρ τὸ ὑπὸ τῆς διαθέσεως ἀπαιτούμενον καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐνδεικνύμενον γίνεται. ὁ γαρ μειῶν ἢ ἀναιρῶν την νόσον, καὶ την ἐπίδοσιν κωλύει γίνεσθαι. ἀλλ' ἴσως φήσουσιν, ὅτι προσεχεστέρα ἡ τῆς ἀρχῆς ουσα κοινότης ἀναγκάζει ἡμᾶς, ὅπερ αὐτη ἐνδείκνυται, παραλαμβάνειν, προσεχῶς τὸ ποιητέον ὑπαγορεύουσα· ἡ δὲ διάθεσις τὸ δεῖν ἀναιρεῖν τὰς νόσους ἀπαιτοῦσα, δι' ὧν χρὴ τοῦτο ποιεῖν, οὐκ ἐνδείκνυται· δι' ὧν δὲ χρὴ κωλύειν τὴν ἐπὶ μέρους, ὧν τὸ κωλύειν αὔξεσθαι ἐνδείκνυται, ἢ τὸ δι' ὧν, ἐξ ἑτέρων λαμβάνεται,

folvere licet, et reliqua morborum tempora fuccidi. Si igitur licet initio vacuare morbum et folvere praefidiis, cur tandem initium indicare prohibitionem augmenti, et non potius imminutionem aut fublationem norunt? At fi imminutionem dicant et morborum ablationem indicare non principium, fed affectum, cur igitur, quaeremus ab ipfis, non quod affectus, fed quod initium indicat, affumitis? Nam propter id, quod affectus poftulat, etiam illud, quod principium indicat, efficitur; etenim qui minuit aut tollit morbum, etiam incrementum fieri prohibet. Sed forfan dicent, communitatem principii propinquiorem nos cogere, quod ipfa indicat, affumere, proxime, quod faciendum eft, innuens: affectus autem, quod morbos tollere oporteat, expofcens, quibus id efficiendum fit, non indicat; quibus vero prohibere oportet particularem, quorum prohibere, ne augefcant, indicat, aut per quae, ex aliis fumuntur, hac ratione etiam affe-

κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ διάθεσις τὴν ἀναίρεσιν μόνον ἐνδείκνυται τῶν νοσημάτων· τὸ δὲ δι᾽ ὧν χρὴ τοῦτο ποιεῖν ἐξ ἑτέρου, ὡς ἔοικε, δεῖ λαβεῖν. διὸ κρεῖττόν ἐστι μὴ τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ καὶ τῇ διαθέσει χρῆσθαι σκοπῷ. ἔπειτα κἀκεῖνο πρὸς αὐτοὺς ῥητέον, ὅτι φαίνεται καθ᾽ ἡμᾶς πᾶσα ἀρχὴ ἐπιπλοκή τις εἶναι. δύο γὰρ κοινότητες εἰς ταὐτὸν συνέρχονται, ἥ τε ἀρχὴ καὶ ἡ διάθεσις, καὶ ἑκατέρα τῶν κοινοτήτων διάφορόν τι ἐνδείκνυται, προσεχεστέρα δὲ καὶ ἀναγκαιοτέρα κοινότης ὑμῖν εἶναι δοκεῖ μᾶλλον ἡ ἀρχὴ, διότι ταύτῃ προσέχετε. [337] δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὰ πάθη πάντα κοινοτήτων εἰσὶν ἐπιπλοκαί. πᾶσα γὰρ διάθεσις ἔν τινι καιρῷ γίνεται. κοινότης οὖν οὐχ ὁ καιρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ διάθεσις. κακῶς οὖν ποιεῖτε, μίαν ἐπιπλοκὴν νομίζοντες εἶναι την τῶν παθῶν, καὶ μὴ πάντα τὰ πάθη ἐπιπλοκὰς εἶναι λέγοντες.

Κεφ. μη΄. Ἔτι καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν Μεθοδικῶν εὔηθές ἐστιν, τὸ δεῖν ἀεὶ κατ᾽ ἀρχὰς τῶν νοσημάτων τοῖς στέλλουσι χρῆσθαι· τὴν δὲ αἰτίαν ἐντεῦθεν εἴληφε τὸ

ctus morborum ablationem folum indicat: at ex quibus hoc faciendum fit, ex alio, ut par eft, capere oportet. Quare fatius eft, non principio, fed affectu uti fcopo. Deinde et illud ad eos dicendum eft, omne principium implexus quidam effe fecundum nos apparet (duae enim communitates in unum coëunt et principium et affectus, ac utraque communitas diverfum quiddam indicat): at propior ac magis neceffaria communitas vobis effe videtur affectus, quam principium, quia huic animum attenditis. Ex his igitur conftat, affectus omnes communitatum effe implexus: quippe omnis affectus in tempore quodam oritur; communitas igitur non tempus folum, fed etiam affectus eft: quare perperam facitis unum implexum affectuum effe putantes, et non omnes affectus implexus effe dicentes.

Cap. XLVIII. Praeterea et hoc dogma Methodicorum ftolidum eft, oportere femper per initia morborum aftringentibus uti: caufam vero inde dogma ae-

δόγμα. πολλαὶ φλεγμοναὶ διὰ τῶν στελλόντων κατ᾽ ἀρχὰς καὶ ἀποκρουομένων καθίστανται. πᾶσα δὲ φλεγμονὴ κατ᾽ αὐτοὺς στέγνωσίς ἐστι. ἄτοπον οὖν ἐφαίνετο εἶναι τὸ τὰ ἐστεγνωμένα διὰ τῶν πυκνούντων καθίστασθαι. καὶ ἡμῶν λεγόντων διὰ τῆς τῶν λυπούντων ἀποκρούσεως τὴν ἀποκατάστασιν γίνεσθαι τῶν φαινομένων, ἀποβλέψαι μὴ δυνάμενοι πάμπαν φασὶ δεῖν τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν στελλόντων ἄγειν. οὐκ ἀποκρουόμεθα γὰρ τὰ αἴτια, ἀλλ᾽ ἵνα δυσπαθῆ κατασκευάσωμεν τὰ σώματα. ἡ γὰρ συστολη, φασὶ, καὶ ἡ σφίγξις τῶν σωμάτων, δυσπαθέστερα τὰ σώματα κατασκευάζουσα, κωλύει ἅψασθαι τὰ νοσήματα. οὐ γὰρ δια μειώσεως τῶν νοσημάτων μόνον κωλύεται, φασὶν, ἡ ἐπίδοσις, ἀλλὰ καὶ δια δυσπάθειαν τῶν σωμάτων. ῥητέον οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἀδύνατον διὰ συναυξήσεως τῶν βλαπτόντων δυσπαθῆ κατασκευάσαι τα σώματα, ἄλλως τε πρὸ τοῦ νοσεῖν χρη δυσπάθειαν τοῖς σώμασι περιποιεῖν. εἰς γὰρ τὸ μη γίνεσθαι νόσον, τῆς δυσπαθείας δεόμεθα. πεπονθότων

cepit. Multae inflammationes astringentibus per initia et repellentibus subsidunt: at omnis inflammatio, illis auctoribus, astrictio est: quare absurdum apparet astricta densantibus subsidere, quum et nos dicamus iis, quae molestant, excretis subsidentiam fieri. At in iis, quae apparentia videri non possunt, pronunciant initio prorsus repellentibus utendum esse; non repellimus enim causas, sed ut corpora minus affectui obnoxia reddamus. Etenim compressio, inquiunt, et corporum astrictio validiores ad injurias ferendas partes efficiens, morbis corripi prohibet. Non enim incrementum, ajunt, sola morborum imminutione prohibetur, sed etiam pertinaci corporum contra injurias robore. Dicendum igitur ad eos est, fieri non posse, ut incremento noxiorum partes minus reddas patibiles: quum alioqui, antequam aegrotent, robur ad patiendum contumax partibus moliri convenit. Etenim ne morbus oriatur, robore hoc contumaci indigemus: corporibus

δὲ τῶν σωμάτων, ἀναίρεσιν δεῖ ποιεῖσθαι τῶν διατιθέντων. ἐπειδὴ δὲ ἡ στεγνὴ διάθεσις πύκνωσις ἐστι καὶ δυσδιαφορησία τῶν σωμάτων, τὰ δὲ στέλλοντα πυκνοῖ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ δυσδιαφόρητον ἀπεργάζεται, δῆλον ὡς συνεργήσει μᾶλλον τῇ ἐπιδόσει τῶν στεγνουμένων τὰ στέλλοντα, ἤπερ ἐναντιωθήσεται. καὶ ὅπερ τὸ πάθος ἐν τοῖς οἰκείοις καιροῖς μέγεθος ἂν ἀπειλήφει, τοῦτο ἐν ἀρχῇ διὰ τῶν βοηθημάτων παραγίνεται. φαίνονται δὲ καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀπαιτουμένῳ παραλαμβάνοντες. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ τὸ κωλῦον αὔξεσθαι ἐνδείκνυται, ἡ δὲ ποιότης τῶν προσαγομένων τῇ ἐπιδόσει συνεργεῖν ἔοικε. δυοῖν θάτερον, ἢ τῇ ἀρχῇ ὡς κακῶς ἐνδεικνυμένῃ προσεκτέον, ἢ ἡ ποιότης τῶν προσαγομένων οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ προσάγεται.

Κεφ. μθ'. Τὸ μὲν τοίνυν ἐπ' ὠφελείᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν φλεγμονῶν τὰ στέλλοντα προσάγεσθαι, πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν· ἄξιον δὲ ζητῆσαι παρ' αὐτῶν τοῦ γενομένου τὴν αἰτίαν. τὸ μὲν γὰρ δυσπάθειαν λέγειν ἐκ τῶν στελ-

autem affectis, fublationem offendentium tentare convenit. Quoniam vero aftricta difpofitio denfitas eft et difficilis corporum difflatio, aftringentia autem cutem denfant, et minus difflabilem reddunt, conftat ea incrementum aftrictorum potius promovere quam adverfari; et quam affectus in propriis temporibus magnitudinem reciperet, haec per initia ex praefidiis obvenit. Sunt autem, qui etiam contrarium, quod principium poftulat, affumant: fiquidem principium id, quod augeri prohibet, indicat, qualitas autem eorum, quae admoventur, augmento opitulari videtur. Quare alterutrum faciendum eft, aut principio ut male indicanti attendendum, aut eorum, quae admoventur, qualitas non falubriter admovetur.

Cap. XLIX. Itaque aftringentia initio inflammationum adhiberi commode quilibet concefferit, verum caufa ab eis facti quaerenda eft: etenim dicere contumax injuriis ferendis robur ex aftringentibus accedere

λόντων παραγίνεσθαι, γελοῖόν ἐστιν, ὡς ὑπεδείξαμεν. μαθέτωσαν δὲ παρ᾽ ἡμῶν, ὅτι τῇ ἀποκρούσει τῶν λυπούντων καὶ μεταγωγῇ εἰς ἑτέρους ἀπαθεῖς τόπους μειοῖ καὶ λύει τὰς νόσους τὰ στέλλοντα τῶν βοηθημάτων. ἔτι καὶ τοῦτο ῥητέον πρὸς τὸ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐνδείκνυσθαι τὰ κωλυτικὰ τῆς αὐτῶν αὐξήσεως βοηθήματα. ταῦτα δὲ κατ᾽ αὐτούς· ἣν τὰ στέλλοντα [338] αἱ ἀρχαὶ τῶν νοσημάτων, ἤτοι ποιότητά τινα κέκτηνται, ἢ οὔ. τὸ μὲν οὖν λέγειν, ἀποίους εἶναι τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων, γελοῖον· οὐ γὰρ ἂν εἰς αἴσθησιν παραγένοιντο, εἰ μὴ εἶχον ποιότητα. ἤτοι οὖν ἡ τῶν ἀρχῶν ποιότης ἑτέρα ἐστὶ παρ᾽ ἑκάστην τῶν διαθέσεων, ἢ ἑκάστης ἀρχῆς ποιότης ἀδιάφορος τῆς κατ᾽ αὐτὴν διαθέσεως. εἰ μὲν οὖν ἑτέρα ἐστὶ τῶν ἀρχῶν ποιότης, ἀναφαίνεταί τις αὕτη τοῦ πάθους ἑτέρα κοινότης, ἣν ἐκεῖνοι παρῆκαν· εἰ δ᾽ ἡ αὐτή ἐστιν ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς ποιότης, ἥπερ καὶ τῆς κατ᾽ αὐτὴν διαθέσεως, διὰ τί μὴ ἐν ἀρχῇ τῶν (34) νοσημάτων πρὸς μὲν τὴν στέγνωσιν τῇ χαλώσῃ ἀγωγῇ, πρὸς δὲ τὴν ῥύσιν τῇ στελλούσῃ χρησόμεθα; ἀλο-

ridiculum eſt, ut oſtendimus. Diſcant autem a nobis, noxiorum repulſu et in alia loca ab affectu immunia translatione aſtringentia auxilia morbos imminuere et ſolvere. Praeterea et hoc dicendum eſt, initium non indicare praeſidia, quae augmentum ipſorum prohibeant: haec autem contra ipſos ſunt, ſi aſtringentia principia morborum, aut qualitatem quandam obtinent, aut non. Dicere itaque, morborum principia qualitatis eſſe expertia, ridiculum eſt; non enim in ſenſum caderent, niſi qualitatem haberent. Vel igitur principiorum qualitas diverſa eſt a ſingulis affectibus, vel uniuscujusque principii qualitas indifferens ejusdem affectus exiſtit. Si igitur diverſa eſt a principiis qualitas, apparet quaedam haec ab affectu alia communitas, quam illi omiſerunt. At ſi eadem eſt utriusque principii qualitas, quae et ejusdem affectus, cur non in morborum initio ad aſtrictionem quidem laxante ratione, ad fluorem aſtringente utemur? Abſurdum enim nos

Ed. Chart. II. [338.] Ed. Baf. I. (34.)

γον γὰρ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἑτέρως ἡμᾶς ἵστασθαι, ὡς οὐ τὴν αὐτὴν ποιότητα κεκτημένην τῇ διαθέσει, ἧσπερ ἀρχή ἐστιν.

Κεφ. ν'. Ὅτι δὲ γελοῖόν ἐστιν οἴεσθαι ἐκ τῆς σταλτικῆς ἀγωγῆς δυσπάθειαν τοῖς σώμασι παραγίνεσθαι, δι' ἧς πυκνοῦται καὶ στέλλεται τὰ σώματα, ἐντεῦθεν ἄν τις μάθοι. εἰ ἡ πύκνωσις καὶ ἡ συστολὴ καὶ ἡ σκληρότης τῶν σωμάτων δυσπαθείας ἦν αἰτία, οἱ φλεγμαίνοντες καὶ ἐσκιῤῥωμένοι καὶ τὸ δέρμα σκληρὸν καὶ περιτεταμένον ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας ἔχοντες δυσπαθέστεροι ἂν ἦσαν τῶν ὑγιαινόντων. οἱ γὰρ ὑγιαίνοντες μαλακώτερα καὶ ἀραιότερα τὰ σώματα ἔχουσι, καὶ μᾶλλόν γε, ὅσον ἂν ὑγιαίνωσιν. ἔτι εἰ τῇ σκληρότητι ἡ δυσπάθεια ἐκρίνετο, τοὺς γέροντας σκληρότερα τὰ σώματα τῶν παίδων ἔχοντας δυσπαθεστέρους ἔδει νομίζεσθαι. εἰ γὰρ, ἥνπερ οἱ Μεθοδικοὶ ἐκ τέχνης δυσπάθειάν φασι περιποιεῖν, ταύτην ἐκ φύσεως ἔχουσι, πῶς οὐκ εὔλογον ἦν δυσπαθεστέρους εἶναι τῶν νέων;

adverfus principium diverfo modo pugnare, quafi non eamdem cum affectu, cujus principium eft, qualitatem obtineat.

Cap. L. Porro quod ridiculum fit putare, ex aftringente curandi ratione patiendi difficultatem corporibus obnafci, qua corpora denfantur comprimunturque, hinc difceret aliquis. Si denfatio, contractio et corporum durities patiendi difficultatis funt caufae, inflammati, fcirrho indurati et cutem duram denfamque prae extrema inedia habentes difficilius, quam fani, afficerentur. Etenim fani molliora rarioraque corpora obtinent, ac quanto magis fani funt. Infuper fi duritie patiendi difficultas judicaretur, fenes, qui durius, quam pueri, corpus obtinent, firmiores cenferi oportebat. Si enim, quam Methodici ex arte difficultatem patiendi dicunt moliri, hanc ex natura obtinent, quomodo non erat confentaneum, fenes minus juvenibus effe affectibus obnoxios?

Κεφ. να΄. Ἀγνοοῦσι δ' οἱ Μεθοδικοὶ, πῶς δεῖ διακρίνειν ἀνθρώπου δυσπάθειαν, διόπερ οὐδὲ περιποιεῖν αὐτὴν δυνήσονται. οὐ γὰρ ὥσπερ λίθου καὶ σιδήρου καὶ ξύλου καὶ τῶν ὁμοίων τῇ σκληρότητι καὶ ἁπαλότητι κρίνειν τὴν τῶν ἀνθρώπων δυσπάθειαν χρὴ, ἀλλὰ τῷ ἱκανὰ εἶναι τὰ σώματα τὰς ἑαυτῶν χρείας παρέχεσθαι ἀνεμποδίστως. τῷ γοῦν βουλομένῳ περιποιεῖν δυσπάθειαν οὐχὶ δεῖ σκοπεῖν, ὅθεν σκληρὸν τὸ σῶμα ἔσται, ἀλλ' ὅθεν αἱ δυνάμεις τῶν μερῶν παραυξηθήσονται, καὶ τὰ μέρη ἀνεμποδίστως τὰς ἰδίας χρείας παρέξεται.

Cap. LI. At ignorant Methodici, quomodo hominis ad patiendum difficultatem discernere conveniat, ideoque neque moliri ipsam poterunt. Non enim ut lapidis, ferri, ligni et similium duritie et mollitie patiendi difficultatem hominum judicare convenit: sed eo, quod corpora suos ipsorum usus citra impedimentum praestare abunde queant. Qui igitur firmitatem moliri volet, ei non venit considerandum, unde corpus durum erit, sed unde partium facultates adaugescent, ac partes libere proprios usus exhibebunt.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΡΟΣ ΠΑΤΡΟΦΙΛΟΝ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ.

Ed. Chart. II. [170.] Ed. Baf. I. (34.)

Ἐπεί μοι δοκεῖς, ὦ Πατρόφιλε, θεῖόν τι πεπονθέναι πάθος, ὀρεγόμενος ἅπαντα σὺν ἀποδείξει τε καὶ μεθόδῳ μανθάνειν, ὑπηρετῆσαί σου διέγνωκα τῇ προθυμίᾳ, καὶ γράψαι τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, ἢ περὶ ὧν ἠπόρεις, ὑπομνήματά σοι. πῶς δ' οὐκ ἂν ὑπέστην τὸν ἆθλον τοῦτον, ὁρῶν σε καθευρηκότα μὲν ἀρχήν τινα τῆς ἐπ' ἀλήθειαν ἀγούσης ὁδοῦ, μόνον δ' οὐ δυνάμενον αὐτῆς ἐφικέσθαι δι' ὕψος τε καὶ μῆκος καὶ τραχύτητα. τοὺς μὲν γὰρ

GALENI DE CONSTITVTIONE ARTIS MEDICAE AD PATROPHILVM LIBER.

Quum mihi videaris, Patrophile, divino quodam affectu affici, qui omnia cum demonſtratione et methodo cupis addiſcere; tuo obſequi deſiderio decrevi, tibique eorum, quos audiſti, aut de quibus dubitaſti, ſermonum commentarios perſcribere. Quomodo vero id certamen non ſubirem, quum te videam principium quoddam viae ad veritatem ducentis inveniſſe, ſolum autem ipſam propter ſublimitatem et longitudinem et aſperitatem conſequi non poſſe? Multos enim conſpicio haud

πολλοὺς ὁρῶ, μηδὲ μετὰ παρακλήσεως ἐπ' αὐτὴν ἰόντας, ἀλλ' ὀκνοῦντάς τε, καὶ ἀποτρεπομένους. σὲ δ' ἐκείνων ἔμπαλιν ἔχοντα· ἀποτρεπομένων γὰρ ἁπάντων, ἄχρι γε τοῦ δεῦρο, καὶ πρὸς ἄλλας ὁδοὺς ἐκτρεπόντων, αὐτήν γε κατιδόντα τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος ᾤκισται, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἐραστὴν δριμύτατον γενόμενον, οὔτ' ὀκνεῖν τὴν ὁδὸν, οὔτ' ἐπιτρέπειν ἑαυτῷ μόνῳ τὴν πορείαν. ἐν μὲν δὴ τῷ παρόντι, σύστασιν ἰατρικῆς τέχνης ἐπιθυμῶν ἐξευρεῖν ἀληθῆ, μεστὸς ὠδίνων ἦσθα τὴν ψυχήν. ὡς δ' ἐγὼ ὑποτοπάζω, μικρὸν ὕστερον ἐμπλησθήσῃ μείζονος ὀρέξεως, εἰ θεάσαιο τὸ τῆς ἀληθείας φῶς καταλαμπόμενον, ἑτέραν οὐχ εὑρὼν ὁδὸν καλλίονα τῆς νῦν σοι ζητουμένης. ὁρῶ γάρ σε περὶ τὴν τἀληθοῦς εὕρεσιν ἐνθέως διακείμενον, ἐφ' ἧς ἂν ὕλης φαντάζοιο. λέγοντος οὖν σου, μυρίοις μὲν ὑποβεβληκέναι τὰ ὦτα μαθήσεως ἕνεκα τέχνης ἰατρικῆς, οὔτε δ', ὅθεν ἄρχεσθαι χρὴ, σὺν ἀποδείξει τε καὶ μεθόδῳ παρ' [171] οὐδενὸς ἀκηκοέναι, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον οὐδὲ

quidem cum adhortatione eam adire, fed et negligere, et averfari; te vero illis oppofitum habere, averfantibus enim eam ad hunc usque diem omnibus, et ad alias fefe vias abducentibus, te autem ipfam veritatem tanquam in edito loco domicilium habere fpeculantem, pulchritudinis ipfius amatorem acerrimum elfe, neque hanc viam abhorrere, neque foli tibi viae aditum committere. At in praefenti veram artis medicae conftitutionem invenire affectans parturiendi doloribus animo divexaris. Ut autem ego conjicio, paulo poft majori defiderio impleberis, fi praefulgentem veritatis lucem fueris intuitus, quum alteram viam ea, quam nunc tibi inveftigas, praeftantiorem nullam inveneris. Te namque animadverto ad veritatis inventionem divinitus difpofitum, quacunque in materia mentem adhibere volueris. Itaque quum afferis, te, fcientiae medicae addifcendae gratia, quam plurimis aures tuas adhibuiffe, neque, unde cum demonftratione ac methodo aufpicari oporteat, ab aliquo audiviffe, atque fane multo magis

την ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸ τέλος ὁδὸν οὐδενὶ ἐπιδεικνύντι σοι συγγεγονέναι, δείξειν ὑπεσχόμην ὃ ποθεῖς, εἰ πρότερον ὑπομείναις καὶ ἐπ᾽ ἄλλων γυμνάσασθαι τεχνῶν τὸν λόγον. σοῦ δὲ, οὐχ ὅπως ἀποστάντος, οὐδ᾽ ὀκνήσαντος τὴν πρόςκλησιν, ἀλλ᾽ ἥδιον ἂν οὕτω φάντος ἢ ἐκείνως ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐλθεῖν, εἰ μόνον ἐπαγγείλαιμί σοι τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐν ἁπάσαις ἐπιδείξειν ταῖς τέχναις· εἶτ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦτ᾽ ἐπαγγειλαμένου, καὶ δεικνύντος ἐπὶ τῆς πρώτης προβληθείσης θεωρίας, ἑώρων σε γανύμενον ἐπὶ τῇ τῆς θεωρίας ἀληθείᾳ. καὶ τοίνυν ἐφεξῆς πολλὰς ὁμοίως διασκεψάμενος, καὶ μάλιστα αὐτῶν τὰς ποιητικὰς, ἐπειδὴ τοῦ γένους ἐστὶ τούτου καὶ ἡ περὶ τὴν ὑγίειαν ἔχουσα, τηνικαῦτα μετέβης ἐπ᾽ αὐτὴν, ἣν ἐξ ἀρχῆς ὥρμησο, καὶ θεασάμενος, ὡς ἐστὶ κἀνταῦθα μία τε καὶ ἡ αὐτὴ μέθοδος, ἠξίωσας, ὑπὲρ τοῦ μηδέποτ᾽ ἐκρυῆναι τῆς μνήμης τὰ λεχθέντα, γραφῆναί τινα αὐτῶν ὑπομνήματα. κἀγὼ χαίρων σου τῇ

nullum conveniſſe, qui viam a principio ad finem usque perducentem monſtraverit, ego, quod defiderares, id me demonſtraturum pollicitus ſum, ſi prius et hanc rationem aliis in artibus exerceri ſustinueris. Quum autem neque pollicitationem ullo modo abhorreas, neque negligas, imo te libentius hoc quam illo modo ad propoſitum venire proferas, ſi modo me tibi eandem methodum in omnibus artibus demonſtraturum profiterer. Quod quum ego etiamnum pollicerer, atque in prima propoſita ſpeculatione demonſtrarem, te in ſpeculationis veritate oblectari intuebar. Ac proinde quum multas ſimili ratione perpenderem, praeſertimque ex iis effectivas (quandoquidem et hujus generis eſt ea, quae circa ſanitatem tuendam verſatur) tum te ad hanc, quam ab initio impetu aggreſſus fueras, transtuliſti. Ac ubi hic quoque animadvertiſti unam et eandem methodum eſſe, ne, quae hac de re pronunciata ſunt, e memoria laberentur, quosdam de ipſis commentarios conſcribere efflagitaſti. Ego vero tuo huic veri-

περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδῇ, δύο ταῦτα ξυνέθηκα γράμματα· τὸ μὲν ἕτερον, ἐν ᾧ χρὴ πρότερον γυμνάσασθαι τὸν τεχνωθῆναι βουλόμενον, ἐπιδεικνύον, ὅπερ οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι λέγουσι, τὸ πάσῃ τέχνῃ τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ τέλος ἐννοίας γίγνεσθαι· διῃρέθη δὲ διὰ τὸ μέγεθος εἰς δύο βιβλία· τὸ δ' ἕτερον καὶ δεύτερον, οὗ νῦν ἀρχόμεθα, δεικνύον, ὅπως ἡ αὐτὴ καὶ μία μέθοδος, ὥσπερ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας, οὕτω καὶ τὴν ἰατρικὴν συνεστήσατο. καὶ δὴ ἀρκτέον ἤδη μοι τοῦ λόγου.

Κεφ. α'. Ἐπειδὴ τῶν τεχνῶν ἔνιαι μὲν ἐν μόνῳ τῷ θεωρῆσαι τὴν φύσιν, ὧν ἐπισκοποῦνται πραγμάτων, ἔχουσι τὸ τέλος, ὡς ἀριθμητικὴ, καὶ ἀστρονομία, καὶ φυσιολογία· τινὲς δὲ πράττουσι μέν τινας πράξεις, ὡς ὀρχηστική τε καὶ κηρυκτικὴ, δεῖξαι δ' οὐδὲν ἔργον ἑαυτῶν ἔχουσι τοῦ πράττειν παυσάμεναι· τινὲς δ' ἔμπαλιν τούτων ἐπιδείκνυνται δημιουργήματα, καθάπερ οἰκοδομικὴ τε καὶ τεκτονική· τινὲς δ' οὐδὲν αὐταὶ δημιουργοῦσι, ἔργον δ' αὐταῖς ἐστι καὶ σπου-

tatis ſtudio cum oblectatione cedens opera duo compoſui, alterum quidem, in quo operae pretium eſſe demonſtro ſeſe prius eum exercuiſſe, qui artem aſſequi deſiderat, quod priſci philoſophi aſſerunt, cujuscunque artis conſtitutionem a ſinis notione oboriri; hoc autem ob magnitudinem in duos libros diviſum eſt: alterum autem ac ſecundum eſt, quod nunc incipimus, demonſtrat eandem ac unam methodum, quemadmodum et caeteras omnes artes, ita et Medicinam conſtituiſſe. Atque jam oratio exordienda eſt.

Cap. I. Quum artium nonnullae quidem in ſola rerum quas conſiderant contemplatione ſinem habeant, ut arithmetica, aſtrologia, ac naturalis ſcientia; quaedam vero nonnullas edant actiones, ut ſaltatoria et praeconum ars, ſed ſuum quod prodant opus nullum habeant, ubi agere deſierint; quaedam vero e contrario ſua opiſicia prodant, ut aediſicatoria, et ars fabrilis; quaedam autem nihil ipſae conficiant, opus tamen

δασμα, θηράσαι τε καὶ κτήσασθαι τῶν ὄντων τι, καθάπερ ἥ τε ἁλιευτικὴ καὶ κυνηγετικὴ, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἡ θηρευτικὴ πᾶσα· πρόκειταί δέ σοι συστήσασθαι μεθόδῳ τέχνην ἰατρικὴν, ἐπίσκεψαι πρῶτον, ἐκ ποίου γένους ἐστὶ τῶν τεχνῶν· ἆρά γε τῶν θεωρητικῶν ἐστι μία τις, ἢ τῶν πρακτικῶν, ἢ ποιητική τις, ἢ κτητική. τοῦτο δὲ οὐ χαλεπὴν οὔτε τὴν ζήτησιν οὔτε τὴν εὕρεσιν ἔχει. διὸ γὰρ ὅλως ἐπεθύμησας κτήσασθαι τέχνην τοιαύτην, ἀναμνησθῆναί σε χρή. πρῶτον οὖν σε πάντων αὐτὸ τοῦτο ἠρόμην, ἡνίκα ἡμῖν ἡ ἀρχὴ τοῦ τοιούτου ἐγίγνετο γυμνάσματος, ἀπεκρίνω δέ μοι, βούλεσθαι τοὺς παρὰ φύσιν ἔχοντας ἀνθρώπους τὸ σῶμα, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, πάνυ εἰς τὴν φύσιν ἐπαναγαγεῖν, [172] εἰ δ' ἄρα τοῦτ' ἀδύνατον, ἀλλὰ τοῦ γε διαγινώσκειν ἑκάτερον, ὅσοι τε ἰάσιμοι, καὶ ὅσοι μὴ, κτήσασθαί τινα γνῶσιν. ἐπεὶ δὲ ταύτην ἀρχὴν ἔδωκας τῷ λόγῳ, τῶν ποιητικῶν ἔφην σε τεχνῶν ἀποφαίνειν, ἣν συστήσασθαι ποθεῖς, εἴ γε

ipfis fit ac ftudium et venandi et capiendi aliquid, quemadmodum pifcatoria, et quae canibus fit venatoria, ac, ut fummatim dicam, omnis venatoria. Atque quum propofitum tibi fit artem medicam methodo conftituere, id primum, ex quo genere ipfa fit artium, confiderandum, num theoreticarum una quaedam fit, an practicarum, aut effectiva aliqua, vel acquifitiva. Id autem haud arduam inquifitionem aut inventionem habet. Opus quippe eft revocare in memoriam, quamobrem hujuscemodi artem affequi univerfe concupieris; atque id omnium primum ex te fcifcitabar, quum nobis initium hujusce exercitationis fieret, mihique refpondifti, velle te homines, qui contra naturam corpore fefe habent (fi tamen fieri etiam poffit) ad naturalem ftatum reftituere, fi vero fieri nequeat, faltem ad utrumque discernendum, et qui fanabiles, et qui non, cognitionem aliquam comparare. Quoniam autem principium dedisti fermoni, afferui tibi me enunciare ex effectivis artibus eam effe, quam conftituere defideras, fiquidem jam artis opus

δὴ δεικνύειν ἔχεις τῆς τέχνης τοὔργον, ἤδη τοῦ πράττειν πεπαυμένος. εἰσὶ δὲ δήπου καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι ποιητικαὶ, (35) χαλκευτικὴ, σκυτοτομικὴ, ναυπηγικὴ, τεκτονικὴ, πλαστικὴ, γραφικὴ, καὶ σχεδὸν ὅσος οὐκ ἄλλος ἀριθμὸς ἑτέρου γένους, αἱ ποιητικαὶ τέχναι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν. ἣν οὖν ἐπὶ τῶν τοιούτων τεχνῶν ἔμαθες ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι, ταύτην ἤδη σοι μεταφέρειν καιρὸς, ἐφ᾽ ἣν συστήσασθαι σπεύδεις, ἀρχὴν κἀνταῦθα τῷ λόγῳ τὴν αὐτὴν τιθέμενος, ἣν ἐπ᾽ ἐκείνων ἁπασῶν ἐτίθεσο, τὴν ἔννοιαν τοῦ τέλους, ἣν ὁπόθεν ἐκτησάμεθα, λέγειν ἤδη καιρός. πρώτη μὲν ἡμῖν ἐγένετο γνῶσις ἡμῶν τε αὐτῶν ὑγιαινόντων, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. δευτέρα δ᾽ ἐπὶ ταύτῃ νοσησάντων, ὅθεν περ καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ θ᾽ ὑγιαίνειν εἰσῆλθεν ἡμῖν, καὶ τοῦ συστήσασθαί τινα τέχνην ὑγιαστικήν. ἀλλ᾽ ἐπεί περ ὑγείαν ἐργάζεσθαι βουλόμεθα τοῦ γένους, ἂν τις εἴη μία τῶν ποιητικῶν τεχνῶν, ἣν συστήσασθαι ποθοῦμεν. οὐσῶν δὲ διφυῶν, ὡς ἐδείχθη, τῶν ποιητικῶν, ἐκ τῶν ἐπανορθουμένων ἂν εἴη τὸ

habes demonſtrandum, ubi operari ceſſaveris. Sunt autem profecto et aliae multae artes effectivae, aeraria, ſutoria, ars fabricandi naves, fabrilis, figulina, pictoria, ac tot prope, quantus non alius numerus alterius generis, effectivae artes apud homines ſunt. Quam itaque in hujusmodi artibus eo, qui ante hunc eſt, libro methodum didiciſti, ad eam jam te transferre tempus eſt, quam conſtituere ſtudes, quum principium hic huic ſermoni poſueris, quod illis in omnibus ſtatutum eſt, finis notionem, quam unde comparaverimus, dicere jam tempeſtivum eſt. Prima quidem nobis oboritur cognitio tum noſtrum ipſorum, tum caeterorum hominum ſanitate fruentium, ſecunda vero aegrotantium, unde nobis tum bene valendi, tum artem ſanitatis procuratricem conſtituendi deſiderium inceſſit. At quum ſanitatem efficere volumus, ex effectivarum artium genere aliqua fuerit una, quam conſtituere deſideramus. Quum autem duplices ſint, ut demonſtratum eſt, effectivae artes, ea, quam

ἤδη γεγονος, ἣν ζητοῦμεν, οὐκ ἐκ τῶν δημιουργουσῶν ὃ μήπω πρόσθεν ἦν. ἔνιαι μὲν γὰρ τῶν τεχνῶν αὐτὰ τὰ πράγματα δημιουργοῦσιν, ὥσπερ αἱ κατὰ τὴν ὑφαντικὴν καὶ σκυτοτομίαν· ἔνιαι δὲ ἐπανορθοῦνται τὰ πονήσαντα, καθάπερ αἵ τε τὰ διεῤῥωγότα τῶν ἱματίων, καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν ὑποδημάτων συῤῥάπτουσαι.

Κεφ. β'. Ἐδείχθη δὲ κἀπὶ τῆς οἰκοδομικῆς οὕτως ἔχειν. ἔστι γὰρ ουν δὴ καὶ ταύτῃ ἔργα διττὰ, ἡ γένεσίς τε τῆς οὐκ οὔσης οἰκίας, ἐπανόρθωσίς τε τῆς πεπονθυίας. ἐδείχθη μὲν γὰρ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἐνεργείας ἀναγκαῖον ὂν τῷ δημιουργικῷ γιγνώσκειν ἅπαντα τῆς οἰκίας τὰ μόρια, τίνα τε κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶ, καὶ ὁποῖα κατὰ τὴν διάπλασιν, καὶ πηλίκα τε κατα τὸ μέγεθος, ὁπόσα τε τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὅπως ἀλλήλοις συγκείμενα. καὶ τοίνυν τῷ συνισταμένῳ τὴν περὶ τὸ σῶμα τέχνην, ἣν ἐν τῷ παρόντι συγχωρείτωσαν ἡμῖν οἱ περὶ ὀνόματα ἐρίζοντες ὀνομάζειν ἰατρικὴν, ἀναγκαῖον ἔσται γιγνώσκειν ἕκαστον τῶν ἁπλῶν μορίων, ὁποῖόν τι κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶ καὶ τὴν διά-

quaerimus, ex rei factae emendatricibus ortum jam duxerit, non ex rei haud ante exiſtentis effectricibus. Enimvero nonnullae artes ipſas res efficiunt, quemadmodum textoria et ſutoria; nonnullae vitiatas emendant ac corrigunt, ut quae corroſas veſtes ac dilaceratos calceos conſuunt.

Cap. II. Monſtratum autem eſt et in architectura ita ſe habere. Sunt enim et ea ratione opera duplicia, tum domus non exiſtentis generatio, tum labefactatae domus emendatio. Etenim ad utrasque operationes neceſſarium eſſe opifici univerſas domus partes cognoſcere proditum eſt, quae ſubſtantiâ, quales conformatione, quantae magnitudine, quot numero, et quomodo inter ſe conjunctae ſint. Quocirca et conſtituenti artem circa corpus humanum verſantem (quam in praeſenti nobis concedant de vocabulis concertantes Medicinam nominare) neceſſarium fuerit unamquamque ejus ſimplicium partium cognoſcere, quam ſubſtantia, qualem conformatione, quan-

πλασιν, πηλίκον τε τὸ μέγεθος, ἔτι τε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἅπαντα, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα σύνθεσιν. ὥσπερ οὖν ὁ τὴν ἤδη γεγενημένην οἰκίαν, ὁποία τίς ἐστιν, ἀκριβῶς γνῶναι βουλόμενος ἐξ ἀναλύσεως καὶ διαλύσεως ἐπὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῆς ἐπεγένετο, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμεῖς ἐξ ἀνατομῆς ἀνθρώπου σῶμα γνωσόμεθα. θεὸς μὲν γὰρ καὶ φύσις, ὡς ὁ πρῶτον οἰκίαν ἐργασάμενος, οὕτω προγιγνώσκουσι τὰ μέρη, τῆς χρείας αὐτοῖς τὸ παράδειγμα γεννώσης· ἡμεῖς δὲ, ὡς ὁ τὴν ἤδη γεγενημένην οἰκίαν ἱστορῶν. καίτοι καὶ ἡμεῖς εἰ μὴ, καθὼς οἷόν τε, παραπλησίαν θεῷ ποιησαίμεθα τὴν γνῶσιν, ἀδύνατον ἡμῖν ἔσται διαγνῶναι, πότερον [173] ἅπαντα διὰ χρείαν τινὰ γέγονεν, ἢ μάτην ἔνια. καὶ γὰρ ταῦτα ἄμφω δυνατόν ἐστιν ἐπινοεῖν, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πρὸς κακοῦ τινα γεγονέναι. καὶ μέντοι καὶ ἡ γνῶσις ἡ τῶν ἄριστα κατεσκευασμένων σωμάτων ἐντεῦθεν παραγίνεται. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αὖθις. ἐξ ἀνατομῆς δὲ τὰ ὁμοιομερῆ προσαγορευόμενα σώματα μαθόντες, ὁποῖόν τε τὴν διάπλασιν ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν, πηλίκον τε τὸ μέγεθος, ὅσα τε τὰ σύμ-

tam magnitudine, quem praeterea ipfarum omnium numerum ac mutuam compofitionem. Quemadmodum igitur, qui jam conftructam domum, qualis ea fit, accurate noffe vult, ex refolutione ac diffolutione ad ipfius dignotionem accedit, eodem modo nos ex anatome hominis corpus cognofcimus. Nam deus quidem et natura, ut qui primo domum fabricatus eft, fic partes ex ufu ipfis exemplar generante praenorunt: nos vero, ut qui jam aedificatam domum fcrutatur. Licet et nos nifi (quoad fieri queat) fimilem Deo cognitionem contraxerimus, facultas tamen haud nobis erit dignofcendi, utrum omnia ob aliquem ufum, an fruftra quaedam facta fint. Etenim haec ambo in opinionem cadere poffunt, an praeterea ob malum nonnulla procreata fint. Atque etiam hinc cognitio optime conftitutorum corporum procedit. Sed de his quidem alias. Verum ex diffectione ubi quae fimilaria corpora nominantur, quale fit conformatione ipforum quodque, et quantum magni-

παντα, καὶ ὅπως συγκείμενα, τῶν συνθέτων μορίων ἐπιστήμην ἔχομεν, ἃ δὴ καὶ προσαγορεύομεν ὀργανικά· τοιοῦτό ἐστι σκέλος, τοιοῦτον χεὶρ, τοιοῦτον δάκτυλος, ὀφθαλμὸς, γλῶττα, πνεύμων, ηπαρ, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τοίνυν καὶ τὰς ἐνεργείας διττὰς εὑρεῖν ἐστὶ τῶν μορίων, ἑτέρας μὲν τῶν ἁπλῶν τε καὶ ὁμοιομερῶν, ἑτέρας δὲ τῶν συνθέτων τε καὶ ὀργανικῶν. ἔνεστι γοῦν καὶ τὸ σκέλος ὅλον ἰδεῖν κινούμενον· ἔνεστι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μυῶν ἕκαστον. καὶ καθ' ἕκαστόν τε τῶν μυῶν ἐγκάρσιον ὅλως διακοπέντος, κίνησίν τινα διαφθειρομένην τοῦ σκέλους. ἔνεστι δ' ἱστοροῦντα τα κατα τὸ σῶμα, καὶ ὅτι τὸ καθῆκον εἰς τὸν μῦν νεῦρον ἐπειδαν τρωθῇ, πρῶτος μὲν αυτὸς ὁ μῦς ἀναίσθητός τε καὶ ἀκίνητος γίνεται, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸ κινούμενον ἄρθρον. ὅθεν, οἶμαι, καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι συνισταμένοις ἡμῖν την τέχνην, οὐ μόνον γνῶναι τὰ μόρια καὶ τὴν σύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ ταύτῃ διοίσομεν οἰκοδομησάντων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὰ μόρια μόνα καὶ τὴν

tudine, et quot universa et quomodo componantur, didicerimus, si compositarum scientiam habuerimus partium, quas organicas appellamus: ejusmodi crus est, ejusmodi manus, ejusmodi digitus, oculus, lingua, pulmo, hepar, et quae sunt hujusce generis caeterae. Quin et actiones duplices invenire licet partium: alias quidem et simplicium et similarium; alias vero et compositarum et organicarum. Licet itaque et pedem universum, dum movetur, conspicere, licet etiam et ipsius musculos; ac in singulis musculis per transversum pedis prorsus incisi motum aliquem deperdi; licet denique scrutari, quae corpori occursant: eo qui in musculum inseritur nervo vulnerato, primum quidem ipsum musculum tum sensus tum motus expertem reddi, atque cum ipso eum, qui movebatur, articulum. Unde et arbitror necessarium quoque esse nobis artem constituentibus non solum partes et compositionem, sed et ipsarum functiones cognoscere. Atque ea re ab aedificatoribus differimus. Nam illi quidem partes solas et constructio-

σύνθεσιν ἴσασιν, οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἐνεργεῖ, διότι μηδὲ ζῶόν ἐστιν ἡ οἰκία· ἡμῖν δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας ζητητέον ἐστί. ἀρχὴ δὲ κἀνταῦθα διττὴ ζητήσεως, ἤτοι τῆς ἐνεργείας γνῶσις, καὶ τοῦ μορίου. τῆς ἐνεργείας μὲν, οἷον τοῦ λογίζεσθαι, τοῦ μεμνῆσθαι, τοῦ προαιρεῖσθαι. τοῦ μορίου δὲ, οἷον ἐγκεφάλου, καὶ νωτιαίου, καὶ καρδίας. πασῶν οὖν ὧν ἴσμεν ἐνεργειῶν ζητήσωμεν τὰ μόρια, τῶν τε μορίων ἁπάντων τὰς ἐνεργείας. ἡ ζήτησις δὲ πάντως ἡμῖν κἀνταῦθα διά τινος ἔσται μεθόδου, περὶ ἧς αὖθις σκεψόμεθα.

Κεφ. γ'. Νυνὶ δ', ὅτι διττὴ μὲν ἡ τῶν μορίων ἐστὶ φύσις, διττὴ δὲ καὶ ἡ τῶν ἐνεργειῶν, ἤδη λέλεκται, καὶ αὖθις ἀκριβέστερον λεγέσθω. τοῦ σύμπαντος σκέλους ἐνέργεια βάδισίς ἐστι. γίνεται δὲ, τῶν ἐν αὐτῇ διαρθρώσεων ἐναλλὰξ ἀλλήλων ἐκτεινομένων τε καὶ συγκαμπτομένων, οἷον αὐτίκα κατὰ γόνυ τῶν μὲν ἔμπροσθεν μυῶν ὑπερβαινόντων τὴν ἐπιγονατίδα, καὶ διὰ τενόντων εἰς τὸ τῆς κνήμης ὀστοῦν ἐμφυομένων, ἐπειδὰν ἐκεῖ ἐπισπάσωνται τὴν κνήμην, ἡ ἔκτασις γίνεται

nem fciunt, nulla tamen ipfarum actionem edit, neque propterea animal eft domus. Verum et actiones nobis inveftigandae funt. At hic quoque duplex eft inquifitionis principium, fcilicet actionis et partis cognitio: actionis quidem, veluti ratiocinari, meminiffe et eligere; partis vero, ut cerebri, medullae, dorfi et cordis. Omnium itaque quas fcimus actionum partes, et partium omnium actiones inveftigabimus. Haec vero inveftigatio nobis hic quoque prorfus pro quadam erit methodo, de qua pofterius tractabimus.

Cap. III. At nunc quod duplex quidem fit partium natura, duplex vero et actionum jam dicta fit, rurfus quoque accuratius explicetur. Totius cruris actio inceffus eft. Fit autem, quum articuli alternatim mutuoque extenduntur et inflectuntur, quod ftatim in genu deprehenditur: anterioribus quidem mufculis rotulam transcendentibus, et fuis tendinibus in tibiae os infertis, ibique tibiam contrahentibus, cruris fit extenfio; interioribus

τοῦ σκέλους· τῶν δ' ἐντὸς ὁμοίως ἐνεργησάντων ἡ κάμψις. οὕτω καὶ κατ' ἰσχίον καὶ πόδα καμπτομένης ἢ ἐκτεινομένης τῆς διαρθρώσεως, αἱ κινήσεις γίνονται. φαίνεται μὲν οὖν ὁ μῦς ἐναργῶς, ὅταν τοῦ περικειμένου δέρματος γυμνωθῇ, συναγόμενός τε καὶ ἀνασπώμενος, ὡς ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν. οὐ μὴν τὸ καθῆκον εἰς αὐτὸν νεῦρον αἰσθητήν τινα κίνησιν κινούμενον φαίνεται, ἀλλ' ἔοικεν ὁδὸς εἶναι τοῦτο τῆς ἐξ ἐγκεφάλου κατιούσης δυνάμεως. αὐτὸς δ' ὁ ἐγκέφαλος ὅτι μὲν ἀρχὴ τοῖς νεύροις ἅπασι τῆς τοιαύτης δυνάμεώς ἐστιν, ἐναργῶς ἐμάθομεν ἐκ τοῦ διαιρεθέντος ὁτουοῦν νεύρου, [174] ἐν μὲν τοῖς ἄνω μέρεσιν, ὃ συνεχές ἐστιν ἐγκεφάλῳ, διασώζειν τὰς ἐνεργείας, ἀπολλύναι δ' ἐν τοῖς κάτω. πότερον δ', ὥσπερ αὐτὸς τοῖς νεύροις, οὕτω ἐκείνῳ πάλιν ἕτερόν τι μόριον ἐπιπέμπει τὰς δυνάμεις, ἢ πηγή τις αὐτῶν ἐστιν, ἔτ' ἄδηλον· ἡ γὰρ τοιαύτη σκέψις ὑπὲρ ἡγεμονικῆς ψυχῆς ἐστιν. ἀλλ' ἐπανίωμεν, ὅθεν ὁ λόγος ἀπετράπετο. βάδισις μὲν ἡ ἐνέργεια τοῦ σκέλους παντός. ἐξηγεῖται δ' αὐτῆς τῶν ἐν τοῖς σκέλεσι μορίων τὸ μυῶδες

vero similiter agentibus, flexio. Sic in ischio ac pede, quum articulus flectitur aut extenditur, motus perficiuntur. Imo vero musculus manifeste conspicitur, quum circumjacente cute denudatus ceu ad suum caput contrahi adducique, non tamen, qui in ipsum nervus inseritur, sensibili quodam motu moveri conspicitur; sed videtur via is esse prodeuntis a cerebro facultatis. Ipsum autem cerebrum principium quidem esse nervis omnibus ejusmodi facultatis, clare et perspicue ex nervo quocunque diviso didicimus, qui in superioribus quidem partibus, quibus cerebro continuus est, actiones servat, quae in inferioribus depereunt. At utrum, quemadmodum ipsum cerebrum nervis, ita illi rursus altera pars quaedam facultates immittat, aut fons quidam ipsarum sit, etiam abditum est. Haec enim speculatio ad principem animam spectat. Sed redeamus, unde digressa est oratio. Incessus equidem cruris totius actio est. Huic autem praeest in cruribus musculosum partium genus; ossa vero, car-

γένος. ὀστᾶ δὲ, καὶ χόνδροι, καὶ πιμελὴ, καὶ ἀδὴν, καὶ ἀρτηρία, καὶ δέρμα, καὶ φλέβες, ὑμένες τε καὶ σύνδεσμοι, τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἔχουσιν ἐκ τῶν μυῶν. πρῶτα μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν κινεῖται τὰ ὀστᾶ, τὰ δ' ἄλλα πάντα τῷ παρακεῖσθαι τοῖς ὀστοῖς ἐν κύκλῳ, σὺν ἐκείνοις κινεῖται. ἡ μὲν οὖν τοῦ ποδὸς κίνησις ἐνέργεια τοῦ μυὸς ἐστίν· ἡ δὲ ὅλου τοῦ σκέλους οὐκ ἔστιν ἁπάντων ἐνέργεια τῶν μορίων αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο διττὸν ἔφαμεν εἶναι τῶν ἐνεργειῶν τὸ γένος· ἓν μὲν τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον, ἑκάστου τῶν ἁπλῶν μορίων ἐνεργοῦντος, ἕτερον δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ δευτέρως, ἢ οὐ πρώτως, ἢ ὅπως ἄν τις τῶν ὅλων ὀργάνων ὀνομάζειν ἐθέλῃ.

Κεφ. δ'. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἡμῖν διώρισται, (36) μετὰ τοῦτο ζητητέον ἐστὶν, ἐκ τίνων μὲν ἡ τῶν ὀργανικῶν μορίων, ἐκ τίνων δὲ ἡ τῶν ἁπλῶν ἐνέργεια συμπληροῦται. καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν ἀρκτέον, ἐπειδὴ σκέλους ἐμνημονεύσαμεν. εἰ μὴ τοίνυν ᾖ τὰ ὀστᾶ τηλικαῦτά τε καὶ τοσαῦτα, καὶ ὡδί πως διαπεπλασμένα, καὶ ὡδί πως συντασσόμενα, τῶν μυῶν ἡ κί-

tilagines, adeps, glandula, arteria, cutis, venae, membranae, et ligamenta initium motus habent a musculis. Primum enim ab ipsis ossa moventur, caetera vero omnia, quod ossibus in ambitu assita sint, cum illis moventur. Quare pedis motus musculi actio est; verum universi cruris, non omnium ejus partium actio est. Ac propterea diximus, duplex esse actionum genus: unum quidem primum ac maxime proprium cuique partium simplicium agenti; alterum vero ex accidenti, aut secundario, vel non primario, aut, quomodocunque aliquis nominare voluerit, universorum organorum.

Cap. IV. Quum autem hoc a nobis definitum sit, postea quaerendum est, tum quibus partium organicarum, tum quibus simplicium actio compleatur; ac primum ab organicis exordiendum, quandoquidem cruris meminimus. Itaque nisi ossa tot tantaque sint, et eo modo conformata, eoque ordine connexa, musculorum motus ni-

νησις οὐδὲν ἀνύσει. χρὴ γὰρ ἐν ταῖς διαρθρώσεσι τὸ μὲν ὑποδέχεσθαι τῶν ὀστῶν, τὸ δὲ ἐμβαίνειν, τοὺς συνδέσμους δ᾽ ἔξωθεν ἐν κύκλῳ περιβεβλῆσθαι, σφίγγοντας αὐτῶν τὴν σύνταξιν, ὅπως μὴ παραλλάττῃ· οὐ μὴν οὕτως συντόνους τε καὶ σκληροὺς, ὡς ἀντιπράττειν ταῖς κινήσεσι, οὐ μὴν οὐδ᾽ οὕτω χαλαροὺς, ὡς παραλλάττειν ἐπιτρέπειν τὰ διαρθρούμενα. φαίνονται τοίνυν καὶ οἱ σύνδεσμοι δεόμενοι μεγέθους τέ τινος, καὶ διαπλάσεως, καὶ ἀριθμοῦ, καὶ συνθέσεως. ἐάν τε γὰρ ἐλάττους ἢ μείζους γίνωνται, ἐάν τε πλείους ἢ ὀλιγώτεροι τοῦ δέοντος, ἄν τ᾽ ἐν ἑτέρῳ σχήματι, καὶ καθ᾽ ἕτερον ἐμφυόμενοι χωρίον, οὐκ ἔτ᾽ ἄμεμπτος ἡ τῆς διαρθρώσεως γίνεται κίνησις. ὥσπερ οὖν ἐπὶ συνδέσμων τε καὶ ὀστῶν καὶ μυῶν εἴρηται νῦν, οὕτως ἐπὶ πάντων προσήκει διασκέψασθαι, τῆς ἐνεργείας τε πέρι καὶ τῆς χρείας. εἰ μὲν γὰρ εὑρίσκοιτο μόριον μηδὲν ἀργὸν ἐνεργείας ἢ χρείας, ἀλλὰ κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι τε τὴν διάπλασίν τε καὶ τὴν σύνταξιν ἄριστα κα-

hil proficiet. Oportet enim in articulationibus alterum quidem os excipere, alterum vero ingredi ac excipi; ligamenta vero ab externo ambitu circumducta esse, quae eorum constructionem coërceant, ut sedem non permutent; non tamen ita rigida ac dura, ut motibus obnitantur; neque etiam adeo laxa, ut articulos vacillare sinant. Proindeque ligamenta videntur magnitudine quadam, et conformatione, et numero, et compositione indigere; si namque majora aut minora fuerint, sique plura vel pauciora, quam deceat, sive in alia figura, vel in alium locum inserantur, non amplius illaesus erit articulationis motus. Quemadmodum igitur et in ligamentis et ossibus et musculis nunc dictum est: sic in omnibus tum de actione, tum de usu differere consentaneum est. Si namque nulla inveniatur pars, quae actione aut usu otiosa vacet, imo si secundum substantiam propriam, et magnitudinem, ac praeterea conformationem et idoneam structuram constituta sit, ipsa,

κεσκευασμένον, οἷόν περ ἐστὶ, φυλακτέον αὐτό· διημαρτημένον δὲ κατά τι, πρὸς τὸ βέλτιον ἀκτέον. ὅπερ οὐχ οἷόν τε ποιῆσαι, πρὶν τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν κατασκευὴν ἑκάστου γνῶναι τῶν μορίων. ζητητέον οὖν αὐτὰ, καὶ οὐκ ἀποκνητέον, εἰ μέλλοιμεν ἕξειν ἐπιστήμην ὑγιεινοῦ καὶ νοσεροῦ σώματος.

Κεφ. ε'. [175] Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοῦτο γέγονεν ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι χρὴ τῆς μεθόδου τὴν δύναμιν. οὔτε γὰρ οἰκίας, οὔτε νεὼς, οὔτε σκίμποδος, οὔτε ἄλλου τῶν ἁπάντων οὐδενὸς, ἑτέρως ἄν τις ἐξετάσειε τὴν κατασκευὴν, εἴτ' ἄμεμπτός ἐστιν, εἴτε μεμπτὴ, χωρὶς τοῦ τὰ συνθετικὰ διασκέψασθαι μόρια, πόσα τε τὸν ἀριθμόν ἐστι, καὶ πηλίκον ἕκαστον, ὅπως τε διαπέπλεκται, καὶ ὅπως κεῖται· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶν ἥ τ' ἀρετὴ καὶ ἡ κακία τῶν συνθέτων ἁπάντων σωμάτων. ἐν αὐτοῖς δὲ τούτοις ἐδείκνυτο καὶ τὰ πάθη τῆς οἰκίας εἶναι, καὶ τῆς νεὼς, ἤτοι μεγέθει, καὶ διαπλάσει, καὶ ἀριθμῷ, καὶ θέσει τῶν μορίων, εἴπερ γέ καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία. σκίμποδος δὲ οὐκ ἐν τούτοις· ἱματίων δὲ ἄρα

prout est, conservanda. At in re aliqua vitiata, in statum meliorem ducenda. Quod efficere non potes, priusquam singularum partium actionem, et usum, et constitutionem noveris. Haec itaque quaerenda, haudque negligenda, si sani et morbosi corporis scientiam simus adepturi.

Cap. V. Quum autem huc deducta sit oratio, opus est facultatem methodi memoria repetere. Neque enim domus, neque navis, neque lecti, neque cujusque rei alterius structuram aliquis aliter exploraverit, an vitio careat, an vero vitiosa sit, quam si eas quae componunt partes scrutatus fuerit, quot sint numero, quam magna quaeque, quomodo conformata, et quomodo sita sit. In his autem omnium coagmentatorum corporum tum integritas tum vitium existit. In his vero ipsis demonstrabitur et domus et navis affectiones consistere, scilicet in partium magnitudine, conformatione, numero et situ: siquidem et vitium et integritas. At vero lecti non in

ἐν ἄλλοις τισίν· ὑποδήματος δὲ οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς. ἐν ἅπασιν οὖν τοῖς ὀργανικοῖς σώμασιν, οἷς οὐσία κατὰ σύνθεσιν, ἐν τέτταρσι γένεσι ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ κακία, καὶ τὸ πάθος ἐστίν. εἰ δὲ καὶ κατὰ φύσιν ἕνωσιν λαμβάνοι τὰ μόρια, πέμπτον τι γένος τοῦθ᾽ ὑπάρξει τοῖς τοιούτοις σώμασιν, ὥστε τὸν μὲν ἄριστον ἀρίστας ἔχειν τὰς ἐνεργείας, τὸν δὲ μοχθηρότατον χειρίστας. εἰ δὲ καὶ λυθείη τις σύμφυσις, οὐ μεμπτὴ μόνον ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ νόσημά ἐστι. καλείσθω δ᾽ ἕνεκα σαφοῦς διδασκαλίας τὸ τοιοῦτον γένος ἑνώσεως λύσις, οὐδὲν διαφέρον, εἰ καὶ συνεχείας τις εἴποι λύσιν. ἀλλ᾽ ὅτι γε καὶ τοῖς ὁμοιομερέσιν ἐγγίγνεται το πάθος τοῦτο, γιγνώσκεσθαι χρή. καὶ γὰρ ὀστοῦ, καὶ νεύρου, καὶ φλεβὸς, καὶ ἀρτηρίας, καὶ σαρκὸς ἐν τῷ νύττεσθαί τε καὶ διαβιβρώσκεσθαι, καὶ τέμνεσθαι, καὶ διασπᾶσθαι, καὶ ῥήγνυσθαι, διαφθείρεται τὸ συνεχές. ἀλλ᾽ ἐν μὲν ὀστῷ κάταγμα καλεῖται το πάθος· ῥῆγμα δὲ ἐν τοῖς σαρκώδεσι μορίοις τῶν μυῶν ἐκ διατάσεως γιγνόμενον.

iftis; veftimentorum vero in aliis quibusdam; calceamentorum vero non in iisdem. In omnibus igitur organicis corporibus, quibus fubftantia ex compofitione eft, in quatuor generibus integritas, et vitium, et affectio continetur. Si vero et naturalem unionem confequantur partes, quintum quoddam orietur id genus ejusmodi corporibus, adeo ut optimum quidem corpus optimas fortiatur actiones, quod vero pessimum, pessimas. Si vero aliqua quoque folvatur unitas, non vitiofa folum ejusmodi affectio, fed jam et morbus eft. Vocetur autem dilucidioris doctrinae gratia genus iftud unitatis folutio: fi quis et continui folutionem appellet, haud erit diffidium. Sed quod et fimilaribus partibus is excitetur affectus, fcire oportet. Etenim offis, et nervi, et venae, et arteriae, et carnis, quotiescunque punguntur, roduntur, fecantur, divelluntur et rumpuntur, vitiatur continuum. Verum in offe quidem fractura affectus vocatur; ruptura vero in carnofis mufculorum partibus,

αἱ δ᾽ ἶνες ὅταν ὁμοίως ταθεῖσαι ῥαγῶσι, σπάσμα καλεῖται τὸ πάθος. ὡσαύτως δὲ τῷ ῥήγματι το τραῦμα συνεχείας ἐστὶν ἐν σαρκὶ λύσις, οὐκ ἐκ διατάσεως, ἀλλ᾽ ἐντομῆς. εἰ δ᾽ ὀξὺ καὶ λεπτὸν εἴη τὸ τιτρῶσκον, ὀνομάζεται νύγμα καὶ νύξις· εἰ δὲ βαρὺ, θλάσμα καὶ θλάσις. τῶν δ᾽ ἐξ ἀναβρώσεως, ὅσα μὲν ἐν ὀστῷ γίγνεται, τερηδών· ὅσα δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἕλκος. ἀλλ᾽ ὀνομάζειν μὲν ἐξέστω καὶ ἄλλως. αἱ διαφοραὶ δὲ αἱ σύμπασαι τοιαῦταί εἰσι καὶ τοσαῦται τοῦ πέμπτου γένους τῶν νοσημάτων, ὅταν ἐν τοῖς πρώτοις συνίστηται μέρεσιν. ἐν ὀργανικοῖς δὲ, ὡς εἴρηται, κατὰ τὰς τῶν ἑτερογενῶν γίγνεται συμφύσεις, καὶ καλεῖται πάντα ἀποσπάσματα. διαιρεθέντος μέντοι τινὸς ὅλου τῶν ὁμοιομερῶν, εἴη μὲν ἂν καὶ αὐτοῦ τοῦ διῃρημένου τὸ πάθος, εἴη δ᾽ ἂν καὶ τοῦ σύμπαντος ὀργάνου, ποτὲ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς, ὡς ἐπειδὰν ἤτοι μῦς, ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον πάθῃ, ποτὲ δὲ καὶ πρῶτον, ἐπειδὰν σύνδεσμος. ὥσπερ οὖν ἐφ᾽ ἑνὸς γένους νοσήματος, ἐν ᾧ τὸ συνεχὲς τῶν μορίων βλάπτεται, τας διαφο-

quae extenfione concitatur; quum autem fibrae peraeque tenfae rumpuntur, vulfura vocatur affectus: eodem vero modo quae ruptione continui fit in carne folutio, vulnus, quod non extenfione, fed incifione prodit; verum fi, quod vulnerat, acutum ac tenue fit, punctura et punctio nominatur; fi vero grave, contufio vel collifio; ex corrofione vero qui in offe quidem oboritur, caries; qui vero in caeteris, ulcus. Sed nominare quidem alio modo concedatur. At hae differentiae omnes tot talesque funt quinti generis morborum, quum primas partes obfident. In organicis vero (ut dictum eft) fecundum eas, quae diverfi funt generis, coagmentationes oboriuntur, vocanturque omnes avulfiones. Sed divifa quadam tota parte fimilari, affectio quidem illa tum ejus partis erit, quae fecta eft, tum etiam totius erit organi. Interdum tamen ex accidenti, ut quum vel mufculus, vel pars hujusmodi aliqua affecta eft; interdum vero etiam primario, ut quum ligamentum. Ut igitur unius generis morbi, in quo par-

ρὰς ἐγὼ νῦν ἐπῆλθον, οὕτω καὶ σὺ πειράθητι τῶν ἄλλα
τεττάρων γενῶν, ὡσαύτως διελθεῖν. ἀναμιμνήσκειν γὰρ αὐ
τῶν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ περιττὸν ἐδόκει μοι, γεγραμμένων γ
ἁπάντων ἀκριβῶς ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς.

Κεφ. ϛ'. [176] Πάλιν οὖν ἀναμνήσομαι ἡμᾶς αὐτοὺ
ὡς κἂν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὧν ἐν συνθέσει τὸ τῆς οὐσίας εἶδο
ἐστιν, ἐδείχθη τὰ σύμπαντα γένη τέτταρα, τῆς ὕλης οὐσίο
αὐτῶν αἴτια, καὶ προσέτι τοῦ κατωρθωμένου τε καὶ διη
μαρτημένου σχήματος ἐν αὐτοῖς· ἔπειτα δ', ὅτι καὶ αὐτῶ
τῶν ἁπλῶν ἑκάστου μορίων ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπίστασθαι τὴ
φύσιν, εἰ καὶ τὴν τούτων τις ἀρετήν τε καὶ κακίαν ἱκανός ἐσ
γνωρίζειν, ἐπανορθοῦσθαί τε τὰ παθήματα. πεπονθυία
γοῦν ἐν οἰκίᾳ κεραμίδος ἢ πλίνθου τινος, ὠμῆς ἢ ὀπτῆς, ἐπί
στασθαι χρὴ τὸν τεχνίτην, ὅπως τε δημιουργήσει τοιαύτην ἑτέ
ραν, ὅπως τε τὴν μὲν πεπονθυῖαν ἐξαιρήσῃ, καταθήσεται δ
εἰς τὸν ἐκείνης τόπον ἑτέραν ἀπαθῆ. τῷ μέντοι γε τὴν περ
τὸ σῶμα τἀνθρώπου τέχνην συνισταμένῳ πρὸς τοῖς ἄλλο

tium continuum laeditur, differentias ego nunc edifferu
ita et tu fimili experiare ratione caetera quatuor gener
paucis percurrere. Memoria namque ipfa hoc in libr
repetere fuperfluum mihi videtur, quum in libro d
morborum differentiis accurate confcripta fint omnia.

Cap. VI. Rurfus igitur nobis ipfis in memoriam revo
cabimus, quod et in caeteris partibus omnibus, in quarur
compofitione fubftantivae fpecies eft, demonftratum fi
univerfa genera quatuor totius fubftantiae ipfarum eff
caufas; ac praeterea tum probe conftitutae, tum vitia
tae ipfarum figurae; deinde vero quod et cujusque ipfa
rum fimplicium partium naturam fcire neceffe fit,
quis tum et earum integritatem et vitium cognofcere
tum affectus emendare commode valeat. Oblaefo igitu
domus imbrice, aut latere aliquo, vel crudo, vel cocto
fcire oportet opificem, et quomodo ejusmodi alterun
ftructurus fit, et quomodo oblaefum exempturus, ac i
illius locum alterum integrum pofiturus. At fane e
qui artem circa hominis corpus verfantem conftituit, e

καὶ ἀναγκαῖον τοῦτο ἔσται, γιγνώσκειν, εἴτε δυνατόν ἐστιν ἀντιτιθέναι τι μόριον, εἴτε ἀδύνατον ἀντ' ἄλλου τίθεσθαι. σάρκα μὲν ἐκκόψας πεπονθυῖαν, ἑτέραν ἐργάσασθαι δύνασαι. νεῦρον δὲ ἢ σύνδεσμον κόψας, ἕτερον ἀποτελέσαι τοιοῦτο οὐ δυνήσῃ. τῇ μὲν γὰρ ἐξ αἵματος ἡ γένεσις, τοῖς δὲ ἐκ σπέρματος. ἔστι δὲ καὶ ὀστοῦν ἕν τι τῶν ἐν τῇ πρώτῃ διαπλάσει συνισταμένων. ἀλλ' εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καταθεῖναί τι δυνάμεθα παραπλήσιον ὀστῷ. καὶ ταῦτα ἐγὼ μὲν νῦν ἀπεφηνάμην ἐκ προχείρου λαβὼν ἕνεκα παραδείγματος. ὁ δὲ λόγος αὐτόν γε κελεύει ζητῆσαι τὸν συνιστάμενον τὴν τέχνην, καὶ ἤδη γε τὰς ἀρχὰς τῆς εὑρέσεως ὑπεγραψάμην, ἐπὶ τὴν πρώτην τοῦ ζώου γένεσιν ἀναπέμψας, καὶ συμβουλεύσας ζητῆσαι, τίνα μὲν ἐκ σπέρματος ἐγένετο, τίνα δ' ἐκ τροφῆς ἀεὶ γίγνεται. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον ἡ μέθοδος ἀναγκάζει τε καὶ κελεύει ζητεῖν ἡμᾶς, εἴθ' ἕν ἐστιν ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν τε καὶ ἁπλῶν φαινομένων μορίων, εἴτ' ἐκ πλειόνων σύγκειται, καὶ τίς ὁ τρόπος αὐτοῖς ἐστι

praeter caetera necessarium quoque est id nosse, num aliqua pars loco alterius poni queat, an vero alterius vice locari nequeat. Carnem quidem prave affectam si resecueris, aliam procreare poteris; nervum vero aut ligamentum si secueris, alterum ejusmodi efficere non poteris. Illi etenim ex sanguine, his vero ex semine ortus est. Sed os quoque una quaedam est partium, quae in prima conformatione constructae sunt. Verum in locum ipsius restituere possumus aliquid ossi assimile. Et haec nos equidem nunc obiter sumpta exempli gratia prodidimus, imo et ratio ipsum hortatur inquirere, qui artem constituit, jamque inventionis principia descripsimus, quae ad primam animantis generationem revisimus, consuluimusque inquirere, quaenam ex semine procreata sint, et quae ab alimentis perpetuo procreentur. Ad haec autem magis methodus et cogit et exhortatur nos inquirere, utrum singulae partes similares, quae et simplices conspiciuntur, unum sint, an vero ex pluribus

τῇ συνθέσει. εὔδηλον γὰρ, ὡς καὶ ταῦτα τοῖς ὀργανικοῖς ὀνομαζομένοις ἀνάλογα, ἔν τε τῇ ποσότητι καὶ διαπλάσει καὶ μεγέθει καὶ θέσει (37) τῶν συνιστάντων αὐτὰ, τήν τ' ἀρετὴν ἕξει καὶ τὴν κακίαν, εἴπερ ἀνάλογος ὁ τρόπος αὐτῶν ἐστι τῆς γενέσεως. εἰ δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ', ὡς ἡ τετραφάρμακος ὀνομαζομένη, δι' ὅλων κερασθέντων ἁπάντων ἐγένετο, καθ' ἕτερον τρόπον ἐξευρήσεις αὐτῶν τὴν ἀρετήν τε καὶ κακίαν, καὶ τὴν νόσον. ὥσπερ, οἶμαι, εἰ μὴ κερασθέντων, ἀλλ' ἐκ παραθέσεως ἀκριβοῦς ἡ ἕνωσις αὐτῶν ἐστιν, ὁμοίως τῷ κεφαλικῷ τῷ καλουμένῳ φαρμάκῳ ξηρῷ, καὶ οὕτως ἐξεύροις τὴν ἀρετήν τε καὶ κακίαν, καὶ νόσους οἰκείας τῇ γενέσει τοῦ πράγματος. εἰ δὲ μήτε ἐκ πολλῶν διαφερόντων κατ' εἶδος, ἀλλ' ὁμοειδῶν ἁπάντων σύγκειται, καθάπερ εἰ οὕτως ἔτυχεν οἰκία τις ἐξ ὀπτῆς πλίνθου μόνης, ἢ λίθων, ἐν τῇ συνθέσει μόνῃ δηλονότι ἐξευρήσεις τῶν ὁμοιομερῶν τὴν ἀρετήν τε καὶ κακίαν, καὶ νόσους οἰκείας τῇ γενέσει τοῦ πράγματος. ὅτι μὲν δὴ τῶν εἰρημένων ἔν τι τοῖς ὁμοιομε-

consteut et quis sit earum compositionis modus. Has namque planum est organicis nuncupatis proportione respondentes et in quantitate, et conformatione, et magnitudine, et situ ipsas constituentium, tum integritatem, tum vitium sortituras, si modus ipsarum generationis sit analogus; si vero non ita, sed ut medicamentum, quod tetrapharmacum nominatur, totis per tota mixtis factae sint, alia ratione ipsarum integritatem et vitium et morbum comperies. Quemadmodum (arbitror) si non ex mixtis, sed ex appositione accurata sit ipsarum unitas peraeque cephalico, quod vocatur, medicamento arido; sic et integritatem, et vitium et morbos operis generationi proprios inveneris: si vero non ex multis specie differentibus, sed ex iisdem specie omnibus compositae sint, ut (si ita fors tulerit) domus quaedam ex coctis lateribus solis, aut lapidibus, in compositione sola videlicet similarium partium et integritatem et vitium et morbos operis generationi proprios reperies. Verum sane ali-

ρέσιν ὑπάρχει σώμασιν, ὁ λόγος ἡμῖν ὑφηγεῖται. τί δ' ἐξ αὐτῶν ἐστιν ἀληθὲς, ἀκριβοῦς δεῖται σκέψεως. ὁρῶμέν γέ τοι καὶ τοὺς φιλοσόφους, ἐπὶ τὴν τοιαύτην μὲν ἀφικομένους ζήτησιν, ὥσπερ καὶ [177] τῶν ἰατρῶν ἐνίους, ἐπιπλέον ἀλλήλων διενεχθέντας. διό μοι καὶ δοκοῖσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν ἀποστῆναι τῆς τοιαύτης ζητήσεως, ἀπογνόντες εὑρήσειν τὸ ζητούμενον. ἔνιοι δ' οὐ μόνον ὡς ἀδυνάτου τῆς εὑρέσεως ἀπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀχρήστου. ὅτι μὲν οὐκ ἄχρηστος, εἰ μέλλοι τις οὐ διὰ πείρας τινὸς, ἀλλὰ μεθόδῳ συστήσασθαι τὴν τέχνην, ἤδη μοι δοκεῖ πρόδηλον ὑπάρχειν· ὅτι δὲ οὐδ' ἀδύνατος, ἐφεξῆς σκοπῶμεν, ὀλίγον τι πρότερον ἡμῖν διαλεχθέντες. εἰ γάρ τί μοι πιστεύεις, ὥσπερ οὖν πιστεύεις, ὁρῶν με οὐδὲν πρὸς δόξαν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἅπαντα πράττοντα, μὴ καταπληττέτω σε τὸ πλῆθος τῶν διαφωνησάντων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ὧν χρὴ γνῶναι τἀληθὲς, ἅπασιν ὑπῆρξεν, εἶτ' οὐχ εὗρον, εὔλογον ἦν ἀπογνῶναι

quod praedictorum fimilaribus adeffe partibus, ratio nobis fuadet; quodnam autem ex ipfis verum fit, exacta confideratione indiget. Videmus enim, philofophos in hujusmodi quaeltionem defcendere, quemadmodum et medicorum nonnullos plurimum inter fe discrepaffe. Quare mihi etiam quamplurimi medici videntur ab hac quaeftione feceffiffe, quum fe id, quod quaereretur, inventuros nequaquam fperarent; nonnulli vero non modo ut impoffibilem, fed ut inutilem disquifitionem omiferunt. Quod quidem inutilis minime fit, fi quis non experientia, fed methodo artem conftituerit, jam mibi dilucidum effe videtur: quod vero non impoffibilis, poftea confiderabimus, quum quid paucum prius inter nos differuerimus. Si quam enim mihi fidem adhibeas, ut certe adhibes, quum me rem nullam humanae gloriae, fed veritatis ftudio omnia efficere confpicias; ne te multitudo medicorum philofophorumque discrepantium deterreat. Si namque, ex quibus veritatem noffe oportet, ea omnibus adeffent, nec ipfam poftea invenirent,

τῆς εὑρέσεως. εἰ δὲ τινὰ μὲν οὐδ᾽ ὅλως ἔσχον, ὥσπερ οὖν ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ, τινὰ δ᾽ ἄδηλον εἰ ἔσχον, ἡμεῖς δὲ σύνισμεν αὑτοῖς ἔχουσιν ἅπαντα, θαῤῥούντως χρὴ προσιέναι τῇ ζητήσει. τίνα τοίνυν ἐστὶν, ἃ χρὴ συνελθεῖν, ἵνα ζητῶν ὁτιοῦν τις ἤτοι γνῷ τἀληθὲς, ἢ μὴ γνοὺς οὐκ ἀπογνῷ τῆς εὑρέσεως; ἑπτὰ δηλονότι. πρῶτον μὲν ὀξεῖα φύσις, ὥστε ὅπερ ἂν ἐκδιδάσκηται μάθημα λογικὸν ἑτοίμως ἕπεσθαι. δεύτερον δὲ ἡ ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀγωγή τε καὶ ἄσκησις, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις γενέσθαι μαθήμασι. μάλιστα δ᾽ αὐτὸν ἐν ἀριθμητικῇ τε καὶ γεωμετρίᾳ γυμνάσασθαι δεῖ, καθάπερ καὶ Πλάτων συμβουλεύει. τρίτον ἐπὶ τούτοις ἅπασιν ὑποσχεῖν τὰ ὦτα τοῖς κατὰ τὸν ἑαυτοῦ χρόνον ἀρίστοις εἶναι δοκοῦσιν. εἶτα τέταρτον αὐτὸν εἶναι φιλοπονώτατον, ὡς μηδὲν μήθ᾽ ἡμέρας, μήτε νυκτὸς ἐκμελετᾷν ἄλλο πλὴν τῶν μαθημάτων. εἶτα πέμπτον, ὅπερ ὀλιγίστοις ὑπῆρξεν, ἀληθείας ὀρεχθῆναι, καὶ τοῦτο σπουδάσαι μόνον ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ, καταφρονήσαντα τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἃ τοῖς

ſpem inventionis abjici conſentaneum eſſet. Sed ſi quaedam omnino iſti non habuerint, quemadmodum etiam concedunt, quaedam vero utrum habuerint non conſtet, nos vero ſimus conſcii, nos ipſos omnia tenere, veritatis inquiſitionem audacter admittere neceſſe eſt. Quotnam igitur exiſtunt, quae concurrere opus eſt, ut, ſi quis quaerens aliquid, ſive verum noverit, ſive non, ab inventione non deſperet? Septem nimirum. Primum quidem acuta natura, ut, quaecunque diſciplina rationalis edoceatur, eam facile aſſequatur. Secundum a puerili aetate et inſtitutio, et exercitatio, ut in primis verſetur diſciplinis; maxime vero et in arithmetica et in geometria ſeſe exercuiſſe oportet, quemadmodum et Plato conſuluit. Tertium, ad haec omnia optimis ſua tempeſtate habitis praeceptoribus aures adhibuiſſe. Quartum poſt ea, ipſum eſſe laboris patientiſſimum, ut nihil quicquam interdiu, nihilque noctu praeter diſciplinas meditetur. Quintum praeterea, quod pauciſſimis contingit, veritatem expetere, eique ſoli in tota vita ſtudio incumbere, ſpretisque caeteris omnibus, quae a

πολλοῖς διεσπούδασται. πρὸς τούτοις ἕκτον, ἐκμαθεῖν τινα μέθοδον, ῇ διακρίνεται τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος. οὐ γὰρ δὴ ἀποχρήσει γε μόνον εἰς τὴν εὕρεσιν ὧν ζητοῦμεν ἐπιθυμῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ χρὴ καὶ δύναμίν τινα τῆς εὑρέσεως πορίσασθαι. ἕβδομον ἐπὶ τούτοις ἅπασιν, ἀσκῆσαι τὴν μέθοδον, ὡς μὴ γιγνώσκειν μόνον, ἀλλὰ κεχρῆσθαι δύνασθαι. εἰ γὰρ δὴ τοῖς μὲν ῥήτορσιν ἐλάττονα τέχνην μετερχομένοις οὐχ ἱκανὸν εἶναι δοκεῖ τὸ γνῶναι τὴν μέθοδον, ἀλλ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ την ἄσκησιν αὐτῆς μεταχειρίζονται, πολὺ μᾶλλον τοῖς οὕτω μεγάλα ζητοῦσιν οὐκ ἀποχρήσει μόνως ἐκμαθεῖν τὴν μέθοδον. εἰ μὲν οὖν ἕν τι τῶν εἰρημένων ἐνδέοι τῷ καθηγουμένῳ τῆς ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ὁδοῦ, δίκαιόν ἐστι μη πάνυ τι τυχεῖν ἐλπίζειν, ὧν ἐφίεται. εἰ δὲ ἅπαντα ὑπάρχει, τί κωλύει ζητεῖν τὸ ἀληθὲς ἐπ' ἐλπίσιν ἀγαθαῖς;

Κεφ. ζ. Ἐστὶ μὲν δὴ τὸ προκείμενον, ὥσπερ τοῦ σύμπαντος σώματος ἐξ ἀνατομῆς ἐμάθομεν ἅπαντα τὰ μόρια μέχρι τῶν

plerisque expetuntur. Sextum ferie, methodum quandam didicisse, qua tum verum, tum falsum dijudicetur. Non enim certe satis fuerit ad inventionem duntaxat eorum, quae desideramus, veritatem concupiscere, sed etiam facultatem quandam inventionis paratam habere oportet. Ad haec omnia septimum, methodum exercuisse decet, ut non solum cognoscere, sed uti queat. Si namque rhetoribus quidem inferiorem artem sectantibus haud satis esse videatur nosse methodum, sed totam vitam in ipsius exercitatione conterant, multo magis magna adeo quaerentibus solum edidicisse methodum nequaquam sufficiet. Itaque si quod unum horum, quae dicta sunt, ad veritatem viam instituenti desit, aequum est ipsum haud admodum sperare eorum quae expetit quicquam esse consequuturum. Si vero omnia suppetant, quid prohibet veritatem bona spe fultum exquirere?

Cap. VII. Institutum porro est nobis, quemadmodum omnes totius corporis vel etiam simplicissimas ex dissectione

ἁπλουστάτων, ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν, οὕτω καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐξευρεῖν, ὁποῖα τὰ πρὸς τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ πρῶτά τε καὶ ἁπλούστατα μόρια. μὴ τοίνυν ἐπὶ πάντων, ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς, ὡς ἐπὶ παραδείγματος, ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω. τῆς σαρκὸς ἐπισκεπτομένης, πρῶτον μὲν, εἰ ἕν τι τὴν ἰδέαν ἐστὶ τὸ γεννῆσαν [178] αὐτὴν στοιχεῖον. οὐδὲν γὰρ χεῖρον οὕτως ὀνομάσαι τὸ πρῶτόν τε καὶ ἁπλούστατον ἐν αὐτῇ μόριον. εἶθ' ἑξῆς, εἴπερ μὴ φαίνοιτο τοιοῦτον, εἰ πολλά. κἄπειτα, πόσα γε, καὶ τίνα, καὶ ὅστις ὁ τρόπος αὐτοῖς ἐστι τῆς συνθέσεως. ἐπεὶ τοίνυν ἡ σὰρξ ὀδυνᾶται τεμνομένη τε καὶ θερμαινομένη σφοδρῶς, ἀδύνατον ἓν εἶναι τῷ εἴδει τὸ στοιχεῖον, οἷον Ἐπίκουρος ὑπέθετο τὴν ἄτομον. ὅτι γὰρ οὐχ ἓν τῷ εἴδει τὸ στοιχεῖόν ἐστι τοιοῦτον, ἐνθένδε δῆλον. οὐδεμία τῶν ἀτόμων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὔτε θερμὴ τὴν φύσιν ἐστὶν, οὔτε ψυχρὰ, οὐ μὴν οὐδὲ λευκή τίς ἐστιν ἐξ αὐτῶν ἢ μέλαινα. καὶ τί διατρίβω, καὶ καταμηκύνω κατακερματίζων τὸν λόγον; ὅλως γὰρ οὐδεμία ποιότης ἐστὶν αὐτῇ τῇ ἀτόμῳ, ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν βούλονται. τῶν γὰρ δὴ τοιούτων ποιοτήτων πᾶσαι δι' ὅλων

didicimus, ita hoc ipsum invenire, nempe quales natura existant primariae et simplicissimae partes. Verum non de omnibus, sed de una ceu exempli loco sermonem instituemus. Caro inspiciatur primum, an unum specie sit elementum, quod ipsam procreaverit. Nihil enim mali est primam et simplicissimam in ea partem sic appellasse. Deinde si talis non appareat, an multae; postea, quot hae, et quae sint; tum, quinam compositionis earum modus existat. Quum igitur caro, dum secatur calescitque vehementer, dolore afficitur; unum specie elementum esse non potest, cujusmodi Epicurus atomon statuit. Quod enim unum specie elementum tale non sit, inde constat; nulla siquidem ex atomis ipsa per se aut calida natura est aut frigida, neque etiam candida quaedam ex ipsis est, vel nigra. Sed quid commoror, et comminuens orationem protraho? In summa namque, nulla qualitas est ipsi atomo, ut auctores ipsarum decernunt. Nam hujusmodi qualitates universae per tota corpora

φαίνονται διεληλυθέναι τῶν σωμάτων· ὡς ἥ γε κατὰ τὸ σχῆμα ποιότης ὑπάρχει πάσαις αὐταῖς, ὑπάρχει δὲ καὶ ἀντιτυπία, καὶ βάρος. ἀλλ᾽ εἴτε ποιότητα χρὴ καλεῖν, εἴτε ἄλλο τι τα τοιαῦτα, πρός γε τὸ προκείμενον οὐδὲν διαφέρει. πάσαις γαρ αὐταῖς ὑπάρχει τὰ εἰρημένα, καὶ οὐ διαφέρουσιν ἀλλήλων εἴδει, καθάπερ αἱ ὁμοιομέρειαι τοῖς ἐκείνας ὑποτιθεμένοις, ἢ τὰ τέτταρα στοιχεῖα τοῖς τιθεμένοις ταῦτα. φησὶν οὖν ὁ Ἱπποκράτης, ἐγὼ δέ φημι, εἰ ἓν ἦν ἄνθρωπος, οὐδέποτ᾽ ἂν ἤλγεεν, ὀρθότατα λέγων. τὸ γὰρ ἓν ἀμετάβλητον εἰς ἕτερον, οὐκ ἔχον γε εἰς ὃ μεταβάλοι. τὸ δὲ ἀμετάβλητον ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαθὲς, το δὲ ἀπαθὲς ἀνώδυνον. γίγνεται τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων προτάσεων συμπέρασμα, τὸ ἓν ἀπαθὲς ὑπάρχειν· ἐφ᾽ ᾧ πάλιν ἕτερος ἐρωτηθήσεται λόγος τοιόσδε. εἰ ἓν ἦν τῷ εἴδει τὸ στοιχεῖον, οὐδὲν ἐν τοῖς πᾶσιν οὐδέποτε ὀδυνήσεται· ἀλλὰ μὴν ὀδυνᾶται· οὐκ ἄρα ἕν ἐστι τὸ στοιχεῖον. ἐπεὶ δ᾽ ὑπέκειτο περὶ σαρκὸς ποιεῖσθαι τον λόγον, ἐπ᾽ ἐκείνης ἐξεταζέσθω. εἰ ἓν ἦν τῷ εἴδει τὸ τῆς σαρκὸς στοιχεῖον, οὐδέποτε ἡ σὰρξ

permeasse videntur, ut ipsa figurae qualitas ipsis omnibus insit: inest autem et renixus et gravitas: sed haec an qualitatem, an aliud quicquam vocare oporteat, ad propositum nihil attinet. Omnibus enim ipsis praedicta insunt, nec inter se specie differunt, sicut homoeomeriae, similaritates, iis qui illas supposuere, aut elementa quatuor haec statuerunt. Hippocrates igitur inquit: ego vero dico, si homo unum esset, haudquaquam doleret. Rectissime pronunciat. Nam unum in aliud mutari non potest, quum non habeat in quod mutetur; quum immutabile nec alterari, nec mutari possit; impatibile vero dolore vacet: at manat ex dictis pronunciatis haec conclusio, unum esse impatibile, ob quam rursus aliud proponetur argumentum tale. Si elementum unum esset specie, nihil in omnibus unquam doleret. Atqui dolet: non igitur unum est elementum. Quoniam vero de carne nobis constitutum erat dissertationem moliri, de illa disseratur. Si unum esset specie carnis elementum, nun-

ὀδυνήσεται· ἀλλὰ μὴν ὀδυνᾶται· οὐκ ἄρα ἕν ἐστι τῷ εἴδει τὸ τῆς σαρκος στοιχεῖον. ὁ δ᾽ αὐτος λογος καὶ καθ᾽ ἕτερον ἐρωτηθήσεται τρόπον. εἰ ἀπαθὲς ἐστι τὸ τῆς σαρκὸς στοιχεῖον, οὐκ ὀδυνηθήσεται· ἀλλα μὴν ὀδυνᾶται· οὐκ ἄρα ἐστὶν απαθές. εἰ δὲ καὶ πλείω λέγοι τις εἶναι τὰ στοιχεῖα, μὴ μέντοι γε ἀλλοιούμενα, καὶ ἐπ᾽ ἐκείνων ὁ αὐτὸς λόγος ἐρωτηθήσεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰ ἀπαθῆ τῆς σαρκός ἐστι τὰ στοιχεῖα, οὐκ ἀλγήσει· ἀλλὰ μην αλγεῖ· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἀπαθῆ τὰ τῆς σαρκος στοιχεῖα. ὁ μὲν οὖν πρότερος λόγος ἀνατρέπει τήν τε τῶν ἀτόμων, καὶ τὴν (38) τῶν ἀνάρμων, καὶ την τῶν ἐλαχίστων ὑπόθεσιν. κατὰ δὲ τὸν δεύτερον ἥ τε τῶν ὁμοιομερειῶν ἀναιρεῖται δόξα, καὶ ἡ Ἐμπεδοκλέους. καὶ γὰρ οὗτος ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων βούλεται συνίστασθαι τὰ σώματα, μη μεταβαλλόντων εἰς ἄλληλα. πρόσεχε νοῦν ἤδη τῷ λόγῳ, ὡς θᾶττον ἐλπίδος ἐξεῦρε τὸ μέγιστον μέρος ὧν ἐζήτεις. οὐκ ἀπαθῆ γὰρ ἀπέδειξεν εἶναι δεῖν τὰ στοιχεῖα τῆς σαρκός. οὔκουν ἔτι κα-

quam caro doleret; fed dolet; non igitur unum fpecie carnis elementum eft. Eadem vero ratiocinatio alio quoque modo proponetur. Si impatibile fit carnis elementum, non dolebit: atqui dolet: non igitur eft impatibile. At fi quis et plura elle elementa dicat, non tamen quae alterentur: de illis in hunc modum eadem ratiocinatio proferetur. Si impatibilia funt carnis elementa, non dolebit; fed dolet; non igitur impatibilia funt carnis elementa. Quare prior quidem ratiocinatio, et atomorum, et incompactilium, et minimorum corpusculorum hypothefim fubvertit. Altera vero et fimilaritatum et Empedoclis opinionem tollit. Etenim hic ex quatuor elementis corpora vult conftitui, fed quae invicem non transmutentur. Adhibe jam disputationi animum, qua citius ac fperaverim maximam eorum partem quae quaerebas invenit; quippe carnis elementa non impatibilia elle oportere demonftravit. Non igitur

θέξουσι τὸ προκείμενον κατὰ τὸν λόγον ἐν τῇ συνθέσει τῶν ἀπαθῶν ἐκείνων σωμάτων, ἃ δὴ στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων ἁπάντων φύσεως ὑποτίθενται, τὰς ὀδύνας γεννᾶσθαι φάσκοντες. ἀπαθὲς γὰρ ὀδυνώμενον οὐθ᾽ ἡ διάνοια παραδέχεται, καὶ πολυ δὴ μᾶλλον οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν μαρτυρεῖ. τοὺς γοῦν δακτύλους εἰ συμπλέξῃς ἀλλήλοις, εἶτ᾽ αὖθις ἀποχωρίζοις, οὐθ᾽ ἡ σύνοδος, οὔθ᾽ ὁ διαχωρισμὸς ὀδύνην ἐργάσεται. τὸ μὲν γὰρ ὀδυνᾶσθαι σὺν τῷ πάσχειν ἐστίν. πάσχει δὲ οὐδὲν τὸ ψαῦον, ἐπειδήπερ ἐν δυοῖν τούτοιν ἐστὶ το πάσχειν, ἀλλοιώσει τε τῇ δι᾽ ὅλων καὶ λύσει τῆς συνεχείας. ὁπότ᾽ οὖν οὐδ᾽ ἐν τοῖς παθητικοῖς ἐναργῶς σώμασιν οὔθ᾽ ἡ σύνοδος, οὐθ᾽ ἡ ἄφοδος οδύνην [179] ἐργάζεται, σχολῇ γε ἂν ἐν τοῖς ἀπαθέσιν ἐργάσαιτο. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ ἄναρμον το Ἀσκληπιάδου θραυστὸν ὂν ὀδυνήσεται θραυόμενον, ἀναίσθητον γάρ ἐστιν. ὥστε οὐδὲ τούτῳ πλέον ὀδύνης ἔσται ἐξ ὧν πάσχει, τῆς αἰσθήσεως ἀπούσης, ὥσπερ ὀστῷ καὶ χόνδρῳ, καὶ πιμελῇ, καὶ συνδέσμῳ, καὶ

etiamnum, qui dolores tempori ftatuunt in corporum illorum impatibilium compolitione, quae certe elementa omnium rerum naturae fupponunt, propofitum in oratione obtinebunt. Etenim nec intellectus capit, imo nec ullum eorum, quae fub fenfum cadunt, atteftatur, impatibile dolore affici. Nam digitos fi invicem committas, rurfusque fepares, nulli dolorem nec coitus, nec feparatio concitabit, fiquidem dolor paffioni conjunctus eft. At nihil contiguum afficitur, quoniam in his duobus paffio confiftit, alteratione per tota et continuitatis divortio. Quum igitur in patibilibus manifefto corporibus neque coitus, neque fejunctio dolorem efficiat, multo minus in impatibilibus efficiet. Quare nec Afclepiadis corpusculum illud incompactile fragile exiftens dolebit, dum frangitur; non enim ipfi fenfus eft. Quare neque huic plus erit doloris ex iis, quibus afficitur, quum fenfus fit expers, quam offi, cartilagini, adipi, ligamento et pilis.

θριξί. καὶ γὰρ ταῦτα πάντα πάσχει μὲν, οὐκ ὀδυνᾶται δὲ, διότι μηδὲ αἰσθάνεται. χρὴ τοίνυν τὸ μέλλον ὀδυνήσεσθαι παθητὸν εἶναι καὶ αἰσθητόν. οὐ μὴν ἐξ αἰσθητικῶν γε τῶν πρώτων ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἰσθητικὸν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ παθητικὸν μόνον. αἰσθητικὸν γὰρ δύναται γενέσθαι ποτὲ, μεταβάλλον τε καὶ ἀλλοιούμενον. ἐπεὶ δ' ἀπείρους ἐγχωρεῖ τὸ πλῆθος γενέσθαι τας ἐκ τῶν στοιχείων ἀλλοιώσεις τε καὶ κράσεις, ἄπειροι τῶν κατὰ μέρος σωμάτων αἱ ἰδιότητες συστήσονται, καθ' ἃς οὐδὲν ἄτοπον ἀναίσθητα γενέσθαι πολλὰ, καὶ τῶν αἰσθανομένων το μὲν μᾶλλον αἰσθάνεσθαι, τὸ δ' ἧττον. ὅτι μὲν οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ πλείω τοῦ ἑνὸς εἶναι τὰ στοιχεῖα, καὶ ἀλλοιοῦσθαι φύσιν ἔχοντα, δεδήλωται σαφῶς, τοῖς γε, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται, τὴν παρασκευὴν ἔχουσιν ἅπασαν, ἐξ ὧν ἄν τις ἐπιστημονικὸς γένοιτο. τοὺς δ' εἰς τοσοῦτον ἥκοντας ἀναισθησίας, ὡς μηδ', εἴ τίς ἐστιν ἀποδεικτικὴ μέθοδος, ζητῆσαι πρότερον ἐθέλειν, ἢ παρ' ἄλλου μαθεῖν, ἢ ἀσκηθῆναι, τούτους οὐδὲ κοινω-

Etenim haec omnia patiuntur quidem, fed non dolent, quia nec fentiunt. Quicquid igitur dolebit, patibile ac fenfibile effe oportet; non tamen ex fenfilibus primis neceffarium eft effe fenfibile, fed patibile folum fufficit. Nam aliquando fenfibile fieri poterit, fi immutetur altereturque. At quia multitudine innumerae alterationes ac temperaturae elementorum fieri poffunt, infinitae quoque erunt particularium corporum proprietates, fecundum quas nihil abfurdum fuerit multa infenfilia fieri, atque ex iis, quae fentiunt, aliud magis, aliud minus fentire. At vero et elementa uno plura neceffario effe, quae alterari natura poffunt, clare demonftratum eft iis, qui, ut paulo ante dictum eft, apparatum omnem habent illorum, ex quibus poffit aliquis fieri fcientificus. Qui vero eo ftupiditatis veniunt, ut ne vel an methodus quaedam demonftrandi fit, prius dignentur inquirere, vel ab alio difcere, vel fefe in ea exercere, iis fane hic fermo non eft communi-

νοὺς τοῦ λόγου ποιητέον. οὐ γὰρ ἐρίζοντες ἄλλοις, ἢ νικᾷν ἐθέλοντες, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν εὑρεῖν σπουδάζοντες, ἐπὶ τόνδε τὸν λόγον ἀφικόμεθα. τῷ γὰρ βουλομένῳ καὶ τὰς ἀπαιδεύτους ὑπολήψεις αὐτῶν ἐξελέγχειν ἴδιον γέγραπται βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἐπισκεπτόμεθα.

Κεφ. η'. Πάλιν οὖν ἐπανελθόντες ἐπὶ τὸ προκείμενον, ἐπιθῶμεν αὐτῷ τέλος. ἐπειδὴ τὸ στοιχεῖον ἀλλοιωτόν ἐστι δι' ὅλου, πόσα τὰ πάντ' ἐστὶ στοιχεῖα, διέλθωμεν ἑξῆς, ἀρχὴν κἀνταῦθα τῶν λόγων τῶν ἐναργῶς τι φαινομένων ποιησάμενοι. τοῖς ἀλλοιοῦσιν ὁτιοῦν ἀναγκαῖον καὶ ἁψαμένοις ὧν πρότερον ἀλλοιῶσι, ποιήσασθαι τὴν μεταβολὴν, ὥσπερ ἥ αἴσθησις διδάσκει, καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐνδείκνυται. παρὰ γὰρ τὴν ἔννοιάν ἐστιν ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα φλογὸς ἀλλοιοῦσθαί τι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ μὴν εἰ ἁψάμενον ἀλλοιοῖ το μεταβαλλον, ἀναγκαῖον αὐτῷ κατά τινας τῶν ἁπτῶν ποιότητας ἐνεργῆσαι. τί οὖν τὸ κωλῦον ἐστὶν ἐπισκέψασθαι πάσας αὐτάς; ὀξὺ μὲν οὖν τέμνει τὸ πλη-

candus. Neque enim contendendi cum aliis, aut vincendi, fed veritatis ipfius inveniendae defiderio ad hanc disputationem defcendimus. Nam qui indoctas illorum opiniones volet redarguere, is librum, quem de elementis ex Hippocratis fententia infcripfimus, feorfum fibi legendum proponat.

Cap. VIII. Rurfus igitur ad inftitutum reverfi, finem ei imponamus. Quoniam elementum per totum alterabile eft, quot univerfa fint elementa, deinceps referamus, ducto et hic ab iis, quae evidenter apparent, orationis exordio. Quae rem quamcunque alterant, eam tetigiffe antea, quam immutaffe, neceffe eft, ut fenfus docet, et ipfa rerum natura indicat. Nam abfurdiffimum eft, aliquid in Aegypto a flamma, quae hic eft, alterari. Atqui fi ex contactu id alteret, quod transmutat, quarundam tactilium qualitatum ratione operari ipfi neceffe eft. Quid igitur vetat has omnes infpici? Acutum fane,

σιάζον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀλλοιοῖ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, καθάπερ οὐδὲ τὸ βάρος, ἀλλὰ θλᾷ μὲν καὶ τοῦτο, δι᾽ ὅλου δ᾽ οὐκ ἐργάζεται τῆς πασχούσης οὐσίας τὴν μεταβολήν. οὐ μὴν οὐδὲ σκληρότης οὕτω ἀλλοιῶσαι δύναται το πλησιάζον, ὡς εἰς ἕτερον εἶδος μεταστῆσαι. θερμότης μέντοι καὶ ψυχρότης ὅλην ἀλλοιῶσαι δύναται τὴν πλησιάζουσαν οὐσίαν. ὡσαύτως δὲ ὑγρότης καὶ ξηρότης, εἰ καὶ μὴ διὰ τάχους ὁμοίως ταῖς εἰρημέναις, ἀλλ᾽ ἐν χρόνῳ γε καὶ αὗται μεταλλάττουσι τὰ ὑποκείμενα. ἆρ᾽ οὖν καὶ ἑτέραν τινὰ ἔχομεν ἀλλοιοῦν δυναμένην; ἢ τὸ σύμπαν πλῆθος ἐν ταύταις ἐστί; καὶ μόνας ονομάζεσθαί τε καὶ νομίζεσθαι προσήκει τὰς εἰρημένας ποιότητας δραστικὰς, καὶ μαλιστ᾽ ἐν αυταῖς τὴν πρώτην ἀντίθεσιν, καὶ κατ᾽ αὐτὴν μᾶλλον τὴν θερμότητα, δραστικωτάτη [180] γὰρ αὕτη τῶν ποιοτήτων ἐστίν. ἑξῆς δ᾽ αὐτῆς ψυχρότης, εἶθ᾽ ὑγρότης, καὶ ξηρότης. ἄλλη δὲ οὐδὲ μία ποιότης ἀλλοιοῖ τὰ πλησιάζοντα δι᾽ ὅλων αὐτῶν. εἰ γάρ τι διασπᾷ, καὶ θλᾷ, καὶ τέμνει, καὶ νύττει, δρᾷ μέντοι καὶ τοῦτο, δι᾽ ὅλου δὲ ουκ ἐκτείνει τοῦ πάσχοντος

quod proxime accedit, fecat, verum fubftantiam ejus non alterat, quemadmodum nec gravitas; fed contundit quidem et haec, verum per totum patientis fubftantiae mutationem non efficit; quin nec durities ita fibi proximum alterare poteft, ut in aliam fpeciem traducat. Calor tamen et frigus totam adjacentem fubftantiam alterare poteft. Ita vero humor et ficcitas, etfi non fubito, quemadmodum praedictae, certe tempore et ipfae fubjecta transmutant. An igitur aliam adhuc alterandi facultatem habemus? An univerfa multitudo in his eft? Certe folas praedictas qualitates efficientes tum dici, tum cenferi convenit, ac praefertim primam inter eas oppofitionem: atque in hac magis calorem, ipfa fiquidem qualitatum efficaciffima eft; poft hunc frigus eft, mox humor, et ficcitas; nulla vero alia qualitas fibi adjacentia per tota alterat. Si namque divellit aliquid, contundit, fecat et pungit, id quidem facit, verum per totam fubftantiam patientis alterationem non

την ἀλλοίωσιν, ὅθεν οὐδ' εἰς ἕτερον εἶδος οὐσίας αὐτὸ μεθίστησιν, ἀλλ' εἰς πλείστας διαιρεῖ. την γοῦν χιόνα διαιρῶν μὲν εἰς ἐλάχιστα μόρια, φυλάξεις χιόνα, θερμήνας δὲ παύσεις τοῦ εἶναι χιόνα. καὶ γὰρ καὶ ἡ γένεσις ἐξ ὕδατος αὐτοῦ ψυχθέντος, ουκ εἰς ἓν ἀθροισθέντος. αὔξησις μὲν γὰρ οὐσίας τοῦτο, γένεσις δὲ ἐκεῖνο. καὶ δη καὶ τῶν ἐναντίων, ἡ μὲν εἰς σμικρὰ διαίρεσις. μείωσις τῆς οὐσίας ἐστὶν, ἡ δὲ θέρμανσις, ἑτέρας οὐσίας ἐστὶ γένεσις, ὅταν ἀλλοιώσῃ τὸ προϋπάρχον εἶδος. ὅσα τοίνυν σωματα πρῶτον τὰς τοιαύτας ἔχει ποιότητας, ἐκεῖνα στοιχεῖα τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐστὶ, καὶ τῆς σαρκός. ἔστι δὲ ταῦτα, γῆ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀὴρ, καὶ πῦρ, ἅπερ ἅπαντες οἱ μὴ φεύγοντες ἀπόδειξιν φιλόσοφοι στοιχεῖα τῶν γεννωμένων τε καὶ φθειρομένων ἔφασαν εἶναι. καὶ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλά φασιν αὐτὰ, καὶ εἶναί τι κοινὸν ἅπασιν ὑποκείμενον. ἀλλ' οὐ περὶ τούτων ὁ λόγος· ὅτι δὲ οὐ χρὴ δυσωπεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτανόντων τῆς ἀληθείας, ἀλλ' εἰ μὲν ἔχει τις ἀπόδειξιν,

extendit; unde nec in alteram essentiae speciem ipsum transfert, sed in plurima separat. Itaque nivem si dividas in minimas partes, ipsam quidem nivem servabis. Sin calefeceris, non esse nivem efficies; etenim ex aqua ipsa refrigerata, non in unum collecta, ejus ortus est; hoc siquidem substantiae incrementum, illud generatio est. Jam vero contrariorum in parva quidem divisio, substantiae diminutio est; calefactio autem, alterius substantiae generatio, quum praecedentem alteraverit speciem. Igitur quaecunque corpora primum hujusmodi qualitates obtinent, illa reliquorum omnium et carnis elementa sunt; sunt autem haec terra, aqua, aër et ignis, quae philosophi omnes, qui demonstrationem non refugiunt, elementa esse eorum, quae generantur et corrumpuntur, asseverarunt, ac ipsa in se mutuo transmutari ajunt, communeque aliquod omnibus esse subjectum. Verum de his haud verba sunt: sed quod deterreri non oporteat multitudine a veritate aberrantium, verum demonstra-

ἐκείνῃ πιστεύειν. εἰ δὲ οὐκ οἶδεν ὅλως οὐσίαν ἀποδείξεως, ὥσπερ ἔνιοι τῶν φιλοσοφεῖν φασκόντων ὁμολογοῦσι, μὴ τολμᾷν ἀποφαίνεσθαι πάντως. παραπλήσιον γὰρ τοῦτό γε τῷ βούλεσθαι μαθεῖν, ὅπως χρὴ προγιγνώσκειν ἔκλειψιν ἡλίου, πρὶν ἐπ' ἀριθμῶν καὶ γραμμῶν γυμνάσασθαι. φευκτέον οὖν σοι τοιούτους ἀνθρώπους, ὥσπερ τὰ βάραθρα· συγκατασπῶσι γὰρ αὐτοῖς ἐνίοτε τοὺς πλησιάζοντας, ἢ πάντως γε ῥυπαίνουσι, εἰ μή τις ἱκανῶς εἴη γεγυμνασμένος ἐν θεωρίᾳ λογικῇ. ταύτῃ τοι καὶ ἀσκητέον ἡμῖν οὕτως, ὡς οὐδὲν ἕτερον, ἐκείνην τὴν θεωρίαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οἶδ' ὅτι πάρεργον.

Κεφ. θ'. Ἐπὶ δὲ τὸ προκείμενον ἐπανίωμεν. ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀλλήλοις κεραννυμένων ἓν ὁμοιομερὲς γίγνεται σῶμα, κατὰ τὸ τῆς κράσεως ποιὸν, ἤτοι γε αἰσθητικὸν, ἢ ἀναίσθητον. ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ μέρος ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει διαφοραὶ πᾶσαι τῇ τῆς κράσεως ἕπονται διαφορᾷ. κατὰ γοῦν τὴν ταύτης ἰδιότητα τὸ μὲν γίγνε-

tioni, fi cui ejus copia fit, fidem adhibere. Porro fi omnino demonftrationis fubftantiam ignorant, ut nonnulli, qui fe philofophos dicunt, vereri fe fententiam ferre omnino fatentur. Nam perinde eft, ac fi quis difcere vellet, quonam modo defectum folis praefagiri oporteat, priusquam in numeris fe et lineis exercuerit. Fugiendi itaque ejusmodi homines funt, tanquam barathra; quippe fecum aliquando eos, quibuscum verfantur, attrahunt, vel omnino inficiunt, nifi in logica fpeculatione abunde quis exercitatus fuerit. Hac itaque via non ita in re altera, quam in illa theoria nobis exercendum eft. Sed hoc equidem fcio praeter inftitutum.

Cap. IX. Ad rem propofitam redeamus. Ex quatuor elementis invicem contemperatis corpus unum fimilare gignitur, pro temperamenti qualitate vel fenfibile vel infenfibile. Simili vero ratione et particulares in utroque genere differentiae omnes temperamenti differentiam fequuntur. Pro hujus enim proprietate aliud os, aliud caro,

ται ὀστοῦν, τὸ δὲ σάρξ, τὸ δὲ ἀρτηρία, τὸ δὲ νεῦρον. ἀλλὰ καὶ ἡ καθέκαστον αὐτῶν ἰδιότης ἐν τῇ τῆς κράσεώς ἐστιν ἰδιότητι. ξηροτέρα μὲν γὰρ καὶ θερμοτέρα σὰρξ ἡ τοῦ λέοντος· ὑγροτέρα δὲ καὶ ψυχροτέρα τοῦ προβάτου· (39) μέση δ᾽ ἀμφοῖν ἡ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἡ μὲν τοῦ Δίωνος, εἰ οὕτως ἔτυχε, θερμοτέρα, ψυχροτέρα δ᾽ ἡ τοῦ Φίλωνος. ὥστε γίγνεσθαι τὰς διαφορὰς τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων ἁπλᾶς μὲν, ὅσα πέρ ἐστι τὰ στοιχεῖα, θερμοτέρας, καὶ ψυχροτέρας, καὶ ὑγροτέρας, καὶ ξηροτέρας· συνθέτους δ᾽ ἄλλας τέτταρας, ὑγροτέρας τε ἅμα καὶ ψυχροτέρας, θερμοτέρας τε καὶ ὑγροτέρας· ἄλλην τέ τινα τρίτην ξηροτέραν τε ἅμα καὶ θερμοτέραν· ἐφ᾽ ᾗ τετάρτην ψυχροτέραν τε ἅμα καὶ ξηροτέραν· ἐφ᾽ αἷς πρώτην ἁπασῶν εἶναι τὴν εὐκρατοτάτην. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὁ λόγος ἱκανὸς ἐξείργασται σύμπας ἐν [181] τοῖς περὶ κράσεων. ὁ δὲ νῦν ἐνεστὼς, ἐπειδὴ τῶν ὁμοιομερῶν τὴν ἀρετήν τε καὶ τὴν κακίαν ἐξεῦρεν ἐν τῇ συμμετρίᾳ τε καὶ ἀμετρίᾳ τῶν στοιχείων, ἑξῆς ζητήσει διορίσαι τῆς κακίας αὐτῶν τὴν νόσον. ὁ διορισμὸς δὲ ἀπὸ τῆς ἐννοίας ἑκατέρων

aliud arteria, aliud nervus efficitur. Sed et cujusque ipforum proprietas in temperamenti proprietate confiftit: ficcior namque et calidior leonis caro eft; humidior frigidiorque ovis; media inter utramque hominis; atque inter ipfos homines Dionis caro, exempli gratia, calidior eft, frigidior autem Philonis. Quapropter tot fimilarium partium differentiae funt, fimplices quidem, quot elementa, calidiores, frigidiores, humidiores et ficciores; compofitae vero aliae quatuor, humidiores fimul et frigidiores, calidiores et humidiores; alia quoque tertia quaedam ficcior una et calidior; deinde quarta frigidior fimul et ficcior; his accedit princeps omnium temperatiffima. Sed de his quidem fermo idoneus totus in libris de temperamentis habitus eft. Verum praefens fermo, quia fimilarium integritatem ac vitium in elementorum commoderatione et incommoderatione invenit, deinceps ab ipforum vitio morbum diftinguet. Haec vero

τῶν πραγμάτων, ὡς ἐν τῷ περὶ ἀποδείξεως ἐδείκνυτο, τὴν πρώτην ἀρχὴν ἕξει. τίς οὖν ὑγιαινούσης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἔννοια, καὶ τίς ἤδη νοσούσης; ἡ μὲν οὖν ὑγιαίνουσα κατασκευὴ τοῦ σώματος ἀβλαβεῖς ἔχει τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· ἡ δὲ νοσοῦσα βεβλαμμένας. ὥστ᾽, ἐπειδάν τις ὑγιαίνων ἀσθενεστέρας μὲν ὑγιαίνοντος ἑτέρου τὰς ἐνεργείας ἔχῃ, μηδέπω δ᾽ ἤδη βεβλαμμένας, δυσκρατότερος μέν ἐστι, νοσεῖ δ᾽ οὐδέπω. μία μὲν οὖν ἡ εὐκρατοτάτη τῶν ἕξεων ἐστι τῶν ὑγιεινῶν, ὀκτὼ δὲ δύσκρατοι. νόσος δὲ εὔκρατος μὲν οὐδεμία, δύσκρατοι δὲ σύμπασαι, τοσαῦται τὸν ἀριθμὸν, ὅσαι περ αἱ ὑγιειναὶ δυσκρασίαι. εἰ δ᾽ οὐκ ἀρέσκει τινὶ τῶν ὑγιαινόντων τοὺς μὲν εὐκράτους τίθεσθαι, τοὺς δὲ δυσκράτους, οὗτος ἀναγκασθήσεται δυοῖν δογμάτων ἑλέσθαι θάτερον, ἢ διαπαντὸς ἅπαντας νοσεῖν, ἢ μίαν ἁπάντων εἶναι κρᾶσιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀκμαζόντων, γερόντων, παίδων, ἀθλητῶν, ἰδιωτῶν, ἐργατῶν, ἀργῶν, ἰσχυρῶν, ἀσθενῶν, ἀλλ᾽ ἑκάτερον ἄτοπον. ἀναγκαῖον οὖν

diſtinctio ab utrarumque rerum notione, ut in opere de demonſtratione oſtenſum eſt, primum exordium habitura eſt. Quae igitur ſalubris conſtitutionis corporis notio eſt, quae jam et inſalubris? Sana quidem corporis ſtructura illaeſas ſecundum naturam actiones habet, aegra vero laeſas. Proinde quum quis ſanus imbecilliores quidem, quam alius ſanitate fruens, functiones habet, nondum vero jam laeſas, intemperatior ſane eſt, ſed nondum aegrotat. Igitur inter ſalubres corporis habitus unus quidem eſt temperatiſſimus, octo vero intemperati. At morbus temperatus nullus eſt; intemperati vero omnes; tot numero, quot ſalubres intemperaturae. Quod ſi ex ſanis alios temperatos, alios intemperatos ſtatuere cuipiam non placeat, is alterum duorum dogmatum ſequi cogetur, vel omnes ſemper aegrotare, vel unam eſſe omnium temperiem, virorum, mulierum, juvenum, ſenum, puerorum, athletarum, privatorum, operariorum, in otio degentium, robuſtorum, imbecillium; ſed utrumque abſurdum eſt; ergo tertiam quan-

τρίτον εἶναί τι πλάτος ὑγείας, ὡς παμπόλλας ἐν αὐτῷ περιέχεσθαι διαφορὰς τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων, ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. οὕτω δὲ κἀν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔχει. καὶ γὰρ οἰκία, καὶ ναῦς, καὶ σκίμπους, καὶ κιβωτὸς, ἱμάτιόν τε, καὶ ὑπόδημα, καὶ δίφρος, ἤτοι βέλτιόν ἐστιν, ἢ χεῖρον τῇ κατασκευῇ, πρὶν νοσεῖν. καὶ τρεῖς ταύτας ὑποθετέον ἡμῖν ἐστι κατασκευὰς σώματος ἅπασι τοῖς οὖσι, τὴν ἀρίστην, τὴν φαύλην, τὴν νοσοῦσαν. ἀλλ' ἡ μὲν ἀρίστη μία, τὸ χεῖρον γὰρ οὐκ ἐγγίγνεται τῷ τελεωτάτῳ· τῶν δὲ ἄλλων ἀμφοῖν οὐκ εὐαρίθμητον μὲν τὸ πλῆθος, αἱ διαφοραὶ δ' ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον.

Κεφ. ι'. Ὁπότ' οὖν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ γεγόναμεν, ἐπιστήσαντες αὐτὸν ἀναλάβωμεν ἐν κεφαλαίοις τὰ εἰρημένα. γνωσόμεθα γὰρ οὕτως, ὁπόσον τε τοῦ ζητουμένου τὸ εὑρημένον ἤδη, καὶ ὁπόσον ἔτι τὸ ὑπολειπόμενόν ἐστι. προὔκειτο μὲν ἡμῖν συστήσασθαι τέχνην ὑγείας ποιητικὴν, ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὡς ἡ οἰκοδομικὴ τῆς οἰκίας δημιουργική ἐστιν, ἀλλ' ὡς τοῦ διαφθειρομένου μέρους αὐτῆς ἐπανορθωτική.

dam fanitatis latitudinem effe oportet, ut plurimae in ea fanorum corporum differentiae in majoris et minoris ratione comprehendantur, ficut et in aliis omnibus habet. Etenim domus, et navis, et lectus, et arca, et veftimentum, et calceus, et currus, vel melius vel pejus ftructura eft, priusquam aegrotet. Atque hae tres corporis dispofitiones in omnibus nobis ftatuendae funt, optima, depravata et morbofa; fed optima quidem una eft, in perfectiffimum enim deterius non cadit, reliquorum duorum innumerabilis certe copia eft, habent autem differentias ratione pluris et minoris.

Cap. X. Quum igitur hucusque hac oratione pervenimus, ipfam coërcentes, quae dicta funt, ea per capita repetamus. Agnofcemus enim ita, et quid rei quaefitae jam inventum fit, et quid praeterea fuperfit. Nobis quidem propofitum eft, artem fanitatis effectricem conftituere, fed non ita eft, ut architectura, quae domum exftruit, fed ut partis ejus labefactatae emendatrix; quanquam

καὶ οὐδ' ἐνταῦθα πάντη τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' αὐτο δὴ τοῦτο τὸ ζητούμενον ἦν ἐξευρεῖν, ἄχρι πόσου παραπλησίως οἰκοδόμῳ τὰ σφάλματα τοῦ σώματος ἐπανορθοῦσθαι δυνατός ἐστιν ὁ τὴν ὑγιαστικὴν τέχνην μεταχειριζόμενος. ἐπεὶ δ' ἀναγκαῖον εἰς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα προεγνῶσθαι τὴν φύσιν τοῦ σώματος, ου τὰ σφάλματα μέλλει θεραπεύειν ἡ τέχνη, διὰ τοῦτ' αὐτὸ ἐζητήσαμεν. εὑρόντες δ', ὡς ἐνέργειαί τε καὶ κατασκευαὶ μορίων εἰσὶ κατὰ φύσιν, ὧν ἀντιποιεῖσθαι χρὴ παντὶ τρόπῳ τῆς φυλακῆς τε καὶ τῆς ἐπανορθώσεως, ἐπειδὰν πάσχοιεν, ἐκ πόσων συμπληροῦται τὸ κατα φύσιν, ἐζητήσαμεν. εὑρόντες δ', ὡς τοῖς ὀργανικοῖς μορίοις ἐκ συνθέσεως ἐστι τῶν ἐν αὐτοῖς ἁπλῶν ἡ οὐσία, τοῖς δ' ἁπλοῖς ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἐφεξῆς καὶ περὶ τῶν καθ' ἑκάτερα νοσημάτων σκεψόμεθα. καὶ σχεδὸν ἡμῖν ὁ λόγος ἤδη τὴν γνῶσιν τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν σωμάτων ἐξεύρηκεν, [182] οὐδὲ ταύτην ἅπασαν, ἀλλ' εἶδός τι μόνον αὐτῆς, καὶ οἷον παράδειγμα. τὴν δὲ σύμπασαν

hic non eodem prorfus modo, verum id ipfum, quod quaeritur, erat invenire, quatenus fimiliter aedificatori corporis vitia emendare poteft, qui fanitatis tuendae artem profitetur. At quia ad haec omnia corporis naturam praenoffe neceffe eft, cujus vitia ars curatura fit; ideo hoc ipfum disquifivimus. Quum autem invenerimus, ut functiones et ftructurae partium fecundum naturam funt, pro quarum confervatione, et quum vitiatae fuerint emendationis omnibus modis propugnandum eft; ex quot compleatur quod fecundum naturam eft, quaefivimus. Quum autem compertum habuerimus, organicis partibus ex earum quae ipfis infunt fimplicium compofitione fubftantiam effe, atque fimplicibus ex quatuor elementis, deinceps utrarumque partium morbos confiderabimus. Ac jam fere corporum tum fanorum tum aegrotorum cognitionem ratio nobis invenit, neque hanc univerfam, fed fpeciem quandam duntaxat ipfius et velut exemplum. Atqui univerfam tum fanorum tum

οὐσίαν τῆς τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν σωμάτων ἐπιστήμης ἕξομεν, ἐπειδὰν ταῖς ὕλαις ἐμβιβάσωμεν τὰ εἴδη. χρὴ γὰρ οὐ μόνον, ὅτι θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ κερασθέντων ἕκαστόν τι γίγνεται μόριον, ἐγνωκέναι τὸν ἰατρὸν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος ἐπελθόντα, τίς μὲν ἡ τῶν ὀστῶν ἐστι κρᾶσις, ὁποία δ' ἡ τῶν σαρκῶν τε, καὶ νεύρων, καὶ φλεβῶν, ἑκάστου τε τῶν ἄλλων τῶν ἁπλῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ὀργανικῶν, ἥτις ἑκάστου μορίου σύνθεσις, οἷον χειρὸς, σκέλους, ἥπατος, θώρακος, πνεύμονος, καρδίας, ἐγκεφάλου. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐχ ἁπλῶς τὰ γένη τε καὶ τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων αὐταρκές ἐστι γιγνώσκειν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον μόριον, ὅπως γίγνεται ταῦτα. τοῦτο γὰρ ποιήσαντες ἐπιστήμην ἂν ἔχοιμεν ὑγιεινοῦ τε καὶ νοσεροῦ σώματος, οὐ κατὰ τὸ εἶδος μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν, ἥτις ἐκ συναμφοτέρων ἐδείχθη συνίστασθαι, τοῦ τε εἴδους καὶ τῆς ὑποδεχομένης ὕλης αὐτό. κατάλοιπον δ' ἐστὶ διελθεῖν, ὅπως ἄν τις ἐξιάσαιτο τά τε νοσήματα καὶ φυλάττοιτο τὴν ὑγείαν, ἅπερ ἐπιπλεῖστον

aegrotantium corporum fcientiae fubftantiam habebimus, quum ipfi materiae fpecies induxerimus. Oportet enim non folum medicum noffe, fingulas quasque partes ex humido, frigido, ficco, calidoque mixtis procreari, verum etiam fpeciatim ipfas infpicere, quod offium fit temperamentum, quale carnium, nervorum, venarum, et cujusque aliarum fimplicium, fimiliter vero et organicarum, quae cujusque partis fit compofitio, veluti manus, cruris, jecoris, thoracis, pulmonis, cordis, cerebri. Eadem ratione neque fatis eft fimpliciter genera et differentias morborum cognofcere, fed etiam quomodo hi fingulis partibus accidant. Id enim fi fecerimus, fcientiam fortiemur et fani et aegroti corporis non folum fpeciatim, fed et tota fubftantia; quae utrisque tum fpecie, tum materiam eam fufcipiente conftituitur. Reliquum vero eft percenfere, quomodo quis morbos curet, et fanitatem tueatur, quae in duobus operibus pleniffime

μὲν ἐν δύο πραγματείαις διερχόμεθα, τῇ τε τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, καὶ τῇ τῶν ὑγιεινῶν. ἐνταῦθα δ', ὅσον ὑποδεῖξαι τὴν μέθοδον, αὐτῶν ἀρκεῖ μνημονεῦσαι.

Κεφ. ια'. Ἡ μὲν οὖν θεραπευτικὴ μέθοδος ἐκ τῆς τῶν ὑγιαινόντων τε καὶ νοσούντων σωμάτων ἄρχεται διαθέσεως. ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν ὑγιαῖνον καθ' ὑπερβολὴν, ἄν θ' ὁμοιομερὲς, ἄν τ' ὀργανικὸν ᾖ, σύμμετρον πάντα ἐστὶν, ἄμετρον δὲ τὸ νοσοῦν, ἐπισκεπτέον αὐτοῦ τὴν ἀμετρίαν, ἥτις ποτ' ἐστίν. ἀνάγκη γὰρ εἶναι τὴν ἑτέραν ἐναντίαν αὐτῇ ἀμετρίαν. κατὰ μὲν τὰς τῶν ὁμοιομερῶν καὶ ἁπλῶν σωμάτων διαθέσεις ποιότητα, κατὰ δὲ τὰς τῶν ὀργανικῶν, εἰ μὲν εἴη κατὰ μέγεθος ἡ ἀμετρία τοῦ νοσήματος, ἕτερον ἐναντίον μέγεθος· εἰ δὲ κατὰ διάπλασιν, ἑτέραν ἐναντίαν διάπλασιν· οὕτω καὶ εἰ κατὰ θέσιν ἢ ἀριθμόν. ἐπὶ πάντων οὖν ἡ εἰς τὸ σύμμετρον ἐπάνοδος ἐκ τῆς ἀμετρίας ὑπὸ τῆς ἐναντίας ἀμετρίας ἔσται. χρὴ γὰρ οἷον ὁδόν τινα βαδίσαι τὸ παρὰ φύσιν ἔχον ἐν τῷ πρὸς τὴν φύσιν ἐπανέρ-

tractamus, nempe medendi methodo, et de sanitate tuenda. At hic eorum meminisse sufficit, quatenus methodum praemonstrare possint.

Cap. XI. Itaque medendi methodus ex sanorum aegrotorumque corporum affectu incipit. Quum enim summe sanum, sive similare, sive organicum fuerit, commoderatum omnino sit, incommoderatum vero, quod aegrotat; inspicienda est ipsius incommoderatio, quaenam haec sit; necessarium enim est dari alteram huic contrariam incommoderationem: in similarium quidem et simplicium partium affectibus qualitatem; in organicis vero, si in magnitudine fuerit incommoderatio morbi, aliam contrariam magnitudinem, si in conformatione, alteram contrariam conformationem; ita si in situ, vel numero. Proinde in omnibus ex intemperie ad commoderationem reditus a contraria incommoderatione futurus est. Nam quod praeter naturam affectum est, id dum ad naturam redit, veluti per viam quandam, eandemque, sed e con-

χεσθαι, τὴν αὐτὴν μὲν, ἀλλ' ἔμπαλιν ὁδοιπορῆσαν. εἰ δ' ἔμπαλιν ἔρχεσθαι μέλλοι, διὰ τῶν ἐναντίων ἀφίξεται τῇ παρούσῃ διαθέσει. καὶ οὗτος ἂν εἴη κοινότατός τε καὶ γενικώτατος σκοπὸς ἁπάσης τῆς ἰάσεως τῶν νοσημάτων, τὸ ἐναντίον, ὥς που καὶ πρὸς Ἱπποκράτους εἴρηται, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα. κατὰ μέρος δὲ τὰ κατὰ μέρος ἐναντία, τῷ μὲν θερμῷ νοσήματι τὸ ψυχρὸν, τῷ δὲ ψυχρῷ τὸ θερμόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ μὲν ξηρῷ τὸ ὑγραῖνον, τῷ δὲ ὑγρῷ τὸ ξηραῖνον. οὕτω μὲν ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν. ἐπὶ δὲ τῶν ὀργανικῶν, καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων αὐτοῖς γενῶν τεττάρων, τῆς νοσώδους ἀμετρίας τὴν ἐναντίαν χρὴ ἀντεισάγειν, ἄχρις ἂν ἐπὶ τὸ σύμμετρον καὶ κατὰ φύσιν ἔλθωμεν. οἷον εἰ ἐπιτρέφη τινὶ ἕλκει σὰρξ πλείων τοῦ κατὰ φύσιν, οὐ τὸ σαρκοῦν, οὐδὲ τὸ ἀνατρέφον, ἀλλὰ (40) τὸ καθαιροῦν τε, καὶ ἀφαιροῦν, καὶ διαβιβρώσκον, καὶ διαφθεῖρον ἁρμόττει προσφέρειν· ὥσπερ, εἰ καὶ κοῖλον ἕλκος ἔν τινι γένοιτο μέρει, σαρκωτικὸν προσφέρειν ἐκείνῳ.

trario tendentem, incedere oportet. Si vero ex diverſo inceſſurum ſit, per contraria praeſenti affectui divertetur. Atque is ſcopus communiſſimus generaliſſimusque univerſae eurationis morborum ſuerit, id contrarium, ut quibusdem in locis ab Hippocrate traditum eſt: Contraria contrariorum ſunt remedia. Particularibus autem particularia ſunt contraria, calidum quidem frigido morbo, calido vero frigidum; ſimiliter autem ſicco quidem humidum, humido denique ſiccum. Sic quidem in ſimilaribus res ſe habet. In organicis autem uniuscujusque praedictorum quatuor generum morboſae incommoderationi contrarium inducere oportet, donec ad commoderationem et naturalem ſtatum pervenerimus; velut ſi caro major, quam natura exigat, ulceri cuipiam excreverit, non id offerre congruit, quod carnem procreet, neque quod nutriat, ſed quod eam exedat, auferat, erodat atque corrumpat; quemadmodum, ſi in parte aliqua cavum ulcus acciderit, huic ſarcoticum adhiben-

ἑκατέρου δ᾽ εἰς τοσοῦτον ἡ χρῆσις, ὡς παύσασθαι τό τε πρῶτον, ὅταν εἰς τὸ σύμμετρον ἀφίκηται, πρὶν ὑπερβῆναι πρὸς τὸ ἐναντίον. [183] καὶ γὰρ τὸ ὑπερσαρκοῦν καθαιρῶν, εἰ μὴ σταίης ἐν τῷ συμμέτρῳ, κοῖλον ἀποδείξεις τὸ μέρος· ἀνατρέφων τε τὸ κοῖλον εἰ μὴ σταίης, κἀνταῦθα παύσαιο κατὰ τὸ σύμμετρον, ὑπερσαρκοῦν ἐργάσῃ. κατὰ μὲν δὴ τὸ γένος τοῦτο τῶν νοσημάτων, ἐν ᾧ τὰ μόρια πρὸς τὸ μεῖζόν τε καὶ τοὔλαττον ἐκτρέπεται, τὴν ἐπανόρθωσιν, ὡς εἴρηται, διὰ τῶν ἐναντίων ἐστὶ ποιητέον. καθ᾽ ἕτερον δὲ γένος, ἐν ᾧ τῆς διαπλάσεως ἐξίσταται τῆς κατὰ φύσιν, ἐπειδὴ πλείους εἰσὶν αἱ κατὰ μέρος διαφοραὶ, καθ᾽ ἑκάστην αὐτῶν ἐξευρίσκειν τὸ ἐναντίον. οἷον εἴ τι μόριον ἑαυτοῦ κυρτότερον ἐγένετο, πρὸς τοὐναντίον ἀπάγειν αὐτὸ θλίβοντα καὶ ὠθοῦντα. τὰ δ᾽ εἴσω θλιβέντα καὶ οἱονεὶ σιμωθέντα πρὸς τὸ ἐκτὸς ἐπανάγειν, ὥσπερ τὴν ῥῖνα. τὰ δ᾽ ἀντὶ τραχέων λεῖα γενόμενα τραχύνειν, ὥσπερ γε καὶ ὅσα τραχέα λειαίνειν. οὕτω δὲ καὶ ὅσα τὰς κοιλότητας, ἢ τοὺς πόρους, ἢ ὅλως τὰς διατρή-

dum eſt; utriusque vero eatenus uſus erit, ut tunc primum ceſſes, quum ad commoderationem prius venerit, quam ad contrarium excedat. Etenim niſi excreſcentem carnem exedendo in commoderato ſtatu conſtitueris, cavam partem efficies. Item, niſi cavum reficiendo commoderate conſtitueris ac ſedaveris, excreſcentem efficies. In hoc ſane morborum genere, quo partes ad majorem minoremque magnitudinem decedunt, per contraria, ut dictum eſt, emendatio molienda eſt. At in altero genere, quo partes a naturali conformatione deturbantur, quoniam complures ſunt particulares differentiae, ſuum cujusque contrarium invenire decet. Exempli gratia, ſi pars aliqua ſe ipſa gibboſior evadit, in contrarium ſtatum reducenda eſt, premendo et impellendo: quae vero intro compreſſa eſt ac veluti reſima, in exteriorem partem reducere, ut naſum, expedit. Quod ſi pro aſperis laevia facta ſunt, exaſperare, quemadmodum et quae aſpera laevigare convenit. Ita vero et quae cavitates, vel meatus, vel omnino foramina aut majora, aut mi-

σεις ἤτοι μείζους, ἢ ἐλάττους ἔσχεν, ἢ κενωτέρας τοῦ δέοντος, ἢ μεστοτέρας, ἢ συμπεφραγμένας ὑπὸ παχέων τε καὶ γλίσχρων ὑγρῶν, καὶ ταῦτα πρὸς τοὐναντίον ἀπάγειν, μέχρις ἂν ἐπὶ τὸ σύμμετρον ἀφίκηται. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα κατὰ τὴν θέσιν ἐξέστη τοῦ κατὰ φύσιν, ἐπανάγειν αὐτὰ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν, ἔμπαλιν ἀπάγοντα· τὸ μὲν εἰς τὸ πρόσω χωρῆσαν ὀπίσω, τὸ δ' εἰς την ὀπίσω χώραν μεταστὰν ἀνθέλκοντα πρόσω. καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀντιθέσεις δύο, τήν τε ἄνω καὶ τὴν κάτω, καὶ τὴν ἔνθα καὶ ἔνθα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰ δὲ, τοῦ κατὰ φύσιν ἀριθμοῦ τῶν μορίων διαφθαρέντος, εἰς νόσον ἐμπίπτει τὸ σύμπαν ὄργανον, εἰδέναι μὲν δήπου κἀνταῦθα χρὴ, τὸ μὲν ὑπερβολὴν εἶναι τοῦ ποσοῦ, τὸ δὲ ἔλλειψιν, ὡς κἀν τῇ κατὰ μέγεθος ἐξαλλαγῇ πρόσθεν εἴρηται, τὴν δ' ἴασιν, ὥσπερ ἐπ' ἐκείνης, ἐν ἀφαιρέσει τε καὶ προσθέσει γίνεσθαι. διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι μόρια μὲν ὁλόκληρα κατὰ τοῦτο τὸ γένος, ἐν ἐκείνῳ δὲ μέρη μορίων ἀφαιρεῖν τε καὶ προστιθέναι προσήκει.

nora, aut magis vacua quam oporteat, aut pleniora, aut a craffis lentisque humoribus obftructa habent, et haec ad contrarium, quousque ad commoderationem veniant, ducere oportet; quinetiam quae in fitu a naturali ftatu digreffae funt, eas ad priftinam naturam in contrarium impellendo reducere. Quae quidem pars in anteriorem regionem progreffa eft, retrorfum, quae vero in pofteriorem deflexit, ea ad anteriora retrahetur; ac in reliquis duabus oppofitionibus fimili modo, quae furfum, deorfum, quae hinc, illuc. Quod fi, naturali numero partium vitiato, totum organum in morbum incidat, fcire fane et hic oportet, aliud numeri exceffum quantitatis, aliud effe defectum, ut in magnitudinis mutatione prius dictum eft; curationem vero, ut illic, in ablatione adjectioneque confiftere. Sed eo differunt, quod in hoc morbi genere partes quidem integras, in illo vero partium portiones auferre vel adjicere conveniat.

Κεφ. ιβ'. Σκεπτέον δ' οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ γένους μόνον, ἀλλὰ κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν δύναμις ἡμῖν ἐστιν ἐξεργάσασθαι τὴν ἔνδειξιν. ἡ γὰρ τοῦ νοσήματος ἰδέα τὸν τρόπον ἐνδείκνυται μόνον τῆς ἐπανορθώσεως, εἰ δὲ ἀδύνατός ἐστιν ἢ δυνατὸς, οὐκ ἔτι συνενδείκνυται. λαμβάνεται γὰρ ἐν ἁπάσαις ταῖς ποιητικαῖς τέχναις τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν γενησομένων πραγμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς δυνάμεώς τε καὶ ἀδυναμίας τοῦ δημιουργοῦντος αἰτίου, καὶ προσέτι τῆς κατὰ την ὕλην εὐπορίας τε καὶ ἀπορίας. τὰ γοῦν αὐτὰ πράγματα τοῖς μὲν ἀδύνατα, τοῖς δὲ δυνατὰ καθίσταται, καὶ καθ' ἕτερον μὲν καιρὸν ἀδύνατα, καθ' ἕτερον δὲ δυνατά. αἴτιον γοῦν ἐστι τῶν περὶ τὸ σῶμα γινομένων ἐπ' ἀγαθῷ φύσις τε καὶ ἰατρός. ἀλλὰ τινὰ μὲν τῇ φύσει, τινὰ δὲ τοῖς ἰατροῖς ἐστιν ἀδύνατα. τῇ φύσει μὲν ὀστοῦν κατεαγὸς, ὡς παραλλάττειν αὐτοῦ τὰ μόρια καὶ διεστρέφθαι τὸ κῶλον, ἀδύνατον ὀρθῶσαι καὶ διαπλάσαι, τῷ δὲ ἰατρῷ δυνατόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ παραρθρῆσαν ἰατρῷ μὲν ἐμβαλεῖν δυνατὸν, ἀδύνατον δὲ τῇ φύσει. τὸ κοῖλον

Cap. XII. At confiderandum venit non in hoc genere folum, fed in aliis quoque univerfis, quorum facultas nobis adeft, ut indicationem exequamur. Nam morbi idea modum folum curationis indicat: an vero impoffibilis fit, aut poffibilis, non etiamnum fimul indicat. Nam id in univerfis effectivis artibus, non ex rerum faciendarum notione, fed efficientis caufae potentia ac impotentia defumitur, ac praeterea ex materiae copia inopiaque. Itaque res eaedem in his fieri, in illis minime poffunt; et alio tempore fieri non poffunt, alio poffunt. Quae igitur circa corpus boni gratia fiunt, eorum caufa tum natura, tum medicus exiftit. Sed quaedam naturae, quaedam vero medicis funt impoffibilia. Naturae quidem impoffibile eft os ita confractum, ut partes ejus aberrent membrumque distortum fit, erigere ac conformare; medico vero poffibile: fic etiam luxatum medicus reponere poteft, natura non poteft. Cavum ulcus car-

δ᾽ ἕλκος σαρκῶσαι, τῇ φύσει μέν ἐστι δυνατὸν, ἀδύνατον δ᾽ ἰατρῷ, καθάπερ γε καὶ τὸ πέψαι τι τῶν ἡμιπέπτων τε καὶ ἀπέπτων. ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦθ᾽ ὑπηρετεῖ τε καὶ συμπράττει τῇ φύσει ὁ ἰατρὸς, [184] καθαρὸν μὲν ἐργαζόμενος τὸ ἕλκος ἐπιθέσει φαρμάκου καθαίροντος, ἐπιφέρων δὲ τὰ συμμέτρως θάλποντα τοῖς πεφθῆναι δεομένοις. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῇ τῇ φύσει τῶν ἔμπροσθεν ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπεργασθέντων ἀδύνατον αὖθις ποιῆσαι, καθάπερ φλέβα, καὶ ἀρτηρίαν, καὶ σύνδεσμον, καὶ νεῦρον, ὅσα τ᾽ ἄλλα τοιαῦτα. τῆς οὖν θεραπευτικῆς μεθόδου πρῶτον μὲν ἐξευρεῖν, ὥσπερ εἴρηται, τὸν κοινὸν ἁπάντων σκοπὸν, ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰάματα· δεύτερον δὲ, καθ᾽ ἕκαστον γένος ὑποτάξαι τἀναντία· τρίτον ἐπὶ τούτοις, σκέψασθαι, πότε μέν ἐστι δυνατὸν ἡμῖν ἢ τῇ φύσει τῷ κατὰ τὴν ἔνδειξιν ὑπηρετῆσαι σκοπῷ, πότε δὲ ἤτοι παντάπασιν ἀδύνατον, ἢ κατὰ χρόνον ἀδύνατον, ἢ ἐκ μέρους ἀδύνατον. καὶ εἴη ἂν οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα τῆς φυσικῆς θεωρίας, ἐν ᾗ γε χρὴ γεγυμνάσθαι τὸν ἐξευρήσοντα

ne replere natura poteſt, medicus non poteſt; ſicut ex ſemicoctis aut crudis aliquid concoquere. Sed et in his medicus naturae famulatur opitulaturque, mundum quidem ulcus efficiens medicamento purgante impoſito, illis autem, quae egent concoctione, afferens ea, quae commoderate calefaciant. Multa vero ipſa natura, quae prius effecerit, denuo generare non poteſt, ut venam, arteriam, ligamentum, nervum et id genus alia. Itaque primum ad medendi methodum pertinet, ut dictum eſt, communem omnium ſcopum invenire, qui eſt, contraria contrariorum eſſe remedia. Secundum vero, in unoquoque genere contraria ordine collocare. Tertium poſtea, conſiderare, quando quidem natura vel nos ſcopo poſſimus inſervire, quem indicatio ſuggerit; quando rurſus utrisque eſt vel omnino impoſſibile, vel certo tempore impoſſibile, vel partim impoſſibile. Atque non minima haec naturalis ſpeculationis portio fuerit, in qua exercitatum eſſe oportet eum, qui invenerit in

τὸ δυνατόν τε καὶ ἀδύνατον ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐσομένων αἱ πραγματεῖαι δέ εἰσιν αἱ τοῦτο διδάσκουσαι δύο, ἡ τ περὶ ζωογονίας ὀνομαζομένη, καθ᾿ ἣν, ὅπως ἐκ σπέρματ τε καὶ καταμηνίου τὴν γένεσιν ἔχει τὸ κυούμενον, ἐπισκεπτό μεθα, καὶ ἡ λοιπὴ περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων. ἐν μὲ γὰρ τῷ περὶ τῆς φύσεως τοῦ σπέρματος ἐπισκέψαι φανεῖτ σοι πάντως, ὑποβαλόντι τὴν σκέψιν ἀποδεικτικῇ μεθόδ ταῦθ᾿, ἅπερ ἡμῖν ἀπεδείχθη, τὸ γεννᾶσθαι τὰ πλεῖστα τῶ ἐν τῷ κυουμένῳ μόρια, τῆς διαπλαττούσης αὐτὰ δυνάμεω ὕλῃ χρωμένης αὐτῇ τῇ τοῦ σπέρματος οὐσίᾳ. καὶ εἴπε τοῦτ᾿ ἐξεύροις, οὐκ ἂν ἔτι θαυμάσαις, εἰ μηδὲν τῶν τοιού των ἡ φύσις ὕστερόν ποτε δύναται δημιουργεῖν. ἐν δὲ τ περὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐπισκοπεῖσθαι την περὶ τῶν γεγε νημένων διοίκησιν, ὡς κἀντεῦθεν εὐπορῆσαί σε τῆς εὑρέ σεως, ὧν δυνατόν ἐστι τῇ φύσει ποιεῖν, αὐτῇ τε κατὰ μό νας, ὑπηρετουμένῃ τε πρὸς τῶν ἰατρῶν, ὧν τ᾿ ἀδύνατο ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, καθ᾿ ὃν ἐπισκεπτόμεθα περὶ τῆς τῶ δημιουργικῶν αἰτιῶν δυνάμεως καὶ τῆς τῶν ἀποτελουμένω

unoquoque quid praeſtari, quid ſecus poſſit. Porro commen tarii duo id perdocent; alter, qui de animantis generation inſcribitur, quo disceptamus, qua ratione foetus ex ſemi ne et menſtruali ſanguine ortum habet; ac reliquus de na turalibus facultatibus. In libro enim de ſeminis natur conſideranda eſſe videbuntur tibi omnino, ſpeculationen demonſtrativae methodo ſubjicienti, haec, quae nobis de monſtrata ſunt, complures in foetu concepto partes, fa cultate ipſas conformante materia ipſa ſeminis ſubſtan tia utente, procreari. Et ſi hoc inveneris, non mirabe ris amplius, ſi nullam ipſarum natura poſtea aliquand poſſit creare. At in libro de naturalibus facultatibu generatarum diſpenſationem intueberis, ut inde copiam tibi compares inventionis rerum, quas natura tum per ſ ac ſeorſim, tum medicorum miniſterio poſſit efficere quasque non poſſit; in illo loco, in quo de cauſarum efficientium facultate disceptamus et perfectarum par

οὐσίας, ἐξευρήσεις ἅπαντα τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα. οἷον εἰ δυνατὸν, ἀπολλυμένου χόνδρου, γεννᾶσθαι πάλιν ἕτερον χόνδρον, ἢ ἀντ᾿ αὐτοῦ τι παραπλήσιον. οὕτω δὲ καὶ ὀστοῦν εἰ δυνατὸν ἕτερον ποιῆσαι τοῦ μετὰ τὴν ἀποκύησιν ἀπολλυμένου, ἤ τι παραπλήσιον αὐτῷ· καὶ εἰ συμφῦναι τὸ νευρῶδες τοῦ διαφράγματος, ἢ τὴν καρδίαν, ἢ τὸ ἧπαρ, ἢ ὅλως ὁτιοῦν τῶν ἄλλων μορίων. ἐμοὶ δὲ οὐ καιρὸς ἐνταῦθα διέρχεσθαι πάντα. οὐ γὰρ εἰς ἓν τοῦτο τὸ βιβλίον ἐγχωρεῖ τὴν ὅλην ἰατρικὴν καταθέσθαι, οὐδὲ τοῦτ᾿ ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος ἔσπευδεν, ἀλλὰ τὰς μεθόδους εἰπεῖν, ἐνδείξασθαί τε περὶ τῆς συστάσεως τῆς τέχνης, ἐκ τίνων τε καὶ πόσων ἀρχῶν, καὶ κατὰ τίνας ὁδοὺς γίγνεται. καταπαύσας οὖν ἐνταῦθα τὸν ἐνεστῶτα λόγον, εἰς ἕν τε κεφάλαιον ἀναβαλὼν, προσθήσω τῷ πρόσθεν ἤδη συνεστῶτι μέρει τῆς τέχνης. ὡς γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν σωμάτων εἶδος ἐξευρόντες ἠξιοῦμεν ἐν ταῖς κατὰ μέρος ὕλαις αὐτὸ θεάσασθαι πάσαις, οὕτω καὶ νῦν, ὑπὸ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου τῶν σκοπῶν εὑρημένων, εἰς τὰς

tium fubftantia, reperies, quaecunque fieri poffint, et quae non poffint. Ut, fi, cartilagine deperdita, aliam regenerari cartilaginem fit poffibile, an pro ea aliquid confimile. Sic autem et os utrum poft conceptionem perditum alterum, an ei quippiam fimile conftrui queat. Item an nervofa fepti transverfi fubftantia coalefcere, an cor, an jecur, vel univerfe quaecunque caeterarum partium. Omnes fane percenfere, tempus mihi non eft. Neque enim tota medicina hoc uno libello comprehendi poteft, neque id ab initio ftuduit oratio, fed methodos quasdam recenfere, demonftrareque de conftitutione artis, ex quibus et quot principiis quibusque viis ipfa fiat. Abfoluto igitur hic praefenti fermone ac in fummam redacto, prius jam conftitutae artis parti nonnulla adjiciam. Quemadmodum enim in illo fanorum aegrotorumque corporum fpecie inventa, in particularibus materiis univerfis fpectare ipfam voluimus; ita inventis a medendi methodo fcopis, in particulares materias

κατὰ μέρος ὕλας ἐμβιβάζειν αὐτοὺς ἀξιώσομεν, ἵνα γνῶσιν, ὅσα τε δυνατὸν γίγνεσθαι κατ᾽ αὐτήν εἰσιν, ἢ ἐκ μέρους, ἢ κατά τινα χρόνον, ὅσα τ᾽ ἀδύνατον παντάπασιν· ἐπισκοπεῖσθαι δὲ κἀνταῦθα τὴν πρὸς τὰς ἄλλας τέχνας ἀναλογίαν. (41) ὡς γὰρ εἴ τις, ἐξ ὀπτῶν πλίνθων γεγενημένης οἰκίας, εἶτα πεπονθυίας κατά τι μέρος, ἐπανορθοῦσθαι τοῦτο κελεύσειεν, ἐξαιροῦντας μὲν, ὅσαι πεπόνθασι τῶν πλίνθων, εἰς δὲ τὸν ἐκείνων τόπον ἐντιθέντας ἑτέρας ἀπαθεῖς, ἀναγκαῖον ἔσται τῷ δημιουργῷ κατασκευάζειν πρότερον ἑτέρας ὁμοίας ταῖς πεπονθυίαις, ἔτι τε πρὸς τούτῳ τὴν ἐπιτηδείαν ὕλην οὐκ ἔχοντος παρασχεῖν τοῦ δεσπότου τῆς οἰκίας, ἀδύνατον εἶναι λέγειν τὴν [185] ἐπανόρθωσιν· οὕτως ἔχει κἀπὶ τοῦ νῦν προκειμένου σκέμματος. ἀπορίᾳ γὰρ τῆς ὕλης οὐδὲν ἐξ ὑστέρου ποιεῖν ἡ φύσις οἵα τ᾽ ἐστὶν, ὧν ἐκ σπέρματος ἐν τῷ διαπλάττειν τὸ ζῶον ἐποίησεν.

Κεφ. ιγ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, προσθῶμεν τῷ λόγῳ τὸ λεῖπον, ὑπὲρ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴπομεν, ἐξευρίσκοντες τὰ βοηθήματα. τὰς μὲν γὰρ οἷον

ipfos inducere dignabimur, ut nota fint, quae per eam aut ex parte, aut aliquo tempore fieri poffunt, quaeque omnino non poffunt. At hic ad alias artes analogia confideranda eft. Ut enim, fi quis ex coctis lateribus domum exftructam, dein aliqua parte affectam emendari jufferit, auferendo quidem, quicunque laefi funt lateres, in illorum vero locum illaefos reponendo, neceffarium prius eft opifici alios affectis fimiles extruere, ac etiamnum praeterea, fi materiam idoneam aedium dominus praeftare non poffit, reparationem effe impoffibilem affeverare: ita in hac propofita fpeculatione res fefe habet. Num materiae penuria nullum eorum, quae ex femine natura in animali formando conftruxit, rurfus conftruere non poteft.

Cap. XIII. Quum autem de his abunde dictum fit, quod fermoni deeft, id adjiciamus, ea, de quibus paulo ante differuimus, inveniendo remedia. Etenim veluti ge-

γενικὰς αὐτῶν ἰδέας διήλθομεν, ὡς χρὴ τὰ μὲν ψύχειν, τὰ δὲ θερμαίνειν, τὰ δὲ ὑγραίνειν, τὰ δὲ ξηραίνειν. ουτοι γὰρ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν οἱ σκοποὶ, καθάπερ ἐν τοῖς κατὰ τὸ πηλίκον, ἤτοι καθαίρειν ἢ ἀνατρέφειν, οὕτω δὲ κἀν τοῖς κατ᾽ ἀριθμὸν, ἢ ἐξαιρεῖν ὅλον, ἢ γεννᾷν. ἐν δὲ τοῖς κατὰ διάπλασιν εἰς τὰ κατὰ φύσιν ἐπαναγαγεῖν σχήματα, καὶ κενοῦν τὰ πεπληρωμένα, καὶ πληροῦν τὰ κεκενωμένα, καὶ τὰς ἐμφράξεις ἐκφράττειν, καὶ τας ἀναστομώσεις συνάγειν, καὶ τὰ μεμυκότα, καὶ πεπυκνωμένα προς τοὐναντίον ἐπιστρέφειν, τὰ μὲν ἀναστομοῦντα, τὰ δὲ ἀραιοῦντα. οὕτω δὲ κἀν τῷ κατὰ τὴν σύνθεσιν νοσήματι πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανάγειν ὁ σκοπὸς, κἀν τῷ τὴν ἕνωσιν λελύσθαι κόλλησιν ἐργάζεσθαι τῶν κεχωρισμένων. ἀλλ᾽ ἐν ἅπασι τούτοις ἐξευρίσκειν ὕλας βοηθημάτων οὐ μικρόν ἐστι μόριον τῆς τέχνης. οἷον εὐθέως ἐπὶ τῶν παραλλαττόντων ἄρθρων, ἐπειδὴ συμβαίνει μὴ μόνον ὀπίσω καὶ πρόσω, καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα μεταχωρεῖν τὸ ἐξιστάμενον, ἀλλὰ καὶ προς τὸν ἄνω τόπον ὑπὸ τῆς τῶν μυῶν συντονίας ἀνέλκεσθαι, διττῆς

nerales ipforum ideas recenfuimus, oportere alia refrigerare, alia calefacere, alia humectare, alia exiccare. Hi namque in fimilaribus fcopi funt, veluti in his vitiata quantitate eam vel auferre, vel reficere. Ita vero et in his numero vitiatis vel totum detrahere, vel generare. In his denique conformatione vitiata, eam ad naturales figuras reducere, repleta vacuare, vacua replere, obftructiones aperire, aperta contrahere, conniventia et denfata in contrarium convertere, illa aperiendo, haec rarefaciendo. Sic autem in compofitionis morbo fcopus eft ad naturalem ftatum reducere, in foluta unitate diductarum partium conglutinationem moliri. Verum in omnibus his auxiliorum materiam invenire, non parva eft artis portio; velut ftatim in luxatis articulis, quum contingit non modo in pofteriora et anteriora, et in dextra ac finiftra prolabi luxatum, fed etiam in fuperiorem locum a mufculorum contentione

κινήσεώς ἐστι τοῖς ἐμβάλλουσιν ἡ χρεία, πρώτης μὲν τῆς κάτω, δευτέρας δὲ τῆς εἰς τὴν οἰκείαν χώραν ἀποθέσεως. καὶ διὰ τοῦτο χωρὶς ἀντιτάσεως ἀδύνατον γενέσθαι τὴν ἐμβολήν. εἰς δὲ τὴν ἀντίτασιν ὅτι μὲν ἰσχυροτέρων ἀντιλήψεών τε καὶ τάσεών ἐστι χρεία, πρόδηλον ἅπαντι. ποιεῖν δ' αὐτὰ ἐνίοτε διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν ἀδυνατοῦντες, ὄργανα πρὸς τοῦτ' ἐξευρήκαμεν ἐπιτήδεια. τὰ πολλὰ δ' αὐτῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόθεσιν τῶν ἐξηρθρηκότων συμπράττει. καὶ ταῦτα πάντα τὰ ὄργανα τῶν βοηθημάτων ὕλαι τινές εἰσιν, ὥσπερ καὶ τὰ ἁρμοζόμενα πάντα, καὶ τὰ φάρμακα, καὶ τὰ ἐδέσματα, καὶ τὰ πόματα, καὶ ἁπλῶς ὅσα προσαγόμενα τῷ σώματι τὰς εἰρημένας διαθέσεις εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανάγει. χρὴ τοίνυν πεπραγματεῦσθαι καὶ περὶ τῆς τούτων ὕλης τὸν ἰατρὸν, συμβιβάζοντα τοὺς εἰρημένους ἔμπροσθεν σκοποὺς τῇ χρήσει τῶν ὑλῶν, ἵνα μή ποτε πλανηθῇ ὅμοιόν τι πάθος τοῖς οἰομένοις, ὅσα μὲν δεῖται ψύχεσθαι, πᾶσιν αὐτοῖς ἁρμόττειν ὕδωρ ψυχρὸν, ὅσα δὲ θερμαίνεσθαι, θερμὸν, οὐκ εἰδόσιν, ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς

revelli, duplici motione opus eſt iis, qui in locum articulos reponunt, prima quidem deorſum, altera vero in ſedem propriam repoſitione, atque idcirco ſine tenſione oppoſita reductio fieri non poteſt. Ad oppoſitam vero tenſionem validarum apprehenſionum tenſionumque uſum eſſe cuique manifeſtum eſt. At quum interdum noſtris manibus ea nequeamus efficere, inſtrumenta ad hoc idonea invenimus, ſed ipſorum pleraque ad luxatorum repoſitionem inſerviunt. Atque haec omnia inſtrumenta remediorum materiae quaedam ſunt, quemadmodum et quae conveniunt omnia, medicamenta, edulia, potiones, ac univerſe quaecunque corpori admoventur, commemoratas affectiones in naturalem ſtatum revocant. Oportet itaque medicum in horum materia verſatum fuiſſe, qui praedictos ſcopos materiarum uſui accommodet, ne interdum quodam habitu deceptus ſit iis ſimili, qui frigidam conferre cenſent omnibus refrigerandis, et calidam calefaciendis, ignorantes, frigidam aliquando ex

ἐνίοτε καὶ τὸ ψυχρὸν θερμαίνει, καὶ τὸ θερμὸν ψύχει. πλεῖστα δὲ περὶ τῆς ἐν τούτοις ἅπασι μεθόδου κατὰ τὴν περὶ φαρμάκων πραγματείαν λέγονται. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τοῦτο προσθῶμεν, ὡς ἅπαν τὸ τοιοῦτον γένος τῆς ὕλης τῶν βοηθημάτων ἐν προσφερομένοις, καὶ ποιουμένοις, καὶ κενουμένοις, καὶ τοῖς ἔξωθεν προσπίπτουσι κεῖται, δι᾽ ὧν ἁπάντων ὁ συνιστάμενος τὴν τέχνην διεξελθὼν καὶ τῆς κατὰ μέρος ὕλης ἁπάσης ἐπιστήμην ἔχων οὐ μόνον τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ τῆς χρήσεως οὕτως ἂν εἴη συμπεπληρωκὼς ἅπαντα τὰ ὑγιεινὰ τῶν αἰτίων, ὡς μηδὲν λείπειν αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς θεραπευτικῆς τέχνης σύστασιν, εἰς δύο κεφάλαια τούτων ἁπάντων ἀναγομένων, εἴς τε τὴν γνῶσιν τῶν σωμάτων, οἷς προσάγεται τὰ βοηθήματα, καὶ αὐτὴν τὴν τῶν βοηθημάτων φύσιν.

Κεφ. ιδ'. [186] Ὑπόλοιπον δ᾽ ἂν εἴη πράττειν αὐτῷ μέλλοντι τὰ κατὰ τὴν τέχνην, ἐξευρῆσθαί τινα διαγνωστικὴν θεωρίαν ἁπασῶν τῶν διαθέσεων, καὶ μάλισθ᾽ ὅσαι περὶ τὰ κατὰ βάθος μόρια συνίστανται. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα τοῦ τυχόντος ἐστὶν ἐξευρεῖν ἑκάστου τῶν μορίων, ἢ τῶν ἁπλῶν,

accidente calefacere et calidam refrigerare. Plurima sane de horum omnium methodo in opere de medicamentis tractantur. Id autem praesenti sermoni apponemus, universum hoc materiae praesidiorum genus in offerendis, faciendis, evacuandis atque extrinsecus incidentibus consistere; quae si omnia artem constituens discusserit, et particularem universae materiae scientiam habuerit, non solum facultatis, sed et usus, ita universas causas sanitatis, ut nihil ipsi ad medentis artis constitutionem desit, absolverit, omnibus his in capita duo redactis, corporum, quibus auxilia adhibentur, cognitionem et ipsam auxiliorum naturam.

Cap. XIV. Enimvero qui, quae sunt artis, facturus est, ipsi reliquum erit, ut quandam omnium sibi affectuum dignoscendorum facultatem inveniat, eorumque maxime, qui altis partibus insident. Neque enim hic obvii cujusque est singularum partium, vel simplicium, vel

ἢ τῶν ὀργανικῶν, τὴν νοσώδη διάθεσιν, ὅταν ἐν τῷ βάθε τύχῃ κείμενον. ἀλλὰ κἀνταῦθα μεθόδῳ τινὶ χρὴ πειρᾶσθα τὸ πεπονθὸς ἐξευρίσκειν ἅμα τῇ περὶ αὐτὸ διαθέσει, πε ἧς εἴρηται καὶ ἡμῖν ἑτέρωθι διὰ πλειόνων. ἀλλ' ὥσπε τῶν ἄλλων ἁπασῶν μεθόδων ἐνταῦθα τὰ κεφάλαια διήλ θομεν, οὕτω καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι, κα πρῶτόν γε, διὰ τίνος γένους τῶν παρὰ φύσιν ἐλπίζειν χρ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ποιήσασθαι. τρία γάρ ἐστι τὰ σύμ παντα γένη τῶν παρὰ φύσιν, ἓν μὲν, αἱ διαθέσεις α βλάπτουσαι τὴν ἐνέργειαν· ἕτερον δὲ, τὰ τούτων αἴτια καὶ τρίτον, τὰ συμπτώματα. τὰ μὲν οὖν αἴτια κυριώτατ μὲν, ὅταν ἐνεργῶσι, ταύτης τῆς προσηγορίας ἀξιοῦτα λέγεται μέντοι γε πολλάκις, εἰ καὶ μηδέπω μηδὲν ἐνεργεῖ, κατ αὐτὸ τὸ δύνασθαι μόνον, οἷον καὶ ἡ ἀπεψία νόσων αἰτί λέγεται, κἂν μηδέπω νοσάζῃ. καλῶ δὲ ἀπεψίαν οὐ μόνο τῆς ἐν γαστρὶ πέψεως τὴν ἀποτυχίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖ ἀγγείοις τε καὶ ἥπατι, καὶ κατὰ τὸν ὄγκον σύμπαντα

organicarum, quum in alto fitae fuerint, morbofum af fectum invenire. Attamen et hic methodo quadam par tem affectam fimul cum ejus affectu comminifci conan dum eft, de qua pluribus et a nobis alibi dictum eft verum ficut aliarum omnium methodorum capita hi perluftravimus, ita de his quoque differere neceffe eft ac primum, quo eorum quae praeter naturam funt affe ctuum genere ipforum cognitio fperanda fit, inftruere Tria namque univerfa funt eorum, quae praeter naturam dicuntur, genera. Unum, affectus actionem laedentes alterum, illorum caufae; tertium, fymptomata. Itaque principaliffimae quidem caufae, quum agunt, han appellationem merentur; dicuntur tamen multoties caufae, etiamfi nondum quicquam agant, eo dumtaxat quo agendi facultate polleant; ut cruditas morborum cauf dicitur, licet morbum nondum intulerit. Voco auten cruditatem non folum fruftratam in ventriculo concoctionem, fed in vafis quoque, jecinore, corporisqu

τῶν δὲ συμπτωμάτων τὸ γένος εἰς τρεῖς τέμνεται διαφορὰς, τὴν βλάβην τῶν ἐνεργειῶν, τὰ συμβεβηκότα τοῖς σώμασι, τὰς τῶν ἐκκρινομένων ἀμετρίας. ἁπάντων δὲ τούτων αἰτία τοῦ σώματός ἐστιν ἡ διάθεσις, ἣν εἴτε νόσον, εἴτε πάθος ὀνομάζοι τις, οὐ διοίσει. γνωρίζεται δ' εἰκότως ὑπὸ τῶν συμπτωμάτων, αἰτίας γε λόγον ἔχουσα πρὸς αὐτά. ἔνια μὲν οὖν αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται ταῖς διαθέσεσιν, ἔνια δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἤτοι πλειστάκις, ἢ σπανιάκις, ἢ ἀμφιδόξως. ὥσπερ αὖ πάλιν ἕτερα συμπτώματα, τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τῇ διαφορᾷ τῆς διαθέσεως, τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰ δ' ἀμφιδόξως, τὰ δὲ σπανίως. ὅσα μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τῷ νοσήματι συμπτώματα, παθογνωμονικὰ προσαγορεύεται, καὶ ταῦθ' ἡγεῖσθαι χρὴ γνωρίσματα βέβαια τῶν νοσημάτων ὑπάρχειν. ὅσα δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἤτοι τῆς διαφορᾶς ἐστι τοῦ νοσήματος, ἢ τοῦ ἤθους, ἢ τοῦ μεγέθους ἐνδεικτικά. δείξω δ' ἐπὶ παραδείγματος ἑνὸς ἑκάστου τῶν εἰρημένων τὴν δύναμιν, ἵν' ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἔχῃς γυμνάζειν σεαυτὸν ὁμοίως ἐν ἅπασι κατὰ τὴν

mole univerfa. Symptomatum genus in tres fecatur differentias, actionum laefionem, fimplices quae corporibus accidunt qualitates, eorum quae excernuntur incommoderationem. Omnium vero horum caufa corporis eft affectus, quem five quis morbum appellet, five affectionem, nihil intereft. Cognofcitur autem merito ex fymptomatis caufae rationem ipforum refpectu obtinere. Quaedam enim ex ipfis neceffario affectus fequuntur, quaedam non neceffario, fed vel faepe, vel raro, vel ambigue: quemadmodum rurfus alia fymptomata affectus differentiam ex neceffitate fequuntur, quaedam ut plurimum, quaedam incerto, quaedam raro. Quae jam ex neceffitate morbum fequuntur fymptomata, pathognomonica, hoc eft affectuum indicatoria, nuncupant. Atque hae certae morborum notae cenfendae funt. Quae vero non neceffario, vel morbi differentiam, vel morem, vel magnitudinem indicant. Sed exemplo quodam cujusque praedictorum vim oftendam, ut eo adjutus fimiliter in

αὐτὴν μέθοδον. ὑποκείσθω φλεγμαίνειν ὁ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκὼς ὑμήν. ἐστὶ δὲ δήπου τοῦτο τὸ πάθος ἡ φλεγμονὴ, συμπτώματα μὲν ἐξ ἀνάγκης ἔχουσα τὸν παρὰ φύσιν ὄγκον, ἔρευθος, ὀδύνην, ὧν οὐχ ὑποπίπτει νῦν τὰ δύο, λείπεται δὲ τὸ ἄλγημα μόνον, ὃ κατὰ τὰς πλευρὰς ἐρείδει νυγματῶδες γιγνόμενον. ἀλγεῖ μὲν οὖν ὁ ἄνθρωπος, ὅτι φλεγμονὴ τὸ πάθος. ἡ δὲ ἰδέα τῆς ὀδύνης νυγματώδης, ὅτι καὶ ἡ οὐσία τοῦ πεπονθότος ἐστὶν ὑμενώδης. κατὰ δὲ τὴν πλευρὰν ἐρείδει, διότι ἐν ταύτῃ κεῖται τὸ πεπονθός. καὶ μὲν δὴ καὶ μέχρι πλείστου διήκει, διότι καὶ αὐτὸς ὁ ὑπεζωκὼς ἐπὶ πλεῖστον ἐκτέταται. πυρετὸς δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται (42) διά τό τε πάθος καὶ τὴν θέσιν τοῦ πεπονθότος· ὧν ἐὰν ἀπῇ θάτερον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει πυρετός. οὐδὲ γὰρ [187] ἐὰν ὁ δάκτυλος φλεγμαίνῃ, πάντως πυρέττουσιν, ὅτι πόῤῥω τῆς καρδίας. οὐδ᾽ ὅταν οὖν ὁ ὑπεζωκὼς μὲν πάθῃ, τὸ πάθος δ᾽ ἤτοι σκίῤῥος, ἢ οἴδημα τύχῃ. καὶ μὴν καὶ ἡ δύσπνοια τῶν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθησάντων

omnibus eadem methodo te ipfum exerceas. Supponatur igitur membrana coftas fuccingens inflammatione laborare. Affectus hic inflammatio eft, fymptomata quidem neceffario habens tumorem praeter naturam, ruborem, dolorem; quorum duo jam non fubincidunt, folus autem dolor relinquitur, qui coftis incumbens punctorius concitatur. Dolet igitur homo, quod inflammatio affectus fit, doloris autem fpecies pungens eft, quod affectae partis fubftantia membranofa fit. Pleurae vero incumbit, quia illa afficitur: quin etiam dolor latiffime fpargitur, quod membrana coftas fuccingens plurimum extenfa fit. Febris autem ex neceffitate fequitur, tum propter affectum, tum propter partis affectae fitum, quorum alterum fi abfit, febris neceffario non fequetur. Neque enim fi digitus inflammatione laboret, continuo febris invadit, quoniam procul a corde fitus eft. Neque quum membrana fuccingens affecta fuerit, mox affectus vel fcirrhus, vel oedema contingit; quanquam difficultas fpirandi ex iis fit,

ἔσται τῷ πεπονθότι τόπῳ, διότι μέρος ἐστὶν ἀναπνευστικοῦ τινος ὀργάνου. τὸ μέντοι τῆς δυσπνοίας εἶδος οὐ διὰ τὸ μέρος, ἀλλὰ διὰ τὸ πάθος ἔσται. κωλύει γὰρ ἡ ὀδύνη διεστάλθαι μέχρι πλείστου τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα. προκαταλύει τοιγαροῦν τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐνέργειαν, οὐδέπω τῆς χρείας πεπληρωμένης, ὅθεν ἀναγκάζεται διὰ τάχους ἐπὶ τὴν δευτέραν ἐνέργειαν ἰέναι, μηκέτ' ἠρεμοῦντα τοσοῦτον, ὅσον ὅτ' ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἦν, καὶ οὕτω γίγνεται τὸ πνεῦμα μικρὸν καὶ πυκνόν. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσις ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ὑπεζωκότος, ἥ τ' ἀχώριστος τῶν πυρετῶν, καὶ ἡ κατὰ τὴν τοῦ πεπονθότος ἰδέαν. σφύζουσι γὰρ αὐτοῖς αἱ ἀρτηρίαι, διότι μὲν πυρέττουσι μεῖζον, καὶ θᾶττον, καὶ πυκνότερον, ὅτι δὲ νευρῶδες τὸ φλεγμαῖνον, ἅμα τάσει τε καὶ σκληρότητι. ταῦτα μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ τὰ συμπτώματα τῇ φλεγμονῇ τοῦ ὑπεζωκότος. ἐξ ἀνάγκης δὲ κἂν τῶν ἑπομένων ἕν τι, ἤτοι γε ἐπὶ τὴν πεπονθυῖαν

quae neceſſario partem affectam ſequuntur, quia ſpirabilis cujusdam inſtrumenti portio eſt. Atqui ſpirandi difficultatis ſpecies non propter partem, ſed ob affectum erit; dolor enim reſpirationis inſtrumenta plurimum diduci prohibet; ideoque actionem reſpirationis, uſu nondum expleto, prius diſſolvit. Unde ad ſecundam actionem celeriter accedere neceſſitas eſt, non amplius tantum quietis intermittendo, quantum in naturali ſtatu; atque ſic ſpiritus parvus et frequens redditur. At et pulſuum alteratio ex neceſſitate membranae coſtas ſuccingentis inflammationem comitatur, tum quae a febribus, tum quae ab affectae partis ſpecie non ſeparatur. Arteriae namque ipſis, quod quidem ſebricitent, majorem, celeriorem et frequentiorem pulſum edunt, quia vero nervoſa pars eſt, quae inflammatione infeſtatur, cum tenſione ſimul ac duritie. Haec igitur neceſſario ſuccingentis membranae inflammationem ſymptomata ſequuntur. Unum autem eſt ex his, quae neceſſario ſequun-

πλευρὰν ἡ κατάκλισις ἧττον ἐπώδυνός ἐστιν, ἢ ἐπὶ τὴν ἀντικειμένην, ἢ ἐπ' ἀμφοτέρας παραπλησίως. διπλοῦ γὰρ ὄντος τοῦ ὑπεζωκότος, εἰ μὲν οὖν τὸ περὶ τοῖς ὀστοῖς ἔξωθεν αὐτοῦ μέρος ἰσχυρότερον φλεγμαίνοι, ῥᾷον ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον κατακλίνονται, θλίβονται γὰρ ἐπὶ τοῦ πεπονθότος· εἰ δὲ τὸ ἕτερον τὸ ἔνδον, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ συμβαίνειν εἴωθεν, ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον ὀδυνῶνται μᾶλλον κλινόμενοι· κρέμαται γὰρ αὐτοῖς τὸ φλεγμαῖνον· εἰ δ' ἐπὶ τὸ πεπονθὸς, ἧττον, οὔτε γὰρ θλίβεται πρὸς τοῖς ὀστοῖς, οὔτε κρέμαται, ἀλλ' ἀμφοῖν γε τούτοις ἠλευθέρωται, καὶ κατὰ θατέρου τοῦ ἀπαθοῦς ἐστήρικται. παθόντων δὲ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ ὑπεζωκότος, ὁμοίως ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς πλευραῖς κλίνονται. καὶ μὲν δὴ καὶ τῷ διήκειν τὸ ἄλγημα τοῖς μὲν εἰς ὑποχόνδριον, ἐνίοις δ' εἰς κλεῖν, διά τε τὴν φύσιν τοῦ πεπονθότος γίνεται μορίου, καὶ τὸ τῆς φλεγμονῆς σύμπτωμα τὸ ἐκτείνεσθαι τὴν ὀδύνην. ἐπεὶ γὰρ ἄχρι τε τῶν κλειδῶν ὁ ὑπεζωκὼς ἀνήκει, καὶ κατὰ τοῦ διαφρά-

tur, decubitus vel in latus affectum, qui minus eft dolorificus, vel in oppofitum, vel in utrumque fimiliter. Nam quum duplex fuccingens membrana fit, fi quidem exterior ejus pars offibus incumbens validiore inflammatione laboret, facilius in oppofitum latus reclinant. Etenim in affecta parte premuntur. Si vero altera interior aegrotet, quod ut plurimum accidere confuevit, in oppofitum recumbentes vehementius dolent, quod pars inflammata ipfis pendeat; quod fi in affectam partem, minus; non enim haec ab offibus premitur, neque fuspenfa eft, fed ab utroque libera eft, et fuper alterum illaefum affirmata. Utrisque vero fuccingentis membranae partibus affectis in utrumque latus aequaliter decumbunt. At vero quod dolor quibusdam ad hypochondrium perveniat, aliis ad claviculam, id tum propter partis affectae naturam fit, tum quia inflammationis fymptoma dolorem intendat. Quoniam enim ad claviculas usque membrana fuccingens afcendit, et totum feptum transverfum,

γματος ὑπαντος, τῶν μὲν ἄνω μερῶν αὐτοῦ φλεγμαινόντων, ἡ κλεὶς κατασπᾶσθαι δοκεῖ, τῶν κάτω δ', εἰς ὑποχόνδριον ἐξήκει τὸ ἄλγημα. μικρὰν οὖν χρὴ πάνυ κατὰ τὰ μέσα τῶν πλευρῶν γενέσθαι τὴν φλεγμονὴν, ἵν' εἰς μηδέτερον ἐξίκηται, ὡς ἥ γε μεγάλη πρὸς ἄμφω διϊκνεῖται. καὶ μὴν καὶ τὸ διϊδροῦσθαί τινα καὶ ἀποχεῖσθαι τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου λεπτὸν ἰχῶρα διά τε τὸ νόσημα γενήσεται καὶ τὸ μόριον, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐν τῷ στόματι φλεγμαίνουσιν ἅπασι συμπίπτει καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἐξ ἐπιῤῥοῆς τε γὰρ τῶν ὑγρῶν ἡ φλεγμονὴ, καὶ τὸ μέρος ἀραιὸν, οὐχ ὥσπερ τὸ δέρμα πεπιλημένον τε καὶ πυκνόν. ὅταν μὲν οὖν πολλή τε ἅμα καὶ λεπτὴ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον ἡ ὑγρότης ὑπάρχῃ, καὶ τὸ μόριον ἀραιὸν, πλεῖστον ἀποχεῖται πρὸς τὸ ἐκτός· ὅταν δ' ἔμπαλιν ὀλίγον τε ᾖ καὶ παχὺ τὸ ῥεῦμα, καὶ τὸ σῶμα πυκνὸν ἐλάχιστον. τουτὶ δ' ἐλάχιστον ἐρεθίζει μὲν εἰς βῆχα, πτύουσι δὲ οὐδέν· ὥσπερ γε κἀπειδὰν πλεῖστον γίνηται, βήχουσί τε πλεῖστα καὶ ἀναπτύουσιν οὐκ ὀλίγα. καὶ εἴη ἂν τὸ μὲν βήττειν ἀχώριστον τοῦ πάθους, τὸ δὲ πτύειν ἐπὶ

ubi fuperiores ejus partes inflammantur, jugulum deorfum revelli videtur, ubi inferiores, dolor ad hypochondrium pervenit. Igitur exiguam plane inflammationem in coftarum medio excitari oportet, ne in alterutram partem pertingat, ut magna in ambas pervenit. Quinetiam quod nonnulla refudent, ac tenuis ex inflammata parte fanies effluat, tum propter morbum, tum propter partem eveniet, quemadmodum in omnibus oris partibus inflammatis et oculis accidit. Siquidem et ex humorum influxu inflammatio fuboritur, et pars rara eft, non, ut cutis, conftricta denfaque. Quum igitur copiofus fimul ac tenuis in inflammata parte humor fubfiftit, et pars rara eft, plurimum foras effunditur; quum vero e contrario pauca fit et craffa fluxio, corpusque denfum, pauciffimum; quod autem eft pauciffimum, ad tuffim quidem irritat, nihil autem expuitur; quemadmodum, fi fluxio fiat copiofiffima, et plurimum tuffiunt aegri, et non pauca expuunt. Ac tuffis ab hoc affectu infeparabilis eft; excre-

τῷ βήττειν οὐκ ἀχώριστον μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ γιγνόμενον. εἰ μέντοι γε ἀναπτύοιεν, ἐξ ἀνάγκης μὲν χρωσθήσεται τὸ σίελον, οὐ μὴν ἀεί γε ταὐτῷ χρώματι, διότι μηδ᾽ ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μέρει τῆς αὐτῆς ἀεὶ φύσεώς ἐστι τὸ περιττόν. [188] ὅταν μὲν οὖν αἱματῶδες ἢ χολῶδες ὑπάρχῃ, τοιοῦτον δ᾽ ἐν πλευρίτισι τοὐπίπαν ἐστὶ τὸ τὴν φλεγμονὴν ἐργαζόμενον ῥεῦμα, κέχρωσται τὸ σίελον αὐτοῦ ὀῤῥῷ ὑπὸ τοῦ περιεχομένου χυμοῦ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον· ἐρυθρὸν μὲν, ὅταν αἱματικὸν ὑπάρχῃ τὸ ῥυὲν εἰς τὸν ὑπεζωκότα· ξανθὸν δ᾽, ὅτε πικρόχολόν ἐστιν. εἰ μέντοι φλεγματώδης χυμὸς πρῶτον σφηνωθείς τε καὶ διασαπεὶς αἴτιος καθίσταται τοῦ τὴν φλεγμονὴν ἐργασαμένου ῥεύματος, τηνικαῦτα ἀποπτύουσιν ἀφρώδη. πτύουσι δὲ καὶ μέλανά ποτε, κατοπτηθέντος τοῦ ῥεύματος, ἄν θ᾽ αἱματικὸν, ἄν τε πικρόχολον ᾖ. συνενδείξεται οὖν τὰ τοιαῦτα πάντα τῇ τε τοῦ πεπονθότος μορίου διαγνώσει καὶ τῇ τοῦ πάθους τὴν διαφορὰν τοῦ ῥεύματος. ὥστ᾽ ἐκ τῶν εἰρημένων εὔδηλον, ὡς καὶ τὴν οὐσίαν

atio vero poſt tuſſim non inſeparabilis, verum ſaepe contingit. Si igitur expuant, ſputum neceſſario colorabitur, non tamen eodem perpetuo colore, quia nec in parte inſlammata ejusdem ſemper naturae eſt excrementum. Quum igitur cruentum vel bilioſum extiterit (talis autem in pleuritide plerumque fluxio eſt, quae inflammationem efficit) coloratum eſt ſputum ipſius cruore refuſo ab humore, qui in parte inflammata continetur: rubrum ſane, quum, quod in ſuccingentem membranam defluit, id cruentum eſt: flavum, quum biliofum eſt. Si vero pituitoſus humor primum et impactus et putrefactus fluxionis inflammationem generantis auctor fuerit, tunc ſpumoſa expuunt; expuunt autem et nigra nonnunquam fluxione exaſſata ſive cruenta, ſive bilioſa fuerit. Haec igitur omnia una cum affectae partis ipſiusque affectus dignotione fluxionis differentiam indicabunt. Quare ex his, quae dicta ſunt, conſtat, tum cujusque partis aegrotae ſubſtan-

ἑκάστου τῶν πεπονθότων μορίων ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπίστασθαι καὶ τὴν πρὸς τὰ παρακείμενα κοινωνίαν εἰς τὴν τῶν νοσημάτων τε καὶ νοσούντων τόπων εὕρεσιν. ὅτι δ᾽ οὐδὲν διαφέρει λέγειν, ἢ θέσιν, ἢ σύνθεσιν, ἢ πρὸς τὰ παρακείμενα κοινωνίαν, εὔδηλον εἶναι νομίζω, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω.

Κεφ. ιε΄. Εὔδηλον δ᾽ ἐκ τῶν εἰρημένων ἐστὶν, ὡς καὶ τὴν ἐνέργειάν τε καὶ τὴν χρείαν ἑκάστου τῶν μορίων ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπίστασθαι· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰς τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων γενέσεις· εἰς δὲ τοῦτο καὶ τὰς ποιούσας αἰτίας τὰ νοσήματα. πρός τε γὰρ τὴν διάγνωσιν ἑκάστου τῶν πεπονθότων μορίων ἅμα ταῖς διαθέσεσι καὶ πρὸς τὰς τοῦ νοσήματος αὐτοῦ διαφορὰς ἀναγκαῖα φαίνεται ταῦτα. καὶ τὸ μέγεθος δὲ καὶ τὸ ἦθος ἑκάστου τῶν νοσημάτων ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων λαμβάνεται. τὸ μέγεθος μὲν, ἔκ τε τοῦ κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν μεγέθους καὶ τῶν ἑπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων. το δὲ ἦθος, ἔκ τε τῆς διαφορᾶς τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἑπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων. εὐθέως γοῦν ἐπὶ τοῦ προκειμένου παραδεί-

tiam, tum communionem cum vicinis neceffario effe cognofcendam ad morbi ejusque laborantis loci inventionem. Quod autem nihil referat, fitum, vel compofitionem, vel cum aliis focietatem communionemque dicere, quis ignorat?

Cap. XV. Ex praedictis autem liquet, quod tum actionem tum ufum fingularum partium fcire fit neceffarium; ad haec etiamnum morborum et fymptomatum generationes; poftea caufas etiam morbos efficientes. Etenim haec ad cujusque partis affectae ac una ipfius affectus dignotionem et ad morbi ipfius differentias neceffaria videntur; fed et magnitudo et uniuscujusque morbi mores ex his ipfis deprehenduntur; magnitudo quidem et ex ipforum affectus magnitudine, et ex fymptomatis illum confequentibus; mores autem ex morbi differentia et fymptomatis eum comitantibus. Statim enim in propofito exemplo melancholicus

γματος ὀλεθριώτατος μέν ἐστιν ὁ μελαγχολικὸς ἐπικρατῶν χυμὸς, ὅτι τε κακοηθέστατος αὐτός ἐστι, καὶ διαβρωτικώτατος καὶ δύσπεπτος καὶ δυσεκκάθαρτος, ὅτι τε πλείστης ἐστὶ θερμασίας ἐνδεικτικὸς, ὑφ᾽ ἧς κατοπτηθεὶς ἐγένετο. πάντων δ᾽ ἐπιεικέστατος ὁ αἱματικὸς, ὡς ἂν γλυκύτατός τε καὶ εὐπεπτότατος ὤν. οἱ δ᾽ ἄλλοι δύο χυμοὶ μεταξὺ τῶν εἰρημένων εἰσὶν, ἁπλότητός τε καὶ κακοηθείας. τῶν συμπτωμάτων δὲ, τὸ μὲν μηδὲν ἀναπτύειν ὀλέθριον, ὅτι τε δεδέσθαι δηλοῦν πρὸς τῆς φλεγμονῆς τὸ ῥεῦμα, καὶ ὅτι διὰ τὸ μένειν ἔνδον ὅλον διαφθαρήσεται. τὸ δ᾽ ἀναπτύειν ἀπόνως τε καὶ ῥᾳδίως ἐπιεικέστατον. εἰ δὲ δὴ καὶ τὸ πτυόμενον εἴη πεπεμμένον, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐπιεικέστατον. ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τοὺς σφυγμοὺς συμπτώματα τὸ ἦθος δηλοῖ τοῦ νοσήματος. ἤδη δὲ καὶ τἄλλα, ὅσα κατὰ συμπάθειαν ἐπιγίνεται, παραφροσύναι τε, καὶ κώματα, καὶ ἀνορεξίαι, καὶ οὖρα, καὶ διαχωρήματα τοῖα καὶ τοῖα γιγνόμενα. γυμναστέον οὖν ἡμῖν ἐστιν ἐν ἅπασι τοῖς εἰρημένοις, εἰ διαγνωστικοὶ βουλόμεθα γενέσθαι νοσήματός τε καὶ μορίου

humor, quum exuperat, perniciofiffimus eft, quod is maxime malignus plurimum erodat, aegre concoquatur et vix expurgetur, quodque copiofiffimi caloris fit index, a quo affatus dicitur. Omnium vero mitiffimus fanguineus humor eft, quod dulciffimus et concoctu facillimus exiftat. Reliqui duo humores inter hos dictos confiftunt medii, in fimplicitate et malignitate. Ex fymptomatis, nihil prorfus expuere perniciofum; tum quod detineri ab inflammatione ipfum fluorem indicet; tum quod intus manendo totus corrumpatur. At citra laborem et ex facili excreare faluberrimum eft. Si vero jam fputum coctum fuerit, hoc etiamnum quam faluberrimum eft. Caeterum pulfuum fymptomata morbi morem repraefentant, atque jam alia omnia, quae ex confenfu contingunt, deliria, fopores, faftidium, urinae, dejectiones hoc aut illo modo factae. Proinde exercere nos oportet in his omnibus praedictis, fi morbum, partem

πεπονθότος, ἤθους τε καὶ μεγέθους, καὶ διαφορᾶς τῆς κατ᾽ αὐτά. ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ τούτων ἡμῖν ὑπάρξει καὶ τὸ προγιγνώσκειν, εἰς ὅ τι τελευτήσει τὸ νόσημα καὶ ἡ τῶν βοηθημάτων ἐπιδέξιος χρῆσις. ἡ μὲν γὰρ πρόγνωσις ἀναίτιόν τε τὸν ἰατρὸν ἀποφαίνει τῶν (43) θανάτων, εὐπειθεῖς [189] τε παρέχει τοὺς κάμνοντας, ἐκ πολλῶν τε προδιδάσκει τὸν καιρὸν τῶν βοηθημάτων. ἡ δὲ τῶν βοηθημάτων χρῆσις ἐπιδέξιος ὅτι μὲν αὐτὸ τὸ κυριώτατόν ἐστι τῆς τέχνης, ἐφ᾽ ᾧ σύμπας ὁ λόγος ὥρμηται, πρόδηλον παντί. πῶς δὲ ἐκ τῶν προειρημένων περιγίγνεται, μετ᾽ ὀλίγον εἰρήσεται. νυνὶ μὲν γὰρ ἐπιθεῖναι βούλομαι πρότερον οἷς διεξῄειν τὸ τέλος. ἡ γὰρ τῶν νοσημάτων ἅμα τοῖς δεδεγμένοις αὐτὰ μορίοις διάγνωσις ἐφ᾽ ἑνὸς μὲν ἤδη μοι παραδείγματος εἴρηται· προσθεῖναι δὲ ἕτερόν τι παραπλήσιον οὐδὲν χεῖρον. ἡ γάρ τοι τῶν ἐκκρινομένων ἰδέα διδάσκει πολλὰ, συνῆπται δ᾽ αὐτῇ τὸ σῶμα, ἐξ οὗ τὴν ἔκκρισιν ὁρῶμεν γιγνομένην, ὡς ἐξ ἀμφοῖν συνιόντων ἔνδειξιν μίαν γίγνεσθαι βεβαίαν. ὑμενώδους γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐκκριθέντος σώματος, ἡ μὲν

affectam, morem, magnitudinem et eorum differentiam velimus dignofcere; ex his vero ipfis praefagire licebit, quo morbus definet, et dexter auxiliorum ufus. Etenim praefagia medicum mortis non auctorem declarant, aegrosque reddunt obtemperantes et ex multis remediorum occafionem praedocent. Quod autem dexter remediorum ufus id artis quidem fit praecipuum, a quo univerfus fermo manaverit, omnibus manifeftum eft. At qua ratione ex praedictis praefagia comparentur, paulo poft dicetur. Nunc etenim his, quae expofui, finem prius imponere volo. Nam morborum et eos fuscipientium partium dignotio in uno nobis exemplo declarata eft; adjicere vero aliud quoddam fimile nihil mali fuerit. Nam eorum, quae excernuntur, idea permulta docet. Cum ipfa autem concurrit, unde excretionem fieri cernimus; ut ex ambobus coëuntibus ftabilis una indicatio proveniat. Membranofo etenim verbi gratia corpore excreto, indicatio

ἐξ αὐτοῦ τοῦ φανέντος ἔνδειξις ἡλκῶσθαί τι τοιοῦτον ἐνδείκνυται μέρος, ὡς ἐπιπολῆς ὑμενώδη φύσιν ἔχειν, ἀφωρισμένον δὲ αὐτὸ δηλοῦν ἀδυνατεῖ. τὸ μέντοι τῆς ἐκκρίσεως χωρίον ἐπ' αὐτὸ τὸ πεπονθὸς ποδηγεῖ. κάτω μὲν γὰρ διαχωρῆσαν ἐντέρου δηλοῖ τὴν ἕλκωσιν, ἄνω δὲ ἐμεθὲν γαστρὸς, ἀναβηχθὲν δὲ τῶν ὑπαλειφόντων τὰς τραχείας ἀρτηρίας ὑμένων, οὐρηθὲν δὲ ἤτοι κύστεως, ἢ τοῦ κατα το αἰδοῖον πόρου. αὐτά τε οὖν ταῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ κατὰ συμπάθειάν τε καὶ πρωτοπάθειαν κάμνοντα σώματα διακρίνειν ἀλλήλων προσήκει τῇ τε ἡγεμονίᾳ καὶ ἀκολουθίᾳ, καὶ τῷ μεγέθει τε καὶ τῇ σμικρότητι καὶ προσέτι τῇ τῶν κακούντων ἑκάτερον αἰτίων προσόδῳ. πολλοὶ γοῦν ἐπὶ στομαχικαῖς διαθέσεσιν ἤτοι τοῦ ἐγκεφάλου εἰς συμπάθειαν ἀχθέντος ἐν μελαγχολικοῖς ἐγένοντο συμπτώμασιν, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖς τῶν ὑποχεομένων. ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐάν τις ἀκριβῶς προσέχῃ τὸν νοῦν, εὑρήσει ταῖς ἀπεψίαις τε καὶ ταῖς τῶν περιττωμάτων ἀθροίσεσιν ἐν στόματι κοιλίας ἑπόμενα τὰ εἰρημένα παθήματα, καὶ συμπαροξυνόμενά τε τοῖς

quidem ex eo, quod apparet, talem partem exulceratam esse indicat, quae in summo membranae naturam obtineat; id autem separatum significare nequit, attamen excretionis ad affectam partem nos deducet. Quod etenim deorsum dejectum est, intestini ulcerationem innuit, sursum vero vomitu rejectum ventriculi, tussiendo redditum membranarum, quae asperas arterias integunt, at mictum vel vesicae vel qui in pudendo est meatus. Has igitur ipsas partes, ac praeterea quae per consensum et primario affectu laborant, ab invicem discernere convenit principatu, consequentia, magnitudine et parvitate, insuperque accessione causarum utrumque depravantium. Multi siquidem ob stomachi affectum, vel cerebro consentiente, vel oculis suffusione laborantibus, melancholiae symptomatis infestantur. At si quis animum diligenter adhibeat, commemoratos affectus cruditates et excrementa in ventriculi orificio collecta sequi deprehendet; atque eosdem simul intendi cum illis, quae os ventriculi laedunt,

βλάπτουσι τὸ τῆς γαστρὸς στόμα, καὶ συγκαθιστάμενα τοῖς ὠφελοῦσι. ἀλλ' οὐ πρόκειταί μοι τα νῦν ἅπαντα τὸν ὑπὲρ τῶν πεπονθότων μερῶν λογον διεξελθεῖν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τι τῶν κατὰ την τέχνην ὁλόκληρον, ἀλλ' ἐνδείξασθαι μόνον τὴν μέθοδον αὐτῆς τῆς εὑρέσεως, καὶ ὅπως τῷ τέλει τῆς τέχνης συνῆπται. καὶ αναγκαῖον ἐστιν αὐτον καθ' ἕκαστον γυμνάσασθαι πολυειδῶς ἐν ἁπάσαις, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν γεγραμμένας ἡμῖν ἐννοίας ταῖς πραγματείαις ἀναλεγόμενον. ὅπερ οὖν ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰς τὰ παρόντα προσθέντες, απαλλάξομεν ἐπὶ τὰς εἰρημένας μεθόδους· κἀνταῦθα τὸ εἶδος νόμιζε τοῦ πράγματος ὑπάρχειν· ἐπειδὰν δὲ ταῖς ὕλαις ἐμβιβασθῇ, ὅλην την ουσίαν, ὅταν ἅπαντα διέλθω τα κατὰ μέρος, ὥσπερ νῦν ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλιγων ἐποίησα, καὶ τοῦτ' ἂν σοι τὸ μέρος εἴη τῆς τέχνης ὁλοκλήρως συνεστηκός.

Κεφ. ιϛ'. Ὑπόλοιπον δ' ἐστὶν ὑποδεικνύειν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐπιδέξιον χρῆσιν τῶν βοηθημάτων ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι την οὐσίαν ἀκριβῶς τοῦ θεραπευομένου μορίου, καὶ τὴν διάπλασιν, καὶ την θέσιν. ἡ μὲν οὖν οὐσία διδάσκει

et remittere cum his, quae hoc juvare dicuntur. At univerfam de affectis partibus tractationem transigere in praefentia mihi propofitum non eft, quemadmodum nec aliud quicquam eorum, quae in arte medica abfoluta funt; verum folam inveniendi ipfa methodum oftendere ac quomodo ea fini artis conjuncta fit. Atqui neceffarium eft, ut variis fe modis quisque exerceat in omnibus noftris commentariis. Quod igitur in rem praefentem requiritur, apponentes, ad methodos commemoratas discedemus; atque hic rei formam effe cenfeto; ubi vero materiis inducta fuerit, totam fubftantiam, quum omnia particulatim recenfuero, ficut modo in paucis exemplis factitavi, et haec tibi artis integra pars erit.

Cap. XVI. At fupereft, ut demonftremus, ad commodum remediorum ufum accuratam partis, quam curamus, fubftantiae, conformationis ac fitus cognitionem effe neceffariam. Subftantia namque docet primos mor-

τὰ πρῶτα νοσήματα τὰ κατὰ δυσκρασίαν, εἰς ὅσον ἐξέστηκε τοῦ κατὰ φύσιν, ἄχρι πόσου τε θερμαντέον ἐστὶν ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ψυκτέον, καὶ ξηραντέον, καὶ ὑγραντέον. ἡ δὲ διάπλασις αὐτά τε τὰ καθ᾽ ἑαυτὴν διδάσκει νοσήματα, περὶ ὧν ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ συνενδείκνυται τὸ [190] μέγεθος αὐτῶν. εἰς ὅσον γὰρ ἕκαστον ἐξέστηκε τοῦ κατὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον ἥκει μέγεθος. ἅμα δὲ τῷ μεγέθει καὶ τὸ μέχρι πόσου, διὰ τῶν ἐναντίων ἐπανάγειν αὐτὸ χρὴ πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, ἐξ αὐτοῦ λαμβάνεται. ταῦτα μὲν οὖν ἀνάλογον τοῖς κατὰ δυσκρασίαν. αἱ δὲ ἐμφράξεις τε καὶ σφηνώσεις τούτου εἰσὶ γένους, ἴδιον δὲ ἐξαίρετον ἐνδείκνυται, τὸν τρόπον τῆς κενώσεως ἐκ τῶν στομάτων, καὶ διὰ τῶν σχημάτων, ἃ κέκτηται τὸ θεραπευόμενον ὄργανον. ἐπικοινωνεῖ δὲ τοῦτο τοῖς ὑπὸ τῆς θέσεως ἐνδεικνυμένοις, ὑπὲρ ὧν ἤδη λέγωμεν. ὅσα μὲν οὖν ἐν αὐτοῖς ἀνάλογόν ἐστιν εἴς τε τὴν τοῦ μεγέθους διάγνωσιν εἴς τε τὸ ποσὸν τῆς τῶν βοηθημάτων χρήσεως, οὐδὲν ἔτι δέομαι λέγειν. ὅσα δ᾽ ἐξαίρετα, λεκτέον ἐφεξῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ χρεία μεγίστη πρὸς τὰς θερα-

bos, qui in intemperie conſiſtunt, quantum a naturali ſtatu receſſerint, quantumque ipſos ſingulos calefacere, refrigerare, exiccare et humectare oporteat. Conformatio vero ipſos per ſe morbos docet, de quibus antea dictum eſt, et eorum magnitudinem ſimul indicat; nam quantum quodque a naturali ſtatu deceſſit, tantum accedit magnitudo, una vero cum magnitudine et id quod adusque quantum ipſa quae deceſſerunt ad naturam per contraria reſtituenda ſint, ex ipſa deprehenditur. Itaque haec proportione morbis in intemperie reſpondent; obſtructiones autem et conſtipationes hujus ſunt generis. At proprium eximiumque evacuationis modum oſtendit ex oſculis et figuris, quas ſortitum eſt quod curatur organum. Id autem cum iis communicat, quae a ſitu indicationem habent, de quibus jam dicamus. Quae igitur inter ea proportionem habent ad magnitudinis dignotionem, aut ad remediorum uſus quantitatem, non opus eſt dicere. Quae vero eximia ac praecipua ſunt, ea deinceps docenda, quoniam

πείας αὐτῶν ἐστι μιγνυμένων ταῖς ἀπὸ τῆς διαπλάσεως ἐνδείξεσιν. ἔσται δὲ κἀνταῦθα ὁ λόγος ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγων ὑπὲρ τοῦ γνῶναι την μέθοδον. ἔμφραξίς ἐστι μὲν ἕν τι τῶν ὀργανικῶν παθῶν· ἐγγίγνεται δὲ ἐν ἥπατι μάλιστα διὰ την κατασκευην αὐτοῦ καὶ τὴν ἐνέργειαν. αἱ γὰρ ἀπὸ τῶν πυλῶν φλέβες εἰς ἅπαντα τοῦ σπλάγχνου τὰ σιμὰ κατασχιζόμεναι συνάπτουσι τοῖς ἐν τοῖς κυρτοῖς ἀδήλοις αἰσθήσει στόμασι. ἀναφέρεται δ' ἐκ τῆς κοιλίας τροφὴ πᾶσα προς ἕνα τοπον τοῦ ἥπατας, ὃν ἀπ' αὐτοῦ τοῦδε τοῦ νῦν εἰρημένου πύλας ὀνομάζουσιν. οὔτε γὰρ εἰς τὰς πόλεις εἰσελθεῖν τις δύναται, πρὶν διελθεῖν τας πύλας, οὔτ' εἰς ηπαρ ἀφικέσθαι, πρὶν ἐν τούτῳ γενέσθαι τῷ χωρίῳ. διανέμεται δ' ἐντεῦθεν εἰς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος ἅπαντα, κἄπειτα δι' ὧν εἰρήκαμεν περάτων εἰς τὸ κυρτον μεταλαμβάνεται. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν ἐστι, διά τε τὴν τῶν ὁδῶν στενότητα καὶ τὸ πλῆθος τῆς διερχομένης οὐσίας ἐμφράξεσι συνεχέσιν ἁλίσκεσθαι τὸ σπλάγχνον. ἴασις οὖν

et usus ad curationem eorum est maximus, quae indicationibus a conformatione sumptis immiscentur; quin et hic paucis exemplis, ut methodum cognoscamus, sermo futurus est. Obstructio sane unus quidam est organicorum morborum, potissimum vero jecori tum propter ejus structuram, tum ob actionem accidit. Etenim venae, quae a portis in totam visceris cavam partem distribuuntur, osculis earum, quae in gibba sunt, sensum latentibus cohaerent. Defertur autem totum alimentum ex ventriculo ad locum unum hepatis, quem ab eo, quod modo dictum est, portas appellant. Nemo enim in civitatem ingredi potest, nisi portas primo transeat; neque alimentum ad jecur pervenire, priusquam in hoc loco fuerit; inde vero in totam jecoris cavam partem distribuitur, ac deinde per dictos venarum terminos in gibbum transsumitur. Nihil igitur mirum est, viscus hoc crebris obstructionibus ob viarum angustiam et substantiae permeantis copiam corripi. Harum igitur cu-

αὐτῶν ἔσται, πρὶν μὲν πολλὰς γενέσθαι καὶ πυρέττειν τὸν ἄνθρωπον, ἡ τῶν λεπτυνόντων ἐδεσμάτων τε καὶ φαρμάκων προσφορά. πολλῶν δὲ γενομένων, οὐκ αὐτὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ κένωσίς ἐστιν, ἥντινα δι' ὧν χρὴ ποιεῖσθαι χωρίων, ἥ τε διάπλασις ἐνδείξεται τοῦ σπλάγχνου καὶ ἡ θέσις. ἐκ τούτων γοῦν ὁρμώμενοι, τὰ μὲν ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ἐπ' ἔντερον προτρέψομεν, ὅσα δ' ἐν τοῖς κυρτοῖς ἐστι, δι' οὔρων ἐκκενώσομεν. οὕτω δὲ καὶ ὅσα κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύμονα περιέχεται, κενοῦσθαι δεόμενα, παρά τε τῆς διαπλάσεως αὐτῆς καὶ τῆς θέσεως ἐδιδάχθημεν ἐκκαθαίρειν διὰ βηχῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ἐπὶ τὰς ῥῖνας ἕλκειν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἡ τῶν φλεγμαινόντων μορίων ἴασις ἐκ θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως λαμβάνεται. ἔστι μὲν γὰρ καὶ τούτων ὁ πρῶτος σκοπὸς ἡ κένωσις τοῦ χυμοῦ τοῦ κατασκήψαντος εἰς τὸ φλεγμαῖνον. ὅπως δ' ἐκκενοῦν αὐτὸν χρὴ, τῶν κατεχόντων ὀργανικῶν μορίων ἡ φύσις ἐνδείκνυται. παρ' αὐτῶν γοῦν διδασκόμενοι, τὰ μὲν εἰς ἰσχίον κατασκήψαντα ῥεύματα διὰ

ratio fuerit, antequam plures augeantur et homo febricitet, eduliorum et medicamentorum attenuantium oblatio. Multis autem adauctis, non modo ipfa, fed et vacuatio curabit, quam quibus locis aftrui oporteat, tum vifceris conformatio, tum fitus demonftrat. Ex his igitur procedentes, quae in cavis quidem hepatis funt, ea ad inteftinum impellemus, quae vero in gibbis exiftunt, per urinas vacuabimus: fimili modo et quae in thorace et pulmone continentur, fi vacuanda fint, a conformatione ac fitu didicimus per tuffes expurgare: fimili modo et quae in cerebro haerent, ad nares trahere. Non minus autem partium inflammatione laborantium fanatio ex fitu et conformatione fumitur. Etenim et horum primus fcopus eft humoris in partem inflammatam decumbentis evacuatio. Quomodo autem hic evacuandus fit, continentium organicarum partium natura docet. Ab his igitur inftituti, fluxiones in coxam decumbentes per venas poplitis et tali vacuabimus,

τῶν κατ' ἰγνύα τε καὶ σφυρὰ φλεβῶν ἐκκενώσομεν, ὥσπερ γε καὶ ὅσα κατὰ τὰς μήτρας ἴσχεται. τὰ δὲ κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα διὰ τῆς ἔνδον κατ' ἀγκῶνα φλεβός. τὰ δὲ κατὰ κεφαλήν τε καὶ τράχηλον ἐκ τῆς ὠμιαίας. ἡ γὰρ τῶν ἐγγυτάτων τε καὶ κοινῶν τῷ πεπονθότι μορίῳ φλεβῶν κένωσις ἀρίστη τε καὶ ῥάστη. καὶ τὸ διαφορεῖν δὲ τὸ φλεγμαῖνόν ἐστι μὲν δήπου καὶ αὐτὸ τὴν ἐκ τοῦ νοσήματος ἔνδειξιν ἔχον. ὑπαλλάττεται δ' ἐν τῇ κατὰ μέρος τῶν βοηθημάτων χρήσει τὴν παρὰ τῆς θέσεως τοῦ πεπονθότος μορίου προσλαμβάνον ἔνδειξιν. ὅσα μὲν γὰρ ἐπιπολῆς κεῖται, τοιοῦτον ἐπ' αὐτῶν εἶναι προσήκει τὸ διαφορῆσον φάρμακον, οἷόνπερ ἐνδείκνυται τὸ τῆς φλεγμονῆς εἶδος. ὅσα δ' ἐν βάθει, τοσοῦτον [191] (44) δριμυτέρων δεῖται φαρμάκων, ὅσῳ τῶν ἐκτὸς ἀποκεχώρηκεν, ὥστε καὶ σικύας ἐπ' αὐτῶν ἐνίοτε χρήζομεν, εἰ κατὰ συχνοῦ κέοιτο βάθους, ὅπερ ἐναντιώτατόν ἐστι τοῖς ἐπιπολῆς φλεγμαίνουσιν. οὕτω δὲ καὶ εἴ που στύφοντος εἴη φαρμάκου χρεία, σκοπεῖσθαι τοῦ δεομένου χωρίου τὴν θέσιν. εἰ μὲν γὰρ ἱκανόν ἐστιν ἐξικέσθαι

quemadmodum et ea, quae in uteris continentur. Quae vero in thorace et pulmone, per interiorem cubiti venam. Quae denique in capite et cervice infeftant, per humeralem. Optima namque et facillima eft per proximas et affectae parti communes venas evacuatio. Atque quod tumet, per halitum discutere, et hoc fane ex morbo indicationem habet. Verum particularem auxiliorum ufum variandum effe, partis affectae fitus oftendit. Qui namque in fumma cute affectus conftituti funt, iis tale refolvens effe medicamentum convenit, qualis inflammationis fpecies indicat. Qui in alto latent, hoc acrioribus medicamentis indigent, quo magis ab exterioribus receſſerunt. Quare nonnunquam, fi vehementer admodum in alto lateant, cucurbitulis utimur; quod in fumma cute ortis inflammationibus quam maxime contrarium eft. Ita vero fi adftringentis medicamenti ufus erit, loci id defiderantis fitum infpiciemus. Nam fi eo

πρὸς αὐτὸ τὸ στύφον, οὐδὲν κωλύει παραλαμβάνειν. εἰ δ' οὐχ ἱκανὸν, ἐπισκοπεῖσθαι, μή ποτε ἄρα τὴν ἐκ τῶν προκειμένων ὑγρότητα συνελάσωμεν εἰς τὸ πεπονθὸς, ὥστε ἤτοι τὴν ποδηγοῦσαν τῷ στύφοντι φαρμάκῳ μικτέον ἐστὶ δύναμιν, ἢ οὐ χρηστέον αὐτῷ. μέγιστον οὖν οἶδα βλάπτοντας, ὅσοι τοῖς ἐκ πνεύμονος ἀναβήττουσιν αἷμα περιτιθέασιν ἐκ κύκλῳ καθ' ὅλον τὸν θώρακα φάρμακα στύφοντα. πρὸς γὰρ τῷ μὴ διϊκνεῖσθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν εἰς τὸν πνεύμονα συνελαύνουσι καὶ τὸ κατὰ τὸν θώρακα αἷμα πρὸς τὸ σπλάγχνον. ἀρκεῖν ἡγοῦμαι καὶ περὶ τούτων εἴς γε τὴν ἐνεστῶσαν, πραγματείαν τὰ εἰρημένα. τοσοῦτον οὖν εἰπὼν ἔτι περὶ αὐτῶν ἀπαλλάξομαι, ὡς ἡ μὲν μέθοδος αὕτη τὸ εἶδος μόνον ἐστὶ τῆς πραγματείας· ἡ δὲ καθ' ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος ἐπιστήμη τε καὶ διέξοδος, ἡ οἷον οὐσία σύμπασα, ἣν ἐν ταῖς ἄλλαις πραγματείαις διεξήλθομεν.

medicamentum adſtringens pervenire poteſt, nihil vetat id adhiberi. Sin autem non poſſit, conſiderandum venit, ne quando ex proximis humorem in locum affectum propellamus. Proinde vel miſcenda eſt adſtringenti medicamento facultas quaedam ejusmodi, quae veluti id manu ducat, vel eo non utendum eſt. Maxime ſiquidem eos laedere novi, qui ex pulmone ſanguinem extuſſientibus medicamenta adſtringentia toti thoraci undique appoſuerunt. Nam praeterquam quod facultas eorum in pulmonem non penetraret, etiam ſanguis, qui in thorace continebatur, in viſcus illud agebatur. Atque de his ſatis eſſe dictum arbitror ad praeſentem disputationem. Tantum igitur adhuc praefatus, quod methodus haec forma ſolum commentarii hujus extet, aliud aggrediar. Caeterum ſingularum corporis partium ſcientia ac discurſus velut univerſa ſubſtantia eſt, quam in aliis commentariis transegimus.

Κεφ. ιζ΄. Περὶ προγνώσεως τοίνυν ἐφεξῆς λέξομεν, ἐπειδὴ χρήσιμος ἡμῖν εἰς ἄλλα τέ τινα, καὶ ουχ ἥκιστα πρὸς τὴν θεραπείαν ἐφάνη. τῷ μὲν οὖν πρῶτον βουλομένῳ συστήσασθαι τέχνην προγνωστικὴν ἀναγκαῖόν ἐστι προεπισκέψασθαι, πότερον, ὥσπερ ἑκάστου ζώου φύσις ἴδιον ἔχει χρόνον ζωῆς, οὕτω καὶ τῶν νοσημάτων ἕκαστον, ὡς ἀδύνατον εἶναι τέσσαρσιν ἡμέραις λυθῆναι νόσον, ἧς ἡ φυσικὴ προθεσμία δυοῖν ἐστι μηνῶν, η πᾶν νόσημα καὶ χρονίσαι δυνατόν ἐστι, καὶ λυθῆναι τάχιστα. νυνὶ μέντοι διὰ τὸ πολλοὺς ἤδη γεγονέναι προγνωστικοὺς τῶν ἐσομένων ἰατροὺς, οὐκέτ᾽ οὐδὲ τοῖς ἰδιώταις ζητεῖται, πότερον ἐγχωρεῖ γενέσθαι τινὰ τοῦ μέλλοντος αποβήσεσθαι προγνωστικὸν, ἢ ἀδύνατόν ἐστι, ἀλλ᾽ ἑξῆς ἅπαντες ὥσπερ δυνατοῦ τε τοῦ πράγματος ἔχουσι, πυνθάνονταί τε τὸν ἰατρὸν, ἐν ἥτινι προθεσμίᾳ λυθήσεται τὸ νόσημα. πρὸς μέντοι τὴν ἐνεστῶσαν πραγματείαν οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ὑποθέσθαι νῦν πρῶτον ἡμᾶς συνίστασθαι τέχνην προγνωστικὴν, καὶ γὰρ τἄλλα πάντα κατὰ τὸν λόγον οὕτω διήλθομεν. ἓν μὲν

Cap. XVII. De praenotione igitur deinceps dicturi sumus, quum nobis tum ad alia quaedam, tum ad curationem non minimum utilis videatur. Itaque primum volenti praenoscendi artem constituere necessarium est prius consideraffe, utrum, quemadmodum uniuscujusque animantis natura proprium vitae tempus sortitur, ita et morbi singuli, ut fieri nequeat quatuor diebus solvi morbum, cujus naturale tempus praescriptum duorum sit mensium; an omnis morbus diuturnior fieri et celerrime solvi possit. Nunc tamen, quia plerique jam futurorum praescii fuerunt medici, non amplius ab idiotis quaeritur, utrum possibile sit aliquem futuri eventus fieri praescium, an vero impossibile, sed serie omnes et rem possibilem tenent, et medicum percontantur, quo certo tempore morbus solvetur. Ad praesentem itaque tractationem nihil deterius accesserit, si nunc primum nos artem prognosticam constituere supponamus, etenim reliqua omnia simili ratione pertractavimus. Unum sane

δὴ καὶ πρῶτον ἀναγκαῖον, εἴπερ εἴη τις πρόγνωσις, εἶναί τινα βεβαίως ἐσόμενα κατὰ τὸν μέλλοντα χρόνον. ἑξῆς δὲ σκεπτέον, ὅπως ἂν τις εὕροι, τίνα τε καὶ πόσα τὰ τοιαῦτά ἐστιν. οὐ γὰρ πάντα γε τὰ γενησόμενα περὶ τὸν κάμνοντα τὴν γένεσιν ἀναγκαίαν ἔχει. θόρυβος οὖν ἐκ γειτόνων διὰ νυκτὸς, καὶ κύνες ὑλακτοῦντες, ἢ ἀγγελίαι τινὲς αηδεῖς ἀγρύπνους ἐργάζονται τοὺς νοσοῦντας, ὧν οὐδὲν οὔτ' ἀναγκαίαν ἔχει τὴν γένεσιν, οὔτε βεβαίαν τὴν πρόγνωσιν. ἆρ' οὖν ὅσα κατὰ τὸν τοῦ νοσήματος ἀποτελεῖται λόγον, ὡρισμένην τε τὴν γένεσιν ἔχει καὶ βεβαίαν τὴν πρόγνωσιν, ἢ οὐδὲ ταῦτα σύμπαντα; δύναται γὰρ ἐξαίφνης ἐπιῤῥυῆναί τι περιττὸν ὑγρὸν ἔνδον τοῦ σώματος, ἀλλόμενον ἐπί τι μόριον ἀναγκαῖον εἰς τὴν ζωην, ὥσπερ αὖ πάλιν ἕτερον ἐκ μέρους κυρίου μεταστῆναι εἰς ἄκυρον. ἀκολουθήσει δ' ἐξ ἀνάγκης τῷ μὲν εἰς τὸ κύριον ἐνεχθέντι μέρος ἔσχατος κίνδυνος, τῷ μεταστάντι δ' ἐξαιφνίδιός τε καὶ ἀπροσδόκητος ἡ τοῦ κάμνοντος σωτηρία. τῶν μὲν δὴ [192] τοιούτων καταστάσεων

et primum neceffarium eft, (fi praenotio quaedam fit) effe nonnulla, quae certo fint futuro tempore ventura. Scrutandum autem deinceps, quomodo quis, haec quae et quot fint, inveniat. Non enim omnia, quae aegrotanti funt eventura, neceffarium habent ortum. Nocturnus enim ex vicinis tumultus, et canum latratus, vel nuncia quaedam molefta aegros reddunt infomnes; quorum quodque neque neceffariam habet generationem, neque certam praenotionem. An igitur, quae morbi ratione proveniunt, et praefinitam generationem habent et certam praenotionem, an neque haec univerfa? Poteft enim repente humor aliquis fuperfluus in corpore interius ad partem aliquam vitae neceffariam profiliens confluere; quemadmodum contra alius ex nobili parte in ignobilem transmigrare. At eum, qui in nobilem partem invectus eft, fummum periculum ex neceffitate fequetur; qui vero in obfcuram transfertur, repentina ac inopinata laborantis falus erit. At vero in hujusmodi conftitutionibus

αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐστὶ προγνῶναι τὸ βέβαιόν τε καὶ σφαλερόν· οὐ μὴν ἐς ὅ, τι τελευτήσει, δυνατὸν ἀκριβῶς ἐξευρεῖν. ἐφ᾽ ὧν δὲ οὐκ ἔτι διαῤῥεῖ τὰ περιττώματα, κατασκήψαντα δὲ εἴς τινα τόπον, ἐκεῖνον κατείληφεν, ἐπὶ τούτων ἐγχωρεῖ προγνῶναι τὸ μέλλον εἰδόσιν ἡμῖν, ὅτι τε δυνάμεις εἰσὶ τῆς φύσεως οὐκ ὀλίγαι, καθ᾽ ἃς διοικεῖται τὸ ζῶον, ὁποία τέ τις αὐτῶν ἡ διαφορά. καὶ μέν γε καὶ ὅσα καθ᾽ ὅλον τὸ ζῶον ἐμφέρεται τῷ αἵματι περιττὰ, χωρὶς πλήθους ἀμέτρου, καὶ ταῦτα προθεσμίαν ἕξει πέψεως ἰδίαν ἕκαστα, ἐὰν μόνον ἑκάστου περιττώματος εὕρωμεν τὴν φύσιν. οὕτω γὰρ ἐγχωρήσει τι καὶ περὶ τῆς πέψεως αὐτοῦ στοχάσασθαι τεχνικῶς, ἁπάντων γε δηλονότι τῶν περὶ τὸν κάμνοντα πραττομένων ὀρθῶς. ὅσα γὰρ ἁμαρτάνεται πρός τινος, ἢ τοῦ βραδῦναι τὴν λύσιν τοῦ νοσήματος, ἢ τοῦ φθάσαι τὸν θάνατον αἴτια καθίσταται. καὶ χρὴ μεμνῆσθαι τοῦδε παρ᾽ ὅλον τὸν λόγον, εἴπερ τινὸς ἄλλου. μόναι γὰρ αἱ προγνώσεις ἀποβήσονται τοῦ ἀρίστου ἰατροῦ, θεραπεύοντος

id ipfum duntaxat praenofcere licet, tum quod fecurum, tum quod periculofum eft, non tamen, quo quid definat, accurate queas invenire. In quibus vero non amplius excrementa defluunt, fed in partem aliquam quum decubuerint, illam obfident, in his futurum licet praenofcere, quum fciamus et naturae facultates, quibus animal gubernatur, non effe exiguas, et quaenam ipfarum fit differentia, quin etiam quae cum fanguine per totum animal feruntur excrementa, citra immoderatam copiam, ea ftatum praefinitum coctionis tempus habent proprium fingula, fi modo cujusque excrementi naturam invenerimus. Sic enim artificio quiddam de ejus concoctione conjectare licebit, fi nimirum omnia circa aegrotum recte adminiftrentur. Nam quicunque ab aliquo errores committuntur, caufae conftituuntur, quae aut morbi folutionem remorantur, aut mortem accelerant. Atque hujus rei toto hoc fermone, fi alterius cujusquam, meminiffe oportet. Solae namque praenotiones contingent ab optimo medico, eo quidem recte curante, et

μὲν αὐτοῦ ὀρθῶς, τοῦ κάμνοντος δὲ μηδὲν ἁμαρτάνοντος. τὸ δ' οἴεσθαι τοιαύτην εἶναι τοῖς ἰατροῖς τὴν πρόγνωσιν, οἵαν οἱ μάντεις ἐπαγγέλλονται, γελοῖον. ἐκεῖνοι μὲν γάρ φασιν ἐνναταῖον, εἰ οὕτως ἔτυχε, σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἔτι προστιθέντες, ἁπάντων ὀρθῶς γιγνομένων. οἱ μὲν γὰρ ἅπαντα τὰ τοῖς κάμνουσιν αἰσίως τε καὶ ἀπαισίως ἐπιγενησόμενα προμαντεύονται. ὁ δὲ ἰατρὸς οὐχ οὕτως προερεῖ τὸ μέλλον, ἀλλ' οἶδεν, εἰ πάντα γίγνοιτο δεόντως, ἑβδομαῖον, εἰ οὕτως ἔτυχε, λυθήσεσθαι τὸ νόσημα· προςγενομένου δέ τινος ἁμαρτήματος, εἰ μὲν μικρὸν εἴη τοῦτο, δύνασθαι μεταπεσεῖν τὴν λύσιν ἐκ τῆς ἑβδόμης εἰς τὴν ἐνάτην· εἰ δὲ μεῖζον, εἰς τὴν ἑνδεκάτην· εἰ δὲ πολὺ μεῖζον, εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· εἰ δὲ πάνυ σφόδρα μέγα, κίνδυνον ἀκολουθήσειν ἀντὶ σωτηρίας ἀσφαλοῦς. προσέχει γὰρ ὁ ἰατρὸς ἀεὶ τοῖς δυσὶ τούτοις ὥσπερ ἀντιπάλοις, τῷ τε νοσήματι καὶ τῇ φύσει. καὶ πρῶτον μὲν τοῦ σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀπολεῖσθαι τὴν πρόγνωσιν ἐκ τοῦ διαγνῶναι τὸ ἰσχυρότερον· ἔπειτα δὲ καὶ τῆς προ-

aegro nihil delinquente. At talem medicis praenotionem esse arbitrari, qualem vates profitentur, ridiculum est. Illi siquidem hominem nono die (si sors ita prospere tulerit) incolumem evasurum denunciant, his non additis, si omnia probe administrentur; hi namque omnia vel auspicato vel inauspicato cessura esse praesagiunt. Medicus vero futurum non ita praedicit, sed novit, si omnia decenter fiant, septimo die, exempli gratia, morbum solutum iri; si quis autem error accesserit, isque parvus fuerit, morbi solutionem ex septimo in nonum diem transiturum; si major, in undecimum; si vero multo major, in decimum quartum; si maximus, periculum pro salute certa consequuturum. Intendit enim semper medicus animum hisce duobus ut adversariis, et morbo et naturae. Ac primum quidem futurae salutis hominis, vel interitus, ex dignotione valentioris atque postea praefiniti temporis ex eo, quanto alterutrum valentius

θεσμίας ἐκ τοῦ πόσῳ θάτερον ἰσχυρότερόν ἐστι, ποιεῖται. καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ κατασκεψάμενος ἑκατέρου τὴν ῥώμην, ἐξευρήσει τὸ νικῆσον. ὁρῶμεν γὰρ οὐκ ὀλίγους τῶν γυμναστικῶν ἐκ τῶν πρώτων κινήσεων, ἃς κινοῦνται πρὸς ἀλλήλους οἱ παλαισταὶ, προλέγοντας τὸν νικήσοντα πολλάκις γε καὶ πρὸ τῆς νίκης, καὶ ὅτι ταχέως ὑποχείριον ἕξει τὸν ἀνταγωνιστήν. πράττουσι δὲ τοῦτο, ὅταν ὁρῶσιν ἀξιολόγῳ τινὶ τὸν ἕτερον ἰσχυρότερον ὄντα θατέρου. προγνώσεται μὲν οὖν ὁ ἰατρὸς ὑγείαν τε καὶ θάνατον οὐκ ἐξ ἄλλων ἀσκημάτων, ἢ τοῦ γνωρίζειν ἀκριβῶς τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος καὶ τῆς φύσεως. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν ἑκατέρου προθεσμίαν εὑρήσει. ταχεῖα γὰρ ἔσται ἡ λύσις τοῦ νοσήματος, ὅταν ἡ δύναμις εὐρωστῇ, θάνατος δὲ διαταχέων, ἣν αὐτὴ μὲν ἀσθενὴς ᾖ, ἰσχυρότερον δὲ τὸ νόσημα. τὸ δὲ τῆς ὑπεροχῆς μέγεθος ἐνδείκνυται τῆς προθεσμίας τὸν χρόνον. ἀπο τούτων μὲν τῶν σκοπῶν ὁ ἰατρός ἐστι προγνωστικός. ἐξ οἵων δὲ διασκεμμάτων αὐτῷ περίεστι διαγινώσκειν τοὺς σκοποὺς, εἴρηται μὲν ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἐπὶ

ſit, praenotionem aſtruit. Neque mirari oportet, ſi, utriusque viribus perſpectis, victurum deprehendas. Videmus enim non paucos gymnaſtas ex primis ac mutuis quos luctatores concitant inſultibus eum, qui ſuperaturus ſit, praedicere ſaepe etiam ante victoriam, quodque adverſarium celerrime ſit proſtraturus. Hoc autem agunt, quum re quadam notabili alterum altero valentiorem eſſe conſpiciunt. Itaque medicus tum ſanitatem tum mortem praeſagiet, non ex aliis exercitationibus, quam ex accurata roboris morbi et naturae cognitione. Sed ex iis ipſis etiam praefinitum utriusque terminum reperiet. Cita namque erit morbi ſolutio, quum facultas robuſta fuerit. Sin imbecillis illa, morbus autem validior, mors accelerat. Sed exceſſus magnitudo tempus termini indicabit. Ab his equidem ſcopis medicus futuri praenotionem ducet. Quibus autem obſervationibus ipſi abunde liceat ſcopos dignoſcere, fuſius in libris de

πλέον, ἐρήσεται δὲ καὶ νῦν ἡ καθόλου μέθοδος, ὥσπερ τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὕτω καὶ τοῦδε. ἰσχὺν μὲν τῆς φύσεως ἐκ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν γνωρίσεις, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς, ἐπειδὴ τῆς ζωτικῆς οὗτοι δυνάμεως ἔργον εἰσί· τὸ δὲ μέγεθος τοῦ νοσήματος ἐκ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων· τὸ δ᾽, ὅσῳ θάτερον ὑπερέχει θατέρου, ταῖς ἀπεψίαις καὶ πέψεσιν, αὐτὰς δὲ ταύτας [193] ἐκ τῶν ἰδίων περιττωμάτων· τὰς μὲν ἐν τῇ γαστρὶ διὰ τῶν ὑπιόντων κάτω, τὰς δ᾽ ἐν τοῖς ἀγγείοις διὰ τῶν οὔρων, τὰς δ᾽ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διὰ τῶν ἱδρώτων. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ὅσαι κατά τι μέρος ἓν ἢ πλείω συνίστανται. τὰς μὲν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα (45) διὰ τῶν ἀναβηττομένων. ὅσαι δὲ κατὰ κύστιν ἢ νεφροὺς, διὰ τῶν τοῖς οὔροις ἐμφερομένων. ἥπατος δὲ σιμὰ καὶ μεσεντέριον ὅπως ἔχει δυνάμεως, ἐκ τῶν ὑπιόντων κάτω, καὶ τῶν ἐμουμένων τὰ κατὰ τὴν ἄνω γαστέρα καὶ τὸν στόμαχον. ὅσα δὲ δι᾽ ὑπερώας ἐκκρίνεται, ἢ διὰ ῥινῶν καὶ δι᾽ ὤτων, ἐγκέφαλον,

crifibus tractatum eft. Nunc autem etiam univerfalis, ut aliorum omnium, ita et hujusmodi methodus tractabitur. Robur quidem naturae ex propriis functionibus cognofces, maxime vero ex iis, quae pulfum edunt, quoniam is vitalis facultatis opus eft. Magnitudinem autem morbi ex propriis fymptomatibus. At id, quo alterum ab altero evincitur, ex coctionibus et cruditatibus deprehendemus; has autem ipfas ex propriis excrementis, ventris quidem per ea, quae dejiciuntur; vaforum vero per urinas; totius denique corporis per fudores, atque ita alias omnes, quae in una parte quadam aut pluribus confiftunt, eas quidem, quae thoracis ac pulmonis funt, per ea, quae tuffi excreantur; quae vero veficae aut renum, per ea, quae cum urinis inferuntur. Jecoris autem fimam partem et mefenterium, ut facultate fe habeant, per ea, quae dejiciuntur; ac fuperiorem ventriculum et ftomachum ex iis, quae vomitu excluduntur. Quaecunque vero per palatum excernuntur, vel per nares, vel per aures, cerebri, ut fe habeat, robur indica-

ὅπως ἔχει ῥώμης, δηλώσει. κοινὸν δ᾽ ἐπὶ πάντων, ὡς οὐχ οἷόν τε διαλυθῆναι το νόσημα, πρὶν ἐν τοῖς ἀπιοῦσι περιττώμασιν ὀφθῆναι πέψεως γνωρίσματα. οὕτω κἂν ὦτα κακῶς ἔχῃ, κἂν ὀφθαλμοὶ, κἂν φάρυγξ, κἂν μόριόν τι ἑλκωθὲν ᾖ, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ἅπαντες πεπασμοὶ ταχυτῆτα κρίσεως καὶ ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν σημαίνουσιν· ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα, καὶ εἰς κακὰς ἀποστασίας ἐκτρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. ταῦτα περὶ προγνώσεως ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρόν. ὁ γάρ τοι πᾶς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ἐν ταῖς οἰκείαις πραγματείαις γεγένηται κατὰ μέρος μεγίσταις οὔσαις, καὶ σχεδον ἅπαντα τὰ θεωρήματα περιειληφυίαις, τά τε περὶ τῶν σφυγμῶν καὶ κρίσεων καὶ κρισίμων ἡμερῶν. ἐξ ὧν γάρ τις προγινώσκει μάλιστα, διὰ τῶν τριῶν τούτων δεδήλωται. δοκῶ τέλος ἔχειν την θεραπευτικην ἅπασαν μέθοδον.

Κεφ. ιη΄. Ἐπειδὴ καὶ τους ἀπαλλαγέντας νοσημάτων εἰς εὐρωστίαν ὑγιεινὴν ἄγεσθαι προσήκει, καὶ τοὺς ὑποσυ-

bunt. Ad hoc omnibus eft commune, morbum prius non poffe folvi, quam in prodeuntibus excrementis figna concoctionis appareant, five aures laborent, five oculi, five fauces, five aliqua pars fuerit exulcerata. Et ut fummatim dicam, concoctiones crifis celeritatem falutisque fecuritatem fignificant. Cruda vero, incocta et quae in pravos abscelfus vertuntur, nullam crifim, vel labores, vel mortes, vel ipforum morborum recidivas nunciant. Haec de praenotione ad rem praefentem fufficiant. Univerfus fiquidem de his fermo peculiaribus libris proditus eft, pluribus fane particulatim, fed fere omnia theoremata complectentibus, quales de pulfibus, crifibus, ac de diebus decretoriis funt infcripti. Ex quibus enim quis praenofcat, potiffimum hisce tribus commentariis oftenfum eft. Ac mihi fane videtur medendi methodum jam finem habere.

Cap. XVIII. Quandoquidem et eos, qui a morbis foluti convalefcunt, ad fanum firmumque virium robur

ρομένους εἰς τὰ νοσήματα προφυλάττεσθαι τὰς νόσους, ἔτι τε τοὺς ἀμέμπτως ὑγιαίνοντας ἐν τούτῳ φυλάττεσθαι, καὶ τρία ταῦτα ὑπόλοιπα μέρη τῆς τέχνης ἐστὶ, διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν τι καὶ περὶ τῆς τούτων συστάσεως. ἐπεὶ τοίνυν εἴρηται καὶ πρόσθεν, ὡς ἔστι τρία τὰ σύμπαντα γένη τῶν παρὰ φύσιν, αἰτίαι τε, καὶ διαθέσεις, καὶ συμπτώματα, τὸ προφυλακτικὸν κἂν εἴη μέρος τῆς τέχνης, ὃ δὴ καὶ καλοῦσιν ἰδίως προφυλακτικὸν ἐν τῷ πρώτῳ γένει συνιστάμενον. ὅταν γὰρ ἤτοι πλῆθός τι χυμῶν, ἢ φαυλότης, ἢ ἔμφραξις, ἢ φθαρτικὴ δύναμις ἐγγίνηται τῷ σώματι, κίνδυνός ἐστιν ὅσον οὔπω νοσῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ δὲ καὶ ἐσχάτως κινδυνεῦσαι. δυσδιάγνωστοι δὲ τοιαῦται αἰτίαι ἅτε οὐ λυποῦσαι τον ἄνθρωπον. ὥσπερ γε ἀμέλει καὶ ὁ τοῦ λυττῶντος κυνὸς ἰὸς, οὐ σημεῖον ἴδιον οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ σώματι περιεχόμενον, πρὶν ἐγγὺς ἥκειν λύττης τὸν δηχθέντα. καὶ δὴ καὶ πυνθάνεσθαι τῶν τοιούτων αἰτιῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν τὸν ἰατρὸν αὐτῶν τῶν πασχόντων ὑπὲρ τῶν

ducere convenit, et eos, qui in morbos proclives decidunt, a morbis praefervare; et eos etiamnum, qui citra laefionem ullam fanitate fruuntur, in ea confervare, ac tres hae refiduae artis funt partes, paucifimis verbis etiam de harum conftitutione aliquid differendum. Quum igitur et antea dictum fit, tria effe eorum univerfa genera, quae praeter naturam funt, caufas, affectus et fymptomata, praefervatrix utique pars artis erit, quam et proprie vocant prophylacticen, in primo genere confiftens. Quando enim vel copia quaedam humorum, vel pravitas, vel obftructio, vel corrumpens vis corpori innafcitur, periculum eft, ne homo quam primum aegrotet, aliquando etiam extreme periclitetur. Verum interdum difficile hujusmodi caufae queunt cognofci, quum hominem minime infeftant, ut certe venenum canis rabie laborantis, cujus fignum proprium nullum in corpore continetur, antequam ad commorfum rabies prope appulerit. Quare medicum hasce caufas ab ipfis aegrotantibus fcifcitari neceffarium eft, et quae

συμπεσόντων αὐτοῖς ἑκάστου. ὅταν μέντοι πλῆθος ἢ κακοχυμία ὑποτρέφηται, ἢ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, ἢ ἐμφράττηταί τι σπλάγχνον, ἔνεστι γνωρίζειν αὐτὰ διά τινων συμπτωμάτων, ἃ μέσα πώς ἐστι τῶν τε τοῖς ὑγιαίνουσι ὑπαρχόντων καὶ τῶν τοῖς νοσοῦσι συμβαινόντων. τὰ μὲν γὰρ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχοντα κατὰ φύσιν ἅπαντά ἐστι καὶ ἄμεμπτα· τὰ δὲ τοῖς νοσοῦσι συμβαίνοντα παρὰ φύσιν τε καὶ μεμπτά· τὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἐκ μὲν τοῦ γένους ἐστὶ τῶν ταῖς νόσοις συμβαινόντων, οὕτω δὲ σμικρὰ τοῖς μεγέθεσι καὶ ἀσθενῆ ταῖς δυνάμεσι, ὡς μηδέπω κωλύεσθαι πρὸς αὐτῶν τὰς συνήθεις ἑκάστῳ πράξεις. εἴτε γὰρ ὀδύνη κεφαλῆς ἢ ἄλλου τινὸς εἴη μέρους οὕτω σμικρά τις, [194] ὡς μήπω τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζεσθαι κλινήρη γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ εἴτε βάρος, ἤτοι καθ᾽ ὑποχόνδριον, ἢ κεφαλὴν, ἢ ἄλλο τι μέρος, η σπλάγχνον, οὐδὲ τοῦθ᾽ ἱκανὸν ἀποστῆσαι τῶν συνήθων. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον ὄγκος τοῦ σώματος, ἢ ἰσχνότης, ἢ ἄχροια, καὶ ὁ πρὸς τὰς κινήσεις ὄκνος, ἢ ὑπνώδης διάθεσις, ἢ ἀγρυπνία τῶν κατὰ τὰς τοῦ

ſingula ipſis obvenerint. Quum tamen plenitudo, aut humorum pravitas, vel tumorem corporis procreat, vel viſcus aliquod obſtruit, licet ipſa dignoſcere per quaedam ſymptomata media quodammodo eorum, tum quae ſanis inſunt, tum quae aegris accidunt. Etenim quae ſanis inſunt, omnia ſecundum naturam ac illaeſa ſunt; quae aegris accidunt, tum praeter naturam, tum cum laeſione exiſtunt, horum intermedia ex genere quidem eorum ſunt, quae morbis accidunt, ſed tam exigua magnitudinibus et viribus imbecilla, ut conſuetae ab ipſis cuique parti functiones nondum interturbentur. Si namque dolor aliquis capitis vel alterius cujuspiam partis fuerit, ita parvus, ut hominem nondum lecto decumbere cogat; ſed et ſi gravitas vel in hypochondriis, vel capite, vel quadam alia parte, vel viſcere, neque haec potuerit a ſolitis functionibus deturbare, ſed etiamnum magis tumor corporis, aut macies, aut decoloratio, et ad motus ſegnities, aut ſomnolenta dispoſitio, aut vigiliae a functio-

βίου πράξεις ἐνεργειῶν ἀπάγειν οὐχ ἱκανὰ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἀνορεξία τις, ἢ ὄρεξις ἐπιτεταμένη σιτίων· ἀμφω γὰρ γίγνεται τοῦ σώματος οὐκ ἀκριβῶς ὑγιαίνοντος, ὥσπερ γε καὶ ἀδίψους παρὰ λόγον, ἢ διψώδεις, ἢ δακνομένους τὸν στόμαχον, ἢ τὴν κοιλίαν, ἢ κοπώδεις ἑαυτοὺς αἰσθάνεσθαι. τοιοῦτος γάρ τις ὁ τύπος ἐστὶ τῶν συμβαινόντων τοῖς ὑποφερομένοις εἰς νόσον. ἡ δ᾽ ἐπανόρθωσις τῶν ἐργαζομένων αὐτὰ διαθέσεων, συνελόντι μὲν εἰπεῖν, διὰ τῶν ἐναντίων, ὡς ἔμπροσθεν δέδεικται. κατὰ μέρος δ᾽ ἐπιόντι, τὸ μὲν περιττὸν ἅπαν ἐκκενοῦν προσήκει, διορισάμενον ὅπως ἐστὶ περιττὸν, εἴτε ὡς ποσὸν, εἴτε ὡς ποιὸν, εἴτε ὡς ἄμφω. τὸ δ᾽ ἐπανελθεῖν δυνάμενον εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλοιοῦν διὰ τῶν ἐναντίων, τὸ μὲν παχὺ καὶ γλίσχρον λεπτύνοντα, τὸ δε λεπτὸν παχύνοντα, κοινῇ δ᾽ ἄμφω πέττοντα, τὰς δ᾽ ἐμφράξεις διαῤῥίπτοντα, τὰ δ᾽ ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν, οἷά τε τὰ δηλητήρια καὶ οἱ ἰοὶ τῶν ἰοβόλων ζώων, ἀλλοιοῦντα καὶ κενοῦντα, τὰς μὲν ἀλλοιώ-

nibus ad vitae actiones neceſſariis haud abducere ſatis valuerint, imo nec inappetentia, vel adaucta vehementius ciborum appetentia; ambo ſiquidem corpore non abſolute ſano oboriuntur, quemadmodum et praeter rationem ſeſe haud ſitibundos, vel ſitibundos; aut ſtomacho morderi ſeu ventriculo; aut laſſatos ſeſe ſentire; talis enim typus quidam eſt eorum, quae in morbum decidentibus accidunt; at haec efficientium affectuum emendatio, ſi ſummatim quidem loquar, contrariis, ut prius oſtenſum eſt, celebratur. Si vero articulatim explicem, ſupervacuum omne evacuari convenit, diſtinctione prius facta, quomodo ſit ſupervacuum, an ut quantum, ſive ut quale, ſive ut utrumque. Quod autem in naturalem ſtatum redire poteſt, id contrariis alterare oportet, craſſum quidem ac lentum attenuantibus, tenue vero incraſſantibus, communiter autem utrumque concoquentibus, obſtructiones aperientibus; at quae toto genere praeter naturam ſunt, qualia venena et animalium virus jaculantium ictus, alterantibus et vacuantibus.

σεις διὰ τῶν ἐναντίων, ἤτοι καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν, ἢ κατὰ ποιότητα μίαν, ἢ δύο ποιούμενον, ἐκκενοῦντα δὲ διὰ τῶν ἑλκτικῶν δυνάμεων. δι' ὧν δ' ἄν τις ταῦτα ποιήσειε βοηθημάτων, ἐξ αὐτῶν τῶν διαθέσεων ληπτέον. εἰ μὲν γὰρ πάντες ὁμοίως αὐξηθεῖεν χυμοὶ, διὰ φλεβοτομίας μὲν ἡ κυριωτάτη καὶ μεγίστη κένωσις, ἑξῆς δὲ διὰ τρίψεων καὶ γυμνασίων, καὶ λουτρῶν, καὶ ἀσιτίας. οὕτω δὲ χρὴ κενοῦν, καὶ εἰ τὸ αἷμα πλεονάσει μόνον. εἰ δ' ὁ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς χυμὸς, ἤ τις ὑδατώδης ὀῤῥὸς χυμοῦ, διὰ κενώσεως μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως. τὰ μὲν γὰρ ἐν ταῖς πρώταις φλεψὶ περιττώματα τοῖς ὑπηλάταις ἐκκαθαίρειν· τὰ δ' ἐν ταῖς ἄλλαις, δι' οὔρων μὲν τὰ ὑδατώδη καὶ λεπτὰ, διὰ καθάρσεως δὲ τὰ χολώδη. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τὰ λεπτὰ τοῖς ὑπηλάταις ἐκκενοῦν. τὰ δὲ καθ' ὅλην τὴν ἕξιν, ὅσα μὲν λεπτὰ, δι' ἱδρώτων τε καὶ φαρμάκων, ὁπόσα τῷ δέρματι προσφερόμενα ξηραίνειν πέφυκε· ὅσα δὲ χολώδη, καθάρσει

Alterationes quidem per contraria, vel tota fubftantia, vel una qualitate, vel duabus agentia fiunt; evacuationes vero per remedia attrahendi facultatibus praedita. Quibus autem auxiliis haec aliquis acturus fit, ab ipfis affectibus ei petendum. Si namque omnes peraeque humores aucti fuerint, venae fectione vacuatio praecipua ac maxima celebrabitur, deinde frictionibus, exercitiis, et balneis, et inedia. Hoc autem pacto vacuare oportet, fi fanguis duntaxat exuberaverit. Si vero bilis flavae vel atrae humor, vel aquofum quoddam humoris ferum, vacuatione quidem, fed non fimili utendum eft. Nam quae inprimis quidem funt venis excrementa, medicamentis alvum fubducentibus expurganda funt; quae vero in aliis, per urinas quidem aquofa ac tenuia, biliofa vero purgatione. Sed poffunt quoque tenuia alvum fubducentibus vacuari. At quae in toto corporis habitu ftabulantur, tenuia quidem per fudores et medicamenta, quae cuti admota exiccare confueverunt. Ve-

μὲν πρῶτον, ἑξῆς δὲ τῇ διὰ τοῦ δέρματος κενώσει. εἰ δ' ὁ τοῦ φλέγματος πλεονάζοι χυμὸς, εἰ μὲν ἁλμυρὸν εἴη, καθαίρειν, ὀξὺ δὲ γενόμενον ἀλλοιοῦν πειρᾶσθαι συντελοῦντα τῇ φύσει πρὸς τὴν πέψιν αὐτοῦ. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἔτι τὸ γλυκὺ πέττεται ῥᾳδίως. ἄγει δ' εἰς πέψιν ἡσυχία τε καὶ θάλψις μετρία, καὶ σιτίων εὐχύμων ὀλίγων ἐδωδὴ, καὶ οἴνου πόσις θερμαίνοντος ὀλίγον. τὴν δὲ θάλψιν μετρίαν ποιεῖ ἡ εὔκρατος τρίψις, καὶ αἱ τῶν θερμῶν ὑδάτων σύμμετροι χρήσεις, ἐδέσματά τε καὶ φάρμακα τὰ μετρίως θερμαίνοντα. διαῤῥίπτει δὲ τὰς ἐμφράξεις, ὅσα λεπτύνειν πέφυκεν ἐδέσματά τε καὶ πόματα καὶ φάρμακα. τὰς δ' ὕλας τούτων ὅπως εὑρίσκειν τε καὶ κρίνειν προσήκει, διὰ μιᾶς ἐξηγησάμεθα πραγματείας, ἣν περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ἐπιγράφομεν. εἴρηται δὲ κἀν τῷ περὶ τῆς λεπτυνούσης διαίτης γράμματι.

Κεφ. ιθ'. Καιρὸς οὖν ἤδη μετιέναι τῷ λόγῳ πρὸς

rum si biliosa extiterint, primum purgatione, deinde per cutim evacuare convenit. Quod si pituitosus exuberet humor, si salsa quidem fuerit pituita, purgare; sin acida, alterare moliatur is, qui naturam ad ejus concoctionem juvat. At sane dulcis multo facilius etiamnum concoquitur. Ad concoctionem autem ducit quies, moderatus calor, ciborum boni succi modicorum esus, ac vini modice calefacientis potio. At calorem moderatum frictio temperata et commoderatus aquarum calidarum usus, et edulia, et medicamenta mediocriter calefacientia promovent. Obstructiones discutiunt, quaecunque esculenta, et potulenta, et medicamenta attenuare nata sunt. At horum materias ut et invenire et judicare deceat, uno opere exposuimus, quod de simplicium medicamentorum facultate inscripsimus. Quinetiam in libro de victu attenuante traditum est.

Cap. XIX. Tempus itaque jam est, ut ad eos, qui ex

τοὺς ἐκ τῶν νοσημάτων ἀναλαμβάνοντας, ἐφ' ὧν οὔτ' αἴτιον οὐδέν ἐστι [195] παρὰ φύσιν, ουτε διάθεσις ἰσχνότης δὲ μόνη μετὰ δυνάμεως ἀσθενοῦς. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἡ εἰς την κατὰ φύσιν ἀγωγὴ τῶν οὕτω διακειμένων ἀνάθρεψίς τε καὶ ῥῶσίς ἐστιν ἐκ κινήσεών τε καὶ τροφῶν συμμέτρων γιγνομένη. τὰς δ' ὕλας κἀνταῦθα, δι' ὧν αἱ κινήσεις τε καὶ θρέψεις ἔσονται, διὰ τῆς ὑγιεινῆς ἐδήλωσα πραγματείας. ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μηδὲν λείπειν τῷ παρόντι λόγῳ, λεχθήσεται καὶ νῦν ἡ μέθοδος ἁπάσης τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας, οὐ μόνον τῆς ἀναληπτικῆς λεγομένης. καὶ πρῶτόν γε, ὁποῖον το γένος αὐτῶν ἐστι, ἆρά γε τῶν παρόντων φυλακτικὸν, ἢ τούτῳ μόνῳ διαφέρει τοῦ θεραπευτικοῦ, τῷ κατὰ μικρὰ ποιεῖσθαι την ἐπανόρθωσιν; οὐ γὰρ δη διαφυλάττοντί γε τῷ σώματι τὴν ἔμπροσθεν ἕξιν ἐπιστατούσης ἐδέησε τέχνης. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτ' ἔστι αἰτία τοῦ δεῖσθαι τῆς (46) προνοησομένης ἐπιστήμης, ὅτι δια-

morbis convalefcunt, oratione transeamus, in quibus neque caufa eft praeter naturam, neque affectus, fed fola cum virium imbecillitate macies. Proindeque in eum, qui fecundum naturam fit, ftatum degentium, reductio refectio corroboratioque eft, quae ex commoderatis tum exercitationibus, tum alimentis comparatur. Sed et materias, quibus motus et nutritio fieri poffint, in opere de fanitate tuenda explicavimus. At ne ea de re quid praefenti fermoni defit, nunc etiam univerfae artis fanitatis tuendae, non folum refectricis, quam analepticen vocant, methodus repetenda eft. Ac primum, quodnam ipforum genus exiftat, idne hygieinen, quod praefentem fanitatem tuetur, an hoc folo a therapeutico feu curandi genere differat, quod paulatim emendationem moliatur? corpori namque priorem ftatum confervanti ea quae illi praefit arte haud opus fuerit. Verum quia corrumpitur, nec quod prius erat idem permanet, id ipfum caufa eft, cur ea, quae ipfi profpice-

φθείρεταί τε καὶ οὐ διαμένει τοιοῦτον, οἷον ἔμπροσθεν ἦν. εἰ μὲν δὴ τοῦτο μόνον αὐτῷ τὸ κενοῦσθαί τε καὶ διαφορεῖσθαι συμπίπτοι, τροφὴ καὶ ποτὸν ἀναπληρώσουσι τὸ λεῖπον. εἰ δ' ἤτοι ὑποθρέψειε πλῆθος χυμῶν, ἢ περιττώματα μοχθηρὰ, γυμνασίων αὐτῷ δεήσει σκοπὸν ἐχόντων καὶ ἐκκενοῦν μὲν, καὶ καθαίρειν τὸν χυμὸν, καὶ πέπτειν τὰ περιττώματα, πρὸς τῷ καὶ διαφυλάττεσθαι τὰς αἰτίας ἁπάσας, ὅσαι τὴν ὑγείαν αὐτὴν διαφθεῖραι δυνήσονται, ψύξιν, ἔγκαυσιν, κόπον, ἀπεψίαν, μέθην, ἀγρυπνίαν, λύπας, ὀργὰς, θυμὸν, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, οὐ γὰρ ἔτι δεῖ καθ' ἕκαστον ὑπεξιέναι τῷ λόγῳ, τῆς ὑποθέσεως, ἣν ὑπεθέμεθα, πεπληρωμένης ἤδη. πρόκειται γὰρ οὐ κατὰ διέξοδον ὑπὲρ ἁπάντων τῶν μερῶν τῆς ἰατρικῆς διελθεῖν, ἀλλὰ δεῖξαι, πῶς ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ τέλος ἐννοίας, ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὕτω καὶ ταύτης ἡ σύστασις γίγνεται. καὶ τοίνυν ἐπειδὴ γέγονεν ἤδη τοῦτο, διὰ κεφαλαίων ἀναλάβωμεν ἅπαντα τῆς ἰατρικῆς τὸν λόγον, εὐθὺς καὶ τὴν

ret, indigeat. Enimvero si id corpus vacuari exhauririque solum obtingeret, defectum cibus potusque refercirent. Si vero aut humorum copia, aut excrementorum pravitas coacervetur, ipsi opus erit exercitationibus scopum eum habentibus, ut tum humorem evacuent et purgent, tum excrementa concoquant, modo id causas omnes, quae sanitatem ipsam evertere possunt, evitet, frigus, calorem, lassitudinem, cruditatem, temulentiam, vigilias, moerores, excandescentiam, iram et quaecunque id genus cetera. Non enim necesse est ea sigillatim oratione prodere, quum, quod argumentum proposuimus, jam absolutum sit. Propositum enim erat non de omnibus medicinae partibus decursu differere, sed quemadmodum alias artes, ita et hanc suam a finis notione sortitam esse constitutionem demonstrare. Quum igitur id jam perfectum sit, summatim totam medicinae rationem repetamus, moxque eam quam

ἀναλογίαν ἐπιδεικνύντες, ἣν ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας τέχνας, ὅσαι ποιητικαί.

Κεφ. κ'. Ἔστιν οὖν ἡ ἰατρικὴ μία τῶν ποιητικῶν, οὐ μὴν ἁπλῶς οὕτως, ὡς ἡ οἰκοδομική τε καὶ τεκτονικὴ, καὶ ὑφαντικὴ, ἀλλ' ὥς ἥ τε τῆς πεπονθυίας οἰκίας ἐπανορθωτικὴ καὶ τῶν ῥαγέντων ἱματίων ἀκεστική. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ἡ σύστασις ἐδείχθη διττὴ, ποτὲ μὲν ἑαυτοῦ γεννῶντος τοῦ τεχνίτου τὸ παράδειγμα, ποτὲ δ' ἐκτὸς ὑπάρχοντος θεωρουμένου, τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐκ τοῦ δευτέρου γένους ἐπεδείξαμεν. οὐ γὰρ ἑαυτῆς διαπλάττει τὸ παράδειγμα· θεασαμένη δὲ δι' ἀνατομῆς ὅλον ἀκριβῶς, αὐτὸ πειρᾶται τὸ διαφθειρόμενον ἐπανορθοῦν. διήνεγκε δ' ἐν τούτῳ τῶν προειρημένων τεχνῶν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς φύσεως ἐργαζομένης ὑπηρετεῖ. τὴν θεωρίαν μέντοι πᾶσαν, ἐξ ἧς ὁρμώμενος ὁ ἰατρὸς ἐπανορθωτικός τε καὶ ὑπηρετικός ἐστιν, ἀνάλογον ἐκτήσατο ταῖς ἄλλαις τέχναις ταῖς ποιητικαῖς. καὶ γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν ἔγνωκε τὴν

ad caeteras quasque artes effectivas habet analogiam oftendentes.

Cap. XX. Eft igitur medicina una effectivarum artium, non tamen fimpliciter, ut aedificatoria, fabrilis, textoria; fed ut labefactatae domus emendatrix, et laceratarum veftium fartrix. Quoniam vero et harum ipfarum duplicem effe conftitutionem oftendimus, interdum quidem artifice exemplum ex fe fingente, interdum vero, quod extrinfecus confiftit, fpeculante; medicinam artem fecundi generis effe demonftravimus. Non enim ex fe ipfa fingit exemplum, verum ex Anatome totum id diligenter fpeculata, vitiatum emendare conatur. Differt autem in hoc ab artibus praedictis, quod plurima natura operante fubminiftrat; univerfam tamen fpeculationem, ex qua medicus emendator et minifter manat, aliis effectivis artibus fimilem obtinet. Etenim par-

οὐσίαν, καὶ τῶν ὀργανικῶν τὸν τρόπον τῆς γενέσεως, ἔτι τε τῶν παθῶν τὴν εὕρεσιν ὁμοίως ἐποιήσατο, καὶ τοὺς καθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν σκοποὺς τῆς ἰάσεως.

tium fimilarium fubftantiam et generationis organicarum modum pernovit: peraeque etiamnum tum affectuum inventionem, tum curationis cujusque ipforum fcopos introduxit.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΕΧΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ.

Ed. Chart. II. [196.] Ed. Baf. III. (471.)

Τρεῖς εἰσὶν αἱ πᾶσαι διδασκαλίαι τάξεως ἐχόμεναι. πρώτη μὲν, ἡ ἐκ τῆς τοῦ τέλους ἐννοίας κατ' ἀνάλυσιν γινομένη. δευτέρα δὲ, ἡ ἐκ συνθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάλυσιν εὑρεθέντων. τρίτη δὲ, ἡ ἐξ ὅρου διαλύσεως. ἣν νῦν ἐνιστάμεθα. καλεῖν δ' ἔξεστι την τοιαύτην διδασκαλίαν, οὐ μόνον ὅρου διάλυσιν, ἀλλὰ καὶ διάπτυξιν, ὥς τινες ὠνόμασαν, ἢ ἀνάλυσιν, ἢ διαίρεσιν, ἢ, ὡς ἕτεροί τινες. ἐξάπλωσιν, ἢ ἐξήγησιν, ὡς ἄλλοι. ἐπεχείρησαν μὲν οὖν ἔνιοι τῶν Ἡροφιλείων τοιαύτην ποιήσασθαι διδασκαλίαν, ὥσπερ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ἐρυθραῖος. ἐπεχείρησαν δὲ καὶ τὴν κατὰ σύν-

GALENI ARS MEDICA.

Tres funt omnes doctrinae, quae ordine comparantur. Prima quidem ex finis notione, quae per refolutionem fit; fecunda ex compofitione eorum, quae per refolutionem fuerunt inventa; tertia ex definitionis diffolutione, quam nunc inftituimus. Licet autem hujuscemodi doctrinam vocare non tantum definitionis diffolutionem, fed et explicationem, ut nonnulli nominarunt, vel refolutionem, vel divifionem, vel (ut nonnulli alii) explanationem, vel expofitionem, ut alii. Ac conati quidem funt et Herophiliorum quidam talem facere doctrinam, quemadmodum Heraclides Erythraeus. Conati funt autem et eam;

θεσιν, αὐτοί τε οἱ Ἡροφίλειοι, καί τινες τῶν Ἐρασιστρατείων τε, καὶ Ἀθηναῖος ὁ Ἀτταλεύς. οὐδεὶς μέντοι γε τῶν πρὸ ἡμῶν ἔγραψε τὴν ἐκ τῆς τοῦ τέλους ἐννοίας ἀρχομένην διδασκαλίαν, (472) ἐξ ἧς αἱ τέχναι πᾶσαι συνίστανται κατὰ μέθοδον. ἀλλ᾽ ἐκείνην μὲν ἑτέρωθι διήλθομεν, ἐνταυθοῖ δὲ την ὁρικὴν ποιησόμεθα διδασκαλίαν. ὅσον γὰρ ἀπολείπεται τῆς κατὰ ἀνάλυσιν ἀξιώματί τε καὶ μεθόδῳ, τοσοῦτον πλεονεκτοῦσαν εὑρήσομεν εἰς σύνοψίν τε τοῦ ὅλου καὶ μνήμην τῶν κατὰ μέρος. εὐμνημόνευτα γὰρ ἱκανῶς ἐστι τὰ ἐκ τῆς τοῦ ὅρου διαλύσεως ἅπαντα, διὰ τὸ περιέχειν ὅλης τῆς τέχνης ἐν ἑαυτῷ τὰ κεφάλαια τὸν ἄριστον ὅρον, ὅν πέρ τινες καὶ οὐσιώδη ὀνομάζουσιν, ἀντιδιαιρούμενοι τοῖς ἐννοηματικοῖς προσαγορευομένοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων οἷς ὁρίζονται πράγμασιν, οὗτοι δὲ ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς συνίστανται. ἡ δὲ κατὰ μέρος ἐξεργασία συμπάσης τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἐν πολλαῖς ἡμῖν ἑτέραις γέγραπται πραγματείαις, αἷς ἔξεστι

quae per compofitionem, et ipfi Herophilii, et quidam Erafiftrati fectatores, et Athenaeus Attaleus. Nemo tamen ante nos eam, quae oritur a notione finis, fcripfit, ex qua omnes artes methodo conftituuntur; fed illam quidem alio in opere pertractavimus. Hic vero definitivam conftituemus doctrinam: quantum enim ab ea, quae per refolutionem fit, et dignitate, et methodo remota eft, tantum et ad totius compendium, et ad particularium memoriam praeftare invenietur; commode namque ac facile memoriae mandantur univerfa ex definitionis diffolutione, quoniam totius artis capita in fe optima definitio complectitur, quam quidam fubftantialem nominant, diftinguuntque, oppofitam aliis, quae notionales appellantur. Illae fiquidem ab accidentibus, quae infunt rebus definitis, hae vero ab ipfa effentia conftituuntur. Elaboratum autem eft a nobis particulatim totius medicae fpeculationis opus, et in pluribus confcriptum tractatibus, quibus ad tres doctrinas uti

χρῆσθαι πρὸς τὰς τρεῖς διδασκαλίας. ἀλλὰ νῦν γε τῆς ὁριστικῆς ὑπαρξόμεθα, τοσοῦτον ἔτι προσθέντες, ὡς μόνα τὰ κεφάλαια καὶ οἷον συμπεράσματα τῶν κατὰ διέξοδον ἀποδεδειγμένων εἰρήσεται νῦν.

Κεφ. α'. [197] Ἰατρική ἐστιν ἐπιστήμη ὑγιεινῶν, καὶ νοσωδῶν, καὶ οὐδετέρων. οὐ διαφέρει δὲ οὐδ' εἰ νοσερῶν τις εἴποι. τοῦ μὲν οὖν τῆς ἐπιστήμης ὀνόματος κοινῶς τε καὶ οὐκ ἰδίως ἀκούειν χρή. τὸ δὲ ὑγιεινὸν, καὶ τὸ νοσῶδες, καὶ τὸ οὐδέτερον, τριχῶς ἕκαστον λέγεται· τὸ μὲν ὡς σῶμα, τὸ δὲ ὡς αἴτιον, τὸ δὲ ὡς σημεῖον. καὶ γὰρ τὸ ἐπιδεκτικὸν σῶμα τῆς ὑγείας, καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν αὐτῆς αἴτιον, καὶ τὸ δηλωτικὸν σημεῖον, ἅπαντα ταῦτα καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ὑγιεινά. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νοσώδη τά τε ἐπιδεκτικὰ νόσων σώματα, καὶ τὰ ποιητικά τε καὶ φυλακτικὰ νόσων αἴτια, καὶ τὰ δηλωτικὰ σημεῖα. καὶ δὴ καὶ τα οὐδέτερα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον σώματά τε καὶ αἴτια καὶ σημεῖα, καί ἐστι κατὰ πρῶτον μὲν λόγον ἐπιστήμη τῶν ὑγιεινῶν

licet. Nunc vero definitivam aggrediemur, fi hoc tantum addiderimus, nos fola capita et ut conclufiones eorum, quae fufius demonftrata funt, nunc effe traditaros.

Cap. I. Medicina eft fcientia falubrium, et infalubrium, et neutrorum. Nihil vero differt, fi quis loco infalubrium aegrorum dixerit. Nomen quidem fcientiae communiter et non proprie accipere oportet. Salubre autem, et infalubre, et neutrum, unumquodque tripliciter dicitur: primo quidem ut corpus, fecundo autem ut caufa, tertio vero ut fignum. Etenim corpus, quod fanitatem continet; et caufam, quae ipfam efficit et confervat; et fignum, quod indicat; haec omnia falubria Graeci vocitant. Eodem modo et fusceptiva morborum corpora, et morbos efficientes confervantesque caufas, et figna indicantia, infalubria vocant. Atque eadem ratione corpora neutra, caufas fignaque dixerunt. At prima quidem ratione fcientia eft caufa-

αἰτίων ἰατρικὴ, δι᾽ ἐκεῖνα δ᾽ ἤδη καὶ τῶν ἄλλων. δεύτερον δὲ τῶν νοσωδῶν. τρίτον δὲ τῶν οὐδετέρων. καὶ δὴ καὶ μετὰ ταῦτα τῶν σωμάτων, πρῶτον μὲν κἀνταῦθα τῶν ὑγιεινῶν, ἐφεξῆς δὲ τῶν νοσερῶν, εἶτα τῶν οὐδετέρων. καὶ περὶ τῶν σημείων δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἐν μέντοι ταῖς πράξεσι, πρότερον μὲν τῶν σωμάτων ἡ διάγνωσις, ἐκ τῶν σημείων δηλονότι, μετὰ ταῦτα δὲ ἡ τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς αἰτίων εὕρεσις. ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ δηλωτικὸν, καὶ τὸ ἐπιδεκτικὸν, διχῶς ἕκαστον λέγεται, τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ ἐν τῷ νῦν, ἰστέον ἀμφοῖν οὖσαν ἐπιστήμην τὴν ἰατρικήν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἁπλῶς διχῶς λέγεται, τό τε διὰ παντὸς, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· καὶ ἔστιν ἀμφοτέρων τούτων ἐπιστήμη ἡ ἰατρική. τὸ δὲ οὐδέτερον, αἴτιόν τε, καὶ σημεῖον, καὶ σῶμα, τό τε ἁπλῶς λεγόμενον καὶ τὸ ἐν τῷ νῦν, τριχῶς ἕκαστον λέγεται· τὸ μὲν τῷ μηδ᾽ ἑτέρου τῶν ἐναντίων μετέχειν, τὸ δὲ τῷ τῶν ἀμφοτέρων, τὸ δὲ τῷ ποτὲ μὲν τοῦδε, ποτὲ δὲ τοῦδε. τούτων δ᾽ αὐ-

rum falubrium medicina; jam vero propter eas et aliarum; fecunda vero infalubrium; tertia denique neutrarum. Ac fane et poft has corporum, prima quidem et hic falubrium, fecunda infalubrium, tertia neutrorum. Atque de fignis eadem ratione dicendum. In artis autem actionibus prius quidem eft corporum dignotio, ex fignis videlicet; poftea vero caufarum, quae in ipfis funt, inventio. Sed quoniam et effectivum, et indicativum, et fusceptivum, dupliciter unumquodque dicitur; hoc quidem fimpliciter; hoc vero ut nunc; noffe oportet, medicinam effe utrorumque fcientiam. Sed et ipfum fimpliciter duobus dicitur modis; et quod femper; et quod ut multum; et utrorumque medicina eft fcientia. Neutra vero, et caufa, et corpus, et fignum, et quod fimpliciter dicitur, et quod ut nunc, tripliciter unumquodque enunciatur; hoc quidem, quia neutrius contrariorum eft particeps; hoc vero, quia utriusque; hoc vero, quia aliquando hujus, aliquando illius. Horum autem

τῶν το δεύτερον κατὰ δύο τρόπους λέγεται· ποτὲ μὲν τῷ μετέχειν ἑκατέρου τῶν ἐναντίων ἐξ ἴσου, ποτὲ δὲ τῷ πλέον θατέρου. ἔστι δὲ καὶ καθ' ὅλου τοῦ ὅρου κατὰ τὴν λέξιν ἀμφιβολία τις, ἣν καὶ αὐτὴν χρὴ διαλύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ λέγειν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ὑπάρχειν ὑγιεινῶν, καὶ νοσερῶν, καὶ οὐδετέρων, σημαίνεται μὲν καὶ τὸ πάντων τῶν κατὰ μέρος, σημαίνεται δὲ καὶ τὸ ὁποίων, σημαίνεται δὲ καὶ τό τινων. ἀλλὰ τὸ μὲν πάντων ἀπεριόριστόν τε καὶ ἀδύνατον, τὸ δέ τινων ἐλλιπές τε καὶ οὐ τεχνικόν· το δ' ὁμοίων τεχνικόν τε ἅμα καὶ διαρκὲς εἰς ἅπαντα τῆς τέχνης τὰ κατὰ μέρος, ὅπερ καὶ περιέχεσθαί φαμεν ἐν τῷ τῆς ἰατρικῆς ὅρῳ. ἀρξόμεθα οὖν ἀπὸ τῶν σωμάτων πρῶτον, ὁποῖά τινα τά θ' ὑγιεινά, καὶ τὰ νοσώδη, καὶ τὰ οὐδέτερα τετύχηκεν ὄντα. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν περὶ τῶν σημείων τε καὶ αἰτίων διεξέλθωμεν λόγον.

Κεφ. β'. Ὑγιεινόν ἐστιν ἁπλῶς σῶμα τὸ ἐκ γενετῆς εὔκρατον μὲν ὑπάρχον τοῖς ἁπλοῖς καὶ πρώτοις μορίοις·

ipforum fecundum rurfus duobus dicitur modis; aliquando quidem, quia utriusque contrariorum ex aequo eft particeps, aliquando vero, quia plus alterius. Eft vero et in tota definitione dictionis ambiguitas quaedam, quam et ipfam diluere oportet. Quum enim dicitur, medicinam elle fcientiam et falubrium, et infalubrium, et neutrorum, fignificatur et quod omnium particularium, fignificatur et quod qualium, fignificatur et quod quorundam. Sed quod omnium quidem indefinitum eft atque impoffibile; quod autem quorundam, imperfectum atque ab arte alienum; quod vero qualium, artificiofum pariter atque fufficiens ad omnia artis particularia, quod etiam dicimus in medicinae definitione comprehendi. Primum igitur a corporibus aufpicabimur, qualianam fint, tum falubria, tum infalubria, tum neutra, et poftea de fignis et caufis differemus.

Cap. II. Salubre fimpliciter corpus eft, quod ab ipfo quidem ortu fimplicibus ac primis partibus probe

σύμμετρον [198] δὲ τοῖς ἐκ τούτων συγκειμένοις ὀργάνοις. ὑγιεινὸν δὲ νῦν ἐστι σῶμα, τὸ κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαῖνον. ἔστι δὲ δή που καὶ τοῦτο, καθ' ὃν ὑγιαίνει χρόνον, εὔκρατόν τε καὶ σύμμετρον, οὐ τὴν ἀρίστην εὐκρασίαν τε καὶ συμμετρίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν. αὐτοῦ δὲ τοῦ ἁπλῶς ὑγιεινοῦ σώματος, διὰ παντὸς μὲν τοιοῦτόν ἐστι τὸ εὐκρατότατόν τε καὶ συμμετρότατον, ὡς τὸ πολὺ δὲ τὸ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς ἀπολειπόμενον οὐ πολλῷ. νοσῶδες δέ ἐστι ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ γενετῆς ἤτοι δύσκρατον τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερα. νοσῶδες δὲ νῦν ἐστι σῶμα τὸ νοσοῦν, ἐν ᾧ λέγεται χρόνῳ τοιοῦτον ὑπάρχειν. εὔδηλον δὲ, ὡς καὶ τοῦτο, καθ' ὃν λέγεται χρόνον εἶναι νοσῶδες, ἤτοι δύσκρατόν ἐστιν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον ἐν τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερον. καὶ δὴ καὶ διὰ παντὸς νοσῶδές ἐστιν, ὅ τι περ ἂν ἐκ γενετῆς, ἤτοι δυσκρατότατον ὑπάρχον ἐν ἁπλοῖς καὶ πρώτοις μορίοις ἅπασιν, ἤ τισιν, ἢ τοῖς κυριωτάτοις, ἢ καὶ τοῖς ὀργανικοῖς ἀσυμμετρότατον, ὁμοίως

temperatum eſt; in organis vero, quae ex illis componuntur, eſt commoderatum. Salubre autem nunc eſt corpus, quod in praeſenti eſt ſanum; eſt vero hoc, quo tempore ſanum exiſtit, et probe temperatum et commoderatum, non optima ac ſumma et temperie et ſymmetria, ſed ſibi propria. Ipſius vero ſalubris ſimpliciter corporis perpetuo quidem eſt id, quod et temperatiſſimum, et commoderatiſſimum eſt; ut multum autem, quod ab optima conſtitutione non admodum diſcedit. Inſalubre vero ſimpliciter eſt corpus, quod ab ortu vel ſimilaribus partibus intemperatum, vel organicis incommoderatum, vel utrumque eſt. Inſalubre vero nunc eſt corpus, quod eo tempore, quo tale dicitur, aegrotat. Perſpicuum autem eſt, et id, quo tempore aegrum eſſe dicitur, aut ſimilaribus partibus intemperatum, aut organicis incommoderatum, aut utrumque eſſe. Atque ſemper inſalubre eſt, quod ab ipſo ortu aut ſimplicibus primisque partibus vel omnibus, vel quibusdam, vel principibus, intemperatiſſimum eſt, aut organicis incom-

καὶ ἐν τούτοις, ἢ πᾶσιν, ἢ τισιν, ἢ τοῖς κυριωτάτοις. ὡς τὸ πολὺ δὲ νοσῶδές ἐστι σῶμα, τὸ τοῦ τοιούτου τῆς κακίας ἀπολειπόμενον, οὔπω δ' ἐν τῷ μέσῳ καθεστηκός. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ οὐδέτερον σῶμα τριχῶς ἐλέγετο, τὸ μὲν μηδ' ἑτέρας τῶν ἄκρων διαθέσεων μετέχον, τὸ δὲ τῷ ἀμφοτέρων, τὸ δὲ τῷ, ποτὲ μὲν τῆςδε, ποτὲ δὲ τῆςδε· κατὰ μὲν τὸ πρῶτον σημαινόμενον οὐδέτερον ἔσται σῶμα τὸ μέσον ἀκριβῶς ὑπάρχον, τοῦ τε ὑγιεινοτάτου σώματος καὶ τοῦ νοσωδεστάτου. καὶ τούτου τὸ μὲν ἁπλῶς τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι περ ἐκ γενετῆς τοιοῦτον κατεστήσατο. τὸ δὲ νῦν ὁτιοῦν, κατὰ παρὸν τὸ μέσον ὑπάρχον τοῦ τε ὑγιεινοτάτου καὶ τοῦ νοσωδεστάτου. αὐτοῦ δὲ τοῦ ἁπλῶς τὸ μὲν διὰ παντὸς τοιοῦτον, ὅτι περ ἂν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις διαμένῃ τοιοῦτον. τὸ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ καὶ μεταβολάς τινας λαμβάνον. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον σημαινόμενον οὐδέτερον ἔσται σῶμα τὸ ἐναντίων ἅμα διαθέσεων μετέχον ἐκ γενετῆς, ἤτοι καθ' ἓν μόριον, ἢ κατὰ δύο διαφέροντα. καθ' ἓν μὲν, εἰ κατὰ

moderatiſſimum exiſtit, iisque ſimiliter, vel omnibus, vel quibusdam, vel maxime praecipuis. Ut multum vero inſalubre eſt corpus, quod ab hujus quidem vitio recedit, nondum tamen in medio conſtitutum eſt. Quoniam vero et neutrum corpus tripliciter dicebatur; primum quidem, quod neutrius extremarum affectionum, ſecundum, quod utriusque, tertium, quod nunc hujus, nunc illius eſt particeps: juxta primum ſignificatum neutrum erit corpus, quod exquiſite medium eſt ſaluberrimi et inſaluberrimi corporis; et hujus hoc quidem ſimpliciter tale, quod ab ipſo ortu ita conſtitutum eſt; hoc vero ut nunc, quod in praeſenti ſaluberrimi atque inſaluberrimi medium exiſtit; ipſius autem ſimpliciter neutrum, quod perpetuo quidem tale eſt, id in omnibus aetatibus tale perdurat; quod vero ut multum, id nonnullas recipit mutationes. Juxta vero ſecundum ſignificatum neutrum erit corpus, quod ab ortu contrariarum ſimul affectionum eſt particeps, aut in una parte, aut in duabus differentibus, in una quidem, ſi in altera agentium

τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν εὔκρατον εἴη τῶν δραστικῶν ποιοτήτων, ἢ κατ᾽ ἀμφοτέρας μὲν, ἀλλὰ περὶ τὴν διάπλασιν, ἢ τὸ μέγεθος, ἢ τον ἀριθμὸν τῶν μορίων, ἢ τὴν θέσιν ἐσφαλμένον, ἢ ἔμπαλιν ἐν τούτοις μὲν κατωρθωμένον ἅπασιν, ἤ τισιν, ἐν δὲ τῇ κράσει διημαρτημένον. ἐν διαφέρουσι δὲ μορίοις, καὶ κατὰ πάσας τὰς ἀντιθέσεις δύναταί τι τῶν ἐναντίων ἅμα μετέχειν. καὶ διὰ παντὸς μὲν τοιοῦτον, τὸ κατὰ πάσας τας ἡλικίας μένον ὅμοιον, ὡς τὸ πολὺ δ᾽ ἐστὶ, τὸ καὶ μεταβάλλον κατά τι. οὕτως δὲ κἂν τῷ νῦν οὐδέτερον ἔσται σῶμα, κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον, ἢ τῷ περὶ ἓν μόριον, τὰ μεν ἔχειν ὑγιεινὰ, τὰ δὲ νοσερὰ τῶν υπαρχόντων αὐτῷ, ἢ τῷ περὶ διαφέροντα μέρη. κατὰ δὲ τὸ τρίτον σημαινόμενον, ουδέτερον ἔσται σῶμα τὸ ποτὲ μὲν ὑγιεινὸν, ποτὲ δὲ νοσερὸν ἐν μέρει γινόμενον, ὥσπερ ἐνίοις ὑπῆρξε, παισὶ μὲν ουσιν, ὑγιεινοῖς γενέσθαι, νεανίσκοις δὲ γενομένοις, νοσεροῖς, ἢ ἔμπαλιν. ἐν ἑνὶ δὲ χρόνῳ τὸ οὕτως οὐδέτερον, ἀκριβῶς μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ συστῆναι, κατὰ πλά-

qualitatum oppofitione, vel utraque, etiam probe temperatum fit; fed in conformatione, vel magnitudine, vel numero partium, vel fitu oblaefum; aut contra in his quidem recte fe habeat, vel omnibus, vel quibusdam, peccet autem in temperamento. In differentibus vero partibus, et per omnes oppofitiones quodammodo poteft contrariorum fimul effe particeps. Ac femper quidem tale, quod per omnes aetates fimile permanet. Ut multum vero, quod in aliquo permutatur. Ita vero et nunc neutrum erit corpus, juxta fecundum fignificatum, vel quia in parte una haec quidem ipfi falubria exiftunt, illa vero infalubria, vel in differentibus ita afficitur partibus. Secundum vero tertium fignificatum neutrum erit corpus, quod aliquando quidem falubre, aliquando vero infalubre per vices exiftit, ut nonnullis accidit, qui in pueritia falubres vigent, in juventute infalubres redduntur, aut contra. In uno autem tempore, quod ita eft neutrum, exquifite quidem confiftere nequit,

τος δ' ἐγχωρεῖ. ἴσμεν δὲ, ὅτι τὸ νῦν διχῶς λέγεται. τὸ μὲν οὖν ὑγιεινὸν, καὶ νοσῶδες, καὶ οὐδέτερον σῶμα ποσαχῶς (473) λέγεται, καὶ ὁποῖον ἕκαστόν ἐστιν, αὐτάρκως διώρισται.

Κεφ. γ'. [199] Περὶ δὲ τῶν σημείων ἐφεξῆς ἂν εἴη ῥητέον. ἔστι δὲ καὶ τούτων ὑγιεινὰ μὲν, ὅσα τῆς τε παρούσης ὑγείας ἐστὶ διαγνωστικὰ, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικὰ, καὶ τῆς προγεγενημένης ἀναμνηστικά. νοσώδη δὲ τά τε τῆς παρούσης νόσου διαγνωστικὰ, καὶ τῆς προγεγενημένης ἀναμνηστικὰ, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικά. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὰ οὐδέτερα, τά τε τῶν οὐδετέρων διαθέσεων διαγνωστικὰ, καὶ προγνωστικὰ, καὶ ἀναμνηστικὰ, καὶ τὰ μηδὲν ὅλως δηλοῦντα περὶ διαθέσεων, ἢ τὰ μηδὲν μᾶλλον ὑγιεινὴν, ἢ νοσερὰν δηλοῦντα διάθεσιν. καὶ τὰ κατά τι μὲν ὑγιεινὴν, κατά τι δὲ νοσερὰν δηλοῦντα διάθεσιν, καὶ τὰ ποτὲ μὲν ὑγιεινὴν, ποτὲ δὲ νοσώδη· καὶ ταῦτα δὲ κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους ὁμοίως τοῖς

ampliori vero poteſt. Novimus autem, quod nunc dupliciter dicitur. Salubre igitur, et insalubre, et neutrum corpus quot modis dicatur, et quale unumquodque ſit, abunde explicatum eſt.

Cap. III. De ſignis vero deinceps dicendum; ſunt autem et ex his ſalubria quidem diagnoſtica, quaecunque praeſentem indicant ſanitatem, prognoſtica, quae futuram praenunciant, et anamneſtica, quae praeteritam memoriae ſubjiciunt. Inſalubria vero, quae et morbum praeſentem indicant, et futurum praenunciant, atque praeteritum memoriae ſubjiciunt. Eadem ratione et neutra alia neutram affectionem deprehendunt, praenunciant et memoriae ſubjiciunt, atque haec nihil omnino de affectionibus manifeſtant, vel nihilo magis ſalubrem, quam inſalubrem affectionem divulgant; et quae partim quidem ſalubrem, partim vero inſalubrem indicant affectionem, et quae aliquando quidem ſalubrem, aliquando vero inſalubrem, et haec quoque ſecundum tria

ὑγιεινοῖς τε καὶ νοσώδεσι. καλεῖται δ' ἐνίοτε πρὸς τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἅπαντα ταῦτα τὰ σημεῖα προγνωστικὰ, κἂν τῶν ἐνεστώτων ἢ προγεγονότων ᾖ δηλωτικά. καὶ ἡ χρεία μεγάλη μὲν τῶν διαγνωστικῶν τε καὶ προγνωστικῶν, ἐλάττων δὲ τῶν ἀναμνηστικῶν.

Κεφ. δ'. Ὄντων οὖν σωμάτων ὑγιεινῶν, τῶν μὲν ἁπλῶς, τῶν δὲ ἐν τῷ νῦν, ἅπερ δὴ καὶ ὑγιαίνοντα λέγεται, τῶν ἁπλῶς ὑγιεινῶν σωμάτων διττὴν ἔφαμεν εἶναι τὴν διαφορὰν, τῷ τὰ μὲν διὰ παντὸς ὑπάρχειν τοιαῦτα, τὰ δὲ ὡς τὸ πολύ. διὰ παντὸς μὲν, ὅσα τὴν ἀρίστην ἔχει κατασκευήν· ὡς τὸ πολὺ δὲ, ὅσα μὴ πολλῷ ταύτης ἀπολείπεται. τὰς διαγνώσεις δὲ αὐτῶν ἀπό τε τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὸν τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγον χρὴ ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης τούτοις ἑπομένων ἐνεργειῶν τε καὶ συμπτωμάτων, ἃ δὴ καὶ συμβεβηκότα καλοῦμεν ἰδίως. ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῆς, τῶν ἐν ἀρίστῃ κατασκευῇ συμμετρία τῶν ὁμοιομε-

tempora, veluti salubria et insalubria. Vocantur autem nonnunquam a veterioribus medicis haec omnia signa prognostica, tametsi praesentia vel praeterita significant. Usus vero non parvus est ex praenunciantibus atque indicantibus, minor autem ex memorantibus.

Cap. IV. Quum igitur sint salubria corpora, haec quidem simpliciter, haec vero ut nunc, quae et perpetuò bene valentia dicuntur; salubrium simpliciter corporum duplicem diximus esse differentiam; quod nonnulla quidem perpetuo, nonnulla vero ut multum sint talia. Perpetuo quidem, quae optimam constitutionem sortita sunt; ut multum vero, quae non magnopere ab illa recedunt. Horum autem dignotiones sumendae sunt ab iis, quae secundum substantiae rationem ipsis insunt, et ab iis, quae ex necessitate consequuntur, tum actionibus, tum symptomatis, quae sane et accidentia proprie vocamus. A substantia quidem ipsa eorum, quae optimae sunt constitutionis, commoderatio similarium quidem

ρῶν ἐν θερμότητι, καὶ ψυχρότητι, καὶ ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι· τῶν δ' ὀργανικῶν ἐν ποσότητι, καὶ πηλικότητι τῶν συντιθέντων αὐτὰ, καὶ προσέτι διαπλάσει τε καὶ θέσει τῶν μορίων ἑκάστου καὶ ὅλου τοῦ ὀργάνου. ἀπὸ δὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένων τοῖς ὁμοιομερέσιν, ὡς μὲν πρὸς τὴν ἁφὴν, ἐν σκληρότητι καὶ μαλακότητι συμμετρία, πρὸς δὲ τὴν ὄψιν εὐχροιά τε καὶ ἡ κατὰ λειότητα καὶ δασύτητα συμμετρία. κατὰ δὲ τὰς ἐνεργείας ἡ τελειότης, ἣν δὴ καὶ ἀρετὴν αὐτῶν ὀνομάζομεν. ἀπὸ δὲ τῶν τοῖς ὀργανικοῖς ἑπομένων, ἐν συμμετρίᾳ τε καὶ κάλλει τῶν τοῦ παντὸς σώματος ὀργάνων, ἔτι τε τῇ τῶν ὑπαρχουσῶν αὐτοῖς ἐνεργειῶν ἀρετῇ. τῆς μὲν οὖν ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα ταῦτά ἐστι. τῶν δ' ἀπολειπομένων μὲν αὐτῆς, ὑγιεινῶν δ' ἔτι, τὰ μὲν ἐν τῇ τῶν ὁμοιομερῶν ἔσφαλται κράσει μικρόν τι σφάλμα, τὰ δὲ ἐν τῇ τῶν ὀργανικῶν μικρόν τι κἀνταῦθα, καὶ ἤτοι πάντων, ἢ τινων, ἢ καθ' ἑκάτερον. τὰ δὲ γένη τῶν σφαλμάτων τὰ αὐτὰ τοῖς

partium in caliditate, frigiditate, humiditate et ficcitate, organicarum vero in quantitate ac numero eorum, ex quibus componuntur, ac praeterea conformatione, et fitu partium fingularum totiusque organi. Ab his vero, quae ex necellitate confequuntur in fimilaribus partibus, ut quatenus ad tactum fpectat, commoderatio mollitiei ac duritiei, quatenus autem ad vifum, coloris probitas, et laevitatis atque afperitatis mediocritas. In rationibus vero perfectio, quam et ipfarum integritatem appellamus. Ab his vero, quae organicas partes comitantur, in organorum univerfi corporis et fymmetria et pulchritudine, ac praeterea in earum, quae ipfis funt, actionum integritate. Optimae igitur conftitutionis corporum figna indicantia funt haec. Eorum autem, quae ab ipfa recedunt, fed adhuc falubria exiftunt, nonnulla quidem in fimilarium partium temperie vitium aliquod leve fubeunt, nonnulla vero in organorum commoderatione, et id quoque perexignum, atque vel omnium, vel quorundam, vel utrorumque. Vitiorum vero genera eadem

μὲν ἀρετὴν αὐτῶν συμπληροῦσι, κρᾶσις μὲν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν, (200) ἀριθμὸς δὲ, καὶ διάπλασις, καὶ μέγεθος, καὶ θέσις ἐν τοῖς ὀργανικοῖς. ἀμφοῖν δὲ κοινὸν ἡ ἕνωσις, ἣν δὴ καὶ συνέχειαν αὐτῶν ὀνομάζομεν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις γένεσι καὶ ἡ τῶν νοσωδῶν σωμάτων ἐστὶ κακία, καθ' ἑκάτερον τοῦ νοσώδους τὸ σημαινόμενον. ὅρος δ' ἀμφοῖν ἐστι διακριτικὸς ἡ τῆς ἐνεργείας αἰσθητὴ βλάβη. τὰ δὲ τῆς ἀρίστης ἀπολειπόμενα κατασκευῆς σώματα βραχύ τι βέβλαπται μὲν δή που καὶ αυτα κατά γε τὴν ἀλήθειαν, οὐ μὴν αἰσθητόν γε τοῦτο. διορίζει τοιγαροῦν αὐτὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, ἔν τε ταῖς ἐνεργείαις καὶ τῷ τοῖς νοσώδεσιν αἰτίοις ἀπομάχεσθαι. τὰ δέ γε ἁπλῶς νοσώδη σώματα διώρισται τῷ τε ῥαδίως ὑπὸ τῶν νοσωδῶν αἰτίων νικᾶσθαι, καὶ τῷ πολύ τι κατὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐνεργειῶν ἀπολείπεσθαι. γίνεται γοῦν ἀμφοῖν ἐν μέσῳ τὰ οὐδέτερά τε καὶ ἁπλῶς λεγόμενα, καὶ τὰ σύν τινι πλάτει. καὶ τμηθήσεται τὸ τῆς ὅλης ὑγείας πλάτος εἰς τρία μόρια, πλάτος

ſunt ac quae integritatem perficiunt, temperies quidem in ſimilaribus, numerus autem et conformatio et magnitudo et ſitus in organicis; utrisque vero partibus communis unitas, quam et ipſorum continuitatem appellamus. In his autem ipſis generibus ſunt corporum inſalubrium vitia ſecundum utrumque inſalubris ſignificatum. Terminus autem, qui utrumque diſtinguit, eſt actionum laeſio ſenſilis ac manifeſta. Quae vero ab optima corporum conſtitutione paulum dimoventur, re vera quidem et ipſa in aliquo laeſa ſunt, non tamen id ſenſu deprehenditur. Haec autem diſtinguuntur, quod validius aut imbecillius actiones obeant, morbificisque cauſis reluctentur. At ſimpliciter inſalubria corpora diſtinguuntur, quod facile a cauſis inſalubribus ſuperentur, quodque multum ab actionum integritate deficiant. In medio autem amborum conſtituuntur neutra, tum quae ſimplicitate appellantur, tum quae cum latitudine quadam. Ac dividitur totius ſanitatis latitudo in tres

ἔχοντα καὶ αὐτὰ συχνόν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἔσται τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων, τὸ δὲ δεύτερον, τῶν οὐδετέρων, τὸ δὲ τρίτον, τῶν νοσωδῶν. οἷς ἐφεξῆς ἐστι τὰ ἤδη νοσοῦντα σώματα, βλάβαις αἰσθηταῖς ἐνεργειῶν ἀφωρισμένα. τὰ μὲν οὖν ὀδυνώδη τε, καὶ ὧν αἱ κινήσεις πλημμελεῖς εἰσιν, ἢ ὅλως ἀπολώλασιν, ἐναργεῖς ἔχει τοὺς ὅρους. ὅσα δ' ἀτόνους κέκτηται τὰς ἐνεργείας, ἐν μὲν ταῖς μεγίσταις ἀποστάσεσιν εὐδιάκριτα, κατὰ δὲ τὰς μικροτέρας ἀμφίβολα, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὸ γένος τοῦτο τῆς βλάβης, ἡ μηδετέρου τῶν ἐναντίων ἐνεργειῶν μετέχουσα συνίσταται διάθεσις, ἣν καὶ αὐτὴν ἔφαμεν οὐδετέραν ὀνομάζεσθαι, πάντων τούτων αἰσθήσει διακρινομένων, οὐκ αὐτῇ τῶν πραγμάτων τῇ φύσει· κίνδυνος γὰρ εἰς τὸ τῆς ἀειπαθείας ὑποσυρῆναι δόγμα. καὶ τοίνυν καὶ τὰ σημεῖα τῶν ὑγιαινόντων μὲν σωμάτων, ἀλλ' ἤτοι νοσωδῶν, ἢ οὐδετέρων ὑπαρχόντων, τῷ ποσῷ τῆς ἀποστάσεως διοίσει, θεμένων ἡμῶν ἄκρους μὲν ὅρους ἐναντίους ἀλλήλοις, τήν τε ἀρίστην κατασκευὴν καὶ τὴν ἄρτι

partes, multam et ipsas latitudinem habentes, quarum prima quidem erit salubrium corporum, secunda neutrorum, tertia insalubrium, quibus succedunt deinceps, quae jam aegrotant corpora, manifestis sensui actionum laesionibus distincta. Quae igitur doloribus afficiuntur, et quorum motus sunt depravati, aut omnino perditi, manifestas habent notas. Quae vero imbecilles edunt actiones, in magnis quidem decessibus facile discernuntur, in minoribus vero ambigua sunt, atque idcirco in eo genere noxae consistit affectio neutrius contrariorum particeps, quam et ipsam neutram diximus appellari; quum haec omnia sensu judicentur, non ipsa rerum natura, periculum enim esset, ne in dogma *ἀειπαθείας*, id est perpetui affectus, traheremur. Haec igitur sunt sanorum corporum signa, sed quae aut insalubria, aut salubria, aut neutra existunt quantitate distantiae differunt, constitutis a nobis extremis terminis inter se contrariis, optima constitutione corporis, et nuper facto

Ed. Chart. II. [200.] Ed. Baf. III. (473.)

γενομένην νόσον, ἐπισκοπουμένων δὲ, ὁποτέρῳ τούτων ἐστὶν ἐγγυτέρω τὰ δοκιμαζόμενα σώματα. τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτέρω τῆς ἀρίστης κατασκευῆς ὑγιεινὸν, τὸ δὲ ταύτης μὲν πο-ῤῥωτέρω, τοῦ δ' ἤδη νοσοῦντος ἐγγυτέρω, νοσῶδες. τὸ δ' ἀμφοῖν μεταξὺ, καὶ ἴσον ἑκατέρων ἀπέχειν φαινόμενον, οὐδέτερον ἔσται τοῦτο.

Κεφ. ε'. Τῆς μὲν οὖν ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος εἴρηται τὰ γνωρίσματα. τῶν δ' ἀπολειπομένων αὐτῆς ἰσάριθμα μὲν τὰ γένη, ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον τέμνεσθαι δυναμένων. ἀφωρισμένων δὲ εἰς τρία μέρη, τὰ σημεῖα τοῦ νοσώδους σώματος ἁπλῶς ἐροῦμεν. ἐξ αὐτῶν γὰρ ἔσται δῆλα καὶ τὰ λοιπὰ δύο πλάτη. κατὰ γένος μὲν οὖν εἴρηται πρόσθεν ἐν τῷ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς λόγῳ, κατ' εἶδος δὲ νῦν εἰρήσεται, διελομένων ἡμῶν πρότερον τὰ μόρια. τέσσαρες δ' αὐτῶν εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραί. τὰ μὲν γὰρ ἀρχαί τινές εἰσιν, τὰ δὲ ἀπ' ἐκείνων ἐκπέφυκε. τὰ δὲ, οὔτ' ἄλλων ἄρχει τῆς διοικήσεως, οὔθ' ὑπ' ἄλλων ἄρχεται,

morbo, ac deinceps confiderantibus, utri eorum viciniora fint ea, quae ad examen corpora veniunt. Quod enim propius eft optimae conftitutioni, falubre; quod vero ab hac longius recedit, atque ad id, quod jam aegrotat, propius accedit, infalubre. Quod autem inter utrumque fitum eft, atque aequaliter ab utroque diftare videtur, neutrum eft.

Cap. V. Optimae igitur conftitutionis corporis notas explicavimus. Eorum vero, quae ab ipfa deficiunt, totidem funt numero genera, quae in magis et minus fecari poffunt. His autem in tres partes divifis, infalubris fimpliciter corporis figna trademus, ex his enim et reliquae duae latitudines innotefcent. Generatim igitur prius in opere de optima conftitutione dictum eft; fpeciatim autem nunc dicetur, ubi prius partes diviferimus. Sunt vero earum quatuor univerfae differentiae, nam nonnullae earum principia quaedam exiftunt; quaedam vero ab ipfis ortae funt; quaedam nec aliarum gubernationi praefunt, neque ab aliis gubernantur, quae cognatas ha-

συμφύτους ἔχοντα τὰς διοικούσας αὐτὰ δυνάμεις. ἔνια δὲ συμφύτους τε ἅμα καὶ ἐπιῤῥύτους ἔχει. ἀρχαὶ μὲν οὖν [201] εἰσιν ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, καὶ ὄρχεις. ἀπ' ἐκείνων δ' ἐκπέφυκε, κἀκείνοις ὑπηρετεῖ, νεῦρα μὲν καὶ νωτιαῖος μυελὸς ἐγκεφάλῳ, τῇ καρδίᾳ δ' ἀρτηρίαι, φλέβες δ' ἥπατι, τὰ σπερματικὰ δ' ἀγγεῖα τοῖς ὄρχεσιν. αὐτὰ δ' αὑτὰ διοικεῖ χόνδρος, ὀστοῦν, σύνδεσμος, ὑμὴν, ἀδὴν, πιμελὴ, σὰρξ ἁπλῆ. τὰ δ' ἄλλα πάντα μόρια κοινὴν τούτοις ἔχοντα τὴν ἐξ ἑαυτῶν διοίκησιν, ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν, καὶ νεύρων προσδεῖται. τριχῶν δὲ καὶ ὀνύχων οὐδὲ διοίκησίς τίς ἐστιν, ἀλλὰ γένεσις μόνη. αὗται μὲν οὖν αἱ τῶν μορίων διαφοραί.

Κεφ. ς'. Σημεῖα δ' ἑκάστου τῆς κράσεως ἐφεξῆς εἰρήσεται, τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἐγκεφάλου ποιησαμένων ἡμῶν. ἔστι δὲ πέντε τὰ σύμφυτα γένη τῶν γνωρισμάτων αὐτοῦ. ἓν μὲν ἡ τῆς συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις, δεύτερον δὲ ἡ τῶν αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν ἀρετή τε καὶ κακία, καὶ τρίτον ἡ τῶν πρακτικῶν, καὶ τέταρτον ἡ τῶν ἡγεμονικῶν, καὶ

bent facultates, quibus reguntur; quaedam vero infitas fimul et influentes habent. Principia igitur funt cerebrum, cor, hepar et teftes. Ab his vero ortum habent, ipfisque miniftrant, nervi quidem et fpinalis medulla cerebro, cordi vero arteriae, hepati venae, ipfa vero feminaria vafa tefticulis. Quae autem per fe gubernantur, cartilago, os, ligamentum, membrana, glandulae, adeps, caro fimplex. Caeterae vero omnes partes, communem iftis habentes ex fe difpenfationem, arteriis, nervis et venis indigent. Capillorum autem atque unguium gubernatio nulla eft, fed fola generatio. Hae igitur funt partium differentiae.

Cap. VI. Signa autem nos temperamenti cujusque, fumpto a cerebro initio, deinceps dicemus. Sunt vero quinque univerfa genera fignorum, quae ipfius naturam oftendunt, unum quidem totius capitis conftitutio; fecundum vero, fenfilium actionum integritas et vitium; tertium, effectivarum; quartum, principum, et quintum,

πέμπτον ἡ τῶν φυσικῶν. ἄλλο δὲ γένος ἐπὶ τούτοις ἅπασιν, ἡ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αὐτῷ προσπιπτόντων ἀλλοίωσις. ἡ μὲν δὴ τῆς συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις ἐκ μεγέθους τε καὶ σχήματος αὐτῆς λαμβάνεται καὶ τριχῶν. ἡ μὲν οὖν μικρὰ κεφαλὴ [474] μοχθηρᾶς ἐγκεφάλου κατασκευῆς ἴδιον σημεῖον. ἡ μεγάλη δὲ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀγαθῆς κατασκευῆς σημεῖον. ἀλλ' εἰ μὲν διὰ ῥώμην ἐγένετο τῆς ἐγχωρίου δυνάμεως, ὕλην χρηστήν τε καὶ πολλὴν δημιουργούσης, ἀγαθὸν σημεῖον· εἰ δὲ διὰ μόνης τῆς ὕλης τὸ πλῆθος, οὐκ ἀγαθόν. διοριστέον οὖν ἐστιν αὐτὰ τῷ τε σχήματι καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσι. τῷ σχήματι μὲν, εἰ εὔρυθμος, ἀεὶ γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο σημεῖον. τοῖς δ' ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσιν, εἰ κραταιαύχην τέ ἐστιν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀστοῖς ἄριστα διάκειται, καὶ εἰ τὸ νευρῶδες αὐτῇ σύμπαν εὐτραφές τέ ἐστι καὶ εὔτονον. οἰκεῖον δὲ σχῆμα κεφαλῆς, ὥσπερ ἂν εἰ νοήσαις σφαῖραν ἀκριβῆ κηρίνην ἑκατέρωθεν ἀτρέμα πεπιλημένην. ἀνάγκη γὰρ τῆς τοιαύτης κυρτότερα μὲν, ἢ κατὰ σφαῖραν, γενέσθαι τά τε ὄπισθεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν,

naturalium. Aliud vero genus praeter haec omnia eſt quae ab extrinſecus ipſi occurſantibus advenit alteratio. Equidem univerſi capitis affectio ex ejus magnitudine, figura atque capillis ſumitur. Parvum igitur caput vitioſae conſtitutionis cerebri proprium eſt indicium. Magnum vero non neceſſario probae conſtitutionis indicium; ſed ſiquidem ob inſitae facultatis robur eveniat, quae multam atque optimam materiam formaverit, bonum ſignum, at ſi ob materiae ſolius multitudinem, haudquaquam bonum. Diſtinguenda igitur haec ſunt, tum figura, tum his, quae ab eo ortum habent. Figura quidem, ſi concinnum ſit, ſemper enim hoc bonum eſt ſignum. His autem, quae ab eo ortum habent, ſi valida ſit cervix, et aliis oſſibus optime conſtet, atque ſi univerſum nervoſum genus ipſi vegetum robuſtumque ſit. Propria autem capitis figura eſt, veluti ſi excogitares globum integrum cereum, leviter utrinque depreſſum. In hoc enim neceſſe eſt poſteriores anterioresque partes magis gibbas fieri, quam globo conveniat,

εὐθύτερα δὲ τὰ ἑκατέρωθεν. εἰ δ' ἡ κατ' ἰνίον ἐξοχὴ μειωθείη τινὶ, συνεπισκέπτου τά τε νεῦρα καὶ τὸν αὐχένα σὺν τοῖς ἄλλοις ὀστοῖς. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχόντων, ἐνδείᾳ τῆς ὕλης, οὐ δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ τοιοῦτος ἐγένετο. φαυλοτέρων δὲ ὑπαρχόντων, ἀσθενὴς ἡ ἀρχή. τὰ πολλὰ δὲ ταῖς κατ' ἰνίον ἐνδείαις ἀσθένεια τῶν εἰρημένων ἕπεται, καὶ σπάνιον πάνυ τὸ μὴ τοιοῦτον. καὶ τὴν φοξοτέραν δὲ κατ' ἰνίον ἐπισκέπτου κεφαλὴν, ὡσαύτως τοῖς ἐφ' ὅλης αὐτῆς μεγάλης γενομένης διορισμοῖς. ὡς τὰ πολλὰ δὲ κἀνταῦθα σὺν εὐρύθμῳ τῷ σχήματι γενομένης τῆς παρεγκεφαλίδος, ἀγαθὸν σημεῖον, ἣν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν ὀπίσθιον ἐγκέφαλον ὀνομάζουσιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστιν ὀπίσθιος, ὁριζόμενος τῇ λαμβδοειδεῖ ῥαφῇ. τοῦ νωτιαίου δέ ἐστιν ἀρχὴ τὸ μόριον τοῦτο, καὶ δι' ἐκεῖνον ἁπάντων τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον νεύρων πρακτικῶν. αὐτὸ δὲ τὸ ὄπισθεν μέρος καθ' αὑτὸ παντάπασιν ὀλίγων αἰσθητικῶν μετέχει, παμπόλλων δὲ τῶν πρακτικῶν, ὥσπερ γε καὶ θάτερον τὸ πρόσθιον,

utrasque vero laterales magis rectas. Quod fi occipitis eminentia alicui minuatur, fimul intuere nervos atque cervicem cum aliis offibus. Nam, fi fecundum naturam habeant, materiae defectu, non facultatis imbecillitate hoc contigit; illis vero prave affectis, principium eft debile. Plurimum autem occipitis defectum commemoratorum comitatur imbecillitas; rariffimeque aliter evenire confuevit. Caput etiam in occipitio magis acuminatum animadverte, iisdem adhibitis diftinguendi rationibus, quibus in toto ipfo capite grandiori facto utebamur. At faepenumero et hic bonum fignum eft cum figura concinna cerebelli, quod nonnulli medici pofterius cerebrum appellant, ut re vera et pofterius eft, et futura lambdoide circumfcribitur. Eft vero haec pars fpinalis medullae principium, ac proinde nervorum omnium, qui in toto animali funt activi. Ipfa autem pars pofterior per fe paucos admodum fentientes obtinet nervos, permultos vero activos, quemadmodum et altera, et anterior, fentientes quidem pluri-

αἰσθητικῶν μὲν παμπόλλων, [202] ὀλίγων δὲ τῶν πρακτικῶν. ὥστε καὶ καλῶς διακείμενα ῥωμαλέας ἕξει τὰς ἀποφύσεις ἑκάτερον τὰς ἰδίας. οἱ αὐτοὶ δὲ κἀπὶ τῶν ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς τῶν κατὰ τὸ μέτωπον διορισμοὶ τοῖς ὄπισθεν, εἰς σμικρότητά τε καὶ μέγεθος αὐτοῦ βλεπόντων, καὶ σχῆμα, καὶ τὰς ἐνταῦθα αἰσθήσεις, ὄψιν τε καὶ γεῦσιν καὶ ὄσφρησιν. ἀλλήλων γάρ ἐστι γνωρίσματα, καὶ ἀλλήλοις μαρτυρεῖ. τά τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πεφυκότα, τῇ τῆς ἀρχῆς ἀρετῇ τε καὶ κακίᾳ, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῖς ἀπ᾿ αὐτῆς. ἡ μέντοι τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν ἀρετή τε καὶ κακία τῆς ἀρχῆς μόνης ἐστὶν αὐτῆς καθ᾿ ἑαυτὴν γνώρισμα. καλῶ δὲ ἡγεμονικὰς ἐνεργείας τὰς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μόνης γινομένας. ἀγχίνοια μὲν οὖν λεπτομεροῦς οὐσίας ἐγκεφάλου γνώρισμα, βραδυτὴς δὲ διανοίας παχυμεροῦς· εὐμάθεια δ᾿ εὐτυπώτου, καὶ μνήμη μονίμου. οὕτω δὲ καὶ ἡ μὲν δυσμάθεια δυστυπώτου. ἡ δ᾿ ἐπιλησμοσύνη διαῤῥεούσης, καὶ τὸ μὲν εὐμετάβολον ἐν δόξαις θερμῆς, τὸ δὲ μόνιμον ψυχρᾶς. ἔτι δὲ

mos, paucos admodum activos. Quare et probe constituta utraque pars robustas habebunt suas propagines. Eaedem quoque distinctiones adhibendae sunt in partibus capitis anterioribus ad frontem spectantibus, quae etiam in posterioribus ad ipsius et parvitatem et magnitudinem inspicientes, atque itidem figuram et sensus ibi collocatos, visum, gustum et odoratum. Mutuas namque de se notas tradunt, seque invicem testantur, et quae a principio oriuntur, principii integritatem et vitium; et principium ea, quae ab ipso nascuntur. At enim principum actionum virtus ac vitium sunt principii solius ipsius per se indicia. Voco autem actiones principes, quae a solo principio procedunt: solertia quidem subtilis substantiae cerebri signum est; tarditas vero intellectus crassae; discendi vero facilitas formas facile suscipientis; memoria autem stabilis. Sic et discendi difficultas formas non facile suscipientis, et oblivio fluidae; mobilitas quoque in opinionibus calidae, stabilitas autem frigidae. Adhuc autem duo indiciorum

μοι δοκῶ λείπεσθαι δύο γένη γνωρισμάτων, ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑπεσχόμην ἐρεῖν, ἓν μὲν τὸ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων· ἔσται δὲ κοινὸς ὑπὲρ ἀμφοῖν ὁ λόγος. εἰ μὲν εὔκρατος ὁ ἐγκέφαλος ὑπάρχει κατὰ τὰς τέσσαρας ποιότητας, ἁπάντων τῶν εἰρημένων ἕξει μετρίως, καὶ τῶν περιττωμάτων, ὅσα δι' ὑπερῴας, ἢ ὤτων, ἢ μυκτήρων ἐκκαθαίρεται, καὶ τούτων ἕξει μετρίως, ἥκιστά τε βλαβήσεται πρὸς ἁπάντων τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων, ὅσα θερμαίνει, καὶ ψύχει, καὶ ξηραίνει, καὶ ὑγραίνει. τοῖς τοιούτοις αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς, βρέφεσι μὲν οὖσιν ὑπόπυῤῥοι, παισὶ δὲ ὑπόξανθοι, τελειουμένοις δὲ γίνονται ξανθαὶ, μεταξύ πως οὖσαι τῶν τε ἀκριβῶς οὔλων καὶ ἁπλῶν, οὐ μὴν οὐδὲ φαλακροῦνται ῥᾳδίως. ἀκούειν δὲ χρὴ τῶν εἰρημένων τε καὶ ῥηθησομένων γνωρισμάτων ὡς ἐπὶ εὐκράτων οἰκήσεων. ὅσα δὲ κατὰ τὰς τρίχας οὐκ ἐπὶ χωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν χυμῶν κράσεως, ἀνάλογον ἐχούσης

genera mihi videor praetermifiſſe, de quibus ſum ab initio me dicturum pollicitus: unum quidem ad actiones attinet naturales; alterum vero ad ea, quae extrinſecus occurſant. Erit autem de utrisque ſermo communis. Si cerebrum quidem in quatuor primis qualitatibus probe temperatum ſit, omnia quae diximus habebit moderata; et excrementa, quae vel per palatum, vel aures, vel nares, vel oculos expurgantur, haec quoque modice habebit, atque ab iis, quae extrinſecus occurſant, minime laedetur, quae vel calefaciunt, vel refrigerant, vel exiccant, vel humectant. Talibus capilli capitis, quum adhuc ſunt infantes, ſubrufi, quum vero pueri, ſubflavi, quum autem adoleverint, flavi fiunt, mediique quodammodo ſunt inter eos, qui abſolute ſunt crispi, et ſimplices; non tamen facile calveſcunt. Quae vero dicta ac poſterius dicenda indicia ſunt, accipere oportet ut in temperatis habitationibus. Quae autem ad capillos attinent, non ad locorum tantum, ſed ad humorum quoque temperamentum, quod cerebri tem-

τῇ κράσει τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον. εἰ δὲ θερμότερος εἴη τοῦ συμμέτρου, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν εὔκρατος, εἰ μὲν ἐπὶ πλέον εἴη θερμότερος, ἰσχυρὰ πάντα τὰ ῥηθησόμενα γενήσεται γνωρίσματα, βραχείας δὲ τῆς ὑπερβολῆς ὑπαρχούσης, ἀμυδρά. κοινὸς δὲ οὗτος ὁ λόγος ἐπὶ πάντων εἰρήσθω μοι τῶν μορίων, τῶν ἐν πάσαις ταῖς κράσεσι μελλόντων λέγεσθαι γνωρισμάτων.

Κεφ. ζ. Ἑξῆς δ' οὖν σημεῖα τῆς ἐν ἐγκεφάλῳ θερμότητος, ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἐρυθρότερα καὶ θερμότερα τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν σύμπαντα, καὶ αἱ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φλέβες αἰσθηταὶ, αἱ τρίχες τούτοις γεννηθεῖσι, ταχέως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φύονται. πολλῷ μὲν οὖσι θερμοτέροις τῶν εὐκράτων, μέλαιναι, καὶ ἰσχυραὶ, καὶ οὖλαι γίνονται· μὴ πολλῷ δὲ, ὑπόξανθοι μὲν τὸ πρῶτον, εἶτα μελαίνονται· προϊόντων δὲ ταῖς ἡλικίαις φαλακροῦνται, καὶ μᾶλλόν γε οἱ ἐπὶ πλέον θερμότεροι. περιττώματα δὲ καθ' ὑπερῴαν καὶ μυκτῆρας, ὀφθαλμούς τε καὶ ὦτα, βραχέα καὶ πέπονα τούτοις ἐστὶν, ὅταν ἀμέμπτως ὑγιαίνωσι.

peramento proportione reſpondeat, ſunt referenda. Si vero commoderato calidius ſit, in altera vero oppoſitione probe temperatum, ſi quidem praeter modum calidius fuerit, omnia, quae dicentur, validiora erunt indicia; ſed ſi parva ſit exuperantia, imbecilla. Communis autem haec ratio ſtatuatur in omnibus partibus, quarum in temperamentis univerſis indicia ſumus tradituri.

Cap. VII. Deinceps igitur caloris cerebri ſigna, praeter ea quae prius enarrata ſunt, ſequuntur; quae circa caput exiſtunt, omnia rubicundiora, et calidiora ſunt, et quae in oculis ſunt venae, magis ſenſui patent; capilli editis in lucem celeriter in capite naſcuntur; multo quidem calidioribus, probo temperamento, nigri et robuſti et criſpi fiunt; non multo autem, ſubflavi quidem primum fiunt, deinde nigricant, ac progredientibus aetatibus calveſcunt, eoque magis, quo ſunt calidiores. Excrementa vero palati, narium, oculorum et aurium pauca et concocta ipſis ſunt, quum integram

πεπλησμένης δὲ τῆς κεφαλῆς ἐνίοτε, συνεχῶς γὰρ καὶ μάλιστα αὐτοῖς, ὅταν ἀφυλάκτως [203] διαιτῶνται, τὸ τοιοῦτον συμβαίνει, πλείω μὲν, ἀλλ' οὐκ ἄπεπτα τὰ περιττώματα γίνεται. πληροῦνται δὲ καὶ βαρύνονται τὴν κεφαλὴν ὑπὸ θερμαινόντων ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων, καὶ ὀσμῶν, καὶ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἁπάντων, ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀήρ. ἔτι τε μᾶλλον, εἰ μὴ μόνον εἴη θερμὰ τὰ τοιαῦτα τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὑγρὰ, βραχέσιν ὕπνοις αἱ τοιαῦται κράσεις ἀρκοῦνται, πρὸς τῷ μηδὲ βαθεῖς αὐτοὺς γίνεσθαι. ψυχροτέρου δὲ ἢ προσῆκεν ἐγκεφάλου γνωρίσματα, περιττώματα πλείω κατὰ τὰς οἰκείας ἐκροὰς, καὶ αἱ τρίχες εὐθεῖαί τε καὶ πυῤῥαὶ, καὶ μόνιμοι, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον τοῦ γεννηθῆναι φυόμεναι, λεπταὶ καὶ ἄτροφοι τὸ πρῶτον, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ψυχρῶν αἰτίων βλάπτονται, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον τῆς βλάβης κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις ἁλίσκονται. οὐ μὴν οὐδ' ἁπτομένοις θερμὰ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν, οὐδ' ὁρῶσιν ἐρυθρὰ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ φλέβες ἀόρατοι, καὶ ὑπνωδέστεροί

habuerint ſanitatem. At ſi aliquando eis caput repleatur; continuo enim, ac tum praeſertim, quum nullam victus ſervaverint rationem, tale quid eis accidit; plura quidem in ipſis excrementa, ſed non incocta generantur; impletur autem atque gravatur eorum caput a calefacientibus cibis et potibus, odoribus, atque hisce omnibus, quae extrinſecus occurſant, inter quae eſt qui nobis circumfunditur aër. Sed praeterea magis, ſi non ſolum natura calida, ſed etiam humida corpora extiterint. Brevibus autem ſomnis hujusmodi temperamenta contenta ſunt, iisdemque minime profundis. Frigidioris vero, quam oporteat, cerebri indicia ſunt uberiora in propriis emiſſariis excrementa, et capilli recti, et ruſi, et ſtabiles, et qui longo poſt ortum tempore naſcuntur, tenues, atque ab initio male nutriti; et facile a cauſis frigidis laeduntur, atque hoc ipſo laeſionis tempore catarrhis et gravedinibus capiuntur, neque vero tangentibus calida, neque intuentibus rubicunda, quae circa caput ſunt, apparent; et oculorum venae viſum effugiunt; et

πώς εἰσι. ξηροτέρου δ' ἐγκεφάλου γνωρίσματα, τὸ ἀπέριττον ἐν ταῖς ἐκροαῖς, καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων ἀκριβές. ἀγρυπνητικοὶ δέ εἰσι, καὶ τρίχας ἰσχυροτάτας μὲν ἔχουσι, καὶ τάχιστα φύουσι γεννηθέντες, οὔλας μᾶλλον ἢ εὐθείας, φαλακροῦνται δ' ἐν τάχει. ὑγροτέρου δὲ τρίχες ἁπλαῖ, καὶ οὐδ' ὅλως φαλακροῦνται, καὶ αἱ αἰσθήσεις ἀχλυώδεις εἰσὶ, καὶ περιττωμάτων πλῆθος, ὕπνοι τε πολλοὶ καὶ βαθεῖς. αὗται μὲν αἱ ἁπλαῖ δυσκρασίαι.

Κεφ. η'. Σύνθετοι δὲ, θερμὴ μὲν καὶ ξηρὰ πρώτη, καθ' ἣν ἀπέριττοί τέ εἰσι καὶ ἀκριβεῖς ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ ἀγρυπνητικώτατοι, καὶ φαλακροῦνται ταχέως. ἡ πρώτη μέντοι γένεσις τῶν τριχῶν ταχίστη τέ ἐστι καὶ εὐτραφεστάτη, μελανότριχές τε καὶ οὐλότριχές εἰσι, καὶ θερμοὶ, ψαυόντων τῆς κεφαλῆς, ἐρυθροί τε μέχρι τῶν τῆς ἀκμῆς χρόνων. εἰ δ' ὑγρότης προσίοι τῇ θερμότητι, βραχὺ μὲν ὑπερβαλλουσῶν ἀμφοτέρων τὸ σύμμετρον, εὔχροιά τε καὶ θερμότης, καὶ αἱ ἐν τοῖς (475) ὀφθαλμοῖς φλέβες μεγάλαι, καὶ περιττώ-

somnolentiores quodammodo sunt. Sicciores autem cerebri indicia: meatus excrementis vacant, et sensuum conspicitur integritas; sunt autem vigiles, capilli robustissimi, et qui celerrime statim ab ortu nascuntur, crispi autem potius sunt, quam recti, citoque calvescunt. Humidioris vero cerebri indicia capilli plani, neque prorsus calvescunt. Sensus hebetes sunt, et excrementorum multitudo, somni multi atque profundi. Atque hae quidem simplices sunt intemperies.

Cap. VIII. Ex copulatis vero prima quidem calida et sicca est: qua praediti excrementis carent, sensusque acres habent, et vigilantissimi sunt: praepropere calvescunt, ipsisque capilli et celerrime nascuntur et uberrime aluntur, magni quidem ac crispi, caput autem tangentibus calidum apparet et rubrum ad vigoris usque aetatem. Si vero cum calore conjuncta sit humiditas, siquidem utraque a mediocritate leviter declinet, coloris bonitas adest et calor, oculorumque venae magnae,

ματα πλείω, μετρίως πέπονα, καὶ αἱ τρίχες εὐθεῖαι καὶ ὑπόξανθοι, καὶ οὐ φαλακροῦνται ῥᾳδίως, πληροῦνται δὲ, καὶ βαρύνονται τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῶν θερμαινόντων. εἰ δὲ καὶ ὑγραίνοιντο, πολὺ δή που μᾶλλον, ἡνίκα καὶ πλῆθος ἴσχουσι περιττωμάτων. ἐὰν δ' ἐπὶ πλεῖστον ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος ἥκωσι, νοσώδης τούτοις ἡ κεφαλὴ, καὶ περιττωματικὴ, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ὑγραινόντων τε καὶ θερμαινόντων βλαπτομένη. νότος δ' αὐτοῖς πολέμιος ἀεί. ἄριστα δ' ἐν τοῖς βορείοις διάγουσιν, οὐ μὴν οὐδ' ἐγρηγορέναι δύνανται μέχρι πλείονος, ὕπνῳ τ' ἐπιτρέψαντες ἑαυτοὺς, ἅμα τε κωματώδεις εἰσὶ καὶ ἄγρυπνοι, καὶ φαντασιώδεις τοῖς ὀνείρασιν, καὶ αἱ ὄψεις ἀχλυώδεις, καὶ αἱ αἰσθήσεις οὐκ ἀκριβεῖς. εἰ δὲ πολλῷ μὲν εἴη τοῦ συμμέτρου θερμότερος ὁ ἐγκέφαλος, ὀλίγῳ δ' ὑγρότερος, ἐπικρατήσει μὲν τὰ τῆς θερμῆς κράσεως γνωρίσματα, μιχθήσονται δ' αὐτοῖς ἀμυδρῶς τὰ τῆς ὑγρότητος, ὥσπερ καὶ, εἰ πολλῷ μὲν ὑγρότερος, ὀλίγῳ δὲ θερμότερος, ἐναργῆ μὲν ἔστι καὶ σφοδρὰ τὰ τοῦ ὑγρότητος, ἀμυδρὰ δὲ τὰ τῆς θερμότητος γνωρίσματα. κοινὸς δ' οὗτος ὁ λόγος ἐπὶ πασῶν ἐστι τῶν

et excrementa copiosiora, mediocriter cocta, capilli recti et subflavi, nec facile calvescunt. Calidis autem ejusmodi caput impletur ac gravatur. Quod si humidius sit, multo majore excrementorum proventu scatet. Si vero plurimum calor et humiditas excesserint, morbosum erit ac excrementosum, prompteque ab humidis et calidis offendetur. His autem auster perpetuo adversatur, aquilones vero saluberrimi sunt. Neque vero longas vigilias ferre possunt. Ad somnum autem conversi, una cum sopore vigilant. Somnia visis plena habent, et visum caliginosum sensusque hebetes. Quod si longe justo temperamento calidius cerebrum sit, paulo vero humidius, manent calidi temperamenti signa, cum quibus obscurae humoris notae conjunguntur, quemadmodum, si multo quidem humidius sit cerebrum, minus vero calidum, perspicua firmaque erunt humoris indicia, caloris vero infirma. Haec autem compositarum omnium

κατὰ συζυγίαν δυσκρασιῶν. αἱ ψυχραὶ δ' ἅμα καὶ ξηραὶ κράσεις ἐγκεφάλου ψυχρὰν καὶ ἄχρουν ἀποτελοῦσι τὴν κεφαλὴν, ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς. ἀεὶ γὰρ [204] χρὴ μεμνῆσθαι τοῦ κατ' ἀρχὴν διορισμοῦ, προσεπιλογιζόμενον, ὅσον ἐκ τῆς τῶν χυμῶν κράσεως ἀλλοιοῦται τὰ κατ' αὐτόν. εὐθὺς δ' αἱ τοιαῦται κράσεις ἄφλεβοί τε τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς εἰσι, καὶ πρὸς τῶν ψυχρῶν αἰτίων ἑτοίμως βλάπτονται· διὸ καὶ ἀνωμάλως ὑγιαίνουσι, ποτὲ μὲν κουφότατοι τὰς κεφαλὰς, ἀπέριττοί τε τὰς ἀκροὰς, ἐνίοτε δὲ κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις ἐπὶ σμικροῖς αἰτίοις ἑτοίμως ἁλισκόμενοι. αἱ δ' αἰσθήσεις αὐτῶν ἐν νεότητι μὲν ἀκριβεῖς τέ εἰσι καὶ ἄμεμπτοι τὰ πάντα, προϊοῦσι δὲ ἀπομαραίνονται ταχέως, καὶ, συλλήβδην φάναι, ταχύγηροι τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντές εἰσι· διὸ καὶ πολιοῦνται ταχέως. αἱ τρίχες δ' αὐτοῖς γεννηθεῖσι μὲν ἀνέρχονται μόγις, ἄτροφοι καὶ πυῤῥαί· προήκοντι δὲ τῷ χρόνῳ, κρατούσης μὲν ἐπὶ πλέον τῆς ψυχρότητος ἤπερ τῆς ξηρότητος, οὐ φαλακροῦνται. τοὔμπαλιν δὲ,

intemperaturarum communis eſt ratio. Frigida autem et ſicca cerebri temperamenta, quantum ex ſe eſt, caput frigidum reddunt ac decolorant. Semper enim memoria tenendum eſt, quod initio explicavimus, conſiderandumque, quantum ex humorum temperie immutetur. Initio autem in ejusmodi temperamentis oculi venis carent, prompteque a cauſis frigidis laedantur, ideoque in incerta inſtabilique valetudine degunt. Aliquando quidem capita leviſſima habent, emiſſariaque excrementis vacua aliquando vero deſtillatione et gravedine levi occaſione prompte corripiuntur. In juventute quidem ſenſus ejus acres ſunt, omnique vitio carent, procedente vero tempore celeriter marceſcunt. Et, ut ſemel dicam, omnes praeproperam ſenectutem in capite oſtendunt: quocirca cito caneſcunt. Capilli autem aegre naſcuntur, maleque nutriuntur in lucem editis, atque ruſi ſunt. Nec vero tempore, ſi frigus ſiccitatem magis exuperet, calveſcunt,

εἰ συμβαίη τὴν ξηρότητα μὲν πλεῖστον κρατῆσαι τῆς ὑγρότητος, τὴν ψυχρότητα δὲ τῆς θερμότητος ὀλίγον, οἱ τοιοῦτοι φαλακροῦνται. αἱ δ' ὑγραὶ καὶ ψυχραὶ κράσεις ἐγκεφάλου κωματώδεις ἐργάζονται, καὶ ὑπνηλοὺς, καὶ φαύλους ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ περιττωματικοὺς, εὐψύκτους τε καὶ ὑπληρώτους τὴν κεφαλὴν, εὐαλώτους τε κατάῤῥοις καὶ κορύζαις. οὐ μὴν οὐδὲ φαλακροῦνται οἱ τοιοῦτοι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐστι τὰ σημεῖα τῶν ἐγκεφάλου κράσεων. ἐξ αὐτῶν δ' ὁρμώμενος ἐφ' ἕκαστον ὄργανον αἰσθήσεως ἴσθι τὰς διαγνώσεις μεταφέρων.

Κεφ. θ'. Ἀρκέσει δ' ἐπ' ὀφθαλμῶν μόνον εἰπεῖν. ὅσοι μὲν ἁπτομένοις ἐναργῶς εἰσι θερμοὶ, καὶ κινοῦνται ῥᾳδίως τε καὶ πολλάκις, καὶ φλέβας εὐρείας ἔχουσι, θερμοὶ σύμπαντές εἰσι. ψυχροὶ δὲ οἱ τούτοις ἐναντίοι, καὶ ὑγροὶ μὲν οἱ μαλακοί τε ἅμα καὶ πλήρεις ὑγρότητος, ξηροὶ δὲ οἱ αὐχμηροί τε ἅμα καὶ σκληροί. καὶ βλάπτονται μὲν ὑπὸ τῶν ὁμοίων αἰτίων τῇ κράσει ῥᾳδίως, ὠφελοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων τῇ ἐμμέτρῳ χρήσει. ἀλλὰ τοῦτό γε κοινὸν ἐπὶ

Contra ſi humiditatem ſiccitas plurimum, frigiditas vero caliditatem paululum ſuperet, calveſcunt. Humida vero et frigida cerebri temperamenta ſoporoſos ac ſomniculoſos efficiunt, ac ſenſus depravant, caput excrementis implent, frigorisque injuriis obnoxium reddunt, facileque replent ac deſtillationibus gravedinibusque opportunum efficiunt. Neque vero, qui ſic temperati ſunt, calveſcunt. Haec igitur ſunt cerebri temperamentorum indicia, quibus ad ſingula ſentiendi inſtrumenta progrediendo notas deprehendes.

Cap. IX. Sed de oculis ſolum disputare ſatis fuerit. Qui enim calidi tangentibus manifeſte ſentiuntur faciléque ac crebro moventur et venas amplas habent, calidi omnes ſunt. Frigidi vero his contrarii ſunt. Et humidi quidem molles ſunt, humoreque referti: ſicci vero ſqualentes et duri, facileque a ſimilibus ſuo temperamento cauſis laeduntur, juvantur vero a moderato contrariorum uſu. Verum id in omni partis cujusque tem-

πάση διαγνώσει κράσεως ἅπαντος μορίου μεμνῆσθαι προςήκει. μέγεθος δ᾽ ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν εὐρυθμίᾳ τε καὶ τῇ τῶν ἐνεργειῶν ἀρετῇ πλῆθος οὐσίας εὐκράτου, ἐξ ἧς διεπλάσθησαν, ἐνδείκνυται. τὸ δ᾽ ἄνευ τούτων πολλὴν μὲν τὴν οὐσίαν, οὐκ εὔκρατον δὲ δηλοῖ. μικρότης δ᾽ ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν εὐρυθμίᾳ τε καὶ τῇ τῶν ἐνεργειῶν ἀρετῇ ὀλίγην μὲν, ἀλλ᾽ εὔκρατον ἐνδείκνυται τὴν οὐσίαν, ἐξ ἧς διεπλάσθησαν, ἅμα δ᾽ ἀῤῥυθμίᾳ τινὶ καὶ κακίᾳ τῶν ἐνεργειῶν ὀλίγην τε ἅμα καὶ φαύλην εἶναι σημαίνει τὴν οὐσίαν αὐτῶν. τὰ δὲ κατὰ χρόας ὧδε χρὴ διορίζεσθαι. γλαυκοὶ μὲν ὀφθαλμοὶ λάμποντες ὑγρότητι καθαρᾷ τε καὶ οὐ πολλῇ φωτὸς λαμπροῦ γίνονται περιουσίᾳ, μέλανες δ᾽ ἔμπαλιν. οἱ δ᾽ αὖ μεταξὺ κατὰ τὰς ἀνὰ μέσον αἰτίας. γλαυκος μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ἤτοι διὰ μέγεθος, ἢ λαμπρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ προπετῆ θέσιν, ἢ διὰ την τοῦ λεπτοῦ καὶ ὑδατώδους ὑγροῦ τοῦ κατὰ την κόρην ὀλιγότητά τε καὶ καθαρότητα γίνεται· πάντων μὲν ἅμα συνελθόντων, ὁ γλαυκότατος· εἰ

peramento cognofcendo commune efto. Oculorum magnitudo concinna una cum actionum integritate temperatae materiae copiam, ex qua conditi funt, oftendit: quae, fi haec defint, multam quidem materiam, fed male temperatam fignificat. Oculorum vero parvitas et concinnitas una cum actionum integritate paucam quidem, fed temperatam oftendit materiam, ex qua funt conformati. Actionum vero vitium cum inconcinnitate quadam paucam fimul et pravam materiam ipforum fignificat. Quae autem ad colorem attinent, ad hunc modum explicanda funt. Oculi puro ac non multo humore collucentes fplendoris magnitudine caefii redduntur: nigri vero contra: horum autem medii medias caufas obtinent. Caefius igitur oculus fit aut propter magnitudinem, aut fplendorem cryftallini humoris, aut prominentem ejus fitum, aut tenuis aquofi humoris, qui ante pupillam pofitus eft, exiguitatem et puritatem. Maxime autem caefius fit om-

δὲ τὰ μὲν αὐτῶν παρῇ, τὰ δὲ μὴ, τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν γλαυκότητι συνίσταται. μέλας δ' ὀφθαλμὸς ἢ διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ διὰ τὴν ἐν βάθει θέσιν, ἢ ὅτι λαμπρόν τε καὶ αὐγοειδὲς ἀκριβῶς οὐκ ἔστιν, ἢ ὅτι τὸ λεπτὸν ὑγρὸν, ἤτοι πλέον, ἢ οὐ καθαρόν ἐστιν, ἢ διά τινα τούτων, ἢ διὰ πάντα πέφυκε γίνεσθαι. τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς, ὡς [205] ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ μὲν οὖν λεπτὸν ὑγρὸν, ὑδατωδέστερόν τε καὶ πλέον γενόμενον, ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸν ὀφθαλμόν. ὥσπερ γε καὶ εἰ παχύτερον, ἢ ἔλαττον γένοιτο ξηρότερον, τὸ δὲ κρυσταλλοειδὲς, εἰ μὲν σκληρότερον εἴη, ξηρότερον, εἰ δὲ μαλακώτερον, ὑγρότερον. οὕτως δὲ καὶ εἰ μὲν ὑπερβάλλοι τῆς συμμετρίας τοῦ λεπτοῦ, ξηρότερον· εἰ δ' ἀπολείποιτο, τοὐναντίον.

Κεφ. ί. Περὶ δὲ τῶν τῆς καρδίας κράσεων ἑξῆς λεγέσθω, πρότερόν γε τοῦτο ἀναμνησάντων ἡμῶν, ὡς ἕκαστον μέρος ἤτοι θερμότερον, ἢ ψυχρότερον, ἢ ξηρότερον, ἢ ὑγρότερον ἑαυτοῦ γεγονέναι φαμὲν, οὐ πρός ἕτερόν τι παραβάλλοντες, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτό. ὅπως γὰρ ἂν ᾖ

nibus his una concurrentibus. Quod fi horum quaedam adfint, quaedam vero defint, magis et minus caelius fiet. Niger vero oculus fieri folet, cum cryftallinus humor paucus, vel in profundo politus, vel exquifite fplendidus ac lucidus non eft: aut tenuis humor vel multus vel impurus est: aut cum aliqua horum adfunt, aut omnia. In his autem majoris et minoris ratio invenitur, ut ante declaratum eft. Tenuis itaque humor aquofior et copiofior oculum humidiorem effe arguit, quemadmodum craffior et parcior ficciorem. Cryftallinus vero, fi quidem durior fit, ficciorem: si vero mollior, humidiorem. Ad eundem modum, si tenuem plus jufto fuperet, aridiorem, fin fuperetur, contrarium efficit.

Cap. X. De cordis autem temperamentis deinceps dicemus, fi prius memoraverimus, nos, cum unamquamque partem feipfa calidiorem effe, aut frigidiorem, aut ficciorem, aut humidiorem dicemus, non ad aliquam aliam, fed ad fe ipfam referre. Nam quocunque modo

καρδία γένηταί τινι φύσει ψυχροτέρα, πολὺ θερμοτέρα τὴν κρᾶσίν ἐστιν ἐγκεφάλου τοῦ θερμοτάτου. τῆς μὲν οὖν θερμοτέρας ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν συμμετρίαν καρδίας σημεῖα, τὰ μὲν ἀχώριστά τε καὶ οἰκεῖα, μέγεθος ἀναπνοῆς, καὶ σφυγμοῦ τάχος καὶ πυκνότης ἐστὶν, εὐτολμία τε καὶ τὸ πρὸς τὰς πράξεις ἄοκνον. εἰ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἥκει θερμότητος, ὀξυθυμία τε μανιώδης καὶ θρασύτης. ἔστι δὲ καὶ λάσιος αὐτοῖς ὁ θώραξ, καὶ μάλιστα τὰ στέρνα, καὶ τῶν καθ᾽ ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα θερμὸν ἐπὶ θερμῇ τῇ καρδίᾳ γίνεται, πλὴν εἰ μὴ μεγάλως ἀντιπράττοι τὸ ἧπαρ. εἰρήσεται δ᾽ ὀλίγον ὕστερον ἅπαντος τοῦ σώματος τὰ γνωρίσματα. καὶ μέντοι καὶ ἡ τοῦ θώρακος εὐρύτης θερμότητος γνώρισμα, πλὴν εἰ μὴ κἀνταῦθά ποτε μεγάλως ὁ ἐγκέφαλος ἀντιπράξειεν. ἐπειδὴ τὸ μὲν τοῦ νωτιαίου μέγεθος ἀνάλογόν ἐστιν ἐκείνῳ τὰ πολλὰ, καὶ τηλικοῦτοι μὲν οἱ σπόνδυλοι τὸ μέγεθος, ἡλίκος ὁ νωτιαῖος μυελός· ὥστε καὶ ἡ ῥάχις ὅλη. συμπήγνυται δὲ ὁ θώραξ ἐπὶ τῷ κατὰ τὸ

natura frigidius cor fit, temperamenti longe calidioris eft, quam cerebrum calidiffimum. Calidioris igitur cordis, quatenus ad fuam mediocritatem refertur, figna quaedam infeparabilia ac propria funt, refpirationis et pulfus magnitudo, celeritas et frequentia; audacia, et ad actiones obeundas impigritas. Quod fi plurimum calor exuperet, praeceps acerbaque iracundia et furiofa temeritas. Eft autem his thorax hifpidus, maximeque pectus et vicinae hypochondriis partes. Magna autem ex parte corpus univerfum calidum reddit calida cordis intemperies, nifi jecur vehementer obfiftat. Paulo poft autem totius corporis figna recenfebimus. Quinetiam thoracis latitudo caloris eft nota, nifi hic etiam vehementer cerebrum obftiterit; quoniam ut plurimum fpinae medullae magnitudo illi proportione refpondet. Tanta quidem vertebrarum, quanta fpinae medullae, magnitudo eft; proindeque et totjus fpinae. Cum ea autem parte, quae dorfo adhaeret, thorax conjun-

μετάφρενον αὐτῆς μέρει, καθάπερ ἐπὶ τρόπιδι ναῦς, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἕξει το μὲν μῆκος ἴσον τῷ μεταφρένῳ, το δ' εὖρος, ὅταν μὲν ἀνάλογον τῷ πάχει τῶν σπονδύλων ἡ συμπηξις αυτῷ γένηται (476) κατ' ἐκείνους· ὅταν δὲ ἡ τῆς καρδίας θερμοτης κρατήσασα διασφήσῃ τε καὶ ἀνευρύνῃ κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, ἀνάλογον τῇ ταύτης θερμότητι. διὸ καὶ ὅταν μὲν ἐπὶ σμικρᾷ κεφαλῇ ὁ θώραξ εὐρὺς ᾖ, μέγιστον γίνεται γνώρισμα τῆς κατὰ τὴν καρδιαν θερμότητος· ὅταν δ' ἐπὶ μεγάλῃ σμικρὸς, ἰδιαίτατον καὶ τοῦτο σημεῖόν ἐστι καρδίας ψυχροτέρας. εἰ δ' ἀνάλογον ἔχει την κεφαλὴν, τοῖς ἄλλοις σημείοις διορίζου περὶ τῆς καρδίας, ὡς ἐκ θώρακός γε πηλικοτητος οὐδὲν ληψομενος. ἐπι δὲ ψυχροτέρας καρδίας σφυγμοὶ μικρότεροι τῶν συμμέτρων, οὐ μην βραδύτεροί γε ἐξ ἀνάγκης ἢ αραιότεροι. ἡ ἀναπνοὴ δὲ, εἰ μὲν τοσοῦτον μικρότερος ὁ θώραξ, ὅσον ἡ καρδία ψυχροτέρα, τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον· εἰ δὲ μείζων, ἡ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ψύξεως, οὐ σμικροτέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδυτερα καὶ αραιοτέρα. δειλοὶ τὴν φύσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ

gitur, quemadmodum navis cum carina; quocirca dorfum longitudine neceffario aequabit, latitudinem vero vertebrarum ratione, quum ad craffitudinis earum proportionem conditus fit, habebit. Quum vero cordis calor exuperans ex primo ortu flatu distendat ac dilatet, ipfius calori proportione refpondebit. Quare fi exiguum caput it, thorax vero latus, maximum caloris cordis eft argumentum. Si vero id magnum fit, thorax vero parvus, cordis frigidioris maxime propria nota eft. Quod fi capiti proportione thorax refpondeat, aliis notis cordis temperamentum explicandum eft, nullo ex thoracis magnitudine fumpto indicio. In frigidiore vero corde pulfus funt mediocribus minores, non tamen neceffario tardiores, aut rariores. Refpiratio vero, fi quidem thorax tanto minor fit, quanto cordis frigus vehementius, pulfibus proportione refpondebit: fin major, quam pro cordis frigoris vehementia, non folum minor, fed et tardior et rarior erit. Tales natura timidi funt, diffidentes, tor-

ἄτολμοί εἰσι καὶ μελληταὶ, καὶ ψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνο τριχῶν ἐστι. περὶ δὲ σμικρότητος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἔμ προσθεν εἴρηται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς ὅλου τοῦ σώματος θερμότητος. ἡ δὲ ξηροτέρα καρδία τοὺς σφυ γμοὺς ἐργάζεται σκληροτέρους, καὶ τὸν θυμὸν οὐχ ἕτοιμο μὲν, ἄγριον δὲ καὶ δύσπαυστον. ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ὅλο τὸ [206] σῶμα ξηρότερον, εἰ μὴ τὰ καθ' ἧπαρ ἀντιπράτ τει. ὑγροτέρας δὲ καρδίας σημεῖα, σφυγμοὶ μαλακοὶ, κα ἦθος εὐκίνητον μὲν πρὸς ὀργὴν, εὐκαταπαυστον δὲ, κα τὸ σύμπαν σῶμα ὑγρότερον, πλὴν εἰ μὴ τὰ καθ' ἧπα ἀντιπράττει.

Κεφ. ια'. Κατὰ δὲ συζυγίαν τῶν πρώτων ποιοτήτα αἱ δυσκρασίαι τῆς καρδίας ὧδε ἔχουσιν. θερμῆς καὶ ξηρᾶ καρδίας οἱ σφυγμοὶ σκληροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ταχεῖς, κα πυκνοὶ, καὶ αἱ ἀναπνοαὶ μεγάλαι τε καὶ ταχεῖαι, κα πυκναί. καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον εἰς τάχος ἐπιδιδόασι καὶ πυ κνότητα, οὐ συναυξηθέντος ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ τοῦ θώ ρακος. πάντων οὗτοι λασιώτατοι τὰ κατὰ τὸ στέρνον εἰ

pentes et cunctatores, et glabrum pectus habent. D exiguitate autem ejus differere, ut ante dictum ef oportet, quemadmodum et de corporis univerfi calor Siccius autem cor duriores pulfus efficit, et iram no praecipitem quidem, fed feram ac implacabilem, uni verfumque corpus ut plurimum aridius, nifi jecur ol ftiterit. Humidioris vero cordis figna, pulfus molle mores ad iram proclives, fed quae facile pacari poffi univerfumque corpus humidius, nifi jecur repugnet.

Cap. XI. In conjugatis vero primis cordis quali tatibus intemperaturae ad hunc modum habent. Calid et ficci cordis pulfus duri funt, magni, celeres ac fre quentes, et refpirationes magnae, celeres ac frequen tes; multoque magis celeritas ac frequentia major fi fi thorax ad cordis proportionem auctus non fit. Hi autem maxime omnium pectus ac hypochondria hirfut

καὶ το ἐπιγάστριον. εἰς δὲ τὰς πράξεις ἕτοιμοι καὶ θυμικοὶ καὶ ταχεῖς, ἄγριοι, καὶ ἀνήμεροι, καὶ ἰταμοὶ, καὶ ἀναίσχυντοι, καὶ τυραννικοὶ τοῖς ἤθεσι, καὶ γὰρ ὀξύθυμοι καὶ δύσπαυστοι. περὶ δὲ τῆς ἅπαντος τοῦ σώματος κράσεως, ἔτι τε τῆς τοῦ θώρακος εὐρυχωρίας, ἀνάλογον τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις διοριστέον. εἰ δ' ὑγρότης ἐπικρατήσειεν ἅμα θερμότητι, λάσιοι μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι τῶν προειρημένων, ἕτοιμοι δὲ εἰς τὰς πράξεις οὐδὲν ἧττον· οὐ μὴν ἄγριός γε ὁ θυμος, ἀλλ' εἰς ὀργὴν μόνον ἕτοιμοι. οἱ σφυγμοὶ δὲ μαλακοί τε καὶ μεγάλοι, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοί. καὶ ἡ ἀναπνοὴ, τοῦ μὲν θώρακος ἀνάλογον ἔχοντος τῇ καρδίᾳ, κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῖς σφυγμοῖς· μικροτέρου δὲ γενομένου, τοσοῦτον θάττων τε καὶ πυκνοτέρα τῶν προειρημένων, ὅσον καὶ ὁ θώραξ μικρότερός ἐστιν. πολλῆς δὲ τῆς κατὰ τὴν κρᾶσιν ἐκτροπῆς γινομένης, καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὴν ὑγρότητα συμπέσῃ τοῦτο, προς τοῖς εἰρημένοις ἔτι καὶ τὰ σηπεδονώδη νοσήματα γίνεται, διαφθειρομένων τε καὶ σηπομένων αὐτοῖς τῶν χυμῶν συμπεσεῖται, καὶ αἱ ἐκπνοαὶ

ſunt. Ad actiones vero prompti ſunt, animoſi, celeres, truculenti, immanſueti, improbi, impudentes, tyrannicisque moribus praediti. Etenim concitati animi ſunt ac vix placabiles. De corporis autem univerſi temperamento praeterea et de thoracis latitudine ad eorum, quae ante declarata ſunt, proportionem differere oportet. Si vero humiditas una cum calore vincat, minus hirſuti ſunt, quam hi, de quibus ante meminimus, non minus vero ad res agendas prompti. Nec vero feroci ſunt animo, ſed tantum ad iram proni. Pulſus autem molles ſunt, magni, celeres ac crebri. Et reſpiratio, ſi quidem thorax cum corde proportionem habeat, eandem, quae pulſibus ineſt, formam ſervabit. Quod ſi minor is ſit, tanto celerior ac frequentior, quam ante commemoratae, reſpiratio erit, quanto thorax minor extiterit. Si vero temperamentum a mediocritate multum deflectat, praeſertimque ad humiditatem, praeter ea, quae ſupra retulimus, morbos ex humorum corruptione ac putredine

μείζους τε καὶ θάττους τῶν εἰσπνοῶν, κἂν τοῖς σφυγμοῖς ἡ συστολὴ ταχεῖα. ὑγροτέρας δὲ καὶ ψυχροτέρας καρδίας οἱ μὲν σφυγμοὶ μαλακοὶ, τὸ δὲ ἦθος ἄτολμόν τε καὶ δειλὸν, καὶ ὀκνηρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ψιλοὶ τριχῶν οἱ τοιοῦτοι τὰ στέρνα, καὶ ἥκιστα μηνιῶσιν, ὥσπερ καὶ εἰς ὀργὴν οὐχ ἕτοιμοι. τὰ δὲ κατὰ θώρακα καὶ τὸ σύμπαν σῶμα τοῖς ἔμπροσθεν ὡσαύτως διοριστέον. ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ξηροτέρα καρδία τοὺς μὲν σφυγμοὺς σκληροὺς ἐργάζεται καὶ μικρούς· τὴν δὲ ἀναπνοὴν, εἰ μὲν ἀνάλογον τῇ ψυχρότητι μικρὸς ὁ θώραξ γένοιτο, σύμμετρον· εἰ δὲ μείζων, ἀραιὰν καὶ βραδεῖαν. ἀοργητότατοι πάντων οὗτοι· βιασθέντες μέντοι τισὶν ὀργισθῆναι, φυλάττουσι τὴν μῆνιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄτριχοι τὰ στέρνα πάντων μάλιστα. περὶ δὲ σμικρότητος τοῦ θώρακος, ἔτι τε τῆς τοῦ ὅλου σώματος ψυχρότητος ὁμοίως διοριστέον, ἓν κοινὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐκεῖνο μεμνημένους, ὡς, ὅσα περὶ ἠθῶν ἢ νῦν, ἢ κατ' ἄλλον τινὰ γέγραπται λόγον εἰς διάγνωσιν κράσεως, οὐχ

procreabit. Et expiratio infpiratione major et celerior eft, in pulfibusque celeris contractio. Humidioris vero et frigidioris cordis temperamenti pulfus molles funt. Quatenus autem ad mores attinet, diffidentes, timidi fegnesque funt. Hi funt pectore glabro. Et quemadmodum prompte non irafcuntur, fic nec pertinacis funt irae. Quae vero ad thoracem et univerfum corpus attinent, ea non aliter explicare oportet, quam quae prius expofita funt. Frigidius autem ac aridius cor pulfus duros et parvos efficit; refpirationem vero (fi quidem thoracis exiguitas cum cordis frigore proportionem habeat) pulfibus refpondentem; fin is latior fit, raram et tardam. Hi omnium minime iracundi funt: coacti tamen aliqua occafione irafci, iram retinent. Glabro autem ac debili omnium maxime funt pectore. De thoracis autem parvitate et totius corporis frigore eodem modo differendum eft, ubi unum commune in omnibus, quae dicta funt, memoraverimus, nempe nos de moribus tam in hoc quam in alio opere ad temperamenti cognitionem

ὑπὲρ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ἢ χρηστῶν ἢ μοχθηρῶν ἠθῶν ἐγγιγνομένων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐμφύτων ἑκάστῳ λέλεκται.

Κεφ. ιβ'. [207] Ἥπατος θερμοτέρου γνωρίσματα, φλεβῶν εὐρύτης, ἡ ξανθὴ χολὴ πλείων, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῆς ἀκμῆς καὶ ἡ μέλαινα, θερμότερον αὐτοῖς τὸ αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, πλὴν εἰ μὴ τὰ κατὰ τὴν καρδίαν ἀντιπράττει, δασύτης τῶν καθ' ὑποχόνδρια καὶ γαστέρα. ψυχροτέρου δὲ στενότης φλεβῶν, φλέγμα πλεῖον, αἷμα ψυχρότερον, καὶ ἡ σύμπασα τοῦ σώματος ἕξις ψυχροτέρα, εἰ μή τι πρὸς τῆς καρδίας θερμαίνοιτο, ψιλὰ τριχῶν ὑποχόνδριά τε καὶ γαστήρ. ξηροτέρου δὲ, τὸ μὲν αἷμα παχύτερόν τε καὶ ξηρότερον καὶ ὀλιγώτερον, αἱ φλέβες δὲ σκληρότεραι, καὶ ἡ σύμπασα τοῦ σώματος ἕξις ξηροτέρα. ὑγροτέρου δὲ, τὸ μὲν αἷμα πλεῖόν τε καὶ ὑγρότερον, αἱ φλέβες δὲ μαλακώτεραι· οὕτως δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, πλὴν εἰ μὴ τὰ κατὰ τὴν καρδίαν ἀντιπράττει. θερμοτέρου δὲ ἅμα καὶ ξηροτέρου ἥπατος γνωρίσματα, λασιώτατον ὑποχόνδριον, αἷμα παχύτερόν τε ἅμα καὶ ξηρότερον, ἡ ξανθὴ χολὴ πλείστη, κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν καὶ ἡ μέλαινα, φλεβῶν

proditis, non de bonis pravisque ex philofophia comparatis, fed unicuique congenitis verba fecifle.

Cap. XII. Jecoris calidioris notae: venarum latitudo; flava bilis uberior, et in aetatis vigore atra. Calidior ipfis fanguis eft, ob idque corpus univerfum, nifi cor repugnet. Hirfuta his hypochondria funt, ac venter. Frigidioris autem, venarum anguftia, uberior pituita, fanguis univerfique corporis habitus frigidior, nifi a corde calefiat. Glabra his hypochondria funt, ac venter. Siccioris vero, fanguis craffior ac paucior, venae duriores, univerfus corporis habitus aridior. Humidioris autem, fanguis quidem uberior ac humidior: venae molliores, quemadmodum univerfum corpus, nifi cor repugnet. Calidioris vero fimul et aridioris jecoris figna funt: hypochondria hirfutiffima, fanguis craffior et ficcior, flava bilis plurima et in aetatis vigore atra; venae amplae ac

εὐρύτης τε καὶ σκληρότης. οὕτως δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα. θερμότης μὲν γὰρ ἡ ἐκ καρδίας ὁρμωμένη νικῆσαι δύναται τὴν ἐξ ἥπατος ὁρμωμένην ψυχρότητα, καθάπερ γε καὶ ἡ ψυχρότης τὴν θερμότητα. τὴν ξηρότητα δὲ οὐχ οἷόν τε πρὸς τοὐναντίον ὑπὸ τῆς καρδίας ὑγροτέρας γενομένης ἀχθῆναι. μεταξὺ δέ ἐστιν ἡ ἀφ᾽ ἥπατος ὑγρότης τῶν εἰρημένων. μᾶλλον μὲν γὰρ τῆς ἐν καρδίᾳ νικᾶται ξηρότητος, ἤπερ ἡ ξηρότης ὑπὸ τῆς ὑγρότητος· ἧττον δὲ τῆς θερμότητος, ἔτι δὲ μᾶλλον ἧττον ὑπὸ τῆς ψυχρότητος· εὐνικητοτάτη γὰρ αὕτη τῶν ἐξ ἥπατος ὁρμωμένων ποιοτήτων. εὔδηλον οὖν, ὡς, ἐπειδὰν εἰς ταὐτὸ συνδράμωσιν αἱ τῶν ἀρχῶν ἀμφοτέρων κράσεις, ὅλον ἀκριβῶς τὸ σῶμα κατ᾽ ἐκείνας διατίθεται. λεχθήσεται δὲ ὀλίγον ὕστερον αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα. τὸ δὲ ὑγρότερον ἅμα καὶ θερμότερον ἧπαρ ἧττον μὲν τοῦ θερμοτέρου καὶ ξηροτέρου τὰ καθ᾽ ὑποχόνδριον ἐργάζεται λάσια, πλεῖστον δ᾽ αἷμα, καὶ φλέβας μεγάλας, καὶ τὴν ἕξιν ὑγροτέραν καὶ θερμοτέραν, εἰ μὴ τὰ κατὰ τὴν καρδίαν ἀντιπράττει. εἰ δὲ ἐπὶ πλέον ἀμφοτέραις ταῖς ποιότησιν ἐκ-

duriores ſunt, quemadmodum et univerſum corpus. Calor enim, qui ex corde prodit, frigus, quod ex jecore proficiſcitur, vincere poteſt, quemadmodum frigus calorem. Siccitatem vero cor humidius in contrarium mutare non poteſt. In harum autem qualitatum medio jecoris humiditas conſiſtit, utpote quae magis a cordis ſiccitate vincatur, quam ſiccitas ab humiditate, ſed minus tamen quam calor, atque etiam longe minus quam frigus. Ipſa enim omnium jecoris qualitatum facillime ſuperatur. Conſtat igitur, quod, in idem conſpirantibus utriusque principii temperamentis, corpus totum pro illarum viribus omnino afficietur, cujus notas poſt explicabimus. Humidius autem ſimul et calidius jecur minus quam calidius et aridius hirſuta reddit hypochondria. Plurimum vero ſanguinis gignit, magnasque venas efficit, et corporis habitum humidiorem ac calidiorem, niſi cor repugnet. Si vero utraque qualitas naturalem modum vehementer

ραπείη τοῦ κατὰ φύσιν, ἑτοίμοις ἁλίσκεται τοῖς σηπεδονώδεσι καὶ κακοχύμοις νοσήμασιν· ἔτι μᾶλλον, εἰ ἐπὶ πλεῖστον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρὸν, ἐπ᾽ ὀλίγον δὲ τὸ θερμόν. εἰ δ᾽ ἔμπαλιν ἐπ᾽ ὀλίγον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρὸν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ το θερμὸν, ἥκιστα κακόχυμοι γίγνονται. τὸ δ᾽ αὖ ὑγρότερον καὶ ψυχρότερον ἧπαρ ἄτριχον μὲν ἔχει τὸ ὑποχόνδριον, αἷμα δ᾽ ἐργάζεται φλεγματικώτερον ἅμα φλεβῶν στενότητι, καὶ τὸ σύμπαν σῶμα παραπλησίως ἔχον, εἰ μὴ πρὸς τῆς καρδίας ἐς τἀναντία μετάγοιτο. τὸ δὲ ψυχρότερον καὶ ξηρότερον ἧπαρ ὀλιγαιμόν (477) τε καὶ στενόφλεβον ἐργάζεται τὸ σῶμα καὶ ψυχρότερον, ὑποχόνδριόν τε ψιλὸν, εἰ μὴ κἀνταῦθα νικήσειεν ἡ καρδία.

Κεφ. ιγ΄. Τῆς δὲ τῶν ὄρχεων κράσεως ἡ θερμὴ μὲν ἀφροδισιαστική τέ ἐστι, καὶ ἀῤῥενόγονος, καὶ γόνιμος, καὶ ταχέως δασύνει [208] τὰ γεννητικὰ μόρια, συνεφάπτεται δὲ καὶ τῶν πέριξ, ἡ ψυχρὰ δὲ τἀναντία. καὶ ἡ μὲν ὑγρὰ πολύσπερμός τέ ἐστι καὶ ὑγρόσπερμος, ἡ ξηρὰ δὲ ὀλιγόσπερμός τε καὶ μετρίως παχύσπερμος. ἡ θερμοτέρα δὲ

exuperet, morbo ex putredine humorumque vitio corruptis prompte corripietur. Atque etiam magis, si aucta sit humiditas, non multum vero, calor: contra vero, si parum quidem aucta sit humiditas, plurimum vero calor, humorum vitio minime laborat. Humidius autem ac frigidius jecur glabra habet hypochondria, magisque pituitosum sanguinem gignit una cum venarum angustia. Universum corpus sibi simile reddit; nisi cor in contrarium mutet. Frigidius autem et aridius jecur paulum sanguinis gignit, angustasque venas efficit, et hypochondria glabra reddit, nisi et hic cor quoque vicerit.

Cap. XIII. Testium temperamentum calidum quidem in venerem pronum est, mares procreat, et foecundum est, pilisque genitalia et quae circum ea sunt partes celeriter replet. Humidum multam humidamque genituram parit; siccum vero paucam et mediocriter crassam procreat: crassissimam vero ac foecundissimam cali-

καὶ ξηροτέρα παχυσπερμοτάτη τέ ἐστι καὶ γονιμωτάτ
καὶ τάχιστα πρὸς συνουσίαν ἐπεγείρει τὸ ζῶον εὐθέως
ἀρχῆς. ἀτὰρ οὖν οἱ τοιοῦτοι καὶ δασύνονται τάχιστα
γεννητικὰ μόρια καὶ σύμπαντα τὰ πέριξ, ἄνω μὲν ἀχ
τῶν κατὰ τον ὀμφαλὸν χωρίων, κάτω δὲ μέχρι μέσων μ
ρῶν. ὁρμητικη μεν οὖν ἡ τοιαύτη κρᾶσις ἱκανῶς ἐπ᾽ ἀφρ
δίσια, τάχιστα δὲ ἐμπιπλαμένη καὶ, εἰ βιάσαιτο, βλαπτ
μένη. συνελθούσης δὲ ὑγρότητος τῇ θερμότητι, λάσιοι μ
ἧττον οἱ τοιοῦτοι, πολύσπερμοι δὲ μᾶλλον, οὐ μὴν ὀρέγο
ταί γε μᾶλλον τῶν ἑτέρων, ἐξαρκοῦσι δ᾽ ἀβλαβέστερ
ἀφροδισίοις πλείοσιν. εἰ δ᾽ ἱκανῶς ἄμφω συναυξηθείη
θ᾽ ὑγρὸν καὶ θερμὸν, οὐδ᾽ ἀβλαβῶς ἀπέχονται τῶν ἀφρ
δισίων. εἰ δ᾽ ὑγρότεροι καὶ ψυχρότεροι τὴν κρᾶσιν οἱ ὄ
χεις γένοιντο, ψιλα τὰ πέριξ τριχῶν, καὶ βραδέως ἀφροδ
σιάζειν ἄρχονται, καὶ οὐδ᾽ ὁρμητικοὶ πρὸς τὴν ἐνέργει
εἰσιν, ὑδατῶδες δὲ καὶ λεπτὸν αὐτοῖς τὸ σπέρμα καὶ ὀλ
γον ἐστὶ, καὶ θηλύγονον, καὶ ἄγονον. ἡ ψυχροτέρα
καὶ ξηροτέρα κρᾶσις ὁμοία μὲν τἄλλα τῇ προειρημέ

dius ac ſiccius. Initioque ſtatim animans celeriter
venerem excitat. Caeterum talibus celerrime genital
circumque omnes partes ſurſum verſus ad umbilicu
usque, deorſum vero usque ad media ſemora pilis r
plentur. Ejusmodi temperatura ad venerem multum qu
dem concitatur, ſed ea celerrime ſatiatur; quae ſi vi
lenta ſit, noxam adfert. Coëuntibus autem calore
humiditate, minus quidem hirſuti ſunt, ſed genitura m
gis abundant, tametſi quam caeteri veneris appetentior
non ſunt, ſed huic innocentius indulgent. Quod ſi a
bo, nempe calor et humiditas, multum excelſerint, n
ſine incommodo a venere abstinent. Si vero humidior
ac frigidiores natura teſtes ſint, vicinas partes pilis n
das habent, tardeque venerem exercere incipiunt, n
ad eam ruunt. Aquoſam autem et tenuem habent gen
turam et inſoecundam et ex qua foeminae procreantu
Frigidior vero et ſiccior temperies reliqua alia hab

ρᾶσει, παχύτερον δ᾿ αὐτοῖς τὸ σπέρμα, καὶ παντάπασιν λίγον.

Κεφ. ιδ΄. Αἱ δ᾿ ὅλου τοῦ σώματος ἕξεις εἴρηνται ιὲν που καὶ πρόσθεν, ὡς ὁμοιοῦνται καρδίᾳ καὶ ἥπατι· ρατεῖ δὲ ἡ ὁμοιότης τοῦ σφοδροτέραν ἔχοντος ἡντιναοῦν ῶν πρώτων ποιοτήτων, ἃς δὴ καὶ δραστικὰς ὀνομάζουσιν. λου δὲ τοῦ σώματος ἡ ἕξις ἐπ᾿ ἐκείνων λέγεται μάλιστα ῶν μορίων, ὅσα θεωμένοις ὑποπίπτει πρῶτα. μύες δέ ἰσιν οὗτοι, πᾶσι τοῖς ὀστοῖς περιβεβλημένοι, σύνθετοί τι- ες σάρκες ἔκ τε τῆς ἁπλῆς τῆς πρώτης σαρκὸς, ἔτι τε ῶν ἰνῶν, αἷς αὗται περιπεφύκασιν. ἡ γὰρ οἰκεία τῶν μυῶν ὐσία ταῦτ᾿ ἐστιν ἄμφω. τὰ δ᾿ εἰς αὐτοὺς ἥκοντα τῶν γγείων οἷον ὀχετοί τινές εἰσιν, οὐ συμπληροῦντες αὐτῶν ὴν οὐσίαν, ἀλλ᾿ ὑπηρετοῦντες εἰς διαμονήν. εἰρήσεται οὖν καὶ τὰ τῆς τούτων κράσεως γνωρίσματα κατὰ τὴν ὔκρατον οἴκησιν. ἐξαλλάττουσι γὰρ αἱ δύσκρατοι τὸ δέρμα, αθ᾿ ἑαυτὰς τυποῦσαι, καὶ διαφθείρουσιν ἔνια τῶν γνω- ισμάτων. οὕτως δὲ καὶ εἰ κατὰ τὴν εὔκρατον χώραν ὥρᾳ

nte declaratis ſimilia; ſemen vero omnino craſſum et aucum obtinet.

Cap. XIV. Quod autem totius corporis habitus ordi et jecori ſimilis ſit, prius diximus; ei vero ſimilior ſt, quod unam quamlibet ex primis qualitatibus, quas gentes vocant, potentiorem habet. Totius autem cor- oris habitus de his maxime partibus dicitur, quae pri- nae intuentibus objicientur; cujusmodi ſunt muſculi oſſa mnia cingentes, ex ſimplici primaque carne et fibris, uas ipſa conveſtit, conſtantes. Nam propria muſculo- um ſubſtantia ex his duobus eſt compoſita. Quae au- em ad eos vaſa perveniunt, velut rivi quidam ſunt, non uidem eorum ſubſtantiam conſtituentes, ſed ea ſugge- entes, quibus ſerventur. Horum igitur temperamenti gna in temperata regione intelligenda ſunt. Cutem nim immutant intemperatae, per ſe formam imprimen- es; et notas quasdam corrumpunt. Ad eundem autem

Ed. Chart. II. [208.] Ed. Bas. III. (477

θέρους ἑαυτὸν ἡλίῳ τις παραβάλλοι γυμνὸν, ἐξαλλάξει τῶ γνωρισμάτων ὅσα κατὰ χρόαν τέ ἐστι καὶ τὴν ἐν μαλακό τητι καὶ σκληρότητι σύστασιν. εἰ δ', ὥσπερ εὔκρατόν ἐστ τὸ χωρίον, οὕτως καὶ αὐτὸς εὐκράτως διαιτῷτο, μήτ' ἐξο πτώμενος ἐν ἡλίῳ γυμνὸς ἑκάστης ἡμέρας ἐπὶ πλεῖστοι ἀλλὰ μήθ', ὥσπερ ἔνιοι, δίκην παρθένου σκιατραφούμενο ἀκριβῆ τὰ τῆς κράσεως ἐνδείξεται γνωρίσματα. καὶ τοίνυ ὡς ἐπὶ τούτων τοῦ λόγου γενησομένου, προσέχωμεν ἤδη τὸ νοῦν αὐτῷ. συμμέτρου κράσεως γνωρίσματα πρὸς ὅλην το ζώου τὴν ἕξιν ἡ χροιὰ μὲν ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ συμμι γής· αἱ τρίχες δὲ ξανθαὶ μετρίως καὶ οὖλαι τὰ πολλά συμμετρία δὲ σαρκώσεως ἐν ποσότητι καὶ ποιότητι. μέσο γὰρ ἀκριβῶς ἐστι τὸ τοιοῦτον σῶμα πασῶν τῶν ὑπερβολῶ ὡς ἂν καὶ νοουμένων τε καὶ λεγομένων πρὸς αὐτό. καὶ γὰ τὸ παχὺ σῶμα πρὸς τοῦτο λέγεται παχὺ, καὶ τὸ λεπτὸ ὡσαύτως πρὸς τοῦτο. πολύσαρκόν τε καὶ ὀλιγόσαρκον, κα πιμελῶδες, καὶ σκληρὸν, καὶ μαλακὸν, καὶ λάσιον, κα

modum, si quis in temperata regione aestivo tempor nudum se soli exposuerit, signa, quae ex colore, molliti et duritie sumuntur, immutabit. Si vero, ut temperat regio est, ita moderatam victus rationem serves, ne sole te plurimum quotidie exuras, sed nec (ut non nulli) ad instar virginum in umbraculis degas, tempera menti exquisitas notas praebebis. Tanquam igitur d his futura sit disputatio, huic adhibendus animus es Commoderati temperamenti signa, quod ad totum ani malis habitum attinet, sunt: color ex rubro candidoqu mistus, capilli modice flavi et ut plurimum crisp caro tum qualitate tum quantitate mediocris est. Ejus modi enim corpus omnium exuperantiarum omnino e medium, ita ut ad ipsum relata corpora et intelligantu et dicantur. Siquidem crassum corpus cum ipso compa ratum dicitur crassum, quemadmodum et tenue, si cum eodem conferas; corpulentum quoque et gracile, pingue durum, et molle, hirsutum et glabrum. Nullum igitu

ψιλόν. οὐδὲν οὖν τούτων ἐστὶ τὸ σύμμετρον, [209] ἀλλ' οἷος ὁ Πολυκλείτου κανὼν εἰς ἄκρον ἥκει συμμετρίας ἁπάσης, ὡς ψαυόντων μὲν μήτε μαλακὸν φαίνεσθαι, μήτε σκληρὸν, μήτε θερμὸν, μήτε ψυχρὸν, ὁρώντων δὲ μήτε δάσιον, μήτε ψιλὸν, μήτε παχὺ, μήτε ἰσχνὸν, ἤ τινα ἑτέραν ἔχον ἀμετρίαν.

Κεφ. ιε'. Ὅσα δὲ τοῦ συμμέτρου θερμότερα μέν ἐστιν, οὐ μὴν ὑγρότερά γε, ἢ ξηρότερα κατὰ τὸ σαρκῶδες γένος, καὶ ὑπὲρ τούτου γὰρ ὁ ἐνεστηκὼς λόγος, φαίνεται μὲν δήπου καὶ ἁπτομένοις θερμότερα τοσοῦτον, ὅσον πέρ ἐστι τῇ κράσει θερμότερα. λασιώτερα δὲ τοσοῦτον ἔσται, ὅσον περ καὶ θερμότερα, καὶ πιμελῆς ἧττον ἔχοντα, τῇ χροιᾷ δὲ ἐξέρυθρα, καὶ μελανότριχα εἶναι. ψυχροτέρας δὲ κράσεως σημεῖα τὸ ἄτριχον, τὸ πιμελῶδες, το ψυχρὸν ἁπτομένοις. ἡ χροιὰ δ' αὐτοῖς ἅμα ταῖς θριξὶ πυῤῥοτέρα. πολλῆς δὲ τῆς ψύξεως οὔσης, πελιδνή πώς ἐστιν, καὶ καλεῖν ἔθος ἐστὶν ἐνίοις τῶν ἰατρῶν τοὺς τοιούτους μολυβδοχρῶτας. ἡ δὲ ξηροτέρα κρᾶσις ἰσχνοτέρα τέ ἐστι καὶ σκληροτέρα τῆς

horum mediocre eſt, ſed quod ad omnis mediocritatis ſummum (qualis eſt Polycleti regula) pervenit, ita ut tangentibus neque molle neque durum, neque calidum neque frigidum, inſpicientibus vero neque hirſutum neque glabrum, neque craſſum neque gracile eſſe, neque aliquem alium exceſſum habere videatur.

Cap. XV. Quae autem juſto calidiora ſunt, non autem humidiora, aut aridiora, quatenus ad carnoſum genus attinet, de hoc enim praeſens eſt disputatio, tangentibus quidem tanto calidiora ſentiuntur, quanto ſunt temperamento calidiora, tantoque hiſpidiora, quanto ſunt calidiora, minusque pinguia. Rubro autem ſunt colore, ac nigro capillo. Frigidioris temperamenti ſigna: corpus glabrum eſt et pingue, idque tangentibus frigidum ſentitur. Color vero tum ipſius tum ejus capilli rufior eſt; et ſi frigus multum exceſſerit, lividior; quem et plumbeum nonnulli medici vocare ſolent. Siccius temperamentum tanto gracilius temperato eſt et durius,

Ed. Chart. II. [209] Ed. Baf. III. (477.)

εὐκράτου τοσοῦτον, ὅσον περ ἂν ᾖ ξηροτέρα, τὰ δ' ἄλλα παραπλήσιος. καὶ ἡ ὑγροτέρα δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος, εὐσαρκοτέρα δὲ καὶ μαλακωτέρα.

Κεφ. ιϛ'. Καὶ μὴν καὶ κατὰ συζυγίαν τῶν πρώτων ποιοτήτων αἱ δυσκρασίαι γινόμεναι σύνθετον ἔχουσι καὶ τὴν τῶν γνωρισμάτων ἰδέαν. ἡ μὲν γαρ θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα, λασιωτέρα, καὶ θερμοτέρα, καὶ σκληροτέρα, καὶ ἀπίμελός ἐστι, καὶ ἰσχνὴ, καὶ μελανόθριξ. εἰ δὲ ἐπὶ πλέον ἥκει θερμότητος, καὶ μελάγχρους. ἡ θερμοτέρα καὶ ὑγροτέρα κρᾶσις μαλακωτέρα τε καὶ εὐσαρκοτέρα, καὶ θερμοτέρα τῆς ἀρίστης κράσεως εἰς τοσοῦτόν ἐστιν, εἰς ὅσον ἀμφοτέραις αὐξηθῇ ταῖς ποιότησιν. ἐπὶ πλεῖστον δὲ αὐξηθεῖσα τοῖς σηπεδονώδεσιν ἑτοίμως ἁλίσκεται νοσήμασιν, ὅτι καὶ κακόχυμος ἑτοίμως γίγνεται. εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν ὑγροτέρα εἴη, παμπόλλῳ δὲ θερμοτέρα, καὶ μαλακώτεροι μὲν ὀλίγῳ τῶν συμμέτρων οἱ τοιοῦτοι, καὶ σαρκωδέστεροι, λασιώτεροι δὲ οὐκ ὀλίγῳ· καὶ μὲν δὴ καὶ ἁπτομένοις οὐκ ὀλίγῳ θερμότεροι. μέλαιναι δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος. εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν εἴη θερμοτέρα, παμπόλλῳ δὲ

quanto ficcitas major; in reliquis vero fimile. Humidius autem in caeteris temperato proximum eft, fed carnofius ac mollius.

Cap. XVI. In copulatis vero primarum qualitatum intemperantiis compofita eft cognitionis forma. Calidior enim et ficcior hifpidior eft, ac durior, et macilenta gracilisque, nigrum quoque capillum obtinet. Quod fi calor multum exceflerit, cutis etiam nigra erit. Calidior humidiorque temperatura eo mollior ac carnofior eft, quo utraque qualitas ab optima conftitutione magis recedit. Plurimum vero inaucta prompte morbis ex putredine corripitur, quoniam facile vitiofis humoribus impletur. Si vero paulo humidior, multo vero calidior fit, paulo quidem et molliores et carnofiores quam temperata reddit. Sed nec paulo hispidiores funt, nec tangentibus calidiores apparent. Pilum quoque nigrum gignit et vacuam pinguedinis carnem. Quod fi paulo

ὑγροτέρα, μαλακὴ τούτοις ἐστὶν ἡ σὰρξ, καὶ πολλὴ, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ, καὶ ψαυόντων ὀλίγῳ θερμότεροι. συλλήβδην δ' εἰπεῖν ἐπὶ τῶν κατὰ συζυγίαν κράσεων, ἀεὶ τῆς ἐπικρατούσης ποιότητος ἐπικρατήσει τὰ γνωρίσματα. ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ὑγροτέρα κρᾶσις, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀμφοῖν ηὐξημένων, ἄτριχός τέ ἐστι καὶ λευκὴ, καὶ μαλακὴ, καὶ παχεῖα, καὶ πιμελώδης. ἐπὶ πλεῖον δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ἀναλογίαν τῆς τῶν ποιοτήτων αὐξήσεως· ἡ χροιὰ δὲ ἅμα ταῖς θριξὶ πυῤῥὰ, καθάπερ γε καὶ εἰ ἐπὶ πλεῖστον ἀμφοῖν ηὐξημένων πελιδνή. εἰ δ' ἄνισος ἡ αὔξησις εἴη τῶν ποιοτήτων, ἐπικρατήσει τὰ τῆς μᾶλλον ηὐξημένης ἴδια. εἰ δὲ τὸ ψυχρὸν ἅμα τῷ ξηρῷ κατ' ἴσον αὐξηθείη, φύσει σκληρὸν καὶ ἰσχνὸν ἴσχουσι τὸ σῶμα, καὶ ἄτριχον, ἁπτομένοις δὲ ψυχρόν. ἡ πιμελὴ δὲ ὅμως αὐτοῖς, καίτοι γε ἰσχνοῖς οὖσι, παρέσπαρται τῇ σαρκί. τὰ δὲ τῶν τριχῶν καὶ τῆς χροιᾶς ἀνάλογον τῷ μέτρῳ τῆς ψυχρότητος. [210] μεταπεσούσης δὲ τῆς θερμῆς καὶ ξηρᾶς κράσεως ἐν τῷ χρόνῳ τῆς παρακμῆς εἰς τὴν ξηράν τε καὶ

calidior ſit, multo vero humidior, mollem ac multam carnem procreabit, coloremque ex rubro et albo miſtum; et tangentibus corpus paulo calidius ſentietur. Atque ut ſemel dicam, in conjugatis temperamentis exuperantis qualitatis notae ſemper praepollent. Frigidior autem ac humidior temperatura ſi leviter utraque exuperet, glabra eſt, alba, mollis, craſſa et pinguis. Sin auctior ſit, pro qualitatum incrementi ratione reliqua habebunt, color vero una cum capillo rufus erit; ſi plurimum utraque increverit, lividus. Si vero inaequabilis qualitatum ſit exuperatio, ejus, quae magis excelſerit, notae ſeorſum praepollebunt. At ſi frigus et ſiccitas ex aequo auctae ſint, natura durum, gracile, glabrum corpus erit: tangentibus vero frigidum ſentietur. Pinguedo tamen, etſi graciles ſunt, per carnem diſperſa eſt; capilli autem et cutis color frigoris modo reſpondent. In declinante autem aetate, temperie calida et ſicca in frigidam et ſiccam

ψυχράν, ἡ ἕξις τῶν τοιούτων ἰσχνὴ καὶ σκληρὰ, μελαγχολικὴ δέ ἐστι καὶ διὰ τοῦτο μέλαινά τε ἅμα καὶ δασεῖα· κρατούσης δὲ τῆς ἑτέρας τῶν ποιοτήτων παρὰ πολὺ, τῆς δ' ἑτέρας ὀλίγον τι τοῦ συμμέτρου παραλλαττούσης, ἐπικρατήσει μὲν τὰ τῆς ἐπικρατούσης, ἀμυδρὰ δὲ ἔσται τὰ τῆς ἑτέρας γνωρίσματα. (478) ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖς εἰρημένοις τε καὶ μέλλουσι λέγεσθαι κοινὸν γνώρισμα κράσεως, εἰ μὲν εὔψυκτον εἴη τὸ μόριον, ἤτοι ψυχρότητος, ἢ ἀραιότητος, εἰ δὲ δύσψυκτον, ἤτοι θερμότητος, ἢ πυκνότητος, εἰ δ' ὑπὸ τῶν ξηραινόντων βλάπτοιτο, αὐχμηρόν τε, καὶ ξηρὸν, καὶ δυσκίνητον γένοιτο, ξηρότητος, ὥσπερ γε καὶ εἰ βαρύνοιτο πρὸς τῶν ὑγραινόντων, ὑγρότητος. ἐπιβλέπειν δὲ καὶ εἰ ὡσαύτως ἀλλήλοις ἅπαντες οἱ μύες, ἢ ουχ ὡσαύτως κέκρανται, συνεπισκοπούμενον ἐν ἅπασι πηλικότητα τῶν ὑποβεβλημένων ὀστῶν. ἐνίοτε γοῦν ἰσχνότερον εἶναι δοκεῖ τὸ μέρος, οὐκ ὂν ἰσχνότερον, ὅσον ἐπὶ τοῖς μυσὶ, διὰ δὲ τὴν στενότητα τῶν ὀστῶν τοιοῦτον φανταζόμενον. οὕτως δὲ καὶ παχύτερον ἐνίοις εἶναι δοκεῖ πολλάκις, οὐ διὰ τὴν εὐρύτητα

naturam transeunte, corporis habitus gracilis fit ac durus, atramque bilem gignit; proinde niger et hirfutus eft. Si vero earum qualitatum altera plurimum, altera paululum a mediocritate discedat, fuperantis figna praepollebunt, alterius obfcura erunt. In omnibus autem, tum quae diximus, tum quae dicturi fumus, communis nota est frigoris quidem et raritatis, fi prompte a frigore pars afficiatur; caloris vero aut denfitatis, fi facile id perferat. At fi ab exiccantibus laedatur, fqualidaque ac ficca fentiatur et aegre moveatur, ficcitatis, quemadmodum, fi ab humidis gravetur, humiditatis eft indicium. Videndum autem eft, an idem omnes inter fe mafculi, an diverfum habeant temperamentum; in omnibusque confideranda fubjectorum offium eft magnitudo. Nonnunquam enim gracilior pars effe videtur, quatenus ad mufculos attinet, quum gracilior non fit; fed propter offium tenuitatem talis apparet. Ad eundem modum et craffior in quibusdam faepe effe videtur, non propter

τῶν ὀστῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς σαρκὸς πλῆθος, ἥτις αὐξανομένη τε καὶ μειουμένη, σκληροτέρα τε καὶ μαλακωτέρα γενομένη, ξηρότερον ἢ ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον. ἡ μὲν οὖν ὀλίγη τε καὶ σκληρὰ, τὸ ξηρότερον· ἡ πολλὴ δὲ καὶ ἡ μαλακὴ, τὸ ὑγρότερον. οὕτω δὲ καὶ αἱ μεταξὺ χῶραι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων, ἤτοι πλέον ὑγρὸν ἐν αὐταῖς, ἢ ἔλαττον περιέχουσαι, καὶ ἤτοι παχύτερον, ἢ λεπτότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον· ὑγρότερον μὲν, ἔνθα λεπτοτέρα τε καὶ πλείων ἐστὶν ἡ ὑγρότης, ξηρότερον δὲ, ὅπου παχυτέρα τε ἅμα καὶ ἐλάττων. αὐτὰ μὲν γὰρ τὰ στερεὰ τοῦ σώματος μόρια, τὰ ὄντως στερεὰ καὶ πρῶτα, κατ᾽ οὐδένα τρόπον οἷόν τέ ἐστιν ὑγρότερα ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἱκανὸν, εἰ κωλύει τις αὐτὰ μὴ διὰ ταχέων ξηραίνεσθαι, τὰς δὲ διαλαμβανούσας αὐτὰ χώρας ἔνεστι πληροῦν ὑγρότητος, ἤτοι τοίας, ἢ τοίας. τοιαύτη δέ ἐστιν ἡ οἰκεία τροφὴ τῶν ὁμοιομερῶν ἐκ παραθέσεως, οὐ δι᾽ ἀγγείων ἑλκομένη. κοινὸς δὲ καὶ οὗτος ὁ λόγος ἁπάντων ἐστὶ τῶν μορίων, καὶ ῥηθήσεται καὶ αὖθις ἐν

offium magnitudinem, fed propter carnis molem, quae et aucta, et imminuta, et ficcior humidiorque partem ficciorem aut humidiorem reddit; pauca quidem et dura ficciorem, multa vero et mollis humidiorem. Eodem modo et fpatia intermedia partium fimilarium, humoris aut plus aut minus in fe continentia, ejusque vel craffioris vel tenuioris partem humidiorem effe aut aridiorem arguunt: humidiorem quidem, ubi tenuior et uberior; ficciorem vero, ubi craffior fimul et parcior humor eft. Ipfae enim folidae corporis partes, quae vere folidae ac primae funt, nullo modo humidiores fieri poffunt, fed fatis eft, fi celeriter eas exiccari prohibeas. Intermedia vero ipfarum fpatia hoc vel illo humore replere poffumus, hic enim eft proprium fimplicium partium alimentum, quod ex appofitione fit, non autem per vafa attrahitur. Communis vero haec ratio eft omnium

Ed. Chart. II. [210.] Ed. Baf. III. (478.)
τῇ τῶν ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν αἰτίων διδασκαλίᾳ. νυνὶ δὲ τῶν ἐφεξῆς ἐχώμεθα.

Κεφ. ιζ. Γαστρὸς γνωρίσματα, τῆς μὲν φύσει ξηροτέρας, εἰ ταχέως διψώδεις γίγνοιντο, καὶ ὀλίγον αὐτοῖς ἀρκοίη ποτὸν, καὶ βαρύνοιντο τῷ πλείονι, καὶ κλύδωνας ἴσχοιεν, ἢ ἐπιπολάζοι τὸ περιττεῦον αὐτοῖς, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ξηροτέροις· ὑγροτέρας δὲ, εἰ μήτε διψώδεις γίγνοιντο, καὶ τὸ πλεῖον ὑγρὸν ἀλύπως φέροιεν, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ὑγροτέροις. ἡ δὲ θερμοτέρα φύσει γαστὴρ πέττει μὲν ἄμεινον, ἢ ὀρέγεται, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅσα σκληρὰ φύσει καὶ δυσαλλοίωτα· διαφθείρεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὰ εὐαλλοίωτα· χαίρουσα δὲ τοῖς θερμοῖς ἐδέσμασί τε καὶ πόμασιν, οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν οὐδὲν βλάπτεται, κατά γε τὴν ἔμμετρον χρῆσιν. ἡ δὲ ψυχροτέρα φύσει γαστὴρ, ὀρεχθῆναι μὲν ἀγαθὴ, πέψαι δὲ οὐκ ἀγαθὴ, καὶ μάλιστα ὅσα δυσαλλοίωτα καὶ ψυχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ἐστίν. ὀξύνεται γοῦν ἑτοίμως ἐν αὐτῇ. διὰ τοῦτο καὶ ὀξυρεγμιώδης ἐστὶν ἡ

partium; de qua rurfus, cum de falubribus ac infalubribus caufis commentabimur, dicemus, nunc autem reliqua tractemus.

Cap. XVII. Ventris figna, natura quidem ficcioris, fi ftatim fiticulofi fiant, paucusque potus his fufficiat, et largior laedat, fluctuationesque excitet, aut per fumma, quod redundat, innatet, cibisque gaudent ficcioribus. Humidioris vero, fi et fiticulofi non fiant, et fine moleftia largiorem potum ferant, cibisque gaudeant humidioribus. At fi calidior natura venter fit, melius coquit quam appetit, longeque melius dura, natura ac coctu difficilia. Nam quae facile immutantur, corrumpit. Cibo vero ac potu calido gaudet, nec a frigidis noxam ullam accipit, fi modice his utatur. Calidis enim cibis ac potionibus gaudet, neque a frigidis noxam ullam accipit, fi modice ipfis utatur. Frigidior autem natura venter probe quidem appetit, fed male concoquit, cibos praefertim immutatu difficiles ac frigidos. In ipfo enim facile acefcunt; quocirca ructibus acidis ejusmodi venter eft

τοιαύτη γαστὴρ, καὶ χαίρει μὲν τοῖς ψυχροῖς, βλάπτεται δὲ ῥαδίως ἀμετρότερον χρησαμένη. οὕτως [211] δὲ καὶ τῶν ἔξωθεν αὐτῇ προσπιπτόντων ψυχρῶν οὐ φέρει τὴν πολυχρόνιον ὁμιλίαν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἡ θερμὴ τῶν θερμῶν. αἱ μέντοι δια νόσον ἐν τῇ γαστρὶ δυσκρασίαι ταύτῃ διαφέρουσι τῶν ἐμφύτων, ᾗ τῶν ἐναντίων ἐπιθυμοῦσιν, οὐ τῶν ὁμοίων, ὥσπερ αἱ σύμφυτοι. αἱ δὲ κατὰ συζυγίαν ἐν τῇ γαστρὶ δυσκρασίαι δια τῆς τῶν ἁπλῶν γνωρισθήσονται συνθέσεως. ἀκριβῶς δὲ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς εἰρημένοις, διακρίνοντας αὐτὰ τῶν ῥηθησομένων. οὐ μόνον γὰρ ἡ κοιλία διψώδεις τε καὶ ἀδίψους ἐργάζεται, καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πόματος ὀρεκτικοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὸν θώρακα σπλάγχνα, καρδία καὶ πνεύμων. ἀλλ᾽ οἵ γε διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες εἰσπνέουσί τε πλέον, ἐκφυσῶσί τε μακρὸν, αἰσθάνονταί τε κατὰ τον θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα κατὰ τὰ υποχόνδρια. καὶ μὲν δὴ πίνοντες οὐκ εὐθέως ἡσυχάζουσι, καὶ τὸ ψυχρὸν πόμα ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὴν δίψαν, ἤπερ τὸ

opportunus. Atque frigidis quidem gaudet, fed ab immoderato eorum ufu facile offenditur. Similiter autem et foris incidentium rerum frigidarum confortium diu ferre non poteft, quemadmodum neque calidus calidorum. Ventris vero intemperies ex morbo contractae hoc ab ingenitis differunt, quod non fimilia, quemadmodum nativae, appetant. Conjugatae autem ventris intemperantiae ex fimplicium compofitione nofcuntur. Diligenter autem quae diximus attendenda funt, et ab his, quae dicemus, diftinguenda, quando non folus venter fitim adfert et adimit, nec frigidi aut calidi potus appetentiam excitat, fed thoracis vifcera, nempe cor et pulmo. At qui ob horum calorem fiticulofi funt, plus fpiritus attrahunt et longe expirant, ardoremque in thórace fentiunt, non autem in hypochondriis, quemadmodum folent, qui ob ventriculum fitiunt. Nec protinus potu fitis extinguitur. Frigidus quoque potus, quam uberior calidus, eorum fitim melius fedat. Hos vero frigidi

πολὺ θερμόν. ἀναψύχει δὲ αὐτοὺς καὶ ὁ ψυχρὸς ἀὴρ εἰσπνεόμενος, οὐδὲν ἐπικουφίζων τοὺς ἐκ γαστρὸς διψώδεις. οὕτως δὲ καὶ οἱ ἐναντίως ἔχοντες ὑπὸ τῆς ψυχρᾶς εἰσπνοῆς αἰσθητῶς ἀνιῶνται.

Κεφ. ιη'. Καὶ μέγιστόν ἐστι τοῦτο γνώρισμα τῆς ἐν πνεύμονι ψυχρότητος. ὥσπερ δὲ εἰσπνέοντες ψυχρὸν αἰσθάνονται σαφῶς ἀνίας τε καὶ ψύξεως, οὕτως τὸ θερμὸν αὐτοῖς ἐστι φίλιον. ἀλλὰ καὶ φλεγματικὰ περιττώματα χρεμπτόμενοι ἅμα καὶ μετὰ βηχὸς ἀναπτύουσιν. αἱ ξηρότητες δὲ τοῦ πνεύμονος ἀπέριττοί τέ εἰσι καὶ καθαραὶ τῷ φλέγματι, καὶ λαμπρὰν ἔχουσι τὴν φωνὴν, καθάπερ αἱ ὑγρότητες τὸ ἐναντίον ἀλαμπῆ μὲν ἐργάζονται καὶ βραγχώδη τὴν φωνὴν, ἐντρέχει δ' αὐτοῖς περιττώματα, μεῖζόν τε καὶ ὀξύτερον φθέγξασθαι προελομένοις. οὐ μὴν αὐτό γε τὸ τῆς φωνῆς μέγεθος ὑπὸ τῆς θερμότητος αὐτῆς, ὥσπερ οὐδ' ἡ σμικρότης ὑπὸ τῆς ψυχρότητος, γίνεται· ἀλλὰ τὸ μὲν εὐρύτητι τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐκφυσήσει τε σφοδροτέρᾳ, σμικρότης δὲ τοῖς ἐναντίοις ἀκολουθεῖ. ὥστε οὔτε διὰ παντὸς, οὔτε πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ μόναις ταῖς συμφύ-

aëris inſpiratio refrigerat, nihil eos juvans, quibus ventriculus ſitim attulit. Ad eundem modum, qui contrario modo ſe habent, frigida inſpiratione manifeſte laeduntur.

Cap. XVIII. Atque hoc eſt maximum frigidi pulmonis argumentum. Quemadmodum autem frigida inſpiratio hos manifeſte laedit, frigorisque ſenſum invehit, ita calida eſt ipſis amica. Sed et pituitoſa excrementa cum excreatu et tuſſi rejiciunt. Pulmonis autem ſiccitas excrementis et pituita vacat; et vocem canoram reddit; quemadmodum humor fuſcam et raucam. Majorem vero acutioremque edere volentibus interveniunt excrementa. Sed nec ipſa vocis magnitudo a calore fit; quemadmodum nec exiguitas a frigore; verum illam aſperae arteriae amplitudo, perflationisque vehementia; hanc vero contrariae cauſae efficiunt. Itaque neque perpetuo, neque primario, ſed ex accidente ſolis ingenitis, non au-

τοις κράσεσι, οὐ ταῖς ἐπικτήτοις, ἕπεται τὸ τῆς φωνῆς μέγεθός τε καὶ ἡ σμικρότης. ὅτι μὲν γὰρ τοιάδε τὰ ὄργανα διὰ τὴν κρᾶσιν ἐγένετο, τοῖς τοιούτοις δὲ ἕπεται τοιάδε φωνὴ, ἐκ φωνῆς διὰ τοῦτο ἔνεστι περὶ τῆς συμφύτου κράσεως συλλογίζεσθαι. καὶ γὰρ ἡ λεία φωνὴ λειότητι τῆς ἀρτηρίας ἕπεται, καθάπερ η τραχεῖα τραχύτητι. λειοτης μὲν ουν αρτηρίας συμμετρίᾳ κράσεως ἕπεται, τραχύτης δὲ ξηρότητι. τραχύτης μὲν γὰρ ἐπὶ ἀνωμαλίᾳ, κατὰ ξηρον σῶμα. την δὲ ἀρτηρίαν ἐργάζεται σκληρὰν μὲν ἡ τῶν ομοιομερῶν αὐτῆς μορίων ξηρότης, ἀνώμαλον δὲ ἡ τῆς παρεσπαρμένης τούτοις ὑγρότητος ἔνδεια. κατὰ δὲ τον αὐτὸν τρόπον ουτε ἡ ὀξεῖα φύσει φωνὴ χωρὶς στενότητος φάρυγγος, οὔθ᾽ ἡ βαρεῖα χωρὶς εὐρύτητος δύναται γίνεσθαι. στενότης μὲν οὖν ἐμφύτου ψυχρότητος ἔκγονός ἐστιν, εὐρύτης δὲ θερμότητος. ἀνάλογον δὲ ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς τῶν φωνῶν αἱ κατὰ πάθος επιτελοῦνται, γνωρίσματα καὶ αὗται γινόμεναι τῶν ἐργαζομένων αἰτίων, ὑπὲρ ὧν αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ φωνῆς διώρισται. τὰ δ᾽ ἄλλα μόρια τοῦ ζώου τὰ

tem adventitiis temperamentis vocis tum magnitudo, tum exiguitas fuccedit. Quoniam autem inftrumenta alia aliam temperamenti naturam fequuntur, inftrumentorum vero vox: ingenitam intemperiem concludere ex voce licebit. Etenim vox lenis arteriae lenitatem arguit, quemodmodum afperitatem afpera. Itaque laevitas arteriae temperamenti mediocritatem fequitur, afperitas vero ficcitatem. Afperitas enim ab inaequalitate corporis duri fit. Caeterum fimplicium ejus partium ficcitas duram efficit arteriam, aequalem vero humoris per has difperfi penuria. Eodem modo neque vox natura acuta fine faucium anguftia, neque gravis fine amplitudine fieri poteft. Anguftia quidem infitae frigiditatis eft foboles, amplitudo vero caloris. Naturalibus autem vocum differentiis proportione refpondent hae, quae ab aliquo fiunt affectu; eaedem et caufarum, a quibus fiunt, notae exiftunt, de quibus abunde in libris de voce disputatum eft. Reliquae vero animantis partes internae

Ed. Chart. II. [211. 212.] Ed. Baſ. III. (178.)

ἐντὸς ἀμυδρὰ τῆς κράσεως ἔχει τὰ γνωρίσματα. πειρατέον δὲ ὅμως αὐτὰ διά τε τῶν ὠφελούντων καὶ βλαπτόντων διαγινώσκειν, ἔτι τε κατὰ τὰς τῶν φυσικῶν [212] δυνάμεων ἐνεργείας. εἴρηται δὲ ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων, ὡς ἥτις ἑκάστης δυνάμεως ἀρετῇ τε καὶ κακίᾳ, ἡ προηγουμένη κρᾶσίς ἐστιν. τὰ μὲν οὖν τῶν κράσεων γνωρίσματα καὶ ἤδη λέλεκται.

Κεφ. ιθ'. Τὰ δὲ περὶ τὸ μέγεθος ἤτοι τὴν διάπλασιν, ἢ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν θέσιν ἐσφαλμένα, ὅσα μὲν ὑποπίπτει ταῖς αἰσθήσεσιν, γνωρισθῆναι ῥᾴδιον. τῶν δ' οὐχ ὑποπιπτόντων τὰ μὲν δύσγνωστα, τὰ δὲ ἄγνωστά ἐστιν. τὸ μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς μέγεθός τε καὶ σχῆμα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ τοῦ ἐγκεφάλου πρόδηλόν τέ ἐστι καὶ πρόσθεν εἴρηται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τὸ τοῦ θώρακος· οὕτως δὲ καὶ ὅσα κατ' ὠμοπλάτας, ἢ ὤμους, ἢ βραχίονας, ἢ πήχεις, ἢ ἄκρας χεῖρας, ἢ ἰσχίον, ἢ μηρὸν, ἢ κνήμην, ἢ πόδας, οὐ χαλεπὸν διαγινώσκειν, ἄν τε κατὰ τὴν διάπλασιν ἐσφαλμένον ᾖ τι τῶν τοιούτων, ἄν τε κατὰ τὸ μέγεθος,

obſcuras ſui temperamenti notas habent. Elaborandum tamen eſt, ut ex his, quae juvare et laedere ſolent, et ex naturalium facultatum functionibus eas cognoſcamus. In tertio autem libro de ſymptomatum cauſis diximus, facultatis cujusque virtutem ac vitium temperiem praeire. Hactenus igitur de temperamentorum notis.

Cap. XIX. Magnitudinis vero, vel conformationis, vel numeri, vel poſiturae vitia, quae quidem ſenſibus objecta ſunt, facile cognoſci poſſunt. Ex his vero, quae ſenſum latent, alia quidem difficile, alia vero nullo modo cognoſcuntur. Siquidem capitis et cerebri magnitudo ac figura manifeſte apparent, atque de his ante meminimus, quemadmodum et de thorace. Similiter autem nec difficile eſt opertas ſcapulas, humeros, brachia, cubitos, extremas manus, coxas, femora, tibias et pedes cognoſcere, ſive in conformatione, ſive magnitudine, ſive numero, ſive partium quibus conſtant com-

(479) ἄν τε κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν σύνθεσιν τῶν συντιθέντων αὐτά. πρόδηλοι δὲ καὶ αἱ τῆς ἐνεργείας ἐφ' ἑκαστὸν βλάβαι. τὰ δ' ἐντὸς τοῦ σώματος οὐ πάντα διαγνωσθῆναι δυνατόν. γαστέρα μὲν γάρ τινος οὕτω σμικράν τε καὶ στρογγύλην, καὶ προπετῆ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἐθεασάμην, ὡς ἐναργῶς φαίνεσθαι κατὰ περιγραφὴν ἰδίαν ὁρῶσί τε καὶ ἁπτομένοις. οὕτω δὲ καὶ κύστιν τινὸς ἐθεασάμην ἐγκειμένην τε καὶ σμικρὰν, ὥστ', εἴ ποτε χρονίσειε περὶ τὴν ἔκκρισιν τῶν οὔρων, ὄγκος ἐφαίνετο περιγεγραμμένος ἐναργῶς. οὐ μὴν τῶν ἄλλων τι τῶν ἐντὸς ἐναργῆ διάγνωσιν παρέσχε μοί ποτε. πειρᾶσθαι μέντοι χρὴ διαγινώσκειν, ὡς οἷόν τέ ἐστιν, ἀρετήν τε καὶ κακίαν αὐτῶν, εἰ καὶ μὴ κατ' ἐπιστήμην βεβαίαν, ἀλλ' οὖν κατὰ στοχασμόν τινα τεχνικὸν, οἷον εἰ οὕτως ἔτυχεν ἐπὶ ἥπατος. εἶδον γάρ τινας ἤδη καὶ πολλοὺς στενὰς μὲν φλέβας ἔχοντας, ἄχρουν δὲ τὸ σύμπαν σῶμα, καὶ εἰ βραχὺ πλείω προσηνέγκαντο τροφῆς, καὶ μᾶλλον εἰ φυσώδη, καὶ παχέα, καὶ γλισχρὰ, τοὺς μὲν

poſitione vitium contractum ſit. Horum enim cujusque actiones offenſae manifeſtae ſunt. Eorum vero, quae in corpore latent, non omnia dignoſci poſſunt. Cujusdam enim ventrem vidi adeo exiguum, rotundum et prominentem, juxta hypochondrium collocatum, ut evidenter ſe ſua circumſcriptione tum videntibus tum tangentibus proderet. Similiter et cujuspiam veſicam adeo eminentem exiguamque deprehendi, ut, ſi tardius urinam reddidiſſet, circumſcriptus tumor manifeſte appareret. Quanquam autem nulla aliarum internarum partium manifeſtum mihi unquam de ſe praebuit indicium, danda tamen opera eſt, quam maxime fieri poteſt, ut earum virtutem et vitium, ſi non certa firmaque ſcientia, ſaltem artificioſa conjectura cognoſcamus; veluti exempli gratia jecoris. Nonnullos enim novi, et quidem multos, qui graciles venas habebant, corpusque univerſum decoloratum, quorum, cum paulo plus cibi aſſumpſiſſent, praeſertim flatulenti, craſſi et glutinoſi, alii velut pon-

ὥσπερ τινὸς βάρους ἐγκειμένου καὶ κρεμαμένου, κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον αἰσθανομένους ἐν βάθει, τοὺς δὲ μετὰ τάσεως ὀδυνώδους. ἐπὶ τούτων οὖν εἰκός ἐστι καὶ μικρὸν εἶναι τὸ ἧπαρ, καὶ στενὸν ταῖς διεξόδοις. ἕτερον δὲ ἐθεασάμην φλεγματικὸν μὲν ὅλην τὴν ἕξιν, ἐμοῦντα δὲ ἑκάστης ἡμέρας χολὴν ὠχράν. ἔγνων οὖν χρῆναι καὶ τὰ διαχωρήματα αὐτοῦ θεάσασθαι, καὶ ὀλιγοστὸν εἶχε χολῆς. ἐτεκμηράμην οὖν τούτῳ τον τὸ χολῶδες ὑγρὸν ἐξοχετεύοντα πόρον οὐ μικρὰν ἑαυτοῦ μοῖραν εἰς τὸν πυλωρὸν τῆς γαστρὸς ἀποπέμπειν, ὡς ἐπ᾽ ἐνίων φαίνεται ζώων. ἐξ ὧν δῆλον, ὡς ἐν τοῖς ἀδήλοις τῇ αἰσθήσει μεγάλα συντελεῖ πρὸς διάγνωσιν ἥ τε τῶν ἐξ ἀνατομῆς φαινομένων γνῶσις, ἥ τε τῶν ἐνεργειῶν τε καὶ τῶν χρειῶν εὕρεσις. ὅστις οὖν διαγνωστικὸς εἶναι βούλεται τῶν ὡς εἴρηται νῦν ἐσφαλμένων σωμάτων, ἐν ταῖς ἀνατομαῖς αὐτὸν γυμναστέον ἐστὶ, κἀν ταῖς τῶν ἐνεργειῶν τε καὶ χρειῶν εὑρέσεσι. γέγραπται δὲ ὑπὲρ πάντων ἰδίᾳ καθ᾽ ἑτέρας πραγματείας, ὑπὲρ ὧν ἐπὶ τε-

dus quoddam innixum ac ſuspenſum in dextri hypochondrii profundo ſentiebant, alii tenſionis dolorem: hos igitur et jecur parvum et anguſtos meatus habere veriſimile eſt. Alterum vidi toto habitu pituitoſum, quotidie tamen pallidam bilem vomitione rejicientem. Itaque alvi excrementa inſpicienda eſſe duxi; in quibus bilis minimum erat. Meatum igitur, qui bilem defert, non exiguam ejus humoris portionem ad pylorum, imam ventriculi partem, transmittere conjeci. Quod in quibusdam animantibus cernere licet. Ex his liquet, quod ad eorum, quae ſenſum latent, cognitionem plurimum conferat tum apparentium ex corporum diſſectione cognitio, tum actionum uſuumque inquiſitio. Quisquis igitur noſcendorum corporum, quae a naturali ſtatu (ut modo dicebatur) recedunt, peritiam habere cupit, is in corporum inciſionibus, functionumque ac uſuum inquiſitionibus ſeſe exerceat oportet. De his autem omnibus ſeorſum in aliis operibus ſcripſimus, de quibus in fine

υτῇ τοῦ λόγου παντὸς εἰρήσεται, χάριν τοῦ γινώσκειν τοὺς λομαθεῖς ἕκαστον ὧν ἂν ὀρεχθῶσι μαθεῖν, ἐκ ποίας μάλιστα ραγματείας ἀναλέγεσθαι χρή· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις.

Κεφ. κ'. [213] Ὅσα δὲ ἐν τῷ νῦν ἐστι νοσώδη σώιτα, τουτέστιν ὅσα νοσεῖ, διαγινώσκειν χρὴ καὶ ταῦτα, ῖς μὲν αἰσθήσεσιν ὑποπίπτοντα τῇ μεταβολῇ τῶν κατὰ σιν αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ἐν μεγέθει, καὶ χροιᾷ, καὶ σχήτι, καὶ ἀριθμῷ, καὶ θέσει, καὶ τῇ κατὰ σκληρότητα, ὶ μαλακότητα, καὶ θερμότητα, καὶ ψυχρότητα διαφορᾷ· φαινόμενα δὲ, καθόλου μὲν φάναι, ταῖς βλάβαις τῶν ργειῶν, ἢ τοῖς ἐκκρινομένοις, ἢ ταῖς ὀδύναις, ἢ τοῖς κοις τοῖς παρὰ φύσιν, ἤ τισιν τούτων, ἢ πᾶσι. κατὰ ρος δὲ, τὰς μὲν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον νοσώδεις διαθέσεις τοῖς τῆς παραφροσύνης εἴδεσιν, ἢ ταῖς τῶν αἰσθήσεων φαντασιῶν βλάβαις, ἢ ταῖς τῶν προαιρετῶν, ἢ τοῖς ἐκνομένοις δι' ὑπερώας, καὶ ῥινὸς, καὶ ὤτων, ἢ ταῖς τῶν τ' αὐτὸν ὀδυνῶν διαφοραῖς. τὰς δὲ κατὰ τὴν καρδίαν τε τῶν τῆς δυσπνοίας εἰδῶν καὶ παλμῶν τῶν κατ' αὐτὴν,

ius hujus libri verba faciemus, ut, quod difcere libue-, ftudiofi, ex quonam opere praecipue decerpere orteat, cognofcant. Sed de his hactenus.

Cap. XX. Quae vero in praefentia infalubria funt, c eft, quae jam aegrotant corpora, dignofcenda quoe funt: fenfibus quidem obvia ex magnitudinis, cois, figurae, numeri et fitus a naturali ftatu mutane, ac differentia, quae a duritie et mollitie, frigore calore fumitur. Quae vero fenfum effugiunt, ut fumtim dicam, actionum offenfionibus, vel excrementis, l doloribus, vel tumoribus praeter naturam; horum, quam, vel quibusdam, vel omnibus. Sigillatim autem rbofae cerebri affectiones ex dementiae fpeciebus, t fenfuum, vel phantafiae, vel functionum, quae voitatis imperio obeuntur, laefionibus; aut palati, nam aut aurium excrementis, aut ipfius cerebri dolon differentiis. Cordis vero ex ejus tum difficultatis randi fpeciebus, tum palpitatione; praeterea ex pul-

ἔτι τε τῶν κατ᾽ αὐτὴν σφυγμῶν καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὀξυθ μίας τε καὶ ἀθυμίας, καὶ πυρετῶν, καὶ τῶν καταψύξε καὶ τῶν ἐν τῷ χρώματι διαφορῶν, ἀλγημάτων τε τῶν κ αὐτήν. τὰς δὲ καθ᾽ ἧπαρ, ἔκ τε τῆς τῶν χυμῶν ἐνδε τε καὶ πλεονεξίας, ἐκτροπῆς τε τῆς εἰς τὸ παρὰ φύ καὶ ἀχροίας, καὶ προσέτι τοῖς κατὰ τὴν ἀνάδοσιν, ἢ θρέψ ἢ τὴν τῶν περιττωμάτων ἔκκρισιν ὑπαλλαττομένοις, ἀλλὰ τοῖς βάρεσι τοῖς κατ᾽ αὐτὸ, καὶ ὄγκοις, καὶ ἀλγήμασιν, οὐ τ ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ συμπάθειαν ὅσα γίνετ κατά τινα δυσπνοίας ἰδέαν καὶ βηχός. οὕτως δὲ καὶ κατὰ τὴν γαστέρα τοῖς περὶ τὴν πέψιν τε καὶ τὴν ὄρε τῆς ὑγρᾶς ἢ ξηρᾶς προσφορᾶς, ἢ περὶ τὴν τῶν περιττ μάτων ἔκκρισιν ἁμαρτανομένοις· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς λυγ ἐρυγαῖς, ναυτίαις, ἐμέτοις, αὐταῖς τῶν ἐμουμένων τ ἰδέαις. καὶ μέν γε καὶ ὅσα κατὰ θώρακα, δυσπνοία βῆξιν, ὀδύναις ταῖς κατ᾽ αὐτὸν, τῇ τῶν ἀναβηττομέν διαφορᾷ. καὶ τὰ κατὰ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν νοσήμα δυσπνοιά τε καὶ βῆξ, ἥ τε κατὰ τὸν τόπον ὀδύνη, τά

ſibus et ejus et arteriarum; ex animi quoque conci tione et demiſſione, ex febribus, perfrictionibus, co rum differentiis et ipſius doloribus. Jecoris vero humorum defectu et exuperantia mutatione in ſtat praeter naturam, et ex decoloratione, praeterea ex p mutata cibi distributione, aut nutricatione, aut ſupe vacuorum excretione; quin etiam ex ejus gravitate tumoribus, et doloribus non ſolum in ipſo genitis, rum etiam aliarum partium conſenſu obortis, quales aliqua difficultatis ſpirandi et tuſſis ſpecie exiſtunt. eundem modum ventris vitia ex coctione, appeten humidi et ſicci et ſupervacuorum excretione deprehe duntur Similiter ex ſingultu, ructu, nauſea, vomi et eorum, quae vomitione rejiciuntur, ſpeciebus. Qu etiam thoracis vitia nuntiant ſpirandi difficultas, tuſ et ejus partis dolor, eorumque, quae expuuntur, diff rentia. Aſperae quoque arteriae morbos difficilis ſpir tio, tuſſis, ejus dolor et quae expuendo rejiciuntur,

ἀναπτυόμενα, καὶ αἱ τῆς φωνῆς βλάβαι γνωρίζουσιν. ἀνάλογον δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων μορίων ἁπάντων ἐξ ὄγκου, καὶ ὀδύνης, καὶ βλάβης ἐνεργειῶν, ἔτι τε τῆς τῶν ἐκκρινομένων διαφορᾶς αἱ διαγνώσεις ἔσονται. ὄγκους μὲν δὴ τοὺς παρὰ φύσιν ἐν φλεγμοναῖς, καὶ ἐρυσιπέλασι, καὶ σκίῤῥοις, καὶ οἰδήμασιν ἐξεταστέον. ἄλγημα δὲ, καθ᾽ ὃν ἂν ἐρείδῃ τόπον, ἤτοι συνεχείας λύσιν, ἢ ἀλλοίωσιν ἀθρόαν ἐνδείκνυται. λύεται μὲν οὖν ἡ συνέχεια τομῇ, καὶ διαβρώσει, καὶ θλάσει, καὶ τάσει. ἀλλοιοῦται δὲ ἡ οὐσία θερμότητι, καὶ ψυχρότητι, καὶ ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι. βλάπτεται δὲ ἡ ἐνέργεια τριχῶς, ἢ ἀῤῥώστως, ἢ πλημμελῶς, ἢ μηδ᾽ ὅλως γιγνομένη. ὅσα δ᾽ ἐκκρίνεται, τὰ μὲν ὡς μόρια τῶν πεπονθότων, τὰ δὲ ὡς περιττώματα, τὰ δὲ ὡς ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, κατὰ φύσιν ἕκαστον ἔνδειξιν ἰδίαν ποιήσεται. λέλεκται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἐπὶ πλέον ἐν τῇ τῶν πεπονθότων τόπων πραγματείᾳ, μηδενὸς αὐτὴν ὑπὸ μέθοδον τῶν ἔμπροσθεν ἀγαγόντος, ἢ τὸ τέλειον ἀποδόντος, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλην οὐδεμίαν ὧν ὑπήρξαντο μὲν οἱ παλαιοὶ,

vocis vitia ostendunt. Eadem ratione aliarum omnium partium affectus ex tumore, dolore, functionum offensione et excrementorum differentia dignoscuntur. Tumores quidem praeter naturam sunt inflammationes, scirrhi et oedemata. Dolor vero, in quacunque corporis parte firmatus sit, aut solutionem continuitatis, aut vehementem subitamque immutationem ostendit. Continuitas autem sectione, erosione, contusione et tensione solvitur. Immutatur vero substantia a calore, frigore, siccitate et humiditate. Trifariam autem functio laeditur. Aut enim imbecilliter, aut depravate, aut omnino non editur. Quae vero excernuntur, alia affectorum locorum particulae sunt, alia excrementa. At quae in ipsis naturaliter continentur, de se unumquodque praebet indicium. De omnibus his in opere de locis affectis fusius disputatum est; quod nemo ante nos aut in artem redegit, aut absolvit; quemadmodum nec aliud ullum,

οὐ [214] συνετέλεσαν δέ. τῶν μὲν δὴ νοσούντων σωμάτων ἐξ ἐκείνης τῆς πραγματείας μανθάνειν χρὴ τὰ γνωρίσματα, τῶν νοσησόντων δε καὶ τῶν ὑγιασθησομένων ἐκ τῆσδε τῆς μεθόδου.

Κεφ. κα'. Τὰ μὲν οὖν τῶν νοσησόντων ἐν τῷ μεταξὺ την ἰδέαν ἐστὶ τῶν τε τοῖς ὑγιαίνουσι καὶ τοῖς νοσοῦσι συμβαινόντων. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἅπαντα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει, παρὰ φύσιν δὲ τοῖς νοσοῦσιν, καθόσον νοσοῦσιν. ἐν μεθορίῳ δὲ τούτων ἐστὶ τὰ δηλωτικὰ σημεῖα τῶν νοσησόντων, ἔνια μὲν ἐκ τοῦ γένους ὑπάρχοντα τῶν κατὰ φύσιν, ἀλλὰ ποσότησιν, ἢ ποιότησιν, ἢ καιροῖς ὑπηλλαγμένα, τινὰ δὲ ἐκ τῶν παρὰ φύσιν μὲν, ἀλλὰ μικρότερα τῶν ἐν ταῖς νόσοις. καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ διαθέσεις μὲν αὗται τῶν σωμάτων, ὅσα νοσήσειν ὑπέδειξα, τῶν οὐδετέρων εἰσὶ, καὶ τὰ δηλοῦντα αὐτας σημεῖα. πρώτως μὲν γὰρ ταῦτα ὑγείαν δηλοῖ, δευτέρως δὲ τὰς νόσους. καὶ γίνεται τὰ αὐτὰ σημεῖα κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν, οὐδέτερά τε καὶ

quod veteres quidem inceperint, ad finem perductum eft. Aegrotantium igitur corporum ex illo opere, ex hac vero methodo eorum, qui in morbum labuntur, et qui fanitati reftituendi funt, notae petendae funt.

Cap. XXI. Eorum autem, qui aegrotaturi funt, figna mediam inter falubria et infalubria fpeciem obtinent. Nam fanis omnia fecundum naturam infunt; praeter naturam vero aegrotis, quatenus aegrotant. In horum vero medio conftituta funt, quae futuros morbos praenuntiant; quorum alia fecundum naturam funt, fed qualitatibus, quantitatibus vel temporibus permutata. Quaedam vero praeter naturam, fed quam quae in morbis funt obfcuriora. Quocirca affectiones ipfae corporum, quae in morbos lapfura effe fubmonftravi, atque indicantia ipfas figna in neutrorum genere pofita funt. Primario enim haec fanitatem oftendunt, fecundo vero loco morbos. Eadem cum diverfis comparata tum neutra,

νοσώδη· τὰ μὲν τὴν ἤδη διάθεσιν δηλοῦντα οὐδέτερα, τὰ δὲ τὴν ἐσομένην προδηλοῦντα νοσώδη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ ὅσα τοῖς νοσοῦσιν ἐπιφαίνεται σημεῖα σωτήρια, λεχθήσεται μὲν ὑγιεινὰ, διότι τὴν ἐσομένην ὑγείαν προδηλοῖ· λεχθήσεται δὲ καὶ νοσερὰ, καθόσον τὴν ὑπάρχουσαν νόσον ἐνδείκνυται. καὶ δῆλον ὡς, ὅσαπερ ἀμφοῖν ἐστι δηλωτικὰ, λεχθείη ἂν οὐδέτερα καθ᾽ ἕν τι τῶν σημαινομένων τῆς οὐδετέρου φωνῆς. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, τὰ αὐτὰ σημεῖα τοὺς τρεῖς ἔχειν λόγους ἐν διαφερούσαις σχέσεσιν, ὑγιεινά τε καὶ νοσερὰ, καὶ οὐδέτερα λεγόμενα. καθ᾽ ἕτερον δὲ σημαινόμενον, ὅσα τοῖς ἀνακομιζομένοις ἐκ νόσων ὑπάρχει σημεῖα, λέγομεν οὐδέτερα, καθ᾽ ὃ, οἶμαι, καὶ τὰ τῶν ἐν γήρᾳ. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα πλείοσιν (480) ὑποπέπτωκεν ἐννοίαις τε καὶ λόγοις. ὅσα δὲ τοῖς ἀμέμπτως ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει, μόνῃ τῇ τῶν ὑγιεινῶν ἐννοίᾳ, καὶ ὅσα τοῖς νοσοῦσι μὴ προδηλοῦντα τὴν ἐσομένην ὑγείαν, μόνῃ καὶ ταῦτα τῇ τῶν νοσωδῶν ὑποπέπτωκεν ἐννοίᾳ. περὶ μὲν δὴ

tum morbofa exiftunt. Nam quatenus affectionem praefentem oftendunt, neutra; quatenus vero futuram praenuntiant, morbofa funt. Eadem ratione et quae per morbos falubria figna vifuntur, quatenus futuram fanitatem praedicunt, falubria dicuntur; quatenus vero praefentem morbum monftrant, morbofa. Palam quoque eft, quod, quae utrumque indicant, fecundum aliquod vocis neutrius fignificatum dici neutra poterunt. Mirum autem videri non debet, eadem figna cum diverfis comparata triplicem rationem habere, nimirum falubrium, morboforum et neutrorum. Juxta aliud vero fignificatum, quae ex morbo convalefcentibus infunt figna, neutra dicimus, in quo fignificato figna, quae in fenectute adfunt, accipienda effe arbitror. Haec quidem omnia pluribus tum notionibus, tum rationibus fubjecta funt. Quae igitur in abfoluta fanitate atque inculpata funt figna, fub folam falubrium notitiam veniunt. Et quae in aegrotis funt, nec futuram fanitatem praenuntiant, foli quoque morboforum notioni fubjiciuntur. De his

τούτων ἑξῆς εἰρήσεται. τὰ δὲ τῆς μελλούσης νόσου προγνωστικὰ διέλθωμεν πρότερον. διττῆς δὲ οὔσης τῆς αὐτῶν διαφορᾶς, προχειρισώμεθα πρότερον τὰ ποσότησιν, ἢ ποιότησιν, ἢ καιροῖς, οὐκ αὐταῖς ταῖς οἰκείαις ἰδέαις ἐξηλλαγμένα τῶν κατὰ φύσιν, οἷον ὄρεξιν σιτίων ἐπιτεταμένην, ἢ ἐκλελυμένην, ἢ μὴ κατὰ τὸν συνήθη καιρὸν, ἢ οὐ συνήθων ἐδεσμάτων, ἢ ἀπόκρισιν τῶν περιττωμάτων τῆς τροφῆς ἐλαττόνων, ἢ πλειόνων, ἢ ὑγροτέρων, ἢ σκληροτέρων. οὕτως δὲ καὶ τῶν ὑγρῶν περιττωμάτων ἔνδεια, καὶ πλεονεξία παρὰ τὸ κατὰ φύσιν, ἢ χροιᾶς, ἢ συστάσεως ἐξάλλαξις, ἢ καιροῦ κενώσεως, ἀγρυπνία τε καὶ πλείων ὕπνος, ἢ οὐκ ἐν καιρῷ τῷ συνήθει. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ περὶ πόμα πλεῖον, ἢ ἔλαττον, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν ἐπιθυμία παρὰ τὸ σύνηθες. ὥσπερ γε καὶ ἡ περὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν ἄμετρος ἢ ἄκαιρος ἐπιθυμία, ἱδρῶτες πλείους τοῦ δέοντος, ἢ ἐλάττους, ὄκνος εἰς τὰς κινήσεις, ἢ πειρωμένων κινεῖσθαι βαρύτης, ἢ ἔκλυσις ἰσχυρὰ, καταμηνίων κρύψις, ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων κέ-

autem deinceps dicetur. At primum de his, quae futuram praedicunt aegritudinem, quorum quum duplex fit differentia, prius ea, quae quantitate, qualitate et tempore, non autem propria fpecie a naturali ftatu immutata funt, tractemus; cujusmodi eft cibi appetentia vel major vel minor, vel quae fuo tempore non accidit, vel infoliti cibi, aut ejus excrementorum vel plurium, vel pauciorum, vel liquidiorum, vel duriorum excretio. Simili modo humidiorum recrementorum defectus ac exuperantia praeter naturam, aut eorum coloris aut fubftantiae, aut temporis excretioni a natura deftinati mutatio. Vigiliae quoque ac fomni prolixiores, aut fuo tempore non advenientes. Similiter potus liberalioris aut parcioris, calidi aut frigidi infolita cupiditas; quemadmodum veneris immodicus ufus, aut intempeftivum defiderium. Sudores plures aut parciores, quam naturae conveniat, ad motum tarditas, aut hunc molientibus gravitas, aut vehemens exolutio, aut menfium fuppreffio,

νωσις. οὕτω δὲ καὶ ἡ δι' αἱμοῤῥοΐδων. ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' αὐτὴν τὴν ἐδωδὴν ἢ πόσιν οὐχ ὁμοία τῇ πρόσθεν ἡδονὴ γνώρισμά ἐστι μέλλοντος νοσήματος. οὕτως δὲ καὶ ἡ τῆς διανοίας ἀμβλύτης οὐ κατὰ φύσιν, ἢ ἐπιλησμοσύνη τις ἀήθης, [215] ἢ φαντασιωδέστεροι τῶν ἔμπροσθεν ὕπνοι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀκοὴ, καὶ ὄσφρησις, καὶ ὄψις ἀμβλύτεραί τε καὶ ἀχλυωδέστεραι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσα κατὰ φύσιν ὑπῆρξε, τὰ μὲν αὐξανόμενα, τὰ δὲ μειούμενα, τὰ δὲ καιροῖς τισιν, ἢ ποσότησιν, ἢ ποιότησιν ἐξαλλαττόμενα. καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦ σώματος ὄγκος, ἐλάττων τε καὶ μείζων γινόμενος, ἐρυθρότερός τε καὶ λευκότερος, ἢ οἷον πελιδνότερος, καὶ μελάντερος, καὶ ἐρυγαί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ φῦσαι πλείους ἢ ἐλάττους τῶν κατὰ φύσιν. οὕτω δὲ καὶ ὅσα διὰ ῥινῶν, ἢ ὑπερῴας, ἢ ὤτων, οἷς ὁ ἐγκέφαλος ἐκκαθαίρεται. ποσότησιν, ἢ ποιότησιν, ἢ καιροῖς ἐξαλλαττόμενα. ταῦτα μὲν ἅπαντα τοῦ γένους τῶν κατὰ φύσιν ἐστίν. δῆξις δὲ γαστρὸς, ἢ κατὰ στόμαχον, ἢ κατά τι τῶν ἐντέρων, ἢ

aut profuſio major vel minor. Quemadmodum ſanguinis ex venis, quae haemorrhoides dicuntur, fluxio. Sed et ſi tanta in cibo et potu, quanta prius fuit, voluptas non ſentiatur, futuri morbi eſt nota. Similiter autem et mentis hebetudo praeter naturam, aut oblivio quaedam inſolita, aut pluribus ſomni quam ante viſis pleni. Quin etiam auditus, guſtus et viſus hebetiores ac obſcuriores. Atque ut ſemel dicam, quaecunque ſecundum naturam inerant, vel aucta, vel imminuta, vel tempore, vel quantitate, vel qualitate immutata. Atque adeo corporis moles major et minor, rubicundior aut albior, ſimiliter lividior et nigrior, ructusque et ſternutamenta et flatus plures aut pauciores, quam ex conſuetudine. Eodem modo narium, palati, vel aurium (quibus cerebrum expurgatur) recrementa quantitate, qualitate aut tempore immutata. Haec quidem ex eorum genere eſſe cenſentur, quae ſecundum naturam ſunt. Morſus autem ventris, vel ſtomachi, vel alicujus inteſtinorum, aut dolor,

ἐπὶ τοῖς διαχωρουμένοις, ἢ ἐμουμένοις, ἢ οὐρουμένοις, ἤ τις ἕτερος μέτριος πόνος, ἐκ τοῦ γένους μέν ἐστι τῶν παρὰ φύσιν, οὔπω δὲ νοσεῖν οἱ οὕτως ἔχοντες λέγονται, καθάπερ οὐδ᾽ οἱ βαρυνόμενοι τὴν κεφαλὴν, ἢ ἀλγοῦντες, ὅταν γε μηδέπω διὰ ταῦτα πρὸς τὰ συνήθη τῶν ἔργων ἐμποδίζωνται. καὶ ὅ γε τοῦ νοσεῖν ὅρος οὗτός ἐστιν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ πρός τι τὴν αὐτὴν διάθεσιν ἤδη τε νοσώδη καὶ οὐδετέραν ἐροῦμεν ἔτι. πρὸς γὰρ τὴν ῥώμην τῆς φερούσης ῥαδίως ἢ νικωμένης ἤδη δυνάμεως ἤτοι νόσος ἐστὶν, ἢ οὐδετέρα διάθεσις ἑκάστη τῶν εἰρημένων. οὕτω δὲ καὶ ὅσα κατὰ τὰς αἰσθήσεις, οὐκ ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἀλλήλων διενηνόχασιν, ἀλλ᾽ ὅσα τῷ γένει παρὰ φύσιν ἐστί. καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ νοσώδη σημεῖα, μέχρι περ ἂν ᾖ σμικρὰ, καὶ μηδέπω τῶν εἰθισμένων πράξεων ἀπάγειν ἱκανά. τοιαῦτα δ᾽ ἐστὶ κατὰ μὲν τὴν γεῦσιν, ὅταν ἁλμυρᾶς, ἢ πικρᾶς, ἤ τινος ἑτέρας ποιότητος ἔμφασις ᾖ τοῖς ἐσθιομένοις τε καὶ πινομένοις ἅπασιν, ἢ καὶ χωρὶς τοῦ

qui vel ventre exonerando, vel vomendo, vel urina reddenda, vel alius quispiam mediocris sentitur, ex eorum, quae praeter naturam sunt, genere esse censentur. Nondum tamen ita affecti aegrotare dicuntur, quemadmodum nec quibus caput aut gravatur aut dolet, quum nondum haec solita impediant opera, atque hic est aegrotandi terminus in ejusmodi affectionibus. Quocirca eandem affectionem cum aliis comparatam jam morbosam et neutram etiam dicimus. Nam pro virtutis robore vel facile ferentis, vel jam victae harum quaeque aut morbus est, aut neutra affectio. Eodem modo et quae in sensibus fiunt, non quae majoris et minoris ratione inter se differunt, sed quae ex genere praeter naturam sunt, morbosa signa existunt, tantisper dum exigua sunt et nondum a solitis operibus hominem abducere possunt. Eiusmodi autem sunt, quum gustui vel salsum vel amarum vel aliquem alium saporem omnia, quae eduntur et bibuntur, repraesentant; aut etiam si nihil assumatur,

προσάρασθαί τι τὸ σίαλον αὐτὸ φαίνηται τοιοῦτον. κατὰ δὲ τὴν ὄσφρησιν, ὅταν ἤτοι τινὸς αἰσθανώμεθα μιᾶς ποιότητος, οὐδενὸς ὀσφρητοῦ παρόντος, ἢ καὶ προσφέροντες πλείω τε καὶ διαφέροντα πάντων αὐτῶν ὡς ὁμοίων αἰσθανώμεθα. πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλως αἴσθησις ἡμῖν οὐδενὸς, ἢ δυσώδους τινὸς γίνεται, μηδενὸς παρόντος δυσώδους. κατὰ δὲ τὴν ἀκοὴν ἦχοι καὶ ψόφοι τοῦ παρὰ φύσιν εἰσίν. ὥσπερ γε καὶ κατὰ τὴν ὄψιν, ὅσα προφαίνεσθαι δοκεῖ, μέλανά τε καὶ ὀρφνώδη, καὶ κυανὰ, καὶ πυῤῥὰ, καὶ ξανθὰ, καὶ τὰ μὲν στρογγύλα, τὰ δὲ προμήκη· καὶ τὰ μὲν ἰσχνὰ, τὰ δὲ παχέα, παραπέτασθαι πάντα δοκοῦντα. κατὰ δὲ τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν, ὅταν ἀνωμαλία τις, ἢ πύκνωσις, ἢ βάρος, ἢ τάσις, ἢ ναρκώδης ἢ ἑλκώδης διάθεσις ἐμφαίνηται καθ' ὅλην τὴν ἕξιν. οὕτως δὲ καὶ καθ' ὁτιοῦν μέρος ἢ τάσις, ἢ θλίψις, ἢ δῆξις, ἢ βαρύτης, ὅταν σμικραί τινες ὦσι καὶ μὴ μόνιμοι, τὴν μὲν διάθεσιν οὐδετέραν εἶναι δηλοῦσι, προαγγέλλουσι δὲ νόσον.

talis faliva apparet. In odoratu vero, quum fine rei odorae praefentia qualitatem aliquam fentimus, aut quum plura diverfaque naribus objecta eundem omnia, ac fi effent fimilia, odorem repraefentant; faepe vero nihil omnino odoramur; aut quum foetorem aliquem, etiam fi nihil adfit, quod graviter oleat, fentimus. In auditu autem fonitus et ftrepitus praeter naturam funt. Similiter et quae oculis nigra, obfcura, caefia, rufa et flava apparent. Atque horum alia rotunda effe, alia oblonga, quaedam gracilia, quaedam craffa, omnia autem volitare videntur. In tactu autem, quum inaequalitas quaedam, vel denfitas, vel gravitas, vel tenfio, vel ftupor, vel ulcerofa affectio in toto corporis habitu fentitur. Pari modo in unaquaque corporis parte vel tenfio, vel contufio, vel morfus, vel gravitas, fi nec magnae, nec ftabiles fint, neutrum effe affectum fignificant, morbum vero praenuntiant.

Κεφ. κβ'. Ὅσα δὲ ἐν τοῖς ἤδη νοσοῦσι γίνεται σημεῖα, τὰ μὲν ὑγείαν δηλοῦντα, τὰ δὲ θάνατον, ὑγιεινὰ μὲν τὰ πρότερα, τὰ δὲ ἕτερα τῷ γένει μὲν νοσερὰ, κατ' εἶδος δὲ ὀλέθρια λέγεται. λαμβάνεται δὲ, καθόλου μὲν εἰπεῖν, ἔκ τε τῶν ἐνεργειῶν ἀρετῆς τε καὶ κακίας, κατὰ μέρος δὲ ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἐνεργειῶν, ὧν τὰ γένη πρόσθεν εἴρηται, πρῶτον [216] μὲν τὸ τῶν ἀρχῶν, δεύτερον δὲ τὸ τῶν ἀπ' ἐκείνων πεφυκότων, καὶ τρίτον τὸ τῶν ἰδίαν μὲν ἐχόντων διοίκησιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν ἀποφύσεις τινὰς δεχομένων. τὸ γὰρ δὴ τέταρτον γένος τῶν τότε ῥηθέντων, ἐξ ἑαυτοῦ μὲν ἄχρηστον εἰς τὰς προγνώσεις, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, κἀκ τούτων ἔσται ποτὲ πρόγνωσις, ὥσπερ γε κἀκ τῶν περιττωμάτων διὰ παντός. ἐκ τούτων μὲν λόγῳ συμπαθείας, ἐκ δὲ τῶν περιττωμάτων, ὅτι πέψεως καὶ ἀπεψίας ἐν αὐτοῖς ἐστι σημεῖα. ὥστε οὐκ ἐνδέχεται μὴ δηλοῦν αὐτα διὰ παντος, ἤτοι την φύσιν ἐπικρατεῖν τῆς ὕλης, ἢ

Cap. XXII. Quae vero jam aegrotantibus infunt notae, aliae fanitatem, aliae mortem fignificant. Priores falubres funt, pofteriores vero generaliter quidem morbofae, fpecialiter vero perniciofae dicuntur. Generaliter autem ex functionum virtute et vitio, particulatim vero ex fingularum actionum virtute et vitio notae fumuntur; quarum genera prius declarata funt; primum quidem principiorum, fecundum autem eorum, quae ab illis ortum habent, et tertium eorum, quae fefe gubernant, a principiis vero propagines quasdam accipiunt. Quartum autem genus eorum, quae tunc diximus, ex fe quidem ad praedicendum eft inutile: fed per accidens aliquando ex ipfis praefagimus, quemadmodum omnino et ex recrementis. Ex illis quidem confenfus ratione; ex recrementis vero, quod ea coctionis et cruditatis in fe notas continent. Quare fieri omnino non poteft, quin fignificent, aut naturam materia, aut materiam natura, aut neutram al-

τὴν ὕλην τῆς φύσεως, ἢ οὐδέτερον οὐδετέρου. ὑγιεινὰ μὲν οὖν σημεῖα λεχθήσεται, κρατούσης τῆς φύσεως, νοσώδη δὲ, κρατουμένης, ουδέτερα δὲ τὰ ἐν ταῖς ἰσοσθενέσι μάχαις. τὰ μὲν δη τῆς ἐναργοῦς πέψεως σημεῖα τῶν ὑγιεινῶν ἐστι, καθάπερ καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας νοσερὰ, τὰ δὲ ουτε πέψιν, οὔτε ἀπεψίαν ἐναργῶς ἐνδεικνύμενα τῆς τῶν οὐδετέρων ἐστὶ φύσεως. οὐδέτερα δὲ καὶ ὅσα νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ τοὐναντίον δηλοῖ, καθάπερ οἱ μελαινομενοι δάκτυλοι. τοιαῦτα δ' ἐστὶ καὶ τὰ κριτικὰ συμπτώματα. λέλεκται δὲ ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ κρίσεως. ὥσπερ και περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἐνέργειαν ἐν τοῖς περὶ συμπτωμάτων αἰτίοις. ἐκ τούτων οὖν χρη τὴν κατα μέρος ἅπασαν αυτῶν ὕλην ἀναλέγεσθαι. ἐγὼ δὲ μήκους φειδομενος ἐνταυθοῖ μὲν ἤδη καταπαύσω τὸν περὶ τῶν σημείων λόγον, μεταβήσομαι δὲ ἐπὶ τὸν περὶ τῶν αἰτίων.

Κεφ. κγ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἐστὶ τὰ μὲν ὑγιεινὰ, τὰ δὲ νοσερὰ, τὰ δὲ οὐδέτερα, πρῶτον περὶ τῶν ὑγιεινῶν ὁ λόγος ἔσται. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν τὰ μὲν ἦν φυλακτικὰ, τα δὲ

tera fuperiorem effe. Salubria quidem figna dicuntur, fi natura fuperet, morbofa vero, fi fuperetur, neutra vero, fi pares pugnae fint. Manifeftae autem coctionis figna inter falubria, quemadmodum inter morbofa cruditatis annumerantur. Quae vero neque coctionem, neque cruditatem manifeftam oftendunt, ex neutrorum natura funt. Sed et neutra funt, quae nunc hoc, nunc contrarium fignificant, quales funt denigrati digiti. Ejusmodi autem funt critica accidentia. De quibus omnibus in libris de crifibus, quemadmodum et de fingulis actionibus in libris de fymptomatum caufis, dictum eft; ex quibus omnem earum materiam particulatim fumere oportet. Ne autem prolixior fim, orationi de fignis finem faciam; ad caufas vero me conferam.

Cap. XXIII. Quoniam autem harum aliae falubres, aliae morbofae, aliae vero neutrae funt: primum de falubribus differemus. Quoniam vero harum ipfarum quaedam

Ed. Chart. II. [216.] Ed. Baſ. III. (480. 481.)
ποιητικὰ τῆς ὑγείας, ἔστι δὲ καὶ χρόνῳ, καὶ ἀξιώματι πρότερα τὰ φυλακτικὰ τῶν ποιητικῶν, ἀπὸ τῶν φυλακτικῶν νῦν ἀρκτέον. ὄντος τοίνυν οὐχ ἑνὸς τοῦ ὑγιεινοῦ σώματος, ἀλλὰ πλειόνων, ὡς ἔμπροσθεν διώρισται, καθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν ἴδιον ἔσται τὸ φυλακτικὸν, ὅτι καὶ πᾶν αἴτιον ἐν τῷ πρός τι. πάλιν οὖν κἀνταῦθα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ποιητέον, ἐπισκεπτομένους τὰ πρὸς ταύτην ὑγιεινά. τὴν δὲ εὕρεσιν αὐτῶν ἡ τοῦ πράγματος αὐτοῦ φύσις ὑπαγορεύει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀπαθὲς καὶ ἀναλλοίωτον τὸ σῶμα, διὰ παντὸς ἂν ἔμενεν ἡ ἀρίστη κατασκευὴ, καὶ οὐδὲν ἂν ἐδεῖτο τέχνης ἐπιστατούσης αὐτῷ. ἐπειδὴ δὲ ἀλλοιοῦται, καὶ διαφθείρεται, (481) καὶ τρέπεται, μὴ φυλάττον ἣν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν, ἐπικουρίας ἐν τοσούτῳ δεῖται. καθ᾽ ὅσους οὖν τρόπους ἀλλοιοῦται, τοσαῦτα γένη καὶ τῶν ἐπικουριῶν ἕξει, τουτέστι τῶν φυλακτικῶν αἰτίων, ἃ πρόδηλον ἤδη κἀξ αὐτῶν τῶν εἰρημένων, ὡς ἐπανορθωτικὰ τῷ γένει τετύχηκεν ὄντα. τῷ δὲ κατὰ βραχὺ ποιεῖσθαι τὰς ἐπανορθώσεις, πρὶν ἀθρόον

conſervant, quaedam vero efficiunt ſanitatem, ſunt autem efficientibus conſervantes et tempore et dignitate priores, initium a conſervantibus ſumemus. Quum igitur non unum ſit ſalubre corpus, ſed plura, ut ante explicatum eſt, horum cuique cauſa, qua conſervetur, peculiaris erit: quandoquidem ad aliquid omnis cauſa refertur. Rurſus igitur hic ab optima corporis conſtitutione initium ſumemus, ejus ſalubres cauſas conſiderantes; quarum inventionem rei natura docet. Nam ſi non pateretur corpus nec mutaretur, optima perpetuo maneret conſtitutio; neque arte opus eſſet, quae illi praeſideret. Sed quoniam alteratur, mutatur et corrumpitur, nec ſervat quam ab initio habebat conſtitutionem, hac ratione praeſidio eget. Quot igitur modis immutatur, tot auxiliorum, hoc eſt conſervatricum cauſarum, genera habebit; quas ex his, quae jam dicta ſunt, conſtat, ex genere eſſe corrigentium. Sed quoniam paulatim correctiones fiunt, antequam magna accidat noxa, praeſentis

ἀπαντῆσαι τὸ βλάβος, οὐ προφυλακτικὰ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι κακοῦ πρὸς τῶν ἰατρῶν κέκληται, ἀλλὰ φυλακτικὰ τῆς παρούσης κατασκευῆς. ἀλλοιοῦται τοίνυν το σῶμα, πρὸς μέν τινων ἐξ ἀνάγκης, πρὸς δέ τινων οὐκ ἐξ ἀνάγκης. λέγω δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν, οἷς ἀδύνατον αὐτῷ ἐστι μὴ πλησιάζειν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ τὰ λοιπά. τὸ μὲν γαρ τῷ περιέχοντι διὰ παντὸς ὁμιλεῖν, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν, καὶ ἐγρηγορέναι, καὶ ὑπνοῦν ἀναγκαῖον αυτῷ, ξίφεσι δὲ καὶ θηρίοις οὐκ ἀναγκαῖον. ὅθεν ἐι μὲν τῷ προτέρῳ γένει τῶν αἰτίων ἡ περὶ τὸ σῶμα τέχνη [217] καταγίνεται, κατὰ δὲ δεύτερον οὐκέτι. ὁπόσα τοίνυν εστὶ τα ἐξ ἀνάγκης ἀλλοιοῦντα τὸ σῶμα, διελόμενοι, καθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν ἴδιόν τε γένος αἰτίων ὑγιεινῶν εὑρήσομεν. ἔστιν οὖν ἓν μὲν ἐκ τῆς τοῦ περιέχοντος ἀέρος ὁμιλίας, ἕτερον δὲ ἐκ κινήσεως καὶ ἡσυχίας ὅλου τε τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὰ μόρια. τρίτον, ἐξ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως. τέταρτον, ἐκ τῶν προσφερομένων. πέμπτον, ἐκ τῶν ἐκκρινομένων, ἢ ἐπεχομένων. ἕκτον, ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν. ὑπὸ τούτων γὰρ ἁπάντων

ftatus confervatrices, non autem futuro malo profpicientes medici appellant. Immutatur autem corpus a quibusdam ex neceffitate, ab aliis non ex neceffitate. Ex neceffitate autem dico, quae nulla ratione vitari poffunt; non ex neceffitate vero reliqua. Neceffario quidem omnino in ambiente aëre verfamur, edimus, bibimus, vigilamus et dormimus; enfibus vero et feris non neceffario objicimur. Unde in priore caufarum genere ars verfatur, quae corpori tuendo dicata eft, non autem in pofteriore. His igitur expofitis, in fingulis eorum, quae neceffario corpus immutant, proprium falubrium caufarum genus inveniemus. Unum quidem ex ambientis aëris contactu, alterum ex motu et quiete, tum corporis univerfi, tum ejus partium. Tertium ex fomno et vigilia. Quartum ex his, quae affumuntur. Quintum ex his, quae exernuntur et retinentur. Sextum ex animi affectibus. Ab his enim omnibus corpus affici neceffe

ἀνάγκη τὸ σῶμα διατίθεσθαί πως. ὑπὸ μὲν τοῦ περιέχοντος, ἤτοι θερμαινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, ἢ κατὰ συζυγίαν τούτων τι πάσχον, ἢ καθ᾽ ὅλην τὴν οὐσίαν ἀλλοιούμενον. ἐκ κινήσεως δὲ καὶ ἡσυχίας, ἀμέτρων ἀμφοῖν γινομένων, ἢ θερμαινόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, ἢ κατὰ συζυγίαν τι τούτων πάσχον. οὕτω δὲ καὶ ἐξ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ἀνάγκη πως πάσχειν αὐτό. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ τῶν προσφερομένων, ἢ ἐκκρινομένων, ἢ ἐπεχομένων. ἅπαντα γὰρ ταῦτα, τὰ μὲν ἄντικρυς, τὰ δὲ διὰ μέσων ἑτέρων αἰτίων ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα, καὶ διαφθείρει τὴν ὑγείαν. καὶ γέγραπται περὶ τούτων αὐτῶν ἰδίᾳ καθ᾽ ἕκαστον ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. τὰ μὲν οὖν ἅπαντα τὰ νῦν εἰρημένα γένη τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων ὕλαι τινὲς ὑπάρχουσι· μετὰ δὲ τῆς δεούσης χρήσεως αἴτια γίνεται φυλακτικά τε καὶ ὑγιεινά· διαμαρτανόμενα δὲ τῆς συμμετρίας, νοσώδη καθίσταται. ὥστε δῆλον ἤδη κἀκ τούτων, ὡς οὐχ ἑτέρας μὲν οὐσίας τῶν ἐκτὸς τούτων πραγμάτων ὑγιεινὰς ἡμῖν, ἑτέρας

eſt. Nam ab ambiente aëre aut caleſit, aut refrigeratur, aut exiccatur, aut humectatur, aut a conjugatis his afficitur, aut tota ſubſtantia immutatur. Ex motu autem et quiete utroque immoderato aut caleſit aut refrigeratur, aut humectatur aut reſiccatur, aut ab iisdem copulatis afficitur. Eodem autem modo ſomnus et vigilia ipſum ex neceſſitate afficiunt, quemadmodum et animi motus; et quae aſſumuntur, aut excernuntur, aut retinentur. Haec enim omnia corpus immutant, ſanitatemque corrumpunt, alia quidem protinus ac manifeſte, alia vero alterius cauſae interventu. Atque de his ipſis particulatim in opere de ſanitate tuenda ſeorſum ſcripſimus. Omnia igitur modo declarata genera materiae quaedam ſunt ſalubrium cauſarum; quae ſi commode miniſtrentur, cauſae ſunt et conſervantes et ſalubres; morboſae vero, ſi incommode. Quare ex his manifeſtum eſt, praeter has res non alias ſalubres, alias morboſas

δὲ νοσερὰς ὑποληπτέον, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἐν τῷ πρός τι ποτὲ μὲν ὑγιεινὰς, ποτὲ δὲ νοσώδεις γινομένας. ἡνίκα μὲν γὰρ δεῖται κινήσεως τὸ σῶμα, το μὲν γυμνάσιον ὑγιεινὸν, ἡ δὲ ἡσυχία νοσερόν· ἡνίκα δὲ ἀναπαύσεως, ὑγιεινὸν μὲν ἡ ἡσυχία, νοσερὸν δὲ τὸ γυμνάσιον. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ σιτίων καὶ πομάτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἕκαστον γὰρ, ἐπειδὰν δεομένῳ τῷ σώματι προσάγηται μετὰ τῆς οἰκείας ποσότητος καὶ ποιότητος, ὑγιεινὸν γίνεται· τῷ δὲ ἤτοι μηδ' ὅλως δεομένῳ προσφερόμενον, ἢ οὐκ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ, νοσῶδες καθίσταται. καὶ δύο εἰσὶν οὗτοι σκοποὶ περί τε τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσερὸν, ἡ ποιότης τε καὶ ἡ ποσότης τοῦ προσφερομένου· τὸ γὰρ καὶ τὸν καιρὸν, ὡς ἕτερόν τι τούτων, τρίτον ἐπεισάγειν ἐν τοῖς εἰρημένοις περιεχόμενον, οὐκ εὔλογον. εἰ γὰρ δεῖται τὸ σῶμα τοιοῦδε καὶ τοσοῦδε τοῦ προσφερομένου, δηλονότι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τὸν δέοντα προσφέρεται. καὶ ἡ γένεσις τῷ καιρῷ ἐκ τοῦ ῥευστὸν καὶ εὐμετάβλητον εἶναι το θνητὸν σῶμα, καὶ δεῖσθαι κατὰ τὰς μεταβολας ἄλλοτ' ἀλλοίων τῶν ὠφελούν-

existimandas esse, sed easdem ad diversas relatas aliquando salubres, aliquando vero morbosas. Si quidem corpori motum desideranti exercitatio salubris est, quies vero insalubris; si otio egeat, quies salutaris est, motus autem insalubris. Eadem autem cibi, potus et reliquorum omnium est ratio. Quorum quodque si egenti corpori cum justa tum quantitate, tum qualitate adhibitum sit, salubre est; insalubre vero, si aut omnino non indigeat, aut si non servato modo ministretur. Atque haec duo circa salubre et morbosum corpus consideranda sunt, nimirum rei, quae adhibetur, quantitas et qualitas. Nulla enim ratione temporis occasio, utpote quae cum his comprehensa sit, tanquam aliquod tertium adjungenda est. Quum enim tali ac tanta re assumenda corpus eget, ea certe opportune adhibetur. Atque hinc ortum habet occasio, quod fluxum mutabileque sit mortale corpus, quodque pro mutationis ratione aliis alio tempore remediis egeat. Quare non est genere tertium

των. ὥστε οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῷ γένει τρίτον ἐν τοῖς εἰρημένοις ὁ καιρός. εἰς δὲ τὴν διδασκαλίαν αὐτῷ πολλάκις ὡς τρίτῳ χρώμεθα διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

Κεφ. κδʹ. Ἐπεὶ δὲ ἐν τούτοις τοῖς σκοποῖς τά τε ἄλλα τῶν αἰτίων τῶν ὑγιεινῶν καὶ τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενόν ἐστι γένος, αὖθις ἀναλάβωμεν αὐτά. τῇ τοίνυν ἀρίστῃ κατασκευῇ τοῦ σώματος, ἐπειδὰν εὔκρατον ᾖ τὸ περιέχον, ἁρμόσει συμμετρία τῶν τε ἄλλων ἀκριβὴς, ὧν ἀρτίως εἶπον, ἡσυχίας τε καὶ κινήσεως, καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, καὶ τῶν προσφερομένων τε καὶ ἐκκρινομένων. ἐπειδὰν δὲ δύσκρατον ᾖ, εἰς τοσοῦτον καὶ τὰς συμμετρίας [218] ἐξαλλάττειν προσήκει, εἰς ὅσον καὶ τὰ τῆς εὐκρασίας διέφθαρται. σκοποὶ δὲ τῆς συμμετρίας, ἐπὶ μὲν τοῦ περιέχοντος, ὡς μήτε φρίττειν διὰ κρύος, μήθ' ἱδροῦν διὰ θάλπος· ἐν δὲ τοῖς γυμνασίοις, ὅταν πρῶτον ἄρξηται πονεῖν τὸ σῶμα, καταπαύειν εὐθύς· ἐν δὲ τοῖς ἐδέσμασι, πέψεως ἀκρίβεια, καὶ διαχωρήσεως συμμετρία κατά τε τὸ ποιὸν καὶ κατὰ τὸ ποσόν. ἰσάζει δέ πως ἐπὶ τούτων ἡ ὄρεξις τῇ πέψει,

inter haec, quae dicta ſunt, occaſio; verum docendi gratia ipſa tanquam tertio ob eam quam diximus cauſam plerumque utimur.

Cap. XXIV. Quoniam autem in his ſcopis tum aliae ſalubres cauſae, tum quod nunc propoſitum eſt genus continetur, de ipſis rurſus diſſeramus. Optimae igitur corporis conſtitutioni, ſi circumductus aër temperatus ſit, tum aliorum nuper commemoratorum, nempe quietis et motus, ſomni et vigiliae, tum aſſumendorum et excernendorum exquiſita ſymmetria conveniet. Sin intemperatus ſit, tantum ſymmetriam mutare conveniet, quam vitiatum temperamentum eſt. Symmetriae quidem ſcopus eſt, in ambiente quidem aëre, ut neque frigore inhorreſcamus, neque aeſtu ſudemus. Ab exercitatione vero, quum primum laſſeſcere corpus coeperit, ceſſandum eſt. In cibis accurata concoctio, et moderata excrementorum tum qualitas tum quantitas. In his concoctioni reſpondet appetentia. Quare neque praeſide

ὥστε οὐδ᾽ ἐπιστάτου δέονται, τοῦ τὸ ποσὸν ἑκάστου τῶν προσφερομένων μετρήσοντος. ἡ γὰρ ἀρίστη φύσις, ὅσον ὀρέγεται, τοσοῦτον καὶ πέττει καλῶς. οὕτω δὲ καὶ τῶν ὕπνων τὸ ποσὸν ἡ φύσις αὐτὴ μετρεῖ τοῖς ἐν ἀρίστη κατασκευῇ, καὶ παύονται τηνικαῦτα ὑπνοῦντες, ὅταν μηκέτι δέηται τὸ σῶμα. καὶ δὴ καὶ οὕτως αὐτῶν διαιτωμένων, ἐν ταῖς ἐκκρίσεσιν οὐδὲν πλημμελεῖται κατὰ γαστέρα, καὶ οὖρα, καὶ ὅλον τὸ σῶμα. τὰς μὲν γὰρ ἡ συμμετρία τῶν προσφερομένων, τὴν δὲ καθ᾽ ὅλον τὸ σῶμα διαπνοὴν ἡ τῶν γυμνασίων ὑγιεινὴν ἀπεργάζεται χρῆσις. ἀπέχεσθαι δὲ δηλονότι τῆς ἀμετρίας αὐτοὺς χρὴ ἁπάντων τῶν ψυχικῶν παθῶν, ὀργῆς, λύπης, θυμοῦ, φόβου, καὶ φθόνου, καὶ φροντίδος. ἐξίστησι γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα τῆς κατὰ φύσιν συστάσεως. Ἀφροδισίων δὲ κατὰ μὲν Ἐπίκουρον οὐδεμία χρῆσις ὑγιεινή, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς ἐκ διαλειμμάτων τηλικούτων, ὡς ἐπὶ ταῖς χρήσεσι μήτ᾽ ἐκλύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κουφότερον αὑτὸν ἑαυτοῦ δοκεῖν γεγονέναι καὶ εὐπνούστερον. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον

opus eſt, qui cibi modum praeſtabit. Siquidem optima natura tantum probe concoquit, quantum appetit. Similiter autem ſomno natura ipſa bene conſtituta modum praeſcribit: ſomnum enim finit, quum non amplius eo corpus eget. Itaque hanc vivendi rationem ſervantibus, neque alvi ſedimenta, neque urinae, neque univerſi corporis excrementa vitioſa ſunt: illa enim cibus et potus moderatus efficit. Perſpirationem vero corporis univerſi ſalubrem reddit mediocris exercitatio. Perſpicuum autem eſt, quod ab omnibus immodicis animi affectibus, nempe iracundia, triſtitia, furore, timore, invidia et cura, abstinendum ſit, ut qui naturalem conſtitutionem corrumpant ac immutent. Veneris autem juxta Epicurum nullus uſus ſalutaris eſt; revera tamen confert intervallo repetita tam longo, ut exolutio non ſentiatur, et ipſe, qui utitur, ſe ipſo levior eſſe faciliusque ſpirare videatur. Idoneum autem ejus utendae

ἢ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων ἁπασῶν τὸ σῶμα, μήθ' ὑπερπεπληρωμένον, μήτ' ἐνδεὲς, μήθ' ὑπερεψυγμένον, μήθ' ὑπερτεθερμασμένον, ἢ ἐξηρασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. εἰ δὲ καὶ διαμαρτάνοιέν ποτε κατά τι, σμικρὸν μὲν ἔσται τὸ διαμαρτανόμενον. ἄμεινον δὲ τεθερμασμένῳ μᾶλλον, ἢ ὑπερεψυγμένῳ, καὶ ὑπερπεπληρωμένῳ, ἢ ἐνδεεῖ, καὶ ὑγρασμένῳ, ἢ ἐξηρασμένῳ τῷ σώματι χρῆσθαι τοῖς ἀφροδισίοις. ποιότητα δὲ ἑκάστου τῶν εἰρημένων ἐπὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς ἐκλέγεσθαι δεῖ. γυμνασίου μὲν γὰρ, ἐν ᾧ πάντα τὰ μόρια τοῦ σώματος ἀνάλογον κινεῖται, καὶ μὴ τὸ μὲν ὑπερπονεῖ, τὸ δὲ ἐνδεέστερον πονεῖ· τῶν δὲ ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων τὸ εὐκρατότατον· ταῦτα γὰρ οἰκειότερα ταῖς εὐκράτοις φύσεσιν. ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων.

Κεφ. κε'. Εἰ δέ τι τῆς ἀρίστης κατασκευῆς ἀπολείποιτο τὸ σῶμα, μὴ πολλῷ δὲ τοῦτο, καὶ τὰ φυλακτικὰ δὴ τῆς ὑγείας αἴτια κατὰ τὴν ἀναλογίαν ὑπηλλαγμένα γενήσεται. πλειόνων δὲ τοιούτων ὄντων σωμάτων, καθ' ἕκαστον γένος ἰδίᾳ ῥητέον. τὸ μὲν οὖν τῇ κράσει τῶν ὁμοιομερῶν

tempus eft, quum corpus in ftatu omnino medio eft, omnium, quae foris circumftant, conftitutum, nempe immodicae repletionis et inanitionis, caloris et frigoris, ficcitatis et humiditatis. Quod fi a mediocritate aliquando aberrarit, levis eft error. Caeterum calfacto quam refrigerato, pleno quam vacuo, humectato quam reficcato corpori veneris ufus commodior eft. Horum autem fingulorum qualitas in optima conftitutione eligenda eft. Exercitationis quidem, in qua omnes corporis partes aequa proportione moveantur, fic ut aliae ultra, aliae citra modum non fatigentur. Temperatiffimus vero cibus ac potus fit, fcilicet temperatis naturis familiarior. Eadem eft in aliis ratio.

Cap. XXV. Quod fi ab optima conftitutione corpus aliquantum, non autem plurimum deflectat, caufas, quae fanitatem tuentur, ad proportionem mutare oportet. Verum quum multa fint ejusmodi corpora, de fingulis feorfum eft disputandum. Quod igitur temperamentum

παραλλάττον, ἐν μέντοι τῇ συμμετρίᾳ τῶν ὀργανικῶν μορίων μὴ παραλλάττον, διττὴν ἰδέαν ἔχει τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων· ἑτέραν μὲν τῶν φυλαττόντων αὐτοῦ τὴν κρᾶσιν, ἑτέραν δὲ τῶν ἐπὶ τὴν ἀρίστην ἀγόντων. τὰ μὲν δὴ φυλάττοντα τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ τοσοῦτον παραλλάξει τῶν ἐπὶ τῆς εὐκρατοτάτης φύσεως αἰτίων, ὅσον περ καὶ ἡ τοῦ σώματος ὅλου κρᾶσις ἐκείνης παραλλάττει. τὰ μὲν γὰρ (482) θερμότερα σώματα θερμοτέρων δεῖται διαιτημάτων, τὰ δὲ ψυχρότερα ψυχροτέρων· καὶ τὰ μὲν ξηρότερα ξηροτέρων, τὰ δὲ ὑγρότερα ὑγροτέρων· καὶ κατὰ συζυγίαν [219] τὰ θερμότερά τε καὶ ξηρότερα τῶν θερμοτέρων καὶ ξηροτέρων, καὶ τούτοις ἀνάλογον ἐπὶ τῶν λοιπῶν τριῶν συζυγιῶν. χρήσεται γὰρ ταῖς ὕλαις τῶν αἰτίων ὀρθῶς ὁ τὰς συμφύτους αὐτῶν δυνάμεις ἐπιστάμενος· οἷον ὅτι κίνησις μὲν καὶ ἔνδεια, καὶ ἀγρυπνία, καὶ ἔκκρισις, καὶ πάντα τὰ ψυχικὰ πάθη ξηραίνει τὸ σῶμα, τὰ δ᾽ ἐναντία τούτοις ὑγραίνει. οὕτως δὲ καὶ περὶ τῶν θερμαινόντων καὶ ψυχόντων ἐπιτηδευμάτων, καὶ ἐδεσμάτων, καὶ πομάτων, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἁπάντων τῶν

mutat, ſed aptam inſtrumentorum compoſitionem ſervat; duplicem habet ſalubrium cauſarum formam: alteram quidem earum, quae temperamentum tueantur, alteram vero, quae ad optimum revocent. Quae igitur temperamentum ſervant, tantum a temperatiſſimae naturae cauſis diſtant, quantum ab illa totius corporis temperamentum discedit. Siquidem calidiora corpora calidiorem victus rationem eſſlagitant; frigidiora vero frigidiorem; ſicciora autem ſicciorem, et humidiora humidiorem; atque ſecundum conjugationem calidiora et ſicciora calidiorem et ſicciorem. Eadem eſt reliquarum trium conjugationum ratio. Cauſarum igitur materia is recte utetur, qui nativas earum vires noverit, quod videlicet motus, inedia, vigiliae, vacuatio, et omnes animi affectiones corpus exiccent; his vero contraria humectent. Eodem modo quisquis calfacientia refrigerantiaque vitae ſtudia, cibum quoque ac potum, atque, ut ſemel

Ed. Chart. II. [219.] Ed. Baf. III. (482.)

κατὰ τὸ σῶμα γινώσκων τις τὰς ὕλας καὶ τὰς δυνάμεις, ὑγιεινοῖς αἰτίοις χρήσεται, τὰς ὁμοίας τοῖς ὁμοίοις προσφέρων, ὅταν γε φυλάττειν βούληται τὴν τοῦ σώματος κρᾶσιν, ἣν παρέλαβεν. εἰ δ' ἐξαλλάττειν ἐθέλει καὶ μετάγειν ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἕτερόν ἐστιν ἐνταῦθα γένος αἰτίων ὑγιεινῶν, ἐναντίον μὲν τοῖς προειρημένοις, ἴσον δὲ ἀπέχον ἐπὶ θάτερα τῶν εὐκράτων τε καὶ μέσων, ἃ ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν ἁρμόττειν ἐλέγομεν. τὴν γὰρ θερμοτέραν καὶ ξηροτέραν κρᾶσιν οὐ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ διαιτήματα ποιήσειεν ἂν εὔκρατον ἀκριβῶς, ἀλλὰ τοσοῦτον τῆς εὐκράτου ψυχρότερά τε καὶ ὑγρότερα ταῖς κράσεσιν, ὅσον καὶ ἡ φύσις τῆς φύσεως ἦν θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα. τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον γένος τῶν αἰτίων ἐπανορθοῦται τὰς συμφύτους δυσκρασίας, τὸ δὲ ἕτερον τὸ προειρημένον διαφυλάττει. χρεία δὲ ἑκατέρων ἐν μέρει τοῖς ἰατροῖς, ἐπανορθοῦσθαι μὲν ἐπὶ πολλῆς σχολῆς, κατὰ βραχὺ μετάγοντας ἐπὶ τὸ βέλτιον· οὐ γὰρ φέρουσιν αἱ φύσεις τὰς ἀθρόας ἀλλοιωσεις· φυλάττειν δ' ἐν

dicam, omnium, quae corpori admoventur, materias ac facultates intellexerit, falubribus caufis utetur, fimilia fimilibus adhibendo, fi quidem corporis temperamentum, quale accepit, tueri velit. Si vero permutare corpus atque transferre velit in meliorem ftatum, altero falubrium caufarum genere antedictis quidem contrario eft opus, quod a temperatis mediisque, quas optimis naturis convenire dicebamus, aequaliter in alterutram partem declinet. Nunquam enim in exquifitam temperiem calida et ficca victus ratio calidiorem et ficciorem naturam mutabit, fed ea, quae tanto fit jufto temperamento frigidior et humidior, quantum natura naturam calore et ficcitate fuperabat. Tale autem caufarum genus congenitas intemperaturas emendat; alterum vero, de quo ante disputatum eft, confervat. Utrisque autem medici viciffim utuntur. Siquidem, quum per otium majus licet, corrigunt paulatim in meliorem ftatum transferentes; non enim fubitas natura mutationes fustinet. In eodem

ταύτῃ κατὰ τὰς ἀναγκαίας ἀσχολίας. πῶς οὖν καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν αἰτίων φυλακτικὸν ὀνομάζομεν; ἔπρεπε γὰρ αὐτὸ μᾶλλον ἴσως ἀλλοιωτικόν τε καὶ θεραπευτικὸν, καὶ τῶν συμφύτων ἁμαρτημάτων ἐπανορθωτικὸν κεκλῆσθαι ὅτι πρὸς ὅλον τὸ γένος τῆς ὑγείας ἀναφέροντες, οὐ πρὸς τὰς κατ' εἶδος ἐν αὐτῇ διαφορὰς, ὅσα μὲν ὑγιαίνοντας φυλάττει, φυλακτικὰ πάντα κεκλήκαμεν, ἐάν τε πρὸς τῷ φυλάττειν τὴν ὑγείαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἄγῃ τὴν ὅλην κρᾶσιν, ἄν τε φυλάττῃ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχουσαν κατάστασιν· ὅσα δὲ χείρονα τὴν κατάστασιν ἀποτελεῖ, νοσερά. τῶν μὲν οὖν ὁμοίως δυσκράτων ἅπασι τοῖς τοῦ σώματος μέρεσιν ὁμοία καὶ ἡ ἐπιμέλεια· τῶν δ' οὐχ ὁμοίων οὐχ ὁμοία. δύναται γὰρ ἡ μὲν γαστὴρ ψυχροτέρα τινὶ τοῦ προσήκοντος ὑπάρχειν, ἡ κεφαλὴ δὲ θερμοτέρα, καὶ δεῖσθαι τῶν οἰκείων ἑκατέρα· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον, ἢ θερμότερον, ἢ ψυχρότερον ὑπάρχειν τοῦ συμμέτρου, καὶ τῶν οἰκείων τῆς δυσκρασίας δεῖσθαι διαιτημάτων. οὔτ' οὖν ἐξ ἴσου γυμνάσομεν ἅπαντα

vero ſtatu, quum neceſſariis detinentur occupationibus, ſervant. Quid eſt igitur, cur talem cauſarum differentiam conſervatricem appellamus? Hanc enim potius immutatricem et curatricem forte nominaſſe conveniebat, et congenitorum vitiorum emendatricem; quoniam omnes, quae ſanos tuentur, cauſas, ad univerſum ſanitatis genus relatas, non autem ad ſingulas differentias, conſervantes vocavimus; ſive praeter id, quod ſanitatem ſervant, in meliorem ſtatum totam temperaturam deducant; ſive, quae ab initio generationis contracta eſt, naturam ſervent. Quae vero conſtitutionem deteriorem reddunt, morboſas dicimus. Omnibus autem ſimiliter intemperatis partibus ſimilis, diſſimiliter vero diſſimilis cura adhibetur. Poteſt enim ventriculus, quam par ſit, frigidior eſſe, caput vero calidius, atque ita utrumque ſibi propria remedia deſiderare. Ad eundem modum unaquaeque partium reliquarum juſto temperamento aut humidior, aut ſiccior, aut calidior, aut frigidior eſſe, victusque ratione intemperaturae ſuae familiari egere. Non

τῶν τοιούτων τὰ μόρια τοῦ σώματος, οὔθ᾽ ὡσαύτως ὑγρανοῦμεν καὶ ξηρανοῦμεν, ἤ τι τῶν ἄλλων πράξομεν. ἐπὶ πλέον δὲ λέγεται περὶ αὐτῶν ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ.

Κεφ. κς'. Τὰ δὲ τῶν ὀργανικῶν μορίων αἴτια ὑγιεινὰ κατὰ τὸ σφάλμα κἀνταῦθα τῆς ἀρίστης κατασκευῆς ἀλλήλων διενήνοχεν. ἄλλα μὲν γάρ ἐστιν ὑγιεινὰ τῶν παρὰ τὴν διάπλασιν σφαλμάτων, ἄλλα δὲ τῶν παρὰ τὸ μέγεθος, ἢ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν θέσιν. ἐν μὲν οὖν τῇ διαπλάσει πλεῖω τὰ σφάλματα. καὶ γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μορίου, καὶ εἴ πού τις ἐν αὐτῷ κοιλότης ἐστὶ κατὰ φύσιν, [220] ἢ στόμιον, ἢ πόρος, ἢ τραχύτης τις, ἢ λειότης, ὅταν ἐξίστῆται τῆς οἰκείας συμμετρίας, ἐπ᾽ ὀλίγον μὲν τοῦτο πάσχοντα, τῆς τῶν ὑγιεινῶν σωμάτων ἔχεται προσηγορίας, ἐπὶ πλέον δὲ, τῆς τῶν νοσωδῶν· εἰ δ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς βλάπτειν τὴν ἐνέργειαν, ἤδη νοσεῖν λεχθήσεται. κατὰ δὲ τὸ ποσὸν ἡ ὑπερβολή τε καὶ ἔλλειψις εἰς τὰς αὐτὰς ἄγει διαφοράς. ἐν ἀριθμῷ δὲ, λεῖπον ἢ περισσεῦον ὁτιοῦν τῶν

igitur omnes ejusmodi partes ex aequo exercebimus, nec eodem modo humectabimus, aut exiccabimus, aut aliud quidpiam efficiemus. De his autem fufius in libris de fanitate tuenda disputatum eft.

Cap. XXVI. Inftrumentorum vero, quatenus ipfa ab optima conftitutione recedunt, hic etiam falubres caufae inter fe differunt. Siquidem aliae vitiatae conformationis, aliae magnitudinis, aliae numeri, aliae pofitus falubres funt caufae. In conformatione igitur complura vitia cernuntur, nimirum figura partis, et fi quod eft naturale in ea concavum, aut ofculum, aut meatus, aut afperitas, aut laevitas, a fua fymmetria declinantia. Quod fi exiguum vitium fit, falubrium; fin magnum, infalubrium appellationem obtinent. Si vero tantus fit exceffus, ut actio laedatur, jam aegrotare dicuntur. In magnitudine vero easdem differentias exuperantia et defectus conftituunt. In numero autem, quaecunque five una, five plures ex partibus fimplicibus

ὁμοιομερῶν ἒν ἢ πλείω. τούτου τοῦ γένους εἰσὶ καὶ ὅσαι παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν οὐσίαι συνίστανται. λοιπὸν δ' ἐστὶ γένος ἄλλο παρὰ τὴν θέσιν ἑκάστου τῶν ἁπλῶν μερῶν, ἐν ᾧ καὶ αὐτῷ τέτταρες αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί· πρώτη μὲν ἡ ἀρίστη· δευτέρα δὲ ἡ βραχύ τι παραλλάττουσα καὶ διὰ τοῦτ' ἔτι ὑγιεινὸν ἀποτελοῦσα τὸ σῶμα· καὶ τρίτη νοσερὸν, ὅταν ἐπὶ πλέον ἐξιστῆται· καὶ τετάρτη τὸ ἤδη νοσοῦν, ὅταν ἐπὶ πλεῖστον. ὅσα μὲν οὖν ἡμάρτηται μόρια κατὰ τὸ σχῆμα, καθάπερ ὅσα βλαισὰ, καὶ ῥαιβὰ, καὶ λοξὰ, ταῦτα νεογενῆ μὲν ἔτι καὶ ἁπαλὰ διαπλάσει τε καὶ ἐπιδέσει εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται· σκληρὰ δ' εἰ φθάσειεν αὐξηθέντα γενέσθαι, τὴν ἐπανόρθωσιν οὐ προσίεται. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα περὶ τὴν κοιλότητα ἡμάρτηται, καὶ ταῦτα ὡσαύτως ἐπανορθοῦται μὲν ἔτι αὐξανόμενα, τελειωθέντα δὲ οὐ δύναται. μικρὰς μὲν οὖν κοιλότητας ἐπίδεσίς τε καὶ ἡσυχία, μεγάλας δὲ ἐνέργειά τε τῶν μερῶν καὶ κατάληψις ἐργάζεται πνεύματος. οὕτως δὲ καὶ ὅσα κατὰ πόρους, ἢ

aut defint, aut redundent. In quo genere continentur quae praeter naturam nobis adnafcuntur materiae. Supereft aliud genus, nempe fimplicis cujusque partis fitus. Cujus quatuor omnino funt differentiae, una quidem optima; altera, quae nonnihil ab hac deflectit, ideoque falubre corpus reddit; tertia morbofum, quum longius recedit; quarta vero jam aegrotum, quum plurimum diftat. Quae autem vitium in figura fecerunt, quales vatiae funt, varae et obliquae, fiquidem recens adhuc natae atque tenellae funt, reconcinnatione et deligatione ad naturalem ftatum reducuntur; fin durae ac jam inauctae, non corriguntur. Quinetiam et quae vitiofam cavitatem obtinent, dum adhuc crefcunt, eodem emendantur modo. Quum vero ad fummum incrementum pervenerunt, correctionem non admittunt. Itaque exiguas cavitates ligatura et quies, magnas vero partium actio et fpiritus retentio reddit. Eodem autem modo meatuum et ofculorum vitia emendantur. Quaecunque

στόμια. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα μείζω τοῦ δέοντος, ἡσυχία τε καὶ ἐπίδεσις ἐπιτήδειος ἐλάττονα πέφυκεν ἐργάζεσθαι. μείζω δ' ἀποτελεῖται τὰ μόρια κινήσει τῇ κατὰ φύσιν ἅμα τρίψει συμμέτρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα πέφυκεν ἐπισπᾶσθαι πλέον αἷμα. τῶν δὲ λειπόντων μορίων, ὅσα μὲν ἐξ αἵματος ἔχει την γένεσιν, οὐκ ἀδύνατος ἡ ἐπανόρθωσις· ὅσα δ' ἐκ σπέρματος, ὀλίγου δεῖν ἀδύνατος. ἔστι δ' ὅμως ἀντ' αὐτῶν ἐνίοτε ποιεῖν ἕτερα παραπλησίαν ἐκείνοις ἔχοντα τὴν χρείαν. ἁπάντων δ' αυτῶν ἡ μὲν φύσις ἐστὶ δημιουργὸς, ὁ δ' ἰατρὸς ὑπηρέτης. ὅσα δὲ περιττεύει κατ' ἀριθμὸν, ἀφαίρεσις αὐτῶν ἐστιν αἴτιον ὑγιεινόν. ἐπισκέπτεσθαι δὲ δεῖ, ἐφ' ὧν δυνατόν· εἰ δ' ἀδύνατον φαίνοιτο, μετατιθέναι πειρᾶσθαι. ἡ δ' αὐτὴ καὶ τῶν παρὰ τὴν θέσιν ἡμαρτημένων ἐπανόρθωσις. εὔδηλον δὲ, ὡς δύο καὶ τρία πολλάκις ἁμαρτήματα δύναται συστῆναι περὶ μόριον ἓν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τὴν γαστέρα μικράν τε ἅμα καὶ στρογγύλην καὶ κατὰ τοῦ διαφράγματος ἐπικειμένην ἔχοντος. ἡμάρτητο γὰρ ἐν αὐτῇ μέγεθός τε καὶ διάπλασις καὶ θέσις. ἦν δὲ καὶ τῇ

etiam juftam magnitudinem excedunt, quiete aptaque deligatione minores efficiuntur; majores vero motu naturae commodo, et frictione mediocri, et aliis quibuscunque fanguinem uberiorem attrahere idoneis. Quae autem deficiunt, fiquidem ex fanguine ortum habent, refarciri poffunt. Quae vero ex femine, fere non poffunt, verum pro his alia eundem habentia ufum nonnunquam efficere licet: quorum omnium opifex natura eft, medicus vero minifter. At quae numero fuperant, ipforum fublatio caufa falubris eft. Sed confiderandum, in quibus id fieri poffit. Quod fi fieri nequeat, ut alio transferatur, adhibenda cura eft. Eadem ratione quae in fitu funt vitia emendantur. Certum autem eft, duo aut tria vitia in eadem faepe parte fimul confiftere poffe: quod ei accidit, qui exiguum ac rotundum et in feptum transverfum incumbentem ventriculum habebat, in quo magnitudo, conformatio et fitus depravatus erat; tem-

κράσει ψυχροτέρα. ταύτην εἰς μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἄγειν ἀμήχανον ἦν· ὥστε δὲ ἧττον ὑπ᾽ αὐτῆς ἐνοχλεῖσθαι, δυνατόν. ἐπειδὴ γὰρ ἐδυσπνόει, πληρωθείσης τῆς γαστρὸς, ἐλάττονά τε καὶ τρόφιμα καὶ μὴ βαρέως ὑπιόντα προσεφέρετο τρὶς τῆς ἡμέρας. ἄλλῳ δὲ, ἐμφράξεως ἐν ἥπατι διὰ τὴν στενότητα τῶν ἀγγείων συνεχέστατα γινομένης, ὑγιεινὸν αἴτιον ἐξευρέθη ἡ λεπτύνουσα δίαιτα.

Κεφ. κζ΄. Λοιπὸν οὖν ἔτι γένος ἓν κοινὸν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν ἐστιν ἡ λύσις τῆς συνεχείας, ἣν ἴσως τις οὐ συγχωρήσει τοῖς ἀμέμπτως ὑγιαίνουσιν ὑπάρξαι ποτέ· εἶναι γὰρ [221] ἀεὶ πάθος· οὐκ εἰδὼς ὁμοίαν ἀπορίαν ἐσομένην ὑπὲρ ἁπάντων τῶν γενῶν. εἰ μὴ γὰρ ἐνεργείας αἰσθητὴ βλάβη διορίζοι τὸ νόσημα τῆς ὑγείας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιὸν τῆς διαθέσεως ἐπινοοῖτο μόνον, ἀναγκαῖον ἔσται τὸ τῆς ἀειπαθείας προσδέξασθαι δόγμα, μηδενὸς ἀρίστας ἔχοντος ἁπάσας τὰς ἐνεργείας. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ὡς ἂν λογικώτερον σκέμμα, καθ᾽ ἑαυτὸ λόγου τυγχανέτω.

peramentum quoque frigidius. Hic ad naturalem ftatum nullo auxilio transferri poterat, fed tamen, ne nimis infeftaretur, impediri. Quoniam enim, dum plenus venter erat, aegre fpirabat, cibus parcior, fed qui probe aleret, nec lente defcenderet, ter die fumebatur. Alteri vero, cui jecur faepiffime ob vaforum anguftiam obftruebatur, extenuans victus remedio fuit.

Cap. XXVII. Supereft adhuc genus unum, quod fimplicium partium et inftrumentorum commune eft, nempe unitatis folutio, quam forte quispiam his, qui inculpata fanitate fruuntur, aliquando ineffe negabit ob id, quod ea femper affectio fit; non videns, quod de omnibus generibus eodem modo dubitandum effet. Nam fi actionis offenfio, quae quidem fenfu percipitur, morbum a fanitate non diftinguat, fed affectionis tantum qualitas confideretur, neceffario perpetuae valetudinis opinio recipietur: quum nemo fit, qui optimas actiones omnes habeat. Verum haec disputatio, quoniam magis logica effe videtur, feorfum confideranda eft.

Κεφ. κη'. Τὰ δ' ὡς πρὸς τοὺς ὁμολογουμένως νοσοῦντας ὑγιεινὰ τῶν αἰτίων ἑξῆς διέλθοιμεν, ἀπὸ τοῦ τῆς δυσκρασίας ἀρξάμενοι γένους. διοριστέον ουν ἐνταῦθα πρότερον, ὅπερ ὀλίγου δεῖν ἅπαντες οἱ ἰατροὶ παραλείπουσιν, ὡς αλλα μέν ἐστιν ὑγιεινὰ τῆς ηδη γεγενημένης δυσκρασίας, ἄλλα δὲ τῆς ἔτι γινομένης, ὥσπερ γε καὶ τῆς γενησομένης ἄλλα. (483) ταύτης μέν γε τῆς ὑστάτης τα μὲν ἐν τῷ προφυλακτικῷ μέρει τῆς τέχνης ἐστὶ, τὰ δὲ ἐν τῷ ὑγιεινῷ· τῆς δὲ πρώτης ἁπασῶν ἐν τῷ θεραπευτικῷ μόνῳ· τῆς δ' ἀμφοῖν μέσης λεχθείσης ἐν τῷ προφυλακτικῷ τε καὶ θεραπευτικῷ. τὴν μὲν γὰρ ηδη γεγενημένην τε καὶ οὖσαν νόσον ἰᾶσθαι χρή· τὴν δ' οὔπω μὲν οὖσαν, ἐσομένην δὲ, ἐκ τῆς κατὰ τυ σῶμα διαθέσεως κωλῦσαι γενέσθαι· τῆς γινομένης δὲ, τὸ μὲν ηδη γεγονὸς ἰᾶσθαι, τὸ γενησόμενον δὲ κωλῦσαι γενέσθαι. κωλυθήσεται δὲ, τῆς διαθέσεως, ἐφ' ᾗ γίνεσθαι πέφυκεν, ἀναιρεθείσης. ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιαύτη διάθεσις αἰτία προηγουμένη. η γεγονυῖα δὲ

Cap. XXVIII. De falubribus vero caufis, quatenus ad eos referuntur, quos aegrotare conftat, deinceps differamus, ab intemperie exorfi. Explicanda igitur prius funt, quae ab omnibus fere medicis praetermittuntur, nempe alias jam factae intemperiei falubres caufas effe, alias ejus, quae adhuc fit, quemadmodum et ejus, quae futura eft, alias. Hujus poftremae aliae in ea artis parte conftitutae funt, quae corpori profpicit, aliae in ea, quae praefentem fanitatem tuetur. Omnium autem primae in fola curandi ratione caufae pofitae funt. Ejus vero, quam inter utramque mediam effe diximus, in praecautione et curatione. Etenim factam intemperiem et quae jam morbus exiftit, curare oportet. Eam autem, quae nondum morbus eft, fed tamen ex corporis affectione futurus, prohibere oportet. Ejus vero, quae fit, quod quidem jâm factum eft, curare, quod vero futurum eft, prohibere. Prohibetur autem, affectione, ex qua id fieri idoneum eft, fublata, quae quidem antecedens caufa nominatur. Jam vero

νόσος ἤδη θεραπευθήσεται, τῆς διαθέσεως, ὑφ' ἧς πρώτως ἡ κατὰ φύσιν ἐνέργεια βλάπτεται, λυθείσης, ἥνπερ δὴ καὶ φαμὲν αὐτὴν εἶναι τῆς νόσου τὴν αἰτίαν. ἡ δ' ἴασις ἕνα μὲν ἔχει πρῶτόν τε καὶ τὸν κοινότατον σκοπὸν, αὐτῷ τῷ μέλλοντι λυθήσεσθαι τὸ ἐναντίον. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γένους ἐστὶ πάντα τὰ δημιουργοῦντα τὴν ὑγείαν αἴτια, κατὰ μέρος δ' ἐκ τῶν καθέκαστον ἐναντίων. τῇ μὲν οὖν θερμῇ διαθέσει τὸ ψυχρὸν αἴτιον ἐναντίον ἐστὶ, τῇ ψυχρᾷ δὲ τὸ θερμὸν, ἐπί τε τῶν ἄλλων ἀνάλογον. εἰ γὰρ ἄμετρον μὲν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν, σύμμετρον δὲ τὸ κατὰ φύσιν, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἄμετρον ὑπὸ τοῦ κατὰ τοὐναντίον ἐμμέτρου πρὸς τὸ σύμμετρον ἐπανελθεῖν. εὔδηλον δὲ, ὡς τὸ κατὰ δύναμιν, οὐ τὸ κατὰ φαντασίαν θερμαῖνον καὶ ψῦχον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, ληπτέον ἐστί. καλῶ δὲ κατὰ δύναμιν μὲν, ὅπερ ὄντως τε καὶ ἀληθῶς ἐστιν οἷον λέγεται· κατὰ φαντασίαν δὲ, τὸ τῇ προχείρῳ μὲν αἰσθήσει τοιοῦτον εἶναι φανταζόμενον, ὄντως δ' οὐκ ὂν τοιοῦτον. ὅπως δὲ χρὴ γνωρίζειν αὐτὰ, κατὰ τὴν περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρ-

factus morbus, affectione, quae prima naturalem actionem laedit, fublata, curabitur, quam quidem morbi caufam effe dicimus. Curatio autem unum habet fcopum primarium maximeque communem, nempe rei, quae tolli debet, contrarium. Ex hoc enim genere caufae omnes funt, quae fanitatem efficiunt; fpeciatim vero ex fuis cuique contrariis. Calido igitur affectui frigida caufa contraria eft, frigido vero calida. Eadem eft in reliquis ratio. Nam fi praeter naturam exceffus omnis fit, mediocritas vero fecundum naturam, neceffario omnino ad mediocritatem, quod exceffit, ab exceffu contrario reducetur. Perfpicuum autem eft, quod ex fua facultate, non autem fpecie ac imagine, calidum et frigidum aliaque id genus accipienda funt. Ex facultate voco, quod tale revera eft, quale effe dicitur; ex fpecie vero ac imagine, quod tale eft, quale obvio fenfui apparet, fed revera tale non exiftit. Quomodo autem haec cognofcere oporteat, in opere de fimplicium medi-

μάκων δυνάμεως εἴρηται πραγματείαν. εἰς δὲ τὴν εὕρεσιν τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅσα μὲν ὡς πρὸς τὴν ἤδη γεγενημένην νόσον ἐστὶν ὑγιεινὰ, τῇ μεθόδῳ χρηστέον, ᾗ τὸ κατὰ φαντασίαν τοῦ κατὰ δύναμιν ὁρίζεται· ὅσα δὲ ὡς πρὸς τὴν ἔτι γινομένην, αὐτῇ τε ταύτῃ, καὶ προσέτι καθ' ἣν ἐξευρίσκεται τὰ τῶν νοσημάτων αἴτια· φέρε γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις ἀνάπτεσθαι πυρετὸν, ἔνδειξις ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀλλοίωσίς τε καὶ κένωσίς ἐστιν· ἀλλοίωσις μὲν ἡ παύουσα τὴν σηπεδόνα, μενούσης τῆς αἰτίας, [222] κένωσις δὲ ἡ ὅλην ἐκ τοῦ σώματος ἐξάγουσα τὴν αἰτίαν. ἀλλὰ τὸ μὲν εἰρημένον εἶδος τῆς ἀλλοιώσεως πέψις ἐστὶν, ἣν ὑπὸ τίνων αἰτίων ἐγχωρεῖ ποιεῖν, ἐξευρόντες, ἐν ἐκείνοις ἂν ἔχοιμεν ἤδη τὴν γνῶσιν τῶν οὕτως ὑγιεινῶν. αἱ κενώσεις δὲ διά τε φλεβοτομίας, καὶ κλυστήρων, καὶ οὔρων, καὶ τῆς κατὰ τὸ δέρμα διαπνοῆς εἰσιν, ἔτι δὲ ἀντισπάσεως καὶ μετοχετεύσεως εἰς ἕτερα. τούτου δὲ τοῦ γένους ἐστὶ καὶ τὸ καταμήνια κινῆσαι καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἀναστομῶσαι, καὶ

camentorum facultatibus docuimus. Ad inveniendas autem falubres caufas, has quidem, quae morbum jam ortum curant, ea via ac ratione utendum eft, qua id, quod rei fpeciem prae fe fert, ab eo, quod facultate ejusmodi fit, diftinguitur; ad has vero, quae adhuc nafcenti medentur, non folum hac, fed et ea, qua morborum caufae inveniuntur. Age igitur accendatur, exempli gratia, ex humoribus putribus febris: hi immutationem atque vacuationem indicant. Immutatio quidem putredinem tollit, manente materia, quam vacuatio totam e corpore educit. Ejusmodi autem immutationis fpecies eft concoctio, cujus perficiendae rationem nactus, caufarum, quae hoc modo fanitatem efficiunt, peritiam habebis. Vacuatio autem fit per venae fectionem, clyfteres, urinas et cutis perfpirationem; praeterea et per revulfionem in contrarium et derivationem in alteram partem. In hoc genere continentur menfium provocatio, et venarum haemorrhoidum reclufio; et quae per nares ac

διὰ ῥινῶν καὶ ὑπερώας καθᾶραι. ἐξευρόντες οὖν κἀνταῦθα τὰς ὕλας, αἷς ἐν ποιότητι καὶ ποσότητι, καὶ καιρῷ, καὶ τρόπῳ τῆς χρήσεως προσφερομέναις ἡ κένωσις γίνεται, κατ᾽ αὐτὸ τὸ μέρος τῆς τέχνης εὑρήσομεν τὰ ὑγιεινά. καὶ γέγραπται πάντων ἡ εὕρεσις ἐν τῇ θεραπευτικῇ πραγματείᾳ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ ταῖς ἄλλαις δυσκρασίαις ταῖς τρισὶν, ἓν κοινὸν ἔχοντες παράγγελμα, τὸ ποιοῦν ἕκαστον ἐκκόπτειν πρότερον, εἶθ᾽ οὕτως ἥκειν ἐπὶ τὸ γεγονὸς ὑπ᾽ αὐτοῦ νόσημα, τὴν τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων εὕρεσιν ποιησόμεθα. κατὰ δὲ τὰς συνθέτους δυσκρασίας ἡ γ᾽ ἐκ τῶν ἁπλῶν σύνθεσις ἐνδείξεται τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα, κἀνταῦθα ἐχόντων ἡμῶν ἀνάλογον φάρμακον τῷ μεγέθει τῆς δυσκρασίας, τὸ πρὸς ἐκείνην ἁρμόττον, ἐξευρίσκειν. οἷον, εἰ οὕτως ἔτυχεν, δέκα μὲν ἀριθμοῖς ἐπὶ τὸ θερμότερον ἐξεστήκη τοῦ κατὰ φύσιν, ἑπτὰ δ᾽ ἐπὶ τὸ ξηρότερον. εἶναι δήπου χρὴ καὶ τὸ ὑγιεινὸν αἴτιον ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι δέκα μὲν ἀριθμοῖς ψυχρότερον, ἑπτὰ δὲ ὑγρότερον. εἰ μὲν οὖν αὐτῷ τῷ πεπονθότι μορίῳ προσά-

palatum fit purgatio. Quum igitur hic etiam inventae fuerint materiae, quibus in qualitate, quantitate, temporis occafione et utendi modo miniftratis vacuatio fit, in hac artis parte falubria inveniemus, quorum omnium in opere de curandi ratione tradita eft inventio. Eadem ratione in aliis tribus temperaturis falubres caufas inveniemus, unum commune praeceptum fervantes, nempe tollendam prius caufam omnium harum effectricem, deinde ad morbum ab eadem genitum veniendum effe. In compofitis vero intemperaturis conjunctae fimplices caufae falubria praecepta commonftrabunt. Atque etiam idoneum remedium, fi, quod intemperaturae magnitudini proportione refpondet, cognofcamus, inveniri poterit; velut, exempli gratia, fi decem numeris corpus, quam naturae conveniat, calidius fit, feptem vero ficcius; in hisce affectibus caufa falubris decem numeris frigidior, feptem vero humidior effe debebit. Itaque, fi affectae parti ejus-

γοιτο τοιοῦτον φάρμακον, εἰς τοσοῦτον ἔστω ψυχρότερόν τε καὶ ὑγρότερον, εἰς ὅσον ἡ ἔνδειξις κελεύει. διὰ βάθους δὲ κειμένου τοῦ πεπονθότος, ἐπιτεχνᾶσθαι χρὴ τοιοῦτον ἐργάζεσθαι τὸ ὑγιεινὸν, ὡς μὴ φθάνειν ἐκλύεσθαι κατὰ τὴν ὁδόν. εἰ μὲν οὖν θερμότερον εἶναι δέοι τοῦ συμμέτρου, μὴ τοσοῦτον μόνον ἔστω θερμότερον, ὅσου δεῖται τὸ πάθος, ἀλλ᾽ ἐξ ἐπιμέτρου προσκείσθω τὸ διὰ τὴν θέσιν ἀναγκαῖον προσερχόμενον· εἰ δὲ ψυχρότερον, οὐχ ἁπλῶς χρὴ τοσοῦτον ποιεῖν αὐτὸ ψυχρότερον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλην σκοπεῖσθαι πρότερον. εἰ μὲν γὰρ παχυμερές ἐστιν, οὐχ ὁδοιπορήσει μέχρι βάθους πολλοῦ· τοὐναντίον δὲ πᾶν ἐργάσεται πυκνῶσαν τὴν ἐπιφάνειαν. εἰ δὲ λεπτομερὲς ὑπάρχει, δύναιτ᾽ ἂν ἐξικέσθαι μέχρι πλείονος βάθους. οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγραινόντων καὶ ξηραινόντων τὸ παχυμερὲς καὶ λεπτομερὲς τῆς οὐσίας ἐπισκεπτέον. ἀπὸ μὲν δὴ τῆς θέσεως τοῦ πεπονθότος ἡ ἔνδειξις εὑρίσκει τὸ ὑγιεινὸν, ὡς εἴρηται νῦν. ἀπὸ δὲ τῆς διαπλάσεώς τε καὶ θέσεως, ὅταν ἐκροὰς αἰσθητὰς ἔχῃ συντετρημένας εἰς ἕτερον, ἢ μηδεμίαν ἔχῃ. τὰς μὲν

modi medicamentum adhibeatur, id tam frigidum ac humidum ſit, quam indicatio jubet. Quod ſi in alto corpore pars affecta ſit poſita, excogitandum ſalubre remedium eſt, quod in transitu viam ſuam non amittat. Si igitur id juſto calidius eſſe oporteat, non ſolum, quantum affectus ipſe exigit, calidum ſit, ſed ultra modum adjiciatur, quod ob ſitum neceſſario addendum eſt. Sin frigidius admovendum ſit, non ſimpliciter augendum ejus frigus eſt, ſed et materia prius conſideranda eſt; quae ſi partium craſſitie pollet, tantum abeſt, ut in profundum feratur, ut contrarium omnino effectum praeſtet cutim denſando. Si vero ſubſtantiae tenuitate donata ſit, altius penetrare poterit. Ad eundem modum in humidis et ſiccis craſſities et tenuitas conſideranda eſt. Itaque ab affectae partis ſitu ſumpta indicatio ſalubres cauſas (ut modo diximus) ſuggerit. A formatione vero et ſitu, quum emiſſaria ſenſibus conſpicua in adverſam partem perforata habent, aut his omnino carent. Quae enim

γὰρ εἰς τὰ κυριώτατα φερούσας ἐκροὰς ἀποτρέπομεν, ἐρεθίσομεν δὲ τὰς εἰς μὴ κυριώτατα. δῆλον δὲ, ὡς τῶν ποιούντων αἰτίων τὴν δυσκρασίαν ἡ διὰ τῆς κενώσεώς ἐστιν ἴασις. αὐτῶν γὰρ τῶν δυσκρασιῶν μόνον ἀλλοίωσις ἴασίς ἐστιν.

Κεφ. κθ΄. Λυθείσης δὲ τῆς συνεχείας, ὁ μὲν τῆς ἰάσεως σκοπὸς, ἡ ἕνωσις, ἐπὶ μὲν τῶν ὀργανικῶν μορίων ἀδύνατος· ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν οὐκ ἀεὶ δυνατὸς, ἀλλ' ἐν ἐνίοις, ὡς ἐν τοῖς σαρκώδεσι, κόλλησις ἡ ἴασίς ἐστιν· οὐ διοίσει δὲ οὐδ' εἰ σύμφυσιν ὀνομάζοις. ἡγεῖται δ' αὐτῆς, ὅταν μεῖζον γένηται τὸ τραῦμα, προσαγωγὴ τῶν διεστώτων μορίων, ἐκ τοῦ τῆς διαπλάσεως [223] ὑπάρχουσα γένους. ἵνα δ' αὕτη γένηται μόνιμος, ἐπίδεσις ἡ συνάγουσα τὰ διεστῶτα, καὶ ἀγκτῆρες, καὶ ῥαφαὶ χρήσιμοι. κολλᾷ μὲν οὖν τὰ διεστηκότα καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἕνωσιν ἀποδίδωσιν ἡ φύσις. ἡμέτερον δ' ἔργον ἓν πρῶτον μὲν, ὡς εἴρηται, τὸ συνάγειν εἰς ταὐτὸ τὰ διεστῶτα, δεύτερον δὲ τὸ φυλάττειν, ὡς συνήχθη, καὶ τρίτον, ὡς μηδὲν ἐμπέσῃ τῶν χειλῶν μεταξὺ, προνοεῖ-

in principes partes fluunt, avertimus; irritamus vero, quae in ignobiles feruntur. Certum autem eſt cauſas, quae intemperiem efficiunt, vacuatione curandas eſſe; ipſam vero intemperiem alteratione.

Cap. XXIX. In ſoluta autem unitate praecipua curationis intentio eſt, ut ad unitatem reducatur, quod inſtrumentis quidem fieri non poteſt, nec in omnibus ſimplicibus partibus, ſed quibusdam; velut in carnoſis, quae agglutinatione curantur (nihil autem refert, an coalitum dixeris). Hanc, quum vulnus majus eſt, praecedit diductarum partium commiſſio, quae in conformationis genere continetur. Ut autem haec firma ſtabilisque fiat, deligatura, quae ſeparatas partes conjungat, et fibulae et ſuturae utiles ſunt. Agglutinat vero diſſidentes partes ac priſtinae unitati reſtituit natura. Noſtrum vero munus eſt, primum quidem, ut dixi, diductas partes in unum cogere; ſecundum, commiſſas ſervare; tertium, providere, ne quid inter vulneris labra incidat; quartum.

σθαι, καὶ τέταρτον, αὐτὴν τοῦ μέρους τὴν οὐσίαν ὑγιεινὴν διαφυλάττειν. τὸ μὲν δὴ πρῶτόν τε καὶ δεύτερον ὡς ἄν τις ποιήσειεν, εἴρηται. τὸ δὲ τρίτον ἐν μὲν τῷ συνάγειν τὰ διεστῶτα γίνοιτ᾽ ἄν, εἰ μηδὲν ἔξωθεν ἐμπίπτειν ἐάσομεν, ὡς πολλάκις γε θρὶξ, ἢ ἔλαιον, ἢ ὑγρότης τις ἑτέρα μεταξὺ στᾶσα τῶν κολληθησομένων, ἐκώλυσεν αὐτῶν τὴν ἕνωσιν. ἐν δὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ διὰ τῶν ὑποῤῥύσεων ἡ τοῦ τρίτου σκοποῦ φυλακή. τὴν δ᾽ ὑπόῤῥυσιν αὐτὴν ἐξ ἐπιδιαιρέσεως, καὶ ἀντιδιαιρέσεως, καὶ σχήματος ἐπιτηδείου ποριστέον. ἡ δ᾽ οὐσία τοῦ μέρους ὑγιεινὴ φυλαχθήσεται διὰ τῶν μετρίως ξηραινόντων. αὕτη μὲν ἡ ἴασίς ἐστι συνεχείας λύσεως ἐν σαρκώδει μορίῳ γεγενημένης αὐτῆς καθ᾽ ἑαυτὴν μόνης. εἰ δ᾽ ἑτέρῳ τινὶ μιχθείη νοσήματι, πλείους οἱ σκοποὶ τῶν ἐνδείξεων, οὓς ἐν ταῖς τῶν συνθέτων, ἢ ἐπιπεπλεγμένων, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, διδασκαλίαις ἑξῆς ἐροῦμεν. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ πρὸς τὰς λοιπὰς τῆς ἑνώσεως λύσεις ἰτέον.

partis ſubſtantiam tueri. Quemadmodum autem primum ac ſecundum quis efficere poſſit, ante diximus. Tertium vero perficiemus, ſi, quae disjuncta ſunt, conjungendo nihil in vulnus extrinſecus illabi ſinamus. Perſaepe enim pilus aut oleum aut alius humor in agglutinandarum partium medio poſitus continuitatem impedit. Deinde, procedente tempore, tertium ſcopum ſervabimus humoris effluxione, quae aperto vulnere fit, aut adverſa parte inciſo, aut apte collocato. Subſtantiae autem partis ſanitatem tuebimur mediocriter reſiccantibus. Haec quidem eſt ſolutae unitatis in carnoſa parte, ſi quidem ſola ſit, curandi ratio. Quod ſi cum altero morbo conjuncta ſit, plures erunt indicationum ſcopi, de quibus deinceps differemus, quum de compoſitis commiſtisque affectibus aut quomodocunque lubet appellare, differemus. Nunc vero reliquas unitatis ſolutiones tractemus.

Κεφ. λ'. Κάταγμα τοίνυν ἐστὶ μὲν τῆς ἐν ὀστῷ συνεχείας λύσις. ἀνίατον δὲ ὄν, ὅσον ἐπὶ τῷ πρώτῳ σκοπῷ, κατὰ δεύτερον τινὰ τρόπον ἰατόν πως γίνεται. πρῶτος μὲν οὖν σκοπὸς ἡ σύμφυσις οὐ δυναμένη διὰ σκληρότητα τοῦ μορίου γενέσθαι. δεύτερον δὲ ἡ δέσις (484) διὰ πώρου δεσμοῦντος ἐν κύκλῳ τὸ κάταγμα. γένεσις δὲ τῷ πώρῳ, καθ' ὅσον μὲν ἐξ ὕλης καὶ ἀποφύσεως γίνεται, κοινὴ πρὸς τὰ ἄλλα, καθ' ὅσον δὲ ἐγγύς ἐστιν ὀστῷ τὴν ἰδέαν, ἐκ τῆς ἐκείνου τροφῆς. μαλακὸν δὲ καὶ παιδικὸν ὀστοῦν καὶ συμφῦναι δυνατόν. σπάνιος δὲ καὶ ἡ τοῦδε τοῦ πάθους γένεσις ἄνευ συμπλοκῆς. ὡς τὰ πολλὰ γὰρ οἱ παρακείμενοι μύες ἅμα τοῖς ἄλλοις σώμασι πάσχουσι, ῥηγνυμένων τῶν ὀστῶν, ὥστε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας διττός, ἕτερος μὲν ὁ ἐπὶ τοῖς ὀστοῖς, ἕτερος δὲ ὁ ἐπὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὰ σώμασιν. ὁ μὲν δὴ τοιοῦτος ἐν ταῖς τῶν σαρκωδῶν μορίων ἐπιπεπλεγμέναις διαθέσεσιν εἴρηται. περὶ δὲ τῶν καταγμάτων ἐν τῷδε ῥητέον. ἐπεὶ γὰρ καὶ τούτων ἡ ἴασίς ἐστιν ἐκ τῆς πωρώσεως, ἵνα δ' αὐτὴ γένηται, τῆς οἰκείας

Cap. XXX. Fractura igitur folutio continuitatis eft in offe; quae, quatenus ad primum fcopum attinet, non fanefcit; quatenus vero ad fecundum, quodammodo curari poteft. Primus autem fcopus eft agglutinatio, quae fieri ob ficcitatem non poteft. Secundus autem connexio, quae callo fracturam circumligante perficitur. Origo vero calli, quatenus ex materia et a natura fit, aliis eft communis, quatenus vero formam habet offi fimilem, ex ejus nutrimento gignitur. At molle puerileque os coalefcere poteft. Caeterum ejusmodi affectus fine alterius focietate raro contingere folet. Fractis enim offibus mufculi una cum aliis vicinis partibus ut plurimum afficiuntur. Quocirca duplex erit curationis ratio; una quidem ipforum offium, altera circumftantium partium, de qua differemus, quum de carnofarum partium commiftis affectibus agemus. De fracturis autem nunc disputandum eft. Quoniam quidem hae callo curantur (cui generando proprio offis nutrimento opus eft), ad

τροφῆς τοῦ ὀστοῦ δεῖ περίττωμα πρὸς τὴν τοῦ πώρου γένεσιν ὑποβεβλῆσθαι τῇ φύσει, τὸ περίττωμα δὲ τοῦτο καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῇ ποσότητι σύμμετρον εἶναι χρὴ, διὰ τοῦτο ἀγωγῆς δεῖται τῆς τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον το ἐπιῤῥέον αἷμα τοῖς ὀστοῖς παρασκευαζούσης, ἐξ οἵου τε καὶ ὅσου γενήσεται πῶρος. ἐπεὶ δ' ἐκχεῖται τοῦτο δια τῶν σηραγγων τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ, σκοπεῖν αὐτοῦ χρὴ τὸ πλῆθός τε καὶ τὴν ποιότητα, καὶ οὕτως ἢ ξηραντικωτέραν ποιεῖσθαι τὴν ἀγωγὴν, ἢ ὑγραντικωτέραν, ὅπερ ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασι λέλεκται.

Κεφ. λα'. [224] Νεύρου δὲ καὶ τένοντος νύγμα διά τε τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως, καὶ διότι συνεχές ἐστι πρὸς τὴν ἀρχὴν τὸ μόριον, ἕτοιμον ἐπικαλέσασθαι σπασμοὺς, καὶ μάλισθ' ὅταν μηδὲν διαπνέηται πρὸς τὰ ἐκτὸς, τυφλωθείσης τῆς τοῦ δέρματος τρώσεως. τοῦτο τοίνυν χρὴ ἀναστομοῦν, καὶ ἀναξηραίνειν οὐσίᾳ λεπτομερεῖ, διϊκνεῖσθαι δυναμένῃ πρὸς το βάθος ἄχρι τοῦ τετρωμένου νεύρου. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τουτου τελέως ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθό-

calli generationem naturae committendum recrementum eſt, id autem et qualitate et quantitate temperatum eſſe debet. Ideo victus ratio requiritur, ex qua tantus talisque ſanguis, qui ad oſſa fertur, comparetur, quantus qualisque generando callo eſt neceſſarius. Quoniam rurſus is per oſſis fracti cavernas transmittitur, conſiderare ejus multitudinem ac qualitatem, atque ita victum ſicciorem aut humidiorem inſtituere oportet. Haec omnia in opere de medendi methodo fuſius tradita ſunt.

Cap. XXXI. Nervi vero et tendonis punctura ob ſentiendi praeſtantiam ob idque, quod cum principio pars haec continuitatem habet, prompte accerſit convulſionem, maximeque ſi nihil foras exhalet, quod ſcilicet caecum ſit cutis vulnus. Id igitur aperiendum eſt, exiccandumque materia tenui, quae in altum et ad vulneratum usque nervum penetrare poſſit. De his autem in libris de curandi

δου γράμμασιν. ἐν μὲν οὖν δὴ ταῖς ἁπλαῖς τοῦδε τοῦ γένους διαθέσεσιν ἡ τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων ἰδέα τοιάδε.

Κεφ. λβ΄. Κατὰ δὲ τὰς συνθέτους ἐπιπέπλεκται τοῖς ἕλκεσιν πρώτη μὲν ἡ κοιλότης, ἣν οὐκ ἄλλην διάθεσιν, ἀλλ᾽ ἕλκους ἡγοῦνται διαφοράν. ἔστι δὲ ου διαφορὰ τό γε τοιοῦτον, ἀλλ᾽ ἕτερόν τι γένος ὅλου τοῦ νοσήματος, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας αυτῆς ἐστιν ἀπώλεια. καὶ τοίνυν καὶ ἡ ἴασις ἐπὶ διττῷ πάθει διττοῦ δεῖται σκοποῦ. ἡ μὲν γὰρ τῆς συνεχείας λύσις ἑνώσεως, ἡ δὲ τῆς οὐσίας ἀπώλεια γενέσεως χρῄζει. λελεγμένοι δ᾽ εἰσὶν ολίγον ἔμπροσθεν οἱ τῆς γενέσεως σκοποί. καὶ μὲν δη καὶ ὡς χρὴ πρῶτον ἰᾶσθαι τήνδε τὴν διάθεσιν, εἶθ᾽ ἑξῆς ἑνοῦν ἐπιχειρεῖν, αυτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐνδείκνυται. ὅταν ουν ἀναπληρωθῇ μὲν τὸ κοῖλον, ὁμαλον δὲ τὸ ἕλκος ὑπάρχῃ, τὸν ἕτερον τῶν σκοπῶν ἀνῃρῆσθαι συμβαίνει. μέσης γαρ τῆς νεογενοῦς σαρκὸς ἱσταμένης τῶν χειλῶν τοῦ ἕλκους, ἑνωθῆναι μὲν αδύνατον τὰ διεστῶτα, σκοπὸν δ᾽ αλλον ἰάσεως ἐξευρεῖν χρή. τὴν δ᾽ εὕρεσιν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἕξομεν, ὃ περιποιῆσαι

ratione accurate disputatum eſt. Haec igitur eſt ſalubrium cauſarum in ſimplicibus ejusmodi affectibus forma.

Cap. XXXII. In compoſitis vero affectibus cum ulceribus primum quidem jungitur cavitas, quam non aliam affectionem, ſed ulceris differentiam eſſe arbitrantur. Verum id differentia non eſt, ſed alterum quoddam univerſi morbi genus, in quo perdita ſubſtantia eſt. Itaque ad duplicis morbi curationem ſcopo duplici opus eſt. Nam unitatis ſolutio continuitatem deſiderat, ſubſtantiae vero amiſſio nutritionem; cujus paulo ante ſcopi declarati ſunt. Quod vero affectionem hanc primum curare oporteat, deinde continuitatem reſarcire, ipſa rei natura docet. Si igitur, quod concavum eſt, impleatur et ad aequabilitatem ulcus reducatur, fiet, ut alter ſcopus tollatur; quandoquidem, recens nata inter ulceris labra carne, disjunctae partes coire non poſſunt; quare invenienda alia curationis ratio eſt. Invenietur autem ex re

Ed. Chart. II. [224.] Ed. Bal. III. (484.)

τῷ μέρει προσήκει. κατὰ φύσιν δ' ἦν αὐτῷ σκέπεσθαι δέρματι. τοῦτ' οὖν ἡμῖν ἐστι ποιητέον, ἢ, εἴπερ ἐστὶν ἀδύνατος ὁ σκοπὸς, ὅμοιόν τι δέρματι. τὴν γοῦν σάρκα δερματώδη ποιητέον ἐστίν. ἔστι δὲ τοιαύτη, ξηραινομένη τε ἅμα καὶ τυλουμένη. ξηραινόντων δὲ καὶ στυφόντων ἀδήκτοις ἔσται χρεία φαρμάκων εἰς τὰς ἐπουλώσεις. οὕτως δὲ κἂν ῥύπος ἐπιτραφῇ, σκοπὸς μὲν ἀποῤῥύψαι· φάρμακον δὲ ὑγιεινὸν τὸ ῥυπτικόν. εἴρηται δ' αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἡ ὕλη. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ φλεγμονή τις, ἢ θλάσις, ἢ σκίῤῥος, ἢ οἴδημα κατὰ τοῦ ἕλκους εἴη, θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερον διὰ τῶν εἰρημένων μεθόδων. οὕτως δὲ καὶ εἰ ἐπιῤῥεῖ τι τῷ ἕλκει, κατὰ τὴν τῶν ἐπιῤῥεόντων ἴασιν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ δυσκρασία τις εἴη κατὰ τὸ ἡλκωμένων, ἐπὶ τὰ τῆς δυσκρασίας πρότερον ἰέναι βοηθήματα. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις.

Κεφ. λγ'. Ἐπὶ δὲ τὸ περὶ τὴν διάπλασιν ἰτέον ἤδη γένος, εἰς πλείους διαφορὰς τεμνόμενον. ἀλλ' ἀπὸ τοῦ

naturali, quam parti parare oportet. Huic autem naturale eſt cute obduci. Id igitur praeſtandum eſt; aut, ſi ſcopum aſſequi nequeas, ſimile quidpiam cuti, nempe carnem ipſi ſubſtantiae proximam generare oportebit. Ejusmodi autem et ſicca et calloſa eſt. Siccantibus igitur ac aſtringentibus citra morſum medicamentis ad inducendam cicatricem eſt opus. Ad eundem modum, ſi adnata ſordes ſit, ad deterſionem dirigendum conſilium eſt. Salubre igitur medicamentum eſt, cui detergendi vis inſit. Horum autem materia in libris de medicamentorum facultatibus tradita eſt. Atque etiam, ſi cum ulcere juncta inflammatio aliqua vel contuſio, vel ſcirrhus, vel oedema ſit, ea prius via ac ratione antedicta curanda ſunt. Eodem modo, ſi quid in ulcus influat, influxionis curatio adhibenda eſt. Similiter autem, ſi intemperie aliqua ulcerata pars laborat, ad remedia, quibus abigi ipſa poſſit, prius veniendum eſt. De his quidem ſatis.

Cap. XXXIII. Ad conformationis vero genus, quod in plures differentias diſtribuitur, jam transeundum eſt,

σαφεστάτου τὴν ἀρχὴν τῷ λόγῳ θετέον, ὃ κατα τὴν τοῦ σχήματος ἐξάλλαξιν [225] γίνεται. τῶν μὲν οὖν ἔτ' αὐξανομένων οἷόν τε τὸ σχῆμα τῶν πλείστων μορίων ἐπανορθῶσθαι, τῶν δ' ηὐξημένων οὐκέτι. σκοπὸς δ' ὧν οἷόν τε θεραπεῦσαι, πρὸς τοὐναντίον ἀπάγειν τῆς διαστροφῆς. εἰ δὲ κατάγματος οὐκ ὀρθῶς διαπλασθέντος ἡμάρτηταί τινος κώλου σχῆμα, πωρωθῆναι φθάσαντος, ἐὰν ἔτι πρόσφατος ὁ πῶρος ὑπάρχῃ, κατάξαντα χρὴ διαπλάττειν αὖθις ὀρθῶς, εἶτα πωροῦν. ἔστι δὲ ἡ ἔμφραξις ἐκ ταὐτοῦ γένους τῶν νοσημάτων. ἡ μὲν ὑπὸ γλίσχρων καὶ παχέων γινομένη χυμῶν, ἕνα μὲν ἔχουσα καὶ αὐτὴ σκοπὸν ἐναντίον τῷ πάθει τὴν ἔμφραξιν· αἴτια δὲ ὑγιεινὰ τά τε ῥυπτικὰ καὶ τμητικὰ τῶν φαρμάκων. ἡ δ' ὑπὸ κόπρου σκληρᾶς ἐμφραχθείσης ἐντέρῳ, προτέραν μὲν ἕξει τὴν τῆς σκληρότητος ἐπανόρθωσιν ἐξ ὑγρῶν καὶ λιπαρῶν κλυσμάτων, ἑξῆς δὲ τὴν κένωσιν ἐκ δριμέων. ἡ δ' ὑπὸ λίθου κατὰ κύστιν, ἐν μὲν τῷ παραυτίκα τὴν μετάθεσιν· ἰάσεως δε παντελοῦς ἕνεκα τὴν διὰ τομῆς κομιδήν. ἡ δὲ τῆς παρὰ φύσιν ἐν μορίῳ

fumpto ab evidentiffimo disputationis initio, quod in figurae permutatione fit. In his igitur, qui adhuc crefcunt, plurimae partes emendari poffunt: in his vero, qui ad incrementum pervenerunt, non poffunt. Quae autem curationem admittunt, in contrariam depravatae formam reducenda funt. Quod fi ob fracturam male concinnatam vitiata membri figura fit, recenteque callo occupata, frangere oportet, ac probe reconcinnare; poftea vero callum inducere. Ex eodem autem morborum genere eft obftructio, quam humorum lentor ac craffities parit; atquae haec fcopum unum habet affectui contrarium, nempe expurgationem. Curatur autem detergentibus ac incidentibus medicamentis. Si vero ftercore duro farctum inteftinum fit, primum quidem emendanda duritia eft humidis et pinguibus clyfteribus, deinde acribus ftercus vacuandum. At fi calculus veficam obftruit, in praefentia quidem transferendus eft. Quod fi omnino fanare velis, veficae fectione eximendus eft. Qui autem prae-

περιεχομένης ὑγρότητος ἴασις ἐν τῇ παντελεῖ κενώσει, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐμπύων. ἡ δὲ ἄμετρος πλήρωσις ἐν ἀμέτρῳ κενώσει, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς φλέβας αἵματος. ὡσαύτως καὶ ὅσοις κατὰ γαστέρα, καὶ ἔντερα, ἢ ἀρτηρίαν τραχεῖαν, ἢ πνεύμονα πύον ἢ αἷμα περιέχεται, παντελοῦς κενώσεως δεῖται. τοῦ δὲ πλείονος ἐδέσματος, ἢ πόματος, ἔτι ὄντος προσφάτου, κατὰ τὴν ἀποκένωσιν ἡ ἐπανόρθωσις. ὅσα μὲν οὖν ἐν πνεύμονί τε καὶ θώρακι περιέχεται, μετὰ βηχῶν μὲν ἡ κένωσις, ὑπὸ δὲ φαρμάκων λεπτυντικῶν· ὅσα δὲ καθ᾽ ἧπαρ, ἢ φλέβας, ἢ ἀρτηρίας, ἢ νεφροὺς, ἤτοι δι᾽ οὔρων, ἢ γαστρός. ἀλλὰ δι᾽ οὔρων μὲν ὑπὸ τῶν λεπτυνόντων σφοδρῶς· διὰ γαστρὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλκτικῶν τε καὶ ἀναστομωτικῶν. ὅσα μὲν οὖν κατὰ τὴν ἄνω γαστέρα, δι᾽ ἐμέτων· ὅσα δὲ κατὰ τὴν κάτω, δι᾽ ὑπαγωγῆς. ὅσα δὲ ὑπὸ τῷ δέρματι, διὰ τομῆς, ἢ καύσεως, ἢ φαρμάκων καυστικῶν. οὕτως δ᾽ ἐνίοτε καὶ ὅσα κατά τινα κοιλότητα φυσικὴν, ὡς ἐπὶ θώρακος. ἐν δὲ κεφαλαίῳ, τῶν μὲν ὅλῳ

ter naturam humor continetur, integra vacuatione curatur, ut in fuppuratis. Immoderata vero repletio, cujusmodi eft fanguinis in venis, immodica vacuatione curatur. Quemadmodum et his, quibus in ventre aut inteftinis, aut arteria, aut pulmone pus vel fanguis continetur, integra vacuatio eft neceffaria. Caeterum cibus et potus plenior recensque fumptus vacuatione corrigitur. Quae vero in pulmone et thorace continentur, cum tuffi rejiciuntur, fed medicamentis extenuata. At quae in jecore funt, aut venis, aut arteriis, aut renibus, ea per urinas vel ventrem expelluntur. Sed quae per urinas rejiciuntur, vehementer extenuari debent; quae vero per ventrem, attrahentibus et aperientibus egent. Quae autem in fuperiore ventre continentur, vomitionibus, quae vero in inferiore, alvi fubductione dejiciuntur. Sub cute autem collecta vel fectionem, vel candens ferrum, vel adurens medicamentum efflagitant. Ad eundem modum et quae in loco natura cavo, ut thorace, continentur. In summa autem, quicquid praeter naturam in

τῷ γένει παρὰ φύσιν ἔν τισι μέρεσι περιεχομένων σκοπὸς τῆς ἰάσεως ἄρσις ἐστίν· εἰ δ' ἀδύνατος γενέσθαι, μετάθεσις. ὅσα δὲ οὐχ ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἀλλὰ τῷ ποσῷ, σκοπὸς τούτων ἡ ἀποκένωσις. ἡ δ' εὕρεσις τῶν ἰασομένων αὐτὰ μέρος μέν τι κἀξ αὐτῆς λαμβάνεται τῆς διαθέσεως· ἡ πλείστη δὲ ἐκ τῶν πεπονθότων μορίων. ὅσα δὲ ἐν τῷ τετραχύνθαι παρὰ φύσιν ἔχει, τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἀντεισακτέον λειότητα· κατὰ μὲν οὖν ὀστοῦν ξύοντα, κατὰ δὲ τραχεῖαν ἀρτηρίαν ἢ γλῶτταν ἐκλεαίνοντα δι' ὑγρῶν ἀδήκτων καὶ γλίσχρων. ὅσα δὲ τῷ λεῖα γενέσθαι παρὰ φύσιν ἔχει, τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἀντεισακτέον τραχύτητα διά τε φαρμάκων ἱκανῶς ῥυπτικῶν καὶ διὰ βραχείας στύψεως.

Κεφ. λδ'. Ὅσαι δὲ ἐμφράξεις ἢ στενοχωρίαι νοσήμασιν ἑτέροις ἕπονται, θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερον. δέδεικται δ' ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὡς φλεγμοναῖς, καὶ σκίῤῥοις, καὶ οἰδήμασι, καὶ ξηρότησιν ἐνίοτε ἀμέτροις, ἔτι τε μοχθηροῖς σχήμασιν αὐτῶν τῶν περιεχόντων σωμάτων ἕπεται πολλάκις τὰ εἰρημένα, κα-

aliqua parte eft, tollendum eft, aut, fi id affequi non poffis, transponendum. Quae autem toto genere praeter naturam non sunt, fed quantitate delinquunt, evacuatione curanda funt, cujus ratio cum ex ipfo affectu, tum maxime ex affectis partibus invenitur. Exafperatas praeter naturam partes ad naturalem laevitatem aequalitatemque reducimus, offa quidem radendo, arteriam autem et linguam humore lento morfu carente deliniendo. Laevigatae vero praeter naturam medicamentis, quae abunde detergeant et leviter adftringant, ad nativam afperitatem revocantur.

Cap. XXXIV. Obftructiones vero vel anguftiae, quae morbis aliis fuccedunt, pofterius curari debent. In opere autem de morborum differentiis oftendimus, fupradictos affectus plerumque nafci ex inflammationibus, fcirrhis, oedematis, et nonnunquam ex immodicis ficcitatibus, pravisque continentium partium figuris, quem-

θάπερ καὶ ὄγκοις τισὶ τῶν πέριξ σωμάτων. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλληλα τῶν εἰρημένων ἐπιπλέκοιτό τινα, τὰς ἐνδείξεις ἔχει ποικίλας. [226] ἀρκέσει δ᾽ ἐφ᾽ ἑνὸς, ὡς ἐπὶ παραδείγματος, ποιήσασθαι τὸν λόγον· ἐπὶ πλέον γὰρ ὑπὲρ ἁπάντων ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς λέγεται γράμμασιν. ὑποκείσθω τοίνυν (485) ἐπιῤῥεῖν τινι μέρει πλῆθος αἵματος, ὡς διατείνεσθαι τὰ κατὰ τὸ μόριον ἀγγεῖα, μὴ τὰ μεγάλα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σμικρὰ τὰ πρότερον ἐκφεύγοντα τὴν ὄψιν, ἐκ δὲ τοῦ πεπληρῶσθαι φαινόμενα νῦν, ὥσπερ γε ἐπ᾽ ὀφθαλμῶν ὁρᾶται σαφῶς ἐνίοτε διὰ τὴν λευκότητα τοῦ χιτῶνος. εἰκὸς δὲ δήπου, καὶ ἄλλα τῶν μὴ ὁρωμένων ἀγγείων διατετάσθαι μεμεστωμένα, μηδέπω μηδ᾽ αὐτὰ φαινόμενα διὰ τὴν σμικρότητα. καὶ δὴ κίνδυνος ἐκχυθῆναι τὸ διϊδρούμενον ἐκ τῶν ἀγγείων εἰς τὰς μεταξὺ χώρας τὰς κενὰς, ἢ καὶ παρεκχεῖσθαι μικρὸν ἤδη. τοῦ τοιούτου πάθους ἡ ἴασις ἕξει μὲν δήπου σκοπὸν τὴν κένωσιν, ἢ, ἵνα σαφέστερον εἴπωμεν, ἀποκένωσιν. ἐπειδὴ τὸ πάθος ἦν ἐν τῷ πεπληρῶσθαι τὸ μόριον ἀμέτρως, ἀναγκαῖον δὴ, ἤτοι παλινδρο-

admodum et ex quibusdam circumftantibus tumoribus. Quod fi ex fupradictis quaedam inter fe copulentur, varias habebunt indicationes. De uno autem velut exemplo verba facere fatis fuerit, quando fufius de omnibus in libris de curandi ratione disputatum eft. Ponamus igitur, in partem aliquam fanguinis multitudinem fluere, ita ut in ea non folum majores, fed et minores venae distendantur, quae prius vifum effugiebant, nunc vero ob plenitudinem confpicuae funt (quod aliquando in oculis ob tunicae candorem manifefte cernitur). Verifimile eft, alia quoque vafa fenfum effugientia plenitudine distenta effe, non tamen ob exiguitatem apparere. Periculum itaque eft, ne, quod ex vafis exudat, ad inania fpatia intermedia effundatur, aut nonnihil jam fit effufum. Hic fane affectus vacuatione curatur, aut, ut clarius explicem, evacuatione. Quoniam quidem affectus immoderata partis repletio erat, neceffario, quod fupervacuum

μῆσαν ἐκκενωθῆναι τὸ περιττὸν, ἢ δι' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος μορίου. παλινδρομήσει μὲν οὖν, ἢ ὠσθὲν, ἢ ἑλχθὲν, ἢ παραπεμφθὲν, ἢ κατά τινα τούτων, ἢ κατὰ πάντα. δι' αὐτοῦ δὲ τοῦ πεπονθότος ἐκκενωθήσεται, τὸ μέν τι φανερῶς τε καὶ αἰσθητῶς, τὸ δὲ εἰς ἀτμοὺς λεπτυνθέν. εἰ μὲν οὖν εἴη τὸ σύμπαν σῶμα πληθωρικώτερον, οὐ χρὴ διὰ τοῦ πεπονθότος τόπου ἐκκενοῦν. εἰ μὲν γὰρ ἀμυχαῖς καὶ τομαῖς αἰσθητῶς ἐκκενώσομεν ὀδυνήσαντες, ἐπισπασόμεθα πλέον διὰ τὴν ὀδύνην. εἰ δὲ τοῖς θερμαίνουσι διαφορεῖν ἐπιχειρήσομεν, ἕλξομεν διὰ τὴν θερμότητα πλέον εἰς τὸ μέρος, ἢ διαφορήσομεν. εἰ δ' αὖ βουλοίμεθα παλινδρομεῖν ἀναγκάζειν τὸ ἐπιῤῥυὲν, οὐκ ἂν δέξαιτο μεστὸν ὑπάρχον τὸ σῶμα. πρὸς ἄμφω τοίνυν ταῦτα χρὴ κενῶσαι τὸ ὅλον, ἢ ἀντισπάσαι γε πάντως εἰς ἄλλα χωρία τὸ ἐπιῤῥέον τῷ πεπονθότι· τοῦτο δὲ ἐργασάμενον ἀπωθεῖσθαι τοῦ μέρους πρότερον, ἢ διαφορεῖν ἐπιχειρεῖν. ἑτοιμοτέρα γὰρ ἡ κένωσις, ὅσῳ διὰ μειζόνων. ἀποκρουσόμεθα δ' ἐκ τοῦ πεπον-

eſt, aut intro remeando, aut per ipſam affectam partem vacuabitur. Intro remeabit quidem, ſi repellatur, vel retrahatur, vel in propinquam partem mittatur, vel horum aliquo modo, vel omnibus. Quod autem per affectam partem vacuatur, aliquando quidem evidens eſt, ſenſuique pervium, aliquando vero in vapores reſolvitur. Si igitur univerſum corpus plenius fuerit, per affectam partem vacuandum non eſt. Nam ſi manifeſte ſcariſicationibus et ſectionibus vacuemus, dolorem excitabimus, proindeque fluxionem majorem advocabimus. Quod ſi calidis medicamentis digerere tentemus, plus in affectum locum ob calorem attrahemus, quam per halitum diſſipari poſſit. At ſi retorquere, quod influxit, velimus, corpus plenum non excipiet. Duabus igitur his de cauſis totum corpus vacuare oportet, deinde in contrarium omnino, quod influit, revellere. Quo peracto, e parte prius repellere, quam per halitum digerere tentabimus. Nam eo facilior erit vacuatio, quo per majores et patentiores vias fiet. Ex affecto autem loco adſtringenti-

θότος, εἰ στύφοιμέν τε καὶ ψύχοιμεν. ἀλλὰ καὶ τὰ κενωθέντα πρὸς ἑαυτὰ τὸ ἀποκρουόμενον ἕλξει· δέδεικται γὰρ καὶ τοῦτο διὰ τοῦ περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων λόγου. καὶ δὴ καὶ παραπέμψει τὰ ἀγγεῖα, τονωθέντα τοῖς στύφουσι φαρμάκοις. εἰ μὲν οὖν ἅπαν οὕτω παλινδρομήσει, εὖ ἂν ἔχοι· καταλειφθέντος δέ τινος ἐν τῷ μορίῳ, ἐχρῆν. μὲν δήπου τεκμαίρεσθαι τοῦτο γλίσχρον ὑπάρχειν, ἢ παχὺ, καὶ διὰ τοῦτ' ἐσφηνῶσθαι δυσλύτως. δύναται δὲ καὶ μὴ τοιοῦτον ὂν εἰς τὰς μεταξὺ χώρας ἐκκεχύσθαι. τότ' οὖν ἥκειν ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὸ κενοῦν αὐτὸ διὰ τοῦ πεπονθότος, ἐπιθέντα τοῖς ὑπερκειμένοις ἀποκρουστικὰς τῶν ἐπιῤῥεόντων δυνάμεις. ἐκκενώσεις δὲ μάλιστα, εἰ κατὰ τὰς μεταξὺ χώρας τεκμαίροιο περιέχεσθαί τι δι' ἀμυχῶν τε ἅμα καὶ διὰ φαρμάκων διαφορητικῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ διαφοροῦντα πάντα θερμὰ ταῖς δυνάμεσιν ὑπάρχει, τῆς δ' αὐτῆς ἐστι κράσεως ἔργον τὸ δάκνειν, ὅταν ἀμετρότερον ᾖ θερμὰ, φυλακτέον ἐν αὐτοῖς τὰ πάνυ θερμὰ, καὶ μάλιστα ἢν ἐπιπολῆς ᾖ τὸ

bus et refrigerantibus medicamentis repellemus. Quin et inanitae partes ad ſe, quod repellitur, attrahunt, ut in libro de facultatibus naturalibus demonſtratum eſt. Idem venae adſtringentibus remediis confirmatae retrudunt. Si igitur ad hunc modum totum intro recurrat, proſpere res cedet. Quod ſi quid relictum in particula ſit, conjiciendum est, id lentum aut craſſum eſſe, proindeque ita impactum, ut non facile elui poſſit. Quamquam fieri poteſt, ſi tale non exiſtat, ut in ſpatia intermedia refuſum ſit: quod quum accidit, jam tempus ſuadet, per affectam partem vacuandum eſſe medicamentis, quae repellendae fluxionis facultatem habent, ſupra impoſitis. Vacuabimus autem, ſi quid in ſpatiis intermediis retentum eſſe ſuſpicio ſit, ſcarificationibus ſimul et medicamentis digerendi vi praeditis. Sed quum haec omnia facultate calida ſint, mordendi vi praedita, ſi modum excesserint; vitanda ſunt vehementer calida, praeſertim ſi

πεποιθός. ὀδυνηθήσεται γὰρ οὐ σμικρῶς, ἢν ἅμα τε πεποιθῇ καὶ δακνῆται. ὀδύνη τε πᾶσα παροξύνει τὰ ῥεύματα. τὸ μετρίως οὖν θερμὸν ἐπὶ τούτων ἀνώδυνον, ἔτι δὲ μᾶλλον, ἐὰν ὑγρὸν ὑπάρχῃ. καὶ μέντοι καὶ ἱκανόν ἐστι διαφορῆσαι τὸ ἐπιπολῆς, εἰ καὶ μὴ σφοδρὸν εἴη τὸ διαφορητικὸν φάρμακον. εἰ δὲ τὰ μὲν ἐπιπολῆς ἀπαθῆ παντάπασιν ὑπάρχει, διὰ βάθους δ' εἴη τὸ κενώσεως δεόμενον, [227] ἐπιτεῖναί τε καὶ αὐξῆσαι δεῖ τοῦ διαφορητικοῦ φαρμάκου τὴν θερμασίαν. κινδυνεύσει γὰρ ἐκλυθῆναι, πρὶν εἰς τὸ βάθος ἐξικέσθαι, οὐ μὴν οὐδ' ἀνιάσει τι τὰ ἐπιπολῆς, ὧν ψαύσει, διότι μὴ πέπονθεν. ὥστε καὶ νῦν ἐς ταυτὸν ἄμφω συμβαίνει πρὸς τὴν τῶν θερμοτέρων τε ἅμα καὶ δριμυτέρων φαρμάκων χρῆσιν, τά τ' ἐπιπολῆς ἀνεχόμενα, καὶ τὰ διὰ βάθους δεόμενα. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἔνδειξιν ἐκ τοῦ μορίου τῆς θέσεως ἐλάβομεν. ἑξῆς δὲ σκοπῶμεν, εἰ λείπει τι πρὸς τὴν ἴασιν· ἔοικε γὰρ λείπειν οὐ μικρά. τῶν πεπονθότων αὐτῶν, ἐν οἷς ἐστι τὸ περιττὸν τοῦ

in ſuperficie ſit morbus; dolor enim non exiguus excitabitur, ſi una cum affectu mordeatur, et dolor omnis fluxionem proritat. Quod igitur ex his modice calfacit, dolorem non excitat; praeſertim ſi cum eo conjuncta ſit humiditas, idque digerere, quod in ſuperficie eſt, abunde poteſt; etiamſi vehemens digerendi facultas ejusmodi medicamento non inſit. At ſi in ſuperficie pars affecta omnino non ſit, ſed in profundo, eaque vacuari deſideret, intendendus ac augendus eſt digerentis medicamenti calor. Periculum enim eſt, ne, antequam ad profundum perveniat, reſolvatur, neque tamen partes in ſuperficie ſitae contactae moleſtiam aliquam ſentiunt, utpote quae affectae non ſint. Quocirca nunc quoque ad calidiorum ſimul et acriorum medicamentorum uſum haec duo contingunt, nempe ut partes, quae in ſuperficie ſunt, tolerent, et profundae egeant. Haec igitur ex affectae partis poſitura judicatio ſumitur. Deinceps vero conſideremus, an ad curationem aliquid dedit. Deeſſe enim non pauca videntur. Ex affectis ſedibus, quae ſupervacuam

ῥεύματος, ἔνια μὲν ἀραιὰ καὶ χαῦνα καὶ μαλακὰ τὴν φύσιν ἐστὶν, ἔνια δὲ πυκνὰ καὶ πεπιλημένα καὶ σκληρά. τὰ μὲν οὖν πρότερα ῥᾳδίως ἐκκενοῦται. τὰ δ' ἕτερα δριμυτέρων δεῖται τῶν κενωσόντων αὐτὰ, καὶ προσέτι λεπτομερεστέρων. ἂν δὲ καὶ κατὰ συχνοῦ κεῖνται βάθους, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον. αὕτη σοι πάλιν ἔνδειξις ἑτέρα παρὰ τῆς οὐσίας τοῦ πεπονθότος. ἄλλη δ' ἀπὸ τῆς διαπλάσεως ἅμα καὶ θέσεως. ὑποκείσθω γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐν ἥπατι τὴν προειρημένην εἶναι διάθεσιν, ἐν τοῖς στενοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων ἐσφηνωμένων ὑγρῶν, ἤτοι γλίσχρων, ἢ παχέων, ἢ πολλῶν. ἆρ' οὐχ ἕτοιμον ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι λεπτυντικοῖς τὸ πάχος μὲν πρῶτον ἅμα τῇ γλισχρότητι λεπτομερὲς ἐργάζεσθαι· δεύτερον δὲ, μὴ διὰ τῶν ἀοράτων καὶ στενῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' εὐρειῶν ὁδῶν ἐκκενῶσαι τὸ λυποῦν; εὐρύτεραι γάρ εἰσι κατὰ τὸ ἧπαρ αἱ φλέβες, ὥσπερ καὶ πλεῖσται· τελευτῶσι δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς κυρτοῖς εἰς τὴν κοίλην, αἱ δ' ἐν τοῖς σιμοῖς ἐπὶ πύλας. ὥστ' ἤδη σοι ῥᾷστον, ἐν ὁποτέραις ἂν ὦσιν αἱ σφηνώσεις, ἐκκενοῦν ἑτοί-

fluxionem recipiunt, aliae rarae, fungofae ac molles natura funt; aliae vero denfae, compactae ac durae. Priores facile vacuantur; pofteriores vero acriora remedia efflagitant, quaeque partium tenuitate praedita fint, eo quidem majore, quo altius delitefcunt. Haec rurfus altera fit indicatio, quae ab affectae partis fubftantia fumitur. Alia vero a conformatione fimul et pofitura ducitur. Ponatur, exempli gratia, jecur ante dicto affectu laborare, in extremis venarum anguftiis impactos esse humores lentos aut craffos, aut multos. Annon cibo et potu extenuante primum quidem craffitiem ac lentorem promptum eft extenuare? poftea vero, quod infeftat, non per caecas et anguftas vias folum, fed et latas evacuare? In jecore enim funt venae et patentiores et plurimae; definunt autem, quae in gibbis funt, in cavam venam, quae vero in fimis, in portam. Quocirca jam promptiffimum tibi eft, humores, in utrislibet fint farcti, va-

μως αὐτὰς, ἕλκοντα μὲν εἰς τὴν γαστέρα διὰ τῶν ἑλκτικῶν τε καὶ ἀναστομωτικῶν, ὅσα τῶν ὑγρῶν ἐσφήνωται, κατὰ τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς φλέβας, ἐπ᾽ οὖρα δὲ προτρέποντα διὰ τῆς κοίλης φλεβὸς, ὅσα κατὰ τὰς ταύτης φλέβας. ἑτέρα δὲ ἐπὶ ταῖς προειρημέναις ἔνδειξις ἀφ᾽ ἥπατος, ὡς ἀρχῆς φλεβῶν. ἐπεὶ γὰρ οὐχ ἑαυτὸ μόνον, ὥσπερ τὰ πλεῖστα μόρια τοῦ ζώου, διοικεῖν πέφυκεν, ἀλλ᾽ ἐπιπέμπει δύναμιν ταῖς φλεψὶ, κίνδυνός ἐστιν, ἐὰν ἐκλύσωμεν αὐτοῦ τὸν τόνον ἐπιβροχαῖς τε καὶ καταπλάσμασι χαλαστικοῖς, αὐτό τε πρῶτον ἀτονῆσαι περὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀτόνους τε συμπάσας ἐργάσασθαι τὰς φλέβας. ὅθεν ἐπιμιγνύναι χρὴ τῶν στυφόντων τι φαρμάκων ἐν ταῖς θεραπείαις αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ διὰ βάθους ἐστὶ συχνοῦ, κίνδυνος ἐκλυθῆναι τὴν δύναμιν τοῦ στύφοντος, ἐὰν μὴ ποδηγῆται πρός τινος ἑτέρας οὐσίας λεπτομεροῦς, οἵα πέρ ἡ τῶν ἀρωμάτων ἐστί. κάλλιον δὲ, εἰ αὐτὸ τὸ στῦφον φάρμακον εὐθὺς εἴη καὶ ἀρωματῶδες· συμφύτους γὰρ ἔχον δύο ποιότητάς τε καὶ δυνάμεις ἰσχυ-

cuare; ad ventrem quidem trahendo, si in fimarum venis impacti fint, medicamentis attrahendi vi praeditis, per cavam autem venam, fi in ei proximis venis, ad urinas deducendo. Praeter has vero altera ab ipfo jecore tanquam venarum principio fumitur indicatio. Quoniam enim jecur natura non fe folum (quales funt plurimae animantis partes) moderatur, fed et in venas vim fuam transfundit, periculum eft, fi laxantibus tum perfufionibus tum cataplasmatis robur ejus refolvamus, ne ipfum in primis, deinde omnes ejus venas inefficaces ad obeundas fuas actiones reddamus. Quocirca in ejus curatione non nihil adftringentium medicamentorum mifcendum eft. Sed quoniam in alto admodum corpore eft fitum, periculum eft, ne adftringentis medicamenti facultas refolvatur, nifi ab aliqua materia tenuitate partium donata, qualis eft odoramentorum, adducatur. Praeftat autem, adftringens medicamentum ftatim ab ortu vim odoram habere; quod enim duas habet congenitas qualitates

ράτερον ἐνεργήσει. καὶ τοίνυν ἐκκενούσθω μὲν καὶ ἤδη τὸ παρὰ φύσιν εἰς τὸ μόριον ἐνεχθέν· ἐχέτω δὲ τὴν συμμετρίαν τῶν χυμῶν τὴν κατὰ φύσιν. ἐπισκεπτέον οὖν ἡμῖν ἐν τούτῳ, μήτι πρὸς τῆς τοῦ ῥεύματος ποιότητος ἠλλοιώθη τὴν κρᾶσιν, εἰ μὲν φλεγματικώτερον ἦν, ψυχθὲν, εἰ δὲ χολωδέστερον, θερμανθὲν, ἵνα καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν δυσκρασίαν ἰασάμενοι τελέως ὑγιὲς ἀποφάνωμεν. ἰασόμεθα δὲ τὴν ἐναντίαν ἀντεισάγοντες ποιότητα, καθάπερ ἐν ταῖς τῶν δυσκρασιῶν εἴρηται θεραπείαις, εἰς ὅσον ἕκαστον ἐγένετο θερμότερον, ψύχοντες εἰς τοσοῦτον. ὥστ᾽ ἐνταῦθα πάλιν ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τὴν κατὰ φύσιν εὐκρασίαν αὐτοῦ. πῶς γὰρ ἂν εἰδείημεν, ὁπόσῳ τοῦ κατὰ φύσιν ἐστὶ ψυχρότερον ἢ θερμότερον, ἢ πότε [228] ψύχοντες παυσόμεθα, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον τῆς κατὰ φύσιν θερμότητος; οὕτω δὲ καὶ εἰ τὸ ψυχρότερον γενόμενον θερμαίνομεν, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον αὐτῆς τῆς κατὰ φύσιν ψυχρότητος, οὐχ οἷόν τε ἡμῖν οὔτ᾽ εὐπορῆσαι τοῦ θερμαίνοντος οἰκείως, οὔτε παύσασθαι θερμαίνοντας.

et facultates, efficacius eft. Itaque vacuetur, quod praeter naturam in partem jam fluxit, nativa vero humorum fymmetria convenientiaque fuperfit. Confiderandum et hic, an a fluxionis qualitate ejus partis temperatura mutata fit (si quidem pituitofa erat, refrigeratum; fin biliofa, calfactum jecur eft), ut, abfolute curata intemperie, fanitas reftituatur. Reftituemus autem contrariam qualitatem objicientes, ut in intemperaturarum curatione diximus, tantum unamquamque partem refrigerantes, quantum ejus calor excefferit. Quocirca rurfus hic neceffario ejus nativa temperies cognofcenda eft. Nam quomodo fcire poterimus partis natura frigidioris aut calidioris exuperantiam, aut quando a refrigerando ceffandum fit, fi caloris nativi modum ignoremus? Eadem ratione, fi frigidiorem calfacientes ignoremus naturalis ejus frigoris modum. Itaque neque quod commode calfaciat, neque quando a calfaciendo ceffandum fit, invenire poterimus.

Κεφ. λε'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβαίνειν ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὰ κατὰ τὸν ἀριθμὸν οὐ (486) κατὰ φύσιν ἔχοντα. διττῆς δὲ οὔσης αὐτῶν τῆς διαφορᾶς, οἷς μὲν ἐλλιπές τι μόριον, ἐργάζεσθαι τοῦτο σκοπος, ὑπηρετοῦντας δηλονότι τῇ φύσει, καθ᾽ ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται τρόπον. οἷς δ᾽ αὖ περιττεύει, τοῦτ᾽ ἐκκοπτειν αὐτὸ, ἤτοι διὰ σμίλης, ἢ διὰ πυρὸς, ἢ διὰ φαρμάκου καυστικοῦ. ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαντα σχεδὸν δυνατόν ἐστιν ἰάσασθαι, γεννῆσαι δ᾽ οὐχ ἅπαντα δυνατὸν, ὡς ἐν τῷ περὶ σπέρματος ἀποδέδεικται λόγῳ. τινὰ δὲ κἂν αὐτὰ μὴ δυνατὸν ᾖ γεννῆσαι, ποιῆσαι γοῦν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕτερόν τι δυνατον, ὡς ἐπὶ τοῦ ὀστοῦ τελέως ἐξαιρεθέντος ουσίαν ἑτέραν ἐν τῇ κατ᾽ αὐτὸ χώρᾳ, διαφέρουσαν ὀστοῦ τε καὶ σαρκός. ἔστι γὰρ ἡ γινομένη κατὰ τηг χώραν αὐτοῦ καθάπερ τις σὰρξ πωροειδὴς, ἢ πῶρος σαρκοειδὴς, καὶ τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος ἐπὶ τὸ πωρωδέστερον μεθίσταται, κατ᾽ ἀρχὰς σαρκοειδὴς μᾶλλον ουσα. καθ᾽ ὅ τι δ᾽ αὖ μόριον ἀπολλύμενον οὔτε τηг αὐτὴν οὐσίαν κατ᾽ εἶδος, οὐθ᾽ ὁμοίαν ἐργάσασθαι δυνάμεθα, τρίτος ἡμῖν σκοπὸς ἐξευρεῖν τινα κοσμον, ὡς

Cap. XXXV. Quoniam de his abunde disputavimus, ad ea, quae numero praeter naturam infunt, jam transeundum eft. Quorum quum duplex fit differentia, quibus pars aliqua deeft, hanc farcire ftudeamus, eo quem paulo ante diximus modo naturae famulantes. Quibus vero abundat, recidere vel fcalpro vel igni vel adurente medicamento. Haec igitur omnia fere fanefcunt, fed non omnia generantur; ut in libro de femine proditum eft. Quaedam autem non gignuntur, fed in eorum locum aliquid fubftituitur; ut, fi os omnino exemptum fit, altera materia, quae ab offe et carne differat, in ea ipfa parte regigni poteft, quae veluti caro quaedam callofa eft, aut callus carnofus, qui temporis proceffu in naturam magis callofam transit, initio ftatim potius carnem referens. In quacunque autem parte amiffa materia eft, quae nec eadem fpecie nec fimilis reftitui poteft, ornatum quendam tertius fcopus invenit,

ἐπὶ κολοβωμάτων. ἐπικοινωνεῖ δὲ δηλονότι τὸ γένος ὅλον τοῦτο τῷ κατὰ τὸ πηλίκον. ὅσον γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἐκείνῳ πλησιάζει. τὸ δ᾽ ἐν τοῖς τῷ γένει παρὰ φύσιν ἀποκεχώρισται μόνον. ἐφ᾽ οὗ πρῶτος μὲν σκοπὸς ἡ ἀφαίρεσις· εἰ δ᾽ ἀδύνατος οὗτος, ἡ μετάθεσις δεύτερος, ὡς ἐπὶ τῶν ὑποχυμάτων. ὅσα δ᾽ οὐχ ὅλοις μορίοις, ἀλλ᾽ ἐν μέρεσι μορίων ἐλλείπει τε καὶ ὑπερβάλλει τοῦ κατὰ φύσιν, ἀνάθρεψις μὲν ἢ γένεσις ἐπὶ τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ ἢ καθαίρεσις ἐπὶ τῶν ὑπερβαλλόντων· ὅθεν οὔτε σκοπὸς ἐπ᾽ αὐτῶν ἕτερος, οὔτ᾽ ἰδέα φαρμάκων ἑτέρα κατὰ γένος. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ λοιπὸν ἔτι γένος ἰτέον τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅπερ ἐπανορθωτικόν ἐστι τῶν παρὰ τὴν θέσιν ἐσφαλμένων σωμάτων, οἷον ἐξαρθρήματα καὶ ἔντερον ἐν ὀσχέῳ. γίνεται δὲ τὸ μὲν ἐκ βιαίας τάσεως ἢ ὤσεως· τὸ δὲ ἐξ ἀνευρύνσεως ἢ ῥήξεως τοῦ περιέχοντος· ὥστε καὶ ἡ ἴασις τῷ μὲν ἐξ ἀντιτάσεώς τε καὶ τῆς εἰς τοὐναντίον, εἰ παρήλλαξεν, ὤσεως, τῷ δὲ ἐκ τοῦ στεγανὸν

ut in mutilatis. Perspicuum autem est, genus hoc cum eo communitatem habere, quod ad magnitudinem pertinet. Quod enim ex eo secundum naturam est, magnitudini vicinum est. Solum autem dissidet, quum praeter naturam est. In quo genere primum quod abundat tollendum, aut, si assequi id nequeas, transponendum est, ut in suffusionibus. Quibus autem non integrae quidem partes, sed ex his portiones imminutae sunt vel auctae praeter modum, alere quidem ac generare, quae deficiunt; quae vero redundant, demere ac minuere reprimereque oportet. Unde neque alius in ipsis finis est, neque genere diversa remediorum forma. Sed ad reliquum salubrium causarum genus veniendum est, quod ea emendat, quae suo loco exciderunt, veluti ossa sedibus suis emota, et intestina in scrotum prolapsa. Illa quidem violenta tensione vel impulsione, haec dilatatione vel ruptura continentis membranae fiunt. Itaque curantur priora quidem adversae partis tensione et in adversam partem repulsione; posteriora vero, si continens mem-

ἐργάσασθαι τὸ περιέχον. ἐξ ὧν δ' ἄν τις μεθόδων τὰ κατὰ μέρος ἐξευρίσκῃ, διὰ τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας δεδήλωται.

Κεφ. λϛ'. Ἑξῆς δ' εἴη λέγειν, ὅσα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἀνεβαλλόμεθα. καλοῦσι δὲ αὐτὰ προφυλακτικά. τριττὴ δ' ἐστὶ καὶ τούτων ἥ γε κατὰ γένος διαφορά. πρώτη μὲν ὑγιαίνοντος ἀμέμπτως τοῦ ἀνθρώπου, δευτέρα δὲ ἡ μεμπτῶς, ἡ τρίτη δὲ νοσοῦντος. τὸ μὲν οὖν πρῶτον γένος ἐκ τῆς ὑγιεινῆς ἐστι [229] πραγματείας, διττὸν ὑπάρχον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται· τὸ δεύτερον δὲ ἐκ τῆς προφυλακτικῆς· το δὲ τρίτον ἐκ τῆς θεραπευτικῆς. ἐν χυμοῖς δὲ μάλιστα την σύστασιν ἔχει σύμπαν τοῦτο τὸ γένος, οὓς οὔτε γλίσχρους εἶναι προσήκει, οὔτε παχεῖς, οὔτε ὑδατώδεις, οὔτε πολλοὺς, οὔτε ἐπὶ πλέον θερμοὺς, ἢ ψυχροὺς, οὔτε δακνώδεις, οὔτε σηπεδονώδεις, οὔτε δηλητηρίους. αὐξηθέντες γὰρ αἴτιοι καθίστανται νοσημάτων. αὐξάνονται δὲ, ποτὲ μὲν ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἥπερ αὐτοὺς ἐγέννησε τὸ πρῶτον· ἔστι δὲ ὅτε συναλλοιοῦντες ἑαυτοῖς τοὺς κατὰ τὸ

brana cogatur ac firmetur; quae quemadmodum fieri debeant, in libris de curandi ratione explicatum est.

Cap. XXXVI. Deinceps autem de his differendum est, quae in priore sermone distulimus. Haec autem praecaventia dicimus. Quorum triplex est in genere differentia: una quidem hominis inculpata valetudine fruentis; altera, de qua conqueri liceat; tertia vero aegrotantis est. Primum autem genus, quod, ut ante diximus, duplex est, ad salubrium; secundum autem ad praecaventium; tertium vero ad curantium disputationem pertinet. Universum autem hoc genus in humoribus maxime consistit; quos nec lentos, nec crassos, nec multos, nec admodum calidos aut frigidos, nec mordaces, nec putres, nec pestilentes esse oportet. Aucti enim morbos gignunt. Augentur autem interdum quidem ab eadem causa, quae ab initio eos procreavit, aliquando vero a cibis corporis humores in suam naturam immutantibus.

σῶμα χυμούς. σκοπὸς δ᾽ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τούτων ὁ τῆς ἰάσεως διττὸς, ἡ ἀλλοίωσίς τε καὶ κένωσις. ἀλλοιοῦνται μὲν οὖν, ἤτοι πεττόμενοι πρὸς αὐτοῦ τοῦ σώματος, ἢ ὑπό τινων φαρμακωδῶν δυνάμεων, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ θεραπεύουσαι τοὺς ἰοὺς τῶν ἰοβόλων ὀνομαζομένων ζώων, ἔτι τε τὰ δηλητήρια φάρμακα μεταβάλλουσαι. κενοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν θερμῶν ἱκανῶς φαρμάκων, καὶ καθάρσεων, καὶ κλυστήρων, καὶ ἱδρώτων, καὶ ἐμέτων. αὗται μὲν αὐτῶν αἱ κοιναὶ κενώσεις. ἴδιαι δὲ ἐκ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἂν ἀθροισθῶσι, λαμβάνονται, καθάπερ ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς δεδήλωται, κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον, καὶ μάλιστα περί τε κόπων ἡμῶν διεξιόντων, ὅσαι τε ἄλλαι τοιαῦται παράκεινται τοῖς κόποις διαθέσεις. ἐκκενοῦνται γὰρ ἑτοιμότερον, οἱ μὲν ἐν ταῖς πρώταις φλεψὶ διὰ γαστρός· οἱ δ᾽ ἐν ταῖς καθ᾽ ἧπαρ δι᾽ οὔρων· οἱ δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν ἕξιν δι᾽ ἱδρώτων· ὥσπερ γε καὶ οἱ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἤτοι δι᾽ ὑπερώας, ἢ διὰ ῥινῶν, ἢ δι᾽ ἀμφοτέρων· οἱ δ᾽ ἐν ταῖς τοῦ θώρακος εὐρυ-

Horum autem curandorum duplex est scopus, nempe immutatio et evacuatio. Immutantur vel ab ipso corpore eos concoquente, vel a quibusdam medicamentis, in quibus tum ea continentur, quae animalium venis medentur, Graeci ἰοβόλα vocant, tum quae exitialia pharmaca permutant. Evacuantur autem a medicamentis potenter calfacientibus, et purgationibus, clysteribus, et sudoribus, et vomitionibus. Atque hae sunt communes eorum vacuationes. Propriae vero ex locis, in quibus acervantur, sumuntur, quemadmodum in libris de sanitate tuenda, praesertim tertio et quarto docuimus: ubi de lassitudinibus aliisque lassitudini proximis affectibus disputavimus. Promptius enim primarum venarum excrementa per ventrem, jecoris vero per urinas expelluntur, et per sudores, qui in toto corporis habitu continentur; quemadmodum per palatum, aut nares, aut utrumque, quae caput occupant; et quae in latis thora-

χωρίαις διὰ φάρυγγος ἅμα καὶ βηχός· οἱ δὲ κατὰ νεφροὺς ἢ κύστιν δι᾽ οὔρων. ἀντισπάσεως δὲ κοινὴ συμπάντων τῶν μερῶν ἔνδειξις ἐπὶ τὰ πορρωτάτω, παροχέτευσις δὲ ἐπὶ τὰ πλησίον. ἅπαντα δ᾽ οὖν, ὅσα θεραπεύει τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ὑγιεινὰ προσαγορεύομεν αἴτια, καθάπερ νοσερὰ τὰ προσαύξοντα, καὶ οὐδέτερα τὰ μήτε βλάπτοντα, μήτε ὠφελοῦντα. δύναιτο δ᾽ ἄν τις αὐτὰ μηδ᾽ αἴτια προσαγορεύειν ὅλως, οἷοί πέρ εἰσιν οἱ πολλοὶ τῶν σοφιστῶν, ἀμελοῦντες μὲν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐξευρίσκειν τὴν διαφορὰν, ἐν δὲ τοῖς ὀνόμασι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διατρίβοντες. εἴρηται δ᾽ ἐπὶ πλέον ἐν ἑτέροις πρὸς αὐτούς. τὸ μὲν δὴ προφυλακτικὸν τῆς τέχνης τοιόνδε.

Κεφ. λζ. Τὸ δ᾽ ἀναληπτικόν τε καὶ ἀναθρεπτικὸν ἐπὶ τῶν ἀνακομιζομένων ἐκ νόσου καὶ γερόντων. ὁποία δέ τίς ἐστι καὶ ἡ τούτων διάθεσις, ὑπὸ τίνων τε μάλιστα αἰτίων εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται, τελεώτατα μὲν ἐν

cis ſpatiis ſunt, per guttur una cum tuſſi rejiciuntur; quae vero in renibus vel veſica reſident, per urinas. Revellendi autem ad longinquiſſima communis eſt omnium partium indicatio, quemadmodum derivandi ad propinqua. Quaecunque vero ejusmodi affectiones curant, ſalubres cauſae dicuntur, quemadmodum morboſae, quae has adaugent, et neutrae, quae neque laedunt, neque juvant. Poſſet autem quispiam ne quidem cauſas omnino appellare, quales multi ſophiſtae ſunt, qui rerum differentias contemnunt, plurimum vero temporis in nominibus conterunt; adverſus quos in aliis operibus plurima ſcripſimus. Haec igitur eſt artis pars, quae prophylactice dicitur.

Cap. XXXVII. Convaleſcentibus autem ex morbo ac ſenibus ea debetur victus ratio, quae Graecis analeptice et anathreptice dicitur, hoc eſt inſtauratrix et altrix. Qualis vero ſit eorum affectio, et quibus potiſſimum cauſis ad naturalem ſtatum revocentur, in libris

τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασι δεδήλωται· διὰ κεφαλαίων δ᾽ ἂν ῥηθείη καὶ νῦν. ἡ μὲν οὖν διάθεσίς ἐστι τοιάδε. χρηστὸν μὲν, ἀλλ᾽ ὀλίγον τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ τό τε ζωτικὸν ὀνομαζόμενον πνεῦμα, καὶ τὸ ψυχικόν. αὐτὰ δὲ τὰ στερεὰ μόρια ξηρότερα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἀῤῥωστότεραι, καὶ διὰ ταύτας ὅλον τὸ σῶμα ψυχρότερον. αἴτια δ᾽ ὑγιεινὰ, τὰ τὴν εἰρημένην ἐπανορθούμενα διάθεσιν ἑνὶ μὲν κεφαλαίῳ περιλαβεῖν, ὅσα ταχεῖαν μὲν καὶ ἀσφαλῆ θρέψιν ἐργάζεται· κατὰ μέρος δὲ, ἐν ταῖς συμμέτροις κινήσεσι, καὶ σιτίοις, καὶ πόμασι, καὶ ὕπνοις. εἰσὶ δὲ ὗλαι τῶν μὲν κινήσεων αἱ αἰῶραι, καὶ περίπατοι, καὶ τρίψεις, καὶ λουτρά. καὶ εἰ [230] πολὺ βελτίους ἐπὶ τούτοις γίνοιντο, καὶ τῶν συνήθων ἔργων ἐπ᾽ ὀλίγον ἁπτέσθωσαν. τῶν δὲ σιτίων κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὑγραὶ, καὶ εὔπεπτοι, καὶ μὴ ψυχραὶ, προϊόντων δὲ καὶ αἱ τροφιμώτεραι. πόμα δὲ ἐπιτήδειον οἶνος, ἡλικίᾳ μὲν σύμμετρος, ἰδέᾳ δὲ καθαρός τε καὶ διαυγὴς, ἤτοι λευκὸς, ἢ ὑπόξανθος, ὀσμῇ ἡδὺς, μέτριος ἐν τῷ γεύεσθαι, μήθ᾽ ὑδατώδης τὸ πᾶν,

de curandi ratione late ac diffufe disputatum eft; in hoc autem opere fummatim docebimus. Ejusmodi igitur eft haec affectio. Probus quidem fanguis eft, fed paucus, cum quo et fpiritus vitalis, ut vocant, et animalis. Solidae quoque partes ficciores, unde et earum vires imbecilliores, ob quas univerfum corpus frigidius exiftit. Salubres autem caufae commemoratam affectionem emendant, quae, ut fummatim dicam, celeriter ac tuto corpus alunt; particulatim vero moderatus motus, cibus, potus et fomnus. Motuum vero materia geftationes funt, ambulationes, frictiones, et balneae. Quod fi ex his multo melius habeant, quotidiana opera paulatim tractent. Cibos autem interdum quidem humidos coctuque faciles et minime frigidos fumant, temporis vero progreffu et eos, qui uberius alant. Commode vero in potu vinum datur, aetate quidem medium, forma vero purum ac pellucidum, five id album fit, five fubflavum, odore jucundum, quod guftu nec aquam omnino, nec

μήτε τινὰ σφοδρὰν ἐνδεικνύμενος ποιότητα, μήτ᾽ οὖν στρυφνότητα, μήτε δριμύτητα, μήτε πικρότητα. λέγεται δ᾽, ὡς ἀρτίως εἶπον, ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς ἐπὶ πλεῖστον ὑπὲρ αὐτῶν· νυνὶ γὰρ οὐ διελθεῖν ἅπαντα τὰ κατὰ μέρος ἡμῖν πρόκειται, μόνον δ᾽ ἀναμνῆσαι τῶν κεφαλαίων, ὧν ἐν ἑτέραις πραγματείαις ἐποιησάμεθα τὴν διέξοδον, ἃς προσγράψας, ὁπόσαι τέ εἰσι καὶ ποῖαι, καταπαύσω τὸν λόγον ἐνταῦθα. [κατάλογος.] εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρόσθεν, ὡς ἔστιν ἓν ἄλλο βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ συστάσεως τῆς ἰατρικῆς τέχνης διερχόμεθα. προηγεῖται δ᾽ αὐτοῦ τὰ πρότερα δύο περὶ τεχνῶν συστάσεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἅμα τῷ νῦν περανθέντι χωρὶς τῶν κατὰ διέξοδόν ἐστι πραγματειῶν· ἐκεῖναι δὲ τήνδε τὴν τάξιν ἔχουσι. περὶ μὲν οὖν τῶν καθ᾽ Ἱπποκράτην στοιχείων ἓν βιβλίον ἐστίν. ἑξῆς δ᾽ αὐτῷ τρία περὶ κράσεων. ὧν τὰ μὲν δύο περὶ τῶν ἐν τοῖς ζώοις ἐστὶ κράσεων, τὸ τρίτον δὲ ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς φαρμάκοις. διὸ καὶ τὴν περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματείαν οὐχ οἷόν τε κατανοῆσαι καλῶς ἄνευ τοῦ τὸ τρίτον

vehementem aliquam qualitatem referat. Itaque nec dulce ſit, nec acre, nec amarum. De his autem, ut modo dicebam, in libris de curandi ratione fuſiſſime eſt disputatum. Nunc enim in ſingula percurrere non ſtatuimus, ſed tantum eorum, quae in aliis operibus fuſe disputata ſunt, capita commemorare; quorum ubi numerum et qualitatem recenſuero, huic libro finem imponam. Ante autem diximus, alterum eſſe librum, in quo de conſtitutione artis medicae diſſeruimus; quem duo priores de artium conſtitutione praecedunt, verum hi quidem una cum hoc, quem nunc abſolvimus, in eorum ordine, quos fuſe lateque tractavimus, numerandi non ſunt. Illi vero hunc habent ordinem. De elementis juxta Hippocratis ſententiam liber unus, quem tres de temperamentis ſequuntur; quorum duo priores de animantium, tertius vero de medicamentorum temperamentis tractat. Eam ob rem opus de ſimplicium medicamentorum facultatibus probe intelligi non poteſt, niſi

ἀκριβῶς ἀναγνῶναι περὶ κράσεων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο βιβλίον μικρὸν, ἑπόμενον τοῖς (487) πρώτοις δύο περὶ κράσεων, τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας ἐπιγραφόμενον· ὁμοίως δ᾽ αὐτῷ καὶ ἄλλα δύο μικρὰ, τὸ μὲν περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος, τὸ δὲ περὶ εὐεξίας. τρίβιβλος δ᾽ ἄλλη πραγματεία ἡ περὶ φυσικῶν δυνάμεών ἐστιν· ἣν εἴτε μετὰ τὰ δύο περὶ κράσεων, εἴτε μετὰ τὸ περὶ στοιχείων ἀναγινώσκειν τις ἐθέλοι, δύναιτ᾽ ἂν ἔσεσθαι. μετὰ δὲ ταύτην ἐν πλείοσι πραγματείαις ὑπὲρ τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν διέξιμεν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὰς ἀποδείξεις αὐτῶν οὐ σμικρὸν ὄφελός ἐστι τὰ διὰ τῶν ἀνατομῶν φαινόμενα, πρώτως ἐκείναις ἐγγυμνάσασθαι προσήκει. ἔστι δὲ χρησιμωτάτη μὲν αὐτῶν ἡ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων. ἄλλαι δέ τινες ἐπ᾽ αὐταῖς πλείους, ἐν δυοῖν μὲν περὶ ἀνατομικῆς διαφωνίας, ἐν ἑνὶ δὲ περὶ τῆς τῶν τεθνεώτων ἀνατομῆς· οἷς ἐφεξῆς δύο περὶ τῆς ἐπὶ τῶν ζώντων. ἐν ἄλλοις δέ τισι κατὰ μέρος, ὅσα τοῖς εἰσαγομένοις ἐποιησάμεθα, τὰ περὶ ὀστῶν, καὶ ἡ τῶν μυῶν ἀνατομὴ, καὶ ἡ τῶν νεύρων,

tertio de temperamentis accurate cognito. Alius autem liber exiguus, cui titulus eſt de inaequali intemperie, duos priores de elementis ſequitur. Cui ſimiliter alii duo parvi ſuccedunt: quorum alter de optima corporis conſtitutione, alter de bono habitu inſcribitur. Sequitur aliud opus, quod tres libros complectitur, de naturalibus facultatibus: quod, ſi lubet, aut poſt duos de temperamentis, aut poſt librum de elementis legere poteris. Poſt hunc vero in pluribus libris de functionibus animae diſſeruimus. Quoniam autem ad eas demonſtrandas non parum conferunt ea, quae ex corporum diſſectionibus nobis apparent, prius in illis te exercere oportet: quorum maxime utilis eſt liber, qui de anatomicis adminiſtrationibus inſcribitur. Praeter hos autem plures alii ſunt, quorum duo de diſſectionis diſſenſione, unus vero de mortuorum diſſectione; quos ordine ſequuntur duo de viventium diſſectione. In aliis vero quibusdam ſpeciatim ad initiatos de oſſibus conſcripſimus; in quo

καὶ ἡ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, καί τινα τοιαῦτα ἕτερα. τῶν τοιούτων δ' ἐστὶ, καὶ εἰ κατὰ φύσιν τὸ ἐν ἀρτηρίαις αἷμα. τὰ δὲ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἀποδεικνύντα, δύο μέν εἰσι περὶ μυῶν κινήσεων, τρία δὲ περὶ θώρακος καὶ πνεύμονος κινήσεως, οἷς ἐφεξῆς ὑπὲρ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων, οἷς ἕπεται τὰ περὶ φωνῆς. ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσα περὶ φυσικῶν ἢ ψυχικῶν ἐνεργειῶν ζητεῖται, διὰ πολυβίβλου πραγματείας ἐδηλώσαμεν, ἣν περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπιγράφομεν. ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῆς θεωρίας καὶ τὰ περὶ σπέρματος ἰδίᾳ γεγραμμένα, καὶ προσέτι τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς, οἷς ἅπασιν ἡ περὶ χρείας μορίων ἕπεται πραγματεία. εἰς δὲ τὰς διαγνώσεις τῶν νοσημάτων ἥ τε περὶ τῶν πεπονθότων τόπων καὶ ἡ περὶ σφυγμῶν πραγματεία χρήσιμος ὑπάρχει, ακθ' ἣν καὶ τυς προγνώσεις διδάσκομεν. ἡγεῖται δὲ τῆς περὶ σφυγμῶν δύο βιβλία, τὸ περὶ χρείας ἀναπνοῆς,

genere musculorum, nervorum, arteriarum et venarum dissectio, et alia id genus habentur. Et liber, cui titulus est, an sanguis natura in arteriis continetur. Eorum vero, qui partium actiones produnt, duo quidem sunt de musculorum, tres vero de thoracis et pulmonis motu: quibus deinceps succedit liber de respirationis causis; post hunc liber de voce. De animae principatu, ac aliis omnibus, quae naturae et animae actiones requirunt ac scrutantur, in opere de Hippocratis et Platonis placitis (quod ex multis libris constat) tractavimus. In eodem contemplationis genere sunt libri de semine, quos seorsum scripsimus. Item de corporum dissectione Hippocratis: quibus omnibus succedit opus de usu partium. Ad morborum autem cognitionem liber de locis affectis confert, et de pulsibus; in quo et de praenotione docemus. Librum vero de pulsibus alii duo praecedunt, unus quidem de respirationis, alter de pulsuum usu.

καὶ τὸ περὶ χρείας σφυγμῶν. αὕτη δὲ ἡ περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματεία εἰς τέτταρα μέρη νενέμηται· πρῶτον μὲν τὸ περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τῆς διαγνώσεως, [231] καὶ τρίτον τὸ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, καὶ τέταρτον περὶ τῆς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως. ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ καὶ τὸ τοῖς εἰσαγομένοις περὶ τῶν σφυγμῶν γεγραμμένον. ἐννοῶ δὲ καὶ ἄλλο τι ποιῆσαι βιβλίον ἓν οἷον ἐπιτομὴν ἁπάντων, ὅπερ ἤτοι τέχνην περὶ σφυγμῶν, ἢ σύνοψιν ἐπιγράψω. χρήσιμον δὲ εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν ἐστὶ, καὶ δι' ὧν ἐξηγοῦμαί τε ἅμα καὶ κρίνω τὸ περὶ σφυγμῶν Ἀρχιγένους βιβλίον. εἰς δὲ τὰς προγνώσεις χρησιμωτάτη μάλιστά ἐστιν ἡ περὶ κρίσεων πραγματεία· προηγεῖται δ' αὐτῆς ἡ περὶ τῶν κρισίμων. ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ δυσπνοίας πρὸς διάγνωσίν τε τῆς παρούσης διαθέσεως καὶ πρόγνωσιν τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν περὶ τὸν κάμνοντα χρήσιμος ὑπάρχει. ταῦτά τε οὖν ἅπαντα, καὶ σὺν αὐτοῖς ἔνια μονόβιβλά ἐστι γινώσκεσθαι χρήσιμα, καθάπερ τὸ περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων,

Liber autem de pulfibus in quatuor distribuitur: unum quidem de eorum differentiis, alterum autem de cognitione, tertium de eorum caufis, et quartum de ea quae ex pulfibus fumitur praenotione. In hoc genere eft liber ad initiatos, qui de pulfibus infcribitur. Alium vero librum velut omnium horum compendium fcribere in animo eft, quem vel artem de pulfibus vel compendium infcribam. Ad hanc autem contemplationem conferunt, quae in librum Archigenis de pulfibus enarramus ac interpretamur. Maxime vero ad praenotiones conducit commentatio de judiciis; quam liber de diebus judiciariis praecedit. Sed et de fpirandi difficultate opus tum ad praefentis affectus cognitionem, tum ad praenofcendum tam bonum quam malum morbi fucceffum eft utile. Omnium igitur horum nonnullorumque aliorum fingularium librorum cognitio utilis eft; cujusmodi eft de

καὶ τὸ περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας, καὶ τὸ περὶ τῆς λεπτυνούσης διαίτης, ἔτι τε τὸ περὶ τῆς φλεβοτομίας πρὸς Ἐρασίστρατον, καὶ τὸ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ περὶ πλήθους, ἕτερά τέ τινα τοιαῦτα. πάντων δὲ ἀναγκαιότερα πρὸς τὴν θεραπευτικὴν μέθοδόν ἐστιν τό τε περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων, καὶ τρίτον ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἐν ᾧ τὰς αἰτίας τῶν νόσων διέξιμεν, ἐφ᾽ οἷς ἄλλα τρία, ἐν οἷς τὰς ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν αἰτίας ἐξηγούμεθα, τά τε περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεώς ἐστιν, ὧν ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, καὶ τὰ περὶ συνθέσεως φαρμάκων, οἷς τὰ τῆς θεραπευτικῆς ἕπεται μεθόδου γεγραμμένης ἡμῖν ἰδίᾳ, καὶ τῆς τῶν ὑγιεινῶν πραγματείας. ὅτι δὲ καὶ πρὸ ἁπάντων τούτων ἐγγεγυμνάσθαι χρὴ τῇ περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείᾳ τὸν μέλλοντα λογικῶς μεταχειρίζεσθαι τὴν τέχνην, ἐν τῷ περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως ἐπιδέδεικται γράμματι. περὶ δὲ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων τε καὶ ὑπομνημάτων ὧν ἐγράψαμεν, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι διεξέρχεσθαι νῦν, ὑπὲρ ἁπάν-

caufis evidentibus, de medica experientia, de extenuante victu, et de venarum fectione ad Erafiftratum, et de tumoribus praeter naturam; fimiliter autem et de plenitudine et id genus alii. Ad curandi autem rationem omnium maxime neceffarii funt de morborum et fymptomatum differentiis libri tres, in quibus morborum caufae tractantur. Praeter hos alii tres funt, in quibus explicantur fymptomatum caufae. Sunt et de fimplicium medicamentorum facultatibus libri, de quibus ante meminimus, et de medicamentorum compofitione, quibus libri de curandi ratione fuccedunt. Seorfum autem de valetudine tuenda opus fcripfimus. Quod vero ante hos omnes exerceri in opere de demonftratione eum oporteat, qui artem cum ratione tractaturus fit, in libro de optima fecta declaratum eft. Reliquos autem libros ac commentarios a nobis confcriptos nunc percurrere

Ed. Chart. II. [231.] Ed. Baſ. III. (487.)

τοιν γε μέλλοντας ἐρεῖν ἑτέρωθι, καθ᾽ ἓν ἴσως ἢ δύο βιβλία τὴν ἐπιγραφὴν ἕξοντα, Γαληνοῦ περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων.

neceſſarium non eſt, quum de hisce omnibus alibi ſimus tractaturi in uno atque forte altero libro, quem ita inſcribemus, Galeni de propriis libris.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ἹΠΠΟΚΡΑΤΗΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ed. Chart. III. [1.] Ed. Baf. I. (46.)

Κεφ. α'. Ἐπειδὴ τὸ στοιχεῖον ἐλάχιστόν ἐστι μόριον, οὗπερ ἂν ᾖ στοιχεῖον, ἐλάχιστον δὲ οὐ ταὐτὸν αἰσθήσει τε φαίνεται καὶ ὄντως ἐστί· πολλὰ γὰρ ὑπὸ σμικρότητος ἐκφεύγει τὴν αἴσθησιν· εὔδηλον, ὡς οὐκ ἂν εἴη τῶν φύσει τε καὶ ὄντως ἑκάστου πράγματος στοιχείων ἡ αἴσθησις κριτήριον. εἰ γοῦν ἐθελήσεις ἰὸν καὶ καδμίαν, καὶ λιθάργυρον, καὶ μίσυ, τρίψας ἀκριβῶς ὁμοῦ πάντα, καὶ χνοώδη ποιήσας, ἐπιτρέπειν αἰσθήσει τὴν διάγνωσιν, ἓν εἶναί σοι τὰ πάντα δόξει. κἂν εἰ μὴ τέτταρα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ

GALENI DE ELEMENTIS EX HIPPOCRATE LIBER PRIMVS.

Cap. I. Quum elementum minima ſit rei particula, cujuscunque fuerit elementum; minimum autem non idem ſenſui et appareat, et revera ſit; multa ſiquidem prae tenuitate ſenſum effugiunt: liquet, ſenſum eorum minime fore judicem, quae et natura, et vere ſunt rei uniuscujusque elementa. Nam ſi aeruginem, cadmiam, ſpumam argenti, et miſy, ſimul omnia plane triveris et in pulverem redegeris, et mox ſenſui discernenda commiſeris: tibi profecto ea univerſa unum eſſe videbuntur. Nec modo haec quatuor, verum et alia longe etiam plura,

πολλῷ πλείω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναμίξεις ἀλλήλοις, ἓν εἶναί σοι καὶ ταῦτα φανεῖται πάντα, καί τοί γε οὐχ ἓν ὄντα· ταῦτ' ἄρα καὶ Ἱπποκράτης ἐπισκεπτόμενος ἀνθρώπου φύσεως στοιχεῖα, τῶν μὲν, ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν ἁπλουστάτων τε καὶ πρώτων, καταφρονεῖ, τὰ δὲ ὄντως τε καὶ φύσει ζητεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ χρεία τούτων εἰς τὰς ἰάσεις οὐδὲν ἧττόν ἐστι τῶν πρὸς τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐν ἑτέροις ἐπιδέδεικται· καὶ φαίνεσθαι μὲν στοιχείοις τοῖς αἰσθητοῖς τούτοις συγχωρήσειεν ἄν τις, εἶναι δὲ οὐ συγχωρήσειεν. οὐ γὰρ δὴ τὸ φαινόμενον ἁπλούστατόν τε καὶ πρῶτον μόριον, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν φύσιν ὑπάρχον τοιοῦτο στοιχεῖον ὄντως ἐστίν· ὡς εἴ γε τὸ φαινόμενον ἐλάχιστόν τε καὶ πρῶτον μόριον ἑκάστου, τοῦτο φήσομεν εἶναι τὸ φύσει στοιχεῖον, ἄλλα μὲν τοῖς ἀετοῖς, καὶ Λυγκεῖ, [2] καὶ εἴ τις ἕτερος ἄνθρωπος ἢ ζῶον ἄλλο ὀξυωπέστατόν ἐστιν, ἄλλα δὲ ἡμῶν ἑκάστῳ φανεῖται τὰ στοιχεῖα. μὴ τοίνυν οὕτως, ἀλλὰ τὰ πρῶτά τε

ſi eadem tamen ratione omnia invicem commiſceas, tibi unum eſſe videbuntur, quantumlibet unum minime ſint. Quamobrem et Hippocrates, quum ejuscemodi humanae naturae elementa conſideranda inſtituiſſet, neglectis his, quae prima ſenſus judicio ſimpliciſſimaque habentur, illa ſtatim, quae vere et ſecundum naturam talia ſunt, inveſtiganda propoſuit: quippe quum ea (ut alibi a nobis monſtratum eſt) curandis morbis nihilo minus uſui ſint, quam haec, quae ſenſui hujuscemodi apparent. Itaque concellerit fortaſſe quispiam, haec ſenſilia videri elementa, exiſtere vero, non item. Neque enim, ſi quippiam viſum fuerit prima rei cujusvis ſimpliciſſimaque particula, illud ſtatim eſt etiam verum elementum, ſed quod ex ipſa rerum natura habet, ut tale ſit. Quoniam, id ſi ſtatuerimus, vel natura eſſe elementum, quod cujusque rei minima videatur atque ſimpliciſſima particula, alia nimirum aquilae, et lynci, aut ſi quis homo ſit alterumve quodpiam animal, quod viſus acumine maxime praeſtet, et alia nobis ipſis videbuntur elementa. Ne igitur ſic agamus, ſed ea inquiramus (si naturae aut

καὶ ἁπλούστατα τῇ φύσει, καὶ μηκέτ᾽ εἰς ἄλλα διαλυθῆναι δυνάμενα ζητῶμεν, εἰ μέλλοιμεν ἢ ἀνθρώπου φύσεως, ἢ τινος ἄλλου τῶν ὄντων ἐπιστήμην ἀκριβῆ λήψεσθαι.

Κεφ. β'. Τίς οὖν ἐστι τῆς τούτων εὑρέσεως ἡ μέθοδος; ἐμοὶ μὲν οὐκ ἄλλη τις, ἢ ἣν Ἱπποκράτης εἰσηγήσατο, δοκεῖ. χρὴ γὰρ διελέσθαι, πρῶτον μὲν, εἰ ἕν τι τὴν ἰδέαν ἐστὶ τὸ στοιχεῖον, ἢ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ ἀνόμοια. δεύτερον δὲ, εἰ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ ἀνόμοια, πόσα τε, καὶ τίνα, καὶ ὁποῖα ταῦτά ἐστι, καὶ ὅπως ἔχοντα τῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνίας. ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἕν ἐστι τὸ πρῶτον στοιχεῖον, ἐξ οὗ τό τε ἡμέτερον σῶμα, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων γέγονεν, ἐκ τῶνδε δείκνυσιν ὁ Ἱπποκράτης. αὐτὴν γὰρ ἄμεινον εἶναι δοκεῖ παραθέμενον αὐτοῦ τὴν ῥῆσιν οὕτως ἐξηγήσασθαι. Ἐγὼ δέ φημι, εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτε ἂν ἤλγεεν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑφ᾽ ὅτου ἀλγήσειεν, ἓν ἐών. Κάλλιστά μοι φαίνεται καὶ διὰ βραχυτάτης λέξεως

humanae, aut cujusvis alterius rei exactam ſcientiam aſſequi voluerimus), quae natura prima et ſimpliciſſima ſunt, quaeque in alia non amplius diſſolvi poſſunt.

Cap. II. Quaenam igitur eſt inventionis horum methodus? Nulla, ut quidem mea fert ſententia, praeter eam, quae ab Hippocrate eſt inſtituta; nempe ut primum ſit disquirendum, an elementum unum quippiam ſpecie ſit, vel plura potius, varia et ſibi invicem diſſimilia. Quod ſi non eſſe unum, ſed multa variaque et diſſimilia viſum fuerit, quaerendum erit ſecundo loco, quot illa ſint, et quae, et qualia, et quam tandem inter ſe habeant communionem. Quod igitur primum id elementum, ex quo tum noſtrum, tum aliorum omnium corpora conſtant, nequaquam ſit unum, ex his monſtrat Hippocrates: et melius forſitan ſit illius dictionem primum adſcribere, ac ita mox illam exponere. Ego autem ſtatuo, quod, ſi homo eſſet unum, neutiquam doleret; neque enim, ſi unum foret, eſſet ex quo doleret. Praeſtantiſſime pariter (mea quidem ſententia) ac bre-

ἅμα τὸ ἐπικαιρότατον αὐτοῦ τῆς ἀποδείξεως εἰπεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸ στοιχεῖον ἓν εἶναι τὴν ἰδέαν τε καὶ δύναμιν. ὅτι μὲν γὰρ ἓν τῷ ἀριθμῷ λέγειν εἶναι τὸ ὂν ἐσχάτης ἀτοπίας ἐστὶ, καὶ ὄντως ἀνθρώπου μηδενὸς τῶν ἐναργῶν πεφροντικότος, ἄντικρυς δῆλον. ἰδέᾳ δὲ καὶ δυνάμει δύναιτ' ἄν τις ἓν εἶναι λέγειν τὰ πάντα, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρόν τε καὶ Δημόκριτον τὰς ἀτόμους. ἐκ ταὐτοῦ δέ εἰσιν αὐτοῖς χοροῦ καὶ οἱ ἐλάχιστα καὶ ἄναρμα καὶ ἀμερῆ τιθέμενοι στοιχεῖα. πρὸς τοὺς τοιούτους οὖν ἅπαντας ὁ Ἱπποκράτης κοινὴν ἀντιλογίαν ποιούμενος ἀποδείκνυσιν, οὐχ ἓν εἶναι τὴν ἰδέαν τε καὶ τὴν δύναμιν τὸ στοιχεῖον, οὐδὲ μνημονεύσας ἐκείνων, οἳ καὶ τῷ ἀριθμῷ τὸ ὂν ἓν εἶναί φασιν, ὡς ἐμπλήκτων τελέως. ἴδωμεν οὖν, εἰ ὀρθῶς συνελογίσατο καὶ δεόντως ἀντεῖπε τοῖς ἓν εἶναι τῇ φύσει τὸ στοιχεῖον ὑποτιθεμένοις, εἴτ' οὖν

vissime universae suae demonstrationis momentum exposuit, qua demonstrandum erat, fieri non posse, ut elementum sit specie et potestate unum. Jam enim satis patet, esse extremae cujusdam absurditatis, et hominis praeterea, qui nullam rerum evidentium rationem habeat, statuere, ens esse numero unum; ut tamen inveniri facile possint aliqui, qui affirment, omnia potestate ac specie esse unum, quemadmodum Epicurus et Democritus individua ea corpora, quae atomos appellant. In quo item ordine reponendi sunt illi, qui minima quaedam et incompacta et impartibilia introducunt elementa. Itaque adversus hos omnes Hippocrates, communi opposita ratione, demonstrat, elementum non esse unum, unum, inquam, tum forma, tum potestate: alioqui enim eorum ne meminisse quidem voluit, qui omnia etiam numero esse unum autumant, quod id videatur hominis esse omnino stupidi. Perpendamus ergo, rectene ille ratiocinatus sit, atque num merito illis contradicat, qui asserunt, elementa esse unum natura, ut illis deinde

ἄτομον, εἴτ' ἄναρμον, εἴτ' ἐλάχιστον, εἴτ' ἀμέριστον αὐτὸ προσαγορεύειν ἐθέλουσιν. οὐδὲ γὰρ ἔτι δεηθησόμεθα τῆς κατὰ μέρος ἐν αὐτοῖς διαφορᾶς, ἂν τὸ καθόλου τε καὶ κοινὸν ἁπασῶν τῶν αἱρέσεων αὐτῶν ἀνέλωμεν. ὑπόκειται γὰρ ἅπασι τούτοις, ἄποιον εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον, μήτε λευκότητα σύμφυτον ἔχον, ἢ μελανότητα, ἢ ὅλως ἡντιναοῦν χροιὰν, οὔτε γλυκύτητα, ἢ πικρότητα, ἢ θερμότητα, ἢ ψυχρότητα, οὐθ' ὅλως ἡντιναοῦν ἑτέραν ποιότητα. νόμῳ γὰρ χροιὴ, νόμῳ πικρὸν, νόμῳ γλυκὺ, ἐτεῇ δ' ἄτομον καὶ κενὸν, ὁ Δημόκριτός φησιν; ἐκ τῆς συνόδου τῶν ἀτόμων γίνεσθαι νομίζων ἁπάσας τὰς αἰσθητὰς ποιότητας ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς αἰσθανομένους [3] αὐτῶν, φύσει δὲ οὐδὲν εἶναι λευκὸν, ἢ μέλαν, ἢ ξανθὸν, ἢ ἐρυθρὸν, ἢ πικρὸν, ἢ γλυκύ. τὸ γὰρ δὴ νόμῳ ταὐτὸ βούλεται τῷ οἷον νομιστὶ, καὶ πρὸς ἡμᾶς, οὐ κατὰ τὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσιν· (47) ὅπερ δ' αὖ πάλιν ἐτεῇ καλεῖ, παρὰ τὸ ἐτεὸν, ὅπερ ἀληθὲς δη-

liceat id vel atomum appellare, vel minimum, vel ἄναρμον, quasi incompactum dixerit, vel impartibile, vel quod tandem ipsis magis gratum fuerit. Quoniam, si illud, quod his omnibus sectis in universum commune est, everterimus, non erit amplius nobis opus particulatim eorum differentias persequi. Nempe subjicitur ab his omnibus, primum elementum usque adeo esse omni penitus qualitate vacuum, ut nullam vel albedinem innatam habeat, vel nigredinem, vel alium quempiam colorem; non dulcedinem, non amaritudinem; sed neque calorem, neque frigus; et tandem ut cujusvis alterius qualitatis sit omnino expers. Lege enim, dicebat Democritus, color est, lege amarum, lege dulce; vere autem atomus et vacuum est. Credidit enim ille, sensiles qualitates ex individuorum illorum corpusculorum conventu per solam ad nos, qui sentiamus, collationem gigni; ipsa vero natura nihil esse album aut nigrum, flavum aut rubrum, amarum aut dulce. Quippe hoc illi lege, ut ipse inquit, significabat, ex nostra nimirum existimatione, non ex ipsa rerum natura: ita etiam illi ἐτεῇ nomen ab ἐτεὸν

Ed. Chart. III. [3.] Ed. Baf. I. (47.)
λοῖ, ποιήσας τοὔνομα. καὶ εἴη ἂν ὁ σύμπας αὐτοῦ νοῦς τοῦ λόγου τοιὕςδε. νομίζεται μέντοι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις λευκόν τι εἶναι, καὶ μέλαν, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἓν καὶ μηδέν ἐστι τὰ πάντα. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτ' εἴρηκεν αυτὸς, ἓν μὲν τὰς ἀτόμους ὀνομάζων, μηδὲν δὲ τὸ κενόν· αἱ μὲν οὖν ἄτομοι σύμπασαι, σώματα οὖσαι σμικρὰ, χωρὶς ποιοτήτων εἰσί· τὸ δὲ κενὸν χώρα τις, ἐν ᾗ φερόμενα ταυτὶ τὰ σώματα ἄνω τε καὶ κάτω σύμπαντα διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος, ἢ περιπλέκεταί πως ἀλλήλοις, ἢ προσκρούει, καὶ ἀποπάλλεται, καὶ διακρίνει δὲ, καὶ συγκρίνει πάλιν εἰς ἄλληλα κατὰ τὰς τοιαύτας ὁμιλίας, κἀκ τούτου τά τε ἄλλα συγκρίματα πάντα ποιεῖ, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα, καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν, καὶ τὰς αἰσθήσεις. ἀπαθῆ δ' ὑποτίθενται τὰ σώματα εἶναι τὰ πρῶτα· τινὲς μὲν αὐτῶν ὑπὸ σκληρότητος ἄθραυστα, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον· ἔνιοι δὲ, ὑπὸ σμικρότητος ἀδιαίρετα,

deductum eſt, quod verum ſignificat; ut univerſi ſermonis illius is ſenſus ſit. Arbitramur quidem nos homines, quippiam eſſe album, vel nigrum, vel dulce, vel amarum, et quaecunque alia hujusce generis ſunt, ſed revera omnia unum ſunt et nihil. Nam et ille hoc loquitur modo, qui atomos unum appellat, vacuum autem nihil. Itaque atomi omnes, quae exigua quaedam corpuscula ſunt, omni prorſus qualitate vacant. Vacuum vero ſpatium quoddam eſt, in quo ea omnia corpuscula ſurſum atque deorſum agitata perpetua motione, quandoque ſimul ſecundum aliquem modum complicantur, nonnunquam mutua inter ſeſe colliſione reſiliunt; quo fit poſtea, ut ex hujusmodi eorum conventu et mutuae concretiones fiant, atque iterum ſecretiones; unde voluit ipſe cum aliorum omnium, tum noſtrum quoque ipſorum coagmentari corpora, atque eorum cum affectus, tum ſenſus. Statuunt autem prima haec corpora impatibilia eſſe. Sed nonnulli deinde ex ipſis, ut Epicurei, ea prae duritie infringi non poſſe autumant; alii, qui

καθάπερ οἱ περὶ τὸν Λεύκιππον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀλλοιοῦσθαι κατά τι δυνάμενα ταύτας δὴ τὰς ἀλλοιώσεις, ἃς ἅπαντες ἄνθρωποι πεπιστεύκασιν εἶναι, διδαχθέντες ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων, οἷον οὔτε θερμαίνεσθαί τί φασιν ἐκείνων, οὔτε ψύχεσθαι, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὔθ᾽ ὑγραίνεσθαι, οὔτε ξηραίνεσθαι, πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἔτι μήτε μελαίνεσθαι, μήτε λευκαίνεσθαι, μήτ᾽ ἄλλην τινὰ ὅλως ἐπιδέχεσθαι ποιότητα κατὰ μηδεμίαν μεταβολήν. εὐλόγως οὖν ὁ Ἱπποκράτης ἀντιλέγων αὐτοῖς, ἐρεῖ, μηδέποτ᾽ ἂν ἀλγέειν τὸν ἄνθρωπον, εἰ τοιαύτη τις ἦν ἡ φύσις αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἀλγῆσον χρὴ δήπου δύο ταῦτ᾽ ἔχειν ἐξ ἀνάγκης, ἀλλοιωτόν τε καὶ αἰσθητὸν ὑπάρχειν. εἴτε γὰρ μηδέποτε μηδεμίαν ἀλλοίωσιν ἐπιδέχοιτο, φυλάξει διὰ παντὸς ἣν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν· οὐ φυλάττει δέ γε τὸ ἀλγοῦν· εἴτε μεταβάλλοι, καθάπερ οἱ λίθοι τε καὶ τὰ ξύλα, θερμαινόμενά τε καὶ ψυχόμενα, καὶ διαιρούμενα, μὴ παρείη δ᾽ αὐτοῖς τις αἴσθησις

magis Leucippo addicti sunt, in exilitatem referunt, quod nullam admittant sectionem. Negant praeterea quoquo modo ea posse quapiam ex his alterationibus alterari, quas tamen caeteri fere omnes fatentur vel ab ipsis sensibus edocti. Quippe qui nolint eorum quicquam calefieri, aut refrigerari, pariterque nec humectari, vel siccari, atque adeo longe etiam minus nigrescere, aut albescere; ut tandem contendant, nullam prorsus ex ulla mutatione qualitatem suscipere posse. Jure ergo illis contrarius est Hippocrates, dum ait, nunquam hominem doliturum, si haec esset illius natura; quum mehercule necesse sit, ut id, quod doleat, duabus his praeditum sit facultatibus; porro ut sit cum sensus, tum alterationis capax. Quia, si ab omni penitus sit alteratione alienum, eundem omnino statum, quem a principio sortitum est, perpetuo servabit: at eundem id, quod dolet, minime servat. Quod si transmutetur etiam, in quem tamen modum lapides, et ligna, quae quidem et calefiunt, et refrigerantur, et scinduntur, sed nulla sit

Ed. Chart. III. [3. 4.] Ed. Baſ. I. (47.)

σύμφυτος, οὐκ αἰσθήσεται τῆς ἀμφ' αὐτὸ γενομένης διαθέσεως, ὥσπερ οὐδὲ οἱ λίθοι. καὶ μὴν ἀμφοῖν ἀπολείπεται τὰ τούτων στοιχεῖα, μήτ' ἀλλοιοῦσθαι μήτ' αἰσθάνεσθαι πεφυκυίας ἀτόμου μηδεμιᾶς. εἴπερ οὖν ἐξ ἀτόμων τινῶν ἦμεν, ἢ τινος τοιαύτης ἄλλης φύσεως μονοειδοῦς, οὐκ ἂν ἠλγοῦμεν· ἀλγοῦμεν δέ γε· δῆλον οὖν, ὡς οὐκ ἐσμὲν ἐξ ἁπλῆς τινος καὶ μονοειδοῦς οὐσίας. τὸ μὲν δὴ κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτο, πρόδηλον ὑπάρχον ἅπασι τοῖς ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γεγυμνασμένοις, οὕτω πως περαίνει τὸ προκείμενον. ἐπεὶ δὲ, πρὸς τῷ μὴ γεγυμνάσθαι τὸν λογισμὸν, οἱ τὰ τοιαῦτα εἰσηγούμενοι στοιχεῖα καὶ ἄλλως εἰσὶ φιλόνεικοι, μέγιστον εἶναι νομίζοντες κακὸν τὸ μετατίθεσθαι πρὸς τὰ βελτίω, πειρατέον αὐτοῖς ἐκθέσθαι τὸν καθόλου τοῦτον λόγον ἐπὶ παραδειγμάτων τινῶν κατὰ μέρος. εἰ γάρ τις τῇ λεπτοτάτῃ βελόνῃ τρώσειε τὸ δέρμα, πάντως μὲν ἀλγήσει τὸ ζῶον, [4] ἅψεται δὲ ἤτοι μιᾶς, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ πλειόνων ἀτόμων ἡ βελόνη. πρῶτον οὖν ὑποκείσθω, ψαύειν αὐτὴν μιᾶς. ἀλλ'

illis innata vis ſentiendi, nihil propterea magis affectiones, ſi quae in eo gignantur, poterit, quam lapides, ſentire. Quum igitur utrumque horum in illis iſtorum elementis deſideretur (nam neque eam naturam conſequuta ſunt eiuscemodi individua corpuscula, ut vel alterari vel ſentire poſſint), ſi ex his atomis, vel quapiam alia ſimplici ac uniformi natura eſſemus concreti, non utique doleremus; dolemus autem; quare jam manifeſtum eſt, quod nequaquam ſimus ex ulla ſimplici uniformique ſubſtantia conſtituti. Haec eſt hujusce rationis ſumma, quae ut eſt admodum his, qui in logica disciplina exercitati ſunt, aperta, ita propoſitum etiam hoc fere modo concludit. Sed quoniam ii, qui talia introducunt elementa, non modo ſunt diſciplinae differendi rudes, et praeterea contentioſi, verum et ſibi malo fore exiſtimant, ſi vel in melius ſententiam mutaverint: communem hanc rationem particularibus aliquibus exemplis illis exponamus. Nimirum ſi quis cutem acu tenuiſſima pungat, dolebit animal: acus vero vel unam tantum attinget atomum, vel duas, vel etiam plures. Sed pona-

ἑκάστη τῶν ἀτόμων ἄτρωτός τε ἦν καὶ ἀναίσθητος. οὐκοῦν οὔτε πείσεταί τι πρὸς τῆς βελόνης, οὔτ᾽, εἴπερ ἔπαθεν, ᾔσθετ᾽ ἂν τοῦ παθήματος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ δυοῖν τούτων γίνεται τὸ ἀλγεῖν, ἔκ τε τοῦ πάσχειν τὸ παθητὸν κἀκ τοῦ τῶν παθημάτων αἰσθάνεσθαι, μέτεστι δ᾽ οὐδ᾽ ἑτέρου τούτων ταῖς ἀτόμοις, οὐκ ἀλγήσει τὸ ζῶον, ὅταν ἡ βελόνη ψαύσῃ μιᾶς ἀτόμου. μὴ τοίνυν μιᾶς, ἀλλὰ δυοῖν ψαυέτω. καὶ μὴν, ὅπερ ἐπὶ τῆς μιᾶς ἀρτίως, τοῦτ᾽ ἐπ᾽ ἀμφοῖν ἐγχωρήσει λέγειν νῦν. εἰ γὰρ μηδ᾽ ἑτέρα τῶν ἀτόμων μήτ᾽ ἐτρώθη πρὸς τῆς βελόνης, μήτ᾽, εἴπερ ἐτρώθη, τῆς τρώσεως αἰσθάνεσθαι φύσιν εἶχεν, ἀναίσθητός τε ἅμα καὶ ἀνώδυνος ὁ τρωθεὶς ἔσται. ὥσπερ γὰρ οὐδὲν πλέον ἐκ τοῦ δυοῖν προσπεσεῖν ὀστοῖς, ἢ χόνδροις, ἢ θριξὶ τὴν βελόνην, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀναισθήτων μορίων· ὁμοίως γὰρ αἱ δύο τρίχες ἀναίσθητοί εἰσι τῇ μιᾷ· κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον, οὐδ᾽ εἰ δυοῖν ἀτόμοιν ἐφάψαιτο, πλέον οὐδὲν εἰς

mus primum, unam tetigiffe. At nulla atomus eft penetrabilis fenfusve capax: non igitur ab acu quicquam patietur: neque, etiamfi pateretur, illatam noxam propterea fentiret. Quum enim ex his duobus imprimis proveniat, ut aliquid doleat, nempe ut, quod patibile eft, patiatur, atque ut impreffas affectiones perfentiat; utriusque vero iftorum fint atomi expertes: profecto, fi acus unam tantum atomum pupugerit, nequaquam animal dolebit. Fingamus ergo, non amplius unam, fed duas tetigiffe. Atqui ftatim illa eadem, quae nuper de una, de duabus etiam poterimus pronunciare. Nam fi earum neutra ex acu fuerit vulnerata, aut, fi etiam vulneretur, nulla alioquin illis vulnus id fentiendi vis infit: is, qui pungitur, omni prorfus fenfu atque dolore carebit. Quemadmodum enim nihil habet acus, cur magis fentiatur, quum duobus impingitur offibus, aut duabus cartilaginibus, aut totidem etiam vel capillis vel quibusque aliis particulis fenfu vacuis; duo fiquidem capilli aeque fenfu carent, ac unus: ita etiam (ut equidem arbitror) nihilo magis acus, quae duobus illis individuis corpus-

αἴσθησιν, εἰ μηδὲ ἑτέρα τῶν ἀτόμων ἐστὶν αἰσθητική. καὶ μὲν δὴ κἂν εἰ τριῶν ἢ τεττάρων ἅψαιτο, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ ἐπί τε ψηφίδων καὶ λίθων καὶ τριχῶν, οὕτω κἀνταῦθα πλέον οὐδὲν οὔτ' εἰς παθήματος οὔτ' εἰς αἰσθήσεως γένεσιν. οὐδὲν γὰρ οὔτ' ἐκ τῶν ἀπαθῶν οὔτ' ἐκ τῶν ἀναισθήτων συντιθέμενον αἰσθητικὸν ἢ παθητικὸν γίνεται. θαυμαστὸν γὰρ ἂν ἦν, εἰ, μηδενὸς αὐτοῦ τῶν μορίων μήτε πάσχοντος μήτ' αἰσθανομένου, τὸ ὅλον αἰσθανόμενόν τε καὶ πάσχον ἐγίνετο. δυοῖν γὰρ ὄντων ὀργάνων πρὸς τὰς τῶν τοιούτων ἀξιωμάτων εὑρέσεις, ἐμπειρίας καὶ λόγου, κατ' οὐδέτερον αὐτῶν εὑρεθήσεταί ποτε σύνθετον ἐξ ἀναισθήτων τε ἅμα καὶ ἀπαθῶν αἰσθητικὸν καὶ παθητικόν. ἀλλ' εἴτε ἀδάμαντας πολλοὺς, ἢ καὶ ὅ τι βούλει τῶν δυσπαθεστάτων ἀθροίσας τιτρώσκειν ἐπιχειρήσεις, οὔτε τρωθήσεταί ποτε τὸ ἐξ αὐτῶν σύνθετον, οὔτ' αἰσθήσεται. διὰ μὲν δὴ τῆς πείρας οὐδὲν εὕρηταί ποτε τοιοῦ-

culis infigitur, ſi ne alterum quidem ipſorum ſit ſenſu praeditum, ullum excitabit dolorem. Eadem vero ſequentur incommoda, ſi tria dixerimus vel quatuor tetigiſſe; quippe quia nullam majorem operam ad patiendi vel ſentiendi rationem haec conferre poſſunt, quam totidem calculi, vel lapides, vel villi; quum fieri nequeat, ut, ſi quid ex impatibilibus et ſenſus expertibus componatur, ſenſus particeps patibileque tandem evadat: mirum etenim eſſet, ſi totum et pati et ſentire poſſet, cujus tamen pars nulla aut ſentiret, aut pateretur. Quum enim duo ſint instrumenta, quibus hujuscemodi pronuntiata invenienda ſunt, experientia, inquam, et ratio, neutrum horum unquam ita illis inſerviet, ut aliquid ſint reperturi concretum ex his, quae pariter impatibilia et ſine ſenſu ſunt, quod ipſum deinde patibile ſit atque ſenſus particeps. Porro ſi multos adamantes aut alia quaevis corpora minus etiam ad patiendum idonea in acervum coacta ferire volueris; nunquam ſane vel acervo ex his conſtituto plagam infliges, aut illatam ille ſentiet; nempe nec perpetuis etiam ſeculis tale quippiam

τον ἐκ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος. ὅτι δ' οὐδ' ὁ λόγος αὐτὸ προσίεται, μικρὸν ἔμπροσθεν ἐῤῥέθη. τῆς γοῦν ἀλγούσης σαρκὸς ἐν τῷ τιτρώσκεσθαι τὸ μηδὲν τῶν ἐλαχίστων αὐτῆς μορίων μήτε ἀλγεῖν, μήτε τιτρώσκεσθαι, πῶς οὐ θαυμαστόν; ἢ τίς τοῦτο προσίεται λογισμός; ἐγὼ μὲν γάρ φημι, κἂν εἰ πάσαις ταῖς ἀτόμοις ἦν αἴσθησις σύμφυτος, ἄτρωτοι δὲ τελέως καὶ ἀπαθεῖς ἦσαν, ἐκ τοῦ περιπλέκεσθαι μόνον ἀλλήλαις ἐργαζόμεναι τὴν σάρκα, πλέον ἂν οὐδ' οὕτως γενέσθαι, καθιεμένης τῆς βελόνης. ὥσπερ γὰρ, εἰ τοὺς δύο δακτύλους περιπλέξειας ἀλλήλοις, καίτοι γ' αἰσθητικοὺς ὄντας, οὐδεὶς ἕπεται πόνος ἐκ τοῦ πάλιν ἀφίστασθαί τε καὶ διαλύεσθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον οὐδὲ εἰ διΐστησί τε καὶ διαλύει τὰς ἀτόμους ἀπ' ἀλλήλων ἡ βελόνη, τιτρώσκει δὲ οὐδεμίαν, οὐδαμῶς ἀλγήσει τὸ ζῶον. ἢ δειξάτωσαν ἐκ τοῦ περιπλέκεσθαί τε καὶ πάλιν ἀφίστασθαι τῶν αἰσθητικῶν ὁτιοῦν σωμάτων ἀκολουθοῦσαν ὀδύνην. [5] ἀλλ'

poterit unquam experientia reperiri. Atqui oftendimus paulo antea, quod ratio quoque huic fententiae minime confentiat. Jam enim quis non admiretur, fi caro, dum pungitur, doleat, cujus tamen nulla vel minima particula aut perforatur, aut dolet? vel quae unquam ratio reperietur, quae hoc admittat? Imo hoc quidem affirmaverim, quod, quantumlibet illae omnes atomi infitum haberent fenfum, fed effent impatibiles atque impenetrabiles, ita ut tantummodo ex mutuo earum complexu caro gigneretur, nihil propterea magis impactam acum fentiret. Ut enim, fi duos digitos fimul jungas, qui tamen fentiendi facultate pollent, ac mox eosdem disjungas, id absque ullo prorfus dolore feceris: ita etiam (ut arbitror), fi acus atomos diffolvat, aut divellat, modo ex illis nullam vulneret, nullum unquam in animante dolorem excitabit. Vel illi nobis hoc oftendant, quando ex mutua folummodo aliquorum fentientium corporum commiftione ac eorumdem deinde feparatione ullus unquam fubfequatur dolor. Nunquam profecto tale quip-

οὔτ' ἐπὶ τῶν φαινομένων ἔχουσι δεῖξαι, καὶ τῷ λόγῳ σκοπουμένοις παντὸς μᾶλλον ἀδύνατον φαίνεται. καὶ μὴν εἰ καὶ τὴν αἴσθησιν ἡμῶν συγχωρησάντων ταῖς ἀτόμοις ὁ χωρισμὸς ἀνώδυνος εὑρίσκεται, καὶ λόγῳ καὶ πείρᾳ σκοπουμένοις, εἴπου γέ τοι πρὸς τούτῳ καὶ τὸ μηδ' αἰσθάνεσθαι λάβοιεν, ὀδυνᾶσθαι δυνήσονται; τὸ μὲν γὰρ ὀδυνᾶσθαι, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρηται, δυοῖν τούτοιν ἐξ ἀνάγκης δεῖται συνιόντων ἀλλήλοις, ἀλλοιώσεώς τε ἅμα καὶ αἰσθήσεως. ἔχουσι δ' οὐδέτερον αὐτῶν αἱ ἄτομοι. δεόντως οὖν, εἰ καὶ θάτερον αὐταῖς ὑπάρχειν ὑποθεῖο, μένουσιν ἔτ' ἀνώδυνοι. καὶ γὰρ εἰ ἀπαθεῖς μὲν, αἰσθητικὰς δ' εἶναι συγχωρήσειας, οὐκ ἀλγήσουσιν, ὅτι μηδὲ πείσονται. καὶ εἰ πάσχειν μὲν, ἀλλ' ἀναισθήτους ὑπάρχειν, οὐκ ἀλγήσουσιν, ὅτι μηδ' αἰσθήσονται. χρὴ γὰρ, ὡς εἴρηται, καὶ πάσχειν καὶ τοῦ πάθους αἰσθάνεσθαι τὸ μέλλον ὀδυνήσεσθαι σῶμα. οὐκοῦν οὔτ' ἐξ ἀπαθῶν τε ἅμα καὶ ἀναισθήτων ἐγχωρεῖ στοιχείων εἶναι τὸ αἰσθητικὸν σῶμα· οὐ μὴν οὐδ' ἐξ ἀπαθῶν

piam poterunt ostendere, si quae evidentia sunt sequi voluerint; atque etiam, si rationem, nihil sane ostendent, quod hoc ipso minus fieri posse videatur. Quum igitur tum ratio, tum experientia testetur, quod, quantumlibet atomis sensum concesserimus, eorum tamen separatio sit absque dolore futura; qui fieri quaeso poterit, ut, si eas praeterea sensu orbatas ponamus, dolere possint? Necesse enim est, ut paulo ante testati sumus, duo haec simul concurrere, ut aliquid doleat, alterationem, inquam, et sensum; utroque autem carent atomi. Rationi igitur consonum est, quamvis eorum alterum atomis concesseris, adhuc tamen eas indolentiam servare. Etenim si eas impatibiles quidem, sed sensus participes supponas: nequaquam dolebunt, propterea quia non patientur. Quod si pati etiam, verum ita, ut sensus sint expertes, minime dolebunt, quum minime sentiant; quum opus sit, ut ante diximus, corpus, quod doliturum sit, pati atque affectionem persentire. Quare fieri nequit, ut corpus facultate sentiendi praeditum ex elementis ortum habeat, quae pariter impatibilia sensusque exper-

τε ἅμα καὶ αἰσθανομένων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτ᾽ ἀλγήσει (48) ποτὲ, ὅτι μηδὲ πείσεται. δυνάμει μὲν γὰρ αἰσθητικόν ἐστι, ἐνεργείᾳ δ᾽ αἰσθανόμενον οὐδέποτε· καθάπερ καὶ τὸ ἡμέτερον σῶμα, καίτοι φανερῶς ὑπάρχον αἰσθητικὸν, ὅμως οὐκ αἰσθάνεται, πρὶν παθεῖν ὑπό τινος. ὥστ᾽ ἐκ τούτου τοῦ λόγου σαφῶς καὶ ἡ τῶν τὰς ὁμοιομερείας εἰσαγόντων δόξα καταβάλλεται. καὶ γὰρ εἰ αἰσθητικά τινα τῶν στοιχείων ἐστὶν αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἀπαθῆ γε πάντως, πῶς αἰσθήσεται τὸ αἰσθητικὸν σῶμα ἔξω τοῦ πάσχειν ἀεὶ καθεστηκός; λοιπὸν οὖν, ἢ ἐξ αἰσθανομένων τε ἅμα καὶ πασχόντων, ἢ ἐκ πασχόντων μὲν, ἀναισθήτων δὲ, τὸ αἰσθητικὸν εἶναι χρὴ σῶμα. ὁπότερον δὲ τούτων ἀληθές ἐστιν, αὖθις ὀψόμεθα. τὸ δὲ μήτ᾽ ἐξ ἀναισθήτων τε ἅμα καὶ ἀπαθῶν, μήτ᾽ ἐξ αἰσθανομένων μὲν, ἀπαθῶν δὲ, δύνασθαί ποτε τῶν στοιχείων τὸ αἰσθανόμενον γενέσθαι σῶμα

tia fint; fed neque impatibilibus quidem, verum fenfu praeditis. Nam neque hoc effe in dolore unquam poterit, quum non patiatur; erit enim forfitan potestate fentiens, fed actu nunquam. Quemadmodum fane et noftrum corpus videmus, quod, quantumlibet manifefto etiam vim habeat fentiendi, attamen minime fentit, nifi ab aliquo prius patiatur. Unde et ex hac eadem ratione clare eorum fententia evertitur, qui inter elementa homoeomerias (quafi fimilaritates dicas) introducunt. Quamvis enim in his ipforum elementis aliqua fint, quae vim fentiendi habeant; tamen, quum prorfus fint impatibilia, nefcio quo modo fentiet corpus, quantumlibet fenfu praeditum fit, quod femper futurum eft extra omnem patiendi occafionem. Reliquum igitur erit, ut fentiens corpus vel ex his fit, quae pariter vim habeant fentiendi et patiendi, vel ex his, quae pati quidem poffint, fed nullum deinde fenfum habeant. Nos autem mox perpendemus, utrum horum verum fit. Porro aperte jam monftravimus, quod nequeat corpus ullum vi fenfitrice donatum ex elementis gigni fimul impatibilibus et fenfu carentibus vel fenfu quidem praeditis verum impa-

δέδεικται σαφῶς. ἀλλὰ κοινὸν ἀμφοτέρων τῶν αἱρέσεών ἐστι τὸ ἐξ ἀπαθῶν, ὥστ' οὐχ ἓν τῷ εἴδει τὸ στοιχεῖον, εἴπερ μηδ' ἀπαθές. ὅτι δὲ τὸ ἓν ἀπαθὲς, ἡ ἀπόδειξις σύντομος. οὔτε γὰρ εἰς ὃ μεταστήσεται, οὔθ' ὑφ' ὅτου πείσεται, τὸ ἓν στοιχεῖον ἔχει. μεθιστάμενον γὰρ εἰς ἕτερόν τι μεταστήσεται, καὶ πάσχον ὑφ' ἑτέρου τινὸς πείσεται. πῶς οὖν ἓν ἔτι φυλαχθήσεται; καλῶς οὖν ὁ Ἱπποκράτης συνελογίσατο, μὴ ἓν εἶναι τὸ στοιχεῖον, εἰ μέλλει τι τῶν ὄντων ἀλγήσειν. οὐδὲν γὰρ ἂν, φησὶν, ἢν ὑφ' ὅτου ἀλγήσειεν, ἓν ἐόν. ὥστε πάντως μὲν ἑνος πλείω τὰ στοιχεῖα.

Κεφ. γ'. Πόσος δέ τις ὁ σύμπας αὐτῶν ἀριθμός ἐστιν, ἔτ' ἄδηλον, ἐφεξῆς δὲ τοῦτο ζητείσθω. [6] καίτοι τάχ' ἂν ἴσως ἄμεινον εἴη, περὶ τῶν ὑπολοίπων δυοῖν αἱρέσεων, ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, πρότερον διελθεῖν, ὧν κοινόν ἐστι τὸ ἐξ ἀλλοιουμένων τῶν πρώτων

tibilibus. Habent hoc nimirum ambae hae fectae commune, quod elementa impatibilia ftatuant. Quodfi elementum non poteft effe impatibile, non erit etiam fpecie unum; nam neque longiori egemus demonftratione ad oftendendum, unum effe impatibile; quippe quia, quotiescunque unum fuerit elementum, nihil praeterea reliquum erit, in quod transmutari, nihil, a quo pati poffit. Quicquid enim transmutatur, in alterum quippiam transmutatur, et quod etiam patitur, ab altero patitur. Sed quomodo quaefo unum deinde fervabitur? Probe ergo Hippocrates ratiocinatus eft, non effe unum elementum, fi res ulla futura fit, quae doleat; nihil enim erit (ait ille), ex quo doleat, fi unum fuerit. Quo fit deinde, ut elementa omnino fint plura uno.

Cap. III. Verum quotus fit univerfus ipforum numerus, hactenus incompertum eft. Quare id deinceps exquiramus. Sed fatius forfitan erit, de reliquis duabus fectis, quarum meminimus prius, differere, quibus commune erat, corpus, quod dolere poffit, ex his

στοιχείων ὑπάρχειν ἅπαν τὸ ἀλγεῖν πεφυκὸς σῶμα. τέσσαρες μὲν γὰρ αἱ πᾶσαι δόξαι κατὰ τὴν διαίρεσιν εὑρίσκονται. πρώτη μὲν, ἡ ἐξ ἀναισθήτων τε ἅμα καὶ ἀπαθῶν. δευτέρα δὲ, ἡ ἐξ αἰσθητικῶν μὲν, ἀπαθῶν δέ· ὧν κοινὸν ἦν ἀμφοῖν τὸ ἐξ ἀπαθῶν. καὶ τοῦτο δείξαντες ἀδύνατον, ἀμφοτέρων ἀπεχωρήσαμεν τῶν δοξῶν. λοιπαὶ δ' ἦσαν δύο, μία μὲν ἐξ αἰσθητικῶν τε ἅμα καὶ πασχόντων τῶν πρώτων στοιχείων συνιστῶσα τὸ αἰσθανόμενον σῶμα. δευτέρα δὲ, ἡ ἐξ οὐκ αἰσθητικῶν μὲν, πασχόντων δέ. κοινὸν γὰρ καὶ ταύταις ἦν τὸ ἐκ πασχόντων. ἴδωμεν οὖν, εἰ κἂν ταύταις ἡ ἑτέρα τῶν αἱρέσεών ἐστιν ἀδύνατος, ἢ τὸ μὲν δυνατὸν ἔχουσιν ὁμοίως, ὁποτέρα δ' αὐτῶν οὐ δυνατὸν ἔχει μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ ὄντως ἀληθής ἐστιν, ὑπολείπεται ζητεῖν. εὑρήσεις οὖν, εἰ προσέχεις τὸν νοῦν, ἀμφοτέρας ἐχούσας τὸ δυνατόν. εἰ μὲν γὰρ αὐτὰ τὰ μόρια δοκιμάζειν

primis elementis conftitnere, quae fint alterationi obnoxia. Ex divifione enim reperies, omnes opiniones in quatuor redigi poffe; ita ut prima ea fit, quae ex fenfu vacuis pariter et impatibilibus; altera, quae fenfu quidem praeditis, fed impatibilibus. Quae ambae in hoc confentiunt, quod ex impatibilibus ftatuant; atque oftendimus, quod hoc effe minime poffit, et proinde eas utrasque miffas fecimus. Unde duae fupererant; altera, quae corpus fentiens ex primis elementis facultatem cum patiendi tum fentiendi habentibus conftitnit; altera, quae ex patibilibus, fed fenfus expertibus; inter quas item ea eft communio, qua ambae ex patibilibus aiunt. Jam igitur infpiciamus, an harum fectarum impoffibilis fit altera; an potius aeque utraque aliquid proferat, quod poffibile fit, ut tamen mox inquiramus, utra earum, praeter id quod eam proferat fententiam, quae fit poffibilis, veritatem etiam maxime contineat. Itaque fi animum diligenter adverteris, ambas invenies id quod poffibile fit proferre. Si namque ipfas particulas explorare volueris, ratio-

Ed. Chart. III. [6.] Ed. Bal. I. (48.)

ἐθέλεις καὶ σκοπεῖσθαι τῷ λόγῳ, πάντα ἐστὶν αἰσθητικὰ καὶ παθητικὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμάτων, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἐλέγετο. εἰ δὲ τὰ πρῶτα στοιχεῖα σκοποίης, ἐνδέχεται, τούτων ἀναισθήτων μὲν ὑποκειμένων, εἰς ἄλληλα δὲ τὸ δρᾷν καὶ πάσχειν ἐχόντων πολυειδῶς, ἐν πολλαῖς ταῖς κατὰ μέρος ἀλλοιώσεσι γενέσθαι τὸ αἰσθητικὸν σῶμα. πᾶσα γὰρ ἡ ἐκ πλειόνων σύνθεσις, ἂν μὲν, οἷά πέρ ἐστι τὰ συντιθέντα, τοιαῦτα φυλάττηται διὰ παντὸς, οὐδεμίαν ἔξωθεν ἐπικτήσεται νεωτέραν ἰδέαν, ἣ μὴ κἀν τοῖς συντιθεῖσιν ὑπῆρχεν· εἰ δ' ἐξαλλάττοιτο καὶ μεταβάλλοιτο καὶ πολυειδῶς ἀλλοιοῖτο τὰ συντιθέντα, δύναιτ' ἂν ὑπάρξαι τι τῷ συνθέτῳ κατὰ γένος ἕτερον, ὃ μὴ τοῖς πρώτοις αὐτοῦ στοιχείοις ὑπῆρχεν. ἴσως δὲ καὶ παραδείγματος ὑπὲρ σαφηνείας δεήσει τῷ λόγῳ. φημὶ δὴ, τὴν οἰκίαν ἐκ λίθων καὶ πλίνθων καὶ ξύλων καὶ κεράμων

neque examinare, eae, quae corporum ſunt vim ſentiendi habentium, omnes et patibiles ſunt, et ſentiendi facultate praeditae, ut in carne paulo antea expoſuimus. Quod ſi prima reſpexeris elementa, facile fieri poterit, ut, quamvis ea nullum habere ſenſum ſupponatur, modo poſſint in ſe mutuo multifariamque et agere et pati, aliquod inde, multis intercedentibus particularibus alterationibus, corpus ſenſu praeditum gignatur. Quotiescunque enim ex pluribus quippiam componitur, ſi ea, quae in compoſitionem veniunt, qualia ſunt, talia ad extremum usque duraverint; nunquam id profecto novam ullam adventitiamque adipiſcetur formam, quae in his non praeſuerit, e quibus conſtituebatur. Quod ſi ea multifariam varientur, transmutentur et alterentur, poterit tunc in compoſito aliquid ſuboriri, quod ab his, quae prius in primis illius elementis reperiebantur, ſit generis alterius. Sed erit forſitan operae pretium, perſpicuitatis gratia hanc exemplo rationem explanemus. Aedes nimirum, quae ex lapidibus, lateribus, lignis, teguliſque conſtructae ſunt, nihil eſſe

γεγονυῖαν οὐδὲν ἐπικτήσασθαι κατὰ γένος ἕτερον, ὃ μὴ καὶ τοῖς συντιθεῖσιν αὐτὴν ὑπῆρχεν. σκληρότητα γοῦν ἐκείνων ἕκαστον εἶχε, καὶ βάρος, καὶ σχῆμα, καὶ χρῶμα, καὶ μέγεθος, ἃ καὶ τῷ δημιουργήματι πρόσεστιν. σκληρότης μὲν γὰρ, χρῶμα καὶ βάρος ἀκριβῶς ταῦτα τοῖς συντιθεῖσιν. οὐ γὰρ δὴ σκληρὰ μὲν ἐκεῖνα, μαλακὴ δ' αὕτη, καὶ βαρέα μὲν ἐκεῖνα, κούφη δ' αὕτη, καὶ λευκὰ μὲν ἐκεῖνα, μέλαινα δ' αὕτη. σχῆμα δὲ καὶ μέγεθος ἔχει μὲν καὶ ἡ οἰκία, διότι καὶ τοῖς συντιθεῖσιν αὐτὴν ὑπῆρχεν, οὐ μὴν ἀκριβῶς γε ταὐτὸν οὔτε μέγεθος, οὔτε σχῆμα τοῖς συντιθεῖσι πρὸς τὸ ὅλον. ἀλλ' οὐ τοῦτο ζητεῖται νῦν, εἰ μείζων ἡ οἰκία τῶν πλίνθων, ἢ προμήκης μὲν αὕτη, τετράγωνοι δ' οὗτοι, ἀλλ' εἰ διὰ τοῦτο καὶ μεγέθους καὶ σχήματος αὐτῇ μέτεστιν, ὅτι καὶ τοῖς συντιθεῖσιν. ἐπεί τοι τίς οὐκ οἶδεν, ὡς ἡ διαγώνιος εὐθεῖα τὸ τετράγωνον χω-

adeptas dicimus, quod non eodem genere contineretur, quo ea, quae illis praeerant, unde ipſae fabricatae ſunt. Durities quippe illis univerſis ſigillatim aderat gravitasque et magnitudo, praeterea figura et color, quae omnia nec in ipſo etiam aedificio deſiderantur. Nam duritiem quidem ac gravitatem coloremque eundem prorſus cum his habet, e quibus conſtitutum eſt; neque enim id molle eſt, quum tamen illa dura fuerint; aut leve hoc, illa vero gravia; aut hoc atrum, et illa candida; ſed figuram et magnitudinem ob id quidem habent aedes, quia prius ea habebant, unde illae compoſitae ſunt: verum non eandem omnino aut figuram aut magnitudinem habet totum aedificium, quam partes id componentes habuerunt. At neque hoc eſt id, quod quaerimus, an, inquam, domus ſit lateribus major, vel an ea ſit oblonga, quum lateres ſint quadrati; ſed potius, an haec propterea ſit figurae particeps ac magnitudinis, quia haec in his, unde conſtituta eſt, praeerant. Alioqui enim quis eſt, qui non norit, rectam lineam ab angulo ad angulum du-

ρίον εἰς δύο τρίγωνα τέμνει; καὶ ὡς ἐξ [7] ἐκείνων τῶν δύο τριγώνων συνιόντων ἓν ἀποτελεῖται τετράγωνον; ἀλλὰ καὶ τὸ τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον σχήματα. καὶ μὲν δὴ καὶ δύο ἡμικύκλια συντεθειμένα τὸν ὅλον ἀπεργάζονται κύκλον. ὥστε ἐξ ἄλλων μὲν ἄλλο τι γενέσθαι συγχωρήσομεν, οὐ μὴν ἀνομοιογενές. καὶ γὰρ τὰ σχήματα σχημάτων εἰσὶν ἀπεργαστικὰ, καὶ τὰ μικρότερα μεγέθη τῶν μειζόνων μεγεθῶν· οὐ μέντοι σχήματα μεγεθῶν, ἢ μεγέθη σχημάτων. ὥστ' ἐκ μὲν τῶν μὴ μεταβαλλόντων τὰς ποιότητας τῶν στοιχείων οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι τι τῶν ἑτερογενῶν, ἐκ δὲ τῶν μεταβαλλόντων ἐγχωρεῖ. δύναται γὰρ ἐν πολλαῖς ταῖς μεταξὺ γενομέναις μεταβολαῖς τὸ τέως μέλαν αὖθις γενέσθαι λευκὸν, καὶ τὸ τέως λευκὸν αὖθις μέλαν, καὶ τὸ νῦν ἀναίσθητον αὖθις αἰσθητικόν. ὅσοι μὲν οὖν ἐκ πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς, καὶ ἀέρος, ἀλλοιουμένων τε καὶ μεταβαλλομένων, καὶ κεραννυμένων δι' ὅλων, ἀξιοῦσι γίνεσθαί τι τῶν συνθέτων σωμάτων αἰσθητικὸν, ἐνδεχόμενα λέγουσιν.

etiam in duos triangulos ſecare quadratum ſpatium? qui deinde duo trianguli, ſi item in unum coëant, quadratum iterum abſolvunt, ut tamen tam triangulus, quam quadratum figurae ſint; praeterea ſi duo ſemicirculi ſimul jungantur, integrum circulum complent. Et proinde concedimus, poſſe quidem ex aliis aliud quippiam gigni, verum non quod ab illis genere diverſum ſit; figurarum enim figurae effectrices ſunt, minoresque magnitudines majorum; at figurae magnitudinum, vel magnitudines figurarum nequaquam. Quare nequit ex elementis, quae ſuas qualitates usquequaque immutatas ſervent, quicquam generis diverſi gigni, ſed, ſi transmutentur, ſane poterit. Poterit enim, quod hactenus nigrum fuit, per multas transmutationes medias iterum album fieri, et quod nunc album, mox fieri nigrum, quod praeterea ſenſus expers eſt, illius fieri particeps. Unde qui ex igne, aqua, aëre et terra, invicem transmutatis atque alteratis, et ad temperamentum quoddam redactis, gigni corpus volunt ſenſitrice facultate praedi-

ὅσοι δὲ μενόντων, οἷά πέρ ἐστι, καὶ μόνον οὕτως ἀλλήλοις ἀναμιγνυμένων, ὥσπερ ἐν σωρῷ πυρῶν καὶ κριθῶν, ἐρεβίνθων τε καὶ κυάμων, ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. ὅλως γὰρ οὐδὲν διαφέρει πῦρ, ἢ ὕδωρ, ἢ ἀέρα, ἢ γῆν συνελθόντα φάσκειν αἰσθητικὸν ἀπεργάσασθαι σῶμα, ἢ ὥσπερ οἱ πρὸ τούτων ἔλεγον τὰς ἀτόμους. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται, τῶν στοιχείων ἀπαθῶν μὲν ὄντων, ἐξ ἀναισθήτων δὲ πολλῶν συνελθόντων, ἓν αἰσθητικὸν ἀπεργάσασθαι σῶμα. δέδεικται γὰρ, ὡς οὐδὲν ἑτερογενὲς δύναται προσελθεῖν τοῖς συντεθειμένοις. αἴσθησις δέ γε πάντῃ γένους ἐστὶν ἑτέρου, σχήματός τε καὶ βάρους, καὶ σκληρότητος, ἃ ταῖς ἀτόμοις ὑπῆρχεν, ὥσπερ αὖ καὶ τῶν ἄλλων, ἃ πυρὶ, καὶ γῇ, καὶ ἀέρι, καὶ ὕδατι. καὶ γὰρ παρὰ τὰ χρώματα, καὶ τοὺς χυμοὺς, καὶ τὰς ἀτόμους, καὶ πάνθ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἄλλα τὰ τοῖς σώμασιν ὑπάρχοντα, ἕτερόν ἐστι τὸ τῆς αἰσθήσεως γένος. ὥστ᾽ οὐκ ἐξ ἀτόμων, οὔτ᾽ ἐκ πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ἀέρος, καὶ ὕδατος ἐγχωρεῖ γενέσθαι τὸ αἰσθητικὸν σῶμα, μενόν-

tum, hi confentanea pronuntiant. Qui vero ex illis ita ut funt permanentibus et permixtis tantummodo, perinde ac triticum, hordeum, ciceres et fabae, in acervo, hi nimirum ea, quae fieri nequeant, fectantur. Nam nec prorfus quicquam intereft, fi dicas, ex folo ignis, aquae, aëris terraeque conventu corpus fentiens nafci, aut fi ex atomis, quod prifci illi affirmabant. Jam enim nullum corpus, quod fenfum habeat, poteft ex pluribus elementis conftitui fimul coëuntibus, quae tamen impatibilia fint, quum fit monftratum, nihil in his fimul compofitis oriri poffe generis alterius. Senfus vero eft omnino e genere diverfo a figura, gravitate et duritie, quae atomis inerant, et ab aliis quoque, quae igni, et terrae, aërique et aquae; eft enim fenfus alterius cujusdam generis a colore, fapore, et odore, et caeteris tandem, quae (ut omnia in unum colligam) corporibus infita funt. Non ergo aut ex atomis corpus aliquod, quod vim fenfitricem habeat, procreari poterit, aut ex igne, et terra, aëre,

των ἀμεταβλήτων καὶ τοιούτων, οἷά πέρ ἐστι κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, καὶ μὴ πασχόντων. ἢ τοίνυν ἐξ αἰσθητικῶν τε καὶ πασχόντων τῶν πρώτων στοιχείων, ἢ ἐξ ἀναισθήτων μὲν, ἀλλὰ μεταβάλλεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι δυναμένων, ἀναγκαῖόν ἐστι συνίστασθαι τὸ μέλλον αἰσθήσεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν, ὅτι τε πλείω πάντως ἑνός ἐστι τὰ στοιχεῖα, καὶ ὅτι παθητικὰ, δείκνυσιν. (49) εἰ δ' ἐκ τῶν πρώτων αἰσθητικῶν ἁπάντων, ἢ οὐκ αἰσθητικῶν, οὔπω δείκνυσιν· ἄμφω γὰρ ἐνδέχεσθαί φασιν. ὅτι μέντοι πάντως ἐστί τινα τὰ μὴ αἰσθητικὰ, πρόδηλον ἐκ τοῦ καὶ τῶν συνθέτων εἶναί τινα τοιαῦτα. ἐπεὶ δ' αὐτάρκως ἀποδέδεικται τοῦτο τοῖς γ' ἀκολουθεῖν ἀποδείξει μεμαθηκόσιν, ἐφεξῆς ἂν εἴη διελθεῖν ἄμεινον, ὃ πολλάκις τε καὶ πολλαχοῦ τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων ἐπιδείκνυμι, ὡς ἓν τῶν ὁμοειδῶν εἰπὼν ἡμῖν ἐπιτρέπει τὰ λοιπὰ τὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ δύναμιν ἔχοντα προστιθέναι τῷ λόγῳ.

et aqua, quae immutata permaneant, et talia semper, qualia ex sua ipsorum natura sunt, nihilque unquam patiantur. Quare vel ex elementis primis, quibus vis sentiendi insit, vel ex illis, quae, licet hac careant, ea tamen natura sunt, ut alterari et transmutari possint, erit necesse corpus constitui, quod sensu praeditum sit. His igitur, et quod uno plura sint omnino elementa, atque etiam quod pati possint, monstratum sit. An vero ex his primis elementis, quibus omnibus vis insit sentiendi, an ex illis potius, quae ea careant, quum et utrumque horum fieri posse affirment, nondum monstratum est. Porro nonnulla quidem omni carere sensu, inde perspicuum est, quod quaedam etiam concreta hujusmodi sint. Sed quum hoc jam sit demonstratum, quantum possit iis sufficere, qui didicerunt demonstrationibus acquiescere, operae pretium sane erit, ut mox id exponamus, quod non semel, sed multis in locis commentariorum Hippocraticorum ostendimus: ille enim, si aliquando unum quippiam ex eorum numero proferat, quae eandem naturam continent, reliqua deinde, quae eandem vim habent, nobis ad

καὶ δὴ καὶ νῦν οὕτω μοι δοκεῖ πεποιηκέναι, δείξας μὲν αὐτὸς ἐξ ἑνὸς φαινομένου τὸ τῆς δόξης ἀδύνατον, ἀπολιπὼν δ' ἡμῖν ἐκ τῶν τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ δύναμιν ἐχόντων ἀποδεικνύναι πολυειδῶς. ἓν μὲν γὰρ τῶν φαινομένων ἐστὶ τὸ ἀλγεῖν ἡμᾶς. ἐδείχθη δὲ τοῦτο γενέσθαι μὴ δυνάμενον ἄνευ [8] τοῦ πάσχειν· ᾧ πάλιν εἵπετο πλείω πάντως εἶναι τὰ στοιχεῖα, τὸ γὰρ ἓν οὐχ οἷόν τε ἦν πάσχειν, μηδενὸς ὄντος τοῦ διατιθέντος αὐτό. ὥσπερ οὖν ἐκ τῶν ἀλγούντων σωμάτων, οὕτω κἀκ τῶν ἡδομένων ἔχεις ἀποδεικνύναι ταὐτόν· καὶ ὥσπερ ἀπὸ τούτων, οὕτω κἀκ τῶν αἰσθανομένων· ὥσπερ κἀγὼ νῦν ἐξεπίτηδες ἐποίησα πολλαχόθεν τοῦ λόγου. καὶ μὴν εἰ μήτε ἡδονὴ, μήτε πόνος, ἀλλα μηδ' αἴσθησις ὅλως ἐστὶ τοῖς ἀπαθέσι στοιχείοις, οὐδὲ μνήμη δήπουθεν, οὐδὲ ἀνάμνησις, οὐδὲ φαντασία· ῥίζα γὰρ αὐτῶν ἐστι καὶ οἷον πηγὴ πάντων ἡ αἴσθησις. εἰ δὲ μηδὲν τούτων, οὐδ'

rationem addenda reliquit. Quod mihi hoc quoque loco fervaffe videtur, utpote qui ab uno quidem apparente ducto argumento opinionem hanc nequaquam poffibilem effe oftenderit, moxque nobis locum reliquerit, ut id ipfum multifariam ex his, quae eandem cum hoc vim tenent, demonftraremus. In his enim, quae in nobis apparent, id unum eft, quod nos dolemus: hoc vero monftravit minime fieri poffe, quin etiam patiamur. Ex quo fequebatur poftea, elementa effe plura uno, fiquidem unum pati nequit, quum nihil praeterea relinquatur, quod ipfum afficiat. In quem igitur modum ille ex dolentibus corporibus, in eundem tu ex his, quae in voluptate funt, ad hoc idem demonftrationem depromas; et ut ex his, ita ex illis, quae fentiunt. Nam et hoc ita a me dedita opera identidem in hoc libro factitatum eft. Unde fi nulla voluptas confequi poterit, ubi impatibilia fuerint elementa, nullusque dolor, ac nullus praeterea fenfus: nulla etiam aderit vel memoria, vel reminifcentia, vel imaginatio, quum horum omnium fenfus fit quafi radix et fons. At fi nihil horum, nulla quoque ani-

ἄλλο οὐδὲν τῶν ψυχικῶν ἔργων, ὥστ' οὐδὲ ψυχή. θαυμάζειν οὖν ἄξιον τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν τὸ τάχος τῆς ἑρμηνείας. ἐν ἐλαχίστοις γὰρ ὁ Ἱπποκράτης ὀνόμασι πάντ' ἐνεδείξατο ταῦτα, καὶ ἰσχυρῶς ἀπέδειξεν, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν τὸ στοιχεῖον. ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ καὶ περὶ τούτου διεληλύθαμεν, ἴδωμεν, ὅπως συνάπτει τῷ προειρημένῳ λόγῳ τὸν ἐφεξῆς. ἔχει δ' ἡ σύμπασα ῥῆσις ὧδε. ἐγὼ δέ φημι, εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑφ' ὅτου ἀλγήσειεν, ἓν ἐών. εἰ δὲ καὶ ἀλγήσειεν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι. εἰ ἕν, φησὶν, ὑπῆρχεν ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἂν ἤλγει. εἰ δέ γε καὶ ἤλγει, ἀναγκαῖον ἂν ἦν ἓν εἶναι καὶ τὸ ἰώμενον. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ σχήματος τοῦ συλλογιστικοῦ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἰάσεως ἐρωτᾷ λόγον, ὥσπερ ἠρώτησεν καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἀλγημάτων. ἀκόλουθον γὰρ λαβὼν τῷ προτέρῳ τὸ δεύτερον, εἶτ' αὖθις προσλαβὼν τὸ ἀντικείμενον τῷ ἑπομένῳ, περαίνει τὸ ἀντι-

mi functio, et tandem nec ipſe etiam animus. Quis igitur non admiretur priſcorum virorum brevitatem in ſententiis? Nam haec omnia Hippocrates quibusdam vel paucis verbis perſtrinxit, et valide admodum monſtravit, elementum non eſſe unum. Verum ut haec expoſita ſunt, transeamus ad alia, et inſpiciamus, quo modo ipſe priori rationi ſequentem annectat; univerſa vero verborum ejus ſeries hoc ſe habet modo. Ego autem ſtatuo, quod, ſi homo eſſet unum, neutiquam doleret; nihil enim praeterea eſſet, ex quo doleret, ſi eſſet unum. Si tamen doleret, eſſet neceſſe, et medicamentum fore unum. Si unum (inquit ipſe) eſſet homo, minime doleret; quod ſi doleret, id etiam, quod illi remedio eſt, unum eſſet. Secundum eundem figurae ſyllogiſticae modum rationem ex curatione interrogat, ſecundum quem et ex dolore depromptam prius interrogavit. Aſſumit enim ſecundum, quod eſt primi conſequens, cui deinde adjiciens oppoſitum conſequenti, tandem concludit oppoſitum antecedentis.

κείμενον τῷ ἡγουμένῳ. εἴπερ γὰρ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἂν ἤλγησεν· ἀλγεῖ δέ γε· οὐκ ἄρα ἕν ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς ἰάσεως ἐρωτηθήσεται λόγος. εἰ ἓν ὢν ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἰάσεως εἷς ἐστιν· οὐχ εἷς δέ γε ὁ τρόπος τῆς ἰάσεως· οὐκ ἄρα ἓν ὢν ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ. δεῖ τοίνυν κἀνταῦθα πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐποιήσαμεν, ὅτι τε τῷ προτέρῳ τὸ δεύτερον ἀκολουθεῖ, καὶ ὅτι καλῶς προσλαμβάνεται τὸ τοῦ λήγοντος ἀντικείμενον, ἀποδείξαντας ἡμᾶς, ἐξήγησίν τε ἅμα καὶ πίστιν τὴν δέουσαν παρασχέσθαι τῷ λόγῳ. ὅτι μὲν οὖν, εἴπερ ἕν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἂν ἤλγησεν, ἐν τοῖς πρὸ τούτου λόγοις ἐπεμνήσαμεν. ὅτι δ᾽, εἴπερ καὶ ἤλγησεν, ἕνα τῆς ἰάσεως ἐχρῆν εἶναι τὸν τρόπον, ὧδ᾽ ἂν μάλιστα καταμάθοις, εἰ λογίσαιο τὸ ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν πάσχον ὑπὸ τῆς οἰκείας φύσεως πάσχειν αὐτό. μιᾶς οὖν ἑκάστῳ τῆς οἰκείας ὑπαρχούσης φύσεως, ἔσται μὲν δήπου καὶ τὸ πάθος ἕν. ἀκολου-

Nam si unum homo esset, non doleret; dolet autem; non igitur est unum. Pari etiam modo rationem ex curationis conditione desumptam interrogabimus. Si homo esset unum, qui etiam doleret, modus illi medendi esset unus; sed medendi modus non est unus; ergo si est unum homo, non dolet. Erunt itaque partes nostrae, ut hunc etiam locum illo tractemus modo, quo et priorem: quippe ut ostendamus, secundum primo consequens esse, atque etiam quod probe oppositum consequentis sit acceptum; ut sic et rationem exponamus, et fidem illi, prout res ipsa poscere videtur, afferamus. Quum autem satis in superioribus monstratum sit, quod homo, si unum esset, nunquam doleret, nunc, quod posito etiam, quod ipse doleret, unica tantum sit futura curandi ratio, facile intelliges, si cogitaveris, quod, si quid a nulla re externa pati potest, reliquum est, ut tantum interne a sua ipsius natura patiatur. At vero quum unica fuerit ipsa rei uniuscujusque natura, unicus etiam statim futurus est

θεῖ δ' ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ καὶ ἡ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδος μία. τοῦτο δ' ἦν ἡ ἴασις· ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἔσται μία τοῦ δι' ἑαυτοῦ πάσχοντος, ὥσπερ καὶ τὸ ἰώμενον ἕν. ὅτι δέ γε ἅπαντα ταῦτα τὰ νῦν εἰρημένα ψευδῆ προφανῶς εἰσιν, οὐ δέομαι λέγειν, ἀλλ' ἕπεται τῇ πρώτῃ τῶν ὑποθέσεων, ἣν ἀδύνατόν γε παντὸς μᾶλλον οὖσαν ἐκ περιουσίας ὁ Ἱπποκράτης προσήκατο, καὶ οὐδὲν ἧττον ἀπέδειξε κἀκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς αὐτῷ προὔκειτο. τὸ μὲν γὰρ, εἰ ἕν ἐστι τὸ στοιχεῖον, οὐκ ἂν ἀλγεῖν ἡμᾶς, ἀληθές. [9] τὸ δέ γε ὑποθέσθαι, κἂν εἰ ἓν ἦν τὸ στοιχεῖον, ἡμᾶς ἀλγεῖν, οὐκ ἀληθές. ἀλλ' ὅμως ὑποτίθεται τοῦτο, δεικνὺς ἐκ τῶν ἑπομένων αὐτῷ τὸ καὶ οὕτως ἀνατρέπεσθαι τὴν ἀρχήν. ἓν μὲν γὰρ καὶ τὸ νόσημα, καὶ τὸ εἶδος τῆς ἰάσεως ἔσται, καὶ τὸ ἰώμενον ἕν ἐστιν· οὐχὶ δέ γε τὸ ἰώμενον ἕν· ὑπόθεσις ἄρα ψευδὴς ἡ ἓν εἶναι λέ-

affectus. Hoc vero ex neceffitate fequitur, quod ratio redeundi in naturalem ftatum unica fit; at hoc quid aliud eft, quam ipfamet curatio? quare, quod ipfum per fe patitur, unicam habebit, qua curari poffit, rationem, ficut unicum etiam eft id, quod curandum eft. Quae omnia quam aperte falfa fint, nulla noftra expofitione praeterea egent; fed ea primam fuppofitionem fequuntur, quam Hippocrates ex abundanti, quamvis ea ipfa omnes limites excederet eorum, quae quoquo modo effe poffint, introducere voluit, utpote quia nihilo minus ex hoc etiam fuppofito id conficiatur, quod ab initio fuerat propofitum. Nam quod nos non doleremus, fi unum effet elementum, veriffimum eft. Sed non ita deinde eft verum, fi unum fupponatur elementum, quod nos dolituri fimus; attamen ob id et ipfum fupponitur, ut ex illismet, qui hoc ipfum fuppofitum fequuntur, oftendat, principium illud everti, quum unicus tunc futurus fit morbus, atque etiam unica medendi forma et unicum praeterea remedium; fed non unicum eft remedium; erit ergo hypothefis falfa, in qua fubjiciebatur unum effe ele-

γουσα τὸ στοιχεῖον. ὅτι δὲ οὐχ ἓν τὸ ἰώμενον, ἐναργές. καὶ γὰρ θερμαινόμενος ὅδε τις ἐθεραπεύθη. καὶ ἄλλον εὑρήσεις, ὃς οὐδὲν ἧττον ἐθεραπεύθη ψυχόμενος, εἶθ᾽ ὑγραινόμενος. οὐκ ὀλίγους δ᾽ εὑρήσεις, οἳ διὰ τῶν ξηραινόντων ἰάθησαν. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ διὰ τῶν στρυφνῶν ἢ πικρῶν ἐθεραπεύθη τις, ἤδη καὶ πάντες. εἰσὶ γὰρ οἱ διὰ τῶν ἁλμυρῶν ἢ γλυκέων. οὕτω δὲ καὶ διὰ τῶν ἐπεχόντων τὴν κοιλίαν ὅδε τις ἐθεραπεύθη. ἕτερος δὲ διὰ τῶν ὑπαγόντων. καὶ ὁ μὲν διὰ τῶν πυκνούντων, ὁ δὲ διὰ τῶν ἀραιούντων. καὶ, καθόλου φάναι, τρόπον ἰάσεως οὐδένα δυνατόν ἐστιν εὑρεῖν, οὗ μὴ καὶ τοὐναντίον εὑρήσεις. ὥστ᾽ ὀρθῶς εἶπεν, ὅτι τὸ ἰώμενον οὐχ ἕν ἐστιν. ἀλλὰ καὶ ταύτης γε τῆς προτάσεως, καὶ τῆς ἑτέρας, ἣν ἐξ ὑποθέσεως ἔλαβε, τὸ μὴ ἓν εἶναι τὸ στοιχεῖον ἐπεραίνετο, καὶ γίνεται σύμπας ἐρωτώμενος λόγος τοιοῦτος. εἰ ἓν ὢν ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἰάσεως εἷς ἐστιν· οὐχὶ δέ γε ὁ τρόπος τῆς

mentum. Satis enim evidens eſt, non unicum eſſe remedium, quum multi, dum calefiunt, ſanitati reſtituantur; nec minus etiam reperiantur, qui refrigerati ex morbo convaluere, vel humectati; nec deſunt etiam, quos exiccantia juverint; nec praeterea, quia aliqui ſunt acerbis aut amaris medicamentis curati, idcirco etiam omnes; ſunt enim qui dulcibus, vel ſalſis; atque etiam ut multi his uſi, quae alvum aſtringunt, ita alii his, quae eandem cient, ſani evaſere; et ſicut alii denſantibus, ita nonnulli rarefacientibus; ut tandem in univerſum hoc aſſirmare liceat, nullum unquam reperiri curandi modum, quin et alter illi contrarius ſtatim reperiatur. Recte igitur aſſeruit, remedium non eſſe unum. Atqui ex hoc ipſo pronunciato, et altero, quod ex ſuppoſitione deſumptum eſt, efficitur, non eſſe elementum unum; ut tandem univerſam rationem hoc fere modo interrogare oporteat. Si homo et eſſet unum et etiam doleret, modus quoque, quo eſſet curandus, unus foret: modus vero, quo

ἰάσεως εἷς· οὐκ ἄρα ἕν ὢν ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ. μηκέτ' οὖν ἐπιζητῶμεν τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ, μήθ' ἑτέρως ἐξηγώμεθα παρὰ ταῦτα τὰ νῦν εἰρημένα, σαφῶς γε ἤδη τὴν γνώμην ἅπασαν ἐπιστάμενοι τοῦ ἀνδρός. ἀλλ' ἐπειδὰν εἴπῃ, ὅστις μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης, προσωτέρω ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰατρικὴν ἀφίκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὁ λόγος ὅδε ἀκούειν· οὐδὲ γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν, ὅ τι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ὅταν ταῦτα λέγῃ, μὴ συνάπτοντές τε καὶ ψιλοῦντες ἀναγινώσκωμεν ὡς ἓν μέρος λόγου τὸ ἓν ἐὸν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν Ἱπποκρατείων ἐποίησαν, ἀλλὰ δασύνοντές τε καὶ διιστῶντες εἰς δύο μόρια, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἶπεν, οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω εἶναι τὸν ἄνθρωπον, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν, ὅ τι μὴ φανερόν ἐστιν

curatur, nequaquam eſt unus: igitur nec homo, ſi eſt unum, dolet. Itaque nihil amplius aut ea, quae circa hujus operis initia inducta ſunt, inquirere, aut praeter haec, quae nunc a nobis dicta ſunt, alia quapiam expoſitione erit opus, quum ex his facile hujus viri ſententiam habere poſſimus. Ipſe vero ait: Quicunque eos conſueverunt audire, qui de natura humana diſſerunt, procul ab eo quod ad medicinam attineat, illos minime expedit hunc audire ſermonem; neque enim dixerim, hominem eſſe omnino aërem, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliquid aliud, quod non in homine unicum eſſe appareat. Quae non eo legenda ſunt modo, ut ἐνεὸν ſimul ac leni ſpiritu proferatur, quaſi unica ſit pars orationis, quemadmodum multi ex Hippocraticis legere ſoliti ſunt, ſed potius aſpirantes, et in partes duas dividentes, ac ſi ita dixerit: Neque enim dixerim, ipſum hominem eſſe usquequaque aërem, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliquid etiam aliud, quod non ap-

ἓν καὶ μόνον ὑπάρχον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅτι μὲν γὰρ ὁ πρῶτος αὐτῷ λόγος ἅπας περὶ τοῦ μὴ ἓν εἶναι τὸ στοιχεῖόν ἐστιν, ἐπιδέδεικται μὲν καὶ ἐξ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, οὐδὲν δὲ ἧττον κἀξ ὧν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, μετὰ τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν, ταύτην ἐπιφέρει. φασὶ γὰρ ἕν τε εἶναι, ὅ τί ἐστι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα ἀλλήλοις οὐχ ὁμολογέουσι. λέγει δ' αὐτῶν ὁ μέν τις, ἠέρα εἶναι τοῦτο τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν, ὁ δὲ πῦρ. εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν· τῶν ἰατρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν, ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα μόνον ἐστὶ, οἱ δὲ αὐτέων χολὴν, ἔνιοι δὲ φλέγμα. εἶθ' ἑξῆς ἀρξάμενος αὐτοῖς ἀντιλέγειν, πρώτην μὲν ἐκείνην γράφει τὴν ῥῆσιν, ἣν πρώτην ἐξήγημαι, κοινῇ πρός τε τοὺς φυσικοὺς καὶ τοὺς ἰατροὺς ἰσχύουσαν. εἶτ' ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ἰατροὺς ἀντιλέγει κατὰ τήνδε τὴν ῥῆσιν. ἀξιῶ δ' ἔγωγε, τὸν φάσκοντα αἷμα μόνον [10] (50) εἶναι τὸν ἄνθρωπον,

pareat unum ac folum in homine exiftens. Nam quod univerfus is fermo, quem ipfe priorem habuit, ob id factus fit, ut probaret, elementum minime effe unum, tum ex his oftenditur, quae ipfe paulo antea dixit, tum vel maxime ex his, quae ftatim circa initia fubjungit praecedenti fententiae, quum ait: Dicunt enim, unum effe id, quod eft, atque hoc et unum effe et omne; fed inter fe non conveniunt deinde nominibus; nam ex eis aliqui hoc unum atque omne ftatuunt effe aërem, alii aquam, alii terram, alii ignem. Item paulo poft: Ex medicis quoque nonnulli hominem autumant effe folum fanguinem, quidam vero ipforum bilem arbitrantur effe hominem, aliqui pituitam. Poftmodum illos refellere aggreffus eam dictionem protulit, quam ego priorem expofui, quae in univerfum efficax plurimum eft tam contra medicos, quam contra naturales philofophos. Mox vero feorfum medicos his etiam verbis infectatur: Ego vero cenfeo, opus effe, illum, qui affirmet folum fanguinem effe hominem, nec

καὶ ἄλλο μηδὲν, δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταβάλλοντα τὴν ἰδέαν, μήτε γίνεσθαι παντοῖον, ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται μόνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γάρ ἐστιν, εἶναι μίαν γέ τινα ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωϋτῷ ὅ τί ἐστι. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος, φλέγμα μόνον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος, χολήν. τελειώσας δὲ τοῦτον τὸν λόγον ἐφεξῆς πάλιν ἐπιφέρων φησί· πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ' ἑνός. πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ὂν ἄλλο τι γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη ἄλλῳ; καὶ πάλιν ἐφεξῆς· ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι, ὅπου γε οὐδὲ ἀπὸ τῶν πλειόνων γίνεται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνίας; καὶ πάλιν ἐφεξῆς· ἀνάγκη τοίνυν, τῆς φύσεως τοιαύτης ἐούσης καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἁπάντων, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. καὶ πάλιν ἐν τοῖς

quippiam praeterea aliud, oftendere ipfum, nec formam transmutare, nec alio etiam modo variari; et ut vel tempus aliquod anni vel aetatis monftret, quo unus folusque in homine fanguis confpici poffit. Nam confentaneum rationi videtur, ut aliquo faltem tempore id, quod in ipfo unum eft, repraefentet. Et eadem ego illis oppofuerim, qui volunt hominem folam effe pituitam, nec non et illis, qui folam bilem. Ac tandem finem huic rationi facturus haec iterum fubinfert. Neceffe igitur primum eft, generationem minime ex uno fieri; qui enim poterit, quod unum eft, nifi alteri cuipiam commifceatur, aliquid aliud gignere? Atque iterum deinde: Quo unquam modo rationi confonum eft, quicquam ex uno fieri, quum nec ex pluribus etiam poffit quicquam conftitui, nifi ea ex mutuo temperamento probe fe habuerint? Et rurfus poftmodum: Quare neceffe eft, fi hujusmodi fit natura cum hominis, tum aliorum omnium, hominem non effe unum. Denuoque in fequentibus: Neceffarium

ἐφεξῆς· ἀνάγκη τοίνυν, ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέαν τε καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἓν εἶναι αὐτά, εἴπερ μὴ πῦρ τε καὶ ὕδωρ ἕν ἐστιν. ἔν τε οὖν τούτοις ἅπασι καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα πάλιν οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῖς ἓν ἀξιοῦσιν εἶναι τὸ στοιχεῖον ἀντιλέγει σαφῶς. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου τοῦτ᾽ εἶπεν, ὅπερ ἡμεῖς ἐξηγησόμεθα, τὸ μήτε ἀέρα μόνον ὑπάρχειν ἐν τῷ σώματι, μήτε πῦρ, μήτ᾽ ἄλλο μηδέν, ὅτι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ὑπάρχον ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ αὖ καὶ ὅταν εἴπῃ· οἱ δὲ λέγοντες, ὡς ἕν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρέεσθαι· πόθεν ὁρμηθέντες ἔνιοι τὸν ἄνθρωπον ἓν εἶναί φασι, διηγεῖται, κἀπειδὰν ἀντιλέγων αὐτοῖς ἐρεῖ· καίτοι τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐδεὶς πω ἀπέθανε χολὴν μόνην καθαρθείς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων χυμῶν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα πεποίηται τὸν λόγον, ὡς οὐχ εἷς χυμός ἐστι παντελῶς ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τουτ᾽ ἔστι τὸ στοιχεῖον, ἀλλ᾽ οἱ τέτταρες, οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅπερ ἐξ ἀρχῆς

igitur eſt, quum adeo inter ſe et ſpecie et poteſtate differant, ea non eſſe unum, niſi ignis quoque et aqua unum fuerint. Itaque in omnibus his et praeterea in ſequentibus etiam nihil aliud agit, praeterquam quod eos aperte inſectatur, qui unum eſſe elementum decernunt. Quare patet, quod idem etiam agit, dum ſtatim circa principia hujus ſermonis, quae nos etiam expoſuimus, ea profert: hominem, inquam, non eſſe ſolum aërem, neque ignem, nec quicquam aliud, quod non in corpore unum eſſe appareat. Nam et ea parte, qua ipſe ait: Mihi videntur hi, qui hominem eſſe unum autumant, in hanc veniſſe ſententiam; explicat, unde nonnulli inducti ſint, ut dicerent, hominem eſſe unum. Quos quum mox etiam refellit inquiens: Atqui primum nullus unquam ex ſuperfluente purgatione mortuus ſolam bilem excrevit; nec non quum de caeteris humoribus, de quibus mox diſſerit, eadem etiam profert, humanam nimirum naturam non ex uno penitus humore, hoc eſt elemento, ſed ex quatuor con-

ὑπέθετο, περαίνει, τὸ μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἔστι μὲν οὖν ἠλίθιος ἡ δόξα καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων, καὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι στοιχεῖον ἓν εἶναί φασιν, ἢ τοῦ παντὸς, ἢ τοῦ ἀνθρώπου.

Κεφ. δ'. Καὶ μᾶλλόν ἐστι θαυμάσαι, πῶς οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ἐν εὐδοξίᾳ τινὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἦσαν, ἢ ἀπορῆσαι τῆς ἀντιλογίας. ἀλλ' ὅμως ὁ Ἱπποκράτης ἀντιλέγειν αὐτοῖς ἐπεχείρησεν, οὐχ ὡς μέγα τὶ ποιῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πιθανοῖς τισι λόγοις ἐχρήσαντο καὶ δυσλύτοις οἱ ἓν εἰπόντες εἶναι τὸ στοιχεῖον, ἀλλὰ πρόχειρόν τε καὶ ῥᾴστην φωραθῆναι τὴν ἀτοπίαν ἔχουσιν. οἵ τε γὰρ τὸ ὕδωρ εἰπόντες εἶναι τὸ στοιχεῖον, ὅτι τοῦτο πυκνούμενον μὲν καὶ οἷον πιλούμενον γίνεται γῆ, ἀραιούμενον δὲ καὶ οἷον χεόμενον ἀήρ· εἰ δὲ ἐπιπλέον ἀραιωθείη τε καὶ χεθείη, πῦρ· διὰ τοῦτό φασιν

ftare; nihil aliud omnino agit, nifi quod id concludit, quod erat pollicitus ftatim ab ipfo principio, unum non effe ipfum hominem. Porro fatua eft haec tam naturalium philofophorum quam medicorum opinio, qui unum vel hominis vel ipfius etiam univerfi effe elementum afferunt.

Cap. IV. Et fane mirandum eft, quo unquam pacto illi, qui talia introducunt, aliqua a quibusdam hominibus exiftimatione digni habeantur, quum tamen neque fit arduum illos confutare. Aggreffus attamen Hippocrates eft illis contradicere, non quod fe magni aliquid facturum arbitraretur, fed magis celebritate eorum motus. Nullas enim vel probabiles, vel quae folvi facile non poffint, rationes hi afferunt, qui unum effe elementum ponunt; fed eas tantummodo, quae fallaciam omnibus expofitam quaeque facillime deprehendatur, habeant. Qui etenim aquam effe elementum cenfent, ob id hoc arbitrantur, quod ea denfata et quafi coacta in terram vertatur; rarefacta vero ac veluti fufa in aërem; quae fi praeterea magis rarefcat ac fundatur, in ignem transit; et proinde

ὑπάρχειν αὐτὸ στοιχεῖον· [11] οἵ τε τὸν ἀέρα, καὶ οὗτοι πῦρ μὲν γίνεσθαί φασιν ἀραιούμενον, ὕδωρ δὲ πυκνούμενον· εἰ δ' ἔτι μᾶλλον πυκνωθείη, γῆν· οἵ τε τὴν γῆν, ἐκ τοῦ μετρίως μὲν χεθεῖσαν, ὕδωρ γίνεσθαι, περαιτέρω δ' ἀραιωθεῖσαν, ἀέρα, καὶ σφόδρα τοῦτο παθοῦσαν, εἰς πῦρ μεταπίπτειν, καὶ οὕτω συλλογίζονται την γῆν ὑπάρχειν στοιχεῖον· οἵ τε τὸ πῦρ ὡσαύτως, ἐκ τοῦ συνιὸν μὲν καὶ πυκνούμενον ἀέρα γίνεσθαι, παθὸν δ' ἔτι μᾶλλον τοῦτο καὶ σφοδρότερον πιληθὲν ὕδωρ, ἐπὶ πλεῖστον δὲ πυκνωθὲν γῆν ἀποτελεῖσθαι· συλλογίζονται καὶ οὗτοι, τοῦτ' εἶναι τὸ στοιχεῖον. καίτοι πρόχειρός γε ἡ ἀτοπία τῶν λόγων. ὑπὲρ γὰρ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς τῶν στοιχείων εἰρηκότες ἅπαντες, οὐ τοῦτο οἴονται δεικνύναι, ἀλλ' ὅ τί περ ἂν ἕκαστος αὐτῶν ὀνομάσῃ στοιχεῖον. οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν, ἢ περὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς εἰπεῖν, ἀέρος καὶ πυρὸς

eam esse elementum affirmant. Sed et qui aërem, ipsi quoque aiunt, illum rariorem factum, ignem effici; densiorem vero, aquam; qui si etiam densetur magis, terram gigni. Alii autem, quum terram intuerentur, quae si aliquantulum et moderate rarescit et funditur, in aquam transmutatur: si magis, in aërem: si maxime, in ignem: hoc argumento probant, terram ipsum esse elementum. Nec secus etiam agunt, qui ignem esse elementum statuunt; quia enim, si is densetur et quasi in se ipsum cogatur, in aërem vertitur; si id ipsum magis patiatur, magisque densetur, in aquam; si quam plurimum densetur, in terram; ideo efficere volunt et isti, hoc ipsum esse elementum. Attamen hae istorum rationes perquam apertam et in promptu absurditatem habent. Porro hi omnes de mutua elementorum transmutatione verba faciunt; nec tamen se id demonstrare arbitrantur, sed potius id, quod unusquisque eorum appellat elementum. Non autem idem est de aëris ignisque, et praeterea terrae et aquae inter se invicem transmutatione sermonem habere, ac

Ed. Chart. III. [11.] Ed. Baf. I. (56.)

καὶ ὕδατος καὶ γῆς, ἢ περὶ στοιχείων· οὐ γὰρ δὴ ταύτῃ γε στοιχεῖον ἕκαστον αὐτῶν, ᾗ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα πέφυκεν, ἀλλ' ᾗ πρῶτόν τέ ἐστι καὶ ἁπλούστατον· ἐπεί γε καὶ Πλάτων ὑπὲρ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς ἐν Τιμαίῳ διείλεκται, κοινὴν ὑποβεβλῆσθαι πᾶσιν ὕλην μίαν ἀποδεῖξαι βουλόμενος. ἀλλ' οὗτος μὲν, ὡς ἂν εἰδὼς ἀποδεικνύειν, εἰς δέον ἐχρήσατο τῇ τῶν πρώτων σωμάτων εἰς ἄλληλα μεταβολῇ. Θαλῆς δὲ καὶ Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξίμανδρος καὶ Ἡράκλειτος, ἓν ἐξ αὐτῶν ὁτιοῦν ἄλλος ἄλλο θέμενος εἶναι στοιχεῖον, ἐκ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς αὐτῶν ἀποδεικνύναι πειρῶνται. καί μοι δοκοῦσιν ἅπαντες ἐκεῖνοι τὴν ὕλην ὀνειρώττειν, ἣ κοινῇ πᾶσιν ὑποβέβληται τοῖς στοιχείοις. καὶ ταύτην μίαν ὁρῶντες ἓν ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ τὸ στοιχεῖον· εἶτα δέον εἰπεῖν, εἴπερ ἄρα, τὸ κοινῇ πᾶσιν ὑποβεβλημένον, ἀέρι, καὶ πυρὶ, καὶ ὕδατι, καὶ γῇ, τοῦτ' εἶναι τὸ στοιχεῖον, οἱ δὲ ὑπερέβησαν μὲν ἐκεῖνο, τῶν τεττάρων δὲ ἓν ὁτιοῦν ἀπεφήναντο, κοινῇ μὲν γνώμῃ τῆς

de elementis; utpote quoniam non eo, quod possint invicem ex natura transmutari, unumquodque ipforum elementum eft, fed quod primum atque fimpliciffimum fit. Unde et Plato in Timaeo oftenfurus, his omnibus communem materiam effe fubjectam, de mutua illorum transmutatione differit; erat enim ipfe peritus methodi demonftrandi, et proinde primorum corporum transmutatione probe ufus eft. At Thales, Anaximenes, Anaximander, nec non et Heraclitus, ex eorum mutua transmutatione unum quodpiam ex illis effe elementum demonftrare conantur, ita tamen ut alius aliud introducat. Qui mihi videntur omnes communem illam fomniaffe materiam, omnibus elementis fubjectam; et hanc ut unicam videre, ita etiam unum effe elementum arbitrati funt. Sed par quidem deinde erat, ut dicerent, hocne, quod communi quadam ratione omnibus fubjectum eft, aëri inquam et igni, terraeque et aquae, effet id elementum: at illi hoc praetergreffi, unum quodpiam ex his quatuor id elementum effe promulgaverunt; et quidem hi omnes communem habent

Ed. Chart. III. [11.] Ed. Baf. I. (50.)

ἀποδείξεως ἅπαντες χρησάμενοι, θέμενοι δ' οὐ ταὐτὸν ἅπαντες τὸ στοιχεῖον. ὥσπερ δὴ καὶ σκώπτων αὐτοὺς ὁ Ἱπποκράτης, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος, ὧδέ πως φησί· γνώμῃ μὲν τῇ αὐτῇ πάντες χρέονται, λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτά. κἄπειτα τούτῳ συνάπτων, ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης, φησὶ, τὸν ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέονται, λέγουσι δε οὐ τὰ αὐτά. τίς δ' ἦν αὐτοῖς ἐπίλογος; ὃν ἔμπροσθεν εἴπομεν. οἵ τε γὰρ τὴν γῆν λέγοντες εἶναι στοιχεῖον ἐκ τοῦ χεομένην αὐτὴν ὕδωρ γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον ἀραιωθεῖσαν ἀέρα, κἄπειτα πῦρ, ἐκ τούτου συλλογίζονται, τὴν γῆν εἶναι στοιχεῖον· κατὰ ταὐτὰ καὶ οἱ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ εἰπόντες, ὡς ἔμπροσθεν ἐδήλωσα. πάντες οὖν οὗτοι τὸν ἐπίλογον ἕνα λέγουσιν ἐπὶ διαφόροις ὑποθέσεσι, πρῶτον μὲν, οὐκ ἐπιφέροντες οἰκεῖον συμπέρασμα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἦν εἰπεῖν, ἓν ἄρα τὸ ὑποκείμενον ἅπασι, καὶ οὐσία μία,

in demonftrando fententiam, non tamen idem poftea elementum conftituunt; quos et Hippocrates ftatim inter hujus libri initia carpit, dum ita ait: Omnes quidem eadem utuntur fententia, nec tamen eadem deinde dicunt; moxque haec etiam addit: Et ad id quidem, quod ipfi fentiunt, eundem afferunt ratiocinii modum, nec eadem tamen pronunciant. At quisnam erat, quaefo, is ratiocinii modus? is qui fuperius a nobis expofitus eft. Qui enim terram effe elementum pofuit, inde ratiocinatur, quod ea fufa in aquam vertatur; quae fi magis infuper rarefcat, in aërem; et ex hoc tandem in ignem, fi adhuc fiat rarior; et ex hac ratione colligunt, terram effe elementum. Et eisdem innituntur, qui aquam aiunt, aut ignem, aut aërem, ficuti prius a nobis expofitum eft. Hi igitur omnes, quantumlibet in variis verfentur pofitionibus, eodem tamen utuntur epilogo. Et fane primam non eam inferunt conclufionem, quae illi propria peculiarisque fit; propria enim ea erat, ut dicerent: unum eft ergo fubjectum, unaque fubftantia, quae omnibus pari ratione

ἥτις ὑποβέβληται κοινῇ τοῖς πρώτοις σώμασιν· ἔπειτα μηδ' αὐτὸ τοῦτο γινώσκοντες, ὡς τεττάρων ὑποθέσεων ἀπόδειξιν μίαν ἐγχειροῦσι λέγειν ἅπαντες, ἅπερ αὐτῶν καὶ διαῤῥήδην ὁ Ἱπποκράτης ἀμφότερα μέμφεται ἐν τῷ φάναι· καὶ ἐπιλέγει μὲν ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ μαρτύριά τε [12] καὶ τεκμήρια, ἅ ἐστιν οὐδέν· σαφῶς ἐνδεικνύμενος, ὡς ἀναπόδεικτα φλυαροῦσι, καὶ παραλογίζονται μᾶλλον σφᾶς αὐτοὺς, ἢ συλλογίζονται. ἐν δὲ τῷ προσγράψαι, ὅτι γνώμῃ μὲν τῇ αὐτῇ πάντες χρέονται, λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτὰ, δῆλον, ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν· ἐν τούτῳ πάλιν αὐτὸ τοῦτο ἐνδεικνύμενος, ὡς οὐκ αἰσθάνονται διαφόρων τε καὶ μαχομένων πραγμάτων ἀπόδειξιν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐγχειροῦντες λέγειν. ὅθεν καὶ ᾧ ἄν τινι τύχῃ, φησὶν, ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλον, περιγίνεσθαι δοκεῖ τῷ λόγῳ, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν ὄχλον εἰπὼν, ἀπαιδεύτων δηλονότι πλῆθος ἀνδρῶν, οὐκ εἰδότων, ὅ τί ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις. διὸ καὶ

primis corporibus fubjicitur. Deinde nec id animadvertunt, quod omnes unam eandemque demonftrationem ad quatuor materias accommodare volunt. Et nimirum haec ambo illis objicit Hippocrates, dum ait: Et aftruit fuam eorum unusquisque rationem teftimoniis ac conjecturis quibusdam, quae tamen nihil funt; aperte infinuat, illos procul ab omni demonftratione nugari, potiusque fe ipfos fallere, quam quod aliquid conficiant. Et quum praeterea addit, quod in eadem fententia omnes verfantur, nec tamen eadem dicunt, nempe neque id cognofcunt, hac etiam parte indicat, eos latere, fe rebus diverfis ac pugnantibus velle unam eandemque aptare demonftrationem. Unde ait deinde ipfe: Cujuscunque lingua magis foluta fluensque turbae vifa fuerit, is in ea disputatione fuperior judicatur. Turbam porro rudem imperitorum hominum multitudinem appellat, qui nec etiam quid fit demonftratio noverunt unquam; unde recte quidem

τοῦτο ὀρθῶς ἐπήνεγκεν· ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι αὐτοὶ ἑαυτοὺς καταβάλλειν τοῖς ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτῶν ὑπὸ ἀξυνεσίης, τὸν δὲ Μελίσσου λόγον ὀρθοῦν. ὁ γάρ τοι Μέλισσος (51) ἀλλόκοτα μὲν καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἀπεφήνατο, ὡς ἕν τε εἴη καὶ ἀμετάβλητον καὶ ἄπειρον. ἐξ ὧν οἵ τε τὸν ἀέρα λέγοντες, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, ἢ τὴν γῆν εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ἐκ τούτων ἂν δόξειεν ὁ τοῦ Μελίσσου λόγος ὀρθοῦσθαι. εἰ γὰρ χρὴ δυοῖν ἀτόπων οὕτω δογμάτων αἵρεσιν ποιήσασθαι, κινδυνεύει νοῦν ἔχειν ὁ τοῦ Μελίσσου λόγος. ὃ γὰρ ὑπέθετο κατ' ἀρχὰς, οὐκ ἀνατρέπει κατὰ τὴν ἐφεξῆς διέξοδον, ὡς οὗτοι. θέντες γὰρ, τὸ στοιχεῖον ἓν εἶναι τῶν ὄντων, ἐν τοῖς ἐφεξῆς μνημονεύουσι τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ, τέτταρα ποιοῦντες τὰ ὄντα. βέλτιον γὰρ ἦν ἀμετάβλητον ὑποθέσθαι τοῦτο τὸ ἓν, εἰ ὄντως ἕν ἐστιν. εἰ γὰρ μεταβάλλει, πῶς ἕν ἐστιν ἔτι; προσηκόντως οὖν ἔφη ὁ Ἱπποκράτης, ἅπαντας τούτους τοὺς

haec ipſe deinde intulit: Sed (ut mihi videtur) hi homines ipſi ſuis ipſorum, quibus in differendo utuntur, verbis ſe ipſos prae imperitia in errorem detrudunt, Meliſſique ſententiam erigunt. Is enim, habito ſermone de univerſitate, abſurda quaedam pronunciavit, omnia nimirum eſſe unum, et id intransmutabile et infinitum. Unde ex qua parte aërem aiunt, aut ignem, aut aquam, aut terram eſſe unum et omne, ex ea etiam ratio Meliſſi firmari videtur. Data namque optione, ut ex his duobus decretis, adeo tamen abſurdis, alterum eligatur, res periclitari videtur, ne Meliſſi ſententia ſit praeferenda; neque enim ipſe id, quod a principio ſuppoſuerat, praecedente disputatione evertit; quod tamen illi committunt, quippe qui ponunt quidem, unum eſſe rerum omnium elementum, mox vero de ejus transmutatione agunt, ita, ut tandem quatuor entia conſtituant; melius enim foret, id unum intransmutabile feciſſe, ſi ſit revera unum, quoniam, ſi transmutetur, quo modo erit amplius unum? Merito igitur autumat Hippocrates, eos omnes, qui vel aquam unum

Ed. Chart. III. [12.] Ed. Baf. I. (51.)
ἤτοι τὸ ὕδωρ, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τὸν ἀέρα, ἢ τὴν γῆν εἶναι λέγοντας στοιχεῖα ὀρθοῦν τὸν τοῦ Μελίσσου λόγον, καίτοι γ' ἄτοπον ὄντα δεινῶς, καὶ παρὰ πᾶσαν ἐνάργειαν εἰρημένον, ὡς μηδὲ ἀντιλογίας χρῄζειν. ἐπὶ πλέον δὲ καὶ περὶ τῆς ἀτοπίας αὐτοῦ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως διείλεκται.

Κεφ. ε'. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ εἶδος τῶν λόγων ὡσαύτως ἔοικεν Ἀριστοτέλης πεποιῆσθαι τῷ Ἱπποκράτει. προειπὼν γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ· τὸ μὲν οὖν, εἰ ἓν ἐστι καὶ ἀκίνητον τὸ ὄν, σκοπεῖν, οὐ περὶ φύσεώς ἐστι σκοπεῖν· εἶτ' αὐτὸ τοῦτο ἀποδείξας, καὶ διὰ τοῦτο μηδ' ἀντιλογίας τινὸς δεῖσθαι φήσας τὸν Μελίσσου τε καὶ Παρμενίδου λόγον, ἐναργῶς ἑκάτερον ἄτοπον ὄντα, προϊόντος τοῦ συγγράμματος, ἀντιλέγων αὐτοῖς εὑρίσκεται. ταὐτὸν δὴ τούτῳ καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔπαθεν. ἐνδειξάμενος γὰρ, ὡς ἀναιροῦσι τὴν ἰατρικὴν τέχνην οἱ ἓν εἰπόντες εἶναι τὸ στοιχεῖον, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἐπιτήδειος ὅδε λόγος ἀκούειν, ὅμως ἐν

esse elementum inquiunt, vel aërem, vel ignem, vel terram, Melissi rationem erigere; quae tamen adeo est absurda, et ab omni prorsus evidentia semota, ut neque digna sit, cui contradicat. De ejus tamen absurditate ab Aristotele quoque in primo naturalis auscultationis libro plenius disputatum est.

Cap. V. Imo videtur ille in suarum rationum forma Hippocratem imitatus fuisse. Praefatus etenim ab ipso statim initio, quod considerare quidem. si ens unum sit et immobile, non est de natura considerare; atque hoc deinde etiam demonstrato, et proinde, quod neque sit opus rationibus Melissi et Parmenidis contradicere, utpote quia utraeque sint manifesto absurdae, attamen mox in illius libri processu eos insectari deprehenditur. Nec secus etiam Hippocrates ac ille egit, utpote quem (tametsi primum innuisset, illos, qui ajunt, unum esse elementum, eo medicinam labefactare, ut neque operae pretium sit eos hunc audire sermonem)

τοῖς μετὰ ταῦτα φαίνεται διαβάλλων αὐτῶν τὴν δόξαν. ὅτι δὲ καὶ τὰς τῆς φυσιολογίας ἀρχὰς, ὡς Ἀριστοτέλης ἔλεγε, καὶ τὰς τῆς ἰατρικῆς, ὡς Ἱπποκράτης φησὶν, ἀναιροῦσιν οἱ ἓν εἶναι λέγοντες τὸ ὂν, ἄντικρυς δῆλον, ἥ τε γὰρ φυσιολογία περὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ καὶ ὅλως ἐν μεταβολῇ σωμάτων ἐστίν. εἰ δὲ ἕν ἐστι μόνον τὸ ὂν, ἀνῄρηται ταῦτα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ. [13] ἰατρικὴ πρῶτον μὲν κἀκ τοῦ τῆς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς οἷον ὑπηρέτης ὑπάρχειν, εἰ μὴ δοθείη ταῦτα, συναναιρεῖται καὶ αὐτή. ἔπειτα δὲ καὶ οἱ τρόποι τῶν ἰάσεων, οἱ πολλοὶ καὶ πολυειδεῖς, οὗτοι πρὸς τῶν ἓν ἡγουμένων εἶναι τὸ ὂν ἀνατρέπονται. ἢ γὰρ οὐδ' ὅλως πείσεταί τι τὰ σώματα ἡμῶν, ἢ, εἴπερ πάσχει, καθ' ἕνα τρόπον πείσεται, ὥστε καὶ τὸ ἰώμενον ἓν ἔσται. εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθὲς, ἀπόλωλε δηλονότι σύμπασα ἰατρική. πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων τῶν ἰωμένων, ἰατροῦ ἔργον ἐστὶ τὸ πρόσφορον

eorum ſententias poſtmodum refellere comperimus. At vero, quod ii, qui ens pronunciant eſſe unum, philoſophiae naturalis principia tollant, ut ait Ariſtoteles, atque etiam medicinae, ut Hippocrates, eſt ſane quam manifeſtum. Naturalis etenim ſcientia corpora, quae generantur ac intereunt, quaeque prorſus ſunt expoſita transmutationi, contemplatur; ea vero, ſi unum tantummodo ens fuerit, omnino delentur. Quibus deinde oblatis pariter et medicina tollitur; primum quidem ob id, quod ea ſit quaſi generationis et interitus miniſtra, et proinde, niſi haec concedantur, illa etiam tollitur; deinde vero quia ab iis ipſis, qui ens eſſe unum opinantur, tot variae multiplicesque tolluntur medendi rationes: nam vel nihil corpora noſtra tunc paterentur, vel, ſi paterentur, unus tantum foret patiendi modus, et proinde unica etiam eſſet medelae ratio. Quod ſi fuerit, universa porro medicina ruit: quippe quia, ſi multa ſint remediorum genera, ad medicum mox pertinebit ea excogitare, quae unicui-

ἑκάστῳ τῶν νοσημάτων ἐξευρεῖν. ἑνὸς δ' ὑπάρχοντος κατ' εἶδος τοῦ τε ἰωμένου καὶ τοῦ νοσοῦντος, οὐδεὶς κίνδυνος ἀποτυχίας. ὥστ' ὀρθῶς εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης εὐθὺς κατ' ἀρχάς· ὅστις μὲν οὖν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης προσωτέρω, ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰατρικὴν ἀφίκει, τουτέῳ μὲν ουκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, τοῦτ' ἔστιν οὐ παντελῶς ἕν, οὐδὲ μόνον. ὁ γὰρ τοῦτο λέγων προσωτέρω, ἢ κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἀποφαίνεται τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης ἀνατρέπων. χρὴ γὰρ, εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τοῦτο συγκεχωρῆσθαι τοῖς ἰατροῖς, ὡς πολλαὶ μὲν αἱ τῶν νοσημάτων ἰδέαι, πολλαὶ δ' αἱ τῶν ἰαμάτων. τοῦτ' οὖν ὁ μὴ συγχωρῶν ἀναιρεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς ἰατρικῆς, ὥστε προσωτέρω ἢ κατὰ τὴν ἰατρικὴν ὁ λόγος ἐστίν. ὁ γὰρ ἀντιλέγων τοῖς ἀναιροῦσιν ἡστινοσοῦν τέχνης τὰς ἀρχὰς οὐχ ὁ τεχνίτης ἐστὶ τῆς ἀναιρουμένης τέχνης, ἀλλ' ἑτερός τις, ὅπερ ἄν σοι γένηται δῆλον κἀκ τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ῥήσεως

que morbo conducere poffint: at quum una tantummodo fuerit, ut morbi, ita etiam remediorum ratio, nullum relinquitur amplius aberrandi periculum. Recte igitur Hippocrates protinus inter initia ita ait: Quicunque eos confueverunt audire, qui de natura humana procul ab eo, quod ad medicinam attineat, differunt, illos minime expedit hunc audire fermonem. Et deinde fubinfert: Neque enim dixerim, hominem effe usquequaque aërem, hoc eft, penitus unum et folum. Quia, fi quis id ipfum affirmare velit, is fertur ulterius, quam ratio medicinae expofcat, et artis principia fubvertit. Nam hoc medio inprimis concedi opus eft, multas nimirum effe morborum, multas etiam praefidiorum fpecies: quod nifi concefferit, ftatim e medio tollet ipfa medicinae principia. Procul igitur erit is fermo a finibus medicinae. Jam enim nullus eft artifex, qui illis contradicat, qui fuae artis principia deftruit, imo hoc ad alium pertinet. Quod facile vel ex ipfius Ariftotèlis verbis perdifcas, quae fe in

ἐχούσης ὧδε· ὥσπερ γὰρ τῷ γεωμέτρῃ οὐκ ἔτι λόγος ἐστὶ πρὸς τὸν ἀναιροῦντα τὰς ἀρχὰς, ἀλλ' ἤτοι ἑτέρας ἐπιστήμης, ἢ κοινῇ πασῶν, οὕτως οὐδὲ τῷ φυσικῷ· τοῖς γὰρ ἀναιροῦσι τὰ ἐναργῶς φαινόμενα ἢ κοινῇ πάντας ἀνθρώπους μέμφεσθαι προσῆκεν, ὡς ἀνατρέπουσι τον βίον, ἢ τέχνην τινὰ ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν ἀγωνιζομένην προστήσασθαι παρὰ τὰς κατὰ μέρος ἁπάσας, αὐτὴν δ' ἑκάστην τῶν κατὰ μέρος τεχνῶν ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς συγχωρηθείσαις οὕτω προϊέναι. φαίνονται τοίνυν ὁ μὲν Ἀριστοτέλης τε καὶ Ἱπποκράτης ὡσαύτως διατεθεῖσθαι τὸν λόγον, οἱ δ' ἐξηγηταὶ μὴ παρακολουθεῖν. οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτ' εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης, οὐκ ἐπιτήδειον εἶναι τὸν λόγον τοῖς εἰωθόσιν ἀκούειν περὶ φύσεως ἀνθρωπίνης προσωτέρω, ἢ ὁκόσον αὐτέης εἰς ἰατρικὴν ἀφίκει, διότι καταγινώσκει τῶν πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα τιθεμένων στοιχεῖα, ἀλλ' ἁπλῶς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τοῖς ἓν ὁτιοῦν αὐτῶν εἰποῦσιν εὑρίσκεται

hunc modum habent: Ut enim nequit geometra contra eum, qui fua tollit principia, disputare, verum hoc vel alterius fcientiae munus eft, vel pariter omnium: ita nec philofophus naturalis. Nam illi, qui ea deftruunt, quae perfpicuo apparent, jure effent coarguendi ab omnibus in univerfum hominibus, utpote quia vitam fubvertant: aut faltem ars aliqua praeter has omnes particulares inftituenda eft, cujus fit pro principiis artium omnium propugnare: etenim particularium unaquaeque artium ex principiis, quae pro conceffis habentur, progreditur. Unde videntur tam Ariftoteles, quam etiam Hippocrates, fuum eodem fere modo digeffiffe fermonem, quem tamen expofitores intelligentia non confequuntur. Siquidem Hippocrates non ea propter dixit, hunc fermonem illis non convenire, qui de humana natura audire confueverunt, ulterius quam quantum ipfius ad medicinam pertineat, quod eos contemnat, qui ignem et terram et aquam et aërem in elementis ponunt, imo ab initio ftatim ad extremum usque eos increpat, qui unum tantum ex

μεμφόμενος, ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δεινῶς ἄλογόν ἐστιν, εἰ, διότι μηδὲν τῶν τεττάρων εἰλικρινὲς ἐν τῷ σώματι φαίνεται, διὰ τοῦτ' ἀπιστηθήσεται πάντα. κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ἀπιστήσει τις, ἐκ κηροῦ καὶ ῥητίνης καὶ πίττης καὶ στέατος συγκεῖσθαι τὴν τετραφάρμακον καλουμένην, ὅτι μηδὲν αὐτῶν ὁλόκληρον καὶ παντελὲς ἐν αὐτῇ περιεχόμενον φαίνεται. καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν οὕτω δι' ὅλων ἀλλήλοις κραθέντων; ὅπου καὶ τὰ ξηρὰ φάρμακα, τὰ ἐκ καδμίας καὶ στίμμεως καὶ χαλκοῦ κεκαυμένου συγκείμενα, καλῶς λειωθέντα, τῶν ἁπλῶν οὐδέν τι εἰλικρινὲς διασωζόμενον ἔχει, οὐδ' ἐστὶ λαβεῖν τι μόριον οὐδὲ τὸ σμικρότατον αὐτῶν, ἐν ᾧ τῶν εἰρημένων ὁτιοῦν ἓν ἄκρατόν τε καὶ ἄμικτον [14] ἑτέρου θεάσῃ. μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα τῶν τεττάρων στοιχείων οὐδὲν εἰλικρινὲς διασωζόμενον ἔχει, ἐκ τούτων ἀπιστῶμεν αὐτὰ κεκρᾶσθαι,

his ponunt, quocunque modo ſit illud. Id namque eſſet prorſus ab omni ratione alienum, ſi propterea, quia nullum ex his quatuor ſolum ſincerumque conſpiciatur in corpore, velit etiam negare, ea omnia ſimul reperiri. Eſſet enim hoc perinde, ac ſi quis credere nollet, medicamentum, quod tetrapharmacum appellatum eſt, ex cera, reſina, piceque et adipe componi, quoniam eorum nullum integrum ſincerumque contineri videat. Sed cur de his, quae invicem per tota miſcentur et temperantur, amplius loquimur? quum neque ſicciora medicamenta, ut ea, quae ex cadmia, aere uſto ſtimmique conſtant, ſi illa ſint optime laevigata, videantur ullum ex his ſimplex purumque ſervare: nec ullam umquam poſſis, quantumlibet vel minimam accipias, particulam invenire, ubi quodpiam ex his ſincerum alterique impermixtum inſpicias. Igitur, tametſi nullum etiam e quatuor elementorum numero integrum ſincerumque in animantium corporibus reperiatur, tamen non propterea dubitandum, quin illa ex his ſint contemperata: neque eam ob cauſam,

μήτε διὰ τοῦτο τὸν μὲν κόσμον ἐκ τῶν τεττάρων εἶναι στοιχείων συγχωρήσωμεν, ἀφαιρώμεθα δὲ τὰ ζῶα τῆς ἐκ τούτων γενέσεως, ὥσπερ ἔξωθέν ποθεν ἥκοντα, καὶ οὐκ ἐν τῷ κόσμῳ γεγονότα. ἢ δεῖξαί μοι σὺ κελεύεις, γῆν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν εἰλικρινῆ καὶ ἄμικτον, αὐτὸς μηδ᾽ ἐν τῷ κόσμῳ δεῖξαι τοιαύτην δυνάμενος; ὅ τι γὰρ ἂν λάβοις αὐτῆς τὸ μόριον, εὐθὺς τοῦτο καὶ θερμότητός τινος, καὶ νοτίδος, καὶ ἀερώδους οὐσίας μετέχει, τῆς ἀμίκτου γῆς, ἣν δὴ καὶ στοιχεῖον ἐπινοοῦμεν, ἐσχάταις πυκνῆς οὔσης, καὶ βαρείας, καὶ ψυχρᾶς, καὶ ξηρᾶς. ἀλλ᾽ οἷον ἐν τῷ κόσμῳ τὸν λίθον ἐπιδεικνύεις μοι σὺ γεῶδες σῶμα, τοιοῦτον ἐν τοῖς ζώοις ἐπιδείξω σοι τό τε τῶν ὀστῶν γένος καὶ το τῶν χόνδρων καὶ τὸ τῶν τριχῶν. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γένους ἐστὶ κἀν τοῖς ὀστρακοδέρμοις ζώοις το καλούμενον ὄστρακον, ἀκριβῶς εἰς γῆς ἰδέαν ἀπεξηραμμένον καὶ πεπιλημένον· ὥστ᾽, εἰ ζητεῖς ἐν τοῖς ζώοις γῆν, ἔχεις θεάσασθαι τοιαύτην, οἵαν κἀν τῷ

ſi mundum ex quatuor elementis conſtare concedimus, deinde ab hac horum compoſitione animalia eximamus, ac ſi illa minime ſint in eo procreata, ſed huc extrinſecus et aliunde introducta. Vel cur eſt, quaeſo, quod tu a me velis terram in corporibus animantium oſtendi, quae ſincera ſit atque impermixta, quum ejuscemodi ne in univerſo quidem a te oſtendi queat? quamcunque enim illius particulam acceperis, ea ſtatim erit alicujus caloris ac humoris cujusdam, aëreaeque ſubſtantiae particeps, quum tamen ea terra, quam etiam eſſe elementum opinamur, ſit quam maxime denſa, gravisque et ſicca, et praeterea frigida. Quod ſi tu in mundo mihi lapidem oſtenderis terreum ſane corpus, ego tibi illi ſimile in animantibus oſſium, cartilaginum, pilorumque genus oſtendam: ad quod etiam in teſtaceis animalibus id ſpectat, quod teſta appellatur, quod jam exacte eſt in ſpeciem terrae concretum et exiccatum. Quare ſi cupis in animante terram intueri, eandem habes, qualem

κόσμῳ, τήν τε ἄμικτόν τε καὶ παντελῆ καὶ μόνην οὐκ ἂν οὐδ' ἐν ἐκείνῳ ῥᾳδίως ἐξεύροις· ὥσπερ οὐδὲ ὕδωρ καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς ἁπάντων τῶν ἄλλων, οὐδὲ πῦρ, οὐδὲ ἀέρα. νενόθευται γὰρ ἅπαντα τοῖς ἑτερογενέσι, καὶ ἀναμέμικται, καὶ μετείληφεν ἀλλήλων, ἢ μᾶλλον, ἢ ἧττον. ἀλλά τοι κἀν τῇ μίξει τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν ἡ τοῦ κρατοῦντος ἰδέα φαίνεται. μὴ τοίνυν μηδ' ἐν τοῖς τῶν (52) ζώων σώμασιν ἄμικτόν τι ζήτει, ἀλλ' ἀρκείτω σοι, τουτὶ μὲν ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ πυκνὸν, ἰδών τι τὸ μόριον, ἀναμνησθῆναι γῆς, τουτὶ δ' ὑγρὸν, καὶ ἀραιὸν, καὶ ῥυτὸν, εἰς ἔννοιαν ὕδατος ἀφικέσθαι. ἀναμιμνησκέτω δέ σε καὶ ἡ πολλὴ θερμασία κατὰ τὸ τοῦ ζώου σῶμα πυρός· ἥ τε τοῦ πνεύματος φύσις, ἧς χωρὶς οὐχ οἷόν τε συστῆναι ζῶον, ἀέρος μὲν μάλιστα, σὺν αὐτῷ δὲ πυρὸς ἀναμιμνησκέτω σε. μηδέ με γῆν αἰτήσῃς αὐτὴν καθ' αὑτὴν ἐν ζώου σώματι, μηδὲ τῶν ἄλλων μηδὲν

in univerſo: eam vero, quae ſola ſit et cujusque mixturae expers, neque in illo facile reperias, quemadmodum neque aquam puram, quae aliorum nulli commixta ſit, nec ignem, nec aërem: ſunt etenim haec omnia quaſi adulterata, et aliis mixta, quae ſunt diverſi generis: ſemperque alterum alterius tum magis, tum minus particeps eſt: ut tamen in ipſa mixtione illius (ſi quis animum intendat) forma appareat, quod alia excedit. Ne igitur amplius impermixtum quicquam in animalium corporibus exquiras, ſed quotiescunque aliquam videris particulam frigidam ſiccamque et denſam, ea ſatis ſit ad revocandam tibi terram in memoriam. Satis etiam praeterea ſit humidum aliquid vidiſſe et rarum atque fluens ad aquam mente concipiendam. Calor quoque, qui plurimus in corpore animantis reperitur, tibi ignis memoriam repraeſentet: nec non et ſpiritus natura, citra quem animal nequaquam conſtare poteſt, aëris in primis ac mox etiam ignis tibi afferat memoriam. Jam ne me popoſceris terram, quae ipſa per ſe ſit, nec aliorum ullum ſincerum:

ἄκρατον, ἢ δεῖξόν μοι σὺ πρῶτος ἐν τῷ τετραφαρμάκῳ τὸν κηρόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται, εἰ τοὺς πυροὺς, καὶ τὰς κριθὰς, καὶ τας φηγοὺς, καὶ τὰ σῦκα, καὶ τῶν ἄλλων ὀσπρίων τε καὶ ἀκροδρύων ἕκαστον οὐκ ἐκ γῆς καὶ ὕδατος οἴει γεγονέναι, σαφῶς ὁρῶν ἐντεῦθεν αυτοῖς ὑπάρχουσαν τὴν γένεσιν. ἆρ' οὖν οὐδ' ὅλως ἀέρος ἢ πυρώδους οὐσίας μετέχει; καὶ μὴν εἰ γῆν ὕδατι δεύσειας, οὐδὲν ἔσται σοι πλέον πηλοῦ. τῶν δ' ὀσπρίων ἕκαστον ἢ τῶν ἀκροδρύων οὐκ αὐτὸ δὴ τοῦτο πηλός ἐστιν, ὅτι καὶ πυρὸς καὶ ἀέρος μετείληφεν δι' ὅλων ἀλλήλοις κεραννυμένων. ἀλλ' ἴσως σὺ μὲν τὰς φηγοὺς καὶ τὰ σῦκα συγχωρεῖς ἐκ τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων γεγονέναι, καὶ πρό γε τούτων αὐτῶν τὰ φυτὰ, μικρὸν μὲν ἑκάστου σπέρμα θεώμενος εἰς τὴν γῆν καταβαλλόμενον, ὃ τῶν ἄλλων φυτῶν οὐδὲ μυριοστόν ἐστι μόριον· ἅπασαν δὲ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἐκ τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων ὁρῶν γινομένην, ἀπορεῖς περὶ τῶν ζώων, ὥσπερ οὐχὶ κἀκείνων ἐντεῦθεν τρεφομένων. ὄϊες

aut tu mihi prior in tetrapharmaco ceram oſtende. Nam ego non poſſum ſane non admirari, ſi tu non arbitraris, triticum, hordeum, glandes, fagos, ficus, leguminaque omnia ac fructus ex terra et aqua gigni, quum tamen ea manifeſto videas ſuum inde ortum habere. Anne igitur eorum ſubſtantia, dum gignitur, ignis eſt et aëris expers? Atqui ſi terram aqua maceraveris, nihil inde niſi lutum habebis: legumina tamen et hujuscemodi fructus non id ipſum ſunt, lutum inquam: utpote quae ab igne et aëre ſimul per tota temperatis partem habeant. Concedes forſitan tu, glandes quidem ficusque ex totius univerſi elementis conſtare, atque etiam ſtirpes his ipſis priores: quippe qui videas, cujusque eorum ſemen perexiguum, quod terrae mandatum eſt, neque milleſimam eſſe particulam totius plantae, quae aliam vel univerſam deinde ſubſtantiam a totius univerſi referant elementis. Sed mox de animantibus dubitas: perinde ac ſi haec ab illis non alantur: oves enim herbas depaſcun-

μὲν γὰρ τὰς πόας, σύες δὲ καὶ ταύτας, καὶ τὰς φηγοὺς, αἶγες δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοὺς [15] ἁπαλοὺς κλάδους τῶν δένδρων σιτοῦνται, κᾆκ τούτων αὐτοῖς τό τε αἷμα γεννᾶται, καὶ τὸ σῶμα τρέφεται, καὶ τὰ κυήματα συνίσταταί τε καὶ αὔξεται. πότερον οὖν αἶγες μὲν, καὶ σύες, καὶ ὄϊες ἐκ τῶν τοῦ κόσμου γεγόνασι στοιχείων, οἱ δὲ ταῦτα ἐσθίοντες ἐξ ἄλλου τινὸς ἢ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ αὔξησιν, ἢ τὴν νῦν ἔχουσι τροφήν; καὶ μὴν ἄλογα ταῦτα πάντα, καὶ ἄτοπα, καὶ πολλῆς ἀμαθίας μεστά. καὶ γὰρ ὄσπρια καὶ καρποὶ πάντες ἐκ τῶν τοῦ κόσμου γεγόνασι στοιχείων, κᾆκ τούτων τὰ ζῶα καὶ γεννᾶται, καὶ τρέφεται, καὶ αὐξάνεται. καὶ χρὴ θαῤῥούντως ἀποφαίνεσθαι, γῆν καὶ πῦρ καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ πάντων εἶναι κοινὰ καὶ πρῶτα στοιχεῖα. πρῶτα γάρ ἐστι ταῦτα καὶ ἁπλούστατα σώματα πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ· τὰ δ' ἄλλα πάντα, καὶ φυτὰ καὶ ζῶα, ἐκ τούτων σύγκειται. καὶ Ἱπποκράτης οὐ μόνον, ὅτι ταῦτα στοιχεῖά

tur, fues non eas modo, fed et glandes, caprae vero praeter has arborum quoque teneros ramos. Unde illis fanguis gignitur, atque corpori alimentum accedit, ac praeterea foetus inde et conftant, et augentur. Numquid igitur caprae, oves, fuesque ex univerfi procreatae funt elementis, caetera vero, quae his ipfis vefcuntur, aliunde primum habent ortum, aut nutricationem, aut incrementum? Porro haec omnia et ab omni ratione aliena, et abfurda funt, atque etiam multa rerum infcitia referta. Legumina etenim fructusque omnes ex elementis univerfi fuam habent originem, e quibus omnia animalia gignuntur, aluntur et augentur. Audacterque profitendum eft, terram, ignem, aërem et aquam prima effe communiaque rerum omnium elementa, quum ipfa fint inter ea corpora, quae rerum univerfitate comprehenduntur, omnium prima atque fimpliciffima usque adeo, ut alia deinde omnia, ftirpes inquam et animalia, fint ex his concreta. Atque Hippocrates in proceffu libri De natura humana non modo

ἐστι πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, προϊὼν αὐτὸς ἀποφαίνεται κατὰ τὸ περὶ φύσεως ἀνθρώπου βιβλίον, ἀλλὰ καὶ τὰς ποιότητας αὐτῶν, καθ᾽ ἃς εἰς ἄλληλα δρᾷν καὶ πάσχειν πέφυκεν, αὐτός ἐστιν ὁ πρῶτος ὁρισάμενος.

Κεφ. ς'. Μὴ παρακολουθοῦντες δ᾽ οἱ πολλοὶ τῇ κατὰ τὸν λόγον ὁμωνυμίᾳ, συγχέονταί τε καὶ ταράττονται, καθάπερ καὶ Ἀθήναιος ὁ Ἀτταλεὺς, ἅμα μὲν τιθέμενος στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, ἅμα δ᾽ ἐναργῆ φάσκων εἶναι τὰ στοιχεῖα, καὶ μηδεμιᾶς ἀποδείξεως δεῖσθαι, καί ποτε μὲν ὀνομάζων αὐτὰ ποιότητάς τε καὶ δυνάμεις, ἐνίοτε δὲ συγχωρῶν σώμαθ᾽ ὑπάρχειν, εἶτα δεδιὼς ὕδωρ, καὶ ἀέρα, καὶ πῦρ, καὶ γῆν ὁμολογῆσαι. καίτοι σχεδὸν οὐδεὶς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν οὕτως ἅπαντα τὸν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐξειργάσατο λόγον, ὡς Ἀθήναιος. ἀλλ᾽ ὅμως κἀκεῖνος ἁμαρτάνων φαίνεται, καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα πάμπολλα, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. οὐδένα γὰρ οἶδα τὴν παλαιὰν ἰατρικὴν ἀκριβῶς μεταχειρισάμενόν τε καὶ τελειώσαντα τὰς ὑπ᾽ ἐκείνων ἡμῖν παραδο-

pronunciat, quod haec fint omnium elementa, quae mundo contineantur: verum etiam primus ipfe eorum qualitates definivit, per quas inter fe natura agere et pati poffunt.

Cap. VI. Quod dum non affequuntur quam plurimi multiplici verborum fignificatione confufi, turbantur, quemadmodum Athenaeo Attalenfi contigit, qui ut calidum, frigidum, humidum et ficcum hominis effe elementa ftatuit, ita elementa usque eo effe evidentia praedicat, ut nullam praeterea demonftrationem expofcant: qui ea etiam qualitates nonnunquam ac poteftates appellat, nonnunquam vero effe corpora concedit, nec audet haec fateri effe ignem, aquam, aërem et terram: qui, etfi nullus e junioribus aeque univerfam rei medicae rationem, ac ipfe, literis mandaverit, in hoc tamen et in multis praeterea aliis una cum reliquis fere omnibus erraffe deprehenditur. Nemo enim, quod equidem noverim, antiquam medicinam accurate tractavit, aut methodos a prifcis illis

θείσας μεθόδους. ἀλλ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἀφείλοντο πολλὰ τῶν ὀρθῶς εἰρημένων, ὅπου γε καὶ Ἀθήναιος ἐναργῆ φησιν εἶναι τὰ στοιχεῖα καὶ μηδεμιᾶς ἀποδείξεως δεῖσθαι. πότερον γὰρ, ᾗ στοιχεῖα, ταύτῃ τὴν ἐνάργειαν αὐτοῖς μαρτυρεῖ, ἢ κατὰ τὰς οὐσίας, αἷς συμβέβηκεν αὐτοῖς εἶναι στοιχείοις; εἰ μὲν γὰρ κατὰ τὰς οὐσίας, τί οὐχὶ καὶ τὰ ὑγιεινὰ καὶ τὰ νοσερὰ πᾶσιν ἀνθρώποις φαίνεσθαί φησι, καὶ μήτε διδασκαλίας τινὸς, μήτ' ἀποδείξεως προσδεῖσθαι διὰ τὴν ἐνάργειαν; ἅπαντες γὰρ γνωρίζουσιν ἄρτον, καὶ φακῆν, καὶ πτισάνην, καὶ κρέας, καὶ χόνδρον, καὶ μελίκρατον, ἀλλὰ τίνας ἢ πότε βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν ἕκαστον τούτων πέφυκεν, οὐκέτι γινώσκουσιν. ἐν τούτῳ δ' ἦν αὐτοῖς ὑγιεινοῖς ἢ νοσεροῖς ὑπάρχειν. ὥστ' ἄρτον μὲν, καὶ κρέας ἴσασι, καὶ πτισάνην, ὑγιεινὸν δὲ καὶ νοσερὸν οὐκ ἐπίστανται. οὕτω δὲ καὶ τῶν φαρμάκων, ἐλλέβορον,

nobis traditas abſolvit. Quin etiam, ſi verum ingenue fateri liceat, dixerim, multa ex his, quae ab illis conſtantiſſime dicta ſunt, hos detraxiſſe. Siquidem Athenaeus ait, elementa ita eſſe evidentia, ut nulla egeant demonſtratione. Sed libenter ab eo ſciſcitarer, hancne evidentiam aſſecuta ſint ea ratione, qua elementa ſunt, an potius ex ipſis eorum ſubſtantiis, quibus deinde accidit, ut elementa ipſa ſint: quoniam, ſi ex ſubſtantiis, cur non etiam affirmat, ſalubria morboſaque eſſe omnibus hominibus manifeſta, quae nulla propter eorum evidentiam diſciplina nullaque demonſtratione egeant? Jam enim nemo eſt, qui panem lentemque non agnoſcat, nec non et ptiſanam, et carnem, alicamque et mulſam: ſed quos deinde haec ſigillatim poſſint vel juvare, vel laedere, non eſt aeque omnibus compertum: inde tamen habent, ut haec ſalubria ſint, illa vero morboſa. Norunt igitur omnes panem ptiſanamque: ſalubria tamen et morboſa ignorant. Et idem de medicamentis dixerim. Nemo fere eſt, qui veratrum, elaterium, ſcammoniam,

ἐλατήριον, σκαμμωνίαν, ἐπίθυμον, ἶριν, ἑλένιον, οὐδείς ἐστιν ὃς οὐκ ἐναργῶς ἅψασθαι, καὶ ὀσφρήσασθαι, καὶ ἰδεῖν, καὶ γεύσασθαι δύναται. τὰς δ' ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἢ βλάβας [16] οὐκ ἴσασιν· ὥστ' οὐδὲ τὸ ὑγιεινὸν ἢ νοσερὸν αὐτῶν ἐπίστανται. καὶ τοίνυν καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν, οὐδείς ἐστιν ὃς οὐκ ἐναργῶς γινώσκει ταῖς αἰσθήσεσιν ἁπάσαις. ἀλλ' εἰ στοιχεῖα ταῦτ' ἐστὶν, οὐκ ἔτι γινώσκουσιν, οὐ μόνον οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν φιλοσόφων ἔνιοι. ἀλλ' ἴσως φήσουσιν οἱ ἀπ' Ἀθηναίου, μηδ' αὐτοὶ περί γε τούτων αὐτῶν ἀποφαίνεσθαι μηδὲν, ἐπέκεινα γὰρ εἶναι τῆς ἰατρικῆς τέχνης· ἀρκεῖν δ' αὐτοῖς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, ἃ κἀν ταῖς ζώοις ἐναργῶς δεῖξαι δύνανται, στοιχεῖα καὶ τῶν σωμάτων ὑποθέσθαι καὶ τῆς ὅλης ἰατρικῆς. τὸ μὲν οὖν, ὥσπερ ζώου, καὶ τῆς ἰατρικῆς ὑποθέσθαι στοιχεῖα τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ὅσης ἀλογίας ἔχεται, τί ἂν ἐγὼ νῦν ἐπεξίοιμι; κεκωμῴδηται γὰρ

epithymum, irim et helenium tractare non possit, non possit etiam olfacere, inspicere et gustare: qui tamen quum ignorent postea, quid commodi, quidve incommodi ea possint afferre, ignorant etiam, quid salubre contineant et quid insalubre. Atqui pari etiam passu quis est, qui evidentissime et ope sensuum omnium terram non norit, aquamque, et ignem et aërem? sed quod ea sint elementa, adeo est plerisque hominum occultum, ut nonnullos quoque ex philosophis lateat. [1] Dicet forsitan quispiam ex sectatoribus Athenaei, se quoque de his nihil pronunciare, quippe quod limites artis medicae excedant: sibi vero satis esse calidum, frigidum, humidum et siccum, quae etiam in animalibus possunt perspicue ostendere, corporum etiam ac medicinae universae elementa supponere. Verum enim vero quam sit ab omni ratione procul velle, ut animalium, ita medicinae elementa statuere calidum, frigidum, humidum et siccum, nihil arbitror esse opus, ut a me in praesentia amplius

ὑπὸ πολλῶν ἤδη τὸ δόγμα, καὶ ψόγον καὶ γέλωτα οὐ σμικρὸν, ἔτι τε πρὸς τούτοις ἀπιστίαν οὐκ ὀλίγην τῷ παλαιῷ προσετρίψατο λόγῳ. τίς γὰρ ἂν μᾶλλον αὐτὸν προὔδωκεν, ἢ ὁ μηδ' ἀπόδειξιν ἔχειν φάσκων τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν ἐνάργειαν, ἀξιῶν δὲ ταῦτα τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν ζώων ὑποθέσθαι στοιχεῖα; τὸν δὲ φοβούμενον εἰπεῖν ὕδωρ, καὶ πῦρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν, ὑγρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν ὀνομάζειν, ὅτι μηδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ἀναισθήτως ἔχειν ὁμωνυμίας, ἐγώ μοι δοκῶ δείξειν, οὐχ ἵν' Ἀθήναιον ἐλέγξαιμι σφαλλόμενον, ἀλλ' ἵν' ὁμοίως ἐκείνῳ τοὺς λοιποὺς ἁμαρτάνειν κωλύσαιμι. καὶ δείξω γε δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὡς οὐκ ἐνδέχεται χωρὶς τῆς λογικῆς θεωρίας οὐδὲν ἀκριβῶς οὐδένα καταστήσεσθαι δόγμα. τὰ γοῦν ἐμοὶ συμβάντα, θεοὺς ἐπομνύμενος, ἦ μὴν οὕτως ἐρεῖν, ὡς ἐγένετο, καὶ δὴ πειράσομαι διηγήσασθαι. ἡνίκα τὸ πρῶτον ὁ τούτων διδάσκαλος ἐπεχείρει με διδάσκειν τὴν

explicetur, quum id ipſum dogma a quam pluribus palam et perinde ac in ſcena taxetur, jamque et deriſioni atque infamiae ſit, et non parum praeterea de fide detraxerit ſermoni antiquo. Nam quis eſt, qui unquam magis illum prodiderit, quam qui elementa ait nulla ob evidentiam demonſtratione egere, quique cenſet deinde, haec eſſe ſupponenda, tam animantium, quam medicinae eſſe elementa? Ego vero monſtrare ſtatui, quod hominis ſit quaſi ſtupidi et quem omnino verborum multiplicitates lateant, vereri quidem nominare aquam, ignem, terram et aërem; malle autem calidum, frigidum, humidum et ſiccum appellare. Nec id agam, ut Athenaeum erroris damnem: verum potius ut in cauſa ſim, ne alii in eundem cum illo errorem labantur: atque ut interim etiam oſtendam vel ex ipſismet rebus, neminem unquam poſſe decretum aliquod accurate conſtituere absque ope logicae diſciplinae. Deos autem teſtor, me non ſecus haec narraturum, ac mihi evenerint. Iam ergo narrationem aggrediar. Quo primum tempore ille, qui haec

Ἀθηναίου γνώμην, ἠξίουν αὐτὸν ἀκριβῶς μοι διελέσθαι τὴν ὁμωνυμίαν· οὐ γὰρ εἰδέναι, κατὰ τίνος ὑποκειμένου πράγματος ἐπιφέρει τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων ὀνομάτων. ὡς γὰρ λευκὸν, ἔφην, αὐτό τε τὸ χρῶμα λέγεται, καὶ τὸ δεδεγμένον τὰ χρώματα σῶμα· φαμὲν γὰρ, τῶν χρωμάτων τὸ μὲν εἶναι λευκὸν, τὸ δὲ μέλαν, τὸ δ' ἐρυθρὸν, τὸ δὲ ξανθὸν, τὸ δὲ ὠχρόν· ἔτι τε πρὸς τούτοις τὰ δεδεγμένα τὰς χρόας σώματα· λευκὸν γὰρ τὸν κύκνον καὶ τὸ γάλα λέγομεν, μέλανα δὲ τὸν κόρακα καὶ τὸν Αἰθίοπα· οὕτως, ἔφην, ἀκούω καὶ θερμὸν λεγόντων ἐνίοτε μὲν αὐτὸ τὸ σῶμα, καθάπερ (53) εἰ τύχῃ τὸ πῦρ, ἐνίοτε δὲ τὴν ἐν αὐτῷ ποιότητα μόνην. οὐ τοίνυν, ἔφην, γινώσκω, ἐπειδὰν εἴπῃς θερμὸν, ὅ τί ποτε δηλοῦν ἐθέλεις, εἴτε τὴν ποιότητα μόνην, εἴτε τὸ δεδειγμένον αὐτὴν σῶμα. ὁ δὲ πρὸς μὲν τοῦτο καὶ μάλα ἑτοίμως ἀπεκρίνατο, μὴ τὴν ποιότητα μό-

profitebatur dogmata; me Athenaei fcientiam docere nitebatur: in primis ab illo requirebam, ut nominum multiplicitatem exquifite diftingueret: quippe quum me profecto lateret, quando ille calidum, vel frigidum, vel humidum, vel ficcum, vel aliquod aliud hujusce generis nomen proferret, in quam fubjectam rem illud foret referendum: dicebam etenim, albus non modo color ipfe dicitur, fed corpus quoque, quod eo colore imbutum eft: nam ut colorum dicimus hunc album effe, illum nigrum, alterum rubeum, alterum vero flavum, alterum pallidum, ita etiam de corporibus, quae iftis coloribus infecta funt, loquimur: cygnum enim et lac album dicimus, corvum vero et Aethiopem nigrum. Et eodem, inquam, modo faepe audio, qui corpus ipfum, utpote ignem, calidum appellent, nonnunquam folam qualitatem eam, quae illi indita eft. Unde quum album profers, non etiam percipio, quid tu mihi velis fignificare, folamne qualitatem, an praeterea et corpus ea affectum. Ille autem ftatim ad haec prompte admodum refpondit, faffusque eft, fe non qualitatem fo-

νην, ἀλλὰ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα θερμὸν] ὀνομάζειν ὁμολογῶν. ἐφεξῆς δέ μου πάλιν ἐρομένου· πότερον οὖν ἐκεῖνο λέγεις μοι τὸ σῶμα στοιχεῖον, ὅ τί περ ἂν ἄκρως ᾖ θερμὸν, ἢ, κἂν μετρίως ᾖ τοιοῦτο, ἔσται καὶ τοῦτο στοιχεῖον; ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ ψυχροῦ, καὶ ὑγροῦ, καὶ ξηροῦ τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ποιησαμένου μου· τί δὲ τοῦτο, ἔφη, σοὶ διαφέρει; ταραττόμενος ἤδη, καὶ μὴ, καθὼς πρόσθεν, ἑτοίμως ἀποκρινόμενος. ὅτι πολὺ διαλλάττει, ἔφην, [17] ἢ ἄπειρόν τι πλῆθος ὑποθέσθαι στοιχείων, ἢ πεπερασμένον. ἄπειρον μὲν γὰρ ἔσται τῷ μετρίως θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν ὑποτιθεμένῳ στοιχεῖον, οὐκ ἄπειρον δὲ τῷ ἄκρως· ἓν γὰρ καθ' ἕκαστον ἔσται γένος. ὥστε εἶναι τέτταρα τὰ πάντα στοιχεῖα πεπερασμένα. οὕτω τοίνυν, ἔφη, νόει καὶ τέτταρα. δῆλον οὖν, εἶπον, ὅτι καὶ ἄκρα ταῖς ποιότησι, καὶ ἁπλᾶ, καὶ πρῶτα. τί γὰρ, εἶπεν, ἔτι τοῦτο πολυπρα-

iam, ſed univerſum hoc, corpus inquam calidum, ſic appellare. Verum quum iterum deinde illum percunctarer: Tune igitur elementum ſolum id corpus ais, quod ſumme calidum eſt, aut potius nec illa alioquin ab elementorum numero eximis, quae moderate calida ſint? et hoc idem de frigido quaerebam, humidoque et ſicco: at ille coepit haeſitare, nec amplius ita expedite reſpondebat, dixit attamen: Quid, inquit, hoc tua refert? Plurimum, inquam: tanti nimirum, quanti, ut vel infinita ſint elementa conſtituenda, vel finita. Quoniam, ſiquis in elementis vel mediocria calida, aut frigida, aut humida, aut ſicca poſuerit, cogetur ſtatim, fateri infinita elementa; ſed qui id tantum, quod ſummum eſt, non amplius infinita, quum id in unoquoque genere unicum ſit; ut demum finita quatuorque futura ſint elementa. Igitur, ait ille, tu quoque hoc modo accipe, finita quatuorque elementa. Tum ego: Jam ita ſatis conſtat, ea et prima eſſe, et ſimplicia, atque ſibi qualitates ſummas vendicare. Tum ille: Et tu cur tandem hoc vel etiam quam par

Ed. Chart. III. [17.] Ed. Baſ. I. (53.)

γμονεῖς; ἵνα, ἔφην, νοήσαιμι τὸ λεγόμενον ἀκριβῶς. ἀλλ' οὕτως, ἔφη, λέγω, καὶ οὕτως νόει. πῶς κελεύεις με νοῆσαι, πάλιν ἐπανηρώτων ἐγὼ, τὸ ἄκρως θερμὸν ἢ ὑγρὸν στοιχεῖον; ὁ δὲ ὀργιζόμενός τε ἤδη καὶ ταραττόμενος ἱκανῶς, ὅτου δ' ἂν, ἔφη, τὸ θερμὸν ἐπικρατήσῃ, θερμὸν ὀνομάζω σῶμα, καὶ ὑγρὸν αὖ, καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν ὡσαύτως, ἐν ᾧ κρατεῖ καὶ πλεονεκτεῖ τῶν εἰρημένων ἕκαστον. ὀνομάζειν οὖν, ἔφην, οὕτως οὐδὲν κωλύει· καὶ γὰρ ὀνομάζεται καὶ ἄρτος θερμὸς, καὶ φακῆ, καὶ πτισάνη, καὶ βαλανεῖον· ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαί σε τούτων ἕκαστον ἀξιοῦν με νοῆσαι στοιχεῖον, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνο τὸ ἄκρως θερμόν· οὕτω δὲ καὶ τὸ ἄκρως ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ὑγρόν. ἁπλοῦν γὰρ εἶναι χρὴ, καὶ ἄμικτον, οὐ σύνθετον, οὐδὲ μεμιγμένον ἤδη τὸ στοιχεῖον. οὕτως, ἔφη, νόει· πτισάνην γὰρ καὶ φακῆν οὐκ ἂν εἴποιμι στοιχεῖον. καὶ μὴν, εἶπον, εἰ τὸ ἄκρως θερμὸν σῶμα νοή-

ſit curioſius ſcrutaris? Vt id quod dicitur (inquam ego) exactius apprehendam. Ille vero: Ita equidem dico, et tu quoque ita intellige. Sed quum mox iterum interrogaſſem: Tu, quaeſo, quo pacto jubes me elementum intelligere ſumme calidum aut humidum? ipſe non parum perturbatus ac ira incitatus reſpondit: Corpus id calidum appello, in quo calor ſuperat, et eodem etiam modo frigidum, et humidum, et ſiccum, ubi unumquodque eorum, quae nunc recenſuimus, excellit et exuperat. Nihil ſane vetat (dicebam ego), quin ita loquamur; nam et panis, et lens, atque etiam ptiſana, et balneae calidae dicuntur: attamen nunquam putarim, te hoc a me exigere, ut exiſtimem, unumquodque horum eſſe elementum, ſed id potius, quod ſumme calidum eſt et humidum, et pari modo quod ſumme ſiccum et frigidum eſt, quod ſit opus, ut ſimplex ſit elementum et cujuscunque mixturae expers. Qui ait: Sic tu quoque intelligas, neque enim is ſum, qui velim aſſerere, lentem aut ptiſanam eſſe elementum. Atqui, inquam ego, quotiescumque exiſtimaverim, id corpus eſſe elementum, quod ſumme

σαιμι στοιχεῖον εἶναι, πῦρ εὐθέως ἐννοῶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο. νόει τοίνυν, ἔφη, πῦρ. οὕτως οὖν, ἔφην, βούλει με καὶ τὸ ἄκρως ὑγρὸν ὕδωρ νοῆσαι; συνεχώρησε καὶ τοῦτο πάνυ μόγις. ἐπὶ πῦρ οὖν αὖθις ἥκομεν, ἀέρα τε καὶ ὕδωρ, καὶ γῆν, ὧν κατ' ἀρχὰς ἀπεχωρήσαμεν. ὁ δὲ, σὺ γὰρ, ἔφη, τοιαῦτα ταράττεις τὸν λόγον. καὶ ἅμα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποβλέψας μαθητὰς, οὗτος, ἔφη, τραφεὶς ἐν διαλεκτικῇ, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀναπλησθεὶς ψώρας, (οὕτω γὰρ δὴ καὶ ὠνόμασεν αὐτὸς) ἀναστρέφει πάντα, καὶ διαστρέφει, καὶ κυκᾷ, σοφιζόμενος ἡμᾶς, ἵν' ἐπιδείξηται τὴν λογικὴν αὐτοῦ παρασκευήν. ἥκει γοῦν ἀξιῶν ἡμᾶς ὁμώνυμα νοῆσαι τὰ θερμὰ, ἓν μὲν ὡς ποιότητα, καθάπερ τὸ λευκὸν χρῶμα, δεύτερον δὲ τὸ τὴν ἄκραν ποιότητα δεδεγμένον σῶμα, καὶ τρίτον, ὃ τῆς τοιαύτης ἐπικρατήσει ποιότητος, θερμὸν ὀνομάζειν, καθάπερ τὸ βαλανεῖον. ἀλλ' ἡμεῖς, ἔφη, σοφίσματα λύειν οὐκ ἐμάθομεν. αὐτὸς τοίνυν, ὡς ἔπλεξεν,

calidum ſit, quid aliud putaverim ego quam ipſum ignem? Eſto, dixit ille, ignem puta. Visne igitur, dixi, ut ratione eadem, quod ſumme humidum eſt, aquam arbitrer? Vix tandem ille aſſenſit. Quare, inquam, ad ignem, aërem, aquam et terram, unde maxime inter initia aufugiebamus, denuo revolvimur? Ille vero inquit: Tu es, qui iſtis rationem conturbas; ſtatimque ad alios diſcipulos converſus ait: Hic in dialecticis ſtudiis educatus ac inde quadam veluti ſcabie repletus (ita enim ipſe loquebatur) omnia distorquet, pervertit et confundit, nos fallacibus quibusdam rationibus petens, ut, quam ipſe ſit dialectices peritus, oſtendat. Acceſſit igitur ac poſtulavit nos arbitrari calidum multiplex habere ſignificatum, primum ut qualitatem ſignificet, quemadmodum album colorem; deinde vero corpus id, quod ea qualitate ſumma affectum eſt; tertio loco illud, in quo haec qualitas alias ſuperat, calidum nuncupetur, ſicuti balneum. Verum nos, qui nunquam iſtiusmodi ſophismata diluere didicimus, illi,

οὕτως καὶ λυέτω. ταῦτα μὲν ἐμοὶ συνέπεσεν ἔτος ἐννεακαιδέκατον ἄγοντι. καὶ τοῦ λοιποῦ τὰ πλείω μὲν ἐσιώπων ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἐρίζειν· αὐτὸς δ' ἀνεσκεπτόμην παρ' ἐμαυτῷ τά τ' ἄλλα καὶ τὸν περὶ στοιχείων λόγον. ἐθαύμαζον δὲ, πῶς οὐκ αἰσθάνεται συγχέων ἑαυτὸν ὁ Ἀθήναιος, ὃς θερμὸν μὲν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ὑγρὸν ὀνομάζειν ἐπιχειρεῖ, ἀπαξιοῖ δὲ πῦρ εἰπεῖν, καὶ γῆν, καὶ ἀέρα, καὶ ὕδωρ. καί φησι· τὰ γὰρ προσεχῆ τῶν ζώων λαμβάνω, οὐχὶ τὰ κοινὰ πάντων σωμάτων στοιχεῖα. καλοῖσι δὲ προσεχῆ τὰ οἷον ἴδια, καὶ μηδενὸς ἄλλου τῶν ἁπάντων. ἐμοὶ δὲ καὶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς εἴρηται, πάμπολυ διαφέρειν τὰ φαινόμενα [18] στοιχεῖα τῶν ὄντως στοιχείων. ἔοικα δὲ καὶ νῦν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν διὰ μακροτέρων. εἴπερ γὰρ ἐλάχιστόν τι καὶ ἁπλούστατόν ἐστι μόριον τὸ στοιχεῖον, εἴη ἂν ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν ὀστοῦν, καὶ χόνδρος, καὶ σύνδεσμος,

qui ea contexuit, folvenda relinquemus. Porro haec mihi evenere, quum annum agerem decimum nonum. Poftmodum autem, ne contentiofus viderer, plurima filentio praeteribam, mecum tamen ipfe cum alia multa, tum vel maxime elementorum rationem meditabar, atque etiam non parum admirabar, Athenaeum non animadvertere, quam fe ipfum confundat, dum calidum, frigidum, humidum et ficcum nominare audet, et ea ignem*, aquam, aërem et terram dicere recufat. Equidem, ait ipfe; quippe quum proxima fumere velim animalium elementa, non quae corporum omnium communia fint: proxima vero propria appellat, ita nimirum ut nullius alterius fint. Ego vero inter hujusce libri initia praefatus fum, plurimum inter ea, quae videntur, intereffe, et ea, quae vera funt elementa; non erit tamen abs re, ut mihi quidem videtur, fi de re hac in praefenti quoque longiorem habuero fermonem. Etenim fi elementum minima fit fimpliciffimaque rei particula, atque hoc fi fenfu deinde metiri oporteat; profecto os, cartilago, ligamentum, unguis,

καὶ ὄνυξ, καὶ θρὶξ, καὶ πιμελὴ, καὶ σὰρξ, καὶ νεῦρον, καὶ μυελὸς, ἶνές τε καὶ ὑμένες, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἅπαντα τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων. ἆρ᾽ οὖν ὁ Ἀθήναιος ἔθετό που ταῦτα στοιχεῖα; καὶ μὴν αὐτός ἐστιν ὁ γράφων, ἕκαστον μὲν τῶν ὁμοιομερῶν ἐκ τῶν πρώτων γεγονέναι στοιχείων· ἐκ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν ἤδη καὶ συγκεῖσθαι τὰ ἄλλα τοῦ ζώου μόρια. τῆς οὖν σαρκὸς (εἰ οὕτως ἔτυχεν) ἢ τῆς πιμελῆς ἐρωτηθεὶς τὰ στοιχεῖα, δῆλον, ὅτι τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν ἀπεκρίνατο. καὶ μὲν δὴ καὶ ὀστοῦ, καὶ χόνδρου, καὶ τριχὸς ὡσαύτως ὑγρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν εἶναί φησι τὰ στοιχεῖα. καιρὸς οὖν ἤδη πυνθάνεσθαί σε, ὁποῖον ὑγρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ θερμὸν ἀπεφήνατο. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐπικράτησιν ὑγρὸν μὲν ἡ σὰρξ, ὁ χόνδρος δὲ ψυχρόν. ὡσαύτως δὲ τὸ μὲν ὀστοῦν ξηρὸν καὶ ψυχρὸν, ἡ πιμελὴ δὲ ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων ὁμοιομερῶν ἢ τοῖον ἢ τοῖον ἐπικρατείᾳ ἐστὶ

capillus, adeps, caro, nervus, medulla, fibrae, membrana, et tandem (ut omnia uno fimplicique verbo complectar) fimilaria cuncta erunt humanorum corporum elementa. Eftne igitur quispiam locus, ubi Athenaeus reperiatur pofuiffe haec in elementis? Atqui ille ipfe fcriptum reliquit, fimilaria quaeque ex primis effe confecta elementis, alias poftmodum animantis partes ex fimilaribus conftitui. Qui fi etiam interrogaretur, quaenam effent carnis, exempli gratia, aut pinguedinis elementa; calidum proculdubio refpondiffet, frigidumque, humidum, et ficcum. Quare pari modo offis etiam et cartilaginis, nec non et capilli, diceret ille, calidum, humidum, frigidum et ficcum effe elementa. Jam ergo tempus effet ab eo percunctandi, qualenam fibi vellet humidum vel ficcum, calidum vel frigidum; humidum etenim fecundum exuperantiam caro eft; ficcum vero cartilago; ficut os frigidum et ficcum; adeps calida et humida, atque etiam caetera fimilaria ex aliquorum fimplicium dominatu

τῶν ἁπλῶν. εἴπερ οὖν τὸ κατ' ἐπικράτησιν θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν ἀποφαίνοιτό τις εἶναι στοιχεῖον, ὀστοῦν, καὶ χόνδρος, καὶ νεῦρον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, στοιχεῖα γενήσεται τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων. ἀλλ' οὐ ταῦτά φησιν ὁ Ἀθήναιος, ἀλλὰ τὰ τούτων συνθετικὰ ὄντως εἶναι στοιχεῖα. δῆλον οὖν, ὡς ὑπερβαίνει τὴν αἴσθησιν, ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ ὄντως ἁπλᾶ τῷ λογισμῷ προϊὼν, ἃ μηκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν ἐπικρατείᾳ τοῖα ἢ τοῖα γίνεσθαι· σύνθετα γὰρ κἀκεῖνα πάλιν ἔσται, καὶ διχῆ σφαλησόμεθα τοῦ προσήκοντος, ὅτι τε τῶν αἰσθητῶν ἀπεχωρήσαμεν, ὡς ἁπλούστερόν τι ζητοῦντες, καὶ ὅτι μηδ' ἐν τοῖς ἀδήλοις ἤδη τὸ ἁπλούστερον ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς φαινομένοις, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὸ γοῦν ὁμολογούμενον ἡμῖν ὑπῆρχεν. οὐδεὶς γοῦν ἐστιν, ὃς οὔ φησι, πρῶτα καὶ ἁπλούστατα μόρια πρὸς τὴν αἴσθησιν εἶναι χόνδρον, καὶ πιμελὴν, καὶ

ſigillatim talia erunt vel talia; et proinde, ſi quis illud eſſe elementum ſtatuerit, quod aliquo iſtorum exceſſu calidum ſit, aut frigidum, aut humidum, aut ſiccum, porro os, et cartilago, et nervus, nec non et reliqua hujusce generis prima erunt humano corpori elementa. At noluit Athenaeus illa eſſe elementa, ſed ea, quae haec ipſa conſtituunt. Liquido itaque conſtat, quod ille ſenſum transgreditur, ad eaque progreditur, quae vere et ex ipſa ratione prima ſunt et ſimplicia, et quae nequaquam amplius per alicujus in eis dominationem talia vel talia ſunt; ſiquidem eſſent tunc et haec ipſa concreta, et a propoſito biſariam aberraremus. Nam et propterea ſenſilia miſſa fecimus, ut quippiam, quod ſimplicius eſſet, inquireremus, et tamen nihil proinde in his abditis, quod ſimplicius eſſet, aſſequuti ſumus. Etenim in illis evidentibus, ſi non aliud, hoc ſaltem habebatur, quod comperta haec nobis erant confeſſaque, quum nemo non fateatur, cartilaginem, membranam et adipem caeteraque ſimilaria primas eſſe, ſi ſenſui attendamus, ſimpliciſſimas-

Ed. Chart. III. [18.] Ed. Baſ. I. (53.)

ὑμένα, καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα τὰ ὁμοιομερῆ. τῷ δὲ καὶ ταῦτ' ἀπολείποντι, διότι πρὸς τὴν φύσιν ἐστὶν σύνθετα, κἂν ταῖς αἰσθήσεσιν ἁπλᾶ φαίνηται, καὶ μηδέπω μηδὲν τῶν ἁπλῶν λέγοντι, τίς ἂν εὐσχήμων ἀπολογία γένοιτο πρὸς τὸ μὴ περιττά τε καὶ μάταια φλυαρεῖν; εἰ μὲν γὰρ τὸ κατ' ἐπικράτειαν ὑγρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν ὀνομάζεις, ἔχεις ἐναργῶς ἤδη τὰ στοιχεῖα γινωσκόμενα, νεῦρον, καὶ ὑμένα, καὶ χόνδρον, καὶ σάρκα, καὶ σύνδεσμον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν εἴπομεν. εἰ δὲ τὸ πρὸς τὴν φύσιν ἁπλοῦν ζητεῖς, ἄμικτόν τε εἶναι χρὴ τοῦτο, καὶ ἄκρατον, καὶ ἄκρον τῇ ποιότητι. πάλιν οὖν ἥκεις ἐπὶ πῦρ, καὶ ἀέρα, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις εὑρήσεις ἀμίκτους τε καὶ ἀκράτους τὰς ποιότητας, ἄκραν μὲν ἐν πυρὶ θερμότητά τε καὶ ξηρότητα, ἄκραν δ' ἐν τῇ γῇ ψυχρότητα καὶ ξηρότητα, καὶ τῶν ἄλλων ἐν ἑκατέρῳ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν. κἂν εἰ μὴ τέτταρα δὲ βουληθείης,

que particulas. Quod ſi haec ob id aliquis dimittat, quia natura compoſita ſunt, quantumlibet ſenſibus ſimplicia videantur, nec poſtmodum aliud quicquam, quod ſimplicius ſit, introducat; neſcio profecto, quam poſſit ille honeſtam proferre excuſationem, ne inaniter et ſupervacanea nugari videatur. Quotiescunque enim voluerit calidum frigidumve, ſimiliter humidum et ſiccum nominare, quod ſecundum dominationem tale eſt; jam elementa habet, et ſatis etiam perſpecta; nervum, inquam, membranam, cartilaginem, carnem et ligamentum, et reliqua etiam illa, quae nuper recenſuimus. At ſi illud inquiris, quod natura ſimplex ſit; oportet ſtatim id haud eſſe mixtum temperatumve, et praeterea ſumma eſſe qualitate affectum. Rurſum igitur ad ignem remeas, et aërem, aquamque, et terram, quippe quod in his ſolis qualitates reperire poſſis absque ulla mixtura temperieque: in igne nimirum calorem ſummum ſummamque ſiccitatem; ſummum frigus cum ſiccitate in terra, et in reliquis reliquas, prout ſua cujusque natura poſtulat. Porro ſi

[19] ἀλλὰ δύο λέγειν ἐξ αὐτῶν ἢ τρία τὰ στοιχεῖα, τάχ' ἂν ἔχοις τινὸς εὐπορῆσαι λογισμοῦ. τὸ δὲ ἅμα μὲν ἄκρως ὑγρὸν ὁμολογεῖν εἶναι τὸ στοιχεῖον, ἅμα δὲ ἄλλο τι λέγειν οἴεσθαι παρὰ τὸ ὕδωρ, ἐσχάτως ἠλίθιον, εἰ μή τι ἄρα (54) τὰς ποιότητας αὐτὰς μόνας εἶναι λέγεις στοιχεῖα, καὶ οὐ τὰ δεδεγμένα ταύτας σώματα. γενήσεται γὰρ οὕτως οὐ τὸ ὕδωρ στοιχεῖον, ἀλλ' ὑγρότης, οὐδὲ τὸ πῦρ, ἀλλ' ἡ ἄκρα θερμότης. εἰ δὲ τοῦτο, πρῶτον μὲν πυρὸς ἀνωτέρω καὶ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος ἀναβήσεται τῷ λόγῳ ὁ μηδ' ἐπὶ ταῦτα προελθεῖν ὑπομένων, ὡς πόῤῥω τῆς ἰατρικῆς ὄντα· δεύτερον δὲ φανερῶς ἐξελεγχθήσεται μὴ γινώσκων, ὅπη διαφέρει στοιχεῖον ἀρχῆς. ὅτι τε γὰρ ἁπλούστερόν ἐστι πυρὸς ἡ ἄκρα θερμότης, ὅτι τε, ταύτης ἐγγινομένης τῇ ὕλῃ, πῦρ ἀποτελεῖται, τοῖς φιλοσόφοις ὡμολόγηται πᾶσιν, οἷς Ἀθήναιος ἕπεσθαι σπουδάζει. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀρχὴ τῆς τοῦ πυρὸς γενέσεως ὕλη τίς ἐστιν ἡ ἅπασιν ὑποβεβλημένη τοῖς στοιχείοις ἡ ἄποιος, ἥ τ' ἐγγινομένη

quatuor elementa nolueris ponere, fed ex his vel duo, vel tria; poffis forfitan hujus aliquam afferre rationem. At affirmare, effe elementum, quod fumme humidum eft, fimulque mox arbitrari, illud effe quippiam ab aqua diverfum, extremae cujusdam ineptiae eft, nifi forfitan folas velis qualitates, nec ipfa illis affecta corpora, effe elementa; nam tunc non aqua, fed humiditas elementum erit, nec ignis, fed fummus calor. Quod fi ita fuerit, primum quidem jam ultra ignem aëremque et aquam et terram tuam profers rationem, qui ne ea quidem attingere audebas, utpote quia medicinam excederent: deinde vero facile convinceris, quod ignores, quam ab elemento principium differat. Jam enim quod fummus calor fit igne fimplicior, atque etiam quod, illo ad materiam accedente, ignis gignatur, pro confeffo ab omnibus philofophis habetur, quos Athenaeus imitari ftudet. Et fatentur etiam omnes, quod materia quaedam, quae omnibus elementis fubjecta eft, quaeque omni caret qualitate, nec non et

ταύτη θερμότης ἡ ἄκρα, καὶ τοῦθ' ὁμοίως ὡμολόγηται· καὶ ὡς ἡ μὲν ὕλη διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἐστὶν, ἀγέννητός τε καὶ ἄφθαρτος οὖσα, τὸ δὲ γινόμενόν τε καὶ ἀπογινόμενον αὐτῆς ἡ ποιότης ἐστίν· καὶ ὡς ὁμογενὲς εἶναι χρὴ τὸ στοιχεῖον, οὗπερ ἂν εἴη στοιχεῖον. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ καὶ διήνεγκε στοιχεῖον ἀρχῆς, ἐν τῷ τὰς μὲν ἀρχὰς οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὁμογενεῖς εἶναι τοῖς πράγμασιν, ὧν ὑπάρχουσιν ἀρχαὶ, τὰ δὲ στοιχεῖα πάντως ὁμογενῆ. ποιότης μὲν γὰρ ἁπλῆ ποιότητος συνθέτου στοιχεῖον, ἁπλοῦν δὲ σῶμα σώματος οὐχ ἁπλοῦ. καὶ μὴν εἰ τὸ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ὑγρὸν ἐλέγετο τριχῶς, ἢ ὡς ποιότης, ἢ ὡς ἄμικτον, ἢ ὡς μεμιγμένον σῶμα, φαίνεται δ' οὔθ' ἡ ποιότης στοιχεῖον, οὔτε τὸ κεκραμένον καὶ μεμιγμένον σῶμα, ὑπολείπεται τοίνυν τὸ ἄκρατόν τε καὶ ἄμικτον σῶμα καὶ ἁπλοῦν ταῖς ποιότησι τὸ στοιχεῖον εἶναι. πάλιν οὖν ἥκει πῦρ, καὶ γῆ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀὴρ, ἐν οἷς πρώτοις ἄκρα θερμότης, καὶ ψυχρότης, καὶ ξηρότης, καὶ ὑγρότης ἐστί.

ſummus calor in ea procreatus, ſint igni ſuae generationis principium; et praeterea, quod haec eadem materia ſit ſemper ab omni penitus generatione et interitu immunis, qualitas vero ea ſit, quae in illa gignatur et intereat; et quod opus ſit, ut elementum ſit ejusdem generis cum illo, cujus eſt elementum. Eo enim elementum a principio differt, quod minime ſit neceſſe principia in eodem eſſe genere cum his, quorum ſunt principia, ſicut elementa ad idem ſemper genus pertinere. Simplex namque qualitas compoſitae qualitatis, et ſimplex corpus corporis compoſiti eſt elementum. Quod ſi calidum, frigidum, atque humidum, et ſiccum dicuntur tripliciter; nam vel ſicuti qualitas, vel ſicut corpus impermixtum, vel ſicut illud, quod mixtum eſt, nec ipſa deinde qualitas elementum eſſe videtur, neque etiam mixtum temperatumque corpus; relinquitur, quod elementum ſit id corpus, quod eſt cujusque temperamenti ac mixturae expers, quodque qualitatibus ſit ſimplex, et tandem ad ipſum ignem, et terram, et aërem, et aquam deveniendum eſt; in quibus primis ſummus eſt calor, et ſummum frigus, atque etiam humor et ſicci-

τι δὲ διὰ τοῦτο δεδιέναι ταῦθ᾽ ὁμολογεῖν εἶναι στοιχεῖα, διότι μήτ᾽ ἐξαιροῦμεν ἐκ τοῦ σώματος αὐτῶν τι, μήτ᾽ ἐντίθεμεν, ἐσχάτως ἠλίθιον. τὰ γὰρ ἐκ τῶν στοιχείων γεγονότα προσφερόμεναι, πάντως δήπου καὶ τὰ στοιχεῖα τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἐντίθεμεν. ἀλλ᾽ οὐκ εἰλικρινῆ, φασὶν, οὐδὲ μόνα. κακῶς οὖν λέγεται, μήτ᾽ ἐξαιρεῖν, μήτε ἐντιθέναι στοιχεῖον. ἐχρῆν γὰρ οὐχ ἁπλῶς οὕτως εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ὅτι μὴ μόνον, μηδ᾽ ἄμικτον, μηδ᾽ αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτό. καίτοι καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ τί ποτε βούλεται περαίνειν αὐτοῖς; οὔτε γὰρ ἄχρηστος ἡ περὶ τῶν στοιχείων θεωρία διὰ τοῦτ᾽ ἂν εἰκότως νομισθείη, διότι μηδὲν αὐτῶν ἄμικτον ἑτέρου τοῖς σώμασιν ἡμῶν προσφέρομεν, οὔτε διὰ τοῦτο πῦρ, καὶ ἀὴρ, καὶ ὕδωρ καὶ γῆ κακῶς εἴρηται στοιχεῖα, διότι τοῖς μὲν ἐξ αὐτῶν γεγονόσι χρώμεθα, μόνον δ᾽ αὐτῶν ἕκαστον ἰδίᾳ καὶ καθ᾽ αὑτὸ παντάπασιν ἄχρηστον ὑπάρχει. καίτοι καὶ εἰλικρινέσι χρώμεθα πολλάκις τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις,

tas. Quod si quis ea non audeat fateri elementum eapropter, quod ex ipsis nullum aut e corpore detrahimus, aut eidem imponimus, is summam quandam praefert stoliditatem. Jam enim quum ea, quae ex elementis constant, nostris offerimus corporibus, eisdem quoque elementa omnino adhibemus. At non sincera, ajunt, neque sola; igitur perverse etiam dictum est, non detrahi, neque apponi elementum: nam nec ita absolute proferendum erat, sed potius, quod non solum, aut non sine mixtura, aut per se. Verum enimvero nec quid tandem illi velint conficere, videre possum; neque enim ideo elementorum contemplatio jure inutilis habenda est, quia nullum eorum, quod quidem mixtum cum altero non sit, nostris offeramus corporibus. Atque etiam non ob id perperam pronunciatum est, ignem, aërem, aquam et terram esse elementa, quod illa, quae ex his composita sunt, nobis in usum veniant, nullum vero ipsorum seorsum ab aliis, solumque et per se nobis utile sit. At vero et ipsis propemodum sinceris hujus universi elementis

ὕδατι μὲν ὁσημέραι χρώμενοι, καὶ πίνοντες, καὶ λουόμενοι, καὶ ἄλλως ὁπωσοῦν, ἀέρι τε πανταχόθεν ἡμῖν περικειμένῳ, καὶ διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἑλκομένῳ. καὶ μὴν δὴ καὶ κατεψυγμένοι πολλάκις ἐδεήθημεν πυρός. οὐκ οὖν οἶδα, τί ποτέ ἐστιν ὃ περαίνουσι, φάσκοντες, μήτ' ἐξαιρεῖν τι τοῦ σώματος ἡμῶν, μήτ' ἐντιθέναι πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν. [20] ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ τὸν ἐν τῷ κρύει παρὰ πυρὶ θαλπόμενον ἀντεισάγειν φημὶ τῷ σώματι πῦρ, καὶ ὅστις ὕδατος πίνει, καὶ τοῦτον ἀντεισάγειν ὕδωρ εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὸν ἀναπνέοντα δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀέρα. καὶ μέν γε καὶ ὅσα τῶν ζώων ἢ ψάμμον, ἢ γῆν, ἢ λίθους, ἢ βόρβορον, ἢ ὀστᾶ σιτεῖται, καὶ ταῦτα φανερῶς ἐπεισάγει τοῖς σώμασι γῆν. εἰ δ', ὅτι μήτε μέχρι τοῦ καυθῆναι θάλπεταί τις παρὰ τῷ πυρὶ, μήτ' ἄχρι τοῦ διαῤῥαγῆναι πίνει, διὰ τοῦτ' οὐχ ἡγοῦνται τῶν στοιχείων οὐδὲν ἡμᾶς ἐπεισάγειν τῷ σώματι, θαυμάζειν χρὴ σοφίαν τῶν ἀνδρῶν, οὐδ' ἄχρι τοσούτου συνιέναι δυναμένων, ὡς, εἰ παντελῶς

ſaepe utimur, quemadmodum aqua quotidie, quum bibimus, aut lavamur, vel alio etiam aliquo modo; et aëre, qui nos undique ambit, dum illum inſpirando attrahimus; igne quoque interdum, quum frigemus, ut calcamus, utimur. Ut tandem minime videam, quid ipſi conficiant, quum ajunt, nunquam ignem, aut aquam, aut aërem, aut terram vel detrahi e corpore noſtro, vel illi apponi. Etenim ego facile aſſirmaverim, eum, qui alget et ad ignem, ut caleſiat, accedit, ignem corpori adhibere, et aquam illum, qui bibit, illum etiam, qui reſpirat, aërem. At quaecunque animantia quoque vel arena veſcuntur, vel terra, vel lapidibus, vel luto, vel oſſibus, terram manifeſto in corpus introducunt. Quod ſi qui ob id putent, nullum nos corpori offerre elementum, quia nemo eatenus caleſiat, donec uratur, vel bibat, quoad rumpatur, erit nempe horum hominum mirabilis ſapientia, qui eousque devenire nequiverunt, ut intelligerent, quod, ſi vel

ἀπόλλυτο τῶν στοιχείων ὁτιοῦν, εὐθὺς καὶ τὸ ζῶον φθαρήσεται. ἀπολεῖται δὲ, εἰ μὲν ἐκπυρωθείη, τὸ ψυχρὸν στοιχεῖον, εἰ δ' ἐσχάτως καταψυχθείη τὸ θερμόν. οὕτω δὲ κἂν ἐσχάτως ἀποξηράνῃς τὸ σῶμα, τελέως ἀναιρήσεις τὸ ὑγρόν· κἂν ἐξυγράνῃς, τὸ ξηρόν. ὥστ' αὐτὸ τοὐναντίον, ἢ ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀεὶ μὲν ἀφαιρεῖται καὶ προστίθεται τῶν στοιχείων τι· μέτρῳ μέντοι τοῦτο γίνεται τοῖς γε μὴ βουλομένοις διαφθεῖραι τὸ ζῶον· ἡ γὰρ ἄμετρος αὐτῶν χρῆσις εἰς ὄλεθρον τελευτᾷ.

Κεφ. ζ. Τὸ δὲ συνέχον ἐν τῷ λόγῳ καὶ μάλιστα λανθάνον αὐτοὺς ἤδη πᾶν ἀποκαλύψαι πειράσομαι. ἅπαντα γὰρ, ὅσα γένεσιν ἔχει καὶ φθορὰν, σώματα διτταῖς ὑπόκειται μεταβολαῖς. ἀλλοιουμένης τε ἅμα καὶ ῥεούσης αὐτῶν τῆς οὐσίας. ἀλλοιοῦται μὲν οὖν θερμαινομένη, καὶ ψυχομένη, καὶ ξηραινομένη, καὶ ὑγραινομένη. μόναι γὰρ αἱ ποιότητες αὗται μεταβάλλουσιν ὅλην δι' ὅλου τὴν οὐσίαν, ὡς καὶ μετ' ὀλίγον εἰρήσεται.

unum elementum intereat omnino, fit etiam ftatim animal interiturum. Interibit autem frigidum elementum, fi comburatur; calidum vero, fi nimis refrigeretur; fimiliter etiam, fi nimis arefcat corpus, peribit humidum; et ficcum, fi nimis humectetur. Unde e contrario fe habet haec res, ac illi fentiunt, quia femper aut eximitur elementum aliquod, aut apponitur. Verum id fieri moderate oportet ab his, qui animal incolume effe volunt; fiquidem immoderatus eorum ufus ad interitum ducit.

Cap. VII. Jam autem id omnino aperire aggrediar, quod in hoc fermone confequens eft, quodque iftos imprimis latet. Omnia nimirum corpora, quae generantur et intereunt, duplici transmutationi funt obnoxia, utpote quorum fubftantia tum alteretur, tum diffluat. Alteratur quidem, quum calefit, vel refrigeratur, vel humectatur, vel exiccatur; hae enim qualitates folae poffunt univerfam (ut paulo poft expofituri fumus) fubftantiam, ac illam per totum transmutare. Diffluit vero per ex-

ῥεῖ δὲ κατὰ τὰς αἰσθητὰς ἐκκρίσεις, καὶ προσέτι κατὰ τὴν ἄδηλον καλουμένην διαπνοήν. ὥσθ', ἵνα σώζηται, διττῆς καὶ τῆς ἐπανορθώσεως δεῖται, τῆς μὲν ἑτέρας τὸ ὑπερβάλλον ἐν ταῖς ποιότησι κολαζούσης, τῆς δὲ λοιπῆς τὴν τοῦ κενουμένου βάσιν ἀναπληρούσης. ἀλλὰ ἡ μὲν καθαιροῦσα τὴν ἀμετρίαν ἡ ἐναντία δήπου ποιότης ἐστὶ τῆς πλεοναζούσης· ἡ δὲ τὸ λεῖπον ἀναπληροῦσα ποιότης ἐναντία μὲν οὐκ ἔστιν, ὁμοιοτάτην δ' εἶναι χρὴ τῇ κενωθείσῃ πρότερον οὐσίᾳ· μέλλει γὰρ ἀντ' ἐκείνης ἔσεσθαι τῷ ζώῳ. τουτὶ μὲν οὖν ἐστι τὸ τρέφεσθαι τοῖς σώμασιν, ἔκ τινος οὐσίας ὁμοίας τῇ πρότερον κενωθείσῃ γινόμενον. ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὴν οὐσίαν ἐκείνην τροφὴν ὀνομάζομεν. ἡνίκα δὲ κατὰ ποιότητα μόνον ἀλλοιοῦν βουλόμεθα τὸ ὑποκείμενον, οἷς μὲν τοῦτο δρῶμεν, οὐ τροφὰς, ἀλλὰ φάρμακα προσαγορεύομεν. οὐκ ἔχοντες δ' εὑρεῖν χωρὶς οὐσίας οὐδὲ μίαν ποιότητα, σὺν ταῖς οὐσίαις αὐτὰς ἀναγκαζόμεθα λαμβάνοντες προσφέρειν τοῖς δεομένοις σώμασιν· ἄκρας μὲν ποιότητος χρήζοντες, τὸ

cretiones in ſenſum cadentes, et per eam, quae inſenſibilis perſpiratio vocatur. Quo deinde ſit, ut duplici egeat procuratione, ſi incolumis ſit ſervanda; altera, qua, quicquid in qualitatibus modum exceſſerit, reprimatur; altera, qua loco illius, quod evacuatur, reſtituatur aliquid. Porro excedentis immoderationem oppoſita qualitas emendat; quod vero deperditur, nequaquam per oppoſitam qualitatem reparatur, quum opus ſit, ut id, quod reparatur, ſit priori deperditaeque ſubſtantiae quam ſimillimum, ſiquidem in illius locum reficiendum eſt in animante. Atque hoc ipſum, nutriri, inquam, corpora, ex quadam nimirum ſubſtantia ſit illi ſimili, quae prius fuerit evacuata. Unde etiam (ut equidem arbitror) ea ſubſtantia alimentum appellata eſt. At vero quum ſolam eam transmutationem in ſubjecto quaerimus, quae per qualitates ſit, non amplius illa, per quae id ipſum agimus, alimentum, ſed medicamenta potius appellamus. Sane quum nulla qualitatum ſeorſum a ſubſtantia reperiri queat; proinde cogimur eas una cum ſubſtantiis aſſumere, ac ita corporibus illis egentibus offerre; quae

στοιχεῖον αὐτὸ, πῦρ, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆν, ἢ ἀέρα, μετρίας δὲ, τὸ μεμιγμένον ἐκ τῶν στοιχείων. ἐπειδὰν μὲν οὖν θερμῆναι βουλώμεθα, τοιοῦτον αἱρούμενοι φάρμακον, ἐν ᾧ πλείων μέν ἐστιν ἡ τοῦ πυρὸς μοῖρα τῆς ἐναντίας· ἐπειδὰν δὲ ψύξαι, ἐν ᾧ τοὔμπαλιν· ἔστι δ' ὅτε συναμφότερον ἅμα πρᾶξαι [21] προαιρούμενοι, καὶ ἀλλοιῶσαι, καὶ θρέψαι, τοιαύτην ζητοῦμεν οὐσίαν, ἥτις καὶ τὴν ὡς σιτίου, καὶ τὴν ὡς φαρμάκου χρείαν παρέξει. μὴ τοίνυν ἀξιούτωσαν ἅπαν ζῶον ἢ πῦρ, ἢ γῆν, ἢ ὕδωρ, ἢ ἀέρα προσφέρεσθαι, μόνον αὐτὸ καθ' αὐτὸ, χωρὶς τῶν ἄλλων, εἰλικρινὲς στοιχεῖον. οὔτε γὰρ ὡς σιτίον, οὔθ' ὡς φάρμακον δεήσει προσφέρεσθαι. τὸ γὰρ ὅμοιον ἦν τῷ τρεφομένῳ σιτίον. ὅμοιον δὲ τῷ συνθέτῳ σώματι, καὶ κεκραμένῳ, καὶ πάντων μετέχοντι τῶν στοιχείων, ἕτερον, οἶμαι, τοιοῦτό ἐστιν, ἐξ ἐκείνων ἁπάντων γεγονός. οὔθ' ὡς φάρμακον ἀεὶ χρήσιμόν ἐστι τὸ

si summas eas exposcant, ipsum elementum adhibemus, ignem inquam, aut aquam, aut terram, aut aërem; ubi vero mediocri sit opus, mixto ex elementis utimur; unde, si calefacere voluerimus, ejusmodi medicamentum eligemus, in quo major sit ignis quam alicujus illi contrarii portio; contra vero, si refrigerandum sit. Nonnunquam vero, si utrumque horum procurare instituerimus, alterare, inquam, et alere, eam tunc substantiam exquirimus, quae possit utramque operam praestare, eam nimirum, quam cibus, et eam, quam medicamentum. Itaque non amplius hoc exposcant, ut unumquodque animal ignem ingerat, aut terram, aut aquam, aut aërem, aut tandem illud elementum, quod solum et per se ipsum sit, et absque ullo aliorum consortio: quippe quum nihil nos illud vel tanquam medicinam, vel tanquam cibum offerre cogat: siquidem cibus rei nutriendae similis est. Et simile composito corpori, atque ex elementis contemperato, eorumque participi id corpus est (ni me mea fallit opinio), quod itidem ex illis eisdem constitutum sit. Nec sane semper elemen-

στοιχεῖον, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν ἄκρας ποιότητος δεῖται τὸ σῶμα. ταῦτ' οὖν εἴρηταί μοι πρὸς τοὺς οὐκ ὀρθῶς ἀκούοντας Ἱπποκράτους. ἤδη δὲ δῆλον, ὡς ἀεὶ τῶν στοιχείων δεόμεθα, ποτὲ μὲν ὡς ἁπλῶν καὶ μόνων, ἐνίοτε δ' ὡς ἐπικρατούντων, (55) ἢ πάντως γ' ὡς συντεθέντων ἐκεῖνο τὸ σῶμα, τὸ μέλλον ἡμῖν ἢ τροφῆς ἢ φαρμάκου χρείαν παρέξειν.

Κεφ. η'. Ὅτι δ' ἀπὸ τῶν ποιοτήτων ὀνομάζει τὰ στοιχεῖα πολλάκις ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου βιβλίῳ, θερμὸν μὲν καλῶν, οὔτε τὴν ποιότητα μόνην, οὔτε τὸ κατ' ἐπικράτησιν αὐτῆς ὁμωνύμως ὀνομαζόμενον, ἀλλὰ τὸ μετέχον ἄκρας θερμότητος σῶμα, ψυχρὸν δὲ, ἐν ᾧ ψυχρότης ἄκρα, ξηρὸν δὲ, ἐν ᾧ ξηρότης, ἐξ αὐτῶν ἄν σοι κατάδηλον γένοιτο τῶν ῥήσεων. ἐπειδὰν μὲν γὰρ λέγῃ, καὶ πάλιν ἀνάγκη ἀποχωρέειν ἕκαστον εἰς τὴν ἑωϋτοῦ φύσιν, τελευτῶντος τοῦ ἀνθρώπου, τό τε ξηρὸν

tum ut medicina uſui eſt, niſi eo fortaſſe tempore tantummodo, quo corpus ſumma eget qualitate. Haec igitur a nobis adverſus eos prolata ſint, qui perperam Hippocratem intelligunt. Jamque id etiam praeterea conſpicuum eſt, elementa in noſtros uſus ſemper venire, ut tamen ea nonnunquam ſola et ſimplicia veniant, quandoque vero ut in mixtione vincentia, et tandem prout corpus id conſtituunt, quod poteſt nobis vel alimenti, vel medicamenti uſum praeſtare.

Cap. VIII. Quod autem Hippocrates a qualitatibus in libro de natura humana ſaepius elementa nominet, atque calidum non ſolam ipſam qualitatem appellet, neque illud etiam, in quo una quaepiam qualitas alias in mixtura ſuperat, hoc vocet modo, ſed potius corpus id, quod eſt ſummo calore affectum, et frigidum id, in quo ſummum ſit frigus, et ſiccum, in quo ſiccitas: ipſa tibi horum verborum ſeries facile poterit apertum reddere. Quum enim ait: Quum interit homo, neceſſe eſt unumquodque rurſus ad ſuam ipſius naturam redire,

πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν πρὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν πρὸς τὸ ψυχρόν· οὐ τὰς ποιότητας αὐτὰς μόνας λέγει ξηρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ θερμὸν, ἀλλὰ τὰς οὐσίας, ἐν αἷς αἱ ποιότητες. αὗται γὰρ ἀποχωροῦσι, τελευτῶντος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ αὗται τοῖς τοῦ παντος ἀναμίγνυνται στοιχείοις. αἱ ποιότητες δὲ φθείρεσθαι μὲν ἂν λέγοιντο, τελευτῶντος τοῦ ζώου, πρὸς δὲ τὴν οἰκείαν φύσιν ἀποχωρεῖν οὐκ ἂν λέγοιντο. πάλιν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐπιφέρων ὁ Ἱπποκράτης φησί· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τῶν ζώων φύσις ἐστὶ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. γίνεται γὰρ ὁμοίως πάντα, καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. συνίσταται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν εἰρημένων ἁπάντων, καὶ τελευτᾷ κατὰ τὸ εἰρημένον ἐς ταὐτὸ, ὅθεν περ συνέστηκεν ἕκαστον. ἐνταῦθ᾽ οὖν καὶ ἀπεχώρησεν. ἐναργῶς ἐνταῦθα δῆλόν ἐστι, οὐ τὰς ποιότητας μόνον ὀνομάζειν θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα. πάντων γαρ τῶν σωμάτων ἐκ τούτων ἐστὶν ἡ

ficcum ad ficcum, humidum ad humidum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum: non folas profecto qualitates ficcum, humidum, calidum et frigidum vocat, fed eas fubftantias, in quibus hae reperiuntur qualitates. Ipfae enim funt quae, animali vita defuncto, abeunt, quaeque elementis univerfi permifcentur. Qualitates vero poffis forfitan dicere, animante mortuo, interire, ad propriam autem eas naturam redire, non item. Sed praeterea haec quoque tradit Hippocrates: Talis autem eft tum animalium, tum aliorum omnium natura, omniaque fimiliter oriuntur, atque fimiliter occidunt quippe quorum natura ex his omnibus, quae diximus, fit conftituta: et unde unumquodque ortum habuit, in id ipfum etiam (ut dictum eft) pariter definit, et proinde ad id ipfum tandem redit. Quo loco patet, non folum illum qualitates appellare calidum, frigidum, humidum et ficcum, fed ipfa elementa, quum ab his univerfa corpora fuam trahant originem, et tandem in

γένεσις, καὶ πάντων εἰς ταῦτα ἡ τελευτή. καί σε καὶ τούτῳ προσέχειν τὸν νοῦν ἀξιῶ, τῷ λαθόντι πολλοὺς τῶν ἰατρῶν, οἳ νομίζουσι φυγεῖν τὸν Ἱπποκράτην τὸ πάντων τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ σωμάτων ἀποφαίνεσθαι ταῦτα στοιχεῖα. τετράκις μὲν γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει, τῇ νῦν ἡμῖν προχειρισθείσῃ, τὸ, πάντων, ὄνομα παρέλαβεν, ἔτι τε πρότερον, ἡνίκα ἔλεγεν· ἀνάγκη τοίνυν, τῆς φύσεως τοιαύτης ἐούσης καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον· [22] ἔν τε τοῖς ἐφεξῆς λόγοις οὕτω φαίνεται χρώμενος. ἀλλὰ τοῦτό γε παρορῶσιν οἱ πολλοὶ τῶν Ἱπποκρατείους ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, ἔτι τε πρὸς τούτοις νομίζοντες ἄλλό τι λέγειν αὐτὸν ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ ξηρὸν, οὐ τὰ κοινὰ πάντων στοιχεῖα. τὰς μὲν γὰρ ποιότητας αὐτῶν ὅτι μὴ βούλεται στοιχεῖα τίθεσθαι τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, ἐξ ὧν ἤδη προὐθέμην αὐτοῦ ῥήσεων, ἐναργῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω, κἀκ ταύτης οὐχ ἥκιστα· καὶ πάλιν, εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ

haec ipfa etiam omnia diffolvantur. Quod ut attendas, quam maxime te monitum velim, quum id quamplurimos medicorum latuerit, qui credant, Hippocratem praeteriiffe, quo minus ftatuerit omnium, quae gignantur et intereant, corporum haec effe elementa. In ifta enim nuper a nobis recitata fententia quater reperies id vocabulum (omnium) repetitum: fed et fuperius, quum dixit: neceffe eft, fi talis fit cum aliorum omnium, tum etiam ipfius hominis natura, hominem non effe unum: et etiam in fequentibus eodem vifus eft uti modo. Multi attamen ex his, qui Hippocratici appellari volunt, hoc conniventibus oculis praetereunt: qui praeterea etiam putant, Hippocratem aliud per calidum, frigidum, humidum et ficcum voluiffe praeter communia rerum omnium elementa. Nam quod ipfe nunquam fenferit, ipfas iftorum qualitates effe corporum elementa, monftratum effe exiftimo ex illis verbis, quae jam a nobis propofita funt, atque etiam non minus ex his, dum ait: Item nifi calidum cum frigido, et ficcum cum humido fe

τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου πολλῷ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο. οὐ γὰρ δὴ ἐκ τῶν ποιοτήτων μόνον ἡγεῖται τὴν γένεσιν ὑπάρχειν τοῖς ζώοις, αἵ γε μηδ᾽ εἶναι δύνανται χωρὶς τῶν σωμάτων, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν, δηλονότι τῶν τὰς ἄκρας ποιότητας δεδεγμένων. ἐκεῖνα γάρ ἐστι τὰ κοινὰ πάντων στοιχεῖα. τὰ δ᾽ ἐπικρατείᾳ τούτων ὀνομαζόμενα θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, ἰδίᾳ καθ᾽ ἕκαστον ὑπάρχει. φέρε γὰρ, ἵν᾽ ἐπ᾽ ἀνθρώπου διέλθω τὸν λόγον, ἐκ πρώτων οὗτος καὶ ἁπλουστάτων αἰσθητῶν στοιχείων ἐστὶ τῶν ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων, ἰνὸς, καὶ ὑμένος, καὶ σαρκὸς, καὶ πιμελῆς, καὶ ὀστοῦ, καὶ χόνδρου, καὶ συνδέσμου, καὶ νεύρου, καὶ μυελοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν τὰ μόρια τῆς αὐτῆς ἀλλήλοις ἰδέας ἐστὶ σύμπαντα. γέγονε δὲ πάλιν ἔκ τινων ἑτέρων προσεχῶν ἑαυτοῖς στοιχείων, αἵματος, καὶ φλέγματος, καὶ χολῆς διττῆς,

moderate et aequaliter habuerint, ſed alterum, quod valentius, alterum, quod imbecillius eſt, plurimum ſuperet, nulla unquam futura eſt generatio. Quo loco nunquam velim mihi perſuadeant, illum arbitrari, ex qualitatibus, quae ne ſeorſum quidem a corporibus conſiſtere poſſint, animalia gigni, ſed ex corporibus potius, quibus illae qualitates ſummae inſint: ea quippe ſunt communia omnium elementa. Quae vero calidum, frigidum, humidum et ſiccum ob aliquam horum dominationem dicuntur, propria ſunt unicuique. Agedum, ut de homine noſtrum ſermonem habeamus, is ex primis ſimpliciſſimisque his ſenſilibus elementis conſtat, quae ſimilaria appellantur: nempe fibra, membrana, carne, adipe, oſſe, cartilagine, ligamento, nervo, medulla, atque etiam omnibus aliis, quorum univerſae particulae eandem omnino formam retinent: quae et ipſae quoque ex aliis quibusdam ipſis proximis gignuntur elementis, ex ſanguine nimirum et pituita

ὠχρᾶς καὶ μελαίνης, ὧν ἡ γένεσις ἐκ τῶν ἐσθιομένων ἐστὶ καὶ πινομένων, ἃ δὴ πάλιν ἐξ ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς ἐγένετο. ταυτὶ δ' οὐκ ἐξ ἑτέρων σωμάτων, ἀλλ' ἐξ ὕλης τε καὶ ποιοτήτων ἐστί. καὶ διὰ τοῦτο πυρὸς μὲν, καὶ γῆς, ἀέρος τε καὶ ὕδατος ἀρχὰς εἶναι λέγομεν, οὐ στοιχεῖα· ταυτὶ δ' αὐτὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων στοιχεῖα. μόρια γάρ ἐστιν ἐλάχιστα τῶν ἄλλων ἁπάντων ἁπλᾶ καὶ πρῶτα. τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀέρος, καὶ πυρὸς, ὕδατός τε καὶ γῆς ἁπάσας τὰς πόας, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τοὺς καρποὺς ἔχειν τὴν γένεσιν, οὐδεὶς ἀμφισβητήσει νοῦν ἔχων· οὐ μὴν οὐδ' ὅτι τροφὴ ταῦτ' ἐστι τοῖς ζώοις ἅπασιν, οὔθ' ὡς ἐκ τούτων ἡμῖν οἱ χυμοὶ γεγόνασιν οἱ κατὰ φύσιν ἐν τῷ σώματι φαινόμενοι. τίνες δ' εἰσὶν οὗτοι, καὶ πόσοι, ζητοῦσιν ἡμῖν ὁ δεύτερος λόγος εἰς τοῦτ' ἀποκείσεται. νυνὶ δὲ κεφαλὴν ἐπιθεῖναι τῷ προτέρῳ λόγῳ πειραθῶμεν.

et bile utraque, pallida et atra: quae item ab illis ortum habent, quibus vefcimur, quaeque potamus: at haec ex aëre, igne, aqua et terra gignuntur: ipfa vero haec ex nullo amplius corpore alio conftituta funt, nifi quod ex materia et qualitatibus, et proinde has principia quidem elle ignis, et aquae, aërisque, et terrae concedimus, elementa vero nequaquam: illa autem caeterorum omnium elementa effe dicimus, utpote quum rerum omnium primae fint minimaeque ac etiam fimplices particulae. Itaque nullus, unquam, qui fanae mentis fit, dubitaverit, quod herbae omnes ftirpesque et fructus geniti fint ex igne, aëre, aqua et terra, neque etiam quod haec animantibus omnibus fint alimenta: fed neque de eo ambiget quispiam, quod humores, qui natura in noftris confpiciuntur corporibus, ab his ipfis ortum habeant. Qui vero fint hi, et quot, fiquis ex nobis percunctetur, ad fecundum librum hanc hujusce rei inquifitionem distulimus; iam enim caput primo libro imponere properamus.

Κεφ. θ'. Ἐκ μὲν γὰρ τῶν χυμῶν τούτων ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν ἐγένετο. συνιόντων δὲ τούτων ἀλλήλοις, τὸ πρῶτον ἀποτελεῖται ἁπλούστατον ὄργανον, ὃ μιᾶς ἐνεργείας ἕνεκεν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγένετο. τούτων δ' αὖθις ἀλλήλοις συντεθειμένων, ἕτερον ὄργανον μεῖζον γεννᾶται. κἀκείνων αὖθις ἀλλήλοις ἐπιπεπλεγμένων, ἡ τοῦ παντὸς σώματος ἀποτελεῖται σύστασις. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέγεται. καὶ μέντοι καὶ ὅπως [23] ἐγίνωσκεν ὁ Ἱπποκράτης ὑπὲρ ἁπάντων τῶν ἐξ ἀνατομῆς φαινομένων, ἰδίᾳ μοι γέγραπται. νυνὶ δὲ περὶ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, ἃ τὴν αἴσθησιν διαφεύγει, πρόκειται διελθεῖν, ὑπὲρ ὧν καὶ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου βιβλίῳ διείλεκται, τὰ μὲν ἴδια καὶ προσεχῆ τοῦ σώματος ἡμῶν στοιχεῖα τοὺς τέσσαρας φάμενος εἶναι χυμους, τα δὲ κοινὰ πάντων ὑγρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ψυχρόν. ἀπὸ γὰρ τῶν ποιοτήτων ὀνομάζει τὰ στοιχεῖα, δι' ἃς καὶ στοιχεῖα γέγονε. θερμότητος γαρ ἄκρας ἐγγινομένης

Cap. IX. Ex his nimirum humoribus fimilaria quaeque gignuntur: ipfis vero fimul coëuntibus, primum id atque fimpliciffimum inftrumentum abfolvitur, quod unius functionis gratiâ a natura procreatum eft. Mox autem, quum haec item una componuntur, aliud majus inftrumentum perficitur. Et deinde ex his aliis fimul coagmentatis univerfi tandem corporis integritas conftituitur. Quibus de rebus in diffectoriis adminiftrationibus actum eft: fed feorfum etiam in alio quodam opere, quam habuerit Hippocrates de rebus, quae per diffectiones corporum apparent, opinionem, literis mandavimus. At in praefentia de fupremis elementis fenfum effugientibus, de quibus Hippocrates in libro de natura humana fermonem inftituit, differere propofui, qui afferit quidem, eos humores quatuor propria ac proxima effe noftri corporis elementa; communia vero omnium humidum, calidum, frigidum et ficcum; ex qualitatibus quippe elementa nominat, ex quibus etiam habent, quod elementa fint. Quum enim materiae

τῇ ὕλῃ, στοιχεῖον ἔσται τὸ σύμπαν ἤδη· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ψυχρότητος, ὑγρότητός τε καὶ ξηρότητος. οὐ γὰρ δὴ τῷ ξανθὸν, ἢ λευκὸν, ἢ μέλαν ὑπάρχειν, ἢ τῷ κοῦφον, ἢ βαρὺ, τὸ στοιχεῖον κρίνεται· κατὰ ταὐτὰ δ' οὐδὲ τῷ πυκνὸν, ἢ μανὸν, οὐδὲ τῷ θλίβειν, ἢ τέμνειν, ἢ θλᾷν, οὐδ', ἁπλῶς εἰπεῖν, ἑτέρᾳ τινὶ ποιότητι πλὴν τῶν εἰρημένων τεττάρων. αὗται γὰρ μόναι, τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν ἀλλοιοῦσαι, τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς τῶν στοιχείων εἰσὶν αἰτίαι, καὶ φυτῶν καὶ ζώων δημιουργοί. τὸ μὲν οὖν εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν τὰ στοιχεῖα καὶ πρὸς τῶν ἀμφὶ τὸν Θαλῆν συγκεχώρηται διὰ τὴν ἐνάργειαν· καίτοι μαχόμενόν γε ἦν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῶν, ὡς ἐδείκνυτο. τὸ δ' ἐκ ταύτης τῆς ὁμολογίας περαινόμενον ἦν, ὑποβεβλῆσθαί τινα κοινὴν οὐσίαν ἅπασι τοῖς στοιχείοις. Ἱπποκράτει μέν γε καὶ τοῦτ' ἀποδέδεικται διὰ μιᾶς ἐκείνης ῥήσεως, ἣν ἁπασῶν πρώτην παρεθέμην, ἐν ᾗ φησιν, ὡς οὐκ ἂν ἠλγοῦμεν, εἴπερ ἓν ἦν

ſummus accedit calor, jam id univerſum elementum eſt; et eodem modo, quum ſummum frigus, aut humor, aut ſiccitas: nam nec quod album ſit, aut nigrum, aut leve, aut grave, aut pari etiam ratione quod denſum ſit, vel rarum, quodve premat, vel incidat, vel frangat, (ut tandem in univerſum loquar) ex nulla alia qualitate, niſi ex enumeratis illis quatuor, elementum eſſe judicatur. Solae etenim hae, quum materiam ſubjectam alterant, in cauſa ſunt mutuae inter elementa transmutationis, ſuntque praeterea ſtirpium ac animalium opifices. Porro Thaletis etiam ſectatores ab ipſa hujus evidentia coacti, tametſi id eorum (ut jam oſtenſum eſt decretis adverſetur, mutuae tamen elementorum transmutationi aſſenſere. Hoc autem conceſſo, ſtatim ea ſequebatur concluſio, nempe unam communemque elementis omnibus eſſe ſubjectam ſubſtantiam. Quod quidem et Hippocrates quoque ea ipſa dictione, quam priorem aſcripſi, monſtravit, quum inquit, nos neutiquam dolituros, ſi homo unum ſit.

ὁ ἄνθρωπος. ταύτην γὰρ οὕτως οὖσαν βραχεῖαν ἀμφότερα διδάσκειν ἔλεγον, ὡς πλείω τέ ἐστι τὰ στοιχεῖα καὶ ἀλλοιοῦσθαι πεφυκότα. τοῦτ᾿ οὖν καὶ νῦν αὖθις ἀναλάβωμεν, ἵν᾿ ἐπιθῶμεν τῷ προτέρῳ λόγῳ την προσήκουσαν τελευτήν. ἐπεὶ γὰρ ἀλλοιοῦσθαι πέφυκεν ἡμῶν ἡ οὐσία, τίνες (56 αἱ δυνάμεναι τοῦτο δρᾷν ὑπάρχουσι ποιότητες, ἐφεξῆς ἴδωμεν. ὁ μὲν οὖν Ἱπποκράτης, ὡς ἂν βραχυλογίᾳ χρώμενος παλαιᾷ, μετὰ τὸ προειπεῖν, ὡς, εἴπερ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ᾿ ἂν ἤλγησεν, ἐφεξῆς ἤδη χρῆται τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ καὶ τῷ ξηρῷ καὶ τῷ ὑγρῷ προς ἁπάσας τας ἀλλοιώσεις, ἐκ μὲν τοῦ φαίνεσθαι λαβὼν, ὅτι τα πλησιάζοντα σώματα μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα πέφυκε τῷ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ξηραίνειν, ἢ ὑγραίνειν· ἐκ δὲ τοῦ προδεδεῖχθαι τὸ την οὐσίαν ἀλλοιοῦσθαι πᾶσαν εἰδὼς ἀνατρεπόμενον, ὡς οὐκ ἔστι διάκρισίς τις καὶ σύγκρισις ἡ φαινομένη τῶν σωμάτων ἀλλοίωσις, ὡς οἱ περὶ Ἐπίκουρόν τε καὶ Δημόκριτον ἐνόμιζον,

Qua, quantumlibet ea breviffima fit, dicebamus doceri utrumque eorum, nimirum et elementa plura effe, et natura ad alterationem habilia. Hoc ergo, ut aptum priori libro finem imponamus, iterum repetendum venit. Quum fubftantia fuapte natura alterationi expofita fit, mox, quaenam illae fint qualitates, infpiciendum eft, quae hoc efficere poffint. Hippocrates itaque folita antiquorum brevitate ufus, ut praefatus eft, hominem, fi unum fit, nunquam doliturum, ftatim calidum et frigidum et humidum et ficcum ad omnes adhibet alterationes; hoc ex evidentia accipiens, quod corpora, quae inter fe vicina funt, nata fint fefe mutuo transmutare calefaciendo, vel refrigerando, vel exiccando, vel humectando. At vero nec ipfum latuit, quod, fi prius demonftratum fit, univerfam alterari fubftantiam, ftatim fubvertitur eorum fententia, qui ajunt, apparentem corporum alterationem quandam effe concretionem et fecretionem, quemadmodum fenfere Epicurus et Democritus, nec non, quamvis alio

ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ πάλιν Ἀναξαγόρας τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ μὲν τὰς ὁμοιομερείας εἰσάγων, ὁ δ' ἀμετάβλητα νομίζων εἶναι τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ἡμεῖς δ' ἐξαπλώσαντες τὸν λόγον, εἰς ὅσον σαφέστερον, εἰς τοσοῦτον καὶ πιστότερον ἐργασόμεθα. γενήσεται δὲ τοιοῦτός τις. εἴπερ ἀλγοῦμεν, οὔτε μία τῷ εἴδει, οὔτ' ἀπαθής ἐστιν ἡμῶν ἡ οὐσία. καὶ μὴν εἴπερ πάσχει, θερμαινομένη τε καὶ ψυχομένη καὶ ξηραινομένη καὶ ὑγραινομένη πείσεται. τῶν δ' ἄλλων οὐδεμία ποιοτήτων ἀλλοιοῦν οἵα τ' ἐστὶ τὸ πλησιάζον ὅλον δι' ὅλου. οὔτε γὰρ, εἰ τὸ βαρὺ τῷ κούφῳ πλησιάσειεν, ἢ τῷ βαρεῖ τὸ κοῦφον, ἢ τὸ κοῦφον ἔσται βαρὺ, ἢ τὸ βαρὺ κοῦφον, οὔτ', εἰ τῷ τραχεῖ τὸ λεῖον, καὶ τῷ πυκνῷ τὸ μανὸν, καὶ τῷ παχεῖ τὸ λεπτόν. τῶν γὰρ τοιούτων οὐδὲν ἀλλοιοῦν δύναται τὸ πλησιάζον ὅλον δι' ὅλου. ὑπολείπεται οὖν ἔτι τὸ μαλακὸν καὶ σκληρὸν καὶ γλισχρον καὶ κραῦρον. ἀλλά τοι καὶ τούτων τὸ μὲν μαλακὸν

quodam modo, Anaxagoras et Empedocles; horum enim alter fimilaria, alter quatuor quidem elementa, verum ea intransmutabilia introduxit. Nos vero eam rationem explicabimus, ut illam clariorem, et proinde probabiliorem reddamus, quae talis erit. Si nos dolemus, neque fpecie una erit neque impatibilis noftra fubftantia: dolemus autem: quare non una fecundum fpeciem neque impatibilis erit fubftantia noftra. Atqui, fi patitur, oportet, ut calefacta frigefactave, humectata aus exiccata patiatur; quum nulla alia qualitate poffint, quae fibi invicem proxima funt, alterari tota per tota. Nam nec grave, fi prope rem levem accedat, propterea aut grave leve, aut contra leve grave reddetur; nec afperum, fi laevi fiat vicinum, aut denfum raro, aut craffo tenue; nullum enim horum id, quod illi proximum eft, totum poteft et per totum immutare. Sed reliqua praeterea funt durum et molle, vifcidum et friabile: verum ex his molle qui-

[24] καὶ γλίσχρον ἐκ τῆς τῶν ὑγρῶν ἐστι φύσεως· τὸ δὲ σκληρὸν καὶ τὸ κραῦρον ἐκ τῆς τῶν ξηρῶν. ἕτεραι δὲ οὐκ εἰσὶ παρὰ ταύτας ἁπταὶ ποιότητες. ὅτι δ' ὁραταῖς, ἢ ἀκουσταῖς, ἢ γευσταῖς, ἢ ὀσφρηταῖς ποιότησιν αἱ τῆς ὕλης ἀλλοιώσεις οὐχ ἕπονται, πρόδηλον παντί. γένει μὲν γὰρ εἰσιν ἁπταὶ καὶ αὗται, διενηνόχασι δὲ τῶν ἰδίως ἁπτῶν τῷ μήτε κατὰ πάντα τὰ γένη τῶν ζώων συνίστασθαι, μήθ' ὅλως ἀλλοιοῦν τὰς ὑποκειμένας οὐσίας. εἴπερ οὖν αὗται μὲν ἴδιαί τινων ὑπάρχουσι ζώων, αἱ δὲ τὴν ὅλην οὐσίαν ἀλλοιοῦσαί τε καὶ μεταβάλλουσαι πρῶταί εἰσι τῇ φύσει καὶ κοιναὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν στοιχείων δημιουργοὶ, δῆλον ὡς ὑγρότης καὶ ξηρότης καὶ θερμότης καὶ ψυχρότης ἑκάστου τῶν ὄντων συνιστῶσι τὴν οὐσίαν. ὀρθῶς οὖν ὁ Ἱπποκράτης οὐκ ἀνθρώπου μόνον, ἀλλα καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὴν φύσιν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ συνίστασθαί φησι. καὶ γὰρ δρᾷ ταῦτ' εἰς ἄλληλα φανερῶς, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσι, καὶ τὸ

dem et viſcidum ad humidorum, durum vero et friabile ad ſiccorum naturam pertinent; porro nullae aliae praeter iſtas ſunt tactiles qualitates. Quod vero materiae alterationes minime viſibiles ſequantur qualitates, nec etiam eas, quae ad auditum, guſtum aut olfactum attinent, jam omnibus ſatis conſtat: verum et hae quidem ſunt e genere tactilium qualitatum; ſed ab illis, quae proprie tactiles ſunt, hoc differunt, quod hae neque in omnibus animalium generibus conſiſtunt, neque ſubſtantias transmutant. Quod ſi hae quibusdam tantummodo animantibus peculiares ſunt, illae vero univerſam ſubſtantiam transmutant et alterant, et natura primae ſunt, et rerum omnium communes, et elementorum conſtitutrices, manifeſtum eſt, quod calor et frigus humorque et ſiccitas cujusque rei ſubſtantiam conſtituant. Et proinde recte Hippocrates non hominis modo, ſed aliorum etiam omnium naturam ex calido, frigido, humido et ſicco eſſe conſtitutam pronunciavit. Siquidem haec, ut omnes fatentur, mutuo inter ſe manifeſto agunt; neque a ſecretione et

δρᾷν οὐκ ἐκ διακρίσεως καὶ συγκρίσεως ἔχει, ἀλλ' ἐκ τοῦ πάσχειν τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι δι' ὅλης ἑαυτῆς τὴν οὐσίαν. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται τὴν Ἀθηναίου γνώμην, μήτε ταῦτα τὰ νῦν εἰρημένα, μήθ' ὅσα προσέθηκεν Ἀριστοτέλης τε καὶ Χρύσιππος, εἰπόντος, ἀλλ' ἀξιοῦντος ἐναργῆ τὰ στοιχεῖα χωρὶς ἀποδείξεως λαμβάνεσθαι. καίτοι γε, ἐν οἷς αὐτὸς ἀντεῖπεν Ἀσκληπιάδῃ, μέμνηταί πως καὶ τούτων, οὐχ ἁπάντων μὲν ἀκριβῶς, οὐδὲ ἀγωνιστικῶς, οὐδὲ τάξει καὶ μεθόδῳ λογικῇ χρώμενος τῆς ἀντιλογίας· ὅμως δ' οὖν μέμνηται, ταράττων ἀτάκτως αὐτόν. τούτῳ μὲν οὖν ἄξιον μέμφεσθαι προδιδόντι τὴν Ἱπποκράτειον φυσιολογίαν. ἐμοὶ δ' ἂν εἴη καιρὸς ἐνταῦθα καταπαύειν τὸν πρῶτον λόγον. ὅσα γὰρ ἄλλα ταῖς ἀπαθῆ μὲν τὴν οὐσίαν ὑποτιθεμέναις αἱρέσεσι, παραπλεκούσαις δὲ τὸ κενὸν ἐναντιοῦται, τὰ μὲν ὑπὸ Ἀριστοτέλους τε καὶ Θεοφράστου λέλεκται, τὰ δὲ καὶ ἡμεῖς ἂν εἴποιμεν, ἰδίᾳ πρὸς ἑκάστην

concretione habent quod agant, fed ex eo potius, quod ipfa fubftantia per fe ipfam totam patitur et alteratur. Et equidem non poffum non Athenaeum admirari, qui nec ifta, quae nunc expofita funt, nec ea etiam, quae ab Ariftotele et Chryfippo addita funt, proferre voluerit, fed cenfuerit potius, absque ullà demonftratione elementa effe pro compertis accipienda. Attamen ubi adverfus Afclepiadem differit, horum, etfi non prorfus omnium, quoquo modo meminit, neque tamen fub disceptandi formula; nam nec ordinem adhibet, nec logica utitur methodo, dum illi adverfatur; eorum enim meminit fine ullo ordine illa discerpens. Unde et hac parte damnandus eft, quod rerum naturalium difciplinam ab Hippocrate inftitutam ipfe prodiderit. Mihi vero jam opportunum videtur, ut primo libro finem imponamus; nam alia, quaecunque his fectis, quae impatibilem ftatuunt fubftantiam, cui intermifcent etiam vacuum, objici poffunt, ea partim ab Ariftotele et Theophrafto explicata funt, partim a nobis, quo loco particulatim unicuique fectae contra-

τῶν αἱρέσεων ἀντειπόντες. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἐκ περιουσίας· ἱκανὰ δὲ τὰ νῦν εἰρημένα πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀπόδειξιν. οὔτε γὰρ, ὡς οὐ χρὴ δι' ὅλης ἑαυτῆς ἀλλοιοῦσθαι τὴν οὐσίαν, ἀντειπεῖν ἐστιν· ἀναιρήσομεν γὰρ οὕτω καὶ πόνον, καὶ ἡδονὴν, καὶ αἴσθησιν, καὶ μνήμην, καὶ λογισμὸν, καὶ αὐτήν γε τὴν ψυχήν· οὔθ', ὡς ἄλλη τις ποιότης ἀλλοιοῦν δι' ὅλου πέφυκε παρὰ τὰς εἰρημένας τέτταρας. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ πρῶτος Ἱπποκράτης ἁπάντων ἐξευρὼν φαίνεται τὰ στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φύσεως, καὶ πρῶτος αὐτάρκως ἀποδείξας. εἰ δ' οὐκ ἐπέγραψε τὸ σύγγραμμα περὶ στοιχείων, ὡς Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς, οὐδὲν ἂν εἴη τοῦτό γε ζήτημα. τὰ γὰρ τῶν παλαιῶν ἅπαντα περὶ φύσεως ἐπιγέγραπται, τὰ Μελίσσου, τὰ Παρμενίδου, τὰ Ἐμπεδοκλέους, Ἀλκμαίωνός τε καὶ Γοργίου, καὶ Προδίκου, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ἀριστοτέλει δ' ἔν τε τοῖς περὶ οὐρανοῦ καὶ τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὁ περὶ τῶν στοιχείων λόγος ἐξείργασται, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ

diximus. Sed illa quidem ex abundanti. Quantum enim ad demonftrationem fcientiis congruentem attinet, haec ipfa, quae hoc loco diximus, abunde erant: fiquidem neque adverfari quisquam poteft, quin fubftantia per fe tota non alteretur, quippe quia ftatim e medio dolorem tolleremus, voluptatesque praeterea, et fenfum, et memoriam, et rationem, atque etiam tandem ipfum animum: fed neque quod alia fit qualitas, his quatuor exceptis, quae poffit aliquid per totum transmutare. Quare fi res fe ita habeat, primus profecto omnium Hippocrates videtur naturae rerum omnium elementa excogitaffe, atque, quantum fatis effe poffit, demonftraffe. Neque vero nos moveat, quod ille fuum commentarium non infcripferit de elementis, quemadmodum Afclepiades medicus; nihil enim hic refert, quum veteres fere omnes videamus fua monumenta literarum de natura infcripfiffe, ut Meliffus, Parmenides, Empedocles, Alcmaeon, Gorgias, Prodicus, caeterique omnes. Sed Ariftoteles in libris de caelo et in libris de generatione et interitu agit

τῆς οὐσίας λόγοις Χρυσίππῳ· ἀλλ' οὐδὲ τούτων οὐδέτερος ἐπιγράφει τὰ βιβλία περὶ στοιχείων. οὐδὲ χρὴ τοὔνομα ζητεῖν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἐξετάζειν τῶν λόγων. εἴτε γὰρ περὶ φύσεως, [25] εἴτε περὶ στοιχείων, εἴτε περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, εἴτε περὶ οὐσίας ἐπιγράψειέ τις τὴν νῦν ἡμῖν ἐνεστῶσαν πραγματείαν, οὐδὲν δήπου διοίσει. τῷ δὲ συνηθέστερον εἶναι σχεδὸν ἅπασι τοῖς νῦν ἐπιγράφειν τὰ τοιαῦτα συγγράμματα περὶ στοιχείων, ὀνομάζειν τε διὰ παντὸς, οὕτω καὶ ἡμῖν ἄμεινον ἔδοξεν εἶναι περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἐπιγράψαι. καὶ δὴ δοκῶ μοι πάντα τὸν πρῶτον λόγον ἤδη πεπεράνθαι. εἰ γάρ τί που καὶ σμικρὸν ἔτι διαφεύγει τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων ἀνεξήγητον, αὐτός τις ἕκαστος, ἐξ ὧν εἶπον ὁρμώμενος, ἐξευρήσει κἀκεῖνο ῥᾳδίως. οἷον ὅτι τε τὴν γένεσιν οὐκ ἐξ ἑνὸς εἶναι χρὴ, καὶ ὡς, εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ τὸ ἕτερον

de elementis; Chryfippus in libro de fubftantia; nec iftorum quispiam libros de elementis infcripfit. Verum ipfis vocabulis non eft plurimum infiftendum; vis enim fermonis potius perpendenda eft. Et equidem nihil ego intereffe putaverim, fi quis opus hoc de natura infcriberet, vel de elementis, vel etiam de generatione et interitu, vel de fubftantia. Quum tamen hac tempeftate invaluerit haec confuetudo fere apud omnes, ut hujuscemodi commentaria de elementis titulum habeant, nos etiam operae pretium duximus, ut de elementis ex Hippocratis fententia infcriberemus. Jamque videor primum hunc librum ad calcem deduxiffe; nam fi particulam quampiam ex iis, quae ab Hippocrate fcripta funt, praeteriimus absque expofitione, facile id poterit ex his unusquisque affequi, quae nos jam explicavimus, ficut illud, quod oporteat generationem non effe ex uno; et id etiam, quod, nifi calidum et frigidum et humidum et ficcum inter fefe moderate ac aequaliter habuerint, fed alterum nimis al-

τοῦ ἑτέρου πολὺ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο. διδάσκει γὰρ ἐνταῦθα περὶ τῆς συμμετρίας αὐτῶν καὶ τῆς κατὰ δύναμιν ἰσότητος, ὑπὲρ ἧς καὶ ἡμεῖς ἔν τε τοῖς περὶ κράσεων ὑπομνήμασιν ἐξηγησόμεθα, κἀν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐφεξῆς. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅπως δι' ὅλων κεράννυνται τὰ κεραννύμενα, πότερον τῶν ποιοτήτων μόνων, ὡς Ἀριστοτέλης ὑπέλαβεν, ἢ καὶ τῶν σωματικῶν οὐσιῶν δι' ἀλλήλων ἰουσῶν, ἃ οὐκ ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τοῖς ἰατροῖς. ὅθεν οὐδ' Ἱπποκράτης ἀπεφήνατό τι περὶ τούτων, ἀλλ' ἠρκέσθη μόνῳ τῷ δι' ὅλων κεκρᾶσθαι τὰ στοιχεῖα. τούτου γάρ ἐστιν ἡμῖν χρεία πρός τε τὴν περὶ κράσεων πραγματείαν, ἣν ἐφεξῆς τῆσδε δίειμι, καὶ προσέτι τὴν περὶ φαρμάκων. εἰρήσεται δὲ κἀν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ περὶ τῆς χρείας αὐτῶν ἐπιπλέον. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοσοῦτον εἰπεῖν ἀποχρήσει πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον, ὅτι τῶν ὑπ' Ἀσκληπιάδου λεγομένων ἐν τῷ περὶ στοιχείων βιβλίῳ πρὸς τοὺς ὅλας

terum excellat, fortius, inquam, id quod imbecillius eſt, nulla unquam futura eſt generatio. Hoc enim loco de eorum agit moderatione atque virium aequalitate, quae nos tum in libris de temperamentis, tum etiam mox in aliis exponemus; et praeterea quo pacto ea, quae miſcentur, per tota temperentur ſolisne qualitatibus, ut Ariſtoteles ſenſit, an potius ipſis etiam corporis ſubſtantiis in ſeſe mutuo penetrantibus; quae tamen non eſt opus medicum ſciviſſe, et proinde nihil de his Hippocrates pronunciavit; ſatis enim ipſe habuit, ſi monſtraret, elementa per totum temperari. Quippe quoniam haec non parum uſui futura ſunt, partim ad librum de temperamentis, quem paulo poſt proſequemur, partim ad librum de medicamentis, ſed et in libro de curandi methodo de horum uſu abunde ſumus ſermonem habituri. Quant'um vero ad praeſens negotium attinet, hoc praeterea dixiſſe ſatis fuerit, quod ea, quae ab Aſclepiade in libro de elementis contra illos

δι' ὅλων κεραννύντας ἀλλήλαις τὰς οὐσίας οὐδὲν ἅψεται τῶν τὰς ποιότητας μόνας κεράννυσθαι λεγόντων. ὥστ', εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, διὰ γοῦν τό γ' ἀσφαλὲς αἱρετέον τὸ δόγμα, καὶ λεκτέον, ὡς ἐν τῷ μίγνυσθαι τὸν οἶνον, εἰ τύχη, τῷ ὕδατι, καὶ καταθραύεσθαι μέχρι σμικροτάτων ἑκατέρου τὰ μόρια, δρᾷν καὶ πάσχειν αὐτοῖς εἰς ἄλληλα συμβαίνει καὶ μεταδιδόναι (57) τῶν ποιοτήτων ἀλλήλοις ἑτοιμότερον, ὅσῳ περ ἂν εἰς ἐλάττω καταθραυσθῇ, καὶ διὰ τοῦτο κινοῦσιν ἐπὶ πλεῖστον οἱ μιγνύντες ἀλλήλοις τὰ τοιαῦτα, την εἰς ἐλάχιστα διαίρεσιν αὐτῶν μηχανώμενοι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μᾶλλον ἑνοῦσθαι τὰς ποιοτητας ἀλλήλαις τῶν ἐπὶ πλέον ἀναμιχθέντων τε καὶ χρονισάντων ὁμολογεῖ τῷ λόγῳ. χρόνου γὰρ δεῖται τὰ σμικρὰ μόρια τῶν κεραννυμένων, ἵν' εἰς ἄλληλα δράσῃ καὶ πάθῃ τελέως, καὶ οὕτως ἓν ἀπεργάσηται τὸ ὅλον ὅμοιον ἑαυτῷ πάντη. διὰ ταῦτα κἂν τῷ παραχρῆμα μὲν οἷόν τε διαχωρίσαι πάλιν ἀπ' ἀλλήλων ἔνια τῶν ἀναμιχθέντων· εἰ δ' ἐπὶ πλέον χρονίσαιεν,

proferuntur, qui totas fubftantias per totas mifceri ftatuunt, minime eos attingunt, qui folas ajunt qualitates temperari. Unde ex hoc faltem capite, fi non ex alio, hoc decretum effet recipiendum, quod tutius nimirum fit; dicendumque proinde eft, quod, fi vinum, exempli gratia, aquae immifceatur, particulae horum utrorumque in minima infringuntur, moxque inter fe mutuo agunt et patiuntur, et eo facilius fibi invicem qualitates impertiuntur, quo fuerint in minutiora redactae; et propterea, qui id genus res permifcent, diutius eas commovent, eo commento divifionem in minima molientes. Atqui et ipfa ratio dictat, qualitates eorum melius fimul uniri, quae magis et diutius fuerint commixta; nam tempore opus eft, ut eorum, quae commifcentur, mutuae particulae inter fe invicem exacte agant et patiantur, atque ita totum id unum et fibi undique et penitus fimile evadat. Et hac de caufa nonnulla poffunt ftatim poft mixtionem fegregari; quae

ώς ένωθῆναι τὸ πᾶν, ἀμήχανον ἔτι διακρῖναί τε καὶ διελεῖν ἀπὸ θατέρου θάτερον. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ τρόπου τῆς δι᾽ ὅλων κράσεως εἰρήσεταί τι κἀν τοῖς περὶ φαρμάκων.

fi diutius permanferint, et tantisper, donec totum factum fuerit unum, nequit alterum ab altero amplius divelli. Nos tamen iterum in libro de medicamentis nonnulla adhuc de ratione temperaturae, quae per totum eft, dicemus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ἹΠΠΟΚΡΑΤΗΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ed. Chart. III. [26.] Ed. Baf. I. (57.)

Κεφ. α'. Ἐπὶ δὲ τὸν δεύτερον λόγον ἤδη μοι ἰέναι καιρός. ἀποδείξας γὰρ ὁ Ἱπποκράτης ἁπάντων τῶν ὄντων κοινὰ στοιχεῖα τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ἐφεξῆς ἐπὶ γένος ἕτερον στοιχείων μέτεισιν, οὐκέτι πρῶτον οὐδὲ κοινὸν, ἀλλὰ τῶν ἐναίμων ζώων ἴδιον. αἷμα γὰρ, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴ ξανθή τε καὶ μέλαινα στοιχεῖα τῆς ἁπάντων γενέσεώς ἐστι τῶν ἐναίμων ζώων, οὐκ ἀνθρώπου μόνον. ἀνθρώπου δέ γε ἴδια μόρια τὰ ἐλά-

GALENI DE ELEMENTIS EX HIPPOCRATE LIBER SECVNDVS.

Cap. I. Sed jam opportunum fuerit, ut ad fecundum librum accedamus. Ut enim Hippocrates demonftravit, calidum, frigidum, humidum et ficcum eſſe communia rerum omnium elementa, mox ad alterum transit elementorum genus, non amplius quidem primum aut commune, fed animalium fanguineorum proprium. Sanguis enim pituitaque et bilis utraque flava ac atra funt non modo generationis hominum, fed caeterorum etiam animantium fanguine praeditorum elementa. Hominis vero propria funt ipfae partes minimae,

χιστά τε καὶ ὁμοιομερῆ προσαγορευόμενα. κοινωνία δέ ἐστι καὶ τούτων αὐτῶν πρὸς ἔνια τῶν ἐναίμων ζώων, οἷον ἵππον, καὶ βοῦν, καὶ κύνα, καὶ τἄλλα, ὅσα τοιαῦτα. πάντα γὰρ ταῦτα καὶ ἀρτηρίας ἔχει, καὶ φλέβας, καὶ νεῦρα, καὶ συνδέσμους, καὶ ὑμένας, καὶ σάρκας, οὐ μὴν ἀκριβῶς γε πάντη τοῖς ἀνθρώποις ὅμοια. τινὰ δὲ καὶ κατὰ γένος ἕτερα, καθάπερ ὁπλὰς, καὶ κέρατα, καὶ πλῆκτρα, καὶ ῥάμφη, καὶ φολίδας, καὶ λεπίδας. ὥσπερ οὖν τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν ἁπάντων ἦν κοινὰ στοιχεῖα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἴδια πάλιν ἑκάστου τῶν ζώων ἐστὶ τὰ πρῶτα πρὸς αἴσθησιν μόρια, περὶ ὧν ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέξεται. μεταξὺ δὲ τούτων τε κἀκείνων ἡμῖν μὲν οἱ τέσσαρες χυμοὶ, τῶν δ' ἄλλων ζώων ἑκάστῳ τοῦθ', ὅπερ ἂν ὕλη τῆς γενέσεως αὐτῶν ᾖ προσεχής. οὕτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν, [27] ἐξ ἧς πρώτης τι γίνεται, μηδεμιᾶς ἐν μέσῳ δεομένης ἑτέρας μεταβολῆς.

quae fimilares appellantur: quamvis et in his aliquam habeat cum nonnullis fanguineorum animalium communionem, ficut cum bove, cane, equo et quibuscunque aliis hujusce generis. Siquidem haec omnia venas habent et arterias, et nervos, et ligamenta, et membranas carnesque, attamen non omnia usquequaque humanis fimilia; imo quaedam etiam funt alterius cujusdam generis, qualia ungulae, aculei, roftra, fquamae et cortices. Unde quemadmodum communia omnium elementa erant calidum, frigidum, humidum et ficcum; ita rurfus propria uniuscujusque animalis funt partes illae, quae fenfu primae habentur, de quibus in diffectionum pertractationibus fermo habetur: inter has vero et illa medium in nobis quidem humores quatuor locum obtinent; in aliis vero animantibus quicquid unicuique illorum proxima fuerit generationis materia: nam hoc fane modo id confueverunt appellare, ex quo primum fit aliquid, nulla praeterea media egens transmutatione.

Κεφ. β'. Ὅτι μὲν οὖν ἐκ τοῦ τῆς μητρὸς αἵματος ἅπαντα γέγονε τὰ τῶν ἐναίμων ζώων μόρια, πρόδηλον παντί. μετέχοντος δὲ τούτου φλέγματός τε καὶ διττῶν χολῶν, εὐλόγως ἐνταῦθα διέστησαν, οἱ μὲν ἐξ αἵματος μόνου τὴν γένεσιν ὑπάρχειν ἡμῖν, οἱ δὲ ἐκ τῶν τεττάρων χυμῶν φάσκοντες. ἔστι μὲν οὖν οὐχ ὁμοίως ἀποδεῖξαι τἀληθὲς ἐνταῦθα δυνατὸν, ὡς ἐπὶ τῶν πρώτων στοιχείων· ἑκάτερος γὰρ ὁ λόγος ἔχει τι πιθανόν. ἐξ ὧν δ' οὖν ὁ Ἱπποκράτης κινηθεὶς, ἀληθέστερον εἶναι νομίζει, τοὺς τέσσαρας χυμοὺς ὕλην εἶναι τῆς τοῦ ἀνθρώπου γενέσεως, ἐπιδεῖξαι πειράσομαι, τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε ποιησάμενος. ὁμοιομερὲς μὲν οὖν ἐστι καὶ σὰρξ, καὶ νεῦρον. ἀλλ' ἡ μὲν σὰρξ ἔναιμός τε καὶ μαλακὴ καὶ θερμή· τοὐναντίον δὲ τὸ νεῦρον ἄναιμόν τε καὶ σκληρὸν καὶ ψυχρόν. οὐ μὴν οὔτ' ἐκείνη μαλακὴ καὶ θερμὴ τελέως ἐστὶν, οὔτε τὸ νεῦρον σκληρὸν καὶ ψυχρόν. ἀλλὰ τὸ μὲν αἷμα τῆς σαρκὸς μαλακώτερόν τε καὶ

Cap. II. At vero quod omnes sanguineorum animantium partes ex matris sanguine gignantur, jam satis omnibus constat. Et quum sit is pituitae, necnon et utriusque bilis particeps, non absque ratione ex hoc capite dissidium ortum est: quippe quod nonnulli fuerint, qui ex solo sanguine assererent nos esse genitos, alii vero ex succis quatuor. Nec aeque est deinde in his facile veritatem monstrasse, ac in primis elementis: siquidem utraque horum sententia probabilitate non vacat. Ego vero conabor ea explicare, unde adductus est Hippocrates, ut sentiret, humores quatuor materiam esse generando homini, hinc tamen sumpto exordio. Similaris quidem et caro est, et nervus; verum caro sanguinea et mollis est, atque etiam calida: at nervus in his omnibus contra ac illa se habet, utpote qui exanguis sit, durus ac frigidus. Verum enimvero nec illa omnino mollis et calida est, neque durus ac frigidus est nervus: sanguis quippe carne mollior

Ed. Chart. III. [27.] Ed. Baf. I. (57.)

θερμότερόν ἐστι· τὸ δὲ ὀστοῦν τοῦ νεύρου σκληρότερον καὶ ψυχρότερον. οὕτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων ἕτερον ἑτέρου, τὸ μὲν ψυχρότερόν ἐστι, τὸ δὲ θερμότερον, καὶ τὸ μὲν μαλακώτερον, τὸ δὲ σκληρότερον. ἆρ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας τὰ πάντα γέγονεν, ἢ μᾶλλον ἀγαθός τις οὖσα δημιουργὸς ἡ φύσις, ἡνίκα τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ παρὰ τῆς μητρὸς αἵματος, εἰς τὴν μήτραν ἰόντος, ἐγέννα τε καὶ διέπλαττε τὸ ἔμβρυον, εἰς μὲν την τῶν σκληροτέρων σωμάτων πῆξιν εἷλκεν ἐξ αὐτοῦ τὸ παχύτερον, εἰς δὲ τὴν τῶν μαλακωτέρων τὸ ὑγρότερον; οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν θερμότερον εἰς τὴν τῶν θερμοτέρων, τὸ δὲ ψυχρότερον εἰς την τῶν ψυχροτέρων; ἐμοὶ μὲν οὖν οὕτω δοκεῖ μακρῷ φυσικώτερον εἶναι, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν εὐθέως διαπεπλάσθαι τὸ κύημα, κἀν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παντὶ τὴν τροφὴν καὶ τὴν αὔξησιν ἕκαστον τῶν μορίων ἔχειν ἐκ τῆς οἰκείας ὕλης. ἓν μὲν γάρ τι φαίνεται το αἷμα, καθάπερ καὶ τὸ γάλα. διδάσκει δ' ὁ λόγος, οὐχ ἓν ὑπάρχειν αὐτὸ, καθότι μηδὲ τὸ γάλα.

ac calidior eſt; os autem nervo durius et frigidius, et ita caeterae particulae ſigillatim ſe habent: nam haec quidem altera frigidior eſt, illa vero calidior, atque haec mollior, illa durior. Quid ergo, ex eadem omnia procreata ſunt ſubſtantia, vel potius ſagax rerum opifex natura, quo primum tempore ex ſanguine ab ipſa matre in uterum delato foetum procreabat atque formabat, quod in eo craſſius erat, ad ſolidiora corpora conſtituenda attraxit, quod vero tenuius, ad molliora, et ſimili etiam modo, quod calidius erat, ad calidiora, et etiam, quod frigidius, ad frigidiora? Et ſane mihi videtur quidem longe eſſe magis naturae conſentaneum, et ſtatim ab ipſis initiis formari foetum, ac ſubſequenti etiam tempore univerſo unamquamque particulam ſuum habere alimentum augmentumque ex propria peculiarique materia. Nam ſanguis, ut lac etiam, una quaedam res videtur; ratio tamen docet, illum non eſſe unum,

Ed. Chart. III. [27.] Ed. Baf. I. (57.)

τὸ μὲν γάρ ἐστιν ἄκρως ὀῤῥῶδες καὶ λεπτὸν ἐν τῷ γάλακτι, τὸ δὲ ἄκρως τυρῶδες καὶ παχύ. ταῦτα δὲ, ἕως μὲν ἐκέκρατο πρὸς ἄλληλα, μέσον ἀπειργάζετο τὸ γάλα τυροῦ καὶ ὀῤῥοῦ· διακριθέντα δὲ, τὴν οἰκείαν ἰδέαν ἐνεδείξατο, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ἐδίδαξε φύσιν, ὡς οὐκ ἄρα ἓν ἦν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐξ ἐναντίων τε καὶ διαφερόντων συγκείμενον. ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μέν ἐστιν ὀῤῥὸς, τὸ δὲ τυρὸς, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἷον ἰχὼρ αἵματος ἀνάλογον ὀῤῥῷ γάλακτος, τὸ δὲ οἷον ἰλύς τις καὶ τρὺξ ἀνάλογον τῷ τυρῷ. καὶ μὲν δὴ καὶ ἶνας ἐμφερομένας τῷ αἵματι σαφῶς ἔστι θεάσασθαι, καὶ τούτων ἐξαιρεθεισῶν, οὐ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ χωρισθὲν τῶν ἰνῶν τὸ αἷμα καὶ χροιᾷ καὶ συστάσει διαφέρει. τὸ μὲν γὰρ ἐρυθρὸν ἀκριβῶς φαίνεται, τὸ δὲ ξανθότερον τούτου, τὸ δὲ μελάντερον. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ σαφῶς ἐπανθεῖ τι λευκὸν αὐτῷ, καί ποτε πελιδνὸν ἅπαν

ſicut nec lac. Nam in lacte aliquid eſt, quod omnino ſeroſum ac tenue eſt, aliquid etiam, quod penitus caſei ſpeciem refert craſſumque eſt: et dum haec ſimul erant contemperata, lac conſtituebant, quod inter caſeum medium erat et ſerum: ſimul autem ut discernuntur et propria eorum forma inde oſtenditur, et praeterea docetur, lactis naturam unam non eſſe usquequaque, ſed ex contrariis atque etiam differentibus concretum. Quemadmodum igitur in lacte et ſerum reperitur et caſeus, ſic et in ſanguine liquor quidam eſt, qui ſero in lacte pro portione reſpondet: eſt et id, quod veluti limus quidam ac faex ſanguinis eſt, et caſeo in lacte aſſimilatur. Sed et fibras in ſanguine deferri, nemo eſt qui videre non poſſit: quae ſi ex eo detrahantur, jam non concreſcit amplius ſanguis, qui deinde non parum, illis exemptis, colore ac ſubſtantia differt: quippe quum ex eo pars quaedam omnino rubra videatur, alia vero potius flaveſcat, quaedam etiam magis ad atrum vergat, nonnunquam vero et aliquid albicans ſe in illius ſuperficie aperte offert, interdum

ἐφάνη, [28] καὶ νὴ Δία γε πολλάκις ἐγγὺς τῷ μέλανι, καθάπερ τις πορφύρα κατακορής· ὥστ' οὐχ ἓν ἀκριβῶς τὸ αἷμα. πάντων γὰρ ἂν, οἶμαι, καὶ ζώων καὶ ἀνθρώπων ὅμοιον ὑπῆρχε διὰ παντὸς, εἴπερ ἦν ὄντως ἕν. ἀλλά ποτε ἐν αὐτῷ πλεονεκτεῖ τὸ παχὺ καὶ μέλαν, ὡς καὶ τὴν χρόαν ἅπαντος τοῦ σώματος μελαντέραν φαίνεσθαι, καὶ τὰς οὐλὰς μελαίνεσθαι, καὶ κιρσοῦσθαι τὰς ἐν τοῖς σκέλεσι φλέβας, ἅμα τινὶ πελιδνῷ χρώματι· ποτὲ δὲ τὸ ξανθὸν, ὡς καὶ τοῦτ' ἔκ τε τῶν τριχῶν ἐστιν ἰδεῖν, κἀκ τῆς συμπάσης τοῦ σώματος χρόας, ἐμέτων τε καὶ διαχωρημάτων· ἔστι δ' ὅτε τὸ ἐρυθρὸν ἢ λευκὸν, ὡς καὶ ταῦτα ἔκ τε τῶν τοῦ ὅλου σώματος χρωμάτων καὶ τριχῶν καὶ διαχωρημάτων φαίνεσθαι. καὶ μὲν δὴ κἂν εἰ τὰς φλέβας ἐκτέμοις ὑγιαινόντων ἔτι τῶν ἀνθρώπων, τοῦ μέν τινος αὐτῶν ξανθὸν ῥυήσεται τὸ αἷμα, τοῦ δ' ἐρυθρὸν, τοῦ δὲ λευκότερον, τοῦ δὲ μελάντερον. κἂν εἰ δοῦναι δὲ φάρμακον ἐθέλοις ἐκκαθαῖρον τὸ σῶμα, τοιοῦτον

tamen totus fere videtur livens, saepe adeo nigricat, ut me hercle purpuram quandam saturam referre videatur. Unde sanguis minime unum erit, quia, si esset revera unum, nimirum (ut mihi quidem videtur) in omnibus cum animantibus tum hominibus usquequaque similis. Attamen quandoque, quod crassum nigrumque est, adeo alia in eo superat, ut universi corporis color nigrior videatur, cicatricesque nigriores reddantur atque venae in cruribus varicosae fiant, et liventi quodam colore suffusae. Quandoque vero quod flavum est: ut facile et ex capillis, et ex corporis colore, et praeterea ex vomitu et alvi dejectionibus conspicitur. Nonnunquam etiam id, quod aut rubrum est, aut album: quae et ipsa tum in colore totius corporis, tum in vomitu et alvi excrementis notari possunt. Quod si ipsas etiam venas seces hominibus, qui prospera adhuc fruuntur valetudine: ab his quidem flavus profluet sanguis, ab aliis ruber, ab aliquibus nigrior, ab aliis albior. Sed si medicamentum insuper exhibeas, quod vim habeat corpus purgan-

ἐκκενώσει χυμὸν, ὁποῖον ἕλκειν πέφυκεν, ἀλλ' οὐκ ἴσον ἐν πάσῃ φύσει σώματος, οὔθ' ὑγιαινόντων, οὔτ' ἀῤῥωστούντων. ἵνα γὰρ ἀπὸ τῶν ἀῤῥωστούντων (58) ἄρξωμαι, χολῆς τῆς ὠχρᾶς τε καὶ ξανθῆς ὀνομαζομένης εἰ δοίης τοῖς ἰκτεριῶσιν ἀγωγὸν φάρμακον, ἄξει σοι παμπόλλην χολήν. εἰ δέ γε τοῖς τὸν καλούμενον ὕδερον λευκοφλεγματίαν νοσοῦσι ταὐτὸ τοῦτο δοίης φάρμακον, ἐλαχίστην μὲν ἐκκενώσει χολήν. εἰ δ' αὖ πάλιν ἕτερον δοίης φάρμακον, ὑφ' οὗ φλέγμα κενοῦσθαι πέφυκεν, ἥκιστα μὲν ἐν τοῖς ἰκτεριῶσι κενώσει φλέγμα, καὶ σὺν μεγάλῃ τῇ βλάβῃ· πάμπολυ δὲ τοῖς προειρημένοις ὑδέροις, καὶ χωρὶς τοῦ βλάψαι. καὶ μέντοι καὶ τοῖς ἐλεφαντιῶσι πολλάκις ἐδώκαμεν, ὅ τι χολὴν ἐκκαθαίρει μέλαιναν· ὑφ' οὗ καὶ ῥάστην καὶ πλείστην σὺν ὠφελείᾳ μεγάλῃ τὴν κένωσιν εἴδομεν ἀπαντῶσαν.

di: illud ejusmodi quidem humorem evacuabit, qualem attrahendi vim infitam habet: verum non tantumdem in quacumque corporis natura, five fanum id fit, five aegrotet. Nam (ut a morbidis exordiar) fi laboranti morbo regio medicamentum dederis, ex his, inquam, quae bilem eam, quae flava aut pallida appellatur, educunt: plurimam ille bilem dejiciet. Si vero id ipfum ei dederis, qui aqua tenetur intercute, quam leucophlegmatian vocant: bilis admodum parum educes. Si rurfus medicamentum obtuleris, quod vim habeat folvendi pituitam: id quidem exiguam ab eo, qui morbo arqnato arreptus eft, pituitam detrahet, nec fine ingenti illius noxa: plurimum vero ab illo, qui ea intercute aqua laborat, quam nuper nominavimus, et absque ullo incommodo. Atqui et eis, qui morbo elephantiafi tentarentur, medicamentum purgatorium, quod atram bilem purgat, tradidimus faepiffime, et fubinde copiofam facilemque et cum utilitate maxima evacuationem confequentem vidimus.

Κεφ. γ'. Ἀσκληπιάδης δὲ, πάντα τὰ καλὰ τῆς τέχνης ἐπιχειρῶν ἀνατρέπειν τῷ λόγῳ διὰ τοὺς θαυμαστοὺς ὄγκους καὶ πόρους, πειρᾶται μεταπείθειν ἡμᾶς, ὡς οὐχ ἕλκει τὸ οἰκεῖον ἕκαστον τῶν φαρμάκων, ἀλλὰ μεταβάλλει, καὶ τρέπει, καὶ ἀλλοιοῖ, διαφθεῖρον εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ὁποῖον ἂν ᾖ τὸ ἑλχθέν. εἶτα τὴν ἀκολουθοῦσαν ὠφέλειαν, οὐ τῇ τοῦ λυποῦντος καθάρσει γίνεσθαί φησιν, ἀλλὰ τῷ κοινῷ λόγῳ τῆς κενώσεως. ὁ μὲν οὖν Ἀσκληπιάδους λόγος οὕτως ἀναισχυντεῖ κατὰ τοῦ φαινομένου. τὸ φαινόμενον δέ γ', ὡς Ἱπποκράτης τε καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἰατροὶ, τῇ πείρᾳ βασανίζοντες, ἔμαθον, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἔχει. εἰ γὰρ ἐπιχειρήσεις ἀνθρώπῳ χολῶντι φλέγματος ἀγωγὸν δοῦναι φάρμακον, οὐ μετὰ μικρᾶς, εὖ οἶδ' ὅτι, ζημίας πειράσῃ τοῦ ἐγχειρήματος. εἰ δέ γ' ὡς κενοῦντα μόνον ὠφελεῖ τὰ καθαίροντα, τί οὐ φλέβας τέμνομεν ἁπάντων, εἴτ' ἰσχνοὶ

Cap. III. At Afclepiades, qui optima quaeque hujus artis propter illos admirabiles tumores meatusque fua oratione evertere fibi proponit, conatur nobis diffuadere, quod medicamentum quodcunque peculiarem fibi humorem detrahat, fed illum potius transmutat, convertit, alterat, ac tandem in fui ipfius naturam id, quod ipfum trahit, qualecunque fuerit, corrumpit. Nec deinde juvamen, quod purgationem confequi videmus, ait ipfe evenire propterea, quod id vacuetur, quod infeftabat, fed ex communi potius evacuationis ratione. Sic igitur Afclepiadis fermo apparentibus imprudenter adverfatur. Porro quod apparet, ut Hippocrates caeterique medici rem hanc experientiae examine indagando didicere, ita, ut nos antea diximus, fe habet. Nam fi biliofo homini medicamentum, quod pituitam purgandi facultatem habeat, exhibere tentaveris, fane non dubito, quin fis hoc illius decretum non fine damno experturus. Praeterea fi purgatoria medicamenta ea tantum ratione juvant, quod evacuant: cur non omnibus venas fecamus hominibus, qualescunque illi fint, graciles

τύχοιεν ὄντες, εἴτε παχεῖς, εἴτ' ἰκτεριῶντες, εἴτε μελαγχολῶντες; [29] ἀλλὰ πολλοῖς μὲν τῶν τοιούτων, ἰσχνοῖς οὖσιν ἱκανῶς, οὐ σμικρὰν ἤνεγκεν ὠφέλειαν ἡ τοῦ λυποῦντος χυμοῦ κένωσις. εἰ δ' αἵματος αὐτῶν ἀφελεῖν ἐτόλμησέ τις, εὐθὺς ἂν ἀπέκτεινεν. ἀλλὰ ταῦτα λέγειν ἀναγκάζουσιν Ἀσκληπιάδην οἱ ὄγκοι καὶ πόροι καὶ τὰ ἄναρμα στοιχεῖα. τούτοις γὰρ ἕπεται τὸ μηδεμίαν εἶναι τῆς φύσεως ἡμῶν ἀλλοτρίαν ποιότητα, μηδὲ τὴν τῶν ὁσημέραι διὰ τῆς γαστρὸς ἡμῶν ἐκκενουμένων περιττωμάτων· ἀλλ' ὅταν ἐπισχεθῇ ἡ γαστὴρ, τῷ λόγῳ τοῦ πλήθους ἡμᾶς βλάπτεσθαι, καὶ εἶναι την ἴασιν ὀλιγοσιτίαν ἢ ἀσιτίαν παντελῆ. πλῆθος γάρ τοι τοιούτων λόγων ἀποτετόλμηται πρὸς Ἀσκληπιάδου, τοῖς ἐναργέσι μαχομένων, οἳ τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας τὸ φαινόμενον ἀπορεῖν ἀναγκάζουσι, τοὺς δὲ γινώσκοντας ἐκπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν τὴν ἀναισχυντίαν τοῦ ἀνθρώπου. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν Ἀσκληπιάδειον τόλμαν ἐν ἑτέροις ἐπὶ πλέον εἰρήσεται. τὰ φαινόμενα δ' ἐναργῶς πάλιν

aut craffi, five regio morbo teneantur, five bili atra vexentur? Atqui ex his plurimi, qui graciles erant, ex purgatione humoris, a quo infeftabantur, non parum praefidii reportarunt: quibus, fi fanguinem detrahere auderes, interitum protinus inferres. Sed Afclepiades ab illis tumoribus meatibusque ac incompactis elementis cogitur haec proferre: quippe quum hinc fequatur, ut nulla fit qualitas noftrae naturae aliena, adeo ut neque etiam eorum excrementorum, quae quotidie per alvum vacuantur: et proinde quum alvus fupprimitur, nos ratione multitudinis laedamur, illique remedio erit vel parce vefci, vel omnino a cibo fe continere. Et plurima fuis fermonibus Afclepiades commentus eft, quae cum his pugnant, quae evidentia funt. Et fane haec illis quidem occafionem dubitandi praeftant, qui ea ignorant, quae apparent: at illi, qui horum periti funt, iftius hominis impudentiam admirantur et ftupent. Caeterum nos contra Afclepiadis audaciam in aliis plura afferemus: nunc ad ea, quae manifefto apparent, redeuntes

ἀναλάβωμεν, ἑπόμενοι ταῖς Ἱπποκράτους ῥήσεσιν, ὡς οὐ μαντευσαμένου δήπουθεν, ὡς ἰατρός τις ἄπειρος ἢ ἀναίσχυντος ἐς τοσοῦτον ἔσοιτο, καθάπερ Ἀσκληπιάδης, ὡς ἤτοι παντάπασιν ἀγνοῆσαι τὰ οὕτω σμικρὰ τῆς τέχνης, ἢ γνοὺς ἀρνήσηται μὴ γινώσκειν. ὅθεν, οἶμαι, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν μὲν μακρότερος γίνεται διὰ τὰς πρὸς τοὺς ἀναισχυντήσαντας ἀντιλογίας· Ἱπποκράτει δὲ βραχὺς καὶ σύντομος, αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἐναργῶς γράφοντι, χωρὶς ἁπάσης κατασκευῆς, τῷ μηδ' ὑπονοῆσαι μηδένα, μήτ' ἀγνοῆσαι τὰ τοιαῦτα, μήτ' ἀρνήσασθαι.

Κεφ. δ'. Πρὸς μὲν τοὺς λέγοντας, αἷμα μόνον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἓν ὁτιοῦν ἄλλο, τοσοῦτον εἰπὼν ἠρκέσθη, δεικνύειν ἀξιώσας αὐτοὺς, μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέαν τὸν ἄνθρωπον, μήτε γινόμενον παντοῖον, ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται μοῦνον. εἰκὸς γάρ ἐστιν εἶναί φησι μίαν γέ τινα ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωυτέῳ ἓν ἐὸν, ὅ τί ἐστι.

Hippocratis verba fequamur: qui ne vaticinari quidem potuiffet, fore unquam medicum quempiam adeo imperitum et impudentem, ficut Afclepiades, ut vel ignoraret ea, quae funt in arte ita exigua, vel, fi calleret ea, negaret fe noviffe: quod (ut reor) in caufa fuit, cur noftra, dum horum impudentiam infectamur, longior, quam par fit, evadat oratio: Hippocratis vero brevis et concifa, utpote qui id, quod evidenter apparet, absque ulla probatione fcripferit, quum ne fufpicatus quidem unquam fit, ullum fore, qui haec ignoraturus aut etiam negaturus effet.

Cap. IV. Nam adverfus eos, qui autumant, hominem effe folum fanguinem, vel quodvis aliud, quod unum fit, illi hoc tantummodo dixiffe fatis fuit, ut nimirum cenferet, eos oftendere hominem, qui nec formam mutet, nec alioquin varietur, et tum in aliquo anni tempore vel aliqua fui aetate videatur ipfe unus folusque fanguis. Nam confentaneum rationi videtur (ait ipfe), ut aliquo faltem tempore id, quod in ipfo

πρὸς δὲ τῷ διττὰς μὲν χολὰς ἀναμεμίχθαι τῷ αἵματι διὰ παντὸς, ὠχρὰν καὶ μέλαιναν, ἐπ' αὐταῖς δὲ τρίτον τὸ φλέγμα, τὰ κατὰ φύσιν ἐν ταῖς ἡλικίαις τε καὶ ὥραις φαινόμενα διῆλθεν. ἢν γάρ τοι δῴης, φησὶν, ἀνθρώπῳ φάρμακον, ὅ τι φλέγμα ἄγει, ἐμεῖταί σοι φλέγμα. καὶ ἢν δῴης φάρμακον, ὅ τι χολὴν ἄγει, ἐμεῖταί σοι χολή. καὶ ἢν τρώσης αὐτοῦ, φησὶ, τι τοῦ σώματος, ὥστε ἕλκος γενέσθαι, ῥυήσεται αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι, φησὶ, πάντα πάσῃ ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ, καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος. πρὸς δὲ τῷ ταῦτα εἶναι τὴν φύσιν αὐτοῦ, τουτέστιν ἐκ τούτων ἅπαντα τὰ μόρια καὶ γεγονέναι καὶ τρέφεσθαι, τάδε φησί. πρῶτον μὲν φανερός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑαυτῷ ταῦτα πάντα, ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα δὲ γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου ταῦτα πάντα ἔχοντος, τέθραπταί τε ἐν ἀνθρώπῳ ταῦτα πάντα ἔχοντι, ὁπόσα φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι. ταῦτα πάντα, ἐάν τις ἐκποδὼν ποιήσηται τὴν Ἀσκληπιάδειον ἀναι-

unum eft, repraefentet. At deinde ut monftraret, bilem duplicem fanguini femper effe permixtam, flavam (inquam) et atram, et praeterea tertio loco pituitam, quae ex natura in aetatibus et temporibus videntur, explicavit. Si enim (inquit) homini medicinam pituitam purgantem exhibueris, ille tibi pituitam evomet: quod fi medicamentum dederis, quod bilem ducat, vomitu bilis rejicietur: fi particulam quampiam corporis ferias ita, ut vulnus infligatur, profluet ab eo fanguis. Haec vero (ait) tibi evenient, quotiescunque id effeceris, nocte aut die, hyeme aut aeftate. Deinde oftenfurus, his ejus naturam conftare, hoc eft, quod ex his omnibus partes ipfius et procreatae fint, et alantur, haec profert. Primum quidem homo femper, donec vixerit, videtur manifefto habere in fe ipfo haec omnia: fed et ex homine, in quo funt haec, genitus eft, et in homine, ubi ea funt omnia, quotquot ego affirmo et monftro, nutritus eft. Haec, quotiescunque voluerit quis e medio temeritatem Afclepiadis auferre, fatis funt ad mon-

σχυντίαν, ἱκανῶς ἀποδείκνυσι τὸ προκείμενον. εἰ γὰρ ἕκαστον τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἕλκει τινὰ χυμὸν, καὶ χρόνος οὐδείς ἐστιν, [30] ἐν ᾧ διδοὺς ὁτιοῦν αὐτῶν ἀποῤῥίσεις ἐκκενῶσαι τὸν οἰκεῖον χυμὸν, εὔδηλον, ὡς οὐδεὶς χρόνος ἐστὶν, ἐν ᾧ μὴ μετέχει τῶν τεσσάρων χυμῶν ὁ ἄνθρωπος. ἀλλὰ καὶ ἡ γένεσις ἐξ αἵματος ἦν αὐτῷ, τοῦ τῆς μητρὸς, οὐ καθαροῦ δήπουθεν ὄντος, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένου φλέγματί τε καὶ διτταῖς χολαῖς. ἐδείχθη γὰρ ὁ ἅπας ἄνθρωπος ἐν παντὶ καιρῷ ταῦτα ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. εἰ τοίνυν καὶ γέγονεν ἐκ τούτων ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν αὔξησιν καὶ τὴν τροφὴν ἐκ τούτων ἔχει, ταῦτά ἐστιν ἡ φύσις αὐτῷ. τὰ μὲν κεφάλαια τοῦ λόγου ταῦτα. τῶν δὲ κατὰ μέρος εἰρημένων ἐν τῷ βιβλίῳ τινὰ μὲν περὶ τῆς κατά τε τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ὥρας μεταβολῆς διδάσκει· τινὰ δὲ πίστιν οὐ σμικρὰν φέρει τοῦ τὸν οἰκεῖον χυμὸν ἕκαστον τῶν καθαιρόντων ἕλκειν καὶ τοῦ τὸν ἄνθρωπον ἁπάντων δεῖσθαι τῶν εἰρημένων χυμῶν. αὐτίκα γέ τοι τὰ κατὰ τὰς ὑπερ-

ſtrandum id, quod propoſitum eſt: quia, ſi unumquodque purgantium medicamentorum humorem quempiam attrahit, nec aliquo tempore illud dabis, quin proprium humorem evacuet, liquido jam conſtat, nullum fore tempus, quo homo expers ſit humorum quatuor. Ejus etiam ortus ex ſanguine materno fuit, non quidem puro, ſed cui eſſet tum pituita, tum duplex intermixta bilis; quum ſit oſtenſum, hominem quolibet tempore haec in ſe ipſo continere. Itaque, ſi et ex his homo genitus eſt, atque etiam ex his ſuum habet et alimentum et incrementum, haec ipſa illius quoque natura erunt. Porro haec ſunt hujus ſermonis capita. Sed eorum, quae particulatim in hoc libro dicuntur, nonnulla eo ſpectant, ut de transmutatione per aetates agant et anni tempora: alia vero fidem faciunt, nec eam exiguam, quod unumquodque purgantium medicamentorum humorem ſibi peculiarem attrahat, atque etiam, quod homo egeat quatuor his jam ſaepius dictis humoribus. Jam

καθάρσεις γινόμενα μάλιστα τὸν οἰκεῖον ἐνδείκνυται χυμὸν ἕκαστον τῶν φαρμάκων ἕλκειν. ὁπόταν γὰρ πίῃ τις φάρμακον, ὅ τι χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέει, ἔπειτα δὲ φλέγμα, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τούτοις χολὴν ἐμέουσι μέλαιναν, τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι, φησὶ, καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν φλέγμα ἀγόντων· πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν, ἔπειτα χολὴν ξανθὴν, ἔπειτα μέλαιναν, τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τῷδε ἀποθνήσκουσιν. ἡ μὲν οὖν ῥῆσις αὕτη. πρόδηλον δ' ἐξ αὐτῆς συλλογίσασθαι, διότι τὸν οἰκεῖον χυμὸν ἕκαστον ἐπισπᾶται τῶν καθαιρόντων φαρμάκων. ὁπόταν γὰρ ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ τὸ ζῶον ὑπάρχῃ, νενικημένον ὑπὸ φαρμάκου, ὡς πλησίον ἥκειν θανάτου, τότ' ἀφίσταται μὲν ἡ τοῦ προτέρου χυμοῦ κένωσις, διαδέχεται δ' αὐτὴν ἑτέρα. καίτοι δυοῖν θάτερον κατὰ τὸν Ἀσκληπιάδην ἐχρῆν ἢ μηδ' ὅλως ἐκκενοῦσθαι μηδένα χυμὸν, ἢ φέρεσθαι τὸν ἐξ ἀρχῆς διὰ παντός. ἀῤῥωστοῦντος μὲν οὖν

enim ea, quae, dum purgationis modum excedunt, fieri videmus, oftendunt, cur proprium humorem pharmacum quodlibet attrahat. Quotiescunque enim quis medicamentum hauferit, quod vim habeat bilem vacuandi, vomitu hujuscemodi humorem ejiciet, mox pituitam, poftmodum bilem atram evomet et poftremo fanguinem purum. Et hoc idem (ait ipfe) patiuntur a medicamentis, quae pituitam evacuant: nam primum pituitam evomunt, poftea bilem flavam, deinde atram, tandem vero purum fanguinem, ac inde intereunt. Haec quidem eft ejus dictio, ex qua licet manifefto etiam inferre, quod unumquodque medicamentum, cui vis purgatoria ineft, proprium attrahit humorem. Quum enim animal fe ipfo imbecillius factum fuerit, et a vi medicamenti omnino victum, ut jam mors inftet, tunc prioris humoris evacuatio definit, ipfamque alterius mox fubfequitur. Atqui, fi Afclepiadi affentiamur, ex duobus alterum neceffe eft, aut nullum praeterea humorem evacuari, aut eum ipfum, qui a principio fe-

ἤδη τοῦ δοθέντος φαρμάκου, μηδένα δρῶντος δὲ, ὃ πέφυκε δρᾷν, ἐκεῖνον μόνον ἐχρῆν φέρεσθαι διὰ παντὸς, ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐκένου. οὐ γάρ δή που πρότερον μὲν, ὅτε ἰσχυρὸν ἦν ἔτι τὸ σῶμα, καὶ συντήκειν αὐτὸ, καὶ μεταβάλλειν εἰς ὅπερ ἐπεφύκει, τὸ φάρμακον ἱκανὸν ἦν· ἐπεὶ δ' ἀσθενὲς ἐγένετο, νῦν οὐκέτι ταὐτὰ δρᾶσαι δυνήσεται. καὶ μὴν, ὅτι γε δρᾷ, πρόδηλον. ἐκκενοῦται γάρ οὐδὲν ἧττον ἐν τῷδε καὶ διαλύεται καὶ φθείρεται τὸ (59) σῶμα. πῶς οὖν οὐκέθ' ὅμοιος τῷ πρόσθεν ὁ κενούμενος χυμὸς φαίνεται; οὐκ ἄλλως πάντως, ἢ ὅτι πᾶς ἐκεῖνος ὀλίγου δεῖν ἐκκεκένωται τοῦ σώματος. ὥστ' οὐδὲ ζῆν ἔτι δυνατὸν ἔσται τῷ ζώῳ, τῶν στοιχείων τινὸς αὐτοῦ παντάπασιν ἀπολλυμένου, ἀλλὰ διαλύεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι καὶ ῥεῖν ἐφεξῆς, ὅστις ἂν ἔτι τῶν ὑπολοίπων χυμῶν ἑτοιμότερος ᾖ κενοῦσθαι. διὰ τοῦτ' οὖν, εἴτε χολῆς μελαίνης, εἴτε φλέγματος ἀγωγὸν εἴη τὸ φάρμα-

rebatur: quia, medicamento quidem, quod jam exbibitum eft, imbecilli facto, nullum; eo vero vigente, et proinde id agente, quod ex natura habet ut agat, illum ferri oportebat, quod purgari ftatim ab initio coeperat. Nam fi prius quidem, dum corpus effet adhuc robustius, poterat medicamentum colliquare, et transmutare illud in quod fua fert natura: an non poterit hoc idem agere etiam nunc, pofteaquam imbecillius factum eft? quod tamen agat, patet, quippe quum nihilominus in praefenti evacuetur, diffolvatur ac corrumpatur corpus. Unde igitur eft hoc, quod humor, qui nunc evacuatur, non amplius priori fimilis videtur? nulla fane alia de caufa, praeterquam quod univerfus propemodum humor ille e corpore detractus eft, ut deinde neque incolume animal effe possit, utpote quod unum omnino ex fuis amiferit elementis, fed diffolvatur potius ac intereat; mox autem ex reliquis profluit humor ille, qui aptior eft, ut evacuetur. Ob id igitur femper medicamentum, five atram bilem vim habeat attrahendi, five pituitam,

κον, ἐν ταῖς ὑπερκαθάρσεσιν ὁ τῆς ξανθῆς χολῆς ἕπεται χυμὸς, ὡς ἂν θερμότατός τε καὶ λεπτότατος ὑπάρχων. εἰ δ' αὖ τῆς ξανθῆς χολῆς εἴη τὸ φάρμακον ἀγωγὸν, ἐφεξῆς μὲν τὸ φλέγμα κατὰ τὰς ὑπερκαθάρσεις, ἔπειθ' ἡ μέλαινα κενοῦται· βαρυτάτη γὰρ αὕτη, καὶ παχεῖα, καὶ δυσκίνητος. ὕστατον δὲ πάντων τὸ αἷμα, τῷ μάλιστα οἰκεῖον εἶναι τῇ φύσει.

Κεφ. ε'. [31] Διὸ καὶ ὅσοι τῶν ἰατρῶν τε καὶ φυσικῶν ἐξ αἵματος μόνου γίνεσθαι καὶ τρέφεσθαι τὸ ζῶον ἀπεφήναντο, χρὴ καὶ τούτων ἐπαινεῖν τὴν γνώμην, ὡς εἰκότα γινωσκόντων. ἀλλ' Ἱπποκράτης φυσικώτερον ἔτι καὶ τούτων ἐκ τῶν τεττάρων χυμῶν καὶ τὴν γένεσιν, καὶ τὴν αὔξησιν, καὶ τὴν θρέψιν εἶναί φησι τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ἅμα μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, παμπόλλην ὁρῶν ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν ποικιλίαν τῆς τῶν σωμάτων ἰδέας οὐκ ἂν γιγνομένην, εἴπερ εἷς ἦν ὁ στοιχειώδης χυμός· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς τῶν μορίων φύσεις, οὕτω πάμπολυ διαφερούσας,

quum evacuatio modum excedit, flavam bilem educit, quippe quae et tenuissima sit et calidissima. Quod si medicamen ex his sit, quae flavam bilem cient, post eam statim in excedentibus purgationibus pituita consequitur, deinde vero atra bilis, quod ea gravissima sit crassaque et ad motum inepta: omnium autem sanguis postremus; is enim naturae maxime affinis est.

Cap. V. Unde et eorum tam philosophorum quam medicorum laudanda est sententia, qui statuerunt, animal ex solo sanguine et gigni et nutriri: utpote quod consentanea rationi pronunciaverint. Hippocrates tamen propius ad rerum naturam accessit, qui in ortum et alimentum incrementumque nostrorum corporum quatuor retulit humores. Nam (ut prius dictum est) plurimam in his, qui bene valent, formae corporum conspiciebat varietatem: quae alioquin, si unus tantum esset elementaris humor, nulla esset: et praeterea etiam particularum naturas adeo diversas esse animad-

οὐκ εἰκὸς, οὔτ᾽ ἐκ μιᾶς οὐσίας γεγονέναι κατ᾽ ἀρχὰς εὐθὺς, οὔτε μιᾶς ἔδει κεχρῆσθαι τροφῆς. ἅπαντα δὲ ταῦτα τὰ νῦν ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγόμενα διὰ βραχυτάτης ἐνεδείξατο ῥήσεως ὁ Ἱπποκράτης, ὧδί πως εἰπών· ὡς γὰρ τὰ σπειρόμενά τε καὶ φυόμενα, ὅταν εἰς τὴν γῆν εἰσέλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτοῦ ἐὸν ἐν τῇ γῇ, ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ παντοῖον· πρῶτον μὲν οὖν καὶ πλεῖστον τούτου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ, ὅ τι ἂν ᾖ αὐτῷ κατὰ φύσιν μάλιστα, ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τὰ ἄλλα· τοιοῦτο δή τι καὶ τὰ φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι. διὰ τούτου τοῦ λόγου καὶ περὶ θρέψεως καὶ κενώσεως τῆς ἐν ταῖς καθάρσεσιν ἀκριβῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅπερ ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἐν τοῖς περὶ φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν ἀναγκαῖον ἔσται μοι διελθεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν ἤδη τὸ κεφάλαιον ὁρᾶν ὑπάρχει. φυσικὴ γάρ τίς ἐστι δύναμις ἑλκτικὴ τῶν οἰκείων ἑκάστῳ τῶν ὄντων· ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ

vertebat, ut minime videretur consentaneum, ipsas vel inter initia statim ex eadem substantia fuisse procreatas, vel deinde unico usas alimento. At Hippocrates haec omnia, quae ego modo exposui, ipse brevissima oratione complexus est, his nimirum verbis: Quemadmodum enim stirpes et semina terrae mandata inde eorum unumquodque id, quod suae naturae congruum et affine in ipsa reperitur, attrahunt (terrae autem inest et acre, et dulce, et amaruleutum, et salsum, et cujuscunque alterius generis:) sed id plurimum ac primum trahunt, quod majorem habet cum sua natura affinitatem, mox vero et alia quoque: nec secus etiam in corpore agunt medicamenta. Porro hoc sermone, quae ad nutritionem spectant et evacuationem, quae fit, dum purgamur, exacte nos docuit; quae tamen opus erit ut nos fusius in nostris commentariis de naturalibus facultatibus explicemus. Verumenimvero non erit forsitan ab re, nunc quoque rem hanc summatim exponere. Sane naturalis quaedam vis rei unicuique inest ea attrahendi, quae sibi conveniunt,

τῇ ἡρακλείᾳ τοῦ σιδήρου. ταύτῃ τε οὖν καὶ τοιαύτῃ τῇ δυνάμει καὶ τὰ τῶν θρέψεων καὶ τὰ τῶν καθάρσεων ἐπιτελεῖται, ἑλκούσῃ μὲν ἀεὶ τὸ οἰκεῖον, ὅταν ᾖ δαψιλὲς, ἅμα δ' αὐτῷ πολλάκις ἐπισπωμένῃ καὶ τὸ μὴ τοιοῦτο, οἷόν τι κᾀν τοῖς καθαίρουσιν ὑπάρχει φαρμάκοις. ὁπότ' ἂν γὰρ ἅπαν ἐκκενώσῃ τὸ ἐπιπολάζον ἢ χολῆς ἢ φλέγματος, (οὕτω δὲ καλῶ τὸ περιεχόμενον ἐν ταῖς φλεψὶν) ἐξ αὐτῶν ἕλκει λοιπὸν τῶν στερεῶν σωμάτων τὴν οἰκείαν ἰκμάδα βίᾳ καὶ μόγις, ἀναλύοντά τε καὶ οἷον ἀναστοιχειοῦντα καὶ φθείροντα τὸ ζῶον. ἐν δὲ τῷ σφοδρῷ τῆς ὁλκῆς συνέπεταί τις τῶν ἄλλων χυμῶν, ὃς ἂν ἐφεξῆς ὑπάρχῃ τῇ φύσει τῷ βιαίως ἑλκομένῳ.

ſicuti in magnete vis eſt attrahendi ferrum. Atque per hanc facultatem cum nutritiones, tum evacuationes fiunt, ipſa quidem ſemper id, quod convenit, attrahente, ſi illius copia ſuppetat, nonnunquam tamen cum hoc aliquid ejus, quod illi non convenit: quod etiam purgantibus medicinis evenit. Quippe quae, ubi univerſum id bilis aut pituitae, quod in corpore fluitat, (ſic enim dixerim de his, quae in venis continentur) attraxerint, ipſum peculiarem ſolidarum humorem partium vi et labore attrahunt, eas quaſi diſſolventes et ad elementa deducentes, et animal internecioni tradentes. Violentiam vero illius attractionis alius quispiam humor conſequitur illi affinis, qui primum vi attrahebatur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ed. Chart. III. [32.] Ed. Baf. I. (59.)

Κεφ. α'. Ὅτι μὲν οὖν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ τὰ μὲν ζώων σώματα κέκραται, καὶ ὡς οὐκ ἴση πάντων ἐστὶν ἐν τῇ κράσει μοῖρα, παλαιοῖς ἀνδράσιν ἱκανῶς ἀποδέδεικται, φιλοσόφων τε καὶ ἰατρῶν τοῖς ἀρίστοις· εἴρηται δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ εἰκότα δι' ἑτέρου γράμματος, ἐν ᾧ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἐσκοπούμεθα. νυνὶ δὲ, ὅπερ ἐστὶν ἐφεξῆς ἐκείνῳ, τῶν κράσεων ἁπάσας ἐξευρεῖν τὰς διαφορὰς, ὁπόσαι τέ εἰσι καὶ ὁποῖαι, κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρούμενος, ἐν τῷδε

GALENI DE TEMPERAMENTIS LIBER PRIMVS.

Cap. I. Animalium quidem corpora ex calidi, frigidi, ficci et humidi mixtione temperata effe, neque aequalem omnium in temperamento ineffe portionem, ab antiquis viris demonftratum eft, tum philofophorum, tum medicorum praeftantiffimis. Dictum autem eft etiam a nobis de iis quae probabilia videbantur alio opere, in quo de elementis ex Hippocrate fpeculationem egimus. Hoc autem in opere, quod illi ordine fuccedit, omnes invenire temperamentorum differentias, quot hae qualesque fint, per genera et fpe-

τῷ γράμματι δίειμι, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεως ποιησάμενος. ἐπειδὰν μὲν γὰρ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κεκρᾶσθαι λέγωσι τὰ σώματα, τῶν ἄκρως τοιούτων ἀκούειν φασὶ χρῆναι, τοῦτ᾽ ἔστι τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς. ἐπειδὰν δὲ ζῶον, ἢ φυτὸν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, οὐκέθ᾽ ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ δύνασθαι ζῶον οὐδὲν οὔτ᾽ ἄκρως θερμὸν ὑπάρχειν, ὡς πῦρ, οὔτ᾽ ἄκρως ὑγρὸν, ὡς ὕδωρ· ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἐσχάτως· ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ἐν τῇ κράσει γίνεσθαι τὰς προσηγορίας, ὑγρὸν μὲν καλούντων ἡμῶν, ἐν ᾧ πλείονος ὑγρότητός ἐστι μοῖρα, ξηρὸν δὲ, ἐν ᾧ ξηρότητος· οὕτω δὲ καὶ θερμὸν μὲν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλεονεκτεῖ, ψυχρὸν δὲ, ἐν ᾧ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ. αὕτη μὲν τῶν ὀνομάτων χρῆσις.

Κεφ. β'. [33] Ὥρα δ᾽ ἂν εἴη λέγειν ἤδη καὶ περὶ τῶν κράσεων αὐτῶν. ἡ μὲν δὴ πλείστη δόξα τῶν ἐπιφανεστάτων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὑγρὰν εἶναι καὶ θερ-

cies dividendo profequor, ab ipfa nominum explicatione exordium ducturus. Quum namque ex calidi, frigidi, ficci et humidi mixtione conftituta effe dicunt corpora, de iis in fummo gradu fic fefe habentibus, hoc eft ipfis elementis, aëre, igne, aqua et terra, intelligendum proferunt: quum vero animal aut ftirpem vel calidam, vel frigidam, vel ficcam, vel humidam effe, non item. Neque enim poffe animal ullum fumme calidum exiftere, ut ignis eft; neque fumme humidum, ut aqua; eodemque modo neque frigidum vel ficcum in fummo; fed ab eo, quod in mixtione exuperat, fieri appellationes, quum humidum quidem vocemus nos, in quo uberioris humiditatis eft portio; ficcum vero, in quo ficcitatis; ita vero et calidum, in quo calidum frigido praevalet; frigidum vero, in quo frigidum calido. Is certe nominum ufus eft.

Cap. II. Jam vero tempus idoneum fuerit de ipfis temperamentis differere. Maxima profecto fuit illuftriffimorum tum medicorum, tum philofophorum opinio,

μὴν κρᾶσιν, ἑτέραν τῆς ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις τὴν ξηρὰν καὶ ψυχρὰν, ἑτέραν τῆς ξηρᾶς τε ἅμα καὶ θερμῆς. ἔνιοι δ' ἐξ αὐτῶν ὑγρὰν μέν τινα καὶ ψυχρὰν ἅμα κρᾶσιν ὑπάρχειν φασὶ, θερμὴν ἅμα καὶ ξηρὰν ἑτέραν· οὐ μὴν οὔτε τὴν ὑγρὰν ἅμα καὶ θερμὴν, οὔτε τὴν ψυχρὰν ἅμα καὶ ξηράν. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖν οὐθ' ὑγρότητα πλεονεκτούσῃ θερμότητι συνδραμεῖν, οὔτε ξηρότητα ψυχρότητι. δαπανᾶσθαι μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος τὴν ὑγρότητα, καὶ οὕτως θερμὸν ἅμα καὶ ξηρὸν γίνεσθαι τὸ σῶμα, μένειν δὲ ἄπεπτόν τε καὶ ἀκατέργαστον, ἐν οἷς ἂν σώμασιν ἀῤῥωστῇ τὸ θερμὸν, ὥστ' ἀναγκαῖον εἶναι, θερμότητος μὲν ἐπικρατούσης, ἕπεσθαι ξηρότητα, ψυχρότητος δὲ πλεονεκτούσης, ἀκολουθεῖν ὑγρότητα. οὗτοι μὲν οὖν κατὰ τάδε πεπείκασι σφᾶς αὐτοὺς, ὡς δύο εἰσὶ πᾶσαι τῶν κράσεων αἱ διαφοραί. ὅσοι δὲ τέτταρας εἶναι νομίζουσι, διχῶς τούτοις ἀντιλέγουσιν· ἔνιοι μὲν εὐθὺς τὸ πρῶτον ἀξίωμα μὴ συγχωροῦντες, ὡς ἐξικμάζεσθαι τὴν ὑγρότητα

humidum et calidum temperamentum ab humido et frigido diverfum effe; ac tertium ab his ficcum et frigidum, a ficco fimul et calido diverfum. Nonnulli tamen eorum humidum quoddam ac frigidum fimul temperamentum effe affirmant, atque etiam alterum calidum fimulque ficcum. Non tamen humidum fimul et calidum, neque frigidum fimul et ficcum temperamentum effe. Neque enim poffe et humiditatem cum abundante calore concurrere, neque cum frigiditate ficcitatem; quippe abfumi a calido fuperante humiditatem, et ita calidum fimul et ficcum fieri corpus; humiditatem vero corporum, in quibus imbecillus calor eft, incoctam imperfectamque manere; ut neceffarium fit, calido vincente, fequi ficcitatem; frigido fuperante, humiditatem. At ii quidem hisce rationibus ducti fibi ipfis duas omnino effe temperamentorum differentias perfuaferunt. Qui vero eas quatuor effe autumant, bifariam his contradicunt. Nonnulli quidem ftatim primum axioma, quod neceffe fit humidum

πρὸς τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος ἀναγκαῖόν ἐστιν· ἔνιοι δὲ τοῦτο μὲν συγχωροῦσιν, ἀμφισβητοῦσι δὲ ἑτέρως. οἱ μὲν δὴ πρῶτοι τοῦ θερμοῦ μὲν ἔργον εἶναί φασι τὸ θερμαίνειν, ὥσπερ καὶ τοῦ ψυχροῦ τὸ ψύχειν, τοῦ ξηροῦ δ' αὖ τὸ ξηραίνειν, ὥσπερ καὶ τοῦ ὑγροῦ τὸ ὑγραίνειν. καὶ διὰ τοῦτο, ὅσα μὲν σώματα θερμὰ τὴν φύσιν ἐστὶν ἅμα καὶ ξηρὰ, καθάπερ τὸ πῦρ, ᾗ μὲν θερμὰ, θερμαίνει, ᾗ δὲ ξηρὰ, ξηραίνει. ὅσα δ' ὑγρὰ καὶ θερμὰ, καθάπερ ὕδωρ θερμὸν, ὑγραίνειν ταῦτα καὶ θερμαίνειν πέφυκεν ἀεὶ, ἓν ἑκατέρας κἀνταῦθα ποιότητος ἔργον ἐχούσης ἀχώριστον. οὐκ οὖν συγχωροῦσιν, εἴ τι θερμαῖνόν ἐστιν, εὐθὺς τοῦτο καὶ ξηραίνειν· (60) ἀλλ' εἰ μὲν ὑγρότης προσείη τῇ θερμότητι, θερμαίνειν ἅμα καὶ ὑγραίνειν, ὥσπερ τὰ λουτρὰ τῶν γλυκέων ὑδάτων· εἰ δ', ὥσπερ θερμὸν, οὕτω καὶ ξηρὸν εἴη, καθάπερ τὸ πῦρ, οὐ θερμαίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ξηραίνειν εὐθὺς, οὐκ ἐκ τῆς θερμότητος τοῦτο λαβὸν, ἀλλ' ἐκ τῆς συνούσης αὐτῇ ξηρότητος. ὑπομιμνήσκουσι δ' ἐνταῦθα τῶν ἐν ἡλίῳ θερινῷ διατριψάντων ἐπιπλέον, εἶθ', ὡς εἰκὸς,

a calido fuperante abfumi, non concedunt. Quidam contra id quidem concedunt, fed alia ratione disceptant. Ac priores quidem calidi munus effe calefacere afleverant; ut et frigidi refrigerare; ficci rurfum ficcare; quemadmodum et humidi humectare: ac proinde, quaecunque corpora calida fimulque ficca natura funt, ut ignis, ea, quatenus calida, calefaciunt, quatenus ficca, ficcant. At quae humida et calida, ut aqua, haec humectare et calefacere ex natura folent perpetuo, utraque qualitate hic quoque unum haud feparabile opus obtinente. Non igitur concedunt, fi quid calefaciat, idem protinus et ficcare; imo fi calori humor copuletur, calefacere fimul et humectare, quemadmodum balnea dulcium aquarum. At fi, ut calidum, ita et ficcum fit, veluti ignis, non folum id calefacere, fed et ficcare protinus; non a calore id acceptum, fed a conjuncta ipfi ficcitate. Commemorant autem hic fub aeftivo fole diutius commoratos,

Ed. Chart. III. [33.] Ed. Baf. I (60.)

αὐανθέντων, ὅλον τε τὸ σῶμα καὶ ξηρὸν καὶ αὐχμηρὸν ἐχόντων, καὶ διψώντων οὐκ ἀνεκτῶς. ἴασιν γὰρ αὐτοῖς εἶναί φασιν ἑτοίμην τε καὶ ῥάστην, οὐκ εἰ πίοιεν μόνον, ἀλλὰ εἰ καὶ λούσαιντο θερμοῖς ὕδασι καὶ γλυκέσιν, ὡς τῆς ὑγρότητος, εἴτε μετὰ ψυχρότητος, εἴτε μετὰ θερμότητος εἴη, τὸ ἑαυτῆς δρᾷν δυναμένης, ὑγραίνειν γὰρ τὰ πλησιάζοντα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον φασὶ καὶ τὴν ξηρότητα ξηραίνειν ἀεί. τὸν γοῦν βοῤῥᾶν, ξηρὸν καὶ ψυχρὸν, ἄνεμον τυγχάνοντα, ξηραίνειν ἅπαντα καὶ ψύχειν. καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ πρὸς Ὁμήρου λεγόμενον,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς βορέης νεοαρδέ' ἀλωὴν
Αἶψα ξηραίνει.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν τοῦ μήκωνος ὀπὸν καὶ ἄλλα μυρία φάρμακα ξηραίνειν ἅμα καὶ ψύχειν. ὥστ' οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτ', εἴ τι ψυχρὸν, εὐθὺς τοῦτο καὶ ὑγρὸν ὑπάρχειν, οὔτ', εἴ τι θερμὸν, εὐθὺς καὶ ξηρόν· οὔκουν

etiam, ut confentaneum eft, arefactos, quique univerfum corpus ficcum fqualidumque habent, nec toleranter fitiunt. Remedium enim his expeditum et facillimum dicunt, non fi biberint duntaxat, fed etiam fi calidis et dulcibus aquis fefe proluerint, ac fi humor, five cum frigore, five cum calore fuerit, fuum munus obire valeat, quippe humectare ea, quae huic proxima fint: eadem vero ratione et ficcitatem femper ficcare. Boream enim, qui ficcus et frigidus ventus eft, omnia ficcare ac refrigerare; idque dici ab Homero,

Ut vero humentem deficcat protinus agrum
Autumni Boreas.

Pari modo et papaveris fuccum aliaque innumera medicamenta ficcare fimul et refrigerare: proindeque non effe neceffarium, fi quid frigidum eft, idem protinus et humidum effe, neque, fi quid calidum, idem ftatim et ficcum. Neque igitur calidum temperamentum ne-

οὐδὲ τὴν θερμὴν κρᾶσιν ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ ξηρὰν, ἀλλὰ δύνασθαί ποτε τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλεονεκτεῖν ἐν τῇ κράσει τοῦ ζώου, τὸ δ' [34] ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γένεσιν, καὶ τὴν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν μεταβολὴν ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία γίνεσθαι. τίς γὰρ οὖν εἰπὼν, ὅτι τὸ λευκὸν ἠλλοιώθη τε καὶ μετέβαλεν, ἐγένετο γὰρ θερμὸν, οὐκ ἂν εἴη καταγέλαστος; ἐπιζητεῖ γὰρ ὁ λόγος, οὐ τὴν κατὰ ψυχρὸν καὶ θερμὸν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ χρῶμα μεταβολήν· μεταβάλλει γὰρ τὸ μὲν λευκὸν εἰς τὸ μέλαν, ὥσπερ καὶ τὸ μέλαν εἰς τὸ λευκὸν, καὶ τὸ θερμὸν αὖ εἰς τὸ ψυχρὸν, ὥσπερ καὶ τὸ ψυχρὸν εἰς τὸ θερμόν. οὕτω δὲ καὶ το μὲν ὑγρὸν εἰς τὸ ξηρον, τὸ δ' αὖ ξηρὸν εἰς τὸ ὑγρόν. εἰ γὰρ δη φάσκει τις ἠλλοιῶσθαι τὸ σῶμα τῷ τέως ὑγρὸν ὑπάρχον εἶναι νῦν λευκὸν, ἢ τῷ τέως ξηρὸν ὂν τὸ νῦν φαίνεσθαι μέλαν, οὐκ ἂν ὑγιαίνειν δόξειεν. εἰ δέ γε τὸ τέως ὑγρὸν τὸ νῦν ξηρὸν φαίη γενέσθαι, ἢ τὸ πρότερον ὑπάρχον μέλαν νῦν εἶναι λευκὸν, ἢ

ceſſario eſſe ſiccum: imo poſſe aliquando in animalis temperamento calidum quidem plus valere, quam frigidum, et humidum, quam ſiccum. Quin et tum generationem, tum alterationem, tum mutationem ex contrariis in contraria fieri. Quis enim, ſi dixerit, album alteratum mutatumque eſſe, quod factum ſit calidum, non ſit ridiculus? Poſtulat enim ea ratio non eam, quae eſt in calido et frigido, oppoſitionem; ſed, quae eſt in colore, mutationem. Mutatur enim, quod album eſt, in nigrum; ut et, quod nigrum eſt, in album. Rurſus, quod calidum eſt, in frigidum; ut et, quod frigidum eſt, in calidum. Sic autem et, quod humidum eſt, in ſiccum; et rurſus quod ſiccum eſt, in humidum. Si quis enim dicat, alteratum corpus eſſe, quod, quum prius eſſet humidum, nunc ſit album, vel, quum prius eſſet ſiccum, nunc appareat nigrum, non ſanae eſſe mentis cenſebitur. Sin, quod prius erat humidum, nunc factum eſſe ſiccum; aut, quod prius erat nigrum, nunc eſſe album; aut etiam ex calido frigidum, aut

ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν, ἢ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν γεγονέναι, σωφρονεῖν ἂν δόξειεν ὁ τοιοῦτος, καὶ λέγειν τὰ εἰκότα. τὸ γὰρ μεταβάλλον, ᾗ μεταβάλλει, ταύτῃ μεταχωρεῖν δεῖ πρὸς τοὐναντίον. ἐγένετο γοῦν ἢ γίγνεται μουσικὸς ὅδε, φαμὲν, ἐξ οὐ μουσικοῦ δηλονότι, καὶ γραμματικὸς ἐξ οὐ γραμματικοῦ, καὶ ῥητορικὸς ἐξ οὐ ῥητορικοῦ· τὸ δ᾽ ἐκ μουσικοῦ γραμματικὸν, ἢ ἐκ γραμματικοῦ μουσικὸν, ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς τῶν ἑτερογενῶν γίνεσθαί τι λέγειν ἄτοπον. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸν τέως γραμματικὸν νῦν μουσικὸν γεγονέναι, προσκτησάμενον τῇ γραμματικῇ τὴν μουσικὴν, οὐκ ἀποβαλόντα τὴν γραμματικήν. καὶ μὴν εἰ προσεκτήσατό τι, μένοντος τοῦ προτέρου, παντί που δῆλον, ὡς οὐκ ἠλλοιώθη κατὰ τὸ μένον. ὥστ᾽ οὐκ ἐκ γραμματικοῦ μουσικὸς ἐγένετο· καὶ γὰρ καὶ νῦν ἔτι γραμματικός ἐστιν· ἀλλ᾽ ἐξ ἀμούσου μουσικός· οὐ γὰρ ἔτ᾽ ἐγχωρεῖ μένειν αὐτὸν ἄμουσον, μουσικόν γε ἤδη γεγονότα. πασῶν γοῦν τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τε καὶ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία γιγνομένων, δηλονότι καὶ τὸ ὑγρὸν,

ex frigido calidum effectum esse, utique sapere et convenientia dicere censeatur. Quod enim mutatur, quatenus mutatur, eatenus cedere in contrarium debet: siquidem factus est hic aut fit musicus ex non musico, dicimus; et grammaticus ex non grammatico; et rhetor ex non rhetore: ex musico vero grammaticum, aut ex grammatico musicum, aut ex alio, quod diversi sit generis, fieri aliquid dicere sane est absurdum: fors namque fert, qui prius erat grammaticus, eum nunc musicum factum esse, et musicam grammaticae adjecisse, nec grammaticam abjecisse: atqui, si quid acquisivit, priore etiam manente, cuique patet, non esse alteratum in eo, quod manet. Itaque non ex grammatico factus est musicus, etenim nunc etiam grammaticus est, sed ex non musico musicus: non enim fieri potest, ipsum, qui jam musicus est factus, etiam non musicum manere. Quum igitur omnes mutationes et a contrariis et ex contrariis fiant in contraria, manifestum

εἰ μεταβάλλει ποτὲ, καθ' ὅσον ὑγρὸν, αὐτό τε ξηρανθήσεται καὶ τὸ ξηραῖνον αὐτὸ ξηρὸν λεχθήσεται. μὴ τοίνυν λεγόντων, φασὶν, ὡς θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν κρᾶσιν οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι. θερμὴν μὲν γὰρ ἅμα καὶ ψυχρὰν εἶναι τὴν αὐτὴν, ἢ ὑγρὰν ἅμα καὶ ξηρὰν οὐκ ἐγχωρεῖ· συνυπάρχειν γὰρ ἀλλήλαις οὐχ οἷόν τε καθ' ἓν καὶ ταὐτὸ σῶμα τὰς ἐναντίας ποιότητας· ἅμα δ' ὑγρόν τι καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν εἶναι δυνατὸν, ὡς ὅ τε λόγος ἀπέδειξε καὶ τὰ σμικρῷ πρόσθεν εἰρημένα παραδείγματα. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ τῶν προτέρων λόγος. ὁ δὲ τῶν δευτέρων οὐδὲν ἄτοπον εἶναί φησιν, ὑποκειμένου τοῦ θερμοῦ δραστικωτάτου τῶν τεττάρων, ὡς μὴ μόνον εἰς τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὑγρὸν ἐνεργεῖν, εἶναι κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμὴν, ὅταν ἐς ταὐτὸ ἅμα συνέλθῃ πλῆθος ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ ζώου. ὁ δὲ λόγος ἐκείνων οὐχ, ὡς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο καθ' ἓν

est, etiam humidum, si, quatenus humidum est, aliquando mutetur, tum ipsum siccatum iri, tum, quod id siccet, siccum dicendum esse. Desinant igitur, inquiunt, dicere, non posse calidum simul et humidum temperamentum esse. Quippe calidum simul et frigidum esse idem temperamentum, aut humidum simul et siccum non potest, quum fieri nequeat, ut in uno et eodem corpore contrariae qualitates una consistant: humidum vero simul et calidum, praeterea frigidum simul et siccum profecto in eodem consistere possunt: sicuti tum ratio ipsa demonstravit, tum quae paulo supra proposita sunt exempla. Ac talis quidem est prioris propositarum partium oratio. Altera pars, negat absurdum esse, etiam si calidum efficacissimum e quatuor sit ita, ut non in frigidum modo, sed etiam in humidum agere possit, esse tamen temperamentum, quod calidum sit et humidum: utique quum in primo statim animantis ortu humoris simul calorisque copia in idem coëant. Ratio vero horum non declarat, quod nequeat aliquando in eodem corpore humidi plus esse,

καὶ ταὐτὸ σῶμα τὸ μὲν ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ πλέον, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, δείκνυσιν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν διαμείναι τοιοῦτο ἄχρι παντός· ἀεὶ γὰρ ἐξικμαζόμενον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ χρόνῳ ξηρὸν ἀποδείξει τὸ σῶμα· καὶ οὕτως οὐκ ἂν ἔτι θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἀλλὰ θερμὸν εἴη καὶ ξηρόν· αὐτὸ δ' οὖν πάλιν τοῦτο, τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ ξηρὸν ἔσται καὶ ψυχρόν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκβοσκήσηται τὴν ἰκμάδα πᾶσαν αὐτοῦ τὸ θερμὸν, ἄρχεται τοὐντεῦθεν ἤδη, φασὶ, καὶ αὐτὸ μαραίνεσθαι, μηκέτ' εὐποροῦν τροφῆς, ὅθεν ἐξήπτετο. [35] θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν εἶναι νομίζουσι, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ ζώου συνδραμεῖν εἰς ταὐτὸ ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ πλέον, ἢ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ. δυνατὸν δὲ κἂν τῷ χρόνῳ προϊόντι γίνεσθαι τὴν τέως θερμὴν καὶ ὑγρὰν κρᾶσιν αὖθις θερμὴν καὶ ξηρὰν, ὥσπερ γε καὶ αὖθις πάλιν τὴν ξηρὰν καὶ θερμὴν, ἀποσβεννυμένου τοῦ θερμοῦ, ψυχρὰν καὶ ξηρὰν ἀποτελεσθῆναι. ὅτι μὲν οὖν ἐγχωρεῖ καὶ θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν εἶναί τινα, καὶ ψυχρὰν

quam ficci, et calidi, quam frigidi; fed quod fub ejusmodi ftatu durare perpetuo non poffit: quod enim femper a calido humidum exiccatur, id eo tempore ficcum corpus demonftrat: atque ita non amplius calidum et humidum, fed calidum ficcumque effe: jam hoc ipfum, quod calidum et ficcum eft redditum, procedente tempore, frigidum ficcumque fore. Quum enim omnem ejusmodi corporis humorem calor abfumpfit, ipfe quoque, inquiunt, marcefcere inde incipit, deftitutus fcilicet alimento, quod ipfum accenderat. Non igitur mirum effe putant, tum inter initia ftatim, ut gignitur animal, convenire in idem aut humidum plus ficco, aut calidum plus frigido; tum temporis proceffu, quod prius erat calidum et humidum temperamentum, poftea poffe calidum effe et ficcum: aeque ut poftea, quae ficca erat calidaque temperies, ab extincto calore frigidam ficcamque evadere. Ergo effe quidem aliquod temperamentum, quod calidum fit

καὶ ξηρὰν ἑτέραν τῆσδε κρᾶσιν, ἐκ τούτων ἀποδεικνύουσιν. ὅτι δὲ πλείους τῶν τεττάρων διαφορὰς κράσεων ἀδύνατον ὑπάρχειν, ἐκ τῶνδε πειρῶνται διδάσκειν. ὑποκειμένων γὰρ, φασὶ, τεττάρων ποιοτήτων, εἰς ἀλλήλας τε τὸ δρᾷν καὶ πάσχειν ἐχουσῶν, θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος, καὶ ξηρότητος καὶ ὑγρότητος, ἀντιθέσεις γίνεσθαι δύο, τὴν μὲν ἑτέραν, ἐν ᾗ τὸ θερμὸν ἀντίκειται τῷ ψυχρῷ, τὴν δ' ἑτέραν, ἐν ᾗ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ, καὶ διὰ τοῦτο τέτταρας ἀποτελεῖσθαι τὰς πάσας συζυγίας. ἓξ μὲν γὰρ γίνεσθαι τῶν τεττάρων ἀλλήλαις ἐπιπλεκομένων τὰς συζεύξεις, ἀλλὰ τὰς δύο τούτων ἀδυνάτους ὑπάρχειν. οὔτε γὰρ ὑγρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν, οὔτε ψυχρὸν ἅμα καὶ θερμὸν δύναται γενέσθαι σῶμα. λείπεται γοῦν τέτταρας εἶναι συζυγίας κράσεων, ὑγρὰς μὲν δύο, ξηρὰς δὲ δύο, θερμότητι καὶ ψυχρότητι διῃρημένας. ἃ μὲν οὖν οἱ χαριέστατοι τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων εἰρήκασι, ταῦτά ἐστιν. ἃ δ' ἐγὼ παραλιπεῖν αὐτοὺς νομίζω, λέγειν ἤδη καιρός.

ſimul et humidum; ac rurſus aliud, quod frigidum ſit et ſiccum, ex iſtis confirmant. Non poſſe autem temperamentorum differentias plures eſſe quam quatuor, ex his docere conantur. Quum enim quatuor ſtatuantur qualitates, quae in ſe agere invicem patique poſſint, calor, frigus, ſiccitas et humor, oppoſitiones exiſtere duas; alteram, in qua calidum adverſatur frigido; alteram, in qua humidum pugnat cum ſicco: ob idque quatuor omnino effici conjugationes; ſex enim fieri ex quatuor inter ſe copulatis conjugia, verum duo ſubſiſtere non poſſe, neque enim humidum ſimul et ſiccum, nec ſimul calidum et frigidum poteſt fieri corpus: reliquas igitur eſſe quatuor temperamentorum conjugationes, duas humidas et duas ſiccas, atque has calore frigoreque diviſas. Haec ſunt, quae elegantiſſimi eorum, qui ante nos fuere, tum medicorum, tum philoſophorum, de his dixere. Quae vero mihi praetermiſiſſe videntur, nunc adjicienda reor.

Κεφ. γ΄. Ἓν μὲν δὴ καὶ πρῶτον, ὅτι τὴν εὔκρατον φύσιν, ὥσπερ οὐκ ἀρετῇ τε ἅμα καὶ δυνάμει προὔχουσαν, ἐπελάθοντό τε καὶ τελέως παρέλιπον, ὥσπερ μηδ᾽ ὅλως οὖσαν, καίτοι μηδὲ φθέγξασθαί τι χωρὶς ἐκείνης ὑπὲρ τῶν ἄλλων δυνάμενοι. τὸ γοῦν ἐν τῇ θερμῇ κράσει πλεονεκτεῖν τὸ θερμὸν, ἢ ἐν τῇ ψυχρῷ τὸ ψυχρὸν, οὐδ᾽ ἐπινοῆσαι δυνατὸν ἄνευ τοῦ πρότερον ἐπιθέσθαι τὴν εὔκρατον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν εἰς ἄλλο τι βλέποντες ἐξευρίσκουσιν, ἢ τὴν εὔκρατον ἐκείνην φύσιν· τὸ μὲν θερμότερον τοῦ δέοντος σῶμα κελεύοντες ἐμψύχειν, τὸ δ᾽ αὖ ψυχρότερον θερμαίνειν· ὡσαύτως τὸ μὲν ὑγρότερον (61) ξηραίνειν, τὸ δὲ ξηρότερον ὑγραίνειν, ἀντεισάγοντες ἀεὶ δηλονότι τῷ πλεονάζοντι τὸ λεῖπον, ὡς εὔκρατόν τινα καὶ μέσην ἐργάσασθαι κατάστασιν. ἣν οὖν ἀεὶ μεταδιώκουσιν, καὶ πρὸς ἣν ἀποβλέποντες ἐπανορθοῦνται τὰς δυσκράτους, ἐγὼ μὲν ἠξίουν ἁπασῶν πρῶτον λέγεσθαι πρὸς αὐτῶν. οἱ δ᾽ ἄρα τοσοῦτον ἀποδέουσι τοῦ μεμνῆσθαι ταύτης, ὥσθ᾽.

Cap. III. Unum igitur et primum id eſt, quod temperatam naturam, quae tamen non virtute modo, ſed etiam viribus reliquis praeſtat, non adverterunt, imo, tanquam nulla ſit, prorſus omiſerunt; quanquam ne loqui quidem de reliquis aliquid ſine hac potuerunt. Quippe quod vel in calida temperie calidum praevaleat frigido, vel in frigida temperie frigidum praeſtet calido, id ne intellexiſſe quidem eſt, niſi prius ponatur eucratos, i. e. temperata: neque enim alio quam ad hanc temperatam naturam ſunt intenti, quum ſanitatis tuendae victum inveſtigant, calidius juſto corpus jubentes refrigerare, vel frigidius calefacere, vel rurſus humidius ſiccare, vel ſiccius humectare; ſcilicet quo temperatum quemdam mediocremque ſtatum efficiant, id, quod minus eſt, ei, quod exuperat, ſemper aequantes. Ergo quem aſſidue ſectantur, et quo ſemper reſpicientes intemperatos ſtatus corrigunt, hunc ego quidem primum omnium ſtatum cenſuerim ab ipſis dici. Hi vero tantum abeſt ut ejus vel meminerint,

ὅλως παραλείπουσιν αὐτήν. ἀλλ' οὐ παραλέλειπται, φασὶν ἐξ αὐτῶν ἔνιοι, ἐν γὰρ τῇ θερμῇ καὶ ὑγρᾷ περιέχεται. καὶ πῶς οὐχὶ πέντε λέγετε τὰς πάσας εἶναι κράσεις, ἀλλὰ τέτταρας, εἴπερ τῆς ἀρίστης μέμνησθε; δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ τῶν δυσκράτων ἀνάγκη παραλελεῖφθαι μίαν, ἢ τὴν εὔκρατον. ἐγὼ μὲν δὴ σαφῶς οἶδα τὴν εὔκρατον αὐτοὺς παραλιπόντας, ἐξ ὧν ἀξιοῦσιν. ἐπειδὰν γὰρ θερμὴν καὶ ξηρὰν, καὶ ψυχρὰν καὶ ὑγρὰν, ἤ τινα ἄλλην λέγωσι κρᾶσιν, οὐ τῶν ἄκρων ἀκούειν ἡμᾶς χρῆναι ποιοτήτων, ἀλλὰ κατὰ τὴν πλεονεκτοῦσαν ἀεὶ γίνεσθαι προσηγορίαν. εἰ δ' οὐ βούλονται τὴν εὔκρατον παραλελεῖφθαι, τῶν ἄλλων [36] τινὰ δειχθήσονται παραλιπόντες. ἔστω γὰρ εὔκρατον εἶναι τὴν ὑγρὰν καὶ θερμὴν, ὥσπερ αὐτοὶ βούλονται. παραλελοίπασιν ἄρα σαφῶς τὴν ἀντικειμένην τῇ ψυχρᾷ καὶ ξηρᾷ δυσκρασίᾳ, ἐν ᾗ τὸ ὑγρὸν πλεονεκτεῖ καὶ τὸ θερμόν. ἀλλ' αὐτὴ, φασὶν, ἐστὶν ἥδε. καὶ πῶς ἐνδέχεται καὶ πλεονεκτεῖν ἅμα τὸ θερμὸν καὶ μὴ

ut etiam totum praetereant. At non praeterimus, inquiunt ex his aliqui; in calido enim et humido comprehenditur. Et quomodo non quinque esse in totum temperamenta dixistis, sed quatuor, si modo optimum non omisistis? quippe duorum alterum, aut ex intemperatis statibus necesse est unum esse omissum, aut ipsum temperatum. Atque ego quidem ex iis, quae statuunt, temperatum ipsis praetermissum certo scio; ubi enim calidum et siccum, vel frigidum et humidum, vel aliud quodvis tamperamentum nominant, non utique summas a nobis intelligi qualitates postulant; imo ex iis, quae superant, fieri appellationes volunt. Quod si temperatum statum omissum esse nolunt, certe reliquorum aliquem omisisse convincentur. Esto enim, sicut ipsi volunt, temperatus status is, qui calidus est et humidus; omissus igitur illis plane est is, qui frigidae intemperiei adversetur et siccae, nempe in qua humidum praepollet et calidum. At idem, inquiunt, is est. At qui fieri potest, ut simul exuperet calidum

Ed. Chart. III. [36.] Ed. Bas. I. (61.)

πλεονεκτεῖν, καὶ κρατεῖσθαι καὶ μὴ κρατεῖσθαι τὸ ψυχρόν; εἰ μὲν γὰρ εὔκρατός ἐστιν, οὐδὲν οὐδενὸς ἀμέτρως ἐπικρατεῖ, εἰ δὲ δύσκρατος, ἀνάγκη πλεονεκτεῖν τι τῶν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, φασὶν, ἴδιόν ἐστι τῆς εὐκράτου, τὸ κρατεῖν ἐν αὐτῇ τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, τὸ δ' ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ· κρατήσαντος γὰρ τοῦ ψυχροῦ, μετρίως μὲν, οὐκ ἀγαθὴν εἶναι τὴν κρᾶσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον, νόσον ἤδη γίνεσθαι, καθάπερ, εἰ καὶ σφοδρῶς κρατήσειε, θάνατον· οὕτω δὲ κἀπὶ τοῦ ξηροῦ συμπίπτειν ἐν ἀρχῇ μὲν δυσκρασίαν, ἐπὶ πλέον δὲ νόσον, ἐπὶ πλεῖστον δὲ κρατήσαντος, θάνατον· ὥσπερ οὐχὶ κἀπὶ τῆς ὑγρᾶς καὶ θερμῆς ταῦτα συμπίπτοντα. τίς γὰρ ἂν οὐχ ὁμολογήσειεν, ὡς, ἐπειδὰν μὲν ἐπ' ὀλίγον ἢ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ τύχοι πλεονεκτῆσαν, ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, δυσκρασίαν οὕτως γιγνομένην· ἐπειδὰν δ' ἐπὶ πλέον, νόσον· ἐπειδὰν δ' ἐπὶ πλεῖστον, θάνατον. ὁ γὰρ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν λόγος. ἢ μηδὲ τὰς ἀμέτρως ὑγρὰς καὶ θερμὰς καταστάσεις αἰτιώμεθα, μηδ' ὅσα μεθ' ὑγρότητος ἀμέτρου νοσήματα συνίσταται θερμὰ,

et non exuperet, et ſuperetur frigidum et non ſuperetur? Si enim temperatus ſtatus eſt, neutrum alterum immodice exuperat; ſin intemperatus, neceſſe eſt exuperet altera oppoſitionum pars. At hoc ipſum, inquiunt, temperati ſtatus proprium eſt, ut in eo calidum praeſtet frigido, et humidum ſicco; quippe ſi frigidum modice quidem vincat, non eſſe commodum temperamentum; ſin amplius exuperet, jam utique morbum exiſtere, aeque ut, ſi vehementer exuperet, mortem. Ad eundem modum in ſicco contingere: in principio quidem exiſtere intemperiem; ſi amplius augeatur, morbum; ſi plurimum exuperet, mortem: ceu vero in calido et humido non idem contingat; quis enim non dicat, ubi vel calidum frigido, vel humidum ſicco paulo quidem plus valet, intemperiem ita fieri; ubi amplius exuperat, morbum; ubi plurimum, mortem? ſiquidem eadem eſt utrobique ratio. Alioqui nec qui calidi humidique immodice ſtatus ſunt, eos vitio demus; nec, qui calidi morbi cum humore immodice

μηδὲ ταῦτ᾽ ὁμολογῶμεν εἶναι νοσήματα. πρὸς δὴ τοὺς τοιούτους λόγους ἀπομαχόμενοί τινες τῶν ἀπ᾽ Ἀθηναίου τοῦ Ἀτταλέως ὁμόσε χωροῦσιν, οὔτε κατάστασιν ὑγρὰν καὶ θερμὴν μέμφεσθαι λέγοντες, οὔθ᾽ εὑρεθῆναί τι νόσημα φάσκοντες ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἀλλὰ πάντως ἢ θερμὸν καὶ ξηρὸν ὑπάρχειν, ὡς τὸν πυρετὸν, ἢ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ὡς τὸν ὕδερον, ἢ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, ὡς τὴν μελαγχολίαν. ἐπιμέμνηνται δ᾽ ἐνταῦθα καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, ὑγρὸν μὲν καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸν χειμῶνα φάσκοντες, ξηρὸν δὲ καὶ θερμὸν τὸ θέρος, καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν τὸ φθινόπωρον, εὔκρατον δ᾽ ἅμα καὶ θερμὴν καὶ ὑγρὰν ὥραν καλοῦσι τὸ ἔαρ· οὕτω δὲ καὶ τῶν ἡλικιῶν τὴν παιδικὴν εὔκρατόν τε καὶ θερμὴν καὶ ὑγρὰν εἶναί φασι. δηλοῦσθαι δὲ τὴν εὐκρασίαν αὐτῆς νομίζουσι κἀκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς φύσεως, ἐῤῥωμένων τηνικαῦτα μάλιστα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸν θάνατόν φασιν εἰς ξηρότητα καὶ ψύξιν ἄγειν τὰ τῶν ζώων σώματα. καλεῖσθαι γοῦν ἀλίβαντας τοὺς νεκροὺς, ὡς ἂν μηκέτι λιβάδα καὶ ὑγρότητα κεκτημένους οὐδεμίαν, ἐξατμισθέντας ἅμα διὰ

confiftunt, eos morbos fateamur. Has quidem et ejusmodi objectiones diluentes quidam Attalenfis Athenaei fectatores, negant aut calidum humidumque ftatum vitio dari, aut morbum ullum inveniri, qui calidus fit et humidus, fed omnino qui vel calidus fit et ficcus, ut febris; vel frigidus et humidus, ut aqua intercus; vel frigidus et ficcus, ut melancholia. Faciunt hic et de anni temporibus mentionem, quorum hyemem frigidam effe atque humidam dicunt, aeftatem calidam et ficcam, autumnum frigidum et ficcum, ver autem tum temperatum, tum vero calidum humidumque appellant. Ad eundem modum et ex aetatibus puerilem quidem temperatam effe, tum vero calidam humidamque. Porro indicari autumant eorum temperiem ex naturalibus actionibus, quae illa aetate maxime fint firmae. Sed et mortem ajunt animantium corpora ad frigidum ficcumque perducere; quippe mortuos *ἀλίβαντας* vocari, quafi nihil humecti in fe habentes, utpote tum caloris

τὴν ἀποχώρησιν τοῦ θερμοῦ, καὶ παγέντας ὑπὸ τῆς ψύξεως. ἀλλ' εἴπερ ὁ θάνατος, φασὶ, τοιοῦτος, ἀναγκαῖον ἤδη τὴν ζωὴν, ὡς ἂν ἐναντίαν ὑπάρχουσαν αὐτῷ, θερμήν τε εἶναι καὶ ὑγράν· καὶ μὴν εἴπερ ἡ ζωὴ, φασὶ, θερμόν τι χρῆμα καὶ ὑγρόν ἐστιν, ἀνάγκη πᾶσα, καὶ τὴν ὁμοιοτάτην αὐτῇ κρᾶσιν ἀρίστην ὑπάρχειν, εἰ δὲ τοῦτο παντί που δῆλον, ὡς εὐκρατοτάτην, ὥστ' εἰς ταὐτὸ συμβαίνειν ὑγρὰν καὶ θερμὴν φύσιν εὐκράτῳ, καὶ μηδὲν ἄλλο εἶναι την εὐκρασίαν, ἢ τῆς ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος ἐπικρατούσης. οἱ μὲν δὴ τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀθήναιον λογοι τοιοίδε. δοκεῖ δέ πως ἡ αὐτὴ δόξα καὶ Ἀριστοτέλους εἶναι τοῦ φιλοσόφου, καὶ Θεοφράστου γε μετ' αὐτὸν, καὶ τῶν Στωϊκῶν, ὥστε καὶ τῷ πλήθει τῶν μαρτύρων ἡμᾶς δυσωποῦσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν Ἀριστοτέλους, ὅπως ἐγίνωσκεν ὑπὲρ θερμῆς καὶ ὑγρᾶς κράσεως, ἴσως ἂν, εἰ δεηθείη, ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ δείξαιμι· δοκοῦσι γάρ μοι παρακούειν αὐτοῦ.

Κεφ. δ'. [57] Τὸ δέ γε νῦν εἶναι, πειράσομαι πρῶτον

abitione eo exhauſtos, tum frigore rigentes. Quod ſi, inquiunt, mors talis eſt naturae, certe vita, quum ſit illi contraria, calida eſt et humida; at vero ſi vita calidum quiddam atque humidum eſt, omnino quod illi ſimillimum temperamentum eſt, id optimum neceſſario eſt; quod ſi eſt, neminem latet, idem quoque temperatiſſimum eſſe: ſic in idem recidere calidum humidumque ſtatum cum temperato, nec aliud eſſe probam temperiem, quam caliditatem ſimul et humiditatem dominari. Atque Athenaei quidem ſequacium hae ſunt rationes; videturque et Ariſtotelis philoſophi, et poſt eum Theophraſti et Stoicorum eadem eſſe quodammodo ſententia. Ita teſtium quoque numero nos territant. Ego vero, quemadmodum Ariſtoteles de calida humidaque temperie ſenſerit, in progreſſu, ſi res poſtulet, fortaſſe explicabo; videntur enim eum non recte accipere.

Cap. IV. Nunc id primum agam, ut eos, qui ſic

ἐνδείξασθαι τοῖς λέγουσι ταῦτα, πῆ ποτε σοφίζονται σφᾶς αὐτοὺς, εἶτ' ἐφεξῆς ἐπιδεῖξαι τὸν ἅπαντα λόγον, εἰς ἓν ἀθροίσας κεφάλαιον. ὅτι μὲν δὴ τὸ ἔαρ οἴονται θερμὸν εἶναι καὶ ὑγρὸν ἅμα καὶ εὔκρατον, ἐντεῦθεν σοφίζονται προφανῶς. οὔτε γὰρ ὑγρὸν ὡς χειμὼν, οὔτε θερμὸν ὡς τὸ θέρος, ὥστ' οὐδέτερον ἀμέτρως. ἀμετρίας δ' ἦν ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομάτων, καὶ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους, δηλωτικόν. διχῶς δ' ἐσφάλησαν, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ βούλεσθαι πάντως ἐν ταῖς ὥραις εὑρεῖν τὴν τετάρτην συζυγίαν τῶν κράσεων, ἔπειτα δ' ἐκ τοῦ καὶ θερμότερον ἢ κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ ὑγρότερον ἢ κατὰ τὸ θέρος ὑπάρχειν αὐτό. ἀλλ' οὔτ' ἀναγκαῖον ἐν ταῖς ὥραις ὑποτίθεσθαι τὴν τετάρτην συζυγίαν τῶν κράσεων, εἰ μὴ καὶ φαίνοιτο, καὶ τὸ παραβάλλειν αὐτὸ ταῖς ἑκατέρωθεν ὥραις οὐδὲν μᾶλλον ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἀποδείξει καὶ ξηρόν. εἰ μὲν γὰρ ἀμετρίας ἐστὶν ὀνόματα τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν, οὐκ ἀληθεύεται κατ' αὐτούς· σύμμετρον γὰρ ἐν ἅπασι τὸ ἔαρ.

fentiunt, in quo fe ipfos fallant, doceam: mox rem totam in unum coactam caput demonftrem. Cum enim calidum et humidum, atque etiam eucraton exiftimant ver effe, hinc fe manifefte decipiunt: nam neque humidum eft, ficut hyems, neque calidum, ficut aeftas; quare neutrum immodice; cum tamen ipfis auctoribus exceffum quendam indicet quodvis talium nominum. Bifariam autem funt decepti: primum quidem, quod in quatuor anni temporibus quartam temperamentorum conjugationem inventam omnino volunt: deinde, quod id ea ratione concludunt, quod fit ver hyeme quidem calidius, aeftate vero humidius. Verum nec quartam in temporibus anni ftatuere temperamenti conjugationem eft neceffe, nifi etiam talis appareat: et contuliffe id cum temporibus utrinque pofitis, non magis id humidum et calidum, quam frigidum probat et ficcum. Si enim calidum humidumque exceffus cujusdam nomina funt, non poteft, nec ipfis quidem auctoribus, verum effe; ver enim in omnibus mediocre: fi autem eo,

εἰ δ', ὅτι θέρους μέν ἐστιν ὑγρότερον, χειμῶνος δὲ θερμότερον, ὑγρόν ἐστι καὶ θερμὸν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν νομίζεσθαι προσήκει, διότι θέρους μέν ἐστι ψυχρότερον, χειμῶνος δὲ ξηρότερον. ἢ τίς ἀποκλήρωσις, ἓν μὲν τῶν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, ἓν δὲ ἀπὸ τοῦ θέρους λαμβάνειν; ἐν ἑκατέραις γαρ ἀμφοτέρων διαφέρον, οὐκ ἐξ ἡμίσεως ὀφείλει τὴν παραβολὴν, ἀλλ' ὁλόκληρον ἴσχειν. καὶ μὴν εἴπερ οὕτως γίνοιτο, τἀναντία φήσομεν ὑπάρχειν αὐτῷ. θερμὸν μὲν γὰρ ἔσται καὶ ξηρὸν, εἰ τῷ χειμῶνι, ψυχρὸν δ' αὖ καὶ ὑγρον, εἰ τῷ θέρει παραβάλλοιτο. κατ' οὐδετέραν οὖν τῶν παραβολῶν ὁλοκλήρως γινομένην ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔσται. εἰ δ' ἔξεστιν ἐκείνοις ἐξ ἑκατέρας αὐτῶν ἥμισυ λαβοῦσιν ὑγρὸν ἀποφαίνειν αὐτὸ καὶ θερμὸν, ἐξέσται δήπου καὶ ἡμῖν ἐπὶ θάτερον ἥμισυ μετελθοῦσιν ξηρὸν καὶ ψυχρὸν ἀποφῆναι, ξηρὸν μὲν ὡς πρὸς τὸν χειμῶνα, ψυχρὸν δὲ ὡς πρὸς τὸ θέρος. ἅπαντα οὖν οὕτως ἔσται τὸ ἔαρ, ὑγρὸν, ξηρὸν, θερμὸν, ψυχρόν. ἀλλ' οὐδὲ

quod aeftate humidius eft, hyeme vero calidius, idcirco humidum eft et calidum, quid caufae eft, quo minus frigidum id ficcumque putes propterea, quod aeftate frigidius et hyeme ficcius? vel quam fibi facit fortitionem, ut unam partem oppofitionis ab hyeme, alteram ab aeftate accipiat? quippe cum ab utroque in utraque oppofitionum parte diffideat, non ex dimidio collationem, fed ex toto habere debebat. Atqui fi ita fiat, contraria illi ineffe dicemus: nam calidum erit et ficcum, fi conferatur cum hyeme; frigidum et humidum, fi cum aeftate. Ex neutra igitur collatione, fi modo integra eft, calidum et humidum erit. Sed fi illis licet, ex utraque oppofitione fumpto dimidio, calidum id humidumque afferere, nobis quoque ad alterum dimidium transire atque id frigidum et ficcum dicere quidni licebit? fcilicet ficcum, ut ad hyemem; frigidum, ut ad aeftatem. Omnia igitur hac ratione ver erit, humidum, ficcum, calidum, frigidum. Atqui

κατ᾽ αὐτοὺς ἐκείνους οἷόν τέ ἐστιν ἐν ἑνὶ καὶ ταὐτῷ πράγματι τὰς τέτταρας ἐπικρατῆσαι ποιότητας· οὔκουν οὔτε θέρει παραβαλεῖν· οὔτε χειμῶνι τὸ ἔαρ, ἀλλ᾽ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ σκοπεῖσθαι δίκαιον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν χειμῶνα διὰ τοῦτο λέγομεν ὑγρὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν, ὅτι τῶν ἄλλων ὡρῶν ἐστιν ὑγρότατος καὶ ψυχρότατος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἄλλως αὐτῷ συμβέβηκεν· ὅτι δὲ πλεονεκτεῖ κατ᾽ αὐτὸν ἡ μὲν ὑγρότης τῆς ξηρότητος, ἡ δὲ ψυχρότης τῆς θερμότητος, διὰ τοῦτο ψυχρὸς εἶναι καὶ ὑγρὸς λέγεται. κατὰ ταὐτὸ δὲ καὶ τὸ θέρος, ὅτι κᾀν τούτῳ τὸ μὲν ὑγρὸν ἀπολείπεται τοῦ ξηροῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν τοῦ (62) θερμοῦ, διὰ τοῦτο θερμὸν εἶναι λέγεται καὶ ξηρόν. καὶ γὰρ δίκαιον, ἐκ τῆς οἰκείας φύσεως ἑκάστην τῶν ὡρῶν ἐξεταζομένην, οὐ πρὸς ἄλλην τινὰ παραβαλλομένην, ἢ θερμὴν, ἢ ψυχρὰν, ἢ ξηρὰν, ἢ ὑγρὰν ὀνομάζεσθαι. καὶ δὴ καὶ σκοπουμένῳ σοι κατὰ τάδε φανεῖται τὸ ἔαρ ἀκριβῶς μέσων ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν. οὔτε γὰρ ὡς ἐν χειμῶνι πλεονεκτεῖ τὸ ψυχρὸν

in illorum ipforum fententia non poffunt quatuor qualitates in una eademque re praepollere. Ergo neque aeftati, neque hyemi ver comparare eft aequum, fed potius ipfum per fe aeftimare. Neque enim hyemem ipfam ea de caufa humidam effe et frigidam dicimus, quod reliquis temporibus humidior frigidiorque fit: immo id illi alia quoque ratione accidit: fed quod humiditas in ea fuperet ficcitatem, et frigiditas calorem, propterea frigida dicitur atque humida. Ad eundem modum et aeftas, quia in ea humidum vincitur a ficco et frigidum a calido, ipfa quoque calida dicitur et ficca: fiquidem aequum cenfeo quatuor anni temporum quodlibet ex fuapte aeftimatum natura, non autem ex alterius comparatione, calidum, frigidum, humidum ficcumve nominari debere. Quin etiam, fi ad hanc formulam aeftimes, apparebit tibi, ver effe omnis exceffus plane in medio: cum neque, ficut in hyeme,

ἐν αὐτῷ τοῦ θερμοῦ, οὔθ' ὡς ἐν θέρει πλεονεκτεῖται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ξηρότητός τε καὶ ὑγρότητος ἰσομοιρία τίς ἐστιν ἐν αὐτῷ, μήθ' ὡς ἐν θέρει κρατοῦντος τοῦ ξηροῦ, μήθ' ὡς ἐν χειμῶνι τοῦ ὑγροῦ. διὰ τοῦτο ὀρθῶς εἴρηται πρὸς Ἱπποκράτους, [38] ἦρ δὲ ὑγιεινότατον καὶ ἥκιστα θανατῶδες. ἀλλὰ καὶ τὸ φθινόπωρον ἧττον μὲν ἢ τὸ θέρος θερμὸν, ἧττον δὲ ἢ ὁ χειμὼν ψυχρόν. ὥστε ταύτῃ μὲν οὔτε θερμὸν ἁπλῶς, οὔτε ψυχρὸν, ἀμφότερα γάρ ἐστι, καὶ οὐδέτερον ἄκρως. ἕτερον δέ τι πρόσεστιν αὐτῷ κακὸν, ὅπερ ἐπεσημήνατο καὶ Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς λέγων· ὁκόταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ ψῦχος γίγνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι χρή. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ μάλιστα νοσῶδες ἐργαζόμενον τὸ φθινόπωρον, ἡ ἀνωμαλία τῆς κράσεως. οὐκ ὀρθῶς οὖν εἴρηται ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, οὐ γάρ ἐστι ψυχρὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ θεωρούμενον, ὥσπερ ὁ χειμὼν, ἀλλὰ τῷ θέρει παραβαλ-

plus valet in eo frigidum, quam calidum; neque, ficut in aeftate, minus. Ad eundem modum ficcitatis humiditatisque aequabilitatem in eo fpectes, neque fcilicet in eo, ficut in aeftate, praevalente ficco, neque, ficut in hyeme, exuperante humido. Proinde recte ab Hippocrate eft dictum, ver effe faluberrimum, ac minime morbis, qui mortem afferant, obnoxium. Eft et autumnus utique quam aeftas minus calidus; fic utique quam hyems minus frigidus: quare hac ratione nec calidus abfoluto fermone eft, nec frigidus, quippe cum ambo fit, ac neutrum ad fummum: caeterum alterum in eo eft incommodum, quod etiam Hippocrates illa fententia fignificavit, qua in Aphorismis dixit: Cum eodem die modo nos calor urget, modo frigus afficit, autumnales expectandi morbi funt. atque ea res eft, quae maxime autumnum morbiferum facit, inaequalis ipfa temperies. Itaque non recte frigidus ficcusque dicitur: non enim frigidus eft, fi ipfe per fe fpectetur, ut hyems eft: fed ubi cum aeftate confertur, utique

λόμενον, ἐκείνου ψυχρότερον. οὐ μὴν οὐδ᾽ ὁμαλῶς εὔκρατον, ὡς τὸ ἔαρ, ἀλλ᾽ ὅτι μάλιστα τούτῳ διενήνοχεν ἐκείνης τῆς ὥρας, ὅτι τὴν εὐκρασίαν τε καὶ τὴν ὁμαλότητα διὰ παντὸς ἴσην οὐ κέκτηται. πολὺ γὰρ θερμότερόν ἐστι κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἢ κατὰ τὴν ἕω τε καὶ τὴν ἑσπέραν. ὑγρότητι δὲ καὶ ξηρότητι μέσον μὲν οὐκ ἔστιν ἀκριβῶς, ὡς τὸ ἔαρ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ ξηρότερον ῥέπει. λείπεται δὲ καὶ τούτῳ τοῦ θέρους, οὐ μὴν τοσοῦτόν γε, ὅσον θερμότητι. δῆλον οὖν, ὡς οὐδὲ τὸ φθινόπωρον ἁπλῶς οὕτως ῥητέον, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι, ψυχρόν τε εἶναι καὶ ξηρόν. ἄκρως μὲν γὰρ οὐδέτερόν ἐστιν, ἐπικρατεῖ δ᾽ ἐν αὐτῷ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ. καὶ δικαίως ἂν λεχθείη ταύτῃ μὲν ξηρὸν, ἐν δὲ τῇ κατὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα διαφορᾷ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ ἀνώμαλον. ὥστ᾽ εἴπερ τὰς τέσσαρας συζυγίας τῶν κράσεων εἰς τὰς τέσσαρας ὥρας διανεῖμαι σπεύδουσιν, ἴστωσαν οὐ μόνον ἦρι κακῶς προσάψαντες ὑγρότητα καὶ θερμότητα κράσεως, ἀλλὰ καὶ φθινοπώρῳ ψυχρότητα καὶ ξηρότητα.

illa frigidior: ſed nec aequabiliter temperatus, ſicut ver, imo in hoc maxime ab illo tempore diſſidet, quod mediam temperiem et aequalitatem perpetuo parem non ſervat, quippe meridie multo eſt calidior, quam mane, aut veſperi: nec in humido et ſicco medium omnino ſtatum obtinet, quemadmodum et ver, ſed ad ſiccius devergit: ab aeſtate vero etiam in hoc vincitur, non tamen tanto intervallo, quanto in calore. Ergo patere arbitror, nec autumnum abſoluto ſermone et citra exceptionem frigidum et ſiccum (ſicut illis placet) dicendum eſſe, cum neutrum ad ſummum ſit, ſed vincat in eo ſiccitas humiditatem: qua ratione merito ſiccus appelletur: in calore vero et frigore mixtum quiddam ex ambobus et inaequale ſtatuatur. Proinde ſi quatuor temperamentorum conjugationes in quatuor anni tempora distribui volunt, ſciant, ſe non ſolum veri calidum humidumque ſtatum male aſſignaſſe, ſed etiam autumno frigidum et ſiccum: quanquam, ſi hoc qu

καίτοι γε, εἰ καὶ τοῦτο συνεχωρεῖτο ξηρὸν εἶναι καὶ ψυχρόν, οὐκ ἦν ἀναγκαῖον εὐθέως, ὑγρὸν εἶναι καὶ θερμὸν τὸ ἔαρ. οὐ γάρ, εἰ τέτταρες αἱ πᾶσαι συζυγίαι τῶν ἀμέτρων κράσεων εἰσίν, ἤδη πάσας ἀναγκαῖον εἰς τὰς τέσσαρας ὥρας νενεμῆσθαι. ἀλλ' εἴπερ ἄρα τάξις τίς ἐστιν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ κατὰ τὸ βέλτιον, οὐ κατὰ τὸ χεῖρον ἅπαντα κεκόσμηται, πιθανώτερον ἦν, εὐκράτους μὲν τὰς πλείους ὥρας γεγενῆσθαι, μίαν δὲ ἐξ αὐτῶν, εἴπερ ἄρα, τὴν δύσκρατον. οἱ δέ γε τοὐναντίον ἀποδεῖξαι σπεύδουσιν, ὡς οὐδεμία τῶν ὡρῶν ἐστιν εὔκρατος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ νῦν μὲν τὸ θερμόν, αὖθις δὲ τὸ ψυχρόν, καὶ νῦν μέν, εἰ τύχῃ, τὸ ξηρόν, αὖθις δὲ τὸ ὑγρόν. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀποδέω τοῦ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἀποφαίνειν τὸ ἔαρ, ἢ, ὅ τί περ ἂν εὔκρατον ᾖ, θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι συγχωρεῖν, ὥστε πᾶν τοὐναντίον ἀποφαίνομαι, χειρίστην εἶναι κατάστασιν κράσεως τοῦ περιέχοντος ἀέρος τὴν θερμὴν καὶ ὑγράν, ἣν ἐν μὲν ταῖς ὥραις οὐκ ἂν εὕροις ὅλως, ἐν δὲ ταῖς νοσώδεσί τε καὶ

que concedamus frigidum et ficcum effe, non erit ftatim neceffe ver humidum calidumque effe. Non enim, fi quatuor temperierum immoderatarum conjugationes in totum funt, jam omnes eas in quatuor anni tempora difpenfari neceffe eft: fed fi quis hoc in mundo eft ordo, ac prout melius eft, non prout pejus, omnia funt difpofita, probabilius fit, plura quidem ex anni temporibus temperata effe facta: unum vero, fi modo aliquid, intemperatum. Hi vero contra oftendere conantur, nullum eorum effe temperatum, fed neceffario in ipfis exuperare alias calidum, alias frigidum; et nunc, i ita fors tulit, ficcum, nunc humidum. Ego vero antum abeft, ut aut ver humidum et calidum pronuniem, aut, fi quid temperatum eft, calidum atque humidum effe concedam, ut, quod plane contrarium eft, affirmem, omnium aëris nos ambientis temperamenrum peffimum id effe, quod humidum eft et calidum: od fane temperamentum in quatuor anni temporibus enire prorfus nequeas: in morbido et peftilenti

λοιμώδεσι καταστάσεσιν ἐνίοτε συμπίπτει, καθάπερ που καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐμνημόνευσε, λέγων· ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λάβρῳ δι᾽ ὅλου. τοῦτο γάρ ἐστιν ἴδιον ὑγρᾶς καὶ θερμῆς καταστάσεως, ὕειν συνεχῶς ἐν καύμασιν. εἰ δ᾽ ἤτοι μόνον εἴη καῦμα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἔχοντος θέρους, ἢ ὕει μὲν, ἀλλ᾽ ἐν κρύει, καθάπερ ἐν χειμῶνι, θερμὴν καὶ ὑγρὰν οὐχ οἷόν τε τὴν τοιαύτην εἶναι κατάστασιν. ἆρ᾽ οὖν ἄνοσον ἐκεῖνο τὸ θέρος, ἐν ᾧ, φησὶν, ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λάβρῳ δι᾽ ὅλου; καὶ μὴν ἄνθρακας ἐν αὐτῷ γενέσθαι διηγεῖται, σαπέντων δηλονότι τῶν ἐν τῷ σώματι περιττωμάτων, καί τινας ἰχῶρας θερμοὺς καὶ ὑγροὺς ἀμέτρως γεννησάντων. [39] εἴσῃ δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς ῥήσεως, εἰ πᾶσαν αὐτήν σοι παραγράψαιμι, τόνδε τον τρόπον ἔχουσαν. ἄνθρακες ἐν Κρανῶνι θερινοί. ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λάβρῳ δι᾽ ὅλου. ἐγίνοντο δὲ μᾶλλον Νότῳ· καὶ ὑπεγίνοντο μὲν ὑπὸ τὸ δέρμα ἰχῶρες· ἐγκαταλαμβανόμενοι δὲ ἐθερμαίνοντο καὶ κνησμὸν ἐνεποίεον· εἶτα φλύκταιναι ὥσπερ πυρίκαυστοι

aëris ftatu interdum incidit, veluti quodam loco Hippocrates commemorat his verbis: Pluebat per aeftum imber largus affidue. Id namque eft humidi et calidi ftatus proprium, ut in aeftu affidue pluat: quod fi vel tantum aeftus fit, quemadmodum in naturaliter fe habente aeftate, vel pluat, fed in frigore, veluti hyeme folet: fieri nequit, ut is ftatus calidus fit et humidus. An igitur fine morbis erat aeftas illa, in qua pluiffe dicit in caloribus affidue largum imbrem? Atqui carbunculos in ea fuiffe narrat, putrefcentibus fcilicet in corpore excrementis, ac faniem quandam, quae calida humidaque immodice fuerat, gignentibus. Intelliges id ex ipfa dictione, fi totam tibi afcripfero. Ea fic habet: Erant in Cranone carbunculi aeftivi. Pluebat per aeftum largo imbre, idque affidue: accidebat autem hoc magis Auftro. Ac fuberat quidem fub cute fanies, quae conclufa incalefcebat ac puritum excitabat: mox puftulae veluti ambuftis oboriebantur, uri

Ed. Chart. III. [59.] Ed. Bas. I. (62.)

ἐπανίσταντο, καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα καίεσθαι ἐδόκεον. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν, ὡς ἂν μιᾶς ὥρας μετακοσμηθείσης, ἧττον τὸ κακόν· εἰ δὲ δύο ἢ τρεῖς ὑπαλλαχθεῖεν, ἢ καὶ σύμπαν τὸ ἔτος ὑγρὸν καὶ θερμὸν γένοιτο, μέγιστον ἀνάγκη συμπεσεῖν οὕτω λοιμὸν, οἷον ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν διηγεῖται. παραγράψω δὲ πρῶτον μὲν ἃ περὶ τῆς τῶν ὡρῶν ἀκοσμίας εἶπεν, ἐφεξῆς δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς ἐπιγινομένης φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων. ἐν ἅπασι δ' αὐτοῖς προσέχειν σε τὸν νοῦν ἀκριβῶς ἀξιῶ καὶ σκοπεῖσθαι, πρῶτον μὲν, ὁποῖόν τι πρᾶγμα θερμὴ καὶ ὑγρὰ κρᾶσίς ἐστιν, ὡς οὐδὲν ἦρι παρόμοιον, εὐκράτῳ χρήματι· δεύτερον δὲ, ὡς ἀναγκαῖον ἐν αὐτῇ σήπεσθαι πάντα. ἄρχεται μὲν οὖν ὁ Ἱπποκράτης τῆς διηγήσεως ὧδε. ἔτος νότιον, ἔπομβρον, ἄπνοια διὰ τέλεος. εἶτα τούτοις ἐπιφέρει τὰ κατὰ μέρος ἁπάσης τῆς καταστάσεως, ὄμβρους πολλοὺς ἐν θερμῇ καὶ νοτίῳ καταστάσει γενέσθαι γράφων, εἶτ' αὖθις τὸν σύμπαντα λόγον εἰς ἓν ἐπὶ τέλει κεφάλαιον ἀγαγὼν οὕτως. γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου,

que sub cute videbantur. Verum hic minus, utpote uno tantum e quatuor temporibus mutato, malum fuit. Quod si duo triave sint mutata, aut etiam totus annus calidus humidusque fuerit, necesse est magna pestilentia succedat, cujusmodi in tertio Epidemiῶn, i. e. grassantium publice morborum, narrat. Apponam autem primum quae de temporum intempestivo statu scripsit: deinde de hominum, quae subsequuta est, corruptela. Advertas autem animum in omnibus diligenter velim, aestimesque primum, cujusmodi res sit calida humidaque temperies, quamque veri (quod temperata res est) dissimilis: deinde quam necessario in ea omnia putrescant. Incipit igitur Hippocrates narrationem in hunc modum: Annus austrinus, pluvius, a ventis in totum silens. Deinde totius status particularem rationem his subjicit, crebros imbres in calido et austrino statu fuisse scribens: mox universum sermonem in unam summam sic conferens in fine, inquit: Cum fuisset totus annus austrinus,

Ed. Chart. III. [39.] Ed. Baf. I. (62.)

φησὶ, νοτίου, καὶ ὑγροῦ, καὶ μαλακοῦ, τάδε καὶ τάδε συνέπεσεν, ἃ ξύμπαντα μὲν ἀναγράφειν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ μακρόν· ἔνεστι δὲ τῷ βουλομένῳ, λαβόντι τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν, ἀναγινώσκειν τὰ κατὰ μέρος, εἰς ἓν ἅπαντα κεφάλαιον ἀναγόμενα, σηπεδόνα μεγίστην, ἧς καὶ αὐτῆς ὀνομαστὶ πολλακις ὁ Ἱπποκράτης ἐπιμέμνηται, ποτὲ μὲν ὡδέ πως λέγων· ἦν δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα το συνιστάμενον οὐ πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη, καὶ ῥεῦμα πολὺ καὶ ποικίλον· ὁτὲ δὲ πάλιν ὡδί· καὶ ἐν αἰδοίοισιν ἄνθρακες οἱ κατὰ θέρος, καὶ ἄλλα, ἃ σῆψις καλέεται, καὶ ὡς ἐκ τῆς σήψεως ταύτης πολλοῖσι μὲν βραχίων καὶ πῆχυς ὅλως ἀπεῤῥύη, πολλοῖσι δὲ μηρὸς ἢ τὰ περὶ τὴν κνήμην ἀπεψιλοῦτο, καὶ ποῦς ὅλος. ἀλλὰ καὶ ὀστῶν, καὶ σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ἄρθρων ἐκπτώσεις ἐγίγνοντο μεγάλαι. καὶ ὅλως οὐδέν ἐστιν εὑρεῖν ὧν ἔγραψε παθημάτων, ὃ μὴ σηπεδόνος ἔγγονον ὑπάρχει, δεόντως. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ ξηροῦ τι σήπεσθαι πέφυκεν, οὔθ᾽ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ. μάθοις δ᾽ ἂν, εἰ θεάσαιο τά τε κρέα καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα τὰ πρὸς τῶν

humidus et mollis, et haec inciderunt: quae utique omnia in hoc libro fcripfiffe fit longum: licet autem, cui libuerit, in tertio Epidemiῶn membratim ea legere, ac in unum caput omnia redacta videre, nempe putredinem maximam: cujus etiam ipfius Hippocrates non raro nominatim meminit, alias fic fcribens: Erat autem et fluxio ipfa collecta haud fimilis puri, fed alia quaedam putredo, ac fluxio multa variaque. Alias fic: Et in pudendis carbunculi aeftivi, tum alia, quae putredines appellantur: utque ex hac putredine multis quidem brachium et cubitus totus decideret: multis femur vel fura nudaretur, totusque pes: quin etiam magni offium, carnium, nervorum articulorumque prolapfus inciderunt. Denique nullum ex affectibus, quos fcripfit, invenias, qui merito foboles putredinis non fit: quippe quod nec a ficco putrefieri quicquam fit aptum, nec a frigido, intelliges, fi carnes et reliqua,

ἀνθρώπων ταριχευόμενα, τὰ μὲν ἁλσὶ, τὰ δ' ἅλμῃ, τὰ δ' ὄξει, τὰ δ' ἄλλῳ τινὶ τῶν ξηραινόντων σκευαζόμενα καλῶς. μάθοις δὲ καὶ ὡς ἐν τῷ βοῤῥᾷ, ξηρῷ καὶ ψυχρῷ τὴν φύσιν ὑπάρχοντι, ἄσηπτα μέχρι πλεῖστον διαμένει πάντα· σήπεται δ' ἑτοίμως ταῖς νοτίαις καταστάσεσιν. ἔστι γὰρ οὖν καὶ οὗτος ὁ ἄνεμος ὑγρὸς καὶ θερμός. ὥστε πᾶν τοὐναντίον ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα τοῖς ὑγρὸν καὶ θερμὸν ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὸ ἔαρ. οὔτε γὰρ τοιοῦτό ἐστιν, οὔθ' ὑγιεινὸν ἂν ἦν, εἴπερ ἦν τοιοῦτο. οἱ δὲ καὶ (63) τοιοῦτο εἶναί φασιν αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦθ' ὑγιεινὸν ὑπάρχειν, ἐν ἀμφοτέροις ἁμαρτάνοντες, ὅσα τε ταῖς αἰσθήσεσιν ἔνεστι διαγνῶναι, καὶ ὅσα τῷ λόγῳ διασκέψασθαι. ταῖς μὲν γὰρ αἰσθήσεσιν ἔνεστιν ἐναργῶς μαθεῖν εὔκρατον ἀκριβῶς αὐτὸ, τῷ λόγῳ δ' ἐξευρεῖν, ὡς διὰ τοῦτ' ἔστιν ὑγιεινὸν, διότι μηδὲν ἐν αὐτῷ τῶν τεττάρων ἐπικρατεῖ. εἰ δέ γ' ἤτοι τὸ θερμὸν ἐπεκράτει πολλῷ τοῦ ψυχροῦ, ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, σηπεδόνων τε ἂν ἦν εὔφορον οὕτω καὶ πασῶν τῶν ὡρῶν

quaecunque aſſervari ab hominibus ſolent, obſerves, haec ſale, haec muria, haec aceto, haec alio quopiam ex iis, quae ſiccant, commode praeparari. Deprehendas et Borea (qui ſiccus natura et frigidus ventus eſt) omnia quam diutiſſime imputria durare: contra putreſcere facillime auſtrino ſtatu: eſt enim is ventus calidus et humidus. Itaque nos in totum contra, quam ii, qui calidum et humidum ver autumant, decernimus: cum neque tale ſit, neque, ſi eſſet, utique ſalubre eſſet. Hi tamen et tale eſſe volunt, et propterea etiam ſalutiferum, utrobique peccantes, tum in iis quae ſenſu percipere, tum quae ratione eſt intelligere: cum ſenſu id manifeſte liceat plane temperatum advertere; nec minus ratione illud invenire, quod propterea eſt aptum ſanitati, quod e quatuor nulla in eo qualitatum exuperet. Quod ſi vel caliditas ejus frigiditatem multo excederet, vel humiditas ſiccitatem, tum variis putredinibus obnoxium, tum hac ratione omnium anni temporum morbis eſſet maxime opportu-

τοσαυθέστατον. [40] ἀλλ' ἡ τῆς τῶν τεττάρων κράσεων ἰσομοιρία τῆς τε εὐκρασίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὑγιείας αἰτία. πόθεν οὖν ἐπῆλθέ τισιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἀποφήνασθαι τὸ ἔαρ; ἐκ τοῦ βουληθῆναι δηλονότι τὰς τέτταρας συζυγίας τῶν κράσεων εἰς τὰς τέτταρας ὥρας διανεῖμαι. τοῦτο δ' αὐτὸ πάλιν ἐκ τοῦ παραλιπεῖν τὴν πρώτην ἁπασῶν, τὴν εὔκρατον, ἐγένετο. καὶ γὰρ οὖν καὶ διαιτημάτων, καὶ φαρμάκων, ἁπάντων τε τῶν ὄντων, εἰς τὰς τέτταρας ταύτας συζυγίας ἀνάγουσι τὰς διαφοράς.

Κεφ. ε΄. Ὧι καὶ δῆλον, εἰς ὅσον οἱ περὶ φύσεως ἀνθρώπου λογισμοὶ, σφαλέντες τῆς ἀληθείας, εἰς τὰς ἰάσεις βλάπτουσι, καὶ βέλτιόν ἐστι δυοῖν θάτερον, ἢ μηδ' ὅλως ἅπτεσθαι τῶν τοιούτων λόγων, ἀλλ' ἐπιτρέψαι τῇ πείρᾳ τὸ πᾶν, ἢ πρότερον ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γυμνάσασθαι. τὸ δὲ μήτε τῇ πείρᾳ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπιχειρεῖν τε θεωρίᾳ φυσικῇ πρὸ τοῦ τὸν λογισμὸν, ᾧ μέλλοιμεν εὑρίσκειν αὐτὴν, ἀσκῆσαι πρεπόντως, ἀναγκαῖον ἀπάγειν εἰς τὰ τοιαῦτα

num. Sed quatuor qualitatum mixtionis aequalitas et mediae temperaturae ejus, et ſalubritatis eſt cauſa. Quid igitur medicis ac philoſophis quibusdam perſuaſit, ut calidum humidumque ver eſſe judicarent? nempe quod quatuor temperamentorum conjugia quatuor anni temporibus adaptare voluerunt. Porro id inde accidit, quod primum omnium temperamentorum, id eſt temperatum ipſum, praetermiſerunt. Quin etiam victuum, medicamentorum, omnium denique rerum differentias ad has quatuor conjugationes reducunt.

Cap. V. Ex quo manifeſtum eſt, quantopere parum rectae fallacesque de hominis natura rationes medicationibus obſint: ſatiusque erat duorum alterum, aut prorſus ejusmodi rationes non attigiſſe, ſed totum experientiae concedere, aut prius in logica ſpeculatione exercitatum fuiſſe. Quippe qui nec experientiae eſt attentus, et naturalem ſpeculationem aggreditur prius, quam rationem, qua haec inveniat, convenienter exercuit, neceſſe eſt in ejusmodi ſophis-

σοφίσματα, καὶ περί γε τῶν φαινομένων ὡς ἀναισθήτους ἀναγκάζει διαλέγεσθαι, μάρτυρά τε καλεῖν Ἀριστοτέλη, παρακούοντας ὧν διδάσκει. πολλαχῶς γὰρ ἐκεῖνος οἶδε καὶ τὸ θερμὸν λεγόμενον, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρόν· οἱ δ' οὐκ ἀκούουσιν αὐτοῦ πολλαχῶς, ἀλλ' ὡσαύτως ἀεί. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς οὐ ταὐτό ἐστιν, ἢ οἰκείῳ τινὶ καὶ συμφύτῳ θερμῷ θερμὸν ὑπάρχειν, ἢ ἐπικτήτῳ καὶ ἀλλοτρίῳ, διῆλθεν Ἀριστοτέλης· οἱ δέ γε καὶ τούτου παρακούουσιν. ἔτι τε πρὸς τούτοις ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Θεόφραστος, ἐς ὅ τι χρὴ βλέποντας ἢ εὔκρατον ἢ δύσκρατον ὑπολαμβάνειν εἶναι τὴν φύσιν, ἀκριβῶς εἰρήκασιν. οἱ δ' οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀλλ' ὅταν ἀκούσωσι λεγόντων αὐτῶν, ὑγρὸν εἶναι καὶ θερμὸν τὸ ζῶον, ἢ τὴν τοῦ παιδὸς κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμὴν, οὔθ' ὅπως εἴρηται ταῦτα συνίασιν, ἐμπλήκτως τε μεταφέρουσι τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ὥρας, ὥσπερ ταὐτὸ ὂν, ἀλλ' οὐ μακρῷ διαφέρον, ἢ τὴν οἰκείαν κρᾶσιν ὑγρὰν εἶναι καὶ θερμὴν, ἢ τὴν τοῦ περιέχον-

mata fit perductus: ac de evidentibus, ceu is, qui fenfu careat, disputet, tum Ariftotelem teftem advocet, male fcilicet accipiendo ea, quae praecipit. Hic enim calidum, frigidum, humidum et ficcum multipliciter dici novit: illi, non quafi multipliciter, fed quafi ad eundem perpetuo modum dici velit, accipiunt. Quin etiam is, quod aliquid fuo naturali calore, aut alieno et acquifito calidum fit, non effe idem indicavit: illi hoc quoque perperam accipiunt. Ad haec Ariftoteles, itemque Theophraftus, quo refpicientes, temperatam intemperatamve naturam effe, conjicere oporteat, diligenter prodiderunt: illi ne id quidem intelligunt, fed cum hos audiunt animal calidum humidumque dicere, aut pueri temperiem humidam calidamque effe, nec, quemadmodum ea dicta fint, intelligunt, ftupidi ad quatuor anni tempora fermonem transferunt: ceu vero idem fit, ac non longo intervallo diffidens, propriam alicujus temperiem humidam calidamque effe, aut cir-

τος ἡμᾶς ἀέρος. οὔτε γὰρ ταὐτό ἐστιν οὔθ' ὁμοίως ὑγρὰ καὶ θερμὴ ζώου κρᾶσις ἀέρος ὑγρᾷ καὶ θερμῇ κράσει λέγεται. τί δ' ἦν τὸ τούτων ἁπάντων αἴτιον, ἤδη διηγήσομαι, καὶ δείξω σαφῶς τοῖς προσέχειν τὸν νοῦν βουλομένοις, ὡς μικρὰ πταίσματα τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς λογικῆς θεωρίας διδασκομένων αἴτια μεγίστων ἁμαρτημάτων γίνεται, καὶ κινδυνεύει πάντα τὰ κακῶς πραττόμενα κατά τε τὰς τέχνας ἁπάσας καὶ μέντοι καὶ κατὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ πράξεις ἕπεσθαι σοφίσμασιν. ἕπεται τοιγαροῦν καὶ τάδε τὰ σοφίσματα τῷ μὴ διελέσθαι περὶ τῶν σημαινομένων ὀρθῶς, ἀλλ' οἰηθῆναι τὸ θερμὸν λέγεσθαι διχῶς, τὸ μὲν ὡς ἄκρατον καὶ ἄμικτον καὶ ἁπλοῦν, τὸ δὲ ὡς ἐν τῇ πρὸς τὸ ἐναντίον ἐπιμιξίᾳ πλεονεκτοῦν. ὅτι δὲ καὶ παραβάλλοντες ἑτέρᾳ κράσει πολλάκις ἑτέραν ἀποφαινόμεθα τὴν ἑτέραν αὐτῶν εἶναι θερμὴν, ἐπιλανθάνονται καὶ τοῦδε. καὶ μὴν οὕτω τὰ ζῶα θερμὰ καὶ ὑγρὰ λέγεται πρὸς τῶν παλαιῶν, οὐ

cumdati nobis aëris. Neque enim aut idem eſt, aut ſimiliter dicitur animalis temperies calida et humida, ſicut aëris temperamentum calidum dicitur et humidum. Quae igitur ſit omnium horum cauſa, jam dicam, clareque oſtendam iis praeſertim, qui intenti eſſe volunt, exiguum errorem in iis, quae inter initia logicae ſpeculationis traduntur, maximorum errorum cauſam fieri: ac fortaſſis omnia, quae vel in cunctis artibus, vel in vitae actionibus perperam geruntur, ſophiſmatis ſuccedunt. Atque haec quidem ſophiſmata illi vitio ſuccedunt, quod utique non recte definitum eſt de calidi ſignificationibus, ſed duobus tantum modis dici id putatum: quorum altero ſignificetur, quod ſincerum, immixtum et ſimplex eſt, altero, quod in mixtione cum ſuo contrario id ſuperat: quod autem et alteram temperiem cum altera conferentes ſubinde alteram earum calidam, pro eo quod eſt, calidiorem pronunciamus, id non meminerunt. Atqui ad eum modum animantia veteribus calida et humida ſunt dicta, non propriae

κατὰ τὴν ἰδίαν κρᾶσιν ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῖς γε φυτοῖς καὶ τοῖς τεθνεῶσι παραβαλλόμενα. [41] καὶ γὰρ τῶν τεθνεώτων ζῶα καὶ τῶν φυτῶν ἐστι θερμότερα καὶ ὑγρότερα. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν ζώων αὐτῶν ἀλλήλοις κατ' εἴδη παραβαλλομένων, ξηρότερον μὲν ὁ κύων, ὑγρότερον δὲ ὁ ἄνθρωπος. εἰ δὲ μύρμηκι καὶ μελίττη παραβάλλοις τὸν κύνα, ξηρότερα μὲν ἐκεῖνα, τὸν κύνα δ' ὑγρότερον εὑρήσεις. ὥστε ταὐτὸ ζῶον ξηρὸν μὲν ὡς πρὸς ἄνθρωπον ὑπάρχειν, ὑγρὸν δ' ὡς πρὸς μέλιτταν· οὕτω δὲ καὶ θερμὸν μὲν, ὡς πρὸς ἄνθρωπον, ψυχρὸν δ', ὡς πρὸς λέοντα. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τὸ πρὸς ἕτερόν τι λεγόμενον τὰς ἐναντίας ἅμα κατηγορίας ἐπιδέχεται. οὐ γὰρ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ ταὐτὸ σῶμα θερμὸν ἅμα λέγεται καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς ταὐτό. οὐ γὰρ, ὅτι δεξιὸς ἅμα καὶ ἀριστερὸς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ἄτοπον· εἰ δέ γε πρὸς ἄλλον μὲν δεξιὸς, πρὸς ἄλλον δὲ ἀριστερὸς, οὐδὲν ἄτοπον. οὕτως οὖν καὶ κύων ὑγρὸς ἅμα καὶ ξηρὸς, καὶ θερμὸς ἅμα καὶ ψυχρὸς ἀλλ' οὐ πρὸς

temperaturae gratia, et fermone abfoluto, immo ad ftirpes et demortua collata: quippe de mortuis et ftirpibus animantia calidiora humidioraque funt. Quin etiam ex animantibus ipfis fpeciatim inter fe collatis canis ficcior eft, homo humidior: at fi formicae vel api canem conferas, illas ficciores, hunc humidiorem invenias. Ita idem animans ficcum quidem, ut ad hominem collatum, humidum vero, ut ad apiculam; rurfus, ut ad hominem, calidum, ut ad leonem, frigidum erit: nec nimirum, fi ad aliud comparatum, contraria fimul dici de fe patitur. Nec enim alienum eft, fi idem corpus fimul calidum frigidumque dixeris, nifi ad idem conferens fic dixeris: quod enim eft incommodum, fi eundem hominem dextrum finiftrumque dicas, nifi ad eundem conferens ita dicas, cum ad alterum dextrum effe, ad alterum finiftrum, nihil fit abfoni. Sic igitur et canis humidus pariter et ficcus, praeterea calidus fimul et frigidus eft, non tamen ad idem collatus: quippe, ad

ταὐτό· πρὸς μὲν γὰρ ἄνθρωπον ξηρὸς, ὑγρὸς δ' ὡς πρὸς μύρμηκα, καὶ πρὸς μὲν ἄνθρωπον θερμὸς, ψυχρὸς δ' ὡς προς λέοντα. καὶ γὰρ δὴ καὶ θερμὸς μὲν, ὡς ζῶν· εἰ γάρ τι τέθνηκεν, οὐ θερμόν· οὐ θερμὸς δ' ὡς πρὸς ἕτερον, εἰ οὕτως ἔτυχε, κύνα. ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαντα πρὸς ἄλληλα ἐκ παραβολῆς λέγεται, τὰ δ' ὡς ἐν ζώων γένει καθ' ἕτερον τρόπον, ὥσπερ αὖ καὶ κατ' εἶδος ζώου. κύων γὰρ, ὡς πρὸς μὲν μύρμηκα καὶ μέλιτταν, ὑγρὸς, ὡς δ' ἐν ζώων γένει, ξηρός. αὐτῶν δὲ τῶν κυνῶν κατ' εἶδος, ὁδὶ μὲν ξηρὸς, ὁδὶ δὲ ὑγρὸς, ἄλλος δέ τις, ὡς κύων, εὔκρατος.

Κεφ. ς'. Λέλεκται μὲν οὖν ἐπὶ πλεῖστον ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἐν δευτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν. ἀνάγκη δὲ, ὡς ἔοικεν, εἰπεῖν τι καὶ νῦν ὑπὲρ αὐτῶν διὰ κεφαλαίων, ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον. τὸ μὲν ἁπλῶς ξηρὸν, ὃ πρὸς μηδὲν ἕτερον λέγεται, μόνοις τοῖς στοιχείοις ὑπάρχει, πυρί τε καὶ γῇ· καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ὑγρὸν ὕδατι καὶ ἀέρι. κατὰ ταὐτὰ δὲ

hominem fi conferas, ficcus eft, ad formicam, humidus: rurfus hominis refpectu calidus eft, leonis frigidus: quin etiam calidus eft, ut vivens, cum mortuus non amplius fit calidus: non calidus, ut ad alterum (fi ita vis) canem comparatus. Atque haec quidem omnia per collationem inter fe dicuntur: quae vero, ut in animantium genere, conferuntur alia ratione, ficuti etiam quaecunque in aliqua animantium fpecie. Canis namque, ut ad formicam et apim, eft humidus: ut autem in animantium genere, eft ficcus: rurfus ipforum fpeciatim canum hic ficcus, ille humidus, alius, ut canis, temperatus.

Cap. VI. At dictum quidem a nobis eft in fecundo de pulfuum agnitione de tali nominum ufu in univerfo diffufiffime: neceffe tamen videtur nunc quoque fummatim aliquid de his, quod ad rem propofitam utile fit, dicendum. Quod abfoluto fermone, nec ad aliud ullum collatum, ficcum vocatur, id in folis elementis eft, igni terraque: ficut humidum in aqua et aëre.

καὶ περὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ χρὴ νοεῖν. οὐδὲν γὰρ τῶν ἄλλων σωμάτων ἀκριβῶς οὔτε θερμὸν οὔτε ψυχρόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὰ στοιχεῖα μόνον. ὅ τι δ' ἂν τῶν ἄλλων λάβῃς, ἐκ τούτων κέκραται. καὶ διὰ τοῦτο τὸ δεύτερον σημαινόμενον οὐκ ἔθ' ἁπλῶς θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ὡς ἄμικτόν τε καὶ εἰλικρινὲς, ἀλλ' ὡς ἤτοι πλείονος μὲν τοῦ θερμοῦ, τοῦ ψυχροῦ δ' ἐλάττονος, ἢ τοῦ μὲν ψυχροῦ πλείονος, ἐλάττονος δὲ τοῦ θερμοῦ μετέχον, ἕκαστον τῶν ἄλλων ἢ θερμὸν ἢ ψυχρὸν λέγεται. δύο μὲν δὴ ταῦτα σημαινόμενα τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ· τὸ μὲν, ἁπλῶς λεγόντων ἡμῶν, ἄμικτόν τε καὶ εἰλικρινές· ἕτερον δὲ, μικτὸν μὲν ἐκ τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ τῷ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνόματι προσαγορευόμενον. οὕτως μὲν οὖν ὑγρὸν αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ πιμελὴ, καὶ οἶνος, ἔλαιόν τε καὶ μέλι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕκαστον λέγεται. ὀστᾶ δὲ καὶ χόνδροι, καὶ ὄνυχες, καὶ ὁπλαὶ, καὶ κέρατα, καὶ τρίχες, καὶ λίθοι, καὶ ξύλα, καὶ ψάμμος, καὶ κέραμος, ἐλάττονα μὲν ὑγροῦ μοῖραν

Ad eundem modum et de calido frigidoque sentiendum: nullum enim caeterorum corporum prorsus calidum frigidumve est, sed sola elementa. Quicquid praeter haec ceperis, ex his mixtis constat: eoque secundo significationum genere calidum frigidumve est, non amplius absoluta ratione, veluti sincerum et a mixtione alienum: imo veluti vel calidum largius, frigidum parcius, vel frigidum largius, calidum parcius sit sortitum, reliquorum quidvis calidum frigidumve dicitur. Ac duo quidem significata calidi, frigidi, humidi et sicci haec sunt: alterum absoluto sermone loquentium mixtura carens et sincerum, alterum ex contrariis quidem mixtis constans, caeterum ex praepollentis in mixtura nomine appellatum. Sic quidem igitur sanguis, pituita, adeps, vinum, oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur: os, cartilago, unguis, ungula, cornu, pilus, lapis, lignum, arena, later minorem portionem humidi sunt sortita, majo-

ἔχει, πλείονα δὲ ξηροῦ, καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ξηρὰ προσαγορεύεται. μύρμηξ δὲ ξηρὸν, καὶ σκώληξ ὑγρὸν, ὡς ζῶα. καὶ πάλιν ἐν αὐτοῖς τοῖς σκώληξιν ὁδὶ μὲν ξηρότερος, ὁδὶ δὲ ὑγρότερος, ἢ ἁπλῶς ὡς σκώληξ, ἢ τῷδέ τινι παραβαλλόμενος ἑτέρῳ. [42] αὐτὸ δὲ τοῦτο τί δή ποτέ ἐστιν, ὅταν οὕτως λέγωμεν, (64) ὡς σκώληξ ξηρὸς, ὡς ἄνθρωπος θερμὸς, ὡς κύων ψυχρὸς, εἰ μή τις ἀκριβῶς ἀκούσειέ τε καὶ νοήσειε πρότερον, ἀνάγκη συγκεχύσθαι τὸν λόγον ἅπαντα. τὸ δ' ἀκριβῶς ἐστιν, ὃ κᾀν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως λέγεται, τὸ κατὰ γένος ἢ εἶδος ὀνομάζεσθαι τηνικαῦθ' ἕκαστον, οὐ θερμὸν μόνον, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἀλλὰ καὶ μέγα, καὶ μικρὸν, καὶ βραδὺ, καὶ ταχὺ, καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον, ὅταν ὑπὲρ τὸ σύμμετρόν τε καὶ μέσον ᾖ, ἢ ζῶον θερμὸν, ὅταν ὑπὲρ τὸ μέσον ᾖ τῇ κράσει ζῶον, ἢ ἵππος θερμὸς, ὅταν ὑπὲρ τὸν μέσον ἵππον ᾖ. τὰ δ' ἐν ἑκάστῳ γένει τε καὶ εἴδει μέσα τὰ σύμμετρά ἐστιν. ἴσον γὰρ ἀπέχει τῶν ἄκρων ἐν

rem ficci: eoque ejusmodi omnia ficca dicuntur. Formica vero ficca eft, et vermis humidus, fcilicet ut funt animalia. Rurfus inter ipfos vermes alius ficcus, alius humidus: idque vel abfolute loquendo, ut vermis, vel alteri cuipiam vermi comparatus. Caeterum hoc ipfum, quod dicimus, ut vermis ficcus, ut homo calidus, ut canis frigidus, nifi quis recte accipiat et prius intelligat, quid fibi velit, neceffe eft omnem fermonem confundat. Eft autem recte accipere id, quod in fecundo de pulfibus agnofcendis dicitur, unumquodque fecundum genus vel fpeciem non modo calidum, frigidum, humidum ficcumve, fed etiam magnum, parvum, celer, tardum, aliaque id genus tunc nominari, cum fupra mediocre mediumque fit: verbi gratia, animal calidum, cum fupra medium temperie fit animal; equum calidum, cum fupra medium temperie equum fit. Porro in quoque genere fpecieve media funt ea, quae fymmetra dicuntur, quippe quae a fummis in eo genere

ἐκείνῳ τῷ γένει τε καὶ εἴδει. γένος μὲν οὖν τὸ ζῶον, ἵππος δὲ καὶ βοῦς καὶ κύων εἴδη. καὶ δὴ καὶ μέσον μέν ἐστι τῇ κράσει καθ' ὅλον τὸ γένος τῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος· ἐν γὰρ τοῖς ἐφεξῆς τοῦτο δειχθήσεται. μέσος δ' ὡς ἐν ἀνθρώποις κατ' εἶδος ὁ καλούμενος εὔσαρκος. οὗτος δ' ἐστὶν, ὃν οὔτε λεπτὸν, οὔτε παχὺν ἔχομεν εἰπεῖν, οὔτε θερμὸν, οὔτε ψυχρὸν, οὔτ' ἄλλῳ τινὶ τῶν τὴν ἀμετρίαν ἐνδεικνυμένων ὀνομάτων προσαγορεῦσαι. ὅστις δ' ἂν ὑπὲρ τοῦτον ᾖ, πάντως οὗτος ἢ θερμότερός ἐστιν, ἢ ψυχρότερος, ἢ ξηρότερος, ἢ ὑγρότερος. ὀνομάζεται δὲ πῇ μὲν ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος, πῇ δ' οὐχ ἁπλῶς. ἁπλῶς μὲν, ὅτι θερμὸς ἢ ψυχρὸς, ἢ ξηρὸς ἢ ὑγρὸς εἶναι λέγεται, μηκέτι παραβαλλόμενος ἀφωρισμένως ἑνὶ τῷδε. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον οὐχ ἁπλῶς, ὅτι τῷ συμμέτρῳ τε καὶ μέσῳ παντὸς τοῦ εἴδους παραβάλλεται. οὕτω δὲ καὶ κύων ζῶον ξηρὸν ἁπλῶς μὲν, ὥς ἄν τῳ δόξειε, λέγεται, μηκέτι παραβαλλόμενος, εἰ τύχῃ, μύρμηκι, καθ' ἕτερον δὲ τρόπον οὐχ

et fpecie finibus aequaliter diftant. Ac genus quidem eft animal, fpecies equus, bos, canis. Medium temperie in toto animalium genere homo eft: id enim in fequentibus demonftrabitur. Medium vero ut in hominum fpecie eft, quem eufarcon vocant, i. e. quadratum: is porro eft, quem nec gracilem dicere nec craffum poffis, fed nec calidum, nec frigidum, nec alio quovis nomine ex iis, quae exceffum defectumve indicant, appellare. Quisquis fuper hunc fuerit, is prorfus calidior, frigidior, humidior ficciorve eft: nominatur autem talis partim abfoluto fermone, partim non abfoluto: abfolute quidem loquenti, quoniam calidus, frigidus, ficcus humidusve effe dicitur, minime uni alicui privatim collatus: altero autem modo non abfolute, quoniam fymmetro, id eft coaequali et medio omnis fpeciei, confertur. Ita autem et canis abfolute quidem (prout videlicet cuipiam opinio eft) animal ficcum dicitur, nondum alicui comparatus, verbi gratia formicae: altero autem modo

ἁπλῶς, ὅτι τῷ συμμέτρῳ τε καὶ μέσῳ τῇ κράσει παντὸς τοῦ εἴδους τῶν ζώων ἁπάντων, ὅ τί ποτ' ἂν ᾖ τοῦτο, παραβάλλεται. πρόδηλον οὖν ἤδη γέγονεν, ὡς ἕκαστον τῶν οὕτω λεγομένων ἢ ἑνὶ παραβάλλοντες ὅτῳ δήποτε θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν πρὸς ἐκεῖνο λέγομεν, ἢ τῷ μέσῳ, καθ' ὅπερ ἂν εἶδος ἢ γένος ᾖ τὸ λεγόμενον· οἷον εἶδος μὲν ἵππον, καὶ βοῦν, καὶ κύνα, καὶ πλάτανον, καὶ κυπάριττον, καὶ συκῆν, γένος δὲ ζῶον, ἢ φυτόν. ἐπὶ τούτοις τρίτον ἄλλο σημαινόμενον ἦν τῶν ἁπλῶς λεγομένων, ἃ δὴ καὶ τὰς ἀμίκτους τε καὶ ἄκρας ἔφαμεν ἔχειν ποιότητας, ὀνομάζεσθαί τε στοιχεῖα. καὶ μὲν δὴ καὶ τας ποιότητας αὐτὰς ὀνομάζομεν ἐνίοτε τοῖς ποιοῖς σώμασιν ὁμωνύμως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν. εἰς δὲ τὰ παρόντα, τῶν ποιῶν σωμάτων τριχῶς λεγομένων, ἐπισκοπεῖσθαι προσήκει, πῶς ἐν ἑκάστῃ ῥήσει κέχρηταί τις τῇ προσηγορίᾳ, πότερον ὡς ἁπλοῦν τι καὶ ἄμικτον δηλῶν, ἢ ὡς πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς ἢ ὁμοειδὲς παραβάλλων,

non abfolute, quoniam fymmetro et temperie medio omnis animalium fpeciei, quaecunque illa fit, comparatur. Ergo jam palam fit, quod unumquodque eorum, quae fic dicuntur, nos id vel unicuique comparantes calidum aut frigidum, humidumve aut ficcum, ut ad illud dicimus: vel in quocunque genere fpecieve fit dictum, ad ejus medium referentes: in fpecie quidem, ut equo, bove, cane, platano, cupreffo, ficu: genere vero, ut animali, vel planta. His accedit et tertium fignificatum, eorum fcilicet, quae abfoluto fermone dicuntur, quae impermixtas fummasque habere qualitates diximus, ac elementa vocari. Quin etiam qualitates ipfas eft quando corporibus iis, quae affecta qualitate funt, fimiliter appellamus: verum de hoc mox agetur. Sed ad rem propofitam: cum qualitate affecta corpora trifariam dicantur, confiderandum arbitror, in quaque dictione quemadmodum utamur appellationibus: utrumne ut fimplex aliquid et impermixtum indicantes, an veluti ad fymmetron ejusdem generis vel fpeciei conferentes, an

ἢ πρὸς ὁτιοῦν τὸ ἐπιτυχόν· οἷον ὅταν ὀστοῦν εἴπῃ τις ξηρὸν ἢ ψυχρὸν, ἁπλῶς οὑτωσὶ μόνον ὀνομάσας, ἄνευ τοῦ προσθεῖναι λέοντος, ἢ κυνὸς, ἢ ἀνθρώπου. δῆλον γὰρ, ὡς πρὸς τὴν ὕλην φύσιν ἀποβλέπων ἁπάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ σωμάτων ἐπινοεῖ τι μέσον, ᾧ παραβάλλων αὐτὸ ξηρὸν εἶναί φησι. ἂν δέ γε τὸ τοῦ λέοντος, ἢ τὸ τοῦ κυνὸς, ἢ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ὀστοῦν εἴπῃ ξηρὸν εἶναι, δῆλον ὡς ἐν αὐτοῖς πάλιν τοῖς τῶν ζώων ὀστοῖς τῷ μέσῳ παραβάλλει. καὶ χρὴ κἀνταῦθά τι νοῆσαι πάντων τῶν ζώων, τῶν μὲν μᾶλλον, τῶν δὲ ἧττον ἐχόντων ὀστᾶ ξηρὰ, μέσον εἶναι τὴν κρᾶσιν ὀστοῦν ἔν τινι γένει ζώων, οἷον ἀνθρώπου, εἰ τύχοι, καὶ τούτῳ τἄλλα παραβαλλόμενα, τὰ μὲν ὑγρὰ, τὰ δὲ ξηρὰ [43] προσαγορεύεσθαι. καὶ μὲν δὴ κἂν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς πάλιν ὁ μέν τις ξηρὸν, ὁ δ' ὑγρὸν ὀστοῦν ἔχειν λεχθήσεται, τῷ μέσῳ παραβαλλόμενος ὡς ἐν ἀνθρώποις. ὅτι δ' ἐν ἅπασι τοῖς οὖσι τὸ μέσον τῶν ἄκρων ἐστὶ τὸ σύμμετρον καὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἢ εἶδος,

veluti ad rem quamlibet: ficut cum os ficcum dicimus aut frigidum, abfoluto ita fermone nominantes, non adjecto leonis, aut canis, aut hominis: palam namque eft, quod ad univerfam naturam omnium quae funt in mundo corporum refpicientes aliquid concipimus medium, cum quo conferentes ipfum ficcum dicimus. At fi quis leonis vel canis vel hominis os ficcum effe dicit, liquet, hunc rurfus ei, quod in ipfis animalium offibus medium eft, id comparare. Eftque, quoniam univerforum animalium aliis magis, aliis minus ficca offa funt, hic quoque os aliquod in aliquo animalium genere intelligendum, quod media temperie fit, verbi caufa hominis: atque huic reliqua collata, alia humida, alia ficca appellanda. Jam in ipfis hominibus alius os ficcum, alius humidum habere dicetur, utique ei, qui medius eft ut in hominibus, collatus. Quod vero in omnibus, quae funt, quod medium inter extrema eft, id fymmetron atque in illo genere vel fpecie

εὔκρατον, ἀεὶ χρὴ προσυπακούειν ἐν ἅπαντι τῷ λόγῳ, κἂν παρελθόντες ποτὲ τῇ λέξει τύχωμεν αὐτῇ. καὶ μὲν δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων, ὅταν ὑγρὰν εἶναί τις εἴπῃ τήνδε τὴν κρᾶσιν, ἢ θερμὴν, ἐρωτᾷν, ὅπως εἴρηκεν, ἆρά γε τῷδέ τινι παραβάλλων ἀφωρισμένως ἑνὶ, καθάπερ, εἰ τύχοι, τῷ Πλάτωνι τὸν Θεόφραστον, ἢ κατὰ γένος ὁτιοῦν, ἢ εἶδος. ἢ γὰρ ὡς ἄνθρωπον, ἢ ὡς ζῶον, ἢ ὡς οὐσίαν ἁπλῶς. τὸ γὰρ δὴ τρίτον σημαινόμενον ἑκάστῳ τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ὅπερ ἁπλοῦν ἐλέγομεν εἶναι καὶ ἄμικτον, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς κεκραμένοις, ἀλλ᾿ ἐν αὐτοῖς τοῖς πρώτοις, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα προσαγορεύομεν. ὥστε, τριχῶς ἑκάστου τῶν ποιῶν σωμάτων λεγομένου, τῶν δύο μόνων ἡμᾶς χρήζειν εἰς τὴν περὶ κράσεων πραγματείαν, ἢ πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν παραβάλλοντας, ἢ πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενές. ἐπεὶ δὲ πολλὰ τὰ γένη, καθάπερ οὖν καὶ τὰ ἄτομα, δυνήσεται ταὐτὸ σῶμα καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι

temperatum ſit, in omni mihi ſermone ſubaudiendum perpetuo eſt, quanquam ſit in dictione nonnunquam omiſſum. Atque cum haec quidem ſic ſe habeant, ubi aliquis hanc vel illam humidam calidamve temperiem affirmat, rogandus eſt, quemadmodum dixerit: utrumne hunc quempiam uni deſinito comparans, Platoni, verbi gratia, Theophraſtum, an ſecundum genus quodlibet ſpeciemve collationem faciens, quippe vel ut hominem, vel ut animal, vel ut ſubſtantiam abſolute: tertium enim ſignificatum cujusvis talium nominum, quod ſimplex eſſe impermixtumque diximus, id in mixtis ſubſtantiis non eſt, ſed in ipſis primis, quae etiam vocamus elementa. Ita, cum quodque affectorum qualitate corporum trifariam dicatur, nobis ad propoſitam de temperamentis tractationem duobus tantum eſt opus, ut qui vel ad unum quodlibet, vel ad medium ejusdem generis comparemus. Quoniam autem multa genera ſunt, quemadmodum utique et individua, poterit multis modis idem corpus et calidum et frigidum, et humidum et ſic-

κατὰ πολλοὺς τοὺς τρόπους. ἀλλ᾽ ὅταν μὲν ἑνὶ τῷ τυχόντι παραβάλληται, πάνυ σαφές ἐστιν, ὡς ἐγχωρεῖ τἀναντία λέγεσθαι ταὐτὸν, οἷον Δίωνα Θέωνος μὲν καὶ Μέμνονος ξηρότερον, Ἀρίστωνος δὲ καὶ Γλαύκωνος ὑγρότερον. ὅταν δὲ πρὸς τὸ σύμμετρον, ὁμογενὲς ἢ ὁμοειδὲς, ἐνταῦθ᾽ ἤδη συγχεῖσθαί τε καὶ ταράττεσθαι συμβαίνει τοὺς ἀγυμνάστους. ὁ γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος ὑγρὸς ἅμα καὶ θερμὸς εἶναι δύναται, καὶ ξηρὸς καὶ ψυχρός· ξηρὸς μὲν καὶ ψυχρὸς, ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον ἄνθρωπον παραβαλλόμενος, ὑγρὸς δὲ καὶ θερμὸς, ὡς πρὸς ἄλλο τι ζῶον, ἢ φυτὸν, ἢ οὐσίαν ἡντιναοῦν· οἷον ὡς πρὸς μὲν ζῶον, εἰ τύχοι, μέλιττάν τε καὶ μύρμηκα, πρὸς δὲ φυτὸν, ἐλαίαν, ἢ συκῆν, ἢ δάφνην, πρὸς οὐσίαν δέ τινα ἑτέραν, ἣ μήτε ζῶόν ἐστι, μήτε φυτὸν, οἷον λίθον, ἢ σίδηρον, ἢ χαλκόν. ἐν τούτοις δὲ τὸ μὲν πρὸς ἄνθρωπον παραβάλλειν, πρὸς ὁμοειδές ἐστιν ἡ παραβολὴ, τὸ δὲ πρὸς μέλιτταν ἢ μύρμηκα πρὸς ὁμογενὲς, ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς φυτὸν ὁτιοῦν. ἔστι γὰρ ἀνω-

cum esse: verum cum uni cuilibet comparatur, admodum manifestum est, contraria de eodem dicere licere, veluti Dionem Theone quidem et Memnone ficciorem, Aristone et Glaucone humidiorem. At cum ad medium ejusdem generis vel ejusdem speciei fit collatio, hic jam confundi conturbarique, qui parum exercitati sunt, solent. Idem namque homo humidus simul et calidus esse potest, sed non minus siccus et frigidus: verum siccus quidem et frigidus, ad mediocris temperamenti hominem collatus: humidus autem et calidus, ut ad aliud quodvis animal stirpemve aut substantiam comparatus: verbi gratia ad animal, ut apem et formicam: ad stirpem, ut oleam, vel ficum, vel laurum: ad aliam vero quampiam substantiam, quae nec animal sit, nec planta, ut lapidem, ferrum, vel aes. In his vero collationem, quae ad hominem sit, ad rem ejusdem speciei dixeris: quae ad apem vel formicam est, ad aliquid ejusdem generis: simili modo quae ad quam-

τέρω τοῦ ζώου τοῦτο τὸ γένος, ὥσπερ οὖν καὶ αὐτοῦ τούτου λίθος καὶ σίδηρος καὶ χαλκὸς ἐκ τῶν ἄνωθεν γενῶν. καλείσθω γοῦν ὁμογενὲς ἕνεκα συντόμου διδασκαλίας ἡ τοιαύτη σύμπασα παραβολή· τοσόνδε μόνον ἐν αὐτῇ διελομένων ἡμῶν, ὡς, ἐπειδὴ μὲν ἁπλῶς οὐσία τις εὔκρατος λέλεκται, καὶ ταύτης δέ τις ἑτέρα ξηροτέρα καὶ θερμοτέρα, καὶ ψυχροτέρα καὶ ὑγροτέρα, τὴν μὲν εὔκρατον ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῶν ἐναντίων ἀκριβῶς ἴσων συνελθόντων ὀνομάζομεν, ὅσον δ' ἀπολείπεται τῆσδε καὶ πλεονεκτεῖ κατά τι, τῷ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνόματι προσαγορεύομεν· ἐπειδὰν δ' ἤτοι φυτὸν ἢ ζῶον εὔκρατον ὁτιοῦν εἴπωμεν, οὐκ ἔθ' ἁπλῶς ἐν τῇ τοιαύτῃ τάξει τἀναντία παραβάλλομεν ἀλλήλοις, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ φυτοῦ φύσιν ἢ τὴν τοῦ ζώου τὴν ἀναφορὰν ποιούμεθα, συκῆν μὲν εὔκρατον, εἰ τύχοι, λέγοντες, ὅταν, οἵαν μάλιστα πρέπει τὴν φύσιν ὑπάρχειν συκῆ, τοιαύτη τις ᾖ, κύνα δ' αὖ, καὶ σῦν, καὶ ἵππον, καὶ ἄνθρωπον, ἐπειδὰν καὶ τούτων ἕκαστον

libet ſtirpem ſit: eſt enim ſupra animal ſtirpis genus: quemadmodum ſane ſuperioris quam ſtirpium generis ſunt lapis, ferrum et aes. Vocetur tamen pro docendi compendio ad homogenes, i. e. rem ejusdem generis, omnis ejusmodi comparatio, illud modo in ea determinantibus nobis, quod, ubi ſimpliciter ſubſtantia quaepiam eucratos, i. e. temperata, dicitur, tum hac alia ſiccior, alia humidior, et alia frigidior, alia calidior, eo loco eam, quae ex contrariis aequa prorſus inter ſe portione coëuntibus conſtet, eucraton, i. e. temperatam, nominamus: quaecunque vero ab hac deficiunt ſuperantque aliquo, eas ſuperantis nomine vocamus: ubi vero ſtirpem animansve ullum eucraton dicimus, nequaquam in ea dictione ſimpliciter contraria inter ſe comparamus, ſed ad naturam vel animalis vel ſtirpis referimus: ficum, verbi gratia, temperatam dicentes, cum talis ſit, qualis maxime ficus eſſe natura debeat: rurſus canem, ſuem, equum et hominem, cum eorum quisque pro

ἄριστα τῆς οἰκείας ἔχῃ φύσεως. αὐτὸ δὴ τοῦτο, τὸ τῆς οἰκείας φύσεως ἔχειν ἄριστα, ταῖς ἐνεργείαις κρίνεται, καὶ γὰρ καὶ φυτὸν καὶ ζῶον ὁτιοῦν ἄριστα (65) διακεῖσθαι τηνικαῦτά φαμεν, ὅταν ἐνεργῇ κάλλιστα. [44] συκῆς μὲν γὰρ ἀρετὴ βέλτιστά τε καὶ πλεῖστα τελεσφορεῖν σῦκα· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τῆς ἀμπέλου, τὸ πλείστας τε καὶ καλλίστας εὐφορεῖν σταφυλὰς, ἵππου δὲ, τὸ θεῖν ὠκύτατα, καὶ κυνὸς, πρὸς μὲν θήρας καὶ φυλακὰς ἄκρως εἶναι θυμοειδῆ, πρὸς δὲ τοὺς οἰκείους πραότατον. ἅπαντα οὖν ταῦτα, τά τε ζῶα λέγω καὶ τὰ φυτὰ, τὴν ἀρίστην τε καὶ μέσην ἐν τῷ σφετέρῳ γένει κρᾶσιν ἔχειν ἐροῦμεν οὐχ ἁπλῶς, ὅταν ἰσότης ἀκριβῶς ᾖ τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ὅταν ἡ κατὰ δύναμιν αὐτῆς ὑπάρχῃ συμμετρία. τοιοῦτο δέ τι καὶ τὴν δικαιοσύνην εἶναί φαμεν, οὐ σταθμῷ καὶ μέτρῳ τὸ ἴσον, ἀλλὰ τῷ προσήκοντί γε καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν ἐξετάζοντες. ἰσότης οὖν κράσεως ἐν ἅπασι τοῖς εὐκράτοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς ἐστιν, οὐχ ἡ κατὰ τῶν κερασθέντων στοιχείων ὄγκον, ἀλλ'

fua natura optime fe habeat. Optime vero fe habere aliquid pro fua natura ex ipfis functionibus intelligitur: quippe animal ac ftirpem quamlibet tum optime fe habere dicimus, cum optime fuam functionem obeunt: ficus enim virtus bonitasque eft, optimas plurimasque ficus ferre: ad eundem modum vitis, plurimas optimasque uvas afferre: equi vero, quam velociffime currere: canis, ad venationes quidem et tutelam quam animofiffimum, ad domefticos quam mitiffimum effe. Haec igitur omnia (animalia dico et ftirpes) optimam mediamque habere in fuo genere temperiem dicemus, non utique abfoluto fermone, cum paritas exacta contrariorum in iis non fit, fed cum ea mediocritas, quae pro ejus poteftate eft, iis adfit. Ejusmodi aliquid et juftitiam effe dicimus, non quae pondere et menfura, fed quae eo, quod pro dignitate convenit, aequalitatem explorat. Eft igitur temperaturae aequalitas in omnibus temperatis animalibus ftirpibusque, non ea, quae ex pari elementorum commixtorum fpecta-

ἢ τῇ φύσει τοῦ τε ζώου καὶ τοῦ φυτοῦ πρέπουσα. πρέπει δ' ἔσθ' ὅτε, τὸ μὲν ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλέον ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ὁμοίαν χρὴ κρᾶσιν ἔχειν ἄνθρωπον, καὶ λέοντα, καὶ μέλιτταν, καὶ κύνα. πρὸς δὲ τὸν ἐρόμενον, ἥστινός ἐστι κράσεως ἄνθρωπος, ἢ ἵππος, ἢ βοῦς, ἢ κύων, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν πάντων, οὐχ ἁπλῶς ἀποκριτέον. οὐ γαρ ἐγχωρεῖ τὰ πολλαχῶς λεγόμενά τε καὶ κρινόμενα, καθ' ἕνα τρόπον ἀποκρινάμενον, ἀνέγκλητον εἶναι. χρὴ τοίνυν δυοῖν θάτερον, ἢ πάσας ἐπεξέρχεσθαι τὰς διαφορὰς, ἢ, περὶ τίνος ἤρετο, πυθόμενον, ἐκείνην μόνην εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ζώοις ἐπυνθάνετο; τίνος εἴη κράσεως, ἐπὶ τὸ μέσον ἁπάντων ζώων τῇ κράσει βλέποντα, τὴν ἀπόκρισιν αὐτὴν ποιητέον· εἰ δ' ἁπλῶς τε καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν οὐσίαν, οὕτως ἤδη παραβάλλειν τὰ ἐναντία τῶν ἐν αὐτῷ πρὸς ἄλληλα, καὶ σκοπεῖσθαι, μηκέτι πρὸς τὰς ἐνεργείας ἀναφέροντα τὴν κρᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὄγκους τῶν στοιχείων. εἰ δ' ἀφωρισμένως τῷδέ τινι παραβάλλων

tur mole, fed quae tum animalis, tum ftirpis naturae convenit: convenit autem alias, ut humidum ficco, et frigidum calido praeponderet. Neque enim fimilem habere temperaturam debent homo, leo, apis et canis. Ergo ad quaerentem, cujus fit temperamenti homo, equus, bos, canis, aliudve quodlibet, non eft abfoluto fermone refpondendum: non enim fieri poteft, ut, qui ad ea, quae multis modis funt dicta et inter fe diverfa, uno modo refpondet, non coarguatur. Oportet igitur duorum alterum, aut omnes percenfere differentias, aut percontatum prius, de qua rogaverit, illam folam dicere. Nam fi, ut in animalibus, cujus effet temperamenti, rogabat, ad id quod medio eft inter omnia animalia temperamento refpicientes, refpondere ei oportet: fi abfolute atque ut ad omnem fubftantiam, fic jam contraria quae funt in eo comparare inter fe oportet, atque aeftimare haudquaquam ad actiones temperiem referentes, fed ad elementorum proportiones: fin huic cuipiam membratim comparans rogabat, uti-

ἤρετο, πρὸς ἐκεῖνο μόνον παραβλητέον. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἴ τινος τῶν ἀτόμων οὐσιῶν, οἷον, εἰ τύχοι, Δίωνος, ἢ τοῦδέ τινος τοῦ κυνὸς, ἐρωτηθείημεν ὁποία τις ἡ κρᾶσίς ἐστιν, οὐχ ἁπλῶς ἀποκριτέον. ἀφορμὴ γὰρ οὐ σμικρὰ τοῖς σοφισταῖς ἐντεῦθεν εἰς τὸ συκοφαντεῖν. εἰ γὰρ εἴποις, θερμῆς καὶ ξηρᾶς κράσεως εἶναι τὸν Δίωνα, ῥᾷστον αὐτῷ, προχειρισαμένῳ τῶν ξηροτέρων καὶ θερμοτέρων ἐκείνου τὴν κρᾶσιν ἄνθρωπον ὁντιναοῦν, ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὡς πρὸς ἐκεῖνον ἀποφῆναι τὸν Δίωνα· τοῦτο δ' ἄλλο τι ζῶον ἢ φυτὸν, οἷον, εἰ τύχοι, λέοντά τε καὶ κύνα, καὶ τούτων ὑγρότερόν τινα καὶ ξηρότερον ἀποδεῖξαι τὸν Δίωνα. χρὴ τοίνυν, ὃς μήθ' ἑαυτὸν ἐξαπατῆσαι βούλεται, μήθ' ὑπ' ἄλλου σοφισθῆναι, τοῦτον ἀπὸ τῶν ἁπλῶς λεγομένων θερμῶν, καὶ ψυχρῶν, καὶ ξηρῶν, καὶ ὑγρῶν οὐσιῶν ἀρξάμενον, οὕτως ἐπὶ τὰς ἄλλας μετιέναι, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο ἐπ' αὐτῶν διορίσασθαι, τὸ μηδὲ ταύτας, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα δοκοῦσιν ἁπλῶς λέγεσθαι, πεφευγέναι τὴν πρὸς τὸ

que ad illud folum conferendo eft refpondendum. Jam minus etiam, fi individuorum cujuslibet, Dionis verbi gratia, vel hujus canis, rogemur quaenam fit fubftantiae temperatura, eft fimplex danda refponfio: dabitur enim hinc fophiftis ad calumniam occafio non parva. Nam fi calidi effe temperamenti et ficci Dionem dicas, facillime licebit illis partim hominem quemlibet, qui calidioris quam Dion fit et ficcioris temperamenti, proponentibus, ut ad illum humidum frigidumque Dionem dicere: partim aliud quodvis animans ftirpemve, verbi gratia leonem, aut canem, atque his humidiorem ac frigidiorem afferere Dionem. Quisquis igitur nec ipfe fefe fallere nec ab alio falli volet, huic opus eft ab his fubftantiis, quae fimpliciter calidae, frigidae, humidae, ficcae dicuntur, incipere, atque ita transire ad reliquas: ac primum quidem illud ipfum in his exploratum habere, ne has quidem, tametfi maxime videntur abfoluto

σύμμετρον ὁμογενὲς παραβολήν. ὥσπερ γὰρ κύνα μέσον ἁπάντων κυνῶν τῇ κράσει λέγομεν, ὅταν ἴσον ἀπέχῃ τῶν ἄκρων, οὕτω καὶ οὐσίαν ἐροῦμεν εἶναι μέσην τῇ κράσει τὴν ἴσον ἀπέχουσαν τῶν ἄκρων, ἃ δὴ καὶ πρῶτά τέ εἰσι πάντων καὶ στοιχεῖα. ἴσον δ' ἀφέξει δηλονότι τῶν ἄκρων, ἐξ ἴσου κερασθέντων ἁπάντων. τὴν οὖν ὑπερβάλλουσαν, ἢ ἐλλείπουσαν τῆσδε, θερμὴν, ἢ ψυχρὰν, ἢ ξηρὰν, ἢ ὑγρὰν εἶναι φήσομεν, ἅμα μὲν τῇ μέσῃ παραβάλλοντες, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐναντίων στοιχείων ἐξέτασιν ἐπ' αὐτῆς ποιούμενοι. [45] καὶ δὴ καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἁπλῶς ἐροῦμεν αὐτὴν ἢ θερμὴν, ἢ ξηρὰν, ἢ ψυχρὰν, ἢ ὑγρὰν ὑπάρχειν. ἐπειδὰν δὲ τῇ μέσῃ κράσει παραβάλλωμεν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς οὕτως ἔχει. γένος δ' ἦν αὐτῶν ἡ οὐσία. πάντα γὰρ ὑπ' αὐτὴν πέπτωκεν, ὡς ἀνώτατον τὸ γένος, ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα, καὶ κοινόν ἐστιν ἥδε, καὶ ἀνθρώπου, καὶ κυνὸς, καὶ πλατάνου,

ſermone dici, quo minus ad mediocre ejusdem generis comparentur, effugere. Veluti enim canem medio temperamento eſſe omnium canum dicimus, cum pari ſpatio diſtat ab extremis, ita ſubſtantiam medio eſſe temperamento dicemus, cum pari modo ab extremis abeſt, quae ſcilicet et prima omnium ſunt et elementa. Porro aberit pari modo ab extremis, cum ea continebit aequaliter inter ſe mixta. Quae autem ſupra citrave hanc temperies erit, eam calidam, frigidam, humidam vel ſiccam dicemus, ſimul ei, quae media eſt, conferentes, ſimulque contrariorem elementorum examen in ea facientes: qua nimirum ratione ſimpliciter eam calidam, frigidam, humidam ſiccamve pronunciabimus: ubi vero cum medio temperamento conferimus, non ſimpliciter, ſed quod ad mediocre ejusdem generis ſic ſe habet. Porro genus earum ſubſtantia eſt: omnia enim ſub hanc ut ſupremum genus cadunt, tum animata, tum inanimata: eſtque haec hominis, canis, platani, ficus, aeris, fer-

καὶ συκῆς, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων γένος. ὑπ᾽ αὐτῇ δ᾽ ἐστὶν ἕτερα γένη πολλά· τὸ μὲν ζῶον ὄρνιθός τε καὶ ἰχθύος, τὸ δὲ φυτὸν δένδρου τε καὶ βοτάνης· ἀετοῦ δὲ καὶ κόρακος ὄρνις, καὶ λάβρακος καὶ φωκίδος ἰχθύς. ὡσαύτως δὲ καὶ το μὲν δένδρον ἐλαίας τε καὶ συκῆς γένος· ἡ βοτάνη δὲ ἀναγαλλίδος τε καὶ παιονίας. ἔσχατα δ᾽ ἤδη γένη ταῦτα· καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἴδη προσαγορεύεται, κόραξ, καὶ φωκὶς, καὶ συκῆ, καὶ ἀναγαλλίς· οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπος, καὶ βοῦς, καὶ κύων. ἄνωθεν μὲν οὖν κατιόντων, ἔσχατα γένη ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἴδη προσαγορεύεται· κάτωθεν δ᾽ ἀνιόντων ἀπὸ τῶν ἀτόμων οὐσιῶν, πρῶτα. καὶ δέδεικται πρὸς ἑτέρου γράμματος, ὡς εὐλόγως οἱ παλαιοὶ ταῦτα ξύμπαντα τὰ μεταξὺ τῶν ἀτόμων τε καὶ τῶν πρώτων γενῶν εἴδη τε ἅμα καὶ γένη προσαγορεύουσιν.

Κεφ. ζ. Ὁπότ᾽ οὖν διήρηται τὰ σημαινόμενα, καὶ ὡς οὐχ ἁπλῶς ἀποφαίνεσθαι χρὴ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν σῶμα, σαφῶς ἀποδέδεικται, ζητητέον

ri, aliorum denique omnium commune genus. Sub ea vero funt alia genera permulta, animal quidem, avis, pifcis: ftirps, arbores et herbae: avis, aquilae et corvi: pifcis, lupi et rhombi: fimili modo oleae et ficus genus eft arbor: anagallidos et paeoniae herba. Jam haec ultima funt genera eoque fpecies appellantur, corvus, rhombus, ficus, anagallis: fimiliter homo, et bos, et canis. Ac fuperne quidem defcendentibus, haec ultima funt genera, proinde fpecies dictae: inferne vero afcendentibus, ab individuis fcilicet fubftantiis, prima funt: indicatumque alio opere eft, merito omnia, quae media funt inter prima genera et individua, fimul genera et fpecies a veteribus nominari.

Cap. VII. Ergo cum definita fignificata jam fint, ac clare indicatum, quemadmodum tum abfoluto, tum non abfoluto fermone calidum, frigidum, humidum

ἐφεξῆς αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. καίτοι κἀνταῦθα χρὴ πρότερον ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων διελέσθαι τῶν ἐμπίπτειν ἐξ ἀνάγκης μελλόντων εἰς τον ἐφεξῆς λόγον, ἐξαπλῶσαί τέ τι πρᾶγμα, δυνάμει μὲν ἤδη προαποδεδειγμένον, οὐ μὴν ἐναργῶς γε πᾶσι τοῖς ἐντυγχάνουσι τῷδε τῷ γράμματι νοηθῆναι δυνάμενον. ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων οὖν πρῶτον εἰπὼν, οὕτως ἐπάνειμι ἐπὶ τὸ πρᾶγμα. τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ὅτι μὲν οὐχ ἕν τι σημαίνει, ἐπειδὰν ἐπὶ σωμάτων λέγηται, δέδεικται πρόσθεν· ὅτι δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς σώμασι ποιότητας αὐτὰς μόνας, ἄνευ τῶν δεδεγμένων αὐτὰς οὐσιῶν, οὕτως ὀνομάζουσιν ἐνίοτε, τοῦτο μὲν οὔπω εἴρηται πρόσθεν, ἤδη δὲ αὐτὸ λέγεσθαι καιρός. ὥσπερ οὖν τὸ, λευκὸν, ὄνομα, κατά τε τοῦ χρώματος ἐπιφέρουσιν, ἐπειδὰν οὕτω λέγωσιν, ἐναντίον ἐστὶ τὸ λευκὸν χρῶμα τῷ μέλανι, κατά τε τοῦ δεδεγμένου τὸ χρῶμα σώματος, ἐπειδὰν τὸ τοῦ κύκνου σῶμα λευκὸν εἶναι φάσκωσιν, οὕτω καὶ τὸ, θερμὸν, ὄνομα, κατά τε

ſiccumve corpus aliquod pronunciandum ſit, quaerendae deinceps eorum ſunt notae: quanquam hic quoque decernere prius de nominibus oportet, quae in ſequentem ſermonem neceſſario incident: ſimul explicare rem quandam, quae poteſtate jam monſtrata prius eſt, non tamen ab omnibus, qui hos commentarios evolvent, facile ſaltem intelligi poteſt. Itaque de nominibus prius loquutus, mox ad rem revertar. Quod calidum, frigidum, humidum ſiccumve non unum aliquid ſimpliciter ſignificent, ubi de corporibus dicuntur, prius eſt indicatum: quod autem et ſolae ipſae in corporibus qualitates circa corpora, quae eas ſuscipiunt, ſic interim nominentur, id quidem, ut nondum eſt dictum, ita nunc dici eſt tempestivum. Quemadmodum nomen albi tum de colore enunciant, cum ita loquuntur, contrarius eſt albus color nigro: tum de corpore, quod colorem ſuscepit, cum ſcilicet oloris corpus album dicunt: ita et calidi nomen tum de qualitate affirmant ipſa, tanquam ſi

τῆς ποιότητος ἐπιφέρουσιν, ὡς εἰ καὶ θερμότητα προσηγόρευον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ σώματος, ὃ τὴν θερμότητα δέδεκται. τὴν γὰρ δὴ ποιότητα παρὰ τὸ δεδεγμένον αὐτὴν σῶμα ἑτέραν χρὴ νομίζειν εἶναί τινα φύσιν ἔχουσαν ἰδίαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῶν στοιχείων λόγοις δείκνυται. θερμότης μὲν οὖν ποιότης· ἡ δ' αὐτὴ καὶ θερμὸν ὀνομάζεται, καθάπερ λευκότης καὶ λευκόν. αὐτὸ δὲ σῶμα τὸ θερμὸν ἓν τοῦτο μόνον ὄνομα κέκτηται, τὸ θερμὸν, ὥσπερ τὸ λευκόν· οὐ μὴν οὔτε θερμότης, οὔτε λευκότης αὐτὸ τὸ σῶμά ποτε προσαγορεύεται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ξηρὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ὑγρὸν ὀνομάζεται αὐτό τε τὸ σῶμα καὶ ἡ ποιότης. [46] οὐ μὴν ἡ ψυχρότης, ἢ ξηρότης, ἢ ὑγρότης ἔτι τὸ σῶμα καλεῖται, καθάπερ ἡ ἐν αὐτῷ ποιότης. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, (66) εὔλογον, ἐπειδὰν μὲν ἤτοι θερμότητά τις ἢ ψυχρότητα διαλεγόμενος εἴπῃ, μηδὲν γίνεσθαι σόφισμα· μόναι γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ὀνομάτων αἱ ποιότητες δηλοῦνται· θερμὸν δ' εἰπόντος, ἢ ψυχρὸν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ποιότης οὕτω καὶ τὸ σῶμα τὸ δεδεγμένον

caliditatem appellarent: tum vero de corpore, quod caliditatem ſuſtinet: quippe qualitatem a corpore, quod eam ſuscepit, diverſam habere naturam quandam propriam exiſtimare oportet, veluti in opere de elementis eſt indicatum. Caliditas quidem qualitas eſt, eadem vero et calidum dicitur; veluti et albedo album: ipſum vero corpus calidum unum hoc nomen tantummodo obtinet, calidum, ſicuti album: nunquam tamen caliditas vel albedo corpus ipſum dicitur. Ad eundem modum ſiccum, frigidum et humidum nominantur tum ipſum corpus, tum qualitas: non tamen corpus frigiditas, humiditas vel ſiccitas appellatur, quemadmodum quae in eo eſt qualitas. Haec cum ſic ſe habeant, aequum eſt, cum vel caliditatem, vel frigiditatem disputans quis profert, nullam exoriri captionem, quod ſolae qualitates his indicentur nominibus: at calidum frigidumve cum dicit, quando et qualitas ita et quod eam ſuscepit corpus, nominatur, facile fit ei, qui red-

αὐτὴν ὀνομάζεται, πρόχειρον γίνεσθαι τῷ κακουργεῖν ἐθέλοντι, τὸ μὴ δηλούμενον ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀκούειν, ἵν᾽ ἔχῃ σοφίζεσθαι. τοιοῦτο γάρ τοι δρῶσι καὶ πρὸς τὸν ἀφορισμὸν ἀντιλέγοντες, ἐν ᾧ φησιν Ἱπποκράτης· τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. οὐ γὰρ σῶμά τι θερμὸν τὸ ἔμφυτον τῷ ζώῳ λέγεσθαι πρὸς Ἱπποκράτους ἀκούσαντες, οὐδὲ ζητήσαντες, ὅ τί ποτέ ἐστι τοῦτο, κατὰ τῆς ποιότητος μόνης, ἣν δὴ καὶ θερμότητα καλοῦμεν, εἰρῆσθαι τοὔνομα δεξάμενοι, τὴν ἀντιλογίαν οὕτω ποιοῦνται. καίτοι φαίνεται σμικρὸν ὂν τὸ διαστέλλεσθαι τὰς ὁμωνυμίας, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν πραγμάτων ἱκανῶς ἀξιόλογον ὑπάρχον.

Κεφ. η΄. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ τοῦτο σαφῶς ἤδη διώρισται, ἐπὶ τὸ ὑπόλοιπον αὖθις ἐπανιτέον. οὔσης γάρ τινος ἀκράτου καὶ ἀμίκτου ποιότητος, ὑγρότητός τε καὶ ξηρότητος, καὶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος, ὅσα ταύτας διεδέξαντο σώματα, θερμὰ δηλονότι καὶ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ τελέως τε καὶ ἀκριβῶς ἔσται. ταυτὶ μὲν οὖν μοι νόει

arguere ftudet, ut, quod a loquente non fignificatur, id, quo poffit reprehendere, accipiat. Ejusmodi enim rem faciunt et aphorismo illi contradicentes, in quo Hippocrates, Augefcentia, inquit, corpora plurimum habent innatum calidum: neque enim effe corpus aliquod ipfum innatum animali calidum ab Hippocrate dici intelligentes, neque id quid fit usquam quaerentes, fed de fola qualitate, quam fcilicet caliditatem appellamus, nomen id dici praefumentes, fic dictum ejus refellere parant. Et jam apparet, quod de homonymia diftinguere tametfi fit res parva, tamen in rerum ufu non levis reperitur momenti.

Cap. VIII. Verum cum hoc quoque abunde fit definitum, rurfum id quod fupereft repetamus. Cum humiditas, et ficcitas, et caliditas, et frigiditas fincerae quaedam et impermixtae qualitates fint, quaecunque has fuscepere corpora, ea calida et frigida, ficca et humida prorfus exacteque funt. Atque haec mihi

τὰ τῶν γινομένων τε καὶ φθειρομένων στοιχεῖα· τα δ' ἄλλα σώματα, τά τε τῶν ζώων, καὶ τὰ τῶν φυτῶν, καὶ τὰ τῶν ἀψύχων ἁπάντων, οἷον χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ λίθων, καὶ ξύλων, ἐν τῷ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐκείνων τετάχθαι. οὐδὲν γὰρ αὐτῶν οὔτ' ἄκρως θερμὸν, οὔτ' ἄκρως ψυχρὸν, οὔτ' ἄκρως ὑγρὸν, οὔτ' ἄκρως ξηρόν ἐστιν. ἀλλ' ἤτοι μέσον ἀκριβῶς ὑπάρχει τῶν ἐναντίων, ὡς μηδὲν μᾶλλον εἶναι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ θατέρῳ τῶν ἄκρων προσκεχώρηκεν, ὡς μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ μᾶλλον ὑγρὸν ἢ ξηρόν. εἰ μὲν δὴ μέσον ἀκριβῶς εἴη καθ' ἑκατέραν τῶν ἐναντιώσεων, ὡς μηδὲν μᾶλλον εἶναι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, εὔκρατον ἁπλῶς τοῦτο λεχθήσεται. θατέρου δὲ πλεονεκτήσαντος, ἤτοι κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν, ἢ κατ' ἀμφοτέραν, οὐκ ἔτ' εὔκρατον. εἰ μὲν δὴ θερμὸν εἴη μᾶλλον, ἢ ψυχρὸν, ὃ μᾶλλόν ἐστι, τοῦτο λεχθήσεται· ὡσαύτως δὲ καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ εἰ

omnium, quae fiunt et corrumpuntur, elementa intellige: reliqua corpora vel animalium, vel ftirpium, vel inanimorum omnium, veluti aeris, ferri, lapidum, lignorum, in medio primorum illorum collocata effe: nullum enim horum vel ad fummum calidum, vel ad fummum frigidum, vel ad fummum humidum, vel ad fummum ficcum eft, fed vel medium prorfus contrariorum, ita ut nihilo magis fit calidum quam frigidum, aut humidum quam ficcum, vel ad alterum contrariorum eft propenfum, ita ut magis fit calidum quam frigidum, vel magis fit humidum quam ficcum. Ac fi quidem medium plane fit in utroque contrariorum genere, ita ut non magis fit calidum quam frigidum, aut humidum quam ficcum, eucraton id, id eft temperatum, fimpliciter dicetur: fin alterum contrariorum fuperet, five in altera oppofitione, five in utraque id fit, non etiam dicetur eucraton. Ac fi calidum magis fit quam frigidum, quod magis eft, id appellabitur: idem ftatuendum de ficco et humido: ad eundem modum fi

ψυχρὸν εἴη μᾶλλον, ὀνομασθήσεται ψυχρόν. εἰ δ' ἐξ ἑκατέρας τῆς ἀντιθέσεως ἐπικρατοίη θάτερον, ἤτοι θερμὸν ἅμα καὶ ὑγρὸν, ἢ θερμὸν ἅμα καὶ ξηρὸν, ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ὑγρὸν, ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν, ὀνομασθήσεται τὸ σῶμα κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν. ταύτας μὲν οὖν τὰς τέτταρας δυσκρασίας, ὡς καὶ πρόσθεν εἴπομεν, οἱ πλεῖστοι γινώσκουσιν ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι. τὰς δ' ἄλλας τέτταρας ἐξ ἡμίσεως τούτων γιγνομένας οὐκ οἶδ' ὅπως παραλείπουσιν, ὥσπερ καὶ τὴν πρώτην ἁπασῶν κρᾶσιν, τὴν ἀρίστην. ἀλλ' ὅτι γε δυνατὸν, ἐπικρατοῦντος τοῦ θερμοῦ, μηδὲν μᾶλλον ὑγρὰν καὶ ξηρὰν εἶναι τὴν κρᾶσιν, ὅσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ συζυγίᾳ, πρόδηλον μὲν οἶμαι κἀκ τῶν ἤδη προειρημένων εἶναι. ῥᾷστον δὲ, κἂν εἰ μηδὲν προείρητο, συλλογίσασθαι, συγχωρησάντων γε ἅπαξ αὐτῶν, [47] ἑτέραν μὲν εἶναι κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμὴν, ἑτέραν δὲ ξηρὰν καὶ θερμήν. εἰ γὰρ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι πάντως εἶναι ξηρὰν τὴν θερμὴν, ἀλλ' ἐγχωρεῖ καὶ ὑγρὰν ὑπάρχειν αὐτὴν, ἐγχωρήσει δηλονότι

frigidum magis fit, nominabitur frigidum: at fi in utraque oppofitione alterum fuperet, five calidum una cum humido, five calidum fimul cum ficco, five frigidum fimul cum humido, five frigidum una cum ficco, utique pro vincente fortietur id corpus appellationem. Et has quidem quatuor intemperies, ut fupra diximus, plurimi norunt tum medici, tum philofophi: reliquas quatuor, quae ex dimidio harum conftitutae funt, nefcio quomodo derelinquunt, ficut etiam eam, quae prima omnium optimaque eft temperies. Caeterum quod fuperante calido liceat nihilo magis humidam effe quam ficcam temperiem (quod utique ad hanc fpectet conjugationem), id vel ex iis, quae jam dicta funt, manifeftum arbitror. Facile autem eft, etiamfi nihil effet praedictum, id colligere, concedentibus femel illis faltem, alteram effe temperiem humidam et calidam, alteram ficcam et calidam. Si namque neceffarium omnino non eft ficcam effe, quae calida fit, fed licet eam et humidam effe, licebit utique et mediam effe:

καὶ μέσην· ἐγγυτέρω γάρ ἐστιν ἡ μέση τῆς ξηρᾶς κράσεως, ἤπερ ἡ ὑγρά. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστί τις ἑτέρα ψυχρὰ κρᾶσις, ἐφ᾽ ἧς ἐστιν ἰσχυρότερον τὸ ψυχρόν· οὐ μὴν οὔθ᾽ ὑγρὰν, οὔτε ξηρὰν ὑπάρχειν αὐτὴν ἀνάγκη, ἀλλ᾽ ἐγχωρεῖ καὶ μέσην γενέσθαι· πάλιν γὰρ κἀνταῦθα τὸν αὐτὸν ἐπάξεις λόγον. ὥστ᾽, εἴπερ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑγρὰν εἶναι τὴν ψυχρὰν, ἀλλ᾽ ἐγχωρεῖ καὶ ξηρὰν γενέσθαι, πρόδηλον, ὡς καὶ τὴν μέσην ἐγχωρήσει, ἐγγυτέρω γάρ ἐστιν αὕτη τῆς ὑγρᾶς, ἤπερ ἡ ξηρά. ὡς οὖν αὗται αἱ δύο δυσκρασίαι κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν ἐδείχθησαν, ἡ μὲν θερμὴ μόνον, ἡ δὲ ψυχρά· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἕτεραι δύο γενήσονται κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν, ἡ μὲν ξηρὰ μόνον, ἡ δ᾽ ὑγρὰ, συμμέτρως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. πάλιν γὰρ κἀνταῦθα φήσομεν, ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, ἥ τίς ἐστι ξηρὰ κρᾶσις, εὐθὺς ταύτην εἶναι καὶ θερμὴν, ἀλλ᾽ ἐνδέχεται καὶ ψυχρὰν ὑπάρχειν, οὐκ ἀδύνατον ἔσται καὶ τὸ μήτε ψυχράν εἶναί τινα, μήτε θερμὴν, ἀλλ᾽ εὔκρατον μὲν κατὰ τοῦτο, ξηρὰν

propior namque ſiccae temperaturae media eſt quam humida. Ad eundem modum eſt et frigida quaedam temperies altera, in qua nimirum frigidum praepollet: hanc tamen nec humidam eſſe nec ſiccam eſt neceſſe, ſed poteſt inter has et media eſſe. Rurſus enim hic quoque eandem afferes rationem, nempe, ſi neceſſe non eſt frigidam temperiem eſſe humidam, ſed licet et ſiccam eam fieri, manifeſtum eſt, mediam quoque eſſe poſſe, quippe quae vicinior humidae eſt quam ſicca. Ergo veluti duae intemperies in altera oppoſitione ſunt monſtratae, altera calida tantum, altera frigida: ſic in altera oppoſitione duae aliae ſtatuantur, altera ſicca tantum, altera humida, mediocriter ſcilicet ſeſe habentibus calido et frigido. Iterum namque dicemus hic quoque, ſicuti neceſſe non eſt, ſi qua temperies ſicca eſt, hanc protinus calidam quoque eſſe, ſed fieri poteſt, ut etiam frigida ſit, ita fieri poteſt, ut quaepiam nec calida ſit, nec frigida, ſed in hac quidem op-

Ed. Chart. III. [47.] Ed. Baſ. I. (66.)

δὲ κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ὑγρὰν κρᾶσιν οὐκ ἀναγκαῖον οὔτε θερμὴν, οὔτε ψυχρὰν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐνδέχεται μέσην ἀμφοῖν εἶναι κατά γε ταύτην τὴν ἀντίθεσιν. εἰ τοίνυν οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτε τῇ κατὰ τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν δυσκρασίᾳ τὴν ἐκ τῆς ἑτέρας ἀντιθέσεως ἕπεσθαι, οὔτ' ἐκείνῃ τὴν ἐκ ταύτης, ἐνδέχεταί ποτε καὶ τὴν εὔκρατον ὅσον ἐπὶ θερμότητι καὶ ψυχρότητι φύσιν ἤτοι ξηρὰν ἢ ὑγρὰν γενέσθαι, καὶ τὴν ἐν τούτοις πάλιν εὔκρατον ἤτοι θερμὴν ἢ ψυχράν. ὥστ' εἶναι καὶ ταύτας τέτταρας ἑτέρας ἐκείνων δυσκρασίας, ὡς οἱ πρόσθεν ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι παρέδοσαν ἡμῖν, καὶ μέσας γε ταύτας τετάχθαι τῶν εὐκράτων ἕξεων καὶ τῶν κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀντιθέσεις δυσκράτων. ἡ μὲν γὰρ ἄκρως εὔκρατος οὐδετέραν ἀντίθεσιν ἔχει πλεονεκτοῦσαν, ἡ δ' ἐξ ὑπεναντίου τῆσδε δύσκρατος ἀμφοτέρας μοχθηράς. ἐν μέσῳ δ' ἐστὶν ἡ κατὰ μὲν τὴν ἑτέραν εὔκρατος, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν δύσκρατος ὑπάρχουσα, ἥτις ἐξ ἡμίσεως μὲν εὔκρατος, ἐξ

poſitione eucratos, id eſt temperata, in altera ſicca. Simili modo nec humidam temperiem neceſſe eſt calidam frigidamve eſſe, ſed eam mediam eſſe inter hujus oppoſitionis extrema licet. Si igitur neceſſe non eſt, ut vel intemperiem, quae in calido eſt et frigido, ſequatur ea, quae eſt in altera oppoſitione intemperies, vel hanc, quae in illa: licebit aliquando et naturam, quae in caliditate et frigiditate temperata ſit, vel ſiccam eſſe vel humidam: invicemque, quae in his temperata ſit, vel calidam eſſe vel frigidam: ita ut ſint et hae ab iis, quas priores tum medici tum philoſophi nobis tradiderunt, quatuor diverſae intemperies medioque loco poſitae inter temperatos habitus et eos, qui in utraque oppoſitione ſunt intemperati. Qui namque in ſummo eſt temperatus, is neutram oppoſitionem habet ſuperantem: qui vero adverſus hunc eſt intemperatus, utramque habet vitioſam: medium ſortitur locum, qui in altera quidem eſt temperatus, in altera intemperatus: qui utique et ex di-

ἡμίσεως δὲ δύσκρατος οὖσα, μέση δεόντως ἂν εἶναι λέγοιτο τῆς ὕλης εὐκράτου τε καὶ δυσκράτου. καὶ εἴπερ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, ὥσπερ οὖν καὶ ἔχει, θαῤῥούντως ἤδη λέγομεν, ἐννέα τὰς πάσας εἶναι τῶν κράσεων διαφορὰς, εὔκρατον μὲν μίαν, οὐκ εὐκράτους δὲ τὰς ὀκτὼ, τέτταρας μὲν ἁπλᾶς, ὑγρὰν, καὶ ξηρὰν, καὶ θερμὴν, καὶ ψυχρὰν, ἄλλας δὲ τέτταρας συνθέτους, ὑγρὰν ἅμα καὶ θερμὴν, καὶ ξηρὰν ἅμα καὶ θερμὴν, καὶ ψυχρὰν ἅμα καὶ ὑγρὰν, καὶ ψυχρὰν ἅμα καὶ ξηράν.

Κεφ. θ'. Ἐν ἑκάστῃ δὲ τῶν εἰρημένων κράσεων τὸ μᾶλλόν τε καὶ τὸ ἧττον πάμπολυ, κατά τε τὰς ἁπλᾶς λεγομένας κράσεις, ἐπί τε τῆς ὕλης οὐσίας, ἤδη δὲ καὶ καθ᾽ ἓν ὁτιοῦν γένος. εἰ δή τις βούλεται διαγνωστικὸς εἶναι κράσεων, ἄρχεσθαι τούτῳ προσήκει τῆς γυμνασίας ἀπὸ τῶν καθ᾽ ἕκαστον γένος εὐκράτων τε καὶ μέσων φύσεων. ἐκείνας γὰρ τὰς ἄλλας παραβάλλων, ῥᾳδίως ἐξευρήσει τὸ

midio temperatus, et ex dimidio intemperatus cum ſit, merito medius dici poteſt inter eum, qui ex toto eſt temperatus, et eum, qui ex toto eſt intemperatus. Et si quidem haec ſic ſe habent, ſicut certe ſe habent, cur novem dicere univerſas temperatorum differentias dubitemus? temperatam quidem unam, non temperatas octo: quarum quatuor ſimplices ſint, humida, ſicca, calida et frigida: quatuor compoſitae, humida ſimul et calida, ſicca pariter et calida, frigida ſimul et humida, frigida ſimul et ſicca.

Cap. IX. In quolibet vero jam dictorum temperamentorum permagnus eſt exceſſus defectusque non in iis modo, quae ſimplicia ſunt, ſed etiam in compoſitis: idque tum in tota ſubſtantia, tum vero in unoquoque genere. Si cui igitur agnoſcendorum temperamentorum cura eſt, incipiat exercitationem oportet ab iis in quolibet genere naturis, quae temperatae mediaeque ſunt: quippe qui, ſi his alias comparet, facile,

πλεονάζον ἢ τὸ λεῖπον [48] ἐν ἑκάστῃ. περὶ πρώτων οὖν ῥητέον τῶν ἁπλῶς λεγομένων εὐκράτων τε καὶ δυσκράτων, ἃς ἐπὶ πάσης οὐσίας γεννητῆς, οὐκ ἐπὶ ζώων μόνον, ἢ φυτῶν, ἔφαμεν ἐξετάζεσθαι. πάλιν δὲ κἀνταῦθα τό γε τοσοῦτο χρὴ διαστείλασθαι περὶ ὀνομάτων, ὡς θερμὴ κρᾶσις ἄλλη μέν ἐστιν ἐνεργείᾳ, δυνάμει δ' ἄλλη, καὶ ὡς δυνάμει ταῦτ' εἶναι λέγομεν, ὅσα μήπω μέν ἐστιν ὃ λέγεται, ῥᾷστον δ' αὐτοῖς γενέσθαι, φυσικήν τινα ἐπιτηδειότητα (67) κεκτημένοις εἰς τὸ γενέσθαι. περὶ πρώτων οὖν διέλθωμεν τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, ἀπὸ τῆς συμπάσης οὐσίας ἀρξάμενοι, κἄπειτα μεταβῶμεν ἐπί τε τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά. τελέως γὰρ ἂν οὕτως ἡμῖν ἀπειργασμένον εἴη τὸ προτεθέν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ μέσον ἐν ἅπαντι γένει, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς συμπάσας οὐσίας, ἐκ τῆς τῶν ἄκρων μίξεως γίνεται, χρὴ καὶ τὴν νόησιν αὐτοῦ καὶ τὴν διάγνωσιν ἐξ ἐκείνων συνίστασθαι. τὸ μὲν δὴ τῆς νοήσεως ῥᾷστον. ἀπὸ γὰρ τοῦ θερμοτάτου

quod in quavis fuperet deficiatve, invenerit. Ergo primum de iis, quae fimpliciter loquentibus temperata intemperataque dicuntur, agendum: quae fcilicet in omni generata fubftantia, non in folis animalibus et ftirpibus, disquirenda diximus. Porro hic quoque tantillum faltem diftinguere de nominibus conveniet, ut calida temperies alia jam energia, id eft actu, fit, alia potestate: tum ut potestate ea effe dicamus, quae, quod dicuntur, id nondum fint, fed facile id fieri poffint, quoniam naturalem, ut id fiant, aptitudinem fint adepta. Igitur primum de iis, quae actu calida, frigida, humida et ficca funt, differamus, aufpicati ab univerfa fubftantia, mox ad animalia et ftirpes defcenfuri: ita enim confummationem habebit, quod inftitutum nobis eft. Quoniam igitur, quod in omni genere maximeque in univerfa fubftantia medium eft, id ex mixtione extremorum conflatur, utique conveniet, ut tum intelligentia ejus, tum dignotio ex illis fumatur. Ac intelligentia quidem facillima eft: quippe

πάντων τῶν εἰς αἴσθησιν ἡκόντων, οἷον ἤτοι πυρὸς, ἤ τινος ὕδατος ἄκρως ζέοντος, ἐπὶ τὸ ψυχρότατον κατελθόντες ἁπάντων ὧν ἴσμεν, οἷον κρύσταλλον, ἢ χιόνα, νοήσαντές τε διάστημα, μέσον ἀκριβῶς τοῦτο τέμνομεν. οὕτω γὰρ ἐξευρήσομεν τῇ νοήσει τὸ σύμμετρον, ὅπερ ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἴσον ἀπέχει. ἀλλὰ καὶ κατασκευάσαι πως αὐτὸ δυνάμεθα, τὸν ἴσον ὄγκον κρυστάλλου μίξαντες ὕδατι ζέοντι. τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοῖν κραθὲν ἴσον ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἀφέξει, τοῦ τε καίοντος καὶ τοῦ ναρκοῦντος διὰ ψύξιν. οὔκουν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν ἐστι, τοῦ κραθέντος οὕτως ἁψαμένους, ἔχειν τὸ μέσον ἁπάσης οὐσίας ἐν τῇ κατὰ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει, καὶ μεμνῆσθαι τούτου, καὶ κρίνειν ἅπαντα τἄλλα καθάπερ τινὶ κανόνι παραβάλλοντας. καὶ μὲν δὴ καὶ ξηρὰν γῆν, ἢ τέφραν, ἤ τι τοιοῦτο ἕτερον ἀκριβῶς αὐχμηρὸν ἀναδεύσας ὕδατι κατὰ τὸν ὄγκον ἴσῳ, τὸ μέσον ἐργάσῃ σῶμα τῆς κατὰ τὸν ξηρόν τε καὶ ὑγρὸν ἀντιθέσεως. οὔκουν οὐδὲ ἐνταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν, ὄψει τε ἅμα καὶ ἁφῇ τὸ

a calidiſſimo omnium, quae ſub ſenſum veniunt, veluti igne aut quapiam aqua, quae ad ſummum ſit fervens, ad id, quod omnium, quae nobis apparent, eſt frigidiſſimum, veluti glaciem et nivem venientes, aeſtimato inter ea intervallo, ad unguem id in medio dividimus: ſic enim ſymmetron, quod ſcilicet ab utroque extremorum pari abeſt ſpatio, intellectu comprehendemus. Quin etiam id nobis praeparare licet miſcentibus aquae ferventi parem modum glaciei: quod enim ex ambobus eſt mixtum, pari intervallo ab utroque extremorum aberit, et eo quod urit, et eo quod frigore ſtupefacit. Non eſt igitur difficile ei, qui ita mixtum tetigerit, medium univerſae ſubſtantiae in calidi frigidique oppoſitione habere, ejusque meminiſſe, atque alia omnia illi veluti normae adaptata judicare. Quin etiam, ſi terram, quae ſicca ſit, vel cinerem, vel tale aliquid, quod plane ſit aridum, pari aquae modo imbueris, medium in ſicci humidique oppoſitione corpus effeceris. Ergo ne hic quidem difficile eſt, ubi

τοιοῦτο σῶμα διαγνόντας, παραθέσθαι τῇ μνήμῃ, καὶ τούτῳ κανόνι τε καὶ κριτηρίῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν τῶν ἐλλειπόντων ἢ πλεοναζόντων ὑγρῶν καὶ ξηρῶν διάγνωσιν. ἔστω δὲ δηλονότι τὸ κρινόμενον σῶμα συμμέτρως θερμόν. εἰ γὰρ εἰς ἄκρον ἤτοι θερμότητος ἢ ψύξεως ἄγοιτο, τουτὶ τὸ μέσον ὑγροῦ καὶ ξηροῦ σῶμα φαντασίαν ἐνίοτε παρέξει ψευδῆ καὶ δόξει ποτὲ μὲν ὑγρότερον εἶναι τοῦ συμμέτρου, ποτὲ δὲ ξηρότερον. εἰ μὲν γὰρ θερμανθείη πλέον, ἢ δεῖ, τηκόμενόν τε καὶ ῥέον, ὑγροτέρου φαντασίαν ἑαυτοῦ παρέξει. ψυχόμενον δὲ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος, ἵσταταί τε καὶ πήγνυται, καὶ ἀκίνητον γίνεται, καὶ σκληρον ἁπτομένοις φαίνεται, κἀκ τούτου φαντασίαν προβάλλει ψευδῆ ξηρότητος. εἰ δ', ὥσπερ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μετέσχεν ἴσον, οὕτω καὶ θερμότητός τε καὶ ψύξεως εἴη μέσον, οὔτε σκληρὸν, οὔτε μαλακὸν ἁπτομένῳ φαίνεται τὸ τοιοῦτο σῶμα. τὸ μὲν οὖν ὅλα δι' ὅλων αὐτὰ κεράσαι, τὸ θερμὸν λέγω καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, ἀδύνατον ἀνθρώπῳ. γῆ γὰρ ὑγρῷ

vifu pariter tactuque ejusmodi corpus noveris, memoriae id infigere, eoque ad humidorum ac ficcorum quae deficiant fuperentve, agnitionem pro norma exemplarique uti. Porro corpus, de quo judicandum eft, mediocriter calens efto: nam hoc ipfum humidi ficcique medium corpus, fi ad fummum calorem frigusve fit perductum, falfam interim imaginationem excitabit: videbiturque, quam fit mediocre, aliquando humidius, aliquando ficcius: quippe, fi liberalius calefiat, liquatum jam ac fluens, humidioris fubftantiae phantafiam de fe praebebit: contra, refrigeratum plus jufto, confiftit ac cogitur, immobileque redditur et durum tangenti apparet: unde etiam falfam ficcitatis imaginationem exhibet: quod fi, veluti humidi ficcique parem modum habet, fic caloris ac frigoris fit in medio, nec durum nec molle tangenti apparebit id corpus. Atque tota quidem ejusmodi corpora per tota fe mifcendi, calidum, inquam, frigidum, ficcum et humidum, homini facultas non eft: terra enim aquae

φυραθεῖσα μέμικται μὲν, ὡς ἄν τῳ δόξειε, καὶ οὕτω κέκραται πᾶσα παντὶ, παράθεσις μήν ἐστι τὸ τοιοῦτο κατὰ σμικρὰ, καὶ οὐ δι᾽ ὅλων κρᾶσις, ἀλλὰ τὸ δι᾽ ὅλων ἄμφω κεράσαι θεοῦ καὶ φύσεως ἔργον. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ὅλα δι᾽ ὅλων ἀλλήλοις κεραννύοιτο. τὸ μέντοι παράθεσιν ἐργάσασθαι τοιαύτην, ὡς ἐκφεύγειν τὴν αἴσθησιν ἕκαστον τῶν ἁπλῶν σωμάτων, οὐ [49] φύσεως τοῦτό γε μόνης ἢ θεοῦ το ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἡμέτερόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μέσον ἐργάσασθαι πηλὸν ἐκ τῆς τοιαύτης μίξεως· ὡσαύτως δὲ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. καί σοι φανεῖται τὸ τοιοῦτο σῶμα καὶ τῇ θερμότητι μὲν καὶ τῇ ψυχρότητι εὔκρατον, ἀλλὰ καὶ σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος ἐν τῷ μέσῳ. τοιοῦτο δ᾽ ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων δέρμα, μέσον ἀκριβῶς ἁπάντων τῶν ἐσχάτων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, καὶ τούτου μάλιστα τὸ κατὰ τὴν χεῖρα. γνώμων γὰρ αὕτη πάντων ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν αἰσθητῶν, ὄργανον

confufa mifcetur quidem (quatenus fcilicet videri cuipiam poffit) atque ita tota toti contemperatur: caeterum appofitio exiguarum partium ea eft, nequaquam totorum per tota mixtio: fed ambo ea per tota mifcere Dei vel naturae eft opus: magisque etiam, fi calidum ac frigidum inter fe tota per tota mifcenda fint. Attamen appofitionem ejusmodi efficere, ut fenfum effugiant fingula fimplicium corporum, non folum naturae opus Deive eft, fed etiam noftrum: neque enim difficile eft tali mixtione lutum, quod medium ficci humidique fit, moliri: fimili modo et quod calidi et frigidi fit medium: videbiturque tibi ejusmodi corpus in calore et frigore temperatum, imo etiam in duritiae mollitiaeque medio ftatu effe. Id autem genus eft hominis cutis, utpote omnium extremorum, calidi, frigidi, humidi, ficci, vere media, maximeque ea, quae eft in manu: haec enim omnium fenfilium veluti norma futura erat, tactus nimirum in-

ἁπτικὸν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπεργασθεῖσα τῷ φρονιμωτάτῳ τῶν ζώων οἰκεῖον. ἴσον οὖν ἀπέχειν αὐτὴν ἐχρῆν ἁπάντων τῶν ἄκρων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. καὶ δὴ καὶ γέγονεν ἐκ τῆς τούτων ἁπάντων ἰσομοιρίας, οὐ μιχθέντων μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλων ἀλλήλοις κερασθέντων, ὅπερ οὐκ ἔτ' οὐδεὶς ἡμῶν ἐργάσασθαι δυνατός ἐστιν, ἀλλὰ φύσεως τὸ ἔργον. ὅσα μὲν οὖν σκληρότερα τοῦ δέρματός ἐστι μόρια, καθάπερ ὀστᾶ, καὶ χόνδροι, καὶ κέρατα, καὶ τρίχες, ὄνυχές τε καὶ σύνδεσμοι, καὶ ὁπλαὶ, καὶ πλῆκτρα, πλέον ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ ξηρόν· ὅσα δὲ μαλακώτερα, καθάπερ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ πιμελὴ, καὶ στέαρ, καὶ μυελὸς, ἐγκέφαλός τε καὶ νωτιαῖος, ὑγροῦ πλέον ἐν τούτοις ἐστὶν, ἢ ξηροῦ. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσῳ τὸ πάντων ξηρότατον ἐν ἀνθρώπῳ μόριον ὑπερβάλλει ξηρότητι τοῦ δέρματος, τοσούτῳ πάλιν ἀπολείπεται τὸ ὑγρότατον. ἔοικε δέ πως ὁ λόγος ἤδη τῶν χρησιμωτάτων αὐτῶν ἐφάπτεσθαι, καὶ διδάσκειν, ἅμα μὲν ὡς οὐχὶ ζώων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων σωμάτων εὐκρατότατός ἐστιν

ſtrumentum prudentiſſimo animalium proprium ab ipſa natura praeparata: quo magis eam ab omnibus extremis, calido, inquam, frigido, ſicco et humido, pari abeſſe intervallo oportuit. Jam utique et conſtat ex horum omnium aequis portionibus, non compoſitis modo, ſed etiam per totas ſe mixtis: quod noſtrum plane nemo efficere poteſt, ſed eſt naturae opus. Quaecunque igitur partes cute ſunt duriores, veluti oſſa, cartilagines, cornua, pili, ungues, ligamenta, ungulae, calcaria, in his omnibus ſiccum praevalet: quaecunque vero molliores ſunt, ſicuti ſanguis, pituita, ſevum, adeps, cerebrum, medulla tum ſpinalis tum altera, in his humidi plus eſt, quam ſicci. Quinetiam, quanto ſicciſſima omnium, quae ſunt in homine, pars cutem ſiccitate ſuperat, tanto rurſus a cute ſuperatur, quae eſt humidiſſima. Porro videtur nunc disceptatio noſtra ea, quae utiliſſima ſunt, attingere: ac docere ſimul, quod tum animalium, tum vero aliorum omnium corporum temperatiſſimus ſit homo: ſimul

ὁ ἄνθρωπος, ἅμα δ' ὡς τῶν ἐν αὐτῷ μορίων τὸ τῆς χειρὸς δέρμα τὸ ἔσωθεν ἁπάσας ἐκπέφευγεν ἀκριβῶς τὰς ὑπερβολάς. ἐπιστήσαντες οὖν πάλιν ἐνταῦθα τον λόγον ἐπισκεψώμεθα, τίς ἄριστα πάντων κέκραται ἄνθρωπος, ὃν καὶ τῆς ὅλης μὲν οὐσίας, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἐν τῷ μέσῳ χρὴ τάξαντας, καθάπερ τινὰ κανόνα καὶ γνώμονα, τους ἄλλους ἅπαντας τούτῳ παραβάλλοντας, θερμοὺς καὶ ψυχρους, καὶ ξηροὺς καὶ ὑγροὺς ὀνομάζειν. δεῖ δὲ συνδραμεῖν ἐς ταὐτὸν ἐπὶ τοῦδε πολλὰ γνωρίσματα. καὶ γὰρ ὡς πρὸς τὴν ὅλην οὐσίαν ἐξετάζοντι μέσον φαίνεσθαι χρὴ τὸν τοιοῦτον, ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς πρὸς ἀνθρώπους τε καὶ ζῶα. τὰ μὲν οὖν ἁπάσης τῆς οὐσίας γνωρίσματα κοινὰ προείρηται· τὰ δ' ὡς ἐν ζώων εἴδεσιν ἐνεργείας τελειότητι κρίνεται τῆς ἑκάστῳ πρεπούσης. πρέπει δ' ἀνθρώπῳ μὲν εἶναι σοφωτάτῳ, κυνὶ δὲ πρᾳοτάτῳ τε ἅμα καὶ ἀλκιμωτάτῳ, λέοντι δὲ ἀλκιμωτάτῳ μόνον, ὥσπερ γε καὶ προβάτῳ πρᾳοτάτῳ. καὶ μέν γε καὶ ὡς τὰς τοῦ σώματος ἐνεργείας οἰκείας εἶναι χρὴ τῷ τῆς ψυχῆς

quod omnium, quae in eo ſunt, particularum cutis, quae intra manum habetur, omnis exceſſus plane ſit expers. Rurſus igitur hic orationem ſiſtentes aeſtimemus, quisnam ſit optime temperatus homo, quem ſcilicet totius ſubſtantiae, vel potius tum hominum, tum reliquorum animalium medium, veluti regulam et normam, ſtatuentes, reliquos omnes huic collatos calidos, frigidos, humidos ſiccosve dicere oporteat. Concurrant ergo oportet in hoc homine multae notae: quippe et cum universa ſubſtantia collatus medius apparere in ea debet, et magis etiam cum hominibus et beſtiis. Ac medii quidem in universa ſubſtantia communes notae dictae jam ſunt: quae vero in animalium ſpeciebus notantur, actionis perfectione, quae cuique ſit conveniens, judicantur. Convenit autem homini, ut ſit ſapientiſſimus: cani, ut mitiſſimus pariter ſit et acerrimus: leoni, ut tantum ſit fortiſſimus: ſicuti ovi, ut ſit tantum mitiſſima. Jam vero, quod corporis actiones conſentientes

ἤθει, δέδεικται μὲν καὶ πρὸς Ἀριστοτέλους ἐν τοῖς περ ζώων μορίων· λέλεκται δὲ καὶ προς ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἧττον. ἡ μὲν δὴ μέθοδος ἥδε. το δ' ἀσκῆσαι γνωρίζειν ἑτοίμως ἐν ἑκάστῳ γένει ζώου καὶ κατὰ τὰ σύμπαντ τὸ μέσον, οὐ τοῦ τυχόντος ἀνδρὸς. ἀλλ' ἐσχάτως ἐστὶ φιλοπόνου, καὶ διὰ μακρᾶς ἐμπειρίας καὶ πολλῆς γνώσεω ἁπάντων τῶν κατὰ μέρος ἐξευρίσκειν δυναμένου τὸ μέσοι οὕτω γοῦν καὶ πλάσται, καὶ γραφεῖς, ἀνδριαντοποιοί τε κα ὅλως ἀγαλματοποιοὶ τὰ κάλλιστα γράφουσί τε καὶ πλάττουσ καθ' ἕκαστον εἶδος, οἷον ἄνθρωπον εὐμορφότατον, [50] ἵππον, ἢ βοῦν, ἢ λέοντα, τὸ μέσον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένε σκοποῦντες. καί πού τις ἀνδριὰς ἐπαινεῖται, Πολυκλείτο κανὼν ὀνομαζόμενος, ἐκ τοῦ πάντων τῶν μορίων ἀκριβ τὴν πρὸς ἄλληλα συμμετρίαν ἔχειν ὀνόματος τοιούτου τυχών. ἔστι μὲν (68) οὖν ἐπιπλέον, ὃν νῦν ἡμεῖς ἐζητοῦμε ἢ ὁ κανὼν οὗτος. οὐ μόνον γὰρ ὑγρότητός τε καὶ ξηρότη

esse animi moribus oporteat. tum Ariſtoteli in iis, qua de partibus animalium ſcripſit, tum vero nobis alit nihilominus eſt monſtratum. Ac methodus quidem hae eſt. Exercitari vero, ut non in ſingulis modo animalium generibus, ſed etiam in univerſis medium prompte qu noſcat, id cujuslibet hominis non eſt, ſed diligentis i primis, qui per longam experientiam et multam omniur particularium peritiam invenire medium queat. Quippe ad eum modum plaſtae, pictores, ſtatuarii, al denique fictores, quae pulcherrima in omni ſpecie ſun tum pingunt, tum fingunt, veluti hominem ſpecioſiſſimum, equum, bovem, leonem, ad id, quo medium eſt in illa ſpecie, collineantes. Laudantque homines quandam Polycleti ſtatuam, canonen appellatam, inde adeo id nomen ſortitam, quod partium inter ſe omnium commoderationem ad unguem habeat. Habet autem, quem nunc quaerimus, plu aliud, quam canon ille, cum non ſolum humoris a ſiccitatis, caliditatis et frigiditatis in medio conſiſta

τος ἐν τῷ μέσῳ καθέστηκεν ὁ οὕτως εὔσαρκος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ διαπλάσεως ἀρίστης τετύχηκεν, ἴσως μὲν ἑπομένης τῇ τῶν τεσσάρων στοιχείων εὐκρασίᾳ, τάχα δέ τινα θειοτέραν ἀρχὴν ἑτέραν ἐχούσης ἄνωθεν. ἀλλά τό γε πάντως εὔκρατον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει· τὸ γὰρ ἐν εὐσαρκίᾳ σύμμετρον εὐκρασίας ἐστὶν ἔγγονον. εὐθὺς δ' ὑπάρχει τῷ τοιούτῳ σώματι, καὶ ταῖς ἐνεργείαις ἄριστα διακεῖσθαι, καὶ σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος ἔχειν μετρίως, θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος· καὶ ταῦθ' ὑπάρχειν ἅπαντα τῷ δέρματι, καὶ τούτῳ μάλιστα τῷ τῆς χειρὸς ἐντὸς, ὅταν μηδένα τύλον ἔχῃ τοιοῦτον, οἷον τοῖς ἐρέττουσί τε καὶ σκάπτουσι γίνεται. διττῆς γὰρ ἕνεκα χρείας τῶν χειρῶν γεγενημένων, ἁφῆς καὶ ἀντιλήψεως, αἱ μαλακαὶ μὲν εἰς τὴν τῆς ἀφῆς ἀκρίβειαν, αἱ σκληραὶ δὲ εἰς τὴν τῆς ἀντιλήψεως ἰσχὺν ἐπιτηδειότεραι. καὶ δὴ καὶ τὸ δέρμα τὸ μέσον οὐ μόνον ἁπάντων ἀνθρωπίνων μορίων, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης οὐσίας, καὶ πάντων τῶν ἐν γενέσει καὶ

is, qui ita eufarcos, i. e. quadratus, eft homo, fed etiam optimam formationem fit adeptus: quae fortaffe bonam quatuor elementorum temperiem eft comitata: fortaffe diviniorem aliquam fuperne originem habet. Caeterum prorfus eucraton effe hujusmodi hominem, id vero eft neceffarium: quippe mediocritas in carne ex mediocritate temperamenti provenit. Protinus autem affequitur tale corpus, ut optime ad actiones fit comparatum: tum in mollitie et duritie, praeterea calore ac frigore mediocriter fe habeat: atque haec omnia infint cuti, hujusque maxime illi parti, quae eft intra manum, fcilicet quae callum nullum ejusmodi contraxit, qualis in remigibus et fofforibus cernitur. Cum enim gemini ufus caufa manus fint factae, tactu discernendi et rem quampiam comprehendendi, utique quae molles funt, ad exquifitius tangendum, durae ad aliquid majore vi capiendum magis funt idoneae. Quinetiam cutis, quae non folum omnium hominis partium, fed etiam univerfae, quae generationi corruptionique fubjicitur, fubftantiae media eft, ea nec

φθορᾷ σωμάτων, οὐ τὸ τετυλωμένον ἐστὶ καὶ σκληρὸν καὶ λιθῶδες, ἀλλὰ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον, ᾧ δὴ καὶ μάλιστά φαμεν ἀκριβοῦσθαι τὴν ἁφήν. ὅτι μὲν οὖν σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος ἐν τῷ μέσῳ καθέστηκεν ἁπάντων μορίων, ἱκανῶς ἐναργές· ὅτι δὲ καὶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος, ἐκ τῆς οὐσίας ἂν αὐτοῦ μάλιστα καταμάθοις. ἔστι γὰρ οἷον ἔναιμόν τι νεῦρον, ἀκριβῶς μέσον ὑπάρχον νεύρου τε καὶ σαρκὸς, ὡς εἰ καὶ κραθέντων ἀμφοῖν ἐγένετο. ἀλλὰ νεῦρον μὲν ἅπαν ἄναιμόν τε καὶ ψυχρόν· σὰρξ δὲ πολύαιμός τε καὶ θερμή· μέσον δ' ἀμφοῖν τὸ δέρμα, μήτ' ἄναιμον τὸ πάμπαν, ὡς νεῦρον, ἀλλὰ μηδὲ πολύαιμον, ὡς ἡ σὰρξ, γενόμενον. εἰ δὴ τοῦτο κανόνα τε καὶ οἷον κριτήριον ἁπάντων τῶν τοῦ ζώου μορίων προστησάμενος ἐξετάζεις τε καὶ παραβάλλεις αὐτῷ τἄλλα, τὰς ὀκτὼ διαφορὰς εὑρήσεις τῆς δυσκρασίας ἐν αὐτοῖς. καὶ δὴ καὶ κατὰ μέρος δίειμί σοι περὶ πάντων ἑξῆς. φλέγμα μὲν οὖν ὑγρότατόν ἐστι καὶ ψυχρότατον, αἷμα δὲ θερμότατον, ἀλλ' οὐχ οὕτως

callofa, nec dura lapideave eft, fed fecundum naturam fe habens, quo fcilicet cutis genere maxime perfectum effe tactum cenfemus. Ac quod in duritie et mollitie medium omnium particularum locum fit fortita, abunde liquet: quod autem et in calore ac frigore fimiliter fe habeat, ex ejus fubftantia maxime intelligas licet: eft enim veluti fanguine praeditus nervus, qui fit inter nervum et carnem quiddam plane medium, ut fi ex mixtis utrisque conftitueretur. Caeterum nervus omnis exanguis et frigidus: caro multi fanguinis et calida: media inter utrumque eft cutis, nec plane exanguis, ut nervus, nec fanguine abundans, ut caro. Si igitur hanc omnium animalis partium veluti normam judicemque proponens reliqua illis conferas, atque ad eam examines, octo diverfas intemperies in eis invenies. Jamque membratim tibi de omnibus deinceps differam. Humidiffimum frigidiffimumque in corpore pituita eft: calidiffimum fanguis; non ta-

ὑγρὸν, ὡς τὸ φλέγμα. θρὶξ δὲ ξηροτάτη τε καὶ ψυχροτάτη· ἧττον δὲ αὐτῆς ὀστοῦν ψυχρόν ἐστι καὶ ξηρὸν, καὶ τοῦδε χόνδρος ἧττον ξηρός. ἐφεξῆς δὲ χόνδρῳ σύνδεσμος, καὶ ὃν χονδροσύνδεσμον ὀνομάζουσιν, ἔπειτα τένων, εἶθ' ὑμὴν, καὶ ἀρτηρία, καὶ φλὲψ, αὐτὰ δηλονότι τὰ σώματα τῶν ἀγγείων, εἶθ' ὅσα νεῦρα σκληρά. τὰ δὲ μαλακὰ νεῦρα κατὰ τὴν τοῦ δέρματος ὑπάρχει φύσιν ἐν τῇ καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα μεσότητι. κατὰ γὰρ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν οὐκ ἔτι μέσον θερμοῦ καὶ ψυχροῦ τὸ νεῦρον μαλακὸν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπολείπεται θερμότητος, ὅσον καὶ αἵματος. οὕτω δὲ καὶ τἄλλα σύμπαντα τὰ πρόσθεν εἰρημένα τοσούτῳ ψυχρότερα δέρματος, ὅσῳ καὶ ἀναιμότερα. καὶ οἵ γε χιτῶνες αὐτοὶ τῶν ἐναιμοτάτων ἀγγείων, ἀρτηρίας λέγω καὶ φλεβὸς, ἄναιμοί τέ εἰσι καὶ ψυχροὶ τῇ φύσει· τῇ γειτνιάσει δὲ τοῦ αἵματος θερμαίνονται, καὶ εἰς μέσην ἀφικνοῦνται κατάστασιν κράσεως. [51] τὸ δὲ αἷμα πάλιν αὐτὸ παρὰ τῆς καρδίας ἔχει τὴν θερμασίαν. φύσει γὰρ ἐκεῖνο τὸ

men eſt is perinde humidus, ut pituita: ſicciſſimum ac frigidiſſimum eſt pilus: minus eo et frigidum et ſiccum eſt os: h c vero minus ſiccum eſt cartilago: proxime hanc ſequitur ligamentum, et quem compoſito nomine chondroſyndesmon, i. e. cartilagineum ligamentum, vocant: poſt hunc tendo: deinceps membrana, et arteria et vena, ipſa ſcilicet corpora vaſorum: ſuccedunt deinde nervi duri. Molles autem nervi in humiditate et ſiccitate mediam naturam, ſicuti cutis, obtinent: nam in altera oppoſitione, quae eſt calidi et frigidi, nervus mollis in medio non eſt, ſed tantum ei deſit de calore, quantum de ſanguine. Ita vero et reliqua omnia prius dicta tanto ſunt cute frigidiora, quanto minus habent ſanguinis. Etiam tunicae ipſae, maxime ſanguineorum vaſorum, arteriarum dico et venarum, non ſolum exangues ſunt, ſed etiam frigidae natura: contactu tamen ſanguinis caleſiunt, atque ad medium temperamenti ſtatum veniunt. Sanguis vero ipſe a corde ſuum accipit calorem: quippe id viſcus

σπλάγχνον ἁπάντων ἐστὶ τῶν τοῦ ζώου μορίων ἐναιμότατόν τε ἅμα καὶ θερμότατον· ἐφεξῆς δ' αὐτῷ τὸ ἧπαρ. ἀλλ' ἡ μὲν καρδία βραχὺ δέρματος ἀποδεῖ σκληρότητι, τὸ δ' ἧπαρ πολύ. καὶ τοίνυν ὑγροτέρα τοσούτῳ δέρματός ἐστιν, ὅσῳ μαλακωτέρα. καὶ μὴν δὴ καὶ σὰρξ ὑγροτέρα δέρματος· ἀλλ' αὕτη μὲν καὶ θερμοτέρα. νωτιαῖος δὲ ὑγρότερος μὲν, ἀλλὰ καὶ ψυχρότερος· καὶ τοῦδε μᾶλλον ἐγκέφαλος ὑγρότερος, ἔτι δὲ τούτου μᾶλλον πιμελὴ, καὶ ἡ πῆξις αὐτῆς, διὰ τὴν τῶν ὑμένων γειτνίασιν· ἐλαίῳ γὰρ ἔοικε παχεῖ, καὶ διὰ τοῦτο πήγνυται, ψυχροῖς καὶ ἀναίμοις ὁμιλοῦσα μορίοις. οὔτε δ' ἥπατι περιπήγνυσθαι πιμελὴν, οὔτ' ἀρτηρίαις καὶ φλεψὶν, οὔτε καρδίᾳ δυνατὸν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλῳ τινὶ θερμῷ πάνυ μορίῳ. διότι δὲ πέπηγε πάνυ ψυχρῷ, διὰ τοῦτο χεῖται θερμαινομένη τοῖς ἄλλοις ὁμοίως πεπηγόσιν. οὐ μὴν ἐγκέφαλός γε θερμαινόμενος χεῖται, καὶ διὰ τοῦτο ἧττον ὑγρός ἐστι πιμελῆς. ἧττον δ' ὑγρὰ πιμελῆς ἐστι καὶ ἡ τοῦ πνεύμονος σὰρξ, οὐδὲ γὰρ αὕτη

natura tum omnium animalis particularum maxime sanguineum, tum vero calidissimum est: proximum illi jecur est, verum cor paulo quam cutis minus est durum, jecur multo. Itaque etiam humidius quam cutis, quanto scilicet est mollius. Jam vero caro humidior cute est, eadem tamen calidior: spinalis autem medulla cute est humidior, atque etiam frigidior: sicuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro autem ipso adeps, cui concretio contingit propterea, quod membranis adjacet: crasso namque oleo est similis: eoque congelatur, ubi cum frigidis et exanguibus particulis conjungitur. At neque circa jecur coire adeps potest, neque circa arterias venasve, aut cor, sed nec circa aliam ullam praecalidam particulam. Quoniam autem cogitur per id, quod valde est frigidum, idcirco calefacta liquatur caeterorum coagulatorum ritu: at cerebrum calfactum minime liquatur, eoque adipe minus est humidum. Porro minus humida, quam adeps, est et pulmonum caro, ut quae nec ipsa cal-

χεῖται θερμαινομένη. πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ἡ τοῦ σπληνός τε καὶ τῶν νεφρῶν ἧττόν ἐστιν ὑγρὰ πιμελῆς. ἅπαντα μέντοι ταῦτα δέρματός ἐστιν ὑγρότερα. τὰς δὲ τούτων ἀποδείξεις ἐν τῷ μεταξὺ λόγῳ διέξειμι· καὶ μὲν δη καὶ ὅσα λείπει τῇ συμπάσῃ περὶ κράσεων πραγματείᾳ διὰ τῶν ἐφεξῆς δυοῖν ὑπομνημάτων εἰρήσεται.

facta liquefcat: jam longe etiam adipe minus humida eft tum lienis tum renum caro. Omnia tamen haec cute funt humidiora. Harum rerum demonftrationes proximo libro tradam, ficuti omnia, quae ad univerfam de temperamentis disputationem defunt, duobus deinceps commentariis exponam.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ed. Chart. III. [52.] Ed. Baf. I. (68.)

Κεφ. α΄. Ὅτι μὲν δὴ τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστὶν ὑγρόν τε καὶ ξηρὸν σῶμα, καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ἐν τῷ προ τοῦδε λόγῳ διήρηται. δέδεικται δὲ, ὡς ἐννέα διαφοραὶ τῶν κράσεών εἰσι, μία μὲν ἡ σύμμετρός τε καὶ εὔκρατος, αἱ λοιπαὶ δὲ πᾶσαι δύσκρατοι, τέτταρες μὲν ἁπλαῖ, μιᾶς ἐν ἑκάστῃ πλεονεκτούσης ποιότητος, ἤτοι θερμότητος, ἢ ψυχρότητος, η ξηρότητος, ἡ ὑγρότητος, ἕτεραι δὲ τέτταρες, ἐπειδὰν ἐξ ἑκατέρας ἀντιθέσεως ἡ ἑτέρα κρατήσῃ δύναμις. λέγω δ' ἀντιθέσεις δύο, μίαν μὲν την κατὰ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν,

GALENI DE TEMPERAMENTIS LIBER SECVNDVS.

Cap. I. Quod multifariam quidem dicatur humidum, ficcum, calidum et frigidum corpus, in proximo definitum eft libro. Demonftratum praeterea eft, novem effe temperamentorum differentias, unam quidem, quae mediocris fit et eucratos, i. e. temperata, reliquas omnes intemperatas, quatuor fimplices, unica fcilicet in quaque praepollente qualitate, vel calore, vel frigore, vel ficcitate, vel humiditate: quatuor ab his diverfas, in quibus utriusque oppofitionis altera qualitas exuperat: dico autem duas oppofitiones, alteram,

ἑτέραν δὲ τὴν κατὰ τὸ ξηρόν τε καὶ ὑγρόν. ἐφεξῆς δὲ τούτων ἐπὶ τὰ γνωρίσματα μεταβάντες, ὑπὲρ τῆς εὐκράτου φύσεως ἐσκοπούμεθα, διότι πρώτη πασῶν ἥδε καὶ ἀρετῇ, καὶ δυνάμει, καὶ τάξει νοήσεώς ἐστιν. ἐπεὶ δ' εὔκρατον ἄλλο μὲν ἁπλῶς εὑρίσκεται λεγόμενον ἐν πάσῃ τῇ τῶν ὄντων φύσει, καθ' ἕκαστον δὲ γένος ἄλλο· περὶ πρώτου δεῖν ἐδόκει σκοπεῖσθαι τοῦ κοινῇ κατὰ πάσης φύσεως ἐξεταζομένου. κανὼν δ' ἦν αὐτοῦ καὶ κρίσις ἡ τῶν στοιχείων ἰσομοιρία, δι' ἣν καὶ τὸ τῶν ἐσχάτων ἁπάντων ἀκριβῶς μέσον ἀποτελεσθὲν εὔκρατόν τε καὶ σύμμετρον ὀνομάζεται. τὰ δὲ ἄλλα τὰ καθ' ἕκαστον γένος εὔκρατα ταῖς οἰκείαις τῶν σωμάτων ἐνεργείαις τε καὶ χρείαις κρίνεται. καὶ διὰ τοῦτο ταὐτὸ σῶμα ζώου τινὸς ἢ φυτοῦ μέσον μὲν εἶναι δύναται τῶν ὁμογενῶν ἁπάντων, τοῦτ' ἔστιν εὔκρατόν τε καὶ σύμμετρον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει, δύσκρατον δ' ἑτέρῳ τινὶ παραβαλλόμενον ἢ φυτῶν ἢ ζώων ἢ ἀψύχων γένει.

quae eſt calidi et frigidi, alteram, quae eſt humidi et ſicci. Ab his ad notas earum digreſſi, de temperata natura disceptavimus, quoniam haec omnium prima virtute, potentia cognitionisque ordine ſit. At cum temperatum aliud abſolute dictum inveniatur in univerſa rerum natura, aliud in ſingulis generibus, principio viſum eſt de eo conſiderandum eſſe, quod communiter in univerſa natura aeſtimatur. Hujus norma judiciumque erat elementorum portionis aequalitas: ob quam extremorum omnium medium ad unguem redditum eucraton et ſymmetron (ſive temperatum et mediocre mavis) dicitur. Reliqua, quae in ſingulis generibus temperata dicuntur, propriis corporum functionibus uſibusque judicantur: eoque fit, ut idem animalis cujuspiam ſtirpisve corpus omnium, quae in eodem ſunt genere, medium eſſe poſſit, id eſt in illo genere eucraton et mediocre: alteri vero cuipiam comparatum vel ſtirpium vel animalium vel inanimorum ge-

[53] τὸ μὲν γὰρ τοῦ ζῶντος σῶμα, τῷ τοῦ νεκροῦ παραβαλλόμενον, ὑγρότερόν ἐστι καὶ θερμότερον. οἷον, εἰ τύχοι, λέων ζῶν λέοντος τεθνεῶτος, ἢ αὐτὸς ἑαυτοῦ τις, ἢ ἕτερος ἑτέρου θερμότερός ἐστι καὶ ὑγρότερος. καὶ διὰ τοῦτ' εἴρηται πρὸς τῶν παλαιῶν, ὑγρόν τε εἶναι καὶ θερμὸν τὸ ζῶον, οὐχ ὡς ἢ τῆς ὑγρότητος ἐν αὐτῷ πλεονεκτούσης ἁπλῶς, ἢ τῆς θερμότητος. οὕτως μὲν γὰρ εὑρεθήσεται πάμπολλα ζῶα ψυχρὰ καὶ ξηρά. καθάπερ ἐμπίδες τε καὶ κώνωπες, καὶ μυῖαι, καὶ μέλιτται, (69) καὶ μύρμηκες, ἀλλ' ὡς τοῖς τεθνεῶσι παραβαλλόμενα. καὶ γὰρ μέλιττα ζῶσα τεθνεώσης μελίττης ὑγροτέρα τέ ἐστι καὶ θερμοτέρα, καὶ μύρμηξ μύρμηκος. ἀνθρώπῳ μέντοι παραβαλλόμενα, καὶ ἵππῳ, καὶ βοῒ, καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τοῖς ἐναίμοις, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ψυχρὰ καὶ ξηρὰ τὴν κρᾶσίν ἐστιν. καὶ μὲν δὴ κἂν εἰ πρὸς τὴν ὅλην οὐσίαν ἀποβλέπων ἐξετάζοις, οὐδ' οὕτως ἐκπέπτωκε τοῦ ξηρά τε εἶναι ταῦτα καὶ ψυχρά. ὥσπερ γὰρ καθ' ἕκαστον γένος, ὅταν ἐξίστηταί τι τῆς μεσότητος,

neri, dyscraton five intemperatum. Quippe viventis corpus cum demortui corpore collatum humidius calidiusque eft: verbi gratia leo vivens leone mortuo, tum ipfe fe ipfo, tum alter altero calidior humidiorque eft. Atque inde adeo dictum veteribus eft, animal calidum et humidum effe, non abfoluto fermone, quod humiditas in eo calorve exuperet (fic enim invenire eft animalia ficca frigidaque complura, veluti culices mulionios, culices vinarios, mufcas, apes, formicas), fed ut ad mortua collata. Viva enim apis calidior humidiorque quam mortua eft, et formica viva, quam mortua; cum homine tamen, equo boveve collata, tum aliis fanguine praeditis animalibus, omnia id genus frigida ficcaque temperie funt. Quin, fi ad univerfam naturam fpectans ea expendas, ne fic quidem, quo minus frigida ficcaque fint, elabantur. Veluti enim in unoquoque genere, ubi quid a mediocritate receffit, ab eo, quod vincit, nomen acci-

ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνομάζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῆς συμπάσης οὐσίας, ὅταν ὑπερβάλλῃ τι τῷ μέσῳ, οὐκέτι εὔκρατον, ἀλλ' ἤτοι ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ θερμὸν, ἢ ὑγρὸν ὀνομασθήσεται. δέδεικται γὰρ δὴ πρόσθεν, ὡς ἄνθρωπός ἐστιν οὐ τῶν ζώων μόνον ἢ φυτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εὐκρατότατον. ἐπεὶ δὲ ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων σύγκειται μορίων, εὔδηλον, ὡς το μέσον ἁπάντων τῇ κράσει, τοῦτο καὶ ἁπλῶς ἐστιν εὐκρατότατον. τὸ γὰρ τοῦ μέσου τῇ κράσει ζώου μέσον μόριον ἁπάντων ἐστὶν ἁπλῶς εὐκρατώτατον. ἐδείχθη δὲ τοῦτ' ἐν ἀνθρώπῳ τὸ καλούμενον δέρμα, καὶ μάλιστα τοῦ δέρματος τὸ τῶν χειρῶν ἐντὸς, ἐὰν, οἷον ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπειργασθῇ, τοιοῦτο φυλάττηται. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς οὐ παντὸς ἀνθρώπου τὸ δέρμα μέσον ἁπλῶς ἐστιν ἁπάσης οὐσίας, ἐλέχθη πρόσθεν, ἀλλ' ὅστις ἂν εὐκρατότατος ᾖ· πολλὴν γὰρ εἶναι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν.

pit: itidem in universa subſtantia, cum aliquid medium transierit, non amplius eucraton, sed vel calidum, vel frigidum, vel humidum, vel ſiccum nominabitur. Monſtratum enim ſupra eſt, hominem non ſolum animalium ſtirpiumve, ſed etiam reliquorum omnium maxime eſſe temperatum. Quoniam autem ex multis et diſſidentibus is conditus eſt partibus, manifeſtum eſt, quae pars medio omnium ſit temperamento, eam eſſe ſimpliciter temperatiſſimam: quae namque animalis ejus, quod medii ſit temperamenti, media particula eſt, haec omnium ſimpliciter eſt temperatiſſima. Monſtratum vero eſt, id eſſe in homine vocatam cutem, atque hujus eam maxime partem, quae in manu eſt interna: ſi tamen, qualem eam natura eſt molita, talis perſtiterit. Jam vero, quod nec cujusque hominis cutis medium abſolute ſit univerſae ſubſtantiae, ſed ejus, qui maxime eſt temperatus, dictum prius eſt: plurimam enim eſſe ipſis quoque hominibus

εὐκρατότατος δ' ἐστὶν, ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι φαίνηται μέσος ἀκριβῶς τῶν ἄκρων, ἰσχνότητός τε καὶ παχύτητος, μαλακότητός τε καὶ σκληρότητος, ἔτι δὲ θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος. ἔστι γὰρ εὑρεῖν ἁψάμενον ἑκάστου τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἢ χρηστὴν καὶ ἀτμώδη θερμασίαν, ἢ πυρώδη καὶ δριμεῖαν, ἢ τούτων μὲν οὐδετέραν, ἐπικρατοῦσαν δέ τινα ψύξιν. ἀκούειν δὲ χρὴ ψύξιν ἐπικρατοῦσαν, ὡς ἐν ζώου σώματι, καὶ ταῦτα ἐναίμου τε καὶ ὑγροῦ ὄντος. τῷ μὲν οὖν δὴ σώματι τοιοῦτος ὁ εὔκρατος ἄνθρωπος. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ ψυχῇ μέσος ἀκριβῶς ἐστι θρασύτητός τε καὶ δειλίας, μελλησμοῦ τε καὶ προπετείας, ἐλέους τε καὶ φθόνου. εἴη δ' ἂν ὁ τοιοῦτος εὔθυμος, φιλόστοργος, φιλάνθρωπος, συνετός. ἐκ τούτων μὲν ὁ εὐκρατότατος ἄνθρωπος γνωρίζεται πρώτως καὶ μάλιστα. προσέρχεται δ' αὐτοῖς οὐκ ὀλίγα τῶν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένων. καὶ γὰρ ἐσθίει καὶ πίνει σύμμετρα, καὶ πέττει καλῶς τὰς τροφὰς, οὐκ ἐν γαστρὶ μόνον, ἀλλὰ κἂν ταῖς φλεψὶ, καὶ καθ' ὅλην τὴν

inter fe differentiam. Verum maxime temperatus is eft, qui corporis habitu medius horum extremorum apparet, gracilitatis, craffitudinis, mollitiei, duritiei, itemque caloris et frigoris: invenias enim cujuslibet hominis tangendo corpus vel mitem et halituofum calorem, vel igneum et acrem, vel horum neutrum, imo frigiditatem quandam praepollentem: frigiditatem autem praepollere, ut in animalis corpore, intelligere oportet, eoque tum fanguine praedito, tum humido. Ac corpore quidem talis homo eft temperatiffimus. Idem animo quoque medius omnino eft audaciae et timoris, cunctationis et praecipitationis, mifericordiae et invidiae: fuerit vero talis alacer, amicorum amans, humanus et prudens. Et temperatiffimus quidem homo ex his primum potiffimumque agnofcitur: his accedunt non pauca eorum, quae ex neceffitate fequuntur. Quippe edit bibitque moderate: et nutrimenta non folum in ventre, fed etiam in venis et in tota corpo-

ἕξιν τοῦ σώματος, ἁπάσας τε, συνελόντι φάναι, τάς τε καλουμένας φυσικὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ψυχικὰς ἀμέμπτους ἔχει. καὶ γὰρ καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἄριστα διάκειται, καὶ ταῖς τῶν κώλων κινήσεσιν, εὔχρους τ' ἐστὶ καὶ εὔπνους ἀεὶ, καὶ μέσος ὑπνώδους τε καὶ ἀγρύπνου, καὶ ψιλοῦ τριχῶν καὶ δασέος, καὶ μέλανος τὴν χρόαν καὶ λευκοῦ· καὶ τρίχας ἔχει, παῖς μὲν ὢν, πυῤῥοτέρας μᾶλλον ἢ μελαντέρας, ἀκμάζων δ' ἔμπαλιν.

Κεφ. β'. [54] Ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς κατὰ τὰς ἡλικίας αὐτοῦ διαφορᾶς ἐπεμνήσθημεν, οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ἤδη τι καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. ἐβουλόμην μὲν οὖν πρότερον ἑκάστου τῶν εἰρημένων γνωρισμάτων ἐπελθεῖν τὰς αἰτίας, ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τὰ παρόντα μᾶλλον ἡ περὶ τῶν ἡλικιῶν ἐπείγει σκέψις, εὐπορωτάτους τε ἡμᾶς πρὸς τὴν τῶν αἰτιῶν εὕρεσιν ἀπεργάζεται, ταύτην νῦν ἐνστησόμεθα. Νοήσωμεν οὖν ἄρτι διαπλαττόμενον ἐν ταῖς μήτραις τῶν τικτουσῶν τὸ ζῶον, ἵνα γνῶμεν, ὅπως ὑγρότατόν ἐστι καὶ θερμότατον. ἡ μὲν γὰρ πρώτη

ris habitudine probe concoquit, omnesque (ut femel dicam) tum naturales, tum animales dictas virtutes inculpatas habet: cum et fenfuum facultatibus, et membrorum motibus optimis fit praeditus: tum vivido colore femper fit: tum ad perfpiratum excrementorum bene comparatus: idem medius inter fomnolentum et pervigilem, inter glabrum et hirtum, inter nigrum colorem et album: pilosque habeat, cum puer eft, magis rufos quam nigros, cum in flore eft, contra.

Cap. II. At quoniam differentiarum, quae ex aetate ejus fpectantur, mentionem feci, non alienum fit aliquid jam de his quoque apponere. Porro volebam uniuscujusque praedictarum notarum caufas perfequi: verum cum ad ea, quae nunc funt propofita, magis urgeat aetatum confideratio, quae etiam maximam nobis ad caufarum inventionem facultatem fuggerit, huic primum nunc infiftamus. Intelligamus igitur recens formatum animal in utero matris, quo fciamus, qua ratione humidiffimum calidiffimumque fit. Prima enim

σύστασις ἐξ αἵματος αὐτῷ καὶ σπέρματος, ὑγρῶν καὶ θερμῶν χρημάτων. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον τούτων ξηρῶν γινομένων, ὑμένες μὲν πρῶτον διαπλάττονται, καὶ χιτῶνες, καὶ σπλάγχνα, καὶ ἀγγεῖα, τελευταῖα δὲ ὀστᾶ, καὶ ὄνυχες, καὶ χόνδροι πηγνυμένης ἀποτελοῦνται τῆς οὐσίας· πρὶν γὰρ ἤτοι δύνασθαι τείνεσθαι τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν, ἢ πήγνυσθαι, τῶν εἰρημένων οὐδὲν ἐγχωρεῖ γενέσθαι. χιτῶνες μὲν οὖν, καὶ ὑμένες, ἀρτηρίαι τε, καὶ νεῦρα, καὶ φλέβες, τεινομένης αὐτῆς, ὀστᾶ δε, καὶ χόνδροι, καὶ ὄνυχες, καὶ ὁπλαὶ, καὶ σπλάγχνα πηγνυμένης ἀποτελοῦνται. τελειωθέντων δ' οὕτω, τίκτεται μὲν ἐφεξῆς ἐν τῇ κυήσει. ἔτι δ' ὑγρὸν ἐσχάτως ἐστὶν ὥσπερ βρύον, οὐκ ἀγγείοις μόνον, καὶ σπλάγχνοις, καὶ σαρξὶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀστοῖς, ἃ δὴ ξηρότατα τῶν ἐν ἡμῖν ὑπάρχει μορίων. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα καὶ ὅλα σὺν αὐτοῖς τὰ κῶλα διαπλάττουσιν αἱ τροφοὶ τῶν βρεφῶν, ὥσπερ κήρινα. τοσαύτη τις ὑγρότης ἐστὶν ἐν ἅπαντι τῷ σώματι τῶν παιδίων. ἀλλὰ καὶ εἰ νέον ἱερεῖον

ejus constitutio ex sanguine et semine est, quae humidae et calidae res sunt. His autem magis semper siccescentibus, primum quidem formantur membranae, tunicae, item viscera et sanguinis vasa: ultima vero perficiuntur ossa, et ungues, et cartilagines, concreta scilicet eorum substantia: ante enim, quam vel tendi possit subjecta substantia vel concrescere, nihil fieri memoratorum potest. Et tunicae quidem ac membranae, arteriaeque et nervi, et venae, tensa ea: ossa, cartilagines, ungues, ungulae et viscera, coagulata ea, perficiuntur. His vero in utero perfectis, ita deinde paritur infans. Est vero adhuc in summo humidus, veluti bryon, i. e. muscus seu maris alga: idque non sanguinis vasis modo et visceribus ac carne, sed etiam ipsis ossibus, quae scilicet siccissima sunt omnium quae in nobis sunt partium. Verum tum haec, tum reliqua tota una cum his membra, quasi cerea sint, infantium nutrices fingunt formantque: tanta est in toto puellorum corpore humiditas. Quin si recens editum porcel-

εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ' ἀνατεμὼν σκοπεῖσθαι, μυξώδη μὲν καὶ πλαδαρὰν εὑρήσεις τὴν σάρκα, τὸ δὲ ὀστῶδες γένος ἅπαν ἄρτι πηγνυμένῳ τυρῷ ἐμφερὲς, ὥστε μηδὲ φαγεῖν ἡδέα δι' ὑπερβάλλουσαν ὑγρότητα τῶν νεογνῶν ζώων εἶναι τὰ σώματα. καὶ μάλιστά γε τοῦτο πέπονθε τὰ ὕεια καὶ τὰ πρόβατα, διότι καὶ μάλιστ' ἐστὶν ὑγρότερα. τὰ δ' αἴγεια, διότι ξηρότερα, βελτίω τέ ἐστι καὶ ἡδίω φαγεῖν. ἔμπαλιν δὲ τοῖς νέοις ἱερείοις τὰ γεγηρακότα ξηρὰ μὲν ἱκανῶς, καὶ ἄνικμα, καὶ ἄχυμα, τά τ' ὀστᾶ σύμπαντα, καὶ τοὺς σύμπαντας συνδέσμους αὐτῶν ἔχει, νευρώδη δὲ καὶ σκληρὰν τὴν σάρκα, καὶ τὰς ἀρτηρίας, καὶ τὰς φλέβας, καὶ τὰ νεῦρα διὰ τὴν ἡλικίαν, δίκην ἱμάντων ἀηδῆ καὶ ἄχυμα. τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ τούτων, καὶ τῶν ἄρτι γεγεννημένων, ὅσα μὲν ἤδη προβέβηκε ταῖς ἡλικίαις, ὅσον ἀπολείπεται τοῦ γήρως, τοσοῦτον καὶ τῆς ἐσχάτης ξηρότητος· ὅσα δὲ νεώτερα, καὶ ἔτ' αὐξανόμενα, τοσοῦτον καὶ ταῦτα τῆς τῶν ἐμβρύων ὑγρότητος ἀπεχώρησεν, ὅσον καὶ

lum vel esse, vel dissectum inspicere velis, carnem quidem ejus mucosam praehumidamque invenies: osseum vero genus universum caseo, qui modo sit coagulatus, assimile: adeo ut nuper nati animalis corpus propter redundantem in eo humorem libens non comedas. Quod maxime tum suilli, tum ovilli foetus corporibus accidit, propterea quod ea maxime sunt humida: caprinum, quod siccius sit, et melius esui est et jucundius. Contra vero quam in novellis porcellis, quaecunque jam senuerunt, haec ossa quidem omnia et ligamenta universa praesicca, sine succo et insipida possident: carnem vero nervosam et duram: arterias quoque et venas, et nervos, aetatis culpa lori instar, insuaves et sine succo. Quae medio statu horum ac nuper natorum sunt, quae utique jam aetate processerunt, quantum a senio absunt, tantum et ab extrema siccitate sunt remota: quae minora sunt atque adhuc augescunt, tantum ea quoque a gestati etiamnum foetus

ταῖς ἡλικίαις προελήλυθεν. ἡ δ᾽ ἀκμὴ μάλιστα πάντων τῶν ζώων ἐν τῷ μέσῳ καθέστηκε τῶν ἀκροτήτων, οὔτ᾽ εἰς ἔσχατον ἥκουσα ξηρότητος, ὡς τὸ γῆρας, οὔτ᾽ ἐν ὑγρότητι καὶ πλάδῳ πολλῷ καθεστῶσα, καθάπερ ἡ τῶν βρεφῶν ἡλικία. τί δὴ οὖν ἔνιοι τῶν ἐλλογίμων ἰατρῶν ὑγρὸν ἀπεφήναντο τὸ γῆρας; ἢ δηλονότι τῷ πλήθει τῶν περιττωμάτων ἀπατηθέντες; οἵ τε γὰρ ὀφθαλμοὶ δακρύουσιν αὐτοῖς, αἵ τε ῥῖνες ἀναπίμπλανται κορύζης, ἔν τε τῷ στόματι σιέλου πλῆθος ἀθροίζεται, ἀλλὰ καὶ βήττουσι, καὶ ἀναπτύουσι φλέγμα, δηλοῦντες ἄρα καὶ τὸν πνεύμονα μεστὸν εἶναι τοιούτου χυμοῦ· καὶ ἡ γαστὴρ δὲ αὐτοῖς πεπλήρωται φλέγματος, ἕκαστόν τε τῶν ἄρθρων [55] ὑπόμυξον. ἀλλ᾽ οὐδὲν τούτων ἐναντιοῦται τῷ ξηρὰ τὰ τῶν γηρώντων εἶναι σώματα. τὰ μὲν γὰρ νεῦρα, καὶ τὰς ἀρτηρίας, καὶ τὰς φλέβας, καὶ τοὺς ὑμένας, καὶ τοὺς χιτῶνας ἁπάντων τῶν ὀργάνων ξηρότερα μὲν εὑρήσεις τῶν πρόσθεν πολὺ, περιπεπλασμένον δ᾽ αὐτοῖς ἔνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν ἤτοι φλεγματώδη τινὰ χυμὸν, ἢ

humore absunt, quantum processerunt aetate. Florescens vero aetas omnium animalium maxime in medio extremorum est, neque, sicut senium, ad summam perducta siccitatem, neque, velut infantium aetas, in humore et multo uvido mersa. Cur igitur aliqui celebrium medicorum humidum esse senium prodiderunt? an videlicet quod excrementorum abundantia sunt decepti? quippe tum oculi his lacrymis suffunduntur: tum nares gravedine replentur: tum in ore eorum salivae copia exuperat: ad haec tum tussiunt, tum excreant pituitam, scilicet pulmones quoque hac esse refertos indicantes: venter quoque illis pituita est plenus: tum singuli articuli quodammodo mucosi. Caeterum nihil horum obstat, quo minus senum corpora sicca censeantur: ut quorum nervos et arterias et venas et membranas et tunicas instrumentorum omnium multo, quam prius erant, ficciores invenias, circumfundi autem illis extrinsecus intrinsecusque aut pituitosum quendam humorem aut mucosum. Verum tantum abest,

ὑγρότητα μυξώδη. ἀλλὰ τοσούτου δεῖ τὰ τοιαῦτα σύμπαντα γνωρίσματα τὸ γῆρας ὑγρὸν ἀποφαίνειν, ὥστε καὶ μαρτυρεῖν μοι δοκεῖ τῇ ξηρότητι. δι᾽ αὐτὸ γάρ τοι τοῦθ᾽ ἕκαστον τῶν μορίων ξηρότερον γίνεται, ὅτι μηκέθ᾽ ὁμοίως τρέφεται νῦν ὑπ᾽ ἀῤῥωστίας τοῦ θερμοῦ. πλῆθος μὲν γὰρ ἔξωθεν αὐτοῦ περιττωμάτων ὑγρῶν ἐπικλύζει, τὸ βάθος δ᾽ αὐτὸ τοῦ σώματος ἑκάστου ξηρόν ἐστι, μήθ᾽ ἕλκειν εἴσω τὴν τροφὴν δυναμένου, μήτ᾽ ἀπολαύειν ἱκανῶς. ὑγρὸς οὖν ὁ γέρων ἐστὶν, οὐ τοῖς οἰκείοις μορίοις, ἀλλὰ τοῖς περιττώμασι, καὶ (70) ξηρὸς, οὐ τοῖς περιττώμασιν, ἀλλὰ τοῖς μορίοις αὐτοῖς, ὥστ᾽ ἄλλῳ μὲν ξηρὸς, ἄλλῳ δ᾽ ὑγρός. ἀλλ᾽ οὐ περὶ τῶν περιττωμάτων αὐτῶν νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ τῶν οἰκείων μορίων ἐστίν· ὧν αἱ κατὰ φύσιν ἐνέργειαι συμπληροῦσι τὴν ζωήν. τούτοις οὖν ξηρός ἐστιν ὁ γέρων, οἷς ὁ παῖς ἦν ὑγρὸς, αὐτοῖς τοῖς στερεοῖς μέρεσι τοῦ σώματος, ὀστοῖς καὶ ὑμέσι, καὶ συνδέσμοις, καὶ ἀρτηρίαις, καὶ φλεψὶ, καὶ νεύροις, καὶ χιτῶσι, καὶ σαρξί. καὶ δικαίως Ἀριστοτέλης εἰκάζει τὸ γῆρας αὐαινομένῳ φυτῷ. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ

ut ejusmodi ſigna univerſa ſenilem aetatem humidam confirment, ut etiam ſiccam eſſe prope teſtentur: idcirco namque particula quaevis ſiccior quam ante evadit, quod per caloris imbecillitatem ſimiliter non nutritur, foris ſiquidem illi copia humidi excrementi ſuperfluitat, corpus autem cujusque intrinſecus ſiccum eſt, ut quod nec trahere intro nutrimentum valeat, nec eo ſufficienter frui. Eſt ergo humidus ſenex, non propriis ſuis particulis, ſed excrementis: rurſum ſiccus, non excrementis, ſed particulis ipſis: ita nimirum alio genere ſiccus, alio humidus. Verum non eſt ad praeſens de excrementis ejus, ſed de propriis partibus disceptatio, quarum ſecundum naturam actiones vitam ejus complent. His igitur ſiccus ſenex eſt, quibus ſcilicet puer erat humidus, ipſis nimirum ſolidis corporis particulis, oſſibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, tunicis carnibusque. Meritoque Ariſtoteles ſenium marcenti ſtirpi aſſimilat. Quippe ſtirpes, novel-

φυτὰ, νέα μὲν ὄντα, μαλακά τ' ἐστὶ καὶ ὑγρά· γηρῶντα δὲ, ἀεὶ καὶ μᾶλλον φαίνεται ξηραινόμενα· τελευτῶντα δὲ, τελέως ἀποξηραίνεται, καὶ τοῦτ' ἔστιν αὐτοῖς ὁ θάνατος. ὅτι μὲν οὖν ξηρόταταν ὡς ἐν ἡλικίαις τὸ γῆρας, ἐκ τῶν εἰρημένων εὔδηλον· ὅτι δὲ καὶ ψυχρότατόν ἐστιν, ἔτ' ἐναργέστερον, ὥστ' οὐδ' ἀμφισβητήσειεν οὐδεὶς ὑπέρ γε τούτου. καὶ γὰρ ἁπτομένοις οἱ γέροντες ψυχροὶ φαίνονται, καὶ ῥᾳδίως ἀποψύχονται, καὶ μελαίνονται, καὶ πελιδνοῦνται, καὶ τοῖς ψυχροῖς ἑτοίμως ἁλίσκονται νοσήμασιν, ἀποπληξίαις, παραλύσεσι, νάρκαις, τρόμοις, σπασμοῖς, κορύζαις, βρόγχοις. ἀπόλωλε δ' αὐτῶν ὀλίγου δεῖν ἅπαν τὸ αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο συναπόλωλε καὶ ἡ τῆς χρόας ἐρυθρότης. ἀλλὰ καὶ πέψις αὐτοῖς, καὶ ἀνάδοσις, ἐξαιμάτωσίς τε, καὶ πρόσθεσις, καὶ θρέψις, ὄρεξίς τε, καὶ αἴσθησις, καὶ κίνησις, ἀμυδρὰ πάντα καὶ κακῶς διακείμενα. καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ὁδὸς ἐπὶ θάνατόν ἐστι τὸ γῆρας; ὥστ', εἴπερ ὁ θάνατος σβέσις ἐστὶ τῆς ἐμφύτου θερμασίας, εἴη ἂν καὶ τὸ γῆρας οἷον μαρασμός τις αὐτῆς. οὐ μὴν περί γε τῆς τῶν

lae dum funt, molles humidaeque cernuntur: fenefcentes affidue magis ficcefcere videntur: ad poftremum prorfus exarcefcunt, idque ipfis mors eft. Ac quod ficciffima aetatum fenilis fit, ex jam dictis liquet: quod autem et frigidiffima fit, id vel magis eft evidens, ita ut de eo nemo dubitaverit. Nam et tangenti fenes frigidi apparent, et facile in frigidum ftatum mutantur: et nigri et lividi fiunt: et frigidis morbis facile capiuntur, apoplexia, nervorum refolutione, ftupore, tremore, convulfione, diftillatione, raucedine. Porro periit eorum omnis propemodum fanguis: eoque una periit et coloris rubor. Jam vero concoctio iis et digestio, et fanguificatio, et appofitio, et nutritio, et appetentia, et fenfus, et motus, oblaefa omnia funt vitiofeque affecta. Et quid, quaefo, aliud eft fenium, quam via ad interitum? Itaque fi mors naturalis caloris eft extinctio, utique fenium veluti tabes quaedam ejus fuerit. Verum non perinde de puerorum et flo-

παίδων ἡλικίας καὶ τῶν ἀκμαζόντων οὔθ' ὁμολογεῖται τοῖς ἰατροῖς, οὔτε κρῖναι τὴν διαφωνίαν αὐτῶν εὐπετές. πιθανοὶ γὰρ ἑκατέρων οἱ λόγοι, τῶν τε τοὺς παῖδας ἀποφηνάντων θερμοτέρους εἶναι τῶν ἀκμαζόντων, καὶ τῶν ἔμπαλιν τούτοις τοὺς ἀκμάζοντας τῶν παίδων. οἱ μὲν γὰρ, ὅτι θερμότατον ἁπάντων ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ζώῳ κατὰ φύσιν ὑπαρχόντων ὁ τοῦ αἵματος χυμός· εἶθ' ὅτι καὶ τὰ κυούμενα το μὲν πρῶτον ὀλίγου δεῖν αἷμα μόνον ἐστὶν, ὕστερον δὲ, διαπλαττομένων ἤδη τῶν μορίων, τὸ μὲν ὀστοῦν γίνεται, τὸ δὲ ἀρτηρία, τὸ δὲ φλὲψ, τὸ δ' ἄλλο τι, πάντα μὲν ἐρυθρὰ, καὶ πλεῖστον αἵματος εἰλικρινεστάτου τε καὶ θερμοτάτου μετέχοντα, συλλογίζονται θερμότατον εἶναι τὸ κυούμενον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τοὺς παῖδας, ὅσωπερ ἐγγυτέρω τοῖς κυουμένοις, θερμοτέρους εἶναι τῶν ἀκμαζόντων. οἱ δ', ὅτι πολὺ μὲν κἀν τοῖς ἀκμάζουσι τὸ αἷμα, καὶ πλέον ἢ ἐν τοῖς παισὶν, ὥστε συνεχῶς διὰ τοῦθ' αἱμοῤῥαγεῖν [56], ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ξανθῆς χολῆς χυμὸς,

rentium aetate inter medicos convenit. Sed nec dirimere inter eos litem eſt promptum: probabiles enim ſunt utrorumque rationes, tum eorum, qui pueros calidiores eſſe quam florentes aetate cenſent, tum eorum, qui contra florentes calidiores pueris eſſe contendunt. Alteri namque ex, eo quod ſanguinis humor omnium, quae in animalis corpore ſecundum naturam continentur, calidiſſimum ſit: tum quod foetus in utero propemodum ſanguis tantum ſit, poſt autem fingendis utique jam particulis aliud os efficitur, aliud arteria, aliud vena, aliud diverſum ab his aliquid, omnia tamen rubra: tum quod plurimum ſanguinem ſinceriſſimum calidiſſimumque obtineant: colligunt, calidiſſimum eſſe geſtatum in utero foetum: quod ſi eſt, etiam pueros, quanto geſtatis in utero propiores ſunt, tanto eſſe florentibus aetate calidiores. Alteri vero, quod etiam plurimus ſit in florentibus ſanguis ac copioſior, quam in pueris, ita ut ejus occaſione crebro his ſanguis profluat: quin etiam quod flavae bilis ſuccus, qui

αἵματος πολὺ θερμότερος ὑπάρχων, πλεῖστος αὐτοῖς ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο θερμοτέρους ἀποφαίνουσι τῶν παίδων τοὺς ἀκμάζοντας. αὖθις δ' ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν, οἱ μὲν, ὅτι καὶ αὐξάνονται, καὶ πλειόνων ἢ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ σώματος ὀρέγονταί τε καὶ κρατοῦσιν ἐδεσμάτων, ἰσχυρὰν ἐν τοῖς παισὶν εἶναί φασι τὴν θερμασίαν· οἱ δὲ τὸ μὲν αὐξάνεσθαι διὰ τὴν ὑγρότητα μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ θερμοῦ ῥώμην ὑπάρχειν αὐτοῖς φασι, ταῖς μέντοι πέψεσιν οὐχ ὅπως πλεονεκτεῖν, ἀλλὰ καὶ πολὺ τῶν ἀκμαζόντων ἀπολείπεσθαι. ἐμέτους τε γὰρ ἀπέπτων αὐτοῖς γίνεσθαι τῶν σιτίων, καὶ διαχωρήσεις ὑγρῶν, καὶ τραχέων, καὶ ἀχυμώτων αὐτῶν. εἰ δ' ὀρέγονται πλειόνων, οὐδὲν εἶναι τοῦτό φασι πρὸς τὴν ῥώμην τοῦ θερμοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ πλεονεξίᾳ θερμότητος ὀρέγεσθαι τὰ ζῶα, τοὐναντίον δ' ἅπαν ἀποψυχομένων τῶν ὀρεκτικῶν μορίων· ἔπειτα δὲ, διότι μὴ μόνον εἰς θρέψιν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὔξησιν αὐτοῖς ἡ τροφὴ διοικεῖται, διὰ τοῦτο πλειόνων ἐδεσμάτων προσδεῖσθαι. καὶ μέντοι ταῖς ἄλλαις ἐνεργείαις

ſanguine multo eſt calidior, plurimus his ſit, propterea calidiores eſſe florentes quam pueros confirmant. Rurſus illi ab ipſis functionibus, quod tum augeantur, tum plura quam pro corporis ſui portione alimenta tum appetant, tum conficiant, validum eſſe in pueris calorem aſſerunt. Hi contra humiditatis occaſione potius quam caloris vi augeri illos contendunt, at concoctione non modo florentes non vincere, ſed etiam longe ab iis pueros vinci: nam et vomitiones iis ex incoctis cibis accidere, et dejectiones, cum ipſi cibi adhuc humidi ſunt aſperique, nec adhuc in ſuccum mutati. Quod ſi appetunt plura, nihil id facere ad caloris robur: primum enim id non accidere caloris copia, ut animal appetat plura, immo contra, refrigeratis ſcilicet his partibus, quibus appetentia debetur: deinde quoniam non tantum ad nutritionem, ſed etiam incrementum alimenta diſpenſantur, idcirco etiam pluribus nutrimentis iis eſſe opus. Jam vero reliquis functionibus univerſis etiam non

ἁπάσαις καὶ πάνυ σαφῶς ἀπολείπεσθαι τοὺς παῖδας τῶν ἀκμαζόντων. οὔτε γὰρ βαδίζειν, οὔτε θεῖν, οὔτε βαστάζειν, οὐθ᾽ ὅλως τι τῶν πρακτικῶν ἐνεργειῶν ὁμοίως ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς νοήσεις ἐν τοῖς ἀκμάζουσί φασιν εἰς ἄκρον ἥκειν ἀρετῆς· ὅλως δὲ τὸ μὲν ἀτελὲς ἔτι, τὸ δ᾽ ἤδη τέλειον εἶναι ζῶον. ἐν δὲ τοῖς τελείοις εὔλογον τὸ πρακτικώτατόν τε καὶ ἀρχικώτατον τῶν στοιχείων φασὶν ἐπικρατεῖν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕπνους πλείστους μὲν ἐν τοῖς παισὶν ἰδεῖν ἐστι γιγνομένους, ἐλαχίστους δὲ τοῖς ἀκμάζουσι. καίτοι τούτους γε, φασὶν, οὐδὲ μαντὶς ἄν τις ἑτέρως ἡγήσαιτο γίγνεσθαι, ἢ τοῦ θερμοῦ νικηθέντος πως καὶ βαρυνθέντος ὑπὸ πλήθους ὑγρότητος, ὡς ἔκ τε τῶν οἰνωθέντων ἐστὶν ἰδεῖν, ἔτι τε τῶν πλείω λουσαμένων. οὕτω δὲ καὶ μήκων ὑπνοποιός ἐστι, καὶ μανδραγόρας, καὶ θριδακίνη, καὶ πάνθ᾽ ὅσα τὴν κρᾶσιν ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα. τοιαῦται μέν τινες αἱ ἑκατέρωθεν ἀμφισβητήσεις εἰσὶ περὶ τῶν προκειμένων ἡλικιῶν τῆς κρά-

obscure inferiores esse pueros iis, qui florente sunt aetate, ut qui nec ingredi, nec currere, nec portare, nec quicquam in summa functionum activarum similiter obire queant: cum florentibus tum sensum omnem, tum intellectum ad summam perfectionem bonitatemque pervenisse dicant. In summa, puerum adhuc imperfectum esse, florentem animal perfectum: in perfectis, rationabile esse, maxime activum maximeque princeps elementum praepollere. Quin somno quoque plurimo deditos pueros videre licet, contra minimo florentes esse contentos: quanquam hunc quoque aliter accidere, ne vel insanum quidem hominem censere ajunt, quam calido victo quodammodo gravatoque humoris copia, veluti tum ex temulentis intelligere licet, tum ex iis, qui balneo liberalius sint usi: ita vero et papaver somnificum esse, et mandragoram, et lactucam, et omnia, quae humidiore frigidioreque temperie sunt. At tales quidem de propositarum aetatum temperie rationes utrinque afferuntur:

σεως. ἁπάσας γὰρ αὐτὰς ἐπεξέρχεσθαι περιττὸν εἶναί μοι δοκεῖ, τοῦ τύπου τῶν ἐπιχειρημάτων σαφῶς ἤδη κἀξ ὧν εἰρήκαμεν ἐγνωσμένου. πόῤῥωθεν γὰρ ἑκάτεροι καὶ σχεδὸν ἀπὸ τῶν δευτέρων τὰ πρότερα συλλογίζονται, καὶ ὥσπερ εἰδότων ἤδη τῶν ἀκροατῶν, ὅπως μὲν αὔξησις, ὅπως δὲ πέψις, ὅπως δὲ θρέψις γίνεται, ποιοῦνται τὸν λόγον. ὡσαύτως δ' ὑπὲρ αἰσθήσεως, καὶ κινήσεως, καὶ πρακτικῶν, καὶ φυσικῶν ἐνεργειῶν διέρχονται, καὶ γενέσεως ὕπνου μνημονεύουσι, καὶ σιτίων φύσεως, ὧν οὐδὲν ἁπλῶς ἐστι καὶ ῥαδίως γνώριμον, ἀλλὰ παμπόλλης μὲν ζητήσεως δεόμενον, ἴσως δ' οὐδ' εὑρεθῆναι δυνάμενον, εἰ μή πρότερόν τις εἰδείη γνωρίζειν ὑγρὰν καὶ ξηρὰν καὶ θερμὴν καὶ ψυχρὰν κρᾶσιν. ὅ τι γὰρ ἂν ἐκείνων ὡς γινώσκοντες ἤδη λέγωσιν, εἰ ἀναγκάσειέ τις αὐτοὺς ἀποδεικνύναι, πάντως δεήσονται τοῦ περὶ κράσεων λόγου τοῦ νῦν ἡμῖν ἐνεστῶτος. ὥστε δι' ἀλλήλων τε καὶ ἐξ ἀλλήλων αὐτοῖς γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις, ἐκ μὲν τῶν νῦν ζητουμένων, ὡς ἤδη γινωσκο-

omnes enim recenſere ſupervacuum videtur, cum formula ipſa epicheirematum vel ex iis, quae retulimus, ſatis clare perſpici poſſit. Eminus enim utrique fermeque a ſecundis priora colligunt: ac tanquam jam ſciat auditor, quemadmodum auctio, quemadmodum concoctio, et quemadmodum nutritio ſiat, verba faciunt. Simili modo de ſenſu, de intellectu, de functionibus tum naturalibus, tum activis disputant. De ſomni quoque generatione et ciborum natura mentionem faciunt: quorum nullum ſimplex promptumque cognitu eſt, ſed et multam disquiſitionem requirit, nec poteſt fortaſſe ulli compertum eſſe, niſi qui prius humidam, ſiccam, calidam frigidamque temperiem ſciat agnoſcere. Quicquid enim eorum veluti ſcientes dicunt, id ſi demonſtrare eos cogas, prorſus disputationem de temperamentis, hanc ſcilicet, cui nunc inſiſtimus, deſiderabunt. Quare per mutua et ex mutuis fiunt iis demonſtrationes: ex iis quidem, quae nunc quaerimus, ceu jam ſint cognita,

μένων, ἐπειδὰν ὑπὲρ τῶν ἐνεργειῶν διαλέγωνται, καὶ τὴν τῶν ἐδεσμάτων τε καὶ φαρμάκων ἐξευρίσκωσι δύναμιν, ὕπνου τε καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἐπισκέπτωνται. πάλιν δὲ αὖ τὰ νῦν ἐνεστῶτα δι' ἐκείνων, ὡς ἤδη προεγνωσμένων, ἀποδεικνύουσιν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπαινῶ τὰς τοιαύτας ἀποδείξεις, ἀλλ', εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, οὐδ' ἀποδείξεις εἶναι νομίζω, [57] καθάπερ ἐπὶ πλέον δι' ἑτέρων ἐδήλωσα. καὶ βέλτιον εἶναί φημι, κατὰ πᾶσαν διδασκαλίαν ὁρίσασθαι τὴν τάξιν τῶν νοημάτων. εἴπερ οὖν ἀρχὴ μέν ἐστι ἁπάσης τῆς περὶ κράσεων πραγματείας ἡ περὶ τῶν στοιχείων ἐπίσκεψις, εἴτε ἀπαθῆ καὶ ἀμετάβλητα τελέως ἐστὶν, εἴτ' ἀλλοιοῦσθαί τε καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενα, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνων ἐπιστήμην ἐφεξῆς ἐστι δεύτερος ὁ νῦν ἡμῖν ἐνεστηκὼς λόγος, οὐ χρὴ λαμβάνειν αὐτῶν τὰς πίστεις ἐκ τῶν μήπω γινωσκομένων, ἀλλ' ὥσπερ ὀρθόν τέ ἐστι καὶ δίκαιον, ἤ τι τῶν ἐναργῶν εἶναι προσήκει τὸ ληφθησόμενον εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἤ τι τῶν προαποδεδειγμένων. οὔτ' οὖν ὕπνου γενέσεως μνη-

cum de actionibus disputant, et ciborum ac medicamentorum facultates investigant, ac de somno et aliis id genus disserunt: rursus autem, quae nunc sunt proposita, per illa, veluti prius jam nota, demonstrant. Ego vero ejusmodi demonstrationes non probo: quin, si fateri verum oportet, nec demonstrationes eas censeo, veluti diffusius in aliis ostendi, satiusque esse in omni docendi genere existimo ordinem conceptionum definire. Si igitur principium omnis quae de temperamentis suscipitur disputationis tractatio de elementis est, sintne ea impatibilia prorsusque mutationis expertia, an alterari mutarique potentia: ab illorum vero cognitione secunda deinceps est proposita nunc disputatio: non utique sumenda est istorum fides ex iis, quae nondum sciuntur, sed, sicuti tum rectum est, tum vero justum, quod sumendum ad demonstrationem est, vel evidens aliquid sit oportet, vel quod prius fuit demonstratum. Non est igitur neque de somni generatione mentio fa-

μονευτέον, οὔτε πέψεως, οὔτ' (71) αὐξήσεως, οὐδ' ἄλλου τῶν τοιούτων μηδενὸς, ἀλλ' ἀπὸ μόνης καὶ ψιλῆς τῆς οὐσίας τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων ἡ ζήτησις γιγνέσθω καθάπερ καὶ διὰ τοῦ πρώτου λόγου πεποιήμεθα. διελόμενοι γὰρ, ὡς ἕτερον μέν ἐστι τὸ κατ' ἐνέργειαν, ἕτερον δὲ τὸ κατὰ δύναμιν, ὑπὲρ τοῦ κατ' ἐνέργειαν ὄντος ἤδη θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ τὸν λόγον ἔφαμεν χρῆναι ποιήσασθαι πρότερον· ἔπειτα οὕτως ἐπὶ τὰ κατὰ δύναμιν ἀφικέσθαι. πρόχειρος δ' ἐστὶ πᾶσι καὶ γνώριμος ἡ τῶν κατ' ἐνέργειαν ἤδη θερμῶν, καὶ ψυχρῶν, ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν διάγνωσις. ἁφὴ γὰρ τά γε τοιαῦτα διακρίνειν πέφυκεν, ἡ καὶ τὸ πῦρ αὐτὸ θερμὸν εἶναι διδάξασα, καὶ τὸν κρύσταλλον ψυχρόν. εἰ δ' ἀλλοθέν ποθεν ἔχουσιν ἔννοιάν τε καὶ διάγνωσιν θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, λεγέτωσαν ἡμῖν· ἀμήχανον γάρ τινα σοφίαν ἐπαγγέλλονται, μᾶλλον δ', εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐμπληξίαν, εἰ πραγμάτων αἰσθητῶν ἕτερόν τι πρεσβύτερον αἰσθήσεως ἔχουσι κριτήριον. καὶ μὴν, εἰ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν ἐγχωρεῖ κριτήριον

cienda, neque de concoctione, neque auctione, neque de alio id genus ullo, fed ab ipfa fola nudaque fubjectarum rerum fubftantia disquifitio ineunda, ficuti in primo libro fecimus. Quippe ftatuentes, aliud effe, quod energia, i. e. actu, fit, aliud, quod poteftate, de eo, quod actu jam calidum, frigidum, humidum ficcumve fit, prius differendum effe diximus: fubinde ad ea, quae poteftate fint, veniendum. Porro eorum, quae actu calida, frigida, humida ficcave funt, obvia promptaque omnibus cognitio eft, utpote quae tactu discerni queant, qui fcilicet et ignem ipfum calidum effe docuit, et glaciem frigidam. Quod fi alia quapiam ratione notionem agnitionemque calidi frigidive habent, dicant hanc nobis: inauditam enim fapientiam promittunt, immo, fi verum fateri licet, ftuporem potius, fi rerum fenfilium alium quempiam habere fe judicem meliorem putant, quam ipfe fit fenfus. Atqui fi eorum, quae actu calida funt, alius effe judex quam tactus nullus poteft,

ὑπάρχειν, ἁπτέσθωσαν ἤδη πολλῶν ἐφεξῆς ἀνδρῶν, καὶ γερόντων, καὶ μειρακίων, καὶ παίδων, καὶ βρεφῶν· οὕτω γὰρ ἐξευρήσουσι τοὺς μᾶλλόν τε καὶ ἧττον θερμούς. εἰ δ' αἰσθητῶν πραγμάτων λογικὰς ἀποδείξεις ζητοῦσιν, ὥρα τι καὶ περὶ τῆς χιόνος αὐτῆς ἤδη σκοπεῖν, εἴτε λευκὴν, ὡς ἅπασιν ἀνθρώποις φαίνεται, νομιστέον αὐτὴν, εἴτε καὶ μὴ λευκὴν, ὡς Ἀναξαγόρας ἀπεφήνατο· καὶ μέντοι καὶ περὶ πίττης ὡσαύτως ἀνασκοπεῖν τε καὶ κόρακος, ἁπάντων τε τῶν ἄλλων. οὐ γὰρ δὴ τὸ μὲν λευκὸν ἀπιστεῖσθαι χρὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁρῶντας, ἄνευ δ' ἀποδείξεως ἐπὶ τῶν μελάνων πιστεύεσθαι. ἄπαντα οὖν ἤδη τὰ τῶν αἰσθήσεων ἄπιστα φάμενοι, μήτε τὸν κύκνον λευκὸν εἶναι λεγόντων, ἐὰν μὴ πρότερον ἐπισκέψωνται λόγῳ, μήτε τὸν τίτανον, ἢ τὴν ἡμέραν, ἢ αὐτὸν τὸν ἥλιον. οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν φωνῶν ἀπιστησάτωσαν ἀκοῇ, καὶ περὶ τῶν ὀσμῶν ταῖς ῥισὶ, καὶ περὶ πάντων τῶν ἁπτῶν ἁφῇ. εἶτα ταῦτα οὐ Πυῤῥώνειος ἀπορία καὶ λῆρος ἀπέραντος; οὐ μὴν καὶ δίκαιόν γε ἦν τοὺς τὴν ἀρίστην αἵρεσιν ἑλομένους τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ,

tangant jam deinceps multos viros, tum fenes, tum adolefcentes, tum pueros, tum infantes: ita enim invenient, qui magis minusve calidi fint. Sin de rebus fenfilibus rationales demonftrationes quaerunt, jam de nive ipfa inquirendum eft, cenfendane fit, ficut omnibus hominibus apparet, candida, an, ficut Anaxagoras affeveravit, non candida. Jam vero de pice fimili modo corvoque ac reliquis omnibus aeftimandum: neque enim, fi non habenda eft oculis fides de albo, quod vident, de nigro fine demonftratione fides eft habenda. Omnia igitur, quae fenfui apparent, fi jam fide carere dicunt, nec cygnum album effe dicant, nifi prius id viderint ratione, immo nec calcem, nec diem, nec ipfum folem: ad eundem modum et de voce auribus fidem abrogent, et de odore naribus, et de omni tactili ipfi tactus fenfui. Et nonne haec funt Pyrrhonis haefitatio et nugae immenfae? Sane aequum fuerat, eos, qui optimam fectam in philofophia elegiffent,

τὴν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τιθεμένην, εἰς τοσοῦτο ἀποπλανηθῆναι ἀπὸ τῶν ταῦτα θεμένων ἀνδρῶν, ὡς μὴ γινώσκειν, ὅτι τε πάσης ἀποδείξεως ἀρχαὶ τὰ πρὸς αἴσθησίν τε καὶ νόησίν ἐστιν ἐναργῆ, καὶ ὅστις περὶ τούτων ἀπορεῖ, μάτην ὑπὲρ τῶν ἄλλων ζητεῖ, μηδ', ὁπόθεν ἄρξηται, καταλελοιπὼς ἑαυτῷ. πόθεν οὖν εἰς μακρὰν οὕτως ἄλην ἐτράποντο, καὶ λόγῳ ζητεῖν ἐπεχείρησαν αἰσθητῶν πραγμάτων διάγνωσιν, ἐγὼ μὲν οὐδ' ἐπινοῆσαι δύναμαι. καὶ διὰ τοῦτο ἁφῇ μὲν κρίνω τὸ κατ' ἐνέργειαν θερμόν· εἴ τι δ' οὔπω μέν ἐστι θερμὸν, ἐπιτήδειον δὲ γενέσθαι τοιοῦτο, ὃ δὴ καὶ δυνάμει θερμὸν ὀνομάζεται, τοῦτ' ἐξευρίσκειν [58] λόγῳ πειρῶμαι. τοῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνατέτραπται πάντα, καὶ ῥητορεία μακρὰ περὶ τῶν ἐπιχειρημάτων ἤσκηται. τούτους μὲν οὖν ἐάσωμεν, ἀναμνήσαντες ἡμᾶς αὐτοὺς τό γε τοσοῦτο καὶ νῦν, ὡς ἀρχὴ δογμάτων μοχθηρῶν ἐστι μία τὸ μηδὲν ὑπὲρ ἀποδείξεως ἐσκέφθαι πρότερον, ἀλλ' ἅμα τὰ πράγματα ζη-

quae ſcilicet calidum, frigidum, humidum et ſiccum principia et elementa ſtatuit, non in tantum deſciviſſe a viris, qui haec poſuerunt, ut, quod omnis demonſtrationis principia ſint, quae ſenſui quaeque intellectui ſunt manifeſta, non cognoſcerent. Et profecto quisquis de his addubitat, fruſtra de aliis inquirit, utpote ne quidem unde ſit incepturus, quicquam ſibi relinquens. Unde igitur in tam longum errorem diverterint, ac ſenſilium rerum cognitionem ratione conſequi tentarint, ego ſane ne cogitare quidem poſſum. Et ideo, quod actu calidum eſt, tactu judico: ſi quid autem adhuc calidum non eſt, ſed, ut tale ſiat, eſt idoneum (quod utique potestate calidum appellamus), id ratione inveſtigare conor. Hi vero omnia neſcio quo pacto ſubvertunt, et in argumentis prolixe rhetoricantur. Sed hos mittamus, illius tamen nunc minime obliti, quod unum pravorum dogmatum principium ſit, nihil de demonſtratione prius meditatum ſimul res ipſas

τεῖν, καὶ ὡς εἰδότας, ὅ τί ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις, ἐπιχειρεῖν ἀποδεικνύειν. ἐπανελθόντες οὖν αὖθις ἐπὶ τὸ προκείμενον, ἁφῇ κρίνωμεν πρώτως καὶ μάλιστα τὸ κατὰ τὰς ἡλικίας θερμόν. ἔσται δ' ἡμῶν ἡ κρίσις ἀρίστη καθ' ἓν καὶ ταὐτὸ σῶμα βρέφους ἑνός. οὐ γὰρ ἀδύνατον, ὁποία τέ τις ἡ θερμασία διετεῖ τὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντι προϋπῆρχεν αὐτῷ, μεμνῆσθαι, καὶ ὁποία νῦν ἐστι, δυοῖν ἢ τριῶν ἐτῶν, εἰ τύχοι, μεταξὺ γενομένων. εἰ γὰρ ὅλως φαίνοιτο μεταβολή τις ἐπὶ θερμὸν ἢ ψυχρὸν γεγονέναι τῷ βρέφει, χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι συλλογίζεσθαι τὴν ἕως τῆς ἀκμῆς ἐσομένην ὑπεροχήν. εἰ δὲ καὶ πλείω παιδία πολλοῖς ἀκμάζουσιν ἐθέλοις παραβάλλειν, ἰσχνὰ μὲν ἰσχνοῖς, εὔσαρκα δ' εὐσάρκοις, καὶ παχέα παχέσι παράβαλλε· οὕτω δὲ καὶ χρόας ὡσαύτως ἔχοντα, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡς οἷόν τε. τὴν γὰρ ἐν ταῖς ἡλικίαις διαφορὰν ἐξευρεῖν ζητῶν, ἐπὶ τῶν ὁμοίων ὡς ἔνι μάλιστα φύσεων ἀσφαλέστερον ἂν ἐπισκέπτοιο. τὸ δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐξετάζειν οὐ σμικρὸν ἔχει τὸν παραλο-

inquirere: fimul veluti fcientem, quidnam demonftratio fit, demonftrare tentare. Denuo igitur ad propofitum reverfi calidum, quod in aetatibus cognofcere cupimus, primum et maxime tactu judicemus. Erit autem optimum judicium in uno eodemque unius infantis corpore: poteft enim et qualis calor illi ante biennium fuerit in memoria reponi, et qualis nunc fit poft duos forte vel tres interpofitos annos. Si namque mutatio omnino ulla ad calidum frigidumve infanti facta videbitur, nullum praeterea negotium erit, qui usque ad florentem aetatem futurus exceffus fit, colligere. Quod fi plures puellos pluribus conferre florentibus aetate velis, graciles gracilibus, quadratos quadratis, et craffos craffis conferes: aeque vero et qui colore et reliquis omnibus, quoad fieri poteft, fimiliter fe habeant: quippe fi differentiam in aetatibus invenire ftudeas, in fimilibus quam maxime licet naturis eam inquifitionem tutius facies. Porro in contrariis naturis hanc disqui-

γισμὸν, οὐ διὰ τὴν ἡλικίαν ἐνίοτε τῆς τῶν δοκιμαζομένων σωμάτων διαφορᾶς, ἀλλὰ διὰ φυσικὴν ὑπαρχούσης κρᾶσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ διαίτῃ πάσῃ, καὶ τοῖς καιροῖς, ἐν οἷς ἐξετάζεται, παραπλησίως ἔχοντα προαιρεῖσθαι τὰ σώματα, μὴ γεγυμνασμένον ἠργηκότι παραβάλλοντας, ἢ λελουμένον ἀλούτῳ, μηδ' ἄσιτον ἐδηδοκότι, καὶ διψῶντα μεμεθυσμένῳ, μηδὲ τὸν ἐν ἡλίῳ θαλφθέντα τῷ ῥιγώσαντι [illegible] κρύος, ἢ τὸν ἀγρυπνήσαντα τῷ κεκοιμημένῳ, μή[illegible] τοῖς ἐξ ἐναντίας φύσεως ἢ διαίτης ἢ περιστάσεως [illegible] ἡστινοσοῦν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε πάνθ' ὡσαύτως [illegible] τἄλλα, πλὴν τῆς ἡλικίας αὐτῆς. οὕτω δὲ δηλο[illegible] [illegible]ὸν τὸν ἕνα παῖδα παραβάλλων ἑαυτῷ, τὰς ἔξ[illegible] αὐτοῦ περιστάσεις ἀκριβῶς ὁμοίας φυλάξεις, [illegible] διά τινα τούτων ἐν θάλψει τε καὶ ψύξει διαφέρ[illegible] τῆς ἡλικίας ἀναφέρηται μεταβολήν. μακρὰν ἴ[illegible] λέγειν τὴν ἐξέτασιν, ἀλλ' ἀληθῆ γε παντὸς μ[illegible] αὐτῆς τε τοῦ ζητουμένου τῆς οὐσίας λαμβανομένη[illegible] [illegible]ῖς ὑπὲρ

rere non parvi erroris eſt occaſio, [illegible] interim non tam exploratorum corporum aetati[illegible] [illegible]alis temperamenti gratia differentia exiſt[illegible] Ad [illegible]dem modum tum victu univerſo, tum [illegible] quibus exploratur ſtatu, pari modo ſe h[illegible] [illegible]pora' eliges, non exercitatum requieto compare[illegible] balneo uſum ei, qui non ſit uſus: non jejun[illegible]: non ſitientem ebrio: non eum, qui ſole [illegible], ei, qui ex frigore riget: non eum, qui vigila[illegible] [illegible], qui dormivit: nec denique eos, quibus contra[illegible] natura, vel victus ratio, vel quaelibet rer[illegible] [illegible]nſtantia: ſed reliqua omnia ſint quam fieri li[illegible] una aetate excepta. Pari modo, ſi unum [illegible]que puellum cum ſe ipſo conferas, omnes [illegible]s circumſtantias ſimiles ad unguem ſervabis: [illegible], ſi qua harum alicujus cauſa in calore et [illegible] differentia contingat, aetatis mutationi non im[illegible]. Longam tibi experiendi rationem fortaſſe t[illegible]or, ſed plane veriſſimam atque ex ipſa rei [illegible] eſſentia de-

ἀποδείξεως ἐλέγομεν. σὺ δὲ ἴσως αἱρήσῃ τὴν ἐπίτομον, οὐδὲν φροντίζων, εἰ ψευδὴς εἴη. ἴσθι τοίνυν οὐ μόνον ψευδῆ βαδίσων, ἀλλὰ καὶ μακράν. οὐ γὰρ ἔτεσι τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἐξευρήσεις τὸ ζητούμενον, ἀλλ' ἐν παντὶ τῷ βίῳ φυλάξεις τὴν ἄγνοιαν. ὅσον γὰρ ἐπὶ ταῖς ἀντιλογίαις τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲν ἀποδειχθῆναι δύναται σαφῶς· οὐδ' εὔλογον ὅλως ἐκ τῶν ὑστέρων πιστοῦσθαι τὰ πρότερα. κρίνωμεν οὖν αἰσθήσει τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν σῶμα, τό γε κατ' ἐνέργειαν ἤδη τοιοῦτο, καὶ μηκέτι δυνάμει, παρέντες τήν τε κρίσιν πρώτην, τά τ' ἄλλα σύμπαντα γνωρίσματα. καὶ δὴ σὲ μὲν ὡς εὖ κρινοῦντα πρὸς τὴν πεῖραν ἀπολύω, τὴν δ' ἐμὴν αὐτὸς κρίσιν ἑρμηνεύσω. πολλῶν γὰρ ἐφεξῆς ἁπτόμενος σωμάτων ἐπιμελῶς, οὐ παίδων μόνων, ἢ βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ μειρακίων καὶ ἀκμαζόντων, εὕρισκον οὐδετέρους ἀληθεύοντας, οὔτε τοὺς θερμότερον ἁπλῶς, οὔτε τοὺς ψυχρότερον εἰπόντας εἶναι τὸν ἀκμάζοντα [59] τοῦ παιδός. εἰ

ſumptam: ſicut in iis, quae de demonſtratione ſcripſimus, a nobis eſt proditum: tu vero fortaſſe compendiariam voles, minime curans, ſi falſa ſit. Scito ergo, non ſolum falſam te, ſed etiam longam ingreſſurum viam, neque tribus quatuorve annis quod requiris inventurum, ſed tota vita in ignorantia verſaturum: quantum enim accipi ex memoratorum virorum controverſia licet, non eſt quod putemus, clare aliquid demonſtrari poſſe: ſed nec rationabile omnino eſt, ex iis, quae poſteriora ſint, ea probari, quae ſunt priora. Ergo calidum frigidumque corpus, quod ſaltem actu nec adhuc potestate tale ſit, ſenſu judicemus, miſſo nunc tum priorum judicio, tum reliquis omnibus notis: et te jam ceu recte judicaturum ad ipſam experientiam remitto: meum autem judicium ipſe interpretabor. Complura enim deinceps corpora non puerorum modo, vel infantium, verum etiam adoleſcentium et aetate florentium curioſe tangens, neutros vera loquutos inveni, nec eos, qui abſolute calidiorem, nec eos, qui frigidiorem eſſe florentem aetatem quam puerilem dixerunt. Si enim, reliquis

γὰρ τὰς ἄλλας ἁπάσας τὰς ἔξωθεν ἀφελὼν ἀλλοιώσεις, τὰς ἐκ τῆς ἡλικίας μόνης ἐπισκέπτοιο διαφορὰς, οὐδέτερός σοι φαίνεται θερμότερος ἁπλῶς. ποιότητι γάρ τοι διαφέρουσιν αὐτῶν αἱ θερμότητες ἐπ᾽ ἀνίσῳ τῇ διαπνοῇ, δι᾽ ἣν καὶ σοφιζόμενοί τινες, ἢ τοὺς πέλας, ἢ σφᾶς αὐτοὺς, οἱ μὲν τὴν τοῦ παιδὸς, οἱ δὲ τὴν τοῦ νεανίσκου θερμασίαν ἰσχυροτέραν εἶναι νομίζουσιν. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῶν παίδων ἀτμωδεστέρα τε καὶ πολλὴ, καὶ ἡδίων (72) τοῖς ἁπτομένοις, ἡ δὲ τῶν ἀκμαζόντων ὑπόδριμύ τι καὶ οὐχ ἡδὺ κέκτηται. τοῦτ᾽ οὖν τὸ διάφορον τῆς προσβολῆς ἀναπείθει τοὺς πλείους ἀποφαίνεσθαι, θερμότερον εἶναι τῶν ἀκμαζόντων τὸ σῶμα. τὸ δ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει. τῷ γὰρ ἀσκήσαντι τὴν ἁφὴν ἐν διαφόροις ὕλαις διαγνωστικὴν εἶναι θερμότητος ἰσχυροτέρας τε καὶ ἀσθενεστέρας καὶ ἴσης, εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ ἡ τῶν παίδων αὐτῷ ἤτοι γ᾽ ἴση φανεῖται τὴν ἰσχὺν τῇ τῶν ἀκμαζόντων, ἢ πλείων. ἡ δ᾽ ἄσκησις ἥδε· χρὴ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐναργεστάτων ἄρξασθαι. τῶν βαλανείων

omnibus, quae extrinfecus adveniunt, alterationibus circumcifis, eas, quae ex fola aetate proveniunt, aeftimaveris, neuter abfolute loquenti videbitur tibi calidior: quippe diffident eorum calores qualitate, quae ex imparitate difflatus creatur: cujus rei occafione nonnulli vel eos, qui fecum verfantur, vel fe ipfos fallentes, alii puerorum, alii juvenum valentiorem effe calorem autumant. Eft enim puerorum calor magis halituofus et copiofus et tangenti blandior: florentium calor fubacre quiddam habet ac non fuave. Haec igitur tangenti occurfus differentia pluribus perfuadet, ut florentium corpus calidius effe pronuncient: res vero aliter fe habet. Quippe qui in varia materia tactum fuum ad calorem tum valentiorem, tum imbecilliorem, tum parem discernendum exercuerit, huic non dubito puerorum calorem florentium calori vel parem, vel ampliorem vifum iri. Eft porro exercendi ratio haec: incipiendum enim ab eo, quod evidens maxime eft. Bal-

ἐνίοτε θερμὸς οὕτως ἐστὶν ὁ ἀὴρ, ὡς μηδένα φέρειν αὐτὸν, ἀλλὰ καίεσθαι δοκεῖν, ἐνίοτε δ' οὕτω ψυχρὸς, ὡς ἱδροῦν μὴ δύνασθαι. καὶ μὴν καὶ ὅτι τρίτη τις ἄλλη παρὰ τάσδε κατάστασίς ἐστιν, ἧς μάλιστα χρήζομεν, ἡ εὔκρατος, οὐδὲν δέομαι λέγειν. αἱ δ' αὐταὶ τρεῖς καταστάσεις ἐν τῷ τῆς κολυμβήθρας ὕδατι φαίνονται. καὶ γὰρ θερμὸν οὕτως, ὡς καίεσθαι πρὸς αὐτοῦ, καὶ ψυχρὸν, ὡς μηδὲ θερμαίνεσθαι, καὶ εὔκρατον, ὡς συμμέτρως θερμαίνεσθαι, πολλάκις εὑρίσκεται. εἰ τοίνυν ἐροίμην σε, πότερόν ἐστι θερμότερον; ἆρά γε τὸ ὕδωρ τὸ εὔκρατον, ἢ ὁ ἀὴρ ὁ εὔκρατος; οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν οὐδέτερον. ἀμφοῖν γὰρ ὄντων ὁμοίως ἡδέων τε καὶ συμμέτρων τῷ σώματι, τὸ μὲν θερμότερον λέγειν αὐτῶν, τὸ δὲ ψυχρότερον, οὐδένα νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι. καὶ μὴν εἰ νοήσαις τὸ τῆς δεξαμενῆς ὕδωρ εἰς ἄκρον θερμότητος ἀφικνούμενον, ὡς ζεῖν, ἢ τὸν ἀέρα τελέως ἐκφλογούμενον, ὅτι πρὸς ἀμφοῖν ὡσαύτως καυθήσῃ, πρόδηλον. εἰ δὲ δὴ καὶ νοήσαις αὖθις ἢ τὸ ὕδωρ οὕτω ψυχρὸν, ὡς ἐγγὺς ἤδη πήξεως εἶναι, ἢ τὸν ἀέρα τελέως ἐψυγμένον, ὡς ἐν τοῖς

nearum aër ita eſt aliquando calens, ut nemo eum ferat, ſed uri in eo videatur: aliquando ita eſt frigidus, ut ſudare in eo non ſit: jam tertium quoque quendam eſſe, et ab his diverſum, quem utique maxime requirimus, temperatum aëris ſtatum, quid refert dicere? Iidem tres caloris ſtatus in ſolii quoque apparent aqua: quippe quae et calida adeo, ut urat, et frigida adeo, ut ne calfaciat quidem, et temperata adeo, ut caleſiat modice, ſaepe offenditur. Ergo ſi te, uter ſit calidior, perconter, aquane temperata, an aër temperatus, neutrum dicere poſſis; cum enim ambo ſimiliter corpori blanda ſint et mediocri temperie, alterum eorum dicere calidius eſſe, alterum frigidius, nulla dici ratione videtur. Jam ſi intelligas, aquam labri ea eſſe caliditate, ut ferveat, aut aërem balnei prorſus inſlammatum, ab utroque te pari modo deurendum conſtat. Rurſus, ſi aquam ita intelliges frigidam, ut procul a glaciando non abſit, aut aerem prorſus refrigeratum, ut ſit, cum

νιφετοῖς γίγνεται, δῆλον ὡς καὶ πρὸς τούτων ἑκατέρων ὁμοίως ψυχήσῃ τε καὶ ῥιγώσεις. οὐκοῦν καὶ θερμότητα καὶ ψύξιν ἄκραν ὡσαύτως ἀέρι νοήσεις ἐγγινομένην, ὡσαύτως καὶ ὕδατι, καὶ τῶν ἄκρων ἑκατέρων τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφοῖν ἐγγινόμενον· ὥστε καὶ τὸ μεταξὺ πάντων τῶν ἄκρων τε καὶ τοῦ μέσου κατά τε τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα τὰς αὐτὰς ὑπεροχάς τε καὶ διαστάσεις ἕξει. καὶ τοσούτῳ ποτὲ φήσεις εἶναι τοῦ μετρίου θερμότερον θάτερον, ὅσῳ θάτερον. οὕτω δὲ καὶ ψυχρότερον τοῦ μετρίου τοσούτῳ φήσεις εἶναί ποτε τὸ ὕδωρ, ὅσῳ καὶ τὸν ἀέρα. καίτοι τό γε τῆς προσβολῆς ἴδιον οὐ ταὐτὸ ἑκατέροις ἦν. οὐ γὰρ ὡσαύτως ὕδωρ εὔκρατον, ὡς ἀὴρ εὔκρατος, προσπίπτει. καὶ τί δεῖ λέγειν ἐπὶ τῶν οὕτως ἀνομοίων; αὐτοῦ γὰρ τοῦ ἀέρος ὁμοίως ὄντος θερμοῦ διαφέρουσαι γίγνονται προσβολαὶ παρὰ τὸ ποτὲ μὲν οἷον ἀχλυώδη τε καὶ ἀτμώδη, ποτὲ δὲ οἷον λιγνυώδη τε καὶ καπνώδη, ποτὲ δὲ καθαρὸν ἀκριβῶς ὑπάρχειν. ἐν πολλαῖς οὖν καὶ διαφερούσαις ἰσότης γί-

ningit: patet, quod utriusvis occurſu pari modo refrigeraberis rigebisque. Ergo ſummum tum calorem, tum frigus ſimiliter in aqua, ſimiliterque in aëre ſinge: praeterea medium amborum extremorum ſtatum ſimili modo in utroque conſtitue: hoc caſu, quod in medio intervallo extremorum et medii ſtatus tum in aqua eſt, tum in aëre, easdem exceſſus diſtantiaeque rationes habebit: tantoque dices alterum mediocri eſſe calidius, quanto alterum: ad eundem modum et frigidius, quam mediocre, tanto eſſe aquam aliquando dices, quanto et aërem, tametſi ſuus utriusque occurſus tangenti idem non ſit utrique: neque enim ſimili modo aqua temperata, ſicut aër temperatus, tactum afficit. Et quid opus eſt in tam diſſimilibus exemplum proponam? cum ipſe aër, qui ſimili ſit calore, varie tangenti occurrat, prout alias veluti caliginoſus et halituoſus, alias veluti fumoſus et fuliginoſus, interdum purus omnino eſt. Igitur in pluribus iisdemque differentibus aequalitas caloris conſiſtit: quae

νεται θερμότητος, ἐξαπατῶσα τοὺς ἀσκέπτους ὡς ἄνισος, ὅτι γε κατὰ πᾶν ὁμοία φαίνεται. λελογισμένου μήν ἐστιν ἀνδρὸς τοὺς λογισμοὺς, οὓς εἴρηκα, καὶ γεγυμνασμένου τὴν αἴσθησιν ἐν πολλῇ τῇ κατὰ μέρος ἐμπειρίᾳ, τὴν ἰσότητα τῆς θερμότητος ἐξευρεῖν ἔν τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἀκμάζουσι, [60] καὶ μὴ τῷ τὴν μὲν ἐφ' ὑγρᾶς οὐσίας φαίνεσθαι, τὴν δ' ἐπὶ ξηρᾶς, ἐξαπατᾶσθαι. καὶ γὰρ λίθος ὕδατι δύναταί ποτε τὴν ἴσην δέξασθαι θερμασίαν, οὐδὲν διαφέρον, εἰ ξηρὸς μὲν ὁ λίθος ἐστὶν, ὑγρὸν δὲ τὸ ὕδωρ. οὕτως οὖν ἔμοιγε μυριάκις ἐπισκεψαμένῳ καὶ παῖδας καὶ νεανίσκους πολλοὺς, καὶ μειράκια, καὶ τὸν αὐτὸν παῖδα καὶ βρέφος καὶ μειράκιον γενόμενον, οὐδὲν μᾶλλον ἐφάνη θερμότερος οὔτε παιδὸς ἀκμάζων, οὔτ' ἀκμάζοντος παῖς. ἀλλ', ὡς εἴρηται, μόνον ἐν μὲν τοῖς παισὶν ἀτμωδεστέρα τε καὶ πολλὴ καὶ ἡδεῖα, ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν ὀλίγη καὶ ξηρὰ καὶ οὐχ ὁμοίως ἡδεῖα τῆς θερμασίας ἡ προσβολή. πολὺ μὲν γὰρ τῆς τῶν παίδων οὐσίας, ὑγρᾶς οὔσης, ἐκτὸς ἀποῤῥεῖ, βραχὺ δὲ τῆς τῶν

inconſideratis, quaſi inaequalis ſit, imponit, propterea ſcilicet quod non undequaque ſimilis apparet. Caeterum homo, qui rationes, quas propoſui, expenderit, et ſenſum in multa particularium experientia exercuerit, is nimirum aequalitatem caloris in pueris florentibusque inveniet, nec eo falletur, quod alter in humida, alter in ſicca ſubſtantia repraeſentetur: quippe lapis aliquando pari cum aqua calore eſſe poteſt, nullum eo faciente discrimen, quod lapis ſiccus ſit, aqua humida. Ita igitur mihi, cum pueros, juvenes, adoleſcentes millies conſideraſſem, praeterea eundem infantem, puerum adoleſcentemque factum, nihilo calidior viſus eſt nec puer, quam aetate florens, nec aetate florens, quam puer: ſed tantum (quemadmodum dixi) in pueris magis halituoſus et multus et ſuavis, in florentibus exiguus, ſiccus nec ſimiliter ſuavis eſſe caloris occurſus: ſiquidem puerorum ſubſtantiae, utpote humidae, multum foras effluit, florentium ſubſtantiae

ἀκμαζόντων, ξηρᾶς ὑπαρχούσης. οὐδέτερος οὖν αὐτῶν ἁπλῶς φαίνεται θερμότερος, ἀλλ' ὁ μὲν τῷ πλήθει τῆς διαπνοῆς, ὁ δὲ τῇ δριμύτητι. τὸ γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ὁ παῖς ἔχει πλέον, εἴ γ' ἐξ αἵματος καὶ σπέρματος ἡ γένεσις αὐτῷ, καὶ ἥδιον· ἐν δὲ τοῖς ἀκμάζουσιν ὀλίγη καὶ ξηρὰ καὶ οὐχ ὁμοίως ἡδεῖα τῆς θερμασίας ἡ προσβολή.

Κεφ. γ'. Θερμοῦ μὲν δὴ καὶ ψυχροῦ σώματος ἁφὴ μόνη γνώμων ἐστίν· ὑγροῦ δὲ καὶ ξηροῦ σὺν τῇ ἁφῇ λογισμός. τὸ μὲν γὰρ ξηρὸν σκληρὸν πάντως· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἁφῇ αἰσθητόν· οὐ μὴν, εἴ τι καὶ σκληρὸν, εὐθὺς ἤδη καὶ ξηρόν. ἀχώριστον μὲν γάρ ἐστι ξηροῦ σώματος ἡ σκληρότης, οὐ μὴν ἴδιόν γε τούτου μόνου. καὶ γὰρ τὸ πεπηγὸς ὑπὸ ψύξεως σκληρὸν, ὥσπερ ὁ κρύσταλλος. ὅθεν οὐδ' εὐθὺς ἐπιχειρεῖν δεῖ τῇ τοῦ ξηροῦ τε καὶ ὑγροῦ διαγνώσει, πρὶν ἐπισκέψασθαι, πῶς ἔχει θερμότητος ἢ ψυχρότητος. οὔτε γὰρ, εἰ μετὰ ψυχρότητος ἄκρας σκληρὸν, ἤδη τοῦτο ξηρὸν,

parum, utpote ſiccae. Itaque neuter eorum ſimpliciter videtur altero calidior, ſed alter multitudine ejus, quod diſſlatur, alter acrimonia: quippe inſiti caloris puer plus habet ejusque blandioris, ſiquidem ex ſanguine et ſemine ortum habet: in florentibus aetate exiguus et ſiccus nec ſimiliter ſuavis calor tangenti occurrit.

Cap. III. Ergo calidi frigidique corporis ſolus tactus eſt judex: humidi autem et ſicci una cum tactu ratio. Quippe quod ſiccum eſt, durum prorſus eſt: at hoc tactu omnino dignoſcitur: non tamen, ſi quid durum eſt, idem ſtatim et ſiccum eſt: etenim inſeparabilis a ſicco corpore duritia eſt, non tamen ejus unius propria: nam et quod frigore concretum eſt, durum cernitur, ſicut glacies. Quo utique minus ſicci humidique dignotio ſtatim aggredienda eſt, ante ſcilicet quam aeſtimatum ſit, quemadmodum ſe in calore habeant et frigore. Neque enim, ſi quid cum ſummo frigore re-

οὔτ', εἰ μετὰ θερμότητος σφοδρᾶς μαλακὸν, εὐθέως ὑγρόν. ἀλλ' ὅταν μετρίως ᾖ θερμὸν, σκοπεῖν ἐφεξῆς, εἰ μαλακόν ἐστιν ἢ σκληρόν. εἰ μὲν γὰρ μαλακὸν, ὑγρὸν, εἰ δὲ σκληρὸν, ξηρόν. ἀλλ' εἴπερ ταῦθ' οὕτως ἔχοι, τῶν ἐν ἀνθρώπου σώματι μορίων σκληρῶν οὐδὲν ἂν εἴη ὑγρόν. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τοσαύτην ἐν αὐτῷ γενέσθαι ψύξιν, ὡς σκληρυνθῆναί τι διὰ πῆξιν. εἰς μὲν γὰρ σύστασίν τινα τὸ τέως ῥυτὸν ἀφίξεταί ποτε, καθάπερ ἡ πιμελή. τὸ γὰρ ἐλαιῶδες ἐν αἵματι, ῥυτὸν ὂν καὶ λιπαρὸν, ὅταν ἐν ψυχρῷ γένηται χωρίῳ, πήγνυται, σκληρὸν μὴν οὐδ' οὕτω γίγνεται. δεόντως οὖν εἴρηται τοῖς παλαιοῖς, ὑγροτάτη μὲν ἡ πιμελὴ, δεύτερον δ' ἐπ' αὐτῇ τὸ σαρκῶδες γένος, εἴδη δ' αὐτοῦ πλείω. πρώτη μὲν ἡ κυρίως ὀνομαζομένη σὰρξ, ἣν οὐκ ἂν εὕροις καθ' αὑτὴν οὐδαμόθι τοῦ σώματος, ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ μόριον μυός. ἐφεξῆς δὲ ἑκάστου τῶν σπλάγχνων ἡ ἴδιος οὐσία. καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατον παρέγχυμα,

praefentatur durum, id etiam ficcum eft, nec, fi quid cum vehementi calore eft molle, idem ftatim eft humidum: verum, cum mediocriter eft calidum, tum aeftimare, durumne an molle fit, oportet: fi enim molle fit, humidum eft, fi durum, ficcum. Verum, fi haec ita fe habent, partium, quae in humano corpore funt durae, nulla eft humida: neque enim tanta effe in eo frigiditas poteft, ut aliquid in ipfo concrefcere in duritiem queat. Poteft quidem, quod prius fuit fluxile, aliquando concrefcere, veluti adeps: quod enim oleofum in fanguine fluxileque et pingue eft, ubi in frigidum venit locum, cogitur: durum tamen ne fic quidem efficitur. Commode igitur dictum veteribus eft, humidiffimam effe adipem: fecundo poft eam loco carnofum genus. Ejus autem plures funt fpecies, prima quidem, quae proprie caro appellatur, quam fcilicet nusquam in corpore per fe invenies, fed eft perpetuo mufculi pars. Ab hac proxima cujusque vifcerum propria fubftantia eft: eam Erafiftratus parenchyma vocat, quafi

καὶ ὡς περὶ μικροῦ καὶ φαύλου διανοοῦνται πράγματος, οὐκ εἰδότες, ὡς ἡ καθ᾽ ἕκαστον σπλάγχνον ἐνέργεια τῆς σαρκὸς ταύτης ἐστίν. ἀλλὰ τούτων μὲν οὔπω νῦν ὁ καιρός. ὅτι δ᾽ αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐγκεφάλου σῶμα καὶ πνεύμονος ἐφεξῆς ἐστι τῇ πιμελῇ καθ᾽ ὑγρότητα, τῇ μαλακότητι τεκμαίρεσθαι πάρεστιν. οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ ψυχροῦ γε πέπηγεν, [61] ὅτι μηδὲ θερμῷ χεῖται. πλησίον δὲ τούτων καὶ ὁ μυελὸς τὴν φύσιν ἐστὶν, οὐ μὴν ὁμοιογενὴς ὁ καθ᾽ ἕκαστον ὀστοῦν μυελὸς ἐγκεφάλῳ τε καὶ νωτιαίῳ. ἀλλ᾽ ἐγκέφαλος μὲν καὶ νωτιαῖος ἐκ ταὐτοῦ γένους· οἱ δ᾽ ἄλλοι ξύμπαντες μυελοὶ φύσεως ἑτέρας εἰσίν. ὑγρότερος μέν ἐστι καὶ θερμότερος ἐγκέφαλος νωτιαίου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μαλακώτερος· καὶ μέντοι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τὰ πρόσθεν ὑγρότερα τοσοῦτον, ὅσονπερ καὶ μαλακώτερα. πάντα μὴν ταῦτα δέρματος οὐχ ὑγρότερα μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχρότερα, καὶ ὅλως ἄναιμον πᾶν ἐναίμου ψυχρότερον. ἐγγυτάτω δ᾽ ἐστὶ δέρματος καὶ ἡ τῶν μαλακῶν νεύρων φύσις· ἡ δὲ τῶν σκληρῶν, οἷόν περ αὐτὸ τὸ δέρμα, καθ᾽

que pro re parva levique habet, parum intelligens, cujusque visceris actionem huic carni acceptam referri. Sed horum non est nunc tempus. Quod autem ipsum cerebri pulmonisque proprium corpus proximum adipi humiditatis ratione sit, ex mollitie ejus conjectare licet: non enim a frigore congelatur, cum nec calore fundatur. Propinquam his naturam habet medulla: non est tamen ejusdem generis cum cerebro et spinali medulla ea, quae in quolibet habetur osse: sed cerebrum et spinae medulla ejusdem sunt generis, reliquae omnes medullae alterius naturae sunt. Est tamen humidius ac calidius cerebrum, quam spinalis medulla, eoque etiam mollius: praeterea ipsius cerebri priores partes tanto sunt humidiores, quanto molliores. Omnia tamen haec cute non humidiora modo sunt, sed etiam frigidiora: unoque verbo omne exangue frigidius sanguine praedito est. Proxima cuti est mollium nervorum natura: duriores autem in humido et sicco

ὑγρότητα δηλονότι καὶ ξηρότητα. θερμότητι γὰρ ἀπολείπεται τοσοῦτον, ὅσον εἰκὸς ἀπολείπεσθαι τὸ παντελῶς ἄναιμον ἐναίμου σώματος. (73) ἡ δὲ τοῦ σπληνὸς, καὶ ἡ τῶν νεφρῶν, καὶ ἡ τοῦ ἥπατος σὰρξ ὑγροτέρα μὲν τοσούτῳ δέρματος, ὅσῳ καὶ μαλακωτέρα· θερμοτέρα δὲ, ὅσῳ καὶ πολυαιμοτέρα. καὶ μὴν καὶ ἡ τῆς καρδίας σὰρξ ἁπάντων μὲν τούτων ξηροτέρα τοσοῦτον, ὅσον καὶ σκληροτέρα· θερμοτέρα δὲ οὐ τούτων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν τοῦ σώματος μορίων. καί σοι τοῦτο σαφῶς ἔνεστιν αἰσθήσει μαθεῖν ἐν ταῖς τῶν ζώων ἀνατομαῖς ταῖς κατὰ τὸ στέρνον γιγνομέναις, εἰς τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας καθέντι τοὺς δακτύλους· εὑρήσεις γὰρ οὐκ ὀλίγῳ τινὶ τὸ χωρίον τοῦτο τῶν ἄλλων ἁπάντων θερμότερον. ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ ἥπατός τε καὶ σπληνὸς καὶ νεφρῶν καὶ πνεύμονος σὰρξ ἁπλῆ τὴν φύσιν ἐστὶ, ταῖς καθ' ἕκαστον σπλάγχνον ἀρτηρίαις καὶ φλεψὶ καὶ νεύροις περιπεφυκυῖα. τῆς καρδίας δ' οὐχ ἁπλοῦν τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος, ἀλλ' οἷαί πέρ εἰσιν αἱ ἐν τοῖς μυσὶν ἶνες, αἷς ἡ σὰρξ περιπέπηγε, τοιαῦται

ſecundum cutis naturam ſe habent: calore ab ejus natura tantum abſunt, quantum conſentiens eſt exangue corpus a ſanguine praedito abeſſe. Lienis autem, renum et jecinoris caro tanto cute eſt humidior, quanto eſt mollior: calidior autem, quanto magis abundat ſanguine. Jam cordis caro omnibus his tanto eſt ſiccior, quanto eſt durior: calidior vero non modo his, ſed etiam omnibus plane corporis particulis: quod etiam ſenſu clare deprehendas licet in pectoris animalis diſſectione, ſi digitos in ſiniſtrum ejus ſinum immiſeris: invenies enim locum hunc omnibus, quae in animali ſunt, haud paulo calidiorem. At jecinoris, lienis, renum et pulmonis caro ſimplicis cujusdam naturae eſt, circa cujusque viſceris venas, arterias et nervos creſcens. Cordis ſimplex carnis natura non eſt, ſed ſunt in eo fibrae, quales in muſculis cernimus, quibus caro cir-

κἂν τῇ καρδίᾳ. πλὴν οὐ ταὐτὸ γένος τῶν ἰνῶν, ἀλλ' αἱ μὲν ἐν τοῖς μυσὶν νεύρων εἰσὶ καὶ συνδέσμων μόρια. τῆς καρδίας δὲ τὸ τῶν ἰνῶν γένος ἴδιον, ὥσπερ καὶ τοῦ τῆς ἀρτηρίας καὶ φλεβὸς χιτῶνος, ἐντέρων τε καὶ γαστρὸς καὶ μήτρας καὶ τῶν κύστεων ἑκατέρων. ἔστι γὰρ οὖν δὴ κἀν τούτοις ἅπασι τοῖς ὀργάνοις τὴν οἰκείαν σάρκα περιπεπηγυῖαν ἰδεῖν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν ἰσίν. αὗται μὲν οὖν αἱ σάρκες θερμότεραι τοῦ δέρματος ὑπάρχουσιν, αἱ δ' ἶνες, αἱ μὲν ὀλίγῳ τινὶ μᾶλλον, αἱ δ' ἧττον, βραχὺ δέρματος ψυχρότεραί τέ εἰσι καὶ ξηρότεραι, τινὲς δ' ὅμοιαι κατὰ πᾶν εἰσι τῇ τοῦ δέρματος οὐσίᾳ. πάντες δ' ὑμένες ἤδη ξηρότεροι δέρματος, ὥσπερ γε καὶ αἱ περὶ τὸν ἐγκέφαλόν τε καὶ τὸν νωτιαῖον μήνιγγες· ὑμένες γὰρ δὴ καὶ αἵδε. καὶ μὲν δὴ καὶ σύνδεσμοι πάντες, εἰς ὅσον σκληρότεροι δέρματος, εἰς τοσοῦτο καὶ ξηρότεροι. καὶ οἱ τένοντες δὲ, κἂν τῶν συνδέσμων εἰσὶ μαλακώτεροι, δέρματος γοῦν ἐναργῶς ἤδη σκληρότεροι. χόνδροι δὲ μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰσί. καί τι μέσον

cumhaeret. Caeterum non eſt idem fibrarum genus: ſed quae in muſculis habentur, nervorum et ligamentorum ſunt particulae: cordis propria quaedam fibrarum eſt ſpecies, aeque ſcilicet ut venarum tunicae atque arteriarum, itemque inteſtinorum, ventriculi, uteri et veſicae utriusque: licet enim in his quoque omnibus inſtrumentis propriam quandam videre carnem ſuis ipſorum fibris circumnatam. Atque hae quidem carnes cute ſunt calidiores: fibrae vero, quam cutis, partim paulo magis, partim paulo minus, tum frigidae, tum ſiccae ſunt: partim ſimiles omnino cutis ſubſtantiae. Porro omnes membranae cute ſunt ſicciores, veluti quae circa cerebrum et ſpinalem medullam ſunt meninges: ſunt enim hae quoque membranae. Jam ligamenta omnia, quanto cute ſunt duriora, tanto ſunt et ſicciora. Tendones quoque, tametſi ligamentis ſunt molliores, attamen cute luculenter ſunt duriores. Cartilagines vero poſt ligamenta deinceps ſunt. Praeterea

ἀμφοῖν σῶμα· καλοῦσι δ' αὐτὸ νευροχονδρώδη σύνδεσμον ἔνιοι τῶν ἀνατομικῶν. ἔστι δὲ τοῦτο σύνδεσμος σκληρὸς καὶ χονδρώδης. ὀστοῦν δὲ τὸ πάντων ξηρότατον, ὃ καλύπτει τὸ δέρμα. καὶ τῶν ἐξεχόντων αὐτοῦ ξηροτάτη μὲν ἡ θρὶξ, ἐφεξῆς δὲ κέρας, εἶτ' ὄνυχές τε καὶ ὁπλαὶ, καὶ πλῆκτρα, καὶ ῥάμφη, καὶ ὅσα τοιαῦτα καθ' ἕκαστον τῶν ἀλόγων ζώων ἐστὶ μόρια. τῶν δὲ χυμῶν ὁ μὲν χρηστότατός τε καὶ οἰκειότατός ἐστι τὸ αἷμα. τούτου δὲ οἷον ὑπόστασίς τε καὶ ἰλὺς χολὴ ἡ μέλαινα. ταῦτ' ἄρα καὶ ψυχροτέρα τέ ἐστι καὶ παχυτέρα τοῦ αἵματος· ἡ δέ γε ξανθὴ θερμοτέρα μακρῷ. ψυχρότατον δὲ καὶ ὑγρότατον ἁπάντων τῶν ἐν τῷ ζώῳ τὸ φλέγμα. κριτήριον δὲ καὶ τῆς τούτου διαγνώσεως ἡ ἁφὴ, καθάπερ καὶ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου πεποίηται λόγῳ. [62] ἀλλ' ὅτι μὲν ψυχρὸν, ἡ ἁφὴ μόνη γιγνώσκει· τὸ δ', ὅτι καὶ ὑγρὸν, ἁφή τε ἅμα καὶ ὄψις καὶ λογισμός. ἁφὴ μὲν καὶ ὄψις, ὅτι τοιοῦτο ἑκατέρῳ φαίνεται· ὁ λογισμὸς δὲ, διορισάμενος, ὡς οὐ πλήθει θερ-

medium quoddam inter ea corpus: appellant id anatomici quidam νευροχονδρώδη σύνδεσμον, quafi vero cartilagineum fimul et nervofum ligamentum dicas: eft autem id durum cartilaginofumque ligamentum. Os vero omnium, quae cutis operit, duriffimum eft. At eorum, quae ex cute extant, ficciffimus eft pilus: deinde cornu: mox ungues et ungulae et calcaria, roftra, quaeque his in fingulis animalium ratione carentium fimiles funt partes. Humorum optimus et maxime proprius ac domefticus fanguis eft. Hujus veluti fedimentum ac faex atra bilis eft: quae idcirco tum frigidior, tum craffior fanguine eft: ficut flava bilis longe calidior. Frigidiffimum vero ac humidiffimum omnium, quae in animali habentur, pituita eft. Inftrumentum autem, quo id cognofcitur, ipfe eft tactus: veluti Hippocrates in libello de hominis natura monftravit. Caeterum quod frigida fit, unus tactus discernit: quod vero humida quoque, pariter tactus, vifus et ratio judicant: et tactus quidem ac vifus, quod talis his cernitur: ratio

μότητος, ἀλλ' ὑγρότητι συμφύτῳ τοιοῦτο ἐγένετο. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὸ σῶμα μορίων τε καὶ χυμῶν ὧδε ἔχει.

Κεφ. δ'. Περὶ δὲ τῶν ἑπομένων ταῖς κράσεσιν ἐφεξῆς χρὴ διελθεῖν. ἕπεται μὲν γὰρ καὶ τὰ προειρημένα, μᾶλλον δ' ἀχώριστα τελέως ἐστὶ, ξηρῷ μὲν σκληρότης, ὑγρῷ δὲ μαλακότης, ὅταν γε μετὰ χλιαρᾶς ᾖ θερμότητος. ἀλλὰ καὶ παχύτητες ἕξεως καὶ λεπτότητες ἕπονται κράσεσιν, οὐ ταῖς συμφύτοις μόνον, ἀλλὰ κἂν ἐξ ἔθους μακροῦ τις ἐπίκτητος γένηται. πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν φύσει λεπτῶν ἐθεασάμην παχυνθέντας, καὶ τῶν παχέων λεπτυνθέντας, τοὺς μὲν ἀργίᾳ τε καὶ ἁβρῷ διαίτῃ τὴν ὅλην κρᾶσιν ὑπαλλάξαντας ἐπὶ τὸ ὑγρότερον, τοὺς δὲ ἐν ταλαιπωρίαις πλείοσι καὶ φροντίσι καὶ διαίτῃ λεπτῇ καταξηρανθέντας. εἰρήσεται δὲ καὶ τούτων τὰ γνωρίσματα. κάλλιον γὰρ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔκ τινων σημείων ὁρμωμένους, πρὶν παρ' ἑτέρου πυθέσθαι, δύνασθαι γνωρίζειν, εἰ φύσει τοιοῦτος ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἢ ἐξ ἔθους ἐγένετο. διδάσκαλος δὲ καὶ τούτων τῶν γνωρι-

vero, ubi non caloris copia,' fed connato humore talem effe definivit. Ac particulae quidem et fucci corporis ad hunc modum fe habent.

Cap. IV. De iis, quae temperamenta comitantur, deinceps agendum. Comitantur enim ea et quae dicta jam funt: immo potius infeparabilia omnino funt, a ficco quidem corpore durities, ab humido mollities, fi tamen cum tepido calore eft. Sed et craffitudo habitus et gracilitas temperamenta fequuntur, non ea modo,' quae connata funt, fed etiam fi qua ex longa confuetudine funt contracta. Multos fiquidem, qui natura graciles fuerant, craffos redditos vidi: contraque, qui craffi fuerant, graciles: illis quidem ex otiofa et delicata vita toto temperamento ad humidius mutato, his vero multis aerumnis et curis et tenui victu perficcatis. Dicemus vero et horum discernendorum notas: fatius enim eft, talisne quispiam natura fit, an ex confuetudine redditus, nosmet prius per aliquot figna discernere poffe, quam ab alio id quaerere. Sane ejusmodi

σμάτων, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης. ὅσοι μὲν γὰρ εὐρυτέρας ἔχουσι τὰς φλέβας, θερμότεροι φύσει· ὅσοι δὲ στενοτέρας, ψυχρότεροι. τοῦ θερμοῦ γὰρ ἔργον ἀνευρῦναί τε καὶ διαφυσῆσαι ταύτας. ὥστ' εὐλόγως εἰς ταὐτὸ, ὡς τὸ πολὺ, συντρέχει στενότης μὲν φλεβῶν ἕξει πιμελώδει τε καὶ παχυτέρα, λεπτότης δ' ἕξεως εὐρύτητι φλεβῶν. εἰ δ' ἅμα τις εἴη πιμελώδης τε καὶ παχὺς, καὶ τὰς φλέβας εὐρείας ἔχοι, δι' ἔθος οὗτος, οὐ φύσει, πιμελώδης ἐγένετο· ὥσπερ εἰ καὶ στενὰς μὲν ἔχοι τὰς φλέβας, εἴη δὲ ἰσχνὸς, οὐδ' οὗτος ἐξ ἀνάγκης φύσει τοιοῦτος. κἀν τοῖσι λιμαγχονικοῖσι, φησὶ, τὰς μετριότητας ἀπὸ τούτων σκεπτέον, τῆς τῶν ἀγγείων εὐρύτητος δηλονότι καὶ στενότητος, οὐ τῆς ἄλλης ἕξεως ὅλου τοῦ σώματος. οἱ μὲν γὰρ στενὰς ἔχοντες τὰς φλέβας ὀλίγαιμοί τέ εἰσι καὶ μακρὰς ἀσιτίας οὐ φέρουσιν· ὅσοις δ' εὐρεῖαι, καὶ πλῆθος αἵματος, τούτοις ἔνεστι καὶ χωρὶς βλάβης ἀσιτεῖν. αἱ δ' αἰτίαι τῶν εἰρημένων ἤδη μὲν

fignorum auctor aeque ut reliquorum omnium mirus eft Hippocrates. Siquidem, quibuscunque latiores venae funt, hi calidiores natura funt: quibus angustiores contra, magis frigidi: caloris namque opus eft has dilatare flatuque extendere. Ita rationabiliter in idem magna ex parte recidit venarum angustia cum habitu pingui et craffiore, habitus gracilis cum venarum laxitate. Quod fi quis fimul pinguis craffusque eft ac venas laxas habet, is confuetudinis alicujus occafione, non natura, pinguis eft redditus: ficut e diverfo, fiquis angustas habet venas et gracilis eft, ne hunc quidem talem effe natura neceffe eft. Quin iis, qui fame cruciantur, inquit, mediocritatem ex laxitate venarum et angustia, non a caetero totius corporis habitu, fpectandam effe ait: quippe qui angustas habent venas, exigui funt fanguinis, nec longam inediam ferunt: quibus latae, his copia fanguinis eft et citra noxam cibo abstinent. Caufae horum, quae dicta funt, evidentes jam

δῆλαι, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω, τοῖς γε προσέχουσι τὸν νοῦν. ἐπεὶ δ' οὐ πάντες προσέχουσιν, ἀναγκαῖον ἴσως ἐστί τι καὶ δι' ἐκείνους εἰπεῖν. ὅσον ἐν αἵματι πῖόν τέ ἐστι καὶ κοῦφον καὶ λεπτὸν, ἐν μὲν τοῖς θερμοτέροις σώμασι τροφὴ γίνεται τοῦτο τῷ θερμῷ, κατὰ δὲ τὰ ψυχρότερα διασώζεται. καὶ τῶν φλεβῶν ἔξω διηθούμενον, ἐπειδὰν μὲν ψυχροῖς περιπέσῃ μορίοις, οἷοί περ οἱ ὑμένες εἰσὶν, ἐκείνοις περιπήγνυται· κατὰ δὲ τὰ φύσει θερμότερα μόρια, (τοιαῦτα δ' ἐστὶ δηλονότι τὰ σαρκώδη,) δαπανᾶταί τε πρὸς τοῦ θερμοῦ, καὶ διαφορεῖται, πλὴν εἴ ποτε πρὸς τῷ ψυχροτέρῳ τῆς κράσεως ἔτι καὶ τὸ τῆς διαίτης ἀταλαίπωρον ἐπιθρέψει ἔτι καὶ αὐτοῖς τοῖς σαρκώδεσι μορίοις πιμελήν. οὕτω τοι καὶ τὰ φωλεύοντα ζῶα πολλάκις εὑρίσκεται πιμελωδέστερα. καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν, ὅτι καὶ τῇ κράσει ψυχρότερον ἄῤῥενος τὸ θῆλυ, καὶ οἰκουρεῖ τὰ πολλά. ὅσαι μὲν οὖν ἕξεις σωμάτων εὔκρατοί τέ εἰσι φύσει [63] καὶ πονοῦσι τὰ μέτρια, ταύτας ἀναγκαῖον εὐσάρκους γίνε-

funt iis, qui animum adverterint, tametfi a me non referantur. Sed quoniam non omnes advertunt, necesse fortasse erit aliquid eorum caufa dixisse. Quicquid in fanguine pingue, leve et tenue eft, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit, in frigidioribus fervatur: cumque id venae extra fe transmiferint, ubi in frigidas particulas incidit, quod genus membranae funt, circum eas concrefcit: in partibus vero natura calidioribus, cujusmodi carnofae funt, a calore ipfo abfumitur ac digeritur, nifi ficubi frigiditati temperamenti etiam vita indulgentior accedens ipfis carnofis particulis adipis aliquid allinat. Qua ratione etiam quae hyeme delitefcunt animalia, non raro inveniuntur pinguiora. Et foeminae viris funt pinguiores, quod fcilicet foemina mare eft frigidior et plurimum domi verfatur. Ac quicunque corporum habitus et temperati natura funt, et mediocri exercitatione utuntur, hos neceffe eft eufarcos effe, id vero eft mediocri omnino

σθαι, τοῦτ᾽ ἔστι πάντη συμμέτρους. ὅσαις δὲ τὸ μὲν ὑγρὸν αὔταρκες, ἀπολείπεται δ᾽ οὐ πολλῷ τῆς ἄκρας συμμετρίας τὸ θερμὸν, αὗται πολύσαρκοι γίνονται. πολύσαρκοι δὲ καὶ ὅσοι φύσει μὲν εὔκρατοι, ῥαθύμως δὲ καὶ ἀπόνως βιοῦσιν. εἴρηται γὰρ δὴ καὶ τοῦτο κάλλιστα πρὸς τῶν παλαιῶν, ὡς ἐπίκτητοι φύσεις εἰσὶ τὰ ἔθη. καὶ οὐδὲν ἴσως διοίσει τοῦθ᾽ ἅπαξ εἰρηκότας νῦν μηκέτι διορίζεσθαι καθ᾽ ἕκαστον κεφάλαιον, εἴτε φύσει ψυχρότερος, εἴτ᾽ ἐξ ἔθους ὅδε τις ἐγένετο, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπολείπειν τοῖς ἀναγινώσκουσιν, αὐτὸν δὲ βραχυλογίας ἕνεκα τὰς οἰκείας ἑκάστῃ τῶν κράσεων ἕξεις τοῦ σώματος ἐπελθεῖν. εἰσὶ δή τινες ἰσχνοί τε ἅμα καὶ φλέβας ἔχοντες (74) μικρὰς, ἀλλ᾽ εἰ τέμοις ἐξ αὐτῶν ἡντιναοῦν, προσπίπτει πιμελὴ, δῆλον ὡς ὑποπεφυκυῖα τῷ δέρματι κατὰ τὸν ἔνδον ὑμένα. σπάνιον μὲν οὖν ἐπ᾽ ἀνδρῶν τὸ τοιοῦτο, ἐπὶ δὲ γυναικῶν καὶ πάνυ πολλάκις εὑρισκόμενον. ἔστι γὰρ καὶ φύσεως ψυχροτέρας καὶ ἀργοτέρου βίου τὸ τοιοῦτο γνώρισμα. πιμελὴ μὲν γὰρ ἀεὶ διὰ ψύξιν ἕξεως γίνεται· πολυσαρκία δὲ πλήθους

corporis habitu. Quibus vero humidum abundat et calor a mediocritate summa non longe abest, hi corpulenti sive carnosi fiunt. Corpulenti rursus fiunt, qui natura sunt temperati, caeterum desides et otiosi vivunt: quippe dictum a veteribus commodissime est, consuetudinem acquisititiam esse naturam. Nec fortasse oportebit, cum id jam semel dixerimus, in quovis etiam capite definire, naturane frigidior an ex consuetudine quispiam sit redditus, sed illud legentibus remittere, me autem compendii causa proprios cuique temperamento corporis habitus persequi. Sunt igitur nonnulli, qui et graciles sunt, et venas parvas habent: sed si ex iis quampiam incidas, adeps excidet, quam constat cuti ad internam ejus membranam esse subnatam. Et raro id quidem in viris conspicitur: in foeminis saepissime invenitur; est namque tum frigidioris naturae, tum vitae magis desidiosae ejusmodi nota: siquidem adeps ex habitus frigiditate semper gignitur: cor-

αἵματος ἔγγονος· εὐσαρκία δὲ φύσεως εὐκράτου γνώρισμα. πάντως μὲν οὖν οἱ πολύσαρκοι καὶ τὴν πιμελὴν εὐθέως ἔχουσι πλείονα τῶν εὐκράτων· οὐ μὴν ἀνάλογος ἀεὶ ταῖς σαρξὶν ἡ πιμελὴ συναύξεται, ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν τῶν παχέων τοὺς μὲν τὴν σάρκα πλείονα, τοὺς δὲ τὴν πιμελὴν ἔχοντας, ἐνίοις δὲ ὁμοίως ἄμφω συνηύξηται. τούτοις μὲν οὖν, οἷς ὁμοίως ἄμφω συνηύξηται, τοσούτῳ πλέον ὑγρόν ἐστιν ὑπὲρ τὴν εὔκρατον φύσιν, ὅσον καὶ ψυχρόν. οἷς δ' ἡ πιμελὴ πλείων, τὸ ψυχρὸν ἐπὶ τούτων πλέον ἐστὶν, ἤπερ τὸ ὑγρόν· ὥσπερ οἷς ἡ σὰρξ πλείων, ὑγρότης μέν ἐστι τοῦ δέοντος πλείων, οὐ μὴν καὶ ψύξις. ὅταν γὰρ, ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις μένοντος τοῦ θερμοῦ, προσγένηταί τις αἵματος χρηστοῦ πλεονεξία, πολυσαρκίαν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι. τὸ δὲ, ὅσῳ χρὴ πλέον εἶναι τοῦ συμμέτρου τὸ αἷμα, μέτρῳ μὲν οὐχ οἷόν τε μηνῦσαι καὶ σταθμῷ, λόγῳ δ' ἐγχωρεῖ διελθεῖν. ὡς ἐπειδὰν μήπω νοσῶδες μηδὲν γένηται τῷ τοῦ ζώου σώματι σύμπτωμα παχυνομένῳ, τὸ πλῆθος τῆς ὑγρότητος τηνικαῦτα τῶν τῆς ὑγείας ὅρων ἐντός ἐστιν.

pulentia ſive carnis abundantia ex ſanguinis copia naſcitur: mediocritas temperatae naturae eſt nota. Et corpulenti quidem omnino plus adipis habent, quam temperati: nec tamen pro carnis ſemper portione adeps ſimul augetur: ſed craſſorum alios habere plus carnis, alios plus adipis videas, aliis ambo pari modo ſunt adaucta. Et quibus quidem ambo pari modo ſunt aucta, iis tantum ſupra temperatam naturam humoris eſt, quantum et frigoris: quibus autem plus eſt adipis, in iis frigidi plus eſt quam humidi, aeque ut, quibus caro eſt plenior, iis humoris plus juſto eſt, non tamen etiam frigoris: cum enim calori intra debitos fines manenti boni ſanguinis accedit copia, neceſſe eſt corpulentia ſequatur. Quantum autem ſupra mediocritatem eſſe ſanguis debeat, id quidem menſura et pondere oſtendere non eſt: ratione tradere licet: quippe ubi nullum adhuc morboſum ſymptoma craſſato corpori incidit, humoris abundantia intra ſanitatis interim eſt fines.

ἐπιδέδεικται γὰρ ἡμῖν καὶ δι' ἄλλων, ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν. οὐ σμικρὸν ὑποθέσθαι πλάτος τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνεται σχεδὸν ἐν ὅλῳ τῷ λόγῳ, τὴν μὲν εὔκρατόν τε καὶ μέσην φύσιν οἷον κανόνα τῶν ἄλλων ἀεὶ τιθεμένοις, ὅσαι δ' ἐφ' ἑκάτερα τῆσδε, δυσκράτους ἀποφαίνουσιν· ὅπερ οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις ἐδέχετο. ἄλλη μὲν γάρ ἐστιν ὑγιεινὴ, ἄλλη δὲ νοσώδης δυσκρασία· νοσώδης μὲν, ἡ ἐπὶ πλεῖστον ἀποκεχωρηκυῖα τῆς εὐκράτου, ὑγιεινὴ δὲ, ἡ ἐπὶ ὀλίγον. ὁρίσαι δὲ οὐδ' ἐνταῦθα μέτρῳ καὶ σταθμῷ τὸ ποσὸν ἐγχωρεῖ· ἀλλ' ἱκανὸν γνώρισμα τῆς ὑγιεινῆς δυσκρασίας τὸ μηδέπω μηδεμίαν ἐνέργειαν τοῦ ζώου βεβλάφθαι σαφῶς. ὅσον δ' οὖν μεταξὺ τοῦ τε ἄκρως ἐνεργεῖν καὶ τοῦ βεβλάφθαι σαφῶς ἐνέργειαν ὑπάρχει, τοσοῦτο καὶ τῆς ὑγιείας τὸ πλάτος ἐστὶ καὶ τῆς κατ' αὐτὴν δυσκρασίας. τούτῳ δ' ἐφεξῆς ἐστιν ἡ νοσώδης δυσκρασία, ὅταν γε διὰ δυσκρασίαν νοσῇ

Monftratum enim nobis et in aliis eft, non parvam in eo ftatu, qui fanitas dicitur, neceffario ftatuendam effe latitudinem: quin id nunc quoque in omni fere fermone noftro apparet, qui temperatam mediamque naturam reliquarum veluti normam femper ftatuamus, quae vero ex hujus utraque funt parte, intemperatas cenfeamus: quod utique non faceremus, nifi in fanitatis ftatu majoris minorisque ratio inveniretur. Eft enim alia fanitatis, alia morbi intemperies: morbi quidem ea, quae a media temperie longiffime abeft: fanitatis, quae paulum. Definire autem modum ne hic quidem menfura et pondere licet: caeterum intemperamenti, quod intra fanitatem habetur, fufficiens nota eft, quod nulla functio animalis manifefte fit adhuc laefa. Quantum igitur intervallum eft inter id, quod perfectiffime functionem obit, et id, quod manifefte actionem aliquam habet oblaefam, tanta eft profecto et fanitatis et distemperantiae, quae intra fanitatem confiftit, latitudo. Ab hac proxima eft intemperies morbofa, cum fcilicet animal intemperamenti vitio aegro-

τὸ ζῶον. οὐ γὰρ δὴ διὰ ταύτην γε μόνην, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλας διαθέσεις οὐκ ὀλίγας, ὑπὲρ ὧν ἐν τοῖς περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς λογισμοῖς ἐπὶ πλέον εἰρήσεται· νυνὶ δὲ πάλιν ἀναληπτέον τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον. ὡς γὰρ, τοῦ συμφύτου θερμοῦ τὴν ἀρίστην εὐκρασίαν φυλάττοντος, αὐξηθὲν τὸ ὑγρὸν ἐν ὅροις ὑγιεινοῖς οὐ πιμελώδη τὸν ἄνθρωπον, [64] ἀλλὰ πολύσαρκον ἀποδείκνυσι, συναυξομένης μὲν ἐπ' ὀλίγον καὶ τῆς πιμελῆς, ἀλλὰ πολλῷ πλείονι μέτρῳ τῆς σαρκός· οὕτως αὖ πάλιν, εἰ τὸ ὑγρόν τε καὶ ξηρὸν ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλληλα φυλάττοι συμμετρίαν, ἧττον δ' εἴη θερμὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀνάγκη πιμελῶδες μᾶλλον ἢ πολύσαρκον γενέσθαι τοῦτο τὸ σῶμα. εἰ δ' αὖ πάλιν αὐξηθείη τὸ θερμὸν, ἐν συμμετρίᾳ μενούσης τῆς ἑτέρας ἀντιθέσεως, πλέον ἀπολείπεται τούτου τὸ ζῶον πιμελῆς ἢ σαρκός· ὥσπερ, εἰ καὶ κρατήσει ποτὲ τὸ ξηρὸν, ἐν συμμετρίᾳ μενούσης τῆς ἑτέρας ἀντιθέσεως, ἰσχνότερόν τε ἅμα καὶ σκληρότερον ἔσται τὸ σῶμα. ταῦτ' εἴρηταί μοι, καὶ δῆλον ἤδη, ὡς οὐ λόγῳ μόνῳ ἐδείχθησαν αἱ ἁπλαῖ δυσκρασίαι τοῖς τῶν ζώων ὑπάρ-

tat: non enim hujus tantum noxa laborat, fed etiam aliis affectibus non paucis: de quibus in iis, quae de morborum differentiis fcribemus, diffufius agetur. Nunc autem redeundum ad diverticulum eft. Sicuti enim, naturali calore optimam fervante temperiem, humidum, quod intra fanitatis terminos eft auctum, non adipem modo in homine, fed etiam corpulentiam gignit: et adipem quidem parcius adjicit, carnem vero multo liberalius auget ita rurfus, fi humidum et ficcum mediocritatem ad unguem inter fe fervent, calor autem in homine fit minor, neceffe eft hujus corpus adipe quam carnis copia magis abundet. At vero, fi calor augeatur, fervetque mediocritatem altera contrarietas, minus erit ei animali adipis quam carnis: ficut e diverfo, fi quando pollet ficcum, altera contrarietate medium modum fervante, et gracilius et durius corpus evadet. Haec a me dicta funt, patetque, non folum ratione monftratum effe, quod fimplices in animalium corporibus intemperies

χουσαι σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τὰ γνωρίσματα σαφῆ πασῶν ἐστιν· οὔκουν ἐν θερμότητι καὶ ψυχρότητι, καὶ μαλακότητι καὶ σκληρότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις τῆς ἕξεως τοῦ ὅλου σώματος διαφοραῖς, ὧν ὑπὲρ μὲν τῆς κατὰ λεπτότητα καὶ πάχος εἴρηται νῦν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων ἤδη λεγέσθω.

Κεφ. ε΄. Δασεῖα μὲν ἡ θερμὴ καὶ ξηρὰ κρᾶσίς ἐστιν, ἀλλ' αὕτη μὲν ἐσχάτως· μετρίως δ' ἡ θερμὴ μὲν, σύμμετρος δὲ κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν· ὥσπερ γε καὶ ἡ ξηρὰ μὲν, εὔκρατος δὲ κατὰ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν· ἔστι γὰρ καὶ ἥδε μετρίως δασεῖα. ψιλαὶ δὲ τριχῶν αἱ ψυχραὶ πᾶσαι κράσεις, εἴτ' οὖν ἀμέτρως ἔχοιεν ὑγρότητος, εἴτε μετρίως. ἀλλ' ἐσχάτως μὲν ἄτριχος ἡ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κρᾶσίς ἐστιν· ἔλαττον δὲ ταύτης ἡ ψυχρά τε ἅμα καὶ κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν εὔκρατος· ἔτι δ' ἔλαττον ἡ ψυχρὰ καὶ ξηρά. καίτοι δόξει τις, ὡς ἐν γῇ ξηρᾷ ταῖς πόαις ἀδύνατόν ἐστι καὶ φυῆναι, καὶ τραφῆναι, καὶ αὐξηθῆναι, τὸν αὐτὸν λόγον

habeantur, fed etiam quod fingularum manifeftae fint notae: nec eae modo in calore, frigore, mollitie et duritie, fed etiam in reliquis omnibus habituum totius corporis differentiis: quarum de ea, quae ex gracilitate et craffitudine fpectatur, nunc diximus, de reliquis autem jam dicamus.

Cap. V. Calida igitur et ficca temperies hirfuta eft, verum ea in fummo: mediocriter autem, quae calida quidem eft, fed in altera contrarietate mediocritatem habet: fimiliter et quae ficca quidem eft, fed in calido et frigido media eft temperie, eft enim ea quoque modice hirta. Núda pilis funt frigida omnia temperamenta, five ea mediocriter fe habeant in humiditate, five immodice: caeterum ad fummum glabra eft frigida temperies et humida: minus hac, quae frigida eft, fed in altera contrarietate temperata: adhuc minus, quae frigida et ficca. Quamquam putet aliquis, ficut fieri non poteft, ut in terra ficca herbae nafcantur, nutriantur et

κἀν τῷ δέρματι ταῖς θριξίν· ἔχει δ' οὐχ οὕτως. γῆ μὲν γὰρ ὡς γῆ ξηρὰ λέγεται, δέρμα δὲ ὡς δέρμα. καὶ τοίνυν τὸ μὲν ἐν γῇ ξηρὸν ἄνικμον ἐσχάτως ἐστί· τὸ δ' ἐν ἀνθρώπου σώματι, καὶ τῶν ὁμοίων ἀνθρώπῳ ζώων, οὐκ ἄνικμον, ἐπιτήδειόν τε καὶ μάλιστα πάντων εἰς γένεσιν τριχῶν. ἐκ μὲν γὰρ τῶν ὀστρακοδέρμων τε καὶ μαλακοστράκων, οἷον ὀστρέων, καὶ καράβων, καὶ καρκίνων, ὅσα τε φολιδωτὰ τῶν ζώων ἐστὶν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, ἢ λεπιδωτὰ, καθάπερ οἱ ἰχθύες, οὐκ ἂν δύναιτο φύεσθαι θρίξ· ὄντως γάρ ἐστι τὰ τούτων δέρματα τελέως ξηρὰ δίκην ὀστράκου τινὸς ἢ πέτρας. ἐκ μέντοι τῶν μαλακοδέρμων, οἷον καὶ ἄνθρωπός ἐστιν, ὅσον περ ἂν ξηρότερόν τε καὶ θερμότερον ᾖ τὸ δέρμα, τοσόνδε μᾶλλον ἐγχωρεῖ φύεσθαι τρίχας. ἵνα γὰρ, ὡς ἐκεῖνοι προκαλοῦνται, τῷ τῆς γῆς ἑπώμεθα παραδείγματι, τὰς πόας οὔτ' ἐν ξηρᾷ καὶ αὐχμώδει πάνυ γῇ φύεσθαι δυνατὸν, οὔτ' ἐν ὑγρᾷ καὶ τελματώδει, ἀλλ' ἐπειδὰν μὲν ἄρχηται δαπανᾶσθαι τὸ περιττὸν τῆς ὑγρότητος, ἐκφύονται

incrementum capiant, ſic nec pili in ſicca cute: eſt autem ſecus, quippe terra ut terra ſicca dicitur, cutis ut cutis. Itaque ſiccitas, quae in terra eſt, maxime ſine humore eſt: quae vero in hominis eſt corpore et ejus ſimilium animalium, nec humoris eſt expers, et maxime omnium ad pilorum generationem eſt idonea: ſi quidem nec ex iis, quibus teſta pro cute eſt, nec quibus mollis cruſta eſt, veluti oſtreis, locuſtis, cancris, ſed nec ex corticoſis humi repentibus, quales ſunt ſerpentes, nec quae ſquamata ſunt, cujusmodi ſunt piſces oriri pili poſſunt: ſunt enim horum cutes vere et in totum ſiccae ritu teſtae vel petrae. Caeterum ex iis quae molli ſunt cute, ut homo, quanto utique ſiccior calidiorque cutis fuerit, tanto magis poteſt pilos gignere. Nam (ut ab exemplo terrae, quod illi proponunt non recedamus) herbae nec in ſicca et ſquallente admodum terra naſci poſſunt, nec in humida et lacuſtri verum cum abſumi coeperit redundantia humoris, tum

τῆς γῆς· αὐξάνονται δ' ἐπὶ πλέον, ὅταν καὶ ἥδε ξηραίνηται, μετρίως μὲν ἐν τῷ ἦρι, τάχιστα δὲ καὶ μέχρι πλείστου κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους· ἀποξηραίνονται δὲ, τελέως αὐανθείσης τῆς γῆς, ἐν μέσῳ τῷ θέρει. καί σοι πάρεστιν, εἰ βούλει, καὶ νῦν, ὥσπερ που κἀν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ δέδεικται, τὸ μὲν ἔαρ, ὅτι τῶν ὡρῶν εὐκρατότατόν ἐστιν, εἰκάζειν εὐκράτου δέρματος φύσει, καὶ μάλιστά γε τὰ μέσα τῆς ὥρας τῆςδε· τηνικαῦτα γὰρ οὖν καὶ ἡ γῆ μέση πως ὑγρότητός τε καὶ ξηρότητός ἐστιν. ὅσα δὲ τῷ θέρει συνάπτει τῆς ἠρινῆς ὥρας, [65] ταῦτ' ἤδη ξηροτέραν ἔχει τοῦ συμμέτρου τὴν γῆν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχομένου θέρους. ὃ τοίνυν λέγω δέρμα θερμὸν καὶ ξηρὸν, εἰκάζοις ἂν μάλιστα τῇ τῆς γῆς διαθέσει τῇ γινομένῃ τελευτῶντος ἦρος ἢ ἀρχομένου θέρους. μεσοῦντος γὰρ θέρους ἄκρως ξηρὰ γίνεται τοῖς τῶν ὀστρακοδέρμων ζώων ὁμοίως, οὐ μὴν ἀνθρώπων, ἢ συῶν, ἢ ὄνων, ἢ ἵππων, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τριχωτῶν ζώων. ὥστ', εἴπερ τῇ γῇ βούλονται παραβάλλειν τὸ δέρμα,

enafcuntur e terra: augentur autem largius, ubi haec quoque ficcefcit, modice quidem in vere, celerrime vero et plurimum ineunte aeftate: ficcantur autem, omnino arefacta terra, aeftate jam media. Licetque tibi, fi placet, nunc quoque (ficuti in priore libro demonftratum eft) vel ipfum propterea, quod ex temporibus anni maxime temperatum eft, temperati corporis id affimilare cuti, potiffimumque ejus temporis medium; tum enim terra quoque ipfa medio quodam ftatu humoris ficcitatisque eft. Quod autem veris aeftati eft proximum, id jam ficciorem jufto habet terram: hoc etiam amplius aeftas inchoata. Quam igitur dico calidam et ficcam cutem, hanc maxime terrae ftatui affimiles, qui abeunte fit vere, vel ineunte aeftate: nam media aeftate in fummo eft ficca, perinde ut tefta intectorum animalium tegmen, non ut hominum, fuum, afinorum, equorum, aut alterius cujusquam eorum, quae pilis veftiuntur. Quare, fi cutem terrae comparare vo-

καὶ κατὰ τοῦτο τὸν λόγον ὁμολογοῦντα τοῖς πρὸς ἡμῶν ἔμπροσθεν εἰρημένοις εὑρήσουσιν. αὐτοὶ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ὁμωνυμίας σοφισθέντες παραλογίζονται. ἐν γὰρ τῷ ξηρῷ (75) καὶ θερμῷ δέρματι πολλὰς καὶ μεγάλας ἐλέγομεν φύεσθαι τρίχας, ὡς ὑπὲρ ἀνθρώπου δηλονότι ἢ ζώου τριχωτοῦ τὸν λόγον, οὐχ ὑπὲρ ὀστρέων τε καὶ καρκίνων ποιούμενοι. διαπνεῖται μὲν γὰρ ἀεί τι καθ' ἕκαστον δέρμα ὑπὸ τοῦ θερμοῦ συναπάγοντος ἑαυτῷ τῆς ἔνδοθεν ὑγρότητος οὐκ ὀλίγον. ἀλλ' ἐν οἷς μὲν ὑγρόν ἐστι τὸ δέρμα καὶ ἀκριβῶς μαλακὸν, οἷος ὁ νεωστὶ πηγνύμενος τυρὸς, οὐχ ὑπομένουσιν αἱ τῶν διεκπεσόντων ὁδοὶ, τῶν τέως διεστηκότων αὐτοῦ μορίων αὖθις ἀλλήλοις ἑνουμένων· ἐν οἷς δ' ἤδη σκληρὸν ὑπάρχει, πεπηγότι παραπλήσιον τυρῷ, κατατιτρᾶται μὲν ὑπὸ τῆς ῥύμης τῶν ἐξιόντων, ἑνωθῆναι δ' ὑπὸ ξηρότητος μὴ δυνάμενον, ὑπομένοντας ἴσχει τοὺς πόρους ἀεὶ, καὶ μᾶλλον συριγγουμένους ταῖς συνεχέσι πληγαῖς τῶν διαῤῥεόντων. ἐὰν μὲν οὖν τὸ διαῤῥέον ἢ ἀτμὸς ἢ ὑγρὸν εἰλικρινὲς ᾖ, τῷ μὲν ἀτμῷ ταχεῖά τέ ἐστι καὶ ἀκώλυτος ἡ

lunt, hactenus quoque rem confentire cum iis, quae prius diximus, invenient: ipfi vero fefe ex homonymia non animadverfa fallunt: in ficca enim et calida cute multos magnosque nafci pilos diximus, nimirum ut de homine vel animali pilis praedito, non de oftreis aut cancris verba facientes. Quippe per omnem cutem difflatur femper aliquid a calido, quod fecum etiam interni humoris non parum aufert. Verum in quibus humida cutis eft et plane mollis, qualis modo concrefcens cafeus, in iis eorum, quae exciderunt, viae per cutem non manent, partibus fcilicet ejus, quae prius diffidebant, rurfus inter fe unitis. At in quibus dura eft, non abfimilis cafeo jam coacto, perforatur quidem eorum, quae exeunt, impetu: cum autem rurfus uniri per ficcitatem nequeat, meatus ipfos immutatos fervat, qui etiam perpetuo transfluentium ictu affidue magis fiftulantur. Si igitur, quod transfluit, vel halitus, vel humor purus fit, halitui certe celer mini-

φορά· τὸ δ᾽ ὑγρὸν ἴσχεται πολλάκις ἐν τοῖς μικροτέροις πόροις, καί τι παλινδρομεῖν εἴσω εἰς τὸ βάθος ἀναγκάζεται. εἰ δ᾽ οἷον αἰθαλώδης τε καὶ παχεῖα καὶ γεώδης ἡ ἀναθυμίασις ᾖ, κίνδυνος αὐτῇ πολλάκις ἐν ταῖς στεναῖς τῶν διεξόδων σφηνωθείσῃ, μήτ᾽ εἴσω ῥᾳδίως ὑπονοστεῖν ἔτι, μήτε κενοῦσθαι δύνασθαι. ταύτην οὖν ἑτέρα τοιαύτη πάλιν ἐκ τοῦ βάθους ἀναφερομένη πλήττει τε καὶ ὠθεῖ πρόσω, καὶ ταύτην αὖθις ἑτέρα, κἀκείνην ἄλλη. καὶ πολλὰς αἰθαλώδεις οὕτω μοι νόει σφηνουμένας ἐπ᾽ ἀλλήλαις ἀναθυμιάσεις ἐν τῷ χρόνῳ περιπλέκεσθαί τε καὶ συνάπτεσθαι, καί τι ποιεῖν ἓν σῶμα τοιοῦτο, οἷον ἐκτὸς ἡ λιγνύς ἐστι, πλὴν, ὅσῳ πεπύκνωται, τοσούτῳ καὶ ἀκριβῶς ἔσφιγκται τῇ τῆς διεξόδου στενότητι πιληθέν. ἐπειδὰν δὲ τὸν πόρον ἀποφράξῃ πάντα, τὸ τοιοῦτο σῶμα τοὐντεῦθεν ἤδη βιαίως πληττόμενον ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἑαυτῷ περιττωμάτων, οὐκ ἐχόντων διέξοδον, ὠθεῖται πρόσω σύμπαν ἐν τῷδε, ὥστε καὶ προκύπτειν ἀναγκάζεται τοῦ δέρματος, ἱμαντῶδες ἤδη γεγονός.

neque impeditus transitus eſt: humor in exilioribus ſpiramentis nonnunquam haeret: aliquid etiam intro recurrere ad profundum cogitur. Sin veluti ſuliginoſus craſſusque et terreus vapor ſit, ſubinde contingit, ut in angustis ſpiramentis impactus nec facile rurſus intro redeat, nec vacuari poſſit: hunc igitur alius rurſum e profundo ſubiens ferit, foraſque impellit, tum hunc rurſus alter, atque illum alius: ac multos mihi ejusmodi vapores fuliginoſos alium ſuper alium impactos tempore complicari conjungique intellige, ac unum ejusmodi efficere corpus, quale eſt ea quae foris cernitur fuligo: niſi quod hoc, quantum ſpiſſatum eſt, tantum etiam per transitus anguſtiam ſtipatum in anguſtam prorſus redactum eſt formam. Ubi autem tale corpus totum obſtruxerit meatum, deinceps jam violenter ictum a ſimilibus ſui quibus exitus non eſt excrementis, totum interim propellitur adeo, ut e cute exire

ἔοικε δ' αὐτοῦ τὸ μὲν ἐν τῷ πόρῳ σφηνωθὲν οἷον ῥίζη τινὶ πόας ἢ φυτοῦ, τὸ δ' ἐξέχον ἤδη τοῦ δέρματος, οἷόν περ αὐτὸ τὸ φυτόν. ἡ θρὶξ δ' ἐστὶ μέλαινα μὲν, ὅταν, ὑπὸ ῥώμης τοῦ θερμοῦ συγκαυθείσης τῆς ἀναθυμιάσεως, ἀκριβὴς λιγνὺς γένηται τὸ περίττωμα, ξανθὴ δὲ, ὅταν ἧττον κατοπτηθῇ. ξανθῆς γὰρ χολῆς τηνικαῦτά ἐστιν ἰλυῶδες περίττωμα τὸ σφηνωθὲν, οὐ μελαίνης. ἡ δὲ λευκὴ θρὶξ ἔκγονος φλέγματος. ἡ πυῤῥὰ δὲ, ὥσπερ τῇ χρόᾳ μεταξὺ ξανθῆς ἐστι καὶ λευκῆς, οὕτω καὶ γενέσει μεταξὺ φλεγματώδους τε καὶ χολώδους ἰλύος. οὖλαι δὲ τρίχες ἢ διὰ τὴν ξηρότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὸν πόρον, ἐν ᾧ κατεῤῥίζωνται, γίνονται· διὰ μὲν τὴν ξηρότητα παραπλησίως ἱμᾶσι τοῖς ἐπὶ πλέον ὑπὸ πυρὸς ξηρανθεῖσι. καίτοι τί δεῖ τῶν ἱμάντων μνημονεύειν, αὐτὰς τὰς τρίχας ὁρῶντας, εἰ πλησιάσειαν πυρὶ, παραχρῆμα διαστρεφομένας; οὕτως μὲν οὖν Αἰθίοπες ἅπαντες οὖλοι. τῇ δὲ τῶν πόρων, ἐν οἷς ἐῤῥίζωνται, φύσει κατὰ τάδε. πολλάκις μὲν ἡ ἀναθυ-

cogatur jam lori formam adeptum. Affimiles autem, quod in meatu eft impactum, herbae ftirpisve veluti radici: quod vero ex cute jam extat, ipfi veluti ftirpi. Fit autem niger pilus, cum, deufto vi caloris vapore, excrementum in exactam fuliginem mutatur: flavus vero, cum vapor minus torretur, quippe, quod tum eft impactum, flavae pilis, non nigrae, faeculentum excrementum eft: albus vero pilus ex pituita nafcitur: rufus ficuti caloris flavi albique eft medius, fic ejus generatio ex pituitofae biliofaeque faecis media quadam natura provenit. Crifpi pili fiunt vel propter ficcitatem temperamenti, vel propter meatum, in quo radices habent. Et propter ficcitatem quidem ad eum modum, quo corrigiae, quae igni plus justo ficcantur: et quid corrigiarum meminiffe eft opus, cum ipfos pilos, ubi igni propius funt admoti, protinus intorqueri videas? atque ita quidem omnes Aethiopes funt crispi. At propter meatuum, in quibus radices egerunt, naturam ad hunc modum. Exhalatio quidem faepe imbe-

μίασις εὐθυπορεῖν ὑπ᾽ ἀῤῥωστίας ἀδυνατοῦσα, καθ᾽ ὃν ἂν αὕτη τρόπον ἑλίττηται, καὶ τὸν πόρον οὕτως ἐτύπωσεν. [66] ἐνίοτε δὲ ἡ μὲν ἀναθυμίασις εὔρωστός ἐστιν, ὑπὸ δὲ τῆς τοῦ δέρματος φύσεως, σκληροτέρας τοῦ προσήκοντος οὔσης, εἰργομένη φέρεσθαι κατ᾽ εὐθὺ, πρὸς τὸ πλάγιον ἐπιστρέφεται, καθάπερ γε κἀκτὸς ἰδεῖν ἐστιν, οὐ μόνον ἀτμὸν, ἢ καπνὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς φλόγας αὐτὰς, ὅταν ἀποκλεισθῶσι τῆς ἄνω φορᾶς, λοξὰς ἐφ᾽ ἑκάτερα μέρη σχιζομένας. οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐκ τοῦ σώματος ἀναθυμίασις, ὅταν εἰρχθῇ κατά τι, καὶ κωλυθῇ φέρεσθαι πρὸς τοὐκτὸς, λοξὴν ὑπὸ τὸ δέρμα διέξοδον ὁδοποιεῖται, μέχρι περ ἂν ἀθροισθεῖσα χρόνῳ πλείονι βιάσηταί τε καὶ ἀναπνεύσῃ πρὸς τοὐκτός. ἐνίοτε δ᾽ ἅμ᾽ ἀμφοῖν συνδραμόντων, ἀῤῥώστου τε τῆς πρώτης ἀναθυμιάσεως, ἥτις τὸν πόρον ἐδημιούργησε, καὶ ξηροῦ τοῦ δέρματος, ἡ λοξότης γίνεται ταῖς ῥίζαις τῶν τριχῶν. οἷαι δ᾽ ἂν ἐν τῇ ῥιζώσει διαπλάττωνται, τοιαύτας εἰκὸς ὑπάρχειν αὐτὰς ἕως παντός. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν σκληρῶν καὶ ξηρῶν σωμάτων εὐθῦναι δυνατὸν

cillior exiſtens, quam ut rectam viam ſibi moliri poſſit, pro modo, quo inflectitur, etiam meatum ſuum figurat: interim vero exhalatio ſatis valens eſt, ſed duriore, quam par eſt, cutis natura recta ferri regione prohibita, in latus flectitur, quemadmodum et extrinſecus videre licet, non halitum modo aut fumum, ſed etiam flammam ipſam, cum ſurſum agi vetatur, diviſam utroque verſus in obliquum agi. Sic igitur corporis exhalatio, ubi in aliquo loco remoratur prorſumque agi prohibetur, obliquum ſibi transitum ſub cute molitur, donec longiore temporis ſpatio collectam aliquid eam urgeat et foras efflatu agat. Eſt quando ambobus coëuntibus, et primae exhalationis, quae meatum finxit, imbecillitate et cutis duritie, obliquitas pilorum radicibus contingit: quales autem in radice finguntur, tales rationabile eſt perpetuo fore, neque enim durorum et ſiccorum corporum quippiam, niſi prius molliatur, fingi in rectum poteſt.

ἄνευ τοῦ μαλάξαι πρότερον. αὕτη μὲν οὖν ἡ γένεσις τῶν τριχῶν. ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν τὰς αἰτίας ἁπάντων τῶν συμβεβηκότων ταῖς κράσεσιν ἐν ταῖς τῶν τριχῶν διαφοραῖς καθ' ἡλικίαν καὶ χώραν καὶ φύσιν σώματος. Αἰγύπτιοι μὲν οὖν, καὶ Ἄραβες, καὶ Ἰνδοὶ, καὶ πᾶν τὸ θερμὴν καὶ ξηρὰν ἐποικοῦν ἔθνος, μελαίνας τε καὶ δυσαυξεῖς καὶ ξηρὰς καὶ οὔλας καὶ κραύρας ἔχουσι τὰς τρίχας. ὅσοι δ' ἔμπαλιν τούτοις ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν χώραν οἰκοῦσιν, Ἰλλύριοί τε καὶ Γερμανοὶ, καὶ Δαλματαὶ, καὶ Σαυρόμαται, καὶ σύμπαν τὸ Σκυθικὸν, εὐαυξεῖς μετρίως καὶ λεπτὰς καὶ εὐθείας καὶ πυῤῥάς. ὅσοι δ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, εὔκρατον νεμόμενοι γῆν, εὐαυξεστάτας τε καὶ ἰσχυροτάτας, καὶ μελαίνας μετρίως, καὶ παχείας συμμέτρως, καὶ οὔτ' ἀκριβῶς οὔλας, οὔτ' ἀκριβῶς εὐθείας. οὕτω δὲ κἀν ταῖς ἡλικίαις, βρέφεσι μὲν, οἷαί περ τῶν Γερμανῶν, ἀκμάζουσι δὲ, οἷαί περ τοῖς Αἰθίοψιν, ἐφήβοις δὲ καὶ παισὶ, οἷαί περ τοῖς εὔκρατον ἐποικοῦσι γῆν ἔθνεσιν, ἀνάλογον αἱ τρίχες ἔχουσιν, ἰσχύος τε πέρι, καὶ πάχους, καὶ μεγέθους, καὶ χρόας. οὕτω δὲ καὶ κατ' αὐτὰς τῶν σωμάτων τὰς φύσεις

Atque haec quidem eſt pilorum generatio. Sequens eſt, ut cauſas omnium, quae temperamentis in pilorum pro aetate, regione et corporis natura differentiis contingunt, dicamus. Ergo Aegyptii, Arabes et Indi, omnes denique, qui calidam et ſiccam regionem incolunt, nigros, et difficilis incrementi, ſiccos, crispos et fragiles pilos habent. Contra, qui humidam frigidamque regionem habitant, Illyrii, Germani, Dalmatae, Sarmatae et omnis Scythica plaga, modice auctiles, et graciles, et rectos, et rufos obtinent. Qui vero inter hos temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incrementi, et robuſtiſſimos, et modice nigros, et mediocriter craſſos, tum nec prorſus crispos, nec omnino rectos edunt. Et in aetatibus ad eundem modum. Infantium quidem pili Germanis: florentium aetate Aethiopibus: epheborum et puerorum iis, qui temperatum locum incolunt, in robore, craſſitudine, magnitudine et colore ad portionem ſe habent. In corporum

ἀνάλογον ἡλικίαις τε καὶ χώραις αἱ τρίχες διάκεινται. παῖδες μὲν γὰρ οἱ πάνυ σμικροὶ ψιλοὶ τριχῶν, ὅτι μήπω μήτε πόρος αὐτοῖς ἐστι μηδεὶς κατὰ τὸ δέρμα, μήτε λιγνυώδη περιττώματα· προσάγοντες δὲ τῷ ἡβάσκειν ὑποφύουσι σμικρὰς καὶ ἀσθενεῖς· ἀκμάζοντες δὲ ἰσχυροτέρας, καὶ πολλὰς, καὶ μεγάλας, καὶ μελαίνας ἴσχουσιν, ὅτι τε πλῆθος ἤδη πόρων ἐν αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ ὅτι μεστοὶ τῶν αἰθαλωδῶν εἰσι περιττωμάτων ὑπὸ ξηρότητος καὶ θερμότητος. αἱ δ' ἐν τῇ κεφαλῇ τε καὶ ταῖς ὀφρύσι καὶ κατὰ τὰ βλέφαρα καὶ παισὶν οὖσιν ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἤδη. γένεσις γὰρ δὴ ταύταις, οὐχ οἵα ταῖς πόαις, ἀλλ' οἵα τοῖς φυτοῖς, κατὰ πρῶτον λόγον ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπειργασμέναις, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἑπομέναις ταῖς κράσεσιν, ὡς κᾀν τοῖς περὶ χρείας μορίων δείκνυται. ἀλλά τοι καὶ ταῖσδε τὸ μὲν εἶναι διὰ τὴν τῆς φύσεως τέχνην, τὸ δ' ἤτοι μελαίναις, ἢ πυῤῥαῖς, ἤ τινα ἄλλην ἐχούσαις διαφορὰν, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τῇ κράσει τῆς ἡλικίας. ὑπόπυῤῥοι μὲν γάρ εἰσιν τοὐπίπαν, ὅτι καὶ τὸ σφηνούμενον ἐν τοῖς πόροις οὐδέπω μέλαν

quoque naturis ad aetatum et regionum portionem pili ſe habent. Pueri enim admodum parvi nudi ſunt pilis, quod utique nec meatus adhuc ullus illis in cute eſt, nec fuliginoſum excrementum: incipientes autem pubeſcere parvos, et imbecillos exigunt: at qui jam florent, valentiores, multos, et magnos, et nigros habent, quod et frequentes jam meatus iis ſunt facti, et fuliginoſis excrementis prae ſiccitate et calore abundant. Caeterum pili, qui in capite, ſuperciliis et ciliis habentur, etiam pueris nobis innaſcuntur: ſiquidem generatio iis eſt, non qualis herbis, ſed qualis ſtirpibus, prima ratione a natura conditis, non temperamentum ex neceſſitate ſequentibus, ſicuti in libris de uſu particularum eſt monſtratum. Verum hi quoque quod quidem ſint, id naturae arti acceptum ferunt: quod nigri rufive vel alio quovis ſint colore, id aetatis temperamento omnino debent. Subrufi enim fere ſunt, quoniam, quod in meatibus eſt impactum, nondum totum

ἐστὶν ὅλον. ἥ τε γὰρ ὑγρότης πολλὴ, καὶ ἡ διέξοδος ῥᾳδία, καὶ ἡ σύγκαυσις ἀσθενής. εὐαυξεῖς δὲ καὶ παχεῖαι συμμέτρως τῇ τῶν τρεφόντων αὐτὰς περιττωμάτων ἀφθονίᾳ. τὸ μὲν γὰρ μόριον αὐτὸ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ γίγνονται, ξηρόν· ὅλον γὰρ τὸ κρανίον ὀστέϊνόν ἐστι· τὸ δὲ περικείμενον αὐτῷ δέρμα τοσούτῳ ξηρότερον τοῦ κατὰ τὸ λοιπὸν σῶμα δέρματος ἅπαντος, ὅσῳ περ καὶ σκληρότερον. ἀναφέρεται μέντοι πλῆθος οὐκ ὀλίγον ἔκ τε τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ἤδη δὲ κἀξ ὅλου τοῦ σώματος αἰθαλωδῶν περιττωμάτων. [67] ὥσθ', οἷον τοῖς ἀκμάζουσιν ὅλον γίνεται τὸ σῶμα, τοιοῦτο ἤδη τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς ἐστι τοῖς βρέφεσι. εὐλόγως οὖν ἔνιοι φαλακροῦνται, τοῦ χρόνου προϊόντος, (76) οἷς ἐξ ἀρχῆς ἦν σκληρότερον τὸ δέρμα. δέδεικται γὰρ ἔμπροσθεν, ὡς τῶν γηρασκόντων ἅπαντα ξηραίνεται τὰ μόρια. γίνεται δὴ πολλοῖς ὀστρακῶδες τὸ δέρμα, ἐπὶ πλέον, ἢ δεῖ, ξηρανθέν. ἐν τοιούτῳ δ' οὐδὲν φύεσθαι δύναται, καθ' ὅ τι καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ὡμολόγηται. καὶ γὰρ δὴ καὶ τῶν χειρῶν τὰ ἔνδον, ὥσπερ καὶ τὰ κάτω τῶν ποδῶν, ἀεὶ

eft nigrum, quippe cum humiditas multa fit et transitus facilis et deuftio imbecilla. Boni vero incrementi et modice craffi funt propter excrementorum, quibus aluntur, copiam: quippe ipfa pars corporis, in qua fiunt, ficca eft, tota namque calva offea eft, cutis vero, quae illi eft circumdata, tanto reliqua totius corporis cute eft ficcior, quanto etiam eft durior: afcendit tamen tum ab iis, quae circa cerebrum funt, tum vero ex toto corpore fuliginofi excrementi non parva vis. Quo fit, ut, quale aetate florentibus totum eft corpus, ejusmodi jam infantibus fit capitis cutis: eoque rationabilius nonnulli procedente tempore calvi redduntur, quibus fcilicet a primo ortu ficcior cutis erat: quippe monftratum prius eft, fenefcentium partes omnes ficcefcere. Fit autem cutis non paucis veluti teftacea, ubi fupra juftum fuerit ficcata: in ea vero, ficut ex prioribus conftat, nihil nafci poteft: etenim etiam interna manuum et infer-

ἄτριχα καὶ ψιλὰ, ξηροτάτου καὶ πυκνοτάτου τοῦ κατ᾽ αὐτὰ τένοντος ὄντος, ὃς ὑποτέτακται τῷ δέρματι. ὅσοις δ᾽ εἰς τέλος ξηρότητος οὐκ ἀφικνεῖται τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς, ἄῤῥωστοι τούτοις γίνονται καὶ λευκαὶ πάντως αἱ τρίχες, ἃς ὀνομάζουσιν οἱ ἄνθρωποι πολιάς· ἄῤῥωστοι μὲν ἐνδείᾳ τῆς οἰκείας τροφῆς, λευκαὶ δὲ, διότι καὶ τὸ τρέφον αὐτὰς τοιοῦτο, οἷον εὐρώς τις φλέγματος ἐν χρόνῳ διασαπέντος. ὅταν γὰρ ὁ μὲν πόρος ἔτι μένῃ, τὸ περίττωμα δ᾽ ὀλίγον ᾖ καὶ γλίσχρον, ἀῤῥώστως δ᾽ ὑπὸ τῆς θερμασίας ὠθῆται πρόσω, πάσχει τι παραπλήσιον ἐν τῷδε σηπεδόνι. καὶ δὴ φαλακροῦνται μὲν μᾶλλον τὸ βρέγμα γηρῶντες οἱ ἄνθρωποι, πολιοῦνται δὲ τοὺς κροτάφους μᾶλλον, ὅτι τὸ μὲν ξηρότατόν ἐστι τῶν μορίων ἁπάντων τῆς κεφαλῆς· ἐπὶ γὰρ ὀστῷ τὸ δέρμα ταύτῃ ψιλῷ· οἱ κρόταφοι δ᾽ ὑγρότεροι· μύες γὰρ ἐνταῦθ᾽ εἰσιν ὑπὸ τῷ δέρματι μεγάλοι, σαρκώδης δὲ πᾶς μῦς, ἡ δὲ σὰρξ ὀστοῦ καὶ δέρματος ὑγροτέρα.

na pedum femper glabra et pilorum expertia funt, quod ficcifſimus denfiffimusque fit tendo is, qui fub cute habetur. Quibus autem ad fummam ficcitatem cutis capitis non pervenit, imbecilli his albique omnino pili fiunt, quos vulgo canos appellant: imbecilli quidem convenientis alimenti penuria: albi vero propterea, quod alimentum, quo aluntur, veluti fitus eft pituitae, quae temporis fpatio computruit. Ubi enim meatus etiamnum manet, excrementum vero exiguum eft et lentum ac languide a calore propellitur, non diffimiliter putredini in eo afficitur. Jam calvi fiunt homines, cum fenefcunt, a fincipite magis, canefcunt magis a temporibus: quoniam illud omnium capitis partium eft ficcifſimum: haeret enim cutis illic offi nudo: tempora vero humidiora funt, quod in his mufculi magni fub cute habeantur, omnis autem mufculus carnofus fit, caro tum offe tum cute humidior.

Κεφ. ς'. Ἀκριβῶς δὲ χρὴ προσέχειν τῷ λεγομένῳ τὸν νοῦν, ὅπως μὴ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς παρακούσαντές τι καὶ σφαλέντες, οἷα δὴ πολλοὶ τῶν πάνυ δοκούντων ἀρίστων ἰατρῶν εἶναι σφάλλονται, εἴ τίς ἐστι φαλακρὸς, εὐθὺς τοῦτον οἰόμενοι ξηρὰν ἔχειν ἅπαντος τοῦ σώματος τὴν κρᾶσιν. οὐ γὰρ δὴ οὕτως ἁπλῶς εἰκάζειν ἐχρῆν, ἀλλὰ διορίζεσθαι πρότερον ἄμεινον ἦν, ὡς τῶν ἀνθρώπων τὸ σῶμα, τῶν μὲν ὁμαλῶς κέκραται σύμπαν, ἐνίων δὲ, καὶ οὐκ ὀλίγων τούτων, ἀνωμάλως διάκειται. τὰ μὲν γὰρ τῶν μορίων αὐτοῖς ὑγρότερα τοῦ συμμέτρου τε καὶ προσήκοντός ἐστι, τὰ δὲ ψυχρότερα, τὰ δὲ ξηρότερα, τὰ δὲ θερμότερα, τὰ δὲ καὶ παντελῶς εὔκρατά τε καὶ σύμμετρα. δεῖ δὲ προσέχειν μάλιστα τούτῳ τὸν νοῦν, ἐπειδὰν ἐπισκέπτῃ σώματος κρᾶσιν. εἰ μὲν γὰρ ὁμαλῶς εὔρυθμον ὅλον ἐστὶ καὶ πάσας τῶν μορίων ἀποσῶζον τὰς πρὸς ἄλληλα συμμετρίας ἐν μήκει καὶ πλάτει καὶ βάθει, δύναιτ' ἂν ὅλως ὁμοίως κεκρᾶσθαι τὸ τοιοῦτο. εἰ δέ τι σῶμα θώρακα μὲν ἔχει καὶ τράχηλον καὶ ὤμους μεγίστους, ἰσχνὰ δὲ καὶ μικρὰ τὰ κατ' ὀσφὺν,

Cap. VI. Eſt autem ei, quod dicimus, diligenter attendendum, ne imprudentes nosmet ipſos fallamus, ſicuti ſe fallunt multi ex iis, qui optimi viſi ſunt medici: qui ſi quem calvum viderint, ſtatim huic ſiccum eſſe totius corporis temperamentum putant. Neque enim ſimpliciter ita conjectare oportebat: ſed prius illud deſinire praeſtiterat, humanum corpus in aliis aequabili per totum temperamento eſſe, in aliis, nec iis paucis, inaequabiliter eſſe affectum, cum eorum aliae particulae mediocri et justo ſint humidiores, aliae frigidiores, aliae ſicciores, aliae calidiores, aliae prorſus temperatae ac mediocres. Porro huic maxime eſſe attentos convenit, ubi corporis temperiem aeſtimamus. Quippe ſi totum corpus aequabiliter concinnum ſit, omnemque partium inter ſe commoderationem in longitudine, latitudine et altitudine ſervet, poteſt utique aequabiliter attemperatum eſſe id corpus: at, ſi cui corpori thorax, collum et humeri maximi ſunt, lumbi parvi angusti-

καὶ σκέλη λεπτὰ καὶ ξηρὰ, πῶς ἂν ὁμοίως εἴη τοῦτο διακείμενον ἅπασι τοῖς μορίοις. οὐ μὴν οὐδ᾽, εἰ τὰ μὲν σκέλη παχέα καὶ τὰ κατ᾽ ὀσφὺν εὐρέα, τὸν θώρακα δ᾽ ἔχοι στενὸν, οὐδὲ τοῦτ᾽ ἂν εἴη κεκραμένον ὁμαλῶς τοῖς μορίοις. ἕτερα δὲ σώματα μεγίστην ἔχει τὴν κεφαλὴν, ἕτερα δὲ σμικρὰν, οἵαν οἱ στρουθοί. καὶ τοῖς σκέλεσι τὰ μὲν βλαισὰ, τὰ δὲ ῥαιβὰ, καὶ ἄκροις τοῖς κώλοις τὰ μὲν ἰσχνὰ, τὰ δὲ παχέα. καὶ θώραξ τοῖς μὲν, ὡς εἴρηται πρόσθεν, εὐθὺς, ἐνίοις δὲ στενὸς οὕτως, ὡς σανὶς, οὓς δὴ καὶ σανιδώδεις ὀνομάζουσιν. ὅταν δὲ καὶ τὰ κατ᾽ ὠμοπλάτας αὐτοῖς ἄσαρκα τελέως ᾖ, καὶ γυμνὰ, καὶ προπετῆ δίκην πτερύγων, ὀνομάζονται μὲν αἱ τοιαῦται φύσεις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν πτερυγώδεις· εἰς ὅσον δ᾽ ἥκουσι κακίας, ἀπολωλεκότος τοῦ θώρακος ὀλίγου δεῖν ἅπασαν [68] τὴν ἐντὸς εὐρυχωρίαν, ἐν ᾗ πνεύμων τε καὶ καρδία τέτακται, πρόδηλον παντί. μυρίαι δ᾽ ἄλλαι τῶν τοῦ σώματος μορίων εἰσὶ προδήλως διαθέσεις, ὅταν ἐκτραπόμενον τῆς φυσικῆς ἀναλογίας εἰς ἀνώμαλόν τινα δυσκρασίαν εὐθὺς ἐν τῷ κυΐσκεσθαι μετα-

que, et crura gracilia atque ficca, quomodo id dixeris omnibus particulis fimiliter affectum? Quin, fi crura ei craffa fint et lumbi lati, thorax vero angustus, ne id quidem omnibus partibus aequabiliter eft temperatum. Sunt alia corpora, quibus maximum eft caput, alia, quibus parvum, quale pafferibus: jam crura aliis blaefa, aliis vara: artuum quoque extrema aliis gracilia funt, aliis craffa: et thorax aliis (ut dictum eft antea) latus, aliis tabulae ritu angustus, quos *σανιδώδεις* vocant: ubi vero opertae fcoptulae illis fine carne nudaeque plane funt, et alarum more pronae, nominantur a medicis ejusmodi naturae *πτερυγώδεις*. Quantopere hae fint vitiatae, deperdito his paulo minus omni interno thoracis fpatio, quo pulmo et cor funt fita, neminem latet. Innumerae vero aliae particularum corporis plane affectiones funt, ubi id a naturali analogia protinus in utero matris ad inaequalem intemperiem eft muta-

πέσῃ. οὔκουν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐξ ἑνὸς χρὴ μορίου τεκμαίρεσθαι περὶ τοῦ παντός. οὐδὲ γὰρ οἱ φυσιογνωμονεῖν ἐπιχειροῦντες ἁπλῶς ἀποφαίνονται περὶ πάντων, ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας καὶ οἶδε διδαχθέντες. εἰ μὲν γάρ τις ἱκανῶς εἴη δασὺς τὰ στέρνα, θυμικὸν ἀποφαίνονται· μηροὺς δ' εἴπερ εἴη τοιοῦτος, ἀφροδισιαστικόν· οὐ μὴν τήν γ' αἰτίαν προστιθέασιν ἔτι. οὐδὲ γὰρ, ὅτι λέοντι μὲν ἐμφερῆ τὰ στέρνα, τράγῳ δὲ τὰ κατὰ μηροὺς ἐπειδὰν φῶσι, τὴν πρώτην αἰτίαν ἐξευρήκασι. διὰ τί γὰρ ὁ μὲν λέων θυμικὸς, ὁ δὲ τράγος ἀφροδισιαστικὸς, ὁ λόγος ἐξευρεῖν ἐπιζητεῖ. μέχρι γὰρ τοῦδε τὸ μὲν γινόμενον εἰρήκασι, τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ παραλελοίπασιν. ἀλλ' ὁ φυσικὸς ἀνὴρ, ὥσπερ τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὕτω καὶ τὰς τούτων αἰτίας ἐξευρίσκειν ἐπιχειρεῖ. διότι γὰρ ἀνωμάλως διάκεινται κατὰ τὰς τῶν μορίων κράσεις, οὐ λέων μόνον καὶ τράγος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάμπολλα, διὰ τοῦτ' ἄλλα πρὸς ἄλλας ἐνεργείας ἑτοίμως ἔχει. περὶ μὲν δὴ τούτων Ἀριστοτέλει καλῶς ἐπὶ

tum. Minime igitur in corporibus id genus ex unica particula conjectandum de toto eſt. Neque enim ii, qui mores ex ingenio corporis docere profitentur, ſimpliciter de omnibus pronunciant: verum ipſi quoque experientia docti, ſi quis impenſe hirto eſt pectore, hunc animoſum judicant: ſin cruribus eſt hirtis, ſalacem: non tamen cauſam etiam adjiciunt. Neque enim, cum pectus habere leoni ſimile dicunt, crura vero hirco, jam primam cauſam invenerunt: ſiquidem, cur leo quidem animoſus, hircus vero ſalax ſit, ratio etiam inveſtigandum exigit: hactenus enim, quod in re quidem fieri cernitur, dixere, cauſam tamen ejus omiſere. Caeterum is, qui naturali ſpeculatione eſt exercitatus, ſicut aliorum omnium, ita horum quoque cauſas invenire tentat. Propterea enim, quod inaequali partium temperamento ſunt, non leo modo et hircus, ſed etiam caeterorum pleraque animalium, idcirco ad alias actiones aliud eſt pronum. Ac de his quidem Ariſtoteles

πλεῖστον εἴρηται. τὸ δ' οὖν εἰς τὰ παρόντα χρηστὸν ἤδη φαίνεται, διότι χρὴ σκοπεῖσθαι τῶν ἀνθρώπων τὰς κράσεις, ἕκαστον τῶν μορίων ἐξετάζοντα καθ' ἑαυτὸ, καὶ μὴ νομίζειν, εἴ τῳ δασὺς ὁ θώραξ, ὅλον ἐξ ἀνάγκης τούτῳ τὸ σῶμα θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ θερμὸν εἶναι πλεῖστον, διὸ καὶ θυμικόν· δύνασθαι δ' ἐνίοτε δι' αὐτὸ τοῦτο μὴ ὁμοίως ἅπαν αὐτοῖς τὸ σῶμα θερμὸν καὶ ξηρὸν ὑπάρχειν, ὅτι πλεῖστον ἀνέπνευσεν ἐνταῦθα, καὶ πρὸς τὸ περιέχον ἐξεκενώθη τὸ θερμόν. εἰ μὲν γὰρ ὅλη τοῦ σώματος κρᾶσίς ἐστιν ὁμαλὴ, εὐθὺς ἂν εἴη τούτοις αὐτὸς σύμπας ὁ θώραξ εὐρύτατος, αἵ τε φλέβες εὐρεῖαι, καὶ αἱ ἀρτηρίαι μεγάλαι τε ἅμα καὶ μέγιστον καὶ σφοδρότατον σφύζουσαι. καὶ τρίχες πολλαὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ αἱ τῆς κεφαλῆς εὐαυξέσταται μὲν καὶ μέλαιναι καὶ οὖλαι κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, ἐπὶ δὲ προήκοντι τῷ χρόνῳ φαλάκρωσις ἀκολουθήσει. καὶ μὲν δὴ καὶ σύντονον, καὶ διηρθρωμένον, καὶ μυῶδες, ἐπειδὰν ὁμαλῶς τῆς κρά-

commode fusissimeque tractavit. Sed quod ad rem propositam est utile, id jam apparet, hominum scilicet temperamenta considerantibus singulas partium per se examinandas esse. Nec, si cui thorax solum hirsutus est, huic totum corpus calidius sicciusque ex necessitate putandum, sed plurimum in corde caloris esse, eoque animosum: posse vero aliquando etiam hujus ipsius rei occasione accidere, quominus totum his corpus similiter calidum siccumque sit, quod scilicet plurimum caloris sursum huc spiraverit, atque in ambientem abierit. Nam si tota corporis temperies est aequalis, erit his statim thorax ipse universus latissimus, venae amplae, arteriae magnae, eaedem maxime vehementissimeque pulsantes: tum plurimi per totum corpus pili, atque ii quidem in capite plurimi incrementi, nigri et crispi utique in prima aetate, procedente vero tempore calvities excipiet. Quin etiam ejusmodi hominibus, cum aequaliter sunt attemperati, et robustum et suis ar-

σεως ἔχωσιν, ὅλον ἔσται τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις τὸ σῶμα, καὶ τὸ δέρμα σκληρότερόν τε καὶ μελάντερον, ὥσπερ καὶ δασύτερον. οὕτω δὲ κἂν εἰ τἀναντία περὶ τὸν θώρακα συμπέσῃ, τῆς κράσεως ὁμαλῶς ὑπαρχούσης ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, τοῦτ' ἔστιν ὑγροτέρων τε καὶ ψυχροτέρων ἁπάντων τῶν μορίων γενομένων, ὁ μὲν θώραξ αὐτοῖς στενὸς καὶ ἄτριχος ἔσται, καθάπερ οὖν καὶ σύμπαν τὸ σῶμα ψιλὸν τριχῶν, ἁπαλόν τε καὶ λευκὸν τὸ δέρμα, καὶ ὑπόπυῤῥον ταῖς θριξὶ, καὶ μάλιστ' ἐν νεότητι, καὶ οὐ φαλακροῦνται γηρῶντες, εὐθὺς δὲ καὶ δειλοὶ, καὶ ἄτολμοι, καὶ ὀκνηροὶ, καὶ μικρὰς καὶ ἀδήλους ἔχοντες τὰς φλέβας, καὶ πιμελώδεις, καὶ νεύροις τε καὶ μυσὶν ἄῤῥωστοι, καὶ ἀδιάρθρωτοι τὰ κῶλα, καὶ βλαισοὶ γίνονται. διαφόρου μέντοι τῆς κράσεως τῶν μορίων ἀπεργασθείσης, οὐκ ἔτ' ἐξ ἑνὸς αὐτῶν οἷόν τε περὶ τοῦ σύμπαντος ἀποφαίνεσθαι σώματος, ἀλλ' ἄμεινον ἐφ' ἕκαστον ἰέναι, καὶ σκοπεῖσθαι, ὅπως μὲν ἡ γαστὴρ ἔχει κράσεως, ὅπως δ' ὁ πνεύμων, ὅπως δὲ ὁ ἐγκέφαλος, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτό. ταυτὶ μὲν

ticulis diftinctum et mufculofum totum corpus erit: tum cutis durior, nigrior atque hirfutior. Ad eundem modum, fi contraria omnia in thorace fint ac aequalis in toto corpore temperies vigeat, id eft fi humidiores et frigidiores univerfae corporis partes fint, thorax quidem angustus et glaber erit, ficuti etiam totum corpus pilis nudum: cutis vero mollis et alba: capilli fubrufi, potiffimum in juventute, et in fenectute non calvefcunt: timidique ftatim et ignavi et fegnes: adde etiam parvis venis ac minime confpicuis: et adipofi fiunt: iidem nervis mufculisque imbecillis et artubus parum articulate diftinctis et blaefis. At ubi varia partium temperies eft, ex una earum pronunciare de toto corpore non licet, fed adeundae fingulae funt: aeftimandumque, quo temperamento ventriculus, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per fe unaquaeque feorfum fit. Atque haec quidem ex functionibus nofcenda,

οὐκ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζειν· οὐ γάρ ἐστιν οὔθ᾽ ἁψάμενον ἁφῇ, οὔτ᾽ ὀφθαλμοῖς θεασάμενον ἐξευρεῖν τὴν κρᾶσιν αὐτῶν. προσεπισκέψασθαι δὲ καὶ τὰς τῶν περιεχόντων αὐτὰ μορίων διαθέσεις, ὧν ἁπάντων ἔξωθέν ἐστι τὸ δέρμα, [69] κατὰ τὴν ἡμετέραν οἴκησιν εὔκρατον οὖσαν, ἐνδεικνύμενον τῶν ὑποκειμένων μορίων τὴν φύσιν, οὐδ᾽ ἐν αὐτῇ πάντων ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ὅσα ταῖς κράσεσιν ὡσαύτως ἔχει τῷ δέρματι. κατὰ δὲ τὰς ὑπὸ ταῖς ἄρκτοις τε καὶ τῇ μεσημβρίᾳ (77) χώρας, ἐπειδὴ τῶν μὲν εἰς τὸ βάθος ἀπελήλαται τὸ θερμὸν, ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἔξωθεν κρύους νικώμενον, τῶν δὲ εἰς τὸ δέρμα προσελήλυθεν, ὑπὸ τοῦ περιέχοντος θάλπους ἑλκόμενον, οὐκ ἐκ τῆς κατὰ τὸ δέρμα διαθέσεως οἷόν τε γνῶναι σαφῶς ὑπὲρ τῆς ἔνδον τῶν μορίων κράσεως. ἀνώμαλος γὰρ ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις ἐν ταῖς δυσκράτοις χώραις, οὐχ ὡσαύτως ἐχόντων τῶν τ᾽ ἔξωθεν μορίων καὶ τῶν ἐντός. Κελτοῖς μὲν γὰρ καὶ Γερμανοῖς καὶ παντὶ τῷ Θρᾳκίῳ τε καὶ Σκυθικῷ γένει ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν τὸ δέρμα,

cum nec manuum contrectatione, nec oculorum infpectione inveniffe temperiem eorum fit. Simul autem penfitandus et continentium ea partium affectus eft, quarum omnium extrema eft cutis. Haec in noftra regione, quae utique temperata eft, fubjectarum partium naturam prodit, quanquam nec in ea fimpliciter loquenti omnium, fed duntaxat earum, quae fimilem habent cuti temperiem. At in iis quae fub Urfa et fub meridie funt locis, quoniam quidem corporum, quae in altero funt, calor in altum a circumdante extrinfecus et vincente frigore eft fugatus, eorum autem, quae funt in altero, in cutem is ab externo calore attractus prodiit, non poteft ex eo affectu, qui in cute cernitur, internarum particularum temperies clare discerni: quippe corporis temperies in regionibus iis, quae a temperie receflerunt, inaequalis vifitur, externis fcilicet internisque partibus ad eundem fe modum non habentibus. Celtis enim et Germanis et omni Thracio ac Scythico generi frigida humidaque cutis eft: ideo

καὶ διὰ τοῦτο μαλακόν τε καὶ λευκὸν καὶ ψιλὸν τριχῶν. ὅσοις δ' ἔμφυτον θερμὸν εἰς τὰ σπλάγχνα καταπέφευγεν ἅμα τῷ αἵματι, κἀνταῦθα κινουμένου τε καὶ στενοχωρουμένου καὶ ζέοντος αὐτοῦ, θυμικοὶ, καὶ θρασεῖς, καὶ ὀξύῤῥοποι ταῖς γνώμαις ἀποτελοῦνται. Αἰθίοψι δὲ καὶ Ἄραψι καὶ ὅλοις τοῖς κατὰ μεσημβρίαν ἡ μὲν τοῦ δέρματος φύσις ὡς ἂν ὑπό τε τοῦ περιέχοντος θάλπους, καὶ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἔξω φερομένης, διακεκαυμένη καὶ σκληρὰ καὶ ξηρὰ καὶ μέλαινα. τὸ δ' ὅλον σῶμα τῆς μὲν ἐμφύτου θερμότητος ἥκιστα μετέχει, θερμὸν δ' ἐστὶν ἀλλοτρίῳ τε καὶ ἐπικτήτῳ θερμῷ. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο κάλλιστα πρὸς Ἀριστοτέλους ἐπὶ πολλῶν διώρισται. καὶ χρὴ προσέχειν αὐτῷ τὸν νοῦν, εἴπερ τινὶ καὶ ἄλλῳ, καὶ σκοπεῖσθαι καθ' ἕκαστον σῶμα, πότερον οἰκείῳ θερμῷ θερμόν ἐστιν, ἢ ἐπικτήτῳ. πάντα γοῦν τὰ σηπόμενα θερμὰ μὲν ἐπικτήτῳ θερμῷ, ψυχρὰ δ' οἰκείῳ. καὶ τὰ τῶν ἐποικούντων τὴν μεσημβρινὴν χώραν θερμὰ μὲν ἐπικτήτῳ θερμῷ, ψυχρὰ δὲ οἰκείῳ. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα τὸ φύσει θερμὸν πλεῖον,

etiam mollis, alba et pilis nuda. Omnis vero naturalis his calor in viſcera una cum ſanguine confugit: ubi dum agitatur et premitur et fervet, animoſi, audaces et praecipitis conſilii redduntur. Aethiopibus vero et Arabibus, omnibus denique iis, qui ad meridiem incolunt, natura cutis ex ambientis aeſtu, et naturali calore foras acto, usta, dura, ſicca et nigra redditur, toto corpore naturalis quidem caloris exiguam obtinente portionem, ſed alieno atque adſcititio incaleſcente. Quippe id quoque optime ab Ariſtotele in multis eſt traditum, eſtque illi, ſi alteri ulli, attendendum, ac in ſingulis corporibus aeſtimandum, ſuone et proprio, an adſcititio calore incaleant: quae enim putreſcunt, omnia adſcititio calore ſunt calida, proprio frigent. Qui meridianam plagam incolunt, adſcititio calore ſunt calidi, proprio frigidi. Jam apud nos quoque naturalis calor hyeme eſt uberior,

τὸ δ᾽ ἐπίκτητόν ἐστιν ἧττον. ἐν δὲ τῷ θέρει τὸ μὲν ἐπίκτητον πλέον, ἔλαττον δὲ τὸ σύμφυτον. ἅπαντα γοῦν ταῦτα διορίζεσθαι χρὴ τὸν μέλλοντα καλῶς διαγνῶναι κρᾶσιν. οὐ γὰρ δὴ ἁπλῶς, εἰ τὸ δέρμα μελάντερον ἤδη, θερμότερος ὁ ἄνθρωπος ὅλος, ἀλλ᾽ εἰ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως ἐχόντων. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐν ἡλίῳ θερμῷ διέτριψεν ἐπιπλέον, ὁ δ᾽ ἐν σκιᾷ, τῷ μὲν ἔσται μελάντερον τὸ δέρμα, τῷ δὲ λευκότερον. ἀλλ᾽ οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὴν τῆς ὅλης κράσεως ὑπάλλαξιν. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ δέρμα ξηρότερον ἡλιούμενον, ὑγρότερον δ᾽ ἔσται σκιατραφούμενον. ἡ φυσικὴ δ᾽ οὐκ εὐθὺς ὑπαλλαχθήσεται κρᾶσις οὔθ᾽ ἥπατος, οὔτε καρδίας, οὔτε τῶν ἄλλων σπλάγχνων. ἄριστον οὖν, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἑκάστου τῶν μορίων ἴδια πεπορίσθαι τῆς κράσεως τὰ γνωρίσματα. οἷον τῆς μὲν γαστρὸς, εἰ πέττει καλῶς, εὔκρατος, εἰ δ᾽ οὐ πέττει καλῶς, δύσκρατος. ἀλλ᾽ εἰ μὲν κνισσώδεις τινὰς ἢ καπνώδεις ἐργάζοιτο τὰς ἐρυγὰς, ἄμετρον αὐτῆς καὶ πυρῶδες ὑπάρχει τὸ θερμόν· εἰ δ᾽ ὀξείας,

adfcititius minor: aeftate contra adfcititius major, naturalis minor. Omnia igitur haec definiat oportet, qui recte temperamentum eft cogniturus. Neque enim omnino, fi cutis nigrior apparet, jam totus homo calidior eft, fed fi ita eft, caeteris omnibus fimili modo fe habentibus. Siquidem, fi alter in fervido fole verfatus diutius eft, alter in umbra, illi nigrior, huic albidior cutis erit: verum hoc ad totius temperamenti alterationem nihil facit: ipfa namque cutis fub fole diutius habita ficcior, in umbra humidior evadet: non tamen naturalis temperies vel jecinoris, vel cordis, vel alterius cujusquam vifceris ftatim mutabitur. Optimum igitur fuerit (ficuti prius eft dictum) cujusque feorfum particulae temperamenti notas comparaffe. Verbi gratia ventriculi, fi is bene concoquit, quod temperatus fit: fi non bene concoquit, intemperatus: fi nidorofos quosdam vel fumofos edit ructus, quod immoderatus et igneus in eo calor fit: fin acidos, imbecillus et

ἄῤῥωστόν τε καὶ ἀσθενές. οὕτω δὲ καὶ βόεια κρέα καὶ πάντα τὰ δυσκατέργαστα καλῶς πεπτόντων, ἄμετρον τὸ θερμόν· ἀσθενὲς δὲ τῶν ταῦτα μὲν οὐ πεπτόντων, ἰχθύας δὲ πετραίους ἤ τι τοιοῦτο πεπτόντων. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ πάλιν ἐνταῦθα, εἰ μὴ διά τινα χυμὸν ἑτέρωθεν ἐπιῤῥέοντα τὸ σύμπτωμα γίνεται τῇ γαστρί. φλέγμα μὲν γὰρ ἐνίοις ἐκ τῆς κεφαλῆς, ξανθὴ δ' ἄλλοις ἐξ ἥπατος ἐς τὴν γαστέρα καταῤῥεῖ χολὴ, σπάνιον δὲ τοῦτο, καὶ ὀλιγίστοις συμβαίνει. παμπόλλοις δὲ ἐκ τῆς κεφαλῆς κατέρχεται φλέγμα, καὶ μάλιστα ἐν Ῥώμῃ τε καὶ τοῖς ὑγροῖς οὕτω χωρίοις. ἀλλά τοι καὶ τὸ σπάνιον ἐπιβλέπειν χρὴ, [70] καὶ μηδεν ἐν παρέργῳ τίθεσθαι, μηδ' ἀμελεῖν. οἶδα γὰρ ἐγώ τισιν ἱκανῶς φλεγματώδεσιν ἀνθρώποις ἀθροιζομένην ἐν τῇ γαστρὶ χολὴν παμπόλλην ξανθὴν, ἣν ἐδέοντο πρὸ τῶν σιτίων ὕδωρ πίνοντες ἢ οἶνον ἐξεμεῖν. εἰ δ' ἥψαντό ποτε σιτίων, πρὶν ἐμέσαι, διέφθειρόν τε ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ὠδυνῶντο, καὶ τούτους ᾤοντό τινες χολώδεις εἶναι φύσει. καίτοι μαλακοί τε ἦσαν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ λευκοὶ, καὶ ἄτριχοι, καὶ

infirmus. Simili modo fi qui bubulam et omnia, quae coctu difficilia funt, concoquunt, eorum calor immodicus fit: fi qui vero haec concoquere non valent, fed faxatiles pifces et talia concoquunt, infirmus. Videndum autem hic rurfum, num fucci alicujus, qui aliunde confluat, culpa ejusmodi fymptoma ventriculo accidat. Aliis enim ex capite pituita, aliis flava ex jecinore bilis in ventriculum confluit, rarum tamen hoc et pauciffimis contingit: at compluribus a capite defluit pituita, atque id maxime Romae ac locis perinde humidis. Caeterum et quod raro accidit confiderandum, nihilque pro fuperfluo habendum aut negligendum: fiquidem ipfe vidi, quibusdam perquam pituitofis hominibus multam tamen in ventriculo colligi flavam bilem: quam cum ante cibum aqua vinoque epoto evomere debuiffent, fi quid ciborum prius, quam vomerent, guftaffent, et hos corrumperent; et capite dolerent: et hos quidam natura biliofos effe credebant, quanquam effent toto corpore molles, et candidi, et glabri, et adipofi, et venis

πιμελώδεις, καὶ ἄφλεβοι, καὶ ἄμυοι, καὶ ἄναιμοι, καὶ ἁπτομένοις οὐ λίαν θερμοί. ἄλλους δέ τινας οἶδα μηδέποτε μὲν ἐμέσαντας χολὴν ξανθὴν, ἰσχνοὺς δὲ καὶ δασεῖς καὶ μυώδεις καὶ μέλανας καὶ φλεβώδεις καὶ θερμοὺς ἱκανῶς, εἴ τις ἅψαιτο, φαινομένους, οἷος καὶ ὁ φιλόσοφος Εὔδημος. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐμπέπτωκε καὶ ἀνατομικόν τι θεώρημα, ὃ μὴ γνόντες ἔνιοι τῶν ἰατρῶν ἀποροῦνται δεινῶς ἐπὶ τῇ διαφωνίᾳ τῶν συμπτωμάτων, ἀγνοοῦντες, ὡς ὁ πόρος, ᾧ τὴν χολὴν εἰς τὴν γαστέρα τὸ ἧπαρ ἐξερεύγεται, τοῖς μὲν διπλοῦς ἐστι, τοῖς δὲ ἁπλοῦς, ὡς κἀν ταῖς τῶν τετραπόδων ζώων ἀνατομαῖς ἐστι θεάσασθαι. τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἢ ἁπλοῦς ἐστιν, εἰς τὰ μεταξὺ πυλωροῦ τε καὶ νήστεως ἐκφυόμενος, ὃ δὴ γαστρὸς ἔκφυσιν ὀνομάζουσιν, ἢ διπλοῦς γενόμενος εἰς μὲν τὴν ἔκφυσιν ἐμβάλλει θατέρῳ στόματι τῷ μείζονι, θατέρῳ δὲ τῷ μικροτέρῳ κατὰ τὸν πυθμένα, μικρὸν ἀνωτέρω τοῦ πυλωροῦ. σπανιώτατα δὲ τὸ μὲν ἄνω μέρος αὐτοῦ ποτὲ μεῖζον εὑρίσκεται, τὸ κάτω δ' ἔλαττον.

ac muſculis parum conſpicuis, praeterea exangues, nec tangentibus admodum calidi. Vidi alios quosdam, qui flavam bilem nunquam vomuiſſent, graciles autem et hirſuti, et muſculoſi, et nigri, et venoſi, affatimque calidi, ſi quis tangeret, viderentur: cujusmodi habitu Eudemus philoſophus erat. Sed incidit hoc loco ſpeculatio quaedam anatomica, quam aliqui medicorum ignorantes, ex ſymptomatum diſſonantia magnopere anguntur, dum parum intelligunt, meatum illum, per quem jecur bilem in ventrem evomit, aliis geminum eſſe, aliis unicum, id quod in quadrupedum diſſectionibus videre licet. Ac plurimum quidem unicus is eſt in id inteſtinum, quod pylori, id eſt exitus fundi ventris, et jejuni medium eſt, inſertus: medium id γαστρὸς ἔκφυσιν, quaſi quiddam e ventre enatum, vocant. Vel ſi geminus meatus ſit, in ecphyſin illam major inſeritur, minor in fundum ventriculi paulo ſupra pylorum invenitur: ſed tamen in pauciſſimis ſuperior pars major,

ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὧν γε μεῖζόν ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἡ γαστὴρ ἐφ᾽ ἡμέραν ἐμπίπλαται χολῆς οὐκ ὀλίγης, ἣν ἐμεῖν τε δέονται πρὸ τῶν σιτίων, καὶ βλάπτονται κατασχόντες. οἷς δὲ παντελῶς ἁπλοῦς ἐστιν ὁ πόρος, εἰς τὴν νῆστιν ἡ χολὴ τούτοις σύμπασα καταῤῥεῖ. πῶς οὖν χρὴ διαγινώσκειν αὐτούς; οὐ γὰρ δὴ ἀνατεμεῖν γε ζῶντας τοὺς ἀνθρώπους ἀξιῶ. πρῶτον μὲν ὅλῃ τοῦ σώματος τῇ κράσει, καθ᾽ ὅ τι καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐλέγετο, δεύτερον δὲ τοῖς ὑπιοῦσι κάτω. χολώδη μὲν γὰρ ἄκρατα διὰ τῆς γαστρὸς ἐξεκενοῦτο συνεχῶς Εὐδήμῳ, διότι καὶ πολλὴν ἤθροιζε χολὴν, καὶ οὐδὲν αὐτῆς εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν ἀφικνεῖτο. τοῖς δὲ ἄλλοις, οἷς ἡ μὲν ἕξις φλεγματώδης, ἐμοῦσι δὲ χολὴν, ἥκιστα διαχωρεῖται χολῶδες· καὶ γὰρ ὀλίγον γεννᾶται τῆς ξανθῆς χολῆς αὐτοῖς, καὶ πλεῖστον εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν ἀφικνεῖται. τρίτον ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις εἶδος γνωρισμάτων ἐν αὐτοῖς τοῖς κενουμένοις ἐστίν. οἷς μὲν γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ τὸ χολῶδες γεννᾶται περίττωμα, πρασοειδὲς φαίνεται· ξανθὸν δ᾽ ἀκρι-

inferior minor. Caeterum quibus eſt major, iis in ventrem quotidie non exiguum bilis effunditur: quam et evomant ante cibos oportet, et niſi id faciant, laeduntur: quibus autem unicus eſt omnino meatus, iis tota bilis confluit in jejunum. Quanam igitur ratione dignoſcere hos licebit? neque enim diſſecandos eſſe vivos homines cenſeo. Primum certe totius corporis temperamento, veluti paulo ſupra eſt propoſitum: deinde iis, quae infra excernuntur. Eudemus enim bilioſa mera perpetuo per ſedem excernebat, utpote qui multam colligebat bilem, cujus nihil in ſuperiorem ventrem perveniebat. Reliquis, qui ſcilicet et pituitoſo ſunt corporis habitu, et bilem evomunt, his haudquaquam eſt alvus bilioſa, quippe qui et minimum flavae bilis gignunt, et ejus plurima portio in ſuperiorem ventrem pervenit. Tertium indiciorum genus in iis eſt, quae evacuantur. Nam quibus in ventre bilioſum excrementum gignitur, id porri virorem prae-

βῶς ἐστιν, ἢ ὠχρόν γε πάντως, οἷς ἐξ ἥπατος ὑπέρχεται. καὶ οἷς μὲν ἐν γαστρὶ τὸ πρασοειδὲς τοῦτο γεννᾶται, χρὴ πάντως αὐτοῖς τὸ ἐδηδεσμένον σιτίον οὐκ ἄρτον οὐδὲ κρέας εἶναι χοίρειον, ἤ τι τοιοῦτο παραπλήσιον, ἀλλὰ θερμότερόν γε, τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης, καὶ οὐκ εὔχυμον. οἷς δ' ἐξ ἥπατος εἰς αὐτὴν ἀφικνεῖται, ξανθὸν ἢ ὠχρὸν ἐμεῖται, κᾂν εὐχυμώτατον ᾖ τὸ ληφθὲν σιτίον, κᾂν ἄκρως πεφθῇ. καὶ μᾶλλον τοῖς ἀκριβῶς πέψασιν ἐμεῖται τὰ ξανθὰ, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἔτι τοῖς ἐπὶ πλέον αὐτῶν ἀσιτήσασι. τὰ δὲ πρασοειδῆ μόνοις τοῖς κακῶς πέψασιν ἐν τῇ κοιλίᾳ γεννᾶται. καὶ μὲν δὴ καὶ φροντίδες, καὶ θυμοὶ, καὶ λῦπαι, καὶ πόνοι, καὶ γυμνάσια, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ ἀσιτίαι, καὶ ἔνδειαι πλείονα τὸν τῆς ξανθῆς χολῆς τούτοις ἀθροίζουσι χυμὸν, ὅτι καὶ πλείονα γεννῶσιν ἐν ἥπατι. ταῦτά τε οὖν ἀκριβῆ τὰ γνωρίσματα, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τῷ μὲν αὐχμηρῷ καὶ πυρώδει τοῦ κατὰ τὴν γαστέρα θερμοῦ τῆς εἰς τὸ χολῶδες τροπῆς ἑπομένης, ἄρτοι καὶ κρέα χοίρεια

fert: at quibus ex jecinore descendit, iis vel plane flavum est, vel omnino saltem pallidum. Praeterea quibus in ventriculo bilis illa gignitur, quae porri colorem imitatur, debet omnino iis cibus fuisse non panis, non suilla caro, simileve aliquid, sed necessario aliquid, quod his calidius fuit, neque id boni succi: quibus autem ex jecinore in ventrem defluit, iis flava ea pallidave evomitur, etiamsi boni in primis succi fuit quod sumpserunt, etiamsi ad summum fuit concoctum: immo vero magis ipsis, qui exacte concoxerunt, flava vomuntur, atque etiam magis iis, qui diutius cibo abstinuerunt: quae vero bilis porrum refert, iis solis gignitur in ventre, qui utique concoxerunt male. Quin etiam sollicitudo, ira, dolor, labor, exercitatio, vigilia, abstinentia et inedia succi flavae bilis plus acervant: propterea quod plus ejus succi in jecinore gignunt. Sunt igitur tum haec certa indicia, tum ad haec, quod, ubi siccum et igneum ventriculi calorem conversio ad biliosum sequitur, panis et suilla et bubula caro com-

καὶ βόεια κάλλιον πεφθήσονται τῶν πετραίων ἰχθύων. [71] εἰ δ' ἐξ ἥπατος καταῤῥέοι, παρὰ την τῶν ἐδεσμάτων ὑπάλλαξιν οὐδὲ μια τῆς πέψεως ἔσται διαφορά. ἐν τούτοις μὲν δὴ διώρισται τὸ δι' ἄλλο τι καὶ μὴ διὰ τὴν κρᾶσιν γενόμενον. κατὰ τὸν (78) αὐτὸν δὲ τρόπον, εἰ κἀκ τῆς κεφαλῆς ἐπι τὴν γαστέρα φλέγμα καταῤῥέον ὀξυρεγμίας αἴτιον γίγνοιτο, χρὴ κἀνταῦθα κατὰ τὰς ὁμοίας μεθόδους ἀποχωρίζειν αὐτο τοῦ τῆς γαστρὸς ἰδίου παθήματος. οὕτω δὲ καὶ τὰς τῆς κεφαλῆς ὀδύνας, ἢ διὰ τὴν οἰκείαν αὐτῆς δυσκρασίαν, ἢ διὰ τὰ τῆς γαστρὸς περιττώματα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἐπισκέπτεσθαι καθ' ἑαυτὸν, ὁποίας ἐστὶ κράσεως, ἄμεινον, οὐκ ἐκ τῆς τοῦ παντὸς σώματος διαθέσεως. αὐτοῦ δὲ κατ' αὐτὸν, ὁποίας ἐστὶ κράσεως, ἐπίσκεψις ἥ τε πολίωσίς ἐστιν, οἵ τε κατάῤῥοι, καὶ βῆχες, καὶ κόρυζαι, καὶ σιέλου πλῆθος. ἅπαντα γὰρ ταῦτα ψυχρότερον αὐτὸν ἐμφαίνει καὶ ὑγρότερον ὑπάρχειν. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις προφάσεσιν εἰς τοιαύτας ἔρχεται διαθέσεις. ἡ δέ γε φαλάκρωσις ἐπὶ ξηρότητι, καὶ ἡ τῶν μελαινῶν τε καὶ πολλῶν τριχῶν γένεσις

modius quam faxatiles pifces concoquentur: cum, fi ex jecinore bilis affluat, ex comeftorum nulla fequutura fit concoctionis diverfitas. Atque his quidem discernitur, quod non temperamenti, fed alterius cujusquam gratia provenit. Ad eundem modum, fi defluens a capite in ventrem pituita acidi ructus caufa eft, conveniet fimili ratione hic quoque a ventris proprio affectu hanc discernere. Aeque vero et capitis dolores, ex propriane ejus intemperie, an propter ventris aliqua excrementa incidant, discernendi. Jam cerebrum ipfum cujus fit temperamenti, per fe aeftimare eft fatius, quam ex corporis totius affectu: ipfius autem per fe confideratio ex canitie, catarrhis, tuffi, deftillatione et falivae copia initur, quippe quae omnia id frigidius humidiusque effe doceant: atque his amplius, fi ex levi qualibet occafione in hos devenit affectus. At calvities ex ficcitate provenit: nigrorum autem et frequentium

εὐκρασίας ἐγκεφάλου γνώρισμα. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν τρόπον ἀεὶ χρὴ σκοπεῖσθαι περὶ κράσεως, ἕκαστον ἰδίᾳ μόριον ἐξετάζοντα, καὶ μὴ περὶ πάντων ἀποφαίνεσθαι τολμᾷν ἐξ ἑνὸς, ὥσπερ ἐποίησαν ἔνιοι, τοὺς μὲν σιμοὺς ὑγροὺς εἶναι φάμενοι, τοὺς δὲ γρυποὺς ξηροὺς, καὶ οἷς μὲν οἱ ὀφθαλμοὶ μικροὶ, ξηροὺς, οἷς δὲ μεγάλοι, ὑγρούς. τοῦτο μὲν οὖν καὶ διαπεφώνηται πρὸς αὐτῶν. οἱ μὲν γάρ τινες ὑποθέμενοι, τῶν ὑγρῶν εἶναι μορίων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐν οἷς ἂν μείζους εὑρίσκωσιν, ὑγρότητα κράσεως ἐν τούτοις κρατεῖν ὑπολαμβάνουσιν. ἔνιοι δὲ, τῇ ῥώμῃ τοῦ θερμοῦ κατὰ τὴν πρώτην διάπλασιν ἀναπνεύσαντος ἀθροώτερόν τε καὶ πλεῖον, οὐκ ὀφθαλμοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ στόμα καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας πόρους γενέσθαι φασὶ μείζονας, ὅθεν οὐχ ὑγρότητος, ἀλλὰ θερμότητος εἶναι γνώρισμα. ἀμφότεροι δὲ διαμαρτάνουσι τῆς ἀληθείας, ἑνὶ μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ, διότι περὶ παντὸς τοῦ σώματος ἐξ ἑνὸς ἀποφαίνεσθαι τολμῶσι μορίου· κατὰ δὲ δεύτερον τρόπον, ὅτι τῆς διαπλαστικῆς ἐν τῇ φύσει δυνάμεως οὐ μέμνηνται, τεχνικῆς

pilorum proventus boni in cerebro temperamenti notà eft. Ergo ad hunc modum de temperamentis ineunda femper nobis confideratio eft, quamque fcilicet particulam feorfum perpendentibus, nec aufis ex una pronunciare de omnibus: quod utique nonnulli fecerunt, qui refimos humidos, aduncos ficcos effe dixerunt: et quibus parvi funt oculi, ficcos: quibus magni, humidos. Atque de hoc quidem parum inter eos convenit: alii namque eorum, qui fcilicet humidis particulis oculos annumerant, in quibus eos majores vident, in iis humiditatem temperamenti pollere exiftimant: alii caloris vehementia, qui in prima formatione furfum confertim magis copiofiorque ferebatur, non oculos modo, verum etiam os ipfum et reliquos omnes meatus ampliores factos ajunt: ita non humiditatis id, fed caloris indicium effe. Verum ambo a veritate aberrant, uno modo eoque communi, quod unius particulae occafione de toto corpore pronunciare funt aufi: altero, quod formatricis in natura virtutis, quae artifex facultas eft

οὔσης καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς ἤθεσιν ἀκολούθως διαπλαττούσης τὰ μόρια. περὶ ταύτης γάρ τοι καὶ Ἀριστοτέλης ἠπόρησε, μήποτ᾽ ἄρα θειοτέρας τινὸς ἀρχῆς εἴη, καὶ οὐ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. οὔκουν ὀρθῶς μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ προπετῶς οὕτως ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀποφαινόμενοι, καὶ ταῖς ποιότησι μόναις ἀναφέροντες τὴν διάπλασιν. εὔλογον γὰρ, ὄργανα μὲν εἶναι ταύτας, τὸ διαπλάττον δ᾽ ἕτερον. ἀλλὰ καὶ χωρὶς τῶν τηλικούτων ζητημάτων ἐνδέχεται ἐξευρίσκειν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν, ὑγρὰν καὶ ξηρὰν, καὶ θερμὴν καὶ ψυχρὰν κρᾶσιν. ἁμαρτάνουσιν οὖν οἱ τῶν οἰκείων μὲν ἀμελοῦντες γνωρισμάτων, ἐπὶ δὲ τὰ πόῤῥω τε καὶ ζητήσεως ἱκανῆς τετυχηκότα καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο καὶ παρ᾽ αὐτοῖς τοῖς ἀρίστοις φιλοσόφοις ἀπορούμενα μεταβαίνοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ὅτι τὰ μὲν παιδία σιμώτερα, γρυπώτεροι δ᾽ οἱ παρακμάζοντες, εὔλογον, ὑγροὺς μὲν νομίζειν τοὺς σιμοὺς ἅπαντας, ξηροὺς δὲ τοὺς γρυπούς. ἀλλ᾽ ἐνδέχεται μὲν, καὶ τῆς διαπλαστικῆς δυνάμεως ἔργον εἶναι τὸ τοιοῦτο μᾶλλον, ἢ τῆς κράσεως. εἰ δ᾽ ἄρα καὶ

et particulas ſecundum animi mores effingit, parum meminerunt. De hac namque Ariſtoteles dubitavit, numquid divinioris originis ſit, atque a calido, frigido, humido et ſicco res diverſa: quo mihi minus recte facere videntur, qui tam temere de rebus maximis pronunciant et ſolis qualitatibus formandarum partium cauſam aſſignant: rationabile enim eſt, haec organa eſſe, formatorem alium. Sed et citra tam arduas quaeſtiones invenire licet, ſicut oſtendimus, humidam et ſiccam calidamque et frigidam temperiem. Errant igitur, qui, propriis indiciis neglectis, ad ea, quae longe poſita ſunt et magnae quaeſtioni fuerunt, atque ad hunc usque diem optimis philoſophorum dubitata ſunt, convertuntur. Neque enim propterea, quod pueri naſis magis ſunt reſimis, florentes aetate magis aduncis, idcirco rationabile eſt reſimos omnes humidos cenſere, aduncos vero ſiccos: ſed fieri poteſt, ut formatricis virtutis ejusmodi opus ſit potius, quam temperamenti. Quod

τῆς κράσεως εἴη γνώρισμα, τῆς ἐν τῇ ῥινὶ μόνης εἴη ἄν, οὐ τῆς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. μάτην οὖν ὑπ᾽ αὐτῶν κἀκεῖνο λέγεται, τὸ ῥῖνά τε ὀξεῖαν γίνεσθαι καὶ ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ κροτάφους συμπεπτωκότας ἐν ταῖς ξηραῖς φύσει κράσεσιν, ὅτι κἀν τοῖς πάθεσιν οὕτω συμπίπτει τοῖς συντήκουσί τε καὶ κενοῦσι πέρα τοῦ μετρίου τὰ σώματα. πολλάκις μὲν γὰρ οὕτω συμπίπτει, πολλάκις δ᾽ οὐχ οὕτως. ἀλλ᾽ ἔστιν ἰδεῖν καὶ μαλακὴν καὶ πιμελώδη καὶ λευκὴν καὶ πολύσαρκον ὅλου τοῦ σώματος τὴν ἕξιν ἐπὶ μικροῖς ὀφθαλμοῖς ἢ ὀξείᾳ ῥινὶ, καὶ ξηρὰν καὶ ἄσαρκον [72] καὶ μέλαιναν καὶ δασεῖαν ἐπί τε τοῖς μεγάλοις ὀφθαλμοῖς σιμῇ τε τῇ ῥινί. βέλτιον οὖν, εἴπερ ἄρα τῆς ῥινὸς μόνης, ὑγρότητα μὲν τῇ σιμότητι, ξηρότητα δὲ τῇ γρυπότητι τεκμαίρεσθαι, καὶ μὴ περὶ τῆς ἅπαντος τοῦ ζώου κράσεως ἐντεῦθεν ἀποφαίνεσθαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παντὸς οὑτινος οὖν ἑτέρου μορίου τὴν ἰδίαν κρᾶσιν ἐκ τῶν οἰκείων ἐπισκοπεῖσθαι γνωρισμάτων ἄμεινον, οὐ περὶ τῆς ὅλης τοῦ σώματος κράσεως ἀφ᾽ ἑνὸς μέρους

si temperamenti est nota, at certe ejus, quod in naso tantum habetur, non ejus, quod in toto corpore, nota fuerit. Quare frustra illud praedicant, in siccis natura temperamentis nasum acutum, oculos cavos, tempora collapsa: quod scilicet in affectibus iis, qui corpora liquant atque supra, quam par est, inaniunt, haec contingant. Saepe namque sic accidit, saepe non ita: sed videre licet totius corporis habitum et mollem et pinguem et album et carnosum, cum tamen oculi sunt parvi et nasus acutus: rursus siccum, macilentum et nigrum et hirsutum, ubi magni sunt oculi et nasus resimus. Praestat igitur, siquidem de solo agitur naso, resimo humiditatem, adunco siccitatem conjectes, nec de totius animantis temperie ex his particulis pronuncies. Pari modo oculorum et alterius cujuslibet partis proprium temperamentum ex propriis indiciis aestimari est satius, non de totius corporis temperie ab una quapiam particula indicium sumi. Sive

ἐπίδειξιν λαμβάνειν. εἴτε γὰρ ὑγρότητος, εἴτε θερμότητος ἐπικρατούσης, εἴτε καὶ ἀμφοτέρων, ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς τίθεσθαι χρὴ, γνώρισμα τῆς οἰκείας ἂν εἶεν οὕτω γε, καὶ οὐ τῆς ἁπάντων τῶν μορίων τοῦ σώματος ἐνδεικτικοὶ κράσεως. οὐδὲ γὰρ, εἰ σκληρὰ καὶ ἄσαρκα τὰ σκέλη, ξηρὰ πάντως καὶ ἡ κρᾶσις ὅλου τοῦ σώματος. ἔνιοι γὰρ ἱκανῶς εὔσαρκοι καὶ πιμελώδεις καὶ παχεῖς καὶ προγάστορες καὶ μαλακοὶ καὶ λευκοὶ γίνονται μετὰ τοιούτων σκελῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ὁμαλῶς ἅπαν ἔχει τὸ σῶμα τῆς κράσεως, οἷς μὲν ἰσχνὰ τὰ σκέλη, ξηροὶ πάντως εἰσὶν, ὑγροὶ δ', οἷς παχέα. καὶ οἷς μὲν ἡ ῥὶς ὀξεῖα ἢ γρυπὴ, οὗτοι ξηροὶ, σιμῆς δ' οὔσης, ὑγροί. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν κροτάφων, ἁπάντων τε τῶν ἄλλων μορίων. οἷς δ' ἀνώμαλος ἡ κρᾶσις, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ πάντων τῶν μορίων, ἄτοπόν ἐστιν ἐξ ἑνὸς μορίου φύσεως ὑπὲρ ἁπάντων ἀποφαίνεσθαι. τοιοῦτο δέ τι τοὺς πλείστους αὐτῶν ἠπάτησεν, οὐχ ὑπὲρ ἀνθρώπων μόνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν

enim humoris vincentis, ſive caloris, ſive etiam amborum caelios oculos indicium ſtatuere oporteat, utique proprii ipſorum ſic, non omnium totius corporis partium temperamenti documentum fuerint. Neque enim, ſi ſicca et macra crura ſunt, omnino ſiccum eſt totius corporis temperamentum: aliqui namque affatim carnoſi et pingues et craſſi et prominenti ventre et molles et candidi etiam cum ejusmodi cruribus cernuntur: verum, ſi totius corporis temperies aequaliter ſe habeat, ſicci omnino ſunt, quibus macra ſunt crura, humidi, quibus craſſa. Praeterea quibus acutus eſt naſus aut aduncus, hi ſicci: quibus reſimus, humidi. Ad eundem modum de oculis, temporibus, caeteris denique omnibus particulis judicandum. Quibus vero impar temperamentum eſt, nec omnium particularum idem, alienum a ratione eſt ex unicae particulae natura de omnibus ſententiam ferre. Porro tale quippiam plurimis eorum impoſuit, cum non de hominum modo, ſed etiam aliorum animalium totius

ἄλλων ζώων ἀποφήνασθαι τολμήσαντας ὑπὲρ ὅλης τῆς κράσεως ἐκ μόνων τῶν κατὰ τὸ δέρμα γνωρισμάτων. οὐδὲ γάρ, εἰ σκληρὸν τὸ δέρμα, ξηρὸν ἐξ ἀνάγκης τὸ ζῶον, ἀλλ' ἐγχωρεῖ τὸ δέρμα μόνον, οὔτ' εἰ μέλαν, οὔτ' εἰ δασύ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὔτ' εἰ μαλακὸν ἢ ψιλὸν τριχῶν, ὑγρὸν ἐξ ἀνάγκης ὅλον τὸ ζῶον. ἀλλ' εἰ μὲν ὁμαλῶς κέκραται σύμπαν, εὔλογόν ἐστιν, οἷόν περ τὸ δέρμα, τοιοῦτο εἶναι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων· εἰ δ' ἀνωμάλως, οὐκέτι. τῶν γοῦν ὀστρέων ὑγρότατον μὲν ὅλον τὸ σῶμα, ξηρότατον δὲ τὸ δέρμα. τὸ γὰρ δὴ ὄστρακον αὐτοῖς, οἷόν περ ἡμῖν τὸ δέρμα. καὶ ἡ προσηγορία δ' ἐντεῦθεν, ὀστρακοδέρμων ἁπάντων τῶν τοιούτων ζώων ὀνομασθέντων, ἐκ τοῦ τὸ δέρμα παραπλήσιον αὐτοῖς εἶναι τῷ ὀστράκῳ. καὶ τὰ μαλακόστρακα δέ, καθάπερ ἀστακοὶ, καὶ κάραβοι, καὶ καρκῖνοι, ξηρὸν μὲν ἔχει τὸ δέρμα, τὴν δ' ἄλλην ἅπασαν κρᾶσιν ὑγράν. καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο πολλάκις αἴτιον ὑπάρχει τοῖς ζώοις τῆς ἐν ταῖς σαρξὶν ὑγρότητος, ὅτι πᾶν αὐτοῖς

corporis temperamento ex indiciis, quae in cute tantum spectantur, judicium ferre sunt ausi. Neque enim, si dura cutis est, necessario siccum est animans, sed fieri potest, ut tantum cutis sic sit affecta: sed nec si nigra haec hirtave est: simili modo, nec si mollis haec depilisve est, humidum ex necessitate totum est animal: verum, si per totum aequabiliter est attemperatum, ratio est, ut, qualis sit cutis, talis sit et reliquarum partium unaquaeque: sin inaequaliter, non item: quippe ostreorum totum corpus humidissimum est, cutis ipsa siccissima. Est enim iis qua teguntur testa, cujusmodi est nobis cutis, atque hinc illis est nomen: ὀστρακόδερμα enim nominantur omnia ejusmodi animantia: propterea quod cutis eis ostraco, id est testae, assimilis est. Jam μαλακόστρακα, id est quae molli testa integuntur, veluti marinae locustae et gammari et cancri, cutem quidem habent siccam, reliquam universam temperiem humidam: immo vero illud ipsum humiditatis in carne nonnunquam animalibus causa est, quod siccam terrenam-

τὸ ξηρὸν καὶ γεῶδες ἡ φύσις ἀποτίθεται πρὸς τὸ δέρμα. μὴ τοίνυν μήθ᾽, ὅτι ξηρὸν τοῦτο τοῖς ὀστρέοις, εὐθέως καὶ τὴν σάρκα νομιστέον ὑπάρχειν ξηρὰν, μήθ᾽, ὅτι πλαδαρὰ καὶ μυξώδης, ἤδη τοιοῦτο ὑποληπτέον εἶναι καὶ τὸ δέρμα. δίκαιον γὰρ, ἕκαστον τῶν μορίων ἐξ ἑαυτοῦ γνωρίζεσθαι. ταῦτά τε οὖν ἁμαρτάνουσιν οἱ τὰ περὶ κράσεων ἡμῖν ὑπομνήματα καταλελοιπότες· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι μηδὲ μέμνηνται τοῦ πρὸς Ἱπποκράτους ὀρθότατα παρῃνημένου· τοῦ δεῖν ἐπισκέπτεσθαι τὰς μεταβολὰς, ἐξ οἵων εἰς οἷα γίγνεται. πολλάκις γὰρ τὰ παρόντα γνωρίσματα τῆς ἔμπροσθεν κράσεώς ἐστιν, οὐ τῆς νῦν ὑπαρχούσης τῷ σώματι. φέρε γὰρ, εἴ τις ἐτῶν γεγονὼς ἑξήκοντα δασὺς ἱκανῶς εἴη, μὴ διότι νῦν ἐστι θερμὸς καὶ ξηρὸς, ἀλλ᾽ ὅτι πρόσθεν μὲν τοιοῦτος ἐγένετο, ὑπομένουσι δ᾽ αἱ τότε γεννηθεῖσαι τρίχες, ὥσπερ ἐν τῷ θέρει πολλάκις αἱ κατὰ τὸ ἔαρ ἀναφυεῖσαι βοτάναι. τισὶ μὲν γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ καὶ κατὰ βραχὺ συνέβη τῆς ἄγαν ἐκείνης (79) ἀπαλλαγῆναι δασύτητος, ἐκπιπτουσῶν ἐκ τῆς ἄκρας ξηρότητος τῶν τριχῶν· ἐνίοις δὲ

que portionem natura his univerfam circa cutem reponit. Non eft igitur putandum, nec, quod cutis oftreis ficca eft, illico carnem quoque effe ficcam: nec, quod haec perhumida mucofaque eft, jam cutem quoque ejusmodi effe: quippe aequum eft quamque particulam ex fe ipfa dignofci. Ergo tum in his peccant ii, qui commentarios de temperamentis nobis reliquerunt, tum quod id omittunt, quod Hippocrates rectiffime admonuit, fpectandum effe, ex quibus in quae mutationes fiant: fit enim non raro, ut praefentes notae prioris temperamenti fint, non ejus, quod in corpore nunc habetur: veluti fi quis annos natus fexaginta denfo pilo fit, non quod calidus et ficcus nunc fit, fed quod antea talis fuerit. Confiftunt autem ei prius geniti pili ad eum modum, quo herbae, quae vere funt enatae, nonnunquam perfeverant aeftate. Aliis enim fpatio et paulatim contingit a plurimo illo hirto mutari, labentibus fcilicet prae nimia ficcitate pilis: aliis diutiffime pili per-

ἄχρι πλείστου παραμένουσιν, οἷς ἂν μήτ᾽ ἀποξηραίνωνται ἱκανῶς ἐπὶ προήκοντι τῷ [73] χρόνῳ, καὶ τὴν πρώτην ἔκφυσιν αἱ τρίχες αὐτοῖς ἰσχυρὰν ποιήσωνται δίκην φυτῶν ἀκριβῶς ἐνεῤῥιζωμένων τῇ γῇ. μὴ τοίνυν, εἰ δασύς τις ἱκανῶς ἐστιν, εὐθὺς τοῦτον οἰώμεθα μελαγχολικὸν ὑπάρχειν, ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἀκμάζων, οὔπω τοιοῦτον· εἰ δὲ παρακμάζων, ἤδη μελαγχολικόν· εἰ δὲ γέρων, οὐκ ἔτι. γίνονται γὰρ αἱ μελαγχολικαὶ κράσεις ἐκ συγκαύσεως αἵματος. οὐ μὴν, ἐπειδὰν ἄρξηται τοῦτο πάσχειν, εὐθὺς καὶ κατοπτᾶται τελέως. ἀλλ᾽ ἐν τάχει μὲν ἱκανῶς ἔσται δασὺς ὁ θερμὸς καὶ ξηρὸς, εἴ γε μεμνήμεθα τῶν ἔμπροσθεν λόγων, οὐκ εὐθέως δὲ μελαγχολικός. ἡ γὰρ τοῦ δέρματος πύκνωσις, εἴργουσα τῶν παχυτέρων περιττωμάτων τὴν διέξοδον, ἀναγκάζει συγκαίεσθαι κατὰ τὰς ἄκρως θερμὰς κράσεις, ὥστε τοιοῦτο αὐτοῖς ὑπάρχειν ἤδη τὸ περίττωμα τὸ φῦον τὰς τρίχας, οἷον ἐν τοῖς ἀγγείοις ἔσεσθαι μέλλει, προελθόντος τοῦ χρόνου. καὶ ταῦτ᾽ οὖν ἡμέληται τοῖς ἔμπροσθεν, ἔτι τε πρὸς τούτοις, ἐπειδὰν

manent, utique qui nec in processu temporis admodum siccantur, et a principio valentem habuerunt originem arborum ritu, quarum radices in terra valenter comprehenderunt. Ne igitur, si quem pilosum admodum videas, hunc statim melancholicum putes: sed, si quidem floret adhuc aetas, nondum esse talem: sin jam declinat, melancholicum aestima: at si senex est, non item: fiunt namque melancholica temperamenta ex sanguinis adustione: caeterum cum id pati incipit, non etiam statim est percoctus. Verum hirtus abunde, qui calidus et siccus est, celeriter erit (si modo eorum, quae proposita sunt, meminimus), non illico melancholicus: quippe cutis densitas, crassiorum excrementorum transitum remorans, in temperamentis, quae calida in summo sunt, comburi ea cogit. Ita fit, ut tale iis nunc sit excrementum, quod pilos creat, quale olim procedente tempore in vasis sanguinis est futurum. Tum haec igitur omissa prioribus sunt, tum praeter haec, quod ex

ἐκ τῆς φύσεως τῶν περιττωμάτων ἀδιορίστως περὶ τῶν κράσεων ἀποφαίνωνται. νομίζουσι γὰρ ἀνάλογον ἔχειν τὰς κράσεις τῶν μορίων τῇ φύσει τῶν περιττωμάτων. τὸ δὲ οὐχ ὅλον ἀληθές ἐστιν, ἀλλ' ἐγχωρεῖ ποτε περιττώματα μὲν ἀθροίζεσθαι φλεγματώδη, ὑγρὸν δὲ οὐκ εἶναι τὸ μόριον, ἀλλὰ ψυχρὸν μὲν ἐξ ἀνάγκης, ὑγρὸν δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης· ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ ξηρὸν εἶναι. τὸ δ' ἀπατῆσαν αὐτοὺς εὐφώρατον. οὐ γὰρ ἐνόησαν, ὡς ἐκ τῶν σιτίων, καὶ οὐκ ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ἡμῶν γίγνεται τὸ φλέγμα. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν, εἰ μὴ κρατῆσάν ποτε τὸ σῶμα τῶν προσενεχθέντων σιτίων, ὑγρῶν, εἰ τύχοι, τὴν φύσιν ὑπαρχόντων, ὅμοιον αὐτοῖς ἀποτελέσει καὶ τὸ περίττωμα. μὴ τοίνυν ὑπολαμβανέτωσαν, ὥσπερ τὸ σῶμα ξηρὸν, οὕτω καὶ τὸ περίττωμα δεῖν ξηρὸν εἶναι. εἰ γάρ τις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο τῇ κράσει ξηρότερός τε καὶ ψυχρότερος, οὐ μελαγχολικός ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ φλεγματικὸς τοῖς περιττώμασιν. εἰ δ' ἐκ μεταπτώσεως ἐγένετο ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, ἐξ ἀνάγκης ὁ τοιοῦτος εὐθὺς ἤδη

natura excrementorum indefinite de temperamentis pronunciant: putant enim, particularum temperiem fimilem effe excrementorum naturae. Id vero usquequaque verum non eft: fed fieri interim poteft, ut pituitofa excrementa colligantur, nec tamen humida fit particula, immo frigida omnino, humida vero non omnino, quippe cum ficcam quoque effe liceat. Quod autem eis impofuit, facile animadvertitur. Non enim norunt, quod ex cibis, nequaquam ex ipfo corpore noftro pituita fit. Quare nihil miri eft, fi, ubi ingeftos cibos, qui humidi fortaffe natura fint, corpus non vincit, fimile his ipfum quoque excrementum creet. Non eft igitur quod opinentur, tanquam corpus ficcum eft, itidem excrementum quoque effe ficcum. Etenim fi quis ab initio ficciore frigidioreque temperamento ftatim fuit, is non melancholicus eft, fed utique pituitofus ab excrementis. Quod fi ex habitus mutatione frigidus ficcusque eft redditus, neceffario hic talis jam melancho-

καὶ μελαγχολικός ἐστιν· οἷον εἴ τις ἔμπροσθεν θερμος καὶ ξηρὸς ἐκ συγκαύσεως τοῦ αἵματος ἐγέννησε πλείστην τὴν μέλαιναν χολήν. οὗτος γοῦν ἐστιν ὁ πρὸς τῷ ξηρος εἶναι καὶ ψυχρὸς εὐθὺς καὶ μελαγχολικὸς ὑπάρχων. εἰ δ' ἀπ' ἀρχῆς εἴη ψυχρὸς καὶ ξηρὸς, ἡ μὲν ἕξις τοῦ σώματος τούτῳ λευκὴ καὶ μαλακὴ καὶ ψιλὴ τριχῶν, ἄφλεβος δὲ καὶ ἄναρθρος καὶ ἰσχνὴ καὶ ἁπτομένοις ψυχρὰ, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος ἄτολμον καὶ δειλὸν καὶ δύσθυμον, οὐ μὴν μελαγχολικά γε τὰ περιττώματα. ταῦτά γε οὖν ἅπαντα διαμαρτάνουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἐκ τοῦ τῶν οἰκείων μὲν ἀποχωρῆσαι γνωρισμάτων, ἐπὶ δὲ τὰ συμβεβηκότα μὴ διὰ παντὸς, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολυ, μεταβῆναι. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ τὸ θερμαῖνον ἡγοῦνται πάντως ξηραίνειν. ἔγνωκα γὰρ ἔτι τοῦτο προσθεὶς οἷον κορωνίδα τε καὶ κεφαλὴν τῷ λόγῳ παντὶ, καταπαύειν ἤδη τὸ δεύτερον γράμμα. θερμὸν γοῦν ὕδωρ ἐπαντλοῦντες ἑκάστοτε τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις, εἶθ' ὁρῶντες αὐτῶν ἐκκενουμένην τὴν ὑγρότητα, προφανῶς οἴονται δείκνυσθαι τὸ ξηραίνεσθαι πάντη προς θερμασίας, οὐκ

licus eft: verbi gratia, fi quis ante calidus et ficcus ex fanguine urendo plurimam generavit atram bilem: eft enim is, praeterquam quod ficcus eft et frigidus, protinus etiam melancholicus. Sin a principio frigidus et ficcus fuit, habitus quidem corporis ejus albus, mollis, depilis, venis articulisque parum expreffis, gracilis et tangenti frigidus, animus vero minime audax, et timidus, et triftis: non tamen excrementa huic melancholica funt. In his igitur omnibus peccant plerique medicorum ex eo, quod proprias notas refpuunt, atque ad ea, quae non perpetuo, fed frequenter accidunt, convertuntur. Ejusdem erroris occafione, et quod excalfacit, id etiam ficcare omnino putant: hoc enim adhuc veluti coronide ac capite univerfo fermoni addito, fecundum jam librum finire ftatui. Quippe phlegmone obfeffas partes calida frequenter perfundentes aqua, atque ita vacuari ab iis humorem cernentes, clare indicatum arbitrantur, ficcitatem omnino calori fuccedere:

εἰ μετὰ ξηρότητος μόνον, ἀλλ' εἰ καὶ μεθ' ὑγρότητος εἴη. ἔστι δ' οὐ ταὐτὸ, ἢ κενῶσαί τινος ὑγρότητα παρεσπαρμένην ἔν τισι χώραις, ἢ ξηροτέραν ἀπεργάζεσθαι τὴν οἰκείαν κρᾶσιν. ἀνώμαλος γάρ τις ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις γίνεται δυσκρασία, τῶν μὲν ὁμοιομερῶν σωμάτων οὔπω τῆς οἰκείας [74] ἐξεστηκότων φύσεως, ἀλλ' ἔτι μεταβαλλομένων τε καὶ ἀλλοιουμένων, ἐμπεπλησμένων δὲ τοῦ ῥεύματος ἁπάντων τῶν μεταξὺ χώρων. ἅπαντα οὖν, ὅσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ τὴν κρᾶσίν ἐστιν, προσαγόμενα τοῖς οὕτω διακειμένοις, ἐκκενοῖ μὲν τὸ περιττὸν ἐκεῖνο, τὸ τὰς μεταξὺ χώρας τῶν ὁμοιομερῶν κατειληφός· αὐτὰ δὲ τὰ σώματα τοσούτου ἀποδεῖ τοῦ ξηραίνειν, ὥστε καὶ προσδίδωσιν αὐτοῖς ὑγρότητα. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς ὧδ' ἔχει. δεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἀποδείξεως, ἣν μακροτέραν τε εἶναι νομίζων, ἢ ὥστε προσγράφεσθαι κατὰ τόνδε τὸν λόγον, ἔτι δὲ ἀκροατοῦ δεομένην ἐπισταμένου περὶ φαρμάκων δυνάμεως, ἀναβάλλομαι τό γε νῦν

neque id modo ubi cum ficcitate, verum etiam ubi cum humore eft conjunctus. Caeterum non eft idem, vel vacuaffe ab aliquo humorem, qui locis quibusdam fit difperfus, vel propriam particulae alicujus temperiem ficciorem reddidiffe. Siquidem inaequalis quaedam in iis, quae phlegmone laborant, partibus intemperies eft, fimilaribus fcilicet corporibus a propria natura nondum emotis, fed affidue adhuc in mutatione atque alteratione verfantibus, omnibus nimirum interpofitis inter eas fpatiolis fluxione refertis: quaecunque igitur calida humidaque temperie funt, cum fic affectis admoventur, ipfa quidem fupervacanea, quae media fimilarium fpatia occuparunt, evocant: corpora tamen ipfa tantum abeft ut ficcent, ut etiam illis humorem adjiciant. Ac ipfa quidem veritas ita fe habet, demonftrationem tamen evidentem dicta defiderant: verum eam cum longiorem exiftimem, quam ut huic libro inferatur, et auditorem defideret, qui medicamentorum facultatis fit non ignarus, in praefens differo. Caeterum ubi in

διελθεῖν. ἀλλ' ἐπειδὰν τὸν τρίτον τοῦτον λόγον τὸν περὶ κράσεων ἅπαντα διέλθω, καὶ δείξω περὶ τῶν κατὰ δύναμιν ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν καὶ θερμῶν καὶ ξηρῶν ἅπασαν τὴν μέθοδον, ἐφεξῆς οὕτω βιβλίον ἕτερον ὅλον ὑπὲρ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας ἔγνωκα γράψασθαι. τελειωθήσεται γὰρ ἅπας ἡμῖν ὁ περὶ κράσεων λόγος, εἴς τε τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον οὐ σμικρὰς ἀφορμὰς παρέξει.

tertio fequenti libro de omni temperamentorum genere tractavero, ac de iis, quae poteftate calida, frigida, humida ficcaque funt, omnem methodum indicavero, mox integrum alium libellum fcribere de inaequali intemperie decrevi. Quippe fic abfolvetur a nobis universa de temperamentis difceptatio, tum ad libros de medicamentis, tum ad medendi methodum non parum allatura commodi.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ed. Chart. III. [75.] Ed. Baf. I. (79.)

Κεφ. α'. Ὅτι μὲν οὖν ἕκαστον τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν ἢ τῷ τὴν ἄκραν δεδέχθαι ποιότητα τοιοῦτο εἶναί φαμεν, ἢ ἐπικρατήσει τινὸς ἐξ αὐτῶν, ἢ πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς παραβάλλοντες, ἢ πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἐπιτυχόντων, ἔμπροσθεν εἴρηται. δέδεικται δὲ καὶ ὡς ἄν τις μάλιστα δύναιτο διαγινώσκειν ἀκριβῶς αὐτά. λοιπὸν δ' ἂν εἴη περὶ τῶν δυνάμει τοιούτων ἐπελθεῖν, αὐτὸ πρότερον ἐξηγησαμένοις τοὔνομα, τί ποτε σημαίνει, δυνάμει. σύντομος δὲ καὶ ῥᾴστη καὶ σαφὴς ἡ ἐξήγησις. ὃ γὰρ ἂν

GALENI DE TEMPERAMENTIS LIBER TERTIVS.

Cap. I. Quod itaque actu calidorum, frigidorum, humidorum et ficcorum unumquodque tale effe dicatur, vel quod fummam habeat ejusmodi qualitatem, vel quod vincat in eo qualitatum aliqua, vel quod ad cognati generis mediocre aliquid, vel ad unum quodlibet a nobis fit collatum, prius eft traditum. Monftratum praeterea eft, quemadmodum ea quis agnofcere exacte poffit. Reliquum eft, ut de iis, quae talia poteftate funt, differamus, fi tamen prius explicuerimus, quid ipfo poteftatis nomine fignificetur. Eft autem brevis ejus et facillima et clara explicatio. Quippe quod, quale

ὑπάρχῃ μὲν μηδέπω τοιοῦτο, οἷον λέγεται, πέφυκε δὲ γενέσθαι, δυνάμει φαμὲν ὑπάρχειν αὐτό· λογικὸν μὲν τὸν ἄρτι γεγενημένον ἄνθρωπον, πτηνὸν δὲ τὸν ὄρνιθα, καὶ θηρατικὸν τὸν κύνα, ταχὺν δὲ τὸν ἵππον· ὅπερ ἔσεσθαι πάντως ἕκαστον αὐτῶν μέλλει, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμποδὼν αὐτῷ γενομένου, τοῦθ᾽ ὡς ὂν ἤδη λέγοντες. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δυνάμει πάντα ταῦτά φαμεν ὑπάρχειν, οὐκ ἐνεργείᾳ. τέλειον μὲν γάρ τι καὶ ἤδη παρὸν ἡ ἐνέργεια· τὸ δυνάμει δὲ ἀτελές τι καὶ μέλλον ἔτι, καὶ οἷον ἐπιτήδειον μὲν εἰς τὸ γενέσθαι, μηδέπω δὲ ὑπάρχον, ὃ λέγεται. οὔτε γὰρ τὸ βρέφος λογικὸν ἤδη, ἀλλ᾽ ἔσεσθαι μέλλει, οὔθ᾽ ὁ γεγενημένος ἄρτι κύων ἤδη θηρατικός. [76] ὅ γε μὴ βλέπων μηδέπω, τῷ δύνασθαι δ᾽, εἰ τελειωθείη, θηρᾶν οὕτως ὀνομάζεται. κυριώτατα μὲν οὖν ἐκεῖνα μόνα δυνάμει λέγομεν, ἐφ᾽ ὧν ἡ φύσις αὐτὴ πρὸς τὸ τέλειον ἀφικνεῖται, μηδέ τινος τῶν ἔξωθεν ἐμποδὼν αὐτῇ γενομένου. ἤδη δὲ καὶ ὅσαι

dicitur, tale nondum eſt, ſed poteſt tale eſſe, id hoc eſſe poteſtate dicimus: hominem, verbi gratia, qui modo natus fuit, rationalem: et avem volatilem: et canem venaticum: et equum celerem: ſcilicet quod eorum unumquodque futurum omnino eſt, ſi nihil id extrinſecus impediat, hoc, ceu jam id ſit, appellantes: unde, arbitror, haec eſſe poteſtate, non actu, dicimus. Perfectum namque aliquid eſt ac jam praeſens ipſa energia ſive quod actu eſt; quod vero poteſtate eſt, imperfectum et adhuc futurum. atque ut fiat quidem id, quod dicitur, veluti aptum, non tamen adhuc eſt. Siquidem nec infans rationalis jam eſt, ſed talis futurus: nec, qui modo editus eſt canis, jam venator, qui ſcilicet adhuc non videat, ſed quod venari queat, ſi ad juſtum perveniat incrementum, ſic nominatur. Ac maxime quidem proprie ſola ea poteſtate eſſe dicimus, in quibus natura ipſa ſuopte impetu ad abſolutionem venit, utique ſi nihil ei extrinſecus impedimento ſit: praeterea quaecunque eorum, quae fiunt, continentes ma-

προσεχεῖς ὕλαι τῶν γινομένων εἰσίν. οὐδὲν δὲ διοίσει προσεχῆ λέγειν, ἢ οἰκείαν, ἢ ἰδίαν, ἐξ ἁπάντων γὰρ αὐτῶν δηλοῦται τὸ πλησίον, καὶ μὴ διὰ μέσης ἄλλης μεταβολῆς, οἷον εἰ τὸ αἷμα δυνάμει σάρκα προσαγορεύοις, ἐλαχίστης μεταβολῆς δεόμενον εἰς σαρκὸς γένεσιν. οὐ μὴν τό γ' ἐν τῇ γαστρὶ πεπεμμένον σιτίον ὕλη προσεχὴς σαρκὸς, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ αἵματος· ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ μάζα, καὶ ὁ ἄρτος ἐπιπλέον ἀποκεχώρηκε. (80) τριῶν γὰρ δεῖται μεταβολῶν εἰς σαρκὸς γένεσιν. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα πάντα δυνάμει λέγεται σὰρξ καὶ πρὸ τούτων πῦρ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἡ τούτων αὐτῶν ὕλη κοινή. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα καταχρωμένων ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον λέγεται. ὁ δὲ πρῶτος τρόπος ὁ κυριώτατός ἐστι τῶν δυνάμει τόδε τι λεγομένων ὑπάρχειν ἐφεξῆς δὲ ὁ κατὰ τὴν οἰκείαν ὕλην, οἷον εἰ τὴν ἀναθυμίασιν τὴν καπνώδη φλόγα λέγεις ὑπάρχειν, ἢ τὸν ἀτμὸν ἀέρα δυνάμει. λέγεται δέ ποτε τὸ δυνάμει καὶ τῷ κατὰ

teriae sunt. Nec refert, continentes an convenientes an proprias dicas, quippe cum ex his omnibus indicetur quod propinquum est, quodque nec alia intercedente mutatione sic dicitur: verbi gratia, cum sanguinem potestate carnem appellas, quoniam minimam mutationem ad carnis generationem requirat. At non qui in ventriculo habetur concoctus cibus, continens carnis materia est: sed prius sit sanguis oportet. Longius etiam absunt maza et panis, quippe quae, ut caro fiant tres sui mutationes requirant: caeterum haec quoque omnia potestate caro dicuntur: etiam ante haec ignis aër, aqua et terra: etiam horum ipsorum communis materia. Atque haec quidem omnia magis minusve abusive loquentibus nobis dicuntur. Primus autem modus eorum, quae potestate esse aliquid dicuntur, maxime est proprius. Proximus huic est eorum, quae sunt propinqua materia, veluti si fumidam exhalationem flammam esse aut halitum aërem potestate dixeris. Dicuntur autem aliquando potestate esse et quod ei, quod

Ed. Chart. III. [76.] Ed. Baf. I. (80.)

συμβ βηκος ἀντιδιαιρούμενον, οἷον εἰ τὴν ψυχρολουσίαν ἐπ᾽ εὐσάρκου νέου θερμαίνειν τις φαίη τὸ σῶμα, κατὰ συμβεβηκος οὐν οἰκείᾳ δυνάμει. κατὰ τοσούτους δὴ τρόπους καὶ τὰ δυνάμει ψυχρὰ καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ καὶ θερμὰ λεχθήσεται καὶ ζητήσειαι δεόντως, τί δήποτε καστόριον, ἢ εὐφόρβιον, ἢ πύρεθρον, ἢ στρουθίον, ἢ νίτρον, ἢ μίσυ θερμὰ λέγομεν, ἢ θριδακίνην, ἢ κώνειον, ἢ μανδραγόραν, ἢ σαλαμάνδραν, ἢ μήκωνα ψυχρά· πότερον τοῖς εἰρημένοις τρόποις ὑποπέπτωκεν, ἢ κατ᾽ ἄλλον τινὰ λέγεται, μηδέπω δ᾽ εἰρημένον. ἄσφαλτος μὲν γὰρ καὶ ῥητίνη καὶ στέαρ, ἔλαιόν τε καὶ πίττα, δυνάμει θερμὰ, διότι ῥᾳδίως ἐνεργείᾳ γίνεται θερμά· καὶ γὰρ ἐκφλογοῦται τάχιστα, καὶ τοῖς σώμασιν ἡμῶν προσαγόμενα θερμαίνει σαφέστατα. χαλκῖτις δὲ καὶ μίσυ καὶ νάπυ καὶ νίτρον, ἄκορόν τε καὶ μαῖον, καὶ κόστος, καὶ πύρεθρον, ἡμῖν μὲν προσαγόμενα θερμὰ φαίνεται, τὰ μὲν αὐτῶν μᾶλλον, τὰ δ᾽ ἧττον, οὐ μὴν ἐκφλογοῦσθαι πέφυκεν. ἢ οὖν παραλογίζονται σφᾶς αὐτοὺς οἱ

ex accidenti dicitur, ex adverſo poſitum, ut ſi carnoſi quis juvenis in frigida lavationem corpus ejus ex accidenti, non ex propria poteſtate, calfacere dicat. Ergo tot modis etiam poteſtate calida, frigida, humida et ſicca dicentur. Dubitabitur quoque non abſurde, cur caſtoreum, vel euphorbium, vel pyrethrum, vel ſtruthion, vel nitrum, vel miſy calida eſſe dicamus: rurſus lactucam, vel cicutam, vel mandragoram, vel ſalamandram, vel papaver frigida: utrumne ſub praedictis jam modis comprehendantur, an alia quapiam ratione dicantur, quae dicta nondum ſit. Bitumen namque, reſina et ſevum et oleum et pix calida poteſtate ſunt, quod utique energia calida celerrime ſiant, etenim celerrime inflammantur: praeterea, cum corporibus noſtris admoventur, ea manifeſtiſſime calfaciunt: at chalcitis, miſy, ſinapi, nitrum, acoron, meon, coſtus et pyrethrum, cum nobis ſunt admota, calefacere apta ſunt, alia magis, alia minus: non tamen ſunt idonea, quae in flammam vertantur. An igitur ſe ipſos fallunt, qui id

τοῦτο μόνον ἐπισκοποῦντες, εἰ μὴ ῥᾳδίως ἐκφλογοῦνται; ἐχρῆν γὰρ οὐχ οὕτως, ἀλλ' εἰ μὴ διανθρακοῦνται σκοπεῖν, ὡς οὐδὲν ἧττον φλογὸς ὁ ἄνθραξ πῦρ. ἀλλ' ἡ μὲν φλὸξ ἀέρος ἐκπυρωθέντος, ἢ τινος ἀερώδους σώματος, ὁ δ' ἄνθραξ γῆς, ἢ τινος γεώδους γίνεται. καὶ δὴ μέχρι μὲν τοῦδε συμφωνεῖν ὁ λόγος ἔοικεν ἑαυτῷ πάντη, φαίνεται γὰρ, ὅσα πυρὸς ἁπτόμενα φάρμακα ῥᾳδίως ἐκπυροῦται, ταῦτα καὶ ἡμᾶς θερμαίνοντα, πλὴν εἴ τι, διὰ τὸ παχυμερὲς εἶναι, μὴ παραδέξεται ῥᾳδίως εἴσω τὸ σῶμα. διορισθήσεται γὰρ ἐπὶ πλέον ὑπὲρ τούτων ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων δυνάμεως. ὅσα μέντοι σῶμα τὸ ἡμέτερον φαίνεται θερμαίνοντα, ταῦθ' ἑτοίμως ἐκπυροῦται. πῶς οὖν, φασὶν, ἁπτομένοις οὐ φαίνεται θερμά; τοῦτο δὲ οὐκ οἶδα τίνος ἕνεκα λέγουσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐνεργείᾳ τε καὶ ἤδη θερμὸν ἐλέγομεν ἕκαστον τῶν εἰρημένων ὑπάρχειν, ἦν ἂν δήπου θαυμαστὸν, ὅπως ἁπτομένων οὐ φαίνεται θερμά. νυνὶ δὲ, τῷ δύνασθαι γενέσθαι ῥᾳδίως θερμὰ, δυνάμει τὰ τοιαῦτα προσαγορεύσ-

ſolum aeſtimant, an aliqua non facile in flammam transmutentur? quos utique non ſic, ſed, an non vertantur in prunam, aeſtimare oportebat, cum ſit pruna ignis non minus quam flamma: hoc tamen diſcrimine, quod, aëre vel aëreo quopiam in ignem mutato, flamma; terra vel terrea re aliqua accenſa, fit pruna. At hactenus quidem conſentire ſecum ſermo omnino videtur: ſiquidem videntur medicamenta ea, quae, ubi ignem attigerint, facile accenduntur, nos quoque excalfacere, niſi ſi quod propter craſſitiem intra corpus non facile aſſumitur: (differetur enim de his latius in libris de medicamentorum viribus:) quaecunque tamen medicamenta noſtrum corpus excalfacere videntur, ea prompte vertuntur in ignem. At quomodo igitur, inquiunt, tangentibus non ſentiuntur calida? Hoc haud ſcio cur dicant: nam ſi energia ac jam nunc calidum eſſe praedictorum quidquam diceremus, profecto mirari liceret, quomodo tangentibus non appareant calida: nunc, quod poſſint facile calida eſſe, idcirco ea poteſtate talia vo-

μεν. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν πέπονθεν, εἰ μήπω θερμαίνει τοὺς ψαύοντας αὐτῶν. ὡς γὰρ οὐδὲ τὸ πῦρ αὔξεται, πρὶν ὑπ' αὐτοῦ νικηθέντα τὰ ξύλα μεταβληθῆναι, καὶ τοῦτο πάντως ἔν τινι χρόνῳ γίνεται· [77] κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὴν ἐν τοῖς ζώοις θερμασίαν, εἰ μὴ πρότερον ἀπ' αὐτῆς ἐκείνης τὰ φάρμακα μεταβληθῇ. καθ' ἕτερον μὲν γὰρ τρόπον ὁ παρὰ πυρὶ θαλπόμενος ἢ ἐν ἡλίῳ θερμαίνεται, καθ' ἕτερον δὲ ὁ ὑφ' ἑκάστου τῶν εἰρημένων φαρμάκων. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἐνεργείᾳ θερμὰ, τῶν φαρμάκων δὲ οὐδέν. οὔκουν οὐδὲ θερμαίνειν ἡμᾶς δύναται, πρὶν ἐνεργείᾳ γενέσθαι τοιαῦτα, τὸ δ' ἐνεργείᾳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν λαμβάνει, καθάπερ γε οἱ ξηροὶ κάλαμοι παρὰ τοῦ πυρός. οὕτω καὶ ξύλα ψυχρὰ μὲν ἅπαντα κατά γε τὴν αὐτῶν φύσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξηρότερά τε καὶ σμικρὰ ῥᾳδίως εἰς πῦρ μεταβάλλει, τὰ δ' ὑγρότερά τε καὶ μεγάλα χρόνου δεῖται πλείονος. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ τὰ φάρμακα πρῶτον μὲν εἰς μικρὰ καὶ λεπτὰ καταθραυσθῆναι δεῖται, δεύτερον δὲ χρόνῳ τινὶ, κἂν ἐλαχίστῳ, τοῖς σώμασιν ἡμῶν

camus. Itaque nihil miri, fi eos, qui ea tangunt, nondum calfaciant. Veluti enim nec ignis ipfe augetur prius, quam ab eo ligna fint mutata, quod aliquo temporis fpatio omnino fit, ita nec animantium calor a medicamentis, nifi illa prius ab ipfo fint mutata. Quippe alio genere calefit is, qui ab igne vel fole intepefcit, alio is, qui a praedictorum quovis medicamentorum: illa namque actu funt calida, medicamenta nequaquam: itaque nec calfacere nos valent prius, quam actu talia fiant: ac quod actu talia fint, id a nobis accipiunt, veluti ficci calami ab igne. Ita vero et ligna ex fua quidem natura frigida univerfa: fed quae ficciora funt et gracilia, ea facile mutantur in ignem: quae humidiora funt et craffa, fpatio egent majore. Nihil igitur miri eft, fi medicamenta quoque primum quidem in parva et tenuia frangi poftulant: fecundo loco, ut tempore aliquo, tametfi etiam minimo, corpori noftro, quo calida

ὁμιλῆσαι, πρὸς τὸ γενέσθαι θερμά. σὺ δ', εἰ μήτε καταθραύσας αὐτὰ, μήτε θερμήνας πρότερον, ἀξιοῖς ἤδη γενέσθαι θερμὰ, τί ποτε σημαίνει τὸ δυνάμει θερμὸν, ἐπιλελῆσθαί μοι δοκεῖς. ὡς οὖν ἐνεργείᾳ θερμὰ βασανίζεις αὐτά. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, εἰ θερμανθῆναι δεῖται πρότερον, ἵν' ἀντιθερμήνῃ. γίνεται γὰρ δὴ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν τῶν ξύλων εἰκόνα. τὴν γοῦν ἀποσβεννυμένην φλόγα διασώζει τε ἅμα καὶ αὔξει, θερμαινόμενα πρότερον ὑπ' ἐκείνης αὐτῆς. οὔκουν οὐδὲν ἀπεικός ἐστιν, οὐδὲ τὴν ἐν τοῖς ζώοις θερμασίαν οἷον τροφῇ τινι χρῆσθαι τοῖς τοιούτοις φαρμάκοις, ὡς τὸ πῦρ τοῖς ξύλοις. οὕτω γὰρ δὴ καὶ φαίνεται γινόμενον. εἰ δὲ κατεψυγμένῳ σώματι περιπάττοις ὁτιοῦν αὐτῶν, ἀκριβῶς λεπτὸν ἐργασάμενος, οὐδ' ὅλως θερμαίνεται. καὶ διὰ τοῦτο τρίβομεν ἐπὶ πλεῖστον τὰ κατεψυγμένα μόρια τοῖς τοιούτοις φαρμάκοις, ἅμα μὲν ἀνάπτοντες τῇ τρίψει θερμασίαν, ἅμα δ' ἀραιὸν ἐργασάμενοι τὸ τέως ὑπὸ τῆς ψύξεως πεπυκνωμένον, ἵνα τε εἴσω

fiant, fint adjuncta. Tu vero, fi ea nec comminuta nec prius calfacta, calida tamen jam fieri cenfes, quid fignificet, quod poteftate calidum dicimus, parum mihi meminiffe videris: fic enim ea exploras, tanquam energia fint calida. Sed nec illud mirum, fi, quo recalfaciant, calefieri ipfa prius poftulent, cum idem fieri cernatur et in lignorum exemplo: quippe haec vanefcentem alias morientemque flammam tum fervant, tum vero augent, dum ab hac ipfa prius calefiunt. Non eft igitur alienum, calorem, qui in animantibus habetur, ejusmodi medicamentis quafi alimento quodam uti, quemadmodum ignis utitur lignis, quippe id ita quoque fieri cernimus. Si vero perfrigerato corpori eorum quodvis quantumvis diligenter comminutum infpergas, prorfus non calefit. Proinde, quae refrigeratae partes funt, eas ejusmodi medicamentis plurimum perfricamus, una calorem perfricando excitantes, una rarum, quod prius frigore fuit denfum, reddentes, quo

δύη τὸ φάρμακον, καὶ ὁμιλοῦν τῷ συμφύτῳ τοῦ ζώου θερμῷ μεταβάλληταί τε καὶ θερμαίνηται. καὶ γὰρ εἰ μόριον αὐτοῦ τι σμικρότατον ἐνεργείᾳ κτήσαιτο τὴν θερμασίαν, εἰς ἅπαν οὕτω διαδίδωσι κατὰ τὸ συνεχὲς, ὡς εἰ καὶ τῆς δᾳδὸς ἅψαις τὸ ἄκρον ἀπὸ σμικροῦ σπινθῆρος· ἅπασαν γὰρ καὶ ταύτην ἐπινέμεται ῥᾳδίως τὸ πῦρ, οὐδὲν ἔτι τοῦ σπινθῆρος δεόμενον. ἕκαστον μὲν οὖν τῶν δυνάμει θερμῶν οὔπω μεν ἐν τῇ φύσει πλεονεκτοῦν ἔχει τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, πλησίον δὲ ἤδη τοῦ πλεονεκτεῖν ἐστιν, ὥστε βραχείας τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας δεῖσθαι πρὸς τὸ κρατῆσαι. καὶ ταύτην αὐτῷ ποτὲ μὲν ἡ τρῖψις ἱκανὴ παρέχειν ἐστὶ, ποτὲ δ' ἤτοι τὸ πῦρ, ἤ τι τῶν φύσει θερμῶν σωμάτων ἁπτόμενον. οὔκουν οὐδὲν θαυμαστὸν εἰπεῖν, διὰ τί τὰ μὲν εὐθὺς ἅμα τῷ ψαῦσαι τοῦ σώματος ἡμῶν ἀντιθερμαίνειν αὐτὸ πέφυκε, τὰ δὲ ἐν πλείονι χρόνῳ δρᾶν τοῦτο. καὶ γὰρ καὶ τῶν πλησιαζόντων τῷ πυρὶ τὰ μὲν εὐθὺς ἐξάπτεται, καθάπερ ἡ θρυαλλὶς, καὶ ἡ δᾲς ἡ λεπτὴ, καὶ ἡ πίττα,

fcilicet tum introrfum pharmacum penetret, tum naturali animantis calori conjunctum mutetur ac calefiat: quippe cujus fi particula quaepiam vel minima calorem energia concipiat, hunc deinde in totum per continuitatem porrigat, perinde ac fi ex parva fcintilla taedam fummam accendas, fiquidem hanc univerfam ignis depafcitur facile, nihilo amplius fcintillam requirens. Quicquid igitur poteftate calidum eft, huic nondum quidem in natura fua calidum frigido praepollet, fed in propinquo eft ut praepolleat, adeo ut brevem opem, quo vincat, extrinfecus requirat: hanc illi modo frictio abunde praeftare poteft, modo vel ignis, vel corporis alicujus natura calidi contactus. Non eft igitur tam arduum rationem reddere, quid caufae fit, cur alia protinus, ut corpus noftrum contigere, recalfacere id posfint, alia poft longius id efficere fpatium: quippe ex iis, quae igni appropinquant, alia ftatim accenduntur, veluti ellychnium et tenuis taeda et pix et ficcus cala-

καὶ ὁ κάλαμος ὁ ξηρὸς, τὰ δ', εἰ μὴ πολλῷ χρόνῳ πλησιάσειεν, οὐ νικᾶται, καθάπερ τὸ ξύλον τὸ χλωρόν. ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνο διελέσθαι δικαιότερον, οὗ τὴν μὲν ἀπόδειξιν ἐν τοῖς περὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐροῦμεν· ἐξ ὑποθέσεως δ' αὖ, ἕνεκα τῶν παρόντων, καὶ νῦν αὐτῷ χρησόμεθα, τέσσαρας εἰπόντες εἶναι παντὸς σώματος δυνάμεις οἰκείας, ἑλκτικὴν μὲν τῶν οἰκείων μίαν, ἑτέραν δὲ τὴν τῶν αὐτῶν καθεκτικὴν, καὶ τρίτην ἀλλοιωτικὴν, καὶ τετάρτην ἐπ' αὐταῖς τῶν ἀλλοτρίων ἀποκριτικὴν, εἶναί τε τὰς αὐτὰς δυνάμεις ὅλης τῆς οὐσίας ἑκάστου τῶν σωμάτων, ἣν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κεκρᾶσθαι φαμέν. [78] ἐπειδὰν δὲ κατὰ μίαν ἡντιναοῦν τῶν ἐν αὐτῇ ποιοτήτων τὸ σῶμα μεταβάλλῃ τὸ πλησιάζον, οὔτε καθ' ὅλην ἐνεργεῖν αὐτοῦ τηνικαῦτα τὴν οὐσίαν ὑποληπτέον, οὔτ' ἐξομοιωθῆναι δύνασθαι τὸ μεταβαλλόμενον· ὥστ' οὐδὲ θρέψειεν ἄν ποτε τὸ οὕτω μεταβληθὲν οὐδὲν τῶν μεταβαλλόντων. εἰ δ' ἐκεῖνο μεταβάλλοι, τοῦτ' ἔστι καθ' ὅλην ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν ἐνεργήσαι, ἐξομοιώσειεν ἂν οὕτως ἑαυτῷ, καὶ τραφείη πρὸς

mus: alia nifi diutius funt admota, non vincuntur, ficut viride lignum. Illud potius definiamus, cujus utique demonftratio, cum de naturalibus potentiis agemus, tradetur: ex hypothefi nunc quoque propofitorum caufa eo utemur, quatuor nimirum dicentes omnis corporis proprias facultates effe, unam familiarium tractricem, alteram eorum omnium retentricem, tertiam alteratricem; et quartam poft has, quae alieni fit fegregatrix: easdemque facultates effe totius in quovis corpore fubftantiae, quam etiam conftare ex calido, frigido, humido et ficco inter fe mixtis dicimus. Ubi igitur corpus una qualibet earum, quas in fe habet, qualitatum corpus, quod fibi admovetur, demutat, nec ipfum hoc tota fubftantia fua exiftimandum eft agere: nec, quod ab ipfo mutatur, poffe ei affimilari: quare nec unquam nutriet, quod ita mutatum eft, id, quod fe mutavit: et fi illud admodum mutet, id eft fi tota fubftantia operetur, utique tum fibi affimilabit id, quod mutatur, tum ab eo

Ed. Chart. III. [78.] Ed. Baf. I. (80. 81.)

τοῦ μεταβληθέντος. οὐδὲ γάρ ἄλλο τι θρέψις ἐστὶ παρὰ τὴν τελείαν ὁμοίωσιν.

Κεφ. β΄. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο διώρισται, πάλιν ἐκεῖθεν ἀρκτέον τοῦ λόγου. τῶν ζώων ἕκαστον οἰκείαις τρέφεται τροφαῖς· οἰκεία δ᾽ ἐστὶν ἑκάστῳ τροφὴ, πᾶν ὅ τι ἂν ἐξομοιωθῆναι (81) δύνηται τῷ τρεφομένῳ σώματι. χρὴ τοίνυν ὅλην την οὐσίαν τοῦ τρέφοντος ὅλῃ τῇ τοῦ τρεφομένου φύσει κοινωνίαν τέ τινα καὶ ὁμοιότητα κεκτῆσθαι, πάντως οὐκ ὀλίγης οὐδ᾽ ἐνταῦθα τῆς κατὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὑπαρχούσης ἐν αὐτοῖς διαφορᾶς. τα μὲν γὰρ μᾶλλον οἰκεῖά τέ ἐστι καὶ ὅμοια, τὰ δ᾽ ἧττον, ὥστε καὶ τῆς κατεργασίας τὰ μὲν ἰσχυροτέρας τε καὶ πολυχρονιωτέρας, τὰ δ᾽ ἀσθενεστέρας τε ἅμα καὶ ὀλιγοχρονιωτέρας προσδεῖται. τὸ μὲν οὖν ὀρνίθειον κρέας ἐλάττονος, τὸ δὲ χοίρειον πλείονος, τὸ δὲ βόειον ἔτι πλείονος. ἐλαχίστης δὲ δεῖται μεταβολῆς εἰς ἐξομοίωσιν οἶνος, ὅθεν καὶ τρέφει, καὶ ῥώννυσι τάχιστα. πάντως μὲν οὖν καὶ τοῦτον ὁμιλῆσαι χρὴ τοῖς πεπτικοῖς ὀργάνοις, γαστρί τε καὶ ἥπατι καὶ φλεψὶν, ἐν οἷς προκατερ-

nutrietur: neque enim aliud nutritio eft, quam affimilatio perfecta.

Cap. II. Quoniam autem hoc definitum eft, deinde rurfus incipiendum. Omne animal conveniente fibi nutritur alimento, conveniens autem cuique alimentum eft, quicquid affimilari corpori, quod nutritur, poteft. Oportet igitur toti nutrientis fubftantiae cum tota nutriti natura communio aliqua fimilitudoque fit, prorfus hic quoque non parvo exceffus defectusque fubfiftente in ipfis difcrimine, cum alia magis confentientia fimiliaque fint, alia minus. Proinde etiam alia conficiendi opere valentiore ac diuturniore, alia minore ac breviore egent: avium caro minore, fuilla majore, bubula etiam hac majore. Vinum vero, ut affimiletur, mutationem defiderat minimam: quo fit, ut tum nutriat, tum roboret celerrime: porro id quoque in concoquendi inftrumentis, ventriculo, jecinore et venis, prorfus aliquandiu moram traxerit oportet, in quibus fcilicet

γασθεὶς τρέφειν ἤδη δύναται τὸ σῶμα· πρὶν δὲ τῆς ἐν τούτοις μεταβολῆς ἐπιτυχεῖν, οὐχ οἷόν τ᾿ αὐτὸν τροφὴν ζώου γενέσθαι, κἂν εἰ δι᾿ ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικείμενος ἔξωθεν εἴη τῷ σώματι. πολὺ δέ τι μᾶλλον ἄρτος ἔξωθεν ἐπικείμενος, ἢ τεῦτλον, ἢ μάζα, τρέφειν ἀδύνατον. τὰ μὲν οὖν ὁμοιούμενα πάντη τροφαί· τὰ δ᾿ ἄλλα σύμπαντα φάρμακα καλεῖται. διττὴ δὲ καὶ τούτων ἡ φύσις. ἢ γὰρ οἷα προσελήφθη διαμένοντα, νικᾷ καὶ μεταβάλλει τὸ σῶμα, καθ᾿ ὃν τρόπον ἐκεῖνο τὰ σιτία, καὶ ταῦτα πάντως φάρμακα δηλητήριά τε καὶ φθαρτικὰ τῆς τοῦ ζώου φύσεώς ἐστιν· ἢ μεταβολῆς ἀρχὴν παρὰ τοῦ σώματος λαβόντα, σήπεται τοὐντεῦθεν ἤδη καὶ διαφθείρεται, κἄπειτα συνδιαφθείρει τε καὶ σήπει τὸ σῶμα. δηλητήρια δέ ἐστιν ἔτι καὶ ταῦτα. τρίτον δ᾿ ἐστὶν ἐπ᾿ αὐτοῖς εἶδος φαρμάκων, τῶν ἀντιθερμαινόντων μὲν τὸ σῶμα, κακὸν δ᾿ οὐδὲν ἐργαζομένων. καὶ τέταρτον, ὅσα καὶ ποιοῦντά τι, καὶ πάσχοντα,

praeparatum nutrire corpus jam queat: ante vero, quam in his ſit demutatum, fieri non poteſt, ut animalis corpori ſit nutrimentum, etiamſi per totum diem ac noctem extrinſecus ſuper corpus ſit impoſitum. Multoque minus panis vel beta vel maza foris impoſita nutriat. At quae quidem aſſimilant, omnia nutrimenta vocantur: reliqua omnia medicamenta. Eſt porro et horum natura duplex: quippe vel cujusmodi ſunt aſſumpta, ejusmodi etiam permanentia vincunt mutantque corpus ad eum modum, quo id cibos: atque haec prorſus tum venenoſa, tum naturae animalis corruptricia pharmaca ſunt: vel mutationis initium ab animalis corpore conſequuta, deinceps jam putreſcunt ac corrumpuntur: deinde corpus quoque una corrumpunt ac putreſaciunt: ſunt autem haec quoque venenoſa. Eſt his etiam amplius tertia medicamentorum ſpecies, eorum nimirum, quae corpus recalfaciunt quidem, mali tamen nihil afferunt. Eſt et quarta eorum ſpecies, quae et agunt et

νικᾶται τῷ χρόνῳ, καὶ τελέως ἐξομοιοῦται. συμπέπτωκε δὲ καὶ τούτοις, ἅμα τε φαρμάκοις εἶναι καὶ τροφαῖς. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν, εἰ βραχείας ἀφορμῆς ἔνια λαβόμενα μεγίστην ἐκτροπὴν ἴσχει τῆς ἀρχαίας φύσεως. ὁρᾶται γοῦν καὶ τῶν ἔξω πολλὰ τοιαῦτα. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐπὶ τῆς Ἀσίας Μυσίαν οἰκία ποτὲ κατεκαύθη τρόπῳ τοιῷδε. κόπρος ἀπέκειτο περιστερῶν, ἤδη σεσηπυῖα, καὶ τεθερμασμένη, καὶ ἀτμὸν ἀναπέμπουσα, καὶ ἁπτομένοις ἱκανῶς θερμή. ταύτης δὲ πλησίον ἦν, ὡς καὶ ψαύειν ἤδη, θυρὶς ἔχουσα ξύλα νεωστὶ καταληλιμμένα ῥητίνῃ πολλῇ. θέρους οὖν μέσου λάβρος ἥλιος προσβαλὼν, ἐξῆψε τὴν ῥητίνην τε καὶ τὰ ξύλα. κἀντεῦθεν ἤδη θύραι τινὲς ἕτεραι πλησίον ὑπάρχουσαι καὶ θυρίδες ἔναγχος ἐξαληλιμμέναι ῥητίνῃ ῥᾳδίως διεδέξαντο τὸ πῦρ, καὶ μέχρι τῆς ὀροφῆς ἐξέτειναν [79] ἐπεὶ δ' ἅπαξ ἡ φλὸξ ἐκείνης ἐλάβετο, ταχέως ἐπὶ πᾶσαν ἐνεμήθη τὴν οἰκίαν. οὕτω δή πως, οἶμαι, καὶ τὸν Ἀρχιμήδην φασὶ διὰ τῶν πυρίων ἐμπρῆσαι τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις.

patiuntur aliquid, ſed tandem vincuntur planeque aſſimilantur: accidunt porro his, ut tam medicamenta ſint, quam nutrimenta. Nihil autem miri eſt, ſi exiguum conſequuta momentum aliqua maximam a priore natura mutationem habent: cernuntur enim ejusmodi multa in iis, quae extra nos ſunt: ſiquidem in ea Myſia, quae eſt Aſiae pars, domus hac aliquando ratione conflagravit. Erat projectum columbinum ſtercus, cui jam putri et excalfacto ac vaporem remittenti et tangentibus admodum calido in propinquo feneſtra fuerat, ita ut jam contingeret ejus ligna, quae large nuper illita reſina fuerant. Media igitur aeſtate cum ſol plurimus incidiſſet, accendit tum reſinam, tum ligna: hinc autem et fores quaedam aliae, quae prope fuerunt, et feneſtrae, nuper etiam reſina illitae, facile ignem conceperant, atque ad tectum usque ſubmiſerant: ubi autem excepta ſemel a tecto eſt flamma, celeriter in totam domum eſt graſſata. Hoc arbitror modo ajunt et Archimedem hoſtium triremes urentibus ſpeculis incendiſſe.

ἀνάπτεται δ᾽ ἑτοίμως ὑπὸ πυρείου καὶ ἔριον, καὶ στυππεῖον, καὶ θρυαλλὶς, καὶ νάρθηξ, καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ὁμοίως ᾖ ξηρὸν καὶ χαῦνον. ἐξάπτουσι δὲ φλόγα καὶ λίθοι παρατριβόμενοι, καὶ μᾶλλον ἂν θείου τις αὐτοῖς ἐπιπάσσῃ. καὶ τὸ τῆς Μηδείας δὲ φάρμακον τοιοῦτο ἦν. πάντα γοῦν ἀνάπτεται προσβαλλούσης θερμασίας, οἷς ἂν ἐπαλειφθῇ. σκευάζεται δὲ κἀκεῖνο διά τε θείου καὶ τῆς ὑγρᾶς ἀσφάλτου. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς θαυμαστόν τις ἐδείκνυ· ἀποσβεννὺς λύχνον, αὖθις ἧπτε, τοίχῳ προσφέρων· ἕτερος δὲ λίθῳ προσέφερεν· ἐτεθείωτο δὲ ἄρα καὶ ὁ τοῖχος καὶ ὁ λίθος. καὶ ὡς ἐγνώσθη τοῦτο, θαυμαστὸν οὐκέτ᾽ ἦν τὸ γινόμενον. πάντα οὖν ταῦτα τὰ φάρμακα, θερμὰ μὲν οὔπω τελέως ἐστὶν, ἐπιτηδειότατα μέντοι πρὸς τὸ γενέσθαι θερμά· καὶ διὰ τοῦτο δυνάμει θερμὰ λέγεται. περὶ μὲν δὴ τούτων οὐδὲν ἄπορον. ἀλλ᾽ οὐδὲ διὰ τί πινόμενος μὲν ὁ οἶνος ἱκανῶς θερμαίνει τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τοῦ δέρματος ἐπιτιθέμενος οὐ θερμαίνει. δέδεικται γὰρ ὀλίγῳ πρότερον, οὐχ

Porro fuccenditur his prompte lana, ftuppa, ellychnium, ferula, quicquid denique fimiliter his ficcum rarumque eft. Flammam edunt et lapides attriti, atque hoc magis, fi quis fulphure illos illeverit. Ejusmodi erat medicamentum Medeae, quippe quod, quibus eft illitum, omnia, ubi in id incidit calor, accendit: conftat id ex fulphure et humido bitumine. Jam illud ceu rem mirandam quidam oftentavit: extinxit lucernam, ac rurfus muro admovens accendit: alter lapidi eam admovit: fuerant autem tum murus, tum lapis fulphure contacti: quod ubi deprehenfum eft, defiit mirum videri, quod oftentabatur. Ergo omnia id genus medicamina perfecte calida adhuc non funt, aptiffima tamen, ut calida fiant, atque idcirco poteftate calida dicuntur. Ac de his quidem nulla eft dubitatio: fed nec cur vinum potum quidem valenter corpus calfaciat, cuti autem impofitum non calfaciat: monftratum enim fuperius paulo eft, id non fimplicitur ut

ἁπλῶς ὥσπερ θερμὸν φάρμακον, ἀλλ' ὡς οἰκεία τροφὴ, θερμαῖνον τὸ ζῶον. ὡς γὰρ αἱ τοῦ πυρὸς ἐπιτήδειοι τροφαὶ τὸ πῦρ αὔξουσιν, οὕτω καὶ τῶν φύσει θερμῶν σωμάτων ὅ τί περ ἂν οἰκεία τε καὶ σύμφυτος ὑπάρχη τροφὴ, ῥώσει τε διὰ παντὸς αὐτὰ, καὶ τὴν ἔμφυτον αὐξήσει θερμασίαν. καὶ τοῦτο μὲν ἁπάσης τροφῆς κοινόν. οἴνῳ δ' ἴδιον ἐξαίρετον ὑπάρχει τὸ τάχος τῆς μεταβολῆς, ὡς δαδὶ, καὶ θρυαλλίδι, καὶ στυππείῳ, καὶ πίττῃ. καὶ δὴ καὶ τῆς εἰκόνος ἐχόμενοι τοῦ πυρὸς, ἀναμνήσομεν αὖθις ξύλων ὑγρῶν, ἃ τροφὴ μέν ἐστι καὶ αὐτὰ τοῦ πυρὸς, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς, οὐδ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα. καὶ διὰ τοῦτο ἐπιβληθέντα πολλὰ τῷ πυρὶ κατακρύπτει τε τὴν φλόγα, καὶ μάλιστ', ἂν ἀσθενὴς ὑπάρχη καὶ σμικρὰ, κίνδυνον ἐπάγει φθορᾶς. οὕτως οὖν κἂν τοῖς ζώοις, ὅσα τῶν ἐδεσμάτων, ἵν' ἐξομοιωθῇ τελέως καὶ θρέψη τὸ σῶμα, χρόνου δεῖται, ψύχος μᾶλλον ἐπάγειν ἢ θάλπος ἐν τῷ παραχρῆμα φαίνεται. θερμαίνει μὴν ἐν τῷ χρόνῳ καὶ ταῦτα, παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἐδέ-

calidum medicamentum, immo ut conveniens nutrimentum, calfacere animal. Tanquam enim idoneum ignis alimentum ignem ipſum auget, ita quicquid corporum natura calidorum proprium et naturale eſt nutrimentum, id ea ſemper non ſolum roborabit, ſed etiam inſitum eorum calorem augebit. Atque id quidem omnis nutrimenti communis effectus eſt. Vino autem praeter caetera proprium ac ſuum eſt mutationis celeritas, ita utique, ut tedae, ellychnio, ſtuppae, pici. Jam vero ab ignis exemplo non digreſſi, admoneamus rurſus de lignis humidis, quae ipſa quoque ignis nutrimentum ſunt, caeterum non ſtatim aut continuo, eoque ſaepenumero multa igni injecta non ſolum flammam quaſi ſopiunt, ſed etiam, ſi imbecilla eſt et parva, corrumpendae quoque ejus periculum afferunt. Sic profecto et in animalibus cibi, qui, ut prorſus aſſimilentur et corpus nutriant, ſpatio egent, ii frigus univerſi potius, quam calorem, afferre in praeſenti videntur: caeterum calfaciunt hi quoque tandem non ſecus,

σμασιν, εἰ μόνον αὐτοῖς προσγένηται τὸ θρέψαι τὸ σῶμα. τροφὴ γὰρ ἅπασα κατὰ τον ἑαυτῆς λόγον αὔξει τὸ τοῦ ζώου θερμόν. εἰ δὲ καταποθείη μὲν ὡς τροφὴ, μη μέντοι δὲ κρατηθείη, τοῦτ' ἐκεῖνο τὸ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένον, εἴη ἂν ὄνομα τροφῆς, ἔργον δ' ουχί. τριχῶς γὰρ τῆς τροφῆς λεγομένης, ὥς γε αὐτὸς ἐδίδαξε τοῦτ' εἰπών· Τροφὴ δὲ τὸ τρέφον, τροφὴ τὸ οἷον τροφὴ, καὶ τὸ μέλλον· ἡ μὲν ἤδη τρέφουσα, καὶ προστιθεμένη, καὶ μηκέτι μέλλουσα, κυρίως ὀνομάζεται τροφὴ καὶ δὴ καὶ θερμαίνει πάντως τὸ τρεφόμενον σῶμα· τῶν δ' ἄλλων οὐδετέρα, διότι μηδὲ τροφαὶ κυρίως εἰσὶν, ἀλλὰ τὸ μὲν οἷον τροφὴ, τὸ δ', ὅτι μέλλει τοιοῦτο γενήσεσθαι. ταῦτ' ἄρα καὶ αὐτὸς ὁ οἶνος οὐκ ἀεὶ θερμαίνει τὸ ζῶον, ὥσπερ οὐδὲ τοὔλαιον ἀνάπτει τὴν φλόγα, καίτοι γ' οἰκειοτάτη τροφὴ πυρὸς ὑπάρχον. ἀλλ' ἐὰν ἀσθενεῖ καὶ σμικρᾷ φλογὶ καταχέῃς ἔλαιον ἀθρόον καὶ πολὺ, καταπνίξεις, καὶ τελέως ἀποσβέσεις αὐτὴν μᾶλλον

ac reliqui cibi, fi femel, ut corpus nutriant, fint confequuti: omne enim nutrimentum, quatenus nutrimentum eft, animalis calorem auget. At, fi devoretur quidem ut nutrimentum, nec tamen fuperetur neque affimiletur, id erit quod Hippocrates dixit, nomine quidem nutrimentum, re autem minime: quippe cum trifariam nutrimentum dicatur, ficut ipfe docuit his verbis: Nutrimentum eft et quod nutrit, et quod veluti nutrimentum eft, et quod futurum nutrimentum eft. Quod utique jam nutrit, et corpori adjungitur, nec amplius futurum eft, id proprie nutrimentum nominatur, idem vero et corpus, quod nutrit, omnino excalfacit: quod reliquorum neutrum facit, quod fcilicet proprie nutrimenta non fint, fed alterum eorum veluti nutrimentum, alterum tale futurum. Proinde nec vinum ipfum femper animal calfacit, aeque ut nec oleum flammam accendit, tametfi aptiffimum eft ignis nutrimentum: immo, fi imbecillae et exiguae flammae confertim multum oleum infundas, fuffocabis eam, prorfusque extingues potius, quam augebis. Sic igitur et vinum,

ἢ αὐξήσεις. οὕτως οὖν καὶ ὁ οἶνος, ἐπειδὰν πολὺς, ὡς μὴ κρατεῖσθαι, πίνηται, τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ θερμαίνειν τὸ ζῶον, ὥστε καὶ πάθη ψυχρότερα γεννᾷ. ἀποπληξίαι γοῦν καὶ παραπληξίαι καὶ κάροι καὶ κώματα καὶ παραλύσεις ἐπιληψίαι τε καὶ σπασμοὶ καὶ τέτανοι ταῖς ἀμέτροις οἴνου πόσεσιν ἕπονται, ψυχρὰ σύμπαντα πάθη. [80] καθόλου γὰρ, ὅσα τῶν εἰς το σῶμα λαμβανομένων ὡς τροφὴ θερμαίνει, ταῦθ' εὕροις ἄν ποτε ψύχοντα, καθ' ὅ τι καὶ τὴν φλόγα πρὸς τῆς αὐτῆς ὕλης οὐκ αὐξανομένην μόνον, ἀλλὰ καὶ σβεννυμένην ἐνίοτε. ταυτὶ μὲν οὖν ἔοικεν ὁμολογεῖν ἅπαντα τοῖς τε περὶ στοιχείων καὶ τοῖς περὶ κράσεων λογισμοῖς.

Κεφ. γ'. Ἐκεῖνο δ' ἂν ἴσως δόξειε διαφέρεσθαι, τό τινα τῶν ἐσθιομένων ἐν τροφῆς χρείᾳ, κατὰ τοῦ δέρματος ἐπιτιθέμενα, διαβιβρώσκειν τε καὶ ἑλκοῦν αὐτὸ, καθάπερ νάπυ καὶ τάριχος, σκόροδά τε καὶ κρόμμυα. καίτοι τοῦτο συμφωνεῖ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένοις· ἅμα μὲν γὰρ, ὅτι

ubi plus bibitur, quam ut vinci possit, tantum abest, ut animal calfaciat, ut etiam frigidiora vitia gignat, quippe apoplexiae, et paraplexiae, et quae caros et comata vocamus, et nervorum resolutio, et comitiales morbi, et convulsiones, et tetani, immodicum vini potum comitantur: quorum unumquodque frigidum est vitium. Generatim enim, quaecunque assumpta in corpus ut nutrimentum calfaciunt, haec interim frigefacere deprehendas, aeque scilicet ut flammam ab eadem materia non augeri modo, verum etiam aliquando extingui. Atque haec quidem omnia tum iis, quae de elementis, tum iis, quae de temperamentis sunt prodita, consentiunt.

Cap. III. Illud fortasse dissonare videbitur, quod ex iis, quae ut nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita hanc erodunt atque exulcerant, sicuti sinapi et sallamentum alliaque et caepae. Verum hoc quoque cum positis a principio hypothesibus concordat: etenim fit propter-

μεταβάλλεται καὶ ἀλλοιοῦται κατά τε τὴν γαστέρα πεπτόμενα, κἀν ταῖς φλεψὶν αἱματούμενα· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ διότι μὴ μένει καθ᾽ ἕνα τόπον, ἀλλ᾽ εἰς πολλὰ μερίζεται πάντῃ φερόμενα· καὶ (82) πρὸς τούτοις, διότι μίγνυται καὶ χυμοῖς πολλοῖς, καὶ τοῖς ἅμα αὐτοῖς λαμβανομένοις σιτίοις· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι διὰ ταχέων ἥ τε πέψις αὐτῶν γίνεται, καὶ ἡ διάκρισις, ὡς το μὲν οἰκεῖον ἐξομοιωθῆναι, τὸ δὲ περιττὸν ἐν αὐτοῖς καὶ δριμὺ διά γαστρός τε ἅμα καὶ οὔρων καὶ ἱδρώτων ἐκκριθῆναι, διὰ ταῦτα πάντα τὸ ἔξωθεν ἑλκοῦν, ἐσθιόμενον οὐχ ἑλκοῖ. καίτοι κἂν τῶν εἰρημένων ἓν ὁτιοῦν ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ἱκανὸν ἂν ἦν δήπουθεν ἀβλαβῆ φυλάξαι τὰ ἐκτὸς, οἷον, εἰ τύχοι, τὸ μεταβάλλειν πρῶτον. εἰ γὰρ οὐ μένει τὸ νάπυ τοιοῦτο, οἷον ἔξωθεν ἐλήφθη, δῆλον ὡς οὐδὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ μένειν ἀξιώσεις. εἰ δὲ καὶ διακρίνεται καὶ καθαίρεται, πολὺ δὴ καὶ μᾶλλον. ἤρκει δὲ καὶ τὸ μὴ χρονίζειν ἐν ἑνὶ χωρίῳ. φαίνεται γὰρ οὐδὲ περὶ τὸ δέρμα

ea, quod mutantur alteranturque, dum et in ventre concoquuntur, et in venis in fanguinem vertuntur: praeterea quod uno loco non permanent, fed in multas partes divifa, quoquoverfus feruntur: adde et quod non folum multis fuccis mifceutur, fed etiam cibis, cum quibus fumuntur: ad haec, quod celeriter eorum et concoctio, et partium feparatio perficitur, ita ut, quod conveniens in eis eft, affimiletur, quod fupervacaneum et acre, per alvum, urinas et fudorem excernatur. Propter haec, inquam, omnia, quod foris impofitum exulcerat, id comeftum non exulcerat: et, fi vel unum quodlibet praedictorum illis accederet, fatis effe ad ea, quae foris funt, integra fervanda, verbi caufa mutatio ipfa prima. Si namque non maneat finapi, quale extrinfecus fuit, cum eft affumptum, manifeftum eft nec vim ejus manere cenfendum, quod, fi tum dirimuntur ejus partes, tum purgantur, multo utique magis fic cenfendum. Jam fatis erat, quod nec eodem loco maneret, cum nec circa cutem

δρᾶσαί τι δυνάμενον ἄνευ χρόνου πλείονος. ἀλλὰ καὶ τὸ μίγνυσθαι πολλοῖς ἑτέροις σιτίοις οὐ σμικρὸν οὐδ' αὐτό. γνοίης δ' ἂν, εἰ μόνον αὐτὸ προσενέγκοις χωρὶς τῶν ἄλλων σιτίων, ὅσην ἀνίαν τε καὶ δῆξιν ἐπιφέρει τῇ γαστρί. καὶ μὲν δὴ, κἂν εἰ πολλοῖς γλυκέσι χυμοῖς ἀναμίξας αὐτὸ κατὰ τοῦ δέρματος ἐπιθείης, οὐδὲν ἐργάσεται φαῦλον. ὁπότε οὖν ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἱκανόν ἐστι καθ' αὐτὸ κωλῦσαι τὸ νάπυ δρᾶσαί τι τοιοῦτο ἐντὸς, οἷον ἐκτὸς ἔδρα περὶ τὸ δέρμα, πολὺ δή που μᾶλλον, οἶμαι, πάντων ἅμα συνελθόντων. καὶ γὰρ ἀλλοιοῦται πεπτόμενον, καὶ διακρίνεται, καὶ καθαίρεται, καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἀναμίγνυται, καὶ μερίζεται πολλαχῶς, καὶ πανταχῇ φέρεται, καὶ χρονίζει κατ' οὐδὲν τῶν μορίων. ὅτι δ', εἴπερ ἔμενε δριμὺ, πάντως ἂν ἥλκωσε καὶ τὰ ἐντὸς. ἐκ τῶν αὐτομάτων ἑλκῶν ἐπιγνώσῃ. γίνεται γὰρ πολλοῖς πολλάκις, τοῖς μὲν ἐξ ἐδεσμάτων μοχθηρῶν, τοῖς δ' ἔκ τινος ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διαφθορᾶς καὶ σηπεδόνος ἡ καλουμένη κακοχυμία. καὶ τούτοις ἐνίοτε μὲν

aliquid efficere poſſe videatur, niſi diutius immoretur. Sed nec mixtio ipſa cum multis cibis parum momenti habet: ſi enim id citra alium cibum ſolum aſſumas, facile intelliges, quantum moleſtiae et mordicationis ventriculo aſſerat, quin etiam, ſi plurimo dulci ſucco admixtum cuti id imponas, quam nihil afferat incommodi. Cum igitur praedictorum unumquodlibet per ſe ſatis prohibere poſſit, quo minus ſinapi, quod foris facit in cute, idem facere intus poſſit, multo (arbitror) magis, ubi omnia ſimul coierint: nam et coquendo alteratur, et dirimitur, et expurgatur, et cum multis aliis miſcetur, et varie diſtribuitur, et in omnem partem fertur, nec in ulla moratur. Quod autem, ſi acrimoniam ſuam ſervaret, interna quoque omnino exulceraret, ex iis quae ſponte accidunt ulceribus intelligas. Gignitur enim non raro aliis ex vitioſo cibo, aliis ex quapiam in ipſo corpore corruptela et putredine vitioſus ſuccus, quem cacochymiam vocant. His aliquando inte-

ἑλκοῦταί τι καὶ τῶν ἐντός· ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ τῷ τὴν φύσιν ἀποτρίβεσθαι τὰ κατὰ τὴν ἕξιν περιττώματα πρὸς το δέρμα, τοῦθ' ἑλκοῦται πολλοῖς καὶ συνεχέσιν ἕλκεσι. καρκῖνός τε γὰρ, καὶ φαγέδαινα, καὶ ἕρπης ὁ ἀναβιβρωσκόμενος, ἄνθρακές τε καὶ τὰ χειρώνεια καὶ τηλέφεια καλούμενα, καὶ ἄλλαι μυρίαι γενέσεις ἑλκῶν ἔκγονοι τῆς τοιαύτης εἰσὶ κακοχυμίας. οὔτ' ουν τῶν τοιούτων οὐδὲν ἄπορον, ουτε διὰ τί τῶν φαρμάκων ἔνια μὲν ἡμᾶς οὐδὲν ἔξωθεν ἀδικοῦντα, μέγα τι κακὸν ἐργάζεται καταποθέντα· [81] τινὰ δὲ πολλάκις ἔβλαψεν εἴσω ληφθέντα, πολλάκις δὲ ὠφέλησεν· ἔνια δὲ ου μόνον ἔσωθεν, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν ἀδικεῖ. συλλήβδην γοῦν εἰπεῖν, οὐδεν ομοίως ἐσωθέν τε καὶ ἔξωθεν ἐνεργεῖν πέφυκεν. οὔτε γὰρ ὁ τοῦ λυττῶντος κυνος ἀφρὸς, οὐθ' ὁ τῆς ἀσπίδος, οὐθ' ὁ τῆς ἐχίδνης ἰὸς, οἳ δη καὶ χωρὶς ἕλκους ἔξωθεν προσπεσόντες ἀδικεῖν πεπίστευνται, την ἴσην ἔχουσι δύναμιν, ἢ τῷ δέρματι μόνῳ προσομιλήσαντες, ἢ εἴσω μεταληφθέντες. οὐ μην ουδ' ἐκεῖνο θαυμάζειν ἄξιον, εἴ τι-

riorum quoque aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa, quae in habitum corporis colliguntur, natura expellit, multis et affiduis ulceribus afficitur: quippe cancri, phagedaenae, herpetes erodentes, carbunculi, et quae Cheironeia et Telepheia vocantur, milleque aliae ulcerum generationes ab ejusmodi cacochymia nafcuntur. Nec igitur talium quicquam eft dubitandum: fed nec cur medicamentorum nonnulla, cum nihil nos extrinfecus offendant, intro affumpta magnum afferant malum: aliqua rurfus intro affumpta nonnunquam laedant, nonnunquam conferant: aliqua non folum intro affumpta, fed etiam extrinfecus admota offendant: quippe, ut femel dicam, nihil foris intusque parem agendi facultatem habet. Neque enim aut rabidi canis fpuma, aut viperae venenum, aut afpidis virus, (quae tamen, fi extrinfecus etiam fine ulcere corpori occurrant, offendere creduntur,) parem vim habent vel foli cuti applicata vel intro affumpta. Sed nec illud eft mirandum, fi

των φαρμάκων οὐκ ἐξικνεῖται πρὸς τὸ βάθος ἡ δύναμις· οὐ γὰρ ἀναγκαῖον ἅπαντα τὴν αὐτὴν ἔχειν ἰσχύν. εἰ δὲ πολλὰ τῶν εἴσω λαμβανομένων ἐν μὲν τῷδε τῷ καιρῷ, καὶ μετὰ τοσῆσδε ποσότητος, καὶ τῆς πρὸς τάδε μίξεως, ὠφέλησεν, ἀκαίρως δὲ, καὶ πολλὰ, καὶ ἄμικτα ληφθέντα, βλάβην ἤνεγκεν, οὐδὲν ἐντεῦθεν ἀπόρημα τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ καὶ τοῖς σιτίοις ὑπάρχει τοῦτό γε, καὶ τῷ πυρὶ, καὶ πᾶσιν ὡσαύτως φάναι τοῖς προσπίπτουσι τῷ σώματι. συμμέτρου γοῦν φλογός ἐστιν ὅτε δεόμεθα, καὶ χρώμενοι μεγάλα πρὸς αὐτῆς ὀνινάμεθα, καίτοι τῆς ἀμέτρου καιούσης ἡμᾶς. οὕτω δὲ καὶ ψυχροῦ πόσις ἡ μὲν σύμμετρος ὀνίνησιν, ἡ δὲ ἄμετρος ἐσχάτως βλάπτει. τί τοίνυν θαυμαστὸν, εἶναί τι φάρμακον οὕτω δυνάμει θερμὸν, ὡς, εἰ μὲν πολύ τε λαμβάνοιτο καὶ κενῷ τῷ σώματι προσφέροιτο, διαβιβρώσκειν τε καὶ καίειν αὐτὸ παντελῶς, εἰ δ᾽ ὀλίγον εἴη ἢ καὶ σὺν τοῖς κολάζουσιν τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, πρὸς τῷ μὴ βλάπτειν μηδὲν, ἔτι καὶ θερμαῖνον ὠφελεῖν; ὀπὸν γοῦν,

certorum medicamentorum vis ad profundum non pervenit: neque enim necesse est ut, omnia parem habeant vim. Quodsi ex iis, quae intro sumuntur, non pauca certo tempore et certa quantitate et in mixtura cum caeteris accepta conferunt: intempestive autem et largius nec cum aliis admixta laedunt: ne id quidem dubitationem ullam disputationi pariat, siquidem id tum cibis tum igni tum vero omnibus (ut sic dicam), quae corpori similiter occurrunt, accidere solet. Nam et mediocri nobis flamma nonnunquam opus est, eaque usi, plurimum ex ea juvamur, cum tamen immodica flamma nos urat: ad eundem modum et frigidae potio, quae mediocris est, confert, quae immodica est, maximam affert laesionem. Quid igitur miri est, esse medicamen aliquod adeo calidum potestate, ut, si multum ejus sumatur ac in vacuum corpus inferatur, erodat prorsus uratque: sin vero exiguum sit et cum iis, quae vehementiam ejus remittant, conjunctum, non modo nihil incommodi afferat, verum etiam calfaciendo juvet?

ἤτοι τὸν Κυρηναϊκὸν, ἢ τὸν Μηδικὸν, ἢ τὸν Παρθικὸν, αὐτὸν καθ' αὑτὸν οὐκ ἔστιν ἀλύπως λαβεῖν· ἀλλ' εἰ παντελῶς ὀλίγος, ἢ σὺν ἄλλοις ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ληφθείη, μεγάλως ὠφελεῖ. ταύτῃ μὲν οὖν, ὅσα θερμαίνει τὸ σῶμα, μεταβολῆς ἀρχὴν ἐν αὐτῷ λαβόντα, καθότι πρόσθεν ἐῤῥέθη, πάλιν ἀντιθερμαίνειν αὐτὸ πέφυκεν· ὅσα δὲ ψύχει, καθάπερ ὀπὸς μήκωνος, οὐ μεταβάλλεται πρὸς τοῦ σώματος οὐδ' ἐπ' ὀλίγον, ἀλλ' εὐθὺς αὐτὸ νικᾷ καὶ μεταβάλλει, κἂν εἰ θερμήνας αὐτὰ δοίης. ἔστι γὰρ ἡ σφῶν αὐτῶν φύσις ψυχρὰ, καθότι καὶ τὸ ὕδωρ. ὀρθῶς οὖν καὶ τοῦτο σὺν πολλοῖς ἄλλοις ὑπ' Ἀριστοτέλους εἴρηται, τὸ τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν σωμάτων τὰ μὲν εἶναι καθ' αὑτὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός. οἷον καὶ τὸ ὕδωρ καθ' αὑτὸ μὲν ψυχρὸν, κατὰ συμβεβηκὸς δέ ποτε θερμόν. ἀλλ' ἡ μὲν ἐπίκτητος αὐτοῦ θερμασία ταχέως ἀπόλλυται, μένει δ' ἡ σύμφυτος ψυχρότης. ὡς οὖν ὕδωρ θερμὸν ἐπιβληθὲν φλογὶ, κατασβέννυσιν αὐτὴν, οὕτω καὶ τὸ μηκώνειον εἰ καὶ ὅτι μάλιστα θερμήνας δοίης,

Lacrymam enim vel Cyrenaïcam vel Medicam vel Parthicam ipſam quidem per ſe citra incommodum ſumere non eſt: at ſi omnino exigua vel cum aliis in tempore congruente ſit ſumpta, magnopere conducit. Atque ad hunc quidem modum, quaecunque corpus excalfaciunt, ubi mutationis principium in ipſo, ſicut dictum prius eſt, accepere, recalfacere illud ſunt apta: quae vero refrigerant, veluti papaveris ſuccus, haec a noſtro corpore ne vel paulum quidem demutantur, ſed ipſum ſtatim vincunt ac mutant, etiamſi calfacta prius dederis: eſt enim eorum natura frigida, quemadmodum aqua. Quare illud recte Ariſtoteli, ſicut alia multa, dictum eſt, calidorum et frigidorum, ſiccorum et humidorum corporum quaedam eſſe talia per ſe, quaedam ex accidenti: ſicut aqua per ſe quidem frigida eſt, ex accidenti vero aliquando calida: verum acquiſititius ejus calor brevi perit, naturalis frigiditas manet. Tanquam igitur calida aqua flammae injecta eam extinguit: ſic meconium ſi quantumvis calfactum dederis, et calo-

ἀποψύξεις τε τὴν ἐν τοῖς ζώοις θερμασίαν, καὶ κίνδυνον ἐπάξεις θανάτου. πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα φάρμακα, βραχέα τε διδόμενα καὶ σὺν τοῖς κολάζειν αὐτῶν τὸ σφοδρὸν τῆς ψύξεως δυναμένοις, ἔστιν ὅτε χρείαν τινὰ παρέχει τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ὡς ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων εἰρήσεται. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ διὰ τῶν κανθαρίδων φάρμακον ἱκανῶς ὀνίνησι τοὺς ὑδερικοὺς, καίτοι τοὐπίπαν ἑλκοῖ τὴν κύστιν η κανθαρίς· ἀλλ᾽ ἐπειδὰν ὑπό τε τῶν μιχθέντων αὐτῇ κολασθῇ, καὶ σώματι προσάγηται παμπόλλην ὑγρότητα περιέχοντι, κενοῖ διὰ τῶν οὔρων αὐτήν. μάλιστα οὖν χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν ἐν ἅπασι τοῖς δυνάμει θερμοῖς ἢ ψυχροῖς εἶναι λεγομένοις, εἴτε τῆς φύσεώς ἐστι τῶν τρέφειν δυναμένων, εἴτε μόνην ἀφορμὴν ἀλλοιώσεως λαμβάνοντα, κἄπειτα κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἀλλοιούμενα, διατίθησί πως τὸ σῶμα, καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις, εἰ μηδ᾽ ὅλως ἀλλοιοῦται πρὸς αὐτοῦ κατὰ μηδέν. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ γένους εἴη τῶν τρεφόντων, εἰ μὲν [82] κρατηθείη, θερμαίνει, μὴ κρατηθέντα δὲ, ψύχει·

rem animalis perfrigerabis et necis periculum afferes. Omnia igitur id genus medicamenta, si exigue sint data et una cum iis, quae vehementiam frigoris eorum castigare valeant, nonnunquam usum aliquem corporibus nostris praestant: quemadmodum in opere de medicamentis dicetur. Siquidem medicamen id, quod cantharidas recipit, hydericis prodest, tametsi cantharis ipsa vesicam omnino exulcerat: verum ubi per ea, quae admiscentur, castigata est, ac corpori, quod plurimo humore gravatur, tum offertur, illum per urinas expellit. Maxime igitur attendendum in omnibus, quae potestate calida frigidave dicuntur, sintne ex natura eorum, quae nutrire corpus possunt: an ejusmodi, quae exiguum alterationis momentum nacta, deinde secundum propriam naturam alterata, corpus ipsum aliquo modo afficiunt: tertio loco, an nullo pacto ab eo quicquam alterentur. Si namque ex nutrientium sunt genere, siquidem vincantur, calfaciunt, si non vincantur, re-

εἰ δὲ τῶν ἐπ' ὀλίγον ποσὸν ἀλλοιουμένων, θερμαίνει πάντως· εἰ δὲ τῶν μηδ' ὅλως, ψύχει μάλιστα.

Κεφ. δ'. Προσέχειν δὲ, ὡς εἴρηται, μάλιστα καὶ διορίζεσθαι τὰ καθ' ἑαυτὰ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς, οὐκ ἐπὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν μόνον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον αὐτῶν ἐφ' ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν. ἔνια γὰρ τῶν τοιούτων, ξηρὰ ταῖς οὐσίαις ὑπάρχοντα, πολλῷ θερμῷ τακέντα, φαντασίαν ὑγρότητος ἔλαβεν, ὡς χαλκὸς καὶ σίδηρος· ἢ καθ' ἑαυτὰ μέν ἐστιν ὑγρὰ, καθάπερ ὁ κρύσταλλος, ἀκράτῳ δὲ ψύξει πλησιάζοντα, ξηρὰ φαίνεται. χρὴ τοίνυν τούτων ἁπάντων τὴν κρίσιν οὐχ ἁπλῶς ποιεῖσθαι, καθότι κἀν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ συνεπισκέπτεσθαι, πῶς ἔχει θερμότητος ἢ ψυχρότητος. εἰ μὲν γὰρ, ὀλίγης μετέχοντα θερμότητος, ὅμως καὶ ὑγρὰ φαίνοιτο, διὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐστὶ τοιαῦτα, κἂν εἰ μετὰ δαψιλοῦς θερμασίας, ξηρά. τὰ δ' ἤτοι ῥέοντα μετὰ θερμότητος ζεούσης, ἢ πεπηγότα διὰ

frigerant: ſin ex iis ſunt, quae exiguum quippiam alterantur, omnino calſaciunt: ſi vero ex iis, quae omnino non alterantur, maxime refrigerant.

Cap. IV. Attendere autem (ut dictum eſt) quam maxime oportet ac diſcernere, quae per ſe ſunt, ab iis, quae per accidens, non in calidis et frigidis modo, ſed nihilo etiam ſecius in ſiccis et humidis. Quippe aliqua talium cum ſiccam ſubſtantiam ſint ſortita, ubi largo calore ſunt liquata, humiditatis ſpeciem habent, veluti aes et ſerrum: quaedam per ſe humida, ubi in ſincero frigore ſunt morata, apparent ſicca, ſicut glacies. Minime igitur de his omnibus faciendum abſolute et ſine ulla exceptione judicium eſt (ſicut in ſuperioribus monuimus), ſed cum eo, ut, quemadmodum ſeſe in calore frigoreque habeant, conſiderentur. Siquidem ſi, exiguo praedita calore, nihilominus humida cernuntur, talia eſſe ex propria natura ſunt cenſenda, tametſi cum copioſo calore ſint ſicca: quae vero vel ſub ferventi calore fluunt, vel ſub puro frigore ſunt concreta, ne

ψυξιν ἄκρατοι, οὐ καθ' ἑαυτὰ νομίζειν εἶναι τὰ μὲν ὑγρὰ, τὰ δὲ ξηρά. ταύτῃ (83) τε οὖν διαιρεῖσθαι τὰ καθ' ἑαυτὰ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς, ἀναφέροντά τε πρὸς αὐτὰ ταῦτα τὴν κρίσιν οὕτω ποιεῖσθαι τῶν δυνάμει θερμῶν, ἢ ψυχρῶν, ἢ ξηρῶν, ἢ ὑγρῶν. οὐ γὰρ πρὸς τὸ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλὰ πρὸς τὸ καθ' ἑαυτὸ χρὴ κρίνεσθαι τὸ δυνάμει. κοινὴ δ' ἐπὶ πάντων ἡ κρίσις καὶ μία τὸ τάχος τῆς ἀλλοιώσεως. ὁμωνύμως δὲ λεγομένου τοῦ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ· τὰ μὲν γὰρ κατ' ἐπικράτησιν οὕτως ὀνομάζεται, τὰ δ' ὡς ἄκραν ἔχοντα ἧς παρονομάζεται ποιότητος· εἰς ὁπότερον αὐτῶν ἑτοίμως μεθίσταται τὸ κρινόμενον, ἔσται δυνάμει τοιοῦτο. ἔλαιον μὲν γάρ ἐστι δυνάμει θερμὸν, ὅτι ῥᾳδίως φλὸξ γίνεται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ῥητίνη, καὶ ἄσφαλτος, καὶ πίττα. οἶνος δὲ, διότι ῥᾳδίως αἷμα γίνεται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ μέλι, καὶ κρέας, καὶ γάλα. ταυτὶ μὲν οὖν, ὅλαις ἀλλοιούμενα ταῖς οὐσίαις, τρο-

horum quidem altera per ſe humida, altera per ſe ſicca ſunt exiſtimanda. Ergo tum ad hunc modum diſtinguere conveniet, quae per ſe ſunt, ab iis quae per accidens: tum ad haec ipſa ſpectantibus eorum, quae poteſtate calida, frigida, humida ſiccave ſunt, judicium faciendum. Non enim ad id, quod ſecundum accidens eſt, reſpicientibus, ſed ad id, quod ſecundum ſe eſt, id quod poteſtate eſt judicari debebit. Porro communis in omnibus unaque judicandi ratio eſt alterationis celeritas. At cum calidum, frigidum, humidum et ſiccum dicantur ὁμωνύμως, quod ſcilicet alia per id, quod exuperat, ſic nominentur, alia, quod eam qualitatem, a qua ſunt denominata, ſummam habeant: in utrumcumque horum prompte id vertitur, de quo judicium agitur, tale poteſtate fuerit. Oleum namque calidum poteſtate eſt, nimirum quod flamma facile fiat: eodem modo reſina, bitumen et pix: vinum autem, quod facile fiat ſanguis: pari modo mel et caro et lac: atque haec quidem totis ipſorum alteratis ſubſtantiis

φαὶ τῶν ἀλλοιούντων εἰσί. τὰ δὲ κατὰ μίαν ἡντιναοῦν ποιότητα τὴν ἀλλοίωσιν ἴσχοντά τε καὶ τρεπόμενα, φάρμακα μόνον, ὥσπερ γε καὶ ὅσα ταῖς ὅλαις ἑαυτῶν οὐσίαις ἄτρεπτα μένοντα διατίθησι τὸ σῶμα, φάρμακα μέν ἐστι καὶ ταῦτα· χαλεπὰ δὲ καὶ φθαρτικὰ τῆς τοῦ ζώου φύσεως· ὅθεν περ, οἶμαι, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἅπαν ὀνομάζεται δηλητήριον. οὐ γὰρ δὴ διὰ τοῦτό γε λεκτέον οὐκ εἶναι τῷ γένει δηλητήρια τὰ τοιαῦτα, διότι παντελῶς ἐλάχιστα προσαχθέντα βλάβην οὐδὲ μίαν αἰσθητὴν ἐπιφέρει. οὕτω γὰρ ἂν οὐδὲ τὸ πῦρ εἴη θερμὸν, οὐδ' ἡ χιὼν ψυχρά· ὡς καὶ τούτων γε παντάπασι τὰ σμικρὰ σαφὲς οὐδὲν ἀποτελεῖ περὶ τοῖς σώμασιν ἡμῶν πάθος. σπινθῆρος γὰρ ἑνὸς ἑκατοστὸν μέρος ἐστὶ μὲν πάντως τῷ γένει πῦρ, ἀλλ' οὐ μόνον οὐκ ἂν ἡμᾶς καύσειεν ἢ θερμήνειεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν αἴσθησίν τινα παράσχοι προσπεσόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ τῆς ψυχρᾶς ῥανίδος ἑκατοστὸν μέρος οὐ μόνον οὐδὲν ἂν βλάψειεν ἢ ψύξειεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν αἴσθησίν τινα παράσχοι.

nutrimenta se alterantium sunt. Quae vero una qualibet qualitate alterantur ac mutantur, ea medicamenta tantum sunt: medicamenta itidem sunt, et quae nulla substantiae suae mutata parte, sed tota servata integra, corpus ipsum afficiunt, caeterum gravia et naturam animalis corrumpentia: unde et totum eorum genus deleterion, id est pestilens, dici reor. Quippe haec non propterea genere deleteria non esse dicendum est, quod, ubi plane minima exhibentur, nullam inferunt sensilem noxam: sic namque neque ignis ipse calidus sit, neque nix frigida, nam horum quoque siquid prorsus exiguum est, nullum evidens in corporibus nostris excitat affectum: quippe centesima unius scintillae pars est quidem omnino genere ignis, caeterum adeo nos non urat excalfaciatve, ut corpori incidens ne sensum quidem ullum sui excitet: ad eundem modum frigidae guttae centesima portio non modo nihil offendat aut refrigeret, sed nec sensum sui ullum praebeat.

μὴ τοίνυν οὕτως μηδὲ τὰ δηλητήρια κρίνειν, ἀλλὰ τῇ τῆς ὅλης φύσεως ἐναντιώσει, [83] τὴν δ' ἐναντίωσιν ἐκ τῆς ἐμμέσου κρίνειν μεταβολῆς. οἷον εὐθέως ἀπὸ τῶν στοιχείων οὔθ' ὕδωρ εἰς πῦρ, οὔτε πῦρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλειν πέφυκεν, ἀλλ' εἰς ἀέρα μὲν ἄμφω, ἐκεῖνος δ' εἰς ἑκάτερα, εἰς ἄλληλα δὲ ταῦτ' οὐδαμῶς. ἄμεσος μὲν οὖν ἡ εἰς ἀέρα μεταβολὴ τοῦ ὕδατος· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ πυρός. οὐκ ἄμεσον δὲ ἡ πυρὸς καὶ ὕδατος εἰς ἄλληλα. ταῦτ' οὖν ἀλλήλοις ἐναντία ἐστὶ καὶ πολέμια. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὀπὸς μήκωνος ἀνθρωπείῳ σώματι τελέως ἐστὶν ἐναντίος, οὐδὲν εἰς αὐτὸ οὔτε κατὰ μίαν ποιότητα δρᾶσαι δυνάμενον, οὔτε πολὺ δὴ μᾶλλον ἔτι καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν. ἓν μὲν δὴ τοῦτο γένος τῶν δηλητηρίων. ἕτερον δὲ τῶν ἀφορμὴν μέν τινα μεταβολῆς λαμβανόντων ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν θερμασίας, εἰς πολυειδεῖς δ' ἐντεῦθεν ἐκτρεπομένων ἀλλοιώσεις, ὑφ' ὧν διαφθείρεσθαι τὴν φύσιν ἡμῶν συμβαίνει. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῷ γένει δηλητήρια, κἂν διὰ σμικρότητά

Nequaquam igitur ſic judicanda deleteria ſunt, immo totius naturae contrarietate. Porro judicabitur contrarietas ex ea quae media intercedit mutatione. In elementis, verbi gratia, neque aqua mutari poteſt in ignem, neque ignis in aquam, ſed ambo in aërem, is vero in utraque, at illa in alterutrum nullo modo. Ergo continens et ſine medio eſt aquae mutatio in aërem, itemque ignis: non continens ignis et aquae in alterutrum: haec igitur inter ſe contraria pugnantiaque ſunt. Non diſſimili ratione papaveris ſuccus hominis corpori prorſus eſt contrarius, ut quod in eum quicquam agere ne una quidem qualitate poſſit, multo minus etiam tota ſua ſubſtantia poſſit. Atque unum quidem deleteriorum genus ejusmodi eſt. Alterum eſt eorum, quae ex noſtro calore momentum aliquod mutationis accipiunt, ac deinde in multiformes alterationes vertuntur, quibus corrumpi naturam noſtram accidit: ejusmodi enim omnia deleteria genere ſunt, etiamſi propter exiguitatem nonnunquam nihil, quod ſentiatur,

ποτε μηδὲν αἰσθητὸν ἀπεργάζηται. τὰ μὲν δὴ διαβιβρώσκοντα καὶ σήποντα καὶ τήκοντα τὴν τοῦ σώματος ἡμῶν φύσιν εἰκότως ὀνομάζεται δυνάμει θερμά· τὰ δ' αὖ ψύχοντα καὶ ναρκοῦντα ψυχρά. τὰ μὲν οὖν πρότερα παράλογον οὐδὲν οὔτε αὐτὰ πάσχειν, οὔτε τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἐναπεργάζεσθαι δοκεῖ. θερμῷ γὰρ σώματι πλησιάσαντα, καὶ τινα ῥοπὴν ἀλλοιώσεως ἐντεῦθεν λαβόντα, τὰ μὲν εἰς ἐσχάτην ἀφικνεῖται θερμότητα, τὰ δ' εἰς σηπεδόνα. διατίθησιν οὖν εἰκότως καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα κατὰ τὴν ἑαυτῶν διάθεσιν. ὅσα δὲ ψύχει τὸ σῶμα, κἂν θερμήνας αὐτὰ προσενέγκῃς, ἀπορίαν οὐ σμικρὰν ἐπιφέρει, τίνος ποτὲ φύσεώς ἐστιν. εἰ γὰρ ἅπαξ ἐνεργείᾳ θερμὰ γέγονε, τί οὐ θερμαίνει τὸ ζῶον; ἢ εἰ μήπω τεθέρμανται, πῶς φαίνεται θερμά; λύσις δὲ τῆς ἀπορίας, εἰ διορισθείη τὸ καθ' αὑτὸ ψυχρὸν τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς, ὡς Ἀριστοτέλης ἐδίδαξεν. ἀπόλλυται γὰρ ἐν τάχει τῶν κατὰ συμβεβηκὸς θερμῶν ἡ ἐπίκτητος διάθεσις, ὥστ' εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτὰ

efficiant. Ac quae corporis nostri naturam rodunt, putrefaciunt et liquant, merito potestate calida nominantur: contra, quae refrigerant et sensum auferunt torporemque notabilem afferunt, frigida. Et priora quidem nihil non rationi consonum aut ipsa pati, aut in corporibus nostris efficere videntur: siquidem calido corpori applicata et mutationis momentum aliquod hinc adepta, alia quidem ad summam caliditatem, alia vero perveniunt ad putredinem. Jure igitur pro suo affectu etiam corpus animalis afficiunt. At quae corpus, tametsi ipsa calida sunt applicata, tamen refrigerant, non parvam dubitationem afferunt, utrius potius naturae sint. Nam si energia semel calida sunt reddita, cur animal non calfaciunt? sin nondum sunt calfacta, quomodo apparent calida? Solvetur dubitatio, si distinguatur, quod per se frigidum est, ab eo, quod est ex accidenti, ita uti Aristoteles docuit: perit namque celeriter eorum, quae ex accidenti sunt calida, acquisititius affectus, ita ut in priorem naturae suae statum

φύσιν ἐπανέρχεσθαι ῥᾳδίως. ἐν δὲ τῷ πλησιάζειν ἡμῖν τὰ φύσει μὲν ψυχρὰ, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ θερμὰ, δύο ταῦτ' ἐξ ἀνάγκης γίνεται· τὸ μὲν ἐπίκτητον αὐτῶν ἀπόλλυται θερμὸν, ἡ δ' οἰκεία κρᾶσις, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας πάσχουσα, μένει ψυχρά. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ μήκωνος ὀπὸς, ἢ μανδραγόρας, ἢ κώνειον, ἤ τι τῶν τοιούτων, εἰ καὶ θερμανθέντα προσενεχθείης, μικρὸν ὕστερον γίνεται ψυχρά; πτισσάνης, καὶ γάλακτος, καὶ χόνδρου, καὶ ἄρτου, τὸ αὐτὸ τοῦτο πασχόντων, ἐπειδὰν εἰς ἄῤῥωστον ἐμπεσόντα γαστέρα μὴ κρατηθῇ πρὸς αὐτῆς· ἐμεῖται γοῦν πολλάκις ἱκανῶς ψυχρά. καὶ τό γε τούτων μεῖζον, ὃ δὴ καὶ Ἱπποκράτης ἐπεσημήνατο· καίτοι χυμὸς ὂν ἤδη τὸ φλέγμα, κἀκ τῶν σιτίων τῶν μὴ πεφθέντων πολλάκις ἐν τῇ γαστρὶ γεννώμενος, ὅμως ψυχρὸν ἁπτομένοις φαίνεται, οὐ μόνον ἐν τῇ γαστρὶ συστὰν, ἀλλὰ κἀκ τῶν φλεβῶν αὐτῶν ὑπό τινος τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἑλχθέν. καί τοί γε γλισχρότατόν ἐστι σφόδρα, καὶ βιαίως ἄγεται, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ἡ βία τῆς

facile revertantur. Porro in applicandis iis nobis, quae natura quidem sunt frigida, sed per accidens calida, duo haec contingere est necesse, et ut acquisititius eorum calor pereat, et propria eorum temperies, a nostra nihil immutata, frigida perstet. Et quid miri, si papaveris succus, mandragora, vel cicuta, vel similium aliquid, quamvis exhibeantur calfacta, paulo post evadunt frigida, cum idem patiantur ptissana, et lac, et far, et panis, ubi in imbecillum ventrem demissa ab eo non superantur? evomuntur enim non raro abunde frigida. Et quod his majus est quodque Hippocrates notavit, *pituita ipsa, quamvis jam humor sit, atque ex cibis in ventre non concoctis frequenter nata, nihilominus frigida tangentibus sentitur*: neque id modo, dum in ventre consistit, sed etiam postquam a venis ipsis purgantis cujuspiam medicamenti vi est detracta: tametsi enim quam tenacissima natura est ac per vim ducitur, attamen ne ipsa quidem tractus violentia cal-

ὅλκῆς ἐκθερμαίνειν αὐτὸ δύναται. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ τὸ μηκώνειον, οὕτως ἐναντίον ἡμῶν τῇ φύσει φάρμακον, ἀποψύχεται μὲν αὐτίκα μάλα, κἂν θερμὸν ποθῇ, συγκαταψύχει δ' ἑαυτῷ τὸ σῶμα. τὴν γὰρ ἐπίκτητον οὐ φυλάττει θερμασίαν, ὅτι φύσει ψυχρὸν ἦν· τῷ δὲ μηδ' ἀλλοιοῦσθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πρὸς ἡμῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλλοιοῦν τε καὶ μεταβάλλειν ἡμᾶς, [84] οὔτε θερμαίνεταί τι πρὸς ἡμῶν, αὐτό τε διατίθησιν ἡμᾶς καθ' αὑτό· ψυχρὸν οὖν ὑπάρχον φύσει, ψύχει δήπου καὶ ἡμᾶς. οὐκοῦν οὐκέτ' ἄπορον οὐδὲν ὑπόλοιπον ἐν τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὅτι τούτων ἁπάντων τῶν φύσει ψυχρῶν ὅ τι ἂν ἐπὶ πλέον ἐκθερμήνῃς, ἐξίσταται τῆς ἰδίας φύσεως, πρὸς τῷ μηδὲν ἄπορον ἔχειν, ἔτι καὶ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις. ὡς γὰρ καὶ ἡ σαλαμάνδρα μέχρι μέν τινος ὑπὸ πυρὸς οὐδὲν πάσχει, κατακαίεται δ', εἰ πλείονι χρόνῳ τῷ πυρὶ πλησιάσειεν, οὕτω καὶ ὁ μανδραγόρας, καὶ κώνειον, καὶ ψύλλιον, ἐπὶ βραχὺ μὲν ὁμιλήσαντα τῷ πυρὶ, τὴν οἰκείαν ἔτι διαφυλάττει κρᾶσιν, ἐπὶ

fieri poteſt. Quid igitur miri, ſi etiam papaveris ſuccus, quod naturae noſtrae tam contrarium medicamentum eſt, quam celerrime refrigeretur, etiamſi calfactus ſit exhibitus, refrigeret autem una ſecum et corpus (quippe acquiſititium calorem non ſervat, propterea quod natura frigidus eſt), at quia ejus ſubſtantia a nobis non alteratur, immo potius nos alterat et mutat, idcirco nec a nobis quicquam recipit caloris, et pro ſua natura nos afficit: itaque cum frigidus natura ſit, et nos utique refrigerat. Nihil igitur in dictione noſtra eſt dubitationis reliquum. Enimvero quam horum omnium, quae frigida per naturam ſunt, quicquid plus juſto calfeceris, ex propria id natura recedat, praeterquam quod nullam dubitationem habet, etiam praedictis a nobis affert teſtimonium. Sicut enim ſalamandra ad certum usque terminum ab igne nihil patitur, uritur autem, ſi longiore ſpatio igni ſit admota: ſic et mandragora et cicuta et pſyllium brevi ſpatio igni admota, proprium adhuc temperamentum ſervant, largius autem

πλέον δὲ θερμανθέντα, διαφθείρεται παραχρῆμα, καὶ δρᾷν οὐκέτι οὐδὲν ὧν πρότερον ἐπεφύκει δύναται. τῶν μὲν δὴ τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις ἐναντιωτάτη τοῖς ἀνθρώποις ἐστί· φύσιν δ᾽ ὅταν εἴπω, τὴν ὅλην οὐσίαν τε καὶ κρᾶσιν λέγω, τὴν ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ· τῶν δὲ τάχιστα τρεφόντων οἰκειοτάτη. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα μεταξὺ τούτων ἐστί· τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δ᾽ ἧττον δρᾷν καὶ πάσχειν ὑπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν δυνάμενα. καστόριον μὲν γὰρ καὶ πέπερι δρᾷν μᾶλλον ἢ πάσχειν ὑπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν δυνάμενα· οἶνος δὲ καὶ μέλι καὶ πτισσάνη πάσχειν μᾶλλον ἢ δρᾷν. ἅπαντα οὖν ταῦτα καὶ πάσχει τι καὶ δρᾷ περὶ τὸ σῶμα. καθ᾽ ὅλον γὰρ ἐπειδὰν εἰς ταὐτὸ ἀλλήλοις ἥκοντα διαμάχηταί τε καὶ στασιάζῃ πρὸς ἄλληλα περὶ τῆς ἀλλοιώσεως ἐν χρόνῳ πλείονι, δρᾷν καὶ πάσχειν ἑκάτερον αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἴσως δὲ, κἂν μὴ πολλῷ πάνυ χρόνῳ γίγνηται τοῦτο, δρᾷ μὲν ἔτι καὶ τότε τὸ νικώμενον εἰς τὸ κρατοῦν, ἀλλ᾽ οὕτω

excalſacta, illico corrumpuntur nec quicquam eorum amplius efficere, quae prius poterant, valent. Ac talium quidem omnium natura hominibus maxime eſt contraria (ſane naturam cum dico, univerſam ſubſtantiam ac temperiem, quae ex primis elementis conflatur, ſignifico, calido, frigido, humido, ſicco): eorum vero, quae celerrime nutriunt, convenientiſſima: reliqua omnia media inter haec ſunt, quorum alia magis, alia minus agere ac pati a corpore noſtro poſſunt. Siquidem caſtoreum et piper agere magis in corpus noſtrum quam pati ab eo valent: vinum et mel et ptiſſana pati magis quam agere. Ergo haec omnia tum agunt circa corpus aliquid, tum vero patiuntur. Omnino enim, ubi duo aliqua corpora inter ſe commiſſa multo tempore pugnant certantque invicem de alterando, utrumque eorum tum agere, tum pati eſt neceſſe. Fortaſſe autem, etſi non multo tempore id fiat, attamen agit etiam id, quod vincitur, in id, quod vincit, verum ita

(84) σμικρὸν, ὡς λανθάνειν τὴν αἴσθησιν. οὐδὲ γὰρ ὁ τμητικώτατος σίδηρος εἰ τὸν μαλακώτατον τέμνει κηρὸν δι᾽ ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀδύνατον αὐτῷ μὴ οὐκ ἀμβλὺν γενέσθαι σαφῶς. οὕτω δή που κἀκεῖνο καλῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ,

Πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.

καὶ γὰρ καὶ φαίνεται γινόμενον οὕτως. ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν μιᾶς ἢ καὶ δευτέρας προσβολῆς οὐδὲν οὔπω σαφὲς ἐν τοῖς τοιούτοις ἰδεῖν ἐστιν. ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ μηδ᾽ ὅλως πάσχειν ἔνια πρὸς τῶν ὁμιλούντων ἐδοξάσθη τισί· καὶ συγχωρητέον γε τοῖς οὕτω λέγουσι. πολλάκις δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς ὁμοίως ἐκείνοις λεκτέον ἐστὶ τὰ πολλά· πλὴν εἴ ποτε μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀκριβείας ἀνάγοιμεν τὸν λόγον, ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι ποιοῦμεν. οὕτως οὖν καὶ τὸ τῆς ἀειπαθείας δόγμα, τῷ λόγῳ μὲν αὐτῷ μόνῳ σκοποῦσιν, ἰσχυρὰν ἔχει τὴν ἀπόδειξιν. οὐ μὴν χρεία γέ τίς ἐστιν αὐτοῦ πρὸς τὰς κατὰ μέρος πράξεις. ἂν γὰρ οὕτω μικρά τινα περὶ ἡμᾶς ἢ

exiguum, ut fenfum effugiat: neque enim, fi acutiffimo ferro molliffimam ceram toto die ac nocte incidas, fieri poteft, ut non fiat manifefto obtufius. Ita nimirum illud commode dici videtur,

Affiduo illifu durum cavat undula faxum:

quippe ita quoque fieri cernitur. Caeterum ex uno aut altero ictu nihil adhuc evidens videre in talibus licet: ex quo factum arbitror, ut nonnulli quaedam ab admotis fibi nihil prorfus pati opinati fint. Et cedendum quidem eft ita loquentibus: faepe vero nobis quoque ipfis eodem pacto plerumque loquendum eft, nifi ficubi ad ultimum examen difputationem perducimus, quemadmodum in praefentia facimus. Sic igitur ἀειπαθείας, id eft nunquam deficientis affectionis, dogma iis utique, qui folum id ratione ipfa aeftimant, valente demonftratione non caret: non eft tamen ejus ad privatas fingulatim obeundas actiones ullus ufus. Si namque

πάθη διὰ παντὸς, ὡς μηδεμίαν αἰσθητὴν καὶ σαφῆ βλάβην ἐνεργείας ἐργάζεσθαι μηδεμιᾶς, εὐκαταφρόνητα δήπουθέν ἐστι, καὶ τῷ μηδὲν εἶναι φάσκοντι τὰ τοιαῦτα συγχωρητέον. οὕτως οὖν ἔχει κἀπὶ τῶν τρεφόντων, ὀλίγου δεῖν, ἁπάντων. ἐργάζεται μὲν γάρ τι καὶ ταῦτα περὶ τὸ σῶμα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ αἰσθητὸν, οὐδὲ σαφές τι καθάπαξ. ἡ μέντοι πολυχρόνιος αὐτῶν προσφορὰ μεγάλως ἀλλοιοῖ καὶ μεταβάλλει σαφῶς ἤδη τὰ σώματα. ἔνια μέν γε καὶ κατὰ τὴν πρώτην χρῆσιν εὐθὺς ἐναργῶς ἐνδείκνυται τὴν ἀλλοίωσιν, οἷον καὶ ἡ θριδακίνη, τοὺς μὲν ἐγκαιομένους τὴν γαστέρα σαφῶς ἐμψύχουσά τε καὶ ἀδίψους ἐργαζομένη, τοὺς δὲ κατεψυγμένους ἐναργῶς βλάπτουσα. συντελεῖ δ' οὐ σμικρὰ καὶ τοῖς ὕπνοις, οὐ κατ' ἄλλον τινὰ λόγον, ἀλλ' ὅτι ψυχρά τέ ἐστι καὶ ὑγρὰ τὴν κρᾶσιν· ἀλλ' οὕτως ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ πρὸς ἄνθρωπόν τε καὶ τἄλλ', ὅσα τρέφειν πέφυκεν, [85] ὡς καὶ τὰ ξύλα τὰ χλωρὰ πρὸς τὸ πῦρ. ὥστ' εὐλόγως ἄμφω τοῖς τοιούτοις ἐδέσμασιν ὑπάρχει,

adeo exigui affectus fint, quibus affidue afficimur, ut nulli actioni fenfile et manifeftum incommodum afferant, facile profecto contemnendi funt: atque ei, qui affectus id genus nullos effe dicit, non repugnandum. Perinde igitur habet et in iis, quae nutriunt, prope dixerim omnibus: quippe quae ipfa quoque in corpore hominis aliquid faciunt, fed nec fenfibile aliquid prorfus, nec evidens: diuturna tamen eorum exhibitio magnopere alterat mutatque manifefte jam corpora. Sunt enim et quae primo ftatim ufu manifeftam alterationem fuam indicent, veluti lactuca: quae eos, quibus venter quidem aeftuat, manifefte refrigerat atque a fiti vindicat: quibus autem refrigeratus eft, manifefte laedit. Conducit vero et ad fomnum non parum, neque id alia ratione ulla, quam quod frigido temperamento et humido eft: verum fic eft humida et frigida ad hominem et alia', quae ab ipfa nutriri funt apta, ficut viridia ligna ad ignem. Quare rationabiliter cibi id genus utrumque praeftant, et quod

Ed. Chart. III. [85.] Ed. Baſ. I. (84.)

τό θ' ὡς φαρμάκοις διατιθέναι τὸ σῶμαθ' ἡμῶν, καὶ τὸ τρέφειν, παρ' ὅλον μὲν τὸν χρόνον τῆς πέψεως, ὡς φαρμάκοις· ἡνίκα δ' ἤδη τρέφει τε καὶ τελέως ὁμοιοῦται, τότ' οὐκέτ' οὐδὲν ἡμᾶς ἀντιδρῶντα, τὴν ἔμφυτον αὔξει θερμασίαν, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. κοινὸν γὰρ ἤδη τῶν τρεφόντων ἁπάντων ἐστὶ, καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἴ τι, πρὶν μὲν ἐξομοιοῦσθαι καὶ τρέφειν, ἔτι πεττόμενον ἔψυχεν, ἐξομοιωθὲν δὲ καὶ θρέψαν, ἐθέρμηνε, μεμνημένους ἀεὶ τοῦ τῶν χλωρῶν ξύλων παραδείγματος. ὥστε καὶ ἡ χρεία τῶν τοιούτων ἁπάντων διττὴ τοῖς ἰατροῖς ἐστι, καὶ ὡς σιτίων, καὶ ὡς φαρμάκων. φέρε γὰρ ὑπηλλάχθαι τινὶ τὴν ἀρίστην ἐν τῇ γαστρὶ κρᾶσιν ἐπὶ τὸ θερμότερον. οὗτος, ἄχρι μὲν οὗ πέττει τὴν θριδακίνην, ἐμψυχθήσεται καὶ συμμετρίαν κτήσεται κράσεως· ἐπειδὰν δ' ἐξ αὐτῆς ἤδη τρέφηται, τὴν οὐσίαν αὐξήσει τῆς ἐμφύτου θερμασίας. ἐν τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα δοκοῦσί μοι παραλογίζεσθαι σφᾶς αὐτοὺς οἱ πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν, ἀγνοοῦντες, ὡς ἐνίοτε μὲν ἡ ποιότης

veluti medicamenta corpus noſtrum afficiunt, et quod nutriunt: toto quidem concoquendi ſui tempore, ut medicamenta: ubi vero jam nutriunt ac prorſus ſunt aſſimilata, tum, ut quae non amplius quicquam in nos agant, naturalem calorem augent, ceu prius eſt dictum: quippe id omnium, quae nutriunt, commune eſt. Nec eſt quod miremur (ſi modo exempli viridium lignorum non ſumus immemores), eſſe aliqua, quae prius, quam aſſimilentur et nutriant, dum adhuc concoquuntur, refrigerent: cum aſſimilata ſunt ac jam nutriunt, calfaciant. Itaque uſus quoque talium omnium duplex medicis ſuppetit, tum ut ciborum, tum ut medicamentorum. Fac namque mutata ſit alicui optima ventriculi temperies ad calidiorem: is profecto, quamdiu lactucam concoquit, refrigerabitur et mediocritatem temperamenti aſſequetur: ubi vero ex ea jam nutritus eſt, inſiti caloris ſubſtantiam augebit. In eo igitur vel maxime ſeſe fallere videtur juniorum medicorum vulgus, quod ignorat, in nobis aliquando qualitatem ca-

ἐπιτείνηται τῆς ἐν ἡμῖν θερμασίας, ἐνίοτε δ' ἡ οὐσία παραύξεται, καὶ ὡς ἑκατέρως οἱ παλαιοὶ θερμότερον γεγονέναι τὸ ζῶον φασι. καὶ γὰρ καὶ γίνεται θερμότερον, ἀντ' ἐπιτείνης αὐτοῦ τὴν θερμασίαν, ἀντ' αὐξήσῃς την οὐσίαν, ἐν ᾗ πρώτῃ περιέχεται. φέρε γὰρ εἶναι τὸ αἷμα τὸ ἐν τῷ σώματι τοῦ ζώου καθ' αὑτὸ θερμὸν, ἢ, νὴ Δία, εἰ βούλει την ξανθὴν χολὴν, ἅπαντα δὲ τἄλλα κατὰ συμβεβηκος ὑπάρχειν θερμὰ τῷ τούτων μετέχειν. ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔσται, διττῶς γίνεσθαι θερμότερον τὸ ζῶον, ἤτοι τῷ πλείονας ἐπικτησασθαι χυμοὺς θερμοὺς, ἢ τῷ θερμοτέρους ἔχειν, ἢ πρότερον; ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ φαίνεται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον καὶ ψυχρότερον ἔσται διττῶς, ἢ τῷ πλείους ὑποτραφῆναι τοὺς ψυχροὺς χυμοὺς, οἷον τὸ φλέγμα καὶ τὴν μέλαιναν χολὴν, ἢ τῷ, τῆς αὐτῶν ἁπάντων μενούσης συμμετρίας, ὑπαλλαχθῆναι μόνην τὴν ποιότητα. τί δὴ οὖν θαυμαστον, ἄχρι μὲν ἂν πέπτηται τὸ ψυχρὸν τῇ φύσει σιτίον, οἷον ἀνδράχνη τε καὶ θριδακίνη, ψυχρᾶς ποιότητος ἀναπίμπλασθαι τὸ σῶμα, πεφθέντων δ' ἀκριβῶς

loris intendi, aliquando fubftantiam ejus augeri: et utroque genere veteres calidius factum animal dicere: fit enim calidius, five calorem ejus intendas, five fubftantiam, in qua prima confiftit, inaugeas. Finge namque, ex iis, quae in animalis corpore continentur, fanguinem per fe calidum, aut, fi magis placet, flavam bilem, reliqua omnia ex accidenti effe calida, utique quod horum aliquam habeant partem: numquid non neceffe erit animal bifariam calidius effe, vel quod plus calidorum fuccorum fit fortitum, vel quod calidiores eos habeat quam ante? mihi plane ita videtur. Ad eundem modum, arbitror, et frigidius erit bifariam, vel quod plures illi fuccreverint frigidi fucci, ceu pituita et nigra bilis: vel quod, eorum omnium mediocritate non mutata, fola qualitas fit intenfa. An igitur miri quicquam eft, fi corpus, quoad concoquitur, qui frigidus natura cibus eft, ficut portulaca et lactuca, frigidae qualitatis non parum percipiat, percocto autem ac jam

καὶ γενομένων αἷμα χρηστὸν, θερμότερον αὖθις ἑαυτοῦ γίνεσθαι τὸ σῶμα τῇ τοῦ θερμοῦ χυμοῦ γενέσει; καὶ μὴν εἰ μηδὲν τούτων μήτ᾽ ἀδύνατόν ἐστι, μήτε θαυμαστὸν ἔτι, παυσάσθωσαν οἱ μὴ συγχωροῦντες, ἓν καὶ ταὐτὸ ἔδεσμα καὶ τὴν ὡς τροφῆς καὶ τὴν ὡς φαρμάκου χρείαν τῷ ζώῳ παρέχειν. ὡς γὰρ, εἰ καὶ μηδ᾽ ὅλως ἐπέφθη, διὰ παντὸς ἂν ἐφυλάχθη φάρμακον, οὕτω πεφθὲν ἄμφω γίνεται. φέρε γὰρ μηδ᾽ ὅλως πεφθῆναι την θριδακίνην, ἢ, νὴ Δία, τον χυλὸν αὐτῆς, ἐπειδη καὶ παραπλήσια τῷ τοῦ μήκωνος ὀπῷ δρᾷ εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰ πάμπολυς ληφθείη, ἆρ᾽ οὖν φάρμακον ἔσται τηνικαῦτα μόνον, ἄλλο δ᾽ οὐδέν; οὐκ οἶμαί τινα περί γε τούτου ἀμφισβητήσειν. ὥστ᾽ ἔχει πάντως καὶ την τοῦ φαρμάκου δύναμιν ἡ θριδακίνη. ἀλλὰ μὴν ἔσχε καὶ τὴν τῆς τροφῆς· ἔθρεψε γὰρ πολλάκις. ὥστ᾽ ἀμφοτέρας μὲν ἅμα τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῇ περιέχει, δείκνυσι δ᾽ οὐχ ὁμοίως ἀμφοτέρας, ἀλλ᾽ ἐπειδὰν μὲν αυτὴ πλέον ἐνεργῇ περὶ τὸν ἄνθρωπον ἢ πάσχῃ, τὴν ὡς φαρμάκου μᾶλλον

in bonum ſanguinem verſo, calidi ſucci acceſſione calidius quam prius evadat? Atqui ſi nihil horum aut ejusmodi eſt, quod fieri nequeat, aut etiam adhuc mirum, deſinant jam obſtrepere, qui unum eundemque cibum tum nutrimenti, tum medicamenti uſum corpori praeſtare negant: tanquam enim, ſi omnino non percoqueretur, perpetuo maneret medicamentum, ſic, cum jam eſt percoctum, ambo efficitur. Pone enim prorſus non concoquatur lactuca, vel, ſi mavis, ſuccus ipſius: quando is, ſi liberalius ſumatur, ſimilem in homine cum papaveris ſucco effectum habet, nonne hoc caſu medicamentum tantum erit, nec aliud quicquam? nemo (arbitror) de ea re dubitet. Ergo habet omnino lactuca et medicamenti facultatem: at vero habebat et nutrimenti, quippe quae perſaepe nutriit: ambas igitur facultates ſimul in ſe continet, non tamen ſimiliter ambas oſtendit: verum ubi plus egit in homine, quam ſit paſſa, medicamenti potius indicat facultatem; ubi

ἐπιδείκνυται δύναμιν· ἐπειδὰν δὲ πάσχῃ πλέον, ἢ ποιῇ, τὴν ὡς σιτίου. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τῇ θριδακίνῃ καὶ δρᾷν καὶ πάσχειν συμβέβηκεν, ὅπου γε καὶ τῷ ξίφει, καθότι καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, μὴ μόνον δρᾷν εἰς τὸν κηρὸν, [86] ἀλλὰ καὶ πάσχειν ὑπάρχει. τῷ δ' εἶναι πολὺ πλέον ὃ πέφυκε δρᾷν, ἢ πάσχειν, λανθάνει θάτερον. ἀλλ' εἰ σκληρότατον αὐτῷ παραβάλλοις σίδηρον, ἔμπαλίν σοι φανεῖται πάσχειν μᾶλλον, ἢ δρᾷν, καίτοι δρᾷ μέν τι καὶ τότε, παρορᾶται δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ διὰ σμικρότητα. θαῤῥοῦντες οὖν ἐπὶ πάντων μὲν ἁπλῶς ἀποφαινόμεθα τῶν σιτίων, ὡς οὐ μόνον πάσχειν ὑπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ δρᾷν εἰς αὐτὸ πέφυκεν· ἤδη δὲ καὶ περί τινων, οἷς ἐναργῶς καὶ σαφῶς ὑπάρχει τὸ δρᾷν, ὡς οὐ σιτία μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ φάρμακα. θριδακίνη μὲν οὖν καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον ψυχρόν· εὔζωμον δὲ καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον θερμόν. εἰ δὲ καὶ καστόριον ἐν τῷ χρόνῳ πέττεται, εἴη ἂν καὶ τοῦτο τροφή τε ἅμα καὶ φάρμακον θερμόν. οὕτω δὲ καὶ

passa plus est quam egit, nutrimenti. Nec mirum illud est, si lactucae tum agere tum pati contingit, quando gladio quoque (ceu paulo ante diximus) non solum in ceram agere, sed etiam ab ea pati accidit: caeterum quia multo amplius est, quod ille agit, quam quod patitur, alterum latet: at si durissimum illi ferrum admoveas, contra magis pati quam agere tibi videbitur, tametsi agit aliquid tum quoque, sed vis ejus negligitur prae exiguitate. Itaque de omnibus prorsus cibis illud pronunciare non dubitemus, quod non solum a nostris corporibus pati, sed etiam agere aliquid in ea possunt: jam vero et de quibusdam (quae plane scilicet et luculenter videmus agere), quod non tantum cibi sint, sed etiam medicamenta. Et lactuca quidem tam cibus quam medicamentum frigidum est: eruca tam cibus quam medicamentum calidum. Quod si castoreum quoque spatio concoquitur, erit id quoque simul nutrimentum, simul medicamentum calidum: ad

νάπυ, καὶ πέπερι, καὶ τῶν βοτανῶν ἄνηθόν τε καὶ πήγανον, ὀρίγανόν τε καὶ γλήχων, καὶ καλαμίνθη, καὶ θύμβρα, καὶ θύμος. πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τροφαὶ καὶ φάρμακα θερμά. πρὶν γὰρ εἰς αἷμα μεταβαλεῖν, ἔτι γε πεττόμενα, φάρμακα· μεταβληθέντα δὲ, οὐκ ἔτι μὲν φάρμακα, τροφαὶ δ' ἤδη, κατὰ τὸ δεύτερον δηλονότι τῆς τροφῆς σημαινόμενον, ὃ οὔπω μέν ἐστι τροφὴ, οἷον δὲ τροφή. ὡς οὖν ἔμπροσθεν ἐπὶ θριδακίνης ἐλέγομεν, μίαν μὲν κοιλίαν ψυχροτέραν τοῦ δέοντος, ἑτέραν δὲ θερμοτέραν, οὕτω καὶ νῦν ἐπὶ πάντων τῶν δυνάμει θερμῶν ὑποκείσθωσαν αἱ δύο κοιλίαι. τὴν μὲν δὴ ψυχροτέραν τοῦ δέοντος, ἄχρι περ ἂν ᾖ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα καὶ πεττόμενα τὰ τοιαῦτα σύμπαντα, θερμαίνει τε καὶ εἰς ἰσότητα κράσεως ἐπανάξει καὶ ὠφελήσει λόγῳ φαρμάκων· τὴν δ' ἑτέραν τὴν θερμὴν ἐκπυρώσει τε καὶ μεγάλως βλάψει. καὶ ταύτας μὲν τὰς ἀλλοιώσεις ἐργάσεται (85) κατὰ ποιότητα· πεφθέντα δ' ἀκριβῶς, καὶ μεταβληθέντα, καὶ χρηστὸν αἷμα γενόμενα, κατ' οὐσίαν

eundem modum finapi et piper: ex herbis quoque anethum et ruta et origanum, pulegium et calaminthe et thymbra et thymus: quippe haec omnia tum cibi, tum medicamenta calida funt: prius enim quam in fanguinem funt mutata, dum fcilicet adhuc concoquuntur, medicamenta, mutata vero in fanguinem non utique jam medicamenta, fed nutrimenta, fecunda nimirum nutrimenti fignificatione, qua id fignificatur, quod nondum eft alimentum, fed veluti alimentum. Ergo, ficut de lactuca paulo fupra fecimus, cum duos ventres, alterum jufto frigidiorem, alterum jufto calidiorem, finximus, ita quoque in omnibus iis, quae poteftate calida funt, proponamus eosdem ventres. Ergo eum, qui frigidior jufto eft, quoad in eo continentur ac concoquuntur hujuscemodi omnia, calfaciunt atque temperamenti aequalitatem revocabunt proderuntque ut medicamenta: alterum vero, qui calidus eft, inflammabunt ac magnopere laedent. Atque has quidem alterationes qualitate fua inducent. Nam omnino percocta et mutata ac in fanguinem bonum jam verfa, naturalis in animali

αὐξήσει τὸ ἔμφυτον τῷ ζώῳ θερμὸν, οὐ κατὰ ποιότητα. καθόλου γὰρ, ἄντε ψυχρὸν, ἄντε θερμὸν ᾖ τῇ δυνάμει τὸ σιτίον, ἐπειδὰν αἱματωθῇ, τὴν ἔμφυτον ὡσαύτως αὐξήσει θερμασίαν· ἄχρι δ᾽ ἂν ἄγηται μὲν εἰς αἵματος ἰδέαν, οὔπω δὲ τελέως αἱμαχθῇ, ψύχει καὶ θερμαίνει τὸ σῶμα δίκην φαρμάκου. ἅπας δ᾽ οὗτος ὁ λόγος ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἤρτηται. διὸ καὶ φυλάττειν αὐτὴν ἀεὶ χρὴ, καὶ μεμνῆσθαι διὰ παντὸς, ὡς ἕκαστον τῶν σωμάτων ἰδιότητά τινα κέκτηται κράσεως, οἰκείαν μὲν τῇδέ τινι τῇ φύσει, διαφερομένην δὲ τῇδέ τινι· καὶ ὡς, εἰ μὲν ἀλλοιώσειε τὸ οἰκεῖον εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, αὐξήσει τὴν οὐσίαν οὕτω τῆς ἐν αὐτῷ θερμασίας· εἰ δ᾽ ἀλλοιωθείη, δυοῖν θάτερον αὐτῷ συμβήσεται, θερμαίνοντος μὲν τοῦ μεταβάλλοντος, ἐπικτήσασθαί τινα θερμασίαν, μὴ θερμαίνοντος δὲ, τὴν οἰκείαν ἀπολέσαι. δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὡς ἐν τῷ πρός τι σύμπαντά ἐστι τὰ τοιαῦτα. πρὸς γὰρ τὴν ἰδιότητα τῆς ἀλλοιούσης φύσεως ἕκαστον τῶν προσφερομένων ἢ τροφῆς, ἢ

caloris fubftantiam augebunt, non qualitatem intendent. In totum enim five frigidus five calidus poteftate cibus fit, poſteaquam in fanguinem converfus eft, naturalem calorem fimiliter augebit: quoad autem ad fanguinis formam tendit nec dum plane fanguis eft redditus, refrigerat excalfacitve animal medicamenti ritu. Sane omnis haec difceptatio ab uno, ut videtur, principio pendet: quo magis fervandum femper id memoriaque tenendum perpetuo eft, cujuslibet corporis proprietatem quandam temperamenti effe, quae huic quidem naturae fit confentiens, ab hac vero fit diffentiens: tum fi, quod conveniens fibi eft, in fuam naturam transmutet, eo pacto caloris fui fubftantiam augere; fin ipfum fit mutatum, duorum alterum illi contingere, vel ut calorem quendam conquirat, utique fi id, a quo mutatur, calfacit, vel proprium calorem amittat, fi id non calfacit. Liquet igitur ex his, quod hujusmodi omnia ex eorum funt numero, quae relata ad aliquid dicantur, cum ad proprietatem mutantis naturae, quicquid affumi-

φαρμάκου, ἢ ἀμφοτέρων λόγον ὑφέξει. οἷον τὸ κώνειον τῷ ψαρὶ μὲν τροφὴ, φάρμακον δ' ἀνθρώπῳ· καὶ τοῖς μὲν ὄρτυξιν ἐλλέβορος τροφὴ, τοῖς δ' ἀνθρώποις φάρμακον. ἡ μὲν γὰρ τῶν ὀρτύγων κρᾶσις ἐξομοιοῦν ἑαυτῇ δύναται τὸν ἐλλέβορον, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων οὐ δύναται.

Κεφ. ε'. [87] Φανερὸν οὖν ἤδη γέγονεν, ὡς ἡ κρίσις τῶν πρὸς ἡμᾶς ὑγρῶν, ἢ ξηρῶν, ἢ ψυχρῶν, ἢ θερμῶν, οὐκ ἔξωθέν ποθεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἡμεῖς αὐτοὶ πάσχομεν, ἀκριβῶς ἂν γίνοιτο, καὶ ὡς πρώτην μὲν καὶ μάλιστα ταύτην εἴη σκεπτέον, ἐφεξῆς δ', εἴ τι δεήσειε, καὶ τὴν ἔξωθεν. εἰ μὲν γὰρ ἐναργὴς εἴη καὶ σαφὴς αἰσθήσει τοῦ προσαχθέντος ἡ ἐνέργεια φαρμάκου, ταύτῃ πιστευτέον, ἀμελοῦντας τῶν ἄλλων ἁπάντων γνωρισμάτων· εἰ δ' ἀμυδρὰ, καὶ ἀσαφὴς, ἢ ἐπίμικτος, ἤ τινα ὅλως ἀμφισβήτησιν ἔχουσα, τηνικαῦτα καὶ πρὸς τὰ ἐκτὸς ἅπαντα κριτέον αὐτήν. οὐκ οὖν οὐδὲ πρὸς ταῦτα πόῤῥωθεν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ ζητουμένου,

tur, vel nutrimenti, vel medicamenti, vel utriusque rationem fortiatur: verbi gratia, cicuta fturno nutrimentum eft, homini medicamentum: rurfus coturnici veratrum nutrimentum eft, hominibus medicamentum: fiquidem coturnicum temperies affimilare fibi veratrum poteft, quod hominum temperies non poteft.

Cap. V. Ergo manifeftum jam arbitror factum, quod judicium ejus, quod refpectu noftri calidum, frigidum, humidum et ficcum dicitur, non ex iis, quae extrinfecus funt pofita, fed ex iis, quibus ipfi afficimur, certum exactumque fieri poffit: atque id tanquam primum ac maxime fit fpectandum; deinde, fi res exigit, etiam quod ab externis petitur. Nam fi evidens ad fentiendum et clarus fit adhibiti medicamenti effectus, huic, reliquis notis omnibus pofthabitis, credendum: fin debilis et obfcurus aut etiam mixtus aut ullam omnino dubitationem habeat, tum utique ad externa omnia conferendo, de eo judicandum, ac neque horum quidem ad ea, quae longius abfunt, fed ab ipfa quaefitae

οῖον εἰ τὸ ἔλαιον θερμὸν, οὐχ ὅτι γλίσχρον, ἢ ὠχρὸν, ἢ κοῦφον, ἀλλ' εἰ ῥαδίως ἐκφλογοῦται· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ τῇ δυνάμει θερμὸν εἶναι, τὸ ταχέως μεταβάλλειν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ θερμόν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον κἀπὶ τῶν ἡμετέρων σωμάτων, οὐκ εἰ παχυμερὲς, ἢ λεπτομερὲς, ἢ ὑγρὸν, ἢ κοῦφον, ἢ γλίσχρον, ἢ ὠχρὸν, ἀλλ' εἰ θερμαίνει προσαγόμενον. οὕτω δ' οὐδ' εἰ γλυκὺ, καὶ κοιλίαν ὑπάγον, ἢ εὔρουν ἐργαζόμενον ἐν ταῖς φλεβοτομίαις, εἰ ἐπισταχθείη τὸ αἷμα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα περιττὰ, παρόν γε σκοπεῖν, εἰ θερμαίνει προσαγόμενον. εἰ μὲν οὖν ἐπισήμως τε καὶ ἰσχυρῶς ἐποίει τοῦτο, καθάπερ τὸ πέπερι, πρόδηλον ἂν ἦν πᾶσι καὶ ἀναμφισβήτητον· ἐπεὶ δ' οὐκ ἰσχυρῶς, εὐλόγως εἰς ζήτησιν ἀφικνεῖται. πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ ῥοδίνου τε καὶ ὄξους ἠπόρηται, καὶ ἠμφισβήτηται τοῖς ἰατροῖς, εἴτε δυνάμει θερμὰ πέφυκεν, εἴτε ψυχρά. χρὴ τοίνυν ἐξευρεῖν τινας ἐφ' ἅπασι τοῖς δυνάμει λεγομένοις ὑπάρχειν ἢ θερμοῖς, ἢ ψυχροῖς, ἢ ξηροῖς, ἢ ὑγροῖς, ἀκριβεῖς καὶ σαφεῖς διορισμοὺς, ὡς ἔμπροσθεν ἐπὶ τῶν ἐνεργείᾳ

rei fubftantia defumpta. Verbi gratia, fi oleum calidum eft, non id inde fpectabitur, quod glutinofum aut pallidum aut leve eft, fed quod facile inflammatur: id namque erat illi calidum poteftate effe, quod celeriter in actu calidum mutatur. Ad eundem modum et in corporibus noftris non utique id expendendum, an craffarum partium aut tenuium aut humidum aut leve aut glutinofum aut pallidum, fed an calfaciat admotum: neque vero nec an dulce fit, an alvum dejiciat, an, fi fanguis fuperinftilletur, reddatur in venae fectione fluxile: quippe haec quoque fupervacua funt, cum aeftimare liceat, an calfaciat, cum admoveatur. Ergo fi notabiliter id valenterque faceret, quemadmodum piper, utique clarum id procul dubio effet: nunc cum minime valenter id praeftet, merito in quaeftionem venit. Multo vero magis de rofaceo et aceto dubitatur a medicis, atque ambigitur, calidane haec an frigida poteftate fint. Agendum igitur id eft, ut in omnibus, quae poteftate calida, frigida, humida ficcave dicuntur, exactas aliquas clarasque diftinctiones inveniamus, ficut

λεγομένων ἐποιησάμεθα. προσήκει δ', οἶμαι, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἐναργεστάτων ποιήσασθαι· γυμνασάμενος γάρ τις ἐν τούτοις, ῥᾷον ἀκολουθήσει τοῖς ἀσαφεστέροις. εὐθὺς οὖν ἐν τῷ προσφέρειν τῷ σώματι τόδε τι τὸ φάρμακον ἢ σιτίον, ἀπηλλάχθω τὸ προσαγόμενον ἁπάσης σφοδρᾶς ἐπικτήτου θερμότητός τε καὶ ψύξεως. ὃν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐποιησάμεθα διορισμὸν, ἡνίκα τά θ' ὑγρὰ καὶ τὰ ξηρὰ σώματα διαγινώσκειν ἐπεχειροῦμεν, οὗτος οὐδὲν ἂν ἧττον εἴη καὶ νῦν χρήσιμος ἐπὶ τῶν δυνάμει θερμῶν καὶ ψυχρῶν. εἴτε γὰρ δυνάμει ψυχρὸν ὂν τὸ προσφερόμενον ἐκθερμήναις σαφῶς, εἴτε θερμὸν καταψύξαις, ἡ πρώτη τοῦ σώματος προσβολὴ τὴν αἴσθησιν ἀπὸ τῆς ἐπικτήτου διαθέσεως, οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας τοῦ προσαχθέντος ἐργάσεται κράσεως. ἵν' οὖν ἀκριβής τε καὶ εἰλικρινὴς ἡ φύσις ἐξετάζηται τοῦ προσαγομένου, χλιαρὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα ὑπαρχέτω, μηδεμίαν ἐπίσημον ἔξωθεν ἀλλοίωσιν εἰληφὸς ἤτοι θερμότητος ἢ ψύξεως σφοδρᾶς. ἡ μὲν δὴ πρώτη παρασκευὴ τοῦ προσαγομένου φαρμάκου τοιαύτη γιγνέσθω. προσφερέσθω δὲ μὴ πάσῃ διαθέσει

ante de energia sic dictis fecimus. Porro incipiendum arbitror ab iis, quae evidentissima sunt, quando in his exercitatus facile consequetur ea, quae minus sunt evidentia. Ergo statim ut corpori hoc vel illud medicamentum cibusve admovetur, expers esto omnis acquisititii caloris vehementis et frigoris: quam enim in superioribus distinctionem inivimus, quum sicca et humida corpora dignoscenda proposuimus, eadem nobis nunc quoque in iis, quae potestate calida frigidaque sunt, non minus erit utilis: nam si potestate frigidum, cum id applicas, vehementer calfacias, sive calidum refrigeres, corpus primo occursu qualitatis acquisitae, non ejus, quae propria est rei admotae, sensu afficitur. Ut ergo admotae rei vera sinceraque natura exploretur, tepidum, quoad fieri maxime potest, esto: nec ullam extrinsecus notabilem alterationem valentis caloris frigorisve ceperit. Ac prima quidem admoti medicamenti praeparatio talis esto. Applicetur autem, cum ejus vim exploras, non cuilibet corporis affectui, sed sim-

σώματος, ὅταν ἐξετάζῃς αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἀπλουστάταις ὡς ἔνι μάλιστα καὶ ἄκραις. εἰ μὲν οὖν ἐσχάτως θερμῇ διαθέσει προσαχθὲν αἴσθησιν ἐργάζοιτο ψύξεως, εἴη ἂν οὕτως γε ψυχρόν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τῇ ψυχρᾷ θερμὸν ἐν τῷ παραυτίκα φαίνοιτο, καὶ τοῦτ' ἂν εἴη θερμόν. εἰ δ' ἤτοι τῇ θερμῇ θερμόν, [88] ἢ τῇ ψυχρᾷ ψυχρὸν φαίνοιτο, μὴ πάντως ἀποφαίνεσθαι τὸ μὲν θερμὸν, τὸ δὲ ψυχρόν. ἐνίοτε γὰρ ἄκρως μὲν ἐστιν ἡ διάθεσις θερμὴ, μετρίως δὲ ψυχρὸν ὑπάρχει τὸ φάρμακον, οὔτ' ἠλλοίωσεν αὐτὴν, ἔτι τε πρὸς τούτῳ ψύξαν καὶ πυκνῶσαν ἅπασαν τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, ἀπέκλεισεν εἴσω καὶ διαπνεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐκώλυσε, κἀκ τούτου μειζόνως ἐξεπύρωσε τὴν διάθεσιν. οὕτω δὲ, κἂν εἰ τῇ ψυχρᾷ διαθέσει τὸ προσφερόμενον μηδεμίαν ἐπιφέροι θερμότητα, σκέπτεσθαι, μή τι μετρίως ὑπάρχον θερμὸν οὐδὲν ἔδρασεν εἰς τὴν ἄκρου θερμοῦ δεομένην διάθεσιν. οὐκοῦν οὔθ' οὕτω χρὴ βασανίζεσθαι τῶν προσφερομένων φαρμάκων τὰς δυνάμεις, οὔτ' εἰ κατὰ συμβεβηκὸς ἐργάζοιτό τι καὶ μὴ καθ' αὑτό. κρίσις δὲ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ἥ τε διάθεσις

plicissimo, quoad fieri maxime potest, et summo. Si igitur summi quidem caloris affectioni admotum frigoris sensum excitet, erit profecto sic frigidum: pari modo, si frigido affectui applicatum calidum statim appareat, id quoque erit calidum: sin vel calidae affectioni calidum, vel frigidae frigidum sentiatur, non est quod hoc calidum, illud frigidum omnino pronuncies. Est enim aliquando summi caloris affectus, quem mediocriter frigidum medicamen adeo non alterat, ut refrigerando densandoque summum extrinsecus corpus calorem intro concludat ac difflari vetet, indeque affectum magis accendat. Ita vero et si, quod frigido affectui admovetur, nullum afferat calorem, videndum est, num id, cum sit aliquid mediocriter calidum, nihil egerit in affectum, qui summi indiguit caloris. Ergo nec si admoti medicaminis exploranda vis est: nec si ex accidenti aliquid efficiat, non per se. Judicabis autem, quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectu

καὶ ὁ χρόνος. ἡ μὲν διάθεσις, εἰ ἁπλῆ καὶ μία· τῷ χρόνῳ δ' ἡ κρίσις διορίζεται κατὰ τάδε. τὸ μὲν ἅμα τῷ προσενεχθῆναι ψύχειν ἢ θερμαίνειν ἐναργῶς φαινόμενον εἴη ἂν δήπου καὶ καθ' ἑαυτό γε καὶ δι' ἑαυτὸ τοιοῦτο· τὸ δ' ἐν τῷ χρόνῳ, τάχ' ἂν ἔκ τινος συμβεβηκότος εἰς τοῦτ' ἄγοιτο· καθάπερ ἐπὶ τετάνου, θέρους μέσου, νέῳ εὐσάρκῳ, ὕδατος ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις θέρμης ἐπανάκλησιν ποιεῖται. ἀλλ' ὅτι γε μὴ καθ' ἑαυτὸ θερμαίνει τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, δῆλον ἐκ τῆς πρώτης προσβολῆς· αἴσθησιν γὰρ ἐργάζεται ψύξεως, καὶ μὲν δὴ καὶ ψύχει τὸ δέρμα, μέχρις ἂν ἐπιχέηται τούτῳ, καὶ τὴν θερμασίαν οὔτ' ἐπὶ πάντων σωμάτων, οὔτ' ἐν τῷ καταχεῖσθαι παρέχεται, ἀλλ' ἐπὶ μόνων εὐσάρκων νέων, ἐν θέρει μέσῳ, μετὰ τὸ παύσασθαι καταχέοντας. ὥσπερ οὖν οἷς προσπίπτει τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ψύχει ταῦτα, κἂν ἔμψυχα, κἂν ἄψυχα σώματα ὑπάρχῃ, κἂν θερμὰ, κἂν ψυχρὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἴ τις ἦν χρόνος ἢ φύσις σώματος, ἢ διάθεσις, ἐφ' ἧς αἴσθησιν ἔφερε τὸ ψυχρὸν ὕδωρ εὐθὺς ἅμα τῷ προσπίπτειν θερμότητος, εὐλόγως

ipso, tum tempore: ex affectu, si is simplex est et unus: at a tempore determinabitur judicium ad hunc modum. Quod protinus, ut admotum est, calfacere vel refrigerare manifeste cernitur, id utique et ex se et per se tale fuerit: quod tempore id facit, fortasse ex aliquo accidenti in id est actum. Veluti juveni quadrati corporis tetano aestate media laboranti frigida liberaliter affusa caloris repercussum facit: caeterum quod aqua frigida per se non calfaciat, ex primo ejus occursu patet, sensum namque invehit frigoris: praeterea cutim, quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem nec in omni corpore, nec dum affunditur, invehit: imo tantum in juvene quadrati corporis et aestate media et postquam a perfundendo est cessatum. Sicut igitur frigida, quibus incidit, haec illico perfrigerat, sive animata corpora sunt, sive non animata, sive calida, sive frigida: ita, si quod esset tempus, vel corporis natura, vel affectus ullus, in quo frigida primo statim occursu caloris sensum inveheret, jure quaeri pos-

ἂν ἔζητεῖτο, πότερον θερμαίνειν ἢ ψύχειν πέφυκε καθ᾽ ἑαυτό· νυνὶ δ᾽ ἐπειδὴ τὰ μὲν ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα πάντα παραχρῆμα καὶ διὰ παντὸς ὁρᾶται ψυχόμενα, οἷς δ᾽ ἐστὶν ἔμφυτος θερμασία καὶ οἷον πηγή τις ἐν τοῖς σπλάγχνοις πυρὸς, εἰ τούτοις προσενεχθείη, ἐπανάκλησίν τινά ποτε ποιεῖται θερμότητος, εὔλογον οἶμαι, κατά τι συμβεβηκὸς, οὐ καθ᾽ ἑαυτὸ θερμαίνειν αὐτὸ τὰ τοιαῦτα. καὶ δὴ καὶ φαίνεται, κατὰ τί. πυκνώσει γὰρ τῆς ἐκτὸς ἐπιφανείας (86) καὶ κατακλήσει τοῦ θερμοῦ τὴν ἐπάνοδον ποιεῖται τῆς ἐκ τοῦ βάθους θερμασίας, ἅμα μὲν ἀθροισθείσης τῷ μὴ διαπνεῖσθαι, ἅμα δ᾽ εἰς τὸ βάθος ἀποχωρούσης διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος βίαν ψυχροῦ, ἅμα δὲ καὶ τρεφομένης ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα χυμῶν. ὅταν γὰρ ἀθροισθεῖσά τε καὶ τραφεῖσα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ὁρμήσῃ σφοδρότερον, ἐπανάκλησις μὲν γίνεται τῆς θέρμης, ἔνδειξις δὲ τοῦ μὴ καθ᾽ ἑαυτὸ τὴν θερμασίαν αὐξῆσαι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ. καθ᾽ ἑαυτὸ μὲν γὰρ ἔψυξε τὸ δέρμα· τῇ ψύξει δ᾽ αὐτοῦ πύκνωσίς τε ἅμα καὶ εἰς τὸ βάθος ὑπονόστησις ἠκολούθησε τοῦ θερμοῦ· τούτων δ᾽ αὐτῶν τῇ μὲν πυκνώσει

fet, calfacerene an frigefacere per fe nata effet: nunc autem, cum omnia tum animata tum inanimata protinus et perpetuo frigefieri ab ea cernamus: quibus autem infitus calor veluti fons quidam ignis in vifceribus eft, iis adhibita repercuffum aliquando caloris faciat: rationabile arbitror, ex aliquo accidente, non per fe, talia calfacere. Sed nec latet, qua ratione illud accidat: fiquidem, ftipata claufaque corporis fumma facie, repercuffus refractusque fit caloris ejus, qui a profundo ascendit: qui quidem fimul propter difflatus inopiam eft acervatus, fimul propter frigidi circumftantis violentiam in altum recedit, fimul ex fuccis illic habitis nutritur. Quippe ubi collectus nutritusque calor ad fumma corporis violentius ruit, fit quidem caloris repercuffus, indicium vero ac documentum, quod frigida haudquaquam per fe calorem auxit: nam per fe quidem cutim perfrigeravit, ejus vero perfrigerationem denfitas et reditus caloris ad profundum funt confequuti; rurfus horum denfitatem

κώλυσις τῆς διαπνοῆς, τῇ δ' εἰς τὸ βάθος ὑποχωρήσει κατεργασία τῶν ταύτῃ χυμῶν. ὧν ἡ μὲν κώλυσις τῆς διαπνοῆς τὴν ἄθροισιν τῆς θερμασίας, ἡ δὲ τῶν χυμῶν κατεργασία τὴν γένεσιν αὐτῆς ἐποιήσατο. τούτων δ' ἑκατέρῳ πάλιν ἡ αὔξησις ἕπεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας. διὰ μέσων οὖν ἑκατέρων τὸ μὲν ψυχρὸν αὔξησίν ποτε τῆς ἐν τῷ ζώῳ θερμασίας ἐργάζεται, καθ' ἑαυτὸ δ' οὐδέποτε. καὶ μὴν καὶ τὸ θερμὸν ἔστιν ὅτε κατὰ συμβεβηκὸς ψύχει [89] διὰ μέσου τοῦ κενοῦ, ὡς τὸ καταντλημα τὴν φλεγμονήν. ἐπειδὴ γὰρ ὑπὸ θερμοῦ ῥεύματος γίνεται φλεγμονὴ, τὸ μὲν ἴδιον αὐτῆς ἴαμα κένωσίς ἐστι τοῦ περιττοῦ, τὸ δὲ τῇ κενώσει πάντως ἑπόμενον ἡ ψύξις τοῦ διὰ τὴν φλεγμονὴν τεθερμασμένου μορίου. διττῆς μὲν οὖν οὔσης ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι σώμασι διαθέσεως, ὅσον μὲν ἐπὶ τῇ πλεονεξίᾳ τοῦ περιττοῦ, κατὰ τὸ ποσὸν ἐξισταμένοις τοῦ κατὰ φύσιν, ὅσον δ' ἐπὶ τῇ θερμασίᾳ, κατὰ τὸ ποιὸν, ἡ τῆς ἑτέρας τῶν διαθέσεων ἴασις ἑπομένην ἔχει καὶ τὴν ἑτέραν. καὶ γίνεται κατὰ συμβεβηκὸς τὰ κενωτικὰ τῆς θερμῆς ὕλης φάρμακα καὶ τῆς φλογώσεως τῶν μορίων

quidem diflatus prohibitio, reditum vero ad interiora concoctio confectioque qui iftic funt fuccorum eft confequuta. Horum vero diflatus prohibitio caloris colligendi, fuccorum concoctio ejusdem generandi fuit caufa: porro horum utrumque nativi caloris fequitur auctio. Ergo, intercedentibus mediis utrisque, frigida in animalis corpore caloris aliquando excitat incrementum, per fe nunquam. Sed non minus calor eft quando ex accidente perfrigerat, utique intercedente vacuatione, ficut perfufio phlegmonen. Cum enim ex calida fluxione phlegmone confiftat, propria quidem ejus curatio vacuatio fupervacui eft: vacuationi autem particulae, quae per phlegmonen excalfacta eft, omnino fuccedit refrigeratio. Ergo cum duplex in iis, quae phlegmone laborant, particulis affectus fit, unus quidem in quantitate ex fupervacui naturae modum exeuntis abundantia, alter in qualitate, qui ex caloris fpectatur ratione, fequitur prioris eorum curationem etiam pofterioris curatio: fiuntque ex accidente ea medicamenta, quae calentem materiam vacuant,

ἐμψυκτικά. ταῦτά τε οὖν διορίζεσθαι, καὶ πειρᾶσθαι κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἁπλῆς διαθέσεως ἐξευρίσκειν τὸ ποσον τῆς τοῦ φαρμάκου δυνάμεως· οἷον εἰ ἄκρως ᾖ ἡ διάθεσις θερμὴ, καὶ τὸ φάρμακον ἄκρως εἶναι ψυχρόν· εἰ δ' ὀλίγον ἀπολίποιτο τῆς ἀκρότητος ἡ διάθεσις, ὀλίγον χρῆναι καὶ το φάρμακον ἀπολείπεσθαι· κᾂν εἰ πλέον ἀπέχοιτο τῆς ἄκρας θερμασίας ἡ διάθεσις, ἀνάλογον ἀπέχειν τῆς ἄκρας ψυχρότητος τὸ φάρμακον. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ τοιούτου στοχασμοῦ την ἀρχὴν τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν ποιοῖο, θᾶττον ἂν ἐξευρίσκοις την οἰκείαν ἑκάστου δύναμιν. ὅλως γὰρ, εἰ καθ' ἓν ὁτιοῦν πάθος ἁπλοῦν θερμὸν ὅ τι δήποτε τῶν φαρμάκων προσαχθὲν εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ προσφορᾷ ψύξεως αἴσθησιν ἤνεγκε, ψυχρόν ἐστιν ἐκεῖνο τῇ δυνάμει, καὶ πολὺ μᾶλλον, εἰ καὶ μετὰ τὴν πρώτην προσφορὰν ἕως παντὸς μένει τοιοῦτο. εἰ δὲ καὶ παντελῶς ἰῷτο τὴν θερμὴν διάθεσιν, ἐξ ἀνάγκης ψυχρόν ἐστι. προσφέρεσθαι δὲ χρὴ πάντως αὐτο χλιαρὸν, ἐπειδὰν δοκιμάζηται, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρηται. γνωσθὲν δ', ὅτι τοιοῦτό ἐστιν, εἶτα θεραπείας ἕνεκα παραλαμβανόμενον,

inflammationis particularum refrigeratoria. Ergo tum haec discernere oportet, tum id agere, ut pro modo simplicis affectus etiam virium medicamenti inveniatur modus: verbi gratia, si calidus in summo affectus sit, frigidum quoque in summo medicamentum paretur: si affectus a summo paulum recedat, medicamentum quoque a summo paulum declinet: si plus a summo calore absit affectus, ad portionem absit a summo frigore medicamen: quippe si auspicatus a tali conjectura examen eorum sis, facilius propriam cujusque invenias vim. Ad summam enim in omni simplici affectu calido, quodcunque adhibitum medicamen primo statim occursu frigoris sensum intulit, id frigidum potestate est: ac multo profecto magis, si post primam exhibitionem tale perpetuo manet: quod si calidum affectum prorsus sanet, frigidum id ex necessitate fuerit. Adhibendum vero est, cum exploratur, omnino tepidum, ut prius testati sumus. Ubi jam cognitum est tale esse, deinde curationis causa assumitur, rectius frigidum adhibetur: nisi

ἄμεινον ψυχρὸν λαμβάνειν, πλὴν εἰ τὸ μὲν φάρμακον ἄκρως εἴη ψυχρὸν, οὐκ ἄκρως δὲ θερμὸν εἴη τὸ νόσημα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ πλέον ἔν τε τοῖς περὶ φαρμάκων εἰρήσεται κἀν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. ἐν δὲ τῷ παρόντι τό γε τοσοῦτον χρὴ γινώσκειν, ὡς, εἴ τι τῇ θερμῇ καὶ ἁπλῇ διαθέσει προσαχθὲν φάρμακον ἐκ τοῦ παραχρῆμα κἀν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παντὶ τήν τε τῆς ψύξεως αἴσθησιν ἤνεγκε τῷ κάμνοντι καὶ τὴν τῆς εὐφορίας τε καὶ ὠφελείας, ἐξ ἀνάγκης τοῦτο ψυχρόν ἐστι, κἂν ἐπ' ἄλλων ποτὲ φαίνηται θερμόν. εὑρεθήσεται γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐξεταζόμενον ἀκριβῶς οὐ καθ' ἑαυτὸ θερμαῖνον, ἀλλὰ κατά τι συμβεβηκός. ὅταν δὲ καθ' ἑαυτὸ λέγωμεν, ἢ πρώτως, ἢ διὰ μηδενὸς τῶν ἐν μέσῳ, ταὐτὸν ἐξ ἁπάντων δηλοῦται δυνάμει τῶν ῥημάτων. καὶ τὴν γυμνασίαν ἁπάντων ἅμα τούτων τοῖς οἰκείοις παραδείγμασιν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασι ποιησόμεθα.

Κεφ. ϛ'. Νυνὶ δὲ πάλιν ἀναμνήσας, ὧν ἤδη καὶ πρόσθεν εἶπον, ἐπιθεῖναι πειράσομαι τῷ παρόντι λόγῳ τὴν προσήκουσαν τελευτήν. ἐπειδὴ γὰρ τὸ θερμὸν σῶμα πολλαχῶς λέ-

fi medicamen fummi fit frigoris, morbus in fummo caloris non fit. Atque haec quidem diffufius tum in opere de medicamentis, tum curandi methodo tradentur. Ad praefens illud faltem noviffe oportet, quod, fi calido et fimplici affectui aliquod adhibitum medicamentum tum protinus tum toto deinceps tempore frigoris fenfum ac facilioris tolerantiae juvamentique laboranti affert, id frigidum neceffario eft, tametfi in aliis nonnunquam videatur calidum: deprehendetur enim in illis, fi diligenter exploretur, non utique per fe, fed ex accidente aliquo excalfacere. Cum autem per fe dicimus, vel primum vel nullo intercedente medio, omnibus hujusmodi verbis idem poteftate fignificatur. Et horum fimul omnium exercitationem in opere de medicamentis propriis exemplis inftituemus.

Cap. VI. Nunc recenfitis iis, quae ante jam dixi, propofito libro commodum imponere finem tentabo. Cum namque calidum corpus multifariam dicatur: nam et quod

γετο, καὶ γὰρ καὶ τὸ τὴν ἄκραν ἔχον ποιότητα, τὸ στοιχεῖον αὐτο, καὶ τὸ κατ' ἐπικράτησιν αὐτῆς ὀνομαζόμενον, ἔτι τε τὸ πρὸς ἕτερον λεγόμενον, ἤτοι πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς, ἢ πρὸς ὁτιοῦν τὸ τυχὸν, οὕτω χρὴ καὶ τὸ δυνάμει μὲν θερμὸν, ἐνεργείᾳ δ' οὐδέπω, καὶ νοεῖσθαι καὶ δοκιμάζεσθαι πολλαχῶς. [90] ὅθεν οὐκ ὀρθῶς, εἴ τι μὴ ταχέως ἐκπυροῦται, τοῦτ' ἔνιοι νομίζουσιν οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς εἶναι δυνάμει θερμόν. εἴτε γὰρ εὔπεπτόν ἐστι, καὶ τρέφει ταχέως, εἴη ἂν ὡς πρὸς ἡμᾶς θερμὸν, εἴτε θερμαίνει προσφερόμενον ὡς φάρμακον, εἴη αν καὶ τοῦτο δυνάμει θερμὸν ὡς πρὸς ἄνθρωπον. οὕτω δὲ καὶ καθ' ἕκαστον εἶδος ζώου τὸ δυνάμει θερμὸν, εἴθ' ὡς φάρμακον, εἴθ' ὡς τροφὴ, πρὸς ἐκεῖνο λέγεται μόνον τὸ ζῶον. ἐν γὰρ τῷ πρός τι τὸ δυνάμει πᾶν, ὥστε καὶ ἡ βάσανος ἡ οἰκεία βελτίων τῆς ἔξωθεν. οἰκεία δὲ μία καθ' ἕκαστον, εἰ φαίνοιτο ταχέως γινόμενον τοιοῦτο, ὁποῖον ἔφαμεν ὑπάρχειν αὐτὸ δυνάμει. πῦρ μὲν γάρ ἐστι δυνάμει πᾶν, ὅ τι ἂν ταχέως ἐκπυροῦται·

fummam ejusmodi habet in fe qualitatem, ipfum fcilicet elementum: et quod propter ejusmodi qualitatem pollentem nomen eft fortitum: ad haec, quod collatum ad aliud dicitur, vel ad id, quod mediocre ejusdem fit generis, vel quicquid fors tulerit: fic et quod poteftate calidum eft, actu vero nondum dici poteft, intelligi probarique multis modis oportet. Quo utique minus recte, fi quid non ftatim inflammatur, id aliqui ne ut ad nos quidem effe calidum poteftate putant: nam five facile concoquitur et cito nutrit, erit ad nos calidum: five admotum, veluti medicamentum, calfacit, erit id quoque ut ad hominem poteftate calidum. Sic nimirum et per fingulas animalis fpecies ipfum poteftate calidum, five eft ut medicamentum, five ut nutrimentum, ad illud tantum animal collatum dicitur: eft enim ex iis, quae ad aliquid referuntur, quicquid poteftate dicitur: quare et probatio, quae propria eft, melior utique eft, quam quae ab externo petitur: propria vero eft una in fingulis, utique fi celeriter tale fieri appareat, quale id effe poteftate diximus. Eft enim poteftate ignis, quicquid celeriter in ignem ver-

Ed. Chart. III. [90.] Ed. Baſ. I. (86.)

δυνάμει δὲ ὡς πρὸς ἄνθρωπον θερμὸν, ὅπερ ἦν ἓν εἶδος τῶν κατ᾽ ἐπικράτησιν θερμῶν, ὅταν ἀνθρώπῳ προσφερόμενον ἢ τὴν ποιότητα τῆς ἐμφύτου θερμασίας, ἢ τὴν οὐσίαν αὐξάνῃ. τὰ δ᾽ αὐτὰ κἀπὶ τῶν ἄλλων εἰρῆσθαι χρὴ νομίζειν, ὅσα δυνάμει λέγεται ψυχρὰ καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ καὶ θερμά. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, τὰ μὲν ὡς πρὸς αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, τὰ δὲ ὡς κατ᾽ ἐπικράτησιν ὠνομασμένα, καὶ νοεῖσθαι χρὴ, καὶ δοκιμάζεσθαι, καὶ διδάσκεσθαι. δῆλον δ᾽, ὡς καὶ τὴν κρίνουσαν ἁφὴν ἁπάσης ἐπικτήτου θερμασίας τε καὶ ψύξεως ἀπηλλάχθαι χρὴ, καθότι κἀπὶ τῶν φαρμάκων αὐτῶν εἴρηται πρόσθεν.

titur: poteſtate vero calidum eſt, ut ad hominem (quae eſt una ex ſpeciebus eorum, quae ex eo quod in ipſis praepollet calida dicuntur,) quicquid homini applicatum, naturalis ejus caloris vel qualitatem auget vel ſubſtantiam. Eadem mihi et de aliis cenſeri dicta velim, quaecunque ſcilicet poteſtate frigida vel ſicca vel humida vel calida dicuntur: cum haec quoque partim veluti ad ipſa elementa, partim veluti ad ea, quae ex praepollente ſunt nominata, tum intelligi, tum explorari, tum doceri conveniat. Patet vero, eum quoque tactum, qui judicat, omnis acquiſititii caloris et frigoris expertem eſſe debere, ſicuti de medicamentis ipſis prius eſt dictum.

LIPSIAE

LITERIS FRIDER. CHR. DÜRRII.

